

Protokoły posiedzeń
Rady Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej
1918–1923

TOM X

GABINET ARTURA ŚLIWIŃSKIEGO

---

1 – 28 LIPCA 1922

GABINET JULIANA NOWAKA

---

2 SIERPANIA – 16 GRUDNIA 1922

INSTYTUT HISTORII PAN

<http://rcin.org.pl>

Protokoły posiedzeń
Rady Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej
1918–1923

INSTYTUT HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA POLSKIEJ AKADEMII NAUK
ARCHIWUM AKT NOWYCH

Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923

TOM X

GABINET ARTURA ŚLIWIŃSKIEGO

1 – 28 LIPCA 1922

GABINET JULIANA NOWAKA

2 SIERPANIA – 16 GRUDNIA 1922

OPRACOWANIE

MAREK KORNAŁ

PRZEMYSŁAW MARCIN ŻUKOWSKI

INSTYTUT HISTORII PAN

WARSZAWA 2023

Redakcja naukowa serii
Marek Kornat

Recenzje wydawnicze
prof. dr hab. Włodzimierz Suleja
prof. dr hab. Tadeusz Wolsza

Redakcja i korekta
Barbara Janicka

Indeks
Barbara Janicka
Marek Kornat

Projekt serii i okładki
Dariusz Górski

Opracowanie graficzne tomu
Dariusz Górski

Archiwalia udostępnione przez Archiwum Akt Nowych

© Copyright by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk

ISBN 978-83-66911-40-6

Praca naukowa finansowana w ramach programu Ministra Nauki
i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki”
w latach 2015–2023

**NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI**

Wydanie I, Warszawa 2023
Instytut Historii PAN
Rynek Starego Miasta 29/31
00–272 Warszawa
22 831 02 61–62, w. 44
www.ihpan.edu.pl
<http://ksiegarnia-ihpan.edu.pl>
wydawnictwo@ihpan.edu.pl

Spis treści

Nota edytorska	33
Wykaz skrótów	36

PROTOKOŁY

GABINET ARTURA ŚLIWIŃSKIEGO

1 – 28 LIPCA 1922

Wprowadzenie (<i>Marek Kornat, Przemysław Marcin Żukowski</i>)	43
1. Protokół 81-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 1 lipca 1922 r.	63
– Uzasadnienie [wniosku Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z dn. 20 stycznia 1921 r. o organizacji giełd w Polsce oraz rozporządzeń na podstawie tej ustawy wydanych]	66
– Uzasadnienie [wniosku Ministerstwa Zdrowia Publicznego w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dn. 23 marca 1922 r. o uzdrowiskach (Dz.U. Nr 31, poz. 254)]	66
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji zarządzeń o sądach ustanowionych przez Rządzącą i Plebiscytową Komisję Międzysojuszniczą Górnego Śląska, powziętych dnia 15 czerwca 1922 roku w związku z przekazaniem przez tę Komisję terytoriów, przyznanych Polsce i Niemcom w myśl Traktatu Pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 roku	67
2. Protokół 82-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 3 lipca 1922 r.	70
– [Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie kolonistów]	72
– [Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie kolonistów]	74
– [Telegram szyfrowy posła RP w Paryżu Maurycego Zamoyskiego do Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie]	75
3. Protokół 83-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 4 lipca 1922 r..	76

4. Protokół 84-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 11 lipca 1922 r.	77
– Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów. w przedmiocie zniesienia Komisarjatu Rządu w Lublinie]	81
– Motywy do ustawy w przedmiocie zmiany § 63 ust. 3 pruskiej ustawy o opodatkowaniu piwa z dnia 26 lipca 1918 r. (Dziennik Ustaw Rzeszy str. 863)	82
– Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów o widowiskach]	83
– Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów prasowych]	84
– Uzasadnienie [ustawy w przedmiocie zmiany stawek gminnego podatku gruntowego na ziemiach przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 r.]	85
– Uzasadnienie [wniosku Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie rozciągnięcia przepisów o ustanowieniu państwowego nadzoru mieszkaniowego na Ziemię Wileńską]	86
– Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie zawarcia z wolnym miastem Gdańskiem układu co do sposobu wprowadzania taryf i zmian taryfowych na terenie wolnego miasta	86
– Wniosek na Radę Ministrów [dotyczący podjęcia uchwały u w sprawie uposażenia osób wojskowych]	88
– Wniosek o mianowanie Kazimierza Petrusewicza, Wiceprezesa Sądu Apelacyjnego w Wilnie, Prezesem Sądu Apelacyjnego „ad personam” z pozostawieniem na etacie wiceprezesa tego sądu oraz przyznanie mu prawa wynagrodzenia jako prezesowi	89
– [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie Kazimierza Olszowskiego, dyrektora departamentu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, pełnomocnikiem Rządu do rokowań polsko-niemieckich oraz upoważnienie go do podpisania z Niemcami odnośnych konwencji]	91
– [Referat Kazimierza Olszowskiego o programie rokowań polsko-niemieckich]	92
5. Protokół 85-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 14 lipca 1922 r.	98
– Uzasadnienie [wniosku Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Układu polsko-niemieckiego, dotyczącego kopalń górnośląskich, podpisanego w Opolu dnia 22 czerwca 1922 roku]	101

– Uzasadnienie [wniosku Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Układu Polsko-Niemieckiego o państwowej własności górniczej i hutniczej w polskiej części Górnego Śląska, podpisanego w Opolu dnia 15 czerwca 1922 roku]	103
– Uzasadnienie [wniosku Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Polsko-Niemieckiego Układu o amnestii na górnośląskim obszarze plebiscytowym wraz z Protokołem końcowym, podpisanego w Opolu dn. 21 czerwca 1922 r.]	104
– Uzasadnienie [wniosku Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji polsko-włoskiej konwencji handlowej, podpisanej w Genewie dnia 12-go maja 1922 roku]	106
– Wniosek Prezydium Rady Ministrów na Radę Ministrów w sprawie likwidacji urzędów podległych poprzednio Ministerstwu b. Dzielnicy Pruskiej a nie przejętych przez Ministerstwa resortowe	108
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w przedmiocie wykonania ustawy o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich	109
6. Protokół 86-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 18 lipca 1922 r.	112
– [Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych o zmianę uchwały Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 czerwca 1922 r. w sprawie zbadania stanu placówek polskich w Moskwie]	116
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji konwencji handlowej między Polską a Szwajcarią, podpisanej 26 czerwca 1922 r. w Warszawie	117
– [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w sprawie rozwinięcia uchwały z 12 lipca 1921 r. w celu przyjsia z pomocą zmobilizowanym wojskowym]	118
– [Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów o wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 15 lipca 1920 r. o obrocie towarowym z zagranicą (Dz.U. RP Nr 79, poz. 527) i na jej zasadzie wydanych rozporządzeń na Ziemię Wileńską]	122
– Załącznik do p. 12 do części tajnej. [Doniesienie z Wilna]	123
– Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zatwierdzenia Statutu Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie	124
7. Protokół 87-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 21 lipca 1922 r.	128
– [Notatka dotycząca zmian personalnych w Urzędzie Emigracyjnym i Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej]	133
– [Wniosek o nadanie Kazimierzowi Olszowskiemu, Dyrektorowi Departamentu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, tytułu Posła Nadzwyczajnego i Ministra Pełnomocnego I klasy]	134

– [Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie przelania na Ministrów Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych oraz Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego upoważnienia wykonania ustawy z dn. 14/VII–1920 r. (Dz.U. 1920 r. Nr 62, poz. 400)]	135
– Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zakazu pędzenia napojów wysokokowych w piwnicy z pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i ich przetworów w kampanii gorzelniczej 1922/23 roku]	136
– Uzasadnienie projektu [ustawy o wyrównaniu wysokości niektórych podatków bezpośrednich]	136
– Motywy [rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rozciągnięcia na obszar Spisza i Orawy mocy obowiązującej ustaw o państwowych podatkach bezpośrednich, obowiązujących na obszarze Izb Skarbowych lwowskiej i krakowskiej]	146
– Uzasadnienie [wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie zmian właściwości terytorialnej zarządów okręgowych lasów państwowych w Warszawie, Radomiu, Białowieży i Łucku]	147
– Uzasadnienie [wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej rozporządzenia dotyczącego organizacji zarządu lasów państwowych]	148
– Uzasadnienie [wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z 16 stycznia 1919 r. o organizacji urzędów ochrony lasów na Ziemię Wileńską]	149
– Uzasadnienie [wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z 18 listopada 1921 r. w przedmiocie zmiany art. 1178 ustawy lekarskiej (zbiór praw ces. ros. tom XIII, wydanie 1905 r.)]	149
– Wniosek nagły Ministra Spraw Wojskowych [w sprawie projektu ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Marynarki Wojennej]	150
– [Projekt pisma Ministra Skarbu do Marszałka Sejmu Ustawodawczego w sprawie długu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej oraz emisji banknotów]	158
– Notatka dla Pana Ministra [dotycząca wniosków Ministerstwa Spraw Zagranicznych wniesionych do Sejmu Ustawodawczego]	160
– [Pismo Ministerstwa Skarbu z dnia 21 lipca 1922 r. w sprawie podwyższenia dodatków przyznanych funkcjonariuszom państwowym] .	162
8. Protokół 88-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 25 lipca 1922 r.	166

– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie utworzenia Trybunału Rozjemczego w Gdańsku	170
– Wniosek o mianowanie p. Franciszka Moskwy sędzią Trybunału Rozjemczego w Gdańsku	171
– [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie otwarcia nowego kredytu w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych na odbudowę miasta i powiatu Działdowa]	172
– [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych w dziale 3 „Odbudowa kraju” nowego kredytu]	174
– [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych w dziale 2 nowego kredytu]	176
– [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych kredytów dodatkowych w dziale 3 Budowa nowych linii i dziale 4 Odbudowa zniszczonych przez wojnę linii i budowli kolejowych]	177
– [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Pocht i Telegrafów kredytów dodatkowych]	178
– [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Sprawiedliwości kredytu dodatkowego na żywność dla więźniów]	180
– Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu w sprawie tworzenia zapasów mobilizacyjnych na umundurowanie i wyekwipowanie Armii	181
– Wniosek na Radę Ministrów w sprawie przyznania dodatkowych środków lokomocji dla Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarjatu do walki z epidemiami	183
– [Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego i Naczelnego Komisarza do Walki z Epidemiami w sprawie powiększenia etatu samochodów]	184
– Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Kałuszyna]	185
– Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów o rozciągnięciu na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z 19 lipca 1921 r. w przedmiocie utworzenia Rady Rzemieślniczej przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu oraz o zwiększeniu liczby członków tej Rady]	186
– [Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów o zatwierdzenie projektu ustawy w przedmiocie uzupełnienia artykułów 456, 492 i 509 Ustawy Górniczej Rosyjskiej z 1912 r. i złożenie Sejmowi Ustawodawczemu]	187
– Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia firmie Wurzel i Brach dom bankowy w Wiedniu I Hoferstorferstr. 5	

na nabycie od firmy Majer Liftschütz udziału 2½% netto w kopalni „Piłsudski I” w Borysławiu	190
– Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi niemieckiemu p. Fryderykowi Wolterowi na nabycie od p. Ottona Hinza nieruchomości w Wąbrzeźnie	191
– Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zezwolenia na wprowadzenie pracy na 3 zmiany w tartakach	192
9. Protokół 89-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 28 lipca 1922 r.	193
– Notatka [przygotowana przez Wydział Północny Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie nominacji sędziego rozjemczego w Trybunale Rozjemczym w Bytomiu]	196
– Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie etatów Państwowego Banku Rolnego	197
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Orderu „Orła Białego” p. Woodrow Wilson	198
– Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw zagranicznych	199
– Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie Krzyża Komandorskiego z Gwiazdą orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw zagranicznych	200
– Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie Krzyża Komandorskiego orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw zagranicznych	201
– Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Oficerskiego orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw zagranicznych	202
– Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych	203
– [Wniosek o polecenie Ministerstwu Robót Publicznych wybudowania sali na pomieszczenie Senatu według planów i kosztorysów znajdujących się w posiadaniu Prezydium Rady Ministrów]	204
– Wniosek o przekazanie agend grobownictwa wojennego Ministerstwu Spraw Wewnętrznych	205
– [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o uchwalenie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dn. 23 stycznia 1920 r. o rozszerzeniu działania przepisów ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi (Dziennik Praw z 1919 r. Nr 65 poz. 394) na zatargi zbiorowe między właścicielami nieruchomości miejskich a dozorcami domowymi]	208

GABINET JULIANA NOWAKA
2 SIERPNIA – 16 GRUDNIA 1922

<i>Wprowadzenie (Marek Kornat)</i>	213
10. Protokół 90-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 2 sierpnia 1922 r.	229
11. Protokół 91-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 7 sierpnia 1922 r.	231
– [Wniosek Pełnomocnika Rządu do Rokowań Polsko-Niemieckich Kazimierza Olszowskiego w sprawie powołania członków delegacji polskiej]	237
– Wniosek w sprawie zamianowania p. Władysława Grabskiego Prezesem Międzyministerialnej Rady do Spraw Repatriacji	240
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Orderu „Orła Białego” p. Nicolas P. Pachitch	241
– Zestawienie kosztów wykonania orderu „Odrodzenia Polski [sporządzone przez Kapitułę Orderu „Odrodzenia Polski”]	242
– [Proponowane przez Kapitułę Orderu „Odrodzenia Polski” podwyżki cen wykonania Rozetek orderu „Odrodzenia Polski”]	243
– [Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zlikwidowania mienia państwowego na Górnym Śląsku, przejętego po byłej Komisji Międzynarodowej, w myśl układu polsko-niemieckiego z 15 czerwca 1922 roku]	243
– Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie budżetu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisariatu do spraw walki z epidemiami na okres od 1 VII do 31 XII 1922 r.	244
– [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do asygnowania w dziale 3 budżetu Ministerstwa Robót Publicznych kredytów dodatkowych]	245
– [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia kredytu w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych]	246
– Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych na Radę Ministrów w sprawie przejścia ochrony granicy litewskiej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	247
– Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów o zmianie dekretu Nr 324 Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 27 sierpnia 1921 r. w przedmiocie regulacji przez Wileński Bank Ziemi rachunków wynikających z opłaty kuponów oraz przedterminowej spłaty pożyczek]	248
– Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie dodatku naukowego dla pracowników naukowych Instytutów Gospodarstwa Wiejskiego w Bydgoszczy i Puławach oraz Instytutu Meteorologicznego w Warszawie	249
– [Motywy ustawy w przedmiocie rozciągnięcia ustawy o szkołach akademickich na Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie]	250

– Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego o przyznanie dla Polsko- -Amerykańskiego Komitetu Pomocy Dzieciom 749 ton mąki i 572,3 ton fasoli tytułem pokrycia braków, powstałych w magazynach Państwo- wego Urzędu Zakupu artykułów pierwszej potrzeby i na polskich kolejach państwowych przy transportowaniu i magazynowaniu darów amerykańskich i świadczeń rządu polskiego na rzecz dożywiania dzieci w Polsce	250
– Wniosek nagły Ministra Poczty i Telegrafów na Radę Ministrów w sprawie nadzwyczajnego dodatku kresowego za miesiąc wrzesień 1921 roku	252
– Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie budowy mostu na Wiśle pod Modlinem	255
– Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Robót Publicznych w sprawie rozciągnięcia ustawy w przedmiocie utworzenia Państwowego Funduszu Mieszkaniowego na Ziemię Wileńską [wraz z uzasadnieniem]	256
12. Protokół 92-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 10 sierpnia 1922 r.	258
– Motywy [projektu ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 29 kwietnia 1919 r. o zatwierdzaniu i zmianie statutów spółek akcyjnych (Dz. Praw Nr 39 poz. 282)]	261
– Uzasadnienie [wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie częściowej zmiany ustawy niemieckiej z dnia 14 sierpnia 1876 r. dotyczącej zarządu lasów, należących do gmin i zakładów publicznych]	262
– Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w przedmiocie rozciągnięcia na województwa kresowe oraz na Ziemię Wileńską mocy obowiązujących przepisów ustawowych, dotyczących samorządu powiatowego	263
– Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie Liceum Krzemieniec- kiego	264
– [Pismo Ministra Pracy i Opieki Społecznej do pracodawców i praco- biorców rolnych województwa poznańskiego]	268
13. Protokół 93-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 21 sierpnia 1922 r.	270
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przed- miocie mianowania Delegacji na III Zgromadzenie Ligi Narodów	280
– Wniosek Prezesa Pocztovej Kasy Oszczędności na Radę Ministrów w sprawie podwyższenia dotychczasowego wynagrodzenia pobiera- nego przez członków Komitetu Dyrekcyjnego PKO przewidzianego w art. 3 ustawy z dn. 19 maja 1920 r. (Dz.U. RP z r. 1920, Nr 43 poz. 2)	281
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów polskich w Gdańsku	282

– Wniosek nagły Ministra Skarbu w przedmiocie ustalenia diet i zwrotu kosztów przy podróżach służbowych za granicę	284
– [Wniosek w sprawie zmiany rozporządzenia o dodatku uzdrowiskowym]	285
– [Odpowiedź Ministerstwa Skarbu w sprawie podniesienia dodatku uzdrowiskowego]	286
– Rozporządzenie Rady Ministrów o rozciągnięciu mocy obowiązującej dekretów, ustaw i rozporządzeń w przedmiocie ochrony pracy na Ziemię Wileńską	287
– Uzasadnienie [ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 15 lipca 1922 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.U. RP Nr 70 poz. 426)]	288
– Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie ratyfikacji umowy polsko-niemieckiej z dn. 1 sierpnia 1922 r., dotyczącej substytucji wywiezionych z Polski do Niemiec urządzeń i materiałów przemysłowych	291
– Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego o przyznanie ulgowej taryfy kolejowej w wysokości 1/10 normalnych opłat dla dzieci i młodzieży szkolnej udającej się na kolonie letnie	293
– [Wniosek nagły Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w przedmiocie budowy portu morskiego w Gdyni]	294
– Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie prawa karnego i przepisów o drukach w Ziemi Wileńskiej]	295
– Wniosek [Ministra Skarbu] w sprawie przyznania Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych dodatkowego kredytu w wysokości 250 000 000 mk na cele udzielenia pożyczek gospodarstwom zniszczonym przez klęski żywiołowe	296
– [Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w przedmiocie projektu ustawy o władzach górniczych]	297
– Motywy [ustawy o dopuszczalności i porządku potrąceń z uposażenia osób wojskowych]	298
– [Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych na Radę Ministrów w sprawie zapomogi dla zwolnionych w czasie od 1 stycznia do 1 kwietnia 1922 r. funkcjonariuszów cywilnych zajętych w instytucjach wojskowych]	300
– [Wniosek nagły Ministra Spraw Wojskowych na Radę Ministrów w przedmiocie jednorazowej odprawy dla zdemobilizowanych chorążych]	302
– Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego o pokrycie kosztów depesz Amerykańskiego Wydziału Ratunkowego i Amerykańskiego Czerwonego Krzyża	302
– Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów o Naczelnej Radzie Sanitarnej oraz Wojewódzkich i Powiatowych Radach Sanitarnych]	304
– Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 3 czerwca 1921 r. o Kontroli Państwa na obszar powiatów: wileńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego, trockiego i brasławskiego	305

– Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany taksy dla komorników sądowych]	306
– Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie przyznania jednorazowego nadzwyczajnego kredytu na polską akcję wyborczą na Litwie	307
14. Protokół 94-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 24 sierpnia 1922 r.	309
– [Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia dodatków miesięcznych cywilnym funkcjonariuszom państwowym i osobom wojskowym]	314
– [Wniosek Ministerstwa Skarbu o przedłużenie na pierwsze półrocze roku szkolnego 1922/23 mocy obowiązującej uchwały Rady Ministrów z dnia 23 stycznia br. w przedmiocie pokrycia przez Skarb Państwa części wpisowego za dzieci niezamożnych funkcjonariuszów państwowych i osób wojskowych, uczęszczające do prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych]	315
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przyznania emerytowanym cywilnym funkcjonariuszom państwowym, sędziom i prokuratorom, tudzież wdowom i sierotom zasiłku w wysokości 50% zaopatrzenia emerytalnego od 1 września 1922 aż do odwołania	315
– Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie udzielania przez państwo pomocy finansowej na meliorację rolne	317
– Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów o rozciągnięciu na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej dekretu z dnia 16 grudnia 1918 r. w przedmiocie przymusowego zarządu państwowego	319
– Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie mienia Skarbu Państwa Polskiego na obszarze b. monarchii Austro-Węgierskiej	320
– Wniosek nagły Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie zlecenia Prokuratorii Generalnej przygotowania i opracowania materiałów dotyczących likwidacji i anulacji posiadłości niemieckich w b. Dzielnicy Pruskiej	321
– Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie uposażenia wojskowych powołanych do czynnej służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia do stopy wojennej	322
15. Protokół 95-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 28 sierpnia 1922 r.	324
– Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] o zezwolenie na zamianowanie Aleksandra Ładosia Naczelnikiem Wydziału	326
– Wniosek o mianowanie Prezesa Sądu Najwyższego Jana Sawickiego Pierwszym Prezesem Najwyższego Trybunału Administracyjnego	327

– Wniosek w sprawie utworzenia w Prezydium Rady Ministrów stanowiska Podsekretarza Stanu i mianowanie na to stanowisko Dyrektora Departamentu Dr. Władysława Studzińskiego	329
– Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przyznania funkcjonariuszom Ministerstwa Poczty i Telegrafów radio-specjalistom – 25% dodatku od uposażenia]	330
16. Protokół 96-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 31 sierpnia 1922 r. w Belwederze	332
17. Protokół 97-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 4 września 1922 r.	336
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zapomóg na wpisy szkolne dla dzieci funkcjonariuszów państwowych	342
– [Memoriał Związku Pracowników Poczty, Telegrafu i Telefonu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie wypłacenia we wrześniu 1922 r. jednorazowego zasiłku]	343
– [Wniosek Ministerstwa Poczty i Telegrafów w sprawie przepisów służbowych dla funkcjonariuszów Ministerstwa Poczty i Telegrafów] . . .	345
– [Wniosek na Radę Ministrów w sprawie przyjęcia przedłożonej interpretacji art. 118 ustawy o państwowej służbie cywilnej z 7/II 1922 r. (Dz.Ust. Nr 21 poz. 164)]	346
– Nagły wniosek Ministra Poczty i Telegrafów do Rady Ministrów w sprawie podwyższenia należności funkcjonariuszów pocztowych za pracę w pocztach ruchomych i za konwojowanie poczty kolejami	347
– Wniosek nagły Kierownika Ministerstwa Poczty i Telegrafów w przedmiocie utrzymania ruchu pocztowego i telegraficznego na wypadek strejku pocztowego	350
– [Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia kredytu dodatkowego w sumie 4 000 000 mk w budżecie Naczelnika Państwa na rok 1922]	351
– Wniosek o mianowanie Stanisława Wachowiaka b. wiceministra b. Dzielnicy Pruskiej pełnomocnikiem rządu polskiego do rokowań z rządem niemieckim, stosownie do artykułów 208 i 214 Konwencji polsko-niemieckiej w sprawie Górnego Śląska	352
– Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie nadzwyczajnego kredytu na zwalczenie drożyzny	353
– Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów (w sprawie zatwierdzenia uchwał powziętych przez Delegację polsko-czeskosłowacką dla Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy)	354
– Uzasadnienie [wniosku Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zmiany ustawy z dnia 20 listopada 1919 r. o walucie w obrębie b. Dzielnicy Pruskiej (Dz.Ust. z r. 1919 Nr 91 poz. 492)]	356
– Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia	

7 lipca 1921 r. w przedmiocie dokonywania zmian granic powiatów na obszarach b. dzielnic rosyjskiej i austriacko-węgierskiej, jak również dokonywania na obszarze b. dzielnicy austriacko-węgierskiej zmian obszarów działania samorządowych reprezentacji powiatowych (Dz.Ust. RP Nr 64 poz. 400 z r. 1921)]	357
- Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie częściowej zmiany Statutu organizacyjnego MSWojsk.	357
- Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustaw i rozporządzeń w przedmiocie załatwienia zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi na Ziemię Wileńską]	358
- [Uzasadnienie wniosku Ministra Pracy i Opieki do Prezydium Rady Ministrów w sprawie przedłużenia czasu pracy w cukrowniach] . . .	359
18. Protokół 98-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 7 września 1922 r.	361
- Wniosek nagły Kierownika Ministerstwa Poczty i Telegrafów w sprawie podwyższenia tantiemy telegraficznej	363
- Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszy polskich w Gdańsku	365
- [Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie ryczałtu na podwójne gospodarstwo dla funkcjonariuszy państwowych polskich w Gdańsku] .	366
- Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską przepisów prawnych o organizacji władz administracyjnych I-ej instancji oraz o postępowaniu administracyjno-karnym]	367
- Ustawa o ustanowieniu Ministra Reform Rolnych	369
- Uzasadnienie [ustawy o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji Urzędów Ziemskich]	369
19. Protokół 99-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 11 września 1922 r.	375
- Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na przedstawienie Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” kl. I p. André Maginot	378
- Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Orderu „Orła Białego” J.K.W. Księciu Karolowi Rumuńskiemu	379
- Wniosek nagły Ministra Skarbu w przedmiocie zmiany przepisów o dietach i kosztach podróży	380
- Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie powołania członków Wojewódzkich Komisji Oszczędnościowych spoza urzędników	380
- Wniosek nagły Ministra Skarbu w przedmiocie przyznania Ministerstwu Rolnictwa dodatkowego kredytu w wysokości 500 000 000 mk na cele pomocy rolnej dla repatriantów	382

– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie przeniesienia Polski do wyższej klasy kosztów przypadających z jej udziału w Lidze Narodów	383
20. Protokół 100-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 14 września 1922 r.	385
– [Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie udzielenia Zarządowi Centralnemu Ministerstwa Sprawiedliwości kredytu dodatkowego]	390
– [Wniosek nagły Ministra Skarbu dotyczący otwarcia kredytów dodatkowych w dziale 2 budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości]	391
– Uzasadnienie [projektu ustawy w sprawie częściowego zawieszenia art. 47 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich (Dz.Ust. RP Nr 72 poz. 494)]	391
– Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przyznania wojskowości baraków w Oświęcimiu	392
– Ustawa w przedmiocie zmiany przepisów ustawy z 16 grudnia 1906 r. o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej (Austr. Dz.Ust. z r. 1907 Nr 1) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem cesarskim z dnia 25 czerwca 1914 r. (Austr. Dz.Ust. Nr 138) i ustawą z dnia 10 czerwca 1921 r. (Dz.Ust. RP Nr 59 poz. 370)	393
– Ustawa w przedmiocie zmiany ustawy niemieckiej z dnia 20 grudnia 1911 r. o ubezpieczeniu urzędników (Dz.Ust. Rzeszy Niemieckiej str. 989)	395
– Załącznik do ustępu dotyczącego województwa śląskiego	397
21. Protokół 101-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 18 września 1922 r.	399
– Wniosek w sprawie zaliczek dla funkcjonariuszów państwowych	404
– Ustawa upoważniająca Rząd do uchylecia i zmiany ustaw i przepisów dotyczących Kościoła rzymskokatolickiego, a niezgodnych z Konstytucją	406
– Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w sprawie uchwały o obywatelstwie powziętej 16 czerwca br. przez Delegację polsko-czeskosłowacką dla Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy	407
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie zatwierdzenia przystąpienia Polski do Międzynarodowej Konwencji dotyczącej ruchu automobilowego, zawartej w Paryżu dnia 11-go października 1909 roku	410
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie częściowej likwidacji Delegacji Polskiej Mieszanej Komisji Granicznej na Wschodzie	411
– Ustawa zmieniająca niektóre postanowienia ustaw o postępowaniu sędowo-cywilnym obowiązujących w b. dzielnicy austriackiej	413

– [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na 1922 r. w Dziale 2, § 15, poz. 1 „Bataliony Celne” kredytu dodatkowego w wysokości 1 075 826 180 mk na uzupełnienie umundurowania Batalionów Celnych]	413
– [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do asygnowania w Dziale 2 budżetu Ministerstwa Robót Publicznych kredytów dodatkowych]	415
– Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 17 grudnia 1921 r. w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu pełnomocnictw do wydawania rozporządzeń w sprawie regulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcymi walutami (Dz.Ust. RP Nr 104 poz. 748) – na Ziemię Wileńską	417
– Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej	418
– Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie projektu ustawy o emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej	420
– Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy w przedmiocie uzupełnienia art. 1 ustawy z dnia 28 lutego 1919 roku	421
– Uzasadnienie [ustawy o ulgach dla nowo wznoszonych budowli]	422
– [Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie projektu ustawy o ośmioprocentowej państwowej pożyczce złotej z 1922 r.]	423
– Ustawa w przedmiocie rozciągnięcia na obszar województwa śląskiego ustawy z dnia 17 grudnia 1921 r. w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu pełnomocnictw do wydawania rozporządzeń w sprawie regulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcymi walutami	425
– Ustawa o zmianie ustawy z dnia 28 lipca 1922 r. – ordynacja wyborcza do Sejmu (Dz.U. RP Nr 66, poz. 590)	426
22. Protokół 102-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 21 września 1922 r.	428
– [Telefogram Ministra Pracy i Opieki Społecznej Ludwika Darowskiego o sytuacji na Górnym Śląsku]	430
– [Wniosek nagły Ministra Zdrowia Publicznego o upoważnienie do przedstawienia Sejmowi Ustawodawczemu dołączonego projektu ustawy w przedmiocie substancji i przetworów odurzających]	431
– [Wniosek Prezesa Rady Ministrów w sprawie wypłacenia funkcjonariuszom państwowym jednomiesięcznej zaliczki	432
23. Protokół 103-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 25 września 1922 r. (w gmachu Sejmu)	434

– [Sprawozdanie delegowanego na Górny Śląsk Ministra Pracy i Opieki Społecznej]	436
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji polsko-austriackiej Konwencji handlowej	441
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Międzynarodowej, dotyczącej zwalczania handlu kobietami i dziećmi, podpisanej w Genewie dnia 30 września 1921 roku	443
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji polsko-niemieckiego układu dotyczącego przejęcia administracyjnych spraw spornych, spraw dotyczących rozdziału podatków oraz administracyjnych spraw uchwałowych, jako też przewodów na skutek środków prawnych w sprawach podatków Rzeszy, podatków państwowych i w sprawach podatków kościelnych na górnośląskim obszarze plebiscytowym, podpisanego w Poznaniu dn. 26 sierpnia 1922 r.	447
– [Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Prezydium Rady Ministrów w Warszawie dotyczący uregulowania uposażenia duchowieństwa katolickiego w Polsce]	449
24. Protokół 104-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 26 września 1922 r.	453
– Ustawa o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska	454
25. Protokół 105-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 28 września 1922 r.	456
– Uzasadnienie [ustawy o inspekcji pracy]	461
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie otwarcia dodatkowego kredytu na zabezpieczenie pomieszczeń dla Straży Celnej	465
– [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia dodatkowego kredytu w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na 1922 r.]	467
– Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie przyznania Ministerstwu Przemysłu i Handlu dodatkowego kredytu, w wysokości 263 000 000 mk na przedsiębiorstwa państwowe górniczo-hutnicze	468
– [Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 18 marca 1920 r. oraz noweli z dnia 30 lipca 1921 r. w przedmiocie wydzierżawienia niezagospodarowanych użytków rolnych na Ziemię Wileńską]	469
– [Wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 29 kwietnia 1919 roku o zatwierdzaniu i zmianie statutów spółek akcyjnych na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty: białowiecki, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego]	470

– [Wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie podwyższenia opłat ustanowionych w dekretach z dnia 4 lutego 1919 roku o patentach na wynalazki, o ochronie wzorów rysunkowych i modeli i o ochronie znaków towarowych (Dz.Pr.P.P. N° 13 poz. 137, 138 i 139)]	472
– [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie godzin urzędowania w Ministerstwie Spraw Zagranicznych	473
– [Załącznik do punktu 1 w sprawie organizacji Prezydium Rady Ministrów]	474
26. Protokół 106-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 29 września 1922 r.	475
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie określenia sumy I emisji 8% złotej pożyczki państwowej z roku 1922	476
– Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie podwyższenia dodatku miesięcznego dla funkcjonariuszów państwowych	477
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zmiany podziału miejscowości na klasy dodatku drożyznianego	478
– Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przyznania zaliczki w wysokości jednomiesięcznych poborów służbowych dla stałych nietatowych pracowników Kolei Państwowych	479
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przyznania emerytowanym cywilnym funkcjonariuszom państwowym, sędziom i prokuratorom, tudzież wdowom i sierotom dodatku w wysokości 50% zaopatrzenia emerytalnego, począwszy od dnia 1 października 1922 r. aż do odwołania	480
27. Protokół 107-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 2 października 1922 r.	482
– [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Wielką Wstęgą orderu Odrodzenia Polski obywateli państw obcych]	486
– [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Komandorią z Gwiazdą orderu Odrodzenia Polski obywateli państw obcych]	486
– [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Komandorią orderu Odrodzenia Polski obywateli państw obcych]	487
– [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Krzyżem Oficerskim orderu Odrodzenia Polski obywateli państw obcych]	488
– [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Krzyżem Kawalerskim orderu Odrodzenia Polski obywateli państw obcych]	489
– Motywy [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozszerzenia na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej postanowień ros. ustawy akcyzowej o patentach akcyzowych na fabryki trunków, wyrobów ze spirytusu, drożdży oraz na zakłady sprzedaży trunków; dalej na wyrób zapalek i gilz (tutek) papierosowych	489
– Motywy [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmian w opodatkowaniu wina musującego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej]	490

– Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie przenoszenia własności nieruchomości ziemskich pozostających pod zarządem państwowym	491
– Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie kontroli państwowej nad ogierami i rejestracji klaczy zarodowych . .	492
– Rozporządzenie Rady Ministrów o banderze i znakach rządowych statków morskich	494
– [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Orderem „Orła Białego” J.K.W. Księcia Mikołaja Rumuńskiego oraz orderem „Odrodzenia Polski” obywateli rumuńskich w związku z wizytą Naczelnika Państwa w Rumunii]	495
28. Protokół 108-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 11 października 1922 r.	497
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zaliczki na pobory dla kontraktowych pracowników państwowych	504
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszy polskich w Gdańsku	505
– Uzasadnienie [wniosku Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie zmiany rozporządzenia z dnia 7 czerwca 1922 r. o dodatku uzdrowskim (Dz.U. Nr 78 poz. 704)]	506
– Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] o mianowanie prof. dr. Stanisława Kętrzyńskiego Dyrektorem Departamentu Politycznego w Ministerstwie Spraw Zagranicznych w IV st. służbowym	507
– Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] o mianowanie p. dr. Władysława Wróblewskiego Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym RP przy Rządzie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej z równoczesnym zwolnieniem ze stanowiska w Londynie	508
– Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] o mianowanie p. Konstantego Skirmunta Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym RP przy Rządzie Królewsko-Brytyjskim	510
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania „Orła Białego” księciu Hirohito	511
– Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych	512
– Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego z Gwiazdą obywatelom państw obcych . . .	514
– Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego obywatelom państw obcych	515
– Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak kawalera Krzyża Oficerskiego orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych	516
– Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych . . .	517

– [Wniosek Ministerstwa Skarbu o zatwierdzenie treści załączonego okólnika Ministra Skarbu w sprawie projektów ustaw i rozporządzeń przewidujących jakiegokolwiek świadczenia przymusowe na rzecz Państwa lub związków samorządowych]	518
– Motywy [rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej]	519
– [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów Rada w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do asygnowania w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych dodatkowego kredytu na odbudowę miasta Brześcia nad Bugiem]	520
– Wniosek [Ministra Skarbu] na Radę Ministrów w przedmiocie przyznania Ministerstwu Rolnictwa kredytu dodatkowego w wysokości 200 000 000 Mk na zasiłki dla instytucji i subwencje	521
– [Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów o przyjęcie do wiadomości zarządzonego przez Ministra Skarbu otwarcia kredytu dodatkowego w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych dla Komitetu Reemigracyjnego w Poznaniu]	522
– Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przyznania Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dodatkowych kredytów na budowę publicznych szkół powszechnych	523
– Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie dodatkowego kredytu na utrzymanie obozów dla internowanych	524
– Motywy [rozporządzenia Rady Ministrów o obowiązku właścicieli, zarządców i dozorców domów przeciwdziałania tajnemu gorzelnictwu]	525
– Uzasadnienie [ustawy zmieniającej ustawę wprowadzającą austriacki kodeks handlowy]	526
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie ratyfikacji podpisanej w Warszawie 23-go września 1922 r. umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką w przedmiocie wzajemnego dopuszczenia lekarzy i położnych do wykonywania praktyki	527
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Sanitarnej pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką, podpisanej w Warszawie dn. 23-go września 1922 roku	528
– Sprawozdanie ogólne z likwidacji akcji plebiscytowej na terenach Warmii, Mazurów, Ks. Cieszyńskiego, Spisza i Orawy oraz Górnego Śląska . .	530
– [Pismo Prezydenta Ministrów Antoniego Ponikowskiego do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w sprawie kontroli wydatków na akcję plebiscytową na Górnym Śląsku]	539
– [Pismo Ministra Spraw Wewnętrznych Antoniego Kamińskiego do Prezydium Rady Ministrów z prośbą o wyrażenie zgody na załączony wniosek Ministrów Spraw Zagranicznych oraz Pracy i Opieki Społecznej w sprawie wyznaczenia delegacji Rzeczypospolitej na IV Konferencję Ogólną Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie]	540

29. Protokół 109-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 16 października 1922 r.	542
– Wniosek Prezesa Najwyższego Trybunału Administracyjnego o mianowanie pierwszego składu Najwyższego Trybunału Administracyjnego . .	547
– Wniosek o mianowanie p. Romana Knolla Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym II klasy i powierzenie stanowiska Chargé d’Affaires Rządu Rzeczypospolitej Polskiej przy Rządzie RSFRR. z siedzibą w Moskwie z jednoczesnym odwołaniem p. Dr. Zygmunta Stefańskiego ze stanowiska w Moskwie	556
– Wniosek o mianowanie p. Tytusa Filipowicza Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym przy Rządzie Republiki Finlandzkiej . . .	557
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych i emerytów	558
– Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie odroczenia terminu zwolnienia szeregowych Baonów Celnych	560
– [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej do Rady Ministrów w sprawie uchwalenia rozporządzenia w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 19 maja 1920 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty: grodzieński, wołkowyski i na gminy białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego]	561
– [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres bieżący kredytu dodatkowego na pokrycie wydatku uskutecznionego z tytułu należności za parowozy zakupione w Ameryce]	562
– [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do asygnowania w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych kredytów dodatkowych]	563
– Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w sprawie oddania pod zarząd Ministerstwu Przemysłu i Handlu zbiorników naftowych na terenie tzw. Marinekohlenlager w Gdańsku	564
– Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie rozciągnięcia ustawy o Państwowym Funduszu Mieszkaniowym na Ziemię Wileńską	565
– Załącznik do punktu 21. [List wiceprezesa Komitetu Budowy Pomnika Wdzięczności dla Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej Leopolda Kotnowskiego do Prezydenta Rady Ministrów]	566
30. Protokół 110-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 19 października 1922 r.	568
– Wniosek nagły Prezydium Rady Ministrów dotyczący wstrzymania wykonania uchwały Rady Ministrów z 16 października 1922 r. w sprawie oddania pod zarząd Ministerstwa Przemysłu i Handlu zbiorników naftowych tzw. Marinekohlenlager w Gdańsku	574

- Wniosek na Radę Ministrów Komisji do spraw likwidacji nadliczbowych środków lokomocji w sprawie przyznania środków lokomocji dla urzędów znajdujących się w obrębie województwa śląskiego . . . 575
- Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z 17 grudnia 1920 r. o udzielaniu gwarancji skarbu państwa do sumy 200 000 000 mk za ulgowe pożyczki dla drobnych przemysłowców, rzemieślników oraz ich organizacji wytwórczych 576
- Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych i za zgodą Ministra Skarbu w przedmiocie popierania hodowli koni krwi angielskiej 578
- Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie wymiaru i poboru państwowego podatku gruntowego za rok podatkowy 1922 od gruntów użytkowych i lasów położonych na obszarze województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów: białostockiego, bielskiego, sokólskiego, wołkowyskiego i grodzieńskiego województwa białostockiego tudzież Ziemi Wileńskiej 586
- [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w dziale 2 § 15 preliminarza budżetowego Ministerstwa Poczty i Telegrafów na okres bieżący kredytu dodatkowego z przeznaczeniem użycia tej kwoty na dokończenie budowy linii telefonicznej Warszawa-Wilno] 588
- [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia kredytu dodatkowego w § 9 poz. 1 preliminarza Sejmu Ustawodawczego na rok 1922] 589
- [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do asygnowania w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych kredytów dodatkowych] 590
- [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej do Rady Ministrów z prośbą o uchwalenie rozporządzenia Rady Ministrów o rozciągnięciu mocy obowiązującej dekretów i ustaw w przedmiocie ochrony pracy na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego] . . . 591
- [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej do Rady Ministrów z prośbą o uchwalenie ustawy w przedmiocie uprawnień Ministra Pracy i Opieki Społecznej do powoływania Nadzwyczajnych Komisji Rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi] 592
- [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej do Rady Ministrów z prośbą o uchwalenie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia dodatków drożyznianych do rent inwalidów z powodu starości i dla rodzin po ubezpieczonych, zapewnionych obowiązującą w b. dzielnicy pruskiej ordynacją ubezpieczeniową Rzeszy Niemieckiej z 19 lipca 1911 r.] 293

– [Sprawozdanie Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie bezrobocia i programu Rządu na tym polu]	595
– Notatka w sprawie bezrobocia i potrzeby ustawy o doraźnej pomocy dla bezrobotnych	596
– [Pismo Ministra Skarbu do wszystkich Izb Skarbowych na obszarze b. zaboru rosyjskiego i austriackiego w sprawie potrącania podatku dochodowego z uposażeń służbowych pracowników państwowych]	599
– [Okólnik w sprawie nadawania orderów polskich obywatelom Rzplitej Polskiej]	601
– Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego z Gwiazdą orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych	604
– Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych	604
– Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Oficerskiego [i odznak Kawalera] orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych	605
31. Protokół 111-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 23 października 1922 r.	607
– Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie nadzwyczajnego dodatku drożyznianego dla powiatów województw lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego	611
– [Wniosek Prezydium Rady Ministrów dotyczący specjalnej odznaki do wynagradzania zasług niekwalifikujących się do odznaczenia orderem]	612
– Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 października 1922 r. w przedmiocie rozszerzenia na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej postanowień ros. ustawy akcyzowej o patentach akcyzowych na fabryki trunków, wyrobów ze spirytusu, drożdży oraz na zakłady sprzedaży trunków; dalej na wyrób zapalek i gilz (tutek) papierosowych	612
32. Protokół 112-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 30 października 1922 r.	614
– Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie ujednostajnienia opodatkowania węgla na obszarze Rzeczypospolitej	618
– [Wniosek Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia obowiązującej na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego opłaty spożywczej od soli jadalnej]	622
– Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie dodatków do zaopatrzeń emerytalnych dla wdów i sierot po zawodowych wojskowych WP	623
– Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie uposażenia funkcjonariuszów polskich w Gdańsku	624
– Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie powołania członków Wojewódzkich Komisji Oszczędnościowych spoza urzędników	625

– Rozporządzenie Rady Ministrów o podwyższeniu dodatku za wysługę lat dla wojskowych zawodowych	628
– Uchwała Rady Ministrów w sprawie pokrycia przez Skarb opłat za wpisy szkolne dla wojskowych	628
– Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie uchylenia podatku od wód mineralnych i sztucznie wyrabianych napojów	629
– [Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów o zatwierdzenie projektu ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z 29 października 1920 r. o spółdzielniach (Dz.U. RP Nr 111 poz. 733) wraz z motywami]	630
– Uzasadnienie [wniosku Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie przedłużenia czasu pracy w warsztatach Kolei Państwowych]	637
33. Protokół 113-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 3 listopada 1922 r.	639
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie utworzenia na Górnos Śląskiej części Województwa Śląskiego „Urzędu dla Spraw Mniejszości”	642
– Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie ustawy o wymianie personalnej między Polską a Rosją i Ukrainą	643
– Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia akcyzy od zapalek na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej	646
– Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego o rozciągnięcie nad Fundacją pod nazwą Polsko-Amerykański Komitet Pomocy Dzieciom kontroli Najwyższej Izby Kontroli Państwa	648
34. Protokół 114-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 6 listopada 1922 r.	650
– Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie czasowego pozostawienia w Poznaniu Wydziału Rybackiego Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych	653
– Wniosek Ministra Skarbu w sprawie dodatkowego kredytu na pomoc dla Związków Krajowych w b. dzielnicy pruskiej	655
– Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu drożdży na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej	656
35. Protokół 115-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 9 listopada 1922 r.	658
– Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie przywrócenia zgodnej z Zasadniczą Ustawą Sanitarną kompetencji Ministerstwu Zdrowia Publicznego	663
– Motywy [ustawy o wyjęciu opieki nad archiwami z zakresu działania Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i przekazaniu jej do zakresu działania Prezydenta Ministrów]	664

– Wniosek nagły Ministra Kolei Żelaznych w sprawie zbrojnej ochrony mostów kolejowych przez władze wojskowe na terenach zagrożonych	666
– [Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych]	668
– Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie podwyższenia diet	673
– [Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych na Radę Ministrów w sprawie podwyższenia poborów weteranom powstań narodowych]	675
– [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych kredytu na wykonanie połączeń telefonicznych i telegraficznych urzędu ruchu w Sosnowcu ze stacjami węzłowymi Dyrekcji w Katowicach, Krakowie, Radomiu i w Warszawie]	679
– Aide-mémoire w sprawie skarbu raciborskiego	680
36. Protokół 116-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 13 listopada 1922 r.	681
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych	685
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia zaopatrzeń emerytalnych za miesiące listopad i grudzień 1922 r.	686
– [Sprawozdanie Ministra Sprawiedliwości i Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego z wykonania uchwały Rady Ministrów z 30 sierpnia 1920 r. w sprawie wykroczeń wojsk bolszewickich przeciw prawom wojennym oraz rodzajów szkód przez te wykroczenia zrzędzonych]	688
– Wniosek nagły [Ministra Spraw Wewnętrznych] na Radę Ministrów w sprawie wart w obozach internowanych	689
– [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych na Radę Ministrów o powiększenie etatów Policji Państwowej]	691
37. Protokół 117-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 20 listopada 1922 r.	695
– Wniosek Ministra Spraw Wojskowych o zniesienie postanowienia Rady Obrony Państwa z 15 lipca 1920 r. dotyczącego zakazu pobierania rekruta na obszarze Wschodniej Małopolski	701
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie zatwierdzenia 3-ch protokołów podpisanych w Wiedniu dn. 14 marca 1922 r., dotyczących likwidacji Banku austriacko-węgierskiego	702
– Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej	705
– Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu spirytusu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej	706
– Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie zawarcia umowy polsko-austriackiej dotyczącej ryczałtowego załatwienia spraw dalszej rewindykacji z Austrii przedmiotów przemysłowych	

i rolnych, podpadających pod art. 184 Traktatu Pokoju w St. Germain en Laye	707
– Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie przystąpienia Polskich Kolei Państwowych do Międzynarodowego Związku Kolejowego	711
– Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie powołania do życia przy Ministerstwie Zdrowia Publicznego Państwowej Rady Zdrowia	713
– Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie ochrony własności przemysłowej na Ziemi Wileńskiej	715
– [Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawodawstwa dotyczącego Urzędu Patentowego na obszar województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego, oraz powiatów: białowieskiego, grodzieńskiego i wołkowyskiego województwa białostockiego]	716
– Wniosek [Komisji Likwidacyjnej] na Radę Ministrów w sprawie przekazania likwidacji nadliczbowych środków lokomocji Ministerstwu Robót Publicznych	717
– Wniosek [Prezydium Rady Ministrów] w sprawie zmiany głównych zasad porządku obrad (regulaminu) Rady Ministrów	718
– [Wniosek Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie zmiany statutu organizacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości w związku z przeniesieniem Departamentów Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej z Poznania do Warszawy]	720
– [Depesza Kongresu Reprezentantów Urzędników do Ministerstwa Skarbu]	723
 38. Protokół 118-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 23 listopada 1922 r.	724
– [Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Ministra Skarbu o kredyt na zakup gruntów dla Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie]	727
– [Uchwała Rady Ministrów dotycząca organizacji Prezydium Rady Ministrów i ministerstw oraz zaliczenia stanowisk do stopni służbowych]	729
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku	730
– Wniosek nagły Ministra Poczty i Telegrafów na Radę Ministrów w sprawie podwyższenia należytości funkcjonariuszom pocztowym za pracę w pocztach ruchomych i za konwojowanie poczty kolejami	731
– Uzasadnienie projektu ustawy w przedmiocie zezwolenia gm. m. Lwowa na zaciągnięcie za poręką Państwa pożyczki komunalnej na cele przebrukowania ulic i placów publicznych we Lwowie	733
– Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie dodatkowego kredytu w wysokości 438 000 000 Mk na utrzymanie etapów dla reemigrantów z Niemiec	734

– Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów [o przedłożenie Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy w przedmiocie udzielania gwarancji Skarbu Państwa do sumy Mk 500 milionów za ulgowe pożyczki dla reemigrujących z Niemiec drobnych przemysłowców, kupców, rzemieślników oraz ich organizacji wytwórczych i handlowych]	736
– Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie ujednostajnienia opodatkowania kwasu octowego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej	738
– Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów o uchwalenie projektu ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy niemieckiej z dn. 14 sierpnia 1876 r. dotyczącej zarządu lasów należących do gmin i zakładów publicznych	739
39. Protokół 119-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 27 listopada 1922 r.	742
– [Wniosek Prezydium Rady Ministrów o zresumowanie uchwały z 20 listopada 1922 r. o zniesienie postanowienia Rady Obrony Państwa z 15 lipca 1920 r. dotyczącego zakazu pobierania rekruta na obszarze Wschodniej Małopolski]	747
– Uchwała Rady Ministrów [z dnia 23 listopada 1922 r. w sprawie stanowisk Podsekretarzy Stanu (wiceministrów), Dyrektorów Departamentów i Naczelników Wydziałów w Prezydium Rady Ministrów i ministerstwach]	748
– [Pismo Ministra Kolei Żelaznych do Ministra Skarbu o ustanowienie w Ministerstwie Kolei Żelaznych drugiego Podsekretarza Stanu] . . .	749
– Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie przyznania kredytu dodatkowego w sumie 2 068 306 000 marek dla Lokalnych Zarządów Lasów Państwowych w Dziale 4 budżetu Ministerstwa Rolnictwa	751
– [Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przyznania w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Robót Publicznych kredytu dodatkowego wysokości 650 000 000 mk]	752
– Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie uposażenia ustępujących Ministrów	753
– Wniosek o mianowanie Janusza Radziwiłła Delegatem Pełnomocnym Rzeczypospolitej Polskiej na Konferencję Rozbrojeniową w Moskwie	754
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski” J.E. Francisco Gutiérrez de Agüera, Posłowi Nadzwyczajnemu i Ministrowi Pełnomocnemu Hiszpańskiemu w Warszawie	755
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Krzyża Oficerskiego majorowi Segui Almuzara, obywatelowi hiszpańskiemu	756
– [Wniosek Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego o zezwolenie na objęcie przez Dyrektora Państwowego Centralnego Zakładu Epidemiologicznego dr. Ludwika Rajchmana stanowiska w Departamencie	

Zdrowia przy Lidze Narodów i udzielenie w tym celu bezpłatnego urlopu]	757
– Uchwała Rady Ministrów w przedmiocie statystyki funkcjonariuszów państwowej służby cywilnej	757
– Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego na Radę Ministrów w sprawie instrukcji dla Posłów Rzeczypospolitej Polskiej w Paryżu, Londynie, Rzymie i Brukseli, dotyczącej realizacji praw Polski do odszkodowań w związku z konferencją finansową w Brukseli	759
– [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie utworzenia Konsulatu Etatowego II klasy w Lille]	763
– [Depesza Kongresu pracowników państwowych we Lwowie z 26 listopada 1922]	764
40. Protokół 120-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 30 listopada 1922 r.	765
– Wniosek Prezesa Rady Ministrów na Radę Ministrów w przedmiocie ustalenia zasad, jakie przestrzegać należy przy nadawaniu orderów	769
– Wniosek na Radę Ministrów w przedmiocie odznaczenia orderem „Odrodzenia Polski” osób wojskowych	770
– [Wyciąg z protokołu posiedzenia Komitetu Politycznego Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 7 listopada 1922 r.]	771
– Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie dodatków dla wojskowych na czas ćwiczeń (manewrów) poza obrębem stałego garnizonu	776
– Uzasadnienie [ustawy o zgromadzeniach]	777
– [Wniosek nagły o przyjęcie do wiadomości zarządzenia Ministra Skarbu otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres bieżący kredytów dodatkowych]	777
– [Wniosek nagły w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres 1922 kredytów dodatkowych]	778
– [Wnioski Komitetu Politycznego Rady Ministrów powzięte na posiedzeniu w dniu 25 listopada 1922 r. w przedmiocie zarządzeń Rządu w związku z sytuacją w Małopolsce Wschodniej]	779
41. Protokół 121-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 6 grudnia 1922 r.	781
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski” p. Janis Czakste, obywatelowi łotewskiemu	785
– [Wniosek nagły Ministra Skarbu o upoważnienie do otwarcia kredytu dodatkowego w budżecie Ministerstwa Sprawiedliwości]	786
– [Wniosek Prezydium Rady Ministrów o reasumpcję uchwały Rady Ministrów z dnia 2 października 1922 r. zatwierdzającej załączony projekt rozporządzenia Rady Ministrów]	786

– [Wnioski Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w sprawie przyznania dodatku naukowego dla pracowników Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie oraz zmiany art. 8 w Statucie Państwowego Instytutu Geologicznego]	787
– Rozporządzenie w przedmiocie zmiany kompetencji władz odnośnie do obrotu nawozami sztucznymi, amoniakalnymi i fosforowymi na ziemiach górnośląskich województwa śląskiego	789
– Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie wyasygnowania sumy fr.fr. 10 000 na pomoc dla ofiar trzęsienia ziemi w Chile	791
– [Pismo Ministra Zdrowia Publicznego do Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dotyczące wywiadu udzielonego przez dr. Stanisława Kopczyńskiego]	792
42. Protokół 122-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 9 grudnia 1922 r.	794
43. Protokół 123 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 11 grudnia 1922 odbytego w Belwederze częściowo w obecności P. Naczelnika Państwa J. Piłsudskiego	795
44. Protokół 124-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 12 grudnia 1922 r.	798
– [Sprawozdanie przedstawiciela Rządu z udziału w Komisji Regulaminowej Senatu]	802
– [Projekt pisma Prezydium Rady Ministrów do Marszałka Senatu]	803
– Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia marszałka Józefa Piłsudskiego	803
– [Wniosek nagły na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Skarbu kredytu dodatkowego w wysokości 5 miliardów marek]	804
– [Wniosek Prezesa Pocztovej Kasy Oszczędności w sprawie podwyższenia dotychczasowego stałego wynagrodzenia, pobieranego przez członków Komitetu Dyrekcyjnego PKO do marek 100 000 tytułem wynagrodzenia stałego miesięcznie]	405
– Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 marca 1922 r. w przedmiocie ustalenia właściwości i siedziby Okręgowych Urzędów Ziemskich w b. Dzielnicy Pruskiej (Dz.Ust. N. 33 poz. 267)	806
– [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej do Rady Ministrów o uchwalenie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie dalszego podwyższenia dodatków drożyźnianych do rent pobieranych na podstawie ustaw Rzeszy Niemieckiej o ubezpieczeniu od nieszczęśliwych wypadków w przemyśle i rolnictwie obowiązujących na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej]	806

– Projekt Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej w przedmiocie ustanowienia statutu orderu „Odrodzenia Polski”	808
– [Pismo Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku do Prezydium Rady Ministrów w sprawie traktowania obywateli polskich na obszarze W.M. Gdańska]	812
45. Protokół 125 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 16 grudnia 1922 r.	815
Indeks osób	819

Nota edytorska

W tomie zostały zawarte protokoły posiedzeń, wraz z załącznikami, dwóch gabinetów rządowych: Artura Śliwińskiego i Juliana Nowaka. Dokumentację źródłową każdego z tych gabinetów należałoby wprawdzie opublikować jako oddzielne tomy, jednakże przy takim rozwiązaniu tom poświęcony rządowi Śliwińskiego prezentowałby się bardzo skromnie wobec pokazanych rozmiarów woluminu poświęconego rządowi Nowaka. Za połączeniem tych gabinetów przemawiały zatem względy praktyczne, wynikające z dużej dysproporcji objętościowej materiału źródłowego. Podział protokołów (wraz z załącznikami) na dwie części odpowiada okresom funkcjonowania tych gabinetów rządowych.

Chronologicznie część pierwsza, czyli gabinet Śliwińskiego obejmuje okres od 1 do 28 lipca 1922 r., natomiast część druga czas od 2 sierpnia do 14 grudnia 1922 r.

Podstawę edycji protokołów posiedzeń gabinetów Artura Śliwińskiego i Juliana Nowaka stanowi materiał źródłowy przechowywany w Archiwum Akt Nowych w Warszawie w zespole: Prezydium Rady Ministrów RP, sygn. 19 (od 1 lipca do 30 września 1922 r.) i 20 (od 1 października do 31 grudnia 1922 r.).

Gabinet Artura Śliwińskiego funkcjonował od 28 czerwca do 31 lipca 1922 r. W tym czasie odbył dziewięć posiedzeń, działając *ad interim* mimo braku wotum zaufania Sejmu Ustawodawczego, w myśl zasady ciągłości administracji państwowej. Pierwsze posiedzenie odbyło się 1 lipca, a kolejne: 3 lipca, 4 lipca, 11 lipca, 14 lipca, 18 lipca, 19 lipca, 25 lipca. Ostatnie miało miejsce 28 lipca 1922 r. W oryginalnych protokołach oznaczono to odpowiednio numerami od 81 do 89 (w skali roku).

Gabinet Juliana Nowaka odbył 36 posiedzeń. Pierwsze z nich miało miejsce 2 sierpnia, ostatnie zaś 16 grudnia 1922 r., tj. w dniu zabójstwa pierwszego prezydenta Rzeczypospolitej, a dotychczasowego ministra spraw zagranicznych. Oznaczono je numerami 90–125.

W materiale źródłowym, jaki pozostawiła po sobie Rada Ministrów pod prezesurą Artura Śliwińskiego i Juliana Nowaka nie występują zasadnicze różnice formalne w porównaniu z tymi, które powstały w rezultacie działania gabinetów poprzedzających te rządy. Protokoły mają nader zwięzłą formę.

Rzadko stosowano procedurę obrad tajnych. W odróżnieniu jednak od zwyczajów rządu Wincentego Witosa i w mniejszym zakresie Antoniego Ponikowskiego, nie starano się osobno nadawać tajny charakter danemu posiedzeniu dla rozpatrzenia jednej (zazwyczaj delikatnej) sprawy, lecz wprowadzano punkt tajny, w tym samym protokole, z zaznaczeniem klauzuli tajności. Tak było np. na posiedzeniu z 6 listopada 1922 r., kiedy Rada Ministrów wysłuchiwała referatu wezwanego specjalnie na to zebranie profesora Szymona Askenazego – delegata RP przy Lidze Narodów w Genewie – o stanie polskich problemów terytorialnych, które były przedmiotem obrad na forum tej instytucji. Podobny zabieg zastosowano na zebraniu 24 listopada, czy też wysłuchując referatu podsekretarza stanu w Prezydium Rady Ministrów Władysława Studzińskiego o wynikach konferencji podkomisji specjalnej dla spraw urzędniczych.

W jednym wypadku, tj. zebrania 9 grudnia 1922 r., nie sporządzono protokołu. Rząd działał już wówczas tylko *ad interim* – w związku z ukonstytuowaniem się obydwu izb parlamentu pierwszej kadencji i wyborem właśnie tego dnia prezydenta Rzeczypospolitej przez Zgromadzenie Narodowe. Sporządzono jedynie notatkę „Dla pamięci”, w której podano, że zebrano się w sejmie i protokołu nie spisano, zaś „Rada Ministrów upoważniła Prezesa Rady Ministrów do wniesienia do Sejmu kilkunastu projektów ustaw wycofanych przez obecny Rząd z Sejmu Ustawodawczego”, o ile danych „projektów poszczególne Ministerstwa nie uznały za bezprzedmiotowe”.

Publikowane w niniejszym tomie protokoły oraz załączniki z posiedzeń gabinetu nie były ogłaszane drukiem. Warto również przyznać, że materiały te jako źródło nie były zbyt mocno eksploatowane przez badaczy, może z wyjątkiem tych, które dotyczą sprawy batalii o autonomię dla trzech południowo-wschodnich województw Rzeczypospolitej, co skądinąd ma nader lakoniczne odzwierciedlenie w protokołach.

Dokumenty zachowały się w większości w stanie ogólnie dobrym. Część z nich, zwłaszcza załączników do protokołów jest jednak mało czytelna. Są to częściowo kopie maszynowe lub innego rodzaju kalki tych materiałów. Protokoły, zapewne spisywane ręcznie, zostały następnie przepisane maszynowo i wytworzony w ten sposób egzemplarz jest przechowywany w Archiwum Akt Nowych w zespole Prezydium Rady Ministrów, z którego pochodzi cały materiał do niniejszej publikacji.

Nie podawano (przyjmując taki zwyczaj), kto „prowadził pióro”, czyli protokołował posiedzenia gabinetu. Jest jednak bezsporne, że rolę tę pełnił radca w Prezydium Rady Ministrów dr Jerzy Buzek, zapewne przy współpracy podsekretarza stanu w Prezydium Rady Ministrów Władysława Studzińskiego. Każdy protokół podpisany jest przez szefa rządu, zgodnie z wymogami prawa.

W wypadku niektórych protokołów wprowadzono na etapie końcowym ich redagowania drobne uwagi odręczne.

Załączniki występują w trzech formach: rękopisu, maszynopisu i druku (np. druki sejmowe, czy broszury). Każdy załącznik miał swój numer odnoszący się do sprawy rozpatrywanej przez Radę Ministrów, jak to, ustalając kolejność spraw, ujmuje protokół danego posiedzenia.

Każdy protokół publikuje się w całości, bez żadnych skrótów. Po nim zamieszcza się wykaz wszystkich załączników do danego protokołu. Wyselekcjonowane załączniki drukuje się zawsze w całości. Aby uniknąć publikacji aktów prawnych (ustaw sejmowych i rozporządzeń Rady Ministrów), w licznych wypadkach prezentuje się same uzasadnienia (motywy) do wnoszonych projektów ustaw, bez zamieszczania tychże projektów.

Wszelkie skrócenia czy pominięcia zostały zaznaczone. Niedrukowane projekty ustaw, rozporządzeń czy ratyfikacji układów międzynarodowych opatrzone przypisami z odwołaniem do odpowiednich miejsc publikacji zarówno w „Dzienniku Ustaw RP”, jak i „Monitorze Polskim”, gdzie te akty prawne zostały zamieszczone.

W wyborze załączników starano się kierować zasadą ich znaczenia dla działalności Rady Ministrów. Drukują się wszystkie załączniki dokumentujące politykę zarówno wewnętrzną, jak i zagraniczną państwa. Pomija się natomiast te, w których poruszane są zagadnienia czysto lokalne, jak np. uchwały dotyczące zgody na wykup danej nieruchomości z państwowych zasobów przez osobę prywatną czy zaliczenie studiów do usługi lat.

Prace nad tomem protokołów wytworzonych przez gabinety rządowe Śliwińskiego i Nowaka rozpoczął Przemysław Marcin Żukowski. Przepisał on dokumenty i opatrzył pewną liczbą przypisów, głównie odsyłających do publikowanych w „Dzienniku Ustaw RP” i „Monitorze Polskim” aktów prawnych. Przekazał też redaktorowi ogólnemu wprowadzenie do gabinetu Artura Śliwińskiego, wymagające jednak znacznego uzupełnienia. Wszelkie inne prace (w tym przypisy objaśniające kwestie, które tego wymagały) oraz indeks osób pochodzą od niżej podpisanego.

Marek Kornat

Wykaz skrótów

AAN	- Archiwum Akt Nowych w Warszawie
Art., art.	- artykuł
Austr. Dz.Ust.	- Austriacki Dziennik Ustaw
b.	- były, była
Bank A.W., B.A.W.	- Bank Austriacko-Węgierski
bar.	- baron
bm.	- bieżący miesiąc
ces. ros.	- cesarstwo rosyjskie
ctn. m.	- cetnar masy
D.O.Gen.	- Dowództwo Okręgu Generalnego
DOK, D.O.K.	- Dowództwo Okręgu Korpusu
D.P.	- Departament Polityczny
dr	- doktor
dyr.	- dyrektor
Dyrekcja P. i T.	- Dyrekcja Poczty i Telegrafów
D.U.Rz.Niem., Dz.Ust.	
Rzeszy Niem.	- „Dziennik Ustaw Rzeszy Niemieckiej”
Dz.P.K.P.	- „Dziennik Praw Królestwa Polskiego”
Dz.P.P.P., Dz.Pr., Dz.Pr.P., Dz.Pr.P.P., Dz. Praw P.P.	- „Dziennik Praw Państwa Polskiego”
Dz.U., Dz.U. RP, Dz.U. Rz.P., Dz.Us., Dz.Ust. RP	- „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej”
Dz.Urz.Tymcz. Kom. Rządzącej, Dz. Urzędów.	
T.K.R.	- „Dziennik Urzędowy Tymczasowej Komisji Rządzącej” (Litwy Środkowej)
Dz.Urz. Zarz.	
C.Z.W.	- „Dziennik Urzędowy Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich”

Dz.Urz.Z.C.Z.W. i Fr.P.	- „Dziennik Urzędowy Zarządu Cywilnego Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego”
Dz.Ust. Kr.	- „Dziennik ustaw i rozporządzeń dla Królestwa Galicji i Lodomerii wraz z Wielkim Księstwem Krakowskim”
f., fen.	- fenig
fr., fran.	- frank francuski, szwajcarski
funkc.	- funkcjonariusz
G.M.	- Gabinet Ministra
G.U.Z.	- Główny Urząd Ziemski
gen.	- generalny, generał
gen. bryg.	- generał brygady
gen. dyw.	- generał dywizji
gen.-por.	- generał porucznik
Gł. Urz. Stat.	- Główny Urząd Statystyczny
gm.	- gmina
ha	- hektar
hr	- hrabia, hrabina
Imp.	- imperium
inż.	- inżynier
J.C.W.	- Jego Cesarska Wysokość
J.E.	- Jego Ekscelencja
J.K.M.	- Jego Królewska Mość
J.K.W.	- Jego Królewska Wysokość
JUR	- Państwowy Urząd do spraw Powrotu Jeńców, Uchodźców i Robotników
K.P., k.p.	- koleje państwowe
kat.	- kategoria
kat. płac.	- kategoria płacowa
kg, klg.	- kilogram
kl.	- klasa
klm.	- kilometr
K.O.	- Komisja Odszkodowań
kol.	- kolonia
kop.	- kopa
kop.	- kopiejka
kor	- korona (austriacka)
kor zł.	- korona złota (austriacka)
ks.	- ksiądz, książe, księstwo
ks. gr. gm.	- księgi gruntowe gminne
kw.	- kwadratowy (metr)

L.N.	- Liga Narodów
m.	- miasto
mar.	- marka
Mk, mk, mkp,	
mp., mrp.	- marka polska
mk n., mk niem.	- marka niemiecka
mil.	- milion
M.K.Ż.	- Ministerstwo Kolei Żelaznych
M. Pracy i O. Sp.	- Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej
M.Sk.	- Ministerstwo Skarbu
m.st.	- miasto stołeczne
Min. b. Dz.Pr.	- Ministerstwo byłej Dzielnicy Pruskiej
Min. P. i T.,	
Min. Pocz. i T.,	
M.P. i T.	- Ministerstwo Pocz. i Telegrafów
Min. Rob. Publ.	- Ministerstwo Robót Publicznych
Min. S. Wewn.,	
Min. Sp. Wew.,	
M.S.Wewn.	- Ministerstwo Spraw Wewnętrznych
Min. Zdrowia	
Publ.	- Ministerstwo Zdrowia Publicznego
Ministerstwo	
Przem. i H.,	
M.P. i H.	- Ministerstwo Przemysłu i Handlu
Ministerstwo	
Rolnictwa i D.P.	- Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych
Ministerstwo	
W.R. i O.P.	- Ministerstwo (minister) Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego
mor.	- mórg
MSWojsk.,	
M.S.Wojsk.	- Ministerstwo Spraw Wojskowych
MSZ	- Ministerstwo Spraw Zagranicznych
Nacz. Wydz.	- naczelnik wydziału
nadzw.	- nadzwyczajny
N. Izba Kontroli	- Najwyższa Izba Kontroli Państwa
NNK	- Naczelny Nadzwyczajny Komisariat [do Walki z Epidemiami]
No, Nr, nr	- numer
NPR	- Narodowa Partia Robotnicza
nr hip.	- numer hipoteki
NTA	- Naczelny Trybunał Administracyjny

okr.	– okręg
O.U.Z.	– Okręgowy Urząd Ziemski
p., pkt	– punkt
par.	– paragraf
PAT	– Polska Agencja Telegraficzna
pełnom.	– pełnomocny
P.I.G.	– Państwowy Instytut Geologiczny
P.K.K.P.	– Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa
PKO	– Poczta Kasa Oszczędności
PKP	– Polskie Koleje Państwowe
pow.	– powiat
poz.	– pozycja
PRM	– Prezydium Rady Ministrów
prof.	– profesor
prus.	– pruski
PSB	– „Polski Słownik Biograficzny”
pułk.	– pułkownik
P.U.P.P.	– Państwowy Urząd Pośrednictwa Pracy
P.U.Zb.	– Państwowy Urząd Zbożowy
p.w.	– pod wezwaniem
rb.	– rok bieżący
rb., rub.	– rubel
ref. rol.	– reforma rolna
Rkt.	– Rektyfikat
RM	– Rada Ministrów
ROP	– Rada Obrony Państwa
rozp.	– rozporządzenie
RP, Rz. P.,	
Rzplita	– Rzeczpospolita Polska
st.	– stacja (kolejowa), starszy
st.pł.	– stopień płacy
st.sł.	– stopień służbowy
stpol.	– staropolski
szt.	– sztuka
Szt.Gen.	– Sztab Generalny
T.K.R	– Tymczasowa Komisja Rządząca
Tow. Kredyt.	– Towarzystwo Kredytowe
Tow. Ubezpiecz.	– Towarzystwo Ubezpieczeniowe
Tr.	– traktat (np. wersalski, ryski)
T.U.	– Tymczasowa Ustawa
T.W.	– traktat wersalski

T-wo	– Towarzystwo
tymcz.	– tymczasowy
uniw.	– uniwersytet
Urz. Op.	
nad Grob. Woj.	– Urząd Opieki Nad Grobami Wojennymi
ust.	– ustęp
Ust. Konst.	– Ustawa Konstytucyjna
v. min.	– wiceminister
W. M.	– Wolne Miasto (Gdańsk)
W. Pr.	– Wydział Prezydialny (w Prezydium Rady Ministrów)
w/m.	– w miejscu
w.r.	– własnoręcznie
w.z.	– w zastępstwie
wydz.	– wydział
Wydz. Adm.	– Wydział Administracyjny
zał.	– załącznik
Zarząd Ter. Przyfr. i Etap.,	
Zarząd T.P. i E.	– Zarząd Terenów Przyfrontowych i Etapowych
zast.	– zastępca
Z.C.Z.W.	– Zarząd Cywilny Ziem Wschodnich
ZHP	– Związek Harcerstwa Polskiego
Związek Pr.P.T. i T.	– Związek Pracowników Poczty, Telegrafu i Telefonu Rzeczpospolitej Polskiej

Objaśnienia symboli literowych stosowanych w tekstach protokołów i załączników

^a ...	^a	– tak w tekście
^b ...	^b	– komentarz odręczny
^c ...	^c	– odręczna poprawka w tekście
^d ...	^d	– podkreślenie odręczne
^e ...	^e	– zakreślone na marginesie
^f ...	^f	– podpis odręczny
^g ...	^g	– podpis nieczytelny
^h ...	^h	– przekreślone
ⁱ ...	ⁱ	– tekst nieczytelny
^j ...	^j	– znak zapytania (na marginesie)

**GABINET
ARTURA ŚLIWIŃSKIEGO**

---

1 LIPCA – 28 LIPCA 1922

Wprowadzenie

Krótkotrwały rząd Artura Śliwińskiego właściwie nie zasługiwałby na wspomnienie historyka, gdyby nie dwie zasadnicze okoliczności: po pierwsze, gabinet powstał w najbardziej burzliwym momencie historii polskiego parlamentaryzmu „przedmajowego” 1918–1926; po drugie, pracował intensywnie przez miesiąc, choć już po dziesięciu dniach od swego utworzenia nie uzyskał wotum zaufania i siłą inercji trwał jeszcze do chwili powołania na jego miejsce nowego gabinetu pod prezesurą Juliana Nowaka.

„Lipiec roku 1922 był miesiącem politycznie niespokojnym. Namiętności, rozkołysane walką o władzę, uderzały z coraz większą siłą w nie dość jeszcze zwarty korab młodej Rzeczypospolitej Polskiej. Zbliżały się wybory do sejmiku i czynniki, które sobie rościły prawo do władzy nad państwem, pragnęły przystąpić do wyborów z możliwie jak najlepszymi szansami zwycięstwa, które by im je oddało we władanie. Czynnikiem tymi był z jednej strony sejm, to jest reprezentowane w nim stronnictwa, a z drugiej strony ówczesny Naczelnik Państwa – Józef Piłsudski”. Tak pisał Julian Nowak, a więc polityk, który stanął na czele rządu w tych nader złożonych dniach w historii Polski Odrodzonej¹.

Można powiedzieć, że rok 1922 – zarówno na polskiej scenie politycznej, jak i na arenie europejskiej – to czas dość szczególny. Konstatacja ta, mimo że trywialna, oddaje istotę rzecz – zwłaszcza kiedy na rozgrywające się wypadki spojrzymy z perspektywy młodej polskiej demokracji. Mówiąc otwarcie, był to czas konfliktu – czy też sporu kompetencyjnego – Naczelnika Państwa z Sejmem Ustawodawczym (lub na odwrót)².

W ponad już rok od uchwalenia Konstytucji Marcowej z 1921 r.³ zarówno Naczelnik Państwa Józef Piłsudski, jak i ugrupowania zasiadające w Sejmie Ustawodawczym przygotowywały się do dwóch ważnych politycznych aktów, które musiały nastąpić w 1922 r.

---

¹ J. Nowak, *wspomnienia z ławy rządowej*, oprac. T. Sikorski, H. Walczak, A. Wątor, Kraków 2017, s. 7.

² Zob. J. Faryś, *Funkcjonowanie demokracji parlamentarnej w Drugiej Rzeczypospolitej. Konflikty wokół przesilenia rządowego w 1922 roku*, Szczecin 2019.

³ J. Mierzwa, *Konstytucja Marcowa 1921 roku*, Warszawa 2021.

Pierwszym miały być wybory do dwóch izb ustawodawczych: sejmu i senatu⁴. Drugi zaś to wybór przez połączone w Zgromadzenie Narodowe izby pierwszego prezydenta Rzeczypospolitej⁵.

Z perspektywy czasu nasuwa się pewna konstatacja, że do tych rozstrzygnięć dążyli wszyscy, ponieważ takie były wymogi konstytucji, a jednocześnie dawało się odczuć jakąś niepewność czy wręcz strach przed rozstrzygnięciami niezgodnymi z takimi czy innymi rozwiązaniami. Każda strona sceny politycznej marzyła o zwycięstwie, a jednocześnie żadna nie była przygotowana na przegraną. Można stwierdzić, że poczucie jedności z lat 1918–1920, kiedy społeczeństwo stanęło jednolicie w obronie niepodległości państwa, latem 1922 r. ustąpiło miejsca głębokiemu rozłamowi politycznemu.

Impuls do przesilenia politycznego w czerwcu 1922 r. przyszedł jednakże z zewnątrz. Był nim podpisany w Rapallo 16 kwietnia tego roku układ niemiecko-sowiecki, któremu dyplomacja polska w żaden sposób nie mogła zapobiec, a który zapowiadał tragiczną perspektywę porozumienia obydwu ościennych mocarstw przeciw odrodzonemu państwu.

Tak oto 2 czerwca 1922 r. w Belwederze, u Naczelnika Państwa i z jego udziałem, odbyło się posiedzenie Rady Ministrów. Marszałek Piłsudski, poważnie zaniepokojony układem podpisanym w Rapallo zapytywał, co Rada Ministrów zamierza zrobić w zaistniałej sytuacji. Rząd uspokajał tłumacząc, że nadal będzie prowadzona polityka pokojowa, ale z uwzględnieniem zmiennej po 16 kwietnia 1922 r. sytuacji na arenie międzynarodowej⁶. Piłsudski zaatakował wówczas osobiście ministra spraw zagranicznych Konstantego Skirmunta. Tego samego dnia – 2 czerwca – odbyło się posiedzenie Komisji Spraw Zagranicznych Sejmu Ustawodawczego, w trakcie którego Skirmunta spotkała jeszcze większa krytyka niż na forum plenarnym obrad przed kilkoma dniami⁷.

Decyzje rządu powzięte 2 czerwca nie usatysfakcjonowały Naczelnika Państwa. W następstwie jego krytyki premier Antoni Ponikowski złożył dymisję. Zażegnania sporu nie przyniosło także kolejne posiedzenie gabinetu, które odbyło się również w Belwederze 6 czerwca 1922 r. Można zatem

---

⁴ Wybory do sejmu zarządzane zostały na 5 listopada, a do senatu na 12 listopada 1922 r.

⁵ Zgromadzenie Narodowe zebrało się w celu wyboru prezydenta Rzeczypospolitej 9 grudnia 1922 r.

⁶ J. Faryś, *II Gabinet Antoniego Ponikowskiego 10.III.1922–6.VI.1922*, w: *Gabinety Drugiej Rzeczypospolitej*, red. J. Faryś, J. Pajewski, Szczecin–Poznań 1991, s. 87–93; tenże, *Drugi gabinet Antoniego Ponikowskiego, w: Od Moraczewskiego do Składkowskiego. Gabinety Polski Odrodzonej*, red. J. Faryś, A. Wątor, H. Walczak, Szczecin 2011, s. 108.

⁷ M. Nowak-Kiełbikowa, *Konstanty Skirmunt; polityk i dyplomata*, Warszawa 1998, s. 193 i nn.

powiedzieć, że konflikt wewnętrzny o politykę polską w związku z Rapallo walnie przyczynił się do upadku gabinetu Ponikowskiego 8 czerwca 1922 r.⁸

Marszałek Piłsudski oznajmił, że przyjmuje rezygnację premiera ze stanowiska⁹. W kilka dni później swoją decyzję wytłumaczył następująco: po pierwsze, kraj znalazł się w trudnej sytuacji na arenie międzynarodowej, a po drugie – zbliża się czas wyborów. Zdaniem Naczelnika Państwa, rząd Antoniego Ponikowskiego nie miał wystarczającego mandatu, aby podołać tym zadaniom¹⁰.

Już 9 czerwca 1922 r. odbyło się posiedzenie Konwentu Seniorów Sejmu Ustawodawczego. Większość stronnictw zasiadających w izbie wysunęła ponownie kandydaturę Antoniego Ponikowskiego na szefa rządu. Ten jednak nie chciał zaognić konfliktu z Naczelnikiem Państwa i propozycji nie przyjął. Trzeciego gabinetu pod swoją prezesurą już nie utworzył. Rząd przez niego kierowany funkcjonował jednak „w stanie dymisji” do 28 czerwca 1922 r.¹¹ Urzędowanie gabinetu po formalnym złożeniu i przyjęciu rezygnacji przez prezesa Rady Ministrów stanowiło w ówczesnej polskiej sytuacji powszechnie akceptowaną normę – zgodną z zasadami elementarnej ciągłości w administrowaniu państwem¹².

Niemal cały czerwiec 1922 r. trwały próby wyłonienia w miarę stabilnego rządu, mającego poparcie nie tylko większości posłów Sejmu Ustawodawczego, ale cieszącego się również zaufaniem Józefa Piłsudskiego.

Nastąpił czas decydującej próby sił między obozem belwederskim Naczelnika Państwa a Sejmem Ustawodawczym, gdzie podział wpływów politycznych ustabilizował się mniej więcej „pół na pół”. Lewica i sprzyjające jej centrum oraz mniejszości narodowe mogły liczyć na 210 posłów. Prawica i prawe centrum dysponowały siłą 199 głosów¹³.

---

⁸ M.K. Kamiński, M.J. Zacharias, *Polityka zagraniczna II Rzeczypospolitej 1939–1939*, Warszawa 1998, s. 74.

⁹ J. Faryś, *Funkcjonowanie demokracji parlamentarnej w Drugiej Rzeczypospolitej...*, s. 25–26.

¹⁰ J. Faryś, *Drugi gabinet Antoniego Ponikowskiego...*, s. 108. Stanisław Grabski napisał, że Józef Piłsudski „swymi taktycznymi rozgrywkami zakłócał coraz silniej normalny tok prac sejmowych i życia politycznego całego narodu. By zapewnić sobie wybór na prezydenta Rzeczypospolitej po nowych wyborach parlamentarnych, chciał on mieć na czas tych wyborów bezwzględnie sobie oddany rząd”. Zob. również S. Grabski, *Pamiętniki*, oprac. W. Stankiewicz, Warszawa 1989, s. 204–205.

¹¹ *Ibidem*, s. 108–109.

¹² Nie był to wyjątek. Taka sytuacja powtórzyła się w wypadku dwóch kolejnych rządów: Artura Śliwińskiego i Juliana Nowaka.

¹³ J. Faryś, *Gabinet Artura Śliwińskiego 28.VI.1922–(31) 7.VII.1922*, w: *Gabinety Dru-giej Rzeczypospolitej...*, s. 95–98; tenże, *Gabinet Artura Śliwińskiego*, w: *Od Moraczewskiego do Składkowskiego...*, s. 111; W. Suleja, *Artur Śliwiński, premier Republiki Polskiej*

Konflikt głowy państwa i Sejmu Ustawodawczego miał u swych podstaw spór o prawną interpretację postanowień artykułu trzeciego tzw. Małej Konstytucji z 1919 r., ponieważ ustawa zasadnicza z 17 marca 1921 r. miała wejść w życie dopiero po uchwaleniu ordynacji wyborczych do sejmu i senatu oraz przeprowadzeniu pierwszych wyborów powszechnych, co zapowiadała specjalna ustawa „przechodnia” z 18 marca 1921 r. Należy przypomnieć, że ustawa konstytucyjna z 20 lutego 1919 r. we wspomnianym artykule trzecim stanowiła, że „Naczelnik Państwa powołuje Rząd w pełnym składzie na podstawie porozumienia z Sejmem”¹⁴.

Na Komisji Konstytucyjnej Sejmu Ustawodawczego 16 czerwca 1922 r. uchwalono interpretację tego punktu – nie po myśli marszałka Piłsudskiego i powołano tzw. Komisję Główną, czyli ciało liczące 80 posłów, wyłonione w wyniku reprezentacji proporcjonalnej stronnictw sejmowych¹⁵. Była to próba wkroczenia w kompetencje Naczelnika Państwa, bez formalnej nowelizacji Małej Konstytucji, gdyż w sytuacji braku możliwości porozumienia między izbą a głową państwa, o którym mowa w ustawie z 20 lutego 1919 r., wprowadzono niejako drugą opcję, czyli desygnowanie premiera „większością reprezentowanych głosów”¹⁶. Innowacja ta była motywowana koniecznością zapewnienia państwu rządu za wszelką cenę.

Reprezentujący piłsudczykowską optykę historyk, Władysław Pobóg-Malinowski nazwał tę uchwałę, „zupełnym novum”, „ograniczała bowiem swymi postanowieniami kompetencje Naczelnika Państwa w powoływaniu rządu tylko do inicjatywy w wyznaczaniu premiera. I to jednak pod warunkiem, że w razie braku zgody sejmu na wybranego przez Naczelnika kandydata, premiera desygnować ma nowo utworzona instytucja sejmowa – Komisja Główna”¹⁷. Historyk ustroju Michał Pietrzak dodał, że konflikt o uchwałę z 16 czerwca 1922 r. odebrał Naczelnik Państwa jako jaskrawe

---

28 VI–7 VII 1922, w: *Prezydenci i premierzy Drugiej Rzeczypospolitej*, red. A. Chojnowski, P. Wróbel, Wrocław 1992, s. 167–176.

¹⁴ Mała Konstytucja to potoczne określenie Uchwały Sejmu z dnia 20 lutego 1919 r. o powierzeniu Józefowi Piłsudskiemu dalszego sprawowania urzędu Naczelnika Państwa. Zob. „Dziennik Ustaw” RP 1919, nr 19, poz. 226.

¹⁵ Komisja Konstytucyjna uchwaliła: „Wyrazy »Naczelnik Państwa powołuje« i wyrazy »na podstawie porozumienia z Sejmem« interpretuje Sejm w ten sposób, że inicjatywa w wyznaczaniu premiera należy z reguły do Naczelnika Państwa i że w braku propozycji Naczelnika Państwa lub braku zgody ze strony Sejmu Ustawodawczego reprezentowanego przez organ regulaminowo ustanowiony Sejm przez ten organ większością reprezentowanych głosów desygnuje premiera”. Cyt. za: J. Faryś, *Gabinet Artura Śliwińskiego...*, s. 111–112.

¹⁶ J. Piłsudski, *Pisma zbiorowe*, t. V, Warszawa 1937, s. 250.

¹⁷ W. Pobóg-Malinowski, *Najnowsza historia polityczna Polski*, t. II: 1914–1939, Gdańsk 1990, s. 589.

usiłowanie pozbawienia go kompetencji zapisanych w artykule trzecim tzw. Małej Konstytucji¹⁸.

W odpowiedzi na zaistniałą sytuację Naczelnik Państwa zrezygnował z zabiegów na rzecz powołania nowego gabinetu. Inicjatywa wskazania kandydata na premiera przeszła w ręce większości sejmowej. I tak oto 18 czerwca postawiono propozycję powołania na szefa rządu posła Wojciecha Korfantego, polityka o orientacji chadeckiej, zasłużonego przywódcę Polaków na Górnym Śląsku w walce o to cenne terytorium. Kandydatura miała poparcie Związku Ludowo-Narodowego, Narodowo-Chrześcijańskiego Stronnictwa Pracy i Narodowo-Chrześcijańskiego Stronnictwa Ludowego¹⁹. Upadła wszakże w wyniku ostrego sprzeciwu lewicy²⁰.

Kolejnym kandydatem został inżynier Stefan Przanowski, dyrektor fabryki Norblin. Został on wskazany przez Sejm Ustawodawczy. Proponować go miał były premier Leopold Skulski. Marszałek Sejmu Ustawodawczego Wojciech Trąpczyński próbował nominować tego kandydata. Wyznający liberalne (antyetatystyczne) poglądy w kwestii funkcjonowania państwa Przanowski nie mógł jednak podjąć się skutecznej misji utworzenia rządu, jako że z otwartym sprzeciwem wystąpił klub parlamentarny PSL-„Piast”²¹.

Po niepowodzeniach, o których mowa, Trąpczyński – za zgodą Komisji Głównej – zwrócił się do Naczelnika Państwa, aby ten wskazał kandydata na szefa rządu²². Wiadomo, że 23 czerwca 1922 r. był u Piłsudskiego i podjął próbę namówienia go, aby on sam stanął na czele rządu²³. Naczelnik Państwa misji takiej się nie podjął.

W zaistniałej sytuacji Piłsudski przejął inicjatywę i po rozmowie z Arturem Śliwińskim 23 czerwca 1922 r. powierzył mu dwa dni później misję stworzenia nowego rządu²⁴.

Największy kryzys polityczno-parlamentarny, jeśli pominąć ten, który zakończył się przewrotem w maju 1926 r., został zażegnany. Przygaszony konflikt głowy państwa i Sejmu Ustawodawczego trwał jednak nadal i rychło miał się odnowić.

---

¹⁸ M. Pietrzak, *Rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926*, Warszawa 1969, s. 139.

¹⁹ J. Holzer, *Mozaika polityczna Drugiej Rzeczypospolitej*, Warszawa 1974.

²⁰ Szerzej zob. *Gabinet Juliana Nowaka 2 sierpnia –16 grudnia 1922. Wprowadzenie* (w niniejszym tomie).

²¹ R. Szwoch, *Przanowski Stefan*, „Polski Słownik Biograficzny” (dalej: PSB), t. 28, Wrocław 1984–1985, s. 640–642.

²² J. Faryś, *Funkcjonowanie demokracji parlamentarnej...*, s. 41–42; tenże, *Gabinet Artura Śliwińskiego...*, s. 112.

²³ W. Jędrzejewicz, J. Cisek, *Kalendarium życia Józefa Piłsudskiego*, t. III, Kraków–Łomianki 2006, s. 115.

²⁴ *Ibidem*, s. 115.

Wybór marszałka Piłsudskiego nie padł na człowieka bez politycznego dorobku²⁵. Śliwiński był historykiem, publicystą, a przed wszystkim człowiekiem obozu belwederskiego. Urodzony w 1877 r., w chwili nominacji liczył sobie 45 lat, co sprawiało, że był najmłodszym szefem rządu Polski „przedmajowej”.

Miał inteligencko-ziemiańskie pochodzenie. Studia odbywał w Akademii Handlowej w Lipsku. Wyszedł z ruchu socjalistycznego, oczywiście o orientacji niepodległościowej. Do Polskiej Partii Socjalistycznej wstąpił w 1902 r. Działał w PPS-„Fracji Rewolucyjnej” – po rozłamie 1906 r. – i miał swój udział (wraz z Michałem Sokolnickim) w przygotowaniu ważnej rezolucji z 1907 r. o zasadach działalności bojowej. Należał do konceptualistów politycznego programu tej formacji. Jak trafnie napisał Janusz Faryś, Artur Śliwiński „z socjalizmem rozstał się jednak przed Wielką Wojną, lecz piłsudczykiem pozostał do końca życia”²⁶.

Z poruczenia Piłsudskiego pracował przy sprawie powołania tajnego Rządu Narodowego w sierpniu 1914 r., co miało upozorować utworzenie kierownictwa powstania, które – według koncepcji Józefa Piłsudskiego – miało nastąpić jako podstawa czynu zbrojnego w imię odzyskania niepodległości²⁷.

Po proklamowaniu przez Niemcy i Austro-Węgry 5 listopada 1916 r. Królestwa Polskiego, Śliwiński uczestniczył w staraniach kół piłsudczyków o tymczasowy rząd narodowy i stworzenie narodowych sił zbrojnych z Piłsudskim na czele, czemu położył kres kryzys przysięgowy w lipcu 1917 r. Brał też Śliwiński udział w spotkaniu przedstawicieli sfer niepodległościowych 2 listopada 1918 r., które przyczyniło się do skonkretyzowania idei Rządu Tymczasowego w Lublinie, choć podszedł do niej z dystansem.

W odrodzonym państwie działał w samorządzie. W momencie objęcia szefostwa gabinetu Śliwiński był wybrany do Rady miasta stołecznego Warszawy. Najpierw w latach 1918–1919 pełnił funkcję wiceprezesa warszawskiej Rady Miejskiej, a następnie w latach 1919–1922 sprawował funkcję wiceprezydenta stolicy. Oczywiście, wchodząc do rządu, niezwłocznie z niej zrezygnował²⁸.

Jako historyk przyczynił się znacząco do popularyzacji wiedzy o przeszłości Polski – zwłaszcza tej porozbiorowej. Trzeba tu wspomnieć choćby takie prace, jak te o powstaniach narodowych, czy też rozprawę o pisarzu politycznym Maurycym Mochnackim²⁹. Pisał dużo, zazwyczaj z ambicjami

---

²⁵ K. Czeka-Kotynia, *Śliwiński Artur*, PSB, t. 50, Warszawa–Kraków 2015, s. 598–603.

²⁶ J. Faryś, *Funkcjonowanie demokracji parlamentarnej...*, s. 42; tenże, *Gabinet Artura Śliwińskiego...*, s. 115. Zob. też K. Kloc, *Studium fenomenu Komendanta*, Kraków 2021.

²⁷ Szerzej zob. L. Moczulski, *Przerwane powstanie polskie 1914*, Warszawa 2010.

²⁸ K. Czeka-Kotynia, *Śliwiński Artur*, PSB, t. 50, s. 601.

²⁹ A. Śliwiński, *Powstanie Listopadowe*, Kraków [1911]; tenże, *Powstanie Kościuszkowskie*, Warszawa 1917; tenże, *Powstanie Styczniowe*, Warszawa 1919. Studium *Maurycy Mochnacki*.

poszukiwania w historii inspiracji dla niepodległościowej myśli politycznej na miarę potrzeb odrodzonej Polski.

Był Śliwiński człowiekiem zaufania marszałka Piłsudskiego. Trudno tego nie podkreślić. Na pewno Naczelnik znalazł w jego osobie „swojego człowieka” i mógł w ten sposób bardziej angażować się w bieżącą zarówno wewnętrzną, jak i zagraniczną politykę. Wydaje się, że Piłsudski chciał zwłaszcza w tej drugiej materii mieć polityka realizującego jego koncepcje. Dobrym przykładem ilustrującym tę ostatnią konstatację jest wymuszone usunięcie z szefostwa Ministerstwa Spraw Zagranicznych Konstantego Skirmunta.

Otrzymując 25 czerwca 1922 r. nominację z rąk Naczelnika Państwa nowy premier miał w oczach większości Sejmu Ustawodawczego opinię polityka „wyraźnie lewicowego” – najwyraźniej na tym polu wyrazistego od czasu Jędrzeja Moraczewskiego na samym początku Drugiej Rzeczypospolitej – jak to ujął Faryś³⁰. Można jednak dodać, że owa lewicowość podporządkowana była piłsudczykowskim imponderabiliom.

Nominacja premiera w osobie człowieka Piłsudskiego wywołała silne poruszenie w Sejmie Ustawodawczym. Temperaturę sporu dobrze oddawał artykuł profesora Stanisława Strońskiego *Niżej miary urzędu*, opublikowany na łamach warszawskiego dziennika „Rzeczpospolita”. Opór wobec nowego kierownika Rady Ministrów z pewnością nie zapowiadał spokojnej współpracy jego gabinetu z bardzo podzielonym i znajdującym się w fazie rozpoczętej już kampanii wyborczej parlamentem.

Nie zważając na krytykę płynącą z ław parlamentu i łamów prasy, 28 czerwca 1922 r. Naczelnik Państwa zaprzysiął rząd Śliwińskiego. Tego dnia desygnowany szef rządu przedstawił Naczelnikowi Państwa skład nowej Rady Ministrów. Gabinet rozpoczął zatem swoją pracę. 30 lipca ministrów przyjął Piłsudski.

Prezes Rady Ministrów nadal bywał nazywany „Prezydentem Ministrów”, mimo że konstytucja uchwalona 17 marca 1921 r. przesądzała o urzędowej nazwie szefa rządu, aby uniknąć stosowania tytułu „prezydent” do dwóch osób – głowy państwa i premiera³¹.

Gabinet był pozaparlamentarny, inny bowiem być nie mógł w istniejącym układzie sił w Sejmie Ustawodawczym, w którym podział między dwoma rywalizującymi obozami przebiegał mniej więcej „po równo”, przechylając się nieznacznie w kierunku obozu prawicowego. Można powiedzieć, że dobór

---

Żywot i dzieła ukazało się w 1910 r. Należy też wspomnieć szkic w formie książki *Polska Niepodległa. Opowiadania z dziejów Polski*, Warszawa 1919.

³⁰ J. Faryś, *Gabinet Artura Śliwińskiego...*, s. 97.

³¹ K. Czekał, *Artur Śliwiński (1877–1953). Polityk, publicysta, historyk*, Warszawa 2011; K. Czekał-Kotylnia, *Śliwiński Artur*, PSB, t. 50, s. 598–603.

ministrów był autorską koncepcją Śliwińskiego. Marszałek Piłsudski, jak można wnosić, nie ingerował w te personalia, choć nie sposób sobie wyobrazić, aby takie resorty jak sprawy zagraniczne czy wojskowe powierzył premier komukolwiek, nie konsultując się wcześniej z Naczelnikiem Państwa.

Urząd ministra spraw wewnętrznych – bez względu na uwarunkowania chwili będący najważniejszym po premierze (o ile nie powołano wicepremiera) – zajął Antoni Kamiński – inżynier metalurgii³². Był członkiem Centralnego Komitetu Narodowego podczas Wielkiej Wojny (1915), a więc wywodził się lewicowych sfer obozu aktywistycznego. Należy zaznaczyć, że organizacja ta stanowiła ciało przedstawicielskie stronnictw lewicy niepodległościowej, zorientowanej na Piłsudskiego jako swego patrona. Nie wchodził on do gabinetu jako nowicjusz, ale kontynuował pracę zapoczątkowaną na stanowisku ministra spraw wewnętrznych już w drugim gabinecie Ponikowskiego.

Stanowisko ministra spraw zagranicznych objął Gabriel Narutowicz – inżynier i profesor Politechniki w Zurychu³³. Politycznie nie związany z żadnym stronnictwem, wszedł do rządu Wincentego Witosa w końcu czerwca 1920 r. jako minister robót publicznych i służył na tym stanowisku również w obydwu gabinetach Antoniego Ponikowskiego. Narutowicz nie miał za sobą ani kariery dyplomatycznej, ani też nie miał do czynienia ze sprawami zagranicznymi państwa polskiego, z wyjątkiem wyjazdu na Konferencję Ekonomiczną w Genewie (kwiecień–maj 1922 r.) w roli drugiego przedstawiciela państwa polskiego, po ministrze Skirmuncie.

Sprawy wojskowe powierzono generałowi Kazimierzowi Sosnkowskiemu³⁴. Na stanowisku tym panowała stosunkowo największa stabilizacja personalna i ciągłość pracy, gdyż generał ten zajmował je nieprzerwanie od 1919 r. Przy często zmieniających się gabinetach Sosnkowski konsekwentnie realizował linię Piłsudskiego w polityce wojskowej³⁵.

Rząd nie miał tytularnego szefa Ministerstwa Skarbu, lecz tylko tymczasowego kierownika. Na stanowisko to powołano dr. Kazimierza Zaczka³⁶, którego odwołano już 3 lipca 1922 r., a na szefa tego resortu powołano Zygmunta Jastrzębskiego³⁷. Ów znany bankowiec z bogatą karierą w instytucjach finansowych imperium rosyjskiego, utrzymał się w Radzie Ministrów do stycznia 1923 r.

---

³² J. Samujło, *Kamiński Antoni*, PSB, t. 11, Warszawa 1964–1965, s. 527.

³³ M. Białokur, *Gabriel Narutowicz. Biografia*, Opole 2016.

³⁴ A. Zięba, *Sosnkowski Kazimierz*, PSB, t. 40, Kraków 2001, s. 524–539.

³⁵ Sformułowanie „polityka wojskowa” wprowadził Piotr Stawecki.

³⁶ *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*, red. J.M. Majchrowski przy współpracy G. Mazura i K. Stepana, Warszawa 1994, s. 76.

³⁷ *Ibidem*, s. 44.

Ministerstwem Sprawiedliwości kierował Wacław Makowski, profesor Uniwersytetu Warszawskiego, znany autorytet w materii prawa karnego państwowego (konstytucyjnego) – późniejszy marszałek Sejmu V kadencji³⁸.

Należy jeszcze z konieczności wspomnieć nazwiska: ministra rolnictwa i dóbr państwowych – dr. Józefa Raczyńskiego³⁹, ministra przemysłu i handlu – dr. Stefana Ossowskiego⁴⁰, ministra kolei żelaznych – inżyniera Ludwika Zagórno-Marynowskiego⁴¹, ministra robót publicznych – inżyniera Władysława Ziemińskiego⁴² oraz ministra pracy i opieki społecznej – Ludwika Darowskiego⁴³.

Na osobną uwagę zasługuje dr Witold Chodźko jako minister zdrowia publicznego, który w służbie państwowej pozostawał niezmiennie już od czasu kształtowania się centralnych organów władzy po proklamacji Królestwa Polskiego 5 listopada 1916 r.⁴⁴

A zatem, z wyjątkiem resortu skarbu gabinet tworzyły osobistości znane już z wcześniejszej pracy rządowej. W gabinecie Śliwińskiego debiutował w roli ministerialnej wspomniany już profesor Makowski⁴⁵.

Ważne było obsadzenie urzędu ministra spraw zagranicznych w osobie Narutowicza, gdyż kontynuował on pojednawczą linię polityki zagranicznej po Skirmuncie, a poza tym przetrwał krótkotrwały gabinet Śliwińskiego, zachowując tekę również w rządzie Nowaka. Narutowicz kontynuował kurs Skirmunta. Nieporozumienie między Skirmuntem a Naczelnikiem Państwa włoski dyplomata, poseł w Warszawie, Francesco Tommasini nazwał „rzeczą godną ubolewania” i dla Polski niepomysłną w skutkach⁴⁶.

Nie utrzymali się w rządzie ministrowie z gabinetu Ponikowskiego Jerzy Michalski⁴⁷ i Władysław Stesłowicz⁴⁸.

Wakowały nie obsadzone przez cały czas urzędowania gabinetu dwa resorty, a mianowicie: Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Ministerstwo Poczty i Telegrafów.

---

³⁸ *Ibidem*, s. 52.

³⁹ *Ibidem*, s. 63–64.

⁴⁰ A. Piber, *Ossowski Stefan Alfred*, PSB, t. 24, Warszawa 1979, 449–451.

⁴¹ *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej...*, s. 76.

⁴² *Ibidem*, s. 78.

⁴³ *Ibidem*, s. 36.

⁴⁴ *Słownik biograficzny miasta Lublina*, t. I., Lublin 1993, s. 54–55.

⁴⁵ Zważyć warto na jego późniejsze funkcje publiczne – z funkcją marszałka Sejmu V kadencji (1938–1939) włącznie

⁴⁶ F. Tommasini, *Odrodzenie Polski*, Warszawa 1928, s. 45.

⁴⁷ *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej...*, s. 54.

⁴⁸ *Ibidem*, s. 69.

Gabinet Śliwińskiego nie miał wicepremiera. Zgodnie z postanowieniami tzw. Małej Konstytucji musiał on jednak uzyskać wotum zaufania Sejmu Ustawodawczego. Z tym jednak mógł być – i jak się okazało był – poważny problem. Mianowicie – przynajmniej od czasów Moraczewskiego – nie było zaprzysiężonego gabinetu o tak bardzo lewicowym zabarwieniu. Dodatkowo, na jego czele stał człowiek z kręgów politycznych marszałka Piłsudskiego. To wszystko zwiastowało sporą polityczną krytykę, zwłaszcza prawicowej strony Sejmu Ustawodawczego oraz sprzyjających tej części sceny politycznej prasy. Argumenty, że rząd ma mieć charakter ponadpartyjny, przekonały niewielu. W prawicowej prasie podnoszono przede wszystkim to, że nie zatrzymano w fotelu ministra skarbu Jerzego Michalskiego, oraz że na czele MSZ stanął Narutowicz, którego już wówczas bardzo ostro publicznie atakowano⁴⁹.

Po wygłoszeniu przez Śliwińskiego exposé 7 lipca 1922 r. i trwającej trzy dni debacie posłowie Narodowo-Chrześcijańskiego Stronnictwa Robotniczego zgłosili wniosek o przegłosowanie wotum nieufności. Za padło 201 głosów, przeciwko 195, a trzech posłów wstrzymało się od głosu⁵⁰. Zadecydowało więc 6 głosów przy 412 posłach głosujących. Gabinet Śliwińskiego poparły: PPS, NPR, PSL-„Wyzwolenie”, KPK oraz ugrupowania mniejszości narodowych (Zjednoczenie Żydowskie i Zjednoczenie Niemieckie).

Tak oto gabinet Artura Śliwińskiego nie uzyskał aprobaty Sejmu Ustawodawczego. Musiał więc odejść. Premier podał się do dymisji, ale trwał dalej. Pełnił bowiem obowiązki do 31 lipca w trybie *ad interim*⁵¹.

Wygłaszając 5 lipca 1922 r. swoje exposé premier nie ukrywał, że jego gabinet ma charakter pozaparlamentarny, wskutek „okoliczności, nie pozwalających na powołanie gabinetu z łona stronnictw sejmowych, musi liczyć się z warunkami, w których przyszedł do władzy i z sytuacją wywołaną długim przesileniem”⁵².

Śliwiński poddał krytyce założenia i wykonanie polityki finansowej Jerzego Michalskiego, co niewątpliwie – jak zauważył Janusz Faryś – osłabiło szanse utrzymania się gabinetu. Michalski chciał ograniczać wydatki budżetowe, Śliwiński zaś zapowiadał powiększenie środków na cele socjalne. Obiecywał

---

⁴⁹ J. Faryś, *Funkcjonowanie demokracji parlamentarnej...*, s. 43 i nn.; tenże, *Gabinet Artura Śliwińskiego...*, s. 115–116.

⁵⁰ J. Faryś, *Funkcjonowanie demokracji parlamentarnej...*, s. 47 i nn.; tenże, *Gabinet Artura Śliwińskiego...*, s. 116.

⁵¹ W biografii Śliwińskiego w PSB (s. 601) ani słowem nie wspomiano o tym, czym zajmował się premier przez 26 dni służby rządowej.

⁵² *Sprawozdanie stenograficzne z 324 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 5 lipca 1922 r.*, Warszawa 1922, s. CCCXXIV/10-CCCXXIV/18.

zwiększyć deficyt, który wynosił naówczas 400 miliardów marek polskich (i nadal będzie rósł), powiększyć wydatki z budżetu centralnego na cele społeczne i rozszerzyć walkę z drożyzną.

Zgodnie ze znanym zwyczajem politycznym Śliwiński poddał też krytyce poprzedni gabinet (Antoniego Ponikowskiego). Mimo że podkreślał ponadpartyjność swojego gabinetu, exposé w swoich głównych tezach odzwierciedlało lewicową orientację premiera.

Jako dość znamienne, choć pewnie nie najbardziej istotne dla kraju można wspomnieć różne sprawy personalne, dotyczące zarówno mianowania wysokich urzędników państwowych, składu delegacji na rokowania międzynarodowe, jak i urzędników niższego – wojewódzkiego czy powiatowego – szczebla. Na przykład zajmowano się sprawą mianowania inżyniera Jana Krzeczковского prezesem Dyrekcji Kolei Państwowych w Radomiu⁵³. Na ogół zdecydowano zgodnie z życzeniem szefa właściwego resortu, ale już w wypadku sprawy zamianowania Kazimierza Petruszewicza, wiceprezesa Sądu Apelacyjnego w Wilnie, prezesem Sądu Apelacyjnego *ad personam* z pozostawieniem go na etacie wiceprezesa tego sądu Rada Ministrów nie przychyliła się do wniosku ministra sprawiedliwości⁵⁴.

Z kwestii ważniejszych można wymienić zamianowanie Kazimierza Olszowskiego, dyrektora departamentu w MSZ, pełnomocnikiem Rządu do rokowań polsko-niemieckich oraz upoważnienie go do podpisania Niemcami odnośnych konwencji. Powołano również pełnomocników rządu⁵⁵. Przedmiotem obrad Rady Ministrów był też wniosek szefa resortu spraw zagranicznych o mianowanie tego dyplomaty posłem w Berlinie⁵⁶.

Były poza tym sprawy, w których decyzję zmieniano. Na przykład na wniosek ministra pracy i opieki społecznej Rada Ministrów upoważniła wnioskującego szefa resortu do czasowego powierzenia Józefowi Okołowiczowi agendy dyrektora Urzędu Emigracyjnego. Na kolejnym posiedzeniu uchylono jednak uchwałę z 14 lipca 1922 r. w sprawie powierzenia Okołowiczowi tymczasowego kierownictwa Urzędu Emigracyjnego. Jednak wobec faktu otwarcia nowych kredytów uznano za konieczne przedłożyć Naczelnikowi Państwa wniosek o zamianowanie Okołowicza dyrektorem Urzędu Emigracyjnego. Dotychczasowy kierownik tej instytucji Feliks Młynarski przeszedł do służby w centrali Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej⁵⁷.

---

⁵³ Protokół 81 posiedzenia Rady Ministrów z 1 lipca 1922 r.

⁵⁴ Protokół 84 posiedzenia Rady Ministrów z 11 lipca 1922 r.

⁵⁵ *Ibidem*.

⁵⁶ Protokół 87 posiedzenia Rady Ministrów z 21 lipca 1922 r.

⁵⁷ Protokół 85 posiedzenia Rady Ministrów z 14 lipca 1922 r. oraz protokół 87 posiedzenia Rady Ministrów z 21 lipca 1922 r.

Niemal na każdym z posiedzeń zdecydowano o rozciągnięciu przepisów rozmaitych ustaw i rozporządzeń na inkorporowaną do Rzeczypospolitej Ziemię Wileńską (w marcu 1922 r.), co wymagało nowelizacji rozmaitych obowiązujących już aktów prawnych. Dla przykładu należy wspomnieć, że omawiano między innymi rozciągnięcie na tereny inkorporowane w skład Państwa Polskiego na mocy uchwały Sejmu Ustawodawczego z 6 kwietnia 1922 r. następujących ustaw i rozporządzeń: ustawy z 20 stycznia 1921 r. o organizacji giełd w Polsce oraz rozporządzeń na podstawie tej ustawy wydanych, ustaw sanitarnych, rozporządzenia z 27 września 1920 r. w przedmiocie tymczasowej organizacji państwowej służby weterynaryjnej, ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych i o budowie publicznych szkół powszechnych, rozporządzenia dotyczącego organizacji zarządu lasów państwowych czy ustawy z 24 lipca 1919 r. o policji państwowej.

W obradach gabinetu, zastępując swoich szefów lub referując szczegółowe zagadnienia, uczestniczyli nierzadko ich formalni zastępcy bądź urzędnicy przez nich wskazani. Mamy tu takie osoby, jak generałowie-porucznicy Józef Rybak oraz Władysław Sikorski (za ministra spraw wojskowych). Ten drugi był wówczas szefem Sztabu Generalnego. Ministra poczty i telegrafów reprezentował raz podsekretarz stanu inżynier Włodzimierz Dobrowolski. Również raz nieobecnego ministra sprawiedliwości zastępował podsekretarz stanu Zygmunt Rymowicz.

W obradach nad sprawą kolonistów niemieckich brał udział Seweryn Ludkiewicz, prezes Głównego Urzędu Ziemińskiego, a więc urzędu powołanego do ustalenia rozmiaru zniszczeń wojennych i polskich roszczeń odszkodowawczych. Sprawy pracowników państwowych referował na posiedzeniu podsekretarz stanu w Ministerstwie Skarbu dr Wiktor Mikulecki. Dodatkowo w niektórych posiedzeniach brali udział: dyrektor Departamentu Politycznego Prezydium Rady Ministrów (PRM) Witold Giełżyński, dyrektor Departamentu Legislacyjnego PRM Edward Lechowicz, naczelnik Wydziału w PRM Daniel Rodich-Laskowski, dyrektor Departamentu Administracyjnego PRM dr Władysław Studziński.

Niemal we wszystkich posiedzeniach – z wyjątkiem jednego, 84 posiedzenia 11 lipca 1922 r. – uczestniczył radca w Prezydium Rady Ministrów dr Jerzy Buzek, którego można uznać za nieformalnego sekretarza rządu. Spod jego ręki wyszły protokoły, które stanowią źródło dla historyków.

Prace rządu koncentrowały się wokół administrowania krajem. Nie było możliwości podjęcia skutecznej inicjatywy ustawodawczej, ponieważ zabrakło większości parlamentarnej. Rada Ministrów podczas swoich dziewięciu posiedzeń zajmowała się na ogół dużą liczbą spraw niemających pierwszoplanowego znaczenia dla państwa. Jedno posiedzenie poświęcone było

w całości omówieniu exposé premiera, przedłożonemu – zgodnie z ówczesnym zwyczajem – najpierw członkom gabinetu, a dopiero następnie izbie poselskiej⁵⁸. Przyjęto ordynację wyborczą do Sejmu Śląskiego, co trzeba uznać za jedno z ważniejszych posunięć.

W trakcie obrad Rady Ministrów omawiano również różnego rodzaju sprawy lokalne, jak wyrażanie zgody na rozszerzenie granic miasta, zmianę granic powiatów, nabycie nieruchomości przez osoby prywatne lub przedsiębiorstwa zarówno krajowe, jak i zagraniczne, wywłaszczenia gruntów na rzecz budowy dróg czy kolei.

Do zagadnień bieżących w pracach Rady Ministrów należały, oczywiście, sprawy finansowe – kredyty państwowe i realizacja budżetu.

Gabinetowi Śliwińskiego zabrakło też czasu na prowadzenie istotniejszych inicjatyw w polityce zagranicznej.

Traktat wersalski z 1919 r. swoimi postanowieniami uregulował polską granicę zachodnią, z Niemcami i Wolnym Miastem Gdańskim⁵⁹. Traktat ryski z 1921 r. uczynił zadość jakiemuś pokojowemu zorganizowaniu życia na wschodnich rubieżach państwa polskiego⁶⁰. „Wspierając się na sojuszu z Francją, Rząd dążyć będzie jednocześnie do umocnienia sojuszu z Rumunią, do utrwalenia przyjaznych stosunków z Małą Ententą i państwami bałtyckimi” – mówił Śliwiński w swoim exposé⁶¹.

Niewątpliwie w wypadku gabinetu, rządzącego zaledwie miesiąc, nie można mówić o znaczących sposobnościach zaznaczenia swej roli na arenie międzynarodowej.

Pozornie tylko ustabilizowane zostały relacje z Rosją Sowiecką, która nie była jednak uznana przez dawne mocarstwa sprzymierzone. Rzeczpospolita miała z tym państwem nieuznaną przez społeczność międzynarodową granicę. Nie udało się tej sprawy załatwić Konstantemu Skirmuntowi na konferencji w Genui, za co – i nie tylko za to – był krytykowany przez Naczelnika Państwa. Kwestię tę udało się pozytywnie rozstrzygnąć dopiero Aleksandrowi Skrzyńskiemu, kiedy to 15 marca 1923 r. Konferencja Ambasadorów uznała granice Rzeczypospolitej ze Związkiem Sowieckim i Litwą⁶².

⁵⁸ Protokół 83 posiedzenia Rady Ministrów z 4 lipca 1922 r.

⁵⁹ P. Łossowski, *Kształtowanie się państwa polskiego i walka o granice (listopad 1918 – czerwiec 1921)*, w: *Historia dyplomacji polskiej*, t. IV: 1918–1939, red. P. Łossowski, Warszawa 1995, s. 101 i nn.

⁶⁰ J. Borzęcki, *Pokój ryski 1921 roku i kształtowanie się międzywojennej Europy Wschodniej*, Warszawa 2012.

⁶¹ *Sprawozdanie stenograficzne z 324 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 5 lipca 1922 r.*

⁶² P. Łossowski, *Stabilizacja pozycji międzynarodowej (czerwiec 1921 – marzec 1923)*, w: *Historia dyplomacji polskiej*, t. IV, s. 217–218.

Ważne było też przejście tej części Górnego Śląska, którą najpierw Rada Ligi Narodów, a następnie Konferencja Ambasadorów po długotrwałych deliberacjach przyznały państwu polskiemu (październik 1921 r.). Za rządu Śliwińskiego właśnie nastąpił czas inkorporacji tego cennego terytorium do Rzeczypospolitej.

Przyjmowano dość liczne uchwały w sprawie ratyfikacji umów międzynarodowych, jak np. ratyfikacji zarządzeń o sądach ustanowionych przez Rządzącą i Plebiscytową Komisję Międzysojuszniczą Górnego Śląska, powziętych 22 czerwca 1922 roku w związku z przekazaniem przez tę Komisję terytoriów przyznanych Polsce i Niemcom w myśl Traktatu Wersalskiego⁶³. Omawiano przygotowywanie przez Prezydium Rady Ministrów odpowiedniej odezwy do ludu śląskiego⁶⁴.

Niepomiernie znaczące miejsce wśród spraw polityki zagranicznej zajmowały relacje z Wolnym Miastem Gdańskiem. Były to sprawy złożone, a umowa paryska z 9 listopada 1920 r. poważnie je skomplikowała. Wolne Miasto powstało jako organizm polityczny nie tyle przeciw Polsce, ile w imię określonej wizji kompromisu, który miał pogodzić racje polskie (dostęp do morza) i niemieckie (90 procent populacji niemieckiej).

Co do spraw polityki zagranicznej należy najpierw wspomnieć sojusze, o które rząd zabiegał, starając się wykonać umowy już zawarte, ale też dążył do rozbudowy zobowiązań wzajemnych – przede wszystkim z Francją, co wymagało koncesji gospodarczych. Ze względu na delikatność takiej materii, jak udzielanie preferencji przedsiębiorstwom zagranicznym, duża część tych zagadnień była poruszana w sposób niejawny i nie zawsze spisywano protokół, tak jak np. w sprawie pożyczki zaciąganej we Francji⁶⁵. Omawiano również kwestię przydzielenia lokalu na pomieszczenia biur Francuskiej Misji Wojskowej, a w tym i prywatnego mieszkania jej szefa generała Charles'a Duponta⁶⁶.

Sprawy polityki zagranicznej to oczywiście również (a może nade wszystko) relacje z sąsiadami Rzeczypospolitej. Podczas urzędowania gabinetu Artura Śliwińskiego uchwalono wniosek ministra spraw zagranicznych o zmianę uchwały Rady Ministrów z 2 czerwca w sprawie zbadania stanu placówek polskich w Moskwie⁶⁷. Za tajne uznano wyjaśnienia szefa MSZ na interpelacje

---

⁶³ Protokół 81 posiedzenia Rady Ministrów z 1 lipca 1922 r.

⁶⁴ *Ibidem*.

⁶⁵ *Ibidem*.

⁶⁶ Protokół 86 posiedzenia Rady Ministrów z 18 lipca 1922 r.

⁶⁷ *Ibidem*. Skierowano tam wówczas Ludwika Kolankowskiego, zaufanego człowieka Naczelnika Państwa.

ministra spraw wewnętrznych w sprawach Jaworzyny i gwałtów litewskich w pasie neutralnym⁶⁸.

Napięte były stosunki z Litwą. Z narodem i krajem, z którym łączyło nas niemal wszystko, podzieliła nas – zachowując proporcje i aby nie uprościć za bardzo – sprawa przynależności Wilna i jego okręgu czy to do Litwy, czy to do Polski. Akt inkorporacji tego obszaru dokonany ostatecznie na podstawie uchwały Sejmu Ustawodawczego – nawet jeśli historycznie słuszny – pozostał niedającą się przez lata, jak nie dziesięciolecia, zagoić ranę we wzajemnych relacjach litewsko-polskich⁶⁹.

Wśród spraw zagranicznych nie zabrakło też decyzji o znaczeniu nie tak pierwszoplanowym jak sojusze, ale istotnych dla Polski. Wyrażono zgodę na ratyfikację polsko-włoskiej konwencji handlowej, podpisanej w Genewie 12 maja 1922 r.⁷⁰ Układ wpisywał się w sporą liczbę umów gospodarczych (głównie handlowych), które zawierano po przejściu do pokojowego kursu polityki zagranicznej wiosną 1921 r.

Stosunkowo dużo miejsca zajmowała „polityka orderowa”, którą gabinet Śliwińskiego kontynuował po swych poprzednikach. Decyzja Rady Ministrów była bowiem wymagana choćby w sprawie nadania wszelkich odznaczeń rangi orderu. Na wniosek ministra spraw zagranicznych uchwalono przedstawić Naczelnikowi Państwa byłego prezydenta Stanów Zjednoczonych Thomasa Woodrowa Wilsona „do nadania Orderu »Orła Białego«”⁷¹. Liczne wnioski, które rozpatrywano, dotyczyły nadania orderów Odrodzenia Polski („Polonia Restituta”) we wszystkich klasach obywatelom państw obcych, zawsze według przedłożenia ministra spraw zagranicznych.

*

Z pewnością trudno oceniać rząd, który od momentu powołania do udzielenia dymisji funkcjonował 10 dni, a w sumie pełnił swoje obowiązki tylko nieco ponad miesiąc.

Formalnie nie był to najkrócej trwający gabinet rządowy Polski Odrodzonej, ponieważ rząd Władysława Grabskiego przetrwał zaledwie od 23 czerwca do 24 lipca 1920 r., a więc 31 dni. Śliwiński tymczasem sprawował urząd

---

⁶⁸ Protokół 86 posiedzenia Rady Ministrów z 18 lipca 1922 r.

⁶⁹ A. Deruga, *Polityka wschodnia Polski wobec ziem Litwy, Białorusi i Ukrainy (1918–1919)*, Warszawa 1969; P. Łossowski, *Stosunki polsko-litewskie w latach 1918–1920*, Warszawa 1966; G. Łukomski, *Antemurale. Schyłek Wielkiego Księstwa Litewskiego 1918–1922*, Łomianki 2018.

⁷⁰ Protokół 85 posiedzenia Rady Ministrów z 14 lipca 1922 r.

⁷¹ *Ibidem*.

od 28 czerwca do 7 lipca 1922, czyli 34 dni. Z tym, że o ile Grabski był rządem mającym zaufanie parlamentu, o tyle Śliwiński go nie uzyskał.

Rząd Śliwińskiego nie pozostawił dorobku w zakresie postulatów ustawodawczych, czy wniosków legislacyjnych. Działając *in statu dimissionis* nie mógł zakładać, że miałyby one szanse przeprowadzenia przez parlament.

Wnioski ustawodawcze, wśród których najważniejszym politycznym posunięciem premiera była sprawa zarządzenia wyborów parlamentarnych, przewidzianych na jesień 1922 r., przyniosły przesądzenie daty głosowania. W dokumencie dotyczącym tej sprawy czytamy: „Minister Spraw Wewnętrznych powiadamia Radę Ministrów, że dowiedziawszy się o wniosku sejmowej komisji konstytucyjnej, żeby ustalić termin wyborów do Sejmu na 20 października, a do Senatu na 5 listopada, odniósł się pisemnie do Marszałka Sejmu z prośbą, by termin wyborów do Sejmu oznaczono najwcześniej na dzień 5 listopada, zaś dzień wyborów do Senatu na dzień 12 listopada, a to z uwagi na to, by dla czynności przygotowawczych (opracowanie i opublikowanie rozporządzeń wykonawczych do ordynacji, zjazdy instrukcyjne wojewodów i starostów) postawić czas dostateczny”⁷². W tych też terminach głosowanie powszechne zostało przeprowadzone.

Mimo zarysowanej podczas exposé krytyki poprzedniego gabinetu i przedstawienia pewnych, zbliżonych do programu lewicy postulatów Artur Śliwiński i jego ministrowie realizowali program w niewielkim stopniu odmienny od wytyczonego przez rząd Antoniego Ponikowskiego. Można dojść do wniosku, że na więcej nie pozwalała ogólna kondycja finansowa państwa.

Na pewno rychłe obalenie gabinetu Śliwińskiego wydawało się zwycięstwem obozu zwróconego przeciw Naczelnikowi Państwa. Chodziło przede wszystkim o to, aby rząd ten nie administrował państwem polskim podczas kampanii wyborczej i samych wyborów do izb ustawodawczych pierwszej kadencji. Akcja się powiodła, ale koalicji ugrupowań prawicowych nie udało się uzyskać większego wpływu na proces rządzenia państwem w następnych miesiącach. Powstał gabinet Juliana Nowaka, który był zespołem pozaparlamentarnym, stworzonym przez premiera popieranego przez krakowskich konserwatystów, ale nie miało to przełożenia na jego decyzje i posunięcia taktyczne⁷³.

Po upadku gabinetu Śliwińskiego rozpoczęło się nowe poszukiwanie dróg wyjścia z kolejnej trudnej sytuacji politycznej. Wreszcie 31 lipca 1922 r. szefem rządu został Julian Nowak, profesor weterynarii i bakteriologii oraz

---

⁷² Protokół 89 posiedzenia Rady Ministrów z 28 lipca 1922 r.

⁷³ *Dziennik Juliusza Zdanowskiego*, t. IV: 13 IV 1921 – 31 XII 1922, oprac. J. Faryś, T. Sikorski, H. Walczak, A. Wątor, Szczecin 2014, s. 312.

urzędujący rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie⁷⁴. Śliwiński odszedł z czynnej polityki, pozostając „politykiem-rezerwistą”⁷⁵. W związku z odmową przyjęcia przez Piłsudskiego urzędu prezydenta RP 31 maja 1926 r. były premier-historyk rozważany był jako kandydat na to stanowisko, wszakże bez konsekwencji.

Marek Kornat, Przemysław Marcin Żukowski

---

⁷⁴ Zob. *Gabinet Juliana Nowaka 2 sierpnia –16 grudnia 1922. Wprowadzenie* (w niniejszym tomie).

⁷⁵ K. Czekał, *Artur Śliwiński (1877–1953). Polityk, publicysta, historyk...*, s. 260.

PROTOKOŁY

1

PROTOKÓŁ

81-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 1 lipca 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych

Szef Sztabu Generalnego

Tymczasowy Kierownik Ministerstwa Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Minister Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Minister Zdrowia Publicznego

Dyrektor Departamentu Administracyjnego

Prezydium Rady Ministrów

Radca Prezydium Rady Ministrów

Artur Śliwiński

inż. Antoni Kamiński

inż. Gabriel Narutowicz

generał-porucznik Władysław Sikorski

dr Kazimierz Zaczek

prof. Waclaw Makowski

dr Józef Raczyński

dr Stefan Ossowski

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

inż. Władysław Ziemiński

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Władysław Studziński

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Uchwalono załączony wniosek o mianowanie inż. Jana Krzeczковского Prezesem Dyrekcji Kolei Państwowych w Radomiu (załącznik 1).

2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o rozszerzeniu granic miasta Chorzele powiatu przasnyskiego (załącznik 2).

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o rozszerzeniu granic miasta Krzepic powiatu częstochowskiego (załącznik 3).

4. Uchwalono załączony wniosek w sprawie przesyłania Dziennika Ustaw komisarzom obwodowym i wójtom w b. dzielnicy pruskiej (załącznik 4).

5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z 20 stycznia 1921 r. o organizacji giełd w Polsce oraz rozporządzeń na podstawie tej ustawy wydanych (załącznik 5).

6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia Towarzystwu Anonimowego Przemysłu Włóknistego na nabycie od Polskich Zakładów Przemysłowo-Leśnych nieruchomości w Łodzi (załącznik 6).

7. Uchwalono załączone wnioski Ministra Przemysłu i Handlu o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy z 16 lipca 1920 r. (Dz.U. Rz.P. z 1920 r., Nr 70, poz. 470) na województwa wschodnie i Ziemię Wileńską (załączniki 7 i 8).

8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie uzupełnienia ustawy z 23 marca 1922 r. o uzdrowiskach (Dz.Ust., Nr 31, poz. 254) (załącznik 9). Art. 2 uzupełniono wyrazami „w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami”.

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie rozciągnięcia ustaw sanitarnych na Ziemię Wileńską (załącznik 10).

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji zarządzeń o sądach ustanowionych przez Rządzącą i Plebiscytową Komisję Międzysojuszniczą Górnego Śląska¹, powziętych dnia 22 czerwca 1922 roku w związku z przekazaniem przez tę Komisję terytoriów przyznanych Polsce i Niemcom w myśl Traktatu Pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 roku (załącznik 11).

11. Po wysłuchaniu referatu Ministra Spraw Zagranicznych sprawę odebrania przez Rząd Polski władzy suwerennej od gen. Le Ronda nad Górnym Śląskiem przekazano do załatwienia Prezesowi Rady Ministrów oraz Ministrom Spraw Zagranicznych i Spraw Wewnętrznych.

Prezydium Rady Ministrów przygotowuje odpowiednią odezwę do ludu śląskiego².

12. Sprawa pożyczki we Francji³. Tę część uznano za poufną. Protokołu nie spisano.

Posiedzenie zamknięto o 8 wieczorem.

^fArtur Śliwiński^f

---

¹ Międzysojusznicza Komisja Rządząca i Plebiscytowa na Górnym Śląsku – międzynarodowa komisja działająca od 11 lutego 1920 do 10 lipca 1922 r., powołana na mocy 88 artykułu traktatu wersalskiego i umowy francusko-niemieckiej z 9 stycznia 1920 r. w celu przeprowadzenia plebiscytu na Górnym Śląsku.

² W związku z aktem przejęcia tej części terytorium plebiscytowego, które Rada Ligi Narodów, a następnie Konferencja Ambasadorów przyznały Polsce. Zob. K.W. Kumaniecki, *Odbudowa państwowości polskiej: najważniejsze dokumenty 1912–styczeń 1924*, Warszawa–Kraków 1924, s. 577–585.

³ W 1921 r. rząd francuski udzielił Polsce pożyczki na cele wojskowe (w wysokości 400 mln franków) i o tym kredycie była mowa na posiedzeniu Rady Ministrów. Jednocześnie w latach 1921–1923 trwały bezowocne starania na Zachodzie o kredyt dla państwa polskiego na inwestycje gospodarcze.

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek o mianowanie inż. Jana Krzeczковского Prezesem Kolei Państwowych w Radomiu⁴.
2. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Chorzele powiatu przasnyskiego⁵.
3. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Krzepic powiatu częstochowskiego⁶.
4. Pismo w sprawie przesłania Dziennika Ustaw Komisarzom obwodowym i wójtom⁷.
5. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z dn. 20 stycznia 1921 r. o organizacji giełd w Polsce oraz rozporządzeń na podstawie tej ustawy wydanych⁸.
- [5a.] Uzasadnienie [wniosku Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z dn. 20 stycznia 1921 r. o organizacji giełd w Polsce oraz rozporządzeń na podstawie tej ustawy wydanych].
6. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia Towarzystwu Anonimowego Przemysłu Włóknistego, na nabycie od Polskich Zakładów Przemysłowo-Leśnych nieruchomości w Łodzi⁹.
7. Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dn. 16 lipca 1920 r. (Dz.U. RP 1920 r., No 70, poz. 470) na województwa wschodnie¹⁰.
8. Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dn. 16 lipca 1920 r. (Dz.U. RP 1920 r., Nr 70, poz. 470) na Ziemię Wileńską¹¹.
9. Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dn. 23 marca 1922 r. o uzdrowiskach (Dz.U. Nr 31, poz. 254)¹².
- [9a.] Uzasadnienie [wniosku Ministerstwa Zdrowia Publicznego w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dn. 23 marca 1922 r. o uzdrowiskach (Dz.U. Nr 31, poz. 254)].
10. Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie rozciągnięcia ustaw sanitarnych na Ziemię Wileńską¹³.

---

⁴ Nie publikuje się.

⁵ Nie publikuje się.

⁶ Nie publikuje się.

⁷ Nie publikuje się.

⁸ Treści wniosku nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 1 lipca 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 20 stycznia 1921 r. o organizacji giełd w Polsce, Dz.U. RP 1922, nr 65, poz. 585.

⁹ Nie publikuje się.

¹⁰ Nie publikuje się.

¹¹ Nie publikuje się.

¹² Treści wniosku nie publikuje się. Zob. Ustawa w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o uzdrowiskach (Dz.U. Nr 31, poz. 254), Dz.U. RP 1922, nr 64, poz. 605.

¹³ Nie publikuje się.

11. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji zarządzeń o sądach ustanowionych przez Rządzącą i Plebiscytową Komisję Międzysojuszniczą Górnego Śląska, powziętych dnia 15 czerwca 1922 roku w związku z przekazaniem przez tę Komisję terytoriów, przyznanych Polsce i Niemcom w myśl Traktatu Pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 roku¹⁴.

Załącznik [5a]

Uzasadnienie [wniosku Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z dn. 20 stycznia 1921 r. o organizacji giełd w Polsce oraz rozporządzeń na podstawie tej ustawy wydanych]

Uzasadnienie

Powyższe rozporządzenie uzasadnia konieczność uzgodnienia organizacji giełd w Ziemi Wileńskiej z organizacją giełd na pozostałych obszarach Polski.
Warszawa dn. ^b4/6^b 1922 r.

^aMINISTER SKARBU^a
^fMichalski^f

Załącznik [9a]

Uzasadnienie [wniosku Ministerstwa Zdrowia Publicznego w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dn. 23 marca 1922 r. o uzdrowiskach (Dz.U. Nr 31, poz. 254)]

Uzasadnienie

Ustawa z dnia 23 marca 1922 r. o uzdrowiskach (Dz.U. Nr 31, poz. 254), nadając niektórym uzdrowiskom charakter użyteczności publicznej, całkowicie nie przewidywała sposobu postępowania i zarządzania tymi uzdrowiskami w okresie przejściowym, jaki się wytworzył z chwilą wejścia w życie powołanej ustawy, a mianowicie: przyznanie niektórym uzdrowiskom charakteru użyteczności publicznej już przez samą ustawę bez uprzedniego ich przygotowania do tej zmiany, wytworzyło stan taki, że otrzymując cały szereg obowiązków, uzdrowiska

---

¹⁴ Zob. też Ustawa z dnia 5 lipca 1922 r. w przedmiocie ratyfikacji zarządzeń o sądach, ustanowionych przez Rządzącą i Plebiscytową Komisję Międzysojuszniczą Górnego Śląska, powziętych dnia 15 czerwca 1922 r. w związku z przekazaniem przez tę Komisję terytoriów, przyznanych Polsce i Niemcom w myśl traktatu pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r., Dz.U. RP 1922, nr 71, poz. 635.

te pozostały bez aparatu administracyjnego, gdyż istniejące do czasu wydania ustawy Komisje i zarządy, z chwilą wejścia jej w życie, w myśl art. 43 przestały istnieć. Jednocześnie Ustawa z dnia 23 marca uniemożliwia natychmiastowe powołanie organów zastępczych.

Niemożliwość natychmiastowego powołania omawianych Komisji Uzdrawiskowych wynika z tego, że Komisja, w myśl ustawy z dn. 23 marca (art. 10 i 30) może być powołana dopiero po ustaleniu jej składu i organizacji przez statut uzdrowiska, który znów może być zatwierdzony przez Ministra Zdrowia Publicznego i wprowadzony w życie po zaopiniowaniu go i przyjęciu przez Państwową Radę do Spraw Uzdrawisk, powołanie zaś tej ostatniej, wymaga siłą rzeczy dłuższego czasu.

Wobec powyżej przytoczonych motywów zachodzi konieczna potrzeba ustanowienia w czasie jak najkrótszym przedstawionego uzupełnienia ustawy.

Minister
Chodźko

Rada Ministrów na posiedzeniu
W dniu .... 1922 r.
uchwaliła, zgodnie z wnioskiem
Prezydent Ministrów

Załącznik 11

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji zarządzeń o sądach ustanowionych przez Rządzącą i Plebiscytową Komisję Międzysojuszniczą Górnego Śląska, powziętych dnia 15 czerwca 1922 roku w związku z przekazaniem przez tę Komisję terytoriów, przyznanych Polsce i Niemcom w myśl Traktatu Pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 roku

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych

Warszawa

Dn. 27 czerwca 1922 R.
N° DVI/1341/22

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji zarządzeń o sądach, ustanowionych przez Rządzącą i Plebiscytową Komisję

Międzysojusznicy Górnego Śląska, powziętych dnia 15 czerwca 1922 roku w związku z przekazaniem przez tę Komisję terytoriów, przyznanych Polsce i Niemcom w myśl Traktatu Pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 roku.
Rada Ministrów uchwała:

U S T A W A

z dnia .... roku.

w przedmiocie ratyfikacji zarządzeń o sądach, ustanowionych przez Rządzącą i Plebiscytową Komisję Międzysojusznicy Górnego Śląska, powziętych dn. 15-go czerwca 1922 roku w związku z przekazaniem przez tę Komisję terytoriów, przyznanych Polsce i Niemcom w myśl Traktatu Pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 roku.

Artykuł 1.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zatwierdza zarządzenia o sądach, ustanowionych przez Rządzącą i Plebiscytową Komisję Międzysojusznicy Górnego Śląska, powziętych dnia 15-go czerwca 1922 roku w związku z przekazaniem przez tę Komisję terytoriów, przyznanych Polsce i Niemcom w myśl Traktatu Pokoju, podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 roku.

Artykuł 2.

Sejm Rzeczypospolitej Polskiej upoważnia Naczelnika Państwa do podpisania ratyfikacji powyższych zarządzeń.

Artykuł 3.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Zagranicznych, wykonanie zaś zarządzeń Ministrowi Sprawiedliwości.

Artykuł 4.

Ustawa niniejsza obowiązuje z dniem ogłoszenia.

U z a s a d n i e n i e

Zarządzenia, dotyczące przekazania przez Rządzącą i Plebiscytową Komisję Międzysojusznicy terytoriów przyznanych Polsce i Niemcom w myśl Traktatu Pokoju z 28 czerwca 1919 roku, powzięte zostały i podpisane przez powyższą Komisję w Opolu dnia 15 czerwca 1922 roku i stosownie do zamieszczonych przy końcu tekstu uwag, uzyskały moc obowiązującą od dnia podpisania, z wyjątkiem jednak zarządzeń, zawartych w rozdziale IIIB, a dotyczących „sądów ustanowionych przez Rządzącą i Plebiscytową Komisję Międzysojusznicy”.

Ten dział zarządzeń ma być ratyfikowany przez Polskę i Niemcy, a odnośne dokumenty ratyfikacyjne złożone w możliwie prędkim czasie w Archiwach Komisji Międzysojusznicy w Opolu.

Uzyskają one moc obowiązującą z chwilą złożenia dokumentów ratyfikacyjnych przez oba Rządy.

Zarządzenia powyższe, nie nasuwające żadnych obiekcji z punktu widzenia interesów Rzplitej, są istotnie niezbędne dla przejęcia organów sprawiedliwości

przez Polskę i Niemcy na terytoriach, podzielonych na skutek plebiscytu. Nie wyczerpują one wprawdzie całokształtu tego zagadnienia, czemu zadość czynią dopiero łącznie z Układem w przedmiocie przejścia wymiaru sprawiedliwości na górnośląskim obszarze plebiscytowym, podpisanym d. 12 kwietnia 1922 r., a zatwierdzonym przez Sejm Ustawodawczy i ratyfikowanym przez Naczelnika Państwa dnia 1 czerwca 1922 roku.

Wprowadzenie ich jest niezbędne przed opuszczeniem Górnego Śląska przez Rządzącą i Plebiscytową Komisję Międzysojuszniczą, co ma nastąpić dnia 10 lipca rb. Winny one być jednak ratyfikowane przed 1 lipca, aby Komisja Międzysojusznicza miała możliwość wprowadzić je w życie przed swym wyjazdem.

Wnoszę przeto o jak najszybsze przyjęcie niniejszego wniosku rządowego.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH:

^fSkirmunt^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

2

PROTOKÓŁ 82-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 3 lipca 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych

Za Ministra Skarbu Dyrektor Departamentu

Minister Sprawiedliwości

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Minister Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Minister Zdrowia Publicznego

Radca Prezydium Rady Ministrów

Artur Śliwiński

inż. Antoni Kamiński

inż. Gabriel Narutowicz

generał-porucznik Kazimierz Sosnkowski

dr Kazimierz Zaczek

prof. Wacław Makowski

dr Józef Raczyński

dr Stefan Ossowski

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

inż. Władysław Ziemiński

Ludwik Darowski

dr Witold Chodźko

dr Jerzy Buzek

W obradach nad sprawą kolonistów niemieckich bierze nadto udział Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego Władysław Ludkiewicz¹⁵

Posiedzenie otwarto o 10 rano.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 1 lipca 1922 r.

2. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie kolonistów niemieckich (załącznik 1), odczytaniu dotyczących uchwał Rady Ministrów z 27 listopada 1921 r. i wysłuchaniu referatów Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego i Ministra Spraw Zagranicznych – Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych^c z poprawkami^c Ministra Sprawiedliwości (załącznik 2).

Równocześnie Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Wojskowych powzięła uchwałę:

W wykonaniu uchwały Rady Ministrów z 27 listopada 1921 r. Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego w porozumieniu z Ministrami^c „Spraw Zagranicznych^c, Skarbu,

---

¹⁵ Tak w oryginale. Powinno być: Seweryn Ludkiewicz. Główny Urząd Ziemski był instytucją administracji rządowej. Został utworzony na mocy ustawy z 22 lipca 1919 r. w celu przeprowadzenia reformy rolnej i „przebudowy ustroju rolnego” (Dz.U. RP 1920, nr 70, poz. 461).

Sprawiedliwości, Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Spraw Wojskowych oraz Prezes^c w Prokuraturii Generalnej i Głównego Urzędu Likwidacyjnego^c przedłożył na następne posiedzenie Rady Ministrów – 6 lipca – pozytywny program, zawierający zestawienie środków, które wdrożyć należy celem sprawnej i szybkiej likwidacji osad i majątków niemieckich na terenie b. zaboru pruskiego¹⁶.

3. „tajne”. Po wysłuchaniu referatu radcy handlowego poselstwa polskiego w Paryżu Doleżała w sprawie kredytów dla Polski we Francji i w związku z szyfrową depeszą posła paryskiego¹⁷, załączoną w odpisie (załącznik 3) oraz w powołaniu na poprzednią poufną (nieprotokołowaną) uchwałę Rady Ministrów z 2 czerwca – uchwalono – zgodnie z wnioskiem posła polskiego w Paryżu zmienić gwarancje dla kredytu 400 milionów franków – w myśl pisma Ministra Skarbu z 6 czerwca 1922 r. Nr D.K.448/IIP. (załącznik 4)¹⁸ – na inne, które odpowiadałyby życzeniom Rządu francuskiego oraz umożliwiłyby zrealizowanie tych kredytów.

Ostateczną decyzję w tej rzeczy przekazano komisji, złożonej z Ministra Skarbu i przedstawicieli Ministerstw: Spraw Wojskowych, Spraw Zagranicznych oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Minister Spraw Wojskowych oświadcza, iż zawsze był przeciw zasadniczo i oświadczał się przeciw udzieleniu gwarancji wobec wyraźnego brzmienia umowy, którą podpisał w swoim czasie z Rządem francuskim, a która na skutek niektórych starań jego, jako kontrahenta ze strony polskiej, żadnych gwarancji nie przewiduje¹⁹.

Wobec decyzji Rządu, powziętej przed kilku tygodniami, wyrażającej zgodę na udzielenie gwarancji w razie, jeśli bez nich realizacja pożyczki napotkałaby zbyt wielkie trudności polityczne, forma gwarancji staje się sprawą techniczną.

Posiedzenie zamknięto o 2 po południu.

†Artur Śliwiński†

---

¹⁶ Na takie postępowanie likwidacyjne zezwalał traktat wersalski w art. 92, 256 i 297. Uprawnienia te dotyczyły wszelkiej niemieckiej własności rządowej, dóbr byłego cesarza i osób z pruskiej rodziny panującej (tzw. *personnes royales*) oraz własności prywatnej w rękach niemieckich według stanu na dzień 10 stycznia 1920 r.

¹⁷ Maurycy Zamoyski.

¹⁸ Załącznika tego brak.

¹⁹ Mowa o konwencji wojskowej z lutego 1921 r., której sygnatariuszem ze strony polskiej był gen. Kazimierz Sosnkowski, a z francuskiej marszałek Ferdinand Foch i szef Sztabu Generalnego Armii gen. Edmond Buat.

Załączniki

Wykaz:

1. [Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie kolonistów].
2. [Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie kolonistów].
3. [Telegram szyfrowy posła RP w Paryżu Maurycego Zamoyskiego do Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie].

Załącznik 1

[Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie kolonistów]

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

WARSZAWA

DN. 19 czerwca 1922 R.

N° D.III/5036/22

WNIOSEK NAGŁY

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Od dnia 1-go lipca rb. do końca najbliższej zwykłej sesji Rady Ligi Narodów nie będą wnoszone do sądów nowe sprawy o eksmisje ani też wykonywane już uzyskane wyroki^{ci} w ogóle zawieszane będą zarządzenia administracyjno-sądowe^c odnośnie do obywateli polskich, kolonistów następujących kategorii:

1) kolonistów którzy zawarli z b. Komisją Kolonizacyjną²⁰ kontrakt kupna-sprzedazy przed datą rozejmu, dn. 11 listopada 1918 r., a którzy do tej daty nie otrzymali przewłaszczenia;

2) kolonistów, którzy w dniu rozejmu korzystali z kolonii na podstawie kontraktu dzierżawnego, a dla których termin dzierżawy nie byłby upłynął do dnia dzisiejszego, gdyby następnie nie została zawarta nielegalna transakcja kupna kolonii od b. Komisji Kolonizacyjnej;

^cPowyższe odnosi się również do wypadków w których sprawa obywatelstwa zainteresowanego rolnika nie jest przesądzoną ostatecznie przez decyzje kompetentnych władz.^c

---

²⁰ Komisja Kolonizacyjna – instytucja założona 26 kwietnia 1886 r. przez władze pruskie. Dysponując dużymi funduszami przekazywanymi przez rząd, starała się wykupić ziemię od Polaków, a następnie osadzić na niej przybyszów z Cesarstwa Niemieckiego.

^hPostępowanie likwidacyjne w wykonaniu postanowień art. 297 Traktatu Wersalskiego winno ulec zawieszeniu w razie gdyby w toku postępowania okazało się, że sprawa obywatelstwa właściciela likwidowanego mienia nie jest przesądzoną ostatecznie przez decyzję kompetentnych władz. Postępowanie to może być wznowione niezwłocznie po definitywnym stwierdzeniu niemieckiego obywatelstwa danej osoby.^h

Motywy

Rada Ligi Narodów w uchwale swej z dn. 17 maja rb. zwróciła się do Rządu Polskiego z usilną prośbą, aby zechciał zawiesić wszelkie kroki administracyjne i sądowe, jakie mogłyby przesądzić na niekorzyść normalnego położenia rolników rasy niemieckiej, którzy są obywatelami polskimi lub których charakter obywateli polskich zależy od rozstrzygnięcia, jakie nastąpi w podniesionych przez raport kwestiach interpretacji – do czasu kiedy Rada będzie miała sposobność wypowiedzenia się co do samej sprawy.

Uchwała powyższa zapadła po wysłuchaniu raportu trzech członków Rady o położeniu Niemców w Polsce. Rada Ligi zamierzała przekazać sprawy podniesione w raporcie do rozpatrzenia Międzynarodowemu Stałemu Trybunałowi Sprawiedliwości w Hadze, co postawiłoby Rząd polski w bardzo niedogodnej sytuacji narażając go na niezawodną przegraną wobec wyraźnie germanofilskiej atmosfery panującej w Trybunale. Ponadto sprawa, w której Polska zajęłaby miejsce oskarżonej byłaby nadzwyczajnym materiałem dla antypolskiej propagandy niemieckiej. Proces taki wlokący się szereg miesięcy z powoływaniem świadków i dokumentów przyniósłby państwu nieobliczalne szkody. Delegat polski spowodował odstąpienie Rady Ligi od zamiaru odwołania się do Trybunału i powzięcie uchwały polegającej de facto na odłożeniu sprawy do następnego posiedzenia Rady.

Mimo, że legitymacja Rady do powzięcia uchwały (której trzeci ustęp podany jest powyżej) ^cjest niedostatecznie wyjaśniona^c, wskazanym się wydaje poczynienie pewnych ustępstw w kierunku żądanym przez Radę. Oczywiście wskazanym jest aby ustępstwa te dotyczyły bądź bardzo ograniczonego kompleksu zagadnień, bądź też by deklarowały powstrzymanie czynności, których i tak w określonym terminie nie można by było wykonać.

Wobec faktu, że ilość kolonistów, których tytuł własności nie został uznany przez Rząd polski wynosi 3518, że od dnia 1 grudnia do dn. 1 maja rb. władze polskie zdołały wnieść do sądu sprawy o eksmisję zaledwie 1400 kolonistów, że wyroki dotychczas uzyskane w żadnym niemal wypadku nie mogły być wykonane wobec konieczności złożenia rękojmi żądanej przez sądy, nie jest faktycznym ustępstwem zapowiedź wstrzymania na przeciąg dwóch miesięcy postępowania przeciw nieznacznej części powyższych kolonistów. Podlegających eksmisji podzielić można na następujące grupy:

1) koloniści osiedleni przeważnie w roku 1918 i 19, z którymi Komisja Kolonizacyjna nie załatwiła żadnych formalności;

2) koloniści również niedawno osiedleni, którzy kontrakt kupna zawarli z b. Komisją Kolonizacyjną po dacie rozejmu;

3) koloniści, którzy kontrakt kupna również zawarli po dacie rozejmu poprzednio jednak siedzieli na koloniach w charakterze dzierżawców. Ich kontrakty dzierżawne zawarte były na różne terminy, w niektórych wypadkach nawet do lipca r. 1929. Są to przeważnie obywatele polscy. Kategoria ta liczy około 900 osób;

4) koloniści, którzy zawarli kontrakt kupna z b. Komisją Kolonizacyjną przed datą zawieszenia broni jednak przewłaszczenie otrzymali dopiero po tej dacie lub nie otrzymali go wcale. Ilość obywateli polskich tej kategorii jest nieznaczną. Kategoria ta liczy około 700 osób.

Wniosek proponuje wstrzymanie na czas pewien postępowania eksmisyjnego przeciw kolonistom 3 i 4 kategorii posiadającym obywatelstwo polskie. Dotyczy to maksymalnie 600 wypadków. Ponieważ dotąd niemal dwa tysiące spraw w ogóle nie zostało wniesionych do sądu, ustępstwo takie nie wywoła przerwy w całej akcji.

Punkt wniosku dotyczący likwidacji jest właściwie ustaleniem pewnej zasady podkreślającej to, co w rzeczywistości jest stosowane.

Minister
Skirmunt^f

Załącznik 2

[Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie kolonistów]

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Utrzymując w pełni wyrażony dotychczas pogląd na zakres uprawnień, wynikających dla Rządu polskiego z mocy Traktatu Wersalskiego, Rząd Polski, w myśl propozycji Rady Ligi Narodów, gotów jest czasowo wstrzymać od 1 lipca aż do końca najbliższej zwykłej sesji Rady Ligi Narodów kroki sądowe i administracyjne, zmierzające do usunięcia z kolonii obywatele polskich kolonistów następujących kategorii:

1) kolonistów, którzy zawarli z byłą Komisją Kolonizacyjną kontrakt kupna-sprzedazy przed datą rozejmu, dn. 11 listopada 1918, a którzy do tej daty nie otrzymali przewłaszczenia;

2) kolonistów, którzy w dniu rozejmu korzystali z kolonii na podstawie kontraktu dzierżawnego, a dla których termin dzierżawy nie byłby upłynął do dnia dzisiejszego, gdyby następnie nie została zawarta nielegalna transakcja kupna kolonii od Komisji Kolonizacyjnej.

Powyższe wstrzymanie dotyczy również osób, których obywatelstwo nie jest jeszcze przesądzone decyzją kompetentnych władz²¹.

Załącznik 3

[Telegram szyfrowy posła RP w Paryżu Maurycego Zamoyskiego do Ministerstwa Spraw Zagranicznych w Warszawie]

SEKRETOWANE.-

TELEGRAM SZYFROWY.-

P. Zamoyski do Ministerstwa Spraw Zagranicznych

w Warszawie.-

PARYŻ, dn. 30 VI 1922 r.

Otrzym. 1 VII g. 10

No. 182

Tajne. Pilne. Dla Panów Ministrów Skarbu i Wojny.

Odbyło się posiedzenie w sprawie kredytów. Przyjęto procent 5, amortyzacja lat 16, zgodzono się wykonanie całości w ratach 100 milionów rocznie, ewentualnie więcej w pierwszym roku zależnie od gwarancji. Natomiast odrzucono gwarancje na lasach Galicji Wschodniej, jako na terytorium spornem. Proszę niezwłocznie przygotować dokładny wykaz lasów innej dzielnicy, ewentualnie Poznańskiego, których dochód roczny wystarcza do oprocentowania i amortyzacji 100 milionów względnie sumy wyższej, lub całości. Doleżał przyjedzie Warszawa 3 lipca celem jednodniowego załatwienia sprawy bowiem pośpiech niezbędny ze względu na zakończenie sesji parlamentarnej załatwiającej kredyty 12-go.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

---

²¹ Również wersja w rękopisie.

3

PROTOKÓŁ 83-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 4 lipca 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	Artur Śliwiński
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamieński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	generał-porucznik Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Waław Makowski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Minister Robót Publicznych	inż. Władysław Ziemiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Dyrektor Departamentu Politycznego	
Prezydium Rady Ministrów	Witold Giełżyński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 3 lipca 1922 r.

2. Rada Ministrów obraduje nad programem rządu i ustala treść exposé²², które Prezes Rady Ministrów ma wygłosić w Sejmie w dniu 5 lipca.

Posiedzenie zamknięto 8 wieczorem.

^fArtur Śliwiński^f

AAN, PRM, Protokoły Rady Ministrów, sygn. 19.

---

²² Exposé prezesa Rady Ministrów Artura Śliwińskiego – zob. AAN, PRM, Rkt. 24, t. 3, Materiały do exposé prezydenta ministrów Artura Śliwińskiego; zob. też *Sprawozdanie stenograficzne z 324 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 5 lipca 1922 r.*, Warszawa 1922, s. CCCXXIV/10–CCCXXIV/18.

4

PROTOKÓŁ 84-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 11 lipca 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	Artur Śliwiński
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamiński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	generał-porucznik Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Minister Robót Publicznych	inż. Władysław Ziemiński
Dyrektor Departamentu Legislacyjnego	
Prezydium Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Naczelnik Wydziału	
Prezydium Rady Ministrów	Daniel Rodich-Laskowski

Posiedzenie otwarto o 10 rano.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 4 lipca 1922 r.
2. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zniesienia Komisariatu Rządu w Lublinie (załącznik 1).
3. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie skasowania powiatu białowieskiego (załącznik 2).
4. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie zmiany § 63 ust. 3 pruskiej ustawy o opodatkowaniu piwa z 26 lipca 1918 r. (Dziennik Ustaw Rzeszy str. 863) (załącznik 3).
5. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej dekretu z 7 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów o widowiskach (załącznik 4).
6. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej dekretu z 7 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów prasowych (załącznik 5).
7. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie zmiany stawek gminnego podatku gruntowego na ziemiach przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 r. (załącznik 6).

8. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozciągnięciu na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z 27 września 1920 r. w przedmiocie tymczasowej organizacji państwowej służby weterynaryjnej (załącznik 7).

9. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozciągnięciu na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z 27 września 1920 r. w przedmiocie walki z księgosuszem (załącznik 8).

10. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia przepisów o ustanowieniu państwowego nadzoru mieszkaniowego na Ziemię Wileńską (załącznik 9).

11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych o wyłączenie gruntów na rzecz budowy państwowej kolei wąskotorowej użytku publicznego Staszów–Szczucin (załącznik 10).

12. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie likwidacji spraw inspektoratów pomocy rolnej we Lwowie i Krakowie (załącznik 11).

13. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych i o budowie publicznych szkół powszechnych (załącznik 12).

14. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie dokonywania zmian granic gmin miejskich na obszarze b. dzielnicy austriackiej (załącznik 13).

15. Uchwalono załączony wniosek w sprawie zawarcia z Wolnym Miastem Gdańskiem układu co do sposobu wprowadzania taryf i zmian taryfowych na terenie Wolnego Miasta (załącznik 14).

16. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie uposażenia wojska (załącznik 15).

17. a) Rada Ministrów nie przychyliła się do załączonego wniosku Ministra Sprawiedliwości o zamianowanie Kazimierza Petruszewicza wiceprezesa sądu apelacyjnego w Wilnie, prezesem sądu apelacyjnego ad personam z pozostawieniem go na etacie wiceprezesa tego sądu;

b) uregulowanie sprawy jego poborów poruczyła wzajemnemu porozumieniu Ministra Sprawiedliwości i Skarbu (załącznik 16).

18. Rada Ministrów na skutek załączonego wniosku Ministra Spraw Zagranicznych (załącznik 17) postanowiła:

1) zamianować Kazimierza Olszowskiego, dyrektora departamentu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, pełnomocnikiem Rządu do rokowań polsko-niemieckich oraz upoważnić go do podpisania z Niemcami odnośnych konwencji²³;

---

²³ Jako pełnomocnik negocjował i podpisał m.in. konwencję w sprawie Górnego Śląska, umowę sanitarną i umowę w sprawie tzw. not Kriesa, tzn. banknotów emitowanych przez Niemców w czasie I wojny światowej na terenie Królestwa Polskiego.

2) zamianować zastępcami pełnomocnika Rządu: Henryka Strasburgera, Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, Karśnickiego²⁴, prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego oraz Witolda Prądyńskiego, dyrektora departamentu w Ministerstwie Sprawiedliwości;

3) polecić Ministrowi Spraw Zagranicznych wydać w porozumieniu z Ministrem Skarbu oraz Ministrem Przemysłu i Handlu Kazimierzowi Olszowskiemu instrukcje dla rokowań powyższych.

Następnie Rada Ministrów wysłuchała referatu Kazimierza Olszowskiego o programie rokowań polsko-niemieckich (załącznik 18).

19. Po wysłuchaniu referatu Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie uroczystego obchodu przyłączenia Górnego Śląska do Polski w dniu 16 lipca Rada Ministrów powzięła uchwałę:

W wymienionym obchodzie Rząd postanawia wziąć udział przez poszczególnych Ministrów, zostawiając wolną rękę Prezesowi Rady Ministrów i wyrażając zdanie, że pożądane byłoby, aby w uroczystościach wzięli udział Ministrowie: Spraw Wewnętrznych, Kolei Żelaznych, Skarbu, Przemysłu i Handlu, Pracy i Opieki Społecznej oraz Sprawiedliwości.

Posiedzenie zamknięto o 2 po południu.

fArtur Śliwiński^f

Załączniki

Wykaz:

1. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zniesienia Komisariatu Rządu w Lublinie²⁵. [1a.] Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zniesienia Komisariatu Rządu w Lublinie].
2. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie skasowania powiatu białowieskiego²⁶.
3. Ustawa w przedmiocie zmiany § 63 ust. 3 pruskiej ustawy o opodatkowaniu piwa z dnia 26 lipca 1918 r. (Dziennik Ustaw Rzeszy str. 863)²⁷.
- [3a.] Motywy do ustawy w przedmiocie zmiany § 63 ust. 3 pruskiej ustawy o opodatkowaniu piwa z dnia 26 lipca 1918 r. (Dziennik Ustaw Rzeszy str. 863).
4. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów o widowiskach²⁸.

---

²⁴ Józef Konstanty Karśnicki.

²⁵ Tekstu rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lipca 1922 r. w przedmiocie zniesienia Komisariatu Rządu w Lublinie, Dz.U. RP 1922, nr 56, poz. 510.

²⁶ Nie publikuje się.

²⁷ Nie publikuje się.

²⁸ Tekstu rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lipca 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej

- [4a.] Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów o widowiskach].
5. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów prasowych²⁹.
- [5a.] Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów prasowych].
6. Ustawa w przedmiocie zmiany stawek gminnego podatku gruntowego na ziemiach przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 r.³⁰
- [6a.] Uzasadnienie [ustawy w przedmiocie zmiany stawek gminnego podatku gruntowego na ziemiach przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 r.]
7. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 września 1920 r. w przedmiocie tymczasowej organizacji państwowej służby weterynaryjnej³¹.
8. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 września 1920 r. w przedmiocie walki z księgosuszem³².
9. Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie rozciągnięcia przepisów o ustanowieniu państwowego nadzoru mieszkaniowego na Ziemię Wileńską³³.
- [9a.] Uzasadnienie [wniosku Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie rozciągnięcia przepisów o ustanowieniu państwowego nadzoru mieszkaniowego na Ziemię Wileńską].
10. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie wyjednania Dekretu Naczelnika Państwa na wyłączenie gruntów na rzecz budowy państwowej kolei wąskotorowej użytku publicznego Staszów–Szczucin³⁴.

---

dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów o widowiskach, Dz.U. RP 1922, nr 56, poz. 508.

²⁹ Tekstu rozporządzenia nie publikuje się.

³⁰ Tekstu ustawy nie publikuje się.

³¹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 lipca 1922 r. o rozciągnięciu na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 września 1920 r. w przedmiocie tymczasowej organizacji państwowej służby weterynaryjnej, Dz.U. RP 1922, nr 56, poz. 507.

³² Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 11 lipca 1922 r. o rozciągnięciu na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 września 1920 r. w przedmiocie walki z księgosuszem, Dz.U. RP 1922, nr 56, poz. 505.

³³ Treści wniosku nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 11 lipca 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej przepisów o ustanowieniu państwowego nadzoru mieszkaniowego, Dz.U. RP 1922, nr 56, poz. 506.

³⁴ Nie publikuje się.

11. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie likwidacji spraw Inspektoratów Pomocy Rolnej we Lwowie i Krakowie³⁵.
12. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych i o budowie publicznych szkół powszechnych³⁶.
13. Projekt ustawy w przedmiocie dokonywania zmian granic gmin miejskich na obszarze b. dzielnicy austriackiej³⁷.
14. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie zawarcia z wolnym miastem Gdańskiem układu co do sposobu wprowadzania taryf i zmian taryfowych na terenie wolnego miasta.
15. Wniosek na Radę Ministrów [dotyczący podjęcia uchwały w sprawie uposażenia osób wojskowych].
16. Wniosek o mianowanie Kazimierza Petruszewicza Wiceprezesa Sądu Apelacyjnego w Wilnie, Prezesem Sądu Apelacyjnego „ad personam” z pozostawieniem na etacie wiceprezesa tego sądu oraz przyznanie mu prawa wynagrodzenia jako prezesowi.
17. [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie Kazimierza Olszowskiego, dyrektora departamentu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, pełnomocnikiem Rządu do rokowań polsko-niemieckich oraz upoważnienie go do podpisania z Niemcami odnośnych konwencji].
18. [Referat Kazimierza Olszowskiego o programie rokowań polsko-niemieckich].

Załącznik [1a]

Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów 1922 r. w przedmiocie zniesienia Komisariatu Rządu w Lublinie]

UZASADNIENIE

Rozporządzenie Rady Ministrów z 23 lutego 1920. Dz.Ust. Nr 20 poz. 107 utworzyło w miastach Warszawie, Łodzi i Lublinie Komisariaty Rządu, jako władze administracyjne I instancji. Jakkolwiek w myśl art. 3 tego rozporządzenia do zakresu działania Komisarza Rządu w Lublinie należą w zasadzie wszelkie sprawy administracji państwowej, to jednak faktycznie zakres działania Komisarza w porównaniu z zakresem działania Starostw jest znacznie mniejszy, a to ze względu na specjalny charakter Komisariatu, powołanego do załatwiania spraw,

---

³⁵ Nie publikuje się.

³⁶ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 11 lipca 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy o zakładaniu i utrzymywaniu publicznych szkół powszechnych oraz ustawy o budowie publicznych szkół powszechnych, Dz.U. RP 1922, nr 60, poz. 537.

³⁷ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z 22 września 1922 r. w przedmiocie zmiany granic oraz rozwiązywania i tworzenia gmin wiejskich na obszarze b. zaborów rosyjskiego i austriackiego, Dz.U. RP 1922, nr 86, poz. 770.

dotyczących ludności miejskiej i ze względu na charakter m. Lublina, należącego do kategorii miast wydzielonych z powiatowego związku komunalnego z pewnymi ustawowo określonymi atrybutami. Ponieważ nadto na obszarze m. Lublina nie zostało dotąd przeprowadzone zespolenie organów resortowych Ministerstw z Komisarjatem Rządu, a odnośnie agendy załatwia bądź to Urząd Wojewódzki, bądź też Starostwo Lubelskie, przeto dalsze utrzymanie Komisarjatu Rządu jest tak ze względów organizacyjnych, jak i skarbowych niewskazane.

Miasto Lublin pod względem administracji politycznej winno być wcielone do powiatu lubelskiego.

Załącznik [3a]

Motywy do ustawy w przedmiocie zmiany § 63 ust. 3 pruskiej ustawy o opodatkowaniu piwa z dnia 26 lipca 1918 r. (Dziennik Ustaw Rzeszy str. 863)

Motywy

do ustawy z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie zmiany § 63 ust. 3 pruskiej ustawy
o opodatkowaniu piwa z dnia 26 lipca 1918 r. (Dziennik
Ustaw Rzeszy str. 863).

Ustawą pruską z dnia 26 lipca 1918 (Dz. Ustaw Rzeszy str. 863) wprowadzony został państwowy podatek od piwa. Zarazem zezwolono po myśli § 63 ust. 3 wspomnianej ustawy pobierać samorządom opłatę podatkową do wysokości 65 fen. od hektolitra piwa zwykłego z tem, iż opodatkowanie za piwo niskoprocentowe nie może przekraczać 30 fen. od hektolitra.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 19 września 1921 (Dz.Ust. Nr 85, poz. 612 str. 1541) podwyższono wspomniany podatek, o ile chodzi o jego pobór na rzecz Skarbu Państwa, 90-krotnie, nie uwzględniono jednakowoż równocześnie podwyższenia na rzecz samorządów.

Z uwagi na krytyczne finansowe położenie, w jakim znajdują się samorzady Województw Poznańskiego i Pomorskiego, jak również na okoliczność, że obecne stawki podatku od piwa na rzecz samorządów w wysokości 65 względnie 30 fen. nie stoją w żadnym stosunku ani do obecnej ceny piwa – wynoszącej około 8000 mk za hektolitr – ani do potrzeb samorządów i do tych dochodów, jakie one z tego źródła czerpały w ostatnich latach, następnie ze względu na rezolucję przyjętą przez Sejm Ustawodawczy w dniu 10 maja 1921 r., która brzmi:

„Sejm wzywa Rząd aby korzystając z uprawnień ustawy z dnia 10 maja 1921 r. o uregulowaniu podatków od spożycia, zużycia, względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej (Dz.Ust. Nr 41, poz. 248) zapewnił z tych podatków odpowiedni udział ciał samorządowych”.

Uważam za konieczne odpowiednie podwyższenie owego podatku na rzecz samorządów.

W myśl wniosku Wojewody Poznańskiego proponuję podwyższenie stawki podatkowej w Województwie Poznańskim do wysokości 150 mk od jednego hektolitra piwa zwykłego z tym, iż stawka podatkowa od piwa niskoprocentowego nie może przekraczać 70 mk od hektolitra.

Na skutek jednak opinii Ministerstwa Skarbu zniżam opodatkowanie piwa z 150 na 100 mk i z 70 mk na 50 mk. Ministerstwo Skarbu tę redukcję motywuje tym, że dodatek na rzecz gmin nie może przekraczać 5% rząd. akcyzy. Ponieważ zaś takowa od piwa powyżej 8% wynosi 2000 mk za hektolitr, zatem 5% wyniesie 100 mk wzgl. 50 mk przy piwie słabym.

Poza tym Ministerstwo Skarbu reskryptem z 7/6 rb. Nr 1794/D. wyraziło swą zgodę na powyższe opodatkowanie.

Załącznik [4a]

Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów o widowiskach]

°BC 3596/22°

Uzasadnienie

Obowiązujące dotychczas na obszarze b. Litwy Środkowej³⁸ przepisy widowiskowe, objęte w dekretach Tymczasowej Komisji Rządzącej³⁹, a mianowicie w Rozporządzeniu Nr 6, ogłoszonym w Nr 3 „Dziennika Urzędowego Komisji Rządzącej” z dn. 26 listop. 1920 r., oraz w dekrete Nr 479 z dn. 30 stycznia 1922, ogłoszonym w Nr 5 „Dz. Urzędow. T.K.R.” są niedostateczne dla należytego sprawowania na obszarze Ziemi Wileńskiej nadzoru nad widowiskami, ponieważ nie są uzupełnione przepisami wykonawczymi.

Ze względów powyższych, jak również ze względu na konieczność ujednoczenia przepisów widowiskowych, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wnosi o wydanie na podstawie art. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia br. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie

---

³⁸ Litwa Środkowa – formalnie niezależny, a nieformalnie zależny od Polski, organizm państwowy, ze stolicą w Wilnie, dlatego w protokołach, jak również historycznie, pojawia się określenie Ziemia Wileńska. Powołanie zostało ogłoszone po tzw. buncie gen. Lucjana Żeligowskiego 12 października 1920 r. 18 kwietnia 1922 r. przyłączona do Polski.

³⁹ Tymczasowa Komisja Rządząca – organ władzy wykonawczej na Litwie Środkowej, jej prezesem w latach 1921–1922 był Aleksander Meyszowicz.

roziągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej dekretu z dnia 7/II-1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów o widowiskach.

Prezydent Ministrów:
Minister Spraw Wewnętrznych
^fAntoni Kamiński^f

Załącznik [5a]

Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie roziągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów prasowych]

UZASADNIENIE

Dotychczas obowiązujące na terenie Litwy Środkowej przepisy prasowe ujęte w dekretach Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej i Tymczasowej Komisji Rządzącej, a mianowicie – w dekreście Nr 80 z dn. 25 stycznia 1921 r., ogłoszonym w N. 6 „Dziennika Urzędowego Tymczasowej Komisji Rządzącej” z dn. 1 lutego 1921 r., w dekreście Nr 363, ogłoszonym w Nr 32 „Dz. Urz. Tymcz. Komisji Rządzącej” z dn. 6 X 1921 r. oraz w dekreście Nr 431 z d. 15 grudnia 1921 r. ogłoszonym w N. 39 „Dziennika Urzędowego Tymczasowej Komisji Rządzącej” z dn. 16 grudnia 1921 r., są niedostateczne dla należytego sprawowania na obszarze Ziemi Wschodniej w chwili obecnej czynności dozoru prasowego, gdyż nie dają możliwości stosowania w wypadkach koniecznych środków zapobiegawczych, jakie posiada w swym rozporządzeniu władza administracyjna na obszarze zaboru rosyjskiego w myśl dekretu w przedmiocie tymczasowych przepisów prasowych z d. 7 II 1919 r. (Dz.Pr. N. 14).

Ze względów powyższych i biorąc pod uwagę fakt wydania przez Prezesa Tymczasowej Komisji Rządzącej dekretu Nr 431 z d. 15 grudnia 1921 r. specjalnie na okres wyborów do Sejmu Wileńskiego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych wnosi o wydanie na podstawie art. 5 ustawy z dn. 6 kwietnia rb. o objęciu władzy państwowej nad Ziemię Wileńską rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie roziągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej dekretu z dn. 17/II 1919 r. w przedmiocie tymczasowych przepisów prasowych.

Uzasadnienie [ustawy w przedmiocie zmiany stawek gminnego podatku gruntowego na ziemiach przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminaryjnym pokoju i rozejmie, podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 r.]

UZASADNIENIE

Skarbowość gmin miejskich na obszarze b. Królestwa Kongresowego opiera się na układzie z dnia 2 marca 1864 r. o urządzeniu gmin wiejskich. W myśl art. 16 p. d) tegoż ukazu do atrybucji zebrania gminnego należy ustanawianie i rozkład składek gminnych i ciężarów, odnoszących się do całej gminy. Ukaz ten miał i nie ma zastosowania do ziem b. Cesarstwa Rosyjskiego, nienależących do b. Królestwa Kongresowego. Na ziemiach tych skarbowość gmin wiejskich reguluje rozporządzenie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dnia 21/XI 19 r. dotyczące skarbowości gmin wiejskich (Dz.Urz. Zarz. C.Z.W. Nr 40 z 1919 r., poz. 435). Wedle art. 7 tegoż rozporządzenia podatek gruntowy w postaci samodzielnego podatku gminnego pobiera się według następujących maksymalnych stawek od dziesięcin za okres roczny:

- 1) Ziemi ornej, ogrodów, łąk do ..... 3 rb.
- 2) lasów ..... 2 ”
- 3) pastwisk ..... 1 ”

przy czym stawki te w okręgu wołyńskim mogą być podwyższone o 50%.

Z powyższego wynika, iż gdy na obszarze b. Królestwa Kongresowego wysokości składek gminnych można dostosowywać do rzeczywistych potrzeb gmin – rozporządzenie Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich z dnia 21/XI 19 r. określa dla stawek podatku gruntowego na ziemiach wschodnich granice maksymalne, przy czym w obecnych warunkach wpływ z tak ograniczonego podatku nie może wystarczyć na pokrycie najkonieczniejszych potrzeb, a stawki nie stoją w żadnym racjonalnym stosunku do kosztów poboru podatku. Stosunek wysokości tych stawek do składek pobieranych przez gminy b. Królestwa Kongresowego, które np. w gminie Jeziorna pow. warszawskiego wynoszą około 1200 mk z morga ziemi ornej⁴⁰, wykazuje dobitnie nierównomierność obciążenia na rzecz gmin własności rolnej innych województw Rzeczypospolitej w stosunku do kresowych województw wschodnich. W obecnych warunkach gminy kresowe nie tylko, że nie są w możności prowadzić normalnej gospodarki samorządowej, ale nie są w stanie często z osiągniętych wpływów z tego podatku utrzymać personelu własnego oraz poczynić niezbędnego remontu zniszczonych w czasie wojny budynków urzędów gminnych i szkolnych.

⁴⁰ Chodzi o tzw. mógg nowy polski, tj. nieco ponad 56 arów.

Dopóki nie będzie uchwalona przez Sejm jednolita ustawa o skarbowości gmin wiejskich dla całego obszaru Rzeczypospolitej, jedynym wyjściem w tej sprawie na terenie wschodnich województw kresowych jest projektowana ustawa.

Załącznik [9a]

Uzasadnienie [wniosku Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie rozciągnięcia przepisów o ustanowieniu państwowego nadzoru mieszkaniowego na Ziemię Wileńską]

Uzasadnienie

Wskutek zniszczenia przez wojnę Ziemi Wileńskiej i spowodowanego tym braku mieszkań w miastach i osiedlach, z drugiej zaś strony wobec rozpoczynającej się akcji odbudowy kraju – niezbędnym jest ustanowienie państwowego nadzoru mieszkaniowego dla uzgodnienia odbudowy z wymogami higieny mieszkaniowej i dla wykonywania zarządzeń państwowych zapobiegających brakowi i współdziałających powstawaniu zdrowych i tanich mieszkań.

Załącznik 14

Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie zawarcia z wolnym miastem Gdańskiem układu co do sposobu wprowadzania taryf i zmian taryfowych na terenie wolnego miasta

MINISTERSTWO KOLEI ŻELAZNYCH

L. Pr.1778.

Wniosek

Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie zawarcia z wolnym miastem Gdańskiem układu co do sposobu wprowadzania taryf i zmian taryfowych na terenie wolnego miasta.

Wniosek.

Rada Ministrów zgadza się,
aby Dr Ignacy Wróbel Dyrektor Biura
Traktatowego Ministerstwa Kolei
Żelaznych podpisał imieniem Rządu
Polskiego z w.m. Gdańskiem układ
o treści załączonego projektu⁴¹.

---

⁴¹ Projektu brak.

Uzasadnienie

Spór, jaki powstał między Polską, a Gdańskiem na temat wykonania art. 20, 21 i 22 konwencji polsko-gdańskiej z 9 XI 20 rozstrzygnął Wysoki Komisarz L.N. w Gdańsku decyzjami z 15.08.21 i 5.9.21.

Decyzja z 15.8.21 przydziela Polsce koleje gdańskie z tym ograniczeniem w punkcie 9-tym, że przyznaje w. miastu prawo wyznaczania delegata, który ma informować polski Zarząd kolejowy o potrzebach w. miasta, jego mieszkańców etc., zaś decyzja z 5.9.21 stwierdza w punkcie 12b, że interesy miejscowej ludności są dostatecznie tym zabezpieczone.

Opierając się na tym, ustaliła Polska i Gdańsk w postanowieniach wykonawczych z 24/X-21 do powyższych decyzji pod punktem 5, zgodny przepis, że o wprowadzeniu nowych i zmianie istniejących taryf osobowych oraz towarowych, ma polski Zarząd kolejowy powiadamiać delegata gdańskiego możliwie przed ich wykonaniem.

W.m. Gdańsk stoi na stanowisku, że przepis ten nie przesądza suwerenności taryfowej w. miasta i przy dwukrotnych zmianach taryf po 1 II 22 ogłosił je dopiero po uchwaleniu własnej ustawy sejmowej i zarządzeniu Senatu w. miasta.

W.m. Gdańsk opiera się przy tym na punkcie 12 decyzji Wysokiego Komisarza z 1921, a w szczególności na zdaniu, uznającym, że „polski zarząd kolejowy ma stosować się do ustaw w.m. Gdańska, ponieważ nie ma praw suwerennych na obszarze gdańskim, a te ustawy (dawne niemieckie) wymagają dla ważności znacznieszego podniesienia taryf uchwały sejmowej i Rządu”.

Na punkcie interpretacji punktu 12 decyzji Wysokiego Komisarza z 5/9.1921 nie doszło jeszcze do uzgodnienia między Polską a Gdańskiem i będzie prawdopodobnie trzeba zwrócić się o autentyczną interpretację do Gen. Hackinga⁴². Droga ta prowadzi jednak do Genewy i jest długa, a z powodu zmiany waluty są zmiany taryf stale potrzebne, zaś bez uzgodnienia z Gdańskiem nie można jednostronnie ogłaszać w Gdańsku ogólnie obowiązujących zmian taryfowych. Następstwem tego mogłyby być procesy z obywatelami gdańskimi przed sądami gdańskimi, których wynik jest wątpliwy.

Ponieważ Wysoki Komisarz, interpretując autentycznie punkt 12 decyzji z 5/9.21, nie mógłby zdania wyż. cytowanego nie uwzględnić i nawet w najlepszym dla Polski wyniku decyzja jego nie mogłaby uregulować sprawy zmian taryfowych gorzej dla Gdańska, niż to się stało w projekcie układu, który zgodnie z Gdańskiem ustalono w tzw. projekcie uzgodnionym z 6/4.1922, który się załącza, przeto uprasza Ministerstwo Kolei Żelaznych o wyrażenie zgody na zawarcie układu z w.m. Gdańskiem, w który by wszedł ten projekt w całej osnowie i o upoważnienie Prezydium Rady Ministrów do sporządzenia pełnomocnictwa dla

---

⁴² Tak w tekście. Powinno być: Hacking.

p. D-ra Ignacego Wróbla, Dyrektora Biura Traktatowego Ministerstwa Kolei Żelaznych do podpisania odnośnego układu imieniem Rządu polskiego.

Zaletą projektu, o którym mowa, jest, że uprawnia Polskę do natychmiastowych zmian taryfowych na obszarze gdańskim i zobowiązuje Gdańsk do ogłoszenia ich z mocą prawną jako „ogłoszeń” polskiego zarządu kolejowego, oraz że wszelkie protesty nie mają ani mocy wstrzymującej, ani działania wstecznego.

Wadą projektu jest, że przyznaje pewne ingerencje w.m. Gdańskowi i Wysokiemu Komisarzowi, ale wina tego leży w brzmieniu art. 22 konwencji polsko-gdańskiej i cytowanych wyż. decyzji Wysokiego Komisarza, które są prawomocne.

Za Ministra
†J. Eberhard†
Podsekretarz Stanu

Wniesiono na Radę Ministrów

dnia .... r. 1922.

Uchwała zapadła zgodnie z
wnioskiem.

PREZYDENT MINISTRÓW:

Załącznik 15

Wniosek na Radę Ministrów [dotyczący podjęcia uchwały w sprawie uposażenia osób wojskowych]

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Uchwała Rady Ministrów
z dn. .... 1922 roku
w sprawie uposażenia osób wojskowych

W uzupełnieniu uchwały Rady Ministrów z dn. 24 czerwca 1922, i na zasadzie art. 62-go Ustawy tymczasowej z dn. 29 X 20 o uposażeniu osób wojskowych (Dz.U. Rz.P. Nr 105/20. poz. 699) zarządza się co następuje:

§ 1.

Wymienionym w niniejszym artykule oficerom przyznaje się na miesiąc lipiec ‘bez względu na stan rodzinny’^c dodatek wyrównawczy a mianowicie:

gener. broni	w Warszawie	Mk 88 800	poza Warszawą	Mk 72 760
”	dywizji	”	”	” 46 240
”	brygady	”	”	” 18 600
podpułkownikom	”	”	”	” 7 360

§ 2.

Wykonanie niniejszej uchwały porucza się Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

UZASADNIENIE.

W związku z uchwałą Rady Ministrów z dn. 24 VI 1922 r. przyznającą cywilnym funkcjonariuszom państwowym prócz dodatku wyrównawczego w wysokości 20% pełnego uposażenia, jeszcze dodatkowe 30% dodatku, okazało się, że przy takim uposażeniu mieliby wyżsi cywilni funkcjonariusze państwowi uposażenie dużo wyższe od uposażenia oficerów sztabowych i generałów.

Na czas przejściowy, do opracowania jednolitej, wspólnej ustawy o uposażeniu, obejmującej wszystkich funkcjonariuszów państwowych, cywilnych i wojskowych, wnoszę: Rada Ministrów raczy uchwalić niniejszy wniosek.

Minister Spraw Wojskowych
fSosnkowski^f
Generał Dywizji

Załącznik 16

Wniosek o mianowanie Kazimierza Petrusewicza, Wiceprezesa Sądu Apelacyjnego w Wilnie, Prezesem Sądu Apelacyjnego „ad personam” z pozostawieniem na etacie wiceprezesa tego sądu oraz przyznanie mu prawa wynagrodzenia jako prezesowi

ODPIS!

Ministerstwo Sprawiedliwości
Warszawa
dnia 11 lipca 1922 r.
Nr IIop.4581/22

Wniosek o mianowanie
Kazimierza Petrusewicza
wiceprezesa Sądu Apelacyjnego
w Wilnie, Prezesem Sądu Apelacyjnego
„ad personam” z pozostawieniem na etacie
wiceprezesa tego sądu oraz przyznanie
mu prawa wynagrodzenia jako prezesowi.

Na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 czerwca 1922 r. skasowano Sąd Apelacyjny Ziem Wschodnich z dniem 1 lipca rb. prezesem którego był p. Kazimierz Petruszewicz.

W związku z przejściem sądownictwa Ziemi Wileńskiej i zarządzoną z dniem 1 lipca rb. reorganizacją sądownictwa na Wileńszczyźnie zaszła konieczność obsadzenia niezajętego etatu wiceprezesa Sądu Apelacyjnego w Wilnie, na który dekretem Naczelnika Państwa z dnia 4 lipca rb. został zamianowany Prezes Sądu Apelacyjnego Ziem Wschodnich p. Kazimierz Petruszewicz.

Mając na względzie, że p. Petruszewicz był głównym organizatorem przy tworzeniu sądownictwa na Kresach Wschodnich, że zajmując stanowisko Prezesa Sądu Apelacyjnego Ziem Wschodnich od 27 sierpnia 1921 r. odznaczał się wielkim wyrobieniem prawniczym, pracowitością i zdolnościami organizacyjnymi i administracyjnymi, że przejście jego ze stanowiska Prezesa Sądu Apelacyjnego na stanowisko Wiceprezesa tego Sądu jest dla niego moralną degradacją i że w tym celu uzyskałem zgodę Ministerstwa Skarbu, o zachowanie mu na nowym stanowisku Wiceprezesa dotychczasowego uposażenia, jako Prezesa Sądu Apelacyjnego, oraz że przyznanie p. Petruszewiczowi tytułu Prezesa Sądu Apelacyjnego „ad personam” z pozostawieniem go na etacie Wiceprezesa Sądu Apelacyjnego w Wilnie, nie pociągnie za sobą żadnego uszczerbku dla Skarbu Państwa, jak również, że podział kompetencyjny nastąpi na podstawie porozumienia się pomiędzy obecnie urzędującym już Prezesem Sądu Apelacyjnego w Wilnie, a mającym być zamianowanym na równorzędne stanowisko p. Kazimierzem Petruszewiczem, wnoszę,

aby Rada Ministrów
raczyła przedstawić Naczelnikowi Państwa
wniosek o mianowanie p. Kazimierza Petruszewicza,
Wiceprezesa Sądu Apelacyjnego w Wilnie
– Prezesem Sądu Apelacyjnego
„ad personam” z pozostawieniem
go na etacie Wiceprezesa tego Sądu
oraz przyznać mu prawo do otrzymania
wynagrodzenia jako prezesowi.

Minister Sprawiedliwości

[Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie Kazimierza Olszowskiego, dyrektora departamentu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, pełnomocnikiem Rządu do rokowań polsko-niemieckich oraz upoważnienie go do podpisania z Niemcami odnośnych konwencji]

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

^{i...} c.n. 8/22^c

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów postanawia:

1) Zamianować p. ^aKazimierza^a Olszowskiego, Dyrektora Departamentu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych – Pełnomocnikiem Rządu do rokowań polsko-niemieckich oraz upoważnić go do podpisania z Niemcami odnośnych Konwencji.

2) Zamianować zastępcami Pełnomocnika Rządu: p.p. Henryka Strasburgera, Wiceministra Przemysłu i Handlu, p. Karśnickiego, Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego oraz p. Witolda Prądzyńskiego, Dyrektora Departamentu w Min. Sprawiedliwości.

3) Polecić Ministrowi Spraw Zagranicznych wydać w porozumieniu z Panem Ministrem Skarbu oraz Ministrem Przemysłu i Handlu p. K. Olszowskiemu instrukcje dla rokowań powyższych.

Uzasadnienie

Uregulowanie w drodze układu całego szeregu kwestii spornych zachodzących pomiędzy Polską a Niemcami, a wpływających przeważnie ze stypulacji Traktatu Wersalskiego, oraz Konwencji podpisanej w Paryżu d. 9 stycznia 1920 r., zaś następnie uregulowanie stosunków gospodarczych pomiędzy Polską a Niemcami, jest jednym z najdonioślejszych i najpilniejszych zadań Rządu w chwili obecnej.

Delegacja Niemiecka przyjeżdża na rokowania do Warszawy 15 lipca br.

Pan Kazimierz Olszowski już 1½ roku temu zamianowany został Przewodniczącym Międzyministerialnej Komisji dla prac przygotowawczych do rokowań polsko-niemieckich i kierował pracami tejże Komisji do ostatnich czasów, co dało mu możliwość należytego poznania licznych kwestii, które uregulowane być winny.

Wobec tego wnoszę o zamianowanie p. Olszowskiego Pełnomocnikiem Rządu do powyższych rokowań.

Z uwagi na obszerny zakres rokowań jest rzeczą wskazaną, aby Pełnomocnik Rządu miał przynajmniej trzech zastępców, z których jeden objąłby dział ekonomiczny, drugi – dział likwidacyjny, zaś trzeci – ogólny dział prawno-polityczny.

Na stanowiska te proponuję powołać: p. Henryka Strasburgera, Wiceministra Przemysłu i Handlu, p. Karśnickiego – Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego, i p. Witolda Prądyńskiego Dyrektora Departamentu w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Minister Spraw Zagranicznych
G. Narutowicz^f

Załącznik 18

[Referat Kazimierza Olszowskiego o programie rokowań polsko-niemieckich]

^bPrzedstawiono przez p. Olszowskiego
dnia 11.VII.22^b

III.⁴³

Zarys naszego programu rokowań ^{sz}z Niemcami^c.

Na wstępie rokowań należy:

1. Ustalić spis spraw, które będą przedmiotem negocjacji.
2. Ustalić formalny regulamin rokowań.

Następnie należy zażądać od Pełnomocnika niemieckiego:

- A. Natychmiastowego zniesienia bojkotu ekonomicznego,
- B. Zniesienia zarządzenia w sprawie wstrzymania umowy z d. 3 czerwca 1921 r., zgodnie z którą Rząd Niemiecki zobowiązał się, w zamian za konie zarekwirowane podczas okupacji, zwrócić nam 35 100 koni.

Dotychczas otrzymaliśmy 12 408 koni.

Dnia 30 czerwca rb. Delegacja Niemiecka oświadczyła Delegacji naszej w Wiesbaden, iż dalsza dostawa koni zostaje wstrzymana, a to na tej zasadzie, że jakoby władze polskie nie pozwoliły osobom optującym na rzecz Niemiec wywieźć z Polski do 4134 koni, która to cyfra, zdaniem władz niemieckich, znacznie jeszcze wzrośnie, gdyż optanci Niemcy stale meldują rządowi o niemożności wywożenia koni z Polski do Niemiec, – wbrew art. 91 Traktatu Wersalskiego.

---

⁴³ Referat zaczyna się od karty 11 i punktu III, co sugeruje, że brakuje wcześniejszej części tekstu.

Ponieważ umowa z dnia 3 czerwca 1921 r. ma charakter zobowiązania zupełnie stanowczego i ponieważ z drugiej strony władze polskie zatrzymują, wedle posiadanych przeze mnie danych, tylko takie konie, które z mocy prawa stanowią nieruchomości z przeznaczenia, będąc integralną częścią gospodarstw rolnych, przeto powyższe oświadczenie Rządu Niemieckiego należy uważać za proste uchybienie zaciągniętemu zobowiązaniu, wobec czego obowiązkiem naszym jest żądać, aby Niemcy wykonywały nadal umowę z d. 3 czerwca 1921 r., bez prawa powoływania się na zarządzenie władz polskich, o którym mowa.

Gdyby Delegacja Niemiecka zażądała jakiego pozytywnego kroku z naszej strony, który by stwierdzał, że i my również dążymy do nawiązania poprawnych stosunków z Niemcami, natenczas należy zaproponować udzielenie tranzytu do Rosji wprost *via facti*, nie zawierając na razie żadnego w tej mierze formalnego układu.

Co się tyczy spraw, które stanowić winny przedmiot rokowań, należy zaproponować z naszej strony program następujący:

I.

Niemcy zobowiązane są wykonać zobowiązania zaciągnięte w Paryżu na mocy układu z d. 9 stycznia 1920 r., a mianowicie:

1. W materii dokonania z Polską rozrachunku co do przychodów i rozchodów skarbowych z b. Dzielnicy Pruskiej, biorąc za podstawę datę 1 października 1919 r.

2. W materii obowiązku Niemiec co do wypłacania do rąk Rządu Polskiego kwot wydatkowanych przez gminy i powiaty b. Dzielnicy Pruskiej na rzecz rodzin zmobilizowanych żołnierzy, tytułem awansu na rachunek Prus bądź Niemiec.

3. W materii ustalenia proporcji, w której Rząd Niemiecki uczestniczyć będzie w wypłacie pensji cywilnych i wojskowych nabytych przez mieszkańców b. Dzielnicy Pruskiej, w dniu ratyfikacji Traktatu Wersalskiego.

4. W materii gwarancji przejętej przez Rzeszę za emisję marek polskich, wykonaną przez władze okupacyjne.

II.

Następnie, w myśl deklaracji podpisanej przez Strony w Paryżu 9 stycznia 1920 r., Niemcy obowiązane są przystąpić z Delegacją Polską do rozpatrzenia i rozstrzygnięcia w drodze Konwencji spraw następujących:

1. Rząd Niemiecki obowiązany jest doręczyć Rządowi Polskiemu fundusze należące do osób prawnych z obszarów ustąpionych Polsce, jako to:

- a) sekularyzowane fundusze kleru katolickiego,
- b) fundusze zakonu Trynitarzy w Krotoszynie,
- c) fundusze Cystersów w Koronowie.

2. Rząd Niemiecki zobowiązany jest wydać Rządowi Polskiemu archiwa, akta i dokumenty, dotyczące zarządu cywilnego, wojskowego etc., w ogóle życia ekonomicznego, a odnoszące się do b. Dzielnicy Pruskiej, jak również

zabytki starożytności i sztuki, materiały naukowe i bibliograficzne, które należały do Państwa lub do komun, a to wg inwentarza z 19 listopada 1918 r.

3. Rząd Niemiecki obowiązany jest wydać Rządowi Polskiemu teksty oryginalne wszystkich kontraktów i umów, zawartych między władzami niemieckimi i osobami królewskimi (personnes royales) z jednej strony a osobami fizycznymi i prawnymi obszarów ustąpionych Polsce z drugiej strony, jak również i wszelkie kontrakty dotyczące majątków państwowych. Rząd Polski zachował sobie prawo zdecydowania w ostatniej instancji, które z tych kontraktów obowiązywać będą Państwo Polskie.

III.

Poza powyższym programem, wypływającym z układu Paryskiego następujące sprawy winny być objęte przez rokowania:

1. Opcja – a mianowicie:
  - a) Zharmonizowanie przepisów opcyjnych wydanych przez oba rządy,
  - b) Ustalenie przepisów co do wywozu majątku ruchomego przez optantów,
  - c) Uregulowanie sprawy opodatkowania optantów.
2. Likwidacja majątku niemieckiego na obszarze Rzplitej Polskiej.
Żadne koncesje nie mogą być uczynione odnośnie do likwidacji:
  - a) kolonistów,
  - b) wielkiej własności nieruchomości ziemskiej,
  - c) zakładów przemysłowych,
  - d) zakładów użyteczności publicznej.Natomiast za odpowiedni ekwiwalent możemy udzielić koncesji w dziedzinie:
  - a) własności nieruchomości miejskiej,
  - b) zakładów ściśle handlowych,
  - c) wierzytelności,
  - d) różnych praw, patentów, etc.
3. Zastosowanie art. 256.
Ustalić należy:
  - a) jak należy rozumieć termin „personnes royales”,
  - b) wykazać, że art. 256 obejmuje zarówno majątek nieruchomy, jak majątek ruchomy,
  - c) zażądać wydania nam przez Niemców wszelkiego majątku ruchomego, wierzytelności i roszczeń, które należały do Państwa w d. 11 listopada 1918 r.
4. Wypłata przez Niemcy należności za świadczenia wykonane podczas wojny na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej przez gminy, oraz przez osoby prywatne.
5. Wypłata przez Niemcy do rąk Rządu Polskiego należności przypadających robotnikom polskim, którzy zajęci byli w Niemczech podczas okupacji:

- a) od pracodawców,
  - b) od zakładów ubezpieczeń,
  - c) od Rządu Niemieckiego za niesłusznie ściągnięte podatki.
6. Wypłata przez Niemcy do rąk Rządu Polskiego należności przypadających jeńcom wojennym obywatelom polskim:
    - a) od Skarbu Rzeszy, – za wykonaną pracę, oraz za zabrane w obozach dla jeńców przedmioty, pieniądze etc.
    - b) od osób prywatnych – za wykonaną pracę.
  7. Uregulowanie sprawy należności przypadających, przeważnie z hipotek b. Dzielnicy Pruskiej na rzecz banków niemieckich, towarzystw kredytowych oraz osób prywatnych.
  8. Uregulowanie sprawy należności przypadających od komun b. Dzielnicy Pruskiej, z tytułu obligacji przez nie emitowanych, które to obligacje znajdują się nieomal wyłącznie w rękach obywateli niemieckich.
  9. Uregulowanie sprawy należności przypadających z tytułu polis od niemieckich towarzystw ubezpieczeń na rzecz obywateli polskich.
  10. Podział majątków ciał samorządowych przeciętych nową linią graniczną.
  11. Moc obowiązująca dla Rządu Polskiego kontraktów zawartych przez Rząd Niemiecki lub Pruski na terytorium b. Dzielnicy Pruskiej.
  12. Likwidacja układu gospodarczego z d. 22 października 1919.
  13. Uregulowanie sprawy należności przypadających od obywateli niemieckich na rzecz osób prywatnych – obywateli polskich i odwrotnie.

Niezależnie od powyższego dążyć należy do zawarcia z Niemcami układu:

- a) w materii sąsiedzkiego ruchu kolejowego,
- b) w materii komunikacji pocztowej, telegraficznej i telefonicznej,
- c) drobnego ruchu granicznego,
- d) w materii paszportów,
- e) emigracji sezonowej.

Wreszcie dążyć należy do:

- a) zawarcia krótkoterminowego układu handlowego,
- b) układu sądowego.

Co się tyczy spraw mniejszości, to jak zaznaczyłem wyżej nie sądziłbym, aby było wskazane zawieranie w tej materii jakiegokolwiek bądź układu z Niemcami.

Zważywszy jednak:

że z jednej strony Rząd Polski przyznał faktycznie mniejszości niemieckiej szereg uprawnień i przywilejów (zwłaszcza w dziedzinie szkolnictwa średniego i wyższego), które wykraczają poza ramy zobowiązań określone przez Traktat z d. 28 czerwca 1919 r., że z drugiej strony mniejszość polska na obszarze Niemiec traktowana jest przez Rząd w sposób urągający zasadom elementarnej sprawiedliwości i ludzkości, byłoby być może rzeczą pożyteczną zaznaczyć w trakcie rokowań, że o ile Rząd Niemiecki nie zmieni swej taktyki dotychczasowej, Rząd

Polski zniewolony będzie zredukować uprawnienia mniejszości niemieckiej na obszarze Polski do granic zakreślonych w powyższym traktacie, o czym Rada Ligi Narodów zawczasu powiadomioną zostanie.

Co się tyczy zlikwidowania skutków układu ekonomicznego z d. 22 października 1919 r., należy zbadać przede wszystkim, czy likwidacja taka da nam plusy lub też minusy i w zależności od tego odpowiednio postąpić.

W każdym razie zaznaczyć należy, że z punktu widzenia porządku w stosunkach międzynarodowych byłoby rzeczą wielce pożyteczną sprawę tę uregulować.

STOSUNEK ROKOWAŃ DO KONFERENCJI AMBASADORÓW

Art. 92 Traktatu Wersalskiego stanowi:

Późniejsze konwencje uregulują wszystkie kwestie, które nie zostały uregulowane w niniejszym Traktacie, a które mogą powstać wskutek cesji pomienionych terytoriów.

Rokowania z Delegacją Niemiecką prowadzone w styczniu 1920 r. odbywały się pod prezydencją gen. Le Rond, jako przedstawiciela Rady Najwyższej.

Rokowania, jakie, w myśl uchwał wówczas powziętych, nawiązane zostały w kwietniu 1920 r. prowadzone były pod prezydencją p. Seydoux z ramienia Rady Najwyższej.

Dnia 15 stycznia 1921 r. Prezydent Konferencji Ambasadorów⁴⁴ wystosował do Posła Polskiego w Paryżu odezwę, w której zaznacza, że Konferencja jest zaniepokojona zaszłą przerwą w rokowaniach oraz że Konferencja gotowa jest ofiarować stronom swe usługi dla ułatwienia porozumienia. W tym celu Prezydent Konferencji proponuje powołanie p. Alphand w charakterze arbitra.

Pismem z d. 19 stycznia 1921 r. Poseł Polski w Paryżu zaakceptował tę propozycję.

Jednakowoż według depezy hr. Zamoyskiego do MSZ z d. 31 I 1921 r. – Niemcy przyjęli propozycję wznowienia rokowań, zastrzegając jednakowoż, że rozumieją rolę p. Alphand jako przyjacielskiego pośrednika.

Notą z d. 19 lutego 1921 r. wystosowaną do Prezesa Konferencji Ambasadorów Poselstwo Polskie w Paryżu zawiadamia Konferencję o licznych trudnościach, na jakie napotykają rokowania polsko-niemieckie.

Nota proponuje:

1. Aby Konf. Ambas. zwołała niezwłocznie do Paryża przedstawicieli Polski i Niemiec dla wznowienia rokowań pod prezydencją arbitra przez siebie wyznaczonego, którego orzeczenia byłyby ostateczne. Do noty dołączony został memoriał, charakteryzujący taktykę niemiecką, jako taktykę przewleknięcia i stałego sabotażu.

---

⁴⁴ Aristide Briand – francuski minister spraw zagranicznych. Przed nim stanowisko to pełnił Georges Clemenceau, a po nim Raymond Poincaré.

Depeszą z d. 19 marca 1921 r. hr. Zamoyski zawiadomił MSZ, iż za wspólnym porozumieniem p.p. Alphanđ i Mucius obie strony złożyć mają w pierwszych dniach kwietnia tegoż roku memoriały w poszczególnych przedmiotach rokowań. Około 15 kwietnia ma się odbyć posiedzenie, na którym Alphanđ postara się doprowadzić strony do zgody. Punkty sporne przedstawione będą do decyzji Konf. Amb. Alphanđ jest tylko pośrednikiem. Niemcy zgodzili się, w myśl propozycji polskiej, aby eksperci polscy i niemieccy omówili w początkach kwietnia sprawę opcji przedwstępnie w Poznaniu.

W myśl depeszy tej odbyły się istotnie w Poznaniu rokowania w sprawie opcji.

W pewnych częściach osiągnięto porozumienie i odnośne teksty wspólnie zredagowane zostały. Poza tym został cały szereg punktów spornych, co do których każda ze stron przedstawiła swój tekst.

W tym stanie rzeczy sądzę, że rokowania w dalszym ciągu prowadzone być winny pod egidą Rady Ambas., a ściśle mówiąc pod egidą p. Alphanđ'a.

Bawiąc w Wiesbadenie pojechałem w porozumieniu z Ministrem Skirmuntem do p. Alphanđ do Hagi, gdzie jest on Prezesem Delegacji Francuskiej i w obszernej rozmowie przedstawiłem mu projekt rokowań polsko-niemieckich, które niebawem mają się rozpocząć. Zaznaczyłem przy tym, że zdaniem Rządu Polskiego rokowania te odbywać się winny pod egidą Konferencji Ambas. i że jemu, jako Delegatowi Konf. Amb. urzędownie o tym komunikuję. Zaznaczyłem dalej, że w razie, gdyby na jakimkolwiek punkcie nie doszło między stronami do porozumienia, Polska zaproponuje arbitra, w osobie p. Alphanđ. Gdyby Niemcy propozycji tej nie przyjęły, natenczas wysuniemy p. Alphanđ w charakterze pośrednika, który, być może, znajdzie w kwestiach spornych formuły, nadające się do przyjęcia przez obie strony.

Pan Alphanđ przyjął powyższe moje oświadczenie z widocznym zadowoleniem.

Regulamin Rokowań

Uważam, że na pierwszym posiedzeniu winien być spisany regulamin rokowań.

Oprócz zwykłych przepisów należałoby, zdaniem moim, w regulaminie tym zaznaczyć między innymi, iż fakt, że dana sprawa stanowi przedmiot rokowań, nie tamuje w niczym swobody Rządu do wydawania w odnośnej dziedzinie rozporządzeń, jakie za właściwe uzna. Unikniemy w ten sposób przykrych konsekwencji, na które natknęliśmy się w sprawie dzierżawców domen państwowych.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

5

PROTOKÓŁ 85-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 14 lipca 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	Artur Śliwiński
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamieński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	gen.-por. Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Waclaw Makowski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Minister Robót Publicznych	inż. Władysław Ziemiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o godzinie 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 11 lipca 1922 r.

2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie ratyfikacji układu polsko-niemieckiego, dotyczącego kopalń górnośląskich, podpisanego w Opolu dnia 22 czerwca 1922 roku (załącznik 1).

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie ratyfikacji układu polsko-niemieckiego o państwowej własności górniczej i hutniczej w polskiej części Górnego Śląska, podpisanego w Opolu dnia 15 czerwca 1922 roku (załącznik 2).

4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie ratyfikacji polsko-niemieckiego układu o amnestii na górnośląskim obszarze plebiscytowym wraz z protokołem końcowym, podpisanego w Opolu dn. 21 czerwca 1922 r. (załącznik 3).

Równocześnie Rada Ministrów uchwaliła ze względu na zawarcie układu polsko-niemieckiego w przedmiocie amnestii z 21 czerwca 1922 wycofać ze Sejmu wniesiony uprzednio projekt ustawy amnestyjnej jako bezprzedmiotowy.

5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie ratyfikacji polsko-włoskiej Konwencji handlowej, podpisanej w Genui dnia 12-go maja 1922 roku (załącznik 4).

Równocześnie postanowiono *ex re* podpisania wymienionego układu nadać order „Odrodzenia Polski” posłowi włoskiemu przy Rządzie Polskim⁴⁵.

6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przekazania elewatorów wraz z obiektami na Czystem do użytku Ministerstwa Spraw Wojskowych (załącznik 5).

Minister Spraw Wojskowych oświadcza, że znajdujące się w wymienionych elewatorach zapasy materiałów sanitarnych pozostaną tam do chwili przydzielenia przez Ministerstwo Spraw Wojskowych Ministerstwu Zdrowia Publicznego odpowiedniego obiektu na pomieszczenie tych zapasów.

7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie dodatkowego przeglądu popisowych roczników 1899, 1900 i 1901 kateg. B, C¹, C², D. oraz popisowych, którzy otrzymali odroczenie służby wojskowej na zasadzie art. 61, 64 i 70 Tymczasowej Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej w powiatach Kielce i Iłża (załącznik 6).

8. (tajne) Minister Spraw Wojskowych powiadamia Radę Ministrów o projekcie darowania Polsce pięciu krążowników przez Stany Zjednoczone Ameryki Północnej.

Rada Ministrów powzięła uchwałę:

Rząd zdecydowany jest ewentualną darowizną okrętów przyjąć.

Rząd poleca poselstwu w Waszyngtonie wdrożyć w sposób należyte dyskretny niezbędne kroki, zaś w razie dodatniej uchwały Senatu Stanów Zjednoczonych wszcząć akcję wśród Polonii amerykańskiej celem uzyskania choćby części środków na przeprowadzenie okrętów.

Minister Skarbu był przeciwny uchwale powziętej, uważając, iż w obecnej chwili moment nie nastąpił, aby Rząd powziął ostateczną decyzję w tej sprawie. Jest to wniosek, który ma bardzo małe szanse przyjęcia. Obecnie wystarczy dać instrukcję poselstwu, że sprawa nas interesuje i prosić o dokładne informowanie Rządu o jej stanie.

9. Uchwalono załączony wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie likwidacji urzędów, nieprzejętych przez resortowe Ministerstwa, a podległych uprzednio Ministerstwu b. dzielnicy Pruskiej (załącznik 7).

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie wykonania ustawy o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich (załącznik 8).

11. Uchwalono załączony wniosek w sprawie przyznania dodatku za studia wyższe Zdzisławowi Czałbowskiemu, Dyrektorowi Departamentu Urzędzeń Rolnych w Głównym Urzędzie Ziemskim (załącznik 9).

12. Uchwalono załączony wniosek w sprawie przyznania dodatku za studia wyższe Teofilowi Rewkowskiemu, którego Ministerstwo mianuje na stanowisko

---

⁴⁵ Francesco Tommasini.

nauczyciela miernictwa w Państwowej Szkole Miernictwa w Łomży (załącznik 10).

13. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Ministra Pracy i Opieki Społecznej o mianowanie Józefa Okołowicza dyrektorem Urzędu Emigracyjnego (załącznik 11) Rada Ministrów upoważniła Ministra Pracy i Opieki Społecznej do czasowego powierzenia Józefowi Okołowiczowi agend Dyrektora Urzędu Emigracyjnego z uposażeniem według IV stopnia służbowego z zastrzeżeniem uzyskania zgody Ministerstwa Skarbu.

Posiedzenie zamknięto o 9 wieczorem.

^fArtur Śliwiński^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Układu polsko-niemieckiego, dotyczącego kopalń górnośląskich, podpisanego w Opolu dnia 22 czerwca 1922 roku⁴⁶.
- [1a.] Uzasadnienie [wniosku Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Układu polsko-niemieckiego, dotyczącego kopalń górnośląskich, podpisanego w Opolu dnia 22 czerwca 1922 roku].
2. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Układu Polsko-Niemieckiego o państwowej własności górniczej i hutniczej w polskiej części Górnego Śląska, podpisanego w Opolu dnia 15 czerwca 1922 roku⁴⁷.
- [2a.] Uzasadnienie [wniosku Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Układu Polsko-Niemieckiego o państwowej własności górniczej i hutniczej w polskiej części Górnego Śląska, podpisanego w Opolu dnia 15 czerwca 1922 roku].
3. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Polsko-Niemieckiego Układu o amnestii na górnośląskim obszarze plebiscytowym wraz z Protokołem końcowym, podpisanego w Opolu dn. 21 czerwca 1922 r.⁴⁸
- [3a.] Uzasadnienie [wniosku Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Polsko-Niemieckiego Układu o amnestii na górnośląskim obszarze plebiscytowym wraz z Protokołem końcowym, podpisanego w Opolu dn. 21 czerwca 1922 r.].

---

⁴⁶ Treści wniosku nie publikuje się. Zob. Ustawa z 4 sierpnia 1922 r. o ratyfikacji układu polsko-niemieckiego w przedmiocie kopalń górnośląskich, podpisanego w Opolu 22 czerwca 1922 r., Dz.U. RP 1922, nr 71, poz. 643.

⁴⁷ Treści wniosku nie publikuje się. Zob. Ustawa z 4 sierpnia 1922 r. w przedmiocie ratyfikacji układu polsko-niemieckiego o państwowej własności górniczej i hutniczej w polskiej części Górnego Śląska, podpisanego w Opolu 15 czerwca 1922 r., Dz.U. RP 1922, nr 71, poz. 642.

⁴⁸ Zob. Ustawa z dnia 27 lipca 1922 r. w przedmiocie ratyfikacji polsko-niemieckiego układu o amnestii na górnośląskim obszarze plebiscytowym wraz z protokołem końcowym, podpisanego w Opolu dnia 21 czerwca 1922 r., Dz.U. RP 1922, nr 65, poz. 581.

4. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji polsko-włoskiej konwencji handlowej, podpisanej w Genui dnia 12-go maja 1922 roku⁴⁹.
- [4a.] Uzasadnienie [wniosku Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji polsko-włoskiej konwencji handlowej, podpisanej w Genui dnia 12-go maja 1922 roku].
5. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie przekazania elewatorów wraz z obiektami na Czystem do użytku MSWojsk.⁵⁰
6. [Wniosek w sprawie dodatkowego przeglądu popisowych roczników 1899, 1900 i 1901 kateg. B, C¹, C², D oraz popisowych, którzy otrzymali odroczenie służby wojskowej na zasadzie art. 61, 64 i 70 Tymczasowej Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej w powiatach Kielce i Ilża]⁵¹.
7. Wniosek Prezydium Rady Ministrów na Radę Ministrów w sprawie likwidacji urzędów podległych poprzednio Ministerstwu b. Dzielnicy Pruskiej a nie przejętych przez Ministerstwa resortowe.
8. Wniosek nagły Ministra Skarbu w przedmiocie wykonania ustawy o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich.
9. W sprawie dodatku za studia wyższe p. Czałbowski⁵².
10. W sprawie dodatku za studia wyższe p. Rewkowskiego⁵³.
11. Wniosek o mianowanie Józefa Okołowicza Dyrektorem Urzędu Emigracyjnego przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej⁵⁴.

Załącznik [1a]

Uzasadnienie [wniosku Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Układu polsko-niemieckiego, dotyczącego kopalń górnośląskich, podpisanego w Opolu dnia 22 czerwca 1922 roku]⁵⁵

Uzasadnienie

Linia graniczna, dzieląca między Polskę a Niemcy górnośląskie tereny plebiscytowe, przecina w wielu miejscach pola i zakłady górnicze, powodując podział całości, dotychczas jednolitych pod względem technicznym, administracyjnym i prawnym.

---

⁴⁹ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 28 lipca 1922 r. w przedmiocie ratyfikacji polsko-włoskiej konwencji handlowej, podpisanej w Genui dnia 12 maja 1922 r., Dz.U. RP 1922, nr 71, poz. 639.

⁵⁰ Nie publikuje się.

⁵¹ Nie publikuje się.

⁵² Nie publikuje się.

⁵³ Nie publikuje się.

⁵⁴ Nie publikuje się.

⁵⁵ W załączeniu: Układ polsko-niemiecki w przedmiocie kopalń górnośląskich, którego nie publikuje się.

Z faktu podziału takich jednostek wynika konieczność uregulowania szeregu kwestii, dotyczących warunków i sposobów jego urzeczywistnienia, oraz dalszego samodzielnego istnienia i wzajemnego stosunku podzielonych części dotychczasowych całości.

Zadość temu czyni Układ niniejszy podpisany przez przedstawicieli Rządów Polskiego i Niemieckiego dn. 22 czerwca 1922 r. w Opolu⁵⁶, a mający uzyskać moc obowiązującą – w myśl artykułu X – po ratyfikowaniu przez obie Układające się Strony i wymienieniu odnośnych dokumentów ratyfikacyjnych.

Układ podzielony na cztery tytuły i dziesięć artykułów zawiera postanowienia dotyczące: konsekwencji prawnych i zarządzeń technicznych, wynikających z podziału pól górniczych oraz kopalni węgla kamiennego i innych, stanowiących własność prywatną (tytuł I) lub państwową (tytuł II), podziału „funduszu wolnych kuksów” (tytuł III) oraz ustanawia (w tytule IV) w „postanowieniach wspólnych” modus procedendi w wypadkach, gdy w związku ze sprawami przewidzianymi w poprzednich artykułach, nie dojdzie między władzami polskimi i niemieckimi do porozumienia (Sąd Polubowny).

Postanowienia Art. I. ust. 1 Układu, dotyczące prawnych konsekwencji podziału pól górniczych na samoistne pola jednostkowe, oraz Art. V. ust. 2, dotyczące prawa wglądu do planów kopalnianych, przysługującego posiadaczowi nieruchomości, który uprawdopodobni wobec odnośnych władz górniczych roszczenie do odszkodowania za uszkodzenie nieruchomości, – rozwinięte zostały w dwu załącznikach do omawianego Układu.

Z uwagi, że Układ ten rozstrzyga kwestie, których niezwłoczne uregulowanie w związku z podziałem terytorium plebiscytowego górnosląskiego jest niezbędne, że postanowienia jego traktują zupełnie równorzędnie obie Układające się Strony i leżą zarówno w interesie Stron obu, oraz że specjalnie w interesie Rzeczypospolitej jest jak najszybsze wprowadzenie ich w życie, wnoszę o przyjęcie niniejszego projektu ustawy, jako na g ł ę g o wniosku rządowego.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH:

^fG. Narutowicz^f

---

⁵⁶ Szerzej zob. J. Makowski, *Zobowiązania międzynarodowe Polski: 1919–1929*, Warszawa 1929, s. 167–168. Makowski podaje jako datę zawarcia układu 23 czerwca 1922 r.

Uzasadnienie [wniosku Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Układu Polsko-Niemieckiego o państwowej własności górniczej i hutniczej w polskiej części Górnego Śląska, podpisanego w Opolu dnia 15 czerwca 1922 roku]⁵⁷

U z a s a d n i e n i e.

Układ Polsko-Niemiecki w przedmiocie państwowej własności górniczej i hutniczej w polskiej części Górnego Śląska, podpisany przez przedstawicieli Rządu Polskiego i Niemieckiego w Opolu dnia 15 czerwca 1922 roku, mając na celu zapewnienie ciągłości pracy w państwowych zakładach górniczych i hutniczych w części Górnego Śląska, przyznanej Polsce, wprowadza szereg zarządzeń i postanowień będących uzupełnieniem Zarządzeń z 15 czerwca 1922 roku w sprawie oddania przez Międzysojusznicy Komisję Rządzającą i Plebiscytową Górnego Śląska obszarów przyznanych Niemcom i Polsce na podstawie Traktatu Pokoju, podpisanego w Wersalu dn. 28 czerwca 1919 r.–

Zasady przekazania górniczego i hutniczego mienia państwowego Polsce są na ogół te same, co ustalone w Układzie o oddaniu niemieckiej własności państwowej i zlikwidowaniu zarządu, który to Układ, podpisany również 15 czerwca 1922, ratyfikacji nie podlega. Zaznacza to zachowanie zasad ogólnych ustęp 1 artykułu I omawianego Układu, po czym od ustanowień ogólnych, dotyczących, poza powyższym, prostowania ksiąg wieczystych, w związku z zaszłymi z chwilą przekazania własności górniczej zmianami, oraz rejestrów przekazywanego mienia, Układ przechodzi do postanowień szczegółowych o dalszej eksploatacji pól górniczych i wspólnym z pruskim fiskusem górniczym użytkowaniu szybów i innych urządzeń okręgu inspekcji górniczej III w Bielszowicach (art. II), unormowaniu z tymże pruskim fiskusem spraw finansowych w związku z oddaniem Polsce przyznanych jej obiektów (art. III), o zachowaniu ciągłości w prowadzeniu przedsiębiorstw (art. IV), o dostawie przez Polskę dotychczasowym odbiorcom kopalń polskich węgla i innych materiałów dla przedsiębiorstw (art. V), o wynagradzaniu szkół górniczych (art. VI), o eksploatacji i przekazywaniu wzajemnym przez zarządy górnicze polski i niemiecki rudy ołowianej, wydobytej wraz z rudą cynkową w kopalni Fryderyka w częściach pól, położonych po stronie przeciwnej (art. VII), o urzędnikach i robotnikach przechodzących na służbę polską, ich urlopowaniu przez zarządy niemieckie, o mieszkaniach urzędniczych (art. VIII–XII), o możliwości korzystania z ksiąg, planów i aktów i wysyłania na stronę przeciwną delegatów dla badań specjalnych

---

⁵⁷ W załączeniu: Układ polsko-niemiecki w przedmiocie podstawowej własności górniczej i hutniczej w polskiej części Górnego Śląska, którego nie publikuje się.

w związku z likwidacjami, ustalaniem wartości obiektów i szkód i zbieraniem danych dla Komisji odszkodowań⁵⁸, wreszcie o przelaniu praw i obowiązków na spółki dzierżawne.– Załącznik do Układu zawiera postanowienia dodatkowe co do urlopowania urzędników niemieckich celem pełnienia służby w zakładach państwowych w polskiej części Górnego Śląska.–

Wszystkie powyższe postanowienia, rozstrzygające zgodnie z interesami Państwa Polskiego, jako właściciela górniczego i hutniczego mienia państwowego, sprawy wynikłe z przekazaniem mu tego mienia, mając charakter przeważnie lokalny i specjalny, są nieodzowne dla zapewnienia ciągłości pracy w naszych przedsiębiorstwach państwowych górniczych i hutniczych Górnego Śląska i dla zadośćuczynienia obowiązkowi, jakie wraz z prawem własności na powyższe obiekty przeszły na Państwo Polskie.–

Pomimo, że Układ niniejszy wszedł w życie natychmiast po podpisaniu dla zatwierdzenia jego mocy obowiązującej konieczna jest, według postanowień końcowych, ratyfikacja, a ponieważ termin jej jest ograniczony, wnoszę o zatwierdzenie niniejszego projektu ustawy, jako nagłego wniosku rządowego.–

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH:

^fG. Narutowicz^f

Załącznik [3a]

Uzasadnienie [wniosku Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Polsko-Niemieckiego Układu o amnestii na górnośląskim obszarze plebiscytowym wraz z Protokołem końcowym, podpisanego w Opolu dn. 21 czerwca 1922 r.]⁵⁹

Uzasadnienie.

Długi okres niepewności, wstrząśnień moralnych i walk, jakie przeżywała ludność Górnego Śląska w związku z plebiscytem, wytworzył atmosferę, która musiała wpłynąć na bardzo znaczne zwiększenie liczby przestępstw, zwłaszcza politycznych, na terytorium plebiscytowym. Przewidywali to twórcy Traktatu Wersalskiego, którzy w art. 88 tego traktatu zamieścili ustęp następujący:

„Już obecnie Rząd Polski i Niemiecki, każdy o ile go to dotyczy, zobowiązują się nigdzie na swym terytorium nie zarządzać dochodzeń oraz nie stosować

---

⁵⁸ Ciało powołane przez rządy mocarstw sprzymierzonych w wykonaniu postanowień pokoju wersalskiego z siedzibą w Paryżu. Komisja uchwaliła 28 kwietnia 1921 r. globalną sumę płatności niemieckich za szkody wojenne w wysokości 132 mld marek.

⁵⁹ W załączeniu: Polsko-niemiecki układ w przedmiocie amnestii na górnośląskim obszarze plebiscytowym, którego nie publikuje się.

żadnych środków wyjątkowych w przedmiocie jakiegokolwiek czynu politycznego, jaki by zaszedł na Górnym Śląsku w okresie zarządu, przewidzianego w dołączonym Aneksie aż do ostatecznego urządzenia tego kraju”.

Powyższy układ amnestyjny, stając na gruncie przytoczonego ustępu Traktatu Wersalskiego, w art. I rozszerza amnestię na przestępstwa popełnione z pobudek nie tylko wyłącznie, ale i przeważnie politycznych; Art. II mówi o amnestii za przestępstwa, popełnione na górnośląskim obszarze plebiscytowym przez prasę lub z §§ 113 do 131 niemieckiego kodeksu karnego. Paragrafy te dotyczą rozlicznych rodzajów przestępstw przeciwko organom władzy (opór władzy państwowej) oraz zbrodni i występków przeciwko porządkowi publicznemu. Osobną kategorię przestępstw, na które amnestia się nie rozciąga, stanowią „zbrodnie i występkę lichwy, podbijania cen, handlu pokątnego i przekupstwa” oraz „naruszenie ustaw cłowych i podatkowych, chyba, że chodzi o wykroczenie”.

Kary najcięższe, jak kara śmierci i bez- lub długoterminowe więzienie amnestia zlagadza, lżejsze znosi zupełnie.

Układ omawia również działanie amnestii w stosunku do kar dodatkowych i łącznych, oraz kwestie umorzenia postępowania nieukończonego (zawisłego) w sprawach o przestępstwa, na które się rozciąga amnestia.

Wreszcie, w razie odmówienia przez władze jednej z Układających się Stron udzielenia amnestii w odpowiednich wypadkach, Układ przewiduje zwracanie się do specjalnie utworzonego Sądu Rozjemczego, w razie zaś odmowy umorzenia postępowania lub zaniechania ścigania posądzonego – możliwość natychmiastowego zażalenia.

Wynika więc z powyższego, że omawiany Układ obejmuje całokształt zagadnień, będących w związku z wprowadzeniem amnestii na Górnym Śląsku, przy czym amnestii tej udziela się w wypadkach, rzeczywiście zasługujących na uwzględnienie, i w zakresie właściwym. Ponieważ niezwłoczne zwolnienie uwięzionych lub zlagodzenie kar tym, którzy popełnili przestępstwa w atmosferze walk plebiscytowych, jest rzeczą bezwzględnie wskazaną, a wszelkie opóźnienie wprowadzenia oczekiwanej przez ludność amnestii może wywołać rozgoryczenie i niezadowolenie, wnoszę o przyjęcie niniejszego projektu Ustawy ratyfikacyjnej jako nagłego wniosku rządowego.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^fG. Narutowicz^f

Uzasadnienie [wniosku Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji polsko-włoskiej konwencji handlowej, podpisanej w Genui dnia 12-go maja 1922 roku]⁶⁰

Uzasadnienie

Dnia 12 maja 1922 roku została podpisana w Genui pomiędzy Polską z jednej strony, a Włochami z drugiej – Konwencja handlowa, przystosowana do obowiązującego jeszcze w obu układających się Państwach przejściowego systemu w dziedzinie handlu zewnętrznego.

Konwencja ta ma na celu ułatwienie i rozwój polsko-włoskich stosunków handlowych, które stale się wzmagają, zwłaszcza wobec otwarcia morskiego szlaku przez Gdańsk.

Rynek i przemysł włoski posiadają dla Polski poza ogólnym, doniosłe znaczenie specjalne ze względu na dostawy z Włoch niektórych materiałów i artykułów wojennych.

Rynek polski, w zamian, dostarcza już do Włoch pokaźne ilości nafty i produktów naftowych; eksport tych artykułów jako też zboża polskiego, wobec ustania eksportu zboża z Ukrainy, niewątpliwie rozwinąć się może w znacznym stopniu, bowiem Włochy zainteresowane są poważnie w imporcie tych pierwszorzędnej wagi produktów.

W szczególności, Konwencja zapewnia obywatelom jednej z układających się Stron uprawnienia Państwa najbardziej uprzywilejowanego przy osiedlaniu się na terytorium drugiej Strony, prowadzeniu tam handlu, posiadaniu dóbr ruchomych i nieruchomości; ochrona sądowa zapewnioną jest w równej mierze krajowcom i obywatelom drugiej Strony (Art. 1 i 2).

Spółki o charakterze prywatno-prawnym lub handlowym, założone przez jedną ze Stron na terytorium drugiej – mogą wykonywać swoje przemysły pod warunkiem stosowania się do prawodawstwa miejscowego, pod względem opodatkowania spółki te zrównane są z takimiż spółkami krajowymi (Art. 3).

Opodatkowanie produkcji, fabrykacji towarów lub konsumpcji pewnego artykułu na terytorium jednej ze Stron nie będzie obciążać towarów, produktów lub artykułów drugiej Strony silniej niż to jest stosowane względem takich samych krajowych produktów, bądź też Państwa najbardziej uprzywilejowanego (Art. 4). Obywatele jednej ze Stron, trudniący się handlem na terytorium drugiej uiszczają te same opłaty, cła i podatki co krajowcy; każda ze Stron zobowiązuje się zwolnić obywateli Strony przeciwnej od swych obowiązkowych danin lub

⁶⁰ W załączeniu tekst polsko-włoskiej konwencji handlowej, której nie publikuje się.

pożyczek narodowych, od pełnienia służby wojskowej w swej armii, oraz funkcji administracyjnych lub innych; wyjątek stanowią świadczenia i rekwizycje podczas wojny lub pokoju, którym podlegać będą krajowcy na równi z obywatelami Strony drugiej (Art. 5).

Produkty gleby lub przemysłu Polski przy imporcie do Włoch oraz także produkty Włoch przy imporcie do Polski dla spożycia, na skład lub dla tranzytu – podlegać mają opłatom celnym, pobieranym od Państwa najbardziej uprzywilejowanego (Art. 6).

Art. 7-my mówi o wyjątkach z postanowień poprzedniego artykułu; dotyczą one przywilejów przyznanych lub mających być przyznanymi przez jedną ze Stron w obrocie pogranicznym z krajem sąsiednim, korzyści, wynikających z unii celnych, wreszcie systemu przejściowego celnego pomiędzy polską a niemiecką częścią Górnej Śląska.

Ograniczenia lub zakazy, dotyczące przywozu lub wywozu pewnych towarów utrzymane będą w obu krajach tylko na czas i w stopniu koniecznym, przystosowanym do obecnych warunków gospodarczych; oba Państwa zobowiązują się poczynić kroki celem sprowadzenia do minimum niedogodności, wynikających z tych ograniczeń (Art. 8).

Pewne przedmioty, przeznaczone na targi, wystawy, konkursy, oraz opakowania służące do nafty – zwolnione są ze wszelkiego cła pod warunkiem powrotne wywozu w terminie rocznym i złożenia kaucji (Art. 9).

Produkty gleby lub przemysłu jednego z krajów, wwieszone na terytorium drugiego i przeznaczone na skład lub dla tranzytu, nie podlegają żadnym cłom poza zwrotem kosztów administracyjnych i za dozór podczas tranzytu (Art. 10).

Kupcy, przemysłowcy, producenci, komiwojażerowie jednej ze Stron układających się, zaopatrzeni w karty legitymacyjne – mogą czynić zakupy i poszukiwać zamówień na terytorium drugiej Strony oraz posiadać przy sobie próbki towarów (lecz nie towary), wolne od cła (Art. 11).

Art. 12 zawiera postanowienia o formalnościach administracyjnych i innych przy stosowaniu Konwencji.

Okręty włoskie i polskie w portach obu krajów, jak również pasażerowie, załogi, ładunki, znajdujący się na okrętach tych, doznają pod względem pobierania ceł, opłat portowych i ogólnych, formalności wszelkich – traktowania całkowicie jednakowego; pewne wyjątki z tego postanowienia dotyczą okrętów Towarzystw Sportowych, statków rybackich krajowych itd. (Art. 13).

Klauzula największego uprzywilejowania przysługuje każdej ze Stron przy korzystaniu z usług kolei żelaznych drugiej Strony tak w zakresie ruchu pasażerskiego, bagażowego, towarowego jak i wszelkich kosztów przewozu oraz podatków publicznych kolejowych (Art. 14).

W razie wprowadzenia przez jedną z układających się Stron kontroli cen towarów przywożonych lub wywożonych – warunki tej kontroli stosowane

do drugiej Strony będą najbardziej korzystne spośród stosowanych lub mogących być stosowanymi względem innych państw (Art. 15).

Rząd Polski ułatwiać będzie podróż emigrantom ze swego terytorium i emigrantom, przejeżdżającym do portów włoskich oraz wracającym do swej ojczyzny przez te porty; Towarzystwa Żeglugowe Włoskie, pod warunkiem stosowania się do prawodawstwa polskiego, będą mogły funkcjonować w Polsce na rzecz transportów z Triestu do Ameryki Południowej i do portów Morza Śródziemnego. Rząd Włoski zapewnia opiekę we Włoszech i na statkach swoich emigrantom polskim w równym stopniu, co włoskim emigrantom (Art. 16).

Konwencja obowiązywać będzie przez 1 rok od dnia jej wejścia w życie. Po czym będzie przedłużoną w drodze milczącej zgody (Art. 17). Do konwencji dołączony jest dodatkowy protokół, podpisany dn. 12-go maja 1922 r. przez przedstawicieli Układających się Stron i zawierający interpretację art. 3, art. 8, art. 10 i art. 15.

Wobec powyższego wnoszę o przyjęcie wniosku.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
†G. Narutowicz†

Załącznik 7

Wniosek Prezydium Rady Ministrów na Radę Ministrów w sprawie likwidacji urzędów podległych poprzednio Ministerstwu b. Dzielnicy Pruskiej a nie przejętych przez Ministerstwa resortowe

WNIOSEK PREZYDIUM RADY MINISTRÓW
na Radę Ministrów

w sprawie likwidacji urzędów podległych poprzednio Ministerstwu
b. Dzielnicy Pruskiej a nie przejętych przez Ministerstwa resortowe.

Uzasadnienie

Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 14 kwietnia 1922 L.1311/22, poruczyło tymczasowo na wniosek b. Ministra D-ra Wybickiego i b. wiceministra Wachowiaka likwidację urzędów b. Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, nie przejętych przez Ministerstwa resortowe, Dyrektorowi Wielkopolskiej Izby Skarbowej D-rowi Emilowi Schmidtowi.

Dr Schmidt likwidację wspomnianych urzędów objął i faktycznie prowadzi ją pod kierownictwem i kontrolą Ministerstwa Skarbu.

Ponieważ chodzi przeważnie tu o likwidację najróżnorodniejszych urzędów o charakterze gospodarczym, a Dr Schmidt jako b. Dyrektor Departamentu Skarbu b. Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej jest najlepiej z ustrojem i agendami

tych urzędów obznajomiony, a ponadto – jak wyżej zaznaczono – likwidację już od 1 kwietnia 1922 faktycznie przeprowadza, przeto Ministerstwo Skarbu z powołaniem się na ustawę z 7 kwietnia 1922 r. Nr 30 poz. 247 zwróciło się do Pana Prezydenta Ministrów o upoważnienie Ministerstwa Skarbu do poruczenia definitywnie D-rowi Emilowi Schmidtowi Dyrektorowi Izby Skarbowej w Poznaniu likwidacji Urzędów b. Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, nie przejętych przez Ministerstwa resortowe.

Wobec powyższego Prezydium Rady Ministrów stawia

wniosek

Rada Ministrów raczy uchwalić:

1) upoważnia się Pana Ministra Skarbu do przeprowadzenia likwidacji Urzędów b. Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, nie przejętych przez Ministerstwa resortowe i

2) porucza się Panu Ministrowi Skarbu wyznaczenie osoby do przeprowadzenia tej likwidacji.

Załącznik 8

Wniosek nagły Ministra Skarbu w przedmiocie wykonania ustawy o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich

Wniosek nagły Ministra Skarbu

w przedmiocie wykonania ustawy o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich
Rada Ministrów raczy uchwalić następujące

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia ....

w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 31 marca 1922 r. o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich (Dz.U. RP Nr 28, poz. 226).

Na zasadzie art. 7 i 9 ustawy z dnia 31 marca 1922 r. o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich (Dz.U. RP Nr 28, poz. 226) zarządza się, co następuje:

Do art. 7:

§ 1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1920 w sprawie diet i kosztów podróży funkcjonariuszów państwowych (Dz.U. RP Nr 74, poz. 507) i z dnia 30 czerwca 1921 r. w przedmiocie ustalenia wysokości diet, wynagrodzenia rozjazdowego oraz zwrotu kosztów podróży funkcjonariuszów państwowych (Dz.U. RP Nr 66, poz. 422) oraz z dnia 10 maja 1922 r. w sprawie

zmiany przepisów o dietach i kosztach podróży (Dz.U. RP Nr 41, poz. 347^c) pozostają w mocy dla profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich, z następującymi zmianami i uzupełnieniami:

I. W art. 2 pierwszego z przytoczonych Rozporządzeń Rady Ministrów w brzmieniu ustalonym w § 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 10 maja 1922 r. (Dz.U. RP Nr 41, poz. 347) zamiast:

4) dla profesorów państwowych szkół akademickich (zwyczajnych i nadzwyczajnych) na 125 Mk.

ma być:

- 4) a) dla profesorów państwowych szkół akademickich (zwyczajnych i nadzwyczajnych) na 125 Mk.
- b) dla zastępców profesorów na 105 Mk.
- c) dla adiunktów, kustoszów, prosektorów, konstruktorów i obserwatorów na 90 Mk.
- d) asystentów starszych na 70 Mk.
- e) asystentów młodszych (demonstratorów, elewów) na 60 Mk.

II. W § 5 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 31 czerwca 1921 roku (Dz.U. RP Nr 66, poz. 422) w brzmieniu ustalonym § 10 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 10 maja 1922 r. (Dz.U. RP Nr 41, poz. 347) dodaje się następujące słowa:

Takie same koszta przyznaje się profesorom szkół akademickich, przy przesiedlaniach zachodzących wskutek nominacji w przypadkach, w których pozostawali oni poprzednio w służbie państwowej. We wszystkich innych przypadkach odnoszących się do osób objętych ustawą z dnia 31 marca 1922 r. o uposażeniu profesorów i pomocniczych sił naukowych w szkołach akademickich (Dz.U. RP Nr 28, poz. 226) rozstrzyga o przyznaniu kosztów przeniesienia Minister W.R. i O.P. w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

§ 2. Oprócz uposażenia określonego w art. 1 i 2 ustawy otrzymane będą dodatki funkcyjne za kierownictwo w podanej niżej wysokości miesięcznie:

- 1) A) Rektor Uniwersytetu lub Politechniki ..... 3000 Mk
- B) Rektor Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego,
Akademii Weterynarii lub Akademii Górniczej ..... 2500 Mk
- C) Przełożony szkoły niewymienionej pod a) lub b) ..... 2000 Mk
- 2) Dziekan lub Dyrektor Studium o własnym statucie ..... 1000 Mk
- 3) A) Kierownik zakładu naukowego przy katedrze
zwyczajnej ..... 2000 Mk
- B) Kierownik zakładu naukowego przy katedrze
nadzwyczajnej ..... 1000 Mk

Przez czas trwania wyjątkowych wojną wywołanych warunków ekonomicznych zmieniać się będzie wysokość dodatku funkcyjnego za kierownictwo w stosunku, w jakim pozostaje każdorazowy mnożnik dodatku drożyznianego dla miejscowości klasy pierwszej do mnożnika 150 (sto pięćdziesiąt).

§ 3. Spis stanowisk kierowniczych układa i uzupełnia Minister W.R. i O.P. w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

§ 4. Dodatek za kierownictwo wymieniony w § 2 p. 1) i 2) przypada odnośnemu funkcjonariuszowi za czas rzeczywistego pełnienia funkcji kierowniczych, według zasad ustalonych w art. 8 i 9 ustawy z dnia 13 lipca 1920 o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych (Dz.U. RP Nr 65, poz. 429); ^hpoza tym^h pobiera wspomniany dodatek urzędujący zastępca (prorektor lub prodziekan).

Dodatek za kierownictwo zakładu naukowego przypada kierownikowi danego zakładu, profesorowi lub zastępcy, który sprawuje kierownictwo administracyjne i naukowo-pedagogiczne; rozdział tych dwóch funkcji jest niedopuszczalny. Kierownik zakładu, który z jakiegokolwiek powodu (choroby, urlopu lub częściowego zwolnienia od obowiązków) poza okresami wakacyjnymi, nie sprawuje kierownictwa dłużej niż przez miesiąc, przestaje pobierać dodatek, o ile Minister W.R. i O.P. nie zezwoli na dalszą jego wypłatę.

§ 5. Rektor (przełożony szkoły) lub Dziekan nie może pobierać jednocześnie dodatku funkcyjnego za kierownictwo jako Dyrektor Studium.

Kierownik zakładu naukowego nie może pobierać jednocześnie dodatku za kierownictwo innego zakładu naukowego; w razie objęcia zastępstwa przysługuje mu jedynie prawo do ewentualnej nadwyżki dodatku funkcyjnego za kierownictwo drugiego zakładu.

Dodatek funkcyjny za kierownictwo przypada zastępcy właściwego kierownika tylko wtedy, jeżeli ów tego dodatku nie pobiera.

Do art. 9:

§ 6. Postanowienia przytoczonej na wstępie ustawy oraz niniejszego rozporządzenia rozciąga się na funkcjonariuszów Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, Państwowego Instytutu Pedagogicznego w Warszawie i Państwowego Instytutu Dentystycznego w Warszawie.

§ 7. Do rozstrzygnięcia wątpliwości, powstałych przy stosowaniu przepisów niniejszego rozporządzenia powołany jest Minister W.R. i O.P. w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

§ 8. Rozporządzenie niniejsze obowiązuje od dnia 1 stycznia 1922.

PREZYDENT MINISTRÓW:

MINISTER
WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA
PUBLICZNEGO:

MINISTER SKARBU:
^fMichalski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

6

PROTOKÓŁ 86-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 18 lipca 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	Artur Śliwiński
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamiński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	generał-porucznik Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Poczt i Telegrafów	inż. Włodzimierz Dobrowolski
Minister Robót Publicznych	inż. Władysław Ziemiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Dyrektor Departamentu Administracyjnego Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prezydium Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Radca Prezydium Rady Ministrów	Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 10.30 przed południem.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 14 lipca 1922 r.
2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o zmianę uchwały Rady Ministrów z 2 czerwca w sprawie zbadania stanu placówek polskich w Moskwie (załącznik 1).
3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji konwencji handlowej między Polską a Szwajcarią, podpisanej 26 czerwca 1922 r. w Warszawie (załącznik 2).
4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie zezwolenia na przejęcie zapisu testamentowego ^hbarona^h K. Massenbacha na rzecz Towarzystwa „Posener Provinzialverein gegen die Wanderbettelei” w Poznaniu (załącznik 3).
5. Uchwalono wniesione przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenie o sądownictwie doraźnym na b. dzielnicy rosyjskiej (załącznik 4).

Ostateczną redakcję rozporządzenia ustalą Ministrowie Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych.

6. Uchwalono złożone przez Ministra Robót Publicznych:

- a) projekt ustawy w przedmiocie rozszerzenia sieci dróg państwowych (załącznik 5);
- b) rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 6).
- c) Zarazem Rada Ministrów na wniosek Ministra Robót Publicznych (załącznik 7a) powzięła uchwałę:

Do czasu ustalenia przez Sejm sieci dróg państwowych na Ziemiach wskazanych w art.1 ustawy z 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską (Dz.U. Rzp.P. z 1922 r. Nr 26, poz. 213) utrzymywane być mają kosztem Skarbu Państwa drogi wymienione w załączonym wykazie (załącznik 7).

7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej w przedmiocie zatrudnienia zdemobilizowanych wojskowych (załącznik 8).

Ustępowi 2) wniosku nadano osnowę:

„Spośród robót prowadzonych przez organy Ministerstwa Robót Publicznych lub prowadzonych przez instytucje samorządowe, a finansowych przez Skarb Państwa za pośrednictwem Ministerstwa Robót Publicznych, bądź też instytucji bankowych właściwie urzędy wojewódzkie wyznaczają roboty, do których będą przyjmowani robotnicy ukwalifikowani w pierwszym rzędzie, zaś nieukwalifikowani tylko spośród poleconych przez państwowe urzędy pośrednictwa pracy kandydatów aż do wyczerpania podaży pracy tej kategorii”.

8. Uchwalono wniesione przez Ministra Przemysłu i Handlu rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 15 lipca 1920 r. o zmianie cen za dostarczanie energii elektrycznej na Ziemię Wileńską (załącznik 9) i na Ziemię Wschodnie (załącznik 10).

9. Uchwalono wniesione przez Ministra Przemysłu i Handlu rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia mocy ustawy z 15 lipca 1920 r. o obrocie towarowym z zagranicą (Dz.U. Rzp.P. Nr 79, poz. 527) i na jej zasadzie wydanych rozporządzeń na Ziemię Wileńską (załącznik 11).

10. Wniosek nagły Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przydzielenia lokalu na pomieszczenie biura misji wojskowej francuskiej⁶¹ i prywatnego mieszkania Szefa misji gen. Dupont przekazano do załatwienia Ministrom Spraw Wojskowych i Skarbu (załącznik 12).

---

⁶¹ Francuska Misja Wojskowa w Polsce – francuska misja wojskowa mająca wspierać Wojsko Polskie po zakończeniu I wojny światowej. Siedzibą misji była Warszawa, a w kilku miastach funkcjonowali delegaci.

11. Minister Spraw Wewnętrznych porusza sprawę uposażenia pracowników państwowych.

Postanowiono sprawę tę rozpatrzyć na najbliższym posiedzeniu. Prezydium Rady Ministrów z Ministerstwem Skarbu przedłoży odpowiednie wnioski.

12. Minister Spraw Zagranicznych udziela wyjaśnień na interpelacje Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawach Jaworzyny⁶² i gwałtów litewskich w pasie neutralnym⁶³.

Tę część posiedzenia uznano za tajną.

13. Rada Ministrów na wniosek Ministra Spraw Zagranicznych uchwaliła nadać order „Odrodzenia Polski” dowódcy przybyłej do portu w Gdyni eskadry francuskiej ^akontr-admirała^a Pugliesi-Conti oraz towarzyszącemu mu przybocznemu oficerowi.

Oznaczenie stopnia odznaczenia zleciła Rada Ministrów Prezesowi Rady Ministrów w porozumieniu z Ministrem Spraw Zagranicznych przy uwzględnieniu norm nadawania odznaczeń wojskowym cudzoziemcom.

Posiedzenie zamknięto o 2 po południu.

†Artur Śliwiński†

14. Uchwalono załączony Statut Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie⁶⁴ (załącznik 13).

Art. 25 Statutu skreślono.

Postanowienia w sprawie stosunków służbowych pracowników Szkoły należy uzgodnić z Prezydium Rady Ministrów i Ministerstwem Skarbu.

Załączniki

Wykaz:

1. [Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych o zmianę uchwały Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 czerwca 1922 r. w sprawie zbadania stanu placówek polskich w Moskwie]⁶⁵.

---

⁶² O Jaworzynę spiską toczył się na forum międzynarodowym spór polsko-czechosłowacki. Rezolucją Konferencji Ambasadorów z 28 lipca 1920 r. do Polski inkorporowano 13 gmin jednostkowych. Spór zakończył się niekorzystnie dla Polski (przyłączeniem Jaworzyny do Czechosłowacji) we wrześniu 1924 r.

⁶³ Pas taki został ustanowiony na polecenie Rady Ligi Narodów dla rozdzielenia stron toczących spór o Wilno po jego opanowaniu przez wojska gen. Żeligowskiego 9 października 1920 r.

⁶⁴ Początki Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie datują się na 1816 r. Formalnie szkoła powstała w 1904 r. W 1932 r. przyjęto nazwę Akademia.

⁶⁵ Zob. AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 18, Protokół 67-go posiedzenia Rady Ministrów z 2 czerwca 1922 r. Zob. też *Protokoły posiedzeń Rady Ministrów*

2. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji konwencji handlowej między Polską a Szwajcarią, podpisanej 26 czerwca 1922 r. w Warszawie.
3. [Wniosek o udzielenie Towarzystwu „Posener Provinzialverein gegen die Wanderbettelei” w Poznaniu zezwolenia na przyjęcie spadku po K. Massenbachu]⁶⁶.
4. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 lipca 1922 r. o sądownictwie doraźnym na obszarze b. dzielnicy rosyjskiej⁶⁷.
5. [Projekt ustawy w przedmiocie rozszerzenia sieci dróg państwowych⁶⁸.
6. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej⁶⁹.
- 7a. Uchwała Rady Ministrów w sprawie ustalenia przez Sejm sieci dróg państwowych na Ziemiach, wskazanych w art. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy nad Ziemią Wileńską⁷⁰.
- 7b. Załącznik do Uchwały Rady Ministrów. Wykaz dróg, które do czasu uchwalenia przez Sejm Ustawodawczy sieci dróg państwowych w Ziemi Wileńskiej będą utrzymywane na koszt państwa⁷¹.
8. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w sprawie rozwinięcia uchwały z 12 lipca 1921 r. w celu przyjęcia z pomocą zmobilizowanym wojskowym].
9. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o zmianie cen za dostarczanie energii elektrycznej na Ziemię Wileńską⁷².
10. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o zmianie cen za dostarczanie energii elektrycznej na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego⁷³.

Rzeczypospolitej Polskiej 1918–1923, t. IX: *Drugi gabinet Antoniego Ponikowskiego 10 marca–6 czerwca 1922*, oprac. M. Szumiło, R. Wysocki, Warszawa 2022, s. 275.

⁶⁶ Nie publikuje się.

⁶⁷ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 18 lipca 1922 r. o sądownictwie doraźnym na obszarze b. dzielnicy rosyjskiej, Dz.U. RP 1922, nr 56, poz. 511.

⁶⁸ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z 26 września 1922 r. w przedmiocie rozszerzenia sieci dróg państwowych, Dz.U. RP 1922, nr 89, poz. 808. Do załącznika 5 dołączony jest: Wykaz dróg państwowych, o które rozszerzona będzie sieć. Drogi są z terenów Ziemi Wileńskiej.

⁶⁹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 21 lipca 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy o budowie i utrzymaniu dróg publicznych w Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. RP 1922, nr 64, poz. 575.

⁷⁰ Nie publikuje się.

⁷¹ Nie publikuje się.

⁷² Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 18 lipca 1922 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o zmianie cen za dostarczanie energii elektrycznej na Ziemię Wileńską, Dz.U. RP 1922, nr 69, poz. 620.

⁷³ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 lipca 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o zmianie cen za dostarczanie energii elektrycznej na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego, Dz.U. RP 1922, nr 60, poz. 538.

11. [Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów o wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 15 lipca 1920 r. o obrocie towarowym z zagranicą (Dz.U. RP Nr 79, poz. 527) i na jej zasadzie wydanych rozporządzeń na Ziemię Wileńską].
12. [Sprawa przydziału lokalu na biura Misji Wojskowej Francuskiej i prywatnego mieszkania Szefa Misji Gen. Dupont]⁷⁴.
- [12a.] Załącznik do p. 12 do części tajnej. [Doniesienie z Wilna].
13. Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie zatwierdzenia Statutu Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie⁷⁵.

Załącznik 1

[Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych o zmianę uchwały Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 czerwca 1922 r. w sprawie zbadania stanu placówek polskich w Moskwie]

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

Warszawa

Dn. 17 lipca 1922 r.

Nr G.M. 239/22

W N I O S E K

nagły Ministra Spraw Zagranicznych

Rada Ministrów uchwalić raczy następującą zmianę uchwały Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 czerwca, Protokół 67:

Ustęp: „Komisja złożona”... itd. do końca ustępu otrzymują następującą redakcję: „Komisja złożona z przedstawicieli Ministerstwa Spraw Zagranicznych, Skarbu, Głównego Urzędu Likwidacyjnego, ma zbadać na miejscu stan placówek polskich w Moskwie, a sprawozdania oraz wnioski przedłożyć Ministerstwu Spraw Zagranicznych”. Rada Ministrów zleca Panu Ministrowi Spraw Zagranicznych, by zwrócił się do Pana Prezesa Izby Kontroli z wnioskiem na wzięcie udziału w Komisji reprezentantów Izby Kontroli Państwa.

Uzasadnienie.

Zmiana redakcji motywowana jest następującymi względami:

1. Konieczny jest udział przedstawicieli Najwyższej Izby Kontroli Państwa, czego nie przewidywała uchwała z dnia 2 czerwca br.

---

⁷⁴ Nie publikuje się.

⁷⁵ Zob. też Rozporządzenie Rady Ministrów z 20 listopada 1922 r. w przedmiocie statutu Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie, „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego”, R. 5, nr 32 (101) z 31 grudnia 1922 r., poz. 423.

Korektywę niniejszą wprowadza się po porozumieniu z ^aPrezesa^a Najwyższej Izby Kontroli. 2. Zbadanie stanu placówek polskich w Moskwie winno objąć wszystkie placówki, Komisja zaś winna być zaopatrzona w odpowiednie pełnomocnictwa, które umożliwiłyby jej wgląd do spraw poszczególnych placówek.

Minister Spraw Zagranicznych:
^fG. Narutowicz^f

Załącznik 2

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji konwencji handlowej między Polską a Szwajcarią, podpisanej 26 czerwca 1922 r. w Warszawie

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
WARSZAWA
Dn. .... 192.... r.
N^o D.VI.1488/22

WNIOSEK
Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie ratyfikacji konwencji handlowej między
Polską a Szwajcarią, podpisanej 26 czerwca 1922 r. w Warszawie⁷⁶.

Rada Ministrów uchwala:

U S T A W A
z dnia ..... roku
w przedmiocie ratyfikacji konwencji handlowej między
Polską a Szwajcarią, podpisanej 26 marca 1922 r. w Warszawie.

- Art. 1. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej zatwierdza konwencję handlową między Polską a Szwajcarią podpisaną w Warszawie d. 26 czerwca 1922 r.
Art. 2. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej upoważnia Naczelnika Państwa do podpisania ratyfikacji powyższej konwencji.
Art. 3. Podpisanie niniejszej ustawy zleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych.
Art. 4. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

---

⁷⁶ Do wniosku dołączono Convention commercial entre la Pologne et la Suisse w wersji polskiej i francuskiej, których nie publikuje się. Zob. też Konwencja handlowa podpisana w Warszawie dnia 27 czerwca 1922 roku pomiędzy Polską a Szwajcarią, Dz.U. RP 1922, nr 83, poz. 744.

Uzasadnienie.

Konwencja powyższa, opierająca się na zasadzie największego uprzywilejowania w sprawach handlowych obywateli jednej z Wysokich Układających się Stron na terytorium drugiej, nie odbiega od przeciętnego wzoru nowoczesnych konwencji handlowych. Z tego względu nie nasuwa ona merytorycznie wątpliwości, a przyczyni się niewątpliwie do ożywienia stosunków handlowych między Polską i Szwajcarią oraz do wzmocnienia tradycyjnych stosunków przyjaźni, łączących od dawna oba narody, wobec czego wnoszę o przyjęcie niniejszego wniosku.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^fG. Narutowicz^f

Załącznik 8

[Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w sprawie rozwinięcia uchwały z 12 lipca 1921 r. w celu przyjęcia z pomocą zmobilizowanym wojskowym]

DO
RADY MINISTRÓW.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującego wniosku:

TREŚĆ WNIOSKU.

W rozwinięciu swej uchwały z dnia 12 lipca 1921 r. w celu przyjęcia z pomocą zdemobilizowanym wojskowym, zważywszy, że państwowe urzędy pośrednictwa pracy kierują na wolne miejsca pracy przede wszystkim zdemobilizowanych wojskowych, – Rada Ministrów postanawia, co następuje:

1) O zapotrzebowaniach na robotników do robót, prowadzonych przez Ministerstwo Spraw Wojskowych, Robót Publicznych, Kolei Żelaznych oraz instytucje samorządowe, lub powierzonych przez wymienione Ministerstwa przedsiębiorcom prywatnym kierownictwo robót zawiadamia najbliższy państwowy urząd pośrednictwa pracy. Na żądanie kierownictwa robót Państwowe Urzędy Pośrednictwa Pracy dostarczą wykazy zarejestrowanych robotników z podziałem na zawody i specjalności.

2) Spośród robót prowadzonych przez organy Ministerstwa Robót Publicznych lub prowadzonych przez instytucje samorządowe, a finansowanych przez Skarb Państwa za pośrednictwem bądź Ministerstwa Robót Publicznych, bądź też instytucji bankowych, – właściwe Urzędy Wojewódzkie wyznaczają roboty, do których będą przyjmowani robotnicy określonych kategorii tylko spośród poleconych przez państwowe urzędy pośrednictwa pracy kandydatów.

3) Ministerstwo Kolei Żelaznych w porozumieniu z Ministerstwem Pracy i Opieki Społecznej wyznaczy, prowadzone we własnym zarządzie w poszczególnych miejscowościach, roboty z zakresu budowanych linii kolejowych oraz większych budowli, do wykonania których będą przyjmowani robotnicy określonych kategorii spośród poleconych przez państwowe urzędy pośrednictwa pracy kandydatów.

4) W miejscowościach, posiadających państwowe urzędy pośrednictwa pracy lub ekspozytury, przedsiębiorcy, którym zostały oddane do wykonania roboty przez Ministerstwo Robót Publicznych i Ministerstwo Kolei Żelaznych oraz roboty budowlane przez Ministerstwo Spraw Wojskowych, winni przy zawieraniu odnośnej umowy zobowiązać się przyjmować do powierzonych robót robotników niewykwalifikowanych w pierwszym rzędzie spośród miejscowych bezrobotnych, zarejestrowanych i poleconych przez państwowe urzędy pośrednictwa pracy po cenach zatwierdzonych przez kierownictwo robót.

5) Postanowienia zawarte w punkcie 4-ym obowiązują przedsiębiorców w miejscowościach nieposiadających państwowych urzędów pośrednictwa pracy lub ich ekspozytur, w razie niemożności przyjęcia potrzebnej ilości robotników spośród miejscowych bezrobotnych. Gdyby jednak były trudności z powodu zbyt uciążliwego lub kosztownego przewozu robotników do miejsca pracy lub braku tamże mieszkań dla przyjezdnych robotników, właściwy Urząd Wojewódzki w stosunku do Ministerstwa Robót Publicznych, a właściwe kierownictwo robót w stosunku do Ministerstwa Kolei Żelaznych i Spraw Wojskowych może zwolnić przedsiębiorcę od obowiązku przyjmowania niewykwalifikowanych robotników spośród bezrobotnych, poleconych przez P.U.P.P.

UZASADNIENIE.

Ze względu na niebezpieczeństwo, jakie pociąga dla Państwa pozostawanie bez pracy zdemobilizowanych wojskowych oraz w celu przyścia im z pomocą, Ministerstwo Pracy i Opieki uważa za konieczne ścisłe stosowanie i rozwinięcie uchwały Rady Ministrów z dnia 12 lipca 1921 r. w przedmiocie opieki nad zdemobilizowanymi. Na skutek niniejszego wniosku Rząd będzie mógł w pewnej mierze dostarczyć pracę zdemobilizowanym wojskowym w myśl rezolucji Sejmu Ustawodawczego z dn. 20 stycznia rb., wzywających Rząd do dostarczenia odpowiedniej pracy i zarobku zdemobilizowanym wojskowym.

Roboty publiczne, prowadzone przez Ministerstwo Robót Publicznych, muszą być w znacznej mierze wykorzystane w celu zmniejszenia rozmiarów bezrobocia. Umieszczenie zdemobilizowanych na wakujących miejscach pracy zarobkowej powinno się odbywać planowo. Pierwszym krokiem do tego jest obowiązek przesyłania zapotrzebowań na robotników przez kierownictwo robót, prowadzonych przez Ministerstwo Robót Publicznych lub powierzonych przez to Ministerstwo przedsiębiorcom prywatnym. Obowiązek zgłaszania zapotrzebowań

na robotników wniosek wkłada też na kierownictwo robót prowadzonych przez Ministerstwa Robót Publicznych, Spraw Wojskowych i Kolei Żelaznych i związki samorządowe. Temu obowiązкови podlegają również przedsiębiorcy, prowadzący roboty na rzecz wyżej wymienionych instytucji.

Wykonanie przepisu nie będzie uciążliwe dla kierownictwa robót, pozwoli natomiast państwowym urządóm pośrednictwa pracy skierować na wakujące miejsca przede wszystkim zdemobilizowanych wojskowych.

Samo tylko zgłaszanie zapotrzebowań do P.U.P.P. nie jest jednak jeszcze środkiem gwarantującym, że zdemobilizowani wojskowi będą angażowani przez kierownictwo robót. Ministerstwo Pracy i Opieki uważa, że gwarancję taką może dać dla pewnych robót przepis, nakazujący kierownictwu robót przyjmować w pierwszym rzędzie kandydatów poleconych przez P.U.P.P. Wniosek mówi ogólnie o kandydatach poleconych przez P.U.P.P. z tego względu, by w razie braku odpowiednich sił w szeregach zdemobilizowanych wojskowych, P.U.P.P. mógł polecać i innych bezrobotnych, co ułatwiłoby zarazem umieszczanie osób najbardziej potrzebujących zajęcia zarobkowego i uczyni umieszczanie bezrobotnych bardziej planowym.

Do przyjmowania wyłącznie lub przede wszystkim kandydatów poleconych przez państwowe urzędy pośrednictwa pracy obowiązane są według wniosku kierownictwa robót:

- 1) prowadzonych przez Ministerstwo Robót Publicznych lub instytucje samorządowe, a finansowanych przez Skarb;
- 2) z zakresu budowy nowych linii kolejowych oraz większych budowli prowadzonych przez Ministerstwo Kolei Żelaznych;
- 3) prowadzonych przez przedsiębiorców, którym wykonanie roboty powierzyło Ministerstwo Spraw Wojskowych, Min. Robót Publicznych, Min. Kolei Żelaznych.

Wniosek nie przesądza z góry, jakie roboty prowadzone przez Ministerstwo Robót Publicznych lub jakich kategorii robotników organy Ministerstwa Robót Publicznych mogą przyjmować tylko spośród kandydatów poleconych przez P.U.P.P., gdyż taki przymus ogólnie zakreślony mógłby niekorzystnie odbić się na wykonywaniu robót. O zastosowaniu tego przymusu mają w każdym przypadku zadecydować Urzędy Wojewódzkie, jako dokładnie obeznane z warunkami i potrzebami danej miejscowości. Z tegoż powodu mają Urzędy Wojewódzkie wyznaczyć prowadzone przez związki samorządowe, a finansowane przez Skarb Państwa bądź za pośrednictwem Ministerstwa Robót Publicznych, bądź za pośrednictwem banków – roboty, do których będą przyjmowani robotnicy określonych kategorii tylko spośród poleconych przez P.U.P.P. kandydatów.

W celu zapewnienia pierwszeństwa zdemobilizowanym przy przyjmowaniu do niektórych robót kolejowych, wniosek proponuje, by w każdym wypadku przedsiębrania przez Min. Kolei Żelaznych robót budowlanych, Min. Kolei

Żelaznych w porozumieniu z Min. Pracy i Opieki Społecznej, wyznaczyło, jakie kategorie robotników mają być przyjmowane w pierwszym rzędzie spośród kandydatów poleconych przez P.U.P.P.: projekt łączy interes kolejnictwa z zapewnieniem pierwszeństwa zdemobilizowanym wojskowym, pozwala walkę z bezrobociem i w tej dziedzinie uczynić planową.

Zobowiązanie przedsiębiorstw prywatnych, które prowadzą roboty finansowane przez Min. Robót Publicznych, Spraw Wojskowych i Kolei Żelaznych, da się osiągnąć drogą odnośnej klauzuli w umowie z przedsiębiorcą. Wniosek inaczej traktuje przedsiębiorców mających wykonać roboty w miejscowościach posiadających państwowe urzędy pośrednictwa pracy, inaczej zaś przedsiębiorców wykonywujących roboty w miejscowościach, w których urzędów tych nie ma. W umowach z pierwszymi powinna być, w myśl wniosku, bezwarunkowo umieszczona klauzula o angażowaniu niewykwalifikowanych robotników przede wszystkim za pośrednictwem P.U.P.P. Wykonanie klauzuli, oczywiście, nie nastarczy żadnych trudności przedsiębiorcy, gdyż P.U.P.P. posiadają w swej ewidencji znaczną ilość robotników, a pracodawcy zawsze przysługuje prawo wyboru spośród poleconych mu kandydatów. W stosunku do drugich – klauzula umowy jest tylko fakultatywną: przedsiębiorca ma obowiązkowo angażować przede wszystkim kandydatów urzędu tylko w tym wypadku, o ile sam nie zaangażuje miejscowych bezrobotnych.

Ze względu na trudności przewozu robotników lub brak mieszkań dla przyjezdnych, nawet w wypadku ostatnim, tj. gdy przedsiębiorca nie może sam zaangażować robotników s^cpośród^c pozbawionej pracy ludności miejscowej, właściwy urząd wojewódzki lub kierownictwo może zwolnić przedsiębiorcę od obowiązku przyjmowania kandydatów P.U.P.P.

Warszawa, dn. 3 czerwca 1922 r.

Minister
/-/ L. Darowski

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia .... 1922 r.
Uchwała zapadła zgodnie
z wnioskiem.

Prezydent Ministrów.

[Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów o wydanie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 15 lipca 1920 r. o obrocie towarowym z zagranicą (Dz.U. RP Nr 79, poz. 527) i na jej zasadzie wydanych rozporządzeń na Ziemię Wileńską]

Ministerstwo
PRZEMYSŁU I HANDLU
WARSZAWA, DN. 3 lipca 1922 R.
N° 3969/Pr.

WNIOSEK
MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU
na Radę Ministrów.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów postanawia wydać następujące rozporządzenie:

ROZPORZĄDZENIE
Rady Ministrów
z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 15 lipca 1920 r. o obrocie towarowym z zagranicą (Dz.U. RP Nr 79 poz. 527) i na jej zasadzie wydanych rozporządzeń na Ziemię Wileńską⁷⁷.

UZASADNIENIE

Wobec tego, że projekt ustawy o zniesieniu ustawy o obrocie towarowym z zagranicą, z dnia 15 VII 1920 r. Dz.Ust. RP Nr 79 poz. 527 nie został dotychczas przez Sejm uchwalony, a nie wiadomo, kiedy i czy w ogóle będzie uchwalony – koniecznością jest rozciągnięcie ustawy o obrocie towarowym z zagranicą na Ziemię Wileńską, gdzie już za czasów Litwy Środkowej faktycznie była i jeszcze dzisiaj jest stosowana, aby stan ten uzgodnić z prawem.

---

⁷⁷ Nie publikuje się.

Załącznik do p. 12 do części tajnej. [Doniesienie z Wilna]

^bZałącznik ^hdo p. 12^h do części tajnej^b

Wilno. 17.7. PAZ. Jutro delegacja pasa neutralnego udaje się do Warszawy domagać się obrony przeciwko gwałtom litewskim. Od jednego z członków delegacji otrzymujemy następujące informacje: Od dnia 10-go lipca w ciągu trzech dni regularne wojska litewskie ostrzeliwały: Wiórki w pasie neutralnym, Kejminy, Wierszuliszki, Katuniszki gminy Muśnickiej, Dejlidziany, Berza, Daciuny, Wierbiliszki gminy Szyrwinczej. W gminie Muśnickiej wojska w pełnym umundurowaniu, w gminie Szyrwinczej przebrane po cywilnemu.

Regularny oddział z oficerem na czele wkroczył do majątku Wierszuliszki, gdzie bito i grabiono ludność oraz aresztowano właściciela majątku nazwiskiem Rzewuski. Grożono mu rozstrzelaniem, udało mu się jednak zbiec. Ten sam oddział w Kejminach schwycił dwóch ludzi zajętych oraniem i pobił ich, pytając o miejsce pobytu Fabiana Lielisa i Józefa Tomaszuna. Następnie oddział ten odnalazł Lielisa i Tomaszuna, śpiących we wsi, pobił dotkliwie i uprowadził do Muśnik. Tam bito ich i torturowano, a po omdleniu cucono wodą i masakrowano dalej, tak że twarze nie można było rozpoznać. Według pogłosek obaj torturowani zostali zamęczeni na śmierć. W wiosce Wierbliszki gminy Szyrwinczej w nocy z 13-go na 14 bito ludność, zwłaszcza męczono dwóch ludzi, z których jeden zmarł w Szyrwintach, drugiego wywieziono do Wilkomierza. Prócz tego we wsi Orzuszele gm. Muśnickiej zbito i wywieziono Pawłoskiego. W nocy z 16-go na 17 oddział regularnego wojska litewskiego z oficerem na czele napadł na wieś Pogina, półtora kilometra od Trok w pasie neutralnym, pobił mieszkańców i wymordował rodzinę z 7-u osób za to, że gospodarz odmówił podpisu na deklaracji za Litwą przeciwko należeniu do Polski. Szyrwinty w dalszym ciągu zajęte przez regularne wojska litewskie, przebrane w ubrania cywilne. Ludność stwierdza, że oficerowie ukazują się, zwłaszcza nocami, w mundurach, rozmawiają najczęściej po rosyjsku i po niemiecku, grożą napadami na niezajęte dotychczas okolice.

Do wiadomości

^fred. J. Szwajcer^f^b1) Komunikat niepodany do gazet2) ma być sprawa ^dporuszaną na RM 18/7^{db}

**Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie
zatwierdzenia Statutu Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie**

MINISTERSTWO W.R. i O.P.

Departament Sztuki
dnia 13 czerwca 1922 r.
No. 1838/22-C.

Wniosek Ministra Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego w sprawie
zatwierdzenia Statutu Szkoły Sztuk
Pięknych w Warszawie.

Do
Pana Prezydenta Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej
w miejscu.

Na zasadzie art. 6 Ustawy o Szkole Sztuk Pięknych w Warszawie z dn. 23 marca 1922 r. (Dz.Ust. Rz.P. r. 1922 No. 24 poz. 197) wnoszę o zatwierdzenie przez Radę Ministrów niżej zamieszczonego Statutu Szkoły normującego szczegółowo jej ustrój oraz skład i normy uposażenia grona nauczycielskiego.

Statut
Szkoły Sztuk Pięknych
w Warszawie.

A. Szkoła.

1. Szkoła Sztuk Pięknych w Warszawie jest instytucją państwową pozostającą pod zarządem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
2. Celem Szkoły Sztuk Pięknych jest wszechstronne kształcenie młodzieży w sztukach plastycznych i wyrabianie jej jako siły twórczej z uwzględnieniem realnych potrzeb narodu i państwa.
3. Szkoła Sztuk Pięknych jest osobą prawną, może przyjmować za zezwoleniem Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zapisy i darowizny, oraz samodzielnie zarządzać uzyskanymi w ten sposób majątkami, może również w ramach zatwierdzonego budżetu rozporządzać przyznanymi jej przez Rząd funduszami.
4. Językiem wykładowym i urzędowym jest język polski.
5. Szkoła Sztuk Pięknych posiada własną pieczęć opatrzoną godłem Państwa.
6. Szkoła Sztuk Pięknych dzieli się pod względem ustroju wewnętrznego na wydziały, z których każdy obejmuje szereg pracowni. Na czele wydziału stoi profesor, jako kierownik wydziału.

B. Grono Nauczycielskie.

7. W Szkole Sztuk Pięknych wykładają profesorowie i nauczyciele kontraktowi.
8. Na czele Szkoły Sztuk Pięknych stoi Dyrektor Szkoły mianowany przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego spośród trzech kandydatów, przedstawionych z grona profesorów przez Radę Nauczycielską. Dyrektor urzęduje rok jeden. Okres urzędowania pierwszego Dyrektora może być przedłużony przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do lat trzech.
9. Dyrektor
  - a) jest przedstawicielem Szkoły na zewnątrz,
  - b) czuwa nad tokiem ogólnym nauki,
  - c) administruje Szkołą,
  - d) zwołuje posiedzenia Rady Głównej i Nauczycielskiej,
  - e) udziela urlopów do dni 14,
  - f) mianuje, zawiesza i usuwa służbę niższą.
10. Radę Nauczycielską stanowią profesorowie Szkoły i nauczyciele kontraktowi. Do obowiązków Rady Nauczycielskiej należy:
  - a) wybór kandydatów na Dyrektora,
  - b) stawianie wniosków w sprawach programu i toku nauki.
11. Rada Główna Szkoły składa się z Dyrektora i Kierowników Wydziałów. Do obowiązków jej należy:
  - a) załatwianie czynności gospodarczych,
  - b) zatwierdzanie wniosków Wydziałów,
  - c) układanie wewnętrznego regulaminu Szkoły,
  - d) wnioski budżetowe Szkoły.
12. Kierowników Wydziałów mianuje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego po wysłuchaniu opinii Rady Nauczycielskiej spośród profesorów Szkoły na lat trzy.
13. Do obowiązków Kierowników Wydziałów należy:
  - a) przygotowanie wniosków na posiedzenie Rady Głównej w imieniu Wydziału,
  - b) przyjmowanie słuchaczy na Wydział,
  - c) składanie sprawozdania z działalności Wydziału,
  - d) czuwanie nad tokiem nauki w obrębie Wydziału, oraz ścisłego przestrzegania przepisów organizacyjnych.
14. Profesorów i nauczycieli kontraktowych mianuje Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na podstawie opinii Rady Nauczycielskiej Szkoły. Nowo mianowani profesorowie składają przyrzeczenia służbowe na ręce Dyrektora.

Mianowanie pierwszych profesorów Szkoły Sztuk Pięknych, stanowiących pierwszy zespół profesorów tejże Szkoły odbędzie się drogą powołania ich przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Nominacje te przeprowadzone będą po wysłuchaniu opinii Komisji, złożonej z delegatów Senatu Krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych⁷⁸, którzy po powołaniu do swego grona jednego z profesorów artystów polskich, w charakterze przewodniczącego, staną się Komisją Kwalifikacyjną.

15. Profesorowie, którzy doszli do lat 60, ustępują z katedry, mogą jednak być powołani ponownie na okresy trzyletnie.
16. Profesorowie otrzymują uposażenie V stopnia służbowego. Dyrektor Szkoły na czas swego urzędowania otrzymuje uposażenie IV stopnia służbowego. Uposażenie nauczycieli kontraktowych oraz instruktorów ustala się według każdorazowej umowy.

C. Uczniowie.

17. W Szkole Sztuk Pięknych studiować mogą osoby bez różnicy płci, które ukończyły państwową szkołę średnią ogólnokształcącą lub zawodową albo im równorzędną.

Osoby nieodpowiadające tym warunkom mogą być przyjmowane na uczniów zwyczajnych za zgodą Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i poza tym mogą być przyjmowane w charakterze wolnych słuchaczy.

O ostatecznym przyjęciu na którykolwiek z Wydziałów Szkoły decyduje Wydział, o czym zawiadamia Radę Nauczycielską.

18. Uczniom zwyczajnym Szkoły przysługują wszystkie uprawnienia słuchaczy szkół akademickich.
19. Kierownik Wydziału za zgodą Rady Nauczycielskiej ma prawo ograniczyć liczbę słuchaczy, o czym Dyrektor winien donieść Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
20. Szkoła Sztuk Pięknych po przeprowadzeniu przepisanych egzaminów wydaje słuchaczom świadectwa z odbytych studiów. Forma świadectwa winna być zatwierdzona przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
21. Każdy słuchacz po przyjęciu do Szkoły opłaca wpisowe oraz każdorocznie, na początku roku szkolnego za korzystanie z pracowni, laboratoriów, warsztatów i pomocy naukowych wnosi opłaty, których wysokość określa Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

---

⁷⁸ Początki Szkoły Sztuk Pięknych w Krakowie przypadają na 1818 r. W latach 1873–1900 instytucja ta działała pod tą nazwą. W 1900 r. szkoła otrzymała tytuł Akademii.

D. Nauczanie.

22. Nauczanie w Szkole Sztuk Pięknych obejmuje wykłady i ćwiczenia praktyczne odbywane pod kierunkiem profesorów, nauczycieli i instruktorów kontraktowych.
23. Kurs nauczania w Szkole Sztuk Pięknych trwa lat 4.
Słuchaczowi nie wolno przebywać w Szkole dłużej niż lat 6.

Urzędnicy i służba.

24. Siły kancelaryjne mianuje na wniosek Dyrektora Szkoły Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.
25. Urzędnicy etatowi Szkoły Sztuk Pięknych oraz służba etatowa korzystają z praw urzędników i funkcjonariuszów państwowych.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

PROTOKÓŁ
87-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 21 lipca 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	Artur Śliwiński
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamieński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	generał-porucznik Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Poczt i Telegrafów	Włodzimierz Dobrowolski
Minister Robót Publicznych	inż. Władysław Ziemiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Dyrektor Departamentu Administracyjnego Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prezydium Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Radca Prezydium Rady Ministrów	Jerzy Buzek
Sprawy pracowników państwowych referuje Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu	dr Wiktor Mikulecki

Posiedzenie otwarto o 10.30 rano.

1. Odczytano i przyjęto protokół z posiedzenia z 18 lipca 1922 r.
2. Na wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej uchylono uchwałę z 14 lipca 1922 r. w sprawie powierzenia Józefowi Okołowiczowi tymczasowego kierownictwa Urzędu Emigracyjnego.

Rada Ministrów uchwała – wobec faktu, że Minister Skarbu otworzył kredyt w myśl załączonej notatki (załącznik 1) – przedłożyć Naczelnikowi Państwa wniosek o zamianowanie Józefa Okołowicza Dyrektorem Urzędu Emigracyjnego i przenieść dotychczasowego Dyrektora Feliksa Młynarskiego, względnie zamianować Dyrektorem Departamentu w centrali Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej.

3. Uchwalono załączony wniosek o mianowanie lekarza weterynaryjnego Feliksa Jaroszyńskiego kierownikiem wydziału serologicznego Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach⁷⁹ (załącznik 2).

4. Uchwalono załączony wniosek o mianowanie Kazimierza Olszowskiego posłem nadzwyczajnym i ministrem pełnomocnym I klasy (załącznik 3).

5. Dyrektor Departamentu Administracyjnego referuje wniosek Prezesa Prokuratorii Generalnej o przedłożenie Naczelnikowi Państwa wniosku o mianowanie d-ra Stanisława Hillbrichta radcą Prokuratorii Generalnej (załącznik 4).

Rada Ministrów przyjęła do wiadomości stanowisko zajęte w tej sprawie przez Prezesa Rady Ministrów, a mianowicie zapatrywanie, że mianowanie radców Prokuratorii Generalnej w V stopniu służbowym należy – w myśl postanowień ustawy z 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej – do Prezesa Rady Ministrów, jako właściwej władzy naczelnej.

6. Załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie przelania na Ministra Skarbu, Ministra Sprawiedliwości i Ministra Spraw Wewnętrznych oraz Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego upoważnienia wykonania ustawy z 14 lipca 1920 r. (Dz.U. 1920 r. Nr 62, poz. 400) (załącznik 5) Rada Ministrów uchwaliła w osnowie:

„Rada Ministrów stwierdza, że wykonanie ustawy z 4 lipca 1920 r. o przelaniu praw skarbowych państw niemieckich oraz praw członków niemieckich oraz praw członków niemieckich domów panujących na Skarb Państwa (Dz.U. 1920 r. Nr 62, poz. 400), powierzone Ministrowi b. Dzielnicy Pruskiej, należy do Ministra Skarbu, Ministra Spraw Wewnętrznych, Ministra Sprawiedliwości, Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego”.

7. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zakazu pędzenia napojów wysokowych z pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i ich przetworów w kampanii gorzelniczej 1922/23 roku (załącznik 6).

8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie uzupełnienia statutu Stowarzyszenia Zawodowego urzędników zamojskiego okręgu sądowego, zatwierdzonego przez Radę Ministrów 26 sierpnia 1919 r. i wpisanego do rejestru stowarzyszeń i związków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych pod Nr 635 (załącznik 7).

9. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy o wyrównaniu wysokości niektórych podatków bezpośrednich (załącznik 8).

10. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie rozciągnięcia na obszar Spisza i Orawy⁸⁰ mocy obowiązującej ustaw o państwowych podatkach bez-

---

⁷⁹ Instytut został powołany przez grupę uczonych polskich – za pozwoleniem austriackich władz okupacyjnych w Królestwie Polskim – 26 września 1917 r.

⁸⁰ Mowa o 13 gminach spornego terytorium, które przyłączono do państwa polskiego w myśl uchwały Konferencji Ambasadorów z 28 lipca 1920 r.

pośrednich, obowiązujących na obszarze izb skarbowych lwowskiej i krakowskiej (załącznik 9).

Ostateczną redakcję rozporządzenia ustalą Ministrowi[e] Skarbu i Sprawiedliwości.

11. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zmian właściwości terytorialnej zarządów okręgowych lasów państwowych w Warszawie, Radomiu, Białowieży i Łucku (załącznik 10).

12. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej rozporządzenia dotyczącego organizacji zarządu lasów państwowych (załącznik 11).

13. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z 16 stycznia 1919 r. o organizacji urzędów ochrony lasów na Ziemię Wileńską (załącznik 12).

14. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozciągnięciu na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z 18 listopada 1921 r. w przedmiocie zmiany art. 1178 ustawy lekarskiej (zbiór praw ces. ros. tom XIII, wydanie 1905 r.) (załącznik 13).

15. Uchwalono wniesiony przez Ministra Spraw Wojskowych projekt ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Marynarki Wojennej (załącznik 14).

W miejsce dwóch ostatnich ustępów art. 7 dano postanowienie:

„Oficerowie Marynarki Wojennej, tak korpusu morskiego, jak i korpusu technicznego, posiadają prawo do otrzymania na żądanie bez składania egzaminów odpowiednich dyplomów ustalonych dla oficerów Marynarki Handlowej”.

16. Minister Skarbu odczytuje załączony projekt pisma do Marszałka Sejmu Ustawodawczego⁸¹ w sprawie emisji banknotów (załącznik 15), po czym Minister Spraw Zagranicznych wymienia wnioski Ministerstwa Spraw Zagranicznych, które znajdują się w Sejmie Ustawodawczym, a które również koniecznie powinny być załatwione przed feriami Sejmu.

Rada Ministrów uchwała zwrócić się do Marszałka Sejmu o załatwienie przez Ministra Skarbu projektów ustaw w sprawie upoważnienia Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej⁸² do dalszej emisji biletów do kwoty 240 miliardów marek i w sprawie powiększenia kredytu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej do wysokości 270 miliardów marek z zaznaczeniem, że wobec nieratyfikowania budżetu przez Sejm, Rząd jest zmuszony pod groźą zatrzymania całej maszyny państwowej do zaciągnięcia w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej pożyczki na własną odpowiedzialność bez sankcji ustawodawczej.

---

⁸¹ Wojciech Trąmpczyński.

⁸² Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa – bank emisyjny, utworzony w Królestwie Polskim 9 grudnia 1916 r. – uprawniony do emisji marek polskich w latach 1917–1923.

Równocześnie należy żądać uchwalenia przez Sejm, objętych załącznikiem 16, wniosków Ministra Spraw Zagranicznych.

17. Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu powzięła, objęte załącznikiem 17, uchwały.

Ponadto Rada Ministrów uchwaliła, co następuje:

- 1) Począwszy od 1 sierpnia br. aż do odwołania podwyższa się dodatek do żołdu szeregowych pełniących obowiązkową służbę wojskową z 50 na 70%;
- 2) Na miesiące sierpień i wrzesień podwyższa się w drodze osobnego rozporządzenia Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu ekwiwalent za deputat o 20%;
- 3) Od 1 sierpnia br. aż do odwołania przyznaje się do wszystkich należności pobieranych przez szeregowych pełniących obowiązkową służbę wojskową, z wyjątkiem żołdu, 80% dodatek.

Posiedzenie zamknięto o 2.30 po południu.

^fArtur Śliwiński^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Notatka dotycząca zmian personalnych w Urzędzie Emigracyjnym i Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej].
2. Wniosek o mianowanie lekarza weterynaryjnego p. Feliksa Jaroszyńskiego kierownikiem Wydziału Serologicznego Państwowego Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach⁸³.
3. [Wniosek o nadanie Kazimierzowi Olszowskiemu, Dyrektorowi Departamentu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, tytułu Posła Nadzwyczajnego i Ministra Pełnomocnego I klasy].
4. [Wniosek prezesa Prokuraturii Generalnej RP do Prezydenta Ministrów w sprawie mianowania st. referenta Prokuraturii Generalnej Stanisława Hillbrichta radcą Prokuraturii Generalnej]⁸⁴.
5. [Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie przelania na Ministrów Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych oraz Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego upoważnienia wykonania ustawy z dn. 14/VII-1920 r. (Dz.U. 1920 r. Nr 62, poz. 400)].
6. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zakazu pędzenia napojów wysokowych w piwnicy z pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i ich przetworów w kampanii gorzelniczej 1922/23 roku⁸⁵.

---

⁸³ Nie publikuje się.

⁸⁴ Nie publikuje się.

⁸⁵ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 lipca 1922 r. w przedmiocie zakazu pędzenia napojów wysokowych z pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i ich przetworów w kampanii gorzelniczej 1922/23 roku, Dz.U. RP 1922, nr 62, poz. 553.

- [6a.] Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zakazu pędzenia napojów wysokowych w piwnicy z pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i ich przetworów w kampanii gorzelniczej 1922/23 roku].
7. Uzupełnienie Statutu Stowarzyszenia Zawodowego Urzędników Zamojskiego Okręgu Sądowego, zatwierdzonego przez Radę Ministrów dnia 26 sierpnia 1919 r. i wpisanego do rejestru stowarzyszeń i związków Min. Spr. Wewnętrznych⁸⁶.
8. Ustawa o wyrównaniu wysokości niektórych podatków bezpośrednich⁸⁷.
- [8a.] Uzasadnienie projektu [ustawy o wyrównaniu wysokości niektórych podatków bezpośrednich].
9. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie rozciągnięcia na obszar Spisza i Orawy mocy obowiązującej ustaw o państwowych podatkach bezpośrednich, obowiązujących na obszarze Izb Skarbowych lwowskiej i krakowskiej⁸⁸.
- [9a.] Motywy [rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rozciągnięcia na obszar Spisza i Orawy mocy obowiązującej ustaw o państwowych podatkach bezpośrednich, obowiązujących na obszarze Izb Skarbowych lwowskiej i krakowskiej].
10. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie zmian właściwości terytorialnej zarządów okręgowych lasów państwowych w Warszawie, Radomiu, Białowieży i Łucku⁸⁹.
- [10a.] Uzasadnienie [wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie zmian właściwości terytorialnej zarządów okręgowych lasów państwowych w Warszawie, Radomiu, Białowieży i Łucku].
11. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej rozporządzenia dotyczącego organizacji zarządu lasów państwowych⁹⁰.
- [11a.] Uzasadnienie [wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej rozporządzenia dotyczącego organizacji zarządu lasów państwowych].
12. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z 16 stycznia 1919 r. o organizacji urzędów ochrony lasów na Ziemię Wileńską⁹¹.
- [12a.] Uzasadnienie [wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z 16 stycznia 1919 r. o organizacji urzędów ochrony lasów na Ziemię Wileńską].

---

⁸⁶ Nie publikuje się.

⁸⁷ Nie publikuje się.

⁸⁸ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1922 r. w sprawie rozciągnięcia na obszar Spisza i Orawy mocy obowiązującej ustaw o państwowych podatkach bezpośrednich obowiązujących na obszarze b. zaboru austriackiego, Dz.U. RP 1922, nr 77, poz. 688.

⁸⁹ Nie publikuje się.

⁹⁰ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 lipca 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z dnia 16 stycznia 1919 r. o organizacji urzędów ochrony lasów na Ziemię Wileńską, Dz.U. RP 1922, nr 64, poz. 572.

⁹¹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 lipca 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z dnia 16 stycznia 1919 r. o organizacji urzędów ochrony lasów na Ziemię Wileńską, Dz.U. RP 1922, nr 64, poz. 572.

13. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z 18 listopada 1921 r. w przedmiocie zmiany art. 1178 ustawy lekarskiej (zbiór praw ces. ros. tom XIII, wydanie 1905 r.)⁹².
- [13a.] Uzasadnienie [wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z 18 listopada 1921 r. w przedmiocie zmiany art. 1178 ustawy lekarskiej (zbiór praw ces. ros. tom XIII, wydanie 1905 r.)].
14. Wniosek nagły Ministra Spraw Wojskowych [w sprawie projektu ustawy o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Marynarki Wojennej]⁹³.
15. [Projekt pisma Ministra Skarbu do Marszałka Sejmu Ustawodawczego w sprawie długu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej oraz emisji banknotów].
16. Notatka dla Pana Ministra [dotycząca wniosków Ministerstwa Spraw Zagranicznych wniesionych do Sejmu Ustawodawczego].
17. [Pismo Ministerstwa Skarbu z dnia 21 lipca 1922 r. w sprawie podwyższenia dodatków przyznaczonych funkcjonariuszom państwowym].

Załącznik 1

[Notatka dotycząca zmian personalnych w Urzędzie Emigracyjnym i Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej]

Odpis

Dnia 22 lipca 1922 r.

Nb. P. Wiceminister Mikulecki telefonicznie porozumiał się z D.B. (p. Grodyńskim) i ustalono, że p. Okołowicz będzie mianowany Dyrektorem Urzędu Emigracyjnego, p. Młynarski przeniesiony do Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej. Celem umożliwienia tych aktów utworzony będzie dodatkowy kredyt w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej dla „dyrektora departamentu” z terminem maksymalnym do 31 grudnia 1922 r., względnie wcześniej, tj. o ile tylko będzie mogło nastąpić zarządzenie co do innego przeznaczenia p. Młynarskiego.

/-/ Darowski

/-/ Dunikowski

/-/ Studziński

⁹² Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 lipca 1922 r. o rozciągnięciu na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z dnia 18 listopada 1921 r. w przedmiocie zmiany art. 1178 ustawy lekarskiej, Dz.U. RP 1922, nr 60, poz. 541.

⁹³ Zob. też Ustawa z 20 czerwca 1924 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Polskiej Marynarki Wojennej, Dz.U. RP 1924, nr 64, poz. 626.

[Wniosek o nadanie Kazimierzowi Olszowskiemu, Dyrektorowi Departamentu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, tytułu Posła Nadzwyczajnego i Ministra Pełnomocnego I klasy]

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

A.I.5243/22

Wniosek

o mianowanie

Pana Kazimierza Olszowskiego

Dyrektora Departamentu

w Ministerstwie Spraw Zagranicznych.

P. Kazimierz OLSZOWSKI, mianowany Przewodniczącym Komisji do rokowań polsko-niemieckich przystąpi w najbliższych dniach do czynności związanych z tym urzędem. Ze względu na nadzwyczajną doniosłość rokowań oraz konieczność nadania Przewodniczącemu Delegacji Polskiej stanowiska równorzędnego niemieckiemu – dalej ze względu na rozległą wiedzę i doświadczenie udowodnione udziałem w całym szeregu rokowań międzynarodowych i zawarciem umów z obcemi Państwami

mam zaszczyt wnieść, aby Rada Ministrów
raczyła przedłożyć

Naczelnikowi Państwa

wniosek o nadanie

P. KAZIMIERZOWI OLSZOWSKIEMU

Dyrektorowi Departamentu

w Ministerstwie Spraw Zagranicznych

tytułu Posła Nadzwyczajnego i Ministra

Pełnomocnego I klasy,

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH:

^fG. Narutowicz^f

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu

Rady Ministrów w dniu .... 1922 r.

punkt .... protokołu .... posiedzenia Rady

Ministrów.

Warszawa, dnia .... lipca 1922 r.

PREZYDENT MINISTRÓW:

[Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie przelania na Ministrów Skarbu, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych oraz Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego upoważnienia wykonania ustawy z dn. 14/VII–1920 r. (Dz.U. 1920 r. Nr 62, poz. 400)]

Wniosek

Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie przelania na Min. Skarbu, Min. Sprawiedliwości i Min. Spraw Wewnętrznych oraz Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego upoważnienia wykonania Ustawy z dn. 14/VII–1920 r. (Dz.U. 1920 r. Nr 62, poz. 400).

Rada Ministrów uchwalić raczy:

wykonanie Ustawy z dn.14/VII–1920 r. o przelaniu praw skarbowych państw niemieckich oraz praw członków niemieckich domów panujących na Skarb Państwa (Dz.U. 1920 r. Nr 62, poz. 400) powierzone Min. b. Dz.Pr., poleca się Min. Skarbu, Min. Spraw Wewn., Min. Sprawiedliwości oraz Prezesowi Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

Uchwała zgodnie z wnioskiem
zapadła dnia .... 1922 r.

UZASADNIENIE.

Ze względu na zlikwidowanie M-wa b. Dz.Pr. polecane temu Ministrowi wykonanie Ustawy z dn. 14/VII–1920 r. (Dz.U. 1920 r. Nr 62, poz. 400) winno być przekazane wedle właściwości. Według opracowanego na konferencji Międzyministerialnej projektu rozporządzenia do wymienionej Ustawy przyjmowanie zgłoszeń przedmiotów ruchomych, podpadających pod działanie tej Ustawy, mają zająć się organy policyjne. Zgłoszenia te policja skieruje do Starostów, względnie burmistrzów. Starostowie (burmistrze) zgłoszenia przekażą Głównemu Urzędowi Likwidacyjnemu. Przedmioty, odebrane na rzecz Państwa, wchodzi do resortu Min. Skarbu. Z powyższych względów wykonanie Ustawy winno być polecane Min. Skarbu, Min. Spraw Wewnętrznych oraz Prezesowi Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zakazu pędzenia napojów wysokowych w piwnicy z pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa i ich przetworów w kampanii gorzelniczej 1922/23 roku]

Uzasadnienie.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 grudnia w przedmiocie zakazu pędzenia napojów wysokowych z pszenicy, żyta i ich przetworów w kampanii gorzelniczej 1921/22 (Dz.Ust. RP Nr 104, poz. 753) zakazuje pędzenie napojów wysokowych ze zboża na czas do dnia 1 lipca 1922 r.

Ponieważ sytuacja aprowizacyjna Państwa jest nadal ciężka i przypuszczalnie nie ulegnie radykalnej poprawie po nowych zbiorach, przeto koniecznym jest wydanie rozporządzenia, które by zakazało pędzenie napojów wysokowych ze zboża na przeciąg nadchodzącej kampanii gorzelniczej roku 1922/23.

Projektowane rozporządzenie czyni zadość powyższej konieczności.

Uzasadnienie projektu [ustawy o wyrównaniu wysokości niektórych podatków bezpośrednich]

UZASADNIENIE PROJEKTU USTAWY O WYRÓWNANIU WYSOKOŚCI NIEKTÓRYCH PODATKÓW BEZPOŚREDNICH.

Systemat podatków bezpośrednich w Polsce musi przez długi jeszcze okres czasu opierać się na podatkach przychodowych – realnych: gruntowym, budynkowym, przemysłowym. Podatek dochodowy zainicjowany dla przeważnej części Państwa ustawą z dnia 16 lipca 1920 r.⁹⁴ rozwinąć się może tylko ewolucyjnie w ciągu paru dziesiątków lat i nieprędko będzie stanowił podstawę budżetu w dziale podatków bezpośrednich.

Spomiędzy trzech podatków przychodowych – budynkowy, płynący przede wszystkim z nieruchomości miejskich, nie może być obecnie brany w rachubę wobec prawa o ochronie lokatorów. O ile chodzi o budynki w miastach, podatek ten został czasowo (do końca 1923 r.) odstąpiony związkom samorządowym na zasadzie ustawy o zasileniu finansów miejskich z dnia 17 grudnia 1921 r. Podatek przemysłowy, preliminowany w budżecie na r. 1922 w sumie 7600 milionów marek, został już wyrównany ustawą z dnia 17 grudnia 1921 r.

---

⁹⁴ „Dziennik Ustaw RP” 1920, nr 82, poz. 550.

i po wymiarze procentowego podatku od zysku z r. 1922 dosięgnie niewątpliwie sumy trzechkrotnie wyższej, ale to znajdzie wyraz dopiero w budżecie 1923 roku. Na razie podatek ten może ulec tylko niewielkiemu podwyższeniu, o którym mowa w drugiej części niniejszego uzasadnienia.

Natomiast do bardzo wydatnego i niezwłocznego podniesienia i wyrównania nadaje się całkowicie podatek gruntowy.

I.

W roku 1865/6, tj. w okresie wprowadzania dotychczas obowiązującej ustawy o podatku gruntowym w b. Królestwie Polskim, ceny głównych rodzajów ziemiopłodów wynosiły: żyta – 3 rub. 8 kop., pszenicy – 5 rub. 13 kop., jęczmienia – 3 rub. 81 kop., owsa – 2 rub. 46 kop., ziemniaków – 85 kop. za 100 kg*; przeciętnie zatem za 100 kg głównych gatunków ziemiopłodów płacono 3 rub. 6 kop. Obecnie ceny powyższych ziemiopłodów są następujące: żyto – 16 500 mk, pszenica – 20 000 mk, jęczmień 14 600 mk, owiec – 14 300 mk, ziemniaki – 3600 mk za 100 kg, co stanowi przeciętnie 13 680 marek za sto kg**.

A zatem podług cen ziemiopłodów 306 kop. (z r. 1865) równe są 13 080 markom (z r. 1922), tj. 1 kop. = 44,7 marki.

Podatek gruntowy z podymnym w b. Królestwie Polskim w roku 1869, pobierany na podstawie intryaty ustalonej zarówno w stosunku do cen gruntów, jak również według wyżej przytoczonych cen ziemiopłodów z r. 1865/6 – wynosił 6 104 257 rubli***, obecnie podatek gruntowy wraz z podymnym po dwukrotnem powiększeniu jego stawek w r. 1920 i w r. 1921, wynosi 2398 milionów marek****.

A zatem w ogólnej sumie podatku 6 milionów rubli równa się 2400 milionów marek, tj. 1 kop. = 4 marki.

Przeto w stosunku do wzrostu cen ziemiopłodów rolnictwo w b. Królestwie Polskim płaciłoby obecnie przeszło jedenaście razy mniejsze podatki gruntowe na rzecz Skarbu Państwa, aniżeli w roku 1869-tym, jeżeliby wyjść z założenia, że ilość a zatem i wartość produkcji rolnej Królestwa Polskiego w r. 1922 jest taka sama, jaka była w r. 1869-tym.

W rzeczywistości jednak wartość produkcji rolnej w r. 1869 stanowiła 250 milionów rubli*****, w r. 1913 – już 956 milionów rubli*****. Ponieważ stosunek procentowy produkcji z r. 1921 do produkcji z roku 1913 wynosił

---

* „Gazeta Rolnicza” z 31 stycznia 1865 r., nr 4. – przypis oryginału.

** „Gazeta Rolnicza” z 2 czerwca 1922 r. i „Gazeta Warszawska” z 26 maja 1922 r. – przypis oryginału.

*** Bloch – Finanse Rosji Tom III na podstawie sprawozdań kontroli Państwa – przypis oryginału.

**** Wymiar z r. 1921 – przypis oryginału.

***** Koszutski, Rozwój ekonomiczny Królestwa Polskiego str. 350 – przypis oryginału.

***** Janicki, Stosunki rolnicze Królestwa Polskiego str. 533 – przypis oryginału.

w b. Królestwie Polskim: pszenicy 62%, żyta 79%, jęczmienia i owsa 90%, ziemniaków 69%*, przeciętnie zatem 75%, należy więc przyjąć wartość produkcji rolnej w b. Królestwie Polskim na r. 1921 w stosunku do roku 1913 jako 3/4 części 956 milionów rubli, tj. w sumie 717 milionów rubli (przedwojennych). – Według powyższego obliczenia byłaby wartość produkcji rolnej w b. Królestwie Polskim w r. 1921 prawie trzykrotnie większą niż w roku 1869, natomiast ogólna suma podatku gruntowego wraz z podymnym prawie jedenaście razy mniejszą niż w roku 1869-tym. W ogóle przeto obciążenie intryty w rolnictwie podatkiem gruntowym byłoby obecnie przeszło trzydzieści razy mniejsze niż w r. 1869-tym.

Ponieważ podatek gruntowy z podymnym nie stanowił w okresie przedwojennym i nie stanowi obecnie całkowitego obciążenia rolnictwa, należy więc powyższe obliczenie odpowiednio uzupełnić.

Do roku 1915-go rolnictwo oprócz podatku gruntowego z podymnym opłacało jeszcze składki gminne, a także opłaty drogową, transportową i na sądy gminne. Składki te i opłaty wynosiły według obliczeń Towarzystwa Rolniczego 70 kop. z morgi (dla większych własności), a według obliczeń biura Pracy Społecznej około 40 kop. (dla mniejszej własności), przeciętnie zatem około 50 kop. z morgi.

Przyjmując przestrzeń opodatkowanych gruntów w Królestwie Polskim na 18 milionów morgów** wypadałoby, iż rolnictwo w roku 1869 opłacało na potrzeby samorządowe – 9 milionów rubli. Według wiadomości posiadanych przez centralne Towarzystwo Rolnicze*** i zgodnych z obliczeniami, jakie dotychczas mogło poczynić Ministerstwo Skarbu, podatki sejmikowe i gminne sięgają obecnie przeciętnie 1300 marek z morgi. Ogólna przeto suma obciążających produkcję rolną podatków samorządowych wynosiłaby około 23,4 miliardów marek co przerachowane według obecnych cen ziemiopłodów po 43 marki za 1 kop. daje sumę odpowiadającą 5 442 000 rubli przedwojennych.

Byłoby zatem obciążenie rolnictwa na rzecz związków samorządowych prawie dwa razy mniejsze niż przed wojną.

Oprócz podatku gruntowego i opłat samorządowych poniosło rolnictwo w rb. ciężar nadzwyczajnej daniny państwowej. Poza nielicznymi wyjątkami, spowodowanymi indywidualnymi stosunkami poszczególnych płatników, danina zapłacona została przez rolników na ogół łatwo i lekko, a należy pamiętać, że była

---

* „Gazeta Bankowa” z 10 maja 1922 r., Nr 9, str. 13. Wyniki kampanii rolniczej 1921 r. na zasadzie danych, ogłoszonych przez Główny Urząd Statystyczny – przypis oryginału.

** Ogólny obszar gruntów stanowił 21 937 018 morgów, z czego należy potrącić grunty i lasy skarbowe (1 262 337 morgów) część b. guberni suwalskiej, która dostała się Litwie Kowieńskiej (około 1 100 000 mor.), dobra b. majoratów i Księstwa Łowickiego przeszło na rzecz Państwa oraz nieużytki nie podlegające podatkowi – przypis oryginału.

*** „Przegląd Gospodarczy” zeszyt 10/22 r. Opodatkowanie rolnictwa – przypis oryginału.

ona tylko częściowym wyrównaniem długu płatników podatku gruntowego względem Skarbu Państwa z okresu lat 1919–1921.

Podatek dochodowy, po zreasumowaniu tymczasowego jego wymiaru za lata 1920 i 1921 i obniżeniu składek na mocy noweli z dnia 4 kwietnia 1922 r., stał się dla rolników tylko niejako dodatkiem do podatku gruntowego, wyrównującym obciążenie wyższych dochodów wzgl. większych gospodarstw rolnych. Gospodarstwa drobne bowiem są na ogół wolne od podatku dochodowego, średnie opłacają go w niewielkich sumach, a tylko większe gospodarstwa, wobec skali progresywnej są silniej opodatkowane. Z powyższych przesłanek wynikałoby, iż państwowy podatek gruntowy powinien być podwyższony w stosunku do obecnych stawek trzydziestokrotnie. Zważywszy jednak na obniżenie się w czasie wojny kultury rolnej, na zmniejszenie ilości inwentarzy, na nieobsianie części gruntów; pragnąc również pozostawić pewną możliwość racjonalnego obciążenia rolnictwa na rzecz związków samorządowych, projekt przewiduje tylko dwudziestokrotne podwyższenie i to tylko podatku gruntowego, zwalniając jednocześnie własność rolną od podatków budynkowych.

Wyrównanie podatku gruntowego w ten sposób, aby jego wysokość odpowiadała obecnej wartości marki polskiej, cenom ziemiopłodów i wartości produkcji rolnej drogą pomnożenia kwot podatków gruntowych wraz z państwowymi do nich dodatkami – przez 20, byłoby niesłusznem, o ile chodzi o dodatkowy podatek gruntowy dworski w b. Królestwie Kongresowym. Jak wiadomo dodatek ten stanowi 100% głównego podatku gruntowego dworskiego dla gruntów dworskich o obszarze powyżej 30 morgów, a 60% głównego podatku gruntowego włościańskiego wzgl. dworskiego dla gospodarstw włościańskich wzgl. dla gospodarstw dworskich o obszarze poniżej 30 morgów. Powody, które skłoniły Sejm w r. 1920 do podwyższenia dodatkowego podatku z 60% do 100% obecnie utraciły już swą rację, bo z chwilą wprowadzenia podatku dochodowego wszystkie wyższe dochody obciążone są b. silnie tym podatkiem i przez to stało się zadość zamiarom prawodawcy. Nadto w b. zaborach austriackim i pruskim nie ma żadnych różnic między podatkiem gruntowym dworskim i włościańskim. Dlatego też ziemie dworskie w b. Królestwie Kongresowym są już obecnie opodatkowane wyżej, aniżeli ziemie dworskie w b. zaborach austriackim i pruskim. I tak przeciętny podatek gruntowy z 1 morga ziemi dworskiej (główny i dodatkowy) dla gospodarstw powyżej 30 morgów wynosi w b. Królestwie Kongresowym – 129 marek (podatek gruntowy włościański – 71 marek); w b. zaborze austriackim – 83 mar. i w b. zaborze pruskim 91 mar. Przy dwudziestokrotnym podwyższeniu nierównomierność obciążenia ziemi dworskiej w b. Królestwie Kongresowym stałaby się o wiele jaskrawszą, a mianowicie obciążenie jednego morga ziemi dworskiej w b. Królestwie Kongresowym wynosiłoby 2568 marek (ziemi włościańskiej – 1420 mk), w b. zaborze austriackim przeciętny podatek z 1 morga ziemi wynosiłby 1660 marek, a w b. zaborze pruskim 1824 marki. Tym sposobem

z dwóch sąsiednich folwarków o jednakowej glebie położonych: jeden na obszarze b. Król. Kongresowego, a drugi na terytorium b. Galicji, pierwszy płaciłby przeszło półtora raza więcej podatku niż drugi.

Ta nierównomierność może być skorygowana w ten sposób, iż dodatkowy podatek gruntowy dworski z b. Król. Kongresowym powinien być zmniejszony do 60% lub co na jedno wyjdzie ten dodatkowy podatek powinien być celem wyrównania obliczenia podwyższony nie 20-sto, lecz tylko 12-sto krotnie. Przy takim wyrównaniu w b. Królestwie Kongresowym podatek gruntowy dworski główny i dodatkowy wyniósłby z 1 morga 2068 mar., włościański 1420, a więc przeciętnie 1744 marki w b. Galicji – 1660 mk, a w b. zaborze pruskim 1824 mk.

Ponieważ na mocy ustawy z dnia 17 czerwca 1921 r.* wysokość podatków gruntowego i domowo-klasowego wzgl. budynkowego na obszarze b. zaborów austriackiego i pruskiego zostały prawie zrównane z wysokością podatku gruntowego wraz z podymnym w b. Królestwie Polskim i ponieważ w cenach ziemiopłodów nie zachodzą w obecnym czasie zbyt wielkie różnice w poszczególnych dzielnicach przeto tak w b. Królestwie Polskim, jak i w Małopolsce i w b. zaborze pruskim podatek gruntowy winien być jednolicie podwyższony.

Przy projektowanym podwyższeniu podatku gruntowego do norm przedwojennych należy jednak zarazem uzyskać możliwość dostosowywania stawek podatku gruntowego do zmian zachodzących w cenach ziemiopłodów wskutek braku stabilizowanej waluty do wahań, które mogą następować z innych także powodów. Obecnie ceny stale idą w górę, może być jednak i zjawisko odwrotne. W tym celu art. 2 projektu wprowadza ustalanie stawek podatkowych co pół roku w zależności od cen ziemiopłodów.

Stawki podatku gruntowego, oparte na obliczeniach intraty, dokonanych dla b. Królestwa Kongresowego w r. 1865/6 częstokroć nie odpowiadają warunkom obecnym głównie jednak z tego powodu, że zaliczenie gruntów do właściwych klas jest na ogół niskie, większość gruntów powinna być przeniesiona do wyższych klas ze względu na dochodowość. Jeżeli w poszczególnych wypadkach bywa odwrotnie, to opodatkowani mają możliwość przeprowadzenia poprawek w klasyfikacji gruntów na zasadzie istniejących przepisów.

Inaczej rzecz się ma z podymnym. Było ono od początku ujęte wadliwie a z powodu parcelacji ziemi dworskiej wadliwość ta stała się w wielu wypadkach rażącą niesprawiedliwością. Podatek od nieruchomości budynkowych miejskich

---

* Mowa o ustawie „o poborze na rzecz Skarbu Państwa dodatku do podatków: gruntowego, podymnego, domowo-klasowego i budynkowego, oraz unormowaniu poboru podatku gruntowego na obszarze województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego jakoteż powiatów białostockiego, bielskiego, sokólskiego, wołkowyskiego, białowieskiego i grodzieńskiego województwa białostockiego”, Dz.U. RP 1921, nr 59, poz. 372.

nadaje się w ogóle do zreformowania. Zanim to jednak będzie mogło nastąpić (po przeprowadzeniu lustracji i oszacowań) podwyższenie podatku podymnego nie jest wskazane przez mechaniczne powiększenie stawek ze stanowiska sprawiedliwości podatkowej. Podymne dworskie i włościańskie w b. Królestwie Kongresowym według wymiarów 1921 r. uczyniło zaledwie 575 milionów marek, wywołało zaś liczne skargi i narzekania, a nawet spowodowało wniesienie w marcu rb. nagłego wniosku p. pośła Piechoty i tow. (druk Nr 3425) o zreformowanie tego podatku. Z tych powodów projekt ustawy ogranicza się tylko do podniesienia stawek podatków gruntowych, natomiast wnosi o zaniechanie pobierania podymnego do końca 1923 r. w tym przekonaniu, iż do tego czasu będzie możliwe przygotowanie projektu ustawy o opodatkowaniu nieruchomości budynkowych na nowych zasadach. Dla uniknięcia niejednolitości w opodatkowaniu projektuje się również zawieszenie pobierania podatku domowo-klasowego w Małopolsce, który w r. 1921 nie osiągał nawet 200 milionów marek i podatku budynkowego w b. zaborze pruskim, obliczonego na 145 milionów.

Opodatkowanie własności ziemskiej w województwach kresowych (wschodnich) w braku jakiegokolwiek katastru musi opierać się na razie na dotychczasowych podstawach, które ostatnio zostały unormowane dla województw nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego jako też powiatów białostockiego, bielskiego, sokólskiego, wołkowyskiego, białowieskiego i grodzieńskiego województwa białostockiego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 1922 r. (Dz.Ust. Nr 33, 1922 poz. 268) a dla Ziemi Wileńskiej Dekretem Nr 345 Naczelnego Dowódcy wojsk. Litwy Środk. z 15 września 1921 (Dz.Urz. Tym. Komisji Rząd. Litwy Środkowej z 30 września 1921 r. Nr 31–41).

Wielką nierównomierność obciążenia własności ziemskiej powoduje obecny stan skarbowości samorządowej: ciężary podatkowe nakładane na rolnictwo przez związki samorządowe są niesłychanie niejednolite i nie są zakreślone stałym maksimum.

W celu sanacji obecnej polityki podatkowej związków samorządowych ustanowienie maksimum jest nieodzownem. Do tego celu dąży projekt zakreślając granice obciążenia własności ziemskiej podatkiem gruntowym na rzecz związków samorządowych, a mianowicie ustanawiając 150% jako maksimum dla dodatków do podatku gruntowego i dla samoistnych podatków łącznie obciążających grunty na cele samorządowe.

Takie maksimum dałoby związkom samorządowym dostateczne w obecnych warunkach źródło dochodów na pokrycie potrzeb samorządowych (100 milionów przy obecnej wartości marki), a nawet pozwoliłoby przenieść na samorząd pewną sumę obowiązków ciążących obecnie na Skarbie Państwa. Z drugiej strony ten sposób opodatkowania, ustosunkowany do obciążenia rolnictwa na rzecz Państwa, usunąłby istniejącą dotychczas w b. Królestwie Kongresowym niesprawiedliwość, nierównomierność, polegającą na tym, że na potrzeby samorządowe obciąża

się grunty tylko w stosunku do ich rozległości, a nie także w stosunku do ich urodzajności (mórg ziemi V wzgl. IV kl. płaci tyleż co mórg I kl.).

Że dwudziestokrotna podwyżka podatku gruntowego nie byłaby bynajmniej nadmiernym obciążeniem dla własności ziemskiej i nie mogłaby hamująco wpływać na rozwój produkcji rolniczej – dowodzi też następujące obliczenie.

Wartość produkcji rolnej w b. Królestwie Polskim w r. 1869 wynosiła 250 milionów rubli, podatki zaś gruntowe (z podymnym) 6 104 257 rub., obciążały więc produkcję w wysokości 2,44% jej wartości. Obciążenie w takiej wysokości uważane było za b. umiarkowane i nie wywoływało narzekań i skarg na przeciążenie podatkowe. Obecnie podatek gruntowy wynosi w b. Królestwie Polskim 1823 milionów marek a dwudziestokrotnie, względnie o ile chodzi o podatek dodatkowy dworski dwunastokrotnie podwyższony wynosiłby 32 224 milionów mkp, wartość zaś produkcji według cen ziemiopłodów stanowi 717 milionów rubli.

Przerachowując sumę podatku nawet nie podług relacji cen najgłówniejszych ziemiopłodów, tj. nie w stosunku 1 rub. = 4300 mk, lecz obniżając relację do stosunku 1 rub. = 3000 mk podwyższony podatek stanowiłby 10 741 000 rubli przedwojennych i obciążałby produkcję w wysokości 1,49% jej wartości.

Obciążenie własności ziemskiej podatkami na rzecz Państwa i na rzecz związków samorządowych łącznie w b. Królestwie Polskim przedstawiałoby się, jak następuje:

W roku 1869-tym – podatki państwowe	–	6 104 257 r.
W roku 1869-tym – podatki samorządowe	–	9 000 000

Razem 15 104 257 r.

W stosunku do wartości produkcji (250 milionów rubli).

W roku 1922 (według projektu)

Podatek gruntowy państwowy	10 741 000 r.
Podatki samorządowe	16 112 500

Razem 26 853 500 r.

W stosunku do wartości produkcji (717 milionów rubli) – 3,7%.

W całym Państwie podatek gruntowy według wymiarów 1921 roku wynosił:

w b. Król. Polskim – dworski	1059	milionów marek
– włościański	764	” 1 823 mil.

---

w b. Galicji	1 089	”
w b. zaborze pruskim	590	”
w województwach wschodnich	700	”
w Ziemi Wileńskiej	200	”

Razem 4 401 mil. marek pol.

podymne, podatek domowo-klasowy, względnie budynkowy razem 924 miliony.

Podatek gruntowy przy jednoczesnym zaniechaniu poboru podatku.

Według projektu podatek gruntowy przy jednoczesnym zaniechaniu poboru podatku podymnego, domowo-klasowego i budynkowego powinien przynieść w całym Państwie, z wyjątkiem województw wschodnich 63 miliardy, w województwach wschodnich około 2 miliardów, razem 65 miliardów rocznie. Zwyżka na 2-gie półrocze rb. uczyniłaby około 32½ miliardów, co by pozwoliło na pokrycie 1/15 części przewidywanego niedoboru budżetowego.

Celem większego uwypuklenia rozmiarów obciążenia poszczególnych typów gospodarstw rolnych w b. Król. Kongresowym – przytacza się następujące przykłady:

1) Gospodarstwo włościańskie o przestrzeni 6 morgów w pow. Radzyńskim mające 1 morg gruntu I kl., 3 morgi II kl., 1 morg III kl. i 1 morg IV kl. opłacało w r. 1869 podatku gruntowego 1 rub. 33½ kop. i podymnego 2 rub., razem 3 rub. 33½ kop., czyli przeszło 1 korzec żyta; według projektu płaciłoby podatku gruntowego 8083 mk, czyli mniej niż 1/2 korca żyta.

2) Gospodarstwo włościańskie o przestrzeni 15 morgów w pow. Włodawskim, mające 2 morgi gruntu I kl., 9 morgów II kl., 2 morgi III kl. i 2 morgi IV kl. płaciło podatku gruntowego 3 rub. 25 kop. i podymnego 2 rub., razem 56 rub. 25 kop., czyli wartość 1⅔ korca żyta. Według projektu płaciłoby podatku gruntowego 17 570 mk, czyli wartość 1,05 korca żyta.

3) Gospodarstwo włościańskie w pow. Miechowskim, o przestrzeni 25, z czego 10 morgów gruntu I kl., 8 morgów II kl., 4 morgi III kl. i 3 morgi IV kl. płaciło podatku gruntowego 12 rub. 39 kop. i podymnego 4 rub., razem 16 rub. 39 kop., czyli wartość 5¼ korca żyta, obecnie płaciłoby podatku gruntowego 74 902 mk, czyli wartość 4½ korca żyta.

4) Gospodarstwo włościańskie w pow. Warszawskim o przestrzeni 16 morgów, z czego 2 morgi I kl., 10 morgów II kl., 2 morgi III kl. i 2 morgi IV kl. płaciło podatku gruntowego 8 rub. 47 kop. i podymnego 4 rub., razem 12 rub. 47 kop., czyli równowartość 4 korcy żyta, obecnie płaciłoby podatku gruntowego 51 180 mk, czyli wartość 3,05 żyta.

5) Folwark w pow. Warszawskim o przestrzeni 600 morgów, z czego 100 I kl., 300 morgów II kl., 80 morgów III kl., 20 morgów IV kl. i 100 morgów V kl. – płacił podatku gruntowego 392 rub. 44 kop. i podymnego około 90 rub, czyli 482 rub. 44 kop., tj. równowartość 156 korcy żyta; obecnie zapłaciłby podatku gruntowego 3 046 400 [mk], czyli równowartość 122 korcy żyta.

6) Folwark w pow. Nieszawskim o przestrzeni 1000 morgów, z których 500 morgów I kl., 200 morgów II kl., 200 morgów III kl. i 100 morgów V kl., płacił podatku gruntowego 806 rub. 11 kop. i podymnego około 100 rub., razem 906 rub. 11 kop., czyli 294 korcy żyta, obecnie zapłaciłby podatku gruntowego 4 703 200 mk, czyli wartość 280 korcy żyta.

7) Folwark w pow. Koneckim o przestrzeni 1000 morgów, z których 100 morg. I kl., 300 morgów II kl., 30 morg. III kl. 50 morg. IV kl. i 520 morg. V kl., płacił gruntowego 235 rub. 60 kop. i podymnego 90 rub., razem 325 rub. 50 kop., czyli wartość 105 korcy żyta; obecnie zapłaciliby podatku gruntowego 1 768 440 mk, czyli wartość 105 korcy żyta.

Na cele samorządowe gospodarstwa słabe płaciłyby mniej niż w czasach przedwojennych, silniejsze tj. o lepszych gruntach opłacałyby słusznie więcej niż dotychczas.

II.

Co do projektowanych zmian w ustawach o państwowym podatku przemysłowym i podatku od skrzynek depozytowych zaznacza się, co następuje:

Przedsiębiorstwa handlowe IV kategorii, prowadzące przeważnie handel artykułami spożywczymi i przedmiotami pierwszej potrzeby, osiągają w obecnych warunkach wysokie zyski, przy czym obroty ich nieznacznie tylko się różnią, a w wielu wypadkach nawet przewyższają obroty przedsiębiorstw III kategorii, prowadzących handel tymi samymi towarami, a zaliczonych do wyższej kategorii li tylko z powodu lepszego lokalu. Znaczne również zyski osiągają obecnie przedsiębiorstwa przemysłowe i warsztaty rzemieślnicze, zaliczone do VII i VIII kategorii przedsiębiorstw przemysłowych, a w szczególności młyny mniejsze, które podpadają pod kategorię VII i VIII przedsiębiorstw przemysłowych.

Dotychczas wszystkie wyżej wymienione przedsiębiorstwa opłacały tylko zasadniczy podatek przemysłowy i to w kwotach nader nieznacznych, nie odpowiadających zupełnie ich zyskom, względnie zarobkom, a mianowicie:

przedsiębiorstwa handlowe	IV kategorii	od 1250 do 6000 mk			
”	przemysłowe	VII	”	”	800 ” 2800 ”
”	”	VIII	”	”	300 ” 1000 ”

Pociągnięcie tych przedsiębiorstw do opłaty dodatkowego podatku przemysłowego w formie procentowego podatku od zysku jest słuszne nie tylko ze względów fiskalnych, lecz również z uwagi na równomierność podatkową.

Według posiadanych w Ministerstwie Skarbu wykazów 5-ciu Izb skarbowych b. zaboru rosyjskiego o wpływach zasadniczego podatku przemysłowego za rok 1921, ilość świadectw przemysłowych IV kategorii handlowej oraz VII i VIII przemysłowej wyraziła się w następujących cyfrach:

IV kateg. handl.	– 38 825
VII ” przemysł.	– 15 246
VIII ” ”	– 28 174

Razem 82 345

Wobec rozciągnięcia ustawy o państwowym podatku przemysłowym na obszar b. zaborów austriackiego i pruskiego plus województwa wschodnie śmiało można

liczyć, że ilość przedsiębiorstw każdej z wyżej wymienionych kategori co najmniej się podwoi, czyli że na całym obszarze obowiązywania ustawy będzie:

przedsiębiorstw IV kateg. handl.	okrągło	77 000
” VII ” przemysł.	”	31 000
” VIII ” ”	”	56 000
Razem		164 000

Licząc, że w roku 1921 zysk dzienny przedsiębiorstwa handlowego IV kategorii wynosił co najmniej 1000–2000 mk, czyli przeciętnie 1500 mk, otrzymamy za 250 dni handlowych $1500 \times 250 = 375\ 000$ od tej kwoty podatek procentowy w myśl projektu ustawy wynosi 4%, tj. 15 000 mk, co stanowi od 77 000 przedsiębiorstw IV kateg. handl. 1 155 000 000.

Przyjawszy pod uwagę, że przedsiębiorstwa przemysłowe VII kategorii, do których należy również przeważająca liczba mniejszych młynów, oraz znaczne nieraz warsztaty rzemieślnicze (z liczbą robotników ponad 4 do 9) musiały osiągać w roku 1921 co najmniej 5000–7 000 zysku dziennie, czyli przeciętnie 6000 mk, otrzymamy za 200 dni roboczych zysku 1 200 000, a od tej kwoty przypada 6% podatku procentowego, czyli 72 000 mk, co stanowi od 31 000 przedsiębiorstw $72\ 000 \times 31\ 000 = 2\ 232\ 000\ 000$.

Biorąc za podstawę, że przedsiębiorstwa VIII kateg. przemysłowej osiągały zysk o połowę mniejszy od przedsiębiorstw VII kateg. otrzymamy: przeciętny zysk jednego przedsiębiorstwa 3000, zysk za 200 dni roboczych 600 000 mk, procentowy podatek od zysku wynosi 5%, czyli 30 000 mk, a od 56 000 przedsiębiorstw $30\ 000 \times 56\ 000 = 1\ 680\ 000\ 000$ mk.

Wymienione w art. 105 ustawy normy, służące do wymiaru procentowego podatku od zysku, nie odpowiadają stosunkom obecnym, proponuje się przeto zmianę tabeli z podniesieniem obciążenia przy najwyższych zyskach do 12%.

Nowa tabela, zwalniając od podatku zyski do 150 000 mk włącznie, a łagodnie podnosząc stopę procentową, dochodzi do 12% dopiero przy zysku ponad 12 500 000 mk, co bynajmniej nie przeciąży przedsiębiorstw nie obowiązanych do składania sprawozdań publicznych, tym bardziej, że rzeczywiste zyski ich są mniej uchwytne aniżeli zyski przedsiębiorstw obowiązanych do składania sprawozdań publicznych, które również opłacają obecnie przy wyższych zyskach przeszło 12% podatku.

Projektowana zmiana norm wpłynie niewątpliwie na podwyższenie w roku 1922 wpływów z podatku procentowego od zysku przedsiębiorstw nie obowiązanych do składania sprawozdań publicznych.

Według badań, które mogły być przeprowadzone na razie tylko na podstawie sporadycznych obliczeń nadwyżka z tego tytułu wyniesie mniej więcej około 1 50 000 000 mk.

Chociaż w myśl ustawy z dnia 8 czerwca 1920 r. o podatku od skrzynek depozytowych podatek ten opłacają wszelkie instytucje kredytowe i domy bankowe oraz w ogóle wszystkie osoby fizyczne i prawne, które odnajmują te skrzynki, to jednak z natury rzeczy ciężar podatku się przerzuca na osoby wynajmujące skrzynki depozytowe, a należące niewątpliwie do zamożniejszych klas ludności.

Obowiązujące obecnie stawki tego podatku są niewspółmiernie niskie, wynoszą bowiem rocznie od jednej skrzynki:

- a) do 20 000 cm³ objętości – 50 mk
- b) ponad 20 000 cm³ ” – 100 mk

i w każdym razie nie pokrywają nawet kosztów poboru.

Przy tym nadmienia się, że ze znacznej ilości tych skrzynek korzystają spekulanci walutowi.

Skrzynek depozytowych w całym Państwie posiadamy około 20 000, przy pięciusetkrotnym podniesieniu od 1 lipca stawek będą one wynosiły w stosunku półrocznym 25 000 mk od skrzynek większych i 12 500 od skrzynek mniejszych. Przyjmując przeciętną stawkę półroczną w wysokości 18 750 otrzymamy ogólną kwotę podatku za drugie półrocze 1922 r. $18\ 750 \times 20\ 000 = 375\ 000\ 000$.

Uwzględniając, że przeważająca ilość skrzynek depozytowych jest większych rozmiarów, należy przypuszczać, że nadwyżka podatku nawet po potrąceniu półrocznych kwot zapłaconego już podatku wyniesie 500 000 000.

Załącznik [9a]

Motywy [rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie rozciągnięcia na obszar Spisza i Orawy mocy obowiązującej ustaw o państwowych podatkach bezpośrednich, obowiązujących na obszarze Izb Skarbowych lwowskiej i krakowskiej]

MOTYWY.

Na należącym do Rzeczypospolitej Polskiej obszarze Spisza i Orawy podatek gruntowy i domowo-klasowy pobierane są według ustaw węgierskich.

Podatek gruntowy wprowadzony na Węgrzech w r. 1850 zmodyfikowany ustawą z r. 1909 jest oparty podobnie jak w Austrii na katastrze parcelowym polegającym na oszacowaniu czystej intraty z każdej parceli gruntowej według powierzchni i rodzaju uprawy, zaś stopa podatku została ustalona na 20% intraty katastralnej, podczas gdy w Austrii obowiązuje w r. 1914 stopa 19,3% takiejże intraty.

Obciążenie zatem 1 ha gruntu wynosiło w Austrii przeciętnie 2,10 kor, na Węgrzech 2,35 kor.

System podatku domowo-klasowego według ustaw węgierskich z r. 1909 był również podobny do austriackiego, a mianowicie opierał się na katastrze

podatku domowego (spisy domów w każdej gminie z uwidocznieniem właściciela i ilości części mieszkalnych) i taryfie podatku klasowego, która rozróżniała trzy grupy miejscowości i 10 klas stawek podatkowych dla każdej grupy według ilości części mieszkalnych.

Ustawy węgierskie dotyczące podatku gruntowego i domowo-klasowego działające na Spiszu i Orawie zasadniczo zatem nie różnią się od odnośnych ustaw austriackich stosowanych na obszarze Małopolski, zastosowanie zaś tych ostatnich na Spiszu i Orawie w praktyce nie spowodowałoby większych trudności a przeciwnie stosowanie oddzielnego ustawodawstwa podatkowego na obszarze dwóch rzeczonych niezbyt rozległych miejscowości, przydzielonych odnośnie do spraw podatkowych do Inspektoratu Skarbowego w Nowym Targu utrudniałoby tylko urzędowanie.

O ile chodzi o ustawy o państwowym podatku dochodowym i podatku majątkowym, o podatku od kapitałów i rent i podatku od skrzynek depozytowych – to celem ujednostajnienia systemu podatkowego w całym Państwie należy wprowadzić na obszarze Spisza i Orawy – polskie ustawy dotyczące powyższych podatków.

Przy tym zauważa się, że ustawy o państwowym podatku przemysłowym i o podatku od wzbogacenia się obowiązują na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, a zatem na obszarze Spisza i Orawy.

Wobec powyższych wywodów Ministerstwo Skarbu na mocy ustawy z dnia 26 października 1921 (Dz.U. RP Nr 89, poz. 657) wnosi na Radę Ministrów projekt następującego Rozporządzenia.

Załącznik [10a]

Uzasadnienie [wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie zmian właściwości terytorialnej zarządów okręgowych lasów państwowych w Warszawie, Radomiu, Białowieży i Łucku]

UZASADNIENIE.

Proponowane w rozporządzeniu zmiany właściwości terytorialnej Zarządów Okręgowych Lasów Państwowych w Warszawie, Radomiu, Białowieży i Łucku mają na celu zapewnienie dogodniejszej komunikacji z siedzibą odnośnego zarządu okręgowego oraz są spowodowane dążeniem do równomiernego podziału obszarów leśnych pomiędzy poszczególne okręgi; w szczególności ostatni wzgląd odgrywał decydującą rolę przy projektowaniu zmiany terytorialnej właściwości Zarządu Okręgowego Lasów Państwowych w Białowieży. Dotychczas powierzchnia lasów, administrowanych przez ten zarząd obejmuje około 701 000 ha. Projektowane wyłączenie z terytorium, podległego Zarządowi

w Białowieży, powiatów dziśnieńskiego, brasławskiego, duniłowiczowskiego, lidzkiego, stołpeckiego, wilejskiego, wołożyńskiego, grodzieńskiego, kamień-koszyrskiego i sarnieńskiego, zmniejszy powierzchnię administrowanych przez ten Zarząd lasów przeszło o 240 000 ha i zredukuje ją do powierzchni około 460 000 ha. Po dokonaniu projektowanej redukcji obszar, podległy Zarządowi Okręgowemu Lasów Państwowych w Wilnie będzie zbliżony do powyższej przestrzeni, a mianowicie wynosić będzie około 393 000 ha.

°Kier°MINISTER°stwa°
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
†Raczyński†

Załącznik [11a]

Uzasadnienie [wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej rozporządzenia dotyczącego organizacji zarządu lasów państwowych]

UZASADNIENIE.

Objęcie przez Rzeczpospolitą władzy państwowej nad Ziemią Wileńską i konieczność unormowania na tej Ziemi stanu prawnopolitycznego pociągają za sobą potrzebę unifikacji urzędów administracyjnych i skarbowych Wileńszczyzny z takimiż urzędami pozostałej części Państwa. Między innymi należy ujednostajnić organizację zarządów lasów państwowych, a to tym bardziej, że w powiatach: dziśnieńskim, duniłowiczowskim i wilejskim, wyłączonych obecnie z województwa nowogrodzkiego a przyłączonych pod względem administracyjnym do Ziemi Wileńskiej, zarząd lasów państwowych zorganizowany jest już według obowiązującego na terenie b. Kongresówki i Kresów Wschodnich rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 23 listopada 1920 r. w przedmiocie organizacji i zakresu działania okręgowych zarządów lasów państwowych (Dz.Ust. Nr 114 poz. 753).

Z tych względów dla Ziemi Wileńskiej oraz wymienionych wyżej trzech powiatów, administracyjnie do niej przyłączonych, należy utworzyć według zasad cytowanego rozporządzenia Rady Ministrów zarząd okręgowy lasów państwowych z siedzibą w Wilnie. Ponadto do tego terytorium, stanowiącego północno-wschodni cypel Rzeczypospolitej, należy ze względów gospodarczych przyłączyć wszystkie powiaty leżące na północ od Niemna, a mianowicie powiaty: lidzki, stołpecki, i wołożyński województwa nowogrodzkiego i grodzieński województwa białostockiego.

Wzmiankowane względy gospodarcze, pomijając już odciążenie zarządu okręgowego lasów państwowych w Białowieży, obejmującego niepomiernie duży obszar lasów, polegają na lepszym połączeniu kolejowym tych powiatów

z Wilnem, niż z Białowieżą oraz na tym, iż warunki siedliskowe i ekonomiczne, prawie identyczne dla obszaru Państwa, leżącego na północ od Niemna, różnią się od odpowiednich warunków na terytorium położonym na południe od Niemna.

MINISTER
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
fJ. Raczyński^f

Załącznik [12a]

Uzasadnienie [wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu z 16 stycznia 1919 r. o organizacji urzędów ochrony lasów na Ziemię Wileńską]

UZASADNIENIE.

Przyłączenie Ziemi Wileńskiej do Rzeczypospolitej oraz potrzeba ujednostajnienia organizacji urzędów ochrony lasów na obszarze Rzeczypospolitej powoduje konieczność rozciągnięcia na tę Ziemię dekretu z dnia 16 stycznia 1919 r. w przedmiocie organizacji urzędów ochrony lasów. Rozciągnięcie tego dekretu jest tym bardziej potrzebne, że do Ziemi Wileńskiej przyłączone są już powiaty województwa nowogródzkiego – dziśnieński, duniłowiczowski i wilejski, w których cytowany dekret obowiązuje.

MINISTER ROLNICTWA
I DÓBR PAŃSTWOWYCH
fJ. Raczyński^f

Załącznik [13a]

Uzasadnienie [wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej mocy obowiązującej ustawy z 18 listopada 1921 r. w przedmiocie zmiany art. 1178 ustawy lekarskiej (zbiór praw ces. ros. tom XIII, wydanie 1905 r.)]

UZASADNIENIE.

Ujednolicenie postanowień wymienionej w § 1 ustawy na całym obszarze b. zaboru rosyjskiego jest niezbędne ze względów administracyjnych i weterynaryjno-sanitarnych.

MINISTER
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
fJ. Raczyński^f

**Wniosek nagły Ministra Spraw Wojskowych [w sprawie projektu ustawy
o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Marynarki Wojennej]**

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
GABINET MINISTRA
L. 3910/22.G.M.II.tj.

Warszawa, dnia .... 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY
MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH

Rada Ministrów zatwierdzić raczy dla przedłożenia Sejmowi
Ustawodawczemu następujący

PROJEKT

USTAWA
O PODSTAWOWYCH OBOWIĄZKACH I PRAWACH OFICERÓW
MARYNARKI WOJENNEJ.

TYTUŁ I.

Postanowienia ogólne

Art. 1.

Oficerowie Marynarki Wojennej tworzą dwa korpusy osobowe:

- 1) korpus oficerów morskich i
- 2) korpus oficerów technicznych.

Admirałowie i Generałowie Marynarki Wojennej wchodzi w skład korpusu generałów wojska lądowego.

Art. 2.

W Marynarce Wojennej ustanawia się następujące stopnie oficerskie:

- a) oficerowie młodszy:
  - 1) podporucznik,
  - 2) porucznik,
  - 3) kapitan,
- b) oficerowie sztabowi:
  - 4) komandor podporucznik,
  - 5) komandor porucznik,
  - 6) komandor,
- c) w korpusie generałów:
przy awansie ze stopnia komandora:

- 7) w korpusie oficerów morskich – kontr-admirał
” ” technicznych – generał brygady
przy awansie ze stopnia kontr-admirała, względnie generała brygady:
8) w korpusie oficerów morskich – wice-admirał
” ” technicznych – generał dywizji,
przy awansie ze stopnia wice-admirała, względnie generała dywizji:
9) w korpusie oficerów morskich – admirał,
” ” technicznych – generał broni.
10) Marszałek Polski.

TYTUŁ II.

Warunki mianowania i awansowania oficerów zawodowych

Art. 3.

Podporucznikiem w korpusie oficerów morskich mianowany zostaje ten, kto odpowiedział warunkom, wyszczególnionym pod A) lub B) niniejszego artykułu:

A.

- 1) Ukończył korpus kadetów, lub szkołę średnią z egzaminem dojrzałości, albo złożył egzamin z wykształcenia ogólnego, będący uproszczonym egzaminem dojrzałości;
- 2) ukończył szkołę podchorążych i przesłużył 6 miesięcy w Marynarce Wojennej;
- 3) otrzymał dyplom z ukończenia szkoły oficerskiej morskiej o kursie co najmniej dwuletnim i w tym czasie odbył 6 miesięcy służby w Marynarce Wojennej na jednostkach pływających w kampanii czynnej morskiej;
- 4) posiada kwalifikacje moralne i służbowe bez zarzutu.

B.

- 1) Odbył co najmniej trzy lata służby w Marynarce Wojennej, w tym czasie 12 miesięcy pływania na jednostkach morskich w kampanii czynnej i otrzymał stopień bosmanmata;
- 2) zdał egzamin do szkoły oficerskiej morskiej;
- 3) otrzymał dyplom z ukończenia szkoły oficerskiej morskiej o kursie co najmniej dwuletnim;
- 4) posiada kwalifikacje moralne i służbowe bez zarzutu.

Art. 4.

Podporucznikiem w korpusie technicznym mianowany zostaje ten, kto odpowiedział warunkom, wyszczególnionym pod A) lub B) niniejszego artykułu:

A.

- 1) Otrzymał dyplom ukończenia wyższego technicznego zakładu naukowego;
- 2) ukończył szkołę podchorążych, odbył sześciomiesięczną służbę w Marynarce Wojennej, w tym połowę na jednostkach pływających w kampanii czynnej morskiej i połowę w praktyce warsztatowej oraz złożył z pomyślnym wynikiem egzamin na podporucznika służby technicznej;

3) posiada kwalifikacje moralne i służbowe bez zarzutu.

B.

- 1) Ukończył średnią szkołę techniczną, lub złożył egzamin wykazujący wykształcenie techniczne w zakresie programu tejże szkoły;
- 2) odbył 3 lata w służbie technicznej w Marynarce Wojennej, przy czym w tym czasie przesłużył 12 miesięcy na jednostkach pływających w kampanii czynnej morskiej;
- 3) złożył z pomyślnym wynikiem egzamin na podporucznika służby technicznej
- 4) posiada kwalifikacje moralne i służbowe bez zarzutu.

Art. 5.

Awanse oficerów Marynarki Wojennej następują w zależności od stopnia po przesłużeniu w każdym poszczególnym stopniu co najmniej tej ilości lat, która jest określona w art. 6 do 13 włącznie niniejszej ustawy, na podstawie odpowiednich kwalifikacji oraz zadośćuczynieniu warunkom wymienionym w artykułach od 14 do 16 włącznie niniejszej ustawy w miarę wolnych wakansów, przewidzianych etatami wojska:

- a) według starszeństwa
- b) z wyboru dokonanego przez Ministra Spraw Wojskowych na podstawie wniosków, przedstawianych w drodze służbowej, co do każdego kandydata przez jego przełożonych.

Art. 6.

Awanse na poruczników następują automatycznie według starszeństwa, po przesłużeniu dwóch lat w stopniu podporucznika.

Art. 7.

Awanse na kapitanów następują po przesłużeniu w stopniu porucznika co najmniej czterech lat, przy czym na wakujące stopnie winno być awansowanych:

w czasie pokoju

cztery piąte – według starszeństwa,

jedna piąta z wyboru

w czasie wojny:

połowa – według starszeństwa,

połowa – z wyboru.

Osiągnięcie stopnia kapitana w korpusie morskim wraz z wykazaniem 24-miesięcznej służby na jednostkach pływających w kampanii czynnej morskiej w charakterze oficera, pełniącego samodzielną służbę nawigacyjną, uprawnia do uzyskania dyplomu kapitana dalekiej podróży.

Osiągnięcie stopnia kapitana w korpusie technicznym wraz z wykazaniem 24-miesięcznej służby na jednostkach pływających w kampanii czynnej morskiej uprawnia do uzyskania dyplomu mechanika dalekiej podróży.

Art. 8.

Dla podporuczników i poruczników, którzy ukończyli szkołę akademicką i uzyskali odpowiedni dyplom, okres czasu służby w stopniach podporuczników i poruczników, wymagany dla awansu, skraca się:

- dla podporuczników do jednego roku,
- dla poruczników co najmniej do dwóch lat.

Art. 9.

Awanse na komandorów podporuczników następują po przesłużeniu w stopniu kapitana co najmniej lat czterech, przy czym na wakujące stopnie winno być awansowanych:

w czasie pokoju

- trzy piąte z wyboru
- dwie piąte według starszeństwa

w czasie wojny

- cztery piąte z wyboru,
- jedna piąta – według starszeństwa.

Art. 10.

Awanse na komandora porucznika następują po przesłużeniu w stopniu komandora podporucznika co najmniej trzech lat, przy czym na wakujące stopnie winno być awansowanych

w czasie pokoju

- cztery piąte z wyboru
- jedna piąta – według starszeństwa

w czasie wojny

wszyscy z wyboru.

Art. 11.

Awanse na komandorów następują, zarówno w czasie pokoju, jak i w czasie wojny, z wyboru po przesłużeniu w stopniu komandora porucznika co najmniej czterech lat.

Art. 12.

Awanse na stopnie admirałskie oraz generalskie w marynarce następują, zarówno w czasie pokoju, jak i wojny, z wyboru, po przesłużeniu w poprzednim stopniu co najmniej trzech lat.

Art. 13.

Podczas wojny do czasu służby, wymaganego w myśl art. od 6 do 12 włącznie niniejszej ustawy, dla awansu do porucznika, kapitana, komandora podporucznika i komandora porucznika, czas służby przebyty na terenie działań wojennych, lub na jednostkach pływających w kampanii czynnej, liczy się podwójnie.

Postanowienie niniejszego artykułu ma zastosowanie przy awansach na stopień komandora, kontr-admirała, względnie generała brygady, wice-admirała, względnie

generała dywizji, w czasie pełnienia przez tych oficerów podczas wojny służby na jednostkach pływających w kampanii czynnej.

Art. 14.

Od oficerów korpusu morskiego i technicznego oprócz zadośćuczynienia warunkom, wymienionym w artykułach od 6 do 10 włącznie wymagane jest ponadto:

- a) dla awansów na porucznika i kapitana cenzus pływania w kampanii czynnej morskiej, czasokres którego i sposób odbycia ustali rozkaz Ministra Spraw Wojskowych,
- b) dla awansów na komandora podporucznika złożenie z pomyślnym wynikiem egzaminu, program którego ustali rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych,
- c) dla awansów na komandora podporucznika i komandora porucznika w korpusie morskim sprawowanie dowództwa na jednostkach pływających Marynarki Wojennej w kampanii czynnej morskiej, czasokres i sposób odbycia którego określi rozporządzenie Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 15.

Postanowienia p. a) i c) art. 14 mogą według uznania Ministra Spraw Wojskowych nie być stosowane do oficerów inwalidów, pozostawionych w stanie czynnym.

Art. 16.

W czasie wojny warunki dla awansów, wyszczególnione w art. 14, mogą być rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej zmodyfikowane, w kierunku zmniejszenia wymaganego czasu, lub w zupełności uchylone.

TYTUŁ III.

Przeniesienie oficera w stan nieczynny, w stan spoczynku i do rezerwy

Art. 17.

Oficer może być przeniesiony przez Ministra Spraw Wojskowych w stan nieczynny celem przejścia do instytucji państwowych lub prywatnych mających na celu rozwój Ojczyściej Floty Wojennej i Handlowej.

Art. 18.

Granice wieku, po osiągnięciu których oficerowie winni zostać przeniesieni w stan spoczynku, są następujące:

dla stopnia	komandora podporucznika włącznie ukończonych	53 lat,
dla stopnia	komandora porucznika	55 "
" "	komandora	57 "
" "	kontr-admirała, względnie generała brygady	59 "
" "	wice-admirała, względnie generała dywizji i admirała, wzgl. generała broni	61 "

Art. 19.

Oficerom, do stopnia kontr-admirała, względnie generała brygady włącznie, przeniesionym w stan spoczynku na skutek osiągnięcia granicy wieku, przewidzianej w art. 18 niniejszej ustawy, o ile przeszli w ostatnio posiadanym stopniu co najmniej dwa lata, zostaje nadany przez Prezydenta Rzeczypospolitej jeden stopień wyżej.

Do otrzymanego z powyższej przyczyny stopnia nie są przywiązane żadne uprawnienia, z wyjątkiem prawa do tytułu.

Art. 20.

Oficer może być przeniesiony do rezerwy przez Prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek Ministra Spraw Wojskowych:

- a) na własną prośbę,
- b) na skutek dwukrotnie bezpośrednio po sobie następującej ujemnej rocznej kwalifikacji, stwierdzającej nienadawanie się na wyższe stanowisko, i orzeczenia komisji, ustanawianej w tym celu corocznie przez Ministra Spraw Wojskowych przy Kierownictwie Marynarki Wojennej; organizację i przepisy postępowania komisji ustali rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej;
- c) w wypadku stwierdzonej przez komisję superrewizyjną utraty zdolności fizycznej.

W wypadkach, przewidzianych w punktach b) i c) niniejszego artykułu, oficer, o ile nabył prawo do uposażenia emerytalnego, zostaje przeniesiony w stan spoczynku.

Art. 21.

Oficerom, przeniesionym w stan nieczynny z przyczyny, wymienionej w art. 17 niniejszej ustawy, przysługują w ciągu lat trzech wszystkie uprawnienia stanu czynnego za wyjątkiem uposażenia.

Po upływie tego terminu oficerów, którzy nie zostaną przeniesieni do stanu czynnego – zalicza się do rezerwy.

TYTUŁ IV.

Oficerowie rezerwowi

Art. 22.

Korpus oficerów rezerwowych Marynarki Wojennej składa się z oficerów rezerwy, którzy:

- a) zawodowo służyli w korpusie morskim lub technicznym i zostali przeniesieni do rezerwy,
- b) zostali mianowani podporucznikami Marynarki Wojennej w rezerwie,
- c) będąc przydzieleni w czasie wojny do Marynarki Wojennej w niej zaawansowali.

Art. 23.

Warunki, wymagane dla uzyskania stopnia podporucznika w rezerwie Marynarki Wojennej, jako też awansowania w rezerwie oraz przejścia oficerów rezerwowych do poszczególnych korpusów oficerów zawodowych, ustali rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 24.

Postanowienia ustawy z dnia 28 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (Dz.Ust. RP Nr 33, poz. 256) od art. 1 do 4 włącznie, art. art. 7 i 8, od art. 10 do 18 włącznie, od art. 21 do 28 włącznie, art. 30, art. 39, art. 42, od art. 47 do 71 włącznie, art. art. 73 i 74, art. 77, od art. 81 do 86 włącznie, art. 88, art. art. 90 i 91, art. 96, oraz od art. 100 do 103 włącznie, mają zastosowanie i do oficerów Marynarki Wojennej.

Postanowienia przejściowe

Art. 25.

Uprawnienia, zastrzeżone w niniejszej ustawie Prezydentowi Rzeczypospolitej, przysługiwać będą, aż do wyboru pierwszego Prezydenta Rzeczypospolitej – Naczelnikowi Państwa.

Art. 26.

Korpus rzeczno-brzegowy z dniem 31 grudnia 1924 r. w Marynarce Wojennej przestaje istnieć.

Oficerowie, należący do tego korpusu, będą zaliczeni do innych korpusów, na warunkach, które ustali Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej.

Oficerowie korpusu rzeczno-brzegowego, zaliczeni do rezerwy, do czasu wejścia w życie niniejszej ustawy będą zaliczeni do jednego z rodzajów służby wojskowej według uznania Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 27.

Czas, przebyty na terenie działań wojennych, oblicza się oficerom w myśl artykułu 13 niniejszej ustawy, z tym, że czas ten liczy się najwcześniej niż od dn. 1 czerwca 1919 r.

Art. 28.

Punkt b art. 14 nie ma zastosowania do kapitanów, którzy pomiędzy 1 listopada 1918 r., a dniem ratyfikacji Ryskiego Traktatu Pokoju w przeciągu co najmniej sześciu miesięcy dowodzili na terenie działań wojennych co najmniej batalionem, lub równorzędnym oddziałem.

Art. 29.

Niezweryfikowani oficerowie Marynarki Wojennej Państw obcych są lub będą przyjęci wprost do rezerwy Marynarki Wojennej, zatrzymując stopień, jaki w marynarce wojennej Państw obcych posiadali i zostaną zaliczeni do jednego z korpusów Marynarki Wojennej, według uznania Ministra Spraw Wojskowych.

Art. 30.

Artykuł 81 Ustawy z dn. 23 marca 1922 r. o podstawowych prawach i obowiązkach oficerów Wojsk Polskich (Dz.Ust. RP Nr 33, poz. 256) nie ma zastosowania, zarówno do zweryfikowanych (art. 111 tejże ustawy), jak i niezwyfikowanych (art. 29) niniejszej ustawy oficerów rezerwy Marynarki Wojennej, którzy zatrzymują stopnie, w jakich zostali zweryfikowani, względnie bez zweryfikowania, przyjęci do rezerwy.

Art. 31.

Szeregowi, którzy otrzymali stopień oficerski za czyn wyjątkowego męstwa na polu bitwy, dokonany przed ogłoszeniem niniejszej ustawy, mogą pozostać w Marynarce Wojennej jako oficerowie zawodowi i awansowani w myśl art. 6 niniejszej ustawy do stopnia porucznika włącznie. Awans na wyższe stopnie uzależniony jest od wypełnienia warunków, przewidzianych w art. 3 i 4 niniejszej ustawy i następuje w myśl przepisów o awansach.

Art. 32.

Oficerowie, zaliczeni w myśl art. 29 niniejszej ustawy oraz art. 111 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (Dz.Ust. RP Nr 33, poz. 25) do rezerwy Marynarki Wojennej mogą w przeciągu lat trzech od dnia ogłoszenia niniejszej ustawy zostać przemianowani na oficerów zawodowych na warunkach, które ustali rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej.

Art. 33.

Do oficerów Marynarki Wojennej stosują się ponadto artykuły 106 do 112 włącznie i 117 ustawy z dn. 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich (Dz.Ust. RP Nr 32, poz. 256).

Art. 34.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia i z tą chwilą tracą moc obowiązującą ustawy, dekrety i przepisy z nią sprzeczne.

Art. 35.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Spraw Wojskowych.

Minister Spraw Wojskowych
/-/ Sosnkowski
Generał Dywizji

Za zgodność
/-/Kłobukowski
Kapitan

[Projekt pisma Ministra Skarbu do Marszałka Sejmu Ustawodawczego w sprawie długu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej oraz emisji banknotów]

MINISTERSTWO SKARBU
DEPARTAMENT KREDYTOWY
WYDZIAŁ I
N° 4144/D.K./I^c

WARSZAWA, DNIA 21^c lipca 1922 r.

Powołując się na załączone przy niniejszym w odpisie pismo z dnia 1 bm. Nr 3851 Tymczasowego Kierownika Ministerstwa Skarbu Pana K. Zaczka do Pana Prezydenta Ministrów w sprawie długu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej oraz emisji banknotów stwierdzam, że dalsze trwanie niekonstytucyjnego stanu rzeczy, zniewalającego Ministra Skarbu pod groźą zatrzymania całej maszyny państwowej do zaciągania w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej pożyczek bez ustawowego upoważnienia i stawiającego Polską Krajową Kasę Pożyczkową wobec konieczności zwiększania również bez aprobaty Sejmu emisji biletów, jest w obecnym czasie przesilenia rządowego tym bardziej niedopuszczalne.

MINISTER SKARBU.
Jastrzębski^f

Do Pana
Marszałka Sejmu Ustawodawczego
Rzeczypospolitej Polskiej
w miejscu

MINISTERSTWO SKARBU
DEPARTAMENT KREDYTOWY
WYDZIAŁ I
N° DK3851/I

WARSZAWA, DNIA, 1 lipca 1922 r.

Odpis!

Ustawą z dnia 8 lipca r.ub. upoważnił Sejm Ustawodawczy Ministra Skarbu do zaciągnięcia na pokrycie niedoboru budżetowego dalszej pożyczki w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej do nieprzekraczalnej wysokości 150 miliardów mkp. W związku z tym ustawą z tego samego dnia upoważniona została Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa do doprowadzenia stanu emisji jej biletów, prócz

biletów emitowanych na zasadzie art. 2-go ustawy z dnia 26 marca 1920 r., do kwoty 118 miliardów mkp.

Minister Skarbu był zmuszony wskutek różnych okoliczności, celem pokrycia niedoboru budżetowego za rok ubiegły i bieżący, przekroczyć sumę kredytu, wyznaczonego przez Sejm powyższą ustawą, w związku z czym wzrosła również emisja banknotów w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej. Dług Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej stopniowo wzrastając, doszedł na dzień 28 czerwca rb. do sumy 238 miliardów mkp, emisja zaś banknotów, prócz emitowanych na zasadzie art. 2-go ustawy z dnia 26 marca 1920 r., wyniosła na dzień 20 czerwca rb. sumę 212 328 311 810.68 mkp.

W miarę wzrastania długu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej, a tym samym i emisji banknotów, Minister Skarbu wnosił do Sejmu projekty ustaw, mających na celu wyjednanie dla Rządu konstytucyjnego upoważnienia do powiększenia kredytu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej oraz do dalszej emisji banknotów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej.

Pierwszy odnośny projekt ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej został przedłożony Sejmowi przy piśmie Ministra Skarbu do Marszałka Sejmu z dnia 30 września r.ub. Ostatnio Minister Skarbu przesłał projekt ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej przy piśmie z dnia 26 czerwca rb. prosząc o udzielenie upoważnienia zaciągnięcia w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej kredytu do wysokości 270 miliardów mkp.

Jednocześnie z projektami ustaw o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej były przesyłane projekty ustaw o dalszej emisji banknotów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej. Wniesiony dnia 26 czerwca rb. projekt przewiduje kontyngens emisyjny w wysokości 240 miliardów mkp.

Nadmieniam, że każdy następny projekt ustawy, zwiększający sumę kredytu w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej, względnie emisji jej biletów, miał zastępować znajdujące się w Sejmie projekty odnośnych ustaw.

Projekty ustaw, przesłane przy pismach z dnia 30 września i 30 grudnia ub.r. były przyjęte w pierwszym czytaniu przez Sejm i znajdują się w Komisji Skarbowo-budżetowej.

Ostatnio przesłane przez Ministra Skarbu przy pismach z dnia 26 czerwca rb. projekty ustaw nie zostały jeszcze wniesione na plenum Sejmu.

Należy zauważyć, że wszystkie powyżej wymienione projekty były wnoszone do Sejmu jako wnioski nagłe.

W tym przeciwkonstytucyjnym stanie rzeczy, zniewalającym Ministra Skarbu pod groźą zatrzymania całej maszyny państwowej do zaciągania w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej bez ustawowego upoważnienia i stawiającym Polską Krajową Kasę Pożyczkową wobec konieczności zwiększania, również bez aprobaty Sejmu, emisji biletów, zwracam się do Pana Prezydenta Ministrów z usilną

prośbą o porozumienie się z Panem Marszałkiem Sejmu w sprawie jak najrychlejszego uchwalenia przez Sejm wniesionych przez Ministra Skarbu przy pismach z dnia 26 czerwca rb. L.DK.I./3763/22 i L.DK.I./3764/22 projektów odnośnych ustaw. Upraszam o nadmienienie Panu Marszałkowi Sejmu, że odpowiedzialność za dalsze trwanie tego niekonstytucyjnego stanu, w razie zwłoki w uchwaleniu rzeczonych ustaw, przestałaby obciążać Rząd, w szczególności zaś Ministra Skarbu.

Tymczasowy Kierownik Ministerstwa Skarbu.

/-/ Zaczek

Do Pana
Prezydenta Ministrów
w miejscu.

Załącznik 16

Notatka dla Pana Ministra [dotycząca wniosków Ministerstwa Spraw Zagranicznych wniesionych do Sejmu Ustawodawczego]

^bOdpis^b

NOTATKA DLA PANA MINISTRA.

Spomiędzy wniosków Ministerstwa Spraw Zagranicznych znajdujących się w Sejmie konieczne jest załatwienie przed feriami Sejmu spraw następujących:

1) Umowa graniczna polsko-niemiecka z dn. 29 kwietnia r. 1922. Wniosek przesłany do Sejmu 10 czerwca rb.

Nagłość uzasadnia się tym, że prowizorium dotychczasowe zawarte dn. 27 lipca r. 1920 upływa dn. 30 czerwca i winno być zastąpione przez umowę z dn. 29 kwietnia 1922.

2) Układ amnestyjny górnośląski, zawarty 21 czerwca rb. pomiędzy Polską a Niemcami.

Wniosek przesłany do Sejmu 21 lipca rb.

Nagłość uzasadnia się przedmiotem umowy, która jako dotycząca zwolnienia osób z więzień staje się bezprzedmiotową, o ile nie wchodzi szybko w życie.

3) Układ polsko-niemiecki dotyczący kopalń górnośląskich, zawarty 22 czerwca rb.

Wniosek przesłany do Sejmu 21 lipca rb.

Nagłość uzasadnia się tym, że układ rozstrzyga kwestie, których niezwłoczne uregulowanie w związku z podziałem terytorium górnośląskiego jest niezbędne.

4) Układ polsko-niemiecki o państwowej własności górniczej i hutniczej w polskiej części Górnego Śląska, zawarty dn. 15 czerwca rb.

Wniosek przesłany do Sejmu dn. 21 lipca rb.

Nagłość uzasadnia się tym, że w przepisach końcowych układu zastrzeżono termin ratyfikacji – sześć tygodni od daty podpisania.

5) Konwencja handlowa polsko-rumuńska, podpisana 1 lipca r. 1921. Wniosek przesłany do Sejmu dn. 17 grudnia 1921 r.

Nagłość uzasadnia się wpływem roku z górą od daty podpisania i okolicznością, że Rząd rumuński zdążył już nawet rozdać dekoracje w związku z powyższą konwencją.

6) Konwencja Handlowa włosko-polska, zawarta dn. 12 maja 1922 r. Wniosek przesłany do Sejmu dn. 17 lipca rb. Nagłość uzasadnia się względami politycznymi i ekonomicznymi.

W związku z Konwencją powyższą na skutek życzenia Ministerstwa Przemysłu i Handlu, notą dn. 14 lipca MSZ zwróciło się do Posła włoskiego w Warszawie z prośbą o spowodowanie autentycznej interpretacji art. 13-go Umowy w tym kierunku, że artykuł ten dotyczy statków zarówno polskich, jak i gdańskich. Według propozycji polskiej interpretacja zawarta ma być w protokole wymiany dokumentów ratyfikacyjnych.

7) Konwencja Handlowa polsko-szwajcarska, zawarta dn. 26 czerwca rb.

Wniosek przesłany będzie do Sejmu w najbliższych dniach.

Nagłość uzasadnia się względami politycznymi i ekonomicznymi oraz okolicznością, że Szwajcaria konwencję już ratyfikowała i to w ciągu kilku dni po podpisaniu.

8) Konwencje zatem, leżą w Sejmie od czerwca^c

O powyższych siedmiu wnioskach komunikowałem w dniu 20 lipca w rozmowie telefonicznej p. Lechowiczowi, Dyrektorowi Departamentu Prezydium Rady Ministrów.

Poza powyższymi wnioskami byłoby również pożądane z punktu widzenia MSZ przeprowadzenie przed feriami Sejmowymi uchwalenia następujących Ustaw:

1) Ustawa Konsularna – wniosek MSZ z czerwca r. 1920 do tej pory przez Sejm nie załatwiony.

2) Ustawa zezwalająca Rządowi na sprzedanie dóbr nabytych przez Państwo w drodze likwidacji mienia niemieckiego, – projekt zatwierdzony przez Radę Ministrów d. 19 czerwca rb. – Wniosek Głównego Urzędu Likwidacyjnego.

3) Ustawa zmieniająca porządek wywłaszczenia na cele refo[rmy] rolnej (grunta nabyte w drodze likwidacji Niemców mają być wywłaszczane po wszystkich innych). Ustawa ta ma być nowelą do Ustawy z dn. 15 lipca r. 1920 o wykonaniu reformy rolnej, wniosek złożony został Radzie Ministrów przez Główny Urząd Likwidacyjny dn. 5 czerwca rb.

Warszawa, dn. 21 lipca r. 1922.

[Pismo Ministerstwa Skarbu z dnia 21 lipca 1922 r. w sprawie podwyższenia dodatków przyznanych funkcjonariuszom państwowym]

MINISTERSTWO SKARBU
L.1971/Pr/WA.

Warszawa, dn. 21 lipca 1922 r.

W sprawie podwyższenia dodatków
przyznanych funkcjonariuszom
państwowym.

Do

Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa, Biura Sejmu
Ustawodawczego, Najwyższej Izby Kontroli, Prezydium
Rady Ministrów, wszystkich Ministerstw, Głównego
Urzędu Ziemskiego, Głównego Urzędu Likwidacyjnego
oraz Generalnej Prokuraturii Rzeczypospolitej Polskiej.

Rada Ministrów uchwaliła na posiedzeniu w dniu 21 lipca rb. przyznać cywilnym funkcjonariuszom państwowym, zajmującym stałe stanowiska służbowe na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, począwszy od 1 sierpnia br. aż do odwołania zamiast dodatku miesięcznego w wysokości 60% uposażenia unormowanego uchwałą Rady Ministrów z dnia 16 czerwca br. dodatek miesięczny w wysokości 80% uposażenia oraz zamiast dodatku wyrównawczego w wysokości 50% uposażenia, unormowanego uchwałą Rady Ministrów z dnia 24 czerwca rb. takież dodatek w wysokości 70% uposażenia.

Pomienione dodatki otrzymują wszyscy funkcjonariusze państwowi, pobierający uposażenie w myśl postanowień ustaw z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz.Ust. RzP. Nr 65 poz. 429–436), jak również pracownicy kontraktowi, których wynagrodzenie ustalono zgodnie z zasadami zawartymi w ustępie 3-im zarządzenia Prezydium Rady Ministrów z dnia 3 marca 1921 r. Nr 3868, o ile wymienieni zajmują stałe stanowiska służbowe na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i pozostają w czynnej służbie państwowej w dniu płatności dodatku (patrz niżej postanowienie okólnika co do terminu wypłaty dodatków).

Wyłączeni są natomiast pracownicy kontraktowi, których wynagrodzenie umowne jest wyższe od uposażenia urzędnika lub funkcjonariusza spełniającego analogiczne lub podobne funkcje, dalej pracownicy sezonowi i czasowi, wreszcie spośród funkcjonariuszów odbywających służbę wojskową poza wiekiem poborowym funkcjonariusze samotni.

Młodocianym pracownikom poniżej lat 18-tu, należącym do kategorii niższych funkcjonariuszów, należy wypłacać tytułem dodatku miesięcznego 80%, zaś

tytułem dodatku wyrównawczego 70% uposażenia pobieranego przez nich faktycznie.

Przy wymiarze dodatku miesięcznego w wysokości 80% uposażenia jak również przy wymiarze dodatku wyrównawczego w wysokości 70% uposażenia, należy uwzględnić zgodnie z dotychczasowymi przepisami: płacę zasadniczą, dodatek za wysługę lat, dodatek za studia wyższe, dodatek drożyzniany do płacy zasadniczej wraz z dodatkiem wyrównawczym dla Warszawy i Łodzi, oraz dodatek funkcyjny za kierownictwo, ponadto dla nauczycielstwa szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych również dodatek za trzechlecie i dodatki dla dyrektorów i wizytatorów powyższych szkół, zaś dla sędziów i prokuratorów dodatki starszeństwa; wszelkie inne dodatki w szczególności dodatek kresowy nie wchodzi natomiast w rachubę przy wymiarze wyżej wymienionych dodatków.

Rada Ministrów przyznała równocześnie wszystkim oficerom, równorzędnym chorążym i szeregowym zawodowym, począwszy od dnia 1 sierpnia br. aż do odwołania obok pobieranego przez nich dodatku miesięcznego w wysokości 60% uposażenia, dodatek miesięczny w wysokości 20% uposażenia samotnych.

Rada Ministrów przyznała ponadto począwszy od dnia 1 sierpnia br. aż do odwołania generałom broni i dywizji bez względu na stan rodzinny następujące dodatki wyrównawcze:

Generałom broni	w Warszawie	w wysokości	73 250 Mk	miesięcznie		
”	”	poza Warszawą	”	60 560	”	”
”	dywizji	w Warszawie	”	28 890	”	”
”	”	poza Warszawą	”	18 470	”	”

Przy ustaleniu wymiaru dodatku miesięcznego w wysokości 20% uposażenia należy zatem uwzględnić płacę podstawową, dodatek drożyzniany do płacy podstawowej, dodatek wyrównawczy dla Warszawy i Łodzi, dodatek na umundurowanie i kwaterowe.

Dodatków rodzinnych oraz wszelkich innych należności i dodatków nie należy natomiast uwzględniać przy wymiarze dodatku miesięcznego w wysokości 20% uposażenia.

Ministerstwo Skarbu uprasza o zarządzenie wypłaty pomienionych dodatków w dniu 1 sierpnia br. równocześnie z wypłatą uposażenia za miesiąc sierpień br. oraz następnie zawsze aż do odwołania równocześnie z wypłatą uposażenia za odnośny miesiąc.

Wydatek spowodowany wypłatą dodatków wyżej wymienionych należy księgować na paragraf 1, poz. 1c, 2c, 3c i 4c, pod nazwą: „Doraźne zasiłki” w budżecie właściwego resortu, w szczególności zaś wydatek odnoszący się do dodatków za kierownictwo oraz dyrektorskich i wizytatorskich należy księgować na paragraf 1, poz. 1c.

Ministerstwo Skarbu uprasza o podanie kwoty wypłaconej tytułem dodatku wyrównawczego w wysokości 70% uposażenia oraz dodatku miesięcznego

w wysokości 80% uposażenia przez poszczególne władze centralne w podległym im resorcie.

II.

Rada Ministrów uchwaliła ponadto na posiedzeniu w dniu 21 lipca br. przyznać wszystkim emerytowanym cywilnym funkcjonariuszom państwowym, sędziom i prokuratorom, oraz wojskowym zawodowym otrzymującym zaopatrzenie ze Skarbu Państwa na zasadzie obowiązujących ustaw emerytalnych bez względu na ich miejsce zamieszkania zamiast dodatku miesięcznego wypłacanego na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 17 czerwca 1922 r. począwszy od dnia 1 sierpnia br. aż do odwołania miesięczny dodatek zależny od wysokości pobieranego zaopatrzenia wraz ze wszystkimi dodatkami, a mianowicie: dla osób, których zaopatrzenie wynosi do 20 000 mk miesięcznie – w kwocie 14 000 mk, a dla osób otrzymujących zaopatrzenie ponad 20 000 mk w kwocie 7000 mk.

Dodatek ten w powyższej wysokości przysługuje też wdowom i sierotom po wyżej wymienionych, z tym jednak ograniczeniem, że suma dodatku przyznana wdowie i sierotom nie może przekraczać kwoty 14 000 mk.

Osobom pobierającym dary z łaski lub renty kolejowe (inwalidzi kolejowi), których łączna kwota zaopatrzenia wraz ze wszystkimi dodatkami drożynianymi nie przekracza miesięcznej kwoty 10 000 mk, przyznaje się dodatek w kwocie 7000 mk z tym ograniczeniem, że suma dodatku przyznana wdowie i sierotom nie może przekraczać kwoty 7 tysięcy mk.

Wyłączone od powyższych dodatków są osoby pobierające zaliczkowo ze Skarbu Państwa zaopatrzenie emerytalne na rachunek państw obcych, wdowy i sieroty będące na służbie państwowej lub samorządowej, a pobierające zaopatrzenie emerytalne z tytułu służby męża, względnie ojca lub matki, jako też osoby, którym przyznano w drodze łaski zaopatrzenie emerytalne według pewnych stopni służbowych, względnie stopni płac.

Nadmienia się, że powyższy dodatek należy wypłacić tym tylko emerytom, względnie pozostałym po nich wdowom i sierotom, którzy pobierają zaopatrzenie emerytalne (emeryturę, pensję wdowią, sierocą, dar z łaski lub rentę kolejową) przynajmniej od dnia płatności dodatku, względnie nabyli później w dniu płatności dodatku prawo do zaopatrzenia emerytalnego, lecz go dotychczas nie zrealizowali.

Miesięczny dodatek dla emerytów (względnie wdów i sierot) należy wypłacić w dniu 1 sierpnia br., równocześnie z wypłatą zaopatrzenia emerytalnego (emerytury, pensji wdowiej, sieroczej, daru z łaski lub renty kolejowej) oraz następnie zawsze aż do odwołania równocześnie z wypłatą zaopatrzenia za odnośny miesiąc, a wydatek spowodowany z tego tytułu należy zarachować w budżecie Ministerstwa Skarbu w dziale 4-tym, paragraf 1a „Doraźne zasiłki cywilne”, o ile dotyczy zaopatrzenia emerytalnego cywilnego, względnie w paragrafie 2a „Doraźne zasiłki wojskowe”, o ile dodatek dotyczy wojskowego zaopatrzenia emerytalnego.

Ministerstwo (Izba Skarbowa) zechce podać do wiadomości Ministerstwa Skarbu wysokość sum wypłaconych tytułem powyższego dodatku.

Za MINISTRA SKARBU
/-/ Wyszatycki
Dyrektor Departamentu Prezydialnego

MINISTERSTWO SKARBU
L.1971/Pr./W.A.

Warszawa, dn. 21 lipca 1922 r.

Wydziałowi Prezydialnemu, wszystkim Departamentom i Urzędom Ministerstwa Skarbu, wszystkim Wydziałom Departamentu Budżetowego, Głównemu Urzędowi Kasowemu, Centralnej Kasie Państwowej, Wydziałowi Rachunkowemu, Generalnej Dyrekcji Monopoli Tytoniowego i Generalnej Dyrekcji Loterii Państwowej.
w/m.

Do wiadomości i wydania dalszych zarządzeń, z tym, że wszystkie Izby Skarbowe zawiadamia się równocześnie⁹⁵.

DYREKTOR DEPARTAMENTU PREZYDIALNEGO
fWyszatycki

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

---

⁹⁵ W załączeniu tabele uposażenia, których nie publikuje się.

8

PROTOKÓŁ 88-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 25 lipca 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	Artur Śliwiński
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamieński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	generał-porucznik Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Za Ministra Sprawiedliwości	
Podsekretarz Stanu	Zygmunt Rymowicz
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Minister Robót Publicznych	inż. Władysław Ziemiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 11 rano

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 21 lipca 1922 r.
2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie utworzenia Trybunału Rozjemczego w Gdańsku⁹⁶ (załącznik 1).
3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie Franciszka Moskwy sędzią Trybunału Rozjemczego w Gdańsku (załącznik 2).
4. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 24 lipca 1919 r. o policji państwowej (Dz.Pr.P. Nr 61, poz. 363) na obszar miasta Wilna i powiatów: wileńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego i trockiego (załącznik 3).
5. Uchwalono następujące wnioski Ministra Skarbu:
  - a) o otwarciu nowego kredytu w Budżecie Ministerstwa Robót Publicznych dz. 3 § 12-a „Pożyczka na odbudowę miasta i powiatu Działdowa” w wysokości 300 000 000,- marek (załącznik 4);

---

⁹⁶ Idea ta zakładała powołanie takiego organu w celu interpretacji postanowień konwencji polsko-gdańskiej z 9 listopada 1920 r. Pomysł nie wszedł w życie.

- b) o otwarciu w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych dział 3 „Odbudowa kraju” kredytów dodatkowych w ogólnej sumie 3 000 060 000,- marek (załącznik 5);
  - c) o otwarciu w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych w dziale 2 kredytów dodatkowych w sumie 1 350 000 000,- marek (załącznik 6);
  - d) o otwarciu w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych kredytów dodatkowych w ogólnej sumie 2 398 500 000,- marek (załącznik 7);
  - e) o otwarciu w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Poczty i Telegrafów na okres bieżący kredytów dodatkowych w łącznej sumie 10 866 354 000,- marek (załącznik 8);
  - f) o otwarciu kredytu dodatkowego w budżecie Ministerstwa Sprawiedliwości w dziale 3 § 10 poz. 3 (Żywność dla więźniów) w wysokości 393 120 000,- marek (załącznik 9).
6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie umundurowania i wyekwipowania armii (załącznik 10).
7. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej dekretu z 25 stycznia 1919 r. o nabywaniu i posiadaniu broni i amunicji (Dz.Pr.P.P. z 1919 r. Nr 9, poz. 123) (załącznik 11).
8. Uchwalono załączony wniosek w sprawie przyznania dodatkowych środków lokomocji dla Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarjatu do walki z epidemiami (załącznik 12).
9. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozszerzeniu granic miasta Kałuszyna (załącznik 13).
10. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozciągnięciu na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z 19 lipca 1921 r. w przedmiocie utworzenia rady rzemieślniczej przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu (Monitor Polski z 1921 r. Nr 176, poz. 239) oraz o zwiększeniu liczby członków tej rady (załącznik 14).
11. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia artykułów 456, 492 i 509 ustawy górniczej rosyjskiej (zbiór praw tom VII wyd. 1912 r.) (załącznik 15).
12. Uchwalono następujące wnioski Ministra Skarbu:
- a) o zezwolenie firmie „Wurzel i Brach – dom bankowy w Wiedniu I Helferstorferstr. 15” na nabycie od firmy „Majer Lifschütz” udziału 2½% netto kopalni „Piłsudski I” w Borysławiu (załącznik 16);
  - b) o zezwolenie obywatelowi niemieckiemu Fryderykowi Wolterowi na nabycie od Ottona Hinza nieruchomości w Wąbrzeźnie (załącznik 17);
  - c) o zezwolenie Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością we Lwowie „Compagnie Internationale des Pétroles” na nabycie od Marii z Głabińskich Polackowej nieruchomości we Lwowie (załącznik 18).

13. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie czasowego zajęcia przymusowego na okres trzech lat gruntów włościńskich położonych przy wsiach Myszków, Połomia i osadzie Witkowizna powiatu będzińskiego, przez które przechodzi bocznica prowadząca od stacji Myszków do żwirowni Żarki (załącznik 19).

14. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie zezwolenia na wprowadzenie pracy na trzy zmiany w tartakach (załącznik 20).

15. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie ordynacji wyborczej do Sejmu Śląskiego (załącznik 21) w redakcji objętej załącznikiem 22. ° oraz załączony projekt dekretu o zarządzeniu wyborów do Sejmu Śląskiego⁹⁷ (załącznik 23)^c.

Posiedzenie trwało od 11 rano do 2 po południu
i od 5 po południu do 7 wieczorem

†Artur Śliwiński†

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie utworzenia Trybunału Rozjemczego w Gdańsku.
2. Wniosek o mianowanie p. Franciszka Moskwy sędzią Trybunału Rozjemczego w Gdańsku.
3. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 24 lipca 1919 r. o policji państwowej (Dz.Pr.P. Nr 61, poz. 363) na obszar miasta Wilna i powiatów: wileńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego i trockiego⁹⁸.
4. [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie otwarcia nowego kredytu w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych na odbudowę miasta i powiatu Działdowa].
5. [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych w dziale 3 „Odbudowa kraju” nowego kredytu].
6. [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych w dziale 2 nowego kredytu].
7. [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych kredytów dodatkowych w dziale 3 Budowa nowych linii i dziale 4 Odbudowa zniszczonych przez wojnę linii i budowli kolejowych].
8. [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Poczty i Telegrafów kredytów dodatkowych].

---

⁹⁷ Pierwsze wybory do Sejmu Śląskiego odbyły się 24 września 1922 r., a 10 października tego roku sejm ów zebrał się na swojej pierwszej sesji.

⁹⁸ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 26 lipca 1922 r. w przedmiocie wprowadzenia organizacji policji państwowej na obszar Ziemi Wileńskiej, Dz.U. RP 1922, nr 62, poz. 560 i 561.

9. [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Sprawiedliwości kredytu dodatkowego na żywność dla więźniów].
10. Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu w sprawie tworzenia zapasów mobilizacyjnych na umundurowanie i wyekwipowanie Armii.
11. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej dekretu z 25 stycznia 1919 r. o nabywaniu i posiadaniu broni i amunicji (Dz.Pr.P.P. z 1919 r. Nr 9, poz. 123)⁹⁹.
- 12a. Wniosek na Radę Ministrów w sprawie przyznania dodatkowych środków lokomocji dla Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarzatu do walki z epidemiami.
- 12b. [Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego i Naczelnego Komisarza do Walki z Epidemiami w sprawie powiększenia etatu samochodów].
13. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Kałuszyna¹⁰⁰.
- [13a.] Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Kałuszyna].
14. Rozporządzenie Rady Ministrów o rozciągnięciu na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z 19 lipca 1921 r. w przedmiocie utworzenia Rady Rzemieślniczej przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu oraz o zwiększeniu liczby członków tej Rady¹⁰¹.
- [14a.] Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów o rozciągnięciu na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z 19 lipca 1921 r. w przedmiocie utworzenia Rady Rzemieślniczej przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu oraz o zwiększeniu liczby członków tej Rady].
15. [Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów o zatwierdzenie projektu ustawy w przedmiocie uzupełnienia artykułów 456, 492 i 509 Ustawy Górniczej Rosyjskiej z 1912 r. i złożenie Sejmowi Ustawodawczemu].
16. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia firmie Wurzel i Brachdom bankowy w Wiedniu I Hoferstorferstr. 5 na nabycie od firmy Majer Liftschütz udziału 2½% netto w kopalni „Piłsudski I” w Borysławiu.
17. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi niemieckiemu p. Fryderykowi Wolterowi na nabycie od p. Ottona Hinza nieruchomości w Wąbrzeźnie.
18. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością we Lwowie „Compagnie Internationale des Petroles” na nabycie od p. Marii z Głębińskich Polackowej nieruchomości we Lwowie¹⁰².
19. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie czasowego zajęcia przymusowego na okres 3-ich lat gruntów włościańskich, położonych przy wsiach Myszków,

---

⁹⁹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 lipca 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej dekretu z dnia 25 stycznia 1919 r. o nabywaniu i posiadaniu broni i amunicji, Dz.U. RP 1922, nr 64, poz. 576.

¹⁰⁰ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 lipca 1922 r. o rozszerzeniu granic miasta Kałuszyna, Dz.U. RP 1922, nr 65, poz. 586.

¹⁰¹ Treści rozporządzenia nie publikuje się.

¹⁰² Nie publikuje się.

- Połomja i osadzie Witkowizna powiatu Będzińskiego, przez które przechodzi bocznicza prowadząca od st. Myszków do żwirowni „Żarki”¹⁰³.
20. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zezwolenia na wprowadzenie pracy na 3 zmiany w tartakach.
- 21 i 22. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie ordynacji wyborczej do Sejmu Śląskiego¹⁰⁴.
23. Projekt dekretu o zarządzeniu wyborów do Sejmu Śląskiego¹⁰⁵.

Załącznik 1

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie utworzenia Trybunału Rozjemczego w Gdańsku

RZECZPOSPOLITA POLSKA   WARSZAWA, DN. 24 czerwca 1922
RÉPUBLIQUE POLONAIS   VARSOVIE, LE
MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
MINISTÈRE DES AFFAIRES ETRANGÈRES
N° K.T./957/22

Wniosek

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie utworzenia Trybunału Rozjemczego w Gdańsku.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Do dnia 27 lipca 1922 r. utworzony zostanie na mocy art. 11 Konwencji polsko-gdańsko-niemieckiej w sprawie wolności tranzytu między Prusami Wschodnimi, podpisanej w Paryżu dn. 21 kwietnia 1921 r., Trybunał Rozjemczy z siedzibą w Gdańsku.

Etat Trybunału Rozjemczego zostanie ustalony jak następuje:

1 sędzia polski IV kategorii płac urzędników państwowych;

1 zast. sędziego V kategorii płac;

1 agent Rządu VI kat. płac.

Na utrzymanie Trybunału Rozjemczego otwarty zostanie Ministerstwu Spraw Zagranicznych kredyt w wysokości zapewniającej:

pensje sędziego polskiego, jego zast., agenta Rządu;

45% udział Polski w pokryciu pensji Przewodniczącego Trybunału i jego zastępcy;

---

¹⁰³ Nie publikuje się.

¹⁰⁴ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 25 lipca 1922 r. w przedmiocie ordynacji wyborczej do Sejmu Śląskiego, Dz.U. RP 1922, nr 59, poz. 527.

¹⁰⁵ Nie publikuje się. Zob. Dekret o zarządzeniu wyborów do Sejmu Śląskiego, Dz.U. RP 1922, nr 59, poz. 529.

wydatki instalacyjne i biurowe Trybunału.

Wykonanie niniejszego zleca się Ministrowi Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 11 Konwencji Tranzytowej Trybunał Rozjemczy z siedzibą w Gdańsku ma być utworzony w ciągu 3-ch miesięcy licząc od dn. wymiany instrumentów ratyfikacyjnych, czyli do dn. 22 lipca 1922 r.

Art. 12 rzeczony Konwencji przewiduje zamianowanie przez Polskę jej sędziego i zastępcy. Art. 15 zaś urząd agenta Rządu.

Pensja przewodniczącego Trybunału i jego zastępcy pokrywana będzie na zasadzie art. 18 w 45% przez Polskę. Wysokość jej określą rządy po wzajemnym porozumieniu.

Wobec tego, że utworzenie Trybunału Rozjemczego jest przewidziane przez Konwencję, ratyfikowaną przez Polskę, Minister Spraw Zagranicznych ma zaszczyt prosić Radę Ministrów o uchwalenie wniosku.

Minister Spraw Zagranicznych
fSkirmunt^{f106}

Załącznik 2

Wniosek o mianowanie p. Franciszka Moskwy sędzią Trybunału Rozjemczego w Gdańsku

Warszawa, dnia .... lipca 1922

Ministerstwo Spraw Zagranicznych
A.I.5228/22

^bUchwalono 25 VII 22^b

Wniosek o mianowanie
p. Franciszka Moskwy
Sędzią Trybunału
Rozjemczego w Gdańsku.

Stosownie do art. 11 Konwencji polsko-gdańsko-niemieckiej w sprawie wolności tranzytu między Prusami Wschodnimi a resztą Niemiec, podpisanej w Paryżu w dn. 21.4.1921 r., zostaje utworzony Trybunał Rozjemczy z siedzibą w Gdańsku.

---

¹⁰⁶ Konstanty Skirmunt został zdymisjonowany 6 czerwca 1922 r. (w następstwie konfliktu z Naczelnikiem Państwa), jednakże Rada Ministrów rozpatrywała wniosek ratyfikacyjny z jego podpisem, podtrzymany przez jego następcę.

Stosownie do art. 12 tejże Konwencji Rząd Polski ma zamianować jednego z członków tego Trybunału.–

Jako najodpowiedniejszego na to stanowisko MSZ uważa p. Franciszka Moskwę, Naczelnika Wydziału Ruchu Osobowego w Ministerstwie Kolei Żelaznych, któremu pan Minister Kolei Żelaznych pismem do MSZ z dn. 11/VII Nr Pr. 2495, zezwolił na objęcie tego stanowiska.

P. Franciszek Moskwa ma za sobą duże doświadczenie w sprawach kolejowych i tranzytowych, jako długoletni wyższy urzędnik b. kolei austriacko-węgierskich, jest jednym z twórców wspomnianej Konwencji i Wiceprezesem Komitetu Tranzytowego przy MSZ.

Nadto p. Moskwa posiada duże wyrobienie polityczne, połączone z umiejętnością rokowania i reprezentacji.

Wobec powyższego proszę, aby Rada Ministrów raczyła:

Przedstawić Naczelnikowi Państwa wniosek o mianowanie p. Franciszka Moskwy Sędzią Trybunału Rozjemczego w Gdańsku.

Minister Spraw Zagranicznych

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów w dn. .... lipca 1922, punkt .... protokołu posiedzenia Rady Ministrów.

Warszawa, dnia .... lipca 1922
Prezydium Ministrów

^bL.14342^b

Załącznik 4

[Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie otwarcia nowego kredytu w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych na odbudowę miasta i powiatu Działdowa]

Warszawa, dnia 24 lipca 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY NA RADĘ MINISTRÓW.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia nowego kredytu w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych dz. 3 § 12a ^d„Pożyczka na odbudowę miasta i powiatu Działdowa”^d w wysokości 300 000000 mk.

Uzasadnienie:

Reskryptem z dnia 3 sierpnia 1920 L.48432 przyznało Ministerstwo Skarbu na odbudowę miasta Działdowa pożyczkę w kwocie 8 200 000 mk. – W wymienionym reskrypcie nie podano warunków udzielonej pożyczki, wobec czego Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 3 lipca rb. L:11528 odniosło się do Ministerstwa Robót Publicznych z żądaniem spowodowania przedstawienia przez Departament Robót Publicznych b. Dzielnicę Pruskiej uchwały Rady Miejskiej m. Działdowa upoważniającej magistrat m. Działdowa do podjęcia na cele odbudowy pożyczki zwrotnej w kwocie 8 200 000 mk, skryptu dłużnego oraz pokwitowania z odbioru całkowitej sumy.

Ministerstwo b. Dzielnicę Pruskiej w piśmie wystosowanym do Ministerstwa Robót Publicznych z dnia 12 września rb. L:5243/21 oświadczyło, że żądanego skryptu przedłożyć nie może, albowiem odbudowę Działdowa zniszczonego przez Rosjan w roku 1914 rozpoczął rząd pruski na koszt Skarbu Państwa, a przed przejściem Działdowa przez Rząd Polski delegat polski w Berlinie, podsekretarz stanu Wróblewski zapewnił delegację miasta i powiatu Działdowa w imieniu Rzeczypospolitej, że rząd polski przejmie w całości zobowiązania rządu pruskiego w sprawie odbudowy miasta i powiatu.

Stanowisko zajęte przez podsekretarza stanu Wróblewskiego poparło Ministerstwo Spraw Zagranicznych, wobec czego Ministerstwo Skarbu nie nalegając na przedłożenie wymienionych wyżej dokumentów zaniechało żądania zwrotu udzielonej pożyczki (L:17219/21/D.B.).

Ponieważ jednak kwota 8 200 000 mk nie mogła być wystarczającą na pokrycie wydatków związanych z dokończeniem odbudowy Działdowa, mieszkańcy tego miasta wystąpili z żądaniem asygnowania dalszych subsydiów i to bezzwrotnych. Ministerstwo Skarbu opierając się natomiast na obowiązujących ustawach, przewidujących jedynie zwrotną pomoc rządową, szukał w drodze ustnych konferencji i pertraktacji z Ministerstwem Robót Publicznych takiego rozwiązania, by mieszkańcom Działdowa nie odmówić pomocy, ale i nie naruszyć w niczym przepisów istniejących ustaw.

Traktowanie sprawy odbudowy Działdowa na podstawie ustawy pruskiej z dnia 3 lipca 1916 „Gesetz über die Feststellung der Kriegsschäden im Reichsgebiet” jest, zdaniem Ministerstwa Skarbu zupełnie niewskazane, ze względu na konieczność jednolitego traktowania kwestii odbudowy na całym obszarze Rzeczypospolitej, tudzież zaoszczędzenia Skarbowi Państwa wydatków, które by musiał Skarb Państwa w przeciwnym razie ponieść w odniesieniu do Działdowa w całości.

Zastosowanie ustawy z dnia 18 lipca 1919 r. do Działdowa jest również niemożliwe, gdyż wymagałoby ustawowego rozszerzenia działalności tej ustawy na obszar b. Dzielnicę Pruskiej tudzież zanulowania postanowienia ustawy niemieckiej.

Ustawowe przeprowadzenie danej sprawy wymagałoby wiele czasu, tymczasem Działdowo potrzebuje natychmiastowej pomocy.

Z wyżej podanych motywów Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Robót Publicznych uważa za konieczne przyjsie z pomocą mieszkańcom miasta i powiatu Działdowa przez udzielenie im pożyczek na dogodnych warunkach, które wynieść mają w roku bieżącym dla miasta Działdowa 200 000 000 mk zaś dla powiatu 100 000 000 mk.

Udzielaniem i ściąganiem tych pożyczek zajmie się Państwowy Bank Odbudowy na podstawie przepisów obowiązujących przy udzielaniu w ogólności pożyczek na odbudowę, z tym jednakowoż zastrzeżeniem, że w odniesieniu do potrzeb miasta Działdowa pożyczka będzie udzielona magistratowi m. Działdowa po przedłożeniu przez magistrat:

Uchwały Rady miejskiej m. Działdowa, upoważniającej magistrat do podjęcia na cele odbudowy pożyczki i gwarantującej, do czasu przeprowadzenia hipotecznego zabezpieczenia udzielonych pożyczek na poszczególnych nieruchomościach odbudowanych, spłatę pożyczki całym ruchomym i nieruchomym majątkiem miasta.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

Załącznik 5

[Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych w dziale 3 „Odbudowa kraju” nowego kredytu]

MINISTERSTWO SKARBU
No.1808/D.B./6

Warszawa, dnia 25 lipca 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY NA RADEę MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia nowego kredytu w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych dz. 3 ^d„Odbudowa kraju”^d następujących kredytów dodatkowych:

§ 2, poz. 2–b – Zasiłki na opłaty szkolne	1 860 000 mk
§ 3, poz. 1 – Komorne	5 700 000 ”
§ 3, poz. 2 – Opał, światło i utrzymanie porządku	3 500 000 ”
§ 4, poz. 2 – Materiały piśmienne	3 000 000 ”
§ 4, poz. 3 – Druki	2 000 000 ”
§ 5, poz. 1 – Podróże służbowe	30 000 000 ”

§ 5, poz. 3	– Utrzymanie samochodów i koni	42 000 000 ”
§ 9, poz. 1	– Pomoc poszkodowanym wskutek działań wojennych	1 000 000 000 ”
§ 9, poz. 5	– Budowa baraków i schronisk	1 000 000 000 ”
§ 12	– Dotacja dla Zakładu Kredytowego dla Odbudowy	912 000 000 ”
Razem		3 000 060 000 mk

Uzasadnienie.

Z otrzymywanych przez Ministerstwo Robót Publicznych sprawozdań poszczególnych Okręgowych Dyrekcji Odbudowy okazuje się, że kredyty przyznane w dziale 3 budżetu Ministerstwa Robót Publicznych na odbudowę kraju są już wyczerpane, tak że akcja rozdawnictwa materiałów musiała być wstrzymana.

Niezależnie od zwyżki cen materiałów budowlanych, a w szczególności drzewa, która od czasu opracowania budżetu dosięgła 100%, przyczyny wyczerpania przyznanych kredytów dopatrywać należy nadto w wielkiej liczbie nieodbudowanych jeszcze gospodarstw dochodzącej do 300 000, podczas gdy w preliminarzu przewidziano pomoc dla około 10 000 gospodarstw.

Z przybyłych ponadto około 100 000 rodzin repatriantów około 20 000 rodzin będących zupełnie bez dachu oczekuje doraźnej pomocy państwowej.

Również i kredyty przewidziane w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Robót Publicznych dz. 3, § 12 dla Państwowego Banku dla odbudowy są już na wyczerpaniu.

Przyjmując pod uwagę dodatnie wyniki działalności wymienionego Banku w kierunku odbudowy koniecznym jest dla podtrzymania dotychczasowej działalności Banku dla akcji odbudowy zniszczonego kraju, tak niezmiernie ważnej, powiększenie pierwotnego kredytu wynoszącego 2 088 000 000 mk o ustaloną przez Ministerstwo Robót Publicznych kwotę 912 00 000 marek do łącznej kwoty 3 000 000 000 mk.

Zaznacza się, że wedle art. 3 ustawy z dnia 23 marca 1922 o Państwowym Banku Odbudowy dotacja Skarbu Państwa dla Państwowego Banku Odbudowy ma wynosić w roku bieżącym 3 000 000 000 mk.

Niezależnie od tego zachodzi potrzeba przyznania dodatkowych kredytów na wydatki administracyjne (§ 2, 3, 4 i 5) zwiększone znacznie przez ogólny wzrost drożyzny.

MINISTER SKARBU
Jastrzębski

[Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych w dziale 2 nowego kredytu]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 24 lipca 1922 r.

Nr 1709/D.B./6.

WNIOSEK NAGŁY NA RADĘ MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych w dziale 2 następujących kredytów dodatkowych:

§ 12, poz. 4 700 000 000 Mk

§ 12, poz. 5 650 000 000 Mk.

UZASADNIENIE

^dRoboty drogowe i mostowe^d zakreślone na rok bieżący według minimalnego programu nie mogą być wykonane w ramach przyznanych kredytów, a to wskutek wyższy cen robocizny (około 100%) i materiałów (40–50%), zaszytej od chwili ustalenia kredytu.

Ponadto ogromne zniszczenie szeregu mostów podczas wiosennych wylewów wymaga znacznego podwyższenia przyznanych poprzednio kredytów, a to ze względu na konieczność doprowadzenia robót przynajmniej do takiego stadium, by zabezpieczyć wykonane już roboty przed ewentualnymi wiosennymi wylewami.

W preliminarzu budżetowym Ministerstwa Robót Publicznych na rok 1922 przewidziano w § 12, poz. 4 kredyt 2 873 100 000 Mk, a w § 12, poz. 5 – 3 440 160 000 Mk.

Wobec tego proponowane kredyty dodatkowe stanowią w stosunku do wydatków preliminowanych na budowę mostów niecałe 25%, a w stosunku do wydatków na konserwację dróg i mostów niecałe 20%, aczkolwiek ceny materiałów wzrosły o 40–50%.

MINISTER SKARBU

fJastrzębski^f

[Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych kredytów dodatkowych w dziale 3 Budowa nowych linii i dziale 4 Odbudowa zniszczonych przez wojnę linii i budowli kolejowych]

MINISTERSTWO SKARBU
Nr 1797/D.B/6

Warszawa, dnia 24 lipca 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY NA RADĘ MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Kolei Żelaznych następujących kredytów dodatkowych:

Dział 3. Budowa nowych linii.

Rozdz. 1, § 2, poz. 1. Budowa linii Kutno–Strzałków	100 000 000 Młk
” 1 ” 2 ” 2. ” ” Łódź–Kutno–Płock	1 130 000 000 ”
” 1 ” 2 ” 3. ” ” Nasielsk–Sierpc–Płock	225 000 000 ”
” 2 ” 3 ” 1. Przebudowa Węzła Warszawskiego	700 000 000 ”
” 2 ” 5 – – Budowa i przebudowa stacji	145 000 000 ”
” 2 ” 6 – – Uzupełnienie i przebudowa podtorza itd.	10 000 000 ”
” 2 ” 8 – – Budynek stacyjne, oraz inne budynki	1 500 000 ”
” 2 ” 10, poz. 1. Wydatki budowlane	41 500 000 ”
” 2 ” 10 ” 2. Urządzenia mechaniczne	5 500 000 ”

Dział 4. Odbudowa zniszczonych przez wojnę linii i budowli kolejowych.

Rozdz. 1, § 2. Odbudowa podtorza, mostów, przepustów i tuneli	40 000 000 ”
---	--------------

Razem na sumę: 2 398 500 000 Młk

UZASADNIENIE.

Ministerstwo Kolei Żelaznych wystąpiło do Ministerstwa Skarbu z żądaniem kredytów dodatkowych w wysokości – 2 823 500 000 Młk na kontynuowanie robót przy budowie trzech nowych linii kolejowych: Kutno–Strzałków, Łódź–Kutno–Płock i Nasielsk–Sierpc, przebudowę stacji: „R.d.z.”, „Kaizerhofen” i Zagrzeb, warsztatów w Krakowie oraz mostów kol. pod Toruniem i w Wilnie.

Ministerstwo Kolei Żelaznych uzasadnia powyższe żądania wzrostem cen robocizny i materiałów, które od chwili prelininowania kredytów podniosły się średnio ponad 100%, zwiększając w tym stosunku koszt wykonania robót.

Roboty pomienione należą do bardzo poważnych, przyczynią się do rozszerzenia sieci kolejowej na terytoria pozbawione komunikacji, ułatwią tranzyt przez Polskę towarów zagranicznych, zwiększając dochód eksploatacyjny oraz zaradzą w znacznym stopniu bezrobociu.

Natomiast zaniechanie ich lub zmniejszenie spowodowałoby nieobliczalne szkody w robotach już wykonanych i spowodowało wydatki na zabezpieczenie nasypów, odszkodowania dla zaangażowanych przedsiębiorców oraz powiększyłyby o tysiące rzesze bezrobotnych.

Z uwagi na to, że część robót w roku bieżącym wykończonych nie będzie, część można będzie przerzucić na rok przyszły bez szkody dla całokształtu robót, Ministerstwo Skarbu, proponując przyznanie dodatkowych kredytów w wysokościach we wniosku podanych, uważa, że kredyty te pozwolą Ministerstwu Kolei Żelaznych na przeprowadzenie robót zgodnie z zakreślonym programem.

MINISTER SKARBU
†Jastrzębski†

Załącznik 8

[Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Poczty i Telegrafów kredytów dodatkowych]

Warszawa dn. 25 lipca 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY NA RADEJ MINISTRÓW¹⁰⁷:

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1) Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Poczty i Telegrafów na okres bieżący, kredytów dodatkowych w łącznej sumie 10 866 354 000 Mk, wyszczególnionych wedle działów, paragrafów i pozycji w załączniku A, pod warunkiem zarządzenia przez Ministra Poczty i Telegrafów najpóźniej z dniem 15 sierpnia br. podwyżki taryf pocztowych, telegraficznych i telefonicznych, w celu pokrycia istniejącego niedoboru eksploatacyjnego w łącznej kwocie 5 360 000 000 Mk oraz uzyskania stosownej nadwyżki jako rezerwy na możliwe dalsze wydatki.

2) Upoważnia się Ministra Skarbu do natychmiastowego uruchomienia kwoty 69 000 000 Mk mieszczącej się w wyżej wymienionej sumie kredytów

---

¹⁰⁷ Do wniosku dołączono preliminarz budżetowy (Część 14. Ministerstwo Poczty i Telegrafów), którego nie publikuje się.

dotatkowych, a przeznaczonej na budowę linii telefonicznych w związku z akcją ochrony granicy wschodniej.

UZASADNIENIE

Suma proponowanych przez Ministerstwo Poczty i Telegrafów kredytów dodatkowych wynosi 11 905 244.000 Mk.

W drodze ustnych rokowań uzgodniono te kredyty na łączną kwotę 10 866 354 000 Mk.

Z kwoty tej przypada na:

1) wydatki osobowe	5 509 048 000 Mk
2) " rzeczowo-administracyjne	2 233 606 000 "
3) " inwestycyjne	3 123 700 000 "

ad 1. Wydatki osobowe uzasadniają zarządzone już po ustaleniu preliminarza podwyżki poborów służbowych.

ad 2. Przyczyną zwiększenia się wydatków administracyjno-rzeczowych jest wzrost cen robocizny, materiałów i artykułów potrzebnych do eksploatacji poczty, telegrafu i telefonów oraz straty kursowe o ile to dotyczy kwot preliminowanych na zakupy względnie wypłaty zagraniczne z innych tytułów (np. koszta ruchu zagranicznego).

ad 3. Wydatki inwestycyjne powiększyły się:

- a) wskutek przyczyn wymienionych ad 2.
- b) wskutek konieczności uskutecznienia nowych, w preliminarzu nieprzewidzianych wydatków, jak np.: budowa drugiej linii telefonicznej Warszawa-Katowice 320 000 000 Mk, budowa pierwszej linii telefonicznej Warszawa-Wilno 500 000 000 Mk, budowa linii telefonicznych w związku z akcją ochrony granic wschodnich 69 000 000 Mk i inne mniejsze wydatki.

W toku rokowań odbytych w Ministerstwie Skarbu w dniach 15, 17 i 18 lipca br. w przedmiocie kredytów dodatkowych, ustalono nadwyżkę dochodów, jaka wpłynie do kas pocztowych z tytułu podwyżek niektórych taryf pocztowych, zarządzonych już po otwarciu pełnego preliminarza na rok 1922, w łącznej kwocie 3 298 000 000 Mk.

Po odjęciu zatem tej kwoty od sumy uzgodnionych kredytów dodatkowych, łącznie z eksploatacyjnym deficytem inspektoratu pocztowego w Katowicach oraz kredytami dodatkowymi udzielonymi poprzednio osobnymi aktami, po potrąceniu wydatków inwestycyjnych, otrzymamy niedobór eksploatacyjny w kwocie 5 360 354 000 Mk, na który dotąd nie ma pokrycia.

Ponadto liczyć się należy z dalszymi wydatkami osobowymi wobec uchwalonego właśnie przez Radę Ministrów 20% dodatku drożyznianego i 20% dodatku wyrównawczego, nie mówiąc już o możliwym dalszym wzroście wydatków rzeczowo-administracyjnych i dalszych stratach kursowych.

Powyższy stan finansowy gospodarki pocztowej narzuca bezwzględną konieczność takiego podwyższenia wszystkich taryf pocztowych, które by nie tylko pokryło istniejący deficyt, lecz ponadto zapewniło uzyskanie pewnej rezerwy na pokrycie ewentualnych dalszych wydatków eksploatacyjnych.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

Załącznik 9

[Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Sprawiedliwości kredytu dodatkowego na żywność dla więźniów]

MINISTERSTWO SKARBU
Nr 491/D.B./4

Warszawa, dnia 24 lipca 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY

Rada Ministrów uchwalić raczy:
Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia kredytu dodatkowego w budżecie Ministerstwa Sprawiedliwości w Dziale 3, § 10, poz. 3 (Żywność dla więźniów) w wysokości 393 120 000 mk.

UZASADNIENIE.

Ministerstwo Sprawiedliwości wystąpiło do Ministerstwa Skarbu z żądaniem kredytu dodatkowego ^dna żywność dla więźniów^d w wysokości 515 000 000 mk.

Żądanie swoje motywuje Ministerstwo Sprawiedliwości zwyczajną cen artykułów pierwszej potrzeby, w szczególności wykazuje, że koszt wyżywienia jednego więźnia wynosi obecnie 240 marek, a nie 140 marek, jak przyjęto przy układaniu budżetu.

Ministerstwo Skarbu natomiast przyjmuje wzrost powyższego kosztu na 220 mk, a zatem o 80 mk więcej i w następstwie tego uznaje kredyt dodatkowy w wysokości 393 120 000 mk za wystarczający.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu w sprawie tworzenia zapasów mobilizacyjnych na umundurowanie i wyekwipowanie Armii

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH
Gabinet Ministra
L.4977/G.M.II.tj.

Warszawa, dnia .... 1922.

^hOdpis^h

WNIOSEK

Ministerstwa Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu w sprawie tworzenia zapasów mobilizacyjnych na umundurowanie i wyekwipowanie Armii.

RADA MINISTRÓW UCHWALIĆ RACZY:

Upoważnia się Ministerstwo Spraw Wojskowych do zakupu względnie wyprodukowania we własnym zakresie i w niżej oznaczonym terminie następujących przedmiotów umundurowania i ekwipunków na zapas mobilizacyjny:

Przedmiot	Do dnia 1.10.1922 r.	Od dnia 1.10. do 31.12 1922 r.	RAZEM:
Płaszcze	200 000	400 000	600 000
Trzewiki	200 000	-	200 000
Chlebaki	200 000	-	200 000
Ładownice	100 000	100 000	200 000
Pasy główne	200 000	-	200 000
Koce	200 000	-	200 000
Kamizelki ciepłe	100 000	300 000	400 000
Kożuszki kaw.	30 000	20 000	50 000
Koszule ciepłe	200 000	400 000	600 000
Kalesony ciepłe	200 000	400 000	600 000
Kominiarki	200 000	400 000	600 000
Onuce	1 200 000	-	1 200 000
Rękawiczki	300 000	300 000	600 000
Buty filcowe	30 000	20 000	50 000
Kożuchy	20 000	20 000	40 000
Berlacze	20 000	20 000	40 000

Równocześnie upoważnia się
Ministerstwo Skarbu do otwarcia
Ministerstwu Spraw Wojskowych,
na ten cel dodatkowego kredytu,
w wysokości Mk 21 996 400 000
w Dz. 3-im § 1 poz. 1 budżetu na r. 1922.

Kredyt powyższy uruchomiony
będzie stopniowo w drodze zaliczek,
na zasadzie przedstawionych Ministerstwu
Skarbu projektów umów.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
-/ / Sosnkowski
Generał-Dywizji

UZASADNIENIE

Zapasy mobilizacyjne na umundurowanie Armii są nader szczupłe. Wynoszą zaledwie 400 000 kompletów, lecz bez płaszczy i ciepłej bielizny. Większych ilości przedmiotów umundurowania i ekwipunku nie gromadzono z powodów oszczędnościowych.

Na wypadek zatargu zbrojnego jesienią z ^asąsiedniem^a wschodnim większa część powołanego pod broń żołnierza byłaby bez ciepłej odzieży.

Wobec tego koniecznym jest śpieszne uzupełnienie przede wszystkim zimowych sort mundurowych i pewnych części ekwipunku.

Ze względu na techniczną niemożliwość zrealizowania całego programu mundurowego do końca br., część zakupu odkłada się na rok 1923, z tym jednak, że cały zapas powinien być gotowy najpóźniej do dnia 1 kwietnia 1923 roku.

Za zgodność
fRadecki^f
Radecki
Porucznik

Wniosek na Radę Ministrów w sprawie przyznania dodatkowych środków lokomocji dla Naczelnego Nadzwyczajnego Komisariatu do walki z epidemiami

Wniosek na Radę Ministrów
Komisji dla spraw likwidacji nadliczbowych
środków lokomocji

W sprawie przyznania dodatkowych środków lokomocji dla Naczelnego Nadzwyczajnego Komisariatu do walki z epidemiami¹⁰⁸

Uchwałą z 1 grudnia 1921 r. Rada Ministrów przyznała Naczelnemu Nadzwyczajnemu Komisariatowi samochodów sztuk 64 – w tym osobowych 13, sanitarnych 25, ciężarowych 26.

Wobec wznowienia się epidemii w początkach roku z wiosną Naczelną Nadzwyczajny Komisariat wystąpił o przyznanie mu kredytów na dodatkowe samochody i z konieczności faktu uruchomił, prócz przyznanych jeszcze do dnia 1 lipca 1922 r., sztuk 23 – w tym osobowych 6, sanitarnych 11, ciężarowych 4 – razem samochodów 87.

Obecnie wobec wzmożenia się czynności Naczelną Nadzwyczajny Komisariat wskutek

- 1) objęcia całej części sanitarnej JUR'a;
- 2) pojawienia się pierwszych przypadków cholery na Kresach;
- 3) konieczności nadzwyczajnych zarządzeń w powiatach kresowych i kontroli tychże;
- 4) konieczności przydzielenia środków lokomocji dyrektorom wojewódzkich urzędów zdrowia, jako inspektorom sanitarnym Naczelnego Nadzwyczajnego Komisariatu –

Naczelną Komisariat zwrócił się o przyznanie dodatkowo 8 samochodów osobowych.

Wobec powyższego i wobec grozy powstawania w powiatach wschodnich nowych epidemii, zwalczanie których musi być bardzo intensywne, natychmiastowe i obejmujące całe Kresy Wschodnie, jak również wobec tego, że dobre wyniki wydawanych zarządzeń polegają na możliwości ustawicznej i szybkiej kontroli, wreszcie wobec przyznania na ten cel przez Ministerstwo Skarbu

---

¹⁰⁸ Naczelną Nadzwyczajny Komisariat do Walki z Epidemiami powołano do życia w 1920 r. Podstawą jego działalności był utworzony jeszcze w lipcu 1919 r. Centralny Komitet do Walki z Durem Plamistym.

odpowiednich kredytów, Komisja dla spraw likwidacji nadliczbowych środków lokomocji wniosek popiera i proponuje:

Etat samochodów przydzielonych do rozporządzenia Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami, ustalony uchwałą z 1 grudnia 1921 r. na 64 samochodów czynnych i 15 rezerwowych, powiększony następnie wskutek rozszerzenia się akcji przeciwepidemicznej do 87 samochodów czynnych zwiększa się z dniem ... lipca br. o dodatkowych 8 samochodów czynnych. Etat więc Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarzatu ustala się na czas wzmożonej akcji przeciwepidemicznej na 15 samochodów rezerwowych (bez szoferów) i 95 samochodów czynnych (z szoferami) – w tej liczbie samochodów osobowych 32, sanitarnych 43 i ciężarowych 35.

Załącznik 12b

[Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego i Naczelnego Komisarza do Walki z Epidemiami w sprawie powiększenia etatu samochodów]

WNIOSEK

Ministra Zdrowia Publicznego
i
Naczelnego Komisarza do Walki z Epidemiami

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Etat samochodów przydzielonych do rozporządzenia Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do Walki z Epidemiami powiększa się z dniem 17 VIII z 87 – do 95, tj. o 8 samochodów.

U m o t y w o w a n i e

W związku ze wzmożeniem się czynności Urzędu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do Walki z Epidemiami

- a) wskutek objęcia całej części sanitarnej akcji repatriacyjnej (JUR'a)
- b) wskutek pojawienia się pierwszych przypadków cholery wymagających nadzwyczajnych zarządzeń w powiatach kresowych i konieczności szybkiej kontroli wykonania tych zarządzeń,
- c) wskutek konieczności wzmożenia nadzoru sanitarnego w zagrożonych epidemiami Województwach ze strony Dyrektorów Wojewódzkich Urzędów Zdrowia, którzy środków lokomocji nie posiadają i którym tych środków lok. dostarczyć musi NNK, jako Inspektorom Sanitarnym Naczelnego Nadzwyczajnego

Komisariatu dotychczasowy etat samochodów NNK okazał się niewystarczający i zachodzi konieczność powiększenia go o 8 samochodów, przy czym nadmieniam, że w uzgodnionym z Ministerstwem Skarbu budżecie wymienione samochody są preliminowane.

^fChodźko^f
MINISTER ZDROWIA PUBLICZNEGO
i
NACZELNY NADZWYCZAJNY KOMISARZ
DO WALKI Z EPIDEMIAMI

Rada Ministrów na posiedzeniu
z dn. ....
powzięła uchwałę zgodną z wnioskiem.

PREZYDENT MINISTRÓW

Załącznik [13a]

Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Kałuszyna]

UZASADNIENIE.

Zarówno wieś Zawoda, jak i kolonie Kałuszyn i Irkuck graniczą bezpośrednio z miastem Kałuszynem, stanowiąc z nim jeden kompleks budynków. Wymienione osiedla wiejskie utraciły już do pewnego stopnia charakter wiejski, mieszkańcy bowiem Zawody i kolonii Kałuszyn trudnią się przeważnie handlem i drobnym przemysłem, nie wyłączając ludności rolniczej, dla której zajęcie handlem stanowi uboczne źródło zarobkowania.

Wymienione miejscowości okalają m. Kałuszyn ze wszystkich prawie stron, nie pozwalając mu rozszerzać się.

Prócz tego m. Kałuszyn osiągnie, zawdzięczając rozszerzeniu granic, pożądane zwiększenie ludności. Obecnie m. Kałuszyn posiada ludności 5971 osób, w czym około 79% Żydów, a po przyłączeniu wsi Zawoda i kolonii Kałuszyn liczba ludności dojdzie do 7000, przy czym % ludności chrześcijańskiej znacznie wzrośnie.

Projektowane do włączenia pastwisko „Karczunek” położone jest tuż przy mieście i stanowi własność miasta, które nabyło go w roku 1921. Wymienione miejscowości, jak również pastwisko należą do gm. Kuflew, jednakże z obszarem tej gminy nie graniczą, stanowią enklawę administracyjną na terenie miasta i gmin sąsiednich.

Zebrania gromadzkie miejscowości wymienionych nie zgodziły się na przyłączenie ich do miasta, motywując swoje stanowisko tym, że rzekomo mają one

charakter rolniczy i że nie posiadają wspólnych interesów z miastem. Pod tym względem inna jest opinia Rady gminy Kuflew i ogólnego zebrania tej gminy. Uchwały ich stwierdzają mianowicie, że ludność wsi Zawoda i kol. Kałuszyn trudnią się handlem i że miejscowości wymienione otaczają m. Kałuszyn ze wszystkich stron, tamując jego rozbudowę.

^hOgólne zebranie^h ^cZgromadzenie gminne^c gm. Kuflew 251 głosami przeciw 77 wypowiedziało się za przyłączeniem wymienionych osiedli do m. Kałuszyna, co daje miarę o słuszności sprawy, gdy wziąć pod uwagę zazwyczaj opozycyjne stanowisko gminy, gdy chodzi o uszczuplenie bodaj drobnej części jej obszaru.

Wydział powiatowy w Mińsku Mazowieckim wypowiedział się przeciwko przyłączeniu wsi Zawody. Stanowisko swoje w tej sprawie Wydział motywuje tym, iż wieś tę dzieli od miasta rzeczka oraz że wieś jest słabo zaludniona oraz położona na mokrych gruntach, co stanowi jakoby przeszkodę do rozwoju miasta w tym kierunku. W tym względzie zauważyć należy, że rzeczka Witówka jest zbyt drobną przeszkodą naturalną, aby mogła wywierać negatywny wpływ na rozbudowę miasta, o czym zresztą świadczy fakt, że m. Kałuszyn już swymi budowlami przekroczyło ową rzeczkę i zabudowania miasta i wsi zlewają się ze sobą. Okoliczność, że w. Zawoda słabo zaludniona nie może stanowić o przynależności jej do miasta lub gminy wiejskiej pod względem administracyjnym.– Sekcja Rady Wojewódzkiej oraz Wojewoda warszawski wypowiedzieli się za włączeniem wymienionych miejscowości do miasta.–

Załącznik [14a]

Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów o rozciągnięciu na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej rozporządzenia Rady Ministrów z 19 lipca 1921 r. w przedmiocie utworzenia Rady Rzemieślniczej przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu oraz o zwiększeniu liczby członków tej Rady]

Uzasadnienie.

Przyłączenie Ziemi Wileńskiej do Rzeczypospolitej Polskiej i liczne memoriały rzemieślników i drobnych przemysłowców ujawniły pilną potrzebę zwiększenia liczby członków Rady Rzemieślniczej, mianowanych zarówno spośród przedstawicieli rzemieślników zawodowców, jak i spośród działaczy społecznych na polu rzemiosł i drobnego przemysłu.

Żądania sfer rzemieślniczych z kresów wschodnich i zachodnich Rzeczypospolitej powołania ich przedstawicieli do Rady Rzemieślniczej w celu obrony reprezentowanych przez nich interesów stanu rzemieślniczego należy uznać za słuszne i zasługujące na uwzględnienie przez stosowne zwiększenie liczby

przedstawicielei rzemieślników z 15 na 19, i działaczy społecznych z 5 na 8, biorąc szczególnie pod uwagę najbardziej zniszczone pożogą wojenną kresy wschodnie oraz województwa Stanisławowskie i Tarnopolskie.

Załącznik 15

[Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów o zatwierdzenie projektu ustawy w przedmiocie uzupełnienia artykułów 456, 492 i 509 Ustawy Górniczej Rosyjskiej z 1912 r. i złożenie Sejmowi Ustawodawczemu]

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
W-wa DN. .... kwietn. 1922 R.
N° 2623/Pr.

Wniosek
MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU
na Radę Ministrów

Rada Ministrów raczy zatwierdzić poniższy projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia artykułów 456, 492 i 509 Ustawy Górniczej Rosyjskiej (Zb.Pr. Tom VII wyd. 1912 r.) do złożenia Sejmowi Ustawodawczemu.

Projekt

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Ustawa

z dnia .... 1922 roku

w przedmiocie uzupełnienia artykułów 456, 492 i 509 Ustawy Górniczej Rosyjskiej (Zbiór Praw Tom VII wyd. 1912 r.)¹⁰⁹.

Motywy

W Małopolsce i b. Dzielnicy Pruskiej na mocy działającego tam prawa górniczego austriackiego względnie pruskiego, rudy miedziane podlegają tzw. „wolności górniczej”, tj. mogą być poszukiwane i wydobywane na gruntach prywatnych bez uzyskania zgody właścicieli tych gruntów, na obszarze zaś b. Królestwa Kongresowego rosyjska Ustawa Górnicza stosuje wolność górniczą tylko do rud żelaza, cynku i ołowiu i do węgla kopalnych.

---

¹⁰⁹ Nie publikuje się.

Złoża rudy miedzianej w Królestwie są znane od dawna. O istnieniu górnictwa miedzianego w Królestwie w wieku XV-tym mamy już dowody historyczne. Wiadome jest też, że w tymże XV wieku górnicy sprowadzeni z Olkusza rozpoczęli wydobywanie rudy miedzianej i wytapianie z niej miedzi w dobrach biskupów krakowskich w miejscowości Miedziana Góra pod Kielcami.

W początku wieku XVI-go przemysł miedziany w okolicach Kielc doszedł już widocznie do takiego stopnia rozwoju, że wymagał pewnej reglamentacji państwowej, na co wskazuje akt króla Zygmunta I-go w r. 1525, przepisujący, aby gwarkowie gór Chęcińskich nie sprzedawali miedzi, lazury i ołowiu bez wiedzy podżupka Chęcińskiego.

Ścisłych danych o ówczesnej produkcji miedzi nie posiadamy, ale że musiała ona być znaczna dowodzi fakt, iż w r. 1511 kupcy niemieccy spławili Wisłą do Gdańska tyle miedzi, że ją tam Holendrzy załadowali na 68 swych statków. Miedź ta pochodziła z kopalń miedzianogórskich.

To było w początku wieku XVI-go, a z końca tego wieku mamy takie wskazówki:

Po wielkim pożarze zamku krakowskiego w r. 1595 miedzi dla pokrycia odbudowanego zamku dostarczył ze swych kopalń Jerzy Radziwiłł, kardynał i biskup krakowski.

Tenże Jerzy Radziwiłł w r. 1599 z powodu erekcji probostwa w Tumlinie zastrzegł, aby kopalnie miedzianogórskie dostarczały co kwartał kościołowi i proboszczowi tumlińskiemu po jednym centnarze miedzi.

Przemysł miedziany w Kieleckim przetrwał do połowy XVII-go w. i następnie był wznowiony w końcu XVIII-go wieku przy Stanisławie Auguście.

Miedź huty miedzianogórskiej szła wówczas do mennicy warszawskiej, gdzie z niej bito zdawkową monetę, a oprócz tego z kopalni w Miedzianej Górze wydobyto wiele pięknego malachitu w bryłach.

W początku XIX-go wieku przemysł miedziany w Kieleckim prawie zupełnie upadł, aż do roku 1816. Wznowione w miedzianogórskiej kopalni i hucie roboty dały za okres lat 9-ciu (1818–1827) przeszło 7000 ton rudy i ok. 600 ton miedzi metalicznej. Jednocześnie w Niewachlowie i Białogonie wyrobiono w latach 1818–1826 – 747 grzywien srebra i od 200 do 800 centnarów miedzi rocznie.

W roku 1827 z powodu znacznego przyptywu wody, ^aktórego^a technika ówczesna nie była w stanie podoląć, roboty na kopalni miedzianogórskiej zostały w złożach miedzi wstrzymane i trwały jeszcze przez jakiś czas w złożach rudy żelaznej, które się tam na przemian z pokładami rudy miedzianej znajdują.

Powyżej przytoczone dane wskazują na to, że złoża rudy miedzianej w pow. Kieleckim mogą mieć poważne znaczenie w gospodarce państwowej, co też potwierdza Państwowy Instytut Geologiczny w swojej „Opinii w sprawie kontynuowania robót górniczych na Miedzianej Górze”, wydanej dnia 20-go października 1921 r., w której to opinii prof. Morozewicz wskazuje, że „...złoża miedzianogórskie

nie są bynajmniej wyczerpane i w głębszych swych poziomach muszą posiadać pierwotne rudy siarczkowe, dotychczas wcale przez eksploatację nietknięte”.

Na kilka lat przed ostatnią wojną w tymże powiecie Kieleckim około wsi Miedzianka została założona przez prywatnych przedsiębiorców nowa kopalnia miedzi. Okupanci wzięli ją pod zarząd przymusowy i za czas od r. 1916 do 1918 wydobyli z niej ilość rudy, odpowiadającą z górą 100 000 kg miedzi metalicznej.

Jednocześnie okupanci przedsięwzięli roboty w celu uruchomienia kopalni w Miedzianej Górze, ale ich nie ukończyli, a po wyjściu okupantów roboty te przejął i poprowadził dalej Rząd Polski. Obecny stan robót pozwala mieć nadzieję, że wkrótce można będzie rozpocząć odbudowę złoża rudy i, jeśli wyniki tych robót będą dodatne, wówczas oprócz bezpośredniej korzyści w formie dostarczenia Państwu pewnej ilości metalu, który w ogóle jest sprowadzany z zagranicy, będą one jeszcze miały duże znaczenie dla zachęcenia zastosowania prywatnego kapitału do przemysłu miedzianego.

Na przeszkodzie rozwojowi kopalnictwa miedzianego w Królestwie stanie jednakże ta okoliczność, że jak wskazano wyżej według Ustawy Górniczej Rosyjskiej wydobywanie rudy miedzianej może się odbywać tylko za zgodą właściciela gruntów, w których się ta ruda znajduje. Uzyskanie zaś tej zgody, zwłaszcza u drobnych właścicieli, w praktyce jest rzeczą nadzwyczajnie trudną i kosztowną.

W taki sposób w Królestwie tj. właśnie tam, gdzie istnieją naturalne korzystne warunki dla rozwoju przemysłu miedzianego, prawo górnicze stawia temu przemysłowi takie przeszkody, jakich nie znają prawa działające w innych dzielnicach Rzplitej, nie posiadających tych korzystnych dla przemysłu miedzianego warunków.

Słusznym przeto i zgodnym z interesem gospodarki państwowej byłoby ujednostajnienie w tym względzie przepisów prawa dla całego obszaru Rzplitej Polskiej.

Wobec dużego znaczenia, jakie prawdopodobnie będzie miała Państwowa Kopalnia rudy miedzianej w Miedzianej Górze dla rozwoju kopalnictwa miedzianego w Królestwie, potrzeba zagwarantować tej kopalni możliwość swobodnego rozwoju robot w różnych kierunkach, w jakim to celu zastrzega się dla niej wyłączne na czas do trzech lat prawo uzyskania nadań na sąsiednich z kopalnią gruntach.

Ponieważ złoża rudy miedzianej mają zwykle formę żył o znacznej rozciągłości przy nieznacznym wymiarze poprzecznym, więc wymagania artykułu 492 Ustawy Górniczej co do geometrycznej formy nadań, przystosowane do złóż w postaci pokładów, powinny być w stosunku do rudy miedzianej odpowiednio zmienione.

Wymaganie wynagrodzenia właścicieli gruntów za użytkowanie wnętrza, przewidziane w art. 509 Ustawy Górniczej, oczywiście winno być rozciągnięte i na wydobywanie rudy miedzianej i przy tym według wyższej z norm wskazanych w tym artykule, tj. 1% od wydobytej rudy.

Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia firmie Wurzel i Brach dom bankowy w Wiedniu I Hoferstorferstr. 5 na nabycie od firmy Majer Liftschütz udziału 2½% netto w kopalni „Piłsudski I” w Borysławiu

MINISTERSTWO SKARBU
Departament Kredytowy
L. 3950/I

Warszawa, dnia 18 lipca 1922 r.

Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia firmie Wurzel i Brach dom bankowy w Wiedniu I Heferstorferstr. 5 na nabycie od firmy Majer Liftschütz udziału 2½% netto kopalni „Piłsudski I” w Borysławiu.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów na podstawie ustawy z dnia 24 marca 1920 o nabywaniu nieruchomości przez obcokrajowców (Dz.Ust. Rz.P. z r. 1920 Nr 31 poz. 178) zezwala firmie Wurzel i Brach dom bankowy w Wiedniu I Helferstrasse 15 na nabycie od firmy Majer Liftschütz udziału 2½% netto kopalni „Piłsudski I” w Borysławiu, położonej na terenie parcel gruntowych lk.1033, 1034, 1035, 1042/I, 968/4 w Borysławiu oraz parcel gruntowych lk. 350, 351, 352/I, 353 i bud. I kat. 3, 54, 52/2 w Mrażnicy za minimalną cenę 8 250 000 Mkp.

Uzasadnienie

Firma Wurzel i Brach prosi o udzielenie zezwolenia na kupno powyższego udziału kopalni „Piłsudski I”.

Poselstwo Polskie w Wiedniu wydało zaświadczenie z dnia 16 czerwca br. Nr 1535/D, że firma rzeczona cieszy się opinią poważnej i solidnej firmy bankierskiej, której właściciele wskutek pokrewieństwa z poważnymi polskimi rodzinami w Polsce mieszkającymi utrzymują żywą łączność z krajem.

Ministerstwo Przemysłu i Handlu w piśmie z dnia 28 czerwca br. Nr W.N. 1392/22 zgadza się na udzielenie zezwolenia pod warunkiem, iż przed wydaniem zezwolenia firma Wurzel i Brach złoży przez firmę Majer Liftschütz poświadczenie zgody na sprzedaż tego udziału. Poświadczenie takie zostało w Ministerstwie Skarbu złożone.

MINISTER SKARBU
-/ Jastrzębski

Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi niemieckiemu p. Fryderykowi Wolterowi na nabycie od p. Ottona Hinza nieruchomości w Wąbrzeźnie

MINISTERSTWO SKARBU

Departament Kredytowy

Wydział I

Nr DK/3712/I

Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów
w sprawie zezwolenia obywatelowi niemieckiemu
p. FRYDERYKOWI WOLTEROWI na nabycie
od p. Ottona Hinza nieruchomości w Wąbrzeźnie.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów na podstawie ustawy z dnia 24 marca 1920 r. o nabywaniu nieruchomości przez obcokrajowców (Dz.Ust. Rz.P. z r. 1920 Nr 31 poz. 178) zezwała obywatelowi niemieckiemu p. FRYDERYKOWI WOLTEROWI na nabycie od p. Ottona Hinza nieruchomości w mieście Wąbrzeźnie, zapisanej do ksiąg gruntowych w gminie Wąbrzeźno karty gruntowej Nr 1072 za minimalną cenę 29 000 Mkp.

Uzasadnienie

Obywatel niemiecki p. Fryderyk Wolter prosi o udzielenie zezwolenia na kupno powyższej nieruchomości. W podaniu petent nadmienia, że nieruchomość nabył na zasadzie kontraktu kupna-sprzedaży z dnia 11 marca 1920 r. jeszcze jako obywatel polski, lecz nie uzyskał aktu przewłaszczenia. W dniu 5 sierpnia 1920 r. petent optował na rzecz Niemiec, wobec czego sprzedawca opierając się na ustawie z dnia 24 marca 1920 r. nie chce zgodzić się na akt przewłaszczenia.

W międzyczasie petent kontraktem z dnia 27 maja 1921 r. sprzedał powyższą nieruchomość obywatelowi polskiemu b. kapitanowi Wojsk Polskich obecnie urzędnikowi Ministerstwa Spraw Zagranicznych p. Emilowi Czaplowskiemu.

Z uwagi, że udzielenie zezwolenia p. Wolterowi na nabycie nieruchomości umożliwi w rezultacie przepisanie tytułu własności wspomnianej realności na Polaka, Ministerstwo Skarbu nie znajduje przeszkód do udzielenia rzeczowego zezwolenia.

Warszawa, dn. 14^c lipca 1922 r.

MINISTER SKARBU

fjastrzębski^f

**Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zezwolenia na wprowadzenie
pracy na 3 zmiany w tartakach**

JT.

DO
RADY MINISTRÓW

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującego rozporządzenia.

TREŚĆ ROZPORZĄDZENIA

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia .... 1922 roku w sprawie zezwolenia na wprowadzenie pracy na 3 zmiany w tartakach¹¹⁰.

UZASADNIENIE

Ponieważ według opinii Ministerstwa Robót Publicznych motywy, przytoczone w uzasadnieniu projektu rozporządzenia w powyższej sprawie, uchwalonego przez Radę Ministrów w dn. 3 lutego rb. (Dz.U. RP 1922 r. Nr 11 poz. 93) nie straciły dotychczas swego znaczenia, i ze względu na to, że w myśl art. 6 p. d. ustawy z dn. 18/XII-19 o czasie pracy w przemyśle i handlu (Dz.U. RP 1920 Nr 2 poz. 7) rozporządzenie takie wydane być może za każdym razem na okres nie dłuższy, niż 3 miesięczny, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej uważa za konieczne przyjęcie załączonego projektu rozporządzenia.

Warszawa dnia 25 lipca 1922 r.

Minister
Darowski^f

Wpłynęło na Radę Ministrów
dnia .... 1922 r.

Uchwała zapadła zgodnie
z wnioskiem.

Prezydent Ministrów

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

---

¹¹⁰ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 3 lutego 1922 r. w sprawie zezwolenia na wprowadzenie pracy na 3 zmiany w tartakach, Dz.U. RP 1922, nr 11, poz. 93.

9

PROTOKÓŁ 89-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 28 lipca 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	Artur Śliwiński
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamiński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	dr Stefan Ossowski
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Poczt i Telegrafów	inż. Włodzimierz Dobrowolski
Minister Robót Publicznych	inż. Władysław Ziemiński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Radca Prezydium Rady Ministrów Za Ministra Spraw Wojskowych	dr Jerzy Buzek generał-podporucznik Józef Rybak

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 25 lipca 1922 r.
2. Minister Spraw Zagranicznych referuje sprawę nominacji sędziego rozjemczego w Trybunale Rozjemczym w Bytomiu (załącznik 1).

Rada Ministrów upoważnia Prezesa Rady Ministrów do mianowania w porozumieniu z Ministrami Spraw Zagranicznych i Sprawiedliwości polskiego członka Trybunału Rozjemczego w Bytomiu.

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych o mianowanie Leona Karlińskiego Prezesem Dyrekcji kolei państwowych w IV stopniu służbowym i członkiem wspólnego Komitetu Naczelnego w Bytomiu (załącznik 2).

4. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie etatów Państwowego Banku Rolnego (załącznik 3).

5. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie uzupełnienia rozporządzenia z 30 maja 1922 r. o dodatkach za kierownictwo dla cywilnych urzędników państwowych (załącznik 4).

6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Orderu „Orła Białego” b. Prezydentowi Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej p. Woodrow Wilson (załącznik 5).

7. Uchwalono objęte załącznikami 6 do 10 wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych.

8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie budowy gmachu na pomieszczenie Senatu (załącznik 11).

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przekazania agend grobownictwa wojennego (załącznik 12) z tą zmianą, że przekazuje się je Ministerstwu Robót Publicznych zamiast Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

10. Uchwalono załączony projekt ustawy dotyczącej kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminariach nauczycielskich państwowych i prywatnych (załącznik 13).

11. Uchwalono wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy o trybunale kompetencyjnym (załącznik 14).

Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego, by artykułowi 4 ustęp c) nadano osnowę: „w liczbie 6 spośród osób, które piastowały urząd w sądownictwie albo administracji”, nie uzyskał większości.

12. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 23 stycznia 1920 r. o rozszerzeniu działania przepisów ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. o załatwieniu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi (Dziennik Praw z 1919 r. Nr 65 poz. 394) na zatargi zbiorowe między właścicielami nieruchomości miejskich a dozorcami domowymi (załącznik 15).

13. Minister Spraw Wewnętrznych powiadamia Radę Ministrów, że dowiedziawszy się o wniosku sejmowej komisji konstytucyjnej, żeby ustalić termin wyborów do Sejmu na 20 października, a do Senatu na 5 listopada, odniósł się pisemnie do Marszałka Sejmu z prośbą, by termin wyborów do Sejmu oznaczono najwcześniej na dzień 5 listopada, zaś dzień wyborów do Senatu na dzień 12 listopada, a to z uwagi na to, by dla czynności przygotowawczych (opracowanie i opublikowanie rozporządzeń wykonawczych do ordynacji, zjazdy instrukcyjne wojewodów i starostów) pozostawić czas dostateczny.

°Posiedzenie zamknięto o godzinie 9 wieczór^c.

^fArtur Śliwiński^f

14. Zastępca Prezydium Rady Ministrów powiadamia Radę Ministrów o memoriałach, jakie wpływają do Prezydium Rady Ministrów w sprawie zwijania sądów powiatowych i urzędów podatkowych we Wschodniej Małopolsce. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości oświadczenie Ministra Skarbu, że skasowanie urzędów podatkowych nie ma na celu względów oszczędnościowych, lecz ujednostajnienie systemu oraz oświadczenie Ministra Sprawiedliwości, że dotąd na terenie Małopolski zwinięto 3 sądy powiatowe ze względu na nieznaczne agendy, brak sił sędziowskich oraz zły stan pomieszczeń. Z tych samych powodów

projektowane jest zwinięcie jeszcze trzech sądów. Zwinięcie sądów nastąpiło tylko w wypadkach nieodzownej konieczności.

Załączniki

Wykaz:

1. Notatka [przygotowana przez Wydział Północny Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie nominacji sędziego rozjemczego w Trybunale Rozjemczym w Bytomiu].
2. Wniosek o mianowanie p. Leona Karlińskiego Prezesem Dyrekcji Kolei Państwowych w IV stopniu służbowym i członkiem wspólnego Komitetu Naczelnego w Bytomiu¹¹¹.
3. Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie etatów Państwowego Banku Rolnego.
4. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie uzupełnienia rozporządzenia z 30 maja 1922 r. o dodatkach za kierownictwo dla cywilnych urzędników państwowych¹¹².
5. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Orderu „Orla Białego” p. Woodrow Wilson.
6. Wnioski Ministerstwa Spraw Zagranicznych o nadanie Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw zagranicznych.
7. Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie Krzyża Komandorskiego z Gwiazdą orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw zagranicznych.
8. Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie Krzyża Komandorskiego orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw zagranicznych.
9. Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Oficerskiego orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw zagranicznych.
10. Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych.
11. [Wniosek o polecenie Ministerstwu Robót Publicznych wybudowania sali na pomieszczenie Senatu według planów i kosztorysów znajdujących się w posiadaniu Prezydium Rady Ministrów].
12. Wniosek o przekazanie agend grobownictwa wojennego Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.
13. Projekt ustawy dotyczącej kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminariach nauczycielskich państwowych i prywatnych¹¹³.
14. Ustawa o Trybunale Kompetencyjnym¹¹⁴.

---

¹¹¹ Nie publikuje się.

¹¹² Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 28 lipca 1922 r. w przedmiocie uzupełnienia rozporządzenia z 30 maja 1922 r. o dodatkach za kierownictwo dla cywilnych urzędników państwowych, Dz.U. RP 1922, nr 74, poz. 667.

¹¹³ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z 26 września 1922 r. dotycząca kwalifikacji zawodowych do nauczania w szkołach średnich ogólnokształcących i seminariach nauczycielskich państwowych i prywatnych, Dz.U. RP 1922, nr 90, poz. 828.

¹¹⁴ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z 25 listopada 1925 r. o Trybunale Kompetencyjnym, Dz.U. RP 1925, nr 126, poz. 897.

15. Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o uchwalenie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dn. 23 stycznia 1920 r. o rozszerzeniu działania przepisów ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi (Dziennik Praw z 1919 r. Nr 65 poz. 394) na zatargi zbiorowe między właścicielami nieruchomości miejskich a dozorcami domowymi].

Załącznik 1

Notatka [przygotowana przez Wydział Północny Ministerstwa Spraw Zagranicznych w sprawie nominacji sędziego rozjemczego w Trybunale Rozjemczym w Bytomiu]

Notatka

Wydział Północny prosi Pana Ministra, by raczył porozumieć się z Panem Ministrem Sprawiedliwości w sprawie nominacji Sędziego rozjemczego w Trybunale Rozjemczym w Bytomiu.

Na stanowisku tym jest dotąd p. Wiceminister Seyda, który jednak, jak Panu Ministrowi wiadomo, dawno podał się do dymisji, a sprawa jego zwolnienia z dotychczasowego stanowiska jest niezmiernie aktualna ze względu na konieczność objęcia przez niego posterunku Przedstawiciela Rządu, którego brak daje się z dnia na dzień bardziej odczuwać.

Prócz tego w najbliższych dniach (około 1 sierpnia rb.) musi wyjechać Trybunał Rozjemczy do Berlina, celem przedstawienia się Rządowi, po czym przyjedzie również w tym samym celu do Warszawy. Brak naszego członka Trybunału uniemożliwia tę podróż, co jest nadzwyczaj dla nas przykrem.

Wobec tego Wydział Północny prosi Pana Ministra, by raczył poddać pod głosowanie Rady Ministrów następujący wniosek nagły:

„Rada Ministrów upoważnia ^hPana Prezydenta^h ^cP. Rady^c Ministrów do mianowania w porozumieniu z ^hPP.^h Ministrami Spraw Zagranicznych i Sprawiedliwości polskiego członka Trybunału Rozjemczego w Bytomiu”.

Nominacja ta winna być przeprowadzona najpóźniej do dnia 31 bm., tak aby kandydat mógł dnia 1-go sierpnia rano stanąć już w Katowicach, gdzie by go przedstawił Pan Wiceminister Seyda Trybunałowi Rozjemczemu i wprowadził na urządowanie. Kandydatami na to stanowisko są obecnie: dr Jan Sławski i p. Dyr. Miller z Ministerstwa Sprawiedliwości.

Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego w przedmiocie etatów Państwowego Banku Rolnego

WNIOSEK
Prezesa Głównego Urzędu Ziemińskiego
w przedmiocie etatów Państwowego Banku Rolnego
Rada Ministrów uchwalić raczy:

Zatwierdza się etat zasadniczy stałych urzędników Centrali Państwowego Banku Rolnego¹¹⁵, wyszczególniony w załączonym przy niniejszym wniosku wykazie.

UZASADNIENIE

Wniosek niniejszy przedkłada się Radzie Ministrów na podstawie i w myśl art. 22 Statutu Państwowego Banku Polskiego (Dz.Ust. Nr 59/21, poz. 369).

Pan Minister Skarbu pismem z dn. 24 czerwca rb. Nr 3162/Pr. powyższy etat zaakceptował.

UCHWALONE W DNIU 5 MAJA 1922 ROKU PRZEZ RADĘ NADZORCZĄ PAŃSTWOWEGO BANKU ROLNEGO, WNIOSKI W PRZEDMIOCIE ETATU ZASADNICZEGO STAŁYCH URZĘDNIKÓW CENTRALI PAŃSTWOWEGO BANKU ROLNEGO.

	Stanowisko	Stopień służbowy	Ilość
	<u>A. URZĘDNICY</u>		
1.	Dyrektor Naczelny	III	1
2.	Dyrektor	IV	3
3.	Vice-Dyrektor (zastępca Dyrektora)	V	2
4.	Naczelny Buchalter	V	1
5.	Szef Wydziału	VI	3
6.	Sekretarz Dyrekcji	VII	1
7.	Buchalter	VII	4
8.	Referent	VII	2
9.	Kontroler	VII	1
10.	Kasjer	VII	1
11.	Korespondent	VII	1
12.	Starszy pomocnik buchaltera	VIII	8
13.	Pomocnik referenta	VIII	4
14.	Pomocnik kasjera	VIII	1
15.	Likwidator (urzędnik eksped. bank.)	VIII	2
16.	Intendent	VIII	1

¹¹⁵ Państwowy Bank Rolny w Warszawie – powstał w 1919 r. jako Polski Bank Rolny, nazwę zmodyfikowano w 1921 r.

17.	Pomocnik buchaltera	IX	15
18.	Sekretarz	IX	5
19.	Archiwista	IX	1
20.	Starszy urzędnik rachunkowy	X	12
21.	Starszy kancelista	X	3
22.	Starsza maszynistka	X	4
23.	Urzędnik rachunkowy	XI	4
24.	Kancelista	XI	1
25.	Maszynistka	XI	1
		Razem	82
26.	<u>B. NIŻSI FUNKCJONARIUSZE</u>		
27.	Woźni III-go stopnia		4
28.	Starszy goniec		1
	Młodszy goniec		2
Ogółem			89

II. Naczelny Dyrektor, Dyrektorowie Banku otrzymują dodatek funkcyjny za kierownictwo (art. 2 Rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 4 października 1920 r. o dodatkach reprezentacyjnych i dodatkach za kierownictwo dla urzędników państwowych – Dz.Ust. Nr 97, poz. 638).

III. Dyrekcja Państwowego Banku Rolnego poza przewidzianym etatem może angażować pracowników kontraktowych lub prowizorycznych dla wykonywania prac fachowych lub pewnych doraźnych czynności Banku oraz niższych funkcjonariuszów.

Ogólna suma wydatków na uposażenie pracowników nieobjętych etatem nie może przekraczać 20% sumy uposażeń, ustalonych na podstawie etatu.

IV. Etat niniejszy nie obejmuje etatów Oddziałów i Agentur.

PREZES RADY NADZORCZEJ
/-/ Stefczyk

Załącznik 5

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Orderu „Orła Białego” p. Woodrow Wilson

czerwca 2
P.D/2080/22

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Orderu „Orła Białego” p. Woodrow Wilson.

UZASADNIENIE.

Woodrow Wilson, jako b. Prezydent Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, ze względu na udział Stanów Zjednoczonych w wojnie europejskiej oraz na konferencji pokojowej w Wersalu w związku z uznaniem Państwa Polskiego powinien otrzymać odznaczenie.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy, na mocy art. 11 Ustawy o ustanowieniu Orderu „Orła Białego”, przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa p. Woodrow Wilson do nadania Orderu „Orła Białego”.

Minister Spraw Zagranicznych:

Rada Ministrów uchwaliła

Warszawa, dnia

Prezydent Ministrów:

Załącznik 6

Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw zagranicznych

WNIOSKI MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH

o nadanie

Wielkiej Wstęgi Orderu „Odrodzenia Polski”
obywatelom państw zagranicznych

1. Antoni Władysław Kłobukowski	poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny Rzeczypospolitej Francuskiej, delegat fran- cuski w Komisji Odszkodowań w Wiedniu	Nr 727/Or
2. André Tardieu	b. minister, b. delegat francuski na Konferencji pokoju, deputowany Seine et Oise	Nr 726/Or
3. Frank L. Polk	b. podsekretarz Stanów Zjednoczonych, delegat na konfe- rencję pokojową	Nr 740/Or
4. Robert Lansing	b. sekretarz Stanu oraz prze- wodniczący Komisji Stanów Zjednoczonych na konferencji pokojowej	Nr 756/Or

5. Yevrem Simitch	Posel nadzwyczajny i minister pełnomocny J.K.M. króla Serbów, Kroatów i Słoweńców w Polsce	Nr 785/Or
6. José Manoel de Azevedo Marques	Minister Spraw Zagranicznych Brazylii	Nr 787/Or
7. Theodore G. Emandi	Posel nadzw. i Minister Pełnom. Rumunii	Nr 753/Or ^c

Rada Ministrów uchwaliła dnia .... lipca 1922 r.

Załącznik 7

Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie Krzyża Komandorskiego z Gwiazdą orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw zagranicznych

WNIOSKI MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH o nadanie

Krzyża Komandorskiego z Gwiazdą Orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw zagranicznych

1. Emile Bourgeois	Profesor historii w Sorbonie, członek Akademii Nauk we Francji ¹¹⁶	Nr 733/Or
2. Maurice Francis Egan	b. poseł w Kopenhadze, profesor	Nr 734/Or
^h 3. Jan Smulski	Prezes Wydziału Narodowego w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej	Nr 748/Or ^h
^h 4. Theodore G. Emandi	Posel Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny Rumunii	Nr 753/Or ^h
5. Oscar Kiriacescu	b. minister finansów Rumunii, dyrektor Banku Państwa	Nr 755/Or
6. James C. Logan jr.	Pułkownik, członek Komisji Odszkodowań, Główny reprezentant Hoovera w Europie	Nr 757/Or
7. Ion Papiniu	Minister pełnomocny Rumunii, członek Konferencji Belgradzkiej ¹¹⁷	Nr 760/Or

¹¹⁶ Tak w tekście. Powinno być: Akademia Nauk Politycznych i Moralnych.

¹¹⁷ Konferencja Belgradzka przyniosła konwencję o rozejmie mocarstw sprzymierzonych z Węgrami i odejściu Chorwacji do państwa południowych Słowian.

8. Nicholas Murray Butler	Rektor Columbia University w New York ¹¹⁸ , obecnie poseł Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w Kopenhadze	Nr 762/Or
9. William Phillips	Podsekretarz Stanu w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej	Nr 765/Or
10. J. Tresnea Greceano	Minister pełnomocny, szef proto- kołu rumuńskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych	Nr 767/Or

Rada Ministrów uchwaliła dnia .... lipca 1922 r.

Załącznik 8

Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie Krzyża Komandorskiego orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw zagranicznych

WNIOSKI MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH o nadanie Krzyża Komandorskiego Orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw zagranicznych

1. Georges Grosjean	Deputowany francuski, był szefem gabinetu Ministra sprawiedliwości oraz sędzią w Lionie i Wersalu	Nr 735/Or
2. Toma Dumitrescu	Pułkownik wojsk rumuńskich	Nr 743/Or
3. Dr Franciszek Fronczak	obywatel Stanów Zjednoczonych, oddał usługi przy organizowaniu oddziałów armii polskiej we Francji	Nr 745/Or
4. Samuel Vauclain	Prezes Baldwin Locomotive Works, współdziała przy tworzeniu Izby amerykańsko-polskiej	Nr 749/Or
5. Georges Caracostea	inżynier, inspektor generalny kolei rumuńskich, członek Konferencji Belgradzkiej	Nr 752/Or

---

¹¹⁸ Columbia University w Nowym Jorku datuje swoje początki na 1754 r., kiedy powstał jako King's College. Imię Kolumba wprowadzono w 1794 r.

6. Henrique José de Saules	Dyrektor Protokołu w Minist. Spraw Zagranicznych w Brazylii	Nr 789/Or
7. Paul Escudier	Wiceprezes Komisji Spraw Zagranicznych parlamentu francuskiego	Nr 790/Or

Rada Ministrów uchwaliła dnia .... lipca 1922 r.

Załącznik 9

Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Oficerskiego orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw zagranicznych

WNIOSKI MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH

o nadanie

odznak Kawalera Krzyża Oficerskiego Orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw zagranicznych

1. Georges Jonasset	b. dyrektor biura w Ministerium finansów francuskim, oddał usługi sprawie polskiej na konferencji pokojowej oraz w Komisji Odszkodowań	Nr 737/Or
2. Arthur Anastasie	Sekretarz poselstwa rumuńskiego, członek Konferencji Belgradzkiej	Nr 742/Or
3. Allan Dawson	Naczelny redaktor „New York Tribune”	Nr 744/Or
4. François de St. Phalle	Prezes Amerykańsko-Polskiej Izby Handlowej, wiceprezes Baldwin Locomotive Works	Nr 746/Or
5. Herbert Satterlee	Bardzo wpływowy adwokat w sferach finansowych Ameryki	Nr 747/Or
6. Pierre Cheysson	Inspektor we francuskim Ministerstwie Finansów, oddał usługi sprawie polskiej na Konferencji pokojowej i w Komisji Odszkodowań	Nr 751/Or

7. William C. Boyden	b. delegat międzynarodowego Towarzystwa Ligi Czerwonego Krzyża na Polskę, oddał usługi swą działalnością humanitarną	Nr 761/Or
8. William R. Castle	Członek Zarządu Amerykańskiego Czerwonego Krzyża, oddał usługi na polu ^a humanitarnej ^a	Nr 763/Or
9. Vernon Lyman Kellogg	Profesor w Stanford University w Kalifornii, członek Amerykańskiej Misji Ratunkowej dla Polski	Nr 764/Or

Rada Ministrów uchwaliła dnia .... lipca 1922 r.

Załącznik 10

Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych

WNIOSKI MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH
o nadanie

odznak Kawalera Orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych

1. Hamilton Holt	Pisarz i działacz społeczny, uczestnik prac Konferencji Pokojowej w Paryżu	Nr 736/Or
2. Georges Lemaître	Docent Uniwersytetu, sekretarz deputowanych Lorain i Grosjean	Nr 738/Or
3. Geoffrey Parsons	Redaktor artykułów wstępnych w „New York Tribune”	Nr 759/Or
4. Jerzy Didier (zmiana uchwały Rady Ministrów z 21 grudnia)	Sekretarz Generalny Czerwonego Krzyża belgijskiego	Nr 788/Or
5. Julia Destrée (zmiana uchwały Rady Ministrów z 21 grudnia)	Jedna z najczynniejszych członków Komitetu „Pro Polonia”	” ”
6. Hr. Julia Carton de Wiart (zmiana uchwały Rady Ministrów z 21 grudnia)	Członek Komitetu „Pro Polonia”, stoi na czele sekcji dla ratowania dzieci polskich	” ”

Zmiana uchwał Rady Ministrów z 5 grudnia 1921 r.

7. Maurice Henriquet	b. redaktor polityki zagranicznej w „Nation Belge”, obecnie w „Neptun”	”	”
8. Eugenia Hammer	Współpracowniczka pisma „Metropole”, gorliwa przyjaciółka Polski	”	”
9. Gustaw Van Zypo	redaktor naczelny „Independance Belge”	”	”
10. Andrzej Dumont	Doktor medycyny, leczył darmo Polaków	”	”
11. Georginia Dumont	wspomagała Polaków w instytucjach dobroczynnych przez nią założonych	”	”
12. Małgorzata Philippson	dyrektorka szatni w Comité National Belge	”	”
13. Oscar Englebert	przewodził akcję zapomogową i specjalnie ^a duży ^a czynił dla Polaków	”	”

Załącznik 11

[Wniosek o polecenie Ministerstwu Robót Publicznych wybudowania sali na pomieszczenie Senatu według planów i kosztorysów znajdujących się w posiadaniu Prezydium Rady Ministrów]

Warszawa dnia 27 lipca 1922 r.

Do Prezydium Rady Ministrów

^hWobec tego, że^h ^cZgodnie z wyciągiem prot. 74 posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dn. 16 czerwca 1922 r. przy zarządzonym głosowaniu nad wnioskiem Ministra Robót Publicznych o rozbudowę gmachu Sejmowego celem pomieszczenia Senatu okazała się znaczna większość głosów za wnioskiem.

Uchwała jednak nie nastąpiła wobec sprzeciwienia się Min. Skarbu. Po założeniu formalnego protestu przez Min. Rob. Publ. ze względu na fatalne skutki zahamowania tejże sprawy, zastępca Ministra Skarbu zakomunikował, iż Ministerstwo Skarbu uznaje konieczność wybudowania gmachu i zgadza się na przyznanie na ten cel kredytu 3000 000 000 mk zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z 29 marca. Wobec konieczności budowy oraz wobec równoczesnej zwwyżki cen Min. Robót Publicznych zgłasza

WNIOSEK

Rada Ministrów uznając konieczność wybudowania sali na pomieszczenie Senatu według planów i kosztorysów znajdujących się w posiadaniu Prezydium Rady Ministrów poleca Min. Rob. Publ. przystąpienie do natychmiastowego zrealizowania projektu przeznaczając równocześnie na ten cel kwotę 400 000 000 mk, którą Min. Skarbu przekaże do dyspozycji Min. Rob. Publ.

Minister Robót Publicznych
/-/ Ziemiński

Załącznik 12

Wniosek o przekazanie agend grobownictwa wojennego Ministerstwu Spraw Wewnętrznych

WYDZIAŁ WYZNAŃ NIEKATOLICKICH   Warszawa, dnia 30 czerwca 1922 r.
Przy M.S.Wojsk.
Nr 1735/W.W.N.
Telef.107-13

Wniosek o przekazanie agend grobownictwa wojennego Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

Do RADY MINISTRÓW

W myśl § 225 i 226 Traktatu Wersalskiego Polska obowiązana jest opiekować się grobami wszystkich żołnierzy, pochowanych na jej terenie podczas wielkiej wojny światowej.

Zadanie to na czas wojny poruczone zostało Ministerstwu Spraw Wojskowych, które w tym celu utworzyło Główny Urząd Opieki nad Grobami Wojennymi¹¹⁹ z Ekspozyturami przy D.O. Genach.

Ze względu na konieczność zwrócenia szczególniejszej uwagi w czasie prowadzenia działań wojennych na zaspokajanie potrzeb walczącej armii, MSWojsk. zmuszone było zakres pracy Głównego Urzędu Opieki nad Grobami Wojennymi

---

¹¹⁹ Główny Urząd Opieki nad Grobami Wojennymi – urząd działający w imieniu najpierw Ministerstwa Spraw Wojskowych, a następnie Ministerstwa Robót Publicznych, zajmujący się opieką nad grobami. Z czasem powstało stowarzyszenie Towarzystwo Polskiego Żałobnego Krzyża, które w 1925 r. zostało przekształcone w Polskie Towarzystwo Opieki nad Grobami Bohaterów.

ograniczyć do załatwiania spraw najniezbędniejszych i dać mu możliwie szczupły personel, przewidując rozszerzenie i reorganizację tego Urzędu z chwilą wejścia w okres pracy pokojowej.

Grobownictwo wojenne, jeśli ma sprawnie i należycie funkcjonować, jak tego wymagają nasze zobowiązania moralne i międzynarodowe, musi posiadać swoje Ekspozytury od Województw, aż do gmin włącznie.

MSWojsk., nie ^dposiadając ściślejszego związku z organami samorządowymi, zmuszone byłoby tworzyć nowe, liczne urzędy, obciążając tym sposobem znacznymi wydatkami Skarb Państwa, wobec czego, ze względów oszczędnościowych, ograniczyło się tylko do już istniejącego Głównego Urzędu Opieki nad Grobami Wojennymi i jego przy D.O.K. Ekspozytur^d, polecając tym ostatnim wszelkie dane, dotyczące ewidencji mogił i cmentarzy, co do stanu i liczby, oraz wiadomości o mogiłach poszukiwanych, ściągając za pośrednictwem starostw i urzędów gminnych, gdyż Urzędy Opieki nad Grobami Wojennymi, ze względu na ich nieliczny personel i duże koszty związane ze służbowym wyjazdem urzędników, same prac powyższych przeprowadzić nie mogą.

Powoduje to jednak poważną zwłokę w urzędowaniu, gdyż termin i sposób załatwiania korespondencji Urzędów Opieki nad Grobami Wojennymi zależy tylko od dobrej woli starostw i urzędów gminnych, organów samorządowych, zupełnie od MSWojsk. niezależnych.

Z powyższego wynika, że MSWojsk. jest najmniej powołane do zajmowania się grobownictwem wojennym i że względy oszczędnościowe oraz ekonomii pracy i czasu wskazują na konieczność podjęcia grobownictwa wojennego przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, które, posiadając sieć swych organizacji, sięgających poprzez województwa, starostwa i gminy do każdej wioski, jest najbardziej do tego powołane i ma gotowy aparat administracyjny, mogący objąć grobownictwo wojenne bez tworzenia w tym celu specjalnych nowych urzędów.

Zważywszy:

1) że Główny Urząd Opieki nad Grobami Wojennymi, ze względu na małą ilość swych Ekspozytur i ich personelu, nie jest w możności bez pomocy władz samorządowych wykonywania poruczonych mu zadań, gdyż nawet podstawą prowadzenia ewidencji mogił i cmentarzy jest materiał nadsyłany przez starostwa;

2) że jest zmuszony zwracać się do wszystkich gmin i urzędów parafialnych z prośbą o zawiadomienie o stanie mogił i zarządzenie ich podporządkowania, przy czym, nie mając na nie wpływu służbowego, często nie otrzymuje nawet odpowiedzi;

3) że starostwo posiada w każdej miejscowości swego przedstawiciela (wójt), a więc może służbowo wpływać na pielęgnację i konserwację mogił żołnierskich, nawet w poszczególnych wsiach, gdzie znajdują się zaleźni od wójta sołtysi – wtedy, gdy dogładanie grobów przez Urz. Op. nad Grob. Woj. powoduje olbrzymie koszty;

4) że ekshumacje zwłok obecnie przeprowadzają starostowie i wydają na nie zezwolenia;

5) że przy każdym starostwie istnieje:

- a) referent rolny,
- b) architekt,
- c) inżynier,

którzy mogą:

- a) kierować obsadzaniem cmentarzy drzewami i roślinami, remontem mogił i ich upiększeniem;
- b) i c) wykonywać plany, szkice, kosztorysy i kierować wznoszeniem odpowiednich budowli;

6) że starostwa mogą najłatwiej uzyskać materiał, potrzebny do celów ewidencyjnych i sprawdzić wszelkie niejasności;

7) że starostwa mogą najlepiej zorganizować opiekę nad grobami wojennymi, będąc w stosunkach służbowych, aż do sołtysa włącznie;

8) że starostwa mogą najłatwiej informować strony o stanie mogił i dostarczyć im w razie potrzeby szkice sytuacyjne;

9) że starostwa, znając stosunki miejscowe, najlepiej mogą wpłynąć na zorganizowanie silnej propagandy na rzecz starostwa i powiatowych kół Tow. „Polskiego Żałobnego Krzyża”;

10) że wysunięty przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w piśmie do Pana Ministra Robót Publicznych (z dnia 21/II. rb. Nr 18 taj.) motyw, iż nie posiada odpowiedniego aparatu technicznego i administracyjnego do objęcia robót ziemnych, budowlanych i ciesielskich (ekshumacje zwłok, komasacje mogił, darniowanie i okopywanie, sporządzanie krzyży) odpada, gdyż prace te drogą przetargów oddaje się przedsiębiorcom prywatnym, a nadzór nad planowym i estetycznym urządzeniem cmentarzy wykonywać może istniejący przy każdym województwie „Oddział Sztuki i Kultury”, posiadający rysownika, konserwatora i architekta, a oprócz tego mający do rozporządzenia aparat fotograficzny, co pozwala na robienie z cmentarzy zdjęć fotograficznych stale wymaganych przez poselstwa zagraniczne.

Stawiam wnioszek:

1) istniejący przy Ministerstwie Spraw Wojskowych Urząd Opieki nad Grobami Wojennymi wraz ze wszystkimi jego agendami – rozwiązać;

2) całokształt prac Głównego Urzędu Opieki nad Grobami Wojennymi wraz z niezbędnie potrzebnym personelem przejmie Ministerstwo Spraw Wewnętrznych;

3) wszystkie agendy grobownictwa wojennego aż do zupełnego zlikwidowania i przejęcia przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych prowadzą nadal swe prace i pozostają przy Ministerstwie Spraw Wojskowych;

4) likwidację Urzędu Opieki nad Grobami Wojennymi przy D.O.K. przeprowadzi kierownik Urzędu, zdając szczegółowy raport dowódcy O.K. i Głównemu Urzędowi Opieki nad Grobami Wojennymi.

W miarę likwidacji zwalnia się zbędny personel urzędniczy.

5) likwidację Głównego Urzędu Opieki nad Grobami Wojennymi przeprowadzi w ciągu dwóch miesięcy od uchwały Rady Ministrów Naczelnik Głównego Urzędu Opieki nad Grobami Wojennymi lub jego zastępca, zdając raport Ministrowi Spraw Wojskowych.

W miarę likwidacji zwalnia się zbędny personel urzędniczy.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
[Sosnkowski]
GEN.-POR.

Załącznik 15

[Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej o uchwalenie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dn. 23 stycznia 1920 r. o rozszerzeniu działania przepisów ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi (Dziennik Praw z 1919 r. Nr 65 poz. 394) na zatargi zbiorowe między właścicielami nieruchomości miejskich a dozorcami domowymi]

DO
RADY MINISTRÓW

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej wnosi o uchwalenie następującego wniosku.

TREŚĆ WNIOSKU

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia .... 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dn. 23 stycznia 1920 r. o rozszerzeniu działania przepisów ustawy z dnia 1 sierpnia 1919 r. o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi (Dziennik Praw z 1919 r. Nr 65 poz. 394) na zatargi zbiorowe między właścicielami nieruchomości miejskich a dozorcami domowymi [...] ¹²⁰.

---

¹²⁰ Dalszej części treści wniosku nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 28 lipca 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z 23 stycznia 1920 r. o rozszerzeniu działania przepisów ustawy z 1 sierpnia 1919 r. o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi, na zatargi zbiorowe między właścicielami nieruchomości miejskich, a dozorcami domowymi, Dz.U. RP 1922, nr 62, poz. 555.

UZASADNIENIE.

Dozorcy domowi m. Wilna kilkakrotnie zwracali się do Okręgowego Inspektora Pracy prosząc o rozpoczęcie pertraktacji w sprawie, zgłoszonych przez nich żądań ekonomicznych. Pertraktacje jednak były utrudnione ze względu na stanowisko właścicieli nieruchomości. Wobec tego wśród dozorców panuje wrzenie, które może doprowadzić do strajku. Strajk taki wobec braku kanalizacji w Wilnie fatalnie odbiłby się na stanie sanitarnym Wilna.

Wobec tego koniecznym jest stworzenie podstawy prawnej, która umożliwi pertraktacje i doprowadzi do zawarcia umowy zbiorowej. Z tych względów Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej uważa za konieczne uchwalenie powyższego Rozporządzenia. Jest to wskazane również i z tego względu, że Ustawa z dnia 16 maja 1922 r. o powołaniu Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy właścicielami nieruchomości wiejskich z dozorcami domowymi (Dz.Ust. Nr 3 poz. 324), obowiązuje na terenie Ziemi Wileńskiej, lecz może być zastosowana dopiero po przeprowadzeniu postępowania rozjemczego na mocy Ustawy z dn. 2^c3^c stycznia 1920 r.

Warszawa, dn. 24 lipca 1922 r.

Minister

/-/ L. Darowski

Wniesiono na Radę Ministrów

dnia .... 1922 r.

Uchwała zapadła zgodnie

z wnioskiem.

Prezydent Ministrów

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

**GABINET
JULIANA NOWAKA**

---

2 SIERPNIA - 16 GRUDNIA 1922

Wprowadzenie

W „przedmajowych” dziejach odrodzonej Rzeczypospolitej, wśród rządów pozaparlamentarnych z pewnością wyróżnia się gabinet fachowców pod prezesurą Juliana Nowaka. Trwał zaledwie pół roku. Zakończył przewlekły okres kształtowania się ładu ustrojowo-politycznego, którego ostatnim akordem było uchwalenie prawa wyborczego do obydwu izb ustawodawczych i przeprowadzenie wyborów do sejmu i senatu I kadencji.

Jak wiadomo, realia lata 1922 r. przyniosły ostatni rząd okresu przejściowego, który rozciągał się od odzyskania niepodległości do pełnego wejścia w życie konstytucji z chwilą wyboru pierwszego prezydenta Rzeczypospolitej. Nie dotrwał do tego momentu rząd Antoniego Ponikowskiego, ponieważ – oskarżony o nieudolność w sprawach zagranicznych – upadł w następstwie konfliktu z Naczelnikiem Państwa (6 czerwca 1922 r.).

Ostry konflikt Naczelnika Państwa z większością w Sejmie Ustawodawczym toczył się w istocie o uprawnienia obydwu tych najwyższych organów państwa do powoływania prezesa Rady Ministrów, a na jego wniosek ministrów¹. Kompetencja to o tyle zasadnicza, że o ustępstwa – z obydwu stron – było nader trudno.

Po upadku rządu Artura Śliwińskiego, po raz drugi pojawiła się koncepcja szefa rządu w osobie Wojciecha Korfatego, który był już kandydatem stronnictw prawicy i centrum w kontrze do Śliwińskiego. Latem 1922 r. Korfanty pozostawał na politycznym wzlocie, a inkorporacja Górnego Śląska – po szczęśliwych decyzjach Rady Ligi Narodów i Konferencji Ambasadorów z października 1921 r. – niewątpliwie dodawała mu prestiżu².

14 lipca 1922 r. Komisja Główna Sejmu Ustawodawczego podjęła uchwałę o kandydaturze Korfatego do nominacji na urząd prezesa Rady Ministrów. Wniosek przyjęto większością głosów 219 do 206. Korfanty – jak się zdaje –

---

¹ Szerzej zob. M. Pietrzak, *Rządy parlamentarne w Polsce w latach 1919–1926*, Warszawa 1969, s. 136 i n.

² W czerwcu 1922 r., po zawarciu Konwencji Górnos Śląskiej, armia polska wkroczyła na przyznane Polsce terytorium poplebiscytowe.

stworzył nawet gabinet, obsadzając stanowiska ministerialne³. Natychmiast jednak Piłsudski – pismem do marszałka Izby z 14 lipca⁴ – odmówił wykonania tej rezolucji. Naczelnik Państwa przyjął wybór większości sejmowej do wiadomości, ale nie wystawił aktów nominacyjnych. Wyjście z powstałej sytuacji zdawało się bardzo trudne. Naczelnik Państwa twardo bronił swoich kompetencji zapisanych w tzw. Małej Konstytucji. Na widoku miał z pewnością nadchodzące wybory parlamentarne i zaplanowany wybór prezydenta RP. Sejm – ze swej strony – wychodząc od punktu czwartego Małej Konstytucji, bronił swych uprawnień. A przypomnieć należy, że „Naczelnik Państwa oraz Rząd są odpowiedzialni przed Sejmem za sprawowanie swego urzędu”⁵. Nastąpiła zapowiedź dymisji Naczelnika Państwa, a co więcej została ona sformułowana zupełnie kategorycznie. Piłsudski bowiem napisał do Wojciecha Trąmpczyńskiego, że „nie wchodząc w meritum sprawy ani co do osoby, ani co do możliwych wyników pracy p. Wojciecha Korfantego, nie może wziąć udziału w jego pracy. Wobec tego, nie chcąc w niczym przeszkadzać p. Korfantemu w jego pracy nad utworzeniem rządu”, składa oświadczenie o konieczności złożenia swego urzędu⁶.

Już po upływie kilkunastu lat Julian Nowak, nawiązując do tamtego przesilenia, pisał w swych *Wspomnieniach z ławy rządowej*: „Wielkie i potężne stronnictwo narodowej demokracji stało w najostrzejszej opozycji do osoby Piłsudskiego i obiecywało sobie, że zdobywszy przy wyborach większość, nie dopuści go do prezydentury państwa i w ten sposób raz na zawsze się go pozbędzie. Piłsudski natomiast musiał pragnąć osłabienia stronnictwa narодно-demokratycznego, a wzmocnienia elementów, na które mógłby mieć wpływ”⁷.

Na sesji Sejmu Ustawodawczego 26 lipca 1922 r. zgłoszono wniosek o wotum nieufności dla Naczelnika Państwa. Oznaczałoby to przypieczerowanie jego dymisji. Przygotowana uchwała izby głosiła: „Zważywszy, że Naczelnik Państwa Józef Piłsudski, przez nieposzanowanie praw Sejmu Ustawodawczego, lekceważenie żywotnych interesów państwowych i pogłębianie przeciwieństw i walk partyjnych naraził Państwo na niepowetowane szkody moralne i materiale; że w szczególności w ostatnich miesiącach przez

---

³ W gazecie „Głos Rolnika”, nr 30 z 23 lipca 1922 r., pojawił się nawet artykuł pt. *Rząd Korfantego*.

⁴ W. Jędrzejewicz, J. Cisek, *Kalendarium życia Józefa Piłsudskiego*, t. III, Kraków–Łomianki 2006, s. 116. Interesujące szczegóły podaje Kajetan Morawski, *Wspólna droga z Rogerem Raczyńskim*, wstęp J. Pajewski, Poznań 1998, s. 146–147.

⁵ „Dziennik Ustaw RP” 1919, nr 19, poz. 226.

⁶ W. Jędrzejewicz, J. Cisek, *op.cit.*, s. 117.

⁷ J. Nowak, *Wspomnienia z ławy rządowej*, Kraków 1938, s. 11–12.

niekonstytucyjne prowokowanie przesilenia gabinetowego p. Ponikowskiego wywołał, a następnie przewlekał w państwie ciężkie przesilenie polityczne, gospodarcze i finansowe; że mimo desygnowania przez Sejmową Komisję Główną premiera w osobie posła Korfantego i mimo własnego zapewnienia, że nie będzie mu w utworzeniu rządu przeszkadzał, odmówił podpisania listy gabinetu posła Korfantego wbrew obowiązującym uchwałom sejmowym, których powinien być stróżem i wykonawcą – podpisani posłowie wnoszą: Wysoki Sejm raczy uchwalić: Sejm odmawia swego zaufania Naczelnikowi Państwa Józefowi Piłsudskiemu⁸. Wniosek został w głosowaniu odrzucony większością 205 do 187 przy 4 głosach wstrzymujących się lub nieważnych⁹.

W tych okolicznościach Komisja Główna Sejmu uchwałą z 29 lipca wycofała kandydaturę posła Korfantego i złożyła inicjatywę powołania nowego szefa rządu w ręce Józefa Piłsudskiego.

Kandydaturę profesora Juliana Nowaka wysunął poseł Wincenty Witos, były premier (jak naówczas najdłużej piastujący ten urząd)¹⁰. Odpowiadało to z pewnością intencjom marszałka Piłsudskiego, gdyż niewątpliwie przyświecała mu idea rządu pozaparlamentarnego jako gabinetu *ad interim*, tj. do czasu wykonania konstytucji w zakresie wyboru nowego parlamentu. I tak „w ostatnich dniach lipca” – wedle *Kalendarium życia Józefa Piłsudskiego 1867–1935* w opracowaniu Waclawa Jędrzejewicza i Janusza Ciska – wezwał Nowaka na rozmowę¹¹. Padła oferta przejścia szefostwa rządu.

Marszałek Piłsudski miał jednak swoje żądania. Obstawał kategorycznie, aby Gabriel Narutowicz przejął tekę spraw zagranicznych. Prosił też – „o ile się da” – aby ustępujący, a obalony przez sejm premier Artur Śliwiński wszedł do gabinetu i otrzymał kierownictwo Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Przemawiał za tym „osobisty sentyment” Piłsudskiego do tego historyka i publicysty, o czym było dobrze wiadomo¹².

Jeśli ta druga kandydatura dziwić nie może, to ta pierwsza może zastanawiać. To prawda, że w czasie konsultacji wokół nowego gabinetu Piłsudski chciał się pozbyć ministra skarbu Jerzego Michalskiego i spraw zagranicznych Konstantego Skirmunta, którzy przy premierze Ponikowskim grali znaczącą (jeśli nie główną) rolę. Ale wiadomo było o harmonijnej współpracy Narutowicza ze Skirmuntem, zwłaszcza wiosną 1922 r. – podczas

---

⁸ „Monitor Polski”, nr 268 z 27 lipca 1922 r. Zob. też W. Jędrzejewicz, J. Cisek, *op.cit.*, s. 119.

⁹ W ten sposób Piłsudski nie podzielił losu prezydenta Alexandre’a Milleranda, którego lewicowa koalicja („Cartel des Gauches”) zmusiła do rezygnacji z urzędu w czerwcu 1924 r.

¹⁰ J. Lisiewicz, J. Salkowski, A. Urbanowicz, *Nowak Julian*, „Polski Słownik Biograficzny”, t. 23, Wrocław 1978, s. 266.

¹¹ W. Jędrzejewicz, J. Cisek, *op.cit.*, s. 119.

¹² J. Nowak, *op.cit.*, s. 41.

światowej Konferencji Ekonomicznej w Genui¹³. Wiadomo też było, że Skirmunt „prowadził politykę umiarkowaną i pojednawczą” – jak to ujął włoski poseł w Warszawie Francesco Tommasini¹⁴. Nie stronił od ustępstw, kiedy uznał je za konieczne, o czym świadczy zwłaszcza układ Dąbski–Karachan z Sowietami z 7 października 1921 r. A to właśnie nie podobało się Naczelnikowi Państwa.

Tak oto Józef Piłsudski jako architekt koncepcji rządu Nowaka miał określone życzenia personalne co do składu gabinetu, o czym wzmiankują dostępne źródła.

Exposé Juliana Nowaka wysłuchał Sejm Ustawodawczy na początku sierpnia 1922 r. Przemawiając przed izbą, każdy premier składał zazwyczaj daleko idące obietnice, czy też programowe zapewnienia. Nowak stronił od takich zobowiązań. Wymowne pozostaje zwłaszcza jedno z jego stwierdzeń: „Budujemy państwo od fundamentów, przy czym wiele rzeczy nie jesteśmy w stanie stworzyć, jako jedno pokolenie, musimy przeto ciężary fundowania państwa rozłożyć na następne pokolenia, które winny uczestniczyć w kosztach budowania gmachu państwowego. Ponieważ wielu doniosłych zadań nie możemy odłożyć na później, jak np. troski o podniesienie i rozszerzenie naszej oświaty, troski o rozszerzenie i sprawność naszych komunikacji itp., ponieważ nie możemy zaniedbać reform społecznych i socjalnych, bo zaniedbanie tych rzeczy uniemożliwiłoby właśnie podniesienie się gospodarcze Państwa, to musimy tak skonstruować finansową podstawę tych prac, aby i przyszłe pokolenia partycypowały w ponoszeniu, płynących stąd ciężarów”¹⁵. Przebijała z tych słów idea solidarności pokoleń.

Julian Nowak, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego, lekarz medycyny weterynaryjnej i rektor tej wszechnicy, pozostawał związany z Krakowem zarówno w zakresie kariery naukowej, jak i pracy politycznej. Urodził się 10 marca 1865 r. w Okocimiu (powiat brzeski), a pochodził z zamożnej rodziny chłopskiej. Po studiach medycznych na Uniwersytecie Jagiellońskim, doktoracie i habilitacji (w zakresie anatomii patologicznej), nominację profesorską otrzymał już w 1899 r.¹⁶ W 1912 r. zdobył drugi doktorat w lwowskiej Akademii Medycyny Weterynaryjnej, specjalizując się m.in. w zakresie leczenia chorób zakaźnych zwierząt¹⁷.

---

¹³ W Genui współpracował zupełnie zgodnie ze Skirmuntem – zob. F. Tommasini, *Odrodzenie Polski*, Warszawa 1928, s. 47.

¹⁴ F. Tommasini, *op.cit.*, s. 46.

¹⁵ *Sprawozdania stenograficzne z 324 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 5 lipca 1922 r.*, Warszawa 1922, s. CCCXXIV/10-CCCXXIV/18.

¹⁶ Profesorem zwyczajnym został mianowany w 1906 r.

¹⁷ Nowak był autorem ponad 50 publikacji naukowych z dziedziny medycyny.

Kariera naukowa Nowaka osiągnęła swój szczyt w latach 1921–1922, kiedy w wolnej już Polsce piastował urząd rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego, którego kadencja w ówczesnym systemie szkolnictwa wyższego trwała tylko rok¹⁸.

Działalność publiczną przyszedł premier rozpoczął w 1905 r., wchodząc do pracy w galicyjskim samorządzie Krakowa. Wówczas to wybrany został do Rady Miasta. Listę, z której go wybrano, zgłosił konserwatywny dziennik „Czas”. W czasie I wojny światowej sprawował funkcję komisarza rządowego dla Krakowa, a następnie wiceprezydenta miasta (1914–1916). Podjął też pracę w Naczelnym Komitecie Narodowym (w Departamencie Skarbowym Sekcji Zachodniej)¹⁹.

Julian Nowak przystąpił do konserwatywnego Stronnictwa Prawicy Narodowej. Niewątpliwie czuł się politykiem zachowawczym, choć w odrodzonym państwie doby „przedmajowej” konserwatyści byli raczej w politycznej defensywie. Szef rządu związany ideowo z ugrupowaniem konserwatywnym pojawił się w tym prawie ośmioletnim okresie tylko raz – właśnie w osobie krakowskiego rektora, jeśli nie liczyć polityka orientacji centrowo-liberalnej, za jakiego należy uważać Aleksandra Skrzyńskiego.

Podczas półrocznej misji na stanowisku szefa rządu Nowak nie manifestował więzi z krakowskim stronnictwem zachowawczym, pełniąc ją z pozycji raczej apolitycznego kierownika pozaparlamentarnego gabinetu. Wiadomo też, że premiera łączyły związki z Polskim Stronnictwem Ludowym-„Piast” Wincentego Witosa, które miało centrowo-umiarkowane oblicze polityczne.

Przywoływany już dyplomata włoski Tommasini pozostawił o Nowaku następującą charakterystykę: „człowiek umiarkowany, giętkiego umysłu, miły w obejściu, posiadający dar jednania sobie ludzi, niezwiązany bezpośrednio z żadnym stronnictwem politycznym”²⁰. Tommasini nie wątpił też, że ktoś taki właśnie był szczególnie „wskazany”, aby przeprowadzić w Polsce pierwsze, w normalnych warunkach, wybory powszechne²¹. Taki też był zasadniczy motyw przyświecający większości parlamentarnej, która udzieliła wotum zaufania rządowi Nowaka. Miał możliwie bezkonfliktowo wykonać zadanie przeprowadzenia uczciwych wyborów, bez ewentualnego wykorzystania administracji państwowej do wypaczenia wyników.

---

¹⁸ W latach 1911–1912 sprawował funkcję dziekana Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego.

¹⁹ Sprawował funkcję zastępcy kierownika Oddziału Dochodowego Departamentu Skarbowego Sekcji Zachodniej.

²⁰ F. Tommasini, *op.cit.*, s. 40.

²¹ *Ibidem*.

Rozmowa z Naczelnikiem Państwa – o której wspomniano – dodała kandydatowi na premiera „otuchy”, o czym napisał w swoich *Wspomnieniach z ławy rządowej*²². Wobec tego Naczelnik Państwa formalnym pismem zgłosił Nowaka jako swego kandydata na szefa rządu, zawiadamiając o tym marszałka sejmu Trąmpczyńskiego pismem z 29 lipca 1922 r. Już dwa dni później nastąpiła nominacja. I tego samego dnia ukonstytuował się rząd.

Gabinet Juliana Nowaka liczył 13 ministrów (łącznie z prezesem). W rządzie wyróżniała się przede wszystkim osoba Gabriela Narutowicza (inżyniera i profesora), którego Piłsudski wprowadził już do gabinetu Artura Śliwińskiego w charakterze kierownika dyplomacji²³. Rozpoznawali to cudzoziemscy obserwatorzy polityki polskiej. Nominację Narutowicza trzeba „przypisać osobistej inicjatywie” Naczelnika Państwa – utrzymywał Tommasini²⁴.

Co istotne, Narutowicz usiłował realizować umiarkowany kurs swego poprzednika Skirmunta – oczywiście w nowych realiach międzynarodowych. Zachowało się zresztą w zbiorach kalifornijskiego Instytutu Hoovera programowe *Pro memoria* Skirmunta²⁵. Zawierało przede wszystkim wskazania dla swego następcy co do kontynuacji polityki polskiej. I można z pewnością powiedzieć, że kurs dyplomacji polskiej w drugiej połowie 1922 r. odpowiadał mniej więcej tej linii programowej²⁶.

9 grudnia, w związku z wyborem przez połączone izby (sejmu i senatu) na urząd prezydenta Rzeczypospolitej, Narutowicz odszedł z rządu, ale jego następcy już nie powołano²⁷.

Józef Piłsudski zapowiedział, że będzie często rozmawiał z ministrem spraw zagranicznych, co świadczyło o pragnieniu traktowania spraw polityki zewnętrznej jako priorytetu działań państwa, w którym jego Naczelnik ma swoje kompetencje i zadania. Nieco podobnie, wobec ministra skarbu wyraził oczekiwanie, aby co dwa tygodnie przedkładał mu sprawozdanie finansowe o stanie gospodarczym państwa. Z rozmów tych – z tak kluczowymi członkami rządu – nie sporządzano urzędowych notatek.

Za ministra Jerzego Michalskiego przyszedł w gabinecie Nowaka Zygmunt Jastrzębski. Otaczała go „sława finansisty pierwszej klasy” – jak napisał jeden

---

²² J. Nowak, *op.cit.*, s. 41.

²³ Narutowicz wcześniej był ministrem robót publicznych w rządzie Wincentego Witosa.

²⁴ F. Tommasini, *op.cit.*, s. 47.

²⁵ Hoover Institution (Stanford, Kalifornia), Tadeusz Romer Papers 1913–1975, mikrofilmy, rolka 1.

²⁶ Szerzej zob. P. Łossowski, *Z dziejów polityki zagranicznej II Rzeczypospolitej. Ministrowie Skirmunt, Narutowicz, Skrzyński*, „Kwartalnik Historyczny” 1988, nr 3, s. 17–45.

²⁷ W rządzie gen. Władysława Sikorskiego przyszedł na stanowisko ministra spraw zagranicznych Aleksander Skrzyński.

z dobrze zorientowanych w realiach Polski cudzoziemskich dyplomatów²⁸. Pracował w bankowości w carskiej Rosji oraz w Chinach. Do rewolucji bolszewickiej był dyrektorem wschodniej grupy oddziałów Banku Rosyjsko-Chińskiego w Szanghaju. Jednak wielu polskich i zagranicznych obserwatorów uważało, że mimo niewątpliwych doświadczeń finansisty zawiódł jako minister.

Naczelnik Państwa nie chciał robić zmian w wojsku²⁹. Tekę spraw wojskowych piastował generał Kazimierz Sosnkowski, zachowując ją nieprzerwanie od sierpnia 1920 r. Dla jego pozycji decydujące było zaufanie Naczelnika Państwa.

Wobec nie wprowadzenia do rządu Śliwińskiego – mimo sugestii Piłsudskiego – premier objął tekę ministra wyznań religijnych i oświecenia publicznego *ad interim* i łączył obowiązki szefa tego resortu z misją premiera do 21 sierpnia 1922 r., po czym przekazał je prawnikowi i profesorowi Uniwersytetu Jagiellońskiego Kazimierzowi Władysławowi Kumanieckiemu.

Najważniejszy niewątpliwie resort, czyli spraw wewnętrznych zachował w swoich rękach Antoni Kamiński, inżynier metalurgii, który piastował już to stanowisko w drugim gabinecie Antoniego Ponikowskiego oraz w rządzie Artura Śliwińskiego³⁰.

Resort sprawiedliwości powierzył Nowak Wacławowi Makowskiemu, profesorowi prawa karnego i autorytetowi w zakresie prawa państwowego, który kierował tym ministerstwem również w rządzie Śliwińskiego, po czym pozostał jeszcze w pozaparlamentarym rządzie Władysława Sikorskiego.

Wymienić należy jeszcze czterech ministrów – z tytułem formalnym: Ludwika Zagórnego-Marynowskiego, Ludwika Darowskiego oraz Witolda Chodźkę. Zagórny-Marynowski był ministrem komunikacji. Darowski piastował tekę ministra pracy i opieki społecznej. Chodźko był ministrem zdrowia publicznego.

Gabinet Nowaka, w skład którego wchodziło trzynastu ministrów, miał aż czterech kierowników resortu. Byli to: Henryk Strasburger, Józef Raczyński, Jan Moszczyński oraz Mieczysław Rybczyński. Strasburger zawiadywał Ministerstwem Przemysłu i Handlu. Raczyński stał na czele Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych. Moszczyński otrzymał stanowisko szefa Ministerstwa Poczty i Telegrafów. Rybczyński zaś pełnił takie samo stanowisko w Ministerstwie Robót Publicznych.

---

²⁸ F. Tommasini, *op.cit.*, s. 47.

²⁹ W. Jędrzejewicz, J. Cisek, *op.cit.*, s. 119.

³⁰ 11 grudnia 1922 r. nastąpiła dymisja Antoniego Kamińskiego. Na jego miejsce, w charakterze tymczasowego kierownika Ministerstwa Spraw Wewnętrznych przyszedł Ludwik Darowski.

Zmiany personalne w gabinecie Nowaka były bardzo nieliczne. Oprócz wspomnianego już oddania teki wyznań religijnych i oświecenia publicznego profesorowi Kumanieckiemu, należy odnotować jeszcze wprowadzenie Jana Łopuszańskiego na urząd ministra robót publicznych z dniem 30 września 1922 r.³¹

W sumie – co warto podkreślić – na trzynastu ministrów aż ośmiu pochodziło z poprzedniego (krótkotrwałego) gabinetu Śliwińskiego.

Powołanie rządu Nowaka niewątpliwie ustabilizowało sytuację wewnętrzną Polski. Kryzys polityczny z czerwca i lipca 1922 r. został zażegnany, albo raczej załagodzony. Nie bez racji Tommasini napisał: „kraj był spokojny, i mimo wszystko to było mu prawie zupełnie obojętne, natomiast w kołach sejmowych szalały namiętności polityczne”³².

Przesilenie lipcowe było „zwyczajstwem” Naczelnika Państwa – jak to ujął Tommasini. Ta teza włoskiego dyplomaty znalazła swoje odzwierciedlenie również w historiografii³³. Pojawił się też pogląd, że ów sukces Naczelnika Państwa nie był pełny³⁴. Niezależnie od wszystkiego, państwu zostało przywrócone minimum stabilizacji i pojawił się pewien konsensus w kwestii zaufania do rządu jako niebędącego stroną wielkiego sporu, jaki dzielił obóz belwederski i narodową prawicę.

Objąwszy urząd 31 lipca rząd Juliana Nowaka pełnił swoje obowiązki przez cztery i pół miesiąca, tj. do 14 grudnia 1922 r., kiedy to w myśl postanowień i wymogów ustawy zasadniczej premier podał gabinet do dymisji na ręce pierwszego prezydenta Rzeczypospolitej Gabriela Narutowicza. Był to zatem jedyny rząd „przedmajowej” Polski, który nie upadł wskutek utraty większości parlamentarnej przez rządzącą koalicję albo konfliktu z głową państwa, bądź też wreszcie nieuzyskania wotum zaufania izby poselskiej.

Choć na czele Rady Ministrów stał człowiek bliski konserwatystom krakowskim, to gabinet Nowaka był rządem centrowym, ale przede wszystkim pozaparlamentarnym. Działał w warunkach rozbicia politycznego³⁵. Rozbicie to pogłębiało się w atmosferze nadchodzących wyborów, mających dać nowy parlament i przesądzić tym samym o kształcie Rzeczypospolitej. Bardzo silne były obawy sił lewicowych przed dojściem do władzy prawicy narodowej.

---

³¹ Zastąpił on Mieczysława Rybczyńskiego, który nie miał tytułu ministra, ale sprawował funkcję kierownika tego resortu *ad interim*.

³² F. Tommasini, *op.cit.*, s. 44.

³³ C. Brzoza, A. Sowa, *Historia Polski 1918–1945*, Kraków 2006, s. 262. Tak też widział to F. Tommasini, *op.cit.*, s. 45.

³⁴ M. Pietrzak, *op.cit.*, s. 141.

³⁵ Po wyborach 26 stycznia 1919 r. w Sejmie Ustawodawczym funkcjonowało 10 klubów poselskich. Zob. M. Pietrzak, *op.cit.*, s. 89.

Niemniej mocne było też przekonanie obozu prawicowego o zagrożeniu, jakim może być upadek czy rozkład „większości polskiej” i tym samym narodowego charakteru państwa. Rząd *ad interim* był zatem tolerowany – aby dotrzeć do wyborów. Kluczową rolę pełnił, udzielający poparcia rządowi, centrowy Klub Pracy Konstytucyjnej, liczący 17 posłów³⁶. Było to zachowanie decydujące o układzie sił.

Na przestrzeni czterech i pół miesiąca rząd odbył 36 posiedzeń. Pierwszy raz zebrał się 2 sierpnia 1922 r. Po raz ostatni obradował już *in statu dimissionis* 16 grudnia tego roku w dramatycznych chwilach po zabójstwie prezydenta Rzeczypospolitej, licząc się z możliwością eskalacji wystąpień ulicznych i zaburzeń społecznych.

Rada Ministrów miała swoją emanację w postaci Komitetu Politycznego, który rozpatrywał najistotniejsze zagadnienia polityki wewnętrznej i zagranicznej, a zwłaszcza zbierał się w okolicznościach kryzysowych. Pierwsze posiedzenie tego ciała odbyło się już 1 października 1921 r., a więc za rządu Antoniego Ponikowskiego i zapoczątkowało działalność tej instytucji³⁷. Tworzyli ją ministrowie: spraw zagranicznych, spraw wewnętrznych, skarbu, wyznań religijnych i oświecenia publicznego. Przewodniczył premier. Na obrady dołączano też *ad hoc* innych ministrów.

Uchwalenie ordynacji wyborczych do sejmu i senatu było niewątpliwie najważniejszym osiągnięciem rządu. Nastąpiło to 28 lipca 1922 r. Wykonano w ten sposób postanowienia konstytucji stanowiące o pięcioprzymiotnikowych wyborach. Wprowadzono klauzulę siedmiu dni od ukonstytuowania się obydwu izb na zwołanie sesji Zgromadzenia Narodowego w celu wyboru głowy państwa. Ordynacje przewidywały sporządzenie list państwowych do obydwu izb w liczbie 72 posłów oraz 18 senatorów. Mandaty te miały dostać do podziału największe stronnictwa (według liczby oddanych głosów). Rozstrzygnięto w ten sposób najważniejsze niewątpliwie zagadnienie ustrojowe.

Wspomnienia wymagają również prace gospodarcze i polityczne. Warto tu przywołać stwierdzenie samego premiera, że występuje „ścisły podział na zadania konieczne, których wykonanie nie może być odłożone bez nadwężenia samych podstaw państwowości i życia gospodarczego kraju i takie, które bez względu na ich wagę i znaczenie będą musiały oczekiwać swojej kolei do chwili, kiedy zasoby materialne Państwa oraz warunki kredytu wewnętrznego i zagranicznego pozwolą przystąpić do ich realizacji. Maszyna

---

³⁶ Zob. J. Holzer, *Mozaika polityczna Drugiej Rzeczypospolitej*, Warszawa 1974.

³⁷ Za rządu Nowaka Komitet zebrał się 15 razy. Zob. *Protokoły Komitetu Politycznego Rady Ministrów 1921–1926*, wstęp, wybór i oprac. M. Jabłonowski, W. Janowski, Warszawa–Pułtusk 2004, s. 88–123.

państwowa nie może stanąć ani na moment, to też wysiłki Rządu muszą być skierowane także ku wydobyciu od obywateli wszystkich środków niezbędnych dla zaspokojenia konieczności państwowych, przy czym będziemy ciągle pilnie baczyć, aby śruba podatkowa nie nadwerżyła samych warsztatów pracy i nie osłabiła ich wydajności”³⁸.

Rząd Nowaka zmagał się z dużym deficytem wpływów do budżetu państwa. Przekraczał on ponad trzykrotność tego, co założono w rachunkach państwowych (według stanu na marzec 1922 r.). Rosła rozbieżność dochodów i przychodów. Za jednego dolara – w okresie gabinetu Ponikowskiego płacono około 3–4 tys. marek polskich. Przy rządzie Nowaka było to już 8 tys.³⁹ Problem zatem narastał.

„Paliatywem” – którego chwycił się rząd Nowaka – była emisja „pożyczki wewnętrznej” w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej, aby nie dopuścić do załamania wydatków państwa.

Cztery i pół miesiąca pracy gabinetu Nowaka przypadło na ogólnie spokojną sytuację międzynarodową. Nie można też mówić o większych problemach wewnętrznych, oczywiście nie wspominając o konflikcie wewnętrznym o prezydenturę państwa w grudniu 1922 r. Trzeba jednak wymieć zaburzenia na Górnym Śląsku, wywołane przez niemiecką ludność terytorium przydzielonego Polsce oraz na terenie wschodniej Galicji w przededniu wyborów parlamentarnych, które inspirowały ukraińskie koła nacjonalistyczne, postrzegające udział w głosowaniu powszechnym za akt pogodzenia się z panowaniem polskim. W obydwu wypadkach rząd nie zdecydował się na wprowadzenie stanu wyjątkowego, polegając jedynie na zarządzeniach zwyczajnych w zakresie ochrony bezpieczeństwa publicznego.

Duże znaczenie w działaniach gabinetu Nowaka miała – co zrozumiałe – polityka zagraniczna. Oczywiście, na tym polu bardziej znaczące są długofalowe tendencje, niż jednorazowe posunięcia tego krótkotrwałego rządu.

Trwały prace nad zacieśnieniem stosunków sojuszniczych z Rumunią. Minister spraw zagranicznych Narutowicz złożył wizytę w Bukareszcie. W myśl teorii o współpracy europejskich sąsiadów bolszewickiej Rosji chciał powiązać ów antysowiecki alians obronny z Rumunią z realizacją idei bloku bałtyckiego. Gdyby ten ostatni powstał, byłby również aliansem, lecz sprawa ostatecznie upadła wskutek odmowy ratyfikacji układu warszawskiego z 17 marca 1922 r. przez parlament w Helsinkach⁴⁰.

---

³⁸ *Sprawozdania stenograficzne z 324 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 5 lipca 1922 r. ...*

³⁹ Niedługo później było to już 17 tysięcy. Zob. F. Tommasini, *op.cit.*, s. 48.

⁴⁰ M.K. Kamiński, M.J. Zacharias, *Polityka Zagraniczna II RP 1918–1939*, Warszawa 1998, s. 75.

Osobne miejsce zajmowały przygotowania do konferencji rozbrojeniowej w Moskwie, zaproponowanej przez rząd Sowietów. Doszła ona do skutku 2–11 grudnia 1922 r. Polskę reprezentował na tych obradach Janusz Radziwiłł jako przewodniczący delegacji. Konferencja okazała się jednak zupełną porażką⁴¹. Rozbieżności interesów, ale i wielki brak zaufania między nową, bolszewicką Rosją a jej europejskimi partnerami (nie tylko Polską) były tak bardzo poważne, że o konstruktywnej pracy dyplomacji nie mogło być mowy. Prowadzono w gruncie rzeczy pozorowane rozmowy.

Jak we wszystkich exposés premierów rządu, także Nowak złożył deklarację o bezkompromisowej obronie niepodległości państwa jako naczelnej zasadzie racji stanu. „Świat się zanadto przyzwyczał do naszej bezbronności, musi się jednakże z tym oswoić, że jesteśmy wolni i niezależni i że szanując głęboko wolność innych narodów, jesteśmy jednak gotowi odzyskaną niepodległość bronić do upadłego” – mówił w sejmie na początku sierpnia 1922 r.⁴² Mimo stanowczości tej deklaracji prowadzono ostrożną, defensywną politykę zagraniczną. Wszelkie jednak możliwości jednostronnego rozbrojenia były *a limine* wykluczone.

Z całą pewnością najważniejszą, a właściwie jedyną dużej rangi sprawą polityczną o znaczeniu wewnętrznym, ale i międzynarodowym, jaką zajmował się rząd premiera Nowaka, była koncepcja autonomii dla trzech wschodnich województw Rzeczypospolitej, o czym zresztą historiografia polska traktowała już całkiem obszernie.

Niewątpliwie kwestią, która na pewno nie łączyła Polaków, ale w osobie premiera Nowaka miała oddanego rzecznika, była sprawa autonomii dla Galicji Wschodniej. W toczącej się batalii dyplomatycznej o uznanie prawnomiędzynarodowe granic wschodnich państwa – tak jak wytyczył je ryski traktat pokojowy – rząd w Warszawie przyrzekł mocarstwom zachodnim nadanie trzem województwom wschodnim państwa (Iwowskie, stanisławowskie i tarnopolskie) specjalnego statusu, oczywiście pod suwerennością Rzeczypospolitej. Dochodziła sprawa nadchodzących wyborów, które na tym terytorium musiały być przeprowadzone, choć Polska miała do tego problematyczny tytuł⁴³. Przede wszystkim zaś chodziło o międzynarodowe reperkusje, gdyż dyplomacja polska prowadziła starania o uznanie przez mocarstwa sprzymierzone granicy wschodniej państwa. Chciano dać opinii światowej sygnał o liberalnym podejściu do mniejszości ukraińskiej w granicach państwa.

---

⁴¹ Obszernie o tym W. Materski, *Na widenie. II Rzeczpospolita wobec Sowietów 1918–1943*, Warszawa 2005, s. 176–178. Zob. też J. Kumaniecki, *Po traktacie ryskim: stosunki polsko-radzieckie 1921–1923*, Warszawa 1971.

⁴² *Sprawozdania stenograficzne z 324 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 5 lipca 1922 r. ...*

⁴³ J. Nowak, *op.cit.*, s. 37.

Prace nad autonomią dawnej Galicji Wschodniej uwieńczone zostały pozornym powodzeniem. Premier Nowak powołał komisję, na czele której stanął krakowski konserwatysta i historyk, profesor Michał Bobrzyński, niestrudzony rzecznik idei polsko-ukraińskiego współżycia w pokoju we wspólnym państwie. I tak po dłuższych deliberacjach przyjęto projekt ustawy specjalnej. Znalazła ona poparcie w Sejmie Ustawodawczym. Przepisy te nie weszły jednak w życie, gdyż nigdy nie zostały wydane rozporządzenia wykonawcze przez ministrów, którym powierzono wykonanie ustawy. Zaistniał już wprawdzie precedens nadania autonomii województwu śląskiemu – ustawą z lipca 1920 r., ale województwa południowo-wschodnie nie otrzymały analogicznych przywilejów. Niestety, materiał źródłowy, jaki zachował się w Archiwum Akt Nowych zarówno w postaci protokołów, jak i towarzyszących im załączników nie zawiera właściwie żadnej dokumentacji do sprawy autonomii dla południowo-wschodnich województw Rzeczypospolitej⁴⁴.

Nie sposób nie zauważyć, że problemy gospodarcze, przed którymi stanął premier Nowak i jego rząd, nie mogły znaleźć rozwiązania w czasie jego krótkiej służby państwowej w roli szefa gabinetu.

W swoim exposé premier Nowak powiedział: „rozwój naszego życia gospodarczego, który w pewnych dziedzinach można nazwać świetnym, przez swój zbyt ścisły związek ze Skarbem Państwa i maszyną drukarską ma podstawy niezupełnie pewne. Dążeniem naszym będzie znalezienie dla gospodarstwa krajowego zdrowego kredytu i odciążenie w ten sposób Skarbu Państwa od zadań właściwie nie leżących w sferze jego działalności. Rząd zdaje sobie dokładnie sprawę, że tak pojętych zadań w ciągu kilku miesięcy nie wykona, ale chciałby już zacząć wprowadzać w życie zdrowe zasady polityki finansowej i gospodarczej, których w przyszłości każdy nowy rząd trzymać się będzie musiał”⁴⁵.

Rząd premiera Nowaka był ostatnim gabinetem, który na tak szeroką skalę uczestniczył w polityce nominacji orderowych dla obywateli państw obcych, zasłużonych dla sprawy polskiej podczas Wielkiej Wojny i w staraniach Polaków o niepodległość i powrót do społeczności międzynarodowej. Od ustanowienia pięcioklasowego – wzorowanego na francuskiej Legii Honorowej orderu „Polonia Restituta” (ustawą z 4 lutego 1921 r.) – kolejne gabinety rozpatrywały liczne wnioski następnych ministrów spraw zagranicznych, rekomendując Naczelnikowi Państwa nadanie odznaczeń. Pojmowano to jako rodzaj zadośćuczynienia zobowiązaniom narodu, który odzyskał własne państwo,

---

⁴⁴ Narady wokół tej sprawy toczyły się głównie na zebraniach Komitetu Politycznego Rady Ministrów.

⁴⁵ *Sprawozdania stenograficzne z 324 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 5 lipca 1922 r. ...*

korzystając z poparcia przedstawicieli cudzoziemskich narodów na polu propagandy, akcji charytatywnej, działań dyplomacji, czy pomocy wojskowej.

W działaniach gabinetu Nowaka brak było zupełnie spektakularnych akcji politycznych, co zresztą członkowie jego rządu uważali za zupełnie właściwe zachowanie w przededniu wielkich decyzji społeczeństwa, tj. wyborów do izb ustawodawczych.

Rząd stawiał sobie za cel możliwie spokojne administrowanie krajem, co mu się ogólnie powiodło. Wygłaszając swoje exposé premier złożył Sejmowi Ustawodawczemu solenną obietnicę. „W szczególności podczas zapowiedzianych wkrótce wyborów Rząd przestrzegać będzie wolności wszystkich obywateli, aby wielkiemu aktowi, mającemu powołać nowe władze prawodawcze, zapewnić ze swej strony całkowitą bezstronność. Rząd zastosuje się do woli Wysokiego Sejmu, oznaczającej termin wyborów i poczyni wszystkie przygotowania niezbędne dla ich odbycia. Wszakże przed rozejściem się Sejmu Ustawodawczego Rząd będzie musiał prosić o uchwalenie konieczności państwowych, które pozwolą przetrwać czas niezbędny i przygotować wszystko, by w okresie podnieconych namiętności utrzymać spokój w Państwie”⁴⁶. Trzeba powiedzieć, że zobowiązanie to zostało przez Radę Ministrów i administrację państwową w całości dotrzymane. Żadne ze stronnictw politycznych, konkurując o głosy Polaków jesienią 1922 r., nie korzystało z „zasobów administracyjnych” państwa. Administracja nie oddziaływała na proces przygotowania wyborów i sam akt głosowania. Tę bezstronność przy wyborach podkreśla się w historiografii⁴⁷.

Przeprowadzenie wyborów – pierwszych do regularnego sejmiku i senatu, zgodnie z postanowieniami konstytucji z 17 marca 1921 r., było ostatnim akordem pracy rządu Nowaka. Jakkolwiek dramatyczne okoliczności towarzyszyły powstaniu gabinetu Nowaka, to w jeszcze bardziej dramatycznych chwilach dla Polski kończył on swoją misję w grudniu 1922 r. W dobrze znanych okolicznościach bojkotu przez narodową prawicę zginął prezydent Rzeczypospolitej, dotychczasowy minister spraw zagranicznych w gabinecie Nowaka – Gabriel Narutowicz. Wiadomo było, że zmiana szefa rządu miała nieuchronnie nastąpić. Według dokumentów źródłowych nowy prezydent zamierzał powierzyć misję stworzenia gabinetu jednemu z jego dotychczasowych członków – Ludwikowi Darowskiemu, znanemu ekonomście, a później i dyplomacie⁴⁸.

---

⁴⁶ *Ibidem*.

⁴⁷ C. Brzoza, A. Sowa, *Historia Polski 1918–1945*, s. 262.

⁴⁸ Panuje też domniemanie, że innym kandydatem miał być urzędnik państwowy i dyplomata Leon Pluciński.

W ten sposób w spokojnym dotychczas przebiegu organizowania regularnych już władz nowego państwa nastąpił niebywały zwrot akcji. Dramatyzm chwili dobrze odzwierciedla – mimo lapidarności sformułowań – protokół obrad Rady Ministrów z 16 grudnia 1922 r. w obecności Naczelnika Państwa.

Dwa dni przed zamachem na swoje życie Narutowicz – zgodnie z przepisami konstytucji – przyjął rezygnację Nowaka i jego rządu. Nowak, po opuszczeniu urzędu, związał się z PSL-„Piast”. Z listy tego ugrupowania zdobył zresztą mandat senatora I kadencji ze Lwowa⁴⁹. Wszedł do komisji Oświaty i Kultury. Nadal też łączyły go więzi z konserwatystami krakowskimi.

*

Summa summarum, trwający cztery miesiące rząd Juliana Nowaka był typowym gabinetem przejściowym. Z takim przesłaniem był powołany, co premier publicznie potwierdził. Można powiedzieć, że gabinet misję swoją wypełnił. Pozostawił po sobie w społeczeństwie głównie dwa wspomnienia. Był rządem przygotowującym prawo wyborcze i pierwsze wybory powszechne do regularnego sejmu i senatu oraz wprowadził ustawę o autonomii dla terytoriów dawnej Galicji Wschodniej, choć ostatecznie okazała się ona martwą literą.

Marek Kornat

---

⁴⁹ J. Lisiewicz, J. Salkowski, A. Urbanowicz, *op.cit.*, s. 266.

PROTOKOŁY

10

PROTOKÓŁ 90-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 2 sierpnia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamieński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Dyrektor Departamentu Administracyjnego Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu Legislacyjnego Prezydium Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Rada Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 11 rano.

1. Prezes Rady Ministrów odczytuje projekt exposé¹²¹, które zamierza wygłosić w Sejmie Ustawodawczym w dniu 3 sierpnia br.

Projekt „ten” Rada Ministrów przyjmuje z drobnymi uzupełnieniami.

2. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie przywrócenia mocy obowiązującej ustawy z 10 maja 1921 r. o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia, względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust. Rz.P. Nr 41, poz. 248).

Posiedzenie zamknięto o 12. m. 30 w południe.

---

¹²¹ Exposé prezesa Rady Ministrów Juliana Nowaka – zob. AAN, PRM, Rkt. 24, t. 4, Exposé prezydenta ministrów Juliana Nowaka; zob. też *Sprawozdanie stenograficzne z 333 posiedzenia Sejmu Ustawodawczego z dnia 3 sierpnia 1922 r.*, Warszawa 1922, s. CCCXXXIII/7–CCCXXXIII/12.

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt ustawy w przedmiocie przywrócenia mocy obowiązującej ustawy z 10 maja 1921 o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust. RP Nr 41 poz. 248) do 31 grudnia 1922 r.¹²²

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

---

¹²² Nie publikuje się. Zob. Ustawa z 4 sierpnia 1922 r. w przedmiocie przywrócenia mocy obowiązującej ustawy z dnia 10 maja 1921 r. o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia, względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej do 31 grudnia 1922 r., Dz.U. RP 1922, nr 67, poz. 607.

11

PROTOKÓŁ 91-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 7 sierpnia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów
Minister Spraw Wewnętrznych
Minister Spraw Zagranicznych
Za Ministra Spraw Wojskowych
Minister Skarbu
Minister Sprawiedliwości
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa
i Dóbr Państwowych
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu
Minister Kolei Żelaznych
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów
Minister Pracy i Opieki Społecznej
Radca Prezydium Rady Ministrów

dr Julian Nowak
inż. Antoni Kamiński
inż. Gabriel Narutowicz
generał-podporucznik Józef Rybak
Zygmunt Jastrzębski
prof. Wacław Makowski

dr Józef Raczyński
Henryk Strasburger
inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Jan Moszczyński
Ludwik Darowski
dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 10 m. 30 rano.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 2 sierpnia 1922r.
2. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie nominacji członków Delegacji Polskiej do rokowań polsko-niemieckich (załącznik 1) Rada Ministrów upoważniła Ministra Spraw Zagranicznych do dokonywania nominacji składu delegacji polskiej do rokowań polsko-niemieckich.
3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej o zamianowanie Władysława Grabskiego Prezesem Międzyministerialnej Rady do Spraw Repatriacji (załącznik 2).
4. Rada Ministrów uchwaliła załączone wnioski Ministra Skarbu w sprawie nominacji urzędników wydziału skarbowego Województwa Śląskiego (załącznik 3).
5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych o mianowanie inż. Konstantego Mikulskiego Prezesem Dyrekcji Kolei Państwowych w Warszawie (załącznik 4).
6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie przyznania dodatku za studia wyższe
Ks. Aleksandrowi Bołtucowi prefektowi publicznych szkół powszechnych w Kielcach,

Ludwice Jeleńskiej nauczycielce Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Białymstoku,

Apolonii Koperskiej nauczycielce Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Białymstoku,

Konradowi Poplewskiemu inspektorowi Budownictwa melioracyjnego w Województwie Pomorskiem i

Leonowi Całce inspektorowi Budownictwa Melioracyjnego w Województwie Pomorskiem (załącznik 5).

7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie Prezydentowi Ministrów państwa Serbów, Kroatów i Słoweńców, Mikołajowi Pachitchemu Orderu „Orła Białego” (załącznik 6).

8. Uchwalono proponowane przez Kapitułę orderu „Odrodzenia Polski” podwyżki dotychczasowych cen wykonania orderu „Odrodzenia Polski” (załącznik 7).

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zlikwidowania mienia państwowego na Górnym Śląsku, przejętego po b. Komisji Międzysojuszniczej, w myśl układu polsko-niemieckiego z daty Opole 15 czerwca 1922 r. (załącznik 8) z tą zmianą, że wykonanie uchwały zleca się Ministrowi Skarbu.

Sprawy automobilowe przekazuje się istniejącej Komisji dla redukcji samochodów.

Minister Spraw Wewnętrznych zgłasza życzenie, by do zlikwidowania wymienionego mienia Minister Skarbu zaprosił zastępcę Województwa Śląskiego.

10. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia

a) towarzystwu Paulin Villedieu Société Anonyme des Etablissements Lunel (Herault), na nabycie od E.L. Wellera nieruchomości w Pruszkowie (załącznik 9);

b) obywatelowi czesko-słowackiemu Janowi Labodas Backiemu, na nabycie od Rudolfa i Zofii z Backich małżonków Smolanów parcel w Komorowicach (załącznik 10);

c) obywatelowi czesko-słowackiemu Wilhelmowi Doubrowsky'emu na nabycie od Berischa, Mozesa, Dawida i Chiela Weinbergów oraz Lifci Paneth i Racheli Ziegler, parcel gruntowych w Krakowie (załącznik 11).

11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie budżetu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisariatu do spraw walki z epidemiami na okres od 1 VII do 31 XII 1922 r. (załącznik 12).

12. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o upoważnienie Ministra Skarbu do asygnowania w dziale 3 budżetu Ministerstwa Robót Publicznych następujących kredytów dodatkowych: § 9 poz. 1 – 200 000 000 mk, § 12 – 300 000 000 mk (załącznik 13).

13. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres bieżący dział 3, rozdz. 4, § 1, poz. 1 kredytu dodatkowego w kwocie 1 530 000 000 marek na zakupno parowozów w Ameryce (załącznik 14).

14. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie przejścia ochrony granicy litewskiej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (załącznik 15).

Minister Spraw Zagranicznych referuje żądania posłów Ziemi Wileńskiej, przedłożone Ministrom Spraw Zagranicznych i Spraw Wewnętrznych, a mianowicie:

- 1) Wprowadzenie stanu wyjątkowego na przestrzeni 30 wiorstowej, przylegającej do granicy polsko-rosyjskiej i do granicy między Polską a pasem neutralnym.
- 2) Natychmiastowe zabranie policji, złożonej z miejscowych ludzi i przysłanie policji obcej z Wielko- lub Małopolski.
- 3) Zwiększenie ilości policji konnej.
- 4) Przeprowadzenie na wskazanej w p. 1. przestrzeni rozbrojenia.
- 5) Oddanie całego terenu puszczy Grodzieńskiej jednemu starostwu.
- 6) Zwiększenie funduszków na wynagrodzenie agentów.

Rada Ministrów przekazuje sprawę Komitetowi Politycznemu Rady Ministrów.

15. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie obywatelstwa na obszarze Ziemi Wileńskiej (załącznik 16).

16. Uchwalono załączone rozporządzenie o zmianie dekretu Nr 324 Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej¹²³ z dnia 27 sierpnia 1921 r. w przedmiocie regulacji przez Wileński Bank Ziemski¹²⁴ rachunków wynikających z opłaty kuponów oraz przedterminowej spłaty pożyczki (załącznik 17).

17. Uchwalono wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy o ogłoszeniach dokonywanych dotychczas dla górnośląskiej części Województwa Śląskiego w Orędowniku Rzeszy Niemieckiej i w Orędowniku Państwa Pruskiego (załącznik 18)¹²⁵.

18. Rozpatrywanie załączonego projektu ustawy o sędach przysięgłych w b. zaborze rosyjskim (załącznik 19) odroczone celem uzgodnienia projektu z Ministrami Skarbu, Spraw Wewnętrznych i Spraw Wojskowych.

19. Uchwalono załączony wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w sprawie dodatku naukowego dla pracowników naukowych instytutów gospodarstwa wiejskiego w Bydgoszczy i Puławach oraz instytutu meteorologicznego w Warszawie (załącznik 20).

---

¹²³ Gen. Lucjan Żeligowski.

¹²⁴ Bank Ziemski założono w 1872 r. jako instytucję świadczącą kredyt długoterminowy na inwestycje rolnicze.

¹²⁵ „Dziennik Ustaw RP” 1922, nr 87, poz. 780.

20. Uchwalono załączony wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 31 maja 1921 r. o nadzorze nad kotłami parowymi (Dz.U. RP Nr 50 poz. 303) w brzmieniu ustawy z dnia 6 grudnia 1921 r. (Dz. Ustaw. RP Nr 108 poz. 786) (załącznik 21).

21. Rozpatrywanie złożonego przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego projektu ustawy o rozciągnięciu ustawy o szkołach akademickich na Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie¹²⁶ (załącznik 22) odroczone do porozumienia się Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z Ministrem Sprawiedliwości.

22. Uchwalono załączony wniosek Ministra Zdrowia Publicznego o przyznaniu dla Polsko-Amerykańskiego Komitetu Pomocy Dzieciom 749 ton mąki i 572,3 ton fasoli tytułem pokrycia braków powstałych w magazynach Państwowego Urzędu Zakupu artykułów pierwszej potrzeby i na polskich kolejach państwowych przy transportowaniu i magazynowaniu darów amerykańskich i świadczeń Rządu Polskiego na rzecz dożywiania dzieci w Polsce (załącznik 23) z zastrzeżeniem, że przyznane artykuły żywnościowe zostaną zużyte na dożywianie dzieci w Polsce.

23. Załączony projekt rozporządzenia w przedmiocie wynagrodzenia funkcjonariuszów pocztowych, telegraficznych i telefonicznych za służbę nocną (załącznik 24) postanowiono rozpatrzyć łącznie z analogiczną sprawą wynagrodzenia pracowników kolejowych za pracę nocną.

24. Uchwalono załączony wniosek Ministra Pocht i Telegrafów w sprawie nadzwyczajnego dodatku kresowego za miesiąc wrzesień 1921 r. (załącznik 25).

25. Załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie budowy mostu na Wiśle pod Modlinem (załącznik 26) przekazano Komitetowi Politycznemu Rady Ministrów.

26. Załączony wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w sprawie rozciągnięcia ustawy w przedmiocie utworzenia Państwowego Funduszu Mieszkaniowego na Ziemię Wileńską (załącznik 27) przekazano do uzgodnienia Ministrom Zdrowia Publicznego i Skarbu.

27. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie sprzedaży gruntu kolejowego przy stacji w Starym Bielsku (załącznik 28).

28. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie zamiany gruntu kolejowego w ^aLisichkątach^a pod Grudziądzem (załącznik 29).

Posiedzenie zamknięto o 2. po południu.

---

¹²⁶ Uczelnia ta powstała w 1818 r. jako Szkoła Rysunku i Malarstwa i pod tą nazwą funkcjonowała w Krakowie do 1873 r., kiedy to przekształcono ją w Szkołę Sztuk Pięknych. W 1900 r. uczelnia przyjęła nazwę Akademii Sztuk Pięknych. W protokole jest mowa o ustawie o szkołach akademickich z 13 lipca 1920 r.

Załączniki

Wykaz:

1. [Wniosek Pełnomocnika Rządu do Rokowań Polsko-Niemieckich Kazimierza Olszowskiego w sprawie powołania członków delegacji polskiej].
2. Wniosek w sprawie zamianowania P. Władysława Grabskiego Prezesem Międzyministerialnej Rady do Spraw Repatriacji.
3. Wniosek o mianowanie urzędników wydziału skarbowego województwa śląskiego¹²⁷.
4. Wniosek o mianowanie Inż. Konstantego Mikulskiego Prezesem Dyrekcji Kolei Państwowych w Warszawie¹²⁸.
5. [Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie przyznania dodatku za studia wyższe]¹²⁹.
6. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Orderu „Orła Białego” p. Nicolas P. Pachitch.
- 7a. Zestawienie kosztów wykonania orderu „Odrodzenia Polski [sporządzone przez Kapitułę Orderu „Odrodzenia Polski”].
- 7b. [Proponowane przez Kapitułę Orderu „Odrodzenia Polski” podwyżki cen wykonania Rozetek orderu „Odrodzenia Polski”].
8. [Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zlikwidowania mienia państwowego na Górnym Śląsku, przejętego po byłej Komisji Międzysojusznicej, w myśl układu polsko-niemieckiego z 15 czerwca 1922 roku].
9. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia towarzystwu Paulin Villedieu – Société Anonyme des Etablissements Lunel (Herault) na nabycie od p. E.L. Wellera nieruchomości w Pruszkowie¹³⁰.
10. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi czeskosłowackiemu p. Janowi Labodas Backiemu na nabycie od pp. Rudolfa i Zofii z Backich małżonków Smolanów parcel w Komorowicach¹³¹.
11. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi czeskosłowackiemu p. Wilhelmowi Doubrowsky’emu na nabycie od pp. Berischa, Mozesa, Dawida i Chiela Weinbergów oraz Lifci Paneth i Racheli Ziegler, parcel gruntowych w Krakowie¹³².
12. Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie budżetu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarjatu do spraw walki z epidemiami na okres od 1 VII do 31 XII 1922 r.
13. [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do asygnowania w dziale 3 budżetu Ministerstwa Robót Publicznych kredytów dodatkowych].
14. [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia kredytu w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych].
15. Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych na Radę Ministrów w sprawie przejścia ochrony granicy litewskiej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

---

¹²⁷ Nie publikuje się.

¹²⁸ Nie publikuje się.

¹²⁹ Nie publikuje się.

¹³⁰ Nie publikuje się.

¹³¹ Nie publikuje się.

¹³² Nie publikuje się.

16. Rozporządzenie Rady Ministrów zawierające przepisy przechodnie (w przedmiocie obywatelstwa na obszarze Ziemi Wileńskiej)¹³³.
17. Rozporządzenie Rady Ministrów o zmianie dekretu Nr 324 Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 27 sierpnia 1921 r. w przedmiocie regulacji przez Wileński Bank Ziemski rachunków w wynikających z opłaty kuponów oraz przedterminowej spłaty pożyczek¹³⁴.
- [17a.] Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów o zmianie dekretu Nr 324 Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 27 sierpnia 1921 r. w przedmiocie regulacji przez Wileński Bank Ziemski rachunków wynikających z opłaty kuponów oraz przedterminowej spłaty pożyczek].
18. Ustawa o ogłoszeniach, dokonywanych dotychczas dla górnośląskiej części Województwa Śląskiego w Orędowniku Rzeszy Niemieckiej i w Orędowniku Państwa Pruskiego]¹³⁵.
19. Ustawa o sądach przysięgłych w b. zaborze rosyjskim¹³⁶.
20. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie dodatku naukowego dla pracowników naukowych Instytutów Gospodarstwa Wiejskiego w Bydgoszczy i Puławach oraz Instytutu Meteorologicznego w Warszawie.
21. [Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów o wydanie rozporządzenia] w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 31 maja 1921 r. o nadzorze nad kotłami parowymi (Dz.U. RP Nr 50 poz. 303) w brzmieniu ustawy z dnia 6 grudnia 1921 r. (Dz.U. RP Nr 108 poz. 786)]¹³⁷.
22. Ustawa o rozciągnięciu ustawy o szkołach akademickich na Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie¹³⁸.
- [22a.] [Motywy ustawy w przedmiocie rozciągnięcia ustawy o szkołach akademickich na Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie].
23. Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego o przyznanie dla Polsko-Amerykańskiego Komitetu Pomocy Dzieciom 749 ton mąki i 572,3 ton fasoli tytułem pokrycia braków, powstałych w magazynach Państwowego Urzędu Zakupu artykułów pierwszej potrzeby

---

¹³³ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 sierpnia 1922 r. zawierające przepisy przechodnie w przedmiocie obywatelstwa na obszarze Ziemi Wileńskiej, Dz.U. RP 1922, nr 63, poz. 565.

¹³⁴ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 sierpnia 1922 r. o zmianie dekretu Nr 324 Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej z 27 sierpnia 1921 r. w przedmiocie regulacji przez Wileński Bank Ziemski rachunków wynikających z opłaty kuponów oraz przedterminowej spłaty pożyczek, Dz.U. RP 1922, nr 67, poz. 610.

¹³⁵ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 26 września 1922 r. o ogłoszeniach dokonywanych w Orędowniku Rzeszy Niemieckiej i Orędowniku Państwa Pruskiego, Dz.U. RP 1922, nr 87, poz. 780; zob. też W. Dąbrowski, *Zbiór praw konstytucyjnych i administracyjnych Województwa Śląskiego*, t. 2, Katowice 1923, s. 27.

¹³⁶ Nie publikuje się. Projekt ten, na podstawie uchwały Rady Ministrów z 10 sierpnia 1922 r., został skierowany do sejmu przez ministra sprawiedliwości W. Makowskiego 15 stycznia 1923 r. (druk sejmowy nr 87). Nie został uchwalony.

¹³⁷ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 sierpnia 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z 31 maja 1921 r. o nadzorze nad kotłami parowymi (Dz.U. RP, Nr 50, poz. 303) w brzmieniu ustawy z 6 grudnia 1921 r. (Dz.U. RP, Nr 108, poz. 786), Dz.U. RP 1922, nr 69, poz. 621.

¹³⁸ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 16 lipca 1924 r. o zmianie niektórych przepisów ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich, Dz.U. RP 1925, nr 2, poz. 10.

- i na polskich kolejach państwowych przy transportowaniu i magazynowaniu darów amerykańskich i świadczeń rządu polskiego na rzecz dożywiania dzieci w Polsce.
24. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wynagrodzenia funkcjonariuszów pocztowych, telegraficznych i telefonicznych za służbę nocną¹³⁹.
  25. Wniosek nagły Ministra Poczty i Telegrafów na Radę Ministrów w sprawie nadzwyczajnego dodatku kresowego za miesiąc wrzesień 1921 roku.
  26. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie budowy mostu na Wiśle pod Modlinem.
  27. Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Robót Publicznych w sprawie rozciągnięcia ustawy w przedmiocie utworzenia Państwowego Funduszu Mieszkaniowego na Ziemię Wileńską [wraz z uzasadnieniem].
  28. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów o wyjednanie ustawy zezwalającej na sprzedaż gruntu kolejowego przy stacji w Starym Bielsku¹⁴⁰.
  29. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów o wyjednanie ustawy zezwalającej na zamianę gruntu kolejowego w Lisich Kątach pod Grudziądem¹⁴¹.

Załącznik 1

[Wniosek Pełnomocnika Rządu do Rokowań Polsko-Niemieckich Kazimierza Olszowskiego w sprawie powołania członków delegacji polskiej]

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

WARSZAWA

DN. 3 sierpnia 1922 r.

No R.P.N. 82/22^c

^{bd}Podlega kompetencji MSZ
Wniosek v. min. S.Zag.
Narutowicz poparł ^{g...}
Uchwała 7/8^{bd}

Do

Prezydium Rady Ministrów

^cRada Ministrów upoważniła P. Ministra Spraw Zagranicznych do dokonywania nominacji składu delegacji polskiej do rokowań polsko-niemieckich^{c142}.

---

¹³⁹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 28 sierpnia 1922 r. w sprawie wynagrodzenia funkcjonariuszów pocztowych, telegraficznych i telefonicznych za służbę nocną, Dz.U. RP 1922, nr 78, poz. 710.

¹⁴⁰ Nie publikuje się.

¹⁴¹ Nie publikuje się.

¹⁴² Mowa o powołaniu delegacji do wzajemnych polsko-niemieckich rokowań w sprawach spornych. Pierwsze kroki do ich rozpoczęcia poczyniono podczas konferencji w Genui. Wstępne rozmowy zostały podjęte w lipcu 1922 r. Po powołaniu delegacji rokowania rozpoczęły

WNIOSEK

Pełnomocnika Rządu do Rokowań Polsko-Niemieckich K. Olszowskiego.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów wyznacza niżej wymienione osoby na członków Delegacji Polskiej do rokowań polsko niemieckich:

1. Komisja Rozrachunkowa

Przewodniczący – Jan Żółtowski, Komisarz Głównego Urzędu Likwidacyjnego na b. Zabór Pruski,

Zastępca – Nadradca Górniczy Tadeusz Czapla.

Przewodniczący Podkomisji:

Podkomisji I-ej – Jan Żółtowski,

Podkomisji II-ej – T. Czapla,

Podkomisji III-ej – p. J. Bankiewicz, członek Delegacji Polskiej przy Komisji Odszkodowań w Paryżu,

Podkomisji IV-ej – p. Henryk Zieliński b. Attaché Emigracyjny przy Poselstwie Polskim w Berlinie,

Podkomisji V-ej – inż. Tadeusz Czapla.

Członkowie Komisji: p.p. Konopiński, Podkomorski, Gluck, major Eyle¹⁴³, Zaremba, Hubert, kierownik Starostwa Krajowego w Poznaniu, Józef Wybicki, Starosta Krajowy w Toruniu, dr Jerzykowski, Starosta powiatu ^cCłodziewskiego, dr Czechowicz, Naczelnik Wydziału Emerytalnego w Ministerstwie Skarbu, major Jarysz.

2. Komisja dla not Kriessa¹⁴⁴.

Przewodniczący – Jan Mrozowski, Delegat Rządu Rzeczypospolitej przy Komisji Odszkodowań w Paryżu,

Członkowie: dr Zygmunt Karpiński, Szef Wydz. Walutowego w Polskiej Krajowej Kasie^c Pożyczkowej, p. Dubieński, Naczelnik Wydziału w Departamencie Budżetowym, dr Görne, Radca Ministerialny, dr Kubala.

3. Komisja Archiwalna i dzieł sztuki.

Przewodniczący – prof. Dembiński, b. Wiceminister Minist[erstwa] Oświecenia Publicznego i Wyznań Religijnych,

Zastępca – p. Paczkowski, Naczelnik Wydziału Archiwów Państwowych, w tymże Ministerstwie.

---

się 6 września 1922 r. w Dreźnie. W grudniu 1922 r. podpisano porozumienie w sprawach sanitarnych i finansowych (tzw. not Kriessa).

¹⁴³ Tak w oryginale. Powinno być: Eile.

¹⁴⁴ Tak w oryginale. Powinno być: Kriessa. Chodzi o tzw. noty Kriessa, czyli bilety (marki polskie) Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej wypuszczone w 1916 r. przez szefa niemieckiej administracji cywilnej w Generalnym Gubernatorstwie Wolfganga von Kriessa, będące prawnym środkiem płatniczym do 31 maja 1924 r.

Członkowie – Jan Żółtowski, Tadeusz Czapla, Hintze, Komisarz Zdawczy.

4. Komisja Prawna

Przewodniczący – dr Witold Prądyński, Dyrektor Departamentu Ministerstwa Sprawiedliwości w Poznaniu,

Zastępca – Jan Mrozowski

Przewodniczący Podkomisji:

Podkomisji I-ej – dr Kierski, Radca Prokuraturii Generalnej,

Podkomisji II-ej – dr Prądyński,

Podkomisji III-ej i IV-ej – dr Stanisław Celichowski,

Podkomisji V-ej – dr Prądyński.

Członkowie: pp. dr Kubala, Jan Żółtowski, Szymon Rundstein, Radca Prawny MSZ, dr Sachanek, dr Szweykowski, dr Ćwikliński.

5. Komisja Wierzytelności.

Przewodniczący – dr Wawrzyniec Kubala,

Przewodniczący Podkomisji:

Podkomisji I-ej, II-ej i III-ej – dr Kubala.

Członkowie: dr Kolszewski, dr J. Żychliński, p. Konopiński, p. Donimirski, Esden-Tempski, Prezes Izby Rolniczej w Toruniu, dr Cichowicz, dr Dziembowski, dr Görne, dr Stanisław Celichowski, dr Adamczewski, dr Gruber, Wicedyrektor Urzędu Nadzoru nad Zakł. Ubezpieczeniowymi przy Minist. Skarbu.

UZASADNIENIE

Przytoczona wyżej lista ustalona została na posiedzeniu odbytym dnia dzisiejszego pod moim przewodnictwem, z udziałem pp. J. Karśnickiego, Prezesa Gł. Urzędu Likwidacyjnego, Wańkowicza, Zastępcy Pana Kierownika Minist. Przem. i Handlu, Strasburgera, oraz p. T. Jackowskiego, Naczelnika Wydziału Północnego MSZ Obejmuje ona osoby, które od dłuższego czasu zajęte były badaniem problematów wchodzących w zakres rokowań polsko-niemieckich.

Lista ta będzie ^dw przyszłości uzupełniona, o ile pojedyncze Ministerstwa tego zażądata^d.

Co się tyczy Komisji 6-ej – Ekonomicznej – to skład członków Delegacji do Komisji tej przedstawię niebawem, po porozumieniu się z Ministerstwem Przemysłu i Handlu.

PEŁNOMOCNIK RZĄDU DO ROKOWAŃ POLSKO-NIEMIECKICH

^fOlszowski^f

Wniosek w sprawie zamianowania p. Władysława Grabskiego Prezesem Międzyministerialnej Rady do Spraw Repatriacji

Warszawa, dn. 31 lipca 1922

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej
Nr 5950/III/U.Em.
Nr 2601/II

Odpis

Do

Pana Prezydenta Rady Ministrów

Wniosek
w sprawie zamianowania p. Władysława
Grabskiego Prezesem Międzyministerialnej
Rady do Spraw Repatriacji¹⁴⁵.

Uzasadnienie

W myśl § 5-ego Rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 19 VI 1922 r. w przedmiocie utworzenia Rady Międzyministerialnej do Spraw Repatriacji, niniejszym wnoszę o zamianowanie p. Władysława Grabskiego Prezesem Rady Międzyministerialnej do Spraw Repatriacji i proszę Pana Prezydenta o wniesienie powyższego na Radę Ministrów.

Minister
/-/ Darowski

Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu
.... uchwaliła zgodnie
z wnioskiem.
Prezydent Ministrów

---

¹⁴⁵ Władysław Grabski w latach 1921–1922 był ponadto nadzwyczajnym komisarzem rządu do spraw repatriacji Polaków z Rosji Radzieckiej.

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Orderu „Orła Białego” p. Nicolas P. Pachitch

lipca 2
P.D.2554/22.

WNIOSEK
Ministra Spraw Zagranicznych w
przedmiocie nadania Orderu „Orła
Białego” p. Nicolas P. Pachitch¹⁴⁶.

UZASADNIENIE

Nicolas P. Pachitch, Prezydent Ministrów Państwa Serbów, Kroatów i Słoweńców, wybitny mąż stanu, brał udział w Konferencji Wersalskiej, z powodów politycznych powinien otrzymać odznaczenie.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy, na mocy art. 11 Ustawy o ustanowieniu Orderu „Orła Białego”, przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa p. Nicolas P. Pachitch do nadania Orderu „Orła Białego”.

Minister Spraw Zagranicznych

Rada Ministrów uchwaliła
Warszawa, dnia

Prezydent Ministrów

Do
Prezydium Rady Ministrów
w miejscu

---

¹⁴⁶ Tak w oryginale. Powinno być: Paść.

Zestawienie kosztów wykonania orderu „Odrodzenia Polski [sporządzone przez Kapitułę Orderu „Odrodzenia Polski”]

**ZESTAWIENIE
KOSZTÓW WYKONANIA ORDERU „ODRODZENIA POLSKI”**

	I	II	III	IV	V	U w a g a
Odznaki	21 000	15 000	7 800	4 100	3 500	w kl. I wielki krzyż i gwiazda w kl. II krzyż mniejszy i gwiazda
Wstążka sprowadzona z Francji	18 100	2 200	2 200	1 150	850	w kl. I wstęga 2½ m długa, szeroka 100 m/m w kl. IV wstążka z rozetką wyrabianą w Paryżu
Cło od wstążki	2 400	200	180	50	50	
Pudełko (futurał)	6 000	5 500	2 720	2 600	1 500	
Upięcie wstążki	500	100	100	100	100	
Dyplom, napisanie dyplomu futurał na dyplom i różne wydatki	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000	
R a z e m	50 000	25 000	15 000	10 000	8 000	
Dotychczasowe ceny	30 000	15 000	10 000			n.b. kl. V wprowadzona nowelą z 28 IV 1922 Dz.U. R.P. Nr 31 p. 255

[Proponowane przez Kapitułę Orderu „Odrodzenia Polski” podwyżki cen wykonania Rozetek orderu „Odrodzenia Polski”]

CENY ROZETEK

1. do noszenia na ubraniach cywilnych		
Klasa I	800	Mkp
Klasa II	800	”
Klasa III	800	”
Klasa IV	385	”
Klasa V	165	”
2. do noszenia na mundurze wojskowym		
Klasa I	1000	Mkp
Klasa II	1000	”
Klasa III	1000	”
Klasa IV	555	”
Klasa V	185	”

Załącznik 8

[Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zlikwidowania mienia państwowego na Górnym Śląsku, przejętego po byłej Komisji Międzysojuszniczej, w myśl układu polsko-niemieckiego z 15 czerwca 1922 roku]

MINISTERSTWO SKARBU
Nr 2325/D.B./1

Warszawa, dnia 22 lipca 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY

Ministra Skarbu w sprawie zlikwidowania mienia państwowego na G. Śląsku, przejętego po b. Komisji Międzysojuszniczej, w myśl układu polsko-niemieckiego z daty Opole 15 czerwca 1922 roku.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Zlikwidowanie mienia państwowego na G. Śląsku przejętego po b. Komisji Międzysojuszniczej, w myśl układu polsko-niemieckiego z daty Opole 15 czerwca 1922 roku, powierza się Prezydentowi Rady Ministrów i Ministrowi Skarbu.

UZASADNIENIE.

Pozostałe po b. Komisji Międzysojuszniczej na G. Śląsku mienie ruchome obejmuje 28 samochodów osobowych, 4 samochody ciężarowe, 62 maszyny do pisania, 4 kasy ogniotrwałe i 102 beczki żelazne oraz pewną ilość części składowych do samochodów. Przedmioty te, znajdujące się w Katowicach, powinny ulec sprzedaży bądź to po cenie szacunkowej władzom i urzędom państwowym, bądź też w drodze licytacji osobom prywatnym.

Przeprowadzenie tej akcji powierzyć należy ze względu na nagłość sprawy ^hPrezydentowi Rady Ministrów ^{h ch}a odnośnie samochodów ^{ch} Ministrowi Skarbu, których rzeczą będzie wyznaczenie w tym celu specjalnej komisji, która zajmie się na miejscu likwidacją.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

^bPrzyjęto do wiadomości życzenia Ministra S. Wewn.
by w skład Komisji wszedł delegat województwa śląskiego^b

Załącznik 12

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie budżetu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisariatu do spraw walki z epidemiami na okres od 1 VII do 31 XII 1922 r.

Warszawa, dnia 30 lipca 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU na Radę Ministrów w sprawie budżetu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisariatu do spraw walki z epidemiami na okres od 1VII do 31 XII 1922 r.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Budżet Naczelnego Nadzwyczajnego Komisariatu do spraw walki z epidemiami na okres od 1 VII do 31 XII 1922 r. ustala się na sumę – 2 661 446 922 mk i upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia odpowiedniego kredytu dodatkowego w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Zdrowia Publicznego na rok 1922, w dziale 4, § 10.

UZASADNIENIE.

W preliminarzu budżetowym Ministerstwa Zdrowia Publicznego na rok 1922 uwzględniono kredyty dla Naczelnego Nadzwyczajnego Komisariatu tylko na pierwsze półrocze br. Wobec przedłużenia czasu funkcjonowania Naczelnego

Nadzwyczajnego Komisarjatu do 31 grudnia br. uchwałą Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia br., zachodzi potrzeba przyznania Komisarjatu kredytów również na drugie półrocze bieżącego roku.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

Załącznik 13

[Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do asygnowania w dziale 3 budżetu Ministerstwa Robót Publicznych kredytów dodatkowych]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 2 sierpnia 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY NA RADĘ MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do asygnowania w dziale 3 budżetu Ministerstwa Robót Publicznych następujących kredytów dodatkowych:

§ 9, poz. 1 200 000 000 mk

§ 12, poz. 1 300 000 000 mk.

UZASADNIENIE

Do czasu ustalenia stosunku prawnop- państwowego b. Litwy Środkowej, Rząd Rzeczypospolitej nie mógł asygnować na odbudowę tych terenów żadnych kredytów¹⁴⁷.

Obecnie wobec ogromnego zniszczenia powiatów należących do Ziemi Wileńskiej zachodzi potrzeba udzielenia pomocy natychmiast, mimo że moc obowiązująca odnośnych ustaw w przedmiocie odbudowy nie została jeszcze rozciągnięta na Ziemię Wileńską.

Na zasadzie statystycznych danych należy stwierdzić, że ilość zniszczonych przez działania wojenne osad na tym terenie dochodzi do 10 000, mieszkańcy zaś zniszczonych osad zmuszeni są dotychczas do zamieszkiwania w ziemiankach i barakach, pozostałych po okupantach, które nieremontowane grożą zawaleniem.

Celem przyjsia z natychmiastową pomocą poszkodowanym mieszkańcom proponuje się przyznanie kredytu w wysokości 200 000 000 mk, w ramach którego

---

¹⁴⁷ Mowa o sporze między Polską a Litwą dotyczącym przynależności Wilna i Wileńszczyzny. Ostatecznie po tzw. buncie Żeligowskiego i powołaniu Litwy Środkowej obszar ten został inkorporowany w skład Rzeczypospolitej. Relacje między Warszawą a Kownem pozostały przez cały czas międzywojenny napięte.

do kredytu będzie udzielaną poszkodowanym bezzwrotna pomoc w materiałach budowlanych.

Niezależnie od tego konieczne jest przyjscie z wydatniejszą pomocą dla odbudowy miasta Smorgoń (liczącego przed wojną do 40 000 mieszkańców), leżącego obecnie zupełnie w gruzach.

Zgodnie z życzeniami tamt. ludności ma być mieszkańcom miasta udzielona pomoc nie w formie zapomogi, lecz długotrwałej pożyczki nisko oprocentowanej i na ten cel służyć ma proponowany w § 12 kredyt 300 000 000 mk.–

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

Załącznik 14

[Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia kredytu w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych]

Warszawa, dnia 3³ sierpnia 1922 r.

Ł.1521/22/2Bb^c

WNIOSEK NAGŁY NA RADĘ MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres bieżący Dział 3, rozdz. 4, § 1, poz. 1 kredytu dodatkowego w kwocie 1 530 000 000,– marek na zakupno parowozów w Ameryce.

UZASADNIENIE

Wobec wzmagania się przewozów węglowych zachodzi konieczność powiększenia taboru parowozowego o większej nośności. Parowozy typu „Consolidation” używane obecnie w ilości 150 sztuk na liniach kolei państwowych nadają się w zupełności do eksploatacji i pracują przeważnie na liniach węglowych, a przez swoją wielką nośność ułatwiają szybką ekspedycję.

W preliminarzu budżetowym Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres 1922 wydatku na zakupno tych parowozów nie przewidziano. Z uwagi na to, że zakupno tych parowozów w ilości 25 sztuk przyczyni się w wysokim stopniu do wzmożenia eksploatacji i zapobiegnie przynajmniej w części brakowi parowozów – przyznanie tego kredytu jest ze wszech miar wskazane.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

Wniosek nagły Ministra Spraw Wewnętrznych na Radę Ministrów w sprawie przejęcia ochrony granicy litewskiej przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

Wniosek nagły
Ministra Spraw Wewnętrznych
na Radę Ministrów w sprawie
przejęcia ochrony granicy litewskiej
przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych.

Ze względu na niepewny stan bezpieczeństwa państwa w powiatach graniczących z Litwą wywołany napadami wojskowo zorganizowanych band litewskich oraz prowadzoną agitacją litewską na tych terenach, wytworzona sytuacja wymaga bardziej ścisłej pod względem politycznym ochrony granicy. Wobec powyższego

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

- 1) Całkowite kompetencje ochrony granicy Rzeczypospolitej Polskiej z Litwą na terenach Województw: Białostockiego i Wileńskiego, aż do czasu nastania normalnych warunków obejmuje Minister Spraw Wewnętrznych analogicznie, jak to ma miejsce z ochroną granicy wschodniej na mocy uchwał Rady Ministrów z dn. 3/IX-1921 i 23 V rb.
- 2) Bataliony Celne, pozostające w dyspozycji Ministerstwa Spraw Wojskowych, a ^aużyta^a do ochrony tej granicy w liczbie czterech, a mianowicie: NN. 4, 41, 42 43 zostaną niezwłocznie oddane przez Ministra Spraw Wojskowych do dyspozycji Ministra Spraw Wewnętrznych.
- 3) Moment objęcia przez Min. Spraw Wewnętrznych ochrony powyższej granicy nastąpi z dniem przekazania do jego dyspozycji powyższych batalionów celnych.
- 4) Ze względu na konieczność bardziej ścisłego obsadzenia granicy i w związku z niepomiarowym zwiększeniem się długości granicy wschodniej (na skutek sposobu, w jaki została ona wytyczona przez Komisję Mieszana Graniczną¹⁴⁸), ochrona tej granicy zostanie wzmożona przez oddanie do dyspozycji Ministra Spraw Wewnętrznych batalionów celnych, będących w kompetencji Ministra Skarbu. Oddanie to będzie następowало

---

¹⁴⁸ Zgodnie z postanowieniami pokoju ryskiego był to organ powołany w celu wykonania delimitacji granicy między Polską a Rosją i Ukrainą Sowiecką.

poprzez Ministerstwo Spraw Wojskowych, w miarę zwalniania batalionów celnych na granicy zachodniej i południowej przez straż celną Min. Skarbu.

Minister Spraw Wewnętrznych
-/ Ant. Kamiński w.r.

Załącznik [17a]

Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów o zmianie dekretu Nr 324 Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 27 sierpnia 1921 r. w przedmiocie regulacji przez Wileński Bank Ziemski rachunków wynikających z opłaty kuponów oraz przedterminowej spłaty pożyczek]

Uzasadnienie.

Wileński Bank Ziemski przed wojną działał na terenie b. Guberni Wileńskiej, Grodzieńskiej, Kowieńskiej, Mińskiej, Mohylewskiej, Witebskiej i Pskowskiej.

Wobec wywiezienia w 1915 r. archiwów banku do Rosji, Wileński Bank Ziemski nie mógł dokładnie obliczyć, jaka suma nieumorzonych pożyczek obciąża Polski, Rosyjski, Łotewski i Litewski tereny działalności banku, i uregulować rachunków wzajemnych. Wskutek powyższego dekretem Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 27 sierpnia 1921 r. Nr 324 Wileńskiemu Bankowi Ziemskiemu w celu stopniowego unormowania stosunków w dziedzinie kredytu długoterminowego udzielone było prawo odroczenia opłaty terminowych kuponów od listów zastawnych oraz wylosowanych listów zastawnych do dnia 1-go lipca 1922 r.

Ponieważ stan powyższy dotychczas nie uległ żadnej zmianie, Ministerstwo Skarbu wnosi o wydanie na podstawie art. 5 Ustawy o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską, który upoważni Radę Ministrów do wprowadzenia odpowiednich zmian w ustawach i rozporządzeniach obowiązujących na Ziemi Wileńskiej, przytoczone do Rozporządzenia Rady Ministrów.

Warszawa, dnia .... lipca 1922 r.

Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie dodatku naukowego dla pracowników naukowych Instytutów Gospodarstwa Wiejskiego w Bydgoszczy i Puławach oraz Instytutu Meteorologicznego w Warszawie

MINISTERSTWO
Rolnictwa i Dóbr Państwowych
Nr 2112/W.Pr.

WARSZAWA,
DN. 11^h czerwca^h 11^c lipca^c 1922 R.

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
NA RADĘ MINISTRÓW
w przedmiocie dodatku naukowego
dla pracowników naukowych instytutów
gospodarstwa wiejskiego w Bydgoszczy i Puławach¹⁴⁹
oraz instytutu meteorologicznego w Warszawie.

Rada Ministrów uchwalić raczy następujący projekt rozporządzenia:

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW
z dnia ... 1922 r.
w przedmiocie dodatku naukowego
dla pracowników naukowych instytutów
gospodarstwa wiejskiego w Bydgoszczy i Puławach
oraz Instytutu Meteorologicznego w Warszawie¹⁵⁰.

Uzasadnienie.

Pracownicy naukowcy instytutów gospodarstwa wiejskiego w Bydgoszczy i Puławach oraz instytutu meteorologicznego w Warszawie posiadają kwalifikacje naukowe, równorzędne kwalifikacjom odpowiednich pracowników szkół akademickich, jest przeto rzeczą konieczną przyznać im dodatki naukowe, jakie otrzymują pracownicy szkół akademickich. Stanowiska kierowników wydziałów (IV st. sł.), działów i poddziałów (V i VI st. sł.) instytutów gospodarstwa wiejskiego oraz dyrektor i wicedyrektor, kierownicy wydziałów instytutu meteorologicznego posiadają kwalifikacje, odpowiadające kwalifikacjom zwyczajnym względnie nadzwyczajnych profesorów szkół akademickich.

---

¹⁴⁹ Instytut Gospodarstwa Wiejskiego i Leśnictwa (tzw. Instytut Nowoaleksandryjski) – wyższa uczelnia rolnicza utworzona w 1869 r. w Puławach. W 1920 r., w warunkach wojennych, część zakładów przeniesiono do Bydgoszczy.

¹⁵⁰ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z 7 sierpnia 1922 r. o przyznaniu dodatku naukowego dla pracowników naukowych instytutów gospodarstwa wiejskiego w Bydgoszczy i Puławach oraz instytutu meteorologicznego w Warszawie, Dz.U. RP 1922, nr 72, poz. 650.

Pozostali pracownicy naukowcy posiadają kwalifikacje, odpowiadające kwalifikacjom pomocniczych sił naukowych szkół akademickich i są w niniejszym rozporządzeniu traktowani na równi z nimi (możność przyznania dodatku, ograniczenie 10% dla st. asystentów).-

MINISTER
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
fj. Raczyński^f

Załącznik [22a]

[Motywy ustawy w przedmiocie rozciągnięcia ustawy o szkołach akademickich na Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie]

Motywy:

Obecny ustrój Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, jej autonomia naukowa, administracyjna i finansowa oraz sposób wykonywania nad nią władzy zwierzchniej przez Ministerstwo W.R. i O.P. odpowiadają w zasadzie stanowisku szkół akademickich, wymienionych w Art. 111 ustawy o szkołach akademickich. Dlatego wskazanym jest formalne zaliczenie jej do rządu szkół akademickich drogą ustawy, jak tego wymaga ostatni ustęp Art. 111 powołanej ustawy. Specjalne zadania jednak tej uczelni wymagają zmiany brzmienia kilku artykułów wspomnianej ustawy, jako mającej na względzie tylko uczelnie wyższe o celach czysto naukowych.

Załącznik 23

Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego o przyznanie dla Polsko-Amerykańskiego Komitetu Pomocy Dzieciom 749 ton mąki i 572,3 ton fasoli tytułem pokrycia braków, powstałych w magazynach Państwowego Urzędu Zakupu artykułów pierwszej potrzeby i na polskich kolejach państwowych przy transportowaniu i magazynowaniu darów amerykańskich i świadczeń rządu polskiego na rzecz dożywiania dzieci w Polsce

Warszawa, dnia 2 lipca 1922 roku

Hsp. 21313/22
489

Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego
o przyznaniu dla Polsko-Amerykańskiego Komitetu
Pomocy Dzieciom 749 ton mąki i 572,3 ton fasoli

tytułem pokrycia braków, powstałych w magazynach Państwowego Urzędu Zakupu artykułów pierwszej potrzeby i na polskich kolejach państwowych przy transportowaniu i magazynowaniu darów amerykańskich i świadczeń Rządu Polskiego na rzecz dożywiania dzieci w Polsce.

Do
Rady Ministrów.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Pana Ministra Skarbu do wniesienia do budżetu Ministerstwa Zdrowia Publicznego na rok 1922 kredytu dodatkowego na zakup 749 ton mąki i 572,3 ton fasoli celem pokrycia 1 159 486 484 klg braków powstałych na polskich kolejach państwowych i magazynach Państwowego Urzędu Zakupu artykułów pierwszej potrzeby za rok 1919, 1920, 1921 przy transportowaniu i magazynowaniu darów amerykańskich i świadczeń Rządu Polskiego na rzecz dożywiania dzieci w Polsce.

Minister
fChodźko^f

Rada Ministrów na posiedzeniu
w dniu ....
uchwaliła zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów

^bprzyznano
z zastrzeżeniem, że
przyznane artykuły żywnościowe
zostaną zużyte na dożywienie
dzieci w Polsce^b

UZASADNIENIE

1) Pierwszym warunkiem, od którego Hoover uzależnił swą pomoc dla głodnych i potrzebujących w Europie była gwarancja, że transporty nienaruszone osiągną swych miejsc przeznaczenia.

2) Za trzechletni okres działania Misji Hoovera w Polsce¹⁵¹ pomoc Ameryki łącznie ze świadczeniami Rządu Polskiego na akcję dożywiania dzieci polskich wynosi 72 537 957 538 klg. Braki powstałe przy ładowaniu i przeładowaniu

---

¹⁵¹ American Relief Administration (Amerykańska Administracja Pomocy) – amerykańska organizacja rządowa, której celem było dostarczenie pomocy humanitarnej do Europy po zakończeniu I wojny światowej. Jej dyrektorem był Herbert C. Hoover, późniejszy prezydent Stanów Zjednoczonych.

artykułów na polskich kolejach państwowych oraz braki wynikłe w magazynach państwowego Urzędu Zakupów Artykułów Pierwszej Potrzeby wskutek rozsypania, wysychania, zepsucia itp. wynoszą 1 159 486 484 kg, co stanowi około 1,5%, czyli nie przewyższa manka dopuszczalnego umowami handlowymi w Polsce.

3) Braki w mące, mleku, ryżu, cukrze, kakao, tłuszczach, oleju, soli, mydle, sucharach – ogółem 1 159 486 484 kg Amerykański Wydział Ratunkowy zaproponował pokryć 749 tonami mąki i 572,3 tonami fasoli. Podstawą dla relacji służyły ceny hurtowe wymienionych artykułów. Zakupiona mąka i fasola zostaną oddane Polsko-Amerykańskiemu Komitetowi Pomocy Dzieciom na akcję dożywiania dzieci w Polsce.

4) Uchwała Rady Ministrów o pokryciu braków kolejowych i magazynowych w darach amerykańskich i świadczeniach Rządu Polskiego na rzecz dożywiania dzieci w Polsce pozwoli Amerykańskiemu Wydziałowi Ratunkowemu przeprowadzić zamknięcie rachunkowe swej działalności w Polsce.

5) Komitet Ekonomiczny Ministrów na posiedzeniu w dniu 10 maja br. zajął odmowne stanowisko w sprawie pokrycia braków kolejowych i magazynowych Polsko-Amerykańskiego Komitetu Pomocy Dzieciom. Z uwagi jednak na doniosłe znaczenie poruszanej sprawy Ministerstwo Zdrowia Publicznego poddaje wniosek [do] rozpatrzenia i decyzji Rady Ministrów¹⁵².–

Załącznik 25

Wniosek nagły Ministra Poczt i Telegrafów na Radę Ministrów w sprawie nadzwyczajnego dodatku kresowego za miesiąc wrzesień 1921 roku

MINISTERSTWO POCZT I TELEGRAFÓW Warszawa, dnia 12 lipca 1922 r.
Departament I Wydział II
Nr 4075

WNIOSEK

nagły Ministra Poczt i Telegrafów
na Radę Ministrów w sprawie nadzwyczajnego
dodatku kresowego za miesiąc wrzesień 1921 roku.

---

¹⁵² Na posiedzeniu Rady Ministrów 3 lutego 1920 r. postanowiono powołać Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów (zwany też Komitetem Ekonomicznym Ministrów), a jego zadaniem miała być koordynacja polityki gospodarczej kraju. Usprawniło to również prace Rady Ministrów w pełnym składzie.

RADA MINISTRÓW RACZY UCHWALIĆ

Rada Ministrów rozszerza uchwałę powziętą na posiedzeniu w dniu 15 grudnia 1921 roku w sprawie ^dnadzwyczajnego^d dodatku kresowego wynoszącego 30% każdorazowego dodatku drożyznianego i upoważnia poszczególne Ministerstwa do wypłacenia tego dodatku również za miesiąc wrzesień ^d1921^d roku wszystkim funkcjonariuszom państwowym oraz pracownikom kontraktowym, którzy w tym miesiącu pełnili służbę na obszarze ziem objętych traktatem pokojowym w Rydze, tudzież w powiatach Białostockim, Bielskim i Sokólskim, a którzy tego dodatku nie otrzymali.

UZASADNIENIE

Na podstawie kilku odnośnych uchwał Rady Ministrów pierwszej z dnia 4 stycznia 1921 roku, a ostatniej z dnia 23 czerwca 1921 roku funkcjonariusze państwowi, którzy pełnili służbę na obszarach wyżej wymienionych w czasie od 1 grudnia 1920 roku po koniec sierpnia 1921 roku, otrzymywali co miesiąca z dołu nadzwyczajny dodatek kresowy w wysokości 30% każdorazowego dodatku drożyznianego.

Przyznanie tego dodatku było wywołane okolicznościami, iż warunki życia gospodarczego na tych terenach z powodu odbytych tam działań wojennych były jako też i są nadal daleko trudniejsze aniżeli w innych miejscowościach państwa.

Na miesiąc wrzesień, październik i listopad roku ubiegłego, z niewiadomych mi przyczyn Rada Ministrów sprawy przyznania funkcjonariuszom państwowym dodatku kresowego nie rozpatrywała.

Natomiast uchwałą z dnia 15 grudnia 1921 roku na wniosek Pana Ministra Spraw Wewnętrznych uchwaliła wznowić wypłatę tego dodatku poczynając od 1 grudnia 1921 roku, aż do odwołania, który to dodatek funkcjonariusze państwowi na kresach wschodnich nadal otrzymują obecnie nawet w podwyższonej do 50% wysokości.

W powyższej uchwale Rada Ministrów zdecydowała, by funkcjonariuszom, którym poszczególne władze wypłaciły dodatek kresowy za miesiąc wrzesień, mimo braku odpowiedniej uchwały Rady Ministrów, dodatku tego nie potrącać.

Z powyższego należy wnioskować, iż Radę Ministrów do powzięcia takiej decyzji skłoniła okoliczność, że niektóre resorty, nie oczekując na odnośną uchwałę Rady Ministrów, względnie zarządzenie Ministerstwa Skarbu (a które, mówiąc nawiasem, zawsze nadchodziły z opóźnieniem), zarządziły wypłatę tego dodatku również za miesiąc wrzesień w tem przeświadczeniu, że odnośne zarządzenie nadejdzie.

Funkcjonariusze pocztowi w okręgu Wileńskiej Dyrekcji P. i T. za wspomniany miesiąc dodatku kresowego nie otrzymali, gdyż M.P. i T. zarządzenie o każdorazowej wypłacie tego dodatku wydawało do odnośnych Dyrekcji pocztowych dopiero wtedy, kiedy było w posiadaniu dotyczącej uchwały Rady Ministrów, względnie ^azarządzenie^a Ministerstwa Skarbu.

Funkcjonariusze ci ustawicznie zwracają się do Min. P. i T. z prośbą o wypłacenie im tego dodatku, powołując się na funkcjonariuszów kolejowych i innych, którzy dodatek za miesiąc wrzesień otrzymali, a którzy stosownie do postanowień uchwały Rady Ministrów z dnia 15 grudnia 1921 roku od zwrotu tego dodatku zostali zwolnieni.

Uznając uprzywilejowanie niektórych resortów, które nie trzymały się granic swojej kompetencji za niewłaściwe i przyznając całkowitą słuszność prośbom funkcjonariuszów ubiegających się o wypłacenie tego dodatku, proszę, by Rada Ministrów z uwagi na powyższe uzasadnienie zechciała uchwalić na wstępie podany wniosek.

Przy tym nadmieniam, iż z uwagi na postanowienie art. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1921 roku o środkach naprawy państwowej gospodarki skarbowej (Dz.U. Rz. P.P. Nr 103 poz. 741 z r. 1921) uprzednio przed zgłoszeniem niniejszego wniosku odniosłem się do Ministerstwa Skarbu pismem Nr 591/II z dnia 24 lutego rb. o wyrażenie zgody na wypłatę tego dodatku funkcjonariuszom, którzy go nie otrzymali, a to w celu wniesienia w tym przedmiocie odpowiedniego wniosku na Radę Ministrów.

Ministerstwo Skarbu na trzykrotne przypomnienie w powyższej sprawie nadesłało odmowną odpowiedź Nr 724/22/D.P. z dnia 19 czerwca rb. bez jakiegokolwiek uzasadnienia prawnego.

Ponieważ stanowisko zajęte przez Ministerstwo Skarbu byłoby niejako usankcjonowaniem nieformalnego postąpienia tych władz, które mimo braku upoważnienia zarządziły wypłatę dodatku za wrzesień, a zarazem krzywdą dla funkcjonariuszy pocztowych, spowodowaną jedynie skrupulatnością ich przełożonej władzy, mam zaszczyt prosić o uchwalenie podanego na wstępie ^dwniosku mimo sprzeciwu Ministerstwa Skarbu^d.

Zaznaczam w końcu, iż Prezydium Rady Ministrów w piśmie z 30/I 1922 r. Nr 528 uznało stanowisko Min. P. i T. w niniejszej sprawie za słuszne.

Odpis pisma Ministerstwa Skarbu dołączam.

MINISTER

MINISTERSTWO SKARBU
Departament Prezydyalny
Nr 724/22 D.P.
Wydz. Adm.

Warszawa, dnia 19 czerwca 1922 r.

odpis

Na pismo z dnia 18 lutego 1922 r. L. dz. 591/II Ministerstwo Skarbu oznajmia, że nie jest w możności wyrazić zgody na wypłacenie dodatku kresowego za miesiąc wrzesień funkcjonariuszom pocztowym zajmującym stanowiska służbowe na odnośnych terenach, z uwagi na wyraźne brzmienie uchwały Rady

Ministrów z dnia 15 grudnia 1921 r., która dodatku kresowego za wrzesień 1921 nie przyznała, a jedynie w drodze wyjątkowej zezwoliła na zaniechanie ściągania nieprawnie wypłaconego za wrzesień 1921 dodatku.–

Za MINISTRA SKARBU

g...g

Dyrektor Departamentu

Do

Ministerstwa Poczty i Telegrafów

w/miejscu

ca za zgodność: c g...g

Załącznik 26

Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie budowy mostu na Wiśle pod Modlinem

MINISTERSTWO KOLEI ŻELAZNYCH

Warszawa, dnia 28 lipca 1922 r.

L.T. h340hc716/22c

Wniosek

Ministra Kolei Żelaznych w sprawie budowy mostu
na Wiśle pod Modlinem.

Treść wniosku.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

wniesienie do Sejmu Ustawodawczego

następującego projektu Ustawy¹⁵³.

Uzasadnienie

Układ linii kolejowych w Polsce jest taki, że w razie najścia na nią wroga, nasze główne transporty wojskowe muszą być kierowane tylko przez Węzeł Warszawski, gdyż przejścia przez Wisłę w Grudziądzu, pod Bydgoszczą, w Toruniu i w Krakowie, jako znajdujące się zbyt blisko granicy – nie mogą wchodzić w rachubę, przejście zaś Wisły pod Dęblinem, zdaniem sfer wojskowych, jako przystosowane do jednego toru, pozbawione jest większego znaczenia. Powodzenie więc obrony Państwa zależne jest od stanu i bezpieczeństwa połączeń obu brzegów Wisły w Węzle Warszawskim, czyli zależne jest od jednego mostu kolejowego. Bo jakkolwiek przystąpiono już do budowy drugiego mostu przez Wisłę na linii

---

¹⁵³ Treści projektu ustawy nie publikuje się.

średnicowej Węzła Warszawskiego, to jednak korzystać z niego wcześniej jak za jakieś 3 lata nie będzie można i przez te całe 3 lata wszystkie plany obrony Państwa muszą opierać się na tym jednym obecnym przejściu Wisły.

Groźne następstwa, jakie z tego tytułu mogłyby wyniknąć przy najmniejszym chociażby uszkodzeniu tego jedyne go mostu i płynącej stąd przerwie ruchu, o co nie jest tak trudno przy bombardowaniu lotniczym, są zbyt widoczne, żeby nie uznać potrzeby wybudowania jeszcze jednego połączenia kolejowego obu brzegów Wisły poza Węzłem Warszawskim i to w czasie najbliższym – natychmiast. Do tego nadaje się najbardziej obejście Węzła Warszawskiego na północ od Warszawy przez Modlin, gdzie istnieją gotowe przyczółki i uszkodzone filary po zburzonym moście drogowym. Most kolejowy w tym miejscu wznowiony mógłby być, przystosowany i do ruchu kołowego, a po wybudowaniu połączenia kolejowego z linią Kaliską w Płochocinie i ze stacją Tłuszcz linii Wileńskiej, dawałby możliwość otwarcia ruchu pomiędzy obu brzegami Wisły z pominięciem Węzła Warszawskiego. Całe to obejście Węzła od st. Tłuszcz przez Radzymin, Jabłonę, Modlin do st. Płochocin wynosi 84 kilom. długości i wymaga wybudowania oprócz omawianego mostu jeszcze nowych linii kolejowych 66 kilom. kosztem 7 miliardów mk według cen obecnie istniejących.

MINISTER
Ł. Z. Marynowski

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia .... 1922.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem
PREZYDENT MINISTRÓW:

Załącznik 27

Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Robót Publicznych w sprawie rozciągnięcia ustawy w przedmiocie utworzenia Państwowego Funduszu Mieszkaniowego na Ziemię Wileńską [wraz z uzasadnieniem]

Ministerstwo
Zdrowia Publicznego

Warszawa, dnia 14 lipca 1922 r.

Nr Org. 18781/22
114

Wniosek
Ministra Zdrowia Publicznego w porozumieniu
z Ministrem Skarbu i Ministrem Robót Publicznych

w sprawie rozciągnięcia Ustawy w przedmiocie
utworzenia Państwowego Funduszu Mieszkaniowego
na Ziemię Wileńską¹⁵⁴.

Uzasadnienie

Przez objęcie z dniem 6 kwietnia 1922 r. władzy państwowej na[d] Ziemią Wileńską, w której dotąd obowiązują bądź prawa rosyjskie, bądź wydane przez inne czasowe władze lub przez Tymczasową Komisję Rządzącą Litwy Środkowej¹⁵⁵ dekrety i rozporządzenia, zachodzi potrzeba ujednostajnienia polskiego prawodawstwa przez rozciągnięcie wyżej wymienionego aktu prawodawczego.

Minister Zdrowia Publicznego:
fChodźko^f

Rada Ministrów na posiedzeniu
w dniu .... 1922 r.
powzięła uchwałę, zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów:

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

---

¹⁵⁴ Treści wniosku nie publikuje się.

¹⁵⁵ Akt inkorporacji Litwy Środkowej datowano na 6 kwietnia 1922 r. Miał rangę ustawy. Sejm Ustawodawczy uchwalił ją tego dnia z tytułem własnym: „O objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską”, odrzucając wszelkie poprawki Rady Ministrów (pod prezesurą Antoniego Ponikowskiego) idące w kierunku zaznaczenia odrębności tego terytorium w składzie państwa polskiego.

12

PROTOKÓŁ 92-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 10 sierpnia 1922 r.

Przewodniczy Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamieński
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Za Ministra Spraw Wojskowych	generał-podporucznik Józef Rybak
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Kierownik Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych	Mieczysław Rybczyński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 7 sierpnia 1922 r.

2. Uchwalono w zasadzie załączony projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 29 kwietnia 1919 r. o zatwierdzaniu i zmianie statutów spółek akcyjnych (Dz. Praw. Nr 39 poz. 282) (załącznik 1).

Redakcję ustalą Ministrowie Skarbu, Przemysłu i Handlu i Sprawiedliwości.

3. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia ustaw: o zatwierdzeniu i zmianie statutów spółek akcyjnych i o spółdzielniach oraz dekretu o rejestrze handlowym na Ziemię Wileńską (załącznik 2).

4. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby (Dz.Ust. Rzp. P. Nr 44 poz. 272) (załącznik 3).

5. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy niemieckiej z dnia 14 sierpnia 1876 r., dotyczącej zarządu lasów, należących do gmin i zakładów publicznych (załącznik 4).

6. Wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy o sądach przysięgłych w b. zaborze rosyjskim (załącznik 5) uchwalono z poprawką odnośnie do art. 16 p. 5 i 6, że odnośni mężowie zaufania mają być wybrani spośród mieszkańców miasta względnie powiatu, zatem mogą być wybrani spoza grona radnych.

Komitet Polityczny Rady Ministrów postanowi, czy punkt 5 należy uzupełnić wyrazami „po polsku”.

7. Uchwalono wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy o wprowadzeniu sądów przysięgłych w b. dzielnicy pruskiej i w górnośląskiej części Województwa Śląskiego (załącznik 6).

8. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na województwa nowogrodzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty grodzieński, białowiecki i wołkowyski województwa białostockiego, tudzież na wskazany w art. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia r. 1922 (Dz.Ust. Nr 26 poz. 213) obszar Ziemi Wileńskiej wraz z przyłączonymi do niej w myśl art. 8 tejże ustawy powiatami województwa nowogrodzkiego, obowiązujących na obszarze b. Królestwa Kongresowego dekretów o tymczasowej ordynacji wyborczej do sejmików powiatowych, o tymczasowej ordynacji powiatowej, o skarbowości powiatowych związków komunalnych i ustawy w sprawie delegatów miast w sejmikach powiatowych (załącznik 7).

9. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie Liceum Krzemienieckiego (załącznik 8).

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia Rządowi Włoskiemu na nabycie od Karola Stanisława Szlenkiera i współwłaścicieli nieruchomości z zabudowaniem, zapisanej w Warszawie pod Nr hip. 5294, przy placu Dąbrowskiego 6 (załącznik 9).

11. Minister Pracy i Opieki Społecznej zdaje sprawę z przebiegu strajku rolnego w Wielkopolsce i odczytuje odezwę, jaką w tej sprawie wydał do pracobiorców rolnych Województwa Poznańskiego (załącznik 10).

Posiedzenie zamknięto o 8 m. 30 wieczór.

†Antoni Kamiński†

Załączniki

Wykaz:

1. Projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 29 kwietnia 1919 r. o zatwierdzeniu i zmianie statutów spółek akcyjnych (Dz. Praw Nr 39 poz. 282)¹⁵⁶.
- [1a.] Motywy [projektu ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 29 kwietnia 1919 r. o zatwierdzeniu i zmianie statutów spółek akcyjnych (Dz. Praw Nr 39 poz. 282)].
2. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia ustaw: o zatwierdzeniu i zmianie statutów spółek akcyjnych i o spółdzielniach oraz dekretu o rejestrze handlowym na Ziemię Wileńską¹⁵⁷.

---

¹⁵⁶ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 29 kwietnia 1919 r. o zatwierdzeniu i zmianie statutów spółek akcyjnych, Dz.U. RP 1919, nr 39, poz. 282.

¹⁵⁷ Nie publikuje się. Zob. Dekret o rejestrze handlowym, Dz.P.P.P. 1919, nr 14, poz. 164; Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy

3. Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w sprawie uchwalenia rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby (Dz.Ust. Rzp.P. Nr 44 poz. 272)¹⁵⁸.
4. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie częściowej zmiany ustawy niemieckiej z dnia 14 sierpnia 1876 r. dotyczącej zarządu lasów, należących do gmin i zakładów publicznych¹⁵⁹.
- [4a.] Uzasadnienie [wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie częściowej zmiany ustawy niemieckiej z dnia 14 sierpnia 1876 r. dotyczącej zarządu lasów, należących do gmin i zakładów publicznych].
5. Ustawa o sądach przysięgłych w b. zaborze rosyjskim¹⁶⁰.
6. Ustawa o wprowadzeniu sądów przysięgłych w b. dzielnicy pruskiej i w górnośląskiej części województwa śląskiego¹⁶¹.
7. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w przedmiocie rozciągnięcia na województwa kresowe oraz na Ziemię Wileńską mocy obowiązujących przepisów ustawowych, dotyczących samorządu powiatowego.
8. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie Liceum Krzemienieckiego¹⁶².
9. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia Rządowi Włowskiemu na nabycie od pp. Karola Stanisława Szlenkiera i współwłaścicieli nieruchomości z zabudowaniem zapisanej w Warszawie pod Nr hip. 5294 przy Placu Dąbrowskiego 6¹⁶³.
10. [Pismo Ministra Pracy i Opieki Społecznej do pracodawców i pracobiorców rolnych województwa poznańskiego].

---

obowiązującej ustawy z dnia 29 kwietnia 1919 r. o zatwierdzaniu i zmianie statutów spółek akcyjnych na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty: grodzieński i wołkowyski oraz gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego, Dz.U. RP 1922, nr 89, poz. 815.

¹⁵⁸ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 sierpnia 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 19 maja 1920 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby, Dz.U. RP 1922, nr 70, poz. 627.

¹⁵⁹ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 26 września 1922 r. w przedmiocie częściowej zmiany ustawy niemieckiej z dnia 14 sierpnia 1876 r., dotyczącej zarządu lasów, należących do gmin i zakładów publicznych, Dz.U. RP 1922, nr 92, poz. 848.

¹⁶⁰ Nie publikuje się.

¹⁶¹ Nie publikuje się.

¹⁶² Zob. też Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 10 sierpnia 1922 r. w przedmiocie Liceum Krzemienieckiego, Dz.U. RP, 1922, nr 70, poz. 626.

¹⁶³ Nie publikuje się. Nieruchomość miała posłużyć za miejsce ulokowania poselstwa Królestwa Włoskiego przy rządzie polskim.

Motywy [projektu ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z 29 kwietnia 1919 r. o zatwierdzaniu i zmianie statutów spółek akcyjnych (Dz. Praw Nr 39 poz. 282)]MOTYWY.

W obecnym stanie ustawodawstwa powstanie spółki akcyjnej lub zmiana jej statutu uzależnionym jest od zezwolenia władzy rządowej, przy czym w b. zaborze rosyjskim i austriackim zezwolenie to udzielane jest w myśl ustawy z 29 kwietnia 1919 w formie zatwierdzenia statutu, a w b. dzielnicy pruskiej w formie zezwolenia udzielanego przez Ministra Skarbu.

Różnica pomiędzy jednym i drugim sposobem załatwienia uwydatnia się w praktyce w chwili gdy spółka mająca swoją siedzibę w b. zaborze pruskim chce rozszerzyć swoją działalność na inne dzielnice, wówczas bowiem w myśl art. 5 ustawy z 29 kwietnia 1919 roku musi uzyskać zatwierdzenie statutu, musi więc otrzymać ponowne zezwolenie od tej samej władzy tylko w innej formie, przy czym na jej powstanie zezwalał Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, na rozszerzenie zaś jej działalności zezwala (o ile to nie spółka kredytowa) Minister Przemysłu i Handlu i Minister Skarbu. Jest to oczywiście dla spółek mających siedzibę w b. zaborze pruskim nieuzasadniony *privilegium odiosum*.–

Projektowana niniejszą ustawą zmiana art. 5 ust. z 29 kwietnia 1919 roku ma na celu usunięcie powyższego stanu, a pozostawienie rozróżnienia w sposobie udzielania zezwolenia na zawieranie i zmianę statutów spółek akcyjnych licząc się z tym, że o ile zatwierdzenie jest koniecznym w b. zaborze rosyjskim i austriackim ze względu na obowiązujące tam niekompletne ustawy akcyjne, o tyle w b. zaborze pruskim byłoby to zatwierdzenie z ustawą akcyjną w sprzeczności.–

Drugi ustęp projektowanego niniejszem brzmienia art. 5 ustawy z 29 kwietnia 1919 r. ma na celu stworzenie dla Rady Ministrów tytułu prawnego do wydania rozporządzenia w przedmiocie dopuszczenia do działalności w Polsce spółek akcyjnych zagranicznych oraz w przedmiocie zatwierdzenia statutów spółek użyteczności publicznej.

Stworzenie tego tytułu prawnego koniecznym jest ze względu na art. 1⁴ Traktatu francusko-polskiego, który uzależnia dopuszczenie do działalności spółek francuskich w Polsce zastosowanie się do warunków określonych rozporządzeniem Rady Ministrów¹⁶⁴.

Warszawa, dnia .... czerwca 1922 roku.

---

¹⁶⁴ Mowa o polsko-francuskim układzie gospodarczym z 6 marca 1922 r. przyznającym liczne preferencje i przywileje dla kapitału francuskiego w Polsce. Ustępstwa te były warunkiem *sine qua non* wejścia w życie traktatu sojuszniczego z 19 lutego 1921 r.

Uzasadnienie [wniosku Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie częściowej zmiany ustawy niemieckiej z dnia 14 sierpnia 1876 r. dotyczącej zarządu lasów, należących do gmin i zakładów publicznych]

UZASADNIENIE.

Lasy prywatne w b. zaborze pruskim pozostają bez opieki i nadzoru Państwa, gdyż ustawodawstwo niemieckie pozostawiało właścicielom (z wyjątkiem lasów gminnych, instytucji publicznych, lasów wspólnej własności, kościelnych, klasztornych i lasów ochronnych) zupełną swobodę użytkowania lasów. Swoboda ta, w czasach obecnych, powojennych umożliwia szerzącą się dewastację lasów. Znaczna ilość majątków leśnych przechodzi obecnie w ręce spekulantów, którzy wyrębiają je ponad normy uzasadnione wymaganiami racjonalnej gospodarki leśnej. Z tego powodu istnieje obawa, że lasy prywatne b. zaboru niemieckiego spustoszeją i ucierpi znacznie lesistość kraju.

Zachodzi przeto konieczność możliwie szybkiego roztoczenia nadzoru nad lasami prywatnymi. Domaga się tego również opinia publiczna i leśnicy, patrząc z niepokojem na pustoszenie lasów.

Ustawy obowiązujące w tym przedmiocie w b. zaborach austriackim i rosyjskim nie nadawałyby się do zastosowania w warunkach b. zaboru pruskiego – nie odpowiadałyby one ani warunkom gospodarczym, ani też innym przepisom obowiązującym. Dlatego też do czasu wydania ustawy o ochronie lasów dla całego obszaru Rzeczypospolitej Polskiej projektuje się rozciągnięcie mocy obowiązującej postanowień ustawy niemieckiej z 14 sierpnia 1876 r., dotyczącej nadzoru nad lasami należącymi do gmin i publicznych zakładów, również na lasy prywatne.

Do projektu dołącza się tekst ustawy niemieckiej z 14 sierpnia 1876 r. w oryginale i w polskim tłumaczeniu.

MINISTER
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH

H.K.

Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w przedmiocie rozciągnięcia na województwa kresowe oraz na Ziemię Wileńską mocy obowiązujących przepisów ustawowych, dotyczących samorządu powiatowego

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych

WNIOSEK

Ministra Spraw Wewnętrznych

w przedmiocie rozciągnięcia na województwa kresowe oraz na Ziemię Wileńską mocy obowiązujących przepisów ustawowych, dotyczących samorządu powiatowego.

Na przyłączonym do Rzeczypospolitej obszarze ziem wschodnich samorząd powiatowy zorganizowany został dotychczas tylko w powiatach, które stanowiły poprzednio terytorium podległe Tymczasowej Komisji Rządzącej Litwy Środkowej.

Obowiązujące jeszcze przed inwazją bolszewicką na tym terytorium oraz w powiatach należących obecnie do północnych województw kresowych przepisy o samorządzie powiatowym byłego Komisarza Generalnego Ziem Wschodnich utrzymane zostały bez zmiany, aż do obecnego czasu.

Mając na względzie, że przepisy te różnią się zasadniczo od odpowiednich norm prawnych stosowanych w b. Królestwie Kongresowym, następnie zmianę charakteru tych ziem pod względem prawno-politycznym oraz wynikającą z tego potrzebę ujednoczenia przepisów w ogóle, wreszcie licząc się z życzeniem ludności tych ziem zorganizowania w możliwie najkrótszym czasie na tym obszarze samorządu powiatowego, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych uważa za konieczne rozciągnięcie mocy obowiązujących przepisów ustawowych dotyczących samorządu powiatowego na terenie b. Kongresówki, na obszar wschodnich województw kresowych, tudzież na Ziemię Wileńską z jednoczesnym uchyleniem obowiązujących tam dotychczas przepisów odnośnych tegoż Komisarza Generalnego.

Wobec powyższego RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów

z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie rozciągnięcia na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty grodzieński, białowieski i wołkowyski województwa białostockiego, tudzież na wskazany w art. 1 ustawy

z dnia 6 kwietnia r. 1922 (Dz.Ust. Nr 26, poz. 213) obszar Ziemi Wileńskiej wraz z przyłączonymi do niej w myśl art. 8 tejsze ustawy powiatami województwa nowogródzkiego, obowiązujących na obszarze b. Królestwa Kongresowego dekretów o tymczasowej ordynacji wyborczej do sejmików powiatowych, o tymczasowej ordynacji powiatowej, o skarbowości powiatowych związków komunalnych i ustawy w sprawie delegatów od m i a s t w sejmikach powiatowych¹⁶⁵.

Załącznik 8

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie Liceum Krzemienieckiego

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW w przedmiocie Liceum Krzemienieckiego¹⁶⁶.

Na zasadzie art. 15 i 18 dekretu z dnia 3 stycznia 1918 r. o organizacji władz naczelných (Dz.Pr. Nr 1 poz. 1), rozkazu Naczelnego Wodza z dnia 27 maja 1920 r. o otwarciu i majątkach Liceum Krzemienieckiego (Dz.Urz. Z.C.Z.W. i Fr.P. Nr 12 poz. 162 i 163), art. 6 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych (Dz.U. RP Nr 50 poz. 504) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 kwietnia 1922 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy o tymczasowym ustroju władz szkolnych na województwa: nowogródzkie, poleskie, wołyńskie i powiaty grodzieński, białowieski i wołkowyski województwa białostockiego (Dz.Ust. RP Nr 34 poz. 279) zarządza się co następuje:

§ 1.

Zakłady naukowe i wychowawcze należące do powołanego na nowo do życia rozkazem Naczelnego Wodza z dnia 27 maja 1920 r. (Dziennik Urzędowy Zarządu Cywilnego Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego Nr 12 poz. 162) Liceum Krzemienieckiego wyłącza się z określonego w art. 4 ustawy z dnia 4 czerwca 1920 r. o tymczasowym ustroju władz szkolnych zakresu działania Kuratora

---

¹⁶⁵ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechných na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty: grodzieński i wołkowyski oraz gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego, Dz.U. RP 1922, nr 103, poz. 944.

¹⁶⁶ Liceum Krzemienieckie (zwane wcześniej także Liceum Wołyńskim) funkcjonowało w latach 1805–1831. Zniesione po powstaniu listopadowym, zostało wznowione w II Rzeczypospolitej (1922–1939) jako szkoła średnia i było ważnym ośrodkiem oświaty i kultury polskiej na Wołyniu.

okręgu szkolnego wołyńskiego i ustanawia się dla nich wizytatora z zakresem działania określonym w § 9.

§ 2.

Liceum Krzemienieckie jest zespołem państwowych zakładów wychowawczych i naukowych, wymienionych w § 3 i stanowi wraz z dobrami wymienionymi w §§ 5 i 6 jedną całość administracyjną i gospodarczą.

§ 3.

W skład Liceum Krzemienieckiego wchodzi następujące zakłady naukowe:

1. Seminarium nauczycielskie ze szkołą ćwiczeń,
2. Gimnazjum z rozgałęzieniami dla różnych wydziałów,
3. Szkoły zawodowe różnych rodzajów;
nadto
4. Biblioteka oraz pracownie naukowe, związane z powyższymi szkołami (zakład fizyczny, chemiczny, gabinet przyrodniczy, ogród botaniczny),
5. Internat dla młodzieży Liceum Krzemienieckiego,
6. Dom i muzeum Juliusza Słowackiego.

Wspomniane szkoły oraz instytucje, a nadto w razie potrzeby inne, powstawać będą stopniowo w miarę możliwości finansowej Liceum Krzemienieckiego, które popierać będzie również akcję kulturalno-oświatową zarówno w Krzemieńcu, jak też poza jego obrębem.

§ 4.

Liceum Krzemienieckie może posiadać majątki ruchome i nieruchome i przyjmować darowizny i zapisy, zawierać umowy i w ogóle majątkiem swoim samodzielnie zarządzać.

§ 5.

Majątek Liceum stanowią wszystkie ruchomości, nieruchomości, kapitały, prawa etc., przekazane mu rozkazem Naczelnego Wodza z dnia 27 maja 1920 r. (Dz.Urz.Zarz. Cyw. "Ziem^c Wołynia i Frontu Podolskiego Nr 12 poz. 163).

§ 6.

Nadto do Liceum należą dochody z dóbr i lasów państwowych oraz "dóbr^c fundacyjnych przekazanych pod jego zarząd rozkazem Naczelnego Wodza z dnia 27 maja 1920 r. (Dz. Urzędowy Zarządu Cyw. Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego Nr 12 poz. 163), obejmujących:

leśnictwo Krzemienieckie z folwarkami Tetylkowce i Szczasnówka,

" Radziwiłłowskie,

" Miłostowskie,

" Surażskie i Dubieńskie, oraz majątki fundacyjne Białokrynica i Leduchów.

Przy zarządzie majątkami Białokrynica i Leduchów Liceum Krzemienieckie obowiązane jest dochować woli fundatorów, o ile to nie sprzeciwia się interesom Państwa Polskiego.

§ 7.

Wykonywanie przez Liceum Krzemienieckie zarządu nad wymienionymi w § 6 państwowymi dobrami i lasami odbywać się będzie pod kontrolą Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

§ 8.

Zarząd Liceum Krzemienieckiego zarówno pod względem wychowawczo-naukowym, jak i gospodarczym sprawuje:

- a) Wizytator Liceum Krzemienieckiego,
- b) ^hKomitet^h ^cPrezydium^c Liceum Krzemienieckiego,
- c) Ogólna Rada Licealna,
nadto wyłącznie w sprawach gospodarczych:
- d) Rada Nadzorcza Liceum Krzemienieckiego,
- e) Generalny Zarządca dóbr Liceum Krzemienieckiego.

§ 9.

Wizytator Liceum Krzemienieckiego jest urzędnikiem państwowym, mianowanym przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, podlega bezpośrednio Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i ma w stosunku do zakładów naukowych, wychowawczych i oświatowych zespolonych w Liceum prawa i obowiązki Kuratora Okręgu Szkolnego (art. 4 ustawy z 4 czerwca 1920 r. o ustroju władz szkolnych, Dz.U. RP Nr 50 poz. 304); również w zarządzie wymienionych w §§ 5 i 6 dóbr i lasów powiatowych podlega bezpośrednio Ministrowi W.R. i O.P.

Wizytator sprawuje zwierzchnią władzę nad Liceum Krzemienieckim, zarówno nad zakładami wychowawczymi, jak i majątkami, reprezentuje na zewnątrz i zastępuje Liceum Krzemienieckie wobec urzędów i osób trzecich, albo osobiście, albo przez osoby, upoważnione przez siebie, wizytuje szkoły i inne zakłady, wchodzące w skład Liceum, przewodniczy na zebraniach w Prezydium Liceum Krzemienieckiego, Ogólnej Rady Licealnej i Rady Nadzorczej.

Wizytatorowi Liceum Krzemienieckiego przysługuje prawo zawieszenia każdej uchwały Prezydium Liceum Krzemienieckiego i Rady Nadzorczej; musi on jednak w ciągu tygodnia przedłożyć sprawę Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do rozstrzygnięcia.

W razie nieobecności wizytatora lub innych przeszkód zastępuje goznaczony w tym celu przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wniosek wizytatora członek Prezydium Liceum spośród osób wymienionych w § 10 pod 3 i 4.

§ 10.

W skład Prezydium Liceum Krzemienieckiego wchodzi:

- 1) Wizytator Liceum Krzemienieckiego, jako przewodniczący,
- 2) Generalny Zarządca dóbr Liceum Krzemienieckiego,
- 3) Trzej członkowie spośród dyrektorów, nauczycieli lub innych pracowników wychowawczych i oświatowych Liceum Krzemienieckiego, mianowani

na trzy lata przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na wniosek wizytatora,

- 4) Dwaj delegaci Ogólnej Rady Licealnej,
- ^h5) O ile powstanie pod jakąkolwiek nazwą stowarzyszenie dla popierania Liceum Krzemienieckiego – dwaj delegaci tego stowarzyszenia,^h
- 5) Sekretarz Liceum Krzemienieckiego.

§ 11.

Delegaci Ogólnej Rady Licealnej (§ 10 p. 4) wybierani są na jeden rok; ^hdelegaci wymienieni w § 10 p. 5 – aż do odwołania.

Jeżeli będzie istniało kilka stowarzyszeń mających na celu popieranie Liceum Krzemienieckiego, Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oznaczy to spośród nich, które będzie uprawnione do wysyłania delegatów do Prezydium i do Rady Nadzorczej (§ 13).^h

§ 12.

Do zakresu działania Prezydium Liceum Krzemienieckiego należy:

- a) ustalenie kierunku wychowawczego zakładów wchodzących w skład Liceum Krzemienieckiego, przedkładanie Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wniosków w sprawie zmian w programach i metodach wychowania i nauczania, ocena wyników pracy w tych zakładach;
- b) rozdział sum przeznaczonych w budżecie Liceum Krzemienieckiego na stypendia dla wychowanków;
- c) układanie budżetów oraz zamknięć rachunkowych;
- d) na żądanie wizytatora decydowanie o zasadniczych zagadnieniach gospodarki w majątkach licealnych.

§ 13.

W skład Rady Nadzorczej Liceum Krzemienieckiego wchodzić prócz wizytatora jako przewodniczącego:

- a) powołany przez Ministra W.R. i O.P. na wniosek wizytatora członek Prezydium,
- b) przedstawiciel Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych,
- c) delegat Ogólnej Rady Licealnej,
- ^hd) o ile powstanie pod jakąkolwiek nazwą stowarzyszenie dla popierania Liceum Krzemienieckiego, delegat tego stowarzyszenia.^h

Okres urzędowania członków wymienionych pod a i c trwa 1 rok, delegata pod d aż do odwołania.

§ 14.

Rada Nadzorcza sprawuje kontrolę administracji i rachunkowości majątku Liceum Krzemienieckiego oraz wymienionych w § 6 dóbr i lasów państwowych w sposób, który określi regulamin, zatwierdzony przez Ministrów W.R. i O.P. i Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

§ 15.

Generalny Zarządca dóbr licealnych pełni obowiązki na mocy specjalnej umowy, która wymaga zatwierdzenia Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

§ 16.

W skład Ogólnej Rady Licealnej wchodzi wszyscy członkowie Prezydium, dyrektorowie i nauczyciele poszczególnych szkół i zakładów wychowawczych Liceum Krzemienieckiego, bibliotekarz i osoby, powołane do niej przez Wizytatora z grona urzędników licealnych, z wyjątkiem niższych funkcjonariuszów, w ilości, stanowiącej najwyżej piątą część całego składu tejże Rady.

§ 17.

Ogólna Rada Licealna wybiera delegatów do Prezydium i do Rady Nadzorczej, oraz na żądanie wizytatora Liceum Krzemienieckiego wypowiada swą opinię w sprawach wychowawczych i gospodarczych.

§ 18.

Koszta utrzymania Liceum Krzemienieckiego pokrywają dochody z majątku własnego i z wymienionych w § 6 dóbr ^{ci} lasów^c państwowych.

Kasa licealna stanowi specjalną kasę państwową w rozumieniu § 3 i 116 oraz dalszych przepisów rachunkowych i kasowych dla władz państwowych, a to kasę płatniczą, a o ile chodzi o dochody z dóbr oznaczonych w § 6 – poborowo-płatniczą.

Osobny regulamin, wydany przez Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i Ministra Skarbu, określi sposób przystosowania przepisów rachunkowych i kasowych do specjalnych warunków Liceum Krzemienieckiego.

§ 19.

Ustrój szkół, wchodzących w skład Liceum Krzemienieckiego i tok nauk stosuje się do ogólnie obowiązujących przepisów.

Załącznik 10

[Pismo Ministra Pracy i Opieki Społecznej do pracodawców i pracobiorców rolnych województwa poznańskiego]

Do

Pracodawców i Pracobiorców Rolnych
Województwa Poznańskiego.

Na skutek braku porozumienia między Zjednoczeniem Producentów Rolnych i Arbeitgeberverband¹⁶⁷ z jednej – a Związkiem Zawodowym robotników rolnych

---

¹⁶⁷ Niemiecki Związek Pracodawców w b. Zaborze Pruskim.

i leśnych Zjednoczenia Zawodowego Polskiego z drugiej strony, wybuchł w dniu 2 bm. strejk rolny w Województwie Poznańskim.

Strejk wyrządza niepowetowane straty interesom skarbowym Państwa, a również i stosunkom wewnętrznym przyczyniając się do wprowadzenia zamętu i anarchii w życie społeczne Województwa.

Wszystkie zabiegi, które Rząd czynił w celu załatwienia sporu między producentami i pracobiorcami rolnymi, spotkały się z odmową organizacji zawodowych obu stron.

Stwierdzając niemożność doprowadzenia do zgody między wymienionymi organizacjami oraz wyrażając przekonanie, że ze wszech miar szkodliwym jest stan walki między pracodawcami i pracobiorcami rolnymi, którzy w interesie własnym oraz Państwa winni ze sobą współżyć i współpracować – wzywam:

1) wszystkich pracowników rolnych Województwa Poznańskiego do zaprzestania strejku

zaś 2) wszystkich pracodawców rolnych do wypłacenia swym robotnikom 50% podwyżki w myśl orzeczenia Okręgowej Komisji Rozjemczej z dnia 14 lipca rb., niepotrącania swym pracownikom deputatu za czas strejku oraz niezwalniania jedynie za udział w strejku jako takim.

Tylko w drodze wzajemnych ustępstw będzie można faktycznie zlikwidować szkodliwe skutki obecnego ostrego zatargu.

W imię dobra Państwa apeluję do robotników i pracodawców rolnych, żeby na zasadzie powyżej przedstawionych warunków przystąpili do natychmiastowego zlikwidowania strejku rolnego w każdym poszczególnym majątku.

Minister
Pracy i Opieki Społecznej
(-) m.p. Ludwik Darowski

Warszawa, dnia 8 sierpnia 1922 r.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

13

PROTOKÓŁ 93-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 21 sierpnia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamieński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Za Ministra Spraw Wojskowych	generał-podporucznik Józef Rybak
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych	Mieczysław Rybczyński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego	
Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Dyrektor Departamentu Administracyjnego	
Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu Legislacyjnego	
Prezydium Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

W obradach nad projektem ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 15 lipca 1922 r. „O wykonaniu ustawy rolnej” (Dz.U. RP Nr 70 poz. 462) i sprawą umowy polsko-niemieckiej z dnia 1 sierpnia 1922 r. dotyczącej substytucji wywiezionych z Polski do Niemiec urządzeń i materiałów przemysłowych bierze nadto udział Szef Sekcji w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym Stanisław Kauzik

Posiedzenie otwarto o 5. po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 10 sierpnia 1922 r.
2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie mianowania delegacji na III zgromadzenie Ligi Narodów (załącznik 1).
3. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Pocztovej Kasy Oszczędności w sprawie podwyższenia dotychczasowego wynagrodzenia, pobieranego przez członków Komitetu Dyrekcyjnego PKO (załącznik 2).

4. Załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów polskich w Gdańsku (załącznik 3) uchwalono z następującymi dodatkami i poprawkami:

Ustęp II) uzupełniono postanowieniem:

„Wysokość ryczałtu ustali Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrami resortowymi i przedstawi Radzie Ministrów do uchwalenia”.

W miejsce ustępu III) dano postanowienie:

„Minister Skarbu w porozumieniu z zainteresowanymi Ministrami oraz po wysłuchaniu opinii Generalnego Komisarza w Gdańsku przedłoży Radzie Ministrów do zatwierdzenia wniosek w sprawie dalszej regulacji uposażenia w granicach uchwały Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 1922 r.”

5. Załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie ustalenia diet i zwrotu kosztów przy podróżach służbowych za granicę (załącznik 4) uchwalono z następującymi zmianami:

Art. 1 pomienionego projektu otrzymuje następujące brzmienie:

W razie podróży służbowych poza granicami Państwa otrzymują funkcjonariusze państwowi dietyienne w wymiarze następującym:

Stopień służbowy	Amer-ryka	Anglia Belgia Francja Holandia Turcja	Włochy	Dania Norwegia Szwecja	Estonia Finlandia Łotwa	Rumunia	Bułgaria Jugosławia
	Dol. amer.	Fr. fr.	Lirów	Kor- miejs- scow.	Mk niem.	Fran. franc.	Fran. franc.
I	20	90	160	55	1400	60	45
II	20	90	160	55	1400	60	45
III	18	80	150	45	1300	50	40
IV	18	80	150	45	1300	50	40
V	16	70	130	35	1200	40	35
VI	16	70	130	35	1200	40	35
VII	15	60	120	30	1000	30	28
VIII	15	50	100	30	1000	30	28
IX	12	40	80	25	800	25	20
X	10	35	70	25	800	20	20
XI i XII	10	35	70	25	720	20	20

Stopień służbowy	Niemcy z wyjątkiem Berlina, Essen i Kolonii	Berlin Essen i Kolonia	w.m. Gdańsk Górny Śląsk	Węgry	Czechy	Austria	Rosja i Ukraina	Szwajcaria
	Mk niem.	Mk niem.	Mk niem.	Kor węg.	Kor czes.	Kor austr.	Mk polsk.	Fran. franc.
I	550	600	550	1050	225	32 000	8000	125
II	500	600	450	1050	225	32 000	8000	125
III	450	500	400	900	200	27 000	7000	110
IV	450	500	400	900	175	27 000	7000	110
V	400	450	350	750	175	22 000	6000	95
VI	400	450	350	750	150	22 000	6000	95
VII	300	350	300	600	150	18 000	5000	80
VIII	300	350	300	600	125	18 000	5000	70
IX	250	300	250	450	75	12 000	4000	55
X	250	300	250	450	75	12 000	4000	45
XI i XII	200	250	200	450	75	10 000	4000	45

1) Profesorowie szkół akademickich pobierają diety w wymiarze ustalonym dla IV stopnia służbowego urzędników państwowych.

2) Sędziowie i prokuratorowie pobierają je w wysokości zależnej od grupy uposażenia, do której są zaliczeni:

I grupa jak urzędnicy VI stopnia służbowego

II " " " V " "

III i IV " " " III " "

Aplikanci sądowi egzaminowani w wymiarze ustalonym dla VII stopnia służbowego, pozostali jak urzędnicy VIII st.sł.

3) Wyżsi funkcjonariusze Policji Państwowej:

I stopnia służbowego jak urzędnicy – IV stopnia służb.

II, III, IV i V " " " – V i VI " "

VI " " " – VII " "

VII i VIII " " " – VIII " "

4) Niższym funkcjonariuszom państwowym oraz niższym funkcjonariuszom Policji Państwowej przysługują diety w wymiarze ustalonym dla urzędników XI i XII stopnia służbowego.

5) Pracownicy kolejowi:

Pracownicy kolejowi 1 stopnia płacy jak urzędnicy IV st.sł.

" " 2 " " " " V "

" " 3 " " " " VI "

”	”	4	”	”	”	VII	”	
”	”	5	”	”	”	VIII	”	
”	”	6	”	”	”	IX	”	
”	”	7	”	”	”	X	”	
”	”	8	”	”	”	XI	”	
”	”	9	”	”	”	XII	”	
”	”	10–15 stopnia płacy						

otrzymują diety w wymiarze ustalonym dla niższych funkcjonariuszów państwowych.

Art. 8 otrzymuje następujące brzmienie:

O ile funkcjonariusz państwowy opłaca bilet okrętowy z utrzymaniem, ma on prawo do zwrotu kosztów całkowitych biletu, pobiera jednak w tym wypadku przez cały czas podróży na okręcie tylko 25% przysługujących mu diet.

Diety za czas podróży na okręcie oblicza się w walucie, w jakiej opłacano bilet okrętowy.

6. Załączony wniosek Ministra Skarbu o mianowanie Edmunda Statkiewicza Dyrektorem Departamentu w Ministerstwie Skarbu (załącznik 5) uchwalono po udzieleniu kandydatowi na wniosek Ministra Skarbu przewidzianej artykułem 11 ustawy o państwowej służbie cywilnej dyspensy od wymaganych studiów wyższych.

Równocześnie Rada Ministrów stwierdziła, że nominacja ta nie przesądza zastosowania postanowień art. 116 pragmatyki służbowej.

7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o utworzenie w Ministerstwie Skarbu trzeciego etatu Podsekretarza Stanu, a zarazem uchwalono reaktywować w służbie państwowej dr. Waclawa Fajansa, i po myśli art. 41 ustawy o państwowej służbie cywilnej, z ominięciem nominacji na IV stopień służbowy, w drodze wyjątku przedstawić Naczelnikowi Państwa wniosek o mianowanie Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Skarbu, a to ze względu na szczególne kwalifikacje osobiste kandydata (załącznik 6).

8. Załączony wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w sprawie dodatku uzdrowskiego (załącznik 7a) uchwalono w redakcji proponowanej przez Ministra Skarbu, objętej załącznikiem 7b.

9. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego o mianowanie Konstantego Zaremby Szefem Sekcji Głównego Urzędu Likwidacyjnego (załącznik 8).

10. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Prokuratury Generalnej o przyznanie stałej pensji wdowiej Henryce Ciągłińskiej i Helenie Kutylowskiej (załącznik 9).

11. Uchwalono załączone wnioski Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie:

a) Adama Znamirowskiego, profesora VI gimnazjum państwowego w Krakowie (załącznik 10),

- b) Leona Niepsuja, Inspektora Szkolnego w Sokołowie (załącznik 11),
- c) Romana Jabłońskiego, nauczyciela państwowego gimnazjum w Bochni (załącznik 12),
- d) Filipiny Borzęckiej, nauczycielki w Promniku gminy Prekoszów (załącznik 13),
- e) Stanisława Sedlaczka, sekretarza do spraw harcerstwa w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (załącznik 14),
- f) Władysława Podolińskiego, nauczyciela VIII gimnazjum we Lwowie (załącznik 15).
- g) Mariana Gadzińskiego, nauczyciela III gimnazjum państwowego w Stanisławowie (załącznik 16),
- h) Ludwika Kopytowskiego, naczelnika departamentu Pracy i Opieki Społecznej w Urzędzie Wojewódzkim Warszawskim (załącznik 17).

12. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozciągnięciu mocy obowiązującej dekretów, ustaw i rozporządzeń w przedmiocie ochrony pracy na Ziemię Wileńską (załącznik 18).

13. Rada Ministrów na wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu upoważniła właściwych Ministrów do włączenia przy podpisaniu kontraktu z Towarzystwem dla dzierżawy kopalń skarbowych na Górnym Śląsku, zawieranym na zasadzie konwencji między Rządami Francuskim i Polskim z dnia 16 listopada 1921 r. w sprawie kopalń skarbowych na Górnym Śląsku – dodatkowego punktu następującej treści:

„Rząd Polski przyrzeka zbadać szczegółowo stan kopalń w Knurowie i w zależności od wyników tych badań poczynić w porozumieniu z Towarzystwem słuszne i usprawiedliwione według jego uznania ulgi na rzecz dzierżawcy w warunkach niniejszej umowy, dotyczących dzierżawy wymienionych kopalń”.

14. Prezes Rady Ministrów powiadamia Radę Ministrów, że wiele rodzin polskich wskutek prześladowania musiało opuścić niemiecką część Górnego Śląska i schronić się na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, porzucając swoje warsztaty pracy, a częstokroć i swój dobytek. Ludzie ci pozostają obecnie zupełnie bez środków do życia, tak że zachodzi konieczność przyjscia im z pomocą.

Rada Ministrów na wniosek Prezesa Rady Ministrów uchwała przyznać na akcję pomocy dla uchodźców Górnego Śląska kredytu do wysokości 20 milionów marek niemieckich do dyspozycji śląskich władz wojewódzkich, które w porozumieniu z Urzędem Emigracyjnym zajmą się rozdziałem tej sumy między potrzebujących pomocy.

15. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 15 lipca 1922 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.U. RP Nr 70 poz. 462) (załącznik 19).

16. Po wysłuchaniu sprawozdania Delegata Rządu Polskiego Doermana do układów z Niemcami w sprawie ryczałtu przemysłowego o stanie pertrakcji Rada Ministrów zatwierdziła na wniosek Prezesa Głównego Urzędu

Likwidacyjnego załączoną w odpisie umowę między Niemcami a Polską dotyczącą ryczałtu materiału przemysłowego (załącznik 20).

17. Załączony wniosek Ministra Zdrowia Publicznego o przyznanie ulgowej taryfy kolejowej w wysokości 1/10 normalnych opłat dla dzieci i młodzieży szkolnej udającej się na kolonie letnie (załącznik 21) przekazano do załatwienia Ministrom Zdrowia Publicznego i Skarbu.

18. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie wznowienia zagnionych lub zniszczonych ksiąg hipotecznych (załącznik 22).

19. Uchwalono załączony wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie budowy portu morskiego w Gdyni (załącznik 23).

Art. 5 ma brzmień: „Wykonanie niniejszej ustawy zleca się Ministrowi Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrami Skarbu, Robót Publicznych i Spraw Wojskowych”.

20. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie prawa karnego i przepisów o drukach w Ziemi Wileńskiej (załącznik 24).

21. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zakresu działania dotychczasowej Rady Adwokatów Przysięgłych okręgu Sądu Apelacyjnego w Wilnie (załącznik 25).

22. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie przyznania Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych dodatkowego kredytu w wysokości 250 000 000 mk na cele udzielenia pożyczek gospodarstwom zniszczonym przez klęski żywiołowe (załącznik 26).

23. Uchwalono załączony wniosek Ministra Przemysłu i Handlu o władzach górniczych (załącznik 27).

24. Uchwalono załączony projekt ustawy o dopuszczalności i porządku potrąceń z uposażenia osób wojskowych (załącznik 28).

25. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie zapomóg dla zwolnionych w czasie od 1 stycznia 1922 r. do 1 kwietnia 1922 funkcjonariuszów cywilnych zajętych w instytucjach wojskowych (załącznik 29).

26. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie jednorazowej odprawy dla zdemobilizowanych chorążych (załącznik 30).

27. Uchwalono załączone wnioski Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie:

- a) rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 14 lipca 1920 r. o utworzeniu urzędu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami groźącymi Państwu klęską powszechną na obszar województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz na powiaty: grodzieński i wołkowyski i na gminy białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego (załącznik 31),
- b) rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 14 lipca 1920 r. o utworzeniu urzędu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami

grożącymi Państwu klęską powszechną na obszar powiatów: wileńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego, trockiego, brasławskiego, dziśnieńskiego, ^adaniłowiczowskiego^a i wilejskiego (załącznik 32).

28. Uchwalono załączony wniosek Ministra Zdrowia Publicznego o pokrycie kosztów depesz Amerykańskiego Wydziału Ratunkowego i Amerykańskiego Czerwonego Krzyża (załącznik 33).

29. Uchwalono załączone rozporządzenie o Naczelnej Radzie Sanitarnej oraz Wojewódzkich i Powiatowych Radach Sanitarnych (załącznik 34).

Paragraf 7 ma brzmieć:

„W skład Wojewódzkiej Rady Sanitarnej wchodzić prócz przewodniczącego i jego zastępcy (par. 5) naczelnicy następujących wydziałów urzędu wojewódzkiego: samorządowego, pracy i opieki społecznej, rolnictwa i weterynarii, przemysłowego, dyrektor okręgowej dyrekcji robót publicznych oraz przedstawiciele urzędów podległych Ministerstwom wymienionym w par. 3 niniejszego rozporządzenia”.

30. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 3 czerwca 1921 r. o Kontroli Państwa na obszar powiatów wileńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego, trockiego i brasławskiego (załącznik 35).

31. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zmiany taksy dla komorników sądowych (załącznik 36).

32. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie oszacowania gruntów wywłaszczonych na rzecz rozszerzenia stacji towarowej Warszawa Kaliska, należących na prawie emfiteutycznym do spadkobierców Andrzeja Binkiewicza, położonych w gminie Czyste powiatu Warszawskiego (obecnie wcielonej do stołecznej m. Warszawy ul. Fortowa (Wola) Nr 122/787) (załącznik 37).

33. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie wyjednanania ustawy zezwalającej na sprzedaż nieruchomości rządowej w Warszawie (załącznik 38).

34. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie ustąpienia na rzecz powiatowego związku komunalnego 1889 m² gruntu kolejowego w pobliżu stacji Strzelno (załącznik 39).

35. tajne. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie przyznania jednorazowego nadzwyczajnego kredytu na polską akcję wyborczą na Litwie (załącznik 40).

36. Część poufna, z której protokołu nie spisano.

Posiedzenie zamknięto o 9. wiecz.

fJ. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie mianowania Delegacji na III Zgromadzenie Ligi Narodów.
2. Wniosek Prezesa Poczтовой Kasy Oszczędności na Radę Ministrów w sprawie podwyższenia dotychczasowego wynagrodzenia pobieranego przez członków Komitetu Dyrekcyjnego PKO przewidzianego w art. 3 ustawy z dn. 19 maja 1920 r. (Dz.U. RP z r. 1920, Nr 43 poz. 2).
3. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów polskich w Gdańsku.
4. Wniosek nagły Ministra Skarbu w przedmiocie ustalenia diet i zwrotu kosztów przy podróżach służbowych za granicę.
5. Wniosek o mianowanie Edmunda Statkiewicza Dyrektorem Departamentu w Ministerstwie Skarbu¹⁶⁸.
6. Wniosek o mianowanie Dr-a Waclawa Fajansa Podsekretarzem Stanu w Ministerstwie Skarbu¹⁶⁹.
- 7a. [Wniosek w sprawie zmiany rozporządzenia o dodatku uzdrowiskowym].
- 7b. [Odpowiedź Ministerstwa Skarbu w sprawie podniesienia dodatku uzdrowiskowego].
8. Wniosek o mianowanie p. Konstantego Zaremby Szefem Sekcji Głównego Urzędu Likwidacyjnego¹⁷⁰.
9. Wniosek o przyznanie stałej pensji wdowie Henryce Ciągłińskiej i Helenie Kutylowskiej¹⁷¹.
10. [Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie uznania stażu pracy zawodowej p. Adama Znamirowskiego, profesora VI gimnazjum państwowego w Krakowie na Podgórzu]¹⁷².
11. [Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie uznania stażu pracy zawodowej p. Leona Niepsuja, inspektora szkolnego w Sokołowie]¹⁷³.
12. [Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie uznania stażu pracy zawodowej p. Romana Jabłońskiego, nauczyciela powiatowego gimnazjum w Bochni]¹⁷⁴.
13. [Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie uznania stażu pracy zawodowej p. Filipiny Borzęckiej, nauczycielki w Promniku gminy Prekoszów]¹⁷⁵.
14. [Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie uznania stażu pracy zawodowej p. Stanisława Sedlaczka, sekretarza dla spraw harcerstwa w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego]¹⁷⁶.

---

¹⁶⁸ Nie publikuje się.

¹⁶⁹ Nie publikuje się.

¹⁷⁰ Nie publikuje się.

¹⁷¹ Nie publikuje się.

¹⁷² Nie publikuje się.

¹⁷³ Nie publikuje się.

¹⁷⁴ Nie publikuje się.

¹⁷⁵ Nie publikuje się.

¹⁷⁶ Nie publikuje się.

15. [Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie uznania stażu pracy zawodowej p. Władysława Padolińskiego, nauczyciela gimnazjum VIII we Lwowie]¹⁷⁷.
16. [Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie uznania stażu pracy zawodowej p. Mariana Gadzińskiego, nauczyciela III gimnazjum państwowego w Stanisławowie]¹⁷⁸.
17. [Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie uznania stażu pracy zawodowej p. Ludwika Kopytkowskiego, naczelnika Departamentu Pracy i Opieki Społecznej w Urzędzie Wojewódzkim Warszawskim]¹⁷⁹.
18. Rozporządzenie Rady Ministrów o rozciągnięciu mocy obowiązującej dekretów, ustaw i rozporządzeń w przedmiocie ochrony pracy na Ziemię Wileńską.
19. Ustawa w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 15 lipca 1922 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.U. RP Nr 70 poz. 426)¹⁸⁰.
- [19a.] Uzasadnienie [ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 15 lipca 1922 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.U. RP Nr 70 poz. 426)].
20. Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie ratyfikacji umowy polsko-niemieckiej z dn. 1 sierpnia 1922 r., dotyczącej substytucji wywiezionych z Polski do Niemiec urządzeń i materiałów przemysłowych.
21. Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego o przyznanie ulgowej taryfy kolejowej w wysokości 1/10 normalnych opłat dla dzieci i młodzieży szkolnej udającej się na kolonie letnie.
22. Ustawa w przedmiocie wznowienia zaginionych lub zniszczonych ksiąg hipotecznych¹⁸¹.
23. [Wniosek nagły Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w przedmiocie budowy portu morskiego w Gdyni].
24. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie prawa karnego i przepisów o drukach w Ziemi Wileńskiej¹⁸².
- [24a.] Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie prawa karnego i przepisów o drukach w Ziemi Wileńskiej].
25. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zakresu działania dotychczasowej Rady Adwokatów Przysięgłych okręgu Sądu Apelacyjnego w Wilnie¹⁸³.
26. Wniosek [Ministra Skarbu] w sprawie przyznania Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych dodatkowego kredytu w wysokości 250 000 000 mk na cele udzielenia pożyczek gospodarstwu zniszczonym przez klęski żywiołowe.

---

¹⁷⁷ Nie publikuje się.

¹⁷⁸ Nie publikuje się.

¹⁷⁹ Nie publikuje się.

¹⁸⁰ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 25 września 1922 r. w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. o wykonaniu reformy rolnej, Dz.U. RP 1922, nr 89, poz. 806.

¹⁸¹ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 19 marca 1925 r. o ponownym zakładaniu zaginionych, zniszczonych lub wywiezionych z granic Państwa ksiąg lub akt hipotecznych, Dz.U. RP 1925, nr 38, poz. 254.

¹⁸² Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie prawa karnego i przepisów o drukach w Ziemi Wileńskiej, Dz.U. RP 1922, nr 71, poz. 644.

¹⁸³ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie zakresu działania dotychczasowej Rady adwokatów przysięgłych okręgu sądu apelacyjnego w Wilnie, Dz.U. RP 1922, nr 73, poz. 661.

27. [Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w przedmiocie projektu ustawy o władzach górniczych].
28. Motywy [ustawy o dopuszczalności i porządku potrąceń z uposażenia osób wojskowych].
29. [Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych na Radę Ministrów w sprawie zapomogi dla zwolnionych w czasie od 1 stycznia do 1 kwietnia 1922 r. funkcjonariuszów cywilnych zajętych w instytucjach wojskowych].
30. [Wniosek nagły Ministra Spraw Wojskowych na Radę Ministrów w przedmiocie jednorazowej odprawy dla zdemobilizowanych chorążych].
31. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 14 lipca 1920 r. o utworzeniu urzędu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami grożącymi państwu kłeską powszechną na obszar województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz na powiaty grodzieński i wołkowyski i na gminy białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego¹⁸⁴.
32. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 14 lipca 1920 r. o utworzeniu urzędu Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami grożącymi państwu kłeską powszechną na obszar powiatów: wileńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego, trockiego, brasławskiego, dziśnieńskiego, daniłowiczowskiego i wilejskiego¹⁸⁵.
33. Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego o pokrycie kosztów depesz Amerykańskiego Wydziału Ratunkowego i Amerykańskiego Czerwonego Krzyża.
34. Rozporządzenie Rady Ministrów o Naczelnej Radzie Sanitarnej oraz Wojewódzkich i Powiatowych Radach Sanitarnych¹⁸⁶.
- [34a.] Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów o Naczelnej Radzie Sanitarnej oraz Wojewódzkich i Powiatowych Radach Sanitarnych].
35. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 3 czerwca 1921 r. o Kontroli Państwa na obszar powiatów: wileńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego, trockiego i brasławskiego.
36. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmiany taksy dla komorników sądowych¹⁸⁷.
- [36a.] Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany taksy dla komorników sądowych].
37. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie oszacowania gruntów wyłączonej na rzecz rozszerzenia stacji towarowej Warszawa Kaliska, należących na prawie emfiteutycznym do spadkobierców Andrzeja Binkiewicza, położonych w gminie Czyste powiatu warszawskiego (obecnie wcielonej do stołecz. m. Warszawy, ul. Portowa (Wola) Nr 122/787)¹⁸⁸.
38. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie wyjednanie ustawy zezwalającej na sprzedaż nieruchomości rządowej w Warszawie¹⁸⁹.

---

¹⁸⁴ Nie publikuje się.

¹⁸⁵ Nie publikuje się.

¹⁸⁶ Treści rozporządzenia nie publikuje się.

¹⁸⁷ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie zmiany taksy dla komorników sądowych, Dz.U. RP 1922, nr 73, poz. 659.

¹⁸⁸ Nie publikuje się.

¹⁸⁹ Nie publikuje się.

39. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie ustąpienia na rzecz powiatowego związku komunalnego 1889 m² gruntu kolejowego w pobliżu stacji Strzelno¹⁹⁰.
40. Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie przyznania jednorazowego nadzwyczajnego kredytu na polską akcję wyborczą na Litwie.

Załącznik 1

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie mianowania Delegacji na III Zgromadzenie Ligi Narodów

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

Odpis

W a r s z a w a

Dnia 12 sierpnia 1922 r.

Nr D.I/1769

Wniosek

Ministra Spraw Zagranicznych
na Radę Ministrów w przedmiocie mianowania Delegacji
na III Zgromadzenie Ligi Narodów.

Rada Ministrów uchwała:

na III Zgromadzenie Ligi Narodów mianować Delegację
w składzie następującym:

P. Prof. SZYMONA ASKENAZEGO, Ministra Pełnomocnego i Posła
Nadzwyczajnego, I-o Delegata Rządu Polskiego przy Lidze Narodów –
na przewodniczącego.

PP. LEONA PLUCIŃSKIEGO, Generalnego Komisarza Rządu Polskiego
w Gdańsku i

Dr. WITOLDA CHODŹKO, Ministra Zdrowia Publicznego – członkami
Delegacji.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

/-/ NARUTOWICZ

---

¹⁹⁰ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 16 lipca 1924 r. w przedmiocie ustąpienia na rzecz powiatowego związku komunalnego w Strzelnie 1889 m[etrów] kwadratowych państwowego gruntu kolejowego, Dz.U. RP 1924, nr 79, poz. 763.

Wniosek Prezesa Pocztovej Kasy Oszczędności na Radę Ministrów w sprawie podwyższenia dotychczasowego wynagrodzenia pobieranego przez członków Komitetu Dyrekcyjnego PKO przewidzianego w art. 3 ustawy z dn. 19 maja 1920 r. (Dz.U. RP z r. 1920, Nr 43 poz. 2)

PREZYDIUM
POCZTOWEJ KASY OSZCZĘDNOŚCI
L.2058/Pr.

Warszawa, dnia 28 lipca 1922 r.

Wniosek

Prezesa Pocztovej Kasy Oszczędności
na Radę Ministrów w sprawie podwyższenia
dotychczasowego wynagrodzenia
pobieranego przez członków Komitetu
Dyrekcyjnego PKO przewidzianego
w art. 3 ustawy z dn. 19 maja 1920 r.
(Dz.U. RP z r. 1920, Nr 43 poz. 2),
do:

Mk 40 000 tytułem wynagrodzenia
stałego miesięcznie i
Mk 10 000 tytułem marki obecności
za udział w każdym posiedzeniu.

Wnoszę o podwyższenie dotychczasowego wynagrodzenia członków Komitetu Dyrekcyjnego Pocztovej Kasy Oszczędności, wynoszącego dotąd:

- a) tytułem wynagrodzenia stałego Mk 20 000,- i
- b) tytułem marki obecności – Mk 2000,- za udział w każdym posiedzeniu, na Mk 40 000,- miesięcznie wynagrodzenia stałego oraz Mk 10 000,- tytułem marki obecności.

Uzasadnienie

Rada Ministrów uchwałą z dn. 7.6.1922 r. ustaliła wynagrodzenie członkom Komitetu Dyrekcyjnego Pocztovej Kasy Oszczędności w kwocie stałej Mk 20 000,- miesięcznie oraz w kwocie Mk 2000,- tytułem tzw. marki obecności za każde posiedzenie.-

Zważywszy, że powyższe normy nie pozostają w żadnym stosunku do obecnej drożyzny i wzrostu pracy oraz odpowiedzialności członków Komitetu Dyrekcyjnego PKO, należy uznać, że dotychczasowe wynagrodzenie stanowi zaledwie część właściwych poborów wypłacanych przeciętnie w instytucjach finansowych członkom zarządu za analogiczną pracę.

Proponowane zatem podwyższenie wynagrodzenia zwłaszcza wobec znacznie wzmożonej pracy w dobie ostatniej członków Komitetu Dyrekcyjnego będzie więcej sprawiedliwą ceną dowodów pracy i dobrej woli składanych dla pożytku i rozwoju instytucji państwowej.

Wydatek ten znajdzie pełne pokrycie w budżecie PKO.

Prezes

g...g

Załącznik 3

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów polskich w Gdańsku

MINISTERSTWO SKARBU

Departament Prezydialny

L.2036/D. Wydz.Adm.

Wniosek nagły
Ministra Skarbu

w sprawie uposażenia funkcjonariuszów
polskich w Gdańsku.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

1) Na podstawie zasad uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku, zatwierdzonych uchwałą Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 1922 r. ustala się, co następuje:

- 1) dla obliczenia uposażenia cywilnych funkcjonariuszów państwowych z wyjątkiem pracowników kolejowych za miesiąc czerwiec br. przyjmuje się w odniesieniu do funkcjonariuszów samotnych dzielnik (parytet) 3, dodatki rodzinne należy obliczać według dzielnika (parytetu) 6.

Wymienieni funkcjonariusze otrzymują uposażenie za miesiące lipiec i sierpień w wymiarze czerwcowym zwiększonym za miesiąc lipiec dla funkcjonariuszów samotnych o 15%, zaś dla dodatków rodzinnych o 30%, za miesiąc sierpień natomiast w wymiarze zwiększonym dla funkcjonariuszów samotnych o 25%, zaś dla dodatków rodzinnych o 40%.

- 2) Dla obliczenia uposażenia pracowników kolejowych za miesiąc czerwiec br. przyjmuje się w odniesieniu do samotnych dzielnik (parytet) 4, zaś dla dodatków rodzinnych dzielnik (parytet) 6.

Ponadto przyznaje się pracownikom kolejowym następujące dodatki wyrównawcze w markach niemieckich:

1 st. płacy	3500 Mk n.
2 st. płacy	3100 " "
3 st. płacy	2900 " "
4 st. płacy	2000 " "
5 st. płacy	1500 " "
6 st. płacy	1000 " "
7 st. płacy	500 " "
8 st. płacy	500 " "
9 st. płacy	300 " "
10 st. płacy	300 " "
11 st. płacy	300 " "
12 st. płacy	100 " "

Dodatki wyrównawcze przywiązane są ściśle do stopnia płacy, a nie do faktycznie pobieranego uposażenia.

Za miesiące lipiec i sierpień otrzymują pracownicy kolejowi uposażenie w wymiarze czerwcowym, zwiększonym za miesiąc lipiec dla samotnych o 15%, zaś dla dodatków rodzinnych o 30%, za miesiąc sierpień natomiast w wymiarze zwiększonym dla samotnych o 25%, zaś dla dodatków rodzinnych o 40%.

- 3) Dla obliczenia uposażenia samotnych oficerów, im równorzędnych, chorążych oraz podoficerów zawodowych za miesiąc czerwiec ustala się dzielnik (parytet) 6, zaś dla dodatków rodzinnych dzielnik (parytet) 15.

Wyżej wymienione osoby wojskowe otrzymują za miesiąc lipiec i sierpień uposażenie w wymiarze czerwcowym zwiększonym w miesiącu lipcu dla samotnych o 15%, dla dodatków rodzinnych o 30%, w miesiącu sierpniu natomiast dla samotnych o 25%, zaś dla dodatków rodzinnych o 40%.

Utrzymuje się dodatki wyrównawcze w markach niemieckich dla szefa Departamentu – 3000 Mk niem., dla trzech szefów Sekcji po 1250 Mk niem. Dla obliczenia żołdu i strawnego szeregowym niezawodowym przyjmuje się na miesiąc czerwiec br. dzielnik (parytet) 2, za miesiąc lipiec otrzymują szeregowi niezawodowi 15%-wą, za miesiąc sierpień zaś 25%-wą podwyżkę należności wypłaconych w miesiącu czerwcu. Szeregowi niezawodowi otrzymują ponadto dodatek na mieszkanie według dotychczasowej wysokości tj. 150 Mk niem. miesięcznie.

II) Rada Ministrów zgadza się na przyznanie wszystkim polskim funkcjonariuszom państwowym w Gdańsku, którzy dla braku mieszkań zmuszeni są do prowadzenia dwu gospodarstw domowych, ryczałtu na pokrycie kosztów przeniesienia płatnego w 12-tu miesięcznych ratach.

III) O ile by skutkiem zmian w wymiarze uposażenia urzędników w Gdańsku zaszła konieczność przeprowadzenia analogicznych zmian w wymiarze uposażenia funkcjonariuszów Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku, Minister Skarbu

władny jest po porozumieniu się [z] odnośnymi Ministrami oraz po wysłuchaniu opinii Generalnego Komisarza w Gdańsku przeprowadzić dalszą regulację ich uposażenia w granicach uchwały Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia br.

Warszawa, dnia 12 sierpnia 1922 r.

MINISTER SKARBU

†Jastrzębski†

Załącznik 4

Wniosek nagły Ministra Skarbu w przedmiocie ustalenia diet i zwrotu kosztów przy podróżach służbowych za granicę

MINISTERSTWO SKARBU
L.1687/Pr./W.A.

Warszawa, dn. 8 lipca 1922 r.

Wniosek nagły Ministra Skarbu
w przedmiocie ustalenia diet i zwrotu kosztów
przy podróżach służbowych za granicę.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia .... w przedmiocie diet i zwrotu kosztów przy podróżach służbowych funkcjonariuszów państwowych poza granicami Państwa¹⁹¹.

Uzasadnienie

Artykuł 2-gi rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1920 r. Dz.Ust. Nr 74, poz. 507 i Dz.U. Nr 88, poz. 577, odsyła w kwestii diet przy podróżach służbowych poza granicami państwa do osobnych przepisów.

W wykonaniu powyższego artykułu ustalało Ministerstwo Skarbu co pewien okres czasu w zależności od zmiany stosunków walutowych i ekonomicznych stawki diet, komunikując je interesowanym władzom. Ostatnim ogólnym zarządzeniem, wydanym w powyższym przedmiocie, jest reskrypt Ministerstwa Skarbu z dnia 26 stycznia 1922 r. L.288/D.B., który został wystosowany do Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Ponieważ system ten okazał się z wielu względów niedogodny, a obowiązujące rozporządzenia o dietach i kosztach podróży, pominiawszy już kwestię wymiaru diet, nie uwzględniają z natury rzeczy pewnej odrębności podróży

---

¹⁹¹ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie diet i zwrotu kosztów przy podróżach służbowych funkcjonariuszów państwowych poza granicami Państwa, Dz.U. RP 1922, nr 75, poz. 677.

zagranicznych, zachodzi konieczność unormowania omawianej kwestii osobnym rozporządzeniem Rady Ministrów.

Rozporządzenie niniejsze poza podróżami służbowymi do krajów zagranicznych, dotyczy także podróży na Śląsk Górny oraz na terytorium w.m. Gdańska z uwagi na obowiązującą tamże walutę niemiecką.

Za MINISTRA SKARBU

§...§

Podsekretarz Stanu

Załącznik 7a

[Wniosek w sprawie zmiany rozporządzenia o dodatku uzdrowiskowym]

Ministerstwo
Zdrowia Publicznego

Nr U.22808/22

489

Warszawa, dnia 14 lipca 1922 roku

Wniosek

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Par. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 czerwca 1922 r. ^c(w sprawie^c dodatku uzdrowiskow^cego)^c (Dz.Ust. Nr 49 poz. 432) otrzymuje brzmienie następujące:

Dodatek uzdrowiskowy wynosi miesięcznie w uzdrowiskach z frekwencją ponad 3000 kuracjuszków w czasie sezonu 25%, a w uzdrowiskach z frekwencją ponad 5000 kuracjuszków 40%, w uzdrowiskach z frekwencją ponad 10 000 kuracjuszków 50% każdorazowego dodatku drożyznianego, ustalonego dla danej klasy miejscowości.

Motywy

Przyznany rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 czerwca 1922 o dodatku uzdrowiskowym (D.U. Nr 49 poz. 432) dodatek uzdrowiskowy w wysokości 20% każdorazowego dodatku drożyznianego, ustalonego dla danej klasy miejscowości, do tego stopnia ^{hnie}h zadowolił niższych funkcjonariuszów państwowego Zakładu Kąpielowego w Ciechocinku, że o mało nie spowodował zawieszenia przez nich pracy. Dzięki natychmiastowej ingerencji Ministerstwa Zdrowia Publicznego oraz p. pośła Postolskiego, strejk został zawieszony na pewien krótki czas.

Powody rozgoryczenia są zrozumiałe, albowiem koszt utrzymania w Ciechocinku zaliczonym do 3 klasy miejscowości, podczas sezonu jest wyższy, drożyzna zaś wzrasta w stopniu większym niż w Warszawie; dowodzą tego następujące ceny artykułów pierwszej potrzeby w marcu i w maju:

	w marcu	w maju
1 f. chleba kosztował	45 Mk	10 Mk
” ” słoniny	300 ”	50 ”
” ” wołowiny	100 ”	30 ”
” ” wieprzowiny	50 ”	35 ”
” ” cielęciny	80 ”	25 ”
” ” mąki pszennej	80 ”	160 ”
” ” ” pytłowej	45 ”	120 ”
” ” kartofli	25 ”	40 ”
” ” cykorii	120 ”	260 ”
” ” grochu	65 ”	120 ”
” ” kaszy jęczmiennej	65 ”	100 ”
” ” szmalcu	350 ”	800 ”

W innych uzdrowiskach stosunki są analogiczne.

W tych warunkach otrzymywane pobory nie wystarczają na opędzenie najniezbędniejszych potrzeb.

Wobec powyżej przytoczonych danych Ministerstwo Zdrowia Publicznego uprasza o poddanie rewizji par. 2 powołanego rozporządzenia.

Minister:
fChodźkof

Do
Prezydium Rady Ministrów
w miejscu

Rada Ministrów na posiedzeniu
w dniu .... 1922 r. uchwaliła,
zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów:

Załącznik 7b

[Odpowiedź Ministerstwa Skarbu w sprawie podniesienia dodatku uzdrowiskowego]

Odpis

MINISTERSTWO SKARBU
Departament Prezydialny.
Nasza L.Dz.2065/D.P.Wydz.Adm.

Warszawa, dnia 10 sierpnia 1922 r.

Na pismo z dnia 29 lipca rb. L.14239 Ministerstwo Skarbu oznajmia, że nie podnosi zarzutów przeciw proponowanemu podwyższeniu dodatku uzdrowskiego, unormowanego rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 7 czerwca 1922 r. Dz.Ust. Nr 49, poz. 432, prosi jednak o nadanie § 2 pomienionego rozporządzenia następującego brzmienia: „Dodatek uzdrowski wynosi miesięcznie w uzdrowskich z frekwencją ponad 3000 kuracjuszków 25%, w uzdrowskich z frekwencją ponad 5000 kuracjuszków 40%, w uzdrowskich ^hponad^h z frekwencją ponad 10 000 kuracjuszków 50% każdorazowego dodatku drożyznianego ustalonego dla danej klasy miejscowości”.

Przy tej sposobności Ministerstwo Skarbu proponuje uzupełnienie na wstępie wymienionego rozporządzenia przez wstawienie po § 2 w nowym brzmieniu następującego § 3 „Osoby wymienione w § 1 niniejszego rozporządzenia pobierać mogą w razie delegowania do uzdrowskich (zdrojowisk, stacji klimatycznych, kąpielisk morskich) na czas sezonu analogiczny dodatek do diet.

Od prawa pobierania tego dodatku wyłączeni są pracownicy państwowi, pobierający już dodatek uzdrowski”. Ministerstwo Skarbu stawia powyższy wniosek z uwagi na okoliczność, że ekonomiczne położenie delegowanych do uzdrowskich wyłącznie na czas trwania sezonu nie jest korzystniejsze od położenia ekonomicznego pracowników stale w uzdrowskich zatrudnionych.

za MINISTRA SKARBU
/-/ podpis
Dyrektor Departamentu

Do
Prezydium Rady Ministrów
w miejscu

Załącznik 18

Rozporządzenie Rady Ministrów o rozciągnięciu mocy obowiązującej dekretów, ustaw i rozporządzeń w przedmiocie ochrony pracy na Ziemię Wileńską

M.W.

DO
RADY MINISTRÓW

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującego rozporządzenia:

TREŚĆ ROZPORZĄDZENIA.
Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia .... 1922 r. o rozciągnięciu
mocy obowiązującej dekretów, ustaw
i rozporządzeń w przedmiocie ochrony
pracy na Ziemię Wileńską¹⁹².

UZA S A C D N I E N I E

Wobec postępującej unifikacji pod względem prawodawczym Ziemi Wileńskiej z całością Rzeczypospolitej powstała konieczność rozciągnięcia na tę Ziemię ogólnopaństwowego prawodawstwa o ochronie pracy. Niniejszy projekt rozporządzenia przewiduje wprowadzenie na obszary Ziemi Wileńskiej inspekcji pracy, co umożliwi jednolite administrowanie odnośnymi urzędami z ramienia władzy centralnej. Poza tym rozporządzenie rozciąga na Ziemię Wileńską szereg przepisów prawa ochronnego, co zapewni pracującym rzeszom sprawiedliwą ochronę pracy na równi z innymi obywatelami Rzeczypospolitej.

Minister
L. Darowski^f

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia .... 1922 r.
Uchwała zapadła zgodnie
z wnioskiem.

Prezydent Ministrów

Załącznik [19a]

Uzasadnienie [ustawy w przedmiocie uzupełnienia ustawy z dnia 15 lipca 1922 r. o wykonaniu reformy rolnej (Dz.U. RP Nr 70 poz. 426)]

UZASADNIENIE

W życiu polityczno-narodowym na naszych Kresach Zachodnich od chwili wyzwolenia się spod panowania niemieckiego zarysowują się wyraźnie dwie fazy. W pierwszej żywił niemiecki, przerażony przegraną w wojnie z Ententą, widząc powstanie Państwa Polskiego, masowo dąży do zlikwidowania własności i wyprowadzenia się do Niemiec; ci zaś co pozostają, są zgnębieni, zdeorientowani, trwożnie oczekują polskich rządów. Okres ten mija dość szybko i przychodzi druga faza: Niemcy organizują się, Vereinigung¹⁹³, a następnie

---

¹⁹² Treści rozporządzenia nie publikuje się.

¹⁹³ Vereinigung – Deutsche Vereinigung im Netzedistrikt (Zjednoczenie Niemieckie w Obwodzie Nadnoteckim), założone 1 listopada 1918 r. w Bydgoszczy przez Georga Cleinowa;

„Deutschtumsbund”¹⁹⁴, wchodzą w kontakt jak najbliższy z rządem niemieckim w Berlinie, występują na arenie międzynarodowej, zwracają się do Rady Ambasadorów i Ligi Narodów, zaczynają uważać siebie za placówkę niemiecką pod rozkazem Berlina, głoszą hasło pozostania w Polsce i szerzą wszędzie, a zwłaszcza w powiatach pogranicznych, pogłoski o niechybnym i rychłym powrocie Kresów Zachodnich do państwa niemieckiego. Wyzbywanie się własności ustaje; szerzy się idea obowiązku niesprzedawania; wykonanie prawa likwidacji własności niemieckiej na mocy Traktatu Wersalskiego napotyka na opór ze strony Niemców, którzy wezwani do sprzedaży dobrowolnej, sprzedawać nie chcą i postanawiają ustąpić tylko z powodu wywłaszczenia siłą. Żywioł niemiecki szybko przyszedł do wniosku, że opór i walka są nie tylko możliwe, ale wróżą zwycięstwo, że od siły oporu i zorganizowania się zależy rezultat walki i tę ideologię przeniósł natychmiast na grunt praktyczny, zajmując stanowisko w pierwszej chwili obronne, wkrótce potem zaczepne, a w końcu wyraźnie prowokacyjne, w stosunku do społeczeństwa i państwa. Społeczeństwo polskie na Kresach Zachodnich, ze swej strony po okresie upojenia odzyskaną wolnością ojczyzny, zaczyna trzeźwo oceniać nowo wytworzoną sytuację i zdawać sobie jasno sprawę, że ani akty dyplomatyczne, ani wytknięcie granic państwowych, ani patriotyzm armii, nie będą dostateczną gwarancją niepodległości i trwałości granic, jeżeli wraz z nimi nie nastąpi wewnętrzna konsolidacja, jeżeli nie wytworzy się bezwzględna większość polskiej ludności, w każdym bez wyjątku powiecie, jeżeli ziemia z rąk niemieckich nie będzie w przeważającej mierze wykupiona, a przemysł spolszczony unarodowiony.

Ustosunkowanie sił polskich i niemieckich jest następujące na tych Kresach. Pomimo powrotu do ojczyzny znacznej ilości Niemców, jak wykazuje ostatni spis ludności z dnia 30.9.22 r., mamy w Poznańskim i na Pomorzu 547 364 Niemców, przy czym w powiatach pogranicznych wynoszą oni od 30–49%. W roku 1913 prywatna własność niemiecka w ręku niemieckim wynosiła przeszło 40%, obecnie pomimo zmian na korzyść naszą, podług ostatnich obliczeń wielka własność niemiecka wynosiła dwie piąte ogólnej ilości wielkiej własności ziemskiej w Poznańskim i dwie trzecie ogólnej ilości wielkiej własności ziemskiej na Pomorzu. Wielki przemysł rolny, cukrownictwo i gorzelnictwo jest przeważnie w ręku niemieckim.

Deutsche Partei-Vereinigung des deutschen Volkstums in Polen (Partia Niemiecka – Zjednoczenie Narodowości Niemieckiej), założona 3 sierpnia 1919 r. w Tczewie z inicjatywy Zjednoczenia Niemieckiego z siedzibą w Bydgoszczy.

¹⁹⁴ Deutschtumsbund – Deutschtumsbund zur Wahrung der Minderheitenrechte (Związek Niemczyzny dla Ochrony Praw Mniejszości w Polsce), założony 8 maja 1921 r. w Bydgoszczy. Skupiał niemieckie partie nacjonalistyczne w Wielkopolsce, na Pomorzu i w Łodzi. W 1923 r. został rozwiązany przez władze polskie.

Chcąc zmienić ten niebezpieczny układ sił na naszą korzyść, chcąc unarodowić ziemię i przemysł, musimy chwycić się legalnego i jedynie skutecznego środka, jakim jest Traktat Wersalski. Zlikwidowanie własności obywateli niemieckich na mocy Traktatu Wersalskiego odda w ręce polskie przeszło dwa tysiące małej własności ziemskiej i jak dotąd stwierdził Urząd Likwidacyjny 85 obiektów wielkiej własności ziemskiej, wynoszącej 107 000 hektar. ziemi; wraz z majątkami ziemskimi przeszłyby w znacznej mierze w ręce polskie akcje cukrownicze i gorzelnicze, a dalej spodziewać się należy, że ten ogromny wyłom w niemieckim stanie posiadania oddziałalaby depremująco na Niemców i skłoniłby do likwidowania swej własności dobrowolnie i wyniesienia się do ojczyzny.

Dążąc do zlikwidowania własności ziemskiej obywateli niemieckich, napotykamy zupełnie odmienne warunki, gdy chodzi o małą własność ziemską i wielką. Likwidacja własności małej wielkich trudności nie przedstawia, ponieważ na te obiekty znajdziemy reflektantów, którzy ją wykupią, natomiast poważne trudności powstają przy własności wielkiej. Jedynie racjonalnym i skutecznym sposobem likwidacji jest zatrzymanie na rzecz państwa i sprzedaż następnie w ręce polskie, ale Skarb Państwa nie jest dziś w możności asygnowania sum niezbędnych dla wykupienia 107 000 hekt. ziemi wielkiej własności. Nabywcami mogliby być tylko ziemianie reprezentujący już własność ziemską.

Stanowisko zajęte przez organizacje ziemiańskie da się streścić w sposób następujący: ziemianie, w zrozumieniu doniosłości państwowej osłabienia elementu niemieckiego, skłonni są podjąć akcję wykupu niezwłocznie, o ile uzyskają ze strony Rządu, w drodze przeprowadzenia noweli Sejmowej, niezbędne gwarancje. Wobec istnienia Sejmowej Ustawy rolnej i systemu jej stosowania, majątki, za które ziemianie chcą zapłacić musieliby ich wartość rynkową, mogłyby być każdej chwili wywłaszczone, na warunkach rujnujących ich właścicieli, stąd powstaje, zdaniem ziemian, ekonomiczna konieczność następujących gwarancji.

Nabywcy majątków niemieckich podlegających likwidacji musieliby mieć gwarancje, na przeciąg dłuższego czasu, że prawo wywłaszczenia na cele reformy rolnej nie będzie stosowane do majątków przez nich czy to dotąd posiadanych, o ile one obecnie nie podlegają ustawie o reformie rolnej, czy też nowo nabytych, znajdujących się obecnie w rękach niemieckich, a podlegających likwidacji. Uzasadnieniem gwarancji jest to, że niemożliwym byłoby żadnemu rolnikowi zdecydować się na kupno większego obiektu, gdyby nie miał gwarancji, że nie zostanie z obiektu tego z pewną stratą majątku wywłaszczony. ^{h...h}. Z powyższych względów sędzę, że wobec konieczności państwowej natychmiastowego zlikwidowania własności ziemskiej niemieckiej, zwolnienie od wywłaszczenia wykupionej ziemi niemieckiej, której ilość wyniesie prawdopodobnie ca 200 000 hektar., nie gra absolutnie żadnej roli i w niczem interesom mas włościańskich uszczerbku nie przynosi, tym bardziej, że chodzi tu głównie o majątki na Kresach Zachodnich, które jako najbardziej uprzemysłowione,

o najwyższej kulturze oraz położone tuż przy granicy bogatych państw zachodnich z natury rzeczy powinny najpóźniej ulec wywłaszczeniu.

Załącznik 20

Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie ratyfikacji umowy polsko-niemieckiej z dn. 1 sierpnia 1922 r., dotyczącej substytucji wywiezionych z Polski do Niemiec urządzeń i materiałów przemysłowych

WNIOSEK

Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie ratyfikacji umowy polsko-niemieckiej z dn. 1 sierpnia 1922 r., dotyczącej substytucji wywiezionych z Polski do Niemiec urządzeń i materiałów przemysłowych.

Rada Ministrów raczy:

Rada Ministrów upoważnia Pana Ministra Spraw Zagranicznych do ratyfikacji układu polsko-niemieckiego z dn. 1/VIII 1922 r., dotyczącego substytucji wywiezionych z Polski do Niemiec urządzeń i materiałów przemysłowych, zawartego w wykonaniu art. 238 tr. wersal.

Uchwała zgodnie z wnioskiem
zapadła w dniu .... 1922 r.

MOTYWY.

Niemieckie władze administracyjno-gospodarcze w czasie trwania okupacji na terytorium b. zaboru rosyjskiego wywoziły dla celów wojskowych lub gospodarczych maszyny, urządzenia i materiały przemysłowe, z których największa część, należąca zarówno do osób prywatnych jak i publicznych, została skierowana do fabryk znajdujących się w granicach współczesnych Niemiec. Część pozostała, ta zwłaszcza, która mogła służyć do zorganizowania kompletnie zrujnowanych warsztatów kolejowych, została wywieziona na terytoria wojskowych niemieckich dyrekcji kolejowych (Warszawa, Brześć, Wilno, Kowno, Ryga), jako też na terytoria przynależne do Litwy, Łotwy i Estonii. Maszyny i urządzenia, które były skierowane „do” Rzeszy Niemieckiej, o ile były w stanie użytkowym, zostały zmontowane w poszczególnych fabrykach. O ile były zniszczone skutkiem wadliwego demontażu przez okupantów lub z powodu przewozu do Niemiec, uległy przeważnie dalszemu zniszczeniu w Niemczech. Wreszcie pewna część urządzeń i materiałów przemysłowych wywiezionych przez Niemcy jako materiał nadający się do przeróbki została przerobiona w Niemczech.

Stosownie do art. 238 Trak. Wersal. podlegają zwrotowi maszyny, które można zidentyfikować na terytorium obecnym Rzeszy Niemieckiej. Maszyny znalezione w stanie nienadającym się do użytku w przemyśle nie były przyjmowane przez urzędników polskiej służby rewindykacyjnej za granicą. W ciągu akcji rewindykacyjnej prowadzonej w okresie 1920–22 r. (do dnia 13 III 1922 roku) na podstawie wspomnianego art. 238 i odnośnych protokołów wykonawczych, wydanych przez Komisję Odszkodowań, zostały odnalezione i rozpoznane ilości maszyn i przedmiotów wskazanych w rub. 2 załącznika. Jak wskazują cyfry po 13 marca rb. dalsze poszukiwania wywiezionych do Niemiec przedmiotów dały stosunkowo nikłe rezultaty. Objaw ten objaśnia się przeszukaniem miejscowych centrów przemysłowych w Niemczech i odnalezieniem większości obiektów odpowiednich do użytku. Objaw ten świadczy o wielkim odsetku zniszczonych i nienadających się do identyfikacji maszyn i urządzeń fabrycznych, należy się bowiem liczyć nie tylko ze zniszczeniem, ale i zużyciem w ciągu paru lat wojny maszyn i materiałów przez przemysł niemiecki.

Zważywszy więc,

że prowadzenie identyfikacji uciążliwe i nierokujące wydatnych rezultatów odkładałoby na długi okres ostateczne uregulowanie stosunków gospodarczych w dziedzinie przemysłowej,

że w sferach Komisji Reparacyjnej istnieje ustalona tendencja w kierunku rewizji dotychczasowego stosunku do Niemiec przy wykonywaniu Traktatu Wersalskiego, która znalazła swój wyraz w umowach ryczałtowych (odnośnie inwentarza żywego i obiektów przemysłowych) francusko-niemieckich i belgijsko-niemieckich,

że ^hjedyną egzekutywą ze strony Rządu Polskiego jest^h ^cobecna^c przychylna sytuacja polityczna, wyrażająca się w istnieniu Wiesbadeńskiej Komisji Rewindykacyjnej¹⁹⁵, w składzie której Rząd Polski posiada personel odpowiedni, ^cmogłaby ulec zmianie^c.

Rząd Polski delegował upoważnionych przedstawicieli do zawarcia umowy, dotyczącej wykonania art. 238 T.W. w formie ryczałtowej.

Delegaci Rządu Polskiego w dniu 1 sierpnia 1922 roku podpisali umowę o ryczałt przemysłowy w brzmieniu jak w załączonym tekście francuskim¹⁹⁶.

PREZES GŁÓWNEGO URZĘDU LIKWIDACYJNEGO:

WZ

g...g

---

¹⁹⁵ Ustanowiona z mocy art. 238 traktatu pokojowego z Niemcami Komisja Rewindykacyjna w Wiesbaden mogła być adresatem roszczeń polskich – w odróżnieniu od międzyaliantkiej Komisji Odszkodowań z siedzibą w Paryżu, do której nie dopuszczano Polski mimo uprawnionych roszczeń, choćby z tytułu eksploatacyjnej gospodarki okupacyjnej Królestwa Kongresowego po jego zajęciu wiosną 1915 r.

¹⁹⁶ W załączeniu „Accord entre l'Allemagne et la Pologne, concernant la substitution générale du matériel industriel etc.” wraz z tłumaczeniem na język polski, których nie publikuje się.

Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego o przyznanie ulgowej taryfy kolejowej w wysokości 1/10 normalnych opłat dla dzieci i młodzieży szkolnej udającej się na kolonie letnie

Ministerstwo
Zdrowia Publicznego
Nr Ch 14373/22
2509

Warszawa, dn. 17 czerwca 1922

Wniosek

Ministerstwa Zdrowia Publicznego o przyznanie ulgowej taryfy kolejowej w wysokości 1/10 normalnych opłat dla dzieci i młodzieży szkolnej udającej się na kolonie letnie.

RADA MINISTRÓW UCHWALIĆ RACZY

Upoważnia się Ministerstwo Kolei Żelaznych do udzielenia dzieciom i młodzieży szkolnej udającej się na kolonie lecznicze i wypoczynkowe ulgowej taryfy kolejowej osobowej i bagażowej w wysokości 1/10 normalnych opłat.

Uzasadnienie

1) Akcja kolonii letnich jest prowadzona przez organizacje społeczne lub samorządowe i popierana przez Państwo.

2) Ministerstwo Zdrowia Publicznego celem rozwinięcia akcji oraz jak najwydatniejszego wyzyskania funduszy rządowych, zdrojowisk i sanatoriów państwowych powołało do życia w porozumieniu z Ministerstwem Pracy i Opieki Społecznej i Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Wojewódzkie Komisje do spraw kolonii letnich, którym powierzyło nadzór oraz ułatwienie instytucjom organizującym kolonie letnie ich działalności.

3) Wysokie taryfy kolejowe uniemożliwiają dzieciom i młodzieży szkolnej należyte wykorzystanie wybrzeża morskiego, państwowych zdrojowisk i sanatoriów, przez co hamują rozwój akcji kolonijnej.

4) W roku ubiegłym w myśl decyzji Ministerstwa Kolei Żelaznych obowiązywała taryfa dla dzieci wyjeżdżających na kolonie letnie przewidująca 50% niżki, która okazała się jednak zbyt wielkim dla instytucji ciężarem. Ministerstwo Zdrowia Publicznego podkreśla konieczność przyznania niżki wydatniejszej z uwagi na potrzebę popierania kolonii letnich w jak najszerszym rozmiarze.

Wynikające z tego tytułu obciążenie Skarbu Państwa nie będzie zbyt wysokie ze względu na sezonowość akcji kolonii letnich.

Do Kancelarii
Prezydium Rady Ministrów

Minister Zdrowia Publicznego
w.z.
g...g
Naczelnik Wydziału

Na posiedzeniu z dnia

.....

Rada Ministrów uchwaliła
zgodnie z wnioskiem

Prezydent Ministrów:

Załącznik 23

[Wniosek nagły Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w przedmiocie budowy portu morskiego w Gdyni]

WNIOSEK NAGŁY
MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU
na
Radę Ministrów

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Przemysłu i Handlu do przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu następującego projektu ustawy.

U S T A W A
z dnia .... 1922 r.
w przedmiocie budowy portu morskiego w Gdyni¹⁹⁷.

UZASADNIENIE UZUPEŁNIONE

Sprawa budowy portu własnego na Bałtyku datuje się niemal od pierwszej chwili wkroczenia wojsk polskich na Pomorze i nasze wybrzeże.

Od tej bowiem chwili zostaje niejednokrotnie omawianą w rozmaitych sferach sejmowych, rządowych i społecznych.

---

¹⁹⁷ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 23 września 1922 r. o budowie portu w Gdyni, Dz.U. RP 1922, nr 90, poz. 824.

Na mocy przeprowadzonych w swoim czasie badań obrano miejsce pomiędzy Gdynią i Oksywie, jako miejsce najdogodniejsze i najlepiej odpowiadające wszystkim wymogom dla budowy portu.

Rząd uznając w zasadzie doniosłość budowy portu w Gdyni, powstrzymał się na razie z przedłożeniem konkretnego wniosku w tej sprawie do czasu ostatecznego uregulowania naszego stosunku do Gdańska w kierunku politycznym i gospodarczym.

Tym niemniej jednak budowa portu w Gdyni faktycznie rozpoczęta została jeszcze w roku 1921 i obecnie prowadzi się nadal w zakresie preliminowanych kredytów. Nie jest to jeszcze port morski we właściwym znaczeniu tego słowa. Prędzej go można nazwać przystanią, a najdalej schroniskiem dla nieznacznej ilości łodzi i kutrów rybackich, jednak jest to poważne zapoczątkowanie przyszłego dużego portu morskiego.

Stan obecny nie może być uznany za normalny i praktyczny i musi być ostatecznie unormowany, a to tym bardziej, że stan rzeczy w Gdańsku już się zupełnie wyjaśnił i że jest już obecnie kompletnie widocznym, że sam Gdańsk, nawet przy najdalej idących na naszą korzyść rezultatach swego przeistoczenia w port polski, nie wystarczy dla naszego Państwa.

Wobec tego dalsze prowadzenie robót bez jasnego postawienia rzeczy jest niemożliwe i musi co prędzej uzyskać prawne podstawy. Ze względu na obecny stan Skarbu Państwa, artykuł 4 przewidział, aby sumy potrzebne na budowę portu były preliminowane corocznie w miarę zdolności finansowej Państwa.

Wniesienie projektu i usankcjonowanie zasady budowy portu ma na celu li tylko uzyskanie prawnej podstawy niezbędnej dla budowy portu.– Wniosek nie przesądza w niczym terminu i rozmiarów budowy przyszłego portu, ani potrzebnych dla tego celu kredytów.

W myśl powyższego przedstawia się projekt ustawy o budowie portu morskiego przy Gdyni w redakcji przyjętej na posiedzeniu Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 17/V–1922 roku.

Załącznik [24a]

Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie prawa karnego i przepisów o drukach w Ziemi Wileńskiej]

UZASADNIENIE.

Celem niniejszego projektu jest ujednostajnienie prawa karnego na całym obszarze b. zaboru rosyjskiego łącznie z Wileńszczyzną. W tym celu należało również uwzględnić w tym samym projekcie także i dekret z r. 1919 o zakładach drukarskich i składach druków, albowiem dekret powyższy nadaje inne brzmienie

niektórym artykułom kodeksu karnego (292, 296, 300). To samo stosuje się do przepisów prasowych (dekret poz. 186 r. 1919), które wszakże zostały już rozciągnięte na Wileńszczyznę rozp. z 11 lipca r. 1922 (Dz. Ustaw No 56 poz. 509).

Ze względu na znaczną ilość ustaw i rozporządzeń wprowadzanych równocześnie na Ziemię Wileńską jest rzeczą wskazaną oznaczenie terminu wejścia w życie niniejszego rozporządzenia co najmniej na dwa tygodnie po jego ogłoszeniu. Wyjątek należy tu uczynić tylko dla dekretu z dnia 8 stycznia 1919 r. dotyczący ochrony karnej wyborów do Sejmu ze względu na możliwość bardzo rychłego rozpoczęcia wyborów.

Załącznik 26

Wniosek [Ministra Skarbu] w sprawie przyznania Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych dodatkowego kredytu w wysokości 250 000 000 mk na cele udzielenia pożyczek gospodarstwom zniszczonym przez klęski żywiołowe

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 9 sierpnia 1922 r.

Wniosek

w sprawie przyznania Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych dodatkowego kredytu w wysokości – 250 000 000 mk na cele udzielenia pożyczek gospodarstwom zniszczonym przez klęski żywiołowe.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

„Przyznaje się Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych dodatkowy kredyt w wysokości 250 000 000 mk, jako fundusz na cele udzielenia pożyczek gospodarstwom zniszczonym przez klęski żywiołowe. Fundusz ten zostanie przekazany do Banku Rolnego, który pożyczek tych ^dudzielać będzie na podstawie dyspozycji Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych”^d.

UZASADNIENIE

W lipcu br. klęska gradu dotknęła 23 gminy powiatu bocheńskiego i 10 gmin w powiecie garwolińskim, gdzie zniszczyła doszczętnie zasiewy.

Wobec tego, że małorolni dotknięci tą klęską nie posiadają dostatecznych funduszy na nabycie zboża siewnego i zachodzi obawa, że grunta pozostałyby nie obsiane, zachodzi konieczność przyjscia im z pomocą kredytową w celu wzmożenia produkcji rolnej.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

[Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w przedmiocie projektu ustawy o władzach górniczych]

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
WARSZAWA, DN. 26/VI 22^c 1922^c R.
N° 3851Pr.^c

WNIOSEK
Ministra Przemysłu i Handlu
na Radę Ministrów

Rada Ministrów uchwalić raczy przedłożenie Sejmowi
Ustawodawczemu następującego projektu ustawy:

Projekt
Wysoki Sejm uchwalić raczy:
U S T A W A
z dnia .... 1922 r.
o władzach górniczych¹⁹⁸.

UZASADNIENIE.

Władze górnicze, sprawujące państwową administrację górniczą wg ustaw górniczych b. państw zaborczych, dzielą się zasadniczo na trzy stopnie instancyjne, jednakże w poszczególnych dzielnicach istnieją pewne różnice w przepisach ustawowych tak co do rodzaju, jak co do długości drogi odwoławczej na wypadek skarg (rekursów).– Usunięcie tych różnic, sprawiających w praktyce trudności zarówno przedsiębiorcom górniczym, jako też naczelnej władzy górniczej, będzie już niemałym krokiem na drodze do ujednostajnienia i uproszczenia administracji górniczej w Polsce, zanim jednolita ustawa górnicza będzie ostatecznie opracowana i ogłoszona.–

Projekt niniejszy, wprowadzając w art. 3 jednolitą nomenklaturę dla oznaczenia instancji władz górniczych i ich Kierowników na całym obszarze Państwa, ustala w art. 4, 5 i 6 – zgodnie z postanowieniem art. 71 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej¹⁹⁹ – dwuinstancyjność w zaskarżaniu orzeczeń władz górniczych pierw-

---

¹⁹⁸ Treści ustawy nie publikuje się.

¹⁹⁹ W postanowieniu tym jest mowa o tym, że „Odwołanie się od orzeczeń organów zarówno rządowych, jak i samorządowych dopuszczone będzie tylko do jednej wyższej instancji, o ile ustawy nie przewidują w tym względzie wyjątków”.

szych dwóch stopni, a zarazem wyklucza wszelkie odchylenia poza ramy właściwych władz górniczych.

Jak z jednej strony przepisy te upraszczają postępowanie przed władzami górniczymi, tak z drugiej strony art. 7 projektu ułatwia wprowadzenie zmian w podziale terytorialnym na obszary administracyjne władz górniczych.– Okazuje się to zwłaszcza niezbędnym, gdy chodzi o władze górnicze drugiego stopnia instancyjnego, dla których obwody wg ustaw górniczych b. państw zaborczych ustanawiane być winny aktem zatwierdzonym przez panującego.– Nadto ułatwienie zmiany okręgów jest bardzo pożądanym, o ile chodzi o dostosowanie administracji do potrzeb górnictwa w miarę odkrywania nowych terenów i powstawania nowych ośrodków przemysłu górniczo-hutniczego.–

Niniejszy projekt ogranicza się jedynie do kwestii domagających się możliwie natychmiastowego uregulowania, a dających się również bez trudności rozwiązać; wszystkie inne postanowienia obowiązujących ustaw górniczych w tej materii pozostają na razie bez zmiany, gdyż winne być unormowane jednolicie nie inaczej, jak w związku z całym systemem, jaki będzie przyjęty dla przyszłej^{h...h} polskiej ustawy górniczej.

Załącznik 28

Motywy [ustawy o dopuszczalności i porządku potrąceń z uposażenia osób wojskowych]

MOTYWY.

Motywy, jakie kierowały MSWojsk. przy układaniu projektu tej ustawy, czerpane z doświadczenia, wyrażają się w następujących punktach:

1. Każde z ustawodawstw, pozostawionych w spuściźnie po rządach państw zaborczych, a obowiązujących dotychczas na ziemiach Rzplitej Polskiej, zupełnie odmiennie traktuje sprawę potrąceń z uposażenia służbowego urzędników państwowych. Jeżeli tego rodzaju stan rzeczy w stosunku do urzędników państwowych cywilnych nastęrczał widocznie takie trudności, iż nie mógł być cierpiany do czasu ukończenia prac kodyfikacyjnych i został uporządkowany odpowiednimi artykułami „Pragmatyki” służbowej dla urzędników cywilnych, to tym bardziej w stosunku do osób wojskowych konieczność uregulowania tej kwestii jednolicie, jeszcze przed ostatecznym uzgodnieniem rozbieżnych ustawodawstw wyłania się z wielu zasadniczych względów jak najbardziej nagląco. W grę wchodzą tutaj nie tylko względy czysto gospodarczej natury, ale również względy o podkładzie daleko głębszym, sięgającym kardynalnych podstaw organizacyjnych armii.

Ruchliwość właściwa służbie wojskowej i zupełnie specyficzny jej charakter sprawiają, że służbę tę pełniący rzadko kiedy pozostają przez czas dłuższy

na jednym miejscu i częściej daleko, niż urzędnicy cywilni, przerzucani bywają z jednej dzielnicy Państwa do drugiej. Stąd też bardzo łatwo zdarzyć się może, że ten sam oficer w ^astosunku nader krótkim okresie czasu znajdzie się kilkakrotnie w sferze działania innych rozbieżnych ustawodawstw. Jak dotkliwie odbić się może ta okoliczność na interesach Skarbu Państwa, o ile dany oficer ma jakieś względem niego zobowiązania i jakie powikłania wywołuje ta rozbieżność w systemie gospodarki wojskowej nietrudno zrozumieć, jeśli się zważy, że sposób zaspokajania pretensji Skarbu Państwa bezwzględnie słuszny w jednej dzielnicy, może być wobec odmiennych praw zakwestionowany w innej i że zasadą zdrowej i racjonalnej gospodarki wojskowej jest jej jednolitość. Rozbieżność ta godzi przecież nie tylko w interesy materialne Państwa, podrywa ona również spójność armii, opartą o zasadę posłuchu i dyscypliny. Otwiera ona drogę do uchylania się w sposób zupełnie legalny w mniejszym lub większym zakresie od wypełnienia zobowiązań gdzie indziej zaciągniętych, różniczkując skalę odpowiedzialności materialnej za te same czyny, nastęrcza sposobność przeciwstawiania się pod opieką praw lokalnych pewnym ogólnym wskazaniom, – słowem wytwarza atmosferę zgoła nieodpowiednią, szkodliwą dla zdrowia armii.

Te wszystkie względy uzasadniają niezbicie konieczność wydania ustawy, która by w sposób jednolity dla całego obszaru ziem Rzplitej unormowała sprawę potrąceń z ^aupoważnienia^a pieniężnego osób wojskowych.

2. Projekt ustawy, określając jednolicie dla całego Państwa wysokość potrąceń z uposażenia pieniężnego osób wojskowych, usiłuje w ten sposób zadośćuczynić potrzebie, określonej w pktcie 1.

Wysokość tych potrąceń normuje projekt ustawy identycznie z „Pragmatyką” urzędników cywilnych, nie chcąc w tym względzie czynić żadnych różnic między funkcjonariuszami państwowymi.

3. Ustawa projektowana ^hsię^h opiera egzekucję nie tylko na uchwałach sądowych, ale pozwala na zastosowanie zarządzeń administracyjnych w celu zaspokojenia pretensji skarbowych, określonych w ustawie.

Wprowadzenie zasady potrąceń w drodze zarządzeń administracyjnych podyktowane zostało wyraźną troską o interesy Skarbu Państwa, które drogą tą zabezpiecza w daleko większej mierze, niż to da się osiągnąć drogą sądową na podstawie ustawodawstwa cywilnego, na domiar przy tym różnego w każdej dzielnicy Rzplitej.

4. Projekt ustawy, wprowadzając zasadę egzekucji w drodze zarządzeń administracyjnych, zapowiada zarazem ogłoszenie przepisów, regulujących tryb postępowania władz wojskowych przy wydawaniu tych zarządzeń.

Przepisy te winny wskazywać władze uprawnione do wszczęcia i prowadzenia tego postępowania, ustalić zakres ich działania, unormować sposób postępowania tych władz, określić formę zarządzeń administracyjnych, uregulować sposób potrącania wierzytelności skarbowych i zadecydować o prawie i formie rekursu.

Konieczność wydawania tego rodzaju przepisu wynika przede wszystkim z potrzeb całokształtu tego działu administracji wojskowej, który przepisami tymi musi być objęty, a narzuca ją zupełnie odrębny i nader szeroki zakres gospodarki wojskowej, tudzież niezmiernie szybkie tempo życia gospodarczego armii. Ogłoszenie tych przepisów, podając władzom administracyjnym wojskowym środek do obrony interesów Skarbu Państwa, kładzie zarazem tamę pewnej samowoli, jaka w tej dziedzinie administracji panować by mogła.

5. Projekt ustawy przyznaje ze względów, które nie wymagają bliższego uzasadnienia, wierzytelnościom Skarbu Państwa oraz należnościom i daninom skarbowym, wynikającym ze stosunku służbowego, pierwszeństwo w zaspokojeniu z uposażenia pieniężnego osób wojskowych przed wszelkimi innymi wierzytelnościami, nadto zaś z motywów, mających na celu zabezpieczenie interesów rodziny, jako podstawy ustroju społecznego, oraz ochronę nieślubnych dzieci, wysuwa na czoło wierzytelności prywatne z tytułu alimentacji, należących się z ustawy.

6. Głównie względ na niski wymiar żołdu szeregowych niezawodowych skłonił MSWojsk. do wyjęcia w projekcie ustawy tego żołdu spod wszelkiej egzekucji. Postanowienia takie obowiązują w innych armiach europejskich.

7. Ustawa projektowana wyklucza możność ustępowania przez osoby wojskowe prawa do pobierania uposażenia służbowego na rzecz osób trzecich. Projekt, idąc za wzorem „Pragmatyki” urzędników cywilnych, kierował się tutaj zarówno względami na interesy Skarbu Państwa, które by mogły być poważnie zagrożone przez niemożność potrącenia ustawowo dozwolonych kwot w wypadku odstąpienia przez daną osobę prawa do jej uposażenia pieniężnego na rzecz innej osoby, jak niemniej troskę o byt osób wojskowych, przez uniedostępnienie im zadłużenia się w stosunku do tej części uposażenia, która w myśl ustawy nie podlega żadnej egzekucji, stanowiąc niezbędne minimum egzystencji.

Załącznik 29

[Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych na Radę Ministrów w sprawie zapomogi dla zwolnionych w czasie od 1 stycznia do 1 kwietnia 1922 r. funkcjonariuszów cywilnych zajętych w instytucjach wojskowych]

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH   Warszawa, dnia .... lipca 1922.
Wojskowa Komisja Generalna
Oddział Kontroli Zest. Budżetu
L.1280/22.Budż.Tjn.

Zapomogi dla zwolnionych w czasie
od 1 stycznia 1922 r. do 1 kwietnia 1922
funkcjonariuszów cywil. zajętych
w instytucjach wojskowych.

Wniosek na Radę Ministrów.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Zwolnionym w czasie od ^d1 stycznia 1922 do 1 kwietnia 1922^d z powodu redukcji personelu funkcjonariuszom cywilnym zatrudnionym w instytucjach wojskowych przysznaje się jednorazową zapomogę, a mianowicie:

a) dla funkcjonariuszów cywilnych, którzy pozostawali na służbie państwowej w instytucjach wojskowych bez przerwy 1 rok – w wysokości jednomiesięcznego uposażenia;

b) dla funkcjonariuszów cywilnych, którzy pozostawali na służbie państwowej w instytucjach wojskowych bez przerwy 2 lata – w wysokości dwumiesięcznego uposażenia;

c) dla funkcjonariuszów cywilnych, którzy pozostawali na służbie państwowej w instytucjach wojskowych bez przerwy 3 lata – w wysokości trzymiesięcznego uposażenia.

Umotywowanie

Etaty osobowe siły zbrojnej Państwa określają ściśle ilość funkcjonariuszów cywilnych w wojsku. – W czasie wojennym ilość tych funkcjonariuszów cywilnych była większą, aniżeli w czasie obecnym pokojowym, co uzasadnia różnicę rozmiarów agend wojska w tych dwu okresach. Ponieważ przejście wojska ze stanu wojennego do stanu pokojowego nie mogło się odbyć gwałtownie ze szkodą dla służby i dla dobra Państwa, ^areszta^{a200} konieczność zatrzymania na okres przejściowy pewnej ilości funkcjonariuszów cywilnych w służbie w instytucjach wojskowych.

W miarę likwidacji stanu wojennego armii, zwolniłem tych funkcjonariuszy, zwolnienie ich jednak bez odszkodowania byłoby krzywdzące.

W niniejszym wniosku proszę o przyznanie zapomóg dla funkcjonariuszów, których zwolniłem między 1 stycznia a 1 kwietnia. Czas ten był okresem największej redukcji jako wynik przejścia do pokojowej organizacji MSWojsk.

Projekt niniejszego rozporządzenia przedkładał Radzie Ministrów w czasie spóźnionym z tego powodu, ^dże przez długi czas musiałem^d uzgadniać z ^dMinisterstwem Skarbu słuszność projektowanych stawek^{d201}.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH

^fSosnkowski^f

Generał Dywizji

²⁰⁰ Powinno być: zaszła.

²⁰¹ Na marginesie znajdują się nieczytelne dopiski ręczne.

**[Wniosek nagły Ministra Spraw Wojskowych na Radę Ministrów w przedmiocie
jednorazowej odprawy dla zdemobilizowanych chorążych]**

Wniosek nagły na Radę Ministrów.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie jednorazowej odprawy dla zdemobilizowanych chorążych²⁰².

Uzasadnienie.

Wobec likwidacji stopnia chorążego w W.P., zarządzonej demobilizacji chorążych rezerwowych oraz zwolnienia zawodowych od zobowiązania służenia w W.P. przez lat 12 z równoczesnym zezwoleniem na składanie podań o zwolnienie z wojska, wyłoniła się konieczność przyznania tej kategorii wojskowych pewnej odprawy, czego ustawa o uposażeniu wojska z dnia 29/X 1920 r. nie przewiduje. Nie mogąc dopuścić do tego, by w stosunku do zwalnianych oficerów oraz szeregowych zawodowych ta kategoria wojskowych czuła się pokrzywdzoną, wnoszę: Rada Ministrów raczy uchwalić niniejszy wniosek.

Minister Spraw Wojskowych
^fSosnkowski^f
Generał-Dywizji

Załącznik 33

Wniosek Ministerstwa Zdrowia Publicznego o pokrycie kosztów depesz Amerykańskiego Wydziału Ratunkowego i Amerykańskiego Czerwonego Krzyża

Ministerstwo
Zdrowia Publicznego
Nr Ch 2296/22
367

Warszawa, dn. 21 stycznia 1922 roku

Wniosek

Ministerstwa Zdrowia Publicznego o
pokrycie kosztów depesz Amerykańskiego

---

²⁰² Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie jednorazowej odprawy dla zdemobilizowanych chorążych, Dz.U. RP 1922, nr 74, poz. 670.

Wydziału Ratunkowego i Amerykańskiego
Czerwonego Krzyża

Rada Ministrów uchwalić raczy:

W celu podtrzymania akcji Misji Hoovera i akcji Amerykańskiego Czerwonego Krzyża w Polsce, upoważnia się Ministerstwo Skarbu do pokrycia kosztów depesz Amerykańskiego Wydziału Ratunkowego i Amerykańskiego Czerwonego Krzyża za drugie półrocze roku 1921 i pierwsze półrocze roku 1922 z wstawieniem odpowiednich kredytów, jako kredyt nadzwyczajny, do budżetu Ministerstwa Zdrowia Publicznego na rok 1922.

Uzasadnienie

1) Amerykański Wydział Ratunkowy i Amerykański Czerwony Krzyż prowadzą doniosłą akcję humanitarną na rzecz dzieci polskich, pierwszy – w zakresie dożywiania, drugi – w zakresie opieki higieniczno-lekarskiej nad dzieckiem w Polsce;

2) Wydatki na depesze Amerykańskiego Wydziału Ratunkowego do lipca roku 1921 były pokrywane z budżetu Ministerstwa Apropowizacji;

3) Rachunki Amerykańskiego Wydziału Ratunkowego i Amerykańskiego Czerwonego Krzyża za depesze:

a) za II-e półrocze r. 1921 nie przekroczą ..... Mk 800 000

b) na I-e półrocze r. 1922 należy preliminować ..... Mk 1 200 000

4) Rada Ministrów na posiedzeniu w dn. 26 września 1921 roku zatwierdziła uchwałę Komitetu Ekonomicznego Ministrów w sprawie pokrycia z budżetu Ministerstwa Zdrowia Publicznego wydatków Amerykańskiego Wydziału Ratunkowego na materiały pędne, kosztów transportowania i magazynowania świadczeń żywnościowych do akcji dożywiania dzieci w Polsce.

Kierownik Ministerstwa
Zdrowia Publicznego:

Do ^fChodźko^f

Prezydium Rady Ministrów

Rada Ministrów na posiedzeniu

z dnia ....

uchwaliła zgodnie z wnioskiem

Prezydent Ministrów:

Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów o Naczelnej Radzie Sanitarnej oraz Wojewódzkich i Powiatowych Radach Sanitarnych]

Uzasadnienie

Szereg agend sanitarnych, o doniosłym znaczeniu dla stanu zdrowotnego Państwa, prowadzą poza Ministerstwem Zdrowia Publicznego inne Ministerstwa resortowe. Ministerstwa te prowadzą we własnym zakresie administrację sanitarną: wojskowości, kolei, dróg wodnych, więzień i szkół – kierują sprawami zdrowotnymi samorządów, sprawami Kas Chorych, ubezpieczeniami na wypadek niezdolności do pracy wskutek choroby lub nieszczęśliwych wypadków, opieką nad dzieckiem, sprawami weterynaryjnymi i innymi sprawami zdrowia publicznego, znajdującymi się w zarządzie bądź władz państwowych lub samorządowych, bądź instytucji społecznych i prywatnych.

Zorganizowana w ten sposób państwowa administracja sanitarna nie spełni należycie swych zadań, o ile zainteresowane Ministerstwa nie znajdą trwałej podstawy do wzajemnego porozumienia się i do poprowadzenia jednolitej, planowej akcji ku poprawie stanu zdrowotnego Państwa. Ministerstwo Zdrowia Publicznego, powołane w myśl Zasadniczej Ustawy Sanitarnej²⁰³ do zwierzchniego nadzoru i kierownictwa wszystkich spraw zdrowotnych w Państwie, stwierdza na podstawie wyników dotychczasowych doświadczeń potrzebę uzgodnienia akcji Ministerstw w dziedzinie zdrowia publicznego i ostrzega przed skutkami, jakie podczas epidemii musi spowodować brak jednolitego planu w opanowaniu epidemii u wszystkich powołanych władz państwowych I, II, i III instancji. Zmiany, które wprowadza do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26 lutego 1920 r. projekt niniejszego rozporządzenia, polegają na uzupełnieniu składu osobowego Naczelnej Rady Sanitarnej²⁰⁴ i powołaniu do życia Wojewódzkich i Powiatowych Rad Sanitarnych o analogicznym do Naczelnej Rady Sanitarnej zakresie działania i składzie osobowym, a to zgodnie z rezolucją, powziętą w dniu 1 lutego rb. przez połączone Komisje Sejmowe Zdrowia Publicznego i Opieki Społecznej, która brzmi:

„Połączone Komisje wzywają Rząd, aby wykorzystał stałe organy Ministerstwa Zdrowia Publicznego w Województwach i Powiatach do intensywniejszej akcji w walce z epidemiami, jako ośrodka, około którego winny być zgrupowane wszystkie miejscowe władze sanitarne rządowe i samorządowe przy równoczesnym

²⁰³ Ustawę uchwalono 19 lipca 1919 r. Zob. Dz.U. RP 1919, nr 63, poz. 371.

²⁰⁴ Naczelna Rada Sanitarna funkcjonowała w latach 1922–1926 przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych. Jej kompetencje przejęła następnie Państwowa Naczelna Rada Zdrowia jako organ doradczy Ministerstwa Zdrowia Publicznego „w zakresie spraw zdrowia publicznego”.

ożywieniu działalności Centralnej Rady Sanitarnej, powołanej w myśl uchwały Sejmu, pod przewodnictwem Ministra Zdrowia Publicznego (punkt 9-ty protokołu posiedzenia Komisji Zdrowia Publicznego i Opieki Społecznej w dniu 31 stycznia i 1 lutego 1922 r.)”.

Załącznik 35

Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 3 czerwca 1921 r. o Kontroli Państwa na obszar powiatów: wileńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego, trockiego i brasławskiego

PROJEKT
rozporządzenia Rady Ministrów
z dnia .....

w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 3 czerwca 1921 r. o Kontroli Państwa na obszar powiatów wileńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego, trockiego i brasławskiego.

Na mocy art. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy nad Ziemią Wileńską (Dz.U. RP Nr 26 poz. 213) zarządza się co następuje:

§ 1.

Moc obowiązującą ustawy z dnia 3 czerwca 1921 r. o Kontroli Państwowej (Dz.U. RP Nr 51 poz. 314) rozciąga się na obszar powiatów wileńskiego, oszmiańskiego, święciańskiego, trockiego i brasławskiego.

§ 2.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi z dniem ogłoszenia.

Kontrola Państwowa

PREZES NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI

Dn. 11 lipca 1922 r.

Nr 5860/P Odpis

Warszawa

Do

O Izbie Kontroli Państwowej
w Wilnie.

Pana Prezydenta Ministrów

Odpowiedź na Nr 9586

W myśl art. 2 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. (Dz. Ustaw Nr 26) o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską – na obszar tej Ziemi rozciągnięto moc obowiązującej Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Ponieważ zaś na mocy art. 9 tej Konstytucji całą bez wyjątku administrację państwową poddano Kontroli Państwowej, przeto stosownie do art. 5 powołanej ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. upraszam o odpowiednie zarządzenie Rady Ministrów dla rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy o Kontroli Państwowej z dnia 3 czerwca 1922 r. (Dz. Ustaw Nr 51 poz. 314). Projekt zarządzenia przy niniejszym się załącza.

Jednocześnie z wydaniem i ogłoszeniem takiego zarządzenia konieczne będzie ogłoszenie rozporządzenia o przemianowaniu działającego na Ziemi Wileńskiej Urzędu Kontroli państwowej przy Delegacie Rzeczypospolitej Polskiej w Wilnie na Okręgową Izbę Kontroli Państwowej.

Projekt tego rozporządzenia przesłany w dniu 2-go maja rb. za Nr 4245/P. mam zaszczyt ponownie załączyć z prośbą o wyrażenie zgody przez zamieszczenie na nim podpisu i zarządzenie ogłoszenia go w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej lub w Monitorze Polskim.

PREZES NAJWYŻSZEJ IZBY
KONTROLI PAŃSTWOWEJ
/-/ Jan Żarnowski

Załącznik [36a]

Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmiany taksy dla komorników sądowych]

UZASADNIENIE.

Obecnie obowiązująca taksa dla komorników sądowych została zatwierdzona dn. 9/VII 1920 r., od którego to czasu wartość pieniędzy upadła wielokrotnie i wysokość stawek tej taksy obliczona w związku z cenami sprzed dwóch lat nie stoi w żadnym stosunku do obecnej ceny nabywczej naszego pieniądza.

Komornicy sądowi są zmuszeni utrzymywać swoim kosztem pomocnicze siły urzędnicze w kancelariach, płacić im, stosunkowo, wysokie pensje, gdyż służba w ich kancelariach jest pozbawiona prerogatyw służby państwowej, rekompensujących niedostateczność poborów. Również kancelarie swoje komornicy są zmuszeni utrzymywać swoim kosztem, opłacając rekwizyta do nich po cenach rynkowych, często się zdarza, że koszt tych rekwizytów przewyższa wysokość opłaty, którą stara taksa za dany akt naznacza.

Również sami komornicy sądowi nie będąc właściwymi urzędnikami państwowymi nie korzystają z pełni prerogatyw służbie tej przyznawanych, jak

to dobrodziejstw ustawy emerytalnej i inne, wobec czego jest słusznym przyznać im taksę zapewniającą stosunkowo lepszą sytuację ^cmaterialną^c, niż etatowym pracownikom instytucji państwowych.

Z powodów powyższych niezadowolenie wśród komorników jest wielkie, co jest bardzo niepożądanym dla normalnej pracy tej instytucji.

Względy powyższe skłaniają Ministerstwo Sprawiedliwości do przedstawienia na mocy art. 2 ustawy z ^cdn.^c 9/VII 1920 r. (Dz.Ust. L.67/20, poz. 450) załączonego projektu zmian stawek obowiązującej obecnie taksy dla komorników sądowych. Projektowane stawki zwiększone w projekcie w średnim 30-krotnie, w porównaniu z obowiązującą obecnie taksą, czyli w niższym stosunku niż w tym czasie nastąpił spadek marki. Projektowane stawki również są stosunkowo niższe ^cniż^c te, które obowiązywały przed wojną, przy uwzględnieniu siły nabywczej pieniądza.

Za wprowadzeniem powiększenia taksy wypowiedzieli się prezesi wszystkich sądów apelacyjnych i okręgowych oraz Rady adwokackie w Warszawie i Lublinie, i Zrzeszenie Notariuszów i Pisarzy Hipotecznych.

Załącznik 40

Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie przyznania jednorazowego nadzwyczajnego kredytu na polską akcję wyborczą na Litwie

T A J N E

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
WARSZAWA
DN. sierpnia 192^c2^cR.
N^o D.V.^c6545^c

WNIOSEK NAGŁY
MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH NA RADĘ MINISTRÓW
w przedmiocie przyznania jednorazowego nadzwyczajnego kredytu
na polską akcję wyborczą na Litwie²⁰⁵.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

przyznanie Ministrowi Spraw Zagranicznych jednorazowego, nadzwyczajnego kredytu w sumie 2 000 000 (dwa miliony) mk niem. na poparcie polskiej akcji wyborczej do drugiego Sejmu w Litwie Kowieńskiej.

---

²⁰⁵ Wybory w Republice Litewskiej (tzw. Litwie Kowieńskiej) do I Sejmu Ordynaryjnego miały miejsce 10–11 października 1922 r.

UZASADNIENIE.

Na początek października rb. wyznaczone zostały w Litwie Kowieńskiej wybory do nowego Sejmu.

Dotychczasową negacją powagi żywiołu polskiego w Kowieńszczyźnie opierają Litwini na fakcie, że wybory do Konstytuanty, dzięki oczywiście odpowiedniej agitacji, terrorowi i niepomysłnej geografii wyborczej dały nam tylko trzy mandaty na ogólną ilość 112 posłów, co wynosi 2,7%, podczas gdy według naszych przypuszczeń, Polaków jest na Litwie co najmniej około 9%. Nowe wybory cyfrę tę ustalą w sposób miarodajny i ostateczny.

Rezultat całkowicie zależeć będzie od siły agitacji, po latach bowiem stosowania przez Polaków biernego oporu wobec życia państwowego, częstokroć oportunistu wobec władz litewskich, maskowania swej narodowości przed terrorem, wobec ^azawodzonych^a przez Polskę nadziei, zwątpienia w skuteczność jej opieki, wreszcie wobec apatii, nastroj ludności polskiej wymaga silniejszego poruszenia, a że rezultat wyborów zdecyduje o prawach samorządowych, jakie ludność polska w myśl Konstytucji Litewskiej otrzymać może w razie ujawnienia poważniejszego swego odsetka²⁰⁶, walka wyborcza w Litwie nabiera dla polskości doniosłego znaczenia.

Wszystkie stronnictwa polityczne i ugrupowania narodowościowe w Litwie przystąpiły już w całej pełni do akcji przedwyborczej, rzucając na ten cel ogromne środki pieniędzy pochodzenia przeważnie niemieckiego, więc obrócone przeciw Polakom. Społeczeństwo polskie na Litwie stanęło również do tej walki przedwyborczej, rozszerzając odpowiednio ramy prasy polskiej w Kownie i składając na ten cel ogromną, jak na wycieńczoną ekonomicznie ludność, ofiarę w wysokości 1 000 000 mk niem.

Suma ta jest jednak niewystarczająca i zabiegi polskie nie sprostają zadaniu, o ile nie będzie im okazane współdziałanie i pomoc finansowa ze strony Państwa Polskiego.

Ze względu na bardzo już bliski termin wyborów, wyznaczonych, jak wyżej wskazano, na początek października rb., sprawa ta staje się zbyt palącą i zwlekanie jej może pociągnąć za sobą zupełną przegraną polską przy wyborach, a co za tym idzie i uniemożliwienie wprowadzenia w czyn aktywnego programu MSZ w stosunku do polskości na Litwie.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH:

^fG. Narutowicz^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

---

²⁰⁶ Według urzędowych wyników powszechnego spisu ludności Republika Litwy miała 2 mln 29 tys. mieszkańców. Polacy liczyli 65 600 (tj. 3,2%). Dane te były wydatnie zaniżone.

14

PROTOKÓŁ 94-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 24 sierpnia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych

Minister Skarbu

Za Ministra Sprawiedliwości

Podsekretarz Stanu

Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Za Kierownika Ministerstwa Przemysłu

i Handlu Dyrektor Departamentu

Minister Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych

Za Ministra Pracy i Opieki Społecznej

Dyrektor Departamentu

Za Ministra Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu

Dyrektor Departamentu Administracyjnego

Prezydium Rady Ministrów

Dyrektor Departamentu Legalitywnego

Prezydium Rady Ministrów

St. referent Prezydium Rady Ministrów

Wiceprezes Głównej Komisji Ziemskiej²⁰⁷

Podczas obrad nad p. 13 w zastępstwie

Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego Stanisław Kauzik

dr Julian Nowak

inż. Antoni Kamieński

inż. Gabriel Narutowicz

generał-podporucznik Józef Rybak

Zygmunt Jastrzębski

Zygmunt Rymowicz

dr Kazimierz Władysław Kumaniecki

dr Józef Raczyński

Tadeusz Szubartowicz

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

Mieczysław Rybczyński

Władysław Malengiewicz

dr Jerzy Bujalski

dr Władysław Studziński

Edward Lechowicz

dr Teodor Swinarski

Władysław Olewiński

---

²⁰⁷ Główna Komisja Ziemska została powołana przez Radę Regencyjną w celu kontroli parcelacji gruntów rolnych. Od 1919 r. nadzorowała działalność Głównego Urzędu Ziemskiego, który przejął kwestie związane z reformą rolną (będące do tej pory w gestii Ministerstwa Rolnictwa) oraz wraz z utworzonymi 6 lipca 1920 r. okręgowymi (wojewódzkimi) komisjami ziemskimi rozpatrywała sprawy sporne związane z przebudową ustroju rolnego, a także orzekała w sprawach przymusowego wykupu majątków przeznaczonych do parcelacji. W 1923 r. Komisję podporządkowano Ministerstwu Reform Rolnych.

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół z 21 sierpnia 1922 r.

2. Na wniosek Prezydenta Ministrów wyznaczono jako delegata Rady Ministrów do Komitetu Politycznego Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dr. Kazimierza Władysława Kumanieckiego w myśl uchwały Rady Ministrów z dnia 6 października 1921 r. o utworzeniu Komitetu Politycznego.

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia dodatków do płac urzędników cywilnych i osób wojskowych (załącznik 1).

4. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie zniesienia czwartej klasy dodatku drożyznianego (załącznik 2).

5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie pokrycia przez Skarb Państwa części wpisowego za dzieci niezamożnych funkcjonariuszów państwowych i osób wojskowych (załącznik 3).

6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie przyznania emerytowanym cywilnym funkcjonariuszom państwowym, sędziom i prokuratorom, tudzież wdowom i sierotom zasiłku w wysokości 50% zaopatrzenia emerytalnego od 1 września 1922 aż do odwołania, zastępując w ustępie I wyrazy „a zamieszkałym w granicach Rzeczypospolitej” wyrazami „bez względu na miejsce zamieszkania” (załącznik 4).

7. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie udzielania przez Państwo pomocy finansowej na melioracje rolne (załącznik 5), z dodatkiem do art. 6 wyrazów „zagwarantowanej hipotecznie na wniosek Banku Rolnego” i zmianą art. 11, który ma brzmieć: „Wysokość sumy gwarancji państwowych udzielanych na mocy niniejszej ustawy oznaczy corocznie Rada Ministrów na wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Ministra Skarbu”.

8. Uchwalono załączone trzy wnioski Ministra Skarbu o zezwolenie cudzoziemcom na nabycie nieruchomości w Polsce (załączniki 6, 7 i 8).

9. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie rozciągnięcia na obszar Spisza i Orawy mocy obowiązującej ustaw o państwowych podatkach bezpośrednich obowiązujących na obszarze b. zaboru austriackiego (załącznik 9).

10. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozciągnięciu na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej dekretu z dnia 16 grudnia 1918 r. w przedmiocie przymusowego zarządu państwowego (załącznik 10).

11. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustaw i rozporządzeń obowiązujących na obszarze Rzeczypospolitej lub w poszczególnych jej częściach w sprawie odbudowy (załącznik 11).

12. Uchwalono załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wywłaszczenia gruntu na rzecz cmentarza w Radomsku (załącznik 12).

13. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie mienia Skarbu Państwa Polskiego na obszarze b. monarchii Austro-Węgierskiej w brzmieniu art. 1: „Znajdujące się na obszarze b. monarchii Austro-Węgierskiej dobra ruchome, nieruchome i wszelkie prawa majątkowe b. Skarbu Austriackiego, Skarbu Austriacko-Węgierskiego lub Skarbu Węgierskiego oraz poszczególnych państwowych instytucji lub funduszków, następnie dobra ruchome, nieruchome i wszelkie prawa majątkowe b. cesarza austriackiego i b. rodziny panującej Austro-Węgier, mianowicie tej rodziny jako całości, którejkolwiek jej linii lub poszczególnych członków tej rodziny jako całości, są własnością Skarbu Państwa Polskiego” i z wykreśleniem w art. 2 wyrazów „bez zezwolenia Skarbu Państwa Polskiego” (załącznik 13).

14. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie zlecenia Prokuratorii Generalnej przygotowania i opracowania materiałów dotyczących likwidacji i anulacji posiadłości niemieckich w b. Dzielnicy Pruskiej (załącznik 14).

15. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie uposażenia wojskowych powołanych do ćwiczeń oraz powołanych do czynnej służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia do stopy wojennej z dodatkiem do art. 8 wyrazów „z mocą obowiązującą od 1 czerwca 1922 r.” (załącznik 15).

16. Uchwalono projekt ustawy dotyczącej rozszerzenia zakresu działania ustawy z dnia 29 lipca 1921 r. w przedmiocie przeznaczania terenów za Cytadela oraz pasa ziemi wzdłuż ulicy Górnej w Warszawie pod budowy domów (Dz.U. RP Nr 69 poz. 448) (załącznik 16).

17. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie wywłaszczenia gruntów na rzecz kolei Szydłowiec–Chlewiska (załącznik 17).

18. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozszerzeniu granic miasta Skierniewice (załącznik 18).

19. Wobec wniesienia przez kilku urzędników państwowych próśb o udzielenie urlopu na czas agitacji wyborczej, a to z powodu zamiaru ubiegania się o mandat do Sejmu względnie Senatu, Rada Ministrów postanowiła, że zgodnie z istniejącymi przepisami urlopy na ten cel nie mogą być udzielane funkcjonariuszom państwowym, odnośne przepisy bowiem przewidują możliwość udzielania urlopu dopiero z chwilą wyboru na posła. ^bUchwałę reasumowano. 28/8.22^{b208}

Posiedzenie zamknięto o 8 wieczór.

fj. Nowak^f

---

²⁰⁸ Uchwałę reasumowano, tj. poddano ponownemu rozważeniu.

Załączniki

Wykaz:

1. [Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia dodatków miesięcznych cywilnym funkcjonariuszom państwowym i osobom wojskowym].
2. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zniesienia czwartej klasy dodatku drożyznianego²⁰⁹.
3. [Wniosek Ministerstwa Skarbu o przedłużenie na pierwsze półrocze roku szkolnego 1922/23 mocy obowiązującej uchwały Rady Ministrów z dnia 23 stycznia br. w przedmiocie pokrycia przez Skarb Państwa części wpisowego za dzieci niezamożnych funkcjonariuszów państwowych i osób wojskowych, uczęszczające do prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych].
4. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przyznania emerytowanym cywilnym funkcjonariuszom państwowym, sędziom i prokuratorom, tudzież wdowom i sierotom zasiłku w wysokości 50% zaopatrzenia emerytalnego od 1 września 1922 aż do odwołania.
5. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie udzielania przez państwo pomocy finansowej na melioracje rolne.
6. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi francuskiemu Jerzemu Lachaux na nabycie od p. Wincentego Zaleskiego połowy przedsiębiorstwa przemysłowego (parowy tartak) położonego w Skierniewicach przy ul. Bolimowskiej, oznaczonego Nr 406 policyjnym, 343 hipotecznym²¹⁰.
7. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia czeskiej firmie „Laurin i Klement” Sp. Akc. w Młodym Bolesławiu na nabycie od firmy „Orthwein, Karasiński i S-ka w Warszawie” nieruchomości zapisanej pod Nr hipotecznym 1091/D. i 5184 z budynkami i urządzeniami²¹¹.
8. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia Amerykańskiej Spółce Akcyjnej „Singer Seving Machine Company” na nabycie od spółki „Siła i Światło” nieruchomości położonej w Warszawie przy ul. Marszałkowskiej 115 oznaczonej Nr hipotecznym 1383, powierzchni 47½ x 59 łokci kwadratowych²¹².
9. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie rozciągnięcia na obszar Spisza i Orawy mocy obowiązującej ustaw o państwowych podatkach bezpośrednich obowiązujących na obszarze b. zaboru austriackiego²¹³.
10. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów o rozciągnięciu na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej dekretu z dnia 16 grudnia 1918 r. w przedmiocie przymusowego zarządu państwowego.

---

²⁰⁹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1922 r. w sprawie zniesienia czwartej klasy dodatku drożyznianego, Dz.U. RP 1922, nr 78, poz. 707.

²¹⁰ Nie publikuje się.

²¹¹ Nie publikuje się.

²¹² Nie publikuje się. Łokieć kwadratowy = 0,3547 m², czyli nieco powyżej jednej trzeciej metra kwadratowego.

²¹³ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1922 r. w sprawie rozciągnięcia na obszar Spisza i Orawy mocy obowiązującej ustaw o państwowych podatkach bezpośrednich obowiązujących na obszarze b. zaboru austriackiego, Dz.U. RP 1922, nr 77, poz. 688.

11. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustaw i rozporządzeń obowiązujących na obszarze Rzeczypospolitej lub w poszczególnych jej częściach w sprawach odbudowy²¹⁴.
12. [Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wywłaszczenia gruntu na rzecz cmentarza grzebalnego w m. Radomsku]²¹⁵.
13. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie mienia Skarbu Państwa Polskiego na obszarze b. monarchii Austro-Węgierskiej.
14. Wniosek nagły Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie zlecenia Prokuratorii Generalnej przygotowania i opracowania materiałów dotyczących likwidacji i anulacji posiadłości niemieckich w b. Dzielnicy Pruskiej.
15. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie uposażenia wojskowych powołanych do czynnej służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia do stopy wojennej.
16. Wniosek Ministra Robót Publicznych o wydanie ustawy rozszerzającej zakres działania ustawy z dnia 29 lipca 1921 r. w przedmiocie przeznaczania terenów za Cytadelą oraz pasa ziemi wzdłuż ulicy Górnej w Warszawie pod budowę domów (Dz.Ust. Nr 69 poz. 448)²¹⁶.
17. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie wyjednanania dekretu Naczelnika Państwa na wywłaszczenie gruntów na rzecz budowy wąskotorowej kolei użytku prywatnego Szydłowic–Chlewiska²¹⁷.
18. Rozporządzenie Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Skierniewic²¹⁸.

---

²¹⁴ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustaw obowiązujących na obszarze Rzeczypospolitej lub w poszczególnych jej częściach w sprawach odbudowy, Dz.U. RP 1922, nr 78, poz. 708.

²¹⁵ Nie publikuje się. Zob. Dekret z dnia 9 września 1922 r. o wywłaszczeniu gruntów na rzecz rozszerzenia cmentarza grzebalnego w m. Radomsku, Dz.U. RP 1922, nr 78, poz. 701.

²¹⁶ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 28 lipca 1922 r. dotycząca rozszerzenia zakresu działania ustawy z dnia 29 lipca 1921 r. w przedmiocie przeznaczania terenów za cytadelą oraz pasa ziemi wzdłuż ulicy Górnej w Warszawie pod budowę domów, Dz.U. RP 1922, nr 67, poz. 601.

²¹⁷ Nie publikuje się. Zob. Dekret z dnia 29 sierpnia 1922 r. o wywłaszczeniu gruntów pod budowę kolei wąskotorowej Szydłowic–Chlewiska, Dz.U. RP 1922, nr 73, poz. 658. Do wniosku dołączone są odpisy dwóch pism: 1) Zaświadczenie o ważności gospodarczej kopalni rudy żelaza w Chlewiskach wydane przez Ministerstwo Przemysłu i Handlu 17 maja 1922 r. oraz 2) Decyzja Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z 11 sierpnia 1922 r. o przyznaniu kolei dojazdowej Szydłowic–Chlewiska znaczenia użyteczności powszechnej.

²¹⁸ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1922 r. o rozszerzeniu granic miasta Skierniewic, Dz.U. RP 1922, nr 78, poz. 706.

[Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia dodatków miesięcznych cywilnym funkcjonariuszom państwowym i osobom wojskowym]

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU

- 1) Począwszy od 1 września 1922 aż do odwołania podwyższa się cywilnym funkcjonariuszom państwowym przyznany uchwałą Rady Ministrów z dn. 21/VII br. dodatek miesięczny wynoszący 80% ustawowego uposażenia miesięcznego o dalsze 30%.

Zarazem podwyższa się cywilnym funkcjonariuszom państwowym również z ważnością od 1/IX br. aż do odwołania dodatek wyrównawczy wynoszący 70% ustawowego uposażenia miesięcznego o dalsze 20%.

- 2) Począwszy od 1/IX br. aż do odwołania podwyższa się oficerom młodszym (równorzędnym), chorążym (równorzędnym) i szeregowym zawodowym przyznany uchwałą Rady Ministrów z dn. 21/VII br. miesięczny dodatek wynoszący 20% uposażenia miesięcznego samotnych o dalsze 30% uposażenia miesięcznego samotnych, zaś oficerom sztabowym i generałom o dalsze 40% uposażenia samotnych.

Ponadto tytułem dodatku wyrównawczego przyznaje się bez względu na stan rodzinny:

a)	generałom brygady	w Warszawie	mk	40 000,-
	”	”	”	36 000 -
b)	” dywizji	poza Warszawą	”	80 000,-
	”	”	”	72 000.-
c)	” broni	w Warszawie	”	130 000,-
	”	”	”	117 000,-

MINISTER SKARBU

/-/ Jastrzębski.

Warszawa, dn. 24 sierpnia 1922 r.

[Wniosek Ministerstwa Skarbu o przedłużenie na pierwsze półrocze roku szkolnego 1922/23 mocy obowiązującej uchwały Rady Ministrów z dnia 23 stycznia br. w przedmiocie pokrycia przez Skarb Państwa części wpisowego za dzieci niezamożnych funkcjonariuszów państwowych i osób wojskowych, uczęszczające do prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych]

MINISTERSTWO SKARBU
L.2192/DP/Adm.

Warszawa, dnia 24 sierpnia 1922 r.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Przedłuża się na pierwsze półrocze roku szkolnego 1922/23 moc obowiązującą uchwały Rady Ministrów z dnia 23 stycznia br. w przedmiocie pokrycia przez Skarb Państwa części wpisowego za dzieci niezamożnych funkcjonariuszów państwowych i osób wojskowych, uczęszczające do prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych.

Z uwagi na przeprowadzony podział oficerów i równorzędnych na zawodowych i rezerwowych ustala się równocześnie, że prawo do poboru zapomogi na opłatę wpisowego przysługuje jedynie zawodowym oficerom i równorzędnym.

MINISTER SKARBU
/-/ Jastrzębski

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przyznania emerytowanym cywilnym funkcjonariuszom państwowym, sędziom i prokuratorom, tudzież wdowom i sierotom zasiłku w wysokości 50% zaopatrzenia emerytalnego od 1 września 1922 aż do odwołania

MINISTERSTWO SKARBU
L.7710/DP/Em

Warszawa, dn. 19 sierpnia 1922 r.

Wniosek nagły
Ministra Skarbu

w sprawie przyznania emerytowanym cywilnym funkcjonariuszom państwowym, sędziom i prokuratorom, tudzież wdowom i sierotom zasiłku

w wysokości 50% zaopatrzenia emerytalnego od 1 września 1922 aż do odwołania.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

I. Emerytowanym cywilnym funkcjonariuszom państwowym, sędziom i prokuratorom, tudzież wdowom i sierotom po cywilnych funkcjonariuszach państwowych, sędziach i prokuratorach względnie po takich emerytach, otrzymującym zaopatrzenie ze Skarbu Państwa na podstawie obowiązujących ustaw emerytalnych, ^ha zamieszkałym w granicach Rzeczypospolitej^h, ^cbez względu na miejsce zamieszkania^c przyznaje się zamiast dodatku przyznawanego uchwałą Rady Ministrów z 21 lipca 1922, poczynszy od 1 września 1922 aż do odwołania zasiłek w wysokości 50% zaopatrzenia emerytalnego (pensji wdowiej, sieroczej) z dodatkami drożyznianymi.

II. O ile by ten zasiłek był niższy od dodatku miesięcznego przyznanego uchwałą Rady Ministrów z 21 lipca 1922, należy wypłacać nadal dotychczasowy dodatek.

III. Wyłączone są od powyższego zasiłku osoby pobierające zaliczkowo ze Skarbu Państwa Polskiego zaopatrzenie emerytalne na rachunek państw obcych, wdowy i sieroty będące na służbie państwowej, a pobierające zaopatrzenie z tytułu służby męża, względnie ojca lub matki, dalej wdowy pobierające ze Skarbu Państwa pensję wdowią po mężu i emeryturę z tytułu własnej służby, jako też osoby, którym przyznano w drodze łaski zaopatrzenie emerytalne według pewnych stopni służbowych względnie stopni płac.

Uzasadnienie

Czynnym funkcjonariuszom od 1 kwietnia 1922 r. przyznano miesięczne zasiłki, które na sierpień br. wynosiły 150% uposażenia.

Emerytom natomiast przyznano od kwietnia br. zasiłki w kwotach stałych, które na sierpień wynosiły dla osób, których zaopatrzenie nie osiągało kwoty 20 tys. mk – 14 tys. mk, dla tych, którzy pobierali zaopatrzenie ponad 20 tys. mk na 7 tys. mk.

Obecnie uposażenie emerytalne cywilnych funkcjonariuszy państwowych nie odpowiada warunkom ekonomicznym, należy więc przyznać im 50% zasiłek.

Przez przyznanie dodatku procentowego uczyni się zadość rezolucji sejmowej z 28 lipca 1922 r. o przyznawaniu emerytom dodatków procentowych i zapobiegnie się nierównemu traktowaniu emerytów, które miało miejsce przy przyznawaniu stałych kwot, przy których niejednokrotnie pobierający niższą emeryturę z wyższym stałym dodatkiem otrzymywał więcej od emeryta o wyższym uposażeniu emerytalnym.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie udzielania przez państwo pomocy finansowej na melioracje rolne

MINISTERSTWO WARSZAWA, DN. .... ¸sierpnia¸ 1922 r.
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH

N° 3304/W.Pr.

W odpowiedzi należy powołać się na powyższy N^o.

Odpowiedź na N^o .... z dn. ....

W sprawie

**WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
NA RADĘ MINISTRÓW**

w przedmiocie

udzielania przez państwo pomocy finansowej na melioracje rolne.

Rada Ministrów uchwalić raczy następujący projekt ustawy:

U S T A W A

z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie

udzielania przez Państwo pomocy finansowej na melioracje rolne²¹⁹.

U Z A S A D N I E N I E.

Jednym z najpierwszych i najskuteczniejszych środków podniesienia wydajności ziemi są melioracje rolne.

Wpływ drenowania pól na zwiększenie plonów wykazuje przytoczona poniżej tablica, przedstawiająca średnie wysokości zbiorów z pól dwóch miejscowości, pozostających w identycznych rolniczych warunkach prócz zdrenowania.

Szkarada (Król. Kongr.)			Osiek (Małopolska)		
Wydajność w ctn.m. z 1 ha	niedren.	dren.	Wydajność w ctn.m. z 1 ha	niedren.	dren.
Pszenica	11,9	18,7	Pszenica	13,26	19,06
Żyto	11,05	18,83	Żyto	8,69	17,34
Owies	17,0	28,9	Owies	10,37	17,68
Jęczmień	13,6	31,45	Jęczmień	13,43	18,7
Buraki	103,0	215,9	Ziemniaki	76,84	221,68

²¹⁹ Treści ustawy nie publikuje się.

Tak znaczne zwiększenie się produkcji wskutek przeprowadzenia melioracji rolnych ma pod względem gospodarczym olbrzymią doniosłość.

W Rzeczypospolitej Polskiej postęp melioracji rolnych w poszczególnych dzielnicach jest bardzo nierównomierny: w b. zaborze pruskim zmeliorowano większość potrzebujących tego gruntów, w b. Królestwie Kongresowym i Małopolsce ruch melioracyjny w ostatnich dziesiątkach lat przed wojną był dość ożywiony, pozostaje jednak jeszcze bardzo wiele do zrobienia, na Kresach Wschodnich przed wojną melioracje były dopiero w stadium zaczątkowym. Obecnie ruchu melioracyjnego nie ma prawie zupełnie, czego główną przyczyną jest brak dostatecznych funduszy na bardzo kosztowne w chwili obecnej prowadzenie robót.

Pomoc Państwa jest sprawą pilną i konieczną.

Wobec trudnych warunków, w jakich znajduje się obecnie Skarb Państwa, projekt ogranicza się jedynie do udzielania rolnikom oprocentowanych pożyczek oraz udzielania gwarancji zwrotu pożyczek melioracyjnych, zaciągniętych w prywatnych instytucjach.

Udzielenie przez Skarb Państwa pożyczki w gotowiznie w wysokości 25% sumy kosztorysowej (art. 5) umożliwi zainteresowanym zakup niezbędnych materiałów i w znacznym stopniu ułatwi przeprowadzenie melioracji.

Zmeliorowanie gruntów pociąga za sobą wzmożenie się intensywności gospodarstwa rolnego, co połączone jest z dodatkowymi nakładami na bardziej doskonałe narzędzia, nawozy sztuczne, inwentarze żywe itp., przy czym na ciężkich glebach całkowity wpływ drenowania uwidacznia się dopiero po kilku, a w pewnych wypadkach i po kilkunastu latach, wskutek tego projekt przewiduje amortyzację pożyczek melioracyjnych w ciągu 12-tu lat od daty ich udzielenia (art. 7).

Inaczej winny być traktowane pożyczki na budowę stawów rybnych: pożyczki te wobec znacznych a osiągalnych zaraz w pierwszych latach dochodów, jakie dają gospodarstwa rybne, oraz zbędności dalszych znaczniejszych nakładów (poza zakupem zarybku) – zamortyzowane być winny w ciągu lat 4-ch (art. 7).

K I E R O W N I K
M I N I S T E R S T W A R O L N I C T W A
I D Ó B R P A Ń S T W O W Y C H
fRaczyński

Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów o rozciągnięciu na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej dekretu z dnia 16 grudnia 1918 r. w przedmiocie przymusowego zarządu państwowego

MINISTERSTWO
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
N^o c3212/wpr^c

WARSZAWA,
DN. .... lipca 1922 R.

W odpowiedzi należy powołać się na powyższy N^o.

Odpowiedź na N^o .... z dn. ....

W sprawie

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
NA RADĘ MINISTRÓW
o rozciągnięciu na Ziemię Wileńską mocy
obowiązującej dekretu z dnia 16 grudnia 1918 r.
w przedmiocie
przymusowego zarządu państwowego.
Rada Ministrów uchwalić raczy następujący projekt rozporządzenia:

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW
z dnia .... 1922 r.
o rozciągnięciu na Ziemię Wileńską mocy
obowiązującej dekretu z dnia 16 grudnia 1918 r.
w przedmiocie
przymusowego zarządu państwowego²²⁰.

UZASADNIENIE.

Celem ujednostajnienia przepisów, dotyczących przymusowego zarządu państwowego, jest rzeczą konieczną rozciągnąć moc obowiązującą dekretu z dnia 16 grudnia 1918 r. (Dz. Praw P.P. Nr 21 poz. 67) na Ziemię Wileńską.

§ 2 projektowanego rozporządzenia jest przepisem przechodnim utrzymującym dotychczas ustanowione zarządy przymusowe.

---

²²⁰ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1922 r. o rozciągnięciu na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej dekretu z dnia 16 grudnia 1918 r. w przedmiocie przymusowego zarządu państwowego, Dz.U. RP 1922, nr 78, poz. 705.

Jednocześnie § ten stanowi, by zarząd ten nadal był prowadzony w myśl rozciąganego na Ziemię Wileńską dekretu, a to również celem ujednoczenia postępowania w tym względzie na całym obszarze Państwa.

‘Kierownik’ MINISTER ‘stwa’
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
fJ. Raczyński^f

H.K.

Załącznik 13

Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie mienia Skarbu Państwa Polskiego na obszarze b. monarchii Austro-Węgierskiej

Nr 4769.W.Pr.

Odpis

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
NA RADĘ MINISTRÓW
w przedmiocie
mienia Skarbu Państwa Polskiego na obszarze b. monarchii
Austro-Węgierskiej.

Rada Ministrów uchwalić raczy następujący projekt Ustawy, jako dodatkowy wniosek Rządu do wniesionego do Sejmu Ustawodawczego rządowego projektu Ustawy o przelaniu praw Skarbowych Państwa Austriackiego oraz praw domu panującego Austro-Węgier na Skarb Państwa Polskiego.

U S T A W A
z dnia ....
w przedmiocie
mienia Skarbu Państwa Polskiego na obszarze b. monarchii
Austro-Węgierskiej²²¹.

U Z A S A D N I E N I E.

Uchwałą z dn. 17 XI rb. Rada Ministrów powołała Komisję złożoną z Panów Ministrów: Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Skarbu, Spraw Zagranicznych i Sprawiedliwości oraz Panów Prezesów: Głównego Urzędu Ziemińskiego, Głównego

---

²²¹ Treści dekretu nie publikuje się.

Urzędu Likwidacyjnego i Prokuratorii Generalnej celem opracowania dodatkowego wniosku Rządu do wniesionego do Sejmu Ustawodawczego rządowego projektu Ustawy o przelaniu praw Skarbowych Państwa Austriackiego oraz praw domu panującego Austro-Węgier na Skarb Państwa Polskiego. Komisja złożona z przedstawicieli wymienionych Panów Ministrów i Prezesów na Konferencji, odbytej w dniu 29 XI rb. i 2 XII rb. opracowała projekt, stanowiący treść niniejszego wniosku z dwojaką redakcją art. 1, a to z powodu rozbieżności stanowiska większości i mniejszości Komisji co do objęcia lub nieobjęcia projektowaną Ustawą wolno dziedziczonych mienia prywatnego poszczególnych członków b. rodziny panującej Austro-Węgier.

Główny tok myśli i dyskusji uwidocznił w załączonym tu protokole (patrz załącznik 1). Przedstawiciele Ministerstwa Spraw Zagranicznych i Prokuratorii Generalnej zastrzegli sobie złożenie oddzielnego wyводу prawnego dla uzasadnienia stanowiska mniejszości (patrz zał. 2 a–b–c). Komisja uznała się za niekompetentną do decydowania, które z dwóch ujawnionych stanowisk ma być przyjęte jako stanowisko Rządu, i dlatego sprawa ta w formie dwojakiej redakcji art. 1 projektu Ustawy wchodzi do decyzji Rady Ministrów.

MINISTER ROLNICTWA
I DÓBR PAŃSTWOWYCH
/–/ Raczyński

Załączniki.

Wysłano do Prezydium Rady Ministrów przy Nr 4769.W.Pr. dnia 20 III 21 r. 20 egz. tekstu projektu z uzasadnieniem i załącznikami.

Załącznik 14

Wniosek nagły Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie zlecenia Prokuratorii Generalnej przygotowania i opracowania materiałów dotyczących likwidacji i anulacji posiadłości niemieckich w b. Dzielnicy Pruskiej

Wniosek nagły

Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie zlecenia Prokuratorii Generalnej przygotowania i opracowania materiałów dotyczących likwidacji i anulacji posiadłości niemieckich w b. Dzielnicy Pruskiej.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rząd zleca Prokuratorii Generalnej przygotowanie w porozumieniu i przy współudziale Głównego Urzędu Ziemskiego, Głównego Urzędu Likwidacyjnego i Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych materiałów, potrzebnych dla

wszechstronnej i wyczerpującej obrony praw polskich, zaczepionych przez skargi Deutschtumsbundu²²² do Ligi Narodów z wykazaniem germanizacyjnego i antypolskiego oraz prawnie niemoralnego charakteru prywatnoprawnych zobowiązań Rządu Pruskiego na terytoriach, odstąpionych z mocy traktatu Polsce, oraz całego systemu gospodarczej polityki antypolskiej, która w skutkach doprowadziła do jaskrawego zaognienia stosunków narodowościowych na terenie b. zaboru pruskiego.

Uzasadnienie.

Wobec aktualności na terenie międzynarodowym sprawy eksmisji kolonistów niemieckich, obywateli polskich, konieczne się staje przystąpienie do możliwie szczegółowego, rzeczowego opracowania materiału, który mógłby posłużyć do należytego przeprowadzenia obrony praw Państwa Polskiego, wpływających z art. 256 i 297 Traktatu Wersalskiego.

Aby praca ta mogła dać pożądanę wyniki – winna ona być skoordynowana i zogniskowana w jednym resorcie. Inaczej, wskutek rozproszenia akcji trudno się będzie ustrzec braków i niekompletności.

Na konferencji międzyministerialnej, która odbyła się dnia 10 lipca 1922 r. w Głównym Urzędzie Ziemskim, zgodzono się, że do podjęcia pracy tej najbardziej powołana jest Prokuratoria Generalna, której współdziałanie w sprawach międzynarodowo-prawnych w myśl ustawy o zakresie jej działalności jest uzasadnione i konieczne.

Załącznik 15

Rozporządzenie Rady Ministrów 1922 r. w przedmiocie uposażenia wojskowych powołanych do czynnej służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia do stopy wojennej

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie uposażenia wojskowych, powołanych do ćwiczeń oraz powołanych do czynnej służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia do stopy wojennej²²³.

---

²²² Der Deutschtumsbund zur Wahrung der Minderheitenrechte – zob. s. 289, przypis 194.

²²³ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1922 r. w przedmiocie uposażenia wojskowych powołanych do ćwiczeń oraz powołanych do czynnej służby wojskowej na skutek mobilizacji lub częściowego uzupełnienia do stopy wojennej, Dz.U. RP 1922, nr 78, poz. 709.

Uzasadnienie

Ustawa o uposażeniu osób wojskowych z dnia 29 X 1920 r. (Dz.Ust. 106/20, p. 699) nie normuje uposażenia wojskowych podczas ćwiczeń, nadmieniając jedynie w art. 36, że uposażenie to obejmą osobne przepisy. Również następny art. o uposażeniu w czasie mobilizacji nie normuje jasno tegoż uposażenia, wobec czego wnoszę – Rada Ministrów raczy uchwalić niniejszy wniosek.

Minister Spraw Wojskowych
Śosnkowski
Generał Dywizji

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

15

PROTOKÓŁ 95-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 28 sierpnia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów
Minister Spraw Wewnętrznych
Minister Spraw Zagranicznych
Za Ministra Spraw Wojskowych
Szeft Sztabu Generalnego
Minister Skarbu
Minister Sprawiedliwości
Minister Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu
Minister Kolei Żelaznych
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów
Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych
Za Ministra Pracy i Opieki Społecznej
Dyrektor Departamentu
Za Ministra Zdrowia Publicznego
Podsekretarz Stanu
Naczelnik Wydziału w Prezydium
Rady Ministrów
St. referent Prezydium Rady Ministrów

dr Julian Nowak
inż. Antoni Kamieński
inż. Gabriel Narutowicz

Władysław Sikorski
Zygmunt Jastrzębski
prof. Wacław Makowski

dr Kazimierz Władysław Kumaniecki
dr Józef Raczyński
Henryk Strasburger
inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Jan Moszczyński
Mieczysław Rybczyński

Władysław Malengiewicz

dr Jerzy Bujalski

Daniel Rodich-Laskowski
dr Teodor Swinarski

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 24 sierpnia 1922 r.

2. Reasumując uchwałę z dnia 24 sierpnia 1922 r., Rada Ministrów uchwaliła:

Celem umożliwienia funkcjonariuszom państwowym wykonania przewidzianego w art. 13 i 36 Konstytucji prawa wybieralności do Sejmu względnie Senatu otrzymują funkcjonariusze państwowi należący do resortu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, ze względu na styczność z pracami przygotowawczymi do wyborów, urlop z urzędu na czas od dnia ogłoszenia listy wyborczej, w której nazwiska ich są umieszczone, aż do dnia wyborów. Funkcjonariusze państwowi należący do innych resortów otrzymują na prośbę urlop do dnia 14, a to w czasie od dnia ogłoszenia listy wyborczej, w której nazwiska ich są umieszczone, aż do dnia wyborów.

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o zezwolenie na zamianowanie Aleksandra Ładosia Naczelnikiem Wydziału, udzielając w myśl art. 11 ustawy o państwowej służbie cywilnej dyspensy z wymogu studiów wyższych (załącznik 1).

4. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości poruczenie przez Prezesa Rady Ministrów Konsulowi Rzeczypospolitej Polskiej w Opolu Danielowi Kęczyckiemu zastępstwa Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku Leona Plucińskiego na czas trwania delegacji jego na walne zgromadzenie Ligi Narodów w Genewie.

5. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości dokonaną przez Prezesa Rady Ministrów nominację Dyrektora Departamentu w Prezydium Rady Ministrów Edwarda Lechowicza przewodniczącym Najwyższej Komisji Dyscyplinarnej²²⁴.

6. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Rady Ministrów o mianowanie Prezesa Sądu Najwyższego Jana Sawickiego Pierwszym Prezesem Najwyższego Trybunału Administracyjnego (załącznik 2).

7. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Rady Ministrów w sprawie utworzenia w Prezydium Rady Ministrów stanowiska Podsekretarza Stanu i mianowanie na to stanowisko Dyrektora Departamentu w Prezydium Rady Ministrów dr. Władysława Studzińskiego (załącznik 3).

8. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie przyznania funkcjonariuszom Ministerstwa Poczty i Telegrafów radiospecjalistom 25% dodatku od uposażenia (załącznik 4), oznaczając w § 8 jako dzień wejścia w życie rozporządzenia dzień 1 września 1922 r.

9. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie wynagrodzenia funkcjonariuszów pocztowych, telegraficznych i telefonicznych za służbę nocną (załącznik 5), skreślając drugie zdanie § 5 i oznaczając w § 8 jako termin wejścia w życie rozporządzenia dzień 1 września 1922 r.

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie oszacowania gruntów, wyłączonej na rzecz przebudowy warszawskiego węzła kolejowego (załącznik 6).

11. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy z dnia 31 lipca 1919 r. w przedmiocie utworzenia Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej na Ziemię Wileńską (załącznik 7).

Posiedzenie zamknięto o 7. wieczór

fj. Nowak^f

---

²²⁴ Mowa o Najwyższej Komisji Dyscyplinarnej jako ostatniej instancji odwoławczej w sprawach urzędników państwowych. Działała ona przy Prezydium Rady Ministrów.

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] o zezwolenie na zamianowanie Aleksandra Ładosia Naczelnikiem Wydziału.
2. Wniosek o mianowanie Prezesa Sądu Najwyższego Jana Sawickiego Pierwszym Prezesem Najwyższego Trybunału Administracyjnego.
3. Wniosek w sprawie utworzenia w Prezydium Rady Ministrów stanowiska Podsekretarza Stanu i mianowanie na to stanowisko Dyrektora Departamentu Dr. Władysława Studzińskiego.
4. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przyznania funkcjonariuszom Ministerstwa Poczty i Telegrafów radiospecjalistom – 25% dodatku od uposażenia²²⁵.
5. Projekt Rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie wynagrodzenia funkcjonariuszy pocztowych, telegraficznych i telefonicznych za służbę nocną²²⁶.
6. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie oszacowania gruntów, wywłaszczonych na rzecz przebudowy Warszawskiego Węzła Kolejowego i położonych przy ul. Przyce na Woli Nr hip. 793, 796 i 792, należących na prawie emfiteutycznym do Andrzeja Nycy, małżonków Antoniego i Janiny Stryjewskich oraz małżonków Anny i Romana Hołdaków²²⁷.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustawy z dn. 31 lipca 1919 r. w przedmiocie utworzenia Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej na Ziemię Wileńską²²⁸.

Załącznik 1

Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] o zezwolenie na zamianowanie Aleksandra Ładosia Naczelnikiem Wydziału

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
Nr A.I.4913/22

Warszawa,
dnia 18^c lipca^h 1922 r.

Wniosek
o zezwolenie na zamianowanie
Aleksandra Ładosia
Naczelnikiem Wydziału.

---

²²⁵ Treści projektu rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 1922 r. w przedmiocie przyznania funkcjonariuszom Ministerstwa Poczty i Telegrafów radiospecjalistom 25% dodatku od uposażenia, Dz.U. RP 1922, nr 75, poz. 678.

²²⁶ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 sierpnia 1922 r. w sprawie wynagrodzenia funkcjonariuszów pocztowych, telegraficznych i telefonicznych za służbę nocną, Dz.U. RP 1922, nr 78, poz. 710.

²²⁷ Nie publikuje się.

²²⁸ Nie publikuje się.

P. Aleksander ŁADOŚ, urodzony w r. 1891, tytularny Radca legacyjny II klasy w VI st.sł., b. kierownik Biura Prasy i Propagandy MSZ – od stycznia rb. pełni obowiązki Naczelnika Wydziału Środkowo-Europejskiego w Departamencie Politycznym MSZ.

W ciągu całego okresu swej pracy w Ministerstwie Spraw Zagranicznych (nominację w VI st.sł. otrzymał w d. 1/4-1920 r.) – czy to jako kierownik Biura prasowego, czy jako członek Delegacji pokojowej polsko-rosyjskiej w Rydze, czy obecnie jako pełniący obowiązki Naczelnika Wydziału Środkowo-Europejskiego – p. ŁADOŚ – wykazał b. wybitne uzdolnienia fachowe, dar szybkiej orientacji, wysokie kwalifikacje umysłowe, pracowitość i wyrobienie życiowe. Zarówno zalety te, jak i odpowiedzialne stanowisko, jakie p. Ładoś od szeregu miesięcy w Ministerstwie zajmuje, czynią ze wszech miar wskazanem podwyższenie mu dotychczasowego stopnia służbowego, na co pozwala zresztą wolny etat V st. w budżecie MSZ.

Ponieważ p. Ładoś nie ma ukończonych studiów uniwersyteckich, w czym mu przeszkodziła wojna europejska w r. 1914, gdyż jej działania odcięły go w r. 1914 od rodzimego Lwowa, gdzie przez 3 lata uczęszczał na wydział filozoficzny tamtejszego uniwersytetu. Wnoszę zatem – zgodnie z art. 11 Ustawy o państwowej służbie cywilnej – aby Rada Ministrów raczyła w drodze wyjątku zezwolić na mianowanie p. Aleksandra Ładosia Naczelnikiem Wydziału w MSZ w V st.sł.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^fG. Narutowicz^f

Wniosek powyższy uchwalono na
posiedzeniu Rady Ministrów
dn. .... 1922 r., punkt
posiedzenia Rady Ministrów

Warszawa, dn. .... 1922 r.

PREZYDENT MINISTRÓW

Załącznik 2

**Wniosek o mianowanie Prezesa Sądu Najwyższego Jana Sawickiego Pierwszym
Prezesem Najwyższego Trybunału Administracyjnego**

WNIOSEK

o mianowanie Prezesa Sądu Najwyższego

JANA SAWICKIEGO

Pierwszym Prezesem Najwyższego

Trybunału Administracyjnego.

W wykonaniu ustawy z dnia 3 sierpnia 1922 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz.Ust. RP Nr 67 poz. 600) należy przede wszystkim obsadzić stanowisko Pierwszego Prezesa tegoż Trybunału²²⁹.

Jako kandydata na to stanowisko proponuję JANA SAWICKIEGO Prezesa Sądu Najwyższego.

JAN SAWICKI, urodzony 25 grudnia 1859 r. w Brzeżanach, po ukończeniu studiów prawniczych na wszechnicach w Wiedniu i Lwowie dekretem z dnia 9 listopada 1883 r. mianowany conceptowym praktykantem Namiestnictwa, pełnił służbę w Namiestnictwie we Lwowie aż do czasu przeniesienia go na własną prośbę dekretem z dnia 1 listopada 1887 r. do Krajowej Dyrekcji Skarbu we Lwowie – skąd powołany dekretem z dnia 21 stycznia 1891 do Ministerstwa Skarbu w Wiedniu pracował tamże w dziale należyłościowym, posuwając się szybko w stopniach hierarchii urzędniczej.

Decretem cesarskim z dnia 11 lipca 1898 mianowany radcą dworu przy Trybunale Administracyjnym w Wiedniu, sprawował tam obowiązki sędziego, a od 25 września 1909 r. aż do czasu zwolnienia ze służby przy władzach państwowych austriackich z dniem 30 listopada 1918 r. obowiązki Prezydenta Senatu.

Od 1 grudnia 1918 r., pozostając w rozporządzalności Państwa Polskiego i dekretem Naczelnika Państwa z dnia 25 kwietnia 1919 r. mianowany Prezesem Sądu Najwyższego w Warszawie, i sprawuje po dziś dzień obowiązki tegoż.

Głęboka wiedza prawnicza i wybitne zdolności, ujawnione na wszystkich stanowiskach, jakie zajmował, długoletnie doświadczenie i owocna praca na stanowisku Sędziego i Prezydenta Trybunału Administracyjnego w Wiedniu, a następnie Prezesa Sądu Najwyższego w Warszawie, kwalifikują go szczególnie wysoko do objęcia stanowiska Pierwszego Prezesa Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Z tych względów wnoszę na zasadzie art. 6 i 34 wyż. powołanej ustawy
Rada Ministrów raczy:

przedstawić Naczelnikowi Państwa
wniosek o mianowanie Prezesa Sądu
Najwyższego JANA SAWICKIEGO
Pierwszym Prezesem Najwyższego
Trybunału Administracyjnego.

Warszawa, dnia 26 sierpnia 1922 r.
PREZYDENT MINISTRÓW

---

²²⁹ Utworzenie Najwyższego Trybunału Administracyjnego zostało zapowiedziane przez art. 73 Konstytucji RP z 17 marca 1921 r., według której NTA stać miał na czele sądownictwa administracyjnego, powołanego do orzekania o legalności aktów administracyjnych zarówno administracji rządowej, jak i samorządowej. Ustawa o NTA uchwalona została 3 sierpnia 1922 r.

Wniosek powyższy uchwalono
na posiedzeniu Rady Ministrów
dnia .... 1922 r., poz. ....
protokołu posiedzenia.

Załącznik 3

**Wniosek w sprawie utworzenia w Prezydium Rady Ministrów stanowiska
Podsekretarza Stanu i mianowanie na to stanowisko Dyrektora Departamentu
Dr. Władysława Studzińskiego**

WNIOSEK

w sprawie utworzenia w Prezydium
Rady Ministrów stanowiska Podsekretarza
Stanu i mianowanie na to stanowisko
Dyrektora Departamentu
Dr. WŁADYSŁAWA STUDZIŃSKIEGO.

Wobec konieczności zjednoczenia kierownictwa wszystkich biur Prezydium Rady Ministrów, tworzy się stanowisko Podsekretarza Stanu w Prezydium Rady Ministrów przy równoczesnem skasowaniu jednego etatu Dyrektora Departamentu.

Jako kandydata na stanowisko Podsekretarza Stanu proponuję
D-ra WŁADYSŁAWA ST U D Z I Ń S K I E G O, obecnie Dyrektora Departamentu w Prezydium Rady Ministrów.

Dr STUDZIŃSKI, ur. w 1879 r., po ukończeniu gimnazjum i studiów uniwersyteckich ze stopniem doktora praw, wstąpił w roku 1902 do służby w administracji politycznej w b. Galicji, gdzie przeszedł wszystkie szczeble służbowe do starosty włącznie.

W roku 1919 został Dr STUDZIŃSKI zamianowany starszym referentem, a następnie radcą ministerialnym na etacie Ministerstwa Apropowizacji.

Powołany w październiku 1919 r. do służby w Prezydium Rady Ministrów w charakterze Naczelnika Wydziału, otrzymuje w marcu 1920 r. nominację na stanowisko Szefa Sekcji, a w styczniu 1921 r. na Dyrektora Departamentu w Prezydium Rady Ministrów.

Wobec powyższego Dr STUDZIŃSKI posiada pełne kwalifikacje na stanowisko Podsekretarza Stanu.

Rada Ministrów uchwalić raczy następujący wniosek:

- 1) Utworzenie w Prezydium Rady
Ministrów stanowiska Podsekretarza Stanu.

2) Przedstawienie Naczelnikowi Państwa
wniosku o mianowanie Dyrektora Departamentu
Dr. WŁADYSŁAWA STUDZIŃSKIEGO
Podsekretarzem Stanu w Prezydium Rady Ministrów.

Warszawa 26 sierpnia 1922 r.

PREZYDENT MINISTRÓW

Załącznik [4a]

Uzasadnienie [projektu rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie przyznania funkcjonariuszom Ministerstwa Poczty i Telegrafów radiospecjalistom – 25% dodatku od uposażenia]

Uzasadnienie.

Na skutek uchwały Rady Ministrów z dnia 5/VII 1921 r. M.P. i T. przejęło od MSWojsk. w dniu 10/VIII 1921 r. radiostację w Poznaniu, w dniu 6/I br. radiostację w Grudziądzu, a w dniu 20 kwietnia br. radiostację w Krakowie. Każda z tych radiostacji jest obsługiwana przez 14–18 radiospecjalistów, jako to: radiotelegrafistów, radiotechników, radiomonterów i radiomechaników, których w Polsce jest na razie mała ilość. Wprawdzie MSWojsk. przez prawie trzy lata szkoliło żołnierzy w tym fachu, lecz tylko dla swoich celów, tzn. dla służby łączności polowej.

Przekazując radiostacje Ministerstwu P. i T., MSWojsk. oddało do dyspozycji M.P. i T. pewną tylko nieznaczną ilość radiospecjalistów, nie chcąc się zupełnie ogołocić z tych ludzi, którzy mu są potrzebni do szkolenia rekruta. Osoby zaś, które mając inny popłatniejszy i mniej żmudny fach w ręku, a przypadkowo dostały się w wojsku do oddziałów radiotelegraficznych po odbyciu służby wojskowej, wracają do swego fachu; zresztą, o ile tu i ówdzie poszczególne jednostki pozostają w zawodzie radiotelegraficznym, nie mogą być od razu użytkowane dla cywilnej służby radiotelegraficznej, gdyż wyszkolenie wojskowe wymaga uzupełnienia pod względem znajomości międzynarodowych przepisów korespondencyjnych.

Specjaliści o pełnych kwalifikacjach fachowych pozostają w wojsku ze względów finansowych, które są znacznie korzystniejsze od tych, jakie by mogli otrzymać przy przejściu na służbę do M.P. i T.

Oprócz tego zagraniczne Towarzystwa okrętowe werbują co lepszych radiotelegrafistów, oferując im płace np. 7–8000 mk niem. wzgl. 400–500 fr. fr. oraz diety za pobyt na obcych wodach i bezpłatne, a dostatnie utrzymanie podczas podróży.

Chcąc zatem pozyskać potrzebną ilość specjalistów musi M.P. i T. starać się o ustalenie takiej normy ich uposażenia, jaka odpowiadałaby, choćby w przybliżeniu, wysokości wynagrodzenia ofiarowywanego specjalistom tym przez innych pracodawców w kraju i ew. za granicą.

Zresztą w postanowieniu zaproponowanie wypłaty specjalistom radiotelegrafii 25% dodatku od uposażenia kierować się może M.P. i T. także zrozumieniem ważności zadania tych funkcjonariuszy, pełniących służbę w zgoła odmiennych warunkach niżli telegrafści lub mechanicy innych kategorii.

Nie mając możliwości przeprowadzenia kontroli pracy radiotelegrafisty, a ewentualnie tylko w bardzo szczupłych granicach, musi każdy eksploatujący radiostację, złożyć pełną odpowiedzialność za wyniki pracy na pełniącego, w danej chwili, służbę funkcjonariusza. Odczuwanie całego ciężaru tej odpowiedzialności zmusza funkcjonariusza do wyężenia umysłu i napięcia nerwów, co w rezultacie sprowadza niedomagania, a często i ciężkie choroby nerwowe. Powszechną, a specjalnie we Francji rozszerzoną jest wśród radiotelegrafistów neurastenia.

Względy powyższe zniewalają M.P. i T. do wystąpienia na Radę Ministrów z projektem rozporządzenia w sprawie przyznania funkcjonariuszom M.P. i T. radiospecjalistom 25% dodatku za specjalność od całkowitego miesięcznego uposażenia z tym, że otrzymywanie tego dodatku nie byłoby przeszkodą w wypłacaniu wszelkich dodatków jednorazowych, zasiłków itp. wypłacanych innym funkcjonariuszom państwowym w analogicznych stopniach służbowych.

Przyznanie tego dodatku nie będzie wymagało wyznaczenia dodatkowych kredytów, albowiem potrzebne na ten cel kredyty zostały przewidziane i w preliminarzu budżetowym na rok bieżący umieszczone i przez Ministerstwo Skarbu przyjęte. Wydatek ten wyniesie miesięcznie dla każdej radiostacji przy obecnych uposażeniach urzędników państwowych średnio 250 000 mkp, co dla trzech radiostacji wyniesie rocznie począwszy od 1 maja 1922 r. 6 000 000 mkp.

Data rozpoczęcia wypłacania dodatku (1 maja rb.) wyznaczona została dlatego, aby równocześnie można było zacząć wypłacać dodatek wszystkim 3-m eksploatowanym przez M.P. i T. radiostacjom.

Warszawa, dnia 14 sierpnia 1922 roku.

Kierownik Ministerstwa P. i T.:

/-/ *°Moszczyński*^c

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

16

PROTOKÓŁ 96-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 31 sierpnia 1922 r. w Belwederze

Obecni:

Naczelnik Państwa

Prezes Rady Ministrów

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych

Ścieżka Generalnego

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Radca Prezydium Rady Ministrów

Marszałek Józef Piłsudski

dr Julian Nowak

inż. Antoni Kamiński

inż. Gabriel Narutowicz

generał porucznik Władysław Sikorski

Zygmunt Jastrzębski

prof. Wacław Makowski

dr Kazimierz Władysław Kumaniecki

Henryk Strasburger

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

Mieczysław Rybczyński

Ludwik Darowski

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

Naczelnik Państwa komunikuje Radzie Ministrów wrażenia i swoje uwagi z podróży odbytej po Górnym Śląsku²³⁰. Policję zastano wszędzie na stanowiskach, funkcjonariusze policji działają sprawnie. Mniej dodatnio przedstawiają się starostowie i urzędnicy województwa, którzy nie wszyscy dorosli do swego zadania. Kler można podzielić na trzy części: hakatystów, Niemców lojalnych i duchownych Polaków, którzy są przeważnie młodszymi. Ci ostatni są odsunięci od niektórych funkcji duchownych, a dotyczy ich przede wszystkim zakaz mówienia kazań, zakaz idący niewątpliwie od Bertrama. Zarzuca im się życie z niewiastami i współudział czynny w powstaniach górnośląskich. Jeden z nich był komendantem batalionu. Chodziłoby o to, by ci młodzi księża, a do nich należy najdzielniejsza część duchowieństwa, się nie obawiali, że coś przeskrobiać przeciw Bertramowi.

---

²³⁰ Podróż ta miała miejsce w dniach 26–28 sierpnia 1922 r. Zob. W. Jędrzejewicz, J. Cisek, *Kalendarium życia Józefa Piłsudskiego 1867–1935*, t. 3: 1921–1926, Kraków–Łomianki 2007, s. 128–134.

Kwestia inwalidów, którą Naczelnik Państwa porusza, a która jest przewidziana w konwencji, zdaniem Ministra Pracy i Opieki Społecznej, nie wygląda gorzej na naszym Śląsku, niż na Śląsku niemieckim. Minister Skarbu poszedł na rękę Ministerstwu Pracy i Opieki Społecznej i na Śląsk wysłano już zapomogi w markach niemieckich. W miarę spadku marki będziemy renty podnosili.

Nie mniej piekącą sprawą jest pomoc dla uchodźców ze Śląska niemieckiego, których liczba dosięgała 60 tysięcy. Administracja lokalna zwróciła uwagę Niemców po stronie polskiej, że w razie dalszych prześladowań Polaków po stronie niemieckiej może nastąpić odwetowy odruch ludności polskiej przeciwko Niemcom na Śląsku polskim. Upomnienie to odniosło skutek, a na interwencję notablów niemieckich ze Śląska polskiego u rządu niemieckiego uzyskano, że landratury biorą pod specjalną opiekę mniejszość polską. Wielu też uchodźców da się ulokować z powrotem, może około 15 tysięcy, ale trzeba dołożyć starań i baczyć na to, aby amnestia po tamtej stronie nie była fikcją. Uchodźcy są w każdej miejscowości, mają wielkie pretensje, które nie wszystkie dla braku środków będzie można zaspokoić, choć w zasadzie są one słuszne. Po przyjęciu do wiadomości, że Rada Ministrów na posiedzeniu 21 sierpnia uchwaliła już na akcję pomocy dla uchodźców Górnego Śląska kredyt w wysokości 20 milionów marek niemieckich do dyspozycji śląskich władz wojewódzkich, które w porozumieniu z Urzędem Emigracyjnym zajmą się rozdziałem tej sumy między potrzebujących pomocy i po oświadczeniu Ministra Pracy i Opieki Społecznej, że tymi 20 milionami sytuację opanuje, zlecono Ministrowi Spraw Zagranicznych wdrożenie odpowiednich kroków celem ochrony ludności polskiej po stronie niemieckiej.

Zupełnego zadowolenia uchodźców się nie osiągnie, ponieważ oni rozumują, że porzucając swoje warsztaty pracy dla Ojczyzny i utraciwszy częstokroć cały swój dobytek, mogą obecnie żądać od Państwa restytucji swych warsztatów i oto cała tragedia i narzekania.

W dalszym ciągu Naczelnik Państwa podnosi różnice między Śląskiem Cieszyńskim a Śląskiem Górnym, które polegają i na zobowiązaniach międzynarodowych, które dotyczą górnośląskiej części województwa Śląskiego, a nie dotyczą Śląska Cieszyńskiego, i na odmiennym ustawodawstwie. Ślązacy obu ziem nie żyli się jeszcze ze sobą.

Waluta. Programem realnym ludności śląskiej jest przejście do marki polskiej, a rzucenie marki niemieckiej. Zdaniem Naczelnika Państwa program nieziszczalny, skoro życie śląskie ekonomiczne związane jest z bankami niemieckimi. Gwałtowny spadek marki niemieckiej podsyćił dążenie ludności do waluty polskiej przy ewentualnej jednak haussie²³¹ niewątpliwie chciano by powrócić do marki niemieckiej. Należy się również obawiać, czy marka polska to wytrzyma.

---

²³¹ Hausse (fr.) – zwyżka, podnoszenie się kursu papierów wartościowych.

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu podziela zapatrywanie Naczelnika Państwa, nadmienając, że i producenci wielcy na Śląsku przestrzegają przed wprowadzeniem marki polskiej.

Minister Skarbu jest innego zdania. Marka polska wytrzyma rynek śląski. Dla wprowadzenia waluty polskiej trzeba dziesięciomiesięcznego wymówienia, Minister Skarbu nie zamierza waluty wypowiedzieć, ale siłą rzeczy marka polska w ciągu roku lub półtora roku rynek śląski opanuje. Już się robi operacje w marce polskiej i banki niemieckie żądają już redyskonta w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej. Sztucznie tego jednak nie należy podsycać. Projekt wprowadzenia marki śląskiej jest rzeczą niebezpieczną.

Najgorzej wygląda aprowizacja Śląska i stan komunikacji.

Apro wizacja cierpi z powodu biedy komunikacyjnej i walutowej. Dalszym powodem jest reglamentacja cen na miejscu przy zniesieniu obecnie granicy, z resztą ęolski. Konsekwencje tego ponosi Skarb polski, który ciągle dopłaca. Sytuacja jest niemożliwa z powodu chęci województwa utrzymania cen maksymalnych przy otwartej granicy. Należy albo ceny maksymalne znieść, albo granicę postawić, jak było w Poznańskim. Ponadto kontrabanda do Niemiec przez Śląsk niewątpliwie kwitnie i celnictwo należy polepszyć zarządzeniami doraźnymi.

Projekt Naczelnika Państwa, by w województwie zboża skontyngentować i w ten sposób na parę miesięcy zabezpieczyć aprowizację miejscową, się nie utrzymał.

Uchwalono reglamentację cen znieść. Dopóki jednak ona jest, Państwo musi województwu pomóc. W samej chwili zniesienia reglamentacji Państwo, celem uniknięcia wstrząsu ekonomicznego, który jest nieunikniony z powodu natychmiastowego podskoczenia cen, musi również iść naprzód i w swoich zakładach (Choczków) natychmiast podwyższyć płace pracownikom.

Źle wygląda kwestia jarzyn i mięsa. Po mięso Ślązacy poszli do Krakowskiego i Zagłębia Dąbrowskiego. Skutek był ten, że tam od razu ceny poszły w górę. Należy zbliżyć dostawców wojskowych do organów województwa, żeby aprowizacja Śląska szła z dalszych stron Rzeczypospolitej.

Zboża mamy dosyć, mięsa mamy za dużo i zamiast wywozić go za granicę, co proponowało Ministerstwo Rolnictwa, będziemy je wywozili na Śląsk. Na brak mleka obecnie się nie uskarżano.

Najcięższy ę jest stan ę komunikacji. Sytuacja jest fatalna – wedle wyjaśnień Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu i Ministra Kolei Źelaznych, dlatego, że całość należąca organicznie do siebie została rozcięta. Serce i płuca, jakimi w komunikacji górnośląskiej były Gliwice i Bytom ze specjalnie urządzonymi dworcami, zostały po stronie niemieckiej, i gdybyśmy mieli aniołów ruchowych, sytuacja już z tego powodu byłaby trudna. Drugą przyczyną istniejący na Śląsku system pruski, nieznanym naszym ludziom. Z powodu rozruchów wyrzucono ze służby kolejowej nawet tych Niemców, którzy chcieli zostać. Miejscowi pracownicy

polscy pełnią obecnie funkcje wyższe, a z powodu ich ambicji trudno ich było pousuwać. Trzecią przyczyną, to zmiana w kierunku ruchu. Za czasów niemieckich 90% wysyłek szło na zachód, 10% na wschód, obecnie 74% „transportów tylko” idzie na zachód, 26% na wschód. Węgla chwilowo ładuje się więcej znacznie z powodu zarządzonej podwyżki taryfy węgla z dniem 15 września, ponieważ pod niższą taryfę wszyscy starają się ładować jeszcze jak najwięcej. Ruch jest olbrzymi, na Śląsku ładuje się dziennie 8 tysięcy wagonów, podczas gdy w reszcie Polski ładuje się tylko 11 tysięcy wagonów. Dziennie ładuje się do Polski 1200 wagonów węgla, przedtem tylko 600 wagonów. Do Polski wywozi się oprócz węgla tomasynę, szyny i inne wyroby żelazne i nawozy sztuczne. Z Polski idą na Śląsk kopalniaki, które dawniej szły tam głównie z zachodu, i wapno. Nie brak wagonów ani lokomotyw, chodzi tylko o cyrkulację – przelotność linii łączących Górny Śląsk z pozostałą Polską. Dworce nie są przystosowane do ranżowania, a zastoju są winne i inne dyrekcje sąsiednie, które nie są w stanie od razu przejąć wszystkiego tego, co się na Śląsku ładuje i ze Śląska przychodzi. Sam Śląsk przedstawia się jakoby jeden olbrzymi dworzec przetokowy, gdzie zator na jednej stacji powoduje natychmiastowy zastój na innych. Powoli idzie ku lepszemu, stworzono Radę „do”radczą przy śląskiej dyrekcji kolei, a jej prezesowi dano do pomocy najwytrawniejszych fachowców. Minister Kolei Żelaznych wnosi o natychmiastową budowę nowych linii, rozszerzenie dworców, a sam wyda zarządzenie mające na celu lepsze porozumienie dyrekcji kolejowej śląskiej z dyrekcjami sąsiednimi.

W dyskusji ogólnej stwierdzono zmniejszanie się powagi Państwa, co tłumaczy się i powstaniem, dzięki któremu ziemia ta śląska wróciła do Polski, i niewłaściwym tonem miejscowej prasy wyszydzającej inne dzielnice Państwa. Robotę tę niecną, zwróconą w znacznej części i przeciw władzom centralnym, należy ukrócić. I na wiecach i zebraniach poniża się Rząd i instytucje państwowe, na stronie zaś niemieckiej mają z tego radość, a prasa niemiecka powtarza najzjadliwsze ustępy. Wśród przemysłowców natomiast spotyka się krytykę rzeczową bez bojkotowania państwowości.

Dla uzdrowienia stosunków i przyjscia z pomocą władzom lokalnym działającym nie dość sprawnie należy stworzyć delegaturę Rządu dla Śląska, która jest dopuszczalna.

Posiedzenie zamknięto o 8 wieczór.

fj. Nowak^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

PROTOKÓŁ
97-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 4 września 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych

Szef Sztabu Generalnego

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki Społecznej

Dyrektor Departamentu Administracyjnego

Prezydium Rady Ministrów

Radca Prezydium Rady Ministrów

dr Julian Nowak

inż. Antoni Kamieński

inż. Gabriel Narutowicz

generał porucznik Władysław Sikorski

Zygmunt Jastrzębski

prof. Wacław Makowski

Henryk Strasburger

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

Mieczysław Rybczyński

Ludwik Darowski

dr Władysław Studziński

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół z posiedzenia z 28 sierpnia 1922 r.

2. Nawiązując do obrad odbytych 31 sierpnia w Belwederze Rada Ministrów uchwala:

Minister Spraw Wewnętrznych powierzy kierownictwo spraw dotyczących województwa Śląskiego specjalnie w tym celu ustanowionemu urzędnikowi, inni zainteresowani ministrowie delegują ze swej strony urzędników w celu skoordynowania działalności Rządu w sprawach województwa Śląskiego.

3. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu dotyczący opłaty przez Skarb Państwa wpisowego do szkół prywatnych (załącznik 1) opiekujący:

I. Reasumuje się uchwałę Rady Ministrów z dnia 24 sierpnia 1922 w sprawie pokrycia ze Skarbu Państwa w I półroczu roku szkolnego 1922/23 części wpisowego za dzieci niezamożnych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych oficerów (równorzędnych).

II. W I półroczu roku szkolnego 1922/23 Skarb Państwa ponosić ma w całości opłatę wpisowego za dzieci niezamożnych funkcjonariuszów państwowych

i zawodowych oficerów (równorzędnych) uczęszczające do prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych.

4. Następnie Rada Ministrów obradowała nad żądaniem pocztowych związków co do wypłacenia w miesiącu wrześniu br. jednorazowego zasiłku (załącznik 2) i uchwaliła zająć stanowisko odmowne ze względu na stan Skarbu.

Podniesiony w dyskusji projekt zniesienia III pasa miejscowości oraz powrotu do systemu podnoszenia zasiłku zamiast dopłacania dodatków (obecnie 200%) odłożono do konferencji, która ma się odbyć w Ministerstwie Skarbu w dniu 5 września br.

5. Po rozpatrzeniu załączonego w odpisie pisma Kierownika Ministerstwa Poczty i Telegrafów z 2 września br. w sprawie przepisów służbowych dla funkcjonariuszów Ministerstwa Poczty i Telegrafów (załącznik 3) Rada Ministrów zgodnie z wnioskiem Prezydium Rady Ministrów (załącznik 4) powzięła uchwałę:

W wykonaniu art. 118 ustawy o państwowej służbie cywilnej z 7 lutego 1922 r. (Dz.Ust. Nr 20 poz. 164) przyjmuje się następującą interpretację art. 118 powołanej ustawy: Wyłączenie spod mocy obowiązującej ustawy o służbie cywilnej pracowników państwowych poczty, telegrafów i telefonów dotyczy jedynie pracowników zajętych przy eksploatacji państwowego monopolu pocztowego, nie dotyczy zaś funkcjonariuszów zarządu centralnego (Ministerstwa) dyrekcji jako władz administracyjnych.

6. Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Poczty i Telegrafów w sprawie podwyższenia należytości funkcjonariuszów pocztowych za pracę w pocztach ruchomych i konwojowanie poczty kolejami (załącznik 5).

7. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Poczty i Telegrafów w przedmiocie utrzymania ruchu pocztowego i telegraficznego na wypadek strajku pocztowego (załącznik 6).

Równocześnie postanowiono, że koszta wynikłe z powodu powołania odpowiedniej ilości ludzi na wymienione we wniosku ćwiczenia – pokryje Minister Skarbu – asygnując Ministerstwu Spraw Wojskowych potrzebne na ten cel kwoty.

8. Uchwalono załączony wniosek o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia kredytu dodatkowego w sumie 4 000 000 marek w budżecie Naczelnika Państwa na rok 1922, dział I, Lista cywilna Naczelnika Państwa (załącznik 7).

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie D-ra Stanisława Wachowiaka b. Wiceministra b. Dzielnicy Pruskiej Pełnomocnikiem Rządu Polskiego do rokowań z Rządem Niemieckim, stosownie do artykułów 208 i 214 Konwencji Polsko-Niemieckiej w sprawie Górnego Śląska²³² (załącznik 8).

---

²³² Postanowienie to deleguje na rządy w Warszawie i Berlinie wynegocjowanie porozumienia o przekazaniu funduszy ubezpieczeń społecznych, które dotyczą przyznania Polsce poplebiscytowej części Górnego Śląska, w formie umowy międzynarodowej.

Równocześnie postanowiono, że sprawę unormowania uposażenia Dr. Stanisława Wachowiaka, będącego w stanie nieczynnym jako Pełnomocnika Rządu Polskiego do rokowań z Rządem Niemieckim w sprawach wyż. wyszczególnionych, zastrzega się wzajemnemu porozumieniu się Ministra Spraw Zagranicznych z Ministrem Skarbu.

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie nadzwyczajnego kredytu na zwalczanie drożyzny (załącznik 9).

11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie zatwierdzenia uchwał powziętych przez Delegację polsko-czechosłowacką dla Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy (załącznik 10).

Formę, w jakiej należy ratyfikować uchwałę I w sprawie obywatelstwa, ustali Minister Spraw Zagranicznych z Ministrem Sprawiedliwości.

12. Uchwalono załączony wniosek Ministra Sprawiedliwości w sprawie reasumpcji uchwały Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 1922 r. do Nr. 11122 w przedmiocie przeniesienia zakładu kary dla kobiet ze Lwowa do Mostów Wielkich (załącznik 11).

13. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie zmiany ustawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie²³³ (załącznik 12).

14. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy z dnia 20 listopada 1919 r. o walucie w obrębie b. Dzielnicy Pruskiej (Dz.Ust. z r. 1919 Nr 91 poz. 492) – (załącznik 13).

15. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu o zezwolenie:

- a) Firmie „Robert Kern” Generalne zastępstwo Witkowskiej Walcowni Rur w Krakowie na nabycie od gminy Trzebinia wieś parcel gruntowych, oznaczonych liczbami katastru 1133 i 1132 ogólnego obszaru 20 000 metrów kwadratowych (załącznik 14),
- b) na przepisanie na rzecz Jadwigi Aleksandry Hugon-Lipińskiej tytułu własności na połowę niepodzielną nieruchomości ziemskich „Osada Kolonia Nr 6 Marcelin” i „Osada Mokotów 4a”, położonych w obrębie m.st. Warszawy, a stanowiących własność Stefana Giniatowicz-Piłsudskiego (załącznik 15).

16. Uchwalono załączone rozporządzenie o włączeniu gminy Frampol i Goraj do powiatu biłgorajskiego (załącznik 16).

17. Uchwalono załączone rozporządzenie o wyłączeniu majątku Torokanie z powiatu drohiczyńskiego i wcielenie go do gminy Antopolskiej powiatu kobryńskiego (załącznik 17).

---

²³³ Towarzystwo Kredytowe Ziemskie powstało w autonomicznym Królestwie Polskim jako pierwsza polska instytucja bankowa w 1825 r. Pomysłodawcą był Ksawery Drucki-Lubecki. Specjalizowało się w świadczeniu kredytów długoterminowych na cele rolnicze.

18. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozszerzeniu granic m. Włoszczowy (załącznik 18).

19. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozciągnięciu na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 7 lipca 1921 r. w sprawie dokonywania na obszarze b. dzielnicy austriacko-węgierskiej zmian obszarów działania samorządowych reprezentacji powiatowych (załącznik 19).

20. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie częściowej zmiany statutu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Wojskowych (załącznik 20).

21. Uchwalono złożone przez Ministra Sprawiedliwości rozporządzenie o zmianie właściwości terytorialnej sądów okręgowych w Grodnie i Białymstoku (załącznik 21).

22. Uchwalono wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy w przedmiocie ścigania niektórych przestępstw z urzędu (załącznik 22).

23. Uchwalono załączony wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 9 lipca 1920 r. o ludowych szkołach rolniczych (załącznik 23).

24. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustaw i rozporządzeń w przedmiocie załatwienia zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi na Ziemię Wileńską (załącznik 24).

25. Uchwalono załączony wniosek Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie przedłużenia czasu pracy w cukrowniach (załącznik 25).

26. Uchwalono wniesione przez Ministra Zdrowia Publicznego rozporządzenie o nadzorze nad nierządem (załącznik 26).

27. Uchwalono wniesiony przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej projekt ustawy w przedmiocie rozciągnięcia ustaw o obowiązkowym ubezpieczeniu robotników od wypadków obowiązujących na terytorium b. państwa Austro-Węgierskiego należące obecnie do Polski na ziemi b. zaboru rosyjskiego (załącznik 27).

Posiedzenie zamknięto o 8 wieczór.

fj. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zapomóg na wpisy szkolne dla dzieci funkcjonariuszów państwowych.
2. [Memoriał Związku Pracowników Poczty, Telegrafu i Telefonu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie wypłacenia we wrześniu 1922 r. jednorazowego zasiłku].
3. [Wniosek Ministerstwa Poczty i Telegrafów w sprawie przepisów służbowych dla funkcjonariuszów Ministerstwa Poczty i Telegrafów].

4. [Wniosek na Radę Ministrów w sprawie przyjęcia przedłożonej interpretacji art. 118 ustawy o państwowej służbie cywilnej z 7 lutego 1922 r. (Dz.Ust. Nr 21 poz. 164)].
5. Nagły wniosek Ministra Poczt i Telegrafów do Rady Ministrów w sprawie podwyższenia należności funkcjonariuszów pocztowych za pracę w pocztach ruchomych i za konwojowanie poczty kolejami.
6. Wniosek nagły Kierownika Ministerstwa Poczt i Telegrafów w przedmiocie utrzymania ruchu pocztowego i telegraficznego na wypadek strejku pocztowego.
7. [Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia kredytu dodatkowego w sumie 4 000 000 mk w budżecie Naczelnika Państwa na rok 1922].
8. Wniosek o mianowanie Stanisława Wachowiaka b. wiceministra b. Dzielnicy Pruskiej pełnomocnikiem rządu polskiego do rokowań z rządem niemieckim, stosownie do artykułów 208 i 214 Konwencji polsko-niemieckiej w sprawie Górnego Śląska.
9. Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie nadzwyczajnego kredytu na zwalczenie drożyzny.
10. Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów (w sprawie zatwierdzenia uchwał powziętych przez Delegację polsko-czeskosłowacką dla Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy).
11. Wniosek Ministra Sprawiedliwości na Radę Ministrów w sprawie reasumpcji uchwały Rady Ministrów z dnia 19 czerwca 1922 r. do Nr 11122 w przedmiocie przeniesienia zakładu kary dla kobiet ze Lwowa do Mostów Wielkich²³⁴.
12. Wniosek [Ministra Skarbu] na Radę Ministrów w przedmiocie zmiany ustawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie²³⁵.
13. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zmiany ustawy z dnia 20 listopada 1919 r. o walucie w obrębie b. Dzielnicy Pruskiej (Dz.Ust. z r. 1919 Nr 91 poz. 492)²³⁶.
- [13a.] Uzasadnienie [wniosku Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zmiany ustawy z dnia 20 listopada 1919 r. o walucie w obrębie b. Dzielnicy Pruskiej (Dz.Ust. z r. 1919 Nr 91 poz. 492)].
14. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia firmie „Robert Kern” Zastępstwo Witkowskiej Walcowni Rur w Krakowie na nabycie od gminy Trzebinia wieś dwóch parcel gruntowych oznaczonych liczbami katastru 1133 i 1132 ogólnego obszaru 20 000 metrów kwadratowych²³⁷.
15. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia na przepisanie na rzecz Aleksandry Hugon-Lipińskiej tytułu własności na połowę niepodzielną nieruchomości ziemskich „Osada Kolonia Nr 6 Marcelin” i „Osada Mokotów 4a”, położonych w obrębie m.st. Warszawy, a stanowiących własność Stefana Giniatowicz-Piłsudskiego²³⁸.
16. Rozporządzenie Rady Ministrów o włączeniu gminy Frampol do powiatu Biłgorajskiego²³⁹.

---

²³⁴ Nie publikuje się.

²³⁵ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 września 1922 r. w przedmiocie zmiany ustawy Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego w Warszawie, Dz.U. RP 1922, nr 79, poz. 720.

²³⁶ Wniosku nie publikuje się.

²³⁷ Nie publikuje się.

²³⁸ Nie publikuje się.

²³⁹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 września 1922 r. o włączeniu gmin Frampol i Goraj do powiatu biłgorajskiego, Dz.U. RP 1922, nr 77, poz. 695.

17. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o wyłączeniu majątku Torokanie z powiatu Drohiczyńskiego i wcielenia go do gminy Antopolskiej powiatu Kobryńskiego²⁴⁰.
18. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Włoszczowy²⁴¹.
19. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 7 lipca 1921 r. w przedmiocie dokonywania zmian granic powiatów na obszarach b. Dzielnicy rosyjskiej i austriacko-węgierskiej, jak również dokonywania na obszarze b. Dzielnicy austriacko-węgierskiej zmian z obszarów działania samorządowych reprezentacji powiatowych (Dz.Ust. RP Nr 64 poz. 400 z r. 1921)²⁴².
- [19a.] Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 7 lipca 1921 r. w przedmiocie dokonywania zmian granic powiatów na obszarach b. dzielnic rosyjskiej i austriacko-węgierskiej, jak również dokonywania na obszarze b. dzielnic austriacko-węgierskiej zmian obszarów działania samorządowych reprezentacji powiatowych (Dz.Ust. RP Nr 64 poz. 400 z r. 1921)].
20. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie częściowej zmiany Statutu organizacyjnego MSWojsk.
21. Rozporządzenie Rady Ministrów o zmianie właściwości terytorialnej sądów okręgowych w Grodnie i Białymstoku²⁴³.
22. Ustawa w przedmiocie ścigania niektórych przestępstw z urzędu²⁴⁴.
23. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 9 lipca 1920 r. o ludowych szkołach rolniczych²⁴⁵.
24. Rozporządzenie Rady Ministrów o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustaw i rozporządzeń w przedmiocie załatwienia zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi na Ziemię Wileńską²⁴⁶.
- [24a.] Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustaw i rozporządzeń w przedmiocie załatwienia zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi na Ziemię Wileńską].
25. Wniosek Ministra Pracy i Opieki do Prezydium Rady Ministrów w sprawie przedłużenia czasu pracy w cukrowniach²⁴⁷.

---

²⁴⁰ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 września 1922 r. o wyłączeniu majątku Torokanie z powiatu drohiczyńskiego i wcieleniu go do gminy antopolskiej powiatu kobryńskiego, Dz.U. RP 1922, nr 77, poz. 694.

²⁴¹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 września 1922 r. o rozszerzeniu granic miasta Włoszczowy, Dz.U. RP 1922, nr 77, poz. 693.

²⁴² Rozporządzenia nie publikuje się

²⁴³ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 września 1922 r. o zmianie właściwości terytorialnej sądów okręgowych w Grodnie i Białymstoku, Dz.U. RP 1922, nr 75, poz. 679.

²⁴⁴ Nie publikuje się.

²⁴⁵ Nie publikuje się.

²⁴⁶ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 września 1922 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustaw i rozporządzeń w przedmiocie załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi na Ziemię Wileńską, Dz.U. RP 1922, nr 77, poz. 691.

²⁴⁷ Projektu rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie przedłużenia czasu pracy w cukrowniach nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 września

[25a.] [Uzasadnienie wniosku Ministra Pracy i Opieki do Prezydium Rady Ministrów w sprawie przedłużenia czasu pracy w cukrowniach].

26. Rozporządzenie Ministra Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych. o nadzorze nad nierządem²⁴⁸.

27. Ustawa w przedmiocie rozciągnięcia ustaw o obowiązkowym ubezpieczeniu robotników od wypadków, obowiązujących na terytorium b. państwa Austro-Węgierskiego, należącym obecnie do Polski, na ziemie b. zaboru rosyjskiego²⁴⁹.

Załącznik 1

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zapomóg na wpisy szkolne dla dzieci funkcjonariuszów państwowych

MINISTERSTWO SKARBU
Departament Prezydialny
L.2303/D.P. Wydz.Adm.

Warszawa, dnia 4 września 1922 r.

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zapomóg na wpisy szkolne dla dzieci funkcjonariuszów państwowych.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

I. Reasumuje się uchwałę Rady Ministrów z dn. 24 sierpnia 1922 w sprawie pokrycia ze Skarbu Państwa w I półroczu roku szkolnego 1922/23 części wpisowego za dzieci niezamożnych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych oficerów (równorzędnych).

II. W I półroczu roku szkolnego 1922/23 Skarb Państwa ponosić ma w całości opłatę wpisowego za dzieci niezamożnych funkcjonariuszów państwowych i zawodowych oficerów (równorzędnych) uczęszczające do prywatnych szkół średnich ogólnokształcących i zawodowych.

MINISTER SKARBU:
Jastrzębski¹

1922 r. w sprawie przedłużenia czasu pracy w cukrowniach w r. 1922–1923, Dz.U. RP 1922, nr 77, poz. 690.

²⁴⁸ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Ministra Zdrowia Publicznego w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych z dnia 6 września 1922 r. o nadzorze nad nierządem, Dz.U. RP 1922, nr 78, poz. 715.

²⁴⁹ Nie publikuje się.

[Memoriał Związku Pracowników Poczty, Telegrafu i Telefonu Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie wypłacenia we wrześniu 1922 r. jednorazowego zasiłku]

Związek Pracowników
Poczty, Telegrafu i Telefonu
Rzeczypospolitej Polskiej
Zarząd Główny
Nr 850

Warszawa, dnia 31 sierpnia 1922 r.

DO
PANA PREZYDENTA MINISTRÓW
”   MINISTRA SKARBU,
”   ”   POCZT I TELEGRAFÓW

MEMORIAŁ.

Uposażenie pracowników pocztowo-telegraficznych od szeregu lat nie stoi w żadnym stosunku do rzeczywistych potrzeb życiowych. Z roku na rok, z miesiąca na miesiąc stopa życiowa pracownika maleje, pomimo że już cztery lata temu pozostawiała wiele do życzenia.

Niebywale rosnąca drożyzna i nieproporcjonalnie małe podwyżki poborów stworzyły w budżecie pracownika stały niedobór powiększający się z miesiąca na miesiąc. Niedobór ten spowodował pograżanie się ogółu w długach, które pokrywane ze skromnych poborów służbowych w pierwszych dniach każdego miesiąca, zmuszają pracownika zaraz w kilka dni później do szukania ratunku w nowych coraz większych pożyczkach. Obecnie, zadłużenie prawie każdego pracownika wynosi więcej aniżeli jego pobory miesięczne.

Niskie sklasyfikowanie w stopniach służbowych pracowników pocztowo-telegr. postawiło tych pracowników w wielokroć gorszych warunkach nawet od innych pracowników państwowych.

Tak opłakany stan finansowy pracownika pocztowo-telegraficznego nie pozwala mu nawet myśleć o zakupieniu bodaj najniezbędniejszej odzieży dla siebie i dla rodziny, nie mówiąc już o potrzebie kształcenia dzieci lub zaspokojeniu kulturalnych wymogów.

Zbliżająca się pora zima potęguje już i bez tego tragiczne położenie pracownika, a myśl, że nie ma najmniejszych widoków na możliwość zaopatrzenia się w opał i najniezbędniejsze produkty doprowadza go do rozpacz i ogromnego wzburzenia.

W tych warunkach zrozpaczony pracownik pocztowo-telegraficzny ogłędając się na wszystkie strony szuka jakiegokolwiek bądź wyjścia z wytworzonego tragicznego położenia. A rozpacz jest złym doradcą.

Już IV Walny Zjazd Delegatów Związku Pracowników Poczty, Telegrafu i Telefonu Rzeczypospolitej Polskiej jednomyślnie powziętą uchwałą polecił Głównemu Zarządowi Związku wyjednanie u Rządu koniecznej i radykalnej poprawy bytu z ostatecznym terminem do 1 lipca rb. Uchwała ta oraz odnośne postulaty Zjazdu przedłożone zostały swego czasu Rządowi, zrealizowanie ich jednak z powodu przesilenia gabinetowego musiało ulec zwłoce.

Gdy jednak w międzyczasie drożyzna szalenie postąpiła tak, że położenie pracowników poczty, telegrafu i telefonu stało się wprost katastrofalne i wynikiem czego rozpacz i rozgoryczenie wzrosło do niebywałych granic, Główny Zarząd Związku Pr.P.T. i T. gwałtownie naciskany przez wszystkie swoje ośrodki organizacyjne widzi się zniewolonym do przedłożenia Rządowi po głębokiej i wszechstronnej rozwadze, następujących minimalnych postulatów zdążających do chwilowego bodaj ulżenia strasznej nędzy pracowników z prośbą o jak najrychlejsze uwzględnienie tychże:

- 1) Rząd udzieli wszystkim pracownikom poczty, telegrafu i telefonu na częściowe pozbycie długów i uskutecznienie najniezbędniejszych zakupów zimowych jednorazowego zasiłku bezzwrotnego płatnego w pierwszych dniach września w wysokości: dla samotnych 150 tysięcy marek, dla utrzymujących małą rodzinę 200 tysięcy marek, – średnią 250 tysięcy marek, – dużą 300 tysięcy marek, bez względu na stopień służbowy pracownika.
- 2) ” zarządzi zniesienie pasów drożyznianych. ^bOdmowa. Do nowej ustawy^b.
- 3) ” przejmie na koszt Skarbu Państwa nauczanie dzieci pracowników w prywatnych szkołach średnich. ^bZałatwione osobno^b.
- 4) ” regulując z dniem 1 października rb. uposażenie pracowników pocztowo-telegraficznych ustali jako minimum egzystencji uposażenie miesięczne w wysokości przynajmniej 110 tysięcy marek dla samotnego urzędnika w najniższym st.sł., zaś – 85 tysięcy marek dla samotnego funkcjonariusza niższego w najniższym stopniu płacy, a nadto po 30 tysięcy marek dla każdej grupy rodzinnej.

Przedkładając te skromne a ze wszech miar uzasadnione postulaty, Zarząd Główny zaznacza z naciskiem, że przy rozważaniu tak ważnej sprawy miał na oku z jednej strony interes znękanego krytycznym położeniem pracownika pocztowo-telegraficznego, z drugiej zaś, z tytułu swego obywatelskiego stanowiska uwzględnił do jak najdalszych granic to, czego wymaga dobro Państwa. ^bZajmie się stanowisko przy nowej ustawie, bo decyzji chwila.

Za plenarny Zarząd Główny i przedstawicieli Zarządów Okręgowych
Prezydium Zarządu Głównego:

§...§ – prezes

§...§ – wice-prezes

^fB. Jakubowski^f – wice prezes

§...§ – sekretarz

[Wniosek Ministerstwa Poczt i Telegrafów w sprawie przepisów służbowych dla funkcjonariuszów Ministerstwa Poczt i Telegrafów]

MINISTERSTWO POCZT I TELEGRAFÓW
3456/Pr.

Warszawa, dn. 2 września

W sprawie przepisów służbowych
dla funkcjonariuszów Min. Poczt i T.

Odpis

Do

Pana Prezydenta Ministrów
w miejscu

W myśl art. 118 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz. Ustaw Nr 21) pracownicy poczt, telegrafów i telefonów zostali wyłączeni spod tej ustawy i postanowieniom jej nie podlegają, ponieważ ma ich obowiązywać odrębna pragmatyka służbowa.

Z uwagi na brzmienie art. 118 oraz na odrębny i specjalny charakter służby pocztowej i telegraficznej, wreszcie ze względu na to, aby każdemu z pracowników tego resortu udostępnić zasadniczo stanowiska w centralnym zarządzie Poczt i Tel., względnie stanowiska ministerialne, opracowało Min. P. i T. projekt odrębnej ustawy cywilnej dla pracowników poczt, telegrafów i telefonów włącznie z funkcjonariuszami samego Ministerstwa P. i T.

Projekt oparty na zasadzie jednolitego typu pracownika pocztowego, podlegającego, czy to na najwyższym szczeblu administracji (wyjąwszy osoby Ministra), czy też na najniższym w służbie wykonawczej – jednej i tej samej pragmatyce służbowej, przesłany będzie Prezydium Rady Ministrów w najbliższym czasie celem wniesienia go do Sejmu. Idąc po tej linii Min. P. i T. nie stosuje zupełnie ustawy z 17 lutego 1922 r. również i do funkcjonariuszów samego Ministerstwa, stosując do nich nadal jak i do innych funkcjonariuszów pocztowych b. zaboru rosyjskiego, tymczasowe przepisy służbowe dla urzędników państwowych z dnia 11 czerwca 1918 r. (Dz.Pr. Nr 6 poz. 13), zaś na obszarze b. zaborów austriackiego i pruskiego odnośnie przepisy służbowe b. państw zaborczych.

Ten punkt widzenia Min. P. i T. zdaje się jednak nie znajdować uznania w Prezydium Rady Ministrów, które od chwili wejścia w życie ogólnej ustawy o służbie cywilnej przesyła tutaj okólniki i rozporządzenia oparte na tej ustawie, mimo że powyższe stanowisko tut. Ministerstwa w tej sprawie było niejednokrotnie komunikowane Prezydium Rady Ministrów bądź ustnie, bądź nawet pisemnie przy każdej nadarzającej się sposobności.

Celem uniknięcia niepożądanego wielce różnicy w interpretacji postanowień art. 118 ustawy o państwowej służbie cywilnej, mam zaszczyt prosić Pana Prezydenta, aby polecił wnieść tę sprawę na najbliższe posiedzenie Rady Ministrów, celem jej rozstrzygnięcia w tej mierze czy ustawa z 17 II 1922 obowiązuje funkcjonariuszów Ministerstwa Poczty i Telegrafów jako centralni.

Kierownik Ministerstwa
/-/ Podpis

Załącznik 4

[Wniosek na Radę Ministrów w sprawie przyjęcia przedłożonej interpretacji art. 118 ustawy o państwowej służbie cywilnej z 7 lutego 1922 r. (Dz.Ust. Nr 21 poz. 164)]

Wniosek na Radę Ministrów

Rada Ministrów uchwalić raczy:

W wykonaniu art. 118 ustawy o państwowej służbie cywilnej z 7/II 1922 r. (Dz.Ust. nr 21 poz. 164) przyjmuje się następującą interpretację art. 118 powołanej ustawy:

Wyłączenie spod mocy obowiązującej ustawy o służbie cywilnej pracowników państwowych poczty, telegrafów i telefonów, dotyczy jedynie pracowników, zajętych przy eksploatacji państwowego monopolu pocztowego, nie dotyczy zaś funkcjonariuszów zarządu centralnego (Ministerstwa).

Motywy

Według art. 56 ustawy konstytucyjnej z 17 marca 1921 r. Rada Ministrów ponosi solidarną odpowiedzialność za ogólny kierunek działalności Rządu, poza tym ponoszą ją Ministrowie oddzielnie, każdy w swoim zakresie za działalność w urzędzie, za działalność podległych mu organów i za kierunek swojej polityki, Konstytucja więc stawia wszystkich ministrów na równi, dając im do wykonywania urzędu konieczne organy w formie ministerstw. Zgodnie z art. 63 Konstytucji, zakres działania i wzajemny stosunek ministrów oraz urzędów im podległych określić winna osobna ustawa. Złożony Sejmowi w wykonaniu powołanego postanowienia projekt ustawy o zakresie działania władz naczelnych przewiduje dla wszystkich ministerstw jednolitą organizację, jednakowe rozczłonkowanie ministerstw i jednakowy stosunek do ministra kierowników poszczególnych działów zarządu, objętych przez ministerstwa. Projekt ten wyszedł z założenia, że wobec równego stanowiska ministrów określonego Konstytucją organizacja urzędów im podległych winna być również jednakowa.

Funkcjonariusze państwowi zajęci w zarządzie centralnym ministerstwa i ponoszący odpowiedzialność za kierunek i celowość wydawanych przez siebie

zarządzeń winni być wobec tego we wszystkich resortach postawieni jednakowo pod względem swoich praw i obowiązków. Wyni^cka^c to również z zestawienia grup funkcjonariuszy wyłączonych w art. 118. Urzędnicy zarządu wymiaru sprawiedliwości, urzędnicy administracji szkolnictwa, urzędnicy departamentu Bezpieczeństwa Min.S.Wewn., kierujący działalnością Policji Państwowej oraz urzędnicy Ministerstwa Kolei Żelaznych, a nawet funkcjonariusze cywilni MSWojsk. nie zostali spod mocy obowiązującej ustawy o służbie cywilnej wyłączeni, jakkolwiek ustawa ta wyłączyła sędziów i prokuratorów, straż więzienną, funkcjonariuszów policji państwowej i pracowników kolei żelaznych. Potwierdza to nadto użycie określenia „pracownicy kolei państwowych, poczt, telegrafów i telefonów” wskazujące, iż ustawodawcy chodziło o tych, którzy wykonują pracę eksploatacyjną przedsiębiorstwa, a nie o tych, którzy sprawują czynności rządzące.

Wyłączenie wyliczonych wyżej grup dokonano z uwagi na okoliczność, iż tak specjalny rodzaj służby wykonawczej jak praca eksploatacyjna, nie mówiąc już o sądownictwie, wymaga odmiennych niejednokrotnie nawet ostrzejszych ograniczeń praw niż czyni to ustawa z 17 lutego 1922 r. Nie stosuje się to jednak do wszystkich funkcjonariuszów zarządu państwowego.

Powyższe uzasadnienie oparte jest na wynikach dyskusji, jaka przeprowadzona była w sejmowej komisji administracyjnej przy omawianiu ustawy o służbie cywilnej.

Załącznik 5

Nagły wniosek Ministra Poczt i Telegrafów do Rady Ministrów w sprawie podwyższenia należytości funkcjonariuszów pocztowych za pracę w pocztach ruchomych i za konwojowanie poczty kolejami

NAGŁY WNIOSEK Ministra Poczt i Telegrafów do Rady Ministrów w sprawie podwyższenia należytości funkcjonariuszów pocztowych za pracę w pocztach ruchomych i za konwojowanie poczty kolejami.

RADA MINISTRÓW RACZY UCHWALIĆ:

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia .... września 1922 r.

w sprawie podwyższenia wynagrodzenia funkcjonariuszów państwowych za pracę w pocztach ruchomych i za konwojowanie poczty kolejami²⁵⁰.

---

²⁵⁰ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 września 1922 r. w sprawie podwyższenia wynagradzania funkcjonariuszów pocztowych za pracę w pocztach ruchomych i za konwojowanie poczty kolejami, Dz.U. RP 1922, nr 78, poz. 711.

Uzasadnienie.

Na liczne memoriały personelu pocztowego wnoszone ubiegłego roku do Dyrekcji pocztowych i do Ministerstwa Poczt i Telegrafów w sprawie zbyt niskiego wynagradzania za pracę w ambulansach pocztowych Ministerstwo Poczt i Telegrafów przesłało na początku grudnia 1921 r. Ministerstwu Skarbu do rozpatrzenia wniosek o podwyższenie tego wynagrodzenia według ówczesnych cen artykułów zapotrzebowania. Po otrzymaniu przychyłnej odpowiedzi Ministerstwa Skarbu dopiero w końcu kwietnia br., Ministerstwo Poczt zaraz w pierwszych dniach maja przedstawiło Prezydium Rady Ministrów wspomniany wniosek L.1103/7 z dnia 4/5, który został 30 maja przez Radę Ministrów uchwalony z ważnością od 1-go maja.

Tymczasem wzrost drożyzny zaszły w ciągu pierwszej połowy br. spowodował, że uchwalone wynagrodzenie z chwilą wejścia w życie okazało się już niewystarczające. Nie mogło zaś być zwiększone automatycznie w miarę wzrostu drożyzny, jak to przewiduje wspomniane rozporządzenie R.M., albowiem odnośny mnożnik od 1/XI-1921 r. pozostał niezmienny.

Toteż personel ambulansowy wnosi w dalszym ciągu memoriały i prośby o podwyższenie obecnie obowiązującego wynagrodzenia i o regulowanie go w stosunku do bieżących cen artykułów pierwszej potrzeby, umożliwiające mu pokrywanie niezbędnych wydatków połączonych z regularnymi wyjazdami służbowymi.

Warunki pracy w pocztach ruchomych i wydatki, jakie ponosić muszą funkcjonariusze pocztowi zajęci tą pracą, Ministerstwo Poczt wyczerpująco przedstawiło w uzasadnieniu swego wniosku z 4-go maja br. We wspomnianym uzasadnieniu również opisane było trudne położenie władz pocztowych spowodowane niewystarczającym nawet na najskromniejsze potrzeby wynagrodzeniem personelu ambulansowego. Do tych szczegółów 'dodam', że położenie to pogorszyło się z powodu nieodpowiedniego wynagradzania za tak ważną i ciężką pracę, jaką jest służba w pocztach ruchomych spełniana przeważnie nocą. Personel nie tylko niechętnie biernie ją wykonywa, lecz usuwa się od niej licznie pod wszelkim pozorem. Najprzedniejsi urzędnicy i konduktorzy ambulansowi bądź to zgłaszają się do lokalnej służby, bądź też wnoszą podania o przeniesienie do innych urzędów, aby tylko uniknąć służby ambulansowej. Wielu z nich choruje z przepracowania i niedożywiania się. Kandydatów zaś na 'ich' miejsce nie ma. Dyrekcje pocztowe i przełożenia ambulansów są wprost w rozpaczliwym położeniu, gdyż luk w tym fachowym personelu nie mają kim zastąpić. Obecna sytuacja jest tak krytyczna, że doraźnie w miejsce urzędników wysyła się ambulansami zupełnie nowych aspirantów nie posiadających żadnej praktyki. Również i ci po kilku jazdach 'wycyfywają' się z tej służby, a nawet zupełnie rezygnują z zajęcia przy poczcie. Następstwem tego zjawiska jest fakt,

że poziom sprawności ambulansów obniża się. Niezbędnego zwiększenia obsady silnie obciążonych ambulansów na liniach magistralnych nie da się uskuteczyć, nie mówiąc już o utworzeniu koniecznych nowych poczty ruchomych.

Uzdrowienie tych stosunków można przeprowadzić przez należyte wynagradzanie personelu ambulansowego dostosowane do niezbędnych jego wydatków. Nadmieniam, że administracje pocztowe byłych państw zaborczych mając na uwadze ważność przewozowej służby pocztowej wynagradzały pracę w ambulansach dostаточно tak, że personel pocztowy ubiegał się o nią i dawał władzom pocztowym możliwość doboru sił najprzedniejszych.

Wskazując na poważne następstwa, jakie może w najbliższym czasie sytuacja w służbie ambulansowej wywołać z powodu licznego usuwania się od niej personelu, celem zapobieżenia temu proszę Radę Ministrów o przyjęcie mego nagłego wniosku [w sprawie] podwyższenia należytości tego personelu.

Według tego wniosku zasadnicza stawka wynagrodzenia za godzinę pozostaje niezmienną. Uzupełnienie zaś tej stawki obliczone według obecnie obowiązującego mnożnika dla miejscowości zaliczonych do III klasy dodatku drożyzniowego, tj. 1360 zwiększa się o 100%.

Wobec tego całkowite wynagrodzenie za godzinę:

- a) dla urzędnika z 40,88 mk zwiększy się na 78,96 mk
- b) " niższego funkcj. samodzielnie jeżdżącego
z 35,04 mk na 67,68 "
- c) " funkcj. niesamodzielnie jeżdżącego
z 32,12 mk na 62,04 "
- d) dla konwojenta poczty na kolejach
z 24,48 mk na 50,76 ".

Projektowane podwyższenie wynosi 93% w stosunku do obecnie obowiązującego i wymagać będzie zwiększenia żądanych dodatkowych kredytów w kwocie 24 500 000 mk o sumę 35 milionów za 4 ostatnie miesiące br.

Oświadczam, że projektowana podwyżka jest umiarkowana w stosunku do tej, o jaką proszą pracownicy pocztowi, mianowicie 150 mk za godzinę.

Sprężysty zarząd Państwa, przemysł i handel, a szczególnie administracja obrony Państwa wymaga sprawnej poczty. Usiłowania Ministerstwa Poczty i Tel. w tym kierunku zostaną uwieńczone pomyślnym skutkiem, gdy Zarząd pocztowy zdoła dział przewozowy utrzymać na pożądanym poziomie. Da się to uskuteczyć między innymi wtedy, gdy M.P. i T. zapewni personelowi ambulansowemu należyte wynagrodzenie. Wtedy personel ten odpowiednio wynagradzany będzie zabiegał o służbę w ambulansach i da władzom pocztowym możliwość wyboru i skuteczną egzekutywę wobec niego.

KIEROWNIK MINISTERSTWA P. i T.

^fMoszyński^f

^{cd}Do MP i T L.2141/VII z 2/IX 1922

Obliczenie podwyżki
wynagrodzenia personelu poczt ruchomych projektowanej przez
Ministerstwo Poczty i Telegrafów^{dc}

Obecne wynagrodzenie								
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Nale- żytość zasadni- cza za godzinę	Uzupel- nienie według mnoż- nika 1360	Stopa wyna- gro- dzenia za 1 godz.	Wyna- gro- dzenie za 24 godzin	Nale- żytość zasadni- cza za godzinę	100% uzupel- nienie według mnoż- nika 1360	Projek- towane wyna- grodze- nie za godzinę	To samo wyna- gro- dzenie za 24 godzin	Uwagi
MK 2,80	MK 38,08	MK 40,88	MK 981,12	MK 2,80	MK 76,16	MK 78,96	MK 1895,04	a) Urzędnicy
2,40	32,64	35,04	840,96	2,40	65,28	67,68	1624,32	b) Niżsi funkcjona- rjusze jeżdżący samodzielnie
2,20	29,92	32,12	770,88	2,20	59,84	62,04	1488,96	c) Niżsi funk- cjonariusze jeżdżący nie- samodzielnie
1,80	24,48	26,28	630,72	1,80	48,96	50,76	1218,24	d) Konwo- jenci poczty kolejami

^cPodwyżka projektowana wynosi 93% obecnie obowiązującego wynagrodzenia. Sumy kolumn 1 i 2 oraz 5 i 6 dają wyniki kolumn 3 i 7.

Obecnie dziennie wypłacane wynagrodzenie wynosi 304,220 mk, 93% wyniesie 282,925 mk dziennie. Podwyżka projektowana za czas od 1/IX do 31/XII br. wraz z 2% na spóźnienia wymagać będzie 35 milionów marek.^c

Załącznik 6

Wniosek nagły Kierownika Ministerstwa Poczty i Telegrafów w przedmiocie utrzymania ruchu pocztowego i telegraficznego na wypadek strejku pocztowego

Ministerstwo Poczty i Telegrafów

Dep. I Wydz. I

Warszawa dn. 4 IX 1922 r.

Wniosek nagły

Kierownika Ministerstwa Poczty i Telegrafów w przedmiocie utrzymania ruchu pocztowego i telegraficznego na wypadek strejku pocztowego.

Treść wniosku.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów zleca Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Ministrowi Spraw Wojskowych, aby w razie strejku pocztowego udzielili Kierownikowi Ministerstwa Poczty i Telegrafów pomocy celem utrzymania podczas strejku ruchu telegraficznego, telefonicznego i pocztowego w zakresie niezbędnym co najmniej dla regularnej korespondencji wszelkich władz i urzędów państwowych jako też wojskowych. Minister Spraw Wojskowych skieruje na wniosek Kierownika Ministerstwa Poczty i Telegrafów jego rozporządzenia odpowiednie specjalne oddziały wojskowe do pracy w instytucjach telegrafu, telefonu i poczty. Poza tym zleca się Ministrowi Spraw Wojskowych, aby w razie strejku powołał bezpośrednio po jego rozpoczęciu celem uzupełnienia oddziałów wojsk łączności potrzebnych spośród pracowników pocztowych i telegraficznych obowiązanych do służby w rezerwie i obronie krajowej wszystkich roczników na ćwiczenia na podstawie artykułów 11, 12 i 13 Tymczasowej ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 27 października 1918 r. (Dz.Pr.P.P. z roku 1918 Nr 13 poz. 28) ze zmianami wprowadzonymi dekretem z dnia 16 stycznia 1919 r. (Dz.Pr.P.P. z r. 1919 Nr 8 poz. 119).

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów
fMoszczyński^f

Załącznik 7

[Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia kredytu dodatkowego w sumie 4 000 000 mk w budżecie Naczelnika Państwa na rok 1922]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 1 września 1922 r.

Wniosek nagły Ministra Skarbu

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia kredytu dodatkowego w sumie 4 000 000 mk w budżecie Naczelnika Państwa na rok 1922, dział 1, Lista cywilna Naczelnika Państwa.

UZASADNIENIE.

Z powodu spadku waluty rodzimej, stale wzrastającej drożyzny oraz z powodu podwyższenia wszystkim funkcjonariuszom państwowym poborów o 200% w stosunku do poborów w miesiącu styczniu 1922 r., okazuje się koniecznym podwyższenie Listy Cywilnej Naczelnika Państwa o 1 000 000 mk miesięcznie, tj. do kwoty 3 milionów marek miesięcznie od 1 IX 1922 r. począwszy, która to podwyżka wymaga kredytu dodatkowego w kwocie 4 milionów marek do końca okresu.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

Załącznik 8

Wniosek o mianowanie Stanisława Wachowiaka b. wiceministra b. Dzielnicy Pruskiej pełnomocnikiem rządu polskiego do rokowań z rządem niemieckim, stosownie do artykułów 208 i 214 Konwencji polsko-niemieckiej w sprawie Górnego Śląska

Wniosek ^cMSZ^c o mianowanie
Dra Stanisława Wachowiaka,
b. Wiceministra b. Dzielnicy
Pruskiej, Pełnomocnikiem
Rządu Polskiego do rokowań
z Rządem Niemieckim,
stosownie do artykułów 208
i 214 Konwencji Polsko-Niemieckiej
w sprawie Górnego Śląska.

Z powodu wejścia w życie umowy polsko-niemieckiej w sprawie Górnego Śląska z dnia 15 maja 1922 zachodzi konieczność wyznaczenia Pełnomocnika Rządu Polskiego do rokowań z Rządem niemieckim w sprawie funduszy Instytucji dla ubezpieczeń społecznych na Górnym Śląsku stosownie do artykułu 208 Konwencji – tudzież w sprawie podziału funduszy i likwidacji Górnośląskiego Związku Gwareckiego (Oberschlesischer Knappschafts-Verein) w Tarnowskich Górach²⁵¹ stosownie do artykułu 214 Konwencji Polsko-Niemieckiej w sprawie Górnego Śląska zawartej w Genewie dnia 15 maja 1922 r.

---

²⁵¹ Górnośląska Spółka Bracka (niem. *Oberschlesischer Knappschaftsverein*) z siedzibą w w Tarnowskich Górach powstała w 1857 r.

Na stanowisko to upatrzony jest p. Dr Stanisław Wachowiak, b. Wiceminister b. Dzielnicy Pruskiej, który swą głęboką wiedzą i zdolnościami daje gwarancję pomyślnego dla Polski przeprowadzenia tych rokowań.

Wobec tego wnoszę,

aby w myśl art. 45 Konstytucji RP z dnia 17 marca 1921 przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa wniosek o mianowanie:

Dra Stanisława Wachowiaka, b. Wiceministra i Posła, Pełnomocnikiem Rządu Polskiego do rokowań z Rządem niemieckim w sprawie podziału funduszków Instytucji dla ubezpieczeń społecznych na Górnym Śląsku stosownie do artykułu 208 Konwencji – tudzież w sprawie podziału funduszków i likwidacji Górnośląskiego Związku Gwareckiego (Oberschlesischer Knappschafts-Verein) w Tarnowskich Górach stosownie do artykułu 214 Konwencji polsko-niemieckiej w sprawie Górnego Śląska zawartej w Genewie dnia 15 maja 1922 r.

Minister Spraw Zagranicznych
†G. Narutowicz†

Wniosek powyższy uchwalono
na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu .... 1922 r.
punkt .... protokołu ....
posiedzenia Rady Ministrów

Warszawa, ... 1922.

Prezydent Rady Ministrów

Załącznik 9

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie nadzwyczajnego kredytu na zwalczenie drożyzny

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dn. 31 sierpnia 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU
NA RADĘ MINISTRÓW
w sprawie nadzwyczajnego kredytu na zwalczenie drożyzny.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Skarbu na rok 1922 nowego kredytu zwrotnego w wysokości 10 miliardów marek jako „fundusz na poprawę stosunków gospodarczych” z przeznaczeniem tego kredytu do dyspozycji Ministra Skarbu jako Nadzwyczajnego Komisarza do walki

z drożyzną na stworzenie znacznego zapasu zbóż chlebowych w rozporządzeniu Rządu oraz dla udzielenia pożyczek ciałom samorządowym, Spółdzielniom, Związkom i firmom prywatnym na zakup zboża, mąki i innych artykułów aprowizacyjnych.

MINISTER SKARBU
†Jastrzębski†

Załącznik 10

Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów (w sprawie zatwierdzenia uchwał powziętych przez Delegację polsko-czeskosłowacką dla Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy)

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

WARSZAWA

Dn. 27^c sierpnia 1922 R.

N^o....

WNIOSEK NAGŁY.

Ministerstwa Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów ^c(w sprawie zatwierdzenia uchwał powziętych przez Delegację polsko-czeskosłowacką dla Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy) (zał. 10)^{c252}.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

I. Zatwierdza się uchwały Delegacji polsko-czeskosłowackiej dla Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy, powzięte w Opawie dn. 16 czerwca 1922, a mianowicie:

- 1) uchwałę I-ą w sprawie obywatelstwa,
- 2) uchwałę II-ą w sprawie szkolnictwa,
- 3) uchwałę III-ą w sprawie dokończenia prac b. Komisji Administracyjnej,

---

²⁵² Do wniosku dołączono odpisy: 1) Uchwały pierwszej Delegacji Polsko-Czeskosłowackiej, powziętej dnia 16 czerwca 1922 r. w sprawach obywatelstwa; 2) Uchwały drugiej Delegacji Polsko-Czeskosłowackiej, powziętej 16 czerwca 1922 r. w sprawach szkolnych; 3) Uchwały trzeciej Delegacji Polsko-Czeskosłowackiej, powziętej 16 czerwca 1922 r. w sprawie dokończenia prac b. Komisji Administracyjnej; 4) Uchwały czwartej Delegacji Polsko-Czeskosłowackiej, powziętej 16 czerwca 1922 r. w przedmiocie komunikowania wzajemnego zarządzeń wydanych na podstawie uchwał Delegacji oraz Statut Delegacji Polsko-Czeskosłowackiej dla Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy, których nie publikuje się.

4) uchwałą IV-ą w przedmiocie komunikowania wzajemnego zarządzeń, wydanych na podstawie uchwał Delegacji.

II. Upoważnia się Ministra Spraw Zagranicznych do oznaczenia dnia, w którym zatwierdzenie poszczególnych uchwał dane będzie do wiadomości Rządu czechosłowackiego celem nadania mocy obowiązującej w myśl artykułu 6 Statutu Delegacji od tego dnia.

III. O wejściu w życie poszczególnych uchwał Minister Spraw Zagranicznych zawiadomi zainteresowanych Ministrów, którzy bezzwłocznie wydadzą stosowne zarządzenia celem wykonania tych uchwał i zawiadomią o tych zarządzeniach Ministra Spraw Zagranicznych. Komunikat o zatwierdzeniu uchwał przez Radę Ministrów nie będzie podany prasie, lecz zatwierdzenie to będzie traktowane jako tajne, a to aż do otrzymania wiadomości o zatwierdzeniu uchwał Delegacji przez Rząd czechosłowacki.

Uzasadnienie.

W myśl art. 6 Statutu Delegacji polsko-czechosłowackiej dla Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy, zatwierzonego przez Radę Ministrów, uchwały Delegacji nabierają mocy obowiązującej z chwilą zatwierdzenia ich przez oba Rządy; z tą chwilą każdy Rząd wydaje na swoim terytorium odpowiednie zarządzenia w sprawie wykonania uchwał Delegacji.

Uchwały te, a zwłaszcza I-a i II-a, stwarzają podstawy do utrzymania narodowego stanu posiadania polskiego na Śląsku Cieszyńskim czeskim, dają ludności polskiej po stronie czeskiej poważne polepszenie dotychczasowych warunków bytu.

Zatwierdzenie uchwały o obywatelstwie powoduje wydanie w Polsce rozporządzenia w brzmieniu uzgodnionym przez Delegację opierającym się o postanowienia o obywatelstwie Decyzji Rady Ambasadorów z dn. 28 lipca 1920, które w Polsce dotychczas nie weszły w życie. Ponieważ ustawa polska o obywatelstwie nie obowiązuje właściwie na Śląsku Cieszyńskim, Spiszu i Orawie (ust. z dn. 20 stycznia 1920 Dz.Ust. Rz.P. Nr 7 poz. 44 i art. 1 rozp. M.S.Wewn. z dn. 7 czerwca 1920 Nr 52 poz. 32 Dz.U. RP), a stosowaną tam jest jedynie per analogicum, Ministerstwo Spraw Zagranicznych wnosi, by Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych sprawę tę unormowało w drodze rozporządzenia uchwalonego przez Delegację, przy tym w I-y ustęp art. III pt. „Opcja” należałoby wstawić zdania: „Osoby, którym w myśl powyższych przepisów przysługuje obywatelstwo polskie względnie czechosłowackie, a które do dn. 28 kwietnia 1922 złożyły oświadczenie opcji na rzecz drugiego państwa, nabywają obywatelstwo tego drugiego państwa”.

Uchwała szkolna dająca podstawy do rozwoju szkolnictwa polskiego na czeskim Śląsku Cieszyńskim w drodze wzajemności po zatwierdzeniu będzie obowiązywać również w Polsce, na polskim Spiszu, Śląsku i Orawie, gdzie jednak jej praktyczne znaczenie będzie minimalne wobec braku mniejszości czeskiej na polskim Śląsku, a liczebnie nieznacznej mniejszości słowackiej na Spiszu i Orawie.

Uchwała trzecia stanowi ustępstwo na rzecz Czechów w zamian za zgodę na dwie pierwsze uchwały. Ponieważ wykonanie oddzielnej likwidacji majątku byłego miasta Cieszyna mogłoby mieć konsekwencje niepożądane, Ministerstwo Spraw Zagranicznych stawia wniosek, by określenie dnia zatwierdzenia każdej uchwały oddzielnie pozostawiono Ministerstwu Spraw Zagranicznych. W ten sposób formalne zatwierdzenie uchwały trzeciej (przez zawiadomienie Rządu czechosłowackiego o zatwierdzeniu) nastąpi w takim czasie, by Delegacja mogła równocześnie powziąć dalszą uchwałę o likwidacji majątku krajowego, co umożliwi skoordynowanie wszystkich czynności likwidacyjnych na Śląsku Cieszyńskim.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
^fG. Narutowicz^f

Załącznik [13a]

Uzasadnienie [wniosku Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zmiany ustawy z dnia 20 listopada 1919 r. o walucie w obrębie b. Dzielnicy Pruskiej (Dz.Ust. z r. 1919 Nr 91 poz. 492)]

Uzasadnienie.

Ustawą z dnia 20 listopada 1919 r. o walucie w obrębie b. Dzielnicy Pruskiej (Dziennik Ustaw Nr 91 poz. 492) wprowadzony został na obszarze b. zaboru niemieckiego zakaz dokonywania transakcji i zawierania umów w markach niemieckich ze względu na przynależność państwową i miejsce zamieszkania umawiających się stron. Natomiast na całym obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zakaz taki nie egzystował.

Ustawą z dnia 17 grudnia 1921 r. o środkach naprawy państwowej gospodarki skarbowej (Dziennik Ustaw Nr 103 poz. 741) został ustalony zakaz zawierania umów między obywatelami polskimi, zamieszkałymi na obszarze Rzeczypospolitej, w walutach zagranicznych. Umowy zaś między obywatelami polskimi a obywatelami państw obcych mogą i nadal być zawierane w walutach obcych.

Przepis powyższy dotyczy również i b. zaboru pruskiego z tym jednak wyjątkiem, że marka niemiecka i nadal nie jest dopuszczona przy zawieraniu umów między obywatelami polskimi a obywatelami państw obcych.

Stan powyższy utrudnia likwidację majątków niemieckich, gdyż zmusza nabywców do zawierania umów kupna-sprzedaży w walutach obcych z pominięciem marki niemieckiej, w wypadkach gdy sprzedawca zamierzający przesiedlić się do Niemiec żąda waluty niemieckiej.

Ograniczenie to utrudnia również zatwierdzenie na obszarze b. zaboru pruskiego umów handlowych z Niemcami.

Wskazane jest ze względów jak politycznych, tak i gospodarczych ujednostajnienie odnośnych przepisów walutowych obowiązujących w b. zaborze pruskim z przepisami obowiązującymi na całym obszarze Rzeczypospolitej.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

Załącznik [19a]

Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 7 lipca 1921 r. w przedmiocie dokonywania zmian granic powiatów na obszarach b. dzielnic rosyjskiej i austriacko-węgierskiej, jak również dokonywania na obszarze b. dzielnicy austriacko-węgierskiej zmian obszarów działania samorządowych reprezentacji powiatowych (Dz.Ust. RP Nr 64 poz. 400 z r. 1921)]

UZASADNIENIE.

Na obszarze Ziemi Wileńskiej brak przepisów, które by regulowały sprawę zmiany granic powiatów.

Gdy stosunki miejscowe, interes administracji i potrzeby mieszkańców tego obszaru wymagają pewnych zmian granic powiatów, okazuje się potrzeba rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy normującej sprawę zmiany granic powiatów z dnia 7 lipca 1921 r. Dz.Ust. Nr 64 poz. 400.

Załącznik 20

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie częściowej zmiany Statutu organizacyjnego MSWojsk.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
Licz. 5825/22 G.M.II.tj.

Warszawa, dn. 29 VIII 19 .... r.

Przy odpowiedzi powoływać się na powyższą liczbę
Wniosek nagły MSWojsk. w przedm.
częściowej zmiany statutu
organizacyjnego MSWojsk.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW z dnia ....
w przedmiocie częściowej zmiany Statutu organizacyjnego MSWojsk.²⁵³

---

²⁵³ Treści rozporządzenia nie publikuje się.

Uzasadnienie.

Szef Sztabu Generalnego jest odpowiedzialny, w myśl Statutu organizacyjnego MSWojsk. (§ 1), za całokształt mobilizacji Armii i jej pogotowia bojowego.

Szef Administracji kieruje administracją Armii.

Pogotowie bojowe Armii jest ściśle związane ze sprawami natury administracyjnej.

Podział kompetencji między Szefem Administracji a Szefem Sztabu Generalnego, uniemożliwia temu ostatniemu wywieranie bezpośredniego wpływu na administrację Armii, co zgubnie odbija się na całokształcie jej pogotowia bojowego.

Podwójna zależność Departamentów MSWojsk. wynikająca z podziału kompetencji między Szefem Sztabu Generalnego a Szefem Administracji wywołuje brak jednolitego kierownictwa, a co za tym idzie rozbieżności w pracy.

Powyższe pierwszorzędnej wagi względy, konieczność skupienia całokształtu prac związanych z przygotowaniem mobilizacyjnym w jednym ręku i wywieranie bezpośredniego wpływu na administrację pokojową, od której zależy stopień przygotowania mobilizacyjnego, – zmusza mnie do wniesienia na Radę Ministrów powyższego wniosku.

Załącznik [24a]

Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów o rozciągnięciu mocy obowiązującej ustaw i rozporządzeń w przedmiocie załatwienia zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi na Ziemię Wileńską]

UZASADNIENIE.

Wobec postępującej unifikacji pod względem prawodawczym Ziemi Wileńskiej z całością Rzeczypospolitej powstała konieczność rozciągnięcia na tę Ziemię ogólnopaństwowego prawodawstwa w dziedzinie załatwiania zatargów zbiorowych w rolnictwie. Niniejszy projekt Rozporządzenia przewiduje wprowadzenie na obszarze Ziemi Wileńskiej ustaw z dnia 1 sierpnia 1919 r. i 11 marca 1921 r. o załatwianiu zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi oraz Rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości z dnia 4 grudnia 1920 r. w tymże przedmiocie. Najspieszniejsze rozciągnięcie na Ziemię Wileńską wyżej wymienionych aktów prawodawczych jest niezbędne ze względu na specjalne warunki panujące na tym terenie, a mianowicie: opłakane położenie pracowników rolnych pod względem materialnym i prawnym, niejednorodny skład ludności Wileńszczyzny pod względem narodowościowym, zaostrzone antagonizmy społeczne potęgowane przez bliskość

granicy rosyjskiej, nadto istnienie umów zbiorowych w rolnictwie w powiatach przylegających do Wileńszczyzny. Skargi otrzymywane przez Inspektorów Pracy od robotników rolnych stają się w ostatnich czasach bardzo częste. Wobec braku podstaw prawnych skargi takie pozostają bez możliwości ich załatwienia. Utworzona w Wilnie komisja polubowna do spraw pracowników rolnych została w dn. 9 czerwca rb. zawieszona do czasu rozciągnięcia na Ziemię Wileńską ustawodawstwa w dziedzinie ochrony pracy w rolnictwie, obowiązującego na terenie Rzeczypospolitej ze względu na to, że dalsze funkcjonowanie tej Komisji, nieopartej na żadnych przepisach prawnych, było bezcelowe.

Minister
/-/ L. Darowski

Załącznik [25a]

**[Uzasadnienie wniosku Ministra Pracy i Opieki do Prezydium Rady Ministrów
w sprawie przedłużenia czasu pracy w cukrowniach]**

UZASADNIENIE.

Ze względu na zachodzący w wielu cukrowniach brak wykwalifikowanych pracowników, jak również ze względu na powszechny brak mieszkań i niemożność w obecnych warunkach budowy nowych domów, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej trzykrotnie już w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu wydało rozporządzenia, zezwalające na utrzymanie pracy na dwie zmiany 12-godzinne tych kategorii pracowników, których trzeciej zmiany nie można było utworzyć (Dz.Pr. z 1919 r. Nr 3 poz. 87, Dz.Ust. z 1919 r. Nr 83 poz. 453 i Dz.Ust. z r. 1921 Nr 89 poz. 660).

Ponieważ rozporządzenia utraciły moc obowiązującą, okoliczności jak wyżej wspomniane nie uległy zasadniczej zmianie, przeto ze względu na doniosłą gospodarczo-narodową wagę sprawy produkcji cukru Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej uważa za konieczne przyjęcie niniejszego wniosku przez Radę Ministrów.

Zważywszy jednak, że nie wszystkie cukrownie nie są w możności zastosować 8-godzinny dzień pracy przez wprowadzenie 3-iej zmiany pracowników, a znaczna ich część już podczas ubiegłych kampanii wprowadziła 3 zmiany robotników sezonowych, zezwolenie na wydłużenie czasu pracy do 12 godzin na dobę dotyczyć winno tylko tych kategorii pracowników, których nieprzerwana praca jest niezbędną i których 3-iej zmiany utworzyć nie można. Do właściwych Inspektorów Pracy należeć będzie, jak dotychczas, stwierdzenie na miejscu niemożności, całkowitej lub częściowej, wprowadzenia 3-iej zmiany

pracowników z uwzględnieniem opinii zainteresowanych związków zawodowych pracowników i pracodawców.

Warszawa, dn.22 lipca 1922 r.

Minister

/-/ Darowski

Wpłynęło na Radę Ministrów

dnia .... 1922 r.

Uchwała zapadła

zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

18

PROTOKÓŁ 98-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 7 września 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Za Ministra Spraw Wewnętrznych	
Podsekretarz Stanu	Juliusz Dunikowski
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	generał porucznik Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Za Kierownika Ministerstwa Przemysłu	
i Handlu Dyrektor Departamentu	Stanisław Świętochowski
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych	Mieczysław Rybczyński
Za Ministra Pracy i Opieki Społecznej	
Podsekretarz Stanu	Gustaw Simon
Za Ministra Zdrowia Publicznego	
Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Naczelnik Wydziału Prezydium Rady Ministrów	Daniel Rodich Laskowski
Dyrektor Departamentu Prezydium	
Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
W obradach nad projektami ustaw objętymi	
punktem 6 biorą udział:	
Prezes Głównego Urzędu Ziemiańskiego	Władysław Ludkiewicz
Wiceprezes Głównej Komisji Ziemiańskiej	Władysław Olewiński

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokoły posiedzeń z 31 sierpnia i 4 września 1922 r.
2. Uchwalono w zasadzie załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Poczty i Telegrafów w sprawie podwyższenia tantiemy telegraficznej (załącznik 1). Ostateczną redakcję ustali Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów z Ministrem Skarbu.

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszy polskich w Gdańsku (załącznik 2).

4. Rada Ministrów zaaprobowwała zarządzenie Ministra Skarbu w sprawie ryczałtu na podwójne gospodarstwo dla funkcjonariuszów państwowych polskich w Gdańsku objęte załącznikiem 3.

5. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską przepisów prawnych o organizacji władz I-ej instancji oraz o postępowaniu administracyjno-karnym (załącznik 4).

6. Rada Ministrów uchwaliła w zasadzie załączone projekty ustaw:

a) o ustanowieniu Ministra Reform Rolnych (załącznik 5),

b) o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji Urzędów Ziemskich. (załącznik 6).

Ostateczną redakcję projektów ustali Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego z Ministrem Sprawiedliwości.

Sprawy uregulowane ustawą o państwowej służbie cywilnej należy w projekcie ustawy o zakresie działania Ministra reform rolnych i o organizacji Urzędów ziemskich skreślić.

Art. 2 punkt e ma brzmieć: „sprawy Państwowego Banku Rolnego oraz w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych inne sprawy, mające na celu sfinansowanie reformy rolnej”.

Ostatnie zdanie art. 8 ma opiewać: „Skarga do Najwyższego Trybunału Administracyjnego nie wstrzymuje sama przez się wykonania orzeczenia”.

W artykule 11 skreślono punkt c.

Art. 42 nadano osnowę: „Wykonanie niniejszej ustawy należy do Ministra Reform Rolnych w porozumieniu z właściwymi Ministrami”.

7. Rada Ministrów po rozpatrzeniu sytuacji wytworzonej wskutek strejku pracowników poczt i telegrafu zleciła Kierownikowi Ministerstwa Poczty i Telegrafów wydanie odezwy zawierającej wezwanie strejkujących do powrotu do pracy w pewnym terminie pod rygorem zastosowania przepisów dyscyplinarnych. Ponadto należy wysłać do strejkujących imienne wezwanie do pracy z tą samą sankcją.

Do agitatorów postanowiono zastosować sankcję karne, a chcących pracować otoczyć szczególną opieką. Na razie postanowiono nie uciekać się do dalszych środków. W razie potrzeby jednak Rząd nie cofnie się przed zarządzeniami wojskowymi.

8. Postanowiono w uchwalonych d. 6 marca br. rozporządzeniach

a) o włączeniu do miasta Rychwała lasów rychwalskich oraz miejscowości folwark Starawieś Rychwalska, Odpadki, Starawieś Rychwalska, kolonia Michałów i folwark Józefów,

b) o rozszerzeniu granic m. Radomska, termin objęty §-ami 3. 1 marca 1922 r. zmienić na 1 stycznia 1923 r.

Posiedzenie zamknięto o 8 wieczór.

fJ. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły Kierownika Ministerstwa Poczty i Telegrafów w sprawie podwyższenia tantiemy telegraficznej.
2. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszy polskich w Gdańsku.
3. [Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie ryczałtu na podwójne gospodarstwo dla funkcjonariuszy państwowych polskich w Gdańsku].
4. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską przepisów prawnych o organizacji władz administracyjnych I-ej instancji oraz o postępowaniu administracyjno-karnym²⁵⁴.
- [4a.] Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską przepisów prawnych o organizacji władz administracyjnych I-ej instancji oraz o postępowaniu administracyjno-karnym].
5. Ustawa o ustanowieniu Ministra Reform Rolnych²⁵⁵.
6. Ustawa o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji Urzędów Ziemskich²⁵⁶.
- [6a.] Uzasadnienie [ustawy o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji Urzędów Ziemskich].

Załącznik 1

Wniosek nagły Kierownika Ministerstwa Poczty i Telegrafów w sprawie podwyższenia tantiemy telegraficznej

WNIOSEK NAGŁY
Kierownika Ministerstwa Poczty i Telegrafów
w sprawie podwyższenia tantiemy telegraficznej.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

„Upoważnia się Ministerstwo Poczty i Telegrafów w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu do podwyższenia tantiemy telegraficznej dla urzędników zajętych w dziale telegraficznym począwszy od 15 września br. i zwiększenia preliminowanego na ten cel kredytu do końca br. jak również wstawienia odpowiedniego kredytu do budżetu Ministerstwa Poczty i Telegrafów na rok 1923 Dz. II § 2 poz. 7”.

---

²⁵⁴ Treści rozporządzenia nie publikuje się.

²⁵⁵ Zob. też Ustawa z dnia 6 lipca 1923 r. o ustanowieniu urzędu Ministra Reform Rolnych, Dz.U. RP 1922, nr 71, poz. 556.

²⁵⁶ Treści ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 11 sierpnia 1923 r. o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i organizacji urzędów i komisji ziemskich, Dz.U. RP 1923, nr 90, poz. 706.

UZASADNIENIE.

Ustanowiona tantiema telegraficzna (rozporządzenie M.P. i T. L.23928/4816/ VIII z dnia 27 sierpnia 1919 r. Dz.U. M.P. i T. Nr 13 poz. 6 z 1919 r.) wynosi dotychczas za każde odebrane lub odtelegrafowane 10 słów taryfowych (jednostkę pracy):

a) na aparacie Morse'a i telefonicznym dla ruchu telegraficznego	0,4 f.
b) na aparacie słuchowym (Stukacz)	0,6 fen.
c) na aparacie Baudot'a i Siemens'a	0,6 "
d) na aparacie Hughes'a	0,8 "
e) na aparacie Hughes'a Duplex	1,0 "

co czyni miesięcznie maksimum: dla pracującego na Morse 30 mk, na Baudot, Siemens i Stukacz 60 mk, na Hughes'ie i Hughes'ie Duplex 200 mk.

Tantiema ta obowiązująca od 1 września 1919 r. do dnia dzisiejszego w stosunku do wzrostu drożyzny jest tak znikoma, że prawie nikt z urzędników jej nie oblicza i nie pobiera.

Drożyzna bowiem w tym okresie czasu wzrosła przeszło o 200 razy i tak np. cena jednego ctn.m. pszenicy wyniosła w pierwszych dniach sierpnia 1919 r. od 60 do 100 mk (Monitor Polski Nr 175 z dn. 6 sierpnia 1919 r., str. 3), natomiast według notowań giełdy zbożowej z dnia 5 bm. cena wahała się między 30 000 i 33 600 mk. za ctn.m. (Telegram PAT. z 6/IX z Poznania).

Wobec powyższego należy ustanowić mnożnik dla obecnych stawek tantie-mowych w wysokości co najmniej 200 dla wszystkich urzędów bez względu na pasy drożyzniane.

Przy takim mnożniku tantiema telegraficzna wyniesie miesięcznie dla morsisty od 6000 do 8000 mk, dla pracujących na Siemensie i Baudot od 10 000 do 12 000 mk, na Hughes'ie i Hughes'ie Duplex od 15 000 do 20 000 mk.

Mnożnik ten można stosownie do wzrostu lub spadku drożyzny odpowiednio regulować.

Wydatek na ten cel wyniesie do końca br. w przybliżeniu najwyżej 125 000 000 mk.

Za podstawę do obliczenia tego wydatku wzięto przyznany kredyt w wysokości 2 100 000 mk na rok 1922. Dz. II. § 2 poz. 7.

Kierownik Ministerstwa:

Warszawa, dn. 7 września 1922 r.

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszy polskich w Gdańsku

MINISTERSTWO SKARBU
Departament Prezydialny
L. 2287/D.P. Wydz. Adm.

Warszawa, dnia 2 września 1922 r.

Wniosek nagły
Ministra Skarbu
w sprawie uposażenia funkcjonariuszy polskich w Gdańsku.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Na podstawie zasad uposażenia funkcjonariuszów cywilnych w Gdańsku, zatwierdzonych uchwałą Rady Ministrów z dn. 3 kwietnia br. w częściowej zmianie uchwały Rady Ministrów z dn. 21/8 br. ustala się co następuje:

1) Począwszy od 1 sierpnia br. otrzymują cywilni funkcjonariusze państwowi, pracownicy kolejowi oraz ^aosobowy^a wojskowe, mający stałą siedzibę służbową w Gdańsku, uposażenie miesięczne w wymiarze czerwcowym zwiększonym dla samotnych o 80%, zaś dla dodatków rodzinnych o 90%.

[2] Ponadto w miejsce dodatków wyrównawczych przyznanych oficerom uchwałą Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia br. przyznaje się następujące miesięczne dodatki wyrównawcze:

dla pułkowników i podpułkowników	– 3000 mk niem.
” majorów	– 2000 ” ”

Zarazem podwyższa się począwszy od 1 sierpnia br. dla szeregowych niezawodowych dodatek na mieszkanie do wysokości 1000 mk niem. miesięcznie.

Uzasadnienie.

Wobec podwyższenia uposażenia w Rzeszy Niemieckiej dla funkcjonariuszów państwowych za miesiąc sierpień okazuje się potrzeba odpowiedniego podwyższenia uposażenia polskich urzędników w Gdańsku.

MINISTER SKARBU

[Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie ryczałtu na podwójne gospodarstwo dla funkcjonariuszy państwowych polskich w Gdańsku]

MINISTERSTWO SKARBU
 Departament Prezydyalny
 L. 2277/D.P. Wydz.Adm.

Warszawa, 31 sierpnia 1922 r.

W sprawie ryczałtu na podwójne gospodarstwo dla funkcjonariuszów państwowych polskich w Gdańsku.

Do

Prezydium Rady Ministrów, Najwyższej Izby Kontroli,
 wszystkich Ministerstw, Głównego Urzędu Likwidacyjnego,
 Głównego Urzędu Ziemskiego i Prokuraturii
 Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej

w miejscu

W wykonaniu uchwały Rady Ministrów z dn. 21 sierpnia rb. Ministerstwo Skarbu przyznaje funkcjonariuszom państwowym, mającym stałą siedzibę służbową w w.m. Gdańsku, którzy z powodu braku mieszkań w Gdańsku zmuszeni są utrzymywać swe rodziny na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej i z tego powodu prowadzić podwójne gospodarstwo, tytułem zapomogi za okres od 1 marca 1922 do końca września 1922 ryczałt miesięczny w następującym wymiarze:

Za czas od 1/III–31/VI br.

1)	dla funkcjonariuszów państwowych z małą rodziną	7000	mk	pol.
2)	” ” ” ” średnią ”	10 000	”	”
3)	” ” ” ” dużą ”	15 000	”	”

miesięcznie, zaś za czas od 1/VII–30/IX br. – w podwójnej wysokości.

Ryczałt powyższy należy się jedynie za te miesiące, w których funkcjonariusz faktycznie z powodu braku mieszkania zmuszony był do prowadzenia podwójnego gospodarstwa. Wpłata zatem ryczałtu wspomnianego winna ulec wstrzymaniu z końcem tego miesiąca, w którym funkcjonariusz po otrzymaniu mieszkania w Gdańsku zwinął gospodarstwo prowadzone na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Ministerstwo Skarbu wyraźnie zaznacza, że funkcjonariusze państwowi, którzy mimo braku mieszkania w Gdańsku, utrzymują swe rodziny w Gdańsku (w pokojach kawalerskich, hotelach, pensjonatach itp.), nie prowadząc równocześnie odrębnego gospodarstwa domowego na terenie Rzeczypospolitej, jak również

funkcjonariusze państwowi, którzy mając swe miejsce służbowe na obszarze Gdańska, nie mieszkają na obszarze Gdańska, lecz prowadzą wspólne gospodarstwo domowe z rodziną na obszarze Rzeczypospolitej w najbliższym sąsiedztwie w.m. Gdańska – nie mają prawa do ryczałtu.

Ryczałt niniejszy należy wypłacić w markach polskich na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej do rąk osoby wskazanej przez funkcjonariusza.

Ministerstwo Skarbu uprasza o bezzwłoczne wydanie stosownych zarządzeń celem wypłacenia ryczałtu miesięcznego za okres od 1/III do 30/IX rb. pod warunkami określonymi w niniejszym okólniku.

Wydatek połączony z wypłatą ryczałtu należy zarachować na kredyty zapomogowe w budżecie właściwego resortu, a wysokość kwot wypłacanych podać do wiadomości Ministerstwa Skarbu.

za MINISTRA SKARBU

g...g

Dyrektor Departamentu

Załącznik [4a]

Uzasadnienie [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską przepisów prawnych o organizacji władz administracyjnych I-ej instancji oraz o postępowaniu administracyjno-karnym]

UZASADNIENIE.

Podstawę prawną do wydania niniejszego Rozporządzenia stanowi art. 5 Ustawy z 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską, który upoważnia Radę Ministrów do rozciągnięcia nad Ziemią Wileńską mocy obowiązującej Dekretów, Ustaw i Rozporządzeń obowiązujących na całym obszarze Rzeczypospolitej lub poszczególnych jej częściach. Ponadto upoważniona jest Rada Ministrów do wprowadzenia odpowiednich zmian w przepisach prawnych obowiązujących na Ziemi Wileńskiej, a wreszcie do wydawania przepisów uzgadniających przechodnich i wykonawczych.

Na Ziemi Wileńskiej (z wyjątkiem powiatu Braśławskiego) obowiązują w dziedzinie organizacji władz administracyjnych I-ej instancji przepisy wydane przez władze Litwy Środkowej, w myśl których organizacja władz I-ej instancji nie jest oparta na zasadzie zespolenia organów poszczególnych resortów. W mieście Wilnie istnieje osobne starostwo grodzkie. W dziedzinie kompetencji karno-administracyjnej obowiązują również przepisy Litwy Środkowej.

Ponieważ Okręg Administracyjny Wileński pod względem układu stosunków zbliża się najbardziej do Województw Kresowych, a nadto w skład jego wchodzi i powiaty, na które rozciągnięto już cały szereg przepisów obowiązujących

w b. zaborze rosyjskim odnośnie organizacji władz administracyjnych władz I-ej instancji (Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 października 1921 r., Dz.Ust. Nr 94, poz. 693), przeto należy na powiaty tzw. Ziemi Wileńskiej rozciągnąć te same przepisy, ażeby uzgodnić tak ustrój władz powiatowych w całym okręgu administracyjnym Wileńskim, jak i na całym obszarze Ziemi Wschodnich.

Z tego powodu także rozciąga się na Ziemię Wileńską przepisy b. Zarządu T.P. i E. w przedmiocie kompetencji karno-administracyjnej.

Korzystając z upoważnienia Rady Ministrów do wydawania przepisów uzgadniających, wprowadzono do projektowanego Rozporządzenia przepisy dotyczące utrzymania na razie dotychczasowego podziału na powiaty, stopniowej likwidacji urzędów rejonowych oraz reorganizacji starostwa w mieście Wilnie na tych samych zasadach, na jakich w b. zaborze rosyjskim zorganizowana jest władza polityczna w Warszawie, Łodzi i innych.

Odnośnie kompetencji karno-administracyjnej należało w art. 1 Rozporządzenia z 5 listopada 1920 r. (Dz.Urz. Z.T.P. i E. Nr 4, poz. 30) wyłączyć p. a) art. 1, gdyż dawny Zarząd T.P. i E. nie obejmował terytorium Litwy Środkowej, natomiast uwzględnić normy prawne i rozporządzenia władz Litwy Środkowej, które w myśl art. 3 Ustawy z 6 kwietnia 1922 r. pozostają nadal w mocy oraz Rozporządzenia wydane przez Delegata Rządu w zakresie uprawnień wynikających z obowiązujących ustaw.

W ścisłym związku z organizacją władz administracyjnych I-szej instancji pozostaje sprawa kosztów podróży i diet urzędników resortowych Ministerstw. Koszta te w sposób niewłaściwy obciążają etat Min. Spraw Wewnętrznych, wskutek czego nie tylko powiększa się nieproporcjonalnie odnośna pozycja wydatków budżetu Min. Spraw Wewnętrznych, ale zarazem zaciera zupełnie pod względem budżetowym obraz czynności resortowych Ministerstw i akcji przez nie podejmowanych, gdyż wszystkie koszty komisyjne wykazywane są w budżecie Min. Spraw Wewnętrznych. Z tego powodu Ministerstwo Spraw Wewnętrznych proponuje odpowiednie zmiany, a taką samą zmianę wprowadza jednocześnie do projektu Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie organizacji władzy administracyjnej II-ej instancji na obszarze Ziemi Wileńskiej.

Ustawa o ustanowieniu Ministra Reform Rolnych

Ustawa o ustanowieniu Ministra Reform Rolnych.

Art. 1.

Ustanawia się Ministra Reform Rolnych, do zakresu działania którego należą sprawy przebudowy ustroju rolnego.

Art. 2.

Szczegółowy zakres działania Ministra Reform Rolnych, organizację podległych mu urzędów ziemskich tudzież tryb postępowania w tych urzędach określa osobna ustawa.

Art. 3.

Wykonanie ustawy niniejszej powierza się Prezydentowi Ministrów i Ministrowi Reform Rolnych.

Art. 4.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Załącznik [6a]

Uzasadnienie [ustawy o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji Urzędów Ziemskich]

Uzasadnienie.

Półtoraroczna praktyka Urzędów Ziemskich po ich reorganizacji na zasadzie Ustawy z dn. 6/VII 20 r. o organizacji Urzędów Ziemskich (Dz.U. RP z 1920 r. Nr 70 poz. 461) wysunęła konieczność bardzo znacznych zmian i uzupełnień w przedmiocie organizacji i kompetencji tych Urzędów, zwłaszcza że należało uwzględnić i Ustawę Konstytucyjną z dn. 17/III 21 r. oraz zmodyfikować przepisy przejściowe. Ponieważ wskutek tak zupełnie odrębnych celów Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych i Urzędów Ziemskich, zgodnie z art.art. 43 i nast. Ust. Konst. Urzędy Ziemskie stosownie do Uchwały Rady Ministrów winny być wyodrębnione w osobne Ministerstwo z Ministrem na czele, co wymagało również wprowadzenia wielu zmian w poprzedniej Ustawie z dn. 6/VII 20 r., ta ostatnia musi być uchylona z jednoczesnym uchwaleniem nowej Ustawy o zakresie działania Ministra Reform Rolnych i o organizacji Urzędów Ziemskich.

Art. 1 określa ogólnie zakres działania Ministra Reform Rolnych.

Art. 2, odpowiadający art. 3 dawnej Ustawy, który kompetencję G.U.Z. podawał niedokładnie, szczegółowo określa zakres działania Ministra Reform Rolnych. Między innymi art. ten wylicza w punktach f i g sprawy, które na mocy innych Ustaw i Rozporządzeń obecnie również należą do kompetencji Urzędów Ziemskich, w punkcie C – czynności b. władz na terenie b. zaborów pruskiego i austriackiego należące obecnie do kompetencji Urzędów Ziemskich i w punkcie D – sprawy likwidacyjne b. państwowych banków agrarnych, a to wskutek przyłączenia do Rzeczypospolitej różnych dzielnic i utworzenia Państwowego Banku Rolnego.

Art. 3 ustanawia zastępcę Ministra Reform Rolnych – Podsekretarza Stanu.

Art. 4, traktujący o kompetencji Głównej Komisji Ziemskiej powtarza treść art. 8 dawnej Ustawy z pewnymi redakcyjnymi poprawkami.

Art. 5. nadaje Podsekretarzowi Stanu prawo przewodniczenia w Głównej Komisji Ziemskiej, logicznie wypływające z treści art. 3 Ustawy.

Art. 6, traktujący o komplecie Głównej Komisji Ziemskiej, uzupełnia art. 10 dawnej Ustawy w zgodzie z treścią art. 5 niniejszego projektu i zawiera zmiany wysunięte przez życie i dotychczasową praktykę. Przede wszystkim wprowadza zamiast jednego członka, delegowanego obecnie przez Prezesa G.U.Z., posiadającego uzdolnienie na urząd sędziowski, dwóch członków, delegowanych przez Ministra Reform Rolnych, a zatem wzmacnia w Komisji żywiół obznajmiony z prawodawstwem agrarnym i stosunkami agrarnymi oraz zmienia dotychczasowy tryb powoływania do Komisji przedstawicieli rolników. Delegowanie do Głównej Komisji Ziemskiej członków-rolników przez Sejm, przyjęte w Ustawie z dn. 6/VII 20 r. o org. urz. ziem., stanowi w gruncie rzeczy ingerencję władzy ustawodawczej w sferę konkretnej działalności władzy wykonawczej, co niewątpliwie jest sprzeczne z ogólnym duchem Konstytucji, poza tym stwarza nader nieokreślone położenie delegowanych przez Sejm członków pod względem służbowym i odpowiedzialności za urzędowanie w stosunku do Ministra Reform Rolnych, jedynie odpowiedzialnego za całokształt działalności podległych mu organów, a więc i Głównej Komisji Ziemskiej. Wobec tego zachodzi konieczność ujednostajnienia trybu powoływania członków-rolników do Głównej Komisji Ziemskiej z ogólnym trybem powoływania ich do Okręgowych Komisji Ziemskich. Ponadto ze względów praktycznych ustanawia się kilku zastępców delegatów Ministerstw Sprawiedliwości oraz Rolnictwa i Dóbr Państwowych. Wreszcie czas kadencji członków Komisji, wymienionych w pp. a, b, c, określa się terminem aż do odwołania w celu uniknięcia możliwych nieporozumień i wątpliwości w wypadkach, gdy członek Komisji przestał spełniać ten swój stały urząd, względnie zawód, z racji pełnienia którego został powołany na członka Komisji.

Art. 7 ustanawia dwojaki niezbędny skład orzekający Głównej Komisji Ziemskiej: zwiększony (7 osób), to jest wymagający obecności przedstawicieli rolników w sprawach wynikających z Ustawy o wykonaniu reformy rolnej

z racji specjalnego zainteresowania się tymi sprawami społeczeństwa, i normalny (5 osób) – dla rozstrzygnięcia spraw pozostałych, w których przeważają kwestie fachowo-prawne.

Art. 8 zawiera przepis art. 12 Ust. z dn. 6/VII 1920 r. z poprawkami redakcyjnymi, ponadto w myśl art. 73 Ust. Konstytuc. uzgodniony z projektem Ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym.

Art. 9 odpowiada art. 13 dawnej ustawy w poprawnej redakcji.

Art. 10 w porównaniu z art. 14 dawnej ustawy rozszerza prawa Prezesa O.U.Z. co do mianowania urzędników do IX st.śł. włącznie zgodnie z art. 17 ust. z dn. 17/II 22 o państwowej służbie cywilnej oraz określa uprawnienia urzędników, delegowanych przez Ministra Reform Rolnych do pełnienia obowiązków Prezesów O.U.Z., a to w celu uniknięcia wątpliwości, czy pełniącemu obowiązki Prezesa O.U.Z. przysługują prawa tego ostatniego, w szczególności zaś przewodniczenia w Okręgowej Komisji Ziemskiej.

Art. 11 stanowi poprawiony redakcyjnie art. 15 dawnej Ustawy, z którego skreślono drugą część punktu a, zawierającą nieaktualny dzisiaj przepis przejściowy.

Art. 12 zawiera przepis o trybie i terminie odwołania od decyzji O.U.Z. do Ministra Reform Rolnych, niezbędny wobec art. 71 Ust. Konst.

Art. 13 w celu uproszczenia procedury nabycia parceli na zasadzie Ust. z dn. 15/VII 20 r. o wyk. ref. rol. oraz uniknięcia znacznych kosztów notarialnych nadaje decyzjom Okręgowych Urzędów Ziemskich skutki prawne aktów umów o przeniesieniu własności i moc tytułów do wpisów hipotecznych.

Art. 14 odpowiada art. 16 dawnej Ustawy z redakcyjnymi zmianami.

Art. 15 w porównaniu z art. 17 dawnej Ustawy ze względów praktycznych ustanawia kilku zastępców delegata Ministra Sprawiedliwości i Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwa. Z powodu dotkliwego braku kandydatów z kwalifikacjami sędziowskimi zmniejsza cenzus dla członka-prawnika, urzędnika O.U.Z., daje możliwość zastępowania go w razie konieczności przez oddelegowanych na posiedzenie przez Ministra Reform Rolnych urzędników również z wykształceniem prawniczym, wreszcie analogicznie do art. 6 projektu niniejszej ustawy wskazuje termin kadencji dla członków Komisji spośród urzędników.

Art. 16 ustala zastępstwo Prezesa O.U.Z., jako przewodniczącego w Okręgowej Komisji Ziemskiej stosownie do art. 15 niniejszej ustawy i wymagań życia.

Art. 17 jest artykułem 19 dawnej Ustawy, który uległ poprawkom redakcyjnym.

Art. 18 odpowiada art. 20 dawnej ustawy z redakcyjnymi zmianami.

Art. 19 i 20 zawierają ogólne zasady postępowania w Głównej i Okręgowych Komisjach Ziemskich. Mianowicie należało wyraźnie zaznaczyć w Ustawie bezspornie wypływający z jej ducha, stosowany zresztą w praktyce, przepis, że przewód w Komisjach Ziemskich nie jest procesem cywilno-sądowym, lecz postępowaniem administracyjnym, z czego wypływa prawo Komisji przeprowadzenia wszelkich dowodów z urzędu oraz prawo Głównej Komisji Ziemskiej

zmieniania lub znoszenia z urzędu orzeczeń Okręgowych Komisji Ziemskich i w części niezaskarżonej, o ile te ostatnie orzeczenia obrażają przepisy prawa. Zgodnie z dotychczasową praktyką i charakterem rozpoznawanych przez Komisje Ziemskie spraw wprowadza się do ustawy przepis o podziale posiedzeń Komisji na jawne i niejawne bez udziału stron, tam gdzie właściwie chodzi o formalne załatwienie sprawy, nadając jednocześnie przewodniczącemu Komisji dla zagwarantowania prawidłowego biegu rozpraw pełną władzę dyskrecyjną, przysługującą w Sądach przewodniczącym.

Art. 21 traktuje o trybie doręczania zawiadomień i wezwań na posiedzenie Głównej i Okręgowych Komisji Ziemskich, tudzież orzeczeń tych Komisji.

Art. 22 traktuje o wynagrodzeniu świadków i rzeczoznawców wzywanych na posiedzenie Komisji i w ogóle kosztach przewozu oraz nadaje Komisjom prawo nakładania na świadków i rzeczoznawców grzywny w razie ich niestawienia bez usprawiedliwionych powodów, tudzież przesłuchiwania świadków pod przysięgą za pośrednictwem sądów.

Art. 23 odpowiada art. 21 dawnej Ustawy z redakcyjnymi poprawkami.

Art. 24 odpowiada art. 22 dawnej Ustawy, odpowiednio zmienionemu do przepisu art. 10 projektu niniejszej Ustawy.

Art. 25 w porównaniu z odpowiadającym mu art. 23 dawnej Ustawy, prócz poprawek redakcyjnych, odpowiednio uzupełnia się wskutek tego, że do kompetencji Powiatowego Urzędu Ziemskiego (Komisarza Ziemskiego) należy decydowanie w pewnej ^asferzy^a spraw: w Małopolsce udzielania w pierwszej instancji zezwoleń na przeniesienie własności rustykalnych nieruchomości ziemskich, w b. Kongresówce zaś udzielanie zaświadczeń o charakterze zezwoleń o nabywaniu gruntów i osad tzw. włościańskich.

Art. 26 zawiera przepis o trybie i terminie odwołań od zarządzeń Powiatowego Urzędu Ziemskiego, niezbędny wobec art. 73 Ustawy Konst.

Art. 27 zostaje uzgodniony z treścią art. 23, głoszącego, że kompetencja jednego Powiatowego Urzędu Ziemskiego może rozciągać na kilka powiatów.

Art. 28 traktujący o składzie Powiatowej Komisji Ziemskiej w porównaniu z art. 23 dawnej Ustawy wprowadza ze względów praktycznych zastępców członków, delegowanych przez Prezesa Sądu Okręgowego i przez Sejmik oraz ustanawia termin kadencji członków Komisji poszczególnych kategorii.

Art. 29 stanowi powtórzenie art. 27 dawnej Ustawy z zastrzeżeniem, że posiedzenia Powiatowych Komisji Ziemskich, jako ciał doradczych są niejawne.

Art. 30 stanowi, kto mianowicie powołuje Gminne Komisje Ziemskie, z ilu członków składają się one, skąd ci członkowie zostają powoływani, jaki jest termin ich kadencji. Artykuł ten głosi również zasady, że nie jest konieczne powoływanie Gminnych Komisji Ziemskich w gminach, w których do przeprowadzenia reformy rolnej jeszcze nie przystąpiono, oraz że posiedzenia Komisji, jako ciała doradcze są niejawne. Wreszcie wobec wypadków nadużyć i przekroczenia

przez niektóre Gminne Komisje Ziemskie swych kompetencji niezbędnym było podanie Prezesowi O.U.Z. prawa rozwiązania Gminnej Komisji Ziemskiej przed upływem jej kadencji.

Art. 31 rozstrzyga kwestię wynagrodzenia na udział w posiedzeniach Głównej i Okręgowych Komisjach Ziemskich, tudzież wobec pierwszorzędnej wagi zadań Urzędów Ziemskich i specjalnie ekonomicznego ich charakteru przewiduje dodatkowe wynagrodzenie do uposażenia służbowego urzędników ziemskich.

Art. 32 rozstrzyga nieuregulowaną dotychczas kwestię stosunku i odpowiedzialności służbowej członków Komisji Ziemskich spośród przedstawicieli społeczeństwa z powodu pełnienia przez nich obowiązków służbowych, stanowiąc zasadę, że z powodu wykonywania swych obowiązków ponoszą oni odpowiedzialność na równi z urzędnikami państwowymi.

Art. 33 w celu zwiększenia szczytłych dochodów skarbu i treści art. 6 Konstytucji ustawowo upoważnia Ministra Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrem Skarbu do wydania rozporządzenia w sprawie pobierania opłat za czynności w Urzędach Ziemskich, w zakresie prac technicznych oraz za prace, wykonywane na szczególne zamówienie stron poza normalnym postępowaniem, o ile te ostatnie nie podlegają opłatom stemplowym.

Art. 34 ustala sposób i procedurę wykonania prawomocnych orzeczeń Głównej i Okręgowych Komisji Ziemskich tudzież decyzji zarządzeń Okręgowych Urzędów Ziemskich.

Art. 35, odpowiadający art. 29 i 30 dawnej Ustawy, zostaje uzgodniony z art. 2 p.p. f i g projektu niniejszej Ustawy.

Art. 36 w porównaniu z odpowiadającym mu przepisem przejściowym art. 31 dawnej Ustawy dokładnie określa sprawowanie funkcji zniesionych przez Ustawę z dn. 6/VII 1920 r. o organizacji Urzędów Ziemskich władz agrarnych w Małopolsce przez Ministra Reform Rolnych oraz Urzędy i Komisje Ziemskie.

Art. 37, odpowiadający przepisowi przejściowemu art. 32 dawnej Ustawy, dokładnie od tego ostatniego artykułu określa sprawowanie przez Urzędy i Komisje Ziemskie funkcji b. Komisji Ministerialnej dla operacji agrarnych i zaprzysiężonych Komisarzy miejscowych.

Art. 38, odpowiadający przepisowi przejściowemu art. 33 dawnej Ustawy, zostaje uzgodniony z ogólnymi przepisami ustawodawstwa agrarnego, w szczególności zaś z art. art. 2 punkt c i 11 punkt a niniejszej Ustawy, stosownie do których regulowanie obrotu ziemią zasadniczo należy do kompetencji Urzędów Ziemskich, nie ma więc potrzeby pozostawiać kontroli nad obrotem ziemią, nawet rustykalną, organom przejściowym, jakim są Powiatowe Komisje Obrotu Ziemią, które jednocześnie kasują się.

Art. 39 w porównaniu z przepisem przejściowym art. 34 dawnej Ustawy, po której wydaniu nastąpił szereg zarządzeń Rządu, które skasowały Urząd Osadniczy w Poznaniu i utworzyły Okręgowy Urząd Ziemski w Poznaniu wraz

z Okręgową Komisją Ziemską, przelewając na te Urzędy i Komisje Ziemskie kompetencje b. władz agrarnych, zawiera szczegółowe przepisy, jakie Urzędy i Komisje Ziemskie pełnią czynności b. władz agrarnych, uzupełniony zgodnie z treścią art. 73 Ustawy Konst.

Art. 40, odpowiadający przepisowi przejściowemu art. 35 dawnej Ustawy, w porównaniu z tym ostatnim został zmieniony wskutek uchwalonego przez Radę Ministrów utworzenia urzędu Ministra Reform Rolnych oraz zgodnie z treścią art. 73 Ust. Konst.

Art. 41 zawiera niezbędny przepis o przejściu dotychczasowych uprawnień i obowiązków Prezesa G.U.Z. oraz G.U.Z. na Ministra Reform Rolnych tudzież o ciągłości mandatów członków Komisji Ziemskich wypływających z przepisów Ustawy z dn. 6/VII 1920 r. do chwili mianowania członków tych Komisji na zasadzie niniejszej ustawy.

Art. 42 w porównaniu z odpowiadającym mu art. 32 dawnej Ustawy wprowadza słuszną innowację, głoścąc, że wydawanie rozporządzeń wykonawczych w ogóle, dotyczących niniejszej Ustawy, należy do Ministra Reform Rolnych w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

PROTOKÓŁ
99-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 11 września 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamiński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	generał porucznik Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych	Mieczysław Rybczyński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Podsekretarz Stanu Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Władysław Ludkiewicz

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia Rady Ministrów z 7 września 1922 r.
2. Uchwalono załączone wnioski Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie
  - a) nadania André Maginot, ministrowi wojny Rzeczypospolitej Francuskiej, Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski”,
  - b) nadania J.K.W. księciu Karolowi, następcy tronu rumuńskiego, Orderu „Orła Białego” – (załączniki 1 i 2).
3. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie zmiany przepisów o dietach i kosztach podróży (załącznik 3) z tą zmianą, że rozporządzenie ma obowiązywać z dniem 1 września.
4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia obywatelowi Stanów Zjednoczonych Janowi Kisielewskiemu na nabycie od Józefa Zwolińskiego nieruchomości ziemskiej (załącznik 4).
5. Uchwalono załączony projekt ustawy Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu o stanowiskach oficerskich w Polskiej Marynarce Handlowej (załącznik 5).

6. Uchwalono załączony projekt ustawy Ministra Spraw Wewnętrznych w przedmiocie ustanawiania opłat za czynności urzędników stanu cywilnego w zakresie prowadzenia aktów stanu cywilnego (metryk) (załącznik 6).

7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie powołania członków wojewódzkich komisji oszczędnościowych spoza urzędników (załącznik 7).

8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie przyznania Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych dodatkowego kredytu w wysokości 500 000 000,- marek na cel pomocy rolnej dla repatriantów (załącznik 8).

9. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską, a mianowicie powiaty: wileński, oszmiański, święciański, trocki i brasławski mocy obowiązującej ustawy z 23 marca 1920 r. o nadzorze nad przedstawicielami bankowymi i kantorami wymiany (Dz.Ust. Nr 30, poz. 175) (załącznik 9).

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie oszacowania gruntu wywłaszczonego na rzecz przebudowy Węzła Warszawskiego kolejowego, należącego do Józefa Rudnickiego we wsi Mokry Łąk gminy Okuniew powiatu warszawskiego (załącznik 10).

11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie budowy normalnotorowej bocznicy kolejowej od stacji Zgierz do fabryk Spółki Akcyjnej „Przemysł Chemiczny w Polsce” w Zgierzu (załącznik 11).

12. Uchwalono wniesiony przez Prezesa Rady Ministrów projekt ustawy o zasadach samorządu województw lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego²⁵⁷ (załącznik 12).

13. Na wniosek Ministra Spraw Wojskowych o reasumpcję uchwały Rady Ministrów z 4 września 1922 r. w przedmiocie częściowej zmiany statutu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Wojskowych Rada Ministrów uchyliła uchwałę z 4 września 1922 r. w przedmiocie częściowej zmiany statutu organizacyjnego Ministerstwa Spraw Wojskowych, dotyczącego kwestii podporządkowania Szefa Administracji armii, upoważniła natomiast Ministra Spraw Wojskowych do wprowadzenia w miarę jego uznania tytułem próby organizacji przewidzianej uchwałę z 4 września.

14. Rada Ministrów na wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemiańskiego uchwaliła wnieść do Sejmu projekt potwierdzenia uchwały Sejmu Wileńskiego o nadaniu generałowi Żeligowskiemu ośrodka obszaru do 180 hektarów z parcelowanych majątków, przeznaczonych na cele reformy rolnej, na ogólnych zasadach nadawania ziemi zasłużonym wojskowym, obowiązującym na Ziemi Wileńskiej.

15. Tajny. W sprawie posła Hasbacha.

---

²⁵⁷ Komisji opracowującej tę ustawę – mającą uczynić zadość złożonym przez rząd polski zobowiązaniom wobec mocarstw zachodnich – przewodniczył historyk prof. Michał Bobrzyński.

Rada Ministrów uznała za niemożliwe anulowanie zastosowanego przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego prawa przedkupu do majątku „Piwnice” na Pomorzu.

16. Uchwalono załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o mianowanie Antoniego Ryniewicza kuratorem okręgu szkolnego wołyńskiego (załącznik 13).

17. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie przeniesienia Polski do wyższej klasy kosztów przypadających z jej udziału w Lidze Narodów (załącznik 14).

Posiedzenie zamknięto o 8 wieczorem.

fJ. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na przedstawienie Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” kl. I p. André Maginot.
2. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Orderu „Orła Białego” J.K.W. Księżu Karolowi Rumuńskiemu.
3. Wniosek nagły Ministra Skarbu w przedmiocie zmiany przepisów o dietach i kosztach podróży.
4. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi St[anów] Zjednoczonych p. Janowi Kisielewskiemu na nabycie od p. Józefa Zwolińskiego [majątku ziemskiego pod nazwą Folwark Dąbrówka i osada Karczma Turzynek, położonego w gminie Raciążek, powiatu niezawskiego]²⁵⁸.
5. Ustawa o stanowiskach oficerskich w Polskiej Marynarce Handlowej²⁵⁹.
6. Ustawa w przedmiocie ustanawiania opłat za czynności urzędników stanu cywilnego w zakresie prowadzenia aktów stanu cywilnego (metryk)²⁶⁰.
7. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie powołania członków Wojewódzkich Komisji Oszczędnościowych spoza urzędników.
8. Wniosek nagły Ministra Skarbu w przedmiocie przyznania Ministerstwu Rolnictwa dodatkowego kredytu w wysokości 500 000 000 mk na cele pomocy rolnej dla repatriantów.
9. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską, a mianowicie powiaty: wileński, oszmiański, święciański, trocki i brasławski mocy obowiązującej ustawy z dnia 23 marca 1920 roku o nadzorze nad przedsiębiorstwami bankowymi i kantorami wymiany (Dz.Ust. Nr 30, poz. 175)²⁶¹.

---

²⁵⁸ Nie publikuje się.

²⁵⁹ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 6 lipca 1923 r. o stanowiskach oficerskich w polskiej marynarce handlowej, Dz.U. RP 1923, nr 75, poz. 588.

²⁶⁰ Nie publikuje się.

²⁶¹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 września 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 23 marca

10. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie oszacowania gruntu wywłaszczonego na rzecz przebudowy Węzła Warszawskiego kolejowego, należącego do Józefa Rudnickiego we wsi Mokry Łąk, gm. Okuniew, powiatu warszawskiego²⁶².
11. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie budowy normalnotorowej bocznicy kolejowej od stacji Zgierz do fabryk Spółki Akcyjnej „Przemysł Chemiczny w Polsce” w Zgierzu²⁶³.
12. Ustawa o zasadach samorządu województw lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego²⁶⁴.
13. Wniosek [Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego] o mianowanie p. Antoniego Ryniewicza kuratorem okręgu szkolnego wołyńskiego²⁶⁵.
14. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie przeniesienia Polski do wyższej klasy kosztów przypadających z jej udziału w Lidze Narodów.
15. [Podanie Erwina Hasbacha, zamieszkałego w Bierzgowach, pow. toruński w sprawie rewizji decyzji Głównego Urzędu Ziemskiego z dnia 16 I 1922 r. dotyczącej zastosowania prawa przedkupu do majątku Piwnica, pow. toruńskiego]²⁶⁶.

Załącznik 1

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na przedstawienie Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie nadania orderu „Odrodzenia Polski” kl. I p. André Maginot

.... września 2
P.D.2999/22

WNIOSEK
Ministra Spraw Zagranicznych
na przedstawienie Ministra
Spraw Wojskowych w przedmiocie
nadania Orderu „Odrodzenia
Polski” kl. I p. André Maginot.

1920 r. o nadzorze nad przedsiębiorstwami bankowymi i kantorami wymiany, Dz.U. RP 1922, nr 78, poz. 713.

²⁶² Nie publikuje się.

²⁶³ Nie publikuje się.

²⁶⁴ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 26 września 1922 r. o zasadach powszechnego samorządu wojewódzkiego, a w szczególności województwa lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego, Dz.U. RP 1922, nr 90, poz. 829. Ustawa nie weszła nigdy w życie z powodu niewydania przez odpowiednich ministrów rozporządzeń wykonawczych.

²⁶⁵ Nie publikuje się.

²⁶⁶ Nie publikuje się. W tomie 19 Protokołów posiedzeń Rady Ministrów załącznik ten, jako załącznik do punktu 15, został zamieszczony po załączniku 12, a przed 13.

UZASADNIENIE

P. André Maginot, Minister Wojny Rzeczypospolitej Francuskiej, w związku z podróżą Szefa Sztabu Generalnego Polskiego do Francji na manewry Armii Francuskiej z powodów natury politycznej zdaniem p. Ministra Spraw Wojskowych powinien otrzymać odznaczenie.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy art. 13 Ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa p. André Maginot do nadania Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski”.

Minister Spraw Zagranicznych

Rada Ministrów uchwaliła
Warszawa, dnia

Prezydent Ministrów

Załącznik 2

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Orderu „Orła Białego” J.K.W. Księżu Karolowi Rumuńskiemu

.... września 2
P.D.2983/22

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych
w przedmiocie nadania Orderu
„Orła Białego” J.K.W. księżu
Karolowi Rumuńskiemu.

UZASADNIENIE.

J.K.W Książę Karol – Następca Tronu Rumuńskiego w związku z podróżą p. Naczelnika Państwa do Rumunii powinien otrzymać odznaczenie.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy art. 11 Ustawy o ustanowieniu orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa J.K.W. Księcia Karola – Następę Tronu Rumuńskiego do nadania Orderu „Orła Białego”.

Minister Spraw Zagranicznych

Rada Ministrów uchwaliła
Warszawa, dnia

Prezydent Ministrów

Wniosek nagły Ministra Skarbu w przedmiocie zmiany przepisów o dietach i kosztach podróży

MINISTERSTWO SKARBU

L. 2332/Pr.W.A.

Wniosek nagły Ministra Skarbu
w przedmiocie zmiany przepisów o dietach i kosztach podróży.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia .... 1922 r.

w sprawie zmiany przepisów o dietach i kosztach podróży²⁶⁷.

Uzasadnienie.

Skutkiem znacznej zmiany stosunków drożyznianych od 1 maja 1922 r. do chwili obecnej zachodzi nieodzowna konieczność podwyższenia dotychczasowych diet o 100%.

Warszawa, dnia 9 września 1922 r.

MINISTER SKARBU

Załącznik 7

Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie powołania członków Wojewódzkich Komisji Oszczędnościowych spoza urzędników

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 25 sierpnia 1922 r.

Komisja Oszczędnościowa

WNIOSEK MINISTRA SKARBU NA RADE MINISTRÓW

w przedmiocie powołania członków Wojewódzkich Komisji
Oszczędnościowych spoza urzędników.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

W myśl Rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 5 I 1922 r. na członków Komisji Oszczędnościowych Wojewódzkich spoza urzędników powołuje się:

---

²⁶⁷ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 lutego 1923 r. w sprawie zmiany przepisów o dietach i kosztach podróży, Dz.U. RP 1923, nr 15, poz. 100.

Do Komisji Oszczędnościowej Województwa Warszawskiego:

- p. Manteuffla Mariana, prezesa Banku w Warszawie
- p. Kiersnowskiego Kazimierza, kierownika wydz. Tow. Kredyt. Przemysłu Polskiego w Warszawie
- p. Pułjanowskiego Antoniego, dyrektora Tow. Kredyt. m. Warszawy.

Komisji Oszczędnościowej Województwa Białostockiego:

- p. Dobrzyńskiego Wacława, adwokata w Białymstoku
- p. Otto Władysława, radcę prawnego Magistratu w Białymstoku
- p. Kostię Witolda, dyr. Warsz. Tow. Ubezpiecz. w Białymstoku.

Do Komisji Oszczędnościowej Województwa Tarnopolskiego:

- p. Oskwarka Jana, dyr. P.K.K.P. w Tarnopolu
- p. Dr. Pohoreckiego Stanisława, adwokata w Tarnopolu
- p. Dr. Czykaluka Stanisława, adwokata " "

Do Komisji Oszczędnościowej Województwa Poznańskiego:

- p. Dr. Wlazłę Leonarda, adwokata w Poznaniu
- p. Dziembowskiego Kazimierza, Syndyka Banku Ziemiań w Poznaniu
- p. Filipowicza Teodora, dyr. Spółki Stolarskiej w Poznaniu.

UZASADNIENIE.

Wymienionych kandydatów stawiają Wojewodowie, jako prezesi Komisji Oszczędnościowych Wojewódzkich, uznając współpracę tych osób za bardzo pożądaną przy ocenie celowości urzędowania różnych resortów administracji państwowej tudzież w opiniowaniu o możliwości osobowych redukcji i rzeczowych oszczędności w urzędach lokalnych.

O proponowanych członkach Kom. Wojew. można podać następujące wzmianki:

P. M. Manteuffel zajmował szereg lat stanowisko w Banku Handlowym w Warszawie, Radomiu i Łodzi, był Dyrektorem Departamentu Kredytowego w Ministerstwie Skarbu, obecnie jest prezesem Banku Stołecznego w Warszawie.

P. K. Kiersnowski, były adwokat, rejent i sędzia. Był w administracji na stanowisku st. referenta. obecnie jest kierownikiem Wydziału Pożyczek w Towarzystwie Kredytowym Przemysłu Polskiego w Warszawie.

P. A. Pułjanowski uczestniczył już w pracach Warszawskiej Komisji Oszczędnościowej Wojew.

P. W. Dobrzyński brał już udział w Białostockiej Komisji Oszczędnościowej.

P. Wł. Otto, były prokurator Sądu Okręgowego, absolwent Uniwersytetu Paryskiego, obecnie zajmuje stanowisko radcy prawnego w Magistracie Białostockim.

P. W. Kostia, długoletni dyrektor Banku, zasłużony działacz społeczny, obecnie Dyrektor Banku Jeneralnej Reprezentacji Warsz. Tow. Ubezpieczeń w Białymstoku.

P. Dr. Pohorecki, senior adwokatury tarnopolskiej, znawca stosunków administracyjnych, sądowych i skarbowych.

P. Dr Czykaluk, prawnik i członek Dyrekcji Kasy Oszczędności w Tarnopolu.
P. Dr Wlazło, b. kierownik Urzędu Walki z Lichwą, zna stosunki administracyjne w Poznaniu.

P. Dr Dziembowski, b. naczelnik wydziału administracyjnego Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej, obecnie syndyk Banku Ziemian w Poznaniu.

P. Filipowicz, jako dyrektor wielkiego przedsiębiorstwa ma wydatny kontakt bezpośredni z władzami. Spostrzeżenia i doświadczenia jego mogą być więc spożytkowane z korzyścią w Komisji Oszczędnościowej.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

Załącznik 8

Wniosek nagły Ministra Skarbu w przedmiocie przyznania Ministerstwu Rolnictwa dodatkowego kredytu w wysokości 500 000 000 mk na cele pomocy rolnej dla repatriantów

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU
w przedmiocie przyznania Ministerstwu Rolnictwa dodatkowego kredytu w wysokości 500 000 000 mk na cele pomocy rolnej dla repatriantów.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Przyznaje się Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych dodatkowy kredyt w wysokości 500 000 000 mk na cele udzielenia pomocy rolnej dla repatriantów.

Fundusz ten przekazany zostanie do Banku Rolnego, który udzielać będzie pożyczek z tego funduszu na podstawie dyspozycji Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Uzasadnienie:

W roku bieżącym wróciło do kraju około 20 000 rodzin repatriantów, bez jakichkolwiek zasobów materialnych, zastając swe dawne gospodarstwa w stanie zupełnego zniszczenia, a pola leżące odłogiem.

Celem przyjsia z pomocą repatriantom, a w szczególności celem umożliwienia im uprawiania i zasiania pól, co w korzystny sposób wpłynie na wzmożenie produkcji rolnej, należy stworzyć fundusz, z którego udzielać się im będzie zwrotnych pożyczek w gotówce lub naturze.

Warszawa, dn. 20 sierpnia 1922 r.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie przeniesienia Polski do wyższej klasy kosztów przypadających z jej udziału w Lidze Narodów

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych
na Radę Ministrów
w przedmiocie przeniesienia Polski
do wyższej klasy kosztów przypadających
z jej udziału w Lidze Narodów.

Zaklasyfikowanie Polski na 15 jednostek w stosunku do 35 jednostek Czechosłowacji i Jugosławii oraz 40 Rumunii bezwarunkowo nie odpowiada stanowisku, jakie Polska zajmować pragnie i powinna na forum Ligi, zwłaszcza wobec naszych starań o zaliczenie Polski do 8-u najbardziej uprzywilejowanych państw i wobec możliwości wysunięcia naszej kandydatury do Rady²⁶⁸. Ze względu na poważne argumenty natury politycznej koniecznym jest, abyśmy zostali zaklasyfikowani według jednej skali z Czechosłowacją, Jugosławią i Rumunią na 35 jednostek (775 571 fr. zł) z warunkiem, że Deklaracja uzyskałaby prowizoryczne obniżenie dla Polski o 10 jednostek, tj. mniej więcej 122 000 fr. zł na mocy nowego czynnika dewastacyjnego, wprowadzonego przez Francuzów pod nazwą „Devastation Materielles caussés par la guerre”. Czynniki ten został zastosowany do Belgii, Francji, Włoch, Rumunii, Jugosławii, Estonii, Łotwy i Persji.

Wobec tego Rada Ministrów uchwalić raczy:

Uwzględniając motywy polityczne, Rząd godzi się na zaklasyfikowanie Polski w skali równej z Państwami Małej Ententy²⁶⁹ co do kosztów przypadających z tytułu jej udziału w Lidze Narodów, tj. na 35 jednostek z prowizoryczną redukcją 10-u jednostek na mocy czynnika dewastacyjnego, w zamian za dawnych 15 jednostek.

Wniosek powyższy uchwalono na
posiedzeniu Rady Ministrów z
dn. .... 1922 r. ....

²⁶⁸ Rada składała się z dziewięciu państw – w tym czterech wielkich mocarstw (Francja, Wielka Brytania, Włochy i Japonia) mających członkostwo stałe oraz pięciu państw wybieranych dorocznie przez Zgromadzenie Ogólne (liczbę tę później rozszerzano). Do grona członków stałych zaproszono Niemcy (1926) i ZSRR (1934).

²⁶⁹ Ugrupowanie regionalne powołane zgodnie z serią bilateralnych traktatów przez trzy państwa: Czechosłowację, Rumunię i Jugosławię w latach 1920–1921, a zwrócone przeciw rewizjonizmowi węgierskiemu. Pomysł wyszedł z Pragi.

protokołu ....
posiedzenia Rady Ministrów.

Warszawa, dnia .... 1922 r.
Prezydent Ministrów

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

20

PROTOKÓŁ

100-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 14 września 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamiński
Minister Spraw Wojskowych	generał porucznik Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych	Mieczysław Rybczyński
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego Dyrektor Departamentu	Jan Adamski
Podsekretarz Stanu Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu Prezydium Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Starszy referent Prezydium Rady Ministrów	dr Teodor Swinarski
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Władysław Ludkiewicz

Posiedzenie otwarto o 5 1/2 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia Rady Ministrów z 11 września br.
2. Tajny. Zajścia i niedomagania administracyjne na Górnym Śląsku.

Z powodu zaburzeń na Górnym Śląsku²⁷⁰ Rada Ministrów przeprowadziła dyskusję nad obecną sytuacją, w której stwierdziła ogólnie, iż stosunki ujawnione podczas ostatnich zajęć wymagają śpiesznego i energicznego działania ze strony Rządu. Przedwyborcza walka polityczna przede wszystkim grup Korfatego i NPR zwalczających się wszelkimi środkami, niedomagania aprowizacyjne

---

²⁷⁰ Aluzja do wystąpień antypolskich i protestów niemieckiej ludności Górnego Śląska przeciwko decyzji Konferencji Ambasadorów o podziale terytorium poplebiscytowego, która weszła w życie w czerwcu 1922 r.

i kolejowe, trudności z walutą niemiecką i za małą sprężystość władz administracyjnych – wszystkie te czynniki przyczyniły się do wytworzenia na Górnym Śląsku obecnej ciężkiej sytuacji, z której korzystają żywioły wywrotowe, aby prowadzić robotę antypaństwową. Potrzebna zatem jest przede wszystkim sprężysta administracja pod każdym względem. Czynniki miejscowe domagają się wysłania Delegata Rządu z daleko idącymi pełnomocnictwami, jak i zaprowadzenia sądów doraźnych.

W zakresie zarządzeń, które muszą być wydane ze strony Rządu wysuwa się na pierwszy plan wydelegowanie członka Rządu, który ujmie całokształt administracji. Rada Ministrów postanowiła oddelegować Ministra Pracy i Opieki Społecznej, który zaopatrzony w pełnomocnictwa uda się bezzwłocznie na Górny Śląsk. Zastąpienie wojewody Rymera, który przy zajściach okazał, że nie sprostał zadaniu, osobą energiczną i fachową uważa Rada Ministrów za konieczne i postanowiła przygotować ustąpienie wojewody Rymera. Zastępca wojewody Żurawski winien również być zastąpiony sprężystym urzędnikiem administracyjnym.

Winę za niedomagania kolejowe ponosi w wielkiej mierze obecny prezes dykcji kolejowej Sikorski, który mimo że dodano najlepsze siły fachowe do pomocy, nie umie i nie chce z nich korzystać. Zator na wszystkich dworcach kolejowych, który grozi katastrofą, powstał w znacznej mierze przez nieumiejętne kierownictwo ruchu i wymaga jak najszybszego działania. Rada Ministrów postanowiła na wniosek Ministra Kolei Żelaznych zwolnić natychmiast obecnego prezesa dykcji kolejowej Sikorskiego i zleciła Ministrowi Kolei Żelaznych wydelegować tymczasowo na jego miejsce prezesa dykcji poznańskiej Dobrzyckiego, polecając zarazem Ministrowi Kolei Żelaznych, jako kandydatów na stanowisko prezesa dykcji górnośląskiej, pp. Suchanka, Moskwę lub Landsberga.

Nie uznając natychmiastowe wprowadzenie sądów doraźnych za konieczne, Rada Ministrów w zasadzie uchwaliła załączone rozporządzenie w przedmiocie sądów doraźnych na obszarze górnośląskim województwa śląskiego (załącznik 1), odraczając i uzależniając termin jego ogłoszenia od sprawozdania, które Minister Pracy i Opieki Społecznej złoży Prezesowi Rady Ministrów, po otrzymaniu którego Prezes Rady Ministrów, Minister Spraw Wewnętrznych i Minister Sprawiedliwości zadecydują w imieniu Rządu, czy należy wprowadzić na obszarze górnośląskim województwa śląskiego sądy doraźne.

3. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu w sprawie kredytu dodatkowego dla Ministerstwa Sprawiedliwości (załącznik 2 i 3).

4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w sprawie udzielenia Towarzystwu „Polskie Wystawy Ruchome” koncesji na prawo funkcjonowania Wystawy Pływającej na Wiśle, połączonej z targiem na terenie b. dzielnicy pruskiej (załącznik 4).

5. Uchwalono załączony projekt ustawy w sprawie częściowego zawieszenia art. 47 ustawy z 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich (załącznik 5).

6. Uchwalono załączony projekt ustawy o ochronie obszaru Konstytucji, niektórych organów, godeł oraz stosunków sąsiedzkich Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 6).

7. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie organizacji sądownictwa na Spiszu i Orawie i rozciągnięcia na ten obszar mocy obowiązującej niektórych ustaw i rozporządzeń (załącznik 7) z tym, że przed ogłoszeniem winno nastąpić porozumienie Ministra Sprawiedliwości z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

8. Uchwalono załączone dwa wnioski Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia obywatelowi czechosłowackiemu Udalrykowi Kuczera i obywatelowi Stanów Zjednoczonych d-rowskiemu Stanisławowi Godlewskiemu na nabycie nieruchomości w Polsce (załączniki 8 i 9).

9. Na wniosek Prezesa Rady Ministrów uchwalono

- 1) W miejsce etatu IV stopnia służbowego, przewidzianego dla Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa, ustanowić jeden etat III stopnia służbowego.
- 2) Przedstawienie Panu Naczelnikowi Państwa wniosku o zamianowanie Stanisława Cara szefem Kancelarii Cywilnej w III stopniu służbowym.

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przekazania wojskowości baraków w Oświęcimiu (załącznik 10).

11. Uchwalono załączone wnioski Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przekazania wojskowości budynków klasztoru Benedyktynek w Nieświeżu oraz budynków poklasztornych w Berezwechu (załącznik 11 i 12) z tym, że przejęcie budynków winno nastąpić w takiej formie, aby nie przesądzało praw Skarbu Państwa do owych budynków oraz aby w porozumieniu z Ministrem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zapewniona była ciągłość nauki w szkołach, które się tam mieszczą.

12. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zebrań kontrolnych (załącznik 13).

13. Uchwalono załączony projekt w przedmiocie zmiany przepisów ustawy z 16 grudnia 1906 r. o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszów w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszów w służbie publicznej w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem cesarskim z 25 czerwca 1914 r. i ustawą z 10 czerwca 1921 r. (załącznik 14).

14. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie zmiany ustawy niemieckiej z 20 grudnia 1911 r. o ubezpieczeniu pracowników prywatnych (załącznik 15).

15. Rada Ministrów wybrała podkomisję, złożoną z Prezesa Ministrów, względnie jego delegata, Ministrów: Skarbu, Kolei Żelaznych, Pracy i Opieki Społecznej oraz Poczty i Telegrafów dla rozpatrywania postulatów urzędniczych w ogóle, ustalenia stanowiska wobec związków urzędniczych, zajęcia się koncesjami

uczynionymi w czasie ostatniego strejku pocztowego oraz rozpatrzenia prośby urzędników rozszerzenia korzyści przyznawanych urzędnikom pocztowym i kolejowym na inne resorty.

Wnioski podkomisji we wszystkich powyższych sprawach przedłożone być mają Radzie Ministrów do zatwierdzenia.

O ile rozpatrywane będą sprawy dotyczące specjalnych resortów, a w szczególności wojska, zaproszony będzie do udziału w konferencji odnośny Minister.

Podkomisja przeprowadzi również zasadniczą dyskusję co do systemu uposażeń urzędniczych.

16. Minister Kolei Żelaznych złożył załączone sprawozdanie o pracy taboru normalnotorowego Polskich Kolei Państwowych za kwartał pierwszy 1922 r. (załącznik 16).

17. Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych złożył załączone sprawozdanie o stanie rolnictwa i perspektywach urodzajów (załącznik 17).

Posiedzenie zamknięto o 9 wieczorem.

f]. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie sądów doraźnych na obszarze Górnośląskim Województwa Śląskiego²⁷¹.
2. [Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie udzielenia Zarządowi Centralnemu Ministerstwa Sprawiedliwości kredytu dodatkowego].
3. [Wniosek nagły Ministra Skarbu dotyczący otwarcia kredytów dodatkowych w dziale 2 budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości].
4. Wniosek nagły Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w sprawie udzielenia T-wu „Polskie Wystawy Ruchome” koncesji na prawo funkcjonowania Wystawy Pływającej na Wiśle, połączonej z Targiem na terenie b. Dzielnicy Pruskiej²⁷².
5. Projekt ustawy w sprawie częściowego zawieszenia art. 47 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich (Dz.Ust. RP Nr 72 poz. 494)²⁷³.
- [5a.] Uzasadnienie [projektu ustawy w sprawie częściowego zawieszenia art. 47 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich (Dz.Ust. RP Nr 72 poz. 494)].
6. Ustawa o ochronie obszaru, Konstytucji, niektórych organów, godła oraz stosunków sąsiedzkich Rzeczypospolitej Polskiej²⁷⁴.

---

²⁷¹ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 6 lipca 1922 r. w przedmiocie sądów doraźnych w b. dzielnicy pruskiej i na obszarze górnośląskim Województwa Śląskiego, Dz.U. RP 1922, nr 60, poz. 536.

²⁷² Nie publikuje się.

²⁷³ Nie publikuje się.

²⁷⁴ Nie publikuje się.

7. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie organizacji sądownictwa na Spiszu i Orawie i rozciągnięcia na ten obszar mocy obowiązującej niektórych ustaw i rozporządzeń²⁷⁵.
8. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi czechosłowackiemu Udalrykowi Kuczera Dyrektorowi fabryki cykorii firmy „Frank i Synowie” w Skawinie na nabycie od Anieli z Janusiewiczów Kuźdżałowej i Marii Kuźdżał-Kickiej nieruchomości położonej w Krakowie III – Nowy Świat, a objętej l. w. h. 86 ks. gr. gm. kat.²⁷⁶
9. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi Stanów Zjednoczonych Doktorowi Medycyny Panu Stanisławowi Godlewskiemu nabycia od pp. Leopolda i Heleny małżonków Briesemeister nieruchomości w Warszawie²⁷⁷.
10. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przyznania wojskowości baraków w Oświęcimiu.
11. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przekazania budynków klasztoru Benedyktynek w Nieświeżu²⁷⁸.
12. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przekazania budynków poklasztornych w Berezwezu²⁷⁹.
13. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zebrań kontrolnych²⁸⁰.
14. Ustawa w przedmiocie zmiany przepisów ustawy z 16 grudnia 1906 r. o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej (Austr. Dz.Ust. z r. 1907 Nr 1) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem cesarskim z dnia 25 czerwca 1914 r. (Austr. Dz.Ust. Nr 138) i ustawą z dnia 10 czerwca 1921 r. (Dz.Ust. RP Nr 59 poz. 370).
15. Ustawa w przedmiocie zmiany ustawy niemieckiej z dnia 20 grudnia 1911 r. o ubezpieczeniu urzędników (Dz.Ust. Rzeszy Niemieckiej str. 989).
16. Sprawozdanie o pracy taboru normalnotorowego PKP za I kwartał 1922 r.²⁸¹
17. Stan rolnictwa i perspektywy urodzajów. Początek lipca 1922 r.²⁸²
- [18.] Załącznik do ustępu dotyczącego województwa śląskiego²⁸³.

---

²⁷⁵ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 września 1922 r. w przedmiocie organizacji sądownictwa na Spiszu i Orawie i rozciągnięcia na ten obszar mocy obowiązującej niektórych ustaw i rozporządzeń, Dz.U. RP 1922, nr 90, poz. 833.

²⁷⁶ Nie publikuje się.

²⁷⁷ Nie publikuje się.

²⁷⁸ Nie publikuje się.

²⁷⁹ Nie publikuje się.

²⁸⁰ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 września 1922 r. w przedmiocie zebrań kontrolnych, Dz.U. RP 1922, nr 85, poz. 764.

²⁸¹ Nie publikuje się.

²⁸² Nie publikuje się.

²⁸³ W tomie 19 Protokołów posiedzeń Rady Ministrów ten nienumerowany załącznik został zamieszczony po Protokole 100-go posiedzenia Rady Ministrów RP, a przed załącznikiem 1. Załączono do niego odpisy raportów Konsulatu Generalnego RP w Bytomiu: 1) politycznego (nr 9, tajny) z 21 sierpnia 1922 r.; 2) ekomicznego (nr 2, poufny) z 31 sierpnia 1922 r., których nie publikuje się.

[Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie udzielenia Zarządowi Centralnemu Ministerstwa Sprawiedliwości kredytu dodatkowego]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 13 września 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do udzielenia Zarządowi Centralnemu Ministerstwa Sprawiedliwości kredytu dodatkowego w dziale 3 § 3, poz. 2 (Opał) w kwocie 190 000 000 mk i w dziale 3 § 10, poz. 3 (Żywność) w kwocie 1 000 000 000 mk.

UZASADNIENIE.

Celem zrobienia zawczasu zapasów opału i żywności na okres zimowy 1922/1923 dla potrzeb więziennictwa, by w ten sposób zmniejszyć wydatki na utrzymanie więźniów, wzrastające wraz z wzrostem drożyzny na artykuły żywnościowe i na opał, staje się wskazanym przyznanie Ministerstwu Sprawiedliwości żadanego kredytu, który uwzględniony zostanie przy ustalaniu preliminarza na rok 1923.

Za podstawę do obliczenia kredytu na opał przyjęto 700 000 m³ powierzchni ogrzewanej, licząc po 10 klg na m³ na 150 dni zimowych, co na 90 dni (1 styczeń–31 marzec 1923) daje 4200 ton.

Na potrzeby gospodarcze, licząc po 50 klg na kwartał na więźnia przy 27 400 więźniach – 1370 ton. Razem 5570 ton po 35 000 mk okrągło 190 000 000.

Kredyt na zapasy żywnościowe obliczono po 220 mk dziennie na więźnia przy 27 400 więźniach na 180 dni (1 styczeń–30 czerwiec 1923) – okrągło 1 000 000 000 mk.

MINISTER SKARBU

†Jastrzębski†

**[Wniosek nagły Ministra Skarbu dotyczący otwarcia kredytów dodatkowych
w dziale 2 budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości]**

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 13 września 1922 r.

WNIOSK NAGŁY NA RADE MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia
kredytów dodatkowych w dziale 2 budżetu Ministerstwa
Sprawiedliwości w łącznej kwocie 580 742 000 mk.

UZASADNIENIE.

Wobec ogólnego wzrostu drożyzny, a zwłaszcza artykułów opałowyc i biuro-
wyc, jak również wskutek podwyższenia opłat pocztowych i kolejowych, okazuje
się wskazane przyznanie żądanego kredytu dodatkowego, niezbędnego dla umoż-
liwienia należytego funkcjonowania wymiaru sprawiedliwości.

MINISTER SKARBU

Jastrzębski^f

Załącznik [5a]

**Uzasadnienie [projektu ustawy w sprawie częściowego zawieszenia art. 47
ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich (Dz.Ust. RP Nr 72
poz. 494)]**

Uzasadnienie.

Przepisu art. 47 ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o szkołach akademickich (Dz.Ust.
RP Nr 72 poz. 494) w dotychczasowym brzmieniu, pozwalającego profesorom
być czynnymi na katedrach tylko do ukończonego 65 roku życia, nie da się
w obecnych warunkach stosować bez wstrząśnień w życiu szkół akademickich
i wskutek tego przepis ten pozostał niewykonany dotychczas.

Brak sił profesorskich wciąż jeszcze jest tak znaczny, że zarówno siły młode
i niedostatecznie kwalifikowane naukowo, jak i emerytowanych profesorów
powołuje się do wykładów zastępczych.

W razie przeniesienia na emeryturę profesorów, którzy przekroczyli 65 rok
życia, a takich szkoły akademickie posiadają znaczną liczbę, okazałaby się potrzeba
natychmiastowego powołania części do wykładów zastępczych z powodu barku

młodszych sił odpowiednio kwalifikowanych, zarządzenie to byłoby połączone ze znacznymi kosztami.

Proponowana ustawa ma na celu umożliwienie pozostania na katedrach w okresie najbliższych lat tym profesorom, którzy mimo podeszłego wieku mogą jeszcze w szkołach pracować z pożytkiem dla nauki i nauczania.

MINISTER
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego
^fDr Kumaniecki^f

Załącznik 10

Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przyznania wojskowości baraków w Oświęcimiu

M.S.Wojsk.

Warszawa, dnia .... 1922 roku

Departament V

Inżynierii i Saperów

Nr 3494/22V.Tj.-W.I

Tel. Pałac Most. wewn. 66

Bardzo pilne!

Wniosek na Radę Ministrów
w sprawie przekazania wojskowości
baraków w Oświęcimiu.

DO PREZYDIUM RADY MINISTRÓW

Jeden pułk artylerii i jeden baon piechoty wraz z kadrą b. zap. i magazynami mobil. przeznaczony został stałą dyslokacją pokojową ze względów strategicznych do Oświęcimia.

Oświęcim oprócz obozu barakowego, pomieszczeń dla rozlokowania wojsk nie posiada.

Aby розміścić w obozie barakowym powyższe jednostki wraz z taborem, końmi, biurami, zapewniając mieszkania dla oficerów i podoficerów zawodowych żonaty, wojskowość potrzebuje całego kompleksu baraków murowanych oraz większą część baraków drewnianych, które przeważnie mogą służyć na cele gospodarcze.

W razie odstąpienia 4-ech baraków murowanych dla dzieci repatriantów i 7 na schronisko dla inwalidów wojskowych, w myśl żądań M. Pracy i O. Sp., zakwaterowanie wyżej wymienionych oddziałów okaże się niemożliwe.

Biorąc pod uwagę, że rozmieszczenie wojsk w Oświęcimiu jest bardzo ważne ze względu na bliskość granicy, zaś umieszczenie dzieci repatriantów i inwalidów w Oświęcimiu nie jest konieczne, Rada Ministrów uchwalić raczy:

Wszystkie baraki murowane w Oświęcimiu położone na południo-wschodzie obozu oraz część baraków drewnianych, w takiej ilości, aby we wszystkich otrzymanych barakach wojskowość mogła rozmieścić na stałe wymienione wyżej oddziały, przekazuje się MSWojsk.

Detaliczne rozgraniczenie baraków ustali specjalnie powołana Komisja zainteresowanych Ministerstw.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH

w.z. Sikorski
Generał Dywizji

Za zgodność odpisu:

†Kłobukowski†

Kłobukowski

kpt.

Załącznik 14

Ustawa w przedmiocie zmiany przepisów ustawy z 16 grudnia 1906 r. o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej (Austr. Dz.Ust. z r. 1907 Nr 1) w brzmieniu ustalonym rozporządzeniem cesarskim z dnia 25 czerwca 1914 r. (Austr. Dz.Ust. Nr 138) i ustawą z dnia 10 czerwca 1921 r. (Dz.Ust. RP Nr 59 poz. 370)

DO

RADY MINISTRÓW.

Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej prosi o uchwalenie następującej ustawy:

TREŚĆ USTAWY:

Ustawa z dnia .... w przedmiocie zmiany przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 1906 r. o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej (austr. dz.ust. z r. 1907 Nr 1) w brzmieniu ustalonym ^crozporządzeniem cesarskim z dnia 25 czerwca 1914 r. ([a]ustr. dz.ust. Nr 138) i ustawą z dnia 10 czerwca 1921 r. (Dz.Ust. Rz.P. Nr 59 poz. 370)²⁸⁴.

---

²⁸⁴ Treści ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 10 czerwca 1921 r. w przedmiocie zmiany przepisów ustawy z dnia 16 grudnia 1906 r. o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy

UZASADNIENIE.

Konieczność nowelizacji ustawy z dnia 16 grudnia 1906 r. o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej (Austr. Dz.Ust. Nr 1 z r. 1907) w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 10 czerwca 1921 r. (Dz.Ust. Rz.P. Nr 59 poz. 370) jest uzasadniona ogólnymi zjawiskami życia gospodarczego (drożyzna, chwiejność waluty itp.).

Granica, kwoty zarobku rocznego zaliczonego do ubezpieczenia 60 000 Mkp przewidziana ustawą z dnia 10 czerwca 1921 r. oraz inne kwoty tam wymienione dzisiaj nie odpowiadają wymogom chwili i muszą być znacznie podwyższone. Projekt dołączonej ustawy nie wymienia jednak kwot, ponieważ ustalenie jakiegokolwiek wobec zjawiska stałego wzrostu drożyzny jest niewskazane, kwoty bowiem ustalone dzisiaj mogą się stać po jakimś czasie fikcją jedynie. Dlatego też art. 1 projektu nadaje Radzie Ministrów prawo regulowania i zmiany kwot wymienionych w odnośnych §§ ustawy. Zmiany proponowane w art. 2 są natury ^adwójaki^a formalnej i rzeczowej. Z jednej strony zmienia się brzmienie punktu 5 § 2 w ten sposób, iż wstawia się słowo „instytucji”, gdy przedtem mowa była tylko o funkcjonariuszach państwowych i przedsiębiorstwach państwowych, a więc była luka, gdyż oprócz przedsiębiorstw istnieją też i instytucje państwowe, jak np: Polska Krajowa Kasa Pożyczkowa, a wobec braku słowa „instytucja” mogłaby powstać wątpliwość, czy pracownicy instytucji państwowej są zwolnieni od obowiązku ubezpieczenia, czy też nie. Nowa tedy redakcja tego punktu usuwa brak natury czysto formalnej.

W punkcie 6 § 2 ustawy pensyjnej projekt zwalnia funkcjonariuszy związków komunalnych od obowiązku ubezpieczenia, o ile mają zapewnione prawa emerytalne analogiczne do praw emerytalnych urzędników państwowych, pomijając warunek dotąd obowiązujący, że te prawa emerytalne winny być nie mniejsze niż przewiduje ustawa pensyjna. Postanowienie to projektu jest analogicznie do postępowania zawartego w punkcie 5 tegoż §, dotyczącego funkcjonariuszy państwowych. Zmianę tę uzasadnia się tym, że jak praktyka wykazuje, funkcjonariusze związków komunalnych mają zapewnione prawa emerytalne analogiczne do praw urzędników państwowych, jeżeli więc ci ostatni są zwolnieni od obowiązku ubezpieczenia bez żadnych warunków ograniczających, to nie należy odmiennie i surowiej traktować funkcjonariuszy związków komunalnych, mających także same prawa emerytalne. Prócz powyższego zauważyć też należy, że i ocena, czy i o ile prawa emerytalne odpowiadają wymogom ustawy pensyjnej, jest niezmiernie trudna wobec różnorodności przepisów emerytalnych stosowanych względem pracowników komunalnych. Przepisy art. 3 mają

---

w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej w brzmieniu, ustalonym rozporządzeniem cesarskim z dnia 25 czerwca 1914 r. o ubezpieczeniu pensyjnym, Dz.U. RP 1921, nr 59, poz. 370.

na celu umożliwić instytucjom zastępczym dostosowanie się do wymogów ustawy, ponieważ jak się okazało termin roczny, nakreślony ustawą czerwową z 1921 r., był zbyt krótki, zwłaszcza wobec braku zupełnego techników asekuracyjnych, którzy mogliby opracować bilanse matematyczne instytucji zastępczych pragnących uzyskać właściwość zakładu zastępczego po myśli § 65 ustawy pensyjnej. Inne artykuły projektowanej ustawy specjalnego uzasadnienia nie wymagają.

W końcu podkreślić należy, że nowelizacja ustawy pensyjnej jest bardzo pilna i gdyby nie miała miejsca w najbliższym czasie, ubezpieczenie samo jak niemniej i istnienie zakładu pensyjnego byłoby wprost zagrożone.

Warszawa, dn. 13 września 1922 r.

Minister
/-/ L. Darowski

Wniesiono na Radę Ministrów

..... 1922 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów

Załącznik 15

Ustawa w przedmiocie zmiany ustawy niemieckiej z dnia 20 grudnia 1911 r. o ubezpieczeniu urzędników (Dz.Ust. Rzeszy Niemieckiej str. 989)

Kn.

DO RADY MINISTRÓW.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującej ustawy:

TREŚĆ USTAWY:

Ustawa z dnia .... w przedmiocie zmiany ustawy niemieckiej z dnia 20 grudnia 1911 r. o ubezpieczeniu urzędników (Dz.Ust. Rzeszy Niemieckiej str. 989)²⁸⁵.

UZASADNIENIE.

Ustawa niemiecka z dnia 20 XII-1911 o ubezpieczeniu urzędników prywatnych przewiduje ubezpieczenia na wypadek niezdolności do pracy i na starość urzędników prywatnych, a także wdów i sierot po nich. Przepisy tej ustawy stały

---

²⁸⁵ Treści ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 22 września 1922 r. w przedmiocie zmiany ustawy niemieckiej z dnia 20 grudnia 1911 r. o ubezpieczeniu urzędników prywatnych (Dz.U. Rzeszy Niemieckiej str. 989), Dz.U. RP 1922, nr 89, poz. 804.

się już niemożliwymi do utrzymania w chwili obecnej, jak np. przepis ust. 3 § 1, gdzie mowa jest o granicy zarobkowej, przepisy § 16 (podział na klasy zarobkowe) itd. Stosunki dzisiejsze walutowe, ekonomiczne, w ogóle życiowe wymagają n a t y c h m i a s t o w e j z m i a n y najbardziej krzywdzących przepisów ustawy, gdyż bez tych zmian samo ubezpieczenie urzędników prywatnych nie odpowiada swemu celowi, a istnienie zakładu ubezpieczeń (wydział ubezp. urzędników prywatnych ubezpieczalni krajowej w Poznaniu) jest bardzo poważnie zagrożone.

Granica zarobkowa – 5000 mk podwyższona Rozporządzeniami Ministra b. Dzielnicy Pruskiej do 30 000 mk rocznie, z którą kończy się obowiązek ubezpieczenia, nie odpowiada rzeczywistości wobec ustawicznego wzrostu zarobków. Dlatego też za najgłówniejszą zmianę uznać należy zniesienie w ogóle granicy zarobkowej i pociągnięcie do obowiązku ubezpieczenia wszystkich osób odpowiadających warunkom § 1 powołanej ustawy. Z jednej strony zmiana ta wpłynie korzystnie na stan Zakładu Ubezpieczeń, powiększając znacznie ilość osób ubezpieczonych, z drugiej strony i ubezpieczeni dobrze na tym wyjdą, mając za stosunkowo małe opłaty – ubezpieczenie społeczne jest bowiem zawsze tańsze od prywatnego – świadczenia chociażby nawet minimalne zapewnione, gdy dotychczas osoby te były tego pozbawione, mając zarobek wyższy, niż przewiduje ustawa, względnie rozporządzenia wyżej wymienione.

Ustawa niemiecka przewiduje 9 klas zarobkowych, oznaczonych literami od A do I, przy czym najwyższa klasa I obejmuje roczny zarobek od 4000–5000 marek. Składka w tej klasie wynosi miesięcznie mk 26,60. Mimo podniesienia granicy zarobkowej do 300 000 marek, same klasy zarobkowe oraz wymiar składek pozostały bez zmiany, wskutek czego świadczenia przewidziane ustawą oblicza się najwyżej od 5000 marek, tak iż renty obecne częstokroć nie wystarczają na pokrycie opłaty za przesyłkę pocztową. Przepisy art. 2 załączonego projektu ustawy mają na celu uzdrowienie choćby tylko częściowo nienormalnych dzisiejszych stosunków, dając prawo Radzie Ministrów drogą rozporządzeń zmieniać kwoty klas zarobkowych, jak również wysokość składek miesięcznych. Żeby jednak podnieść świadczenia przewidziane ustawą niemiecką, a nie obciążać przy tym zbytnio młodego przemysłu rodzimego i ubezpieczonych – ustawa przewiduje w art. 4 i 5 dodatki drożyzniane do świadczeń, których wysokość na razie określona w art. 4, a także sposób pokrycia, byłyby regulowane w przyszłości drogą rozporządzeń Ministra Pracy i Opieki Społecznej, co jest konieczne wobec tego, że stosunki obecne drożyzniane są bardzo zmienne, a drogą rozporządzeń można znacznie prędzej regulować tę sprawę, niżli drogą ustawodawczą. Przepisy proponowane w art. 6 nie są nowością, a dalszym ciągiem tej praktyki, jaka była stosowana i to skutecznie przez Ministerstwo b. Dzielnicy Pruskiej. Inne przepisy wnoszonej ustawy są tak jasne, że uzasadnienia bliższego nie potrzebują. W końcu podkreślić należy konieczność jak najrychlejszego uchwalenia proponowanej ustawy, bez czego bowiem, jak było wyżej nadmienione i Zakład

Ubezpieczeń, i samo ubezpieczenie nie mogłoby wprost istnieć.

Warszawa, dn. 13 września 1922 r.

Minister
/-/ L. Darowski

Wniesiono na Radę Ministrów

..... 1922 r.

Uchwałą zapadła zgodnie z wnioskiem

Prezydent Ministrów

Załącznik [18]

^bZałącznik do ustępu dotyczącego województwa śląskiego^{b286}

Ścisłe tajne

Informacje otrzymane w ostatnich dniach przez Ministerstwo Spraw Zagranicznych z Konsulatu Generalnego w Bytomiu oraz od informatorów zupełnie miarodajnych na polskim Górnym Śląsku wskazują, iż panujące tam obecnie stosunki doprowadzić muszą:

a) do przyznania przez Komisję Delimitacyjną spornych punktów granicznych i obiektów przemysłowych i górniczych Niemcom jako państwu o administracji silniejszej i lepiej zorganizowanej,

b) do ruchu zbrojnego opierającego się na elementach niezadowolonych polskiej części Górnego Śląska, lecz podsycanego, kierowanego i zaopatrywanego przez organizacje wojskowe w Niemczech.

Dla zaradzenia złemu domagają się miarodajne czynniki górnośląskie od rządu centralnego następujących zarządzeń:

a) zmuszenia ugrupowań politycznych w pierwszym rządzie grupy Korfanteo i NPR do zaprzestania przedwyborczej walki politycznej, której ostrość i zaciekłość odbija się na funkcjonowaniu wszystkich instytucji społecznych i administracyjnych, a która wyzyskiwana jest jak najskuteczniej przez elementy antypaństwowe.

^{hb}) wzmocnienia władz administracyjnych przez mianowanie delegata rządu centralnego z daleko idącymi pełnomocnictwami;

---

²⁸⁶ Do załącznika tego dołączono odpisy raportów Konsulatu Generalnego RP w Bytomiu: 1) politycznego (nr 9, tajny) z 21 sierpnia 1922 r.; 2) ekonomicznego (nr 2, poufny) z 31 sierpnia 1922 r., których nie publikuje się.

^dc) ^h...^h zmiany w osobie dowodzącego wojskami stacjonarnymi na Górnym Śląsku i wyznaczenie mu jak najenergiczniejszego następcy; danie temu następcy zlecenia jak najściślejszego współdziałania z władzami cywilnymi^{dh}.

d) ^h...^h wzmocnienie [stanu] liczbowego policji państwowej

^he) zaprowadzenie sądownictwa doraźnego^h

f) mianowanie szefem biura prasowego przy Województwie ruchliwego i zdolnego dziennikarza, który by mógł uzyskać na prasę miejscową wpływ decydujący

g) odpowiednie obsadzenie agencji PAT w Katowicach, która w obecnych warunkach podaje nieraz przedruki tendencyjnych wiadomości z prasy niemieckiej i dezorientuje tym prasę polską.

^hNieuwzględnione są w powyższym stosunki ekonomiczne, których uzdrowienie zależy, zdaniem czynników miejscowych, niemal wyłącznie od sanacji kolejnictwa^h.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

21

PROTOKÓŁ

101-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 18 września 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Minister Spraw Wojskowych

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Za Ministra Pracy i Opieki Społecznej

Podsekretarz Stanu

Za Ministra Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu

Podsekretarz Stanu Prezydium Rady Ministrów

Dyrektor Departamentu Legislacyjnego

Prezydium Rady Ministrów

Starszy Referent Prezydium Rady Ministrów

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego

dr Julian Nowak

inż. Antoni Kamieński

inż. Gabriel Narutowicz

generał-porucznik Kazimierz Sosnkowski

Zygmunt Jastrzębski

prof. Wacław Makowski

dr Kazimierz Kumaniecki

dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Mieczysław Rybczyński

Jan Moszczyński

Gustaw Simon

dr Jerzy Bujalski

dr Władysław Studziński

Edward Lechowicz

dr Teodor Swinarski

Władysław Ludkiewicz

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 14 września 1922 r.

2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o mianowanie Jana Maleckiego Dyrektorem Izby skarbowej w Wilnie (załącznik 1).

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o przyznanie Władysławowi Kwapiszewskiemu dodatku za studia wyższe z tytułu ukończenia w roku 1917 wydziału ekonomicznego Instytutu Politechnicznego w Petersburgu²⁸⁷ (załącznik 2).

---

²⁸⁷ Cesarski Petersburski Instytut Politechniczny powołano do życia jako uczelnię akademicką w 1899 r. z inicjatywy ministra Siergieja Wittego. Instytut nosił imię Piotra Wielkiego.

4. Zatwierdzono załączone zarządzenie Ministra Skarbu w sprawie wypłacenia funkcjonariuszom państwowym zaliczek na pobory, objęte załącznikiem 3. Ewentualne udzielenie zaliczek osobom wojskowym odesłano do uzgodnienia między Ministrami Skarbu i Spraw Wojskowych, po czym sprawa będzie przedstawiona Radzie Ministrów do zatwierdzenia.

5. Uchwalono załączony projekt ustawy upoważniający Rząd do uchylecia i zmiany ustaw i przepisów dotyczących Kościoła rzymskokatolickiego, a niezgodnych z Konstytucją (załącznik 4) z tym, że przed wniesieniem do Sejmu winno nastąpić porozumienie między Ministrami Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych.

6. Uchwalono załączony projekt ustawy o rozciągnięciu ustawy o szkołach akademickich na Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie (załącznik 5), skreślając ustęp 2 art. 3.

7. Nawiązując do uchwały z 4 września 1922 r., uchwalono, objęty punktem I załączonego wniosku Ministra Spraw Zagranicznych, projekt ustawy o uregulowaniu prawa wyboru obywatelstwa polskiego przez obywateli b. cesarstwa austriackiego lub b. królestwa węgierskiego i prawa wyboru obywatelstwa obcego przez obywateli tych państw, posiadających obywatelstwo polskie, wstawiając zamiast wyrazów „tychże obywateli” wyrazy „obywateli tych państw” (załącznik 6).

8. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie ratyfikacji przystąpienia Polski do Międzynarodowej Konwencji, dotyczącej ruchu automobilowego, zawartej w Paryżu dnia 11 października 1909 r. (załącznik 7).

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie częściowej likwidacji Delegacji Polskiej [w] Mieszanej Komisji Granicznej na Wschodzie z tym, że co do finansowania i sposobu likwidacji nastąpi porozumienie między Ministrami Spraw Zagranicznych, Skarbu, Spraw Wojskowych i Robót Publicznych oraz że w każdym razie odnośne wydatki nie mogą obciążać Ministra Spraw Wojskowych (załącznik 8).

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie przekazania Ministerstwu Spraw Wojskowych terenu państwowego w Nadleśnictwie Regny pod budowę Centralnych Składow Amunicyjnych (załącznik 9) z tym, że nastąpi jeszcze porozumienie z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych co do szczegółów.

11. Uchwalono załączony projekt ustawy zmieniającej niektóre postanowienia ustawy w postępowaniu sądowo-cywilnym, obowiązujące w b. dzielnicy austriackiej (załącznik 10).

12. Uchwalono załączony projekt ustawy o zmianie niektórych przepisów o postępowaniu sądowym w sprawach cywilnych w b. zaborze rosyjskim (załącznik 11).

13. Uchwalono załączony projekt ustawy zmieniającej niektóre przepisy o wymiarze grzywien, nawiązek i wynagrodzeń oraz kary zastępczej za grzywiny w województwach poznańskim i pomorskim (załącznik 12).

14. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie dodatkowego kredytu dla batalionów celnych (załącznik 13).

15. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie dodatkowych kredytów w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych (załącznik 14).

16. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej ustawy z 17 grudnia 1921 r., upoważniającej Ministra Skarbu do wydawania rozporządzeń w sprawie uregulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcymi walutami (załącznik 15), skreślając w § 1 wyrazy „i rozporządzeń” oraz p. 3 do 11 tego paragrafu.

17. Uchwalono załączony projekt ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej (załącznik 16).

18. Upoważniono Ministra Skarbu do wycofania projektu ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej (załącznik 17).

19. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie uzupełnienia art. 1 ustawy z 28 II 1919 r. w sprawie nazwy monety polskiej (załącznik 18).

20. Uchwalono załączony projekt ustawy o ulgach dla nowoczesnych budowli (złącznik 19), skreślając w art. 1 wiersz 1 i 12 słowo „i”, a dodając wyrazy „i miejscowości podmiejskich” za wyrazem „zdrojowisk”.

21. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie wypuszczenia 8% państwowej pożyczki złotej z r. 1922 (załącznik 20), nadając ustępowi 2 art. 2 brzmienie: „Sumę nominalną oraz stosunek odcinków ustali Minister Skarbu” oraz uzupełniając projekt art. 10 w brzmieniu: „Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia”.

22. Uchwalono załączony projekt ustawy o zmianie ustawy w przedmiocie rozciągnięcia na obszar województwa śląskiego ustawy z 17 grudnia 1921 r. w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu pełnomocnictw do wydawania rozporządzeń w sprawie regulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcymi walutami (załącznik 21) z tym, że co do wysokości kar przewidzianych w art. 3 nastąpi porozumienie z Ministrem Sprawiedliwości.

23. Uchwalono załączony projekt ustawy o zmianie ustawy z 28 lipca 1922 r. – ordynacja wyborcza do Sejmu (załącznik 22).

W art. 2 użyto zamiast wyrazu „tegoż” wyrazu „nich”.

W art. 4 dodano ustęp 2 w brzmieniu: „W tymże artykule ustęp 5 i 6 skreśla się”.

W art. 5 dodano za wyrazami „gdyby członkowie komisji” wyrazy „okręgowej lub obwodowej”; na końcu ustępu 4 dodano „który w razie uchylenia się członków komisji sam załatwia wszystkie jej czynności”.

W art. 6 zamiast wyrazu „komisja” użyto „przewodniczący okręgowej komisji wyborczej”.

W art. 9 skreślono wyraz „wręcz”.

W art. 12 dodano za „art. 34 ust. 1 i 3” wyrazy „art. 35 ust. 1 i 4”.

Posiedzenie zamknięto o 9 wieczorem.

f) J. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek o mianowanie Jana Maleckiego Dyrektorem Izby Skarbowej w Wilnie²⁸⁸.
2. [Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego o przyznanie Władysławowi Kwapiszewskiemu dodatku za studia wyższe]²⁸⁹.
3. Wniosek w sprawie zaliczek dla funkcjonariuszów państwowych.
4. Ustawa upoważniająca Rząd do uchylecia i zmiany ustaw i przepisów dotyczących Kościoła rzymskokatolickiego, a niezgodnych z Konstytucją.
5. Ustawa o rozciągnięciu ustawy o szkołach akademickich na Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie²⁹⁰.
6. Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w sprawie uchwały o obywatelstwie powziętej 16 czerwca br. przez Delegację polsko-czeskosłowacką dla Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy.
7. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie zatwierdzenia przystąpienia Polski do Międzynarodowej Konwencji dotyczącej ruchu automobilowego, zawartej w Paryżu dnia 11-go października 1909 roku.
8. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie częściowej likwidacji Delegacji Polskiej Mieszanej Komisji Granicznej na Wschodzie.
9. [Wniosek Ministerstwa Spraw Wojskowych w sprawie przekazania MSWojsk. terenu państwowego w Nadleśnictwie Regny pod budowę Centralnych Składow Amunicyjnych]²⁹¹.
10. Ustawa zmieniająca niektóre postanowienia ustaw o postępowaniu sędowocywilnym obowiązujących w b. dzielnicy austriackiej.
11. Ustawa o zmianie niektórych przepisów o postępowaniu sądowym w sprawach cywilnych w b. zaborze rosyjskim²⁹².

---

²⁸⁸ Nie publikuje się.

²⁸⁹ Nie publikuje się.

²⁹⁰ Nie publikuje się. W sprawie tej toczyła się dłuższa batalia. Zakończyła ją ostatecznie przełamanie sprzeciwu senatu 16 lipca 1924 r. Uczelnia otrzymała prawa szkoły akademickiej zgodnie z postanowieniami ustawy z 13 lipca 1920 r.

²⁹¹ Nie publikuje się.

²⁹² Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 23 września 1922 r. o zmianie niektórych przepisów o postępowaniu sądowym w sprawach cywilnych w b. zaborze rosyjskim, Dz.U. RP 1922, nr 86, poz. 771.

12. Ustawa zmieniająca niektóre przepisy o wymiarze grzywien, nawiązek i wynagrodnego oraz kary zastępczej za grzywiny w Województwach Poznańskim i Pomorskim²⁹³.
13. [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na 1922 r. w Dziale 2, § 15, poz. 1 „Bataliony Celne” kredytu dodatkowego w wysokości 1 075 826 180 mk na uzupełnienie umundurowania Batalionów Celnych].
14. [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do asygnowania w Dziale 2 budżetu Ministerstwa Robót Publicznych kredytów dodatkowych].
15. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 17 grudnia 1921 r. w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu pełnomocnictw do wydawania rozporządzeń w sprawie regulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcymi walutami (Dz.Ust. RP Nr 104 poz. 748) – na Ziemię Wileńską.
16. Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej²⁹⁴.
17. Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie projektu ustawy o emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej.
18. Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy w przedmiocie uzupełnienia art. 1 ustawy z dnia 28 lutego 1919 roku.
19. Ustawa o ulgach dla nowo wznoszonych budowli²⁹⁵.
[19a.] Uzasadnienie [ustawy o ulgach dla nowo wznoszonych budowli].
20. [Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie projektu ustawy o ośmioprocentowej państwowej pożyczce złotej z 1922 r.]²⁹⁶.
21. Ustawa w przedmiocie rozciągnięcia na obszar województwa śląskiego ustawy z dnia 17 grudnia 1921 r. w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu pełnomocnictw do wydawania rozporządzeń w sprawie regulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcymi walutami.
22. Ustawa o zmianie ustawy z dnia 28 lipca 1922 r. – ordynacja wyborcza do Sejmu (Dz.U. RP Nr 66, poz. 590).

---

²⁹³ Nie publikuje się.

²⁹⁴ Zob. też Ustawa z dnia 25 września 1922 r. o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej, Dz.U. RP 1922, nr 84, poz. 748.

²⁹⁵ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 22 września 1922 r. o ulgach dla nowowznoszonych budowli. Dz.U. 1922, nr 88, poz. 786.

²⁹⁶ Zob. też Ustawa z dnia 26 września 1922 r. w przedmiocie wypuszczenia 8% państwowej pożyczki złotej z 1922 r., Dz.U. RP 1922, nr 83, poz. 741.

Wniosek w sprawie zaliczek dla funkcjonariuszów państwowych

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 19 września 1922 roku

Departament Prezydialny
L. 2372/D.P. Wydz. Adm.

Od pis.

W sprawie zaliczek dla
funkcjonariuszów państwowych

Do

Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa, Biura
Sejmu Ustawodawczego, Prezydium Rady Ministrów,
Najwyższej Izby Kontroli, wszystkich Ministerstw
z wyjątkiem Ministerstwa Kolei Żelaznych oraz
Poczt i Telegrafów, Głównego Urzędu Likwidacyjnego,
Głównego Urzędu Ziemijskiego oraz Prokuraturii
Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej
w miejscu

Celem przyjęcia z pomocą funkcjonariuszom państwowym niższych stopni przy zakupach z okazji zbliżającego się okresu zimowego, Ministerstwo Skarbu, czyniąc w drodze wyjątku odstępstwo od zasad obowiązujących przy udzielaniu zaliczek na pobory służbowe cywilnym funkcjonariuszom określonych w tut. okólniku z dnia 6 kwietnia 1921 r. L.54/D.B., upoważnia Ministerstwo (Urząd) do bezwłocznego udzielenia niższym funkcjonariuszom wszystkich stopni płac oraz funkcjonariuszom względnie urzędnikom państwowym od XII do VIII stopnia służbowego włącznie w podległym Ministerstwu (Urzędowi) resorcie oraz etatowym pracownikom kolejowym poniżej 4-go stopnia płacy (od 12-go do 5-go st. pł.) zaliczek w wysokości i na warunkach poniżej przedstawionych:

- 1) Wyżej wymienionym funkcjonariuszom państwowym należy udzielić zaliczek trzymiesięcznych, o ile pobierają dodatek drożyzniany na rodzinę,
- 2) Wyżej wymienionym funkcjonariuszom państwowym samotnym należy wypłacić tytułem zaliczek dwumiesięczne uposażenie,
- 3) Z wymienionych wyżej zaliczek muszą być przy ich wypłacaniu w całości potrącane ewentualnie już poprzednio udzielone zaliczki na płacę,
- 4) Z udzielonych w myśl powyższego zaliczek część w wysokości jednomiesięcznych poborów będzie spłacana dopiero począwszy od 1 kwietnia 1923 r.

w sześciu ratach miesięcznych, reszta zaś zaliczki w ratach miesięcznych począwszy od najbliższego pierwszego po dniu udzielenia zaliczki, a mianowicie przy zaliczkach trzymiesięcznych część odpowiadająca poborom dwumiesięcznym w dwunastu ratach miesięcznych, zaś przy zaliczkach dwumiesięcznych część odpowiadająca poborom jednomiesięcznym w sześciu ratach miesięcznych,

5) Pod tymi samymi warunkami zaliczki w wymiarze dwumiesięcznych poborów należy wypłacić praktykantom, o ile ukończyli praktykę próbną przynajmniej jednoroczną,

6) Nietatowym pracownikom kolejowym, którzy pozostają przynajmniej od roku w służbie, należy udzielić jednomiesięcznej zaliczki na płacę, która będzie spłacana w sześciu ratach miesięcznych dopiero począwszy od 1 kwietnia 1923 r.

7) Wyłączeni od otrzymania zaliczek są funkcjonariusze zawieszeni w urzędowaniu, funkcjonariusze kontraktowi i dzienni (dietariusze) oraz ci funkcjonariusze, którym już wypowiedziano stosunek służbowy lub też co do których zamierzone jest rozwiązanie stosunku służbowego, jakkolwiek formalnie ich o tym jeszcze nie uwiadomiono.

8) Zaliczki mają być zasadniczo udzielone na prośbę interesowanych. Celem atoli przyspieszenia wypłaty zaliczek można odstąpić od żądania wnoszenia podań indywidualnych, a natomiast polecić podległym urzędowi sporządzenie wykazów ubiegających się o zaliczki, przy czym naczelnik urzędu w osobnej rubryce ma potwierdzić te wszystkie dane, od których zależne jest prawo do otrzymania zaliczki i jej wysokość w myśl powyższych zasad. Na podstawie otrzymanych wykazów władze II-ej instancji zarządzają w możliwie najprostszy i szybki sposób asygnowanie zaliczek.

9) Funkcjonariusze, którzy otrzymają zaliczki na podstawie niniejszego rozporządzenia, nie mogą otrzymać ponownych zaliczek przed ich całkowitą spłatą.

10) O ile w rodzinie cywilnego funkcjonariusza jest kilka osób uprawnionych do otrzymania zaliczki w myśl powyższych zasad, ma prawo do zaliczki trzymiesięcznej tylko jeden członek rodziny, który ponadto udowodni, iż poza członkami rodziny uprawnionymi do poboru zaliczki dwumiesięcznej ma na swym utrzymaniu takiego członka rodziny, który w myśl art. 5 Ustawy o uposażeniu z dnia 13/VII 1920 r. (Dz.U. RP Nr 65, poz. 429) zalicza się do grupy rodzinnej przy wymiarze dodatku drożyznianego.

Ministerstwo Skarbu uprasza o nadesłanie wykazu sum wypłaconych tytułem zaliczek na zasadzie niniejszego zarządzenia funkcjonariuszom w podległym resorcie.

Za MINISTRA SKARBU
/-/ Dr Wyszatycki
Dyrektor Departamentu

Ustawa upoważniająca Rząd do uchylecia i zmiany ustaw i przepisów dotyczących Kościoła rzymskokatolickiego, a niezgodnych z Konstytucją

U s t a w a
upoważniająca Rząd do uchylecia i zmiany ustaw i przepisów
dotyczących Kościoła rzymskokatolickiego, a niezgodnych
z Konstytucją²⁹⁷.

UZASADNIENIE

Potrzeba zniesienia ustaw i rozporządzeń, krępujących wolność wyznań, wynika jasno z art. 111 do 116 Konstytucji. W szczególności, jeżeli chodzi o Kościół Katolicki, Państwo Polskie odziedziczyło po b. państwie rosyjskim i pruskim znaczną ilość przepisów ustawowych, wymierzonych przeciw temu Kościołowi i znajdujących się w sprzeczności z zasadą wolności wyznań, proklamowaną przez Konstytucję. Konieczność jak najszybszego ich uchylecia uznał Sejm Ustawodawczy, wzywając w rezolucji z 6 kwietnia 1922 r. Rząd do wniesienia w ciągu dni 14 projektu ustawy, znoszącej wszelkie przepisy i urzędzenia prawne przeciw Kościołowi Katolickiemu wymierzone, a niezgodne z postanowieniami Konstytucji.

Opracowanie projektu takiej ustawy, usuwającej w sposób konkretny wszystkie wspomniane, a bardzo liczne, ograniczenia okazało się w przeciągu stosunkowo krótkiego czasu niemożliwe. Pomijając już tę okoliczność, że odnośne przepisy wyjątkowe nie stanowią odrębnego kompleksu, lecz porozrzucane są w całym szeregu ustaw, wydanych w różnym czasie i obowiązujących w różnych częściach państwa, a normujących całokształt stosunków prawnych Kościoła Katolickiego, główną trudność w opracowaniu takiego projektu ustawy stanowi fakt, iż wspomniane przepisy ograniczające tylko w drobnej części mają charakter negatywny, taki, aby dla usunięcia odpowiednich ograniczeń wystarczyło ich uchylecie. Ogromna ich większość to przepisy pozytywne, których nie można uchylić, gdyż wytworzyłyby to lukę prawną, a można je tylko zastąpić innymi przepisami pozytywnymi. Unormowanie jednak szczegółowe tych stosunków prawnych Kościoła Katolickiego, które ustawy państw zaborczych uregulowały w sposób dla tego Kościoła krzywdzący i z duchem polskiej Konstytucji sprzeczny, wymaga rozwiązania całego szeregu bardzo skomplikowanych zagadnień, wkraczających częściowo także w sferę praw majątkowych Kościoła i Państwa, co bez szczegółowszych i wszechstronnych badań przeprowadzone być nie może. Z tego właśnie względu opracowanie takiej ustawy, której wniesienia zażądała od Rządu

---

²⁹⁷ Treści ustawy nie publikuje się.

rezolucja sejmowa z 6 kwietnia 1922 r., nie mogło w przeciągu stosunkowo krótkiego czasu, pozostałego do końca obecnej kadencji sejmowej, nastąpić.

Chcąc jednak już obecnie przystąpić do usuwania wymienionych ograniczeń Kościoła Katolickiego i usunąć je kolejno w możliwie najkrótszym czasie, zwraca się Rząd o udzielenie mu odpowiedniej delegacji ustawodawczej. Ze względu na przepis art. 115 Konstytucji, w myśl którego stosunek Państwa do Kościoła i prawnie uznanych związków religijnych ma być ustalony po porozumieniu się z ich prawnymi reprezentacjami, oraz wobec tego, że rozporządzenia, które będą wydawane na podstawie powyższej ustawy, a w pewnych punktach będą wkraczały w sferę tego stosunku, przewiduje projekt konieczność zasięgnięcia przed ich wydaniem zdania Prymasa Polski. Ponieważ zaś w myśl art. 114 Konstytucji – stosunek Kościoła Katolickiego do Państwa ma być uregulowany w sposób zasadniczy w drodze układu ze Stolicą Apostolską, ustawa powyższa może mieć charakter tylko prowizoryczny do czasu zawarcia tego układu, co też zostało w jej art. 3 przewidziane.

Załącznik 6

Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w sprawie uchwały o obywatelstwie powziętej 16 czerwca br. przez Delegację polsko-czeskosłowacką dla Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
Wydz. Środkowo-Europejski
WARSZAWA
DN. 10^c września 1922 R.
N^o D.IV.2730/22

WNIOSEK NAGŁY.

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w sprawie uchwały o obywatelstwie powziętej
16 czerwca br. przez Delegację polsko-czeskosłowacką
dla Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

I. Rada Ministrów upoważnia Ministra Spraw Zagranicznych do wniesienia do Sejmu następującego projektu ustawy w formie wniosku nagłego:

Ustawa

O uregulowaniu prawa wyboru obywatelstwa polskiego przez obywateli b. Cesarstwa Austriackiego lub b. Królestwa Węgierskiego i prawa wyboru obywatelstwa obcego przez ^htychże^h obywateli ^ctych państw^c, posiadających obywatelstwo polskie²⁹⁸.

Uzasadnienie.

Art. 5 traktatu zawartego między głównymi Mocarstwami sprzymierzonymi i stowarzyszonymi a Polską, podpisanego w Wersalu dn. 28 czerwca 1919 r., ratyfikowanego ustawą z dn. 31 lipca 1919 Dz.U. RP Nr 35, p. 119 z 1920 r. i ogłoszonego w Nr 110 poz. 728 Dz.U. RP, zobowiązuje Polskę do niezczynienia żadnych przeszkód w wykonywaniu prawa wyboru, przewidzianego w traktatach zawartych lub tych, które mają być zawarte przez wymienione mocarstwa z Niemcami, Austrią, Węgrami lub Rosją, a pozwalającego osobom interesowanym nabywać przynależność polską lub też jej nie nabywać.

Powyższe prawo wyboru obywatelstwa regulują następujące traktaty zawarte przez mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone:

- 1) traktat zawarty z Niemcami, podpisany w Wersalu dn. 28 czerwca 1919 r.
  - 2) traktat zawarty z Austrią, podpisany w St. Germain en Laye dn. 10 września 1919 r.
  - 3) traktat zawarty z Węgrami, podpisany w Trianon dnia 4 czerwca 1920 r.
- Z Rosją mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone dotychczas żadnego układu nie zawarły.

Traktat wersalski zawarty z Niemcami został w Polsce ratyfikowany ustawą z dn. 21 lipca 1919 r. Dz.U. RP N. 35, p. 119 z 1920 r. i ogłoszony w tym samym Nr. Dz.U. RP pod p. 200; wykonanie jego postanowień unormowane jest rozporządzeniem ministerialnym z dn. 13 lipca 1920 r. Dz.U. RP Nr 57, poz. 358, obowiązującym w brzmieniu częściowo zmienionym rozporządzeniem ministerialnym z dnia 16 września 1920 r. Dz.U. RP No 92, poz. 615.

Traktatów podpisanych w St. Germain en Laye i Trianon Sejm dotychczas nie ratyfikował, wobec czego Rząd traktatów tych nie mógł oficjalnie opublikować, a w następstwie tego i nie wykonał ich. Zobowiązaniu wynikającemu z art. 5 Traktatu wersalskiego, zawartego z Polską – o ile dotyczy kwestii obywatelstwa w stosunku Polski do państw powstałych na gruzach b. Monarchii Austro-węgierskiej – dotychczas nie stało się zatem zadość. Na zaniedbanie to uskarżają się coraz energiczniej tak Rządy Rzeczplitej Czeskosłowackiej i Niemieckiej

---

²⁹⁸ Treści ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 26 września 1922 r. o uregulowaniu prawa wyboru obywatelstwa polskiego przez obywateli b. cesarstwa austriackiego lub b. królestwa węgierskiego i prawa wyboru obywatelstwa obcego przez b. obywateli tych państw, posiadających obywatelstwo polskie, Dz.U. RP 1922, nr 88, poz. 791.

Austrii, jak i osoby bezpośrednio zainteresowane, tzn. zwłaszcza Polacy zamieszkali w Czechosłowacji i Austrii.

Godność Państwa Polskiego wymaga co rychlejszego wypełnienia tego zobowiązania, a może to nastąpić w sposób trojaki, a mianowicie: 1) przez ratyfikację traktatów podpisanych w Trianon i St. Germain – o ile chodzi o Śląsk Cieszyński, Spisz i Orawę, częściowo zmienionych Decyzją Rady Ambasadorów z dnia 28 lipca 1920 r., albo 2) przez zawarcie specjalnych umów z zainteresowanymi państwami i ratyfikację ich przez Sejm, albo 3) przez uregulowanie sprawy rozporządzeniem ministerialnym na podstawie upoważnienia ze strony Sejmu, które jak z natury rzeczy wynika musiałyby rozciągać się także na bliższe określenie – oczywiście w ramach wyżej wymienionych aktów prawa międzynarodowego – kwestii, którzy z obywateli b. Monarchii Austro-węgierskiej stali się obywatelami polskimi. Ponieważ urzeczywistnienie każdej z dwóch pierwszych alternatyw wymaga dłuższego czasu, przeto rząd proponuje obranie alternatywy trzeciej i uprasza Sejm o uchwalenie w tym względzie ustawy według powyższego projektu.

^hII. Niezależnie od terminu uchwalenia proponowanej ad I ustawy przez Sejm, Rada Ministrów upoważnia Ministra Spraw Wewnętrznych do wydania w najkrótszym czasie zarządzeń wewnętrznych dla władz administracyjnych mających na celu wykonanie postanowień uchwały Delegacji polsko-czeskosłowackiej o obywatelstwie jeszcze przed wejściem w życie projektowanej w p. I ustawy^h.

Uzasadnienie.

oraz tekst uchwały podano we wniosku nagłym Ministra Spraw Zagranicznych z dnia 27 sierpnia br. w sprawie zatwierdzenia uchwał powziętych przez Delegację polsko-czeskosłowacką dla Śląska Cieszyńskiego, Spisza i Orawy, rozpatrywanym przez Radę Ministrów dn. 4 września br.

Ponieważ Rada Ministrów w dn. 4 bm. zatwierdziła uchwałę drugą, trzecią i czwartą, niniejszy wniosek dotyczy jedynie uchwały pierwszej z dnia 16 czerwca br.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^fG. Narutowicz^f

**Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie
zatwierdzenia przystąpienia Polski do Międzynarodowej Konwencji doty-
czącej ruchu automobilowego, zawartej w Paryżu dnia 11-go października
1909 roku**

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

WARSZAWA

DN ^o8^c września 1922 R.

No^k D.VI.1835/22

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie zatwierdzenia przystąpienia Polski
do Międzynarodowej Konwencji dotyczącej ruchu
automobilowego, zawartej w Paryżu dnia 11-go
października 1909 roku²⁹⁹.

Rada Ministrów uchwala:

U S T A W A

z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie ratyfikacji przystąpienia Polski
do Międzynarodowej Konwencji dotyczącej ruchu
automobilowego, zawartej w Paryżu dnia 11-go
października 1909 r.³⁰⁰

U z a s a d n i e n i e .

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dn. 30-go grudnia 1920 r. Rząd Polski zgłosił przystąpienie do Międzynarodowej Konwencji dotyczącej ruchu automobilowego, zawartej w Paryżu dn. 11-go października 1919 roku. Od dn. 1-go maja 1921 roku Polska stała się formalnie uczestniczką wspomnianej

---

²⁹⁹ Do wniosku dołączono tekst Convention internationale relative à la circulation des automobiles, w języku francuskim, którego nie publikuje się.

³⁰⁰ Treści ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 26 września 1922 r. w przedmiocie ratyfikacji przystąpienia Polski do międzynarodowej konwencji, dotyczącej ruchu automobilowego, zawartej w Paryżu dnia 11 października 1909 roku, Dz.U. RP 1922, nr 85, poz. 762.

Konwencji, ratyfikacja tej ostatniej musiała wszakże ulec zwłóce wobec konieczności opracowania i opublikowania przedtem pewnych przepisów dotyczących ruchu samochodowego w Państwie.

Przepisy powyższe, w opracowaniu Ministerstwa Robót Publicznych, zostały uchwalone przez Radę Ministrów dn. 6-go lipca rb. i są obecnie w druku.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych, podkreślając znaczenie, jakie posiada komunikacja automobilowa dla rozwoju stosunków międzynarodowych, oraz pragnąc dać najrychlej możność obywatelom polskim skorzystania z udogodnień przewidzianych w Konwencji powyższej – prosi o przyjęcie powyższego wniosku.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
G. Narutowicz^f

Załącznik 8

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie częściowej likwidacji Delegacji Polskiej Mieszanej Komisji Granicznej na Wschodzie

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych
na Radę Ministrów
w przedmiocie częściowej likwidacji Delegacji
Polskiej Mieszanej Komisji Granicznej na Wschodzie.
Warszawa 17 września 1922 r.

Delegacja Polska Mieszanej Komisji Granicznej na Wschodzie, powołana uchwałą Rady Ministrów z dn. 9 kwietnia 1921 r. do przeprowadzenia na miejscu granicy i ustanowienia znaków granicznych, w terminie do dnia 1 listopada rb. prace swe prawie całkowicie ukończy, pozostanie bowiem niewykończony tylko odcinek Polesie–Morocz długości około 200 klm.

Wykończenie pozostałych prac nie wymaga nadal dotychczasowego składu Delegacji wynoszącego około 350 osób, bowiem prace kameralne mogą być przekazane do wykonania powołanym do tego instytucjom państwowym, a mianowicie Ministerstwu Robót Publicznych i Ministerstwu Spraw Wojskowych (Instytut Wojsk. Geograf.³⁰¹), do przygotowania zaś wymaganego przez protokół dodatkowy Traktatu Ryskiego operatu granicznego, utrzymania łączności z Delegacją

---

³⁰¹ Instytut Wojskowo-Geograficzny założono w 1919 r. Miał swoją siedzibę w Warszawie. Do jego naczelnych zadań należała praca wokół standaryzacji i aktualizacji map zaborczych ziem polskich – przede wszystkim na użytek sztabowy armii.

Sowiecką i dyplomatycznego zamknięcia prac granicznych wystarczy w zupełności Delegacja w składzie osób dziesięciu.

Wobec powyższego Rada Ministrów uchwalić raczy:

Z dn. 1 listopada 1922 r. Delegacja Polska Mieszanej Komisji Granicznej na Wschodzie zostaje zredukowana do składu: Przewodniczącego, 2 członków i sekretarza oraz 5 osób personelu koncepcyjnego i manipulacyjnego płatnych nadal z budżetu Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Reszta obecnego personelu w tymże terminie winna być zwolniona względnie oddana do dyspozycji właściwych resortów.

Środki łączności i lokomocji (Hughes, Morse, samochody itp.) Polska Delegacja zwraca w miarę postępu likwidacji tym instytucjom, które ich użyczyły, gmachy rządowe zajmowane przez Komisję Graniczną mają być zwrócone Ministerstwu Spraw Wojskowych w takim stanie, w jakim je przyjęto, wreszcie zakupiony przez Delegację inwentarz żywy i martwy zostanie sprzedany w drodze przetargu publicznego z zachowaniem obowiązujących przepisów przy sprzedaży mienia państwowego.

Pozostałe prace kameralne przekazuje się do wykonania Ministerstwu Robót Publicznych i Ministerstwu Spraw Wojskowych, które poza tym obejmują ukończenie pomiarów i zdjęć aerofotogrametrycznych, włączając finansowanie ich do swoich budżetów.

Powyższe resorty informują o postępach prac Delegację Polską, która ze swej strony przeprowadza konieczne pertraktacje z Delegacją Sowiecką.

Po wykonaniu prac, całkowity materiał zostaje przekazany Delegacji Polskiej do dyplomatycznego wykończenia.

Minister Spraw Zagranicznych

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu

Rady Ministrów dnia ....

protokołu .... posiedzenia

Rady Ministrów.

Warszawa, dn. .... 1922 r.

Prezydent Rady Ministrów

**Ustawa zmieniająca niektóre postanowienia ustaw o postępowaniu sądowo-
-cywilnym obowiązujących w b. dzielnicy austriackiej**

U S T A W A

z dnia .... 1922 r.

zmieniająca niektóre postanowienia ustaw o postępowaniu
sądowo-cywilnym obowiązujących w b. dzielnicy austriackiej³⁰².

U Z A S A D N I E N I E.

Przy uchwalaniu ustawy z dn. 5 sierpnia 1922 r. zmieniającej niektóre postanowienia ustaw o postępowaniu sądowo-cywilnym obowiązujących w b. dzielnicy austriackiej, pominięto wskutek przeoczenia uchwaloną przez komisję prawniczą poprawkę w pierwotnym projekcie rządowym w przedmiocie podwyższenia granic własności sądów powiatowych z 50 000 mk na 100 000 mk oraz podwyższenia granicy dopuszczalności rewizji w razie dwóch równobrzmiących wyroków °z 100 000 mk na 300 000 mk.^c

Projektowana ustawa ma na celu przywrócenie brzmienia uchwalonego w komisji, zgodnie z zamierzonym rozszerzeniem własności sądów powiatowych oraz ograniczeniem rewizji.

Załącznik 13

[Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na 1922 r. w Dziale 2, § 15, poz. 1 „Bataliony Celne” kredytu dodatkowego w wysokości 1 075 826 180 mk na uzupełnienie umundurowania Batalionów Celnych]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 7 września 1922 r.

W N I O S E K N A G Ł Y N A R A D Ę M I N I S T R Ó W.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie
Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na 1922 r.
w Dziale 2, § 15, poz. 1 „Bataliony Celne” kredytu

---

³⁰² Treści ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 5 sierpnia 1922 r. zmieniająca niektóre postanowienia ustaw o postępowaniu sądowo-cywilnym, obowiązujących w b. dzielnicy austriackiej, Dz.U. RP 1922, nr 86, poz. 769.

dotatkowego w wysokości 1 075 826 180 mk na
uzupełnienie umundurowania Batalionów Celnych.

UZASADNIENIE.

W preliminarzu budżetowym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na 1922 rok w Dziale 2, § 15, poz. 1 „Bataliony Celne” w łącznym kredycie marek 4 268 087 937 – mieści się kredyt na umundurowanie w wysokości mk 796 512 914 (p. Objaśnienia do § 15, poz. 1 strona 17).

Kredyt obliczono na 37 batalionów (22 na wschodzie i 15 na zachodzie), przyjmując pod uwagę stopniową likwidację 15 batalionów zachodnich, które miały być ostatecznie zlikwidowane na skutek zastąpienia ich przez cywilną straż celną z dniem 31 sierpnia 1922 r.

Ponieważ likwidacja powyższa została wstrzymana w lipcu rb. ze względu na sytuację na granicy wschodniej i ustalenie ostatecznej linii granicznej na wschodzie, a to na skutek uchwały Rady Ministrów z dnia 7 sierpnia rb., a nadto w myśl tejże uchwały Minister Spraw Wewnętrznych przejął ochronę granicy litewskiej, skutkiem czego przybyły 4 bataliony celne konsystujące na tej granicy i liczba batalionów celnych wynosi obecnie 36, kredyt preliminowany na umundurowanie, pominąwszy już zwyżkę cen, okazał się niedostateczny tym bardziej, iż zaszła potrzeba zwolnienia roczników podlegających demobilizacji i powołania uzupełnień. Zwolnione roczniki odeszły w niezbędnych sortach umundurowania, a uzupełnienie przybyłych według sprawozdania Głównej Komendy batalionów celnych „w niezdatnych sortach mundurowych, obdarte, w łachmanach” i muszą być na nowo mundurowane.

Ze względu na powyższe okoliczności oraz na zwyżkę cen od czasu ustalenia preliminarza na r. 1922 Ministerstwo Spraw Wewnętrznych przedstawiło Ministerstwu Skarbu wnioski o przyznanie na bataliony celne kredytu dodatkowego w sumie 1 130 771 180 mk, którą sprostowano na 1 075 826 180^c marek.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

[Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do asygnowania w Dziale 2 budżetu Ministerstwa Robót Publicznych kredytów dodatkowych]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dn. 16 sierpnia 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY NA RADĘ MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do asygnowania w Dziale 2 budżetu Ministerstwa Robót Publicznych następujących kredytów dodatkowych:

§ 9, poz. 7 Pożyczki na remont i budowę domów	600 000 000 mk
§ 9, poz. 8 Pożyczki miastowe na cele inwestycji komunalnych	650 000 000 mk
§ 11, poz. 3 Pomiary miast kosztem Państwa	42 000 000 mk
§ 11, poz. 4 Pożyczki i subwencje na plany pomiarowe i regulacyjne	20 000000 mk
	<hr/>
	1 312 000 000 mk

UZASADNIENIE.

Bank Budowlany, Bank Komunalny, Zakład Kredytowy Miast Małopolskich³⁰³ i Krajowy Bank Pożyczkowy w Poznaniu występują z prośbą o powiększenie przyznanych im na rok 1922 kredytów na akcję budowlaną.

Dzięki działalności przede wszystkim 3-ch pierwszych wspomnianych banków ruch budowlany przy pomocy rządowej rozwija się pomyślnie, co dodatnio wpływa na zmniejszenie się bezrobocia i przyczynia się do złagodzenia klęski mieszkaniowej. Ponadto specjalna akcja Banku Komunalnego i Zakładu Kredytowego Miast Małopolskich zezwala miastom na rozpoczęcie budowy różnych obiektów komunalnych, których brak daje się dotkliwie odczuwać.

Nadzieje społeczeństwa i poszczególnych miast, że akcja rozbudowy miast przy wydatnej pomocy rządu będzie wszczętą jeszcze w bieżącym roku, zawiodły, wobec niezłatwienia w Sejmie projektu ustawy o rozbudowie miast.

Nie da się jednak zaprzeczyć, że, o ile chodzi o ruch mieszkaniowo-budowlany, inicjatywa prywatna wzmaga się z każdym dniem, skutkiem czego w interesie Państwa należy inicjatywę tę w miarę możliwości poprzeć.

³⁰³ Zakład Kredytowy Miast Małopolskich powołał do życia galicyjski Sejm Krajowy w 1881 r. Pomysłodawcą był marszałek tej izby Mikołaj Zyblikiewicz.

Dotacje przyznane wspomnianym bankom okazują się niewystarczające i dalsza pomoc ze strony Rządu jest niezbędnie konieczną. W przeciwnym bowiem razie ruch budowlany mógłby z powodu trudności finansowych doznać niepożądaną przerwę.

Żądania wspomnianych banków zgłoszone za pośrednictwem Ministerstwa Robót Publicznych dosięgają o ile chodzi o kredyty na:

pożyczki na remont i budowę domów
(§ 9, poz. 7) 3 088 000 000 mk

pożyczki miastom na cele inwestycji
komunalnych (§ 9, poz. 8) kwoty 1 905 400 000 mk

Licząc się jednak z granicami możliwości, proponuje się przyznać
w § 9, poz. 7 600 000 000 mk

w tym:

1. dla Banku Budowlanego 250 000 000 mk

2. " Zakładu Kred. M. Mał. 250 000 000 mk

3. " Kr. Banku Poż. w Pozn. 100 000 000 mk

a w § 9, poz. 8 650 000 000 mk

w tym:

1. dla Zakładu Kredyt. W Mał. 100 000 000 mk

2. " Banku Komunalnego 400 000 000 mk

3. " Kr. Banku Poż. w Pozn. 150 000 000 mk

Niezależnie od powyższych kredytów proponuje się przyznanie na plany pomiarowe miast w § 11, poz. 3 – kredytu w kwocie 42 000 000 mk, zaś w § 11, poz. 4 w wysokości 20 000 000 mk.

Oczekiwany wzmagający się ruch budowlany czyni sprawę wykonania planów regulacyjnych miast odbudowujących się, a także i niezniszczonych niezmiernie aktualną. Miejscowości zniszczone, przeważnie małe i niezasobne, muszą być uregulowane, a w pierwszym rzędzie pomierzone w zarządzie Państwa. Szczególnej pomocy i opieki w tym zakresie wymagają Kresy Wschodnie i Pomorze.

Proponowane wyżej kredyty przeznaczone są właśnie na tę pomoc.

MINISTER SKARBU
Jastrzębski

Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 17 grudnia 1921 r. w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu pełnomocnictw do wydawania rozporządzeń w sprawie regulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcymi walutami (Dz.Ust. RP Nr 104 poz. 748) – na Ziemię Wileńską

MINISTERSTWO SKARBU
Departament Kredytowy
L. D.K.4774/II

Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 17 grudnia 1921 r. w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu pełnomocnictw do wydawania rozporządzeń w sprawie regulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcymi walutami (Dz.Ust. Rz.P. Nr 104 poz. 748) – na Ziemię Wileńską.

Rada Ministrów
uchwalić raczy
ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

w przedmiocie rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej ustawy z dnia 17 grudnia 1921 r. upoważniającej Ministra Skarbu do wydawania rozporządzeń w sprawie regulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcymi walutami (Dz.Ust. Rz.P. Nr 104 poz. 748) – na Ziemię Wileńską³⁰⁴.

Uzasadnienie.

Konieczność stosowania jednolitych przepisów na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej w sprawie regulacji obrotu pieniężnego zagranicznego i obrotu zagranicznymi walutami – wymaga rozciągnięcia ustawy w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu pełnomocnictw do wydawania rozporządzeń w sprawie regulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcymi walutami także i na Ziemię Wileńską.

Warszawa, dnia .... 1922 r.

---

³⁰⁴ Treści rozporządzenia nie publikuje się.

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 18^c września 1922 r.

L.DK. 4839/I.1922 r.^c

Wniosek nagły Ministra Skarbu
na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia
Sejmowi Ustawodawczemu projektu
ustawy o kredycie Skarbu Państwa
w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej.

Rada Ministrów zechce upoważnić Ministra Skarbu do wycofania projektu ustawy o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej, przesłanego przez Ministra Skarbu Panu Marszałkowi Sejmu Ustawodawczego przy piśmie z dnia 26 czerwca 1922 r. L. 3763/DK.I., oraz do przedłożenia poniższego

Projektu ustawy
z dnia ... 1922 roku
o kredycie Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej.

Art. 1.

Upoważnia się Ministra Skarbu do zaciągnięcia na pokrycie niedoboru budżetowego dalszej pożyczki w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej do wysokości 370 000 000 000 marek polskich, łącznie z kwotą 150 000 000 000 marek polskich, ustaloną w art. 1 ustawy z dnia 8 lipca 1921 r. (Dz.Ust. RP Nr 64 poz. 402 z r. 1921).

Art. 2.

Wykonanie niniejszej ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.

Art. 3.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.

UZASADNIENIE.

W projekcie ustawy w sprawie kredytu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej przedłożonym Sejmowi Ustawodawczemu przy piśmie Ministra Skarbu z dnia 26 czerwca rb. Nr 3763/DK/I. prosił Minister Skarbu o upoważnienie do zaciągnięcia na pokrycie niedoboru budżetowego dalszej pożyczki w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej do wysokości 270 000 000 000 marek polskich łącznie z kwotą 150 000 000 000 marek polskich, zaciągniętą już w myśl

ustawy z dnia 8 lipca 1921 r. Suma ta okazała się jednakowoż niewystarczającą, wobec czego Minister Skarbu widzi się zmuszonym podwyższyć pierwotnie projektowaną sumę o 100 000 000 000 marek i wystąpić z projektem ustawy, upoważniającej go do doprowadzenia stanu zadłużenia Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej do sumy 370 000 000 000 marek polskich.

W pierwszej połowie br. deficyt państwowy był prawie całkowicie pokrywany wpływami z daniny państwowej, dlatego też dług Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej uległ niewielkiemu zwiększeniu; na dzień 30 czerwca rb. wynosił on 235 000 000 000, co przekracza stan z dnia 31 grudnia ub.r. zaledwie o 14 000 000 000.

Z chwilą ustania wpływów z daniny państwowej ujawniła się silna tendencja do wzrostu długu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej, rezultatem której było wspomniane wyżej wystąpienie do Sejmu w czerwcu br. z wnioskiem o powiększenie stanu zadłużenia.

Znaczne fluktuacje walutowe, jakie w międzyczasie nawiedziły państwa Europy Środkowej, przyczyniły się w związku z przesileniem gabinetowym oraz zachwianiem równowagi budżetowej, wskutek ustania wpływów z daniny, do pogorszenia ogólnej sytuacji finansowej w większym stopniu, niż się to dało przewidzieć.

Spadek marki polskiej wywołał w kraju całym falę drożyzny, która w nadzwyczajnym stopniu utrudniła działania Ministrowi Skarbu, zniewalając Rząd do kilkakrotnej rewizji zarówno dotychczasowych stawek uposażenia funkcjonariuszy państwowych, jako też do znacznego podniesienia dodatków rzeczowych do tego stopnia, że wysokość wyłącznie tylko wydatków personalnych przekroczyła z dniem 1 IX 1922 r. kwotę 45 miliardów miesięcznie.

Ogółem na okres ostatnich 4-ch miesięcy rb. przewiduje się wysokość wydatków rzeczowych administracji cywilnej (bez wojska) w kwocie 66 miliardów marek polskich, z czego wyłącznie wydatki kolejowe wyniosą 47 miliardów; nadto administracja wojskowa wymagać będzie przyznania znacznych kredytów dodatkowych, wysokość których wedle żądań Ministerstwa Spraw Wojskowych ma wynieść 72 miliardy marek, z czego 28 miliardów na normalne utrzymanie (bez taborów i wydatków technicznych), około 30 miliardów marek na rezerwę i zaopatrzenie. Wydatki osobowe, cywilne i wojskowe w tymże okresie wyniosą prawdopodobnie około 261 miliardów.

Uwzględniając przytoczone wyżej kwoty wydatków oraz biorąc pod uwagę wpływ z dochodów skarbowych w ciągu 6 ostatnich miesięcy rb. w kwocie 200 miliardów (z uwzględnieniem tendencji wzrostu), należy się liczyć z dalszym deficytem 208 miliardów marek polskich.

Nadmienić należy, że objęcie G. Śląska przez władze polskie w pierwszym okresie organizacyjnym, szczególnie w związku z prowadzoną na tym terenie akcją aprowizacyjną, powiększając wydatki państwowe, przyczynia się również do zwiększenia deficytu.

Przedkładając wniosek doprowadzenia stanu zadłużenia do 370 miliardów, Minister pragnie na razie znaleźć pokrycie wydatków przewidywanych do chwili zwołania nowego Sejmu, który – rzecz prosta – musi mieć zastrzeżoną decyzję w sprawie dalszej akcji kredytowej Rządu do końca roku.

W najbliższym czasie rozpocząć się winna subskrypcja pożyczki, której projekt Minister Skarbu jednocześnie przedkłada Sejmowi. Wpływów jednak z pożyczki, w pierwszym okresie subskrypcji, niemożliwym jest nawet w przybliżeniu określić.

MINISTER SKARBU
/-/ Jastrzębski

Załącznik 17

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie projektu ustawy o emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 18^c września 1922 r.

L. DK. 4840/I^c

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie projektu ustawy o emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej.

Rada Ministrów zechce upoważnić Ministra Skarbu do wycofania projektu ustawy o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy pożyczkowej, przesłanego przez Ministra Skarbu Panu Marszałkowi Sejmu Ustawodawczego przy piśmie z dnia 26 czerwca rb. L.3764/DK/I., oraz do przedłożenia poniższego projektu ustawy z dnia .... 1922 r. o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej³⁰⁵.

Uzasadnienie.

Przedłożony jednocześnie z niniejszym projekt ustawy w sprawie powiększenia kredytu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej uzasadnia konieczność doprowadzenia stanu długu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej do kwoty 370 000 000 000 marek polskich.

Dotychczas dług Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej był pokrywany w około 80% za pomocą dalszej emisji banknotów, w 20% zaś

---

³⁰⁵ Treści ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 25 września 1922 r. o dalszej emisji biletów Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej, Dz.U. RP 1922, nr 84, poz. 749.

środkami posiadanymi przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową, przeważnie funduszami znajdującymi się na rachunkach żyrowych.

Obecnie z powodu dużego zapotrzebowania gotówki, jak również wskutek zarządzenia Ministerstwa Skarbu, aby instytucje państwowe na swych rachunkach żyrowych lokowały tylko niezbędne sumy, fundusze na rachunkach tych nie wzrastają w tym stosunku, w jakim powiększa się zadłużenie.

Wobec powyższego, oraz z uwagi na to, że fundusze te zużywane są na udzielenie kredytów towarowych i lombardowych, zwiększanie długu Skarbu Państwa w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej będzie musiało być całkowicie pokryte przez nową emisję banknotów.

MINISTER SKARBU
/-/ Jastrzębski

Załącznik 18

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy w przedmiocie uzupełnienia art. 1 ustawy z dnia 28 lutego 1919 roku

MINISTERSTWO SKARBU
L.°DK.4841/I°

Warszawa, dnia °18° września 1922 r.

Wniosek Nagły Ministra Skarbu na
Radę Ministrów w sprawie przedłożenia
Sejmowi Ustawodawczemu projektu
ustawy w przedmiocie uzupełnienia art. 1
ustawy z dnia 28 lutego 1919 roku.

Rada Ministrów upoważnić raczy

Ministra Skarbu do przedłożenia pod obrady Sejmu Ustawodawczego poniższego

Projektu

ustawy z dnia .... 1922 roku w przedmiocie uzupełnienia art. 1 ustawy z dnia 28 lutego 1919 r. w sprawie nazwy monety polskiej³⁰⁶.

---

³⁰⁶ Treści ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 26 września 1922 r. w przedmiocie uzupełnienia art. 1 ustawy z dnia 28 lutego 1919 r. w sprawie nazwy monety polskiej, Dz.U. RP 1922, nr 83, poz. 740.

Uzasadnienie.

Przedłożony Sejmowi Ustawodawczemu projekt ustawy w przedmiocie wypuszczenia pożyczki państwowej uzasadnia celowość emisji pożyczki państwowej w złotych polskich.

W związku z powyższym okazało się konieczne ustalenie wartości złotego polskiego w złocie. Najbardziej odpowiednim wydaje się przyrównanie polskiej jednostki monetarnej do złotego franka. Przemawiają za tym względy natury praktyczno-gospodarczej.

Układ monetarny unii łacińskiej³⁰⁷ przyjęły u siebie: Francja, Belgia, Szwajcaria, Włochy, Hiszpania, Grecja, Serbia, Bułgaria, Rumunia i Finlandia.

Z większością tych krajów łączą Polskę bliskie stosunki polityczne i gospodarcze. Na rozwój stosunków tych niezawodnie wpływa dodatnio jednakowy system monetarny.

Przyjęcie franka za podstawę systemu pieniężnego korzystne jest również z tego względu, że – jako względnie niewysoka jednostka – sprzyja ona utrzymaniu się cen na niższym poziomie.

MINISTER SKARBU

/-/ Jastrzębski

Załącznik [19a]

Uzasadnienie [ustawy o ulgach dla nowo wznoszonych budowli]

Projekt ustawy o uwolnieniu nowych budowli od podatków i opłat państwowych i komunalnych.

UZASADNIENIE.

Zagrażający życiu społecznemu, a nawet i bytowi Państwa głód mieszkaniowy w miastach oraz zupełny zastój budowlany wywołuje konieczność udzielania jak najdalej idących ulg dla nowo wznoszonych budowli oraz nadbudówek na już istniejących budynkach lub przybudówek do domów, aby przyznaniem tych ulg zachęcić kapitalistów i przedsiębiorców budowlanych krajowych do lokaty swych kapitałów w budownictwie, a także ściągnąć kapitały zagraniczne celem ich lokaty na nieruchomościach w Polsce.

---

³⁰⁷ Łacińska Unia Monetarna stanowiła ugrupowanie złożone z Belgii, Francji, Szwajcarii, Luksemburga powstałe w 1865 r., do którego następnie dołączyły zjednoczone Włochy. Pozostałe państwa przystąpiły później. Ugrupowanie weszło w stan kryzysu w 1920 r., kiedy banki szwajcarskie przestały honorować walutę belgijską. Zostało rozwiązane w 1926 r.

Art. 1 projektu ustawy uwalnia od podatków realnych nowo wznoszone domy oraz nadbudówki i przybudówki, których budowa rozpocznie się w ciągu 5-ciu lat po wejściu w życie ustawy, druga zaś część tegoż artykułu ma na celu udzielanie takichże ulg budowlom rozpoczętym jeszcze przed wojną i do dziś nieskończony^cm^c z różnych przyczyn, przeważnie natury finansowej.

Art. 2 ustawy ma na celu zachęćę specjalnie przedsiębiorców budowlanych do wznoszenia nowych domów celem sprzedaży. Uwolnienie ich od dość znacznych opłat przy transakcjach domami winno pobudzić spekulację tak konieczną dla ożywienia ruchu budowlanego.

Art. 3 potwierdza wolność nowych budowli od ograniczeń przewidzianych w ustawach o ochronie lokatorów, jako też w ustawie o obowiązku zarządów gmin miejskich dostarczania pomieszczeń dla urzędów, urzędników i oficerów.

Załącznik 20

[Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie projektu ustawy o ośmioprocentowej państwowej pożyczce złotej z 1922 r.]

MINISTERSTWO SKARBU
Departament Kredytowy
Wydział II-gi
L. 6630

Warszawa, dnia .... września 1922 r.

Wniosek nagły na Radę Ministrów
w sprawie projektu ustawy o ośmioprocentowej
państwowej pożyczce złotej.

Rada Ministrów zechce upoważnić Ministra
Skarbu do przedłożenia Sejmowi Ustawodawczemu
projektu ustawy w przedmiocie ośmioprocentowej
państwowej pożyczki złotej.

U s t a w a

z dnia .... września 1922 r.

w przedmiocie wypuszczenia 8% państwowej pożyczki
złotej z r. 1922.

Art. 1.

Upoważnia się Ministra Skarbu do wypuszczenia 8% państwowej pożyczki
złotej z 5-cioletnim od daty wypuszczenia terminem zapłaty.

Art. 2.

Obligacje pożyczki złotej są wypuszczane w odcinkach, opiewających częściowo na złote polskie (ustawa z dnia ....), częściowo na marki polskie.

^hWysokość ^cSumę nominalną oraz stosunek^c odcinków ustali Minister Skarbu.

Art. 3.

8% państwowa pożyczka złota zabezpiecza się całym zapasem kruszcowym Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej i Skarbu Narodowego.

Art. 4.

Procenty od pożyczki w wysokości 8 od sta płatne są za każde półrocze z dołu w dniach 1 października i 1 kwietnia każdego roku, przy czym procenty, przypadające od części obligacji opiewających na złote polskie, płatne są w dolarach Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, lub w frankach szwajcarskich według stosunku, odpowiadającego równi walutowej każdej z tych walut do złotego polskiego, lub też w markach polskich podług kursu wspomnianych walut z ostatniego dnia giełdowego przed terminem płatności kuponów.

Wybór waluty płatności przysługuje Ministrowi Skarbu.

Art. 5.

Po upływie wskazanego w art. 1 terminu 8% państwowa pożyczka złota spłacona będzie po cenie nominalnej, przy czym części obligacji opiewające na złote polskie spłacone będą w dolarach St.Zj. Am.Pół. lub fr. szwajc. według stosunku, odpowiadającego równi walutowej każdej z tych walut do złotego polskiego, lub też w markach polskich podług kursu wspomnianych walut w ostatnim dniu giełdowym przed terminem płatności.

Wybór waluty płatności przysługuje Ministrowi Skarbu.

Art. 6.

Obligacje 8% państwowej pożyczki złotej mogą być przedstawiane do spłaty w ciągu lat 30-stu, począwszy od dnia upływu terminu, przewidzianego w art. 1.

Kupony mogą być przedstawione do spłaty w przeciągu lat 5-ciu od dnia ich płatności.

Obligacje i kupony, nie przedstawione do spłaty w powyższych terminach, stają się nieważne.

Art. 7.

Kupony od obligacji 8% państwowej pożyczki złotej wolne są od podatków od kapitałów i rent i będą przyjmowane przy uiszczaniu ceł, podatków i opłat państwowych.

Art. 8.

Obligacje 8% państwowej pożyczki złotej z r. 1922 mają wszelkie prawa papierów posiadających bezpieczeństwo pupilarne i będą przyjmowane jako wadia w licytacjach, kaucje akcyzowe i celne, kaucje przy zawieraniu kontraktów ze Skarbem Państwa oraz kaucje składane do depozytów wszelkich instytucji rządowych.

Art. 9.

Wykonanie ustawy powierza się Ministrowi Skarbu.

Art. 10.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem jej ogłoszenia.^c

MINISTER SKARBU

Załącznik 21

Ustawa w przedmiocie rozciągnięcia na obszar województwa śląskiego ustawy z dnia 17 grudnia 1921 r. w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu pełnomocnictw do wydawania rozporządzeń w sprawie regulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcymi walutami

MINISTERSTWO SKARBU

Projekt!

L. DK.6578/II

Wniosek nagły Ministra Skarbu

Rada Ministrów uchwalić raczy:

U s t a w a

z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie rozciągnięcia na obszar województwa śląskiego ustawy z dnia 17 grudnia 1921 r. w przedmiocie udzielenia Ministrowi Skarbu pełnomocnictw do wydawania rozporządzeń w sprawie regulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcymi walutami³⁰⁸.

Uzasadnienie.

Z uwagi na to, że w ostatnich czasach dają się zauważyć zakłócenia normalnego obiegu pieniężnego na Górnym Śląsku, może zająć potrzeba szybkiej ingerencji Ministra Skarbu w dziedzinę stosunków pieniężnych tamtej części Rzeczypospolitej Polskiej. Ingerencja ta może posiadać charakter tylko powszechnie obowiązujących przepisów dotyczących regulacji obrotu zagranicznymi walutami oraz obrotu pieniężnego z zagranicą.

Przepisy wyżej wspomniane wydawane są w pozostałej części Rzeczypospolitej na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1921 r. w przedmiocie udzielania Ministrowi Skarbu pełnomocnictw do wydawania rozporządzeń w sprawie regulowania obrotu pieniężnego z krajami zagranicznymi oraz obrotu obcymi walutami (Dz.Ust. Rz.P. Nr 104 poz. 748). Celem więc umożliwienia Ministrowi Skarbu wykonywania należytego kierownictwa obrotem pieniężnym na obszarze

---

³⁰⁸ Treści ustawy nie publikuje się.

województwa śląskiego konieczne jest wprowadzenie tamże w życie wymienionej wyżej ustawy.

Ponieważ ustawodawstwo w sprawach obrotu pieniężnego nie jest zastrzeżone Sejmowi wojewódzkiemu na Górnym Śląsku, przeto rozciągnięcie wymienionej ustawy na obszarze województwa śląskiego musi nastąpić drogą ustawy uchwalonej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej.

Załącznik 22

Ustawa o zmianie ustawy z dnia 28 lipca 1922 r. – ordynacja wyborcza do Sejmu (Dz.U. RP Nr 66, poz. 590)

Ustawa

z dnia ....

o zmianie ustawy z dnia 28 lipca
1922 r. – ordynacja wyborcza do Sejmu
(Dz.U. RP Nr 66, poz. 590)³⁰⁹.

Uzasadnienie.

Jak widać ze sprawozdań otrzymywanych przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych oraz przez Generalnego Komisarza Wyborczego³¹⁰, obwodowe komisje wyborcze nie działają należycie, a znaczna liczba z nich nie zebrała się nawet na pierwsze posiedzenie, pomimo upływu terminów wyznaczonych dla czynności, jakie miały one wykonać. Dzieje się to głównie wskutek uchylania się członków komisji od pełnienia swoich obowiązków. Liczba obwodowych komisji wyborczych w całej Rzeczypospolitej przekracza 17 tysięcy, nadzorowanie ich jest więc bardzo utrudnione. Wobec takiego stanu rzeczy zachodzi konieczność zmiany odnośnych przepisów ordynacji wyborczej w tym kierunku, by zapewnić przeprowadzenie wyborów na wypadek, gdyby wskutek abstynencji członków komisji zostały one zdekompletowane. Również jest rzeczą konieczną określenie bardziej szczegółowymi przepisami praw Generalnego Komisarza Wyborczego do nadzorowania komisji wyborczych. Odnośne przepisy w tej mierze zamieszczone są w art. 2, art. 5, art. 7 i art. 9 niniejszego projektu. Jednocześnie w art. 6

---

³⁰⁹ Treści ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 21 września 1922 r. o zmianie ustawy z dnia 28 lipca 1922 r. – Ordynacja wyborcza do Sejmu, Dz.U. RP 1922, nr 81, poz. 723.

³¹⁰ Generalny Komisarz Wyborczy pełnił funkcję przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej, która składała się ośmiu członków i ośmiu ich zastępców. Wywodził się oni z najliczniejszych klubów poselskich Sejmu Ustawodawczego. Urząd powołano ustawą z 29 września 1922 r. (czyli ordynacją wyborczą).

projektuje się podniesienie kary, jaka może być nałożona na członka komisji uchylającego się od swoich czynności. Jest to rzeczą konieczną, ponieważ nałożenie kary w wysokości 20 tysięcy marek nie odnosi skutku. Celem dania możliwości przewodniczącemu uzupełnienia komisji bez dłuższej zwłoki projektuje się nadać mu prawo wykreślać uchylającego się członka komisji już po pierwszym skazaniu na karę.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

PROTOKÓŁ
102-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 21 września 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamiński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Za Ministra Spraw Wojskowych	
Szef Wojskowej Kontroli Generalnej	Jan Waygart
Za Ministra Skarbu Podsekretarz Stanu	dr Wiktor Mikulecki
Minister Sprawiedliwości	prof. Waław Makowski
Minister Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych	Mieczysław Rybczyński
Za Ministra Pracy i Opieki Społecznej	
Podsekretarz Stanu	Gustaw Simon
Za Ministra Zdrowia Publicznego	
Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Podsekretarz Stanu Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Dyrektor Departamentu Prezydium	
Rady Ministrów	Edward Lechowicz
Starszy Referent Prezydium Rady Ministrów	dr Teodor Swinarski
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Władysław Ludkiewicz
Prezes Prokuratury Generalnej	Stanisław Bukowiecki

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 18 września 1922 r.
2. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości załączony telefonogram Ministra Pracy i Opieki Społecznej o sytuacji na Górnym Śląsku (załącznik 1).
3. Uchwalono załączone dwa wnioski Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania attaché wojskowemu łotewskiemu p. pułk. Osvalds Fogelmans oraz attaché wojskowemu rumuńskiemu p. pułk. Constantin Trandafiresco Komandorii orderu „Odrodzenia Polski” (załączniki 2 i 3).

4. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozszerzeniu granic miasta Przasnysza (załącznik 4).

5. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie substancji i przetworów odurzających (załącznik 5).

6. Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie wywłaszczenia gruntów w Warszawie na rzecz rozszerzenia zakładu położniczego przy ulicy Karowej (załącznik 6).

7. Uchwalono załączony projekt ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (załącznik 7) oraz załączony projekt ustawy o uposażeniu sędziów i prokuratorów (załącznik 8), przy czym Rada Ministrów na wniosek Ministrów Sprawiedliwości i Skarbu uchwaliła przy wejściu w życie ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska przyznać na podstawie art. 9 wojewodom w IV stopniu służbowym, jako reprezentantom władz centralnych, dodatek szczególny w ilości 200 punktów oraz przyjęła do wiadomości oświadczenie Prezesa Rady Ministrów i Ministra Skarbu, że przy wprowadzeniu art. 11 wspomnianej ustawy złożą Radzie Ministrów wniosek o specjalnym uwzględnieniu urzędników Prokuraturii Generalnej.

8. Uchwalono załączony projekt ustawy zmieniającej i uzupełniającej niektóre postanowienia ustaw emerytowanych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych (załącznik 9).

9. Załączony wniosek Prezesa Rady Ministrów w sprawie wypłacenia funkcjonariuszom państwowym jednomiesięcznej zaliczki odesłano do uzgodnienia między Prezydium Rady Ministrów i Ministerstwem Skarbu (załącznik 10).

Posiedzenie zamknięto o 9.20 wieczorem.

fJ. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Telefogram Ministra Pracy i Opieki Społecznej Ludwika Darowskiego o sytuacji na Górnym Śląsku].
2. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na przedstawienie Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie nadania Komandorii orderu „Odrodzenia Polski” pułk. Osvalds Fogelmans³¹¹.
3. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na przedstawienie Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie nadania Komandorii orderu „Odrodzenia Polski” pułk. Constantin Tran-dafiresco³¹².

---

³¹¹ Nie publikuje się.

³¹² Nie publikuje się.

4. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1922 r. o rozszerzeniu granic miasta Przasnysza³¹³.
5. [Wniosek nagły Ministra Zdrowia Publicznego o upoważnienie do przedstawienia Sejmowi Ustawodawczemu dołączonego projektu ustawy w przedmiocie substancji i przetworów odurzających].
6. Dekret o wywłaszczeniu na rzecz gminy m.st. Warszawy nieruchomości pod Nr hip. 2813 i 2814 w Warszawie³¹⁴.
7. Ustawa o uposażeniu funkcjonariuszy państwowych i wojska³¹⁵.
- [7a]. [Wniosek Ministrów Sprawiedliwości i Skarbu do Rady Ministrów o przyznanie wojewodom w IV stopniu służbowym jako reprezentantom władz centralnych dodatku szczególnego w ilości 200 punktów]³¹⁶.
8. Ustawa o uposażeniu sędziów i prokuratorów³¹⁷.
9. Ustawa zmieniająca i uzupełniająca niektóre postanowienia ustaw emerytalnych funkcjonariuszów państwowych i wojskowych z dnia 28-go lipca 1921 r. (Dz.Ust. RP Nr 70 poz. 466) i 5 sierpnia 1922 r. (Dz.Ust. RP Nr 68 poz. 616) tudzież noweli z 28 lipca 1922 r. (Dz.Ust. RP Nr 65 poz. 583)³¹⁸.
10. [Wniosek Prezesa Rady Ministrów w sprawie wypłacenia funkcjonariuszom państwowym jednomiesięcznej zaliczki].

Załącznik 1

[Telefogram Ministra Pracy i Opieki Społecznej Ludwika Darowskiego o sytuacji na Górnym Śląsku]

Dnia 19-go bm. godz. 12.40 otrzymałem następujący telefonogram od p. Ministra Darowskiego z Katowic.

1) konflikt z kolejarzami zażegnany, p. Minister nie przyjął żadnych zobowiązań co do nominacji Prezesa Dyrekcji – autorytet Rządu utrzymany w całej pełni, co spotkało się z pełnym uznaniem.

2) Huta Bismarcka, gdzie 8 tysięcy robotników zostało chwilowo wydalonych z powodu zatargu z Dyrekcją, zostanie dzięki interwencji p. Ministra we czwartek uruchomiona. Dyrekcja chciała swą decyzję uzależnić od wskazówek

---

³¹³ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 21 września 1922 r. o rozszerzeniu granic miasta Przasnysza, Dz.U. RP 1922, nr 85, poz. 765.

³¹⁴ Nie publikuje się.

³¹⁵ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska, Dz.U. RP 1923, nr 116, poz. 924.

³¹⁶ Załącznik do punktu 7. Nie publikuje się.

³¹⁷ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 25 września 1922 r. zmieniająca niektóre postanowienia ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu sędziów i prokuratorów (wymiar sprawiedliwości) Rzeczypospolitej Polskiej i nowel do tej ustawy z dnia 23 czerwca 1921 r. i z dnia 7 kwietnia 1922 r., Dz.U. RP 1922, nr 85, poz. 763.

³¹⁸ Nie publikuje się.

Zarządu z Berlina, p. Minister wymógł na nich na podstawie swych plenipotencji samodzielnej i korzystną decyzję.

3) P. Minister ma wrażenie, że spokój na terenie Górnego Śląska da się utrzymać i wypowiada się przeciw wprowadzeniu sądów doraźnych.

4) Z prokuratorami doszedł p. Minister do zupełnego porozumienia. Aresztowano redaktora Kustosza.

5) Policja po usunięciu chwilowych niedomagań powinna stanąć na wysokości zadania. Braki są spowodowane wśliznięciem się czynników politycznych, w kierunku usunięcia tych winna iść praca.

6) P. Minister odbędzie dziś konferencję z Wojewodą Rymerem w sprawie aprowizacji, na której czele musi stanąć jakiś odpowiedzialny urzędnik, proponuje p. Strzeleckiego z Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, który się na tym zna i jest energiczny.

Ponadto odbędzie dziś konferencję ze Związkami Zawodowymi, które uznają w całej pełni energiczne stanowisko Rządu w zatargu z kolejarzami.

Załącznik 5

[Wniosek nagły Ministra Zdrowia Publicznego o upoważnienie do przedstawienia Sejmowi Ustawodawczemu dołączonego projektu ustawy w przedmiocie substancji i przetworów odurzających]

Wniosek nagły Ministra Zdrowia
Publicznego

Rada Ministrów uchwalić raczy:
Upoważnia się Ministra Zdrowia
Publicznego do przedstawienia
Sejmowi Ustawodawczemu dołączonego
projektu Ustawy w przedmiocie
substancji i przetworów odurzających³¹⁹.

Uzasadnienie

Przystąpienie Polski, na mocy art. 295 Traktatu Wersalskiego³²⁰, do konwencji międzynarodowej w sprawie handlu opium i innymi szkodliwymi substancjami,

---

³¹⁹ Projektu ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 22 czerwca 1923 r. w przedmiocie substancji i przetworów odurzających, Dz.U. RP 1923, nr 72, poz. 559.

³²⁰ Artykuł ten głosił, że „Te z Wysokich Układających się Stron, które nie podpisały dotychczas, lub po podpisaniu nie ratyfikowały jeszcze Konwencji co do opium, podpisanej

zawartej w Hadze dn. 23 stycznia 1912 r., nakłada na Rząd obowiązek ścisłego stosowania się do postanowień w niej zawartych i do zaleceń wydawanych w tym przedmiocie przez Ligę Narodów, do której obecnie przeszły sprawy związane z wykonaniem konwencji.

Zalecenia te, a zwłaszcza wprowadzenie obowiązujących od dn. 1 września rb. we wszystkich państwach świadectw wwozu („certificats d'importation”), ograniczenie punktów granicznych, przez które może być dokonywany przywóz i wywóz substancji objętych konwencją, obowiązek zgłaszania zapasów itp., nie mogą być wprowadzone w życie wobec braku dostatecznych podstaw prawnych w tym przedmiocie; prowadzi to do nieporozumień mogących wpłynąć ujemnie na nasze stosunki międzynarodowe.

Brak dostatecznych przepisów karnych wymierzonych przeciw potajemnemu handlowi substancjami odurzającymi oraz przekroczeniom przepisów wydanych w wykonaniu Konwencji Haskiej sprzyja rozwojowi nowoczesnej kłęski społecznej, jaką kokainizm trapiący dzisiaj naszych wschodnich i zachodnich sąsiadów. Że rozszerzanie się kłęski przybiera i u nas zastraszający charakter, świadczą dokumenty urzędowe będące w posiadaniu Ministerstwa Zdrowia Publicznego.

Projekt ustawy został opracowany w porozumieniu z Ministerstwami: Sprawiedliwości, Spraw Zagranicznych, Spraw Wojskowych, Skarbu i Przemysłu i Handlu.

Minister Zdrowia Publicznego
f.wz. Bujalski^f

Na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu
uchwalono

Prezydent Ministrów

Załącznik 10

[Wniosek Prezesa Rady Ministrów w sprawie wypłacenia funkcjonariuszom państwowym jednomiesięcznej zaliczki]

1. Zezwala się wszystkim urzędnikom państwowym od VII stopnia służbowego i pracownikom kolejowym od 4 stopnia płacy wzwyż bez względu na stan rodzinny udzielić zaliczkę w wysokości jednomiesięcznego pełnego uposażenia.

---

w Hadze 23 stycznia 1912 r., wyrażają zgodę na uprawomocnienie się tej Konwencji i w tym celu wydadzą konieczne ustawy w czasie możliwie najkrótszym, najpóźniej zaś w 12 miesięcy od uzyskania przez niniejszy Traktat mocy obowiązującej”.

2. Spłata zaliczki nastąpi ^dw sześciu równych ratach miesięcznych^d, począwszy od 1 kwietnia 1923 r.

3. W wypadkach, gdy urzędnik z poprzednio pobranej zaliczki dłużny jest jeszcze kwotę przewyższającą jego obecne uposażenie miesięczne, nowej zaliczki udzielić mu nie można, ^dnatomiast odracza mu się spłatę części dawnej zaliczki, odpowiadającej jednomiesięcznym poborom, do 1 kwietnia 1923 r.^d, resztę zaś spłaca on na warunkach dotychczasowych.

4. W wypadkach, gdy urzędnik z poprzednio pobranej zaliczki dłużny jest jeszcze kwotę mniejszą od jednomiesięcznych poborów, wtenczas może otrzymać uzupełnienie do wysokości tychże poborów – i cała kwota długu podlega zwrotowi od 1 kwietnia 1923 r.

O ile nie życzy sobie pobrać uzupełnienia, może odroczyć spłatę reszty dawnej zaliczki do 1 kwietnia 1923 r.

5. Wyłączeni od otrzymania zaliczek są urzędnicy zawieszeni w urzędowaniu, funkcjonariusze kontraktowi oraz ci urzędnicy, którym już wypowiedziano stosunek służbowy.

6. Zaliczki mają być zasadniczo udzielone na prośbę interesowanych. Celem atoli przyspieszenia wypłaty zaliczek można odstąpić od żądania wnoszenia podań indywidualnych, natomiast polecić podległym urzędom sporządzenie wykazów ubiegających się o zaliczki, przy czym naczelnik Urzędu w ostatniej rubryce ma potwierdzić te wszystkie dane, od których zależne jest prawo do otrzymania zaliczki i jej wysokości w myśl powyższych zasad.

7. O ile w rodzinie cywilnego funkcjonariusza jest kilka osób uprawnionych do otrzymania zaliczki – w myśl powyższych zasad ma prawo do zaliczki tylko jeden członek rodziny.

8. Postanowienia niniejszej ^hustawy^h ^{c?}^c, określone w poz. 1, 2 i 6 – odnoszą się również do oficerów (równorzędnych), chorążych (równorzędnych) i szeregowych zawodowych z tym zastrzeżeniem, że oficerowie rezerwy pozostający jeszcze obecnie w służbie czynnej otrzymają drugą zaliczkę za złożeniem pisemnego zobowiązania spłacenia jej w całości przy zwolnieniu ze służby czynnej – o ile zwolnienie nastąpi przed 1-ym kwietnia 1923 r.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

23

PROTOKÓŁ 103-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 25 września 1922 r. (w gmachu Sejmu)

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych

Szef Wojskowej Kontroli Generalnej

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych

Za Ministra Pracy i Opieki Społecznej

Podsekretarz Stanu

Za Ministra Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu

Radca Prezydium Rady Ministrów

dr Julian Nowak

inż. Antoni Kamiński

inż. Gabriel Narutowicz

Jan Waygart

Zygmunt Jastrzębski

prof. Wacław Makowski

dr Kazimierz Kumaniecki

dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

Mieczysław Rybczyński

Gustaw Simon

dr Jerzy Bujalski

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 6 m. 30 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 21 września 1922 r.

2. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości załączone sprawozdanie delegowanego na Górny Śląsk Ministra Pracy i Opieki Społecznej (załącznik 1).

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji polsko-austriackiej konwencji handlowej (załącznik 2).

4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji konwencji międzynarodowej dotyczącej zwalczania handlu kobietami i dziećmi, podpisanej w Genewie 30 września 1921 r. (załącznik 3).

5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie zmian w ustawie z 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej (załącznik 4).

6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji polsko-niemieckiego układu dotyczącego górnośląskiej Spółki brackiej „Oberschlesischer Knappschaftsverein”, podpisanej w Poznaniu 26 sierpnia 1922 r. (załącznik 5).

7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji polsko-niemieckiego układu dotyczącego przejęcia administracyjnych spraw spornych, spraw dotyczących rozdziału podatków oraz administracyjnych spraw uchwałowych, jako też przewodów na skutek środków prawnych w sprawach podatków Rzeszy, podatków państwowych i w sprawach podatków kościelnych na górnośląskim obszarze plebiscytowym, podpisanego w Poznaniu 26 sierpnia 1922 r. (załącznik 6).

8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie uposażenia duchowieństwa katolickiego (załącznik 7).

Posiedzenie zakończono o 7 m. 30 wieczorem.

fJ. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Sprawozdanie delegowanego na Górny Śląsk Ministra Pracy i Opieki Społecznej].
2. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji polsko-austriackiej Konwencji handlowej.
3. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Międzynarodowej dotyczącej zwalczania handlu kobietami i dziećmi, podpisanej w Genewie dnia 30 września 1921 roku.
4. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie zmian w ustawie z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach w Rzeczypospolitej Polskiej³²¹.
5. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji polsko-niemieckiego układu, dotyczącego górnośląskiej Spółki brackiej „Oberschlesischer Knappschaftsverein”, podpisanego w Poznaniu 26-go sierpnia 1922 r.³²²
6. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji polsko-niemieckiego układu dotyczącego przejęcia administracyjnych spraw spornych, spraw dotyczących rozdziału podatków oraz administracyjnych spraw uchwałowych, jako

---

³²¹ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 16 sierpnia 1923 r. w przedmiocie zmian w ustawie z dnia 17 grudnia 1920 r. o przejęciu na własność Państwa ziemi w niektórych powiatach Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. RP 1923, nr 4, poz. 17.

³²² W załączeniu tekst układu polsko-niemieckiego w języku polskim, którego nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 26 września 1922 r. w przedmiocie ratyfikacji polsko-niemieckiego układu, dotyczącego górnośląskiej Spółki brackiej „Oberschlesischer Knappschaftsverein”, podpisanego w Poznaniu dnia 26 sierpnia 1922 r., Dz.U. RP 1922, nr 86, poz. 776.

też przewodów na skutek środków prawnych w sprawach podatków Rzeszy, podatków państwowych i w sprawach podatków kościelnych na górnośląskim obszarze plebiscytowym, podpisanego w Poznaniu dn. 26 sierpnia 1922 r.

7. [Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Prezydium Rady Ministrów w Warszawie dotyczący uregulowania uposażenia duchowieństwa katolickiego w Polsce].

Załącznik 1

[Sprawozdanie delegowanego na Górną Śląsk Ministra Pracy i Opieki Społecznej]

Katowice, dnia 21 września 1922.

Do
Pana Prezydenta Ministrów
w Warszawie

I. Sprawy kolejowe.

Groźba strejku całkowicie zażegnana.

Groźbę strejku kolejowego udało mi się usunąć ostatecznie dopiero w poniedziałek 18. bm., tj. po trzech dniach niemal nieustannych pertraktacji. Ze wszystkich danych było widoczne, że cała akcja była przygotowana z góry, ^dtj. przez kierownicze czynniki dyrekcji katowickiej^d. Sympatia do p. prezesa dyrekcji Sikorskiego ^dnajmniej^d rolę odgrywała. Natomiast jest walka o stanowiska kierownicze i na tym tle powstała nienawiść specjalnie do wyższych funkcjonariuszy pochodzących z Małopolski. Była chwila, że zdawało się, iż strejk jest nieunikniony. Z tego powodu i p. prezes Dobrzycki proponował mi, ażebym zwrócił się do Rządu o zamianowanie kompromisowej kandydatury na prezesa dyrekcji – p. Rucińskiego, tutejszego wiceprezesa, lub Wyszyńskiego³²³ z Poznania. Wszelkiego tego rodzaju propozycje odrzuciłem z zasadniczych względów utrzymania autorytetu naczelnych władz, tak i ze względów czysto praktycznych, tj. celowości zmiany na stanowisku prezesa dyrekcji – bowiem chodzi o mianowanie na stanowisko prezesa dyrekcji takiej osoby, która by Rządowi dawała gwarancję, iż sprawność ruchu kolejowego będzie podniesioną. Stanowisko moje zdołałem utrzymać. Zgodziłem się natomiast na to, iż specjalna komisja Ministerium Kolei zbada tutejsze stosunki personalne i wysłucha wszelkich zażaleń w tym kierunku. Bardzo dobrze, jeżeli taka komisja tu przyjedzie, bo jednocześnie powinna by wejrzeć w gospodarkę wagonami, ponieważ mam

---

³²³ Tak w oryginale. Powinno być: Wyczyńskiego.

pewne uzasadnione obawy w tym kierunku. Stwierdzam, że centralne organizacje robotnicze górników okazały mi całkowite poparcie i zrozumienie dla mego stanowiska, jakie zająłem w powyższej sprawie.

Mianowanie nowego prezesa.

Doszło mnie, że ma być mianowany na prezesa tutejszej dyrekcji wiceprezes lwowskiej dyrekcji p. N o s o w i c z. Prosiłbym bardzo, ażeby nowy prezes przyjechał w przyszłym tygodniu koło wtorku (26 lub 27 bm.), ażeby mógł być obecny przy obejmowaniu przez niego dyrekcji. Chcę być przy tym, ażeby uniknąć wszelkich niespodzianek.

Podniesienie sprawności kolei.

Manipulacje celne.

Urzędy celne pracują tylko 8 godzin, podczas gdy ekspedycja towarowa pracuje 24ª godzin^a, wskutek czego ekspedycja się zapycha, ponieważ urzędy celne nie nadążają załatwić swoich manipulacji. Musi nastąpić sanacja stosunków i sprawność urzędów celnych należy bezwzględnie podnieść. Z tego powodu zwróciłem się telegraficznie z^d prośbą do p. Ministra Skarbu, aby był łaskaw przysłać tu^d choćby na jeden dzień p. dyrektora departamentu celnego.

Woda dla parowozów.

Ponieważ stacja Katowice nie ma dostatecznej ilości wody do dyspozycji – kolej pobiera wodę od miasta – więc spowodowałem wspólną konferencję z przedstawicielami miasta, województwa i dyrekcji kolejowej w celu usunięcia tej przeszkody, która paraliżuje ruch kolejowy. Wczoraj przedstawiciele miasta oświadczyli gotowość poczynienia całego szeregu ulepszeń i przeprowadzenia sanacji stosunków między miastem a koleją.

Techniczne części.

Również spowodowałem porozumienie się dyrekcji kolejowej z wydziałem przemysłu i handlu w celu sprężystego załatwienia dostaw z hut, w szczególności z Król. Huty, części rezerwowych dla kolei, jak okuć wagonowych itp. Jednocześnie wyjaśniło się, że można przeprowadzić, aby Friedenshütte, Król. Huta i Bismarckhuta natychmiast zaczęły przyjmować do reparacji lokomotywy – bez większych zobowiązań ze strony Rządu, jak to szczególnie Friedenshütte przedtem domagała się.

Dowóz aprowizacji.

Na wczorajszej konferencji między Województwem a dyrekcją kolejową omawialiśmy sprawy dowozu aprowizacji na Górny Śląsk. ^aŻadnych zasadniczych różnic między stanowiskiem Województwa a dyrekcji kolejowej nie wynikło^a. Szczegółowy program będzie wypracowany wspólnie w najbliższych dniach. Na tej konferencji wyjaśniło się, że bardzo wskazane jest, aby układ zawarty między Rządem Polskim a Rządem Niemieckim w sprawie ^duprzywilejowania tranzytu między polskim Górnym Śląskiem a resztą Polski przez niemiecki Górny Śląsk był jak najprędzej ratyfikowany^d.

II. Bismarckhütte.

Z powodu wypadków, jakie tu miały miejsce, i ciężkiego poranienia generalnego dyrektora wymienionej huty w sobotę 16 bm. dyrekcja huty ogłosiła, iż zwalnia wszystkich robotników w liczbie 8 tysięcy i hutę zamyka. Na tym tle groziły nowe powikłania, gdyż ogół robotników oświadczył, iż pasywnie tego rozporządzenia nie przyjmie. Porozumiałem się z p. wojewodą i wezwaliśmy dyrekcję huty do Województwa. Po długich debatach dyrekcja huty uzależniła swoje stanowisko od decyzji Rady w Berlinie. Nasze stanowisko było wręcz odmienne. Gwarantując bezpieczeństwo hucie, domagaliśmy się natychmiastowej decyzji. Po przerwie dyrektorzy oświadczyli, iż od czwartku (21 bm.) przystąpią do otwarcia z powrotem huty. W ten sposób udało się usunąć i tę przeszkodę.

III. Waluta.

Na Górnym Śląsku kwestia waluty jest obecnie jedną z najważniejszych spraw. Marki niemieckiej jest obecnie na Górnym Śląsku bardzo mało i nie ma widoków, ażeby sytuacja pod tym względem mogła się w najbliższej przyszłości bardzo poprawić. Trzeba więc ratować sytuację ^dczęściowo jednak tylko marką polską^d. Do tego potrzeba współdziałania wszystkich miejscowych czynników rządowych i komunalnych. Tego jednak brak. Kupiec przyjmuje markę polską, ale po gorszym kursie, co wywołuje niezadowolenie robotnika, do czego przyczynia się obecna zniżka marki polskiej. Robotnik stara się swój zarobek wypłacony mu w markach polskich wymienić natychmiast na markę niemiecką, bo tylko to ratuje go przed stratą. O ile robotnicy przyjęli pierwszą wypłatę częściowo w markach polskich bez oporu (w dniach 11–12 bm.), o tyle przy następnej wypłacie (w dniach 14–16 bm.) dał się zauważyć już ^dduży opór^d, obecnie zaś zachowują się robotnicy wobec wypłat w markach polskich zupełnie ^dwrogo^d.

Daje się to wytłumaczyć tym, iż pierwsza wypłata nastąpiła po stosunkowo wysokim kursie ^d(5,20)^d, który następnie się obniżył na niekorzyść marki niemieckiej i wskutek tego robotnicy nie tylko nie zostali przez wypłatę poszkodowani, lecz nawet mogli osiągnąć zyski. Natomiast przy następnej wypłacie otrzymali robotnicy marki polskie po kursie ^d4,50 mkp^d za 1 mkn. Kurs zaś po wypłacie począł się kształtować niekorzystnie dla marki polskiej. Powstało wskutek tego niezadowolenie, którego nie da się w zupełności zażegnać oświadczeniem oficjalnym, iż Rząd pokryje ewentualnie straty ^hdla^h robotników.

Niefuność ludności wobec marki polskiej, jako też wobec oświadczeń rządowych w tej sprawie, przypisać należy w znacznym stopniu ^di samym czynnikom rządowym^d.

Dotychczas nie została przeprowadzona zasada, iż władze rządowe i wojewódzkie muszą przyjmować markę polską na równi z niemiecką według kursu.

Poczta do dnia dzisiejszego nie przyjmowała marek polskich przy pobieraniu opłat, mimo propozycji uczynionej w dniu 12 bm. p. inspektorowi poczt K u n t z e m u przez delegata skarbu Dra Barańskiego.

Koleje – to samo.

W wydziałach^c aprowizacji – to samo.

Odezwa wojewody ostrzegająca ludność przed agitacją przeciwko marce polskiej, wydrukowana 12 bm., nie została rozplakatowana ani w samych Katowicach ani w Województwie do dnia wczorajszego, tj. w ciągu 8 dni. Z tego powodu zwróciłem uwagę odnośnym wydziałom za to odpowiedzialnym, w bardzo ostrej formie, również inspektorowi Kuntzemu za zachowanie się poczty w stosunku do marki polskiej, jak i za niekomunikowanie przez urząd telegraficzny starostwom kursów – zrobiłem bardzo ostrą wymówkę, podkreślając, że same władze są przyczyną, iż ludność stroni od marki polskiej. Wobec takiego stanu rzeczy szkoda tych wielkich materialnych strat, jakie ponosi na ten cel czy to Skarb, czy też Polska Krajowa Kasa.

Stanowisko kupiectwa. Najważniejszą jednak rzeczą jest fakt, iż kupiectwo mimo przyjętych przez związki zobowiązań, jednakże w całości nie stosuje się do urzędowego kursu. Znaczna część kupców przyjmuje marki polskie według niższego kursu nie tylko urzędowego, lecz i bankowego, wskutek tego robotnicy ponoszą podwójną stratę.

W końcu zaznaczyć muszę co do stanowiska robotników, iż mimo tego, iż związki zawodowe (sfery kierownicze) zajęły w stosunku do marki polskiej stanowisko przychylnie, to jednak ogół robotniczy nie rozumiejący spraw związanych z przerachowaniami kursowemi ujawnia obecnie niezadowolenie i trudno liczyć, by robotnicy następną wypłatę przyjęli w markach polskich.

Co do urzędów, to od dnia dzisiejszego ^dpoczta zaczęła przyjmować marki polskie^d; z kolejami natomiast będzie ostatecznie wyjaśniona sprawa ^dju tr o^d.

Dr B a r a ń s k i, delegat Ministerstwa Skarbu, który tu bawi dla wprowadzania marki polskiej, jest zupełnie na wysokości zadania.

Aprowizacja.

Ponieważ sprawa aprowizacji Górnego Śląska jest całkowicie zależna od sprawności kolei, ustaliliśmy wczoraj niezbędną ilość wagonów, jaka ^ddo 1 listopada musi być przyjęta przez tutejszą dyrekcję^d.

Ziemniaki.

Do 1 listopada rb. Górny Śląsk musi otrzymać

15 000	wagonów ziemniaków
i 3 000	” kapusty i buraków.
Poza tym 1 000	” miesięcznie mąki i cukru.
750	” – trzody i bydła.

Szczegółowy plan, jak zaznaczyłem wyżej, będzie w tych dniach opracowany.

W danej chwili razem z delegatem ministerstwa spraw wewnętrznych do spraw ^daprowizacji p. Janem Strzeleckim, ^dwyjaśniamy^c, ile na stacjach znajduje się wagonów z aprowizacją, ażeby najbliższy okres czasu opanować. Wobec tego, że sprawą aprowizacji w samym Województwie zajmuje się wiele osób, poza

tym jak sprawą zakupu ziemniaków zajmują się miasta i kopalnie, bezwzględnie jest wskazanym, ażeby jedna osoba czuwała nad całokształtem aprowizacji Górnego Śląska. Zważywszy, że p. Strzelecki zna sprawę aprowizacji Górnego Śląska bardzo dobrze i orientuje się w jej całokształcie, proszę bardzo p. ministra spraw wewnętrznych, ażeby raczył zgodzić się pozostawić p. Strzeleckiego przy Województwie w celu kierowania całą sprawą aprowizacji Górnego Śląska. Ze strony p. Wojewody będzie to przyjęte bardzo przychylnie, ponieważ p. Wojewoda proponował nawet p. Strzeleckie^cmu^c, czy ten nie pozostałby ^dna stałe^d w urzędzie wojewódzkim. Jednak p. Strzelecki ze względów na panujące tu stosunki nie chce przyjąć stanowiska w urzędzie wojewódzkim.

Ogólne sprawy.

W końcu zaznaczam, iż współpracuję w najlepszej harmonii z p. Wojewodą, z którym staramy się uporządkować i skoordynować sprawy przede wszystkim bieżące.

Do bardzo drażliwych spraw należała tu sprawa stosunku policji do urzędu wojewódzkiego. Skorzystałem tu z bytności głównego komendanta policji p. H o s z o w s k i e g o, ^hktóry^h na podstawie raportu którego i przy jego osobistym udziale uregulowaliśmy sprawę poborów, stanu liczebnego, kooperatywy dla policji wojewódzkiej oraz kuchni i jadalni dla policjantów skoszarowanych. Poza tym zarządzone są pewne dyscyplinarne dochodzenia co do zachowania się policji, tak że należy przypuszczać, iż ta dezorganizacja i dezorientacja wśród policji, jaka się ujawniła przy ostatnich wypadkach, nie będzie miała więcej miejsca, chociaż niespodzianki zawsze tu mogą być, ponieważ przeważająca część policji rekrutuje się z miejscowej ludności, która jest w tej chwili rozagitowaną. Do tego dodać jeszcze trzeba pijaństwo, jakie panuje wśród górników, co w dużym stopniu udziela się i funkcjonariuszom policji i to nie da się prędko usunąć.

Sądy doraźne.

Co do sądów doraźnych, to ze wszystkimi czynnikami omawiałem tę sprawę i wprowadzenie sądów doraźnych uzależniliśmy od ewentualnych wypadków, który^cch^cśmy oczekiwali. Na szczęście bardzo duże trudności zostały już przezwyciężone, ^cwięc^c ^hgdź^h w danej chwili wprowadzenie sądów doraźnych jest^c zbędne. Ró^cż^cnicy pod tym względem w tej chwili nie ma między ^cwładzami wojewódzkimi a prokuraturą. Pan prokurator P r a ǳ y ń s k i jest w stałym kontakcie ze mną i całkowicie rozumie te trudności, jakie władze rządowe mają do przezwyciężenia tu na Górnym Śląsku.

^fL. Darowski^f
Minister

^cOdpisy przesyłam:

Panu Ministrowi Spr.Wewn.

” ” Skarbu i

” ” Kolei^c.

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji polsko-austriackiej Konwencji handlowej

MINISTERSTWO
SPRAW
ZAGRANICZNYCH

WARSZAWA

DN. .... Września 1922 R.

N° D.VI.2002./22.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie ratyfikacji polsko-austriackiej
Konwencji handlowej³²⁴.

Rada Ministrów uchwała:

U S T A W A

z dnia .... września 1922 r.

w przedmiocie ratyfikacji Konwencji handlowej
między Polską i Austrią, podpisanej w Warszawie
dnia 25 września 1922 r.³²⁵

U z a s a d n i e n i e.

Zawarcie umowy handlowej z Austrią podyktowane jest z jednej strony względami natury politycznej, z drugiej – natury ekonomicznej.

Zawarcie tej umowy posiada doniosłe znaczenie dla przekonania czynników politycznych świata, szczególnie zaś Ligi Narodów, obradującej obecnie nad środkami pomocy Austrii, iż Polska żywi szczerze pragnienie przyścia z pomocą Austrii i ulżenia jej trudnościom aprowizacyjnym.

Rząd Polski zdaje sobie sprawę, iż samodzielne istnienie państwa austriackiego uzależnione jest od stworzenia warunków, w których Austria miałaby

---

³²⁴ W załączeniu tekst Convention commerciale entre la Pologne et la République d'Autriche, której nie publikuje się.

³²⁵ Treści ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 26 września 1922 r. w przedmiocie ratyfikacji konwencji handlowej między Polską a Austrią, podpisanej w Warszawie dnia 25 września 1922 r., Dz.U. RP 1922, nr 86, poz. 774.

możność rozwijania się ekonomicznie i stabilizowania u siebie czynników rozwoju gospodarczego.

Umowa handlowa z Austrią składa się z 25 artykułów, protokołu końcowego i dwóch aneksów. Oparta jest na klauzuli największego uprzywilejowania i wzorowana na umowach francuskiej, czeskiej i rumuńskiej.

Klauzula największego uprzywilejowania odnosi się przede wszystkim do wykonywania przemysłu i handlu przez obywateli jednego państwa na terytorium drugiego. Dotyczy ona następnie okrętów, tariff kolejowych itp. Kupcy podróżujący jednego państwa, udający się na targi i jarmarki drugiego państwa, o ile przedstawią karty tożsamości, będą traktowani na równi z obywatelami miejscowymi. Nabywanie nieruchomości i ruchomości zależne jest od ustawodawstwa krajowego, które zezwala na nabycie i posiadanie nieruchomości i ruchomości obywatelom państwa najbardziej uprzywilejowanego. Umowa zezwala na wykonywanie działalności spółkom akcyjnym i innym towarzystwom handlowym i przemysłowym jednego państwa na terytorium drugiego, wyłączając jednak od wykonywania działalności instytucje finansowe i towarzystwa asekuracyjne. Odnośnie do nostryfikacji spółek akcyjnych, posiadających siedzibę w Austrii, została zawarta osobna umowa, stanowiąca jednak część integralną umowy handlowej. Przywóz artykułów przemysłowych i rolniczych z jednego państwa do drugiego, przeznaczonych do celów konsumpcyjnych lub też mających iść tranzytem czy też ulec reeksportowi, będzie traktowany na równi z przywozem artykułów tych z państwa najbardziej uprzywilejowanego. Obie strony zgadzają się, iż ograniczenia przywozowo-wywozowe będą stosowane tylko w pewnych wyszczególnionych w umowie przypadkach. Umowa przewiduje swobodny tranzyt osób, bagaży, towarów, okrętów itp. zarówno drogami wodnymi, jak i kontynentalnymi. Swobodny tranzyt może ulec ograniczeniu względnie zniesieniu na czas możliwie najkrótszy z przyczyn w umowie wyszczególnionych.

Specjalny artykuł omawia kwestię traktowania robotników i urzędników pochodzących z kraju jednego kontrahenta i zatrudnionych w kraju drugiego.

Umowa przewiduje wreszcie zawarcie specjalnej umowy w celu uniknięcia podwójnego opodatkowania i w sprawie wzajemnej pomocy prawnej w dziedzinie podatków.

Co się tyczy zniżek celnych, jakie przysługiwałyby Austrii na mocy klauzuli największego uprzywilejowania, umowa w protokole końcowym wyszczególnia artykuły, które mogą korzystać z tych zniżek na równi z artykułami pochodzącymi z Francji.

Umowa zawarta jest, podobnie jak wszystkie nasze umowy handlowe, na rok jeden z możliwością jej przedłużenia.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^fG. Narutowicz^f

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Międzynarodowej, dotyczącej zwalczania handlu kobietami i dziećmi, podpisanej w Genewie dnia 30 września 1921 roku

MINISTERSTWO
SPRAW
ZAGRANICZNYCH

—————
WARSZAWA
DN. 12 września 1922 R.
N° D.VI.1593/22.

W N I O S E K

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Międzynarodowej,
dotyczącej zwalczania handlu kobietami i dziećmi,
podpisanej w Genewie dnia 30 września 1921 roku³²⁶.

Rada Ministrów uchwała:

U S T A W A
z dnia ... 1922 r.

w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Międzynarodowej,
dotyczącej zwalczania handlu kobietami i dziećmi,
podpisanej w Genewie dnia 30 września 1921 r.³²⁷

U z a s a d n i e n i e.

W dniach 18 maja 1904 i 4 maja 1910 zawarte zostały w Paryżu konwencje międzynarodowe w przedmiocie zwalczania handlu kobietami i dziećmi oraz obiegu wydawnictw pornograficznych.

W dniu 3 stycznia rb. Państwo Polskie przystąpiło do tychże konwencji, mając na celu przy współudziale państw, które zgłosiły swój akces, przyczynić się do skuteczności akcji międzynarodowej walki z handlem kobietami i dziećmi, a w szczególności dla walki z szerzącym się na ziemiach Rzeczypospolitej Polskiej

---

³²⁶ W załączeniu Convention international pour la suppression de la traite des femmes et des enfants w języku francuskim i w tłumaczeniu na język polski, których nie publikuje się.

³²⁷ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 13 lutego 1924 r. w przedmiocie ratyfikacji konwencji międzynarodowej, dotyczącej zwalczania handlu kobietami i dziećmi, podpisanej w Genewie dnia 30 września 1921 r., Dz.U. RP 1925, nr 125, poz. 893.

wyżej wymienionym procederem. Tym samym spada na Polskę obowiązek przystąpienia do dalszych uchwalonych i mających być uchwalonymi Konwencji Międzynarodowych w powyższych sprawach.

Za granicą handel żywym towarem nie przybrał tak rozległych rozmiarów jak w Polsce, w której wyjątkowe warunki temu sprzyjały. Większość ofiar handlu pochodzi u nas przede wszystkim z b. Królestwa Polskiego i Małopolski, skąd ruch emigracyjny dostarczał tego materiału do Ameryki Południowej, do Argentyny i Brazylii, gdzie kobiety, przywożone przez proksetów, tj. handlarzy żywym towarem, przepadają w domach publicznych albo są wynajmowane dla celów rozpusty i wyuzdania pod pozorem małżeńskich zamiarów lub uzyskania pracy. Takie kobiety idą z rąk do rąk, stanowiąc przedmiot targów i wyzysku. Dowodem oczywistym, potwierdzającym powyższe fakty, jest język polski, rozbrzmiewający prawie we wszystkich lupanarach Ameryki Środkowej i Południowej, podobnie jak i na Bliskim i Dalekim Wschodzie, gdzie znajdowano polskie dziewczęta w Konstantynopolu, w Kalkucie i Jokohamie. W Polsce, jak wiadomo, znajdowały się przed wojną punkty tego handlu, obecnie zaś operują liczne agencje i kompanie przewozowe.

Również rozpowszechnił się jeszcze przed wojną, jak informuje p. Perłowski, sekretarz Rzeczypospolitej Polskiej w Lidze Narodów, handel polskimi dziećmi do Ameryki Południowej i Środkowej. Dziewczynki używano do pracy fizycznej, a po dojściu do dojrzałości sprzedawano do domów rozpusty; chłopców oddawano w ręce przedsiębiorców (plantatorów, którzy na podstawie kontraktów robotniczych stawali się ich bezwzględni właścicielami), co powodowało liczne sceny tragiczne, szczególnie w Rzeczypospolitej Panama, gdzie dzieci nie pamiętające już swojego polskiego pochodzenia, jako przybyłe z „zachodnich prowincji Rosji”, głodzone i katowane, oddawane były przez policję pracodawcom, od których zbiegły.

Na tle warunków emigracyjnych istniejących w kraju naszym terminologia karna wzbogaciła się nowym nieznanym przedtem wyrażeniem: „wynajem polskich kobiet” dla celów rozpusty. Przestępstwo to miało podłoże w ruchu emigracyjnym sezonowym do Niemiec i Francji, gdzie zjawisko to przybrało rozmiary zatrważające. Dziewczyny polskie, dostawszy się pod pozorem zamiarów małżeńskich w ręce wyzyskiwaczy, którzy nadużywali ich łatwości, odstępowane były z rąk do rąk rzekomo z powodów uniemożliwiających małżeństwo. Kombinacja ta, powtarzana wielokrotnie, niczym nie różniła się od zwykłej prostytucji, połączonej z pośrednictwem, targami i wyzyskiem. Po ukończeniu robót, kobieta wracała zwykle do kraju i oprócz demoralizacji i chorób wenerycznych przywoziła zwykle sumę pieniędzy uzbieraną w smutny sposób, stając się jednocześnie wśród otoczenia rozsądnikiem zepsucia.

Ze względu na utrudnione warunki komunikacji, jakie panowały po wojnie, handel kobietami i dziećmi i wynajem kobiet dla celów rozpusty doznawał

licznych przeszkód. Obecnie stosunki kolejowe poprawiają się stale i podróże z Polski i do Polski przestają być przedsięwzięciem trudnym i kosztownym, co ułatwia krążenie w życiu społecznym i rodzinnym, zwłaszcza gdy się zważy na stan ekonomiczny kraju oraz na to, iż dawna cena płacona za przeciętną dziewczynę 500 do 1000 rubli złotem stanowi dziś półtora względnie 3 miliony marek polskich.

Ze względu na doniosłość omawianych niedomagań życia społecznego, których sanacja pozostaje u nas dotąd w zupełnym zaniedbaniu, sprzyjającym rozwojowi handlu kobietami i dziećmi, oraz mając na uwadze trudności wykonywania i podciągania tego rodzaju przestępstw pod przepisy prawa karnego – Polska, jako najbardziej wystawiona na łup grasujących handlarzy żywym towarem, ma aż nadto tytułów do przystąpienia przy udziale innych państw na terenie międzynarodowym do intensywnego zwalczania tych bolączek społecznych. Handel żywym towarem jest bowiem następstwem przyczyn mających źródło: w złym wychowaniu, nędzy, braku mieszkań, a potęgowanych przez uwodzicielstwo, wstręt do pracy i brak praw opiekuńczych w tym kierunku.

Kierując się nie tylko ogólnymi zasadami etycznymi tudzież wskazaniem natury eugenicznej dla zachowania rasy przed zwyrodnieniem, lecz głównie potrzebą socjalną ustosunkowania warstw społecznych i czystości stosunków rodzinny, będącej jednostką organizacyjną społeczeństwa, oraz porządkiem prawnym i administracyjnym w konstytucyjnym państwie – Rząd Rzeczypospolitej Polskiej zobowiązany postanowieniami Konwencji Międzynarodowych z r. 1904 i 1910 podejmuje akcję zwalczania handlu kobietami i dziećmi w myśl zasad zawartych w nazwanych wyżej Konwencjach.

W porozumieniu z Ministerstwem Pracy i Opieki Społecznej organizuje Towarzystwo walki ze zwyrodnieniem rasy i chorobami wenerycznymi Komitet Narodowy Polski dla zwalczania handlu kobietami i dziećmi, jako ekspozyturę tzw. „Bureau International pour la suppression de la traite des femmes et des enfants”, mającego siedzibę w Londynie. Komitet ten, w którego skład będą wchodziły wszystkie organizacje i instytucje społeczne, bez różnicy narodowości i religii, działające na polu ochrony kobiet, będzie miał agendy o charakterze informacyjnym, eugenicznym, charytatywno-opiekuńczym, wychowawczo-społecznym i będzie się znajdował w kontakcie z odnośnymi Komitetami innych państw oraz odnośnymi urzędami państwowymi w kraju. Przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych w Departamencie Bezpieczeństwa Publicznego będzie utworzony centralny organ administracyjno-wykonawczy dla zwalczania i ścigania handlu żywym towarem, prowadzący specjalne rejestry karne proksenetów i znajdujący się w bezpośrednim kontakcie z odnośnymi organami innych państw oraz Sekretariatem Generalnym Ligi Narodów. Wreszcie w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej organizuje się Referat przepisodawczy i pomocy odnośnym instytucjom społecznym, który będzie gromadzić i badać materiały dotyczące

omawianego proceduru i sposobów jego zwalczania, opracowywać projekty odnośnych przepisów prawnych i rozwijać działalność organizacyjną na polu opieki społecznej, współdziałając z Komitetem Narodowym Polski.

Dla uzyskania obrazu przestępczości w kierunku handlu kobietami i dziećmi w Polsce zażądano od prokuratów³²⁸ i sądów oraz policji materiałów dowodowych uprawiania przestępczego proceduru. Rezultaty osiągnięte tą drogą nie przedstawiają obecnie pozytywnego stanu, ponieważ nie uwidoczniają całokształtu tego rodzaju przestępstw w całej Polsce. Wobec tego Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej, opierając się na zasadach przyjętych w Konwencjach Międzynarodowych i sprawozdaniu Komisji Doradczej Ligi Narodów, zaprojektowało wprowadzenie w życie rejestrów karnych, które by wykazywały stan karygodnego handlu żywym towarem i prostytucji na całym terenie Polski.

Racjonalne ujęcie zagadnienia walki z handlem kobietami i dziećmi i skuteczne przeciwdziałanie temuż może nastąpić dopiero przy współpracy interesowanych Ministerstw z władzami administracyjno-wykonawczymi z jednej strony a działalnością społeczno-opiekuńczą Komitetu Narodowego Polskiego z drugiej. Wówczas można będzie zwalczać radykalnie handel ten, który według wszelkiego prawdopodobieństwa odbywa się utajonymi drogami, przyjmując przeróżne formy i pozory, dzięki brakowi odnośnych przepisów prawnych i administracyjnych.

Zasadniczą przeszkodą w ściganiu przestępczego proceduru handlu kobietami i dziećmi stanowi różnorodność ustawodawstwa karnego b. trzech państw zaborczych Polski, które nie przewidywało specjalnych przepisów prawnych w kierunku zwalczania tegoż handlu. Przestępstwo rzeczone nie objęte, niedostatecznie obostrzone przez przepisy karne, a nawet pominięte w kodeksach karnych poszczególnych państw zaborczych, nasuwa konieczność wprowadzenia drogą nowelizacji przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej jednolitej ustawy karnej w myśl postanowień zawartych w Konwencjach Genewskich dla ścigania przestępczego proceduru na całym terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Zainteresowane Ministerstwa przystąpią w krótkim czasie do opracowania tego rodzaju noweli karnej w kierunku zwalczania handlu kobietami i dziećmi, opartej na zasadach uchwalonych w Konwencjach Genewskich z r. 1904 i 1910.

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej popiera akcję zwalczania handlu żywym towarem przez udzielenie odpowiednich subwencji i zapomóg pieniężnych instytucjom i organizacjom społecznym, których celem jest walka z tym nikczemnym procederem i ochrona kobiet w ogóle, dokonywana między innymi przez „Misje Dworcowe” Towarzystwa Ochrony Kobiet w Warszawie.

Poza tym Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej rozciąga kontrolę nad biurami i agencjami prywatnymi, pośredniczącymi w poszukiwaniu pracy w kierunku ochrony kobiet przez niebezpieczeństwem proksenetyzmu.

---

³²⁸ Prokurat (stpol.) – adwokat.

Urząd Emigracyjny przy Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej przeciwdziałała w portach i podczas podróży procederowi wywozu kobiet za granicę w celach nierządu oraz notuje odnośne wypadki.

Reasumując powyższe wywody i podkreślając jako szczególnie ważną dla Polski, podjętą na terenie międzynarodowym akcją zwalczania niekulturalnego i nieludzkiego procederu handlu kobietami i dziećmi – Rząd Polski, przystępując do układu międzynarodowego z 18/V 1904 r. i do Konwencji Genewskiej z 4/V 1910 r. w omawianym przedmiocie, ratyfikowanej w dn. 1/IX 1919 r. łącznie z ratyfikowaniem Traktatu pomiędzy Polską a Mocarstwami Stowarzyszonymi i Sprzymierzonymi, podpisanym w Wersalu dn. 28 czerwca 1919 r. (art. 19 aneks I), oświadcza, że zatwierdzenie przez Sejm Rzeczypospolitej Konwencji Międzynarodowej w sprawie zwalczania handlu kobietami i dziećmi, podpisanej w Genewie w dn. 30 września 1921 r., jest nieodzowną koniecznością państwową.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
fG. Narutowicz^f

Załącznik 6

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji polsko-niemieckiego układu dotyczącego przejęcia administracyjnych spraw spornych, spraw dotyczących rozdziału podatków oraz administracyjnych spraw uchwałowych, jako też przewodów na skutek środków prawnych w sprawach podatków Rzeszy, podatków państwowych i w sprawach podatków kościelnych na górnośląskim obszarze plebiscytowym, podpisanego w Poznaniu dn. 26 sierpnia 1922 r.

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

WARSZAWA
DN. 12 września 1922 R.
N° D.VI.1866/22.

W N I O S E K

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie ratyfikacji polsko-niemieckiego układu
dotyczącego przejęcia administracyjnych spraw
spornych, spraw dotyczących rozdziału podatków
oraz administracyjnych spraw uchwałowych, jako też

przewodów na skutek środków prawnych w sprawach podatków Rzeszy, podatków państwowych i w sprawach podatków kościelnych na Górnos Śląskim obszarze plebiscytowym, podpisanego w Poznaniu dn. 26-go sierpnia 1922 r.³²⁹

Rada Ministrów uchwała:

U S T A W A
z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie ratyfikacji polsko-niemieckiego układu dotyczącego przejęcia administracyjnych spraw spornych, spraw dotyczących rozdziału podatków oraz administracyjnych spraw uchwałowych, jako też przewodów na skutek środków prawnych w sprawach podatków Rzeszy, podatków państwowych i w sprawach podatków kościelnych na Górnos Śląskim obszarze plebiscytowym, podpisanego w Poznaniu dn. 26-go sierpnia 1922 r.³³⁰

U z a s a d n i e n i e.

Układ polsko-niemiecki podpisany w Poznaniu dn. 26-go sierpnia rb. ma na celu uregulowanie szeregu doniosłych kwestii natury prawno-administracyjnej, wynikłych na górnośląskim obszarze plebiscytowym wskutek przejścia suwerenności na odstąpionych obszarach i związanej z tym zmiany jurysdykcji władz.

W artykułach 1–5 omawiane jest załatwienie kwestii, dotyczących administracyjnych przewodów spornych, zawisłych podczas przejścia na Polskę suwerennych praw nad przyznaną jej częścią górnośląskiego obszaru plebiscytowego.

Sprawy o przewodach, dotyczących rozdziału podatków – gminnych regulują postanowienia artykułów 6-go do 9-go włącznie.

Art. 10 mówi o postępowaniu uchwałowym.

W art. 11–13 zawarte są postanowienia, dotyczące wiszących przewodów na skutek środków prawnych w sprawie podatków Rzeszy i podatków państwowych.

---

³²⁹ W załączeniu tekst układu polsko-niemieckiego w języku polskim, którego nie publikuje się.

³³⁰ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 26 września 1922 r. w przedmiocie ratyfikacji polsko-niemieckiego układu, dotyczącego przejęcia administracyjnych spraw spornych, spraw, dotyczących rozdziału podatków, oraz administracyjnych spraw uchwałowych, jako też przewodów na skutek środków prawnych w sprawach podatków Rzeszy, podatków państwowych i w sprawach podatków kościelnych na górnośląskim obszarze plebiscytowym, podpisanego w Poznaniu dnia 26 sierpnia 1922 r., Dz.U. RP 1922, nr 86, poz. 773.

Art. 14 mówi o przewodach na skutek środków prawnych dotyczących podatków kościelnych.

Art. 15 stanowi, że wszystkie przewody, które mają być prowadzone przez inną władzę niż tę, która dotychczas je opracowywała – uważa się za przerwane od dnia przejścia suwerenności na odstąpionym obszarze, tj. 15/VI 1922 r. do końca jednego miesiąca po uprawomocnieniu się niniejszego układu.

Wobec doniosłego znaczenia, jakie posiada dla ludności górnośląskiej możliwość rychłego uregulowania wymienionych w układzie kwestii, znajdujących się obecnie w zawieszeniu, wnoszę o przyjęcie powyższego jako wniosku rządowego.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
fG. Narutowicz^f

Załącznik 7

[Wniosek Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Prezydium Rady Ministrów w Warszawie dotyczący uregulowania uposażenia duchowieństwa katolickiego w Polsce]

Ministerstwo
Wyznań Religijnych i Oświecenia
Publicznego
Departament Wyznań
Warszawa, dn. 25 września 1922 r.
L. 8289

Uposażenie duchowieństwa katolickiego.

DO
PREZYDIUM RADY MINISTRÓW
w Warszawie.

Uposażenie duchowieństwa katolickiego w Polsce, polegające na ustawodawstwie b. państw zaborczych, domaga się bezzwłocznie regulacji.

Najbardziej niezbędne jest podwyższenie uposażenia duchowieństwa parafialnego. Uposażenie to opiera się dotychczas w b. zaborze rosyjskim na kwotach określonych ukazem z roku 1865, w b. zaborze austriackim na ustawie kongrualnej z roku 1918, w b. zaborze pruskim na ustawie z roku 1909. Na podstawie tych postanowień prawnych pobiera ogromna większość proboszczów w b. zaborze rosyjskim uposażenie miesięczne 54 Mk, wikariusze 27 Mk,

w b. zaborze austriackim zaś większość proboszczów 116 Mk 66 f., wikariusze 70 Mk dotacji rządowej.

Próby uregulowania tej dotacji w drodze ustawodawczej nie odniosły dotychczas żadnego rezultatu. Do tego celu zmierzał projekt pośła ks. Lutosławskiego, odesłany na posiedzeniu Sejmu z dnia 13 maja 1921 r. z powrotem do komisji konstytucyjnej i nieprzedłożony dotychczas na plenum Sejmu, następnie zaś wniosek pośła ks. Kaczyńskiego przedstawiony na posiedzeniu komisji budżetowo-skarbowej z końcem maja rb., który jednak z powodu przesilenia rządowego w czerwcu rb. nie przyszedł pod obrady komisji.

Ze strony Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego zostały opracowane dwa projekty ustawy o uposażeniu duchowieństwa:

Obszerniejszy, regulujący sprawę ostatecznie, przedstawiony przez Dyrektora Departamentu Wyznań Panu Ministrowi Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w grudniu 1920 r., i drugi projekt, prowizoryczny, przesłany przez Pana Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Ministerstwu Skarbu do uzgodnienia przy piśmie z dn. 16 stycznia 1922 r. L.422. W odpowiedzi na ten projekt otrzymało Ministerstwo pismo Ministerstwa Skarbu z dnia 30 marca 1922 r. Nr 255, zawierające szereg życzeń co do wszechstronnych uzupełnień materiału statystycznego, życzeń, których spełnienie, prawie niewykonalne i nieprowadzące do celu, odwołkoby przedstawienie projektu w Sejmie na całe lata.

Według preliminarza budżetowego na rok 1922 pobiera wyższe duchowieństwo katolickie następujące uposażenie miesięczne:

Kardynałowie po	90 000 Mk
Biskupi Ordynariusze po	70 000 Mk
Biskupi Sufragani po	56 000 Mk
Prałaci Kapitulni po	40 000 Mk
Kanonicy Kapitulni po	30 000 Mk

Według tegoż preliminarza przeznaczono na utrzymanie wszystkich 21 seminariów duchownych kwotę 90 944 800, tj. przeciętnie po 4 330 704 na każde seminarium rocznie.

Od chwili zatwierdzenia preliminarza przez Radę Ministrów warunki ekonomiczne wciąż się pogarszały. Płace urzędnicze zostały podniesione ostatnio do wysokości 150% w stosunku do płac styczniowych.

Wobec tego nie ulega wątpliwości, że pomienione dotacje wyższego duchowieństwa i seminariów duchownych, obliczone w roku ubiegłym, nie odpowiadają ani w przybliżeniu obecnym warunkom.

Zważywszy zatem, że stan obecny uposażenia duchowieństwa, urągający zasadom sprawiedliwości społecznej i mieszczący w sobie nieobliczalne następstwa szkodliwe dla Państwa, nie może być nadal utrzymany, a istnieje możliwość usunięcia go w drodze ustawodawczej przed zebraniem się nowego Sejmu, uważam za rzecz niezbędną i niecierpiącą zwłoki do czasu regulacji sprawy

uposażenia duchowieństwa i instytucji kościelnych w drodze ustawodawczej przyjąć duchowieństwu z doraźną pomocą w sposób następujący:

Duchowieństwu parafialnemu, tj. proboszczom i wikarym należy wypłacać co kwartał począwszy od 1 października br. zapomogi, rozdzielane na podstawie wniosków biskupów diecezjalnych. Kwoty tych zapomóg, obliczone według diecezji, proponuję w następującej wysokości:

1. Diecezja Warszawska	5 000 000 Mk
2. Diecezja Włocławska	4 600 000 ”
3. Diecezja Płocka	4 000 000 ”
4. Diecezja Lubelska	3 000 000 ”
5. Diecezja Podlaska	3 000 000 ”
6. Diecezja Sandomierska	3 000 000 ”
7. Diecezja Sejneńska	3 000 000 ”
8. Diecezja Kielecka	4 000 000 ”
9. Diecezja Wileńska	10 000 000 ”
10. Diecezja Mińska	10 000 000 ”
11. Diecezja Łódzka	3 000 000 ”
12. Diecezja Łucko-Żytomierska	<u>4 000 000 ”</u>
A) dla b. zaboru rosyjskiego	56 600 000 Mk
13. Diecezja Lwowska rz.-kat.	15 000 000 Mk
14. Diecezja Lwowska orm.-kat.	1 000 000 ”
15. Diecezja Przemyska rz.-kat.	7 000 000 ”
16. Diecezja Tarnowska	6 000 000 ”
17. Diecezja Krakowska	6 000 000 ”
18. Duchowieństwo Spisza i Orawy	<u>1 500 000 ”</u>
B) dla b. zaboru austriackiego	35 500 000 Mk
19. Diecezja Poznańska	20 000 000 Mk
20. Diecezja Chełmińska	10 000 000 ”
21. Śląsk Górny i Cieszyński	<u>10 000 000 ”</u>
C) dla b. zaboru pruskiego i Śląska Cieszyńskiego	40 000 000 Mk

Jednorazowy wydatek wyniósłby zatem w roku bieżącym łącznie 132 100 000 Mk.

Duchowieństwu wyższemu i ^aseminarium^a duchownym należy podwyższyć od 1 października rb. dotychczas pobierane dotacje o 150%.

Duchowieństwo wyższe miałoby zatem otrzymać w ostatnim kwartale bieżącego roku następujące uposażenie miesięczne:

Kardynałowie po	225 000 Mk
Biskupi Ordynariusze po	175 000 ”
Biskupi Sufragani po	140 000 ”
Prałaci Kapitulni po	100 000 ”
Kanonicy Kapitulni po	75 000 ”

Wobec tego wypłacana dotychczas duchowieństwu wyższemu wspomnianych kategorii łączna kwota uposażenia kwartalnie 29 183 000 Mk winna być od 1 X 1922 podwyższona do kwoty 72 957 500 Mk.

Na seminaria duchowne z preliminowanej kwoty 90 944 890 Mk część wypadająca na ostatni kwartał rb., a mianowicie kwota 22 736 200 Mk winna być również podniesiona o 150%, tj. do kwoty 56 840 500 Mk i kwota ta rozdzielona między 21 seminariów duchownych według dotychczasowego klucza i wypłacona w sposób dotychczasowy.

Rada Ministrów zechce uchwalić:

I. Rada Ministrów upoważnia p. Ministra Skarbu do otwarcia kredytów dodatkowych dla Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do wypłaty dnia 1 października 1922 r.

- 1) na zapomogi dla duchowieństwa parafialnego 132 100 000 Mk
- 2) na dotacje duchowieństwa wyższego 43 774 500 Mk
- 3) na dotacje seminariów duchownych 34 104 300 Mk, czyli razem w roku bieżącym 209 978 800 Mk.

II. Rada Ministrów upoważnia p. Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do wstawienia do preliminarza budżetowego na rok 1923 odpowiednio podwyższonych kwot na powyższe cele.

MINISTER:
^fDr Kumaniecki^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

24

PROTOKÓŁ

104-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 26 września 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych

Szef Wojskowej Kontroli Generalnej

Minister Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Minister Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych

Za Ministra Pracy i Opieki Społecznej

Podsekretarz Stanu

Za Ministra Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu

Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów

Radca Prezydium Rady Ministrów

dr Julian Nowak

inż. Antoni Kamieński

inż. Gabriel Narutowicz

Jan Waygart

Zygmunt Jastrzębski

prof. Wacław Makowski

dr Kazimierz Kumaniecki

dr Józef Raczyński

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

Mieczysław Rybczyński

Gustaw Simon

dr Jerzy Bujalski

dr Władysław Studziński

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 1 po południu.

1. Rada Ministrów rozpatruje proponowane przez Komisję międzyministerialną zmiany do wniesionego do Sejmu projektu ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska (załącznik 1).

2. W czasie obrad Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu dr Mikulecki komunikuje Radzie Ministrów tekst rezolucji sejmowej komisji budżetowo-skarbowej co tylko uchwalonej, a mianowicie:

„Wzywa się Rząd do podwyższenia poborów cywilnych funkcjonariuszów państwowych, wojska i emerytów, poczynwszy od 1 października br., z zachowaniem na razie obecnego systemu uposażenia, które to podwyższenie oznaczać będzie Rząd przy uwzględnieniu stosunków drożyznianych.

Niezależnie od tego Rząd wyda następujące zarządzenia:

1) zaliczki jednomiesięczne dla funkcjonariuszów od VII stopnia w górę;

- 2) zniesienie trzeciego pasa drożynianego;
- 3) przesunięcie niektórych miejscowości z drugiego do pierwszego pasa drożynianego;
- 4) podwyższenie dodatku wyrównawczego dla Warszawy;
- 5) dodatki za wysługę lat od 1 października br.;
- 6) dodatki kresowe.

W terminie czterech tygodni po zebraniu się nowego Sejmu przedstawi Rząd projekt ustawy uposażeniowej”.

3. Z uwagi na tę uchwałę komisji skarbowo-budżetowej Rada Ministrów przerywa dalsze rozpatrywanie proponowanych zmian i uchwała na wypadek przyjęcia przez plenum Sejmu rezolucji komisji wymieniony projekt ustawy z Sejmu wycofać.

Posiedzenie zamknięto o 2 po południu.

†J. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Ustawa o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska.

Załącznik 1

Ustawa o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska

SEJM USTAWODAWCZY
Rzeczypospolitej Polskiej

Druk Nr 3744

PREZYDENT MINISTRÓW
Rzeczypospolitej Polskiej

Warszawa, 22 września 1922 r.

W wykonaniu uchwały Rady Ministrów z dnia 22 września 1922 r. mam zaszczyt przesłać, zgodnie z postanowieniem art. 35 Tymczasowego Regulaminu Obrad Sejmu Ustawodawczego Rzeczypospolitej Polskiej, projekt ustawy o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska, z prośbą o przedłożenie go Sejmowi Ustawodawczemu³³¹.

³³¹ Treści projektu ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 9 października 1923 r. o uposażeniu funkcjonariuszów państwowych i wojska, D.U. RP 1923, nr 116, poz. 924.

Prezydent Ministrów
Nowak.

2 załączniki.

Do
Pana Marszałka Sejmu Ustawodawczego
Rzeczypospolitej Polskiej
w Warszawie.

Załącznik 2 do N-ru 3744

UZASADNIENIE.

Załączony projekt ustawy o uposażeniu funkcjonariuszy państwowych i wojska uwzględni dwa zasadnicze postulaty, które obrał Rząd za punkt wyjścia przy jego opracowaniu.

Pierwszym wykładnikiem projektu jest scalenie kilkunastu obowiązujących ustaw o uposażeniu w jedną ustawę. Jest to zasadniczy postulat, bardzo ważny zarówno ze względów organizacyjnych, jak i ze względów polityki personalnej. Jedyne wyjątek czyni się dla urzędników wymiaru sprawiedliwości, których uposażenie reguluje projekt odrębnej ustawy.

Drugim postulatem, który projekt usiłuje osiągnąć, jest uproszczenie konstrukcji wymiaru uposażenia, tak pod względem usunięcia zawiłych obliczeń, jak i pod względem przystosowania go do ewentualnych zmian warunków ekonomicznych. Dla osiągnięcia tego celu wysokość uposażenia określa w pewnej liczbie punktów, czyli w liczbach oderwanych, a nie mianowanych. Wartość konkretną w jednostkach mianowanych (obecnie w markach polskich) otrzymuje się przez pomnożenie pewnej zmiennej mnożnej, wyrażonej obecnie w markach polskich przez liczbę tych punktów, jako mnożnik.

Przy tej konstrukcji mnożniki będą stałymi, zaś mnożna będzie zmienną, zależną od koniunktur ekonomicznych. Projektowany system określania wysokości uposażenia uprości niezmiernie budżetowanie wydatków osobowych, jak również formowanie list płacy. Uzyska się z tego powodu oszczędność w personalu rachunkowym.

Reforma walutowa, która wprowadzi nową jednostkę wlautową, znajdzie w dziedzinie ustawodawstwa o uposażeniu grunt przygotowany, praktycznie zaś sprawa sprowadzi się jedynie do zmiany mnożnej.

Poza powyższymi względami natury ogólnopaństwowej projekt uwzględnia w szerokiej mierze podnoszone dotychczas z kół pracowników państwowych dążenia do ogólnej poprawy ich bytu i usunięcia istniejących nierówności w uposażeniu poszczególnych grup.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

PROTOKÓŁ
105-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 28 września 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamiński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Za Ministra Skarbu Podsekretarz Stanu	dr Wiktor Mikulecki
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych	inż. Mieczysław Rybczyński
Minister Pracy i Opieki i Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Seweryn Ludkiewicz

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokoły posiedzeń z 25 i 26 września 1922 r.

2. Prezes Rady Ministrów komunikuje Radzie Ministrów, że po objęciu urzędowania przyszedł do przekonania, że organizacja Prezydium Rady Ministrów ustalona w statucie ogłoszonym w Monitorze Polskim z 1 kwietnia 1921 r. Nr 74, a opartym na uchwale Rady Ministrów z 18 marca 1921 r., względnie zmiana organizacji przewidziana w uchwale Rady Ministrów z 3 listopada 1921 r. nie odpowiadają potrzebom.

W szczególności zbyteczny jest podział Prezydium Rady Ministrów na departamenty.

Wobec tego – z zastrzeżeniem uchwały Rady Ministrów – zniósł departamenty i podzielił Prezydium na sześć jednostek, tj. pięć wydziałów i kancelarię – w szczególności wydział: administracyjny, polityczno-prasowy, personalny

i „organizacyjny”, prawny, finansowo-gospodarczy i kancelarię wspólną. Kierownictwo tymi jednostkami sprawować będzie pod jego zwierzchnim nadzorem Podsekretarz Stanu.

Rada Ministrów powyższe oświadczenie przyjmuje do wiadomości i upoważnia Prezesa Rady Ministrów do odpowiedniego przeredagowania statutu organizacyjnego Prezydium Rady Ministrów.

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie przyznania zaliczki w wysokości jednomiesięcznych poborów służbowych dla urzędników państwowych od VII do I stopnia służbowego włącznie (załącznik 1). Równocześnie uchwalono zarządzeniem z 18 września objąć wojskowych od porucznika w dół.

4. Po wysłuchaniu sprawozdania Kierownika Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie pomieszczenia Trybunału Administracyjnego i rozpatrzeniu wniosku Ministra Spraw Wojskowych w sprawie budynków przy ul. Nowowiejskiej przeznaczonych na wojskowość (załącznik 2) Rada Ministrów zleciła przygotowanie wniosków w wymienionych sprawach Ministerstwu Robót Publicznych, Spraw Wojskowych, Poczty i Telegrafów i Głównemu Urzędowi Statystycznemu.

5. Po wysłuchaniu sprawozdania Kierownika Ministerstwa Robót Publicznych w sprawie budowy gmachu Senatu Rada Ministrów, podtrzymując w całości swą uchwałę z 28 lipca, przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Kierownika Ministerstwa Robót Publicznych o rozpoczęciu przebudowy jednego z kompleksu budynków sejmowych, mianowicie dawnego budynku Weterynarii³³² na tymczasowe pomieszczenie sal komisyjnych i reprezentacyjnych oraz biur Senatu.

Wysokość potrzebnego kredytu ustali Ministerstwo Robót Publicznych z Ministerstwem Skarbu.

6. Uchwalono wniesiony przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej projekt ustawy o inspekcji pracy (załącznik 3).

W projekcie skreślono artykuły 12, 14 i 16 oraz ustęp trzeci artykułu 10.

7. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu o

- a) zezwolenie obywatelowi szwajcarskiemu d-rowsi Jerzemu Farine na nabycie od Waclawa Nożewskiego nieruchomości w gminie Ożarów (załącznik 4);
- b) zezwolenie obywatelowi Stanów Zjednoczonych Aleksandrowi Buschowi na nabycie od Marcelego, Antoniny (senior) i Antoniny (junior) Julskich nieruchomości w Białymstoku (załącznik 5);
- c) zezwolenie obywatelom czeskosłowackim Rafaelowi i Marii małżonkom Olszoków na nabycie od Marcina Krzemienia nieruchomości położonej w gminie Brzezinka (załącznik 6);
- d) zezwolenie firmie „Wurzel i Brach, dom bankowy w Wiedniu I Helferstorferstrasse 15” na nabycie od firmy „Majer Lifschütz” udziału kopalni „Piłsudski” w Borysławiu (załącznik 7);

---

³³² Mowa o budynku przy ul. Wiejskiej w Warszawie.

e) zezwolenie niemieckiemu poddanemu Janowi Kornowskiemu na nabycie od Niemca Adolfa Zakrzewskiego nieruchomości w Krajeńcinie pow. chełmińskiego (załącznik 8).

8. Załączony projekt Ogólnej Instrukcji o sposobie wykonywania kontroli przez Kontrolę Państwową przekazano do ponownego rozpatrzenia i uwzględnienia dezyderatów poszczególnych Ministerstw konferencji międzyministerialnej (załącznik 9).

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie otwarcia dodatkowego kredytu na zabezpieczenie pomieszczeń dla Straży Celnej (załącznik 10).

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o otwarcie w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na rok 1922 w dziale 4 „Policja Państwowa” kredytów dodatkowych w łącznej wysokości marek 495 700 000 – na wydatki rzeczowe (załącznik 11).

11. Załączony wniosek w przedmiocie przyznania Ministerstwu Przemysłu i Handlu dodatkowego kredytu w wysokości 263 000 000 marek na przedsiębiorstwa państwowe górniczo-hutnicze przekazano Komitetowi Ekonomicznemu Rady Ministrów (załącznik 12).

12. Uchwalono załączony wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych o podwyższenie Karolowi Stefanowi Habsburgowi od 1 sierpnia 1922 r. dotacji miesięcznej z dochodów dóbr żywieckich³³³ (załącznik 13).

13. Uchwalono załączony wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych o rozciągnięcie mocy obowiązującej ustawy z 18 marca 1920 r. noweli z 30 lipca 1921 r. w przedmiocie wydzierżawienia niezagospodarowanych użytków rolnych na Ziemię Wileńską (załącznik 14).

14. Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 29 kwietnia 1919 r. o zatwierdzaniu i zmianie statutów spółek akcyjnych na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty: białowiecki, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego (załącznik 15).

15. Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie podwyższenia opłat ustanowionych w dekretach z 4 lutego 1919 r. o patentach na wynalazki, o ochronie wzorów rysunkowych i modeli i o ochronie znaków towarowych (Dz.Pr.P.P. Nr 13, poz. 137, 138 i 139) (załącznik 16).

16. Uchwalono załączony projekt dekretu o wywłaszczeniu posesji na rzecz kościoła parafialnego N. Marii Panny w Siedlcach (załącznik 17).

---

³³³ Dobra żywieckie zostały zajęte przez rząd polski w myśl postanowień traktatu pokoju z Austrią, ale za propolskie stanowisko Karola Stefana Habsburga podczas kulminacyjnej fazy wojny polsko-sowieckiej w 1920 r. zostały mu one zwrócone, a zarząd przymusowy uchylono w sierpniu 1924 r.

17. Uchwalono załączony projekt dekretu o wywłaszczeniu gruntu na rzecz rozszerzenia cmentarza i budowy kościoła we wsi Wielączy (załącznik 18).

18. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie godzin urzędowania w Ministerstwie Spraw Zagranicznych (załącznik 19).

19. Ponadto zlecono Prezydium Rady Ministrów, by przedłożyło Radzie Ministrów wnioski co do uregulowania godzin urzędowych we wszystkich resortach zgodnie z obecnymi potrzebami służbowymi.

Posiedzenie zakończono o 8 wieczorem

fJ. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przyznania zaliczki w wysokości jednomiesięcznych poborów służbowych dla urzędników państwowych od VIII do IV stopnia służbowego włącznie³³⁴.
2. [Uzyskiwanie budynków przy ul. Nowowiejskiej (Kolonja Staszica) dla wojskowości]³³⁵.
3. Ustawa o inspekcji pracy³³⁶.
- [3a]. Uzasadnienie [ustawy o inspekcji pracy].
4. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi szwajcarskiemu d-rowsi Jerzemu Farina na nabycie od p. Waława Nożewskiego nieruchomości w gminie Ożarów³³⁷.
5. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi Stanów Zjednoczonych Aleksandrowi Buschowi na nabycie od pp. Marcelego, Antoniny (senior) i Antoniny (junior) Julskich nieruchomości w Białymstoku³³⁸.
6. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelom czeskosłowackim pp. Rafaelowi i Marii małżonkom Olszokom na nabycie u p. Marcina Krzemienia nieruchomości położonej w gminie Brzezinka³³⁹.
7. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia firmie Wurzel i Brach Dom Bankowy w Wiedniu I Helferstorforstrasse 15 na nabycie od firmy Major Lifschütz udziału kopalni „Piłsudski” w Borysławiu³⁴⁰.
8. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia niemieckiemu poddanemu Janowi Kornowskiemu na nabycie od Niemca Adolfa Zakrzewskiego nieruchomości w Krajęcinie pow. chełmińskiego³⁴¹.

---

³³⁴ Nie publikuje się.

³³⁵ Nie publikuje się.

³³⁶ Treści ustawy nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 lipca 1927 r. o inspekcji pracy, Dz.U. RP 1927, nr 67, poz. 590.

³³⁷ Nie publikuje się.

³³⁸ Nie publikuje się.

³³⁹ Nie publikuje się.

³⁴⁰ Nie publikuje się.

³⁴¹ Nie publikuje się.

9. Ogólna instrukcja o sposobie wykonywania kontroli przez Kontrolę Państwową³⁴².
10. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie otwarcia dodatkowego kredytu na zabezpieczenie pomieszczeń dla Straży Celnej.
11. [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia dodatkowego kredytu w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na 1922 r.].
12. Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie przyznania Ministerstwu Przemysłu i Handlu dodatkowego kredytu, w wysokości 263 000 000 mk na przedsiębiorstwa państwowe górniczo-hutnicze.
13. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie podwyższenia Karolowi Stefanowi Habsburgowi od dnia 1 VIII 1922 r. dotacji miesięcznej z dochodów dóbr Żywieckich³⁴³.
14. [Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 18 marca 1920 r. oraz noweli z dnia 30 lipca 1921 r. w przedmiocie wydzierżawienia niezagospodarowanych użytków rolnych na Ziemię Wileńską].
15. [Wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 29 kwietnia 1919 roku o zatwierdzaniu i zmianie statutów spółek akcyjnych na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty: białowiecki, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego].
16. [Wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie podwyższenia opłat ustanowionych w dekretach z dnia 4 lutego 1919 roku o patentach na wynalazki, o ochronie wzorów rysunkowych i modeli i o ochronie znaków towarowych (Dz.Pr.P.P. Nr 13 poz. 137, 138 i 139)].
17. Dekret o wywłaszczeniu posesji na rzecz kościoła parafialnego N. Marii Panny w Siedlcach³⁴⁴.
18. [Pismo Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Prezydium Rady Ministrów w sprawie wywłaszczenia gruntu pod kościół i cmentarz w Wielączy z sierpnia 1922 r. wraz z załączonym projektem dekretu o wywłaszczeniu gruntu na rzecz rozszerzenia cmentarza i budowy kościoła we wsi Wielączy]³⁴⁵.
19. [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie godzin urzędowania w Ministerstwie Spraw Zagranicznych].
- [20.] [Załącznik do punktu 1 w sprawie organizacji Prezydium Rady Ministrów]³⁴⁶.

---

³⁴² Nie publikuje się.

³⁴³ Nie publikuje się

³⁴⁴ Nie publikuje się. Zob. Dekret z dnia 20 października 1922 r. o wywłaszczeniu posesji na rzecz kościoła parafialnego N. Marii Panny w Siedlcach, Dz.U. RP 1922, Nr 98, poz. 895.

³⁴⁵ Pisma ministra i projektu dekretu o wywłaszczeniu gruntu na rzecz rozszerzenia cmentarza i budowy kościoła we wsi Wielączy nie publikuje się.

³⁴⁶ W tomie 19 Protokołów posiedzeń Rady Ministrów załącznik ten, jako nienumerowany załącznik do punktu 1 (a właściwie do punktu 2), został zamieszczony po Protokole 105-go posiedzenia Rady Ministrów RP, a przed załącznikiem 1.

Uzasadnienie [ustawy o inspekcji pracy]

UZASADNIENIE

A. Uwagi ogólne

Inspekcja Pracy w Państwie Polskim została powołana do życia na mocy Dekretu z dnia 3 stycznia 1919 r. (Dz.Pr. Nr 5 poz. 90).

Postanowienia Dekretu dały inspekcji pracy charakter instytucji, powołanej wyłącznie do przestrzegania przepisów ustaw ochronnych i współdziałania w załatwianiu zatargów pracy instytucji, podległej tylko Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej, a niezależnej od władz administracyjno-politycznych.

W ciągu z górą lat 3 inspekcja pracy spełniała czynności, przewidziane przez powyższy Dekret, rozszerzając swój zakres działania w miarę uchwalania przez Sejm Ustawodawczy materialnych przepisów prawa o ochronie pracy, badając warunki pracy oraz łagodząc konflikty, powstające między pracodawcami a pracownikami.

Dotychczasowa działalność pozwoliła inspekcji pracy zdobyć sobie zaufanie mas pracujących, jak również i kierowników przedsiębiorstw.

Ustawa tymczasowa z d. 2 sierpnia 1919 r. o organizacji władz administracyjnych, niewyłączająca inspekcji pracy spośród zespolonych działów administracji, zmieniłaby zasadniczo ustrój inspekcji pracy, uzależniając ją ściśle od władz administracyjnych, gdyby przyjąć ją za podstawę budowy organizacyjnej inspekcji.

Ponieważ jednak inspekcja pracy zawdzięcza dodatnie wyniki swej pracy przede wszystkim wysokiemu zaufaniu, jakie pozyskała w znacznej mierze dzięki swej niezależności od władz administracyjno-politycznych, i ponieważ dotychczasowa działalność inspekcji pracy nie wykazała bynajmniej potrzeby uzależnienia jej od tychże władz, Rada Ministrów po rozpatrzeniu rozbieżnych opinii w tej sprawie, dwukrotnie upoważniła Ministra Pracy i Opieki Społecznej uchwałami z dnia 2 lutego 1921 i 13 kwietnia rb. do przygotowania ustawy niniejszej, opierając się na zasadzie niezależności inspekcji pracy od organów administracyjnych.

Zakres działania przewidziany przez projekt niniejszy w zasadzie nie różni się od zakresu działania przewidzianego Dekretem z d. 3 stycznia 1919 r. Natomiast unormowane są ściślej atrybucje inspektorów pracy oraz stosunek organów inspekcji pracy do innych władz państwowych.

Odmienne od Dekretu z d. 3 stycznia 1919 r. (art. 3), a zgodnie z ogólnymi zasadami naszej administracji, najwyższym organem inspekcji pracy jest Minister Pracy i Opieki Społecznej, zaś Główny Inspektor Pracy jest fachowym kierownikiem i doradcą Ministra, przed nim odpowiedzialnym.

Ogólnie biorąc, Ustawa o inspekcji pracy, opierając się na Dekrecie z d. 3 stycznia 1919 r., stara się usunąć niedomówienia tegoż, wprowadzając zmiany oparte na trzyletniej praktyce. Przy opracowaniu ustawy dążono ku temu, aby znosząc odrębne systemy organizacyjne pozostawione przez państwa zaborcze, stworzyć ogólnopanstwową inspekcję pracy o jednolitych podstawach i zakresie działania.

Uwagi szczegółowe.

1) Do art. 2 ust. 2.

Zakres działania inspekcji pracy poza b. zaborem rosyjskim rozciągnięty zostaje w rzeczywistości na górnictwo dopiero przez niniejszą ustawę. Dekret z r. 1919 ustanawiał bowiem jedynie zasadę właściwości inspekcji „we wszystkich dziedzinach pracy najemnej”, oczywiście na zasadach i w granicach, jakie przewidują ustawy materialne o ochronie pracy. Ponieważ wszakże ustawy górnicze, obowiązujące w Rzeczypospolitej, nie przewidują uprawnień organów*, powołanych do sprawowania inspekcji pracy w przemyśle, do interwencji również i w górnictwie, przeto uprawnieniu powyższemu bark było realnej treści**. Dopiero zasada ustalona w niniejszym projekcie, nadaje treść tą uprawnieniom inspekcji pracy, a wyraz prawny nadaje jej przejęcie wyszczególnionych w art. 29 uprawnień władz górniczych i uchylenie w art. 30 niektórych postanowień ustaw górniczych.

Do „ochrony pracy pod względem społecznym” zaliczać wypada również częściowo zgłaszanie nieszczęśliwych wypadków w związku z pracą; zgłoszenia te wypadnie kierować do władz górniczych jako organów ochrony technicznej i do organów inspekcji pracy równocześnie.

Ze względu na to, że w danym wypadku nie zachodzi przejęcie uprawnień władz górniczych przez inspekcję pracy, lecz objęcie tego uprawnienia równorzędnie z dalszym wykonywaniem go przez władze właściwe dotychczas (władze górnicze), zaszła potrzeba specjalnego postanowienia niniejszej ustawy w tej mierze (art. 30 ust. 3 zd. 2).

2) Do art. 2. ust. 4.

Ustawa znosi wszelkie wyłączenia zakładów państwowych spod nadzoru inspekcji pracy (art. 31 wymienia z tego względu wśród przepisów skreślonych art. 115 ust. 3 ordynacji przem. Rzeszy Niem.).

---

* Tam, gdzie w przemyśle wyraźnie zastrzeżone były uprawnienia organów, odpowiadających inspektorom pracy, p.n. przy zapobieganiu nieszczęśliwym wypadkom, ustawy dotyczące górnictwa, przekazują wyraźne uprawnienia te władzom górniczym n.p. § 16 Ust. austri. o ubezpieczeniu od wypadków robotników górniczych z 30 grudnia 1917 roku (Dz.U. P. 1, 523) – przypis oryginału.

** Z wyjątkiem, ściśle rzecz biorąc b. zaboru rosyjskiego, w którym na zasadzie art. 17 Dekretu inspektorom pracy już obecnie przysługują uprawnienia inżynierów okręgowych w zakresie stosunku pracy, przewidzianych w ros. ustawie górniczej – przypis oryginału.

Ze względu wszakże na odrębne stanowisko kierowników zakładów państwowych i rozstrzyganie o stosunkach pracy w tych zakładach przez właściwe organa rządowe postępowanie nakazowe z jego skutkami karnymi i karno-administracyjnymi nie może mieć do tych zakładów zastosowania. Braki stwierdzone przez inspektorów pracy w zakładach państwowych usuwane będą w drodze porozumienia organów inspekcji pracy z odpowiednimi organami Ministerstw, którym zakłady te podlegają na zasadach określonych w trybie art. 27 i zapewne zbliżonych do przepisów austriackich w tym zakresie (Porozumienie Ministra Handlu z Ministrami Spraw Wewnętrznych i Finansów z 7 grudnia 1885, l.7008, w przedmiocie inspekcji C.K. fabryk tytoniowych przez inspektorów przemysłowych itp.).

Przepisy specjalne dla zakładów państwowych mogłyby nie być niezbędne, gdyby zakłady te pozostawały pod zarządem całkowicie samodzielnym, zorganizowanym na wzór zakładów prywatnych i nie pozostających w zależności służbowej od jednej z centralnych władz administracyjnych.

3) Do art. 4 ust. 2.

O ile wydawanie przepisów dotyczących zdrowia, bezpieczeństwa i moralności pracowników oraz porządku w zakładach pracy w uzupełnieniu przepisów ogólnopaństwowych, powierzone będzie pewnym ciałom lokalnym (analogicznie do rosyjskich urzędów gubernialnych do spraw fabrycznych i górniczo-hutniczych), to niewątpliwie powołać wypadnie do tego organy o charakterze wskazanym w tym ustępie.

4) Do art. 6.

Artykuł ten, wzorowany na ustawie austriackiej z r. 1883 o inspektorach przemysłowych, dotyczyłby przede wszystkim żeglugi śródlądowej.

5) Do art. 16.

Ze względu na kwalifikacje specjalne inspektorów pracy, praktykę od nich wymaganą i ograniczenia ich pod względem udziału w przedsiębiorstwach zatrudniających pracowników najemnych (art. 10, 11 i 12), niezbędne wydaje się zapewnienie im ustawowo określonych stopni służbowych i przywiązanych do nich kategorii płacy. Ustawa pod tym względem zachowuje zasadę przyjętą przy wydaniu Dekretu o inspekcji pracy, któremu towarzyszyły Przepisy specjalne o wynagrodzeniu urzędników tego działu, mające moc ustawy.

6) Do art. 22 ust. 2.

Przepis ten godzi właściwość organów inspekcji pracy do przestrzegania przepisów o ochronie życia i zdrowia pracowników, uznaną przez ustawodawstwo państw zaborczych i niemogącą podlegać wątpliwości, tym bardziej gdy organa inspekcji pracy stają się niezależnymi od ^hinspekcji pracy^h administracji ogólnej władzami o własnym orzecznictwie z właściwością władz przemysłowych do orzekania o dopuszczalności pewnych urządzeń technicznych lub pewnej techniki produkcji, jako stanowiących istotną część składową uprawnień do wykonywania przemysłu.

7) Do art. 24.

Ust. 1 ma na celu nadanie sankcji karnych tym nakazom inspektora pracy, które oparte są na (rzadkich co prawda) przepisach obowiązujących (jak przepisy rosyjskie z r. 1913 o bezpieczeństwie robót w zakładach przemysłowych, Sobr. ukaz. poz. 1515), w sankcję karną nie^eza^opatrzonych, a co do których stosowanie ogólnych sankcji karnych za niewykonywanie prawnego zarządzenia władzy właściwej nasuwać może praktyczne trudności. Dotychczasowe sankcje karno-administracyjne za przekroczenie przepisów o stosunkach pracy pozostają bez zmiany, poza proceduralnym postanowieniem końcowym ust. 2 art. 30.

Ust. 2 zmierza do umożliwienia inspektorowi pracy normalnej jego działalności przez usunięcie przeszkód stawianych jego prawnej interwencji; kara jest tu właściwie środkiem przymusu administracyjnego wobec osób tamujących sprawowanie przez władze obowiązków urzędowych i jako taka nakładana być winna w drodze administracyjnej.

8) Do art. 30 ust. 1.

Inspektorzy pracy przejmują uprawnienia bardzo różnorodnych organów, właściwych do wykonywania ochrony pracy w państwach zaborczych.

W b. Austrii inspektorzy przemysłowi byli jedynie organem nadzoru i doradcami technicznymi administracji ogólnej, nie orzekali oni nigdy, lecz mieli jedynie prawo zgłaszania wniosków w zakresie swej działalności i rekursów od orzeczeń zapadających w przedmiocie ich wniosków; w b. Rzeszy Niemieckiej urzędnicy nadzoru przemysłowego byli podporządkowani władzom administracji ogólnej, jako personel nadzorujący i komunikujący spostrzeżenia swe przełożonej władzy, od której zależały dalsze zarządzenia, a jedynie w nielicznych wypadkach wydajęcy zarządzenia własną władzą (§ 8 instrukcji prus. Min. handlu i przemysłu z 23 III 1892). Ten stan rzeczy został częściowo zmieniony po rewolucji niemieckiej r. 1918, gdy nowe ustawodawstwo np. o czasie pracy przyznało uprawnienie orzecznicze inspektorom.

Stąd też wynika, że w przeciwstawieniu do b. dzielnicy rosyjskiej przepisy materialne o ochronie pracy w b. dzielnicach austriackiej i pruskiej wszędzie uprawniają do wykonywania ustaw tych te same organa, które wykonywać mają właściwe ustawodawstwo przemysłowe.

Aby nie pozostawać w całkowitej mgle zasad nowego rozgraniczenia kompetencji, zachodzi potrzeba przykładowego wskazania, w jakich najbardziej typowych wypadkach przechodzą na inspektorów pracy uprawnienia organów administracyjnych i policyjnych pruskich tudzież władz przemysłowych austriackich.

9) Do art. 30 ust. 2.

Wyłączenie uprawnień do wydawania przepisów ogólnych i uprawnień karnych spośród całokształtu uprawnień w zakresie zadań inspekcji pracy (art. 3), przechodzących do inspektorów pracy wynika z ogólnych zasad naszej administracji.

10) Do art. 30 ust. 3.

Niektóre przepisy ustaw górniczych posiadają charakter mieszany; dotyczą one technicznej ochrony pracy na zasadzie art. 2 ust. 2, wykonywanej przez władze górnicze i zarazem społecznej ochrony pracy przechodzącej do inspektorów pracy; stąd konieczność specjalnego przepisu o nabyciu pewnych uprawnień przez inspektorów pracy bez uszczuplenia właściwości władz górniczych.

11) Do art. 30 ust. 4.

Przepis ten zmierza do usunięcia z obowiązujących ustaw o ochronie pracy przepisów nadających organom odpowiadającym inspekcji pracy uprawnienia pomocnicze przy innych organach orzeczniczych, uprawnienia upadające z chwilą nadania inspekcji pracy trybucji orzeczniczych.

12) Do art. 30 ust. 5.

Przepis ten wynika z trudności wskazanych w uwadze 8.

13) Do art. 31 ust. 2.

Ustęp ten jest niezbędny ze względu na orzecznictwo inspekcji pracy (art. 22) aż do czasu ustalenia jednolitego postępowania administracyjnego.

Warszawa, dn. 23 czerwca 1922 r.

Minister
/-/ L. Darowski

Wniesiono na Radę Ministrów

dnia .... 1922 r.

Uchwała zapadła zgodnie
z wnioskiem.

Prezydent Ministrów

Załącznik 10

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie otwarcia dodatkowego kredytu na zabezpieczenie pomieszczeń dla Straży Celnej

Wniosek nagły

Ministra Skarbu w sprawie otwarcia dodatkowego
kredytu na zabezpieczenie pomieszczeń
dla Straży Celnej.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

„Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Skarbu dodatkowego kredytu w wysokości jednego miliarda mk na zabezpieczenie pomieszczeń dla Straży Celnej na granicy północnej, zachodniej i południowej.

Zabezpieczenie pomieszczeń ma nastąpić w drodze remontu budynków rządowych, najmu lub kupna istniejących budynków prywatnych, wzgl. budowy nowych domów, przy czym gdzie tego stosunki miejscowe wymagają, wolno będzie nabyć do każdego domu do 2 morgów gruntu, aby żonaci funkcjonariusze straży celnej mogli otrzymać po kawałku gruntu do użytkownia, nie więcej jak 1/4 morgi dla jednego”.

Uzasdnienie.

Wskutek uchwały Rady Ministrów z dnia 10/III 1920 Ministerstwo Skarbu przystąpiło do organizowania straży celnej, mającej objąć ochronę granic w miejscach baonów celnych i do końca sierpnia 1922 obsadziło strażą celną całą granicę północną, zachodnią i południową.

Należyte zorganizowanie tej straży i sprawne jej działanie napotyka jednak na olbrzymie trudności z powodu braku odpowiednich pomieszczeń na granicy, wskutek czego straż celna zmuszona jest szukać pomieszczenia u właścicieli domów po wsiach granicznych, przez co popada w niedopuszczalną ze względów służbowych zależność od ludności miejscowej.

Z tych powodów zachodzi nieodzowna potrzeba zabezpieczenia straży celnej własnych pomieszczeń na granicy bądź to w drodze remontu budynków rządowych, bądź w drodze najmu lub też kupna budynków prywatnych, bądź wreszcie w drodze budowy nowych domów tam, gdzie inny sposób uzyskania pomieszczeń będzie niemożliwy lub niekorzystny dla Skarbu Państwa.

Ponieważ ludność pograniczna odnosi się wrogo do straży celnej i odmawia jej nie tylko wynajęcia pomieszczeń, ale i sprzedaży środków żywności, przeto koniecznym jest nabywanie budynków z małym kawałkiem gruntu nie więcej jak 2 morgi, aby żonaci funkcjonariusze mogli otrzymać do użytkowania około 1/4 morgi gruntu na ogród warzywny. Przydział małego kawałka ziemi pozwoli strażnikowi prowadzić własne gospodarstwo, uniezależni go ekonomicznie od ludności granicznej, przyczyni się do polepszenia jego warunków bytu o wiele więcej niż podwyżka uposażenia, a tym samym przywiąże go do służby w straży celnej.

Kosztów zabezpieczenia pomieszczeń na całej granicy północnej, zachodniej i południowej nie da się obliczyć ze względu na to, że nie wiadomo, gdzie można będzie dom wynająć, a gdzie trzeba będzie budynek kupić lub wybudować dom nowy.

Na razie przeznaczona się na powyższy cel sumę 1 miliarda marek.

MINISTER SKARBU:
fJastrzębski^f

[Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia dodatkowego kredytu w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na 1922 r.]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 22 września 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY NA RADĘ MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie

Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na 1922 r.

w dziale 4 „Policja Państwowa” kredytów dodatkowych

w łącznej wysokości Mk 495 700 000. – na wydatki rzeczowe.

UZASADNIENIE.

Kredyty preliminowane na 1922 r. w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na utrzymanie Policji Państwowej ze względu na stosunki drożyzniane okazują się niewystarczające, wskutek czego Minister Spraw Wewnętrznych wnosi o przyznanie dodatkowych kredytów w § 3, 4, 5, 7, 13 i 14 preliminarza.

Po rozpatrzeniu wniosku i ograniczeniu niektórych pozycji Ministerstwo Skarbu wnosi o przyznanie kredytów dodatkowych w kwocie łącznej Mk 495 700 000 – a to w następujących pozycjach:

§ 2 poz. 2.b	„Zasiłki na opłaty szkolne”	Mk 10 000 000,-
§ 2 ” 4	„Opłaty do Kas Chorych”	” 2 100 000,-
§ 3 ” 1	„Komorne”	” 10 000 000,-
§ 3 ” 2	„Opał, światło i utrzymanie porządku”	” 147 000 000,-
§ 3 ” 3	„Konserwacja, reperacja i drobny remont”	” 10 000 000,-
§ 4 ” 1	„Zakup, reparacja i konserwacja inwentarza”	” 2 500 000,-
§ 4 ” 2	„Materiały pisarskie”	” 21 000 000,-
§ 4 ” 3	„Druki”	” 14 000 000,-
§ 4 ” 4	„Książki, mapy, pisma”	” 4 600 000,-
§ 4 ” 5	„Telefony, telegrafy, porto”	” 66 000 000,-
§ 5 ” 3	„Zakup i utrzymanie samochodów i koni”	” 184 000 000,-
§ 7 ” 1	„Dziennik urzędowy”	” 8 000 000,-
§ 13 ” 1	„Wydatki śledcze”	” 6 000 000,-
§ 13 ” 2	„Koszta inwigilacji”	” 3 500 000,-
§ 14 ” 2	„Wyżywienie aresztantów”	” 7 000 000,-
Razem		” 495 700 000,-

MINISTER SKARBU:
fJastrzębski^f

Wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie przyznania Ministerstwu Przemysłu i Handlu dodatkowego kredytu, w wysokości 263 000 000 mk na przedsiębiorstwa państwowe górniczo-hutnicze

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 23 września 1922 r.

WNIOSEK MINISTRA SKARBU

w przedmiocie przyznania Ministerstwu Przemysłu i Handlu dodatkowego kredytu w wysokości 263 000 000 mk na przedsiębiorstwa państwowe górniczo-hutnicze.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Przyznaje się Ministerstwu Przemysłu i Handlu dodatkowy kredyt w wysokości 263 000 000 mk na prowadzenie przedsiębiorstw państwowych górniczo-hutniczych, w szczególności w wysokości 130 000 000 mk na budowę szybu „Jawiszowice”, w wysokości 81 000 000 mk na budowę kopalni „Spytkowice” i w wysokości marek 52 000 000 – na poszukiwania rudy miedzianej.

UZASADNIENIE.

Na prowadzenie wspomnianych przedsiębiorstw państwowych górniczych, stanowiących własność Skarbu Państwa, prelininowano w budżecie Ministerstwa Przemysłu i Handlu na okres bieżący sumę 100 milionów marek dla „Spytkowic”, sumę 170 000 000 marek dla „Jawiszowic” i sumę 46 000 000 mk na poszukiwania rudy miedzianej.

Obecnie sumy te okazały się niewystarczające z powodu wzrostu cen robocizny i materiałów, a proponowane sumy kredytu dodatkowego są konieczne dla wykończenia robót według pierwotnego planu, przyjętego za podstawę przy układaniu preliminarza.

O ile Rada Ministrów nie stanie na stanowisku, że co do sposobu prowadzenia przedsiębiorstw państwowych górniczych winna uprzednio zapaść zasadnicza uchwała Komitetu Ekonomicznego, zachodzi konieczność przyznania powyższych kredytów dodatkowych, ponieważ przerwanie robót mogłoby spowodować straty dla Skarbu Państwa z powodu niezabezpieczenia już dokonanych robót, a nadto spowodowałoby konieczność zwolnienia około 1000 robotników, co w obecnym momencie nie byłoby wskazane.

MINISTER SKARBU
†Jastrzębski†

[Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 18 marca 1920 r. oraz noweli z dnia 30 lipca 1921 r. w przedmiocie wydzierżawienia niezagospodarowanych użytków rolnych na Ziemię Wileńską]

MINISTERSTWO
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
N° 3695/W.Pr.

WARSZAWA,
DN. 19^c września 1922 R.

W odpowiedzi należy powołać się na powyższy N^o
Odpowiedź na N^o .... z dnia ....

W sprawie

WNIOSEK NA RADĘ MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy następujące
ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie

rozcągnięcia mocy obowiązującej ustawy
z dnia 18 marca 1920 r. oraz noweli z dnia
30 lipca 1921 r. w przedmiocie wydzierżawienia
niezagospodarowanych użytków rolnych na
Ziemię Wileńską³⁴⁷.

U z a s a d n i e.

Ustawa o wydzierżawieniu niezagospodarowanych użytków rolnych została już rozciągnięta na województwa wschodnie, obecnie, celem ujednostajnienia tej sprawy na całym obszarze Rzplitej, należy ustawę tę rozciągnąć na Ziemię Wileńską, a to tym bardziej, że w kwestii ochrony drobnych dzierżawców w dn. 3 sierpnia 1922 r. na Sejmowej Komisji Rolnej został uzupełniony projekt rządowy ustawy w sprawie wstrzymania eksmisji małorolnych dzierżawców na kresach wschodnich, wniesiony przez Główny Urząd Ziemi, dodatkiem rozciągającym zasady tego projektu na powiaty Ziemi Wileńskiej.

MINISTER
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
fJ. Raczyński^f

ZK.

---

³⁴⁷ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 18 marca 1920 r. oraz noweli z dnia 30 lipca 1921 r. w przedmiocie wydzierżawienia niezagospodarowanych użytków rolnych na Ziemię Wileńską, Dz.U. RP 1922, nr 85, poz. 766.

[Wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 29 kwietnia 1919 roku o zatwierdzaniu i zmianie statutów spółek akcyjnych na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego]

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
WARSZAWA, DN. 14/IX 1922 R.
N° 5115/Pr.

W odpowiedzi należy powołać się
na powyższą liczbę.

WNIOSEK

„Kier^c MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU
w porozumieniu z Ministrem Skarbu
na Radę Ministrów
Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów postanawia wydać następujące
rozporządzenie:

ROZPORZĄDZENIE
Rady Ministrów
z dnia ... 1922 roku

w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej
ustawy z dnia 29 kwietnia 1919 roku o zatwierdzaniu
i zmianie statutów „spółek „a^ccyjnych na województwa:
nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty:
białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa
białostockiego³⁴⁸.

UZASADNIENIE.

Za czasów rosyjskich Spółki Akcyjne w całym Państwie rosyjskim powstawały na mocy statutów zatwierdzanych dla każdej poszczególnej Spółki Akcyjnej przez

---

³⁴⁸ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 29 kwietnia 1919 r. o zatwierdzaniu i zmianie statutów spółek akcyjnych na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty: grodzieński i wołkowyski oraz gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego, Dz.U. RP 1922, nr 89, poz. 815.

władzę najwyższą na zasadach opartych na prawodawstwie akcyjnym ogólnym dla całego państwa.

Ustawą z dnia 29 kwietnia 1919 roku o zatwierdzaniu i zmianie statutów Spółek Akcyjnych (Dz.Pr. Nr 39 poz. 282) kompetencje władzy najwyższej co do zatwierdzania statutów Spółek Akcyjnych na ziemiach b. zaboru rosyjskiego, które wtedy weszły w skład Rzeczypospolitej Polskiej, były przekazane Ministrom Przemysłu i Handlu oraz Skarbu w porozumieniu z właściwymi ze względu na przedmiot Spółki Ministrami.

Na obszarze województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego, oraz powiatów białowieskiego, grodzieńskiego i wołkowyskiego województwa białostockiego, statuty Spółek Akcyjnych były zatwierdzane przez władze administracyjne (Generalnego Komisarza Ziem Wschodnich i Zarząd Cywilny Ziem Wołynia i Frontu Podolskiego).

Obecnie wobec złączenia województw nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego i powiatów białowieskiego, grodzieńskiego i wołkowyskiego województwa białostockiego z Rzeczpospolitą Polską, należy uzgodnić tryb zatwierdzania Spółek Akcyjnych powstających na obszarze wymienionych województw i powiatów z trybem, obowiązującym na mocy ustawy z dnia 29 kwietnia 1919 roku o zatwierdzaniu i zmianie statutów Spółek Akcyjnych na ziemiach b. zaboru rosyjskiego, które wcześniej weszły w skład Rzeczypospolitej Polskiej i moc obowiązującą tej ustawy rozciągnąć na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego.

Rozciągnięcie to, dawny stan rzeczy co do Spółek Akcyjnych zmienia o tyle, że statuty Spółek Akcyjnych powstających na obszarze województwa nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego i powiatów białowieskiego, grodzieńskiego i wołkowyskiego województwa białostockiego będą zatwierdzane nie przez władzę najwyższą, jak to było dawniej, ani też przez miejscową władzę administracyjną, jak to było czasowo, ale przez Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu z zachowaniem przepisów akcyjnych obowiązujących jeszcze w byłych zaborach rosyjskich.

Rozciągnięcie ustawy z dnia 29 kwietnia 1919 r. na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz na powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego może być dokonane na mocy art. 6 Ustawy z dnia 4 lutego 1921 r. o unormowaniu stanu prawno-politycznego na ziemiach przyłączonych do Obszaru Rzeczypospolitej na podstawie umowy o preliminarynym pokoju i rozejmie podpisanej w Rydze dnia 12 października 1920 r. (Dz.U. RP Nr 16 poz. 93) w drodze rozporządzenia Rady Ministrów, projekt którego dołącza się³⁴⁹.–

AS

---

³⁴⁹ Projektu rozporządzenia brak.

[Wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w przedmiocie podwyższenia opłat ustanowionych w dekretach z dnia 4 lutego 1919 roku o patentach na wynalazki, o ochronie wzorów rysunkowych i modeli i o ochronie znaków towarowych (Dz.Pr.P.P. N° 13 poz. 137, 138 i 139)]

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
WARSZAWA, DN. .... 191 .... R.
N° 5052/Pr.

W odpowiedzi należy powołać się
na powyższa liczbę.

WNIOSEK
MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU
na Radę Ministrów
Rada Ministrów uchwalić raczy:
Rada Ministrów postanawia wydać następujące rozporządzenie:

ROZPORZĄDZENIE
Rady Ministrów
z dnia .... 1922 roku
w przedmiocie podwyższenia opłat, ustanowionych
w dekretach z dnia 4 lutego 1919 roku o patentach
na wynalazki, o ochronie wzorów rysunkowych
i modeli i o ochronie znaków towarowych (Dz.P.P.P.
N° 13 poz. 137, 138 i 139)³⁵⁰.

Uzasadnienie.

Ponieważ skierowany do Sejmu 17 marca br. projekt ustawy o wyłącznościach przemysłowych i handlowych (Druk Sejmowy N° 3407), przewidujący opłaty dwa razy wyższe niż pobierane obecnie na mocy ustawy z dnia 31 stycznia 1922 r. w przedmiocie podwyższenia opłat ustanowionych w dekretach z dnia 4 lutego 1919 roku o patentach na wynalazki, o ochronie wzorów rysunkowych i modeli i o ochronie znaków towarowych (Dz.U. RP Nr 11, poz. 89), nie został dotąd nawet rozpatrzony przez Komisję Sejmową, co pociąga za sobą w konsekwencji znaczne straty dla Skarbu Państwa, Ministerstwo Przemysłu i Handlu, opierając

---

³⁵⁰ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 września 1922 r. w przedmiocie podwyższenia opłat, ustanowionych w dekretach z dnia 4 lutego 1919 roku o patentach na wynalazki, o ochronie wzorów rysunkowych i modeli i o ochronie znaków towarowych, Dz.U. RP 1922, nr 89, poz. 814.

się na art. 2 pomienionej ustawy z dnia 31 stycznia 1922, wnosi projekt podwyższenia opłat pobieranych obecnie o sto procent.

Załącznik 19

**[Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie godzin urzędowania
w Ministerstwie Spraw Zagranicznych]**

Wydział A.II.

Warszawa, dnia 12 czerwca 1922 r.

Nr A. II 443

w sprawie godzin urzędowania

Na posiedzeniu w dniu 18 maja rb. Rada Ministrów powzięła uchwałę o wprowadzeniu od dnia 1 czerwca rb. urzędowania we wszystkich władzach i urzędach cywilnych i wojskowych na terenie Rzeczypospolitej Polskiej od godz. 8 rano.

W Ministerstwie Spraw Zagranicznych urzędowanie dotychczas odbywało się: 1) od godz. 9-ej rano do godz. 3-ej po południu i 2) od godz. 5-ej do godz. 7-ej wieczorem. Powyższy podział uwarunkowany był specjalnym charakterem funkcji Ministerstwa Spraw Zagranicznych, co odpowiada również systemom pracy w biurach Przedstawicielstw Zagranicznych w Warszawie i Ministerstwach Spraw Zagranicznych innych państw.

Wprowadzenie w Ministerstwie Spraw Zagranicznych urzędowania od godz. 8-ej rano spowodowałoby, przy utrzymaniu dotychczasowego dwurazowego urzędowania, zakańczanie pracy w pierwszym sześciogodzinnym okresie już o godz. 2-ej po południu, co ze względu na konieczność utrzymywania kontaktu z innymi Urzędami Państwowymi jest niedopuszczalne.

Wobec tego Rada Ministrów uchwalić raczy:

Urzędowanie w Ministerstwie Spraw Zagranicznych odbywa się, jak dotychczas, od godz. 9-ej rano.

Minister MSZ

^fSkirmunt^f

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów z dn. .... 1922 r.
.... protokołu .... posiedzenia Rady Ministrów.

Warszawa, dn. .... 1922 r.

Prezydent Ministrów:

[Załącznik do punktu 1 w sprawie organizacji Prezydium Rady Ministrów]³⁵¹

i...i.175

do p. 1.

Po objęciu urzędowania przyszedłem do przekonania, że organizacja Prezydium Rady Ministrów ustalona w statucie ogłoszonym w Monitorze Polskim z 1 kwietnia 1921 r. Nr 74, a opartym na uchwale Rady Ministrów z 18 marca 1921 r., względnie zmiana organizacji przewidziana w uchwale Rady Ministrów z dnia 3 listopada 1921 r. nie odpowiadają potrzebie.

W szczególności zbyteczny jest podział Prezydium Rady Ministrów na departamenty.

Wobec tego – z zastrzeżeniem uchwały Rady Ministrów – zniosłem departamenty i podzieliłem Prezydium na sześć jednostek, tj. pięć wydziałów i kancelaria – w szczególności wydział: administracyjny, polityczno-prasowy, personalny, prawny, finansowo-gospodarczy i kancelarię wspólną.

Kierownictwo tymi jednostkami sprawować będzie pod moim zwierzchnim nadzorem Podsekretarz Stanu.

Proszę Radę Ministrów o przyjęcie tego do wiadomości i upoważnienie mnie do odpowiedniego przeredagowania statutu organizacyjnego Prezydium Rady Ministrów.

W najbliższym czasie przedłożę Radzie Ministrów wniosek co do zmiany regulaminu obrad Rady Ministrów, dotyczący tzw. konsultacji prawnej.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

---

³⁵¹ W tomie 19 Protokołów posiedzeń Rady Ministrów załącznik ten, jako nienumerowany załącznik do punktu 1 (a właściwie do punktu 2), został zamieszczony po Protokole 105-go posiedzenia Rady Ministrów RP, a przed załącznikiem 1.

PROTOKÓŁ
106-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 29 września 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

dr Julian Nowak

Minister Spraw Wewnętrznych

inż. Antoni Kamiński

Za Ministra Spraw Wojskowych

Szef Wojskowej Kontroli Generalnej

dr Jan Waygart

Za Ministra Skarbu Podsekretarz Stanu

dr Wiktor Mikulecki

Minister Sprawiedliwości

prof. Wacław Makowski

Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

dr Kazimierz Kumaniecki

Minister Kolei Żelaznych

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Jan Moszczyński

Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych

inż. Mieczysław Rybczyński

Minister Pracy i Opieki i Społecznej

Ludwik Darowski

Za Ministra Zdrowia Publicznego

Podsekretarz Stanu

dr Jerzy Bujalski

Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów

dr Władysław Studziński

Radca Prezydium Rady Ministrów

dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 12 w południe

1. Złożony przez Ministra Skarbu wniosek w przedmiocie określenia sumy I emisji 8%-ej złotej pożyczki państwowej z roku 1922 (załącznik 1) uchwalono w zasadzie.

2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia dodatku miesięcznego dla funkcjonariuszów państwowych (załącznik 2).

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zmiany podziału miejscowości na klasy dodatku drożyznianego (załącznik 3).

4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie przyznania zaliczki w wysokości jednomiesięcznych poborów służbowych dla stałych nieetatowych pracowników kolei państwowych (załącznik 4).

5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie przyznania emerytowanym cywilnym funkcjonariuszom państwowym, sędziom i prokuratorom, tudzież wdowom i sierotom dodatku w wysokości 75% zaopatrzenia emerytalnego, począwszy od dnia 1 października 1922 r. aż do odwołania (załącznik 5).

Posiedzenie zamknięto o 1 po południu

†J. Nowak†

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie określenia sumy I emisji 8% złotej pożyczki państwowej z roku 1922.
2. Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie podwyższenia dodatku miesięcznego dla funkcjonariuszów państwowych.
3. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zmiany podziału miejscowości na klasy dodatku drożynianego³⁵².
4. Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przyznania zaliczki w wysokości jednomiesięcznych poborów służbowych dla stałych nieetatowych pracowników Kolei Państwowych.
5. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przyznania emerytowanym cywilnym funkcjonariuszom państwowym, sędziom i prokuratorom, tudzież wdowom i sierotom dodatku w wysokości 50% zaopatrzenia emerytalnego, począwszy od dnia 1 października 1922 r. aż do odwołania.

Załącznik 1

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie określenia sumy I emisji 8% złotej pożyczki państwowej z roku 1922

MINISTERSTWO SKARBU

L. 4955/DK/I

Wniosek nagły Ministra Skarbu
w sprawie określenia sumy I emisji
8% złotej pożyczki państwowej
z roku 1922.

Rada Ministrów zechce uchwalić:
Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia .... 1922 r.
w przedmiocie upoważnienia Ministra Skarbu
do wypuszczenia I emisji 8% złotej pożyczki
państwowej z r. 1922³⁵³.

---

³⁵² Zob. też Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 września 1922 r. w sprawie zmiany podziału miejscowości na klasy pod względem wysokości dodatku drożynianego, Dz.U. RP 1922, nr 96, poz. 882.

³⁵³ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 września 1922 r. w przedmiocie upoważnienia Ministra Skarbu do wypuszczenia i emisji 8% złotej pożyczki państwowej z r. 1922, Dz.U. RP 1922, Nr 83, poz. 742.

Uzasadnienie

Określona rozporządzeniem kwota 15 miliardów marek polskich i 15 milionów złotych polskich obliczona jest na najbliższy okres trzymiesięczny; w razie powołania kwota ta będzie mogła być zwiększona w zależności od koniunktur rynkowych.

Nagłość wniosku uzasadniona jest koniecznością wypuszczenia pożyczki z dn. 1 października rb., ze względu na ustawowe terminy płatności kuponów.

Warszawa, dnia 29^c września 1922 r.

MINISTER SKARBU

^fwz. Fajans^f

Załącznik 2

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie podwyższenia dodatku miesięcznego dla funkcjonariuszów państwowych

MINISTERSTWO SKARBU

L.2487/22/

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów
w sprawie podwyższenia dodatku miesięcznego dla
funkcjonariuszów państwowych.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

1. Dodatek miesięczny przyznany cywilnym funkcjonariuszom państwowym uchwałą Rady Ministrów z 24 sierpnia br. w wysokości 110% uposażenia miesięcznego podwyższa się z ważnością od 1 października rb. aż do odwołania o 50%, tj. do wysokości 160% tegoż uposażenia, przy równoczesnym pozostawieniu dodatku wyrównawczego, przyznanego wyżej wymienionym na zasadzie uchwały Rady Ministrów z 24 sierpnia br. w wymiarze 90% ustawowego uposażenia miesięcznego.
2. Dodatki miesięczne dla osób wojskowych przyznane powołaną uchwałą Rady Ministrów dla oficerów młodszych i zawodowych szeregowych w wysokości 50%, zaś dla generałów i oficerów sztabowych w wysokości 60% uposażenia miesięcznego samotnych, podwyższa się począwszy od 1 października br. aż do odwołania o 50%, tj. do wysokości 100 względnie 110% tegoż uposażenia. Przy wymiarze dodatku miesięcznego nie należy również uwzględniać dodatków rodzinnych oraz wszelkich innych należności i dodatków.

Generałowie otrzymują ponadto z ważnością od 1 października rb. bez względu na stan rodzinny tytułem dodatku wyrównawczego następujące kwoty:

a) generałowie brygady w Warszawie	45 000 Mk
" " poza Warszawą	41 500 "
b) generałowie dywizji w Warszawie	100 000 "
" " poza Warszawą	90 000 "
c) generałowie broni w Warszawie	122 000 "
" " poza Warszawą	109 000 "

Równocześnie począwszy od 1 października br. aż do odwołania podwyższa się procentowy dodatek do stawnego szeregowych pełniących obowiązkową służbę wojskową z 80% na 160%.

MINISTER SKARBU

Załącznik 3

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zmiany podziału miejscowości na klasy dodatku drożynianego

WNIOSEK NAGŁY
Ministra Skarbu

W sprawie zmiany podziału miejscowości
na klasy dodatku drożynianego.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia .... września 1922 r.
w sprawie zmiany podziału miejscowości na klasy pod względem
wysokości dodatku drożynianego.

Na zasadzie art. 5 (ustęp ostatni) ustaw z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu urzędników i niższych funkcjonariuszów państwowych, pracowników kolei państwowych oraz wyższych i niższych funkcjonariuszów Policji Państw. (Dz.Ust. N° 65, poz. 429–430 i 431) tudzież art. 10 (ustęp przedostatni) ustawy z dnia 13 lipca 1920 roku o uposażeniu sędziów i prokuratorów Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust. N° 65, poz. 436), jak również zgodnie z rezolucją Sejmu Ustawodawczego powziętą w dniu 26 września 1922 r., Rada Ministrów zarządza co następuje:

§ 1. Z dniem 1 października 1922 roku znosi się obowiązujący dotychczas podział miejscowości w Państwie Polskim na klasy dodatku drożynianego.

§ 2. Równocześnie wciela się z dniem 1 października 1922 r. do I-ej klasy dodatku drożynianego następujące miejscowości:

- a) b. Królestwo Kongresowe: Augustów, Częstochowa, Grodzisk, Lublin, Łódź, Mińsk Mazowiecki, Olkusz, Pruszków, Radom, Radzymin, Sejny, Suwałki, Warszawa, Zawiercie, Zgierz, cały powiat Będziński i cały powiat Warszawski.

- b) b. Dzielnica Pruska: Bydgoszcz, Działdowo, Gdynia, Gniezno, Grudziądz, Hel, Inowrocław, Kartuzy, Puck, Redę, Tczew, Toruń, Wejherowo i cały powiat Poznański.
- c) b. zabór austriacki: Biała, Cieszyn, Gorlice, Kraków, Lwów, Zakopane i cały powiat Drohobycki.

Ponadto wciela się do I-ej klasy dodatku drożyznianego wszystkie miejscowości zaliczone dotychczas do II-ej klasy dodatku drożyznianego, a położone na obszarze, na którym wypłaca się dotychczas zgodnie z dotychczasowymi uchwałami Rady Ministrów funkcjonariuszom państwowym dodatek kresowy (nadzwyczajny dodatek drożyzniany).

§ 3. Z dniem 1 października 1922 r. znosi się dodatek kresowy (nadzwyczajny dodatek drożyzniany) wypłacany funkcjonariuszom państwowym na obszarze przyłączonym na mocy traktatu ryskiego oraz w powiatach białostockim, bielskim i sokólskim, na obszarze Ziemi Wileńskiej, w województwach wschodniej Małopolski oraz na Śląsku Cieszyńskim.

§ 4. Wszystkie pozostałe miejscowości zostają zaliczone do drugiej klasy dodatku drożyznianego.

§ 5. Funkcjonariusze państwowi etatowi i nietatowi, których pobory służbowe normują ustawy o uposażeniu z dnia 13 lipca 1920 r. Dz.Ust. N° 65, poz. 429–436, jak również pracownicy kontraktowi oraz oficerowie (równorzędni), chorążowie (równorzędni) i szeregowi zawodowi, o ile pełnią stale obowiązki służbowe w Warszawie, otrzymują dodatek wyrównawczy w wysokości 30% dodatku drożyznianego, w Wilnie w wysokości 20%, w Łodzi w wys. 10% i we Lwowie w wysokości 5% dodatku drożyznianego.

§ 6. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem 1 października 1922 r. Warszawa, dnia 29 września 1922 roku.

Załącznik 4

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przyznania zaliczki w wysokości jednomiesięcznych poborów służbowych dla stałych nietatowych pracowników Kolei Państwowych

WNIOSEK NAGŁY
Ministra Skarbu
na Radę Ministrów

w sprawie przyznania zaliczki w wysokości
jednomiesięcznych poborów służbowych dla
stałych nietatowych pracowników Kolei Państwowych.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Niezależnie od przyznanych uchwałą Rady Ministrów z dnia 18 września 1922 jednomiesięcznych zaliczek dla stałych nieetatowych pracowników kolejowych, spłacalnych od 1 kwietnia 1923, upoważnia się Ministerstwo Kolei Żelaznych do udzielenia wspomnianym wyżej pracownikom na indywidualne prośby dalszych jednomiesięcznych zaliczek w wymiarze pełnych zarobków wypłacanych za miesiąc wrzesień br. pod następującymi warunkami:

1) Uprawnieni do ubiegania się o powyższą zaliczkę są pracownicy stali nieetatowi, którzy pełnią służbę na kolejach państwowych bez przerwy przynajmniej od 1 września 1920 i pobierają dodatek drożyzniowy co najmniej dla małej rodziny.

2) Przedłożą porękę dwóch pracowników kolejowych etatowych, obowiązujących się do spłaty zaliczki względnie zaległej części na wypadek śmierci lub rozwiązania stosunku służbowego z biorącym zaliczkę przed całkowitą jej spłatą, przy czym się zastrzega, że jeden pracownik etatowy może objąć porękę tylko za jednego pracownika nieetatowego.

3) Spłata powyższej zaliczki nastąpi w 6-ciu równych po sobie następujących ratach miesięcznych, z których pierwsza płatna jest w dniu pierwszym następnego miesiąca po wypłaceniu zaliczki.

4) Od otrzymania tych zaliczek wyłączeni są pracownicy stali nieetatowi samotni oraz pracownicy kontraktowi, czasowi i sezonowi, a wreszcie którym już wypowiedziano stosunek służbowy lub też co do których zamierzone jest rozwiązanie tego stosunku, jakkolwiek formalnie ich o tym jeszcze nie uwiadomiono.

Warszawa, dnia .... września 1922 r.

Załącznik 5

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie przyznania emerytowanym cywilnym funkcjonariuszom państwowym, sędziom i prokuratorom, tudzież wdowom i sierotom dodatku w wysokości 50% zaopatrzenia emerytalnego, poczynwszy od dnia 1 października 1922 r. aż do odwołania

WARSZAWA, DN. 27 września 1922 R.

MINISTERSTWO SKARBU
Dep. Prezydialny, Wydz. Emeryt.
L.9817/D.P./Em.

WNIOSEK NAGŁY
Ministra Skarbu

w sprawie przyznania emerytowanym cywilnym funkcjonariuszom państwowym, sędziom i prokuratorom, tudzież wdowom i sierotom

dotatku w wysokości ^d50% zaopatrzenia emerytalnego, począwszy^d od dnia 1 października 1922 r. aż do odwołania.

RADA MINISTRÓW RACZY UCHWALIĆ:

I. Emerytowanym cywilnym funkcjonariuszom państwowym (sędziom i prokuratorom, tudzież wdowom i sierotom po cywilnych funkcjonariuszach państwowych, sędziach i prokuratorach, – względnie po takich emerytach, otrzymującym zaopatrzenie ze Skarbu Państwa na podstawie obowiązujących Ustaw emerytalnych, bez względu na miejsce zamieszkania) przyznaje się zamiast dodatku przyznanego uchwałą Rady Ministrów z dn. 24 sierpnia rb. począwszy od dnia 1 października 1922 r. aż do odwołania dodatek w wysokości 75% zaopatrzenia emerytalnego (pensji wdowiej i sierocej) z dodatkami drożyznianymi.

II. O ile by ten dodatek był niższy od dodatku miesięcznego przyznanego uchwałą Rady Ministrów z dn. 21 lipca 1922 r., należy wypłacać nadal dotychczasowy dodatek.

III. Wyłączone są od powyższego dodatku osoby pobierające zaliczkowo ze Skarbu Państwa Polskiego zaopatrzenia emerytalne na rachunek Państw obcych, wdowy i sieroty będące na służbie państwowej, a pobierające zaopatrzenia z tytułu służby męża, względnie ojca lub matki; dalej wdowy pobierające ze Skarbu Państwa pensję wdowią po mężu i emeryturę z tytułu własnej służby, jako też osoby, którym przyznano w drodze łaski zaopatrzenie emerytalne według pewnych stopni służbowych, względnie stopni płac.

UZASADNIENIE

W wykonaniu rezolucji Sejmowej z dn. 26 września 1922 r., wzywającej Rząd m.in. do stosownego podwyższenia płac funkcjonariuszów czynnych i zaopatrzeń emerytów, względnie wdów i sierot, stawia się wniosek na podwyższenie, przyznanego Uchwałą Rady Ministrów z dn. 24 sierpnia rb. dodatku w wysokości z 50% na 75% miesięcznie (zaopatrzenia zasadniczego z dodatkami drożyznianymi).

MINISTER SKARBU:

^fw.z. ^g...^{gf}

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

PROTOKÓŁ
107-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 2 października 1922 r.

Przewodniczy Minister Spraw Wewnętrznych	Antoni Kamiński
Obecni:	
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Za Ministra Skarbu Podsekretarz Stanu	dr Wiktor Mikulecki
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych	inż. Mieczysław Rybczyński
Minister Pracy i Opieki i Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokoły z 28 i 29 września 1922 r.
2. Uchwalono załączony projekt dekretu Naczelnika Państwa o zwołaniu Sejmu śląskiego na dzień 10 października 1922 r. (załącznik 1).

Zarazem do otwarcia Sejmu imieniem Rządu wydelegowano Ministra Spraw Wewnętrznych.

3. Uchwalono objęte załącznikami 2, 3, 4, 5 i 6 wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie orderem obywateli państw obcych.

4. Uchwalono załączony wniosek o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia kredytów dodatkowych w dziale 3 budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości w łącznej kwocie 269 012 000 marek (załącznik 7).

5. Uchwalono złożone przez Dyrektora Głównego Urzędu Statystycznego rozporządzenie w przedmiocie nałożenia obowiązku na władze i organa państwowe dostarczenia miejskim biurom statystycznym posiadanych materiałów dla celów statystycznych (załącznik 8).

6. W wykonaniu uchwały Rady Ministrów z 28 września Kierownik Ministerstwa Robót Publicznych składa załączony wniosek w sprawie pomieszczenia dla Trybunału Administracyjnego i wniosku Ministra Spraw Wojskowych ^cw sprawie „Kolonii Staszica”^{c354} (załącznik 9).

Rada Ministrów wniosek ten uchwaliła.

7. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozszerzenia na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej postanowień rosyjskiej ustawy akcyzowej o patentach akcyzowych na fabryki trunków, wyrobów ze spirytusu, drożdży oraz na zakłady sprzedaży trunków, dalej na wyrób zapalek i gilz (tutek) papierosowych (załącznik 10).

W § 5 w ust. 1 skreślono tekst od słów „w wysokości” do „trzech miesięcy”; w miejsce tego wstawiono zdanie: „przewidzianej w odpowiednich przepisach ustawowych poszczególnych dzielnic”. Ustęp 2 tego paragrafu ulegnie uzgodnieniu z Prezydium Rady Ministrów ze względu na nowelę do art. 72 Konstytucji. Podobnie § 7 – co do wyrazów „z wyjątkiem górnośląskiej części województwa śląskiego”.

Rozporządzenie ma wejść w życie od 1 listopada 1922 r.

W załączniku tego rozporządzenia skreśla się w art. 511 uwagę 1 i 2. W art. 521 w końcu ustępu 1 skreśla się wyrazy od „a od tych fabryk” do „miejscowości”.

8. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zmian w opodatkowaniu wina musującego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 11).

W nagłówku w miejsce zdania: „której moc obowiązującą przedłużono do 31 grudnia 1922 r. ustawą z 4 sierpnia 1922 r.” wstawiono zdanie: „i ustawy z 4 sierpnia 1922 r. w przedmiocie przywrócenia mocy obowiązującej tej ustawie”.

Paragraf 7 przekazano do uzgodnienia z Prezydium Rady Ministrów.

Termin 16 października zmieniono na 1 listopada.

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie przenoszenia własności nieruchomości ziemskich pozostających pod zarządem państwowym (załącznik 12).

10. Uchwalono w zasadzie złożony przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych projekt ustawy o kontroli państwowej nad ogierami i rejestracji klaczy zarodowych (załącznik 13). Art. 7 należy uzgodnić z Prezydium Rady Ministrów i Ministrem Sprawiedliwości. Art. 8 z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

11. Uchwalono w zasadzie złożone przez Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu rozporządzenie o banderze i znakach rządowych statków morskich (załącznik 14). Ostateczną redakcję należy ustalić w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Zagranicznych.

---

³⁵⁴ „Kolonja Staszica” – zabytkowe osiedle w warszawskiej dzielnicy Ochota. Powstało w latach 1922–1926. W skład Kolonii wchodzi około 100 willi z przyległymi ogródkami oraz wielopiętrowy budynek mieszkalny przy ul. Filtrowej 30.

12. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie właściwości sądu dla uznania zaginionego za zmarłego (załącznik 15).

13. Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Prezydium Sejmu ustali listę wniesionych przez Rząd, a nie załatwionych przez Sejm projektów ustaw.

Listę tę roześle Prezydium Rady Ministrów poszczególnym Ministerstwom celem zajęcia stanowiska, czy należy je dalej podtrzymywać czy też cofnąć, względnie zmienić.

14. Postanowiono uchwałę z 28 sierpnia w sprawie urlopów dla kandydujących do Sejmu i Senatu urzędników resortu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych rozciągnąć na sędziów i prokuratorów³⁵⁵.

Uchwały te nie dotyczą urzędników pracujących w centrali Ministerstw.

Równocześnie przyjęto do wiadomości oświadczenie Ministra Spraw Wojskowych, że kandydującym wojskowym udziela na żądanie urlopu, wydając jednocześnie zakaz występowania w mundurze wojskowym.

Posiedzenie zamknięto o 8 wieczorem

fj. Nowak^{f356}

Załączniki

Wykaz:

1. Dekret o zwołaniu Sejmu Śląskiego³⁵⁷.
2. [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Wielką Wstęgą orderu Odrodzenia Polski obywateli państw obcych].
3. [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Komandorią z Gwiazdą orderu Odrodzenia Polski obywateli państw obcych].
4. [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Komandorią orderu Odrodzenia Polski obywateli państw obcych].
5. [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Krzyżem Oficerskim orderu Odrodzenia Polski obywateli państw obcych].
6. [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Krzyżem Kawalerskim orderu Odrodzenia Polski obywateli państw obcych].
7. [Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia kredytów dodatkowych w dziale 3-m budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości w łącznej kwocie 269 012 000 Mk]³⁵⁸.

---

³⁵⁵ Mowa o przymusie urlopowym dla tych funkcjonariuszy państwowych na czas ubiegania się o mandat do izb parlamentarnych.

³⁵⁶ Pod protokołem znajduje się podpis J. Nowaka, mimo że nie uczestniczył w posiedzeniu.

³⁵⁷ Nie publikuje się. Zob. Dekret o zwołaniu Sejmu Śląskiego, Dz.U. RP 1922, nr 85, poz. 758.

³⁵⁸ Nie publikuje się.

8. [Projekt rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie nałożenia obowiązku na władze i organa państwowe dostarczania miejskim biurom statystycznym posiadanych materiałów do celów statystycznych]³⁵⁹.
9. Wniosek na Radę Ministrów w sprawie pomieszczenia Trybunału Administracyjnego³⁶⁰.
10. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozszerzenia na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej postanowień ros. ustawy akcyzowej o patentach akcyzowych na fabryki trunków, wyrobów ze spirytusu, drożdży oraz na zakłady sprzedaży trunków; dalej na wyrób zapalek i gilz (tutek) papierosowych³⁶¹.
- [10a.] Motywy [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozszerzenia na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej postanowień ros. ustawy akcyzowej o patentach akcyzowych na fabryki trunków, wyrobów ze spirytusu, drożdży oraz na zakłady sprzedaży trunków; dalej na wyrób zapalek i gilz (tutek) papierosowych.
11. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmian w opodatkowaniu wina musującego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej³⁶².
- [11a.] Motywy [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmian w opodatkowaniu wina musującego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.
12. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie przenoszenia własności nieruchomości ziemskich pozostających pod zarządem państwowym.
13. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie kontroli państwowej nad ogierami i rejestracji klaczy zarodowych.
14. Rozporządzenie Rady Ministrów o banderze i znakach rządowych statków morskich.
15. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie właściwości sądu dla uznania zaginionego za zmarłego³⁶³.
16. [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Orderem „Orła Białego” J.K.W. Księcia Mikołaja Rumuńskiego oraz orderem „Odrodzenia Polski” obywateli rumuńskich w związku z wizytą Naczelnika Państwa w Rumunii]³⁶⁴.

---

³⁵⁹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 października 1922 r. w przedmiocie nałożenia obowiązku na władze i organa państwowe dostarczania miejskim biurom statystycznym posiadanych materiałów do celów statystycznych, MP 1922, nr 238, poz. 159.

³⁶⁰ Nie publikuje się.

³⁶¹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 października 1922 r. w przedmiocie rozszerzenia na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej postanowień ros. ustawy akcyzowej o patentach akcyzowych na fabryki trunków, wyrobów ze spirytusu, drożdży oraz na zakłady sprzedaży trunków; dalej na wyrób zapalek i gilz (tutek) papierosowych, Dz. U. RP 1922, nr 95, poz. 879.

³⁶² Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 października 1922 r. w przedmiocie zmian w opodatkowaniu wina musującego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. RP 1922, nr 92, poz. 849.

³⁶³ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 października 1922 r. w przedmiocie właściwości sądu dla uznania zaginionego za zmarłego, Dz.U. RP 1922, nr 90, poz. 834.

³⁶⁴ Załącznik nienumerowany.

**[Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Wielką Wstęgą orderu
Odrodzenia Polski obywateli państw obcych]**

WIELKA WSTĘGA

Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie orderem obywateli Państw obcych.

I. Salvatore Contarini	Senator sekretarz gener. Consulty ³⁶⁵ , Nr 830/Or. (zmiana uchwały Rady Radca Stanu Min. 5 grudnia 1921)	
II. Hr. Teofil Rossi	Senator Minister Przemysłu i Handlu Król. Włosk.	842/Or.
III. Karol Schanzer	Senator Minister Spraw Zagranicz. Król. Włosk.	860/Or.

Rada Ministrów uchwaliła dn. .... 1922 r.

**[Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Komandorią z Gwiazdą
orderu Odrodzenia Polski obywateli państw obcych]**

KOMANDORIA Z GWIAZDĄ Orderu Odrodzenia Polski

Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie orderem obywateli państw obcych.

1. Arrigo Gullini	Dyrektor Marynarki Handl. we włoskim Ministerstwie Komunikacji – Zawarcie umowy handlowej włosko-polskiej	Nr 836/Or.
2. Ludwik Luciulli	Gen. Dyr. we włoskim Ministerstwie Finansów – Zawarcie umowy handlowej włosko-polskiej	Nr 838/Or.

---

³⁶⁵ Potoczna nazwa włoskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych – od Palazzo della Consulta, który został wzniesiony na ruinach dawnych term Konstantyna Wielkiego.

12.	dr Karol Pugliese, wicedyrektor w Ministerstwie Finansów	”	”
13.	Bonifacy Ciancarelli, konsul	”	”

Rada Ministrów uchwaliła dn. .... 1922 r.

Załącznik 5

**[Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Krzyżem Oficerskim
orderu Odrodzenia Polski obywateli państw obcych]**

Krzyż oficerski Orderu „Odrodzenia Polski”
Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych

1.	Alfonso Mongiardini, dziennikarz	Oddał usługi sprawie polskiej na polu propagandy dziennikarskiej.	814/Ord.
2.	Guido Lamagna, major, attaché wojskowy włoski	Oddał usługi Polsce	827/Ord.
3.	Bartolomeo Massimiliano Bravo di Gonzalez, major wojsk włoskich	Oddał usługi Polsce w między- wojskowej narodowej komisji kontroli Austrii.	856/Ord.
4.	Karol Rossi, lekarz	Oddał usługi w propagandzie na rzecz Polski.	859/Ord.
5.	Eugene Anzillotti, inspektor generalny handlu	Oddał usługi przy zawarciu konwencji handlowej polsko- włoskiej	862/Ord.
6.	dr Antonio Menotti Corvi, attaché handlowy przy poselstwie włoskim w Warszawie	”	”
7.	baron Modica di San Giovanni, sekretarz i konsul przy posel- stwie włoskim	względny kurtuazji	863/Ord.

Rada Ministrów uchwaliła dnia

[Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Krzyżem Kawalerskim
orderu Odrodzenia Polski obywateli państw obcych]

Krzyż Kawalerski Orderu
„Odrodzenia Polski”
Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych

1.	Aldo de Ferrari, Kapitan wojsk włoskich	Oddał usługi sprawie polskiej. Zmiana uchwały Rady Ministrów z 21 grudnia 1921 r. (z IV na V)	808/Ord.
2.	Gaetano Bazzani, porucznik	”	”
3.	Valframo Spilinbergo, porucznik	”	”
4.	Hr Aleksander Alessandri, komisarz policji w Tarvisio	Oddał Polsce usługi przy repatriacji jeńców polskich do Kraju.	825/Ord.
5.	Victorio Emanuele Turrini, kapitan wojsk włoskich	Oddał sprawie polskiej usługi w międzynarodowej komisji wojskowej kontroli Austrii.	861/Ord.
6.	Hugo Sola	Urzędnik włoskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych; oddał usługi sprawie polskiej przy zawarciu konwencji handlowej polsko-włoskiej.	864/Ord.
7.	Claudio Cortini	”	”

Rada Ministrów uchwaliła dnia

Załącznik [10a]

Motywy [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozszerzenia na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej postanowień ros. ustawy akcyzowej o patentach akcyzowych na fabryki trunków, wyrobów ze spirytusu, drożdży oraz na zakłady sprzedaży trunków; dalej na wyrób zapalek i gilz (tutek) papierosowych

Motywy

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 1921 r. (Dz.Ust. RP Nr 47 poz. 269) wydanym na mocy art. 2 ustawy ramowej z dnia 10 maja 1921

o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust. RP Nr 47 poz. 248) unormowano tymczasowo na obszarze b. dzielnicy rosyjskiej opłaty od patentów na wyrób trunków, przetworów wódczanych i spirytusowych oraz drożdży, tudzież od zakładów sprzedaży trunków.

Stawki patentowe okazały się jednak za niskie i nie odpowiadają obecnym warunkom. Skutkiem tego należy stawki te podnieść dla przedsiębiorstw zajmujących się wyrobem trunków i drożdży 25–50-krotnie, a dla zakładów zajmujących się sprzedażą trunków 15–20-krotnie, jednocześnie rozszerzyć postanowienia artykułów 510–513, 516–522, 1035–1036, 1043–1046, 1057/1, 1057/5, 1057/6, 1057/20–1057/22 ros. ustawy akcyzowej o patentach akcyzowych na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej.

Na rok 1922 preliminowano tytułem dochodu z patentów akcyzowych 7½ miliona marek, a otrzymano do 31/7 1922 roku kwoty 17 220 423 Mk.

W razie podwyższenia patentów w proponowanej wysokości i rozszerzenia ich na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej osiągnie się dochód w wysokości około 600 milionów marek.

Załącznik [11a]

Motywy [rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie zmian w opodatkowaniu wina musującego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej]

MOTYWY

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 listopada 1922 r. (Dz.Ust. RP Nr 95 poz. 700), wydanym na mocy art. 2 ustawy ramowej z dnia 10 maja 1921 r. o regulowaniu podatków od spożycia, użycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust. RP Nr 41 poz. 248), rozszerzono na cały obszar Rzeczypospolitej moc obowiązującą postanowień §§ 1–27, § 28 ustęp drugi i §§ 29–30 obowiązujących w b. dzielnicy pruskiej niemieckiej ustawy o opodatkowaniu wina musującego z dnia 26 lipca 1918 r. (Dz.Ust. Rz.Niem. str. 1064). Stopę podatkową ustalono na całą flaszkę wina musującego, winogronowego na 800 marek, a wina musującego owocowego na 400 marek.

Obciążenie podatkowe wina musującego wynosiło wedle tej stopy 8% ceny sprzedażnej wina.

Obliczając konsumpcję na 400 000 flaszek wina musującego, gronowego i 100 000 flaszek owocowego preliminowano dochód z podatku od roku 1922 na kwotę 320 milionów marek.

Skutkiem ograniczenia importu wina musującego – nie osiągnie się nawet połowy spodziewanego dochodu, jeżeli nie podwyższy się stopy podatkowej

o 100%. Podwyższenie to nie dotknie zbytnio konsumentów, gdyż wino musujące należy do artykułów zbytkowych – a cena flaszki wina gronowego waha się między 20 a 25 000 marek, a owocowego między 10–12 000 marek.

Załącznik 12

Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie przenoszenia własności nieruchomości ziemskich pozostających pod zarządem państwowym

MINISTERSTWO
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
N° 4200/W.Pr.

WARSZAWA,
DN. 2^c października 1922 R.

W odpowiedzi należy powołać się na powyższy N^o

Odpowiedź na N^o .... z dn. ....

W sprawie

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
NA RADĘ MINISTRÓW
w przedmiocie
przenoszenia własności nieruchomości ziemskich,
pozostających pod zarządem państwowym.

Rada Ministrów uchwalić raczy następujący projekt rozporządzenia:

ROZPORZĄDZENIE TYMCZASOWE RADY MINISTRÓW
z dnia .... 1922 r.
w przedmiocie
przenoszenia własności nieruchomości ziemskich,
pozostających pod zarządem państwowym³⁶⁶.

UZASADNIENIE.

Konieczne jest wydanie rozporządzenia, które by uniemożliwiło sprzedaż majątków pozostających pod zarządem państwowym lub części takich majątków bez zgody Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych. Odpowiedzialność bowiem za całość tych majątków z powodu niezabezpieczenia się przed bezprawną ich alienacją (porówn. sprzedaż dóbr Izdebnik-Lanckorona przez arcyksięcia

---

³⁶⁶ Nie publikuje się.

^aReinera^a Habsburga³⁶⁷) leży w pierwszym rządzie na organach powołanych przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych do sprawowania nad nimi nadzoru, a następnie na samym Ministerstwie Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

Projekt powyższy przesłany był na Radę Ministrów przy piśmie Nr 6876/W.Pr. dnia 14/VII 1920 r., jednakże uchwalenie go zostało odłożone z powodu spodziewanego rychłego wydania ustawy w przedmiocie uznania za własność Skarbu Państwa Polskiego mienia b. Państwa Austriackiego i jego dynastii panującej. Zważywszy, że z powodu nieratyfikowania Traktatu w St. Germain³⁶⁸ i konieczności złożenia do Sejmu dodatkowego wniosku Rządu, ustawa wspomniana nie mogła być dotychczas uchwalona i wydana, że uchwalenie jej nastąpi dopiero w przyszłym Sejmie, że wskutek tego zachodzi niebezpieczeństwo nielegalnego pozbywania majątków pod zarządem państwowym będących, uchwalenie projektowanego przez Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych rozporządzenia, dotyczącego obrotu nieruchomościami znajdującymi się pod zarządem państwowym, staje się aktualne i bardzo pilne.

MINISTER
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
fj. Raczyński^f

W.R.

^cWydział prawny

Przyjęto 8/X 1922. ^dByła Konf. w Min. Rolnictwa^d

o ile są zestawienia proszę przed odesłaniem [?] o uzupełnienie.

g...^g

Załącznik 13

Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie kontroli państwowej nad ogierami i rejestracji klaczy zarodowych

MINISTERSTWO
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH   WARSZAWA,
DN. ^c2 maja^c ^hkwietnia^h 1922 R.
N° 1581/W.Pr.

W odpowiedzi należy powołać się na powyższy N^o

Odpowiedź na N^o .... z dn. ....

W sprawie

---

³⁶⁷ Dobra te wraz z zespołem podworskim i fabryką wódek i likierów w Izdebniku, którą założył arcyksiążę Rainer Habsburg, zostały w 1919 r. przymusowo sprzedane Ziemskiemu Bankowi Kredytowemu we Lwowie.

³⁶⁸ Traktat pokoju między Mocarstwami Sprzymierzonymi i Stowarzyszonymi oraz Austrią Sejm RP ratyfikował dopiero ustawą z 22 sierpnia 1924 r.

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH NA
RADEJ MINISTRÓW
w przedmiocie
kontroli państwowej nad ogierami i rejestracji klaczy zarodowych.

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy następujący projekt ustawy:

U S T A W A

z dnia ... 1922 r.

o kontroli państwowej nad ogierami i rejestracji klaczy zarodowych³⁶⁹.

^bUchwała w zasadzie przyjęta. ^ddo art. 7 do uzgodnienia^d z P.R.M. i Min. Sprawiedl. ze względu na nowelę do art. 72 Konst. ^doraz w art. 8^d z Min. Sp.Wew.^b

U z a s a d n i e n i e.

Wydanie ustawy o kontroli państwowej nad ogierami i rejestracji klaczy zarodowych jest niezbędnym środkiem podniesienia poziomu ogólnego hodowli koni w Państwie.

W Niemczech i w Austrii odpowiednie ustawy istniały od dawna, toteż z Małopolski i z Pomorza nadchodzą obecnie do Ministerstwa Rolnictwa i D.P. wezwania naglące do podjęcia na nowo licencjonowania ogierów.

Wobec tego, że b. władze okupacyjne przeważnie nie rekwirowały ogierów, ilość ogierów, będących w posiadaniu ludności rolniczej, znacznie się wzmogła. Ogiery te używane są obecnie do reprodukcji, co nader ujemnie wpływa na rozwój hodowli, obniżając rokrocznie poziom jakości koni w kraju, a w niedalekiej przyszłości niewątpliwie doprowadziłyby do zaniku doskonałego typu konia, który w wielu okolicach kraju, mimo długotrwałej wojny, jeszcze się utrzymał.

Przeważająca większość ludności rolniczej polskiej nie zdaje sobie dokładnie sprawy z wymagań, jakie należy stawiać reproduktorowi. Ustawa o kontroli państwowej nad ogierami ma właśnie za zadanie wskazanie ludności, jakich ogierów, w jakiej okolicy winna używać. Dąży ona do podniesienia poziomu hodowli koni, do skryształizowania różnych ras, w szczególności zaś do zapewnienia odpowiednich koni dla armii i kulturalnego rolnictwa.

MINISTER
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
fJ. Raczyński^f

---

³⁶⁹ Nie publikuje się.

Rozporządzenie Rady Ministrów o banderze i znakach rządowych statków morskich

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
WARSZAWA, DN. 3° lipca 1922 R.

N° 3975/Pr.

W odpowiedzi należy powoływać się
na powyższą liczbę

WNIOSEK
MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU
na Radę Ministrów
Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów postanawia wydać następujące rozporządzenie:

ROZPORZĄDZENIE
Rady Ministrów
z dnia .... 1922 r.

o banderze i znakach rządowych statków morskich³⁷⁰.

^bNa konferencji 14 września uchwalono następującą redakcję § 1
„Wszelkie statki morskie tudzież i łodzie stanowiące własność Rzeczypospolitej,
a znajdujące się w dyspozycji poszczególnych ministerstw z wyjątkiem statków
wojennych pod naszą banderą handlową morską”.

14/IX 22 g...^{gb}

Uzasadnienie.

Morskie statki rządowe winny odróżniać się od polskich morskich statków handlowych stanowiących własność prywatną z następujących względów:

1) Statki rządowe dla należytego wykonywania swych obowiązków służbowych muszą nosić oznakę świadczącą o spełnianiu na polskiej służbie państwowej określonych funkcji z ramienia Rządu.

2) Morskie statki rządowe korzystają w portach polskich i w porcie Gdańskim z pewnych ulg – przede wszystkim zaś nie płacą taryf portowych.

---

³⁷⁰ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 października 1922 r. o banderze i znakach rządowych statków morskich, Dz.U. RP 1922, nr 112, poz. 1014.

Powyższy projekt rozporządzenia Rady Ministrów został opracowany w uwzględnieniu dezyderatów poszczególnych Ministerstw wyrażonych na zwołanej w tym przedmiocie w dn. 14/III–22 r. konferencji międzyministerialnej.

Marynarzę Wojenną, do czasu wydania specjalnej ustawy w przedmiocie używania bander, znaków, proporców i flag, obowiązują tymczasowe przepisy Ministerstwa Spraw Wojskowych.

Załącznik 16

[Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie Orderem „Orła Białego” J.K.W. Księcia Mikołaja Rumuńskiego oraz orderem „Odrodzenia Polski” obywateli rumuńskich w związku z wizytą Naczelnika Państwa w Rumunii]

^bzałatwiony 38/O.B./1922^b

W związku z podróżą Naczelnika Państwa do Rumunii³⁷¹ P. Minister Spraw Zagranicznych przedstawił wniosek na ^dodznaczenie Orderem „Orła Białego” J.K.W. Księcia Mikołaja Rumuńskiego^d oraz szereg wniosków o odznaczenie obywateli rumuńskich Orderem „Odrodzenia Polski” wymienionych w załączonych 5 wykazach³⁷².

Dodatkowo do uchwalonych list na Radzie Ministrów dnia 2 bm. proszę o wyrażenie zgody na nadanie powyższych odznaczeń przez umieszczenie niżej swego podpisu.

Warszawa, dnia 4 października 1922 r.

PREZYDENT MINISTRÓW

^fJ. Nowak^f

Minister Spraw Wewnętrznych: ^fAntoni Kamiński^f

Minister Spraw Zagranicznych: ^fG. Narutowicz^f

Minister Spraw Wojskowych: ^fSosnkowski^f

Minister Skarbu: ^fJastrzębski^f

Minister Sprawiedliwości: ^fMakowski^f

Minister Wyznań Rel. i Ośw. Publ.: ^fDr Kumaniecki^f

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych: ^fRaczyński^f

Minister Robót Publicznych: ^fwz. Rybczyński^f

Minister Pracy i Opieki i Społecznej: ^fL. Darowski^f

---

³⁷¹ Wizyta miała miejsce w dniach 12–15 września 1922 r. Zob. W. Jędrzejewicz, J. Cisek, *Kalendarium życia Józefa Piłsudskiego 1867–1935*, t. 3, s. 135–138.

³⁷² Załączonych wykazów nie publikuje się.

Minister Zdrowia Publicznego: ^fChodźko^f
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu: ^fStrasburger^f
Tymcz. Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów: ^fMoszczyński^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 19.

P R O T O K Ó Ł

108-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 11 października 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Za Ministra Spraw Wewnętrznych Dyrektor Departamentu	Konstanty Lenc
Za Ministra Spraw Wojskowych Zastępca Szefa Sztabu Generalnego	generał brygady Józef Rybak
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu	dr Wiktor Mikulecki
Za Ministra Sprawiedliwości Dyrektor Departamentu	Władysław Müller
Za Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Podsekretarz Stanu	Tadeusz Łopuszański
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Seweryn Ludkiewicz

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 2 października 1922 r.
2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zaliczki na pobory dla kontraktowych pracowników państwowych (załącznik 1).
3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów polskich w Gdańsku (załącznik 2).
4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Zdrowia Publicznego o zmianę rozporządzenia Rady Ministrów z 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie zmiany rozporządzenia z 7 czerwca 1922 r. o dodatku uzdrowiskowym (Dz.U. Nr 78, poz. 704) (załącznik 3).
5. Rada Ministrów postanowiła w uchwalonym 11 września 1922 r. rozporządzeniu w sprawie przepisów o dietach i kosztach podróży zmienić wymienioną w pozycji 1. IV kwotę 250 marek na 280 marek.

6. Rada Ministrów uchwałała załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie prof. d-ra Stanisława Kętrzyńskiego dyrektorem departamentu politycznego w Ministerstwie Spraw Zagranicznych w IV stopniu służbowym (załącznik 4).

7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie d-ra Władysława Wróblewskiego Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym Rzeczypospolitej Polskiej przy Rządzie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej z równoczesnym zwolnieniem ze stanowiska w Londynie (załącznik 5).

8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie Konstantego Skirmunta Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym Rzeczypospolitej Polskiej przy Rządzie Królewsko-Brytyjskim (załącznik 6).

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych o mianowanie inż. Henryka Suchanka dyrektorem departamentu mechanicznego i zasobów w Ministerstwie Kolei Żelaznych (załącznik 7).

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o mianowanie Romana Czauderny dyrektorem Głównego Urzędu Kasowego w Ministerstwie Skarbu w IV stopniu służbowym (załącznik 8).

11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o przyznanie d-rowi Kazimierzowi Zaczkowi, dyrektorowi departamentu budżetowego Ministerstwa Skarbu, ad personam III stopnia służbowego (załącznik 9).

12. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o mianowanie Henryka Grubera Dyrektorem Urzędu nadzoru nad zakładami ubezpieczeń w IV stopniu służbowym (załącznik 10).

13. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie Orderu „Orła Białego” następcy tronu i regentowi Cesarstwa Japonii, ks Hirohito (załącznik 11).

14. Uchwalono, objęte załącznikami 12, 13, 14, 15 i 16, wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o odznaczenie orderem „Odrodzenia Polski” obywateli państw obcych.

15. Rada Ministrów zaaprobowała załączony projekt okólnika Ministra Skarbu w sprawie projektów ustaw i rozporządzeń przewidujących jakiekolwiek świadczenia przymusowe na rzecz Państwa lub związków samorządowych (załącznik 17).

Równocześnie Rada Ministrów przyjęła do wiadomości oświadczenie Ministra Skarbu, że będzie specjalną uwagę zwracał na to, by wymienionych projektów w Ministerstwie Skarbu nie przetrzymywano i szybko załatwiano.

16. Uchwalono załączone rozporządzenie Ministra Skarbu w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu piwa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 18).

Paragrafy 15, 16, i 18 należy uzgodnić z Prezydium Rady Ministrów.

Na wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu Minister Skarbu wyraził swoją zgodę, żeby sprawy dotyczące opodatkowania przemysłu (podatek od węgla, cukru itp.) były uprzednio stale uzgadniane z Ministerstwem Przemysłu i Handlu. W sprawach mniejszej wagi Minister Przemysłu i Handlu ma sposobność wypowiedzenia się na konsultacji prawnej.

17. Uchwalono załączone rozporządzenie Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej (załącznik 19).

W odpowiedzi na interpelację Ministra Pracy i Opieki Społecznej Minister Skarbu i Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu dają wyjaśnienia w sprawie zniknięcia cukru w handlu, przy czym Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu stwierdza, że w rzeczy tej zachodzi możliwe nadużycie ze strony cukrowników.

Zlecono Ministrowi Skarbu i Ministrowi Spraw Wewnętrznych, by wszczęli odpowiednie dochodzenie w tej sprawie i winnych cukrowników i kupców pociągnęli do odpowiedzialności. Względem cukrowników, którzy nie wydali cukru – stosownie do zleceń Rządu – a w szczególności nie dostarczyli go dla Górnego Śląska, należy stosować nadto środki represyjne. Niezależnie od tego Minister Sprawiedliwości, jako szef prokuratury, wdroży przeciw winnym cukrownikom kroki karno-sądowe, a Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów zajmie się bezzwłocznie tą sprawą.

18. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu:

- a) o upoważnienie Ministra Skarbu do asygnowania w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych dział 3, § 12 kredytu dodatkowego w wysokości 250 000 000,- marek na odbudowę miasta Brześcia nad Bugiem (załącznik 20);
- b) o przyznanie Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych kredytu dodatkowego w wysokości 200 000 000,- marek na zasiłki dla instytucji rolniczych i subwencje (załącznik 21);
- c) o otwarciu kredytu dodatkowego w wysokości 100 000 000,- marek w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych dział 2, § 9 poz. 7 dla Komitetu Reemigracyjnego w Poznaniu³⁷³ i upoważnienie Ministra Skarbu do asygnowania na powyższy cel dalszego kredytu w wysokości 50 000 000,- marek (załącznik 22);
- d) o przyznanie Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dodatkowych kredytów na budowę publicznych szkół powszechnych (załącznik 23).

19. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie dodatkowego kredytu na utrzymanie obozów dla internowanych (załącznik 24).

---

³⁷³ Komitet powstał już w grudniu 1917 r. w Berlinie. Po wyzwoleniu Wielkopolski kontynuował działalność w Poznaniu. Koordynował akcję powrotów Polaków z Niemiec do Polski.

Przy uchwaleniu tego wniosku Minister Skarbu zwrócił się do Zastępcy Ministra Spraw Wewnętrznych z apelem, ażeby w porozumieniu z właściwymi organami państwowymi zastosowano wszelkie możliwe środki celem jak najszybszego zlikwidowania obozów dla internowanych, których utrzymanie powoduje nadmierne obciążenie budżetu państwowego, pochłaniając miliardowe sumy, które mogłyby być użyte z pożytkiem na inne życiowe potrzeby Państwa.

20. Uchwalono załączone rozporządzenie o obowiązku właścicieli, zarządców i dozorców domów przeciwdziałania tajnemu gorzelnictwu (załącznik 25).

Paragraf 3 skreślono.

21. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie ustanowienia dyrekcji ceł, jako okręgowych władz II instancji, na obszarze b. zaboru rosyjskiego i austriackiego (załącznik 26).

22. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia obywatelowi Stanów Zjednoczonych Józefowi Krycunowi na nabycie od Józefa Mariana Ehrenfelda gruntu w Bohorodczanach (załącznik 27).

23. Uchwalono załączony wniosek Ministra Sprawiedliwości w sprawie rozmieszczenia urzędów w budynkach państwowych miasta Radomia (załącznik 28).

W skład wymienionej we wniosku komisji mają wejść delegaci Ministerstw: Robót Publicznych, Sprawiedliwości, Spraw Wojskowych, Spraw Wewnętrznych, Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego oraz Kolei Żelaznych. Komisję powoła Ministerstwo Robót Publicznych.

24. Uchwalono wniesiony przez Ministra Sprawiedliwości projekt ustawy zmieniającej ustawę wprowadzającą austriacki kodeks handlowy (załącznik 29).

25. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie oszacowania gruntów wywłaszczonych na rzecz przebudowy Warszawskiego Węzła Kolejowego we wsi Zielonka Bankowa gm. Bródno pow. warszawskiego, należących do pułk. Ottokara Brzoza-Brzeziny (załącznik 30).

26. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie ratyfikacji podpisanej w Warszawie 23 września 1922 r. umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką w przedmiocie wzajemnego dopuszczenia lekarzy i położnych do wykonywania praktyki (załącznik 31).

27. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie ratyfikacji konwencji sanitarnej pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką podpisanej w Warszawie 23 września 1922 r. (załącznik 32).

28. Po wysłuchaniu referatu Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego w sprawie wydzielenia około 27 morgów stanowiących parcele gruntowe L.K.500, 502, 504, 505 i 515 z majątku ziemskiego Przecieszyn w powiecie oświęcimskim, należących do dóbr żywieckich, na rzecz „spółdzielczego towarzystwa budowy domów dla uchodźców ze Śląska Cieszyńskiego” – Rada Ministrów zezwoliła:

1) na wyjednanie zezwolenia okręgowej komisji ziemskiej w Krakowie na przeniesienie pod tytułem darmym prawa własności około 27 morgów, stanowiących parcele gruntowe L.K. 500, 502, 504, 505 i 515 z majątku ziemskiego Przecieszyn w pow. oświęcimskim, należących do dóbr żywieckich. na rzecz „spółdzielczego towarzystwa budowy domów dla uchodźców ze Śląska Cieszyńskiego” z siedzibą w Oświęcimiu pod budowę zagród dla tych uchodźców, pracujących w kopalni państwowej węgla w Brzeszczach;

2) na zawarcie odpowiedniego aktu prawnego z zastrzeżeniem, iż akt ten będzie przedstawiony Ministrowi Rolnictwa i Dóbr Państwowych do zatwierdzenia.

29. 1) Rada Ministrów przyjęła do wiadomości sprawozdanie Prezesa Rządowej Komisji Likwidacyjnej dla spraw plebiscytowych radcy ministerialnego Jana Dyląga (załącznik 33) i przekazała sprawozdanie szczegółowe do zbadania komisji kontroli wydatków na akcję plebiscytową na Górnym Śląsku, wyłonionej na zarządzenie Prezesa Rady Ministrów z 25 stycznia 1922 r. Nr 1308 (załącznik 34), a pracującej pod przewodnictwem delegata Najwyższej Izby Kontroli.

2) Sprawy wiszące oddać należy Ministerstwu Skarbu do dalszego zarządzenia.

3) Z uwagi na pracę Prezesa Rządowej Komisji Likwidacyjnej dla spraw plebiscytowych, przeprowadzoną w nadzwyczaj trudnych warunkach, Rada Ministrów upoważniła Prezesa Rady Ministrów do przyznania mu w porozumieniu z Ministrem Skarbu odpowiedniego wynagrodzenia za pracę.

30. Zatwierdzono skład delegacji na IV konferencję pracy w Genewie objęty załącznikiem 35.

Posiedzenie zamknięto o 9 wieczorem.

fJ. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zaliczki na pobory dla kontraktowych pracowników państwowych.
2. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszy polskich w Gdańsku.
3. Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie zmiany rozporządzenia z dnia 7 czerwca 1922 r. o dodatku uzdrowiskowym (Dz.U. Nr 78 poz. 704)³⁷⁴.
- [3a.] Uzasadnienie [wniosku Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie zmiany rozporządzenia z dnia 7 czerwca 1922 r. o dodatku uzdrowiskowym (Dz.U. Nr 78 poz. 704)].
4. Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] o mianowanie prof. dr. Stanisława Kętrzyńskiego Dyrektorem Departamentu Politycznego w Ministerstwie Spraw Zagranicznych w IV st. służbowym.

---

³⁷⁴ Treści wniosku nie publikuje się.

5. Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] o mianowanie p. dr. Władysława Wróblewskiego Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym RP przy Rządzie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej z równoczesnym zwolnieniem ze stanowiska w Londynie.
  6. Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] o mianowanie p. Konstantego Skirmunta Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym RP przy Rządzie Królewsko-Brytyjskim.
  7. Wniosek [Ministra Kolei Żelaznych] o mianowanie inż. Henryka Suchanka Dyrektorem Departamentu Mechanicznego i Zasobów w Ministerstwie Kolei Żelaznych³⁷⁵.
  8. Wniosek [Ministra Skarbu] o mianowanie Romana Czauderny Dyrektorem Głównego Urzędu Kasowego w Ministerstwie Skarbu w IV stopniu służbowym³⁷⁶.
  9. Wniosek [Ministra Skarbu] o przyznanie Dr. Kazimierzowi Zaczkowi, Dyrektorowi Departamentu Budżetowego, uposażenia III-go stopnia służbowego³⁷⁷.
  10. Wniosek [Ministra Skarbu] o mianowanie Henryka Grubera Dyrektorem Urzędu Nadzoru nad Zakładami Ubezpieczeń w Ministerstwie Skarbu w IV stopniu służbowym³⁷⁸.
  11. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania „Orla Białego” księciu Hirohito.
  12. Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych.
  13. Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego z Gwiazdą obywatelom państw obcych.
  14. Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego obywatelom państw obcych.
  15. Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Oficerskiego orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych.
  16. Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych.
  17. [Wniosek Ministerstwa Skarbu o zatwierdzenie treści okólnika Ministra Skarbu w sprawie projektów ustaw i rozporządzeń przewidujących jakiekolwiek świadczenia przymusowe na rzecz Państwa lub związków samorządowych].
  18. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu piwa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej³⁷⁹.
  19. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej³⁸⁰.
- [19a.] Motywy [rozporządzenia Rady Ministrów. w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej].

---

³⁷⁵ Nie publikuje się.

³⁷⁶ Nie publikuje się.

³⁷⁷ Nie publikuje się.

³⁷⁸ Nie publikuje się.

³⁷⁹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 1923 r. w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu piwa na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. RP 1923, Nr 126, poz. 1024.

³⁸⁰ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 listopada 1922 r. w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej, Dz.U. RP 1922, nr 104, poz. 952.

20. [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do asygnowania w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych dodatkowego kredytu na odbudowę miasta Brześcia nad Bugiem].
21. Wniosek [Ministra Skarbu] na Radę Ministrów w przedmiocie przyznania Ministerstwu Rolnictwa kredytu dodatkowego w wysokości 200 000 000 Mk na zasiłki dla instytucji i subwencje.
22. [Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów o przyjęcie do wiadomości zarządzonego przez Ministra Skarbu otwarcia kredytu dodatkowego w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych dla Komitetu Reemigracyjnego w Poznaniu].
23. Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przyznania Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dodatkowych kredytów na budowę publicznych szkół powszechnych.
24. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie dodatkowego kredytu na utrzymanie obozów dla internowanych.
25. Rozporządzenie Rady Ministrów o obowiązku właścicieli, zarządców i dozorców domów przeciwdziałania tajnemu gorzelnictwu³⁸¹.
- [25a.] Motywy [rozporządzenia Rady Ministrów o obowiązku właścicieli, zarządców i dozorców domów przeciwdziałania tajnemu gorzelnictwu].
26. Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie ustanowienia Dyrekcji ceł jako okręgowych władz II instancji na obszarze b. zaboru rosyjskiego i austriackiego³⁸².
27. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi Stanów Zjednoczonych p. Józefowi Krycunowi na nabycie od p. Józefa Mariana Ehrenfelda gruntu w Bohorodczanach³⁸³.
28. [Wniosek o powołanie Komisji międzyministerialnej celem niezwłocznego zbadania na miejscu sprawy rozmieszczenia urzędów w budynkach państwowych miasta Radomia i przydzielenia sądowni okręgowemu gmachu przy ul. Piłsudskiego nr 8, zajmowanego obecnie przez Radomską Dyрекcję Kolejową]³⁸⁴.
29. Ustawa zmieniająca ustawę wprowadzającą austriacki kodeks handlowy³⁸⁵.
- [29a.] Uzasadnienie [ustawy zmieniającej ustawę wprowadzającą austriacki kodeks handlowy].
30. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie oszacowania gruntów wywłaszczonych na rzecz przebudowy Warszawskiego Węzła Kolejowego we wsi Zielonka Bankowa gm. Bródno pow. Warszawskiego, należących do pułkownika Ottokara Brzoza-Brzeziny³⁸⁶.
31. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie ratyfikacji podpisanej w Warszawie 23-go września 1922 r. umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką w przedmiocie wzajemnego dopuszczenia lekarzy i położnych do wykonywania praktyki.

---

³⁸¹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 11 października 1922 r. o obowiązku właścicieli, zarządców i dozorców domów przeciwdziałania tajnemu gorzelnictwu, Dz.U. RP 1922, nr 96, poz. 883.

³⁸² Nie publikuje się. W załączeniu kilkustronicowe umotywowanie (ogólne i szczegółowe), którego nie publikuje się.

³⁸³ Nie publikuje się.

³⁸⁴ Nie publikuje się.

³⁸⁵ Nie publikuje się.

³⁸⁶ Nie publikuje się.

32. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Sanitarnej pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką, podpisanej w Warszawie dn. 23-go września 1922 roku.
33. Sprawozdanie ogólne z likwidacji akcji plebiscytowej na terenach Warmii, Mazurów, Ks. Cieszyńskiego, Spisza i Orawy oraz Górnego Śląska.
34. [Pismo Prezydenta Ministrów Antoniego Ponikowskiego do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w sprawie kontroli wydatków na akcję plebiscytową na Górnym Śląsku].
35. [Pismo Ministra Spraw Wewnętrznych Antoniego Kamieńskiego do Prezydium Rady Ministrów z prośbą o wyrażenie zgody na załączony wniosek Ministrów Spraw Zagranicznych oraz Pracy i Opieki Społecznej w sprawie wyznaczenia delegacji Rzeczypospolitej na IV Konferencję Ogólną Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie].

Załącznik 1

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zaliczki na pobory dla kontraktowych pracowników państwowych

MINISTERSTWO SKARBU
Departament Prezydialny
L.2618/Pr.Wydz.Adm.

Warszawa, dnia .... października 1922 r.

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie zaliczki na pobory dla kontraktowych pracowników państwowych.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

1) Wszystkim kontraktowym pracownikom państwowym, z którymi zawarte są umowy służbowe wedle postanowień okólnika Prezydium Rady Ministrów z dnia 3 marca 1921 r. No 3868 i których uposażenie umowne odpowiada ściśle uposażeniu etatowych funkcjonariuszów państwowych, zajmujących analogiczne stanowiska służbowe, i którzy co najmniej od 1 września 1921 roku pozostają w służbie państwowej – przyznaje się prawo do korzystania z jednomiesięcznej zaliczki w wysokości umówionego wynagrodzenia za miesiąc wrzesień 1922 r., a to bez względu na ich stan rodzinny i wysokość umownego uposażenia. Postanowienia punktów 2 i 3 tutejszego okólnika z dnia 30/9.br. L.2506/D.P.Wydz. Adm. mają analogiczne zastosowanie do zaliczek pracowników kontraktowych z tym, że od prawa otrzymania zaliczki wyłączeni są w szczególności ci pracownicy kontraktowi, co do których zamierzone jest rozwiązanie stosunku służbowego przed 1 kwietnia 1923 r.

2) Spłata tej zaliczki nastąpi w 6-ciu równych po sobie następujących ratach miesięcznych – począwszy od 1 kwietnia 1923 r.

3) Kontraktowi pracownicy państwowi, którzy dobrowolnie rozwiążą stosunek służbowy przed 1 kwietnia 1923 r., winni powyższą zaliczkę zwrócić od razu w całości z chwilą rozwiązania stosunku przed zwolnieniem ich ze służby.

4) Wyjątkowe przyznanie wyżej wspomnianym kontraktowym pracownikom państwowym jednomiesięcznej zaliczki nie narusza w niczym obowiązujących dotychczas przepisów o zaliczkach normalnych na pobory funkcjonariuszów państwowych, określonych w tutejszym okólniku z dnia 6 kwietnia 1921 r. No 54/D.B., wedle których pracownicy kontraktowi zasadniczo są wykluczeni od prawa korzystania z zaliczek na pobory służbowe.

5) Ministerstwo Skarbu oznajmia, że funkcjonariusze państwowi, którzy zajmują równocześnie kilka stanowisk w służbie państwowej, mogą otrzymać zaliczkę w myśl tutejszych okólników z dnia 19/IX br. L.2372/D.P.Wydz.Adm. i z dnia 30/IX br. L.2506/D.P.Wydz.Adm. oraz niniejszego okólnika tylko na jednym stanowisku służbowym.

Załącznik 2

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszy polskich w Gdańsku

MINISTERSTWO SKARBU
Departament Prezydialny
L.2558/Pr.Wydz.Adm.

Warszawa, dnia .... października 1922 r.

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszy polskich w Gdańsku

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Na podstawie zasad uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku zatwierdzonych uchwałą Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia br. ustala się co następuje:

1) Cywilnym funkcjonariuszom państwowym, pracownikom kolejowym, tudzież oficerom (równorzędnym), chorążym (równorzędnym), podoficerom zawodowym, jako też szeregowym niezawodowym przyznaje się na miesiąc wrzesień 1922 r. uposażenie w wymiarze całkowitego uposażenia za miesiąc czerwiec, zwiększonego dla funkcjonariuszów samotnych o 200%, zaś dla dodatków rodzinnych o 230%.

2) Ponadto przyznaje się w miejsce dodatków uchwalonych przez Radę Ministrów uchwałą z dnia 21 sierpnia br. dla osób wojskowych (niepoliczalnych

przy wymiarze podwyżki na zasadzie p. 1 niniejszego wniosku ^hniepoliczalnych^h) następujące dodatki wyrównawcze dla oficerów: dla szefa Departamentu II, pułkownika, podpułkownika i dla majorów po 3000 (trzy tysiące) marek niemieckich, dla szeregowych niezawodowych dodatek na mieszkanie w wysokości 1000 (tysiąca) marek niemieckich.

3) Ryczałt dla funkcjonariuszów prowadzących podwójne gospodarstwo domowe, przyznany na mocy uchwały Rady Ministrów z dn. 21 sierpnia br., a unormowany rozporządzeniem Ministerstwa Skarbu z dnia 31 sierpnia 1922 r. L.2277/D.Pr., utrzymuje się z ważnością od 1-szego października 1922 r. aż do odwołania.

Uzasadnienie

Z uwagi na dwukrotne podwyższenie uposażenia urzędników przez Rząd Niemiecki za miesiąc wrzesień br. zachodzi potrzeba odpowiedniego podwyższenia uposażenia funkcjonariuszów Państwa Polskiego w Gdańsku.

Załącznik [3a]

Uzasadnienie [wniosku Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie zmiany rozporządzenia z dnia 7 czerwca 1922 r. o dodatku uzdrowiskowym (Dz.U. Nr 78 poz. 704)]

Ministerstwo
Zdrowia Publicznego

Warszawa, dnia 27 września 1922 roku

Nr U.30041/22
1020

Uzasadnienie.

Par. 2 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie zmiany rozporządzenia z dnia 7 czerwca 1922 o dodatku uzdrowiskowym (Dz.Ust. Nr 78 poz. 704), ustanawiając zwiększone dodatki dopiero z dniem ogłoszenia, tj. z dniem 20 września, przez co pozbawia tego dobrodziejstwa wszystkich pracowników państwowych za ubiegły sezon, bezwarunkowo wywoła słuszne rozgoryczenie, podkopując jednocześnie wszelką powagę rządu.

Wobec tego Ministerstwo Zdrowia Publicznego uprasza o poddanie rewizji par. 2 powołanego rozporządzenia i uchwalenia podanego wniosku.

Minister
w.z. ^fBujalski^f

Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] o mianowanie prof. dr. Stanisława Kętrzyńskiego Dyrektorem Departamentu Politycznego w Ministerstwie Spraw Zagranicznych w IV st. służbowym

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH   Warszawa, dn. 30 września 1922
No A.I.7487/22.

Wniosek o mianowanie prof. dr.
Stanisława Kętrzyńskiego
Dyrektorem Departamentu Politycznego
w Ministerstwie Spraw Zagranicznych
w IV st. służbowym.

Na stanowisko Dyrektora Departamentu Politycznego w IV stopniu służbowym przewidziane w etatach organizacyjnych Ministerstwa Spraw Zagranicznych, zamierza powołać p. dr. Stanisława Kętrzyńskiego, profesora zwyczajnego Uniwersytetu Warszawskiego w IV st. służbowym.

Z uwagi na swe wybitne zdolności i głęboką wiedzę prof. Kętrzyński zaproszony został do współpracy w Ministerstwie Spraw Zagranicznych od kwietnia 1920 r.

W okresie tym oddał Ministerstwu znakomite usługi, wykazując rozległe doświadczenie polityczne, inicjatywę oraz bystrą i wszechstronną orientację.

Z uwagi, że powyższe kwalifikacje w zupełności uzasadniają powierzenie prof. Kętrzyńskiemu kierownictwa Departamentu Politycznego w Ministerstwie Spraw Zagranicznych, wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r., art.17 Ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U. Rz.P. Nr 21 poz. 164) Rada Ministrów raczyła przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa wniosek o mianowanie prof. dr. Stanisława Kętrzyńskiego Dyrektorem Departamentu Politycznego w IV stopniu służbowym w Ministerstwie Spraw Zagranicznych.

Minister Spraw Zagranicznych

Wniosek powyższy uchwalono
na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu .... 1922 roku,
punkt .... protokołu ....
posiedzenia Rady Ministrów.

Warszawa, dnia .... 1922 r.

Prezydent Ministrów

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH
A.I.7800/22.

Odpis
Warszawa, dnia 11 października 2

prof. dr. Stanisława Kętrzyńskiego

W uzupełnieniu wniosku o mianowanie p. dr. prof. Stanisława Kętrzyńskiego na stanowisko Dyrektora Departamentu Politycznego w MSZ (pismo tut. z dn. 30 IX rb. No A.I.7487/22) Ministerstwo Spraw Zagranicznych komunikuje co następuje:

dr prof. Stanisław Kętrzyński urodził się 10 września ^d1876^d we Lwowie, gdzie ukończył gimnazjum i uniwersytet, po czym odbywał studia za granicą. P. prof. Kętrzyński zna następujące języki: angielski, niemiecki, francuski, włoski, łaciński, słabiej hiszpański, rosyjski, ruski, czeski i grecki. Był przez szereg lat docentem Uniwersytetu Jagiellońskiego, doktorat uzyskał z filozofii i ogłosił szereg prac z zakresu historii. Był następnie dyrektorem Archiwum Głównego do czasu zamianowania go na stanowisko profesora zwyczajnego w Uniwersytecie Warszawskim w IV stopniu służbowym.

^c/-/ Dr K. Rościszewski^c

Do
Prezydium Rady Ministrów
w miejscu

Załącznik 5

Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] o mianowanie p. dr. Władysława Wróblewskiego Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym RP przy Rządzie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej z równoczesnym zwolnieniem ze stanowiska w Londynie

września 2
A.I.7265/22.

WNIOSEK

o mianowanie

p. dr. Władysława Wróblewskiego,
Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem
Pełnomocnym R.P przy Rządzie Stanów

Zjednoczonych Ameryki Północnej
z równoczesnym zwolnieniem ze stanowiska
w Londynie.

W etatach organizacyjnych Ministerstwa Spraw Zagranicznych, uzgodnionych z Ministerstwem Skarbu, istnieje stanowisko Posła Nadzwyczajnego i Ministra Pełnomocnego I klasy w III stopniu służbowym przy Rządzie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

Stanowisko to wakuje wobec rezygnacji dotychczasowego Posła p. Kazimierza Lubomirskiego.

Najodpowiedniejszym kandydatem na powyższe stanowisko jest p. dr Władysław Wróblewski, Poseł RP w Londynie.

Dr Wróblewski, ur. w 1875 r., po ukończeniu Wydziału prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego i uzyskaniu doktoratu – wstąpił do państwowej służby administracyjnej w Galicji, gdzie pozostawał do 30/VI 1911 r.

W 1909 r. habilitował się na Wydziale prawa Uniw. Jagiellońskiego jako docent nauki administracji i prawa administracyjnego. 1 lipca 1911 r. powołany został na stanowisko Dyrektora Naczelnego Syndykatu Rolniczego w Krakowie. W 1917 r. otrzymał godność członka Komisji Prawniczej Akademii Umiejętności.

Przeszedłszy do służby państwowej polskiej, dr Wróblewski mianowany został Podsekretarzem Stanu i Kierownikiem Biura Prezydyalnego przy Prezydium Rady Ministrów.

Od 25 stycznia do maja 1919 r. pełnił czasowo obowiązki wiceministra w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. 24 marca 1921 r. został mianowany Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym I kl. w III st. sł. przy Rządzie Królewsko-Brytyjskim.

Ponieważ wybitne zdolności, wykształcenie, doświadczenie dyplomatyczne i całokształt dotychczasowej działalności kwalifikują w zupełności dr. Wróblewskiego na stanowisko Posła RP w Waszyngtonie – wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r., art. 17 Ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o Państwowej Służbie Cywilnej (Dz.U. Rz.P. Nr 21, poz. 164), Rada Ministrów raczyła

przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa wniosek o mianowanie
dr. Władysława Wróblewskiego Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym Rzeczypospolitej Polskiej przy Rządzie Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej z równoczesnym zwolnieniem ze stanowiska Posła Nadzwyczajnego i Ministra Pełnomocnego RP przy Rządzie Królewsko-Brytyjskim.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

Wniosek powyższy uchwalono
na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu .... 1922 roku, punkt
.... protokołu .... posiedzenia
Rady Ministrów.

Warszawa, dnia .... 1922 r.

PREZYDENT MINISTRÓW:

Załącznik 6

Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] o mianowanie p. Konstantego Skirmunta Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym RP przy Rządzie Królewsko-Brytyjskim

września 2
A.I.7264/22.

WNIOSEK

o mianowanie

p. Konstantego Skirmunta
Posłem Nadzwyczajnym
i Ministrem Pełnomocnym RP
przy Rządzie Królewsko-Brytyjskim.

W etatach organizacyjnych Ministerstwa Spraw Zagranicznych uzgodnionych z Ministerstwem Skarbu istnieje etat posła nadzwyczajnego i ministra pełnomocnego I kl. w III stopniu służbowym przy Rządzie Królewsko-Brytyjskim w Londynie.

Na stanowisko to, zwalnijące się z chwilą powołania dotychczasowego posła dr. Władysława Wróblewskiego do Waszyngtonu – proponuję p. Konstantego Skirmunta, Posła Nadzwyczajnego i Ministra Pełnomocnego I klasy.

p. Skirmunt, ur. w 1866 r. w Młodowie, ziemi Grodzieńskiej, ukończył Wydział Prawny Uniwersytetu Petersburskiego. W ciągu lat 20 zajmował się pracą prywatną, administrując dobrami ziemskimi swego ojca.

W 1909 r. został wybrany na członka Rosyjskiej Rady Państwa, stanowisko to zajmował do 1907 r. Od 1917 do 1919 r. był członkiem Polskiego Komitetu Narodowego w Paryżu i jego przedstawicielem na Włochy.

24 maja 1919 r. otrzymał nominację na Posła Nadzwyczajnego i Ministra Pełnomocnego I klasy przy Rządzie Królewsko-Włoskim.

W okresie czasu od 11 czerwca 1921 r. do 28 czerwca 1922 r. zajmował stanowisko Ministra Spraw Zagranicznych.

Ponieważ długoletnia działalność p. Skirmunta i jego rozległe doświadczenie dyplomatyczne dają pełną rękojmię, iż sprosta on trudnym zadaniom na placówce londyńskiej, wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r., art. 17 Ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o Państwowej Służbie Cywilnej (Dz.U. Rz.P. Nr 21, poz. 164), Rada Ministrów raczyła

przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa wniosek o mianowanie p. Konstantego Skirmunta Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym Rzeczypospolitej Polskiej przy Rządzie Królewsko-Brytyjskim.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów dniu .... 1922 roku, punkt .... protokołu .... posiedzenia Rady Ministrów.

Warszawa, dnia .... 1922 r.

PREZYDENT MINISTRÓW:

Załącznik 11

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania „Orła Białego” księciu Hirohito

października 1922 r.
P.D.3184/22.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych
w przedmiocie nadania „Orła
Białego” księciu Hirohito.

UZASADNIENIE

Jego Cesarska Wysokość Księżę Hirohito, Następca Tronu i Regent Cesarstwa Japońskiego, przy okazji mającego się odbyć jego ślubu, ze względów natury politycznej oraz dla dania wyrazu wdzięczności za akcję opieki nad Polakami przebywającymi na Syberii, podjętą przez Japonię, powinien otrzymać odznaczenie.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy Art. 11 Ustawy o ustanowieniu Orderu „Orła Białego” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa J.C.W. Księcia Hirohito do nadania „Orła Białego”.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

‘(-) Narutowicz^c

Rada Ministrów uchwaliła

Warszawa, dnia ....

PREZYDENT MINISTRÓW

Załącznik 12

Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych

Wnioski

Ministra Spraw Zagranicznych

o nadanie Wielkiej Wstęgi Orderu

„Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych.

1. Milivoje Zecevic, generał, b. minister wojny, adiutant J.K.M. Aleksandra króla Serbów, Kroatów i Słoweńców	Celem zacieśnienia stosunków łączących Polskę z Serbią	847/Ord
2. Korekiyo Takahashi, wicehrabia, prezes rady ministrów i minister skarbu	W uznaniu zasług położonych przez naród japoński w akcji ratunkowej dla dzieci polskich	850/Ord.
3. Wicehrabia Nobuaki Makino, minister dworu	D-to	”
4. hr Yasuya Uchida, minister spraw zagranicznych	”	”
5. gen. Hanzo Yamanaschi ³⁸⁷ , minister wojny	”	”
6. bar. Shimpei Coto ³⁸⁸ , prezydent miasta Tokio, b. minister	”	”

³⁸⁷ Tak w oryginale. Powinno być: Hanzō Yamanashi.

³⁸⁸ Tak w oryginale. Powinno być: Spinpei Gotō.

komunikacji, spraw wewnętrznych i zagran.		
7. Shigenobu Hirayama, prezes japońskiego towarzystwa czerwonego krzyża i członek Privy Council	”	”
8. Wicehrabia Tadanori Ishiguro, b. prezes japońskiego czerwonego krzyża, członek Privy Council	”	”
9. Wicehrabia Kukujiro Ishii, ambasador Japonii w Paryżu	”	”
10. Toshitsune Kawakami, poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny Japonii w Warszawie	Ze względów kurtuazji	873/Ord.
11. hr Wilhelm Pecori Giraldi, generał broni	Oddał usługi Polsce w sprawie zwrotu zasekwestrowanych przez rząd włoski armat austriackich odstąpionych Polsce.	885/Ord.
12. Alberico Albricci, generał broni	D-to	”
13. Pietro Badoglio, generał broni	”	”
14. Arturo Cittadini, generał broni	”	”
15. Giuseppe Vaccari, generał broni	”	”
16. Gaetano Giardino, generał broni	”	”
17. Enrico Caviglia, generał broni	”	”
18. Giulio Tassoni, generał broni	”	”
19. Tahon de Revel, admiralissimus	”	”

Rada Ministrów uchwaliła dnia .... 1922 r.

Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego z Gwiazdą obywatelom państw obcych

Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego z Gwiazdą obywatelom państw obcych.

1. hr. Ivan Csekonics de Zsombolya i Janova, Poseł Nadzwyczajny i Minister pełnomocny Węgier	na zasadzie przyjętych zwyczajów kurtuazji	828/Or.
2. Eugene Neculcea, Minister pełnomocny Rumunii	oddał usługi Polsce przy przeprowadzaniu spraw związanych z likwidacją Banku Austro-Węgierskiego	840/Or.
3. John Dyneley Prince, Poseł amerykański w Kopenhadze	jako Prezes Komitetu Wykonawczego „Poland America” położył zasługi dla sprawy polskiej.	841/Or.
4. Artur Fontaine, Prezes Rady Administracyjnej Międzynarodowego Biura Pracy	w porozumieniu z p. Ministrem Pracy i Op. Społ., który uważa za potrzebne udekorowanie jako delegata na międzynarodową Konferencję Pracy	851/Or.
5. Giuseppe de Michelis, delegat Rządu Włoskiego	dtto	”
6. Inuzuka Katsutaro, delegat Rządu Japońskiego	dtto	”
7. Ernest A.J. Mahaim, delegat Rządu Belgijskiego	dtto	”
8. Jules Carlier, Prezes Centralnego Komitetu przemysłowego belgijskiego	dtto	”
9. Milan Tucakovic, Dowódca IV Armii Serbskiej	w porozumieniu z p. Ministrem Spraw Wojskowych celem zacieśnienia stosunków łączących Polskę z państwem Serbów, Kroatów i Słoweńców	854/Or.

10. Mirko Milosavjevic, dowódca II Armii Serbskiej	dtto	”
11. Krsta Smiljanic, dowódca III Armii Serbskiej	dtto	”
^a 11. Ljubomir Milic, dowódca I Armii Serbskiej	dtto	”
12. Gugliano Ricci, generał brygady Armii Włoskiej	oddał usługi w sprawie zwrotu zasekwestrowanych przez rząd Włoski armat austriackich, odstąpionych Polsce	882/Or.
13. Eugenio Barbarich, generał brygady	dtto	”

Rada Ministrów uchwaliła dnia .... 1922 r.

Załącznik 14

Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego obywatelom państw obcych

Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak
Kawalera Krzyża Komandorskiego
obywatelom państw obcych

1. Karol Henryk Raymond Brugère, sekretarz Ambasady francuskiej, w Ministerstwie Spraw Zagranicznych (zmiana uchwały Rady Ministrów z 5 grudnia 1921)	podwyższenie odznaczenia ze względów natury politycznej	812/Or.
2. Ernest Gaston Liebert, fran- cuski konsul generalny w Nowym Jorku	opiekował się Polakami w Nowym Jorku, ułatwiał formalności związane z wyjazdem z Ameryki	813/Or.
3. Józef Wallace Mac Intosh, finansowy dyrektor Shipping Board	oddał duże usługi Polskiej Misji Handlowej w Ameryce	829/Or.
4. Benjamin F. Castle, pułkownik Armii Amerykańskiej	pomagał bardzo wydatnie przy tworzeniu eskadry lotni- czej im. Kościuszki złożonej z Amerykanów	831/Or.

5. Georgres Diouritch, Profesor Uniwersytetu w Belgradzie	oddał Polsce znaczne usługi przychylnym traktowaniem spraw związanych z likwidacją Banku Austro-Węgierskiego	832/Or.
6. Jules Lecocq, sekretarz generalny międzynarodowej Organizacji Pracodawców	na wniosek p. Ministra Pracy i Op. Sp. w związku z mającą się odbyć Międzynarodową Konferencją Pracy	852/Or.
7. Shunzo Soshisaka, zastępca delegata Rządu Japońskiego	dtto	”
8. Corrado Gini, Profesor Uniwersytetu w Padwie	dtto	”
9. Arthur Stuart Taylor, Główny dyrektor na Polskę YMCA	oddał znaczne usługi Polsce w czasie walk z bolszewikami	874/Or.
10. Francesco Goggia, generał brygady	zajmował życzliwe stanowisko w sprawie zasekwestrowanych przez Rząd Włoski armat austriackich	883/Or.
11. Vincenzo Di Palma, pułkownik Armii Włoskiej	dtto	”
12. Pietro Ago, generał brygady	dtto	”

Rada Ministrów uchwaliła dnia .... 1922 r.

Załącznik 15

Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak kawalera Krzyża Oficerskiego orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych

Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Oficerskiego Orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych

1. ksiądz Bélard Privat, b. rektor Kolegium Francuskiego w Warnie	oddał nieocenione usługi sprawie polskiej pomocą okazywaną jeńcom i repatriantom polskim	811/Or.
2. Carlos Taylor, pierwszy sekretarz poselstwa Brazylii w Madrycie	w uznaniu działalności bardzo przychylniej dla Polski i Polaków	844/Or.

3. Robert Vaucher, redaktor „Journal de Pologne”	zamieszcza bardzo przyjazne artykuły dla Polski w prasie francuskiej	845/Or.
4. Daniło Kalafatowicz, pułkownik Armii Serbskiej	w porozumieniu z p. Ministrem Spraw Wojskowych celem zacieśnienia stosunków łączących Polskę z państwem Serbów, Kroatów i Słoweńców	853/Or.
5. Dusan Tryfunowic, pułkownik	dtto	”
6. Dragoljub Tassic, pułkownik	dtto	”
7. Cira Dashalovic, pułkownik	dtto	”
8. Feliks Vatin, pułkownik wojsk francuskich	oddał wielkie usługi Polsce przy likwidacji b. Armii Polskiej we Francji	877/Or.
9. Virginio de Villanis, major Armii Włoskiej	zajmował życzliwe stanowisko w sprawie zwrotu zasiekwestrowanych przez Rząd włoski armat austriackich	881/Or.

Rada Ministrów uchwaliła dnia .... 1922 r.

Załącznik 16

Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych

Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak
Kawalera Orderu „Odrodzenia Polski”
obywatelom państw obcych

1. Gustavo Barroso, dziennikarz, obywatel Brazylii	oddał znaczne usługi Poselstwu Polskiemu w Brazylii swą propagandą dziennikarską	826/Or.
2. Octavio de Nascimento Brito, adwokat i dziennikarz w Brazylii	w sprawie śląskiej stanął po stronie Polski i zamieszczał stale artykuły przyjazne Polsce	827/Or.
3. Adolf Doire, konsul francuski w Lizbonie	bardzo przychylny dla spraw Polski, oddaje znaczne usługi	833/Or.

4. Jerzy Djouritchitch, attaché poselstwa serbskiego w Warszawie	ze względów kurtuazji, ponieważ opuszcza Warszawę	834/Or.
5. Włodzimierz Gałęcki, obywatel argentyński, prezes towarzystwa Wolna Polska w Buenos Aires	oddał wielkie usługi przy organizacji kolonii polskiej w Buenos Aires	835/Or.
6. Ks. Mac Garik Dunstan, wikary kościoła katolickiego w Warnie	z całym zaparciem niósł pomoc emigrantom polskim, udzielał informacji poselstwu dla rodzin zmarłych	878/Or.
7. Christo Dimitrow Izvorski, inżynier	wielki przyjaciel Polski, rozwija energiczną działalność w towarzystwie Polsko-Bułgarskim w Sofii	884/Or.
8. Georgi Bagdżijew, adwokat w Sofii	dtto	”

Rada Ministrów uchwaliła dnia .... 1922 r.

Załącznik 17

[Wniosek Ministerstwa Skarbu o zatwierdzenie treści załączonego okólnika Ministra Skarbu w sprawie projektów ustaw i rozporządzeń przewidujących jakiegokolwiek świadczenia przymusowe na rzecz Państwa lub związków samorządowych]

Odnośnie do końcowego ustępu odezwy Ministerstwa Skarbu z dn. 22 maja 1922 r. L.1669/22 S.IV/W.I./ w sprawie rozporządzenia w przedmiocie ruchu samochodowego przesyła Ministerstwo Skarbu, zgodnie z życzeniem wyrażonym ze strony Prezydium Rady Ministrów telefonicznie – następujący projekt okólnika z prośbą o jak najrychlejsze przedstawienie go Radzie Ministrów.

„Ministerstwu Skarbu, jako władzy, która ostatecznie opracowuje i ustala projekt preliminarza budżetowego, obejmującego dochód Skarbu Państwa nie tylko z podatków, opłat i innych danin publicznych, administrowany przez to Ministerstwo, lecz również z danin publicznych, wchodzących w zakres innych władz centralnych, służyć musi inicjatywa co do ewentualnego zwiększenia tych dochodów, o ile by Ministerstwo to było zdania, że powyższe źródła dochodów są za mało wyzyskane. Jedną ze sposobności do wykonania tej inicjatywy są projekty ustaw i rozporządzeń opracowane przez władze centralne, o ile te

projekty, normując pewne zjawiska gospodarcze, przewidują zarazem wprowadzenie nowych lub podwyższenie istniejących już danin publicznych, które się wiążą z owymi zjawiskami.

Nadto daniny publiczne projektowane przez poszczególne władze centralne pozostają niejednokrotnie w ścisłym związku z istniejącymi już daninami publicznymi, administrowanymi przez inną władzę centralną, gdyż np. mogą dotyczyć zjawiska gospodarczego, już jakąś daniną publiczną obciążonego. W takich razach niezbędne jest uzgodnienie, a do czynności tej powołane jest Ministerstwo Skarbu, nie tylko dlatego, że ono będzie po największej części Ministerstwem interesowanym (gdyż jego preliminarz obejmuje największą ilość danin publicznych), lecz także z tego powodu, że ze względu na wymienioną wyżej funkcję ostatecznego ustalania projektu preliminarza budżetowego posiada w zakresie, o którym mowa, najlepszą orientację, i zachodzącą ewentualnie kolizję danin publicznych niewątpliwie dostrzeże.

Wreszcie należy zauważyć, że Min. Skarbu jest odpowiedzialne wobec Sejmu za całokształt gospodarki finansowej Państwa, a zatem także za politykę dochodową wszystkich resortów, i dlatego musi mieć możliwość zajęcia stanowiska co do wszystkich zamierzeń finansowych poszczególnych urzędów.

Z powyższych powodów jest koniecznym, aby władze centralne przesyłały Ministerstwu Skarbu do oświadczenia się wszelkie opracowane przez siebie projekty ustaw i rozporządzeń, przewidujących jakiekolwiek świadczenia przymusowe na rzecz państwa lub związków samorządnych.

ZA MINISTRA SKARBU
/–/ B. Markowski
Podsekretarz Stanu

Załącznik [19a]

Motywy [rozporządzenia Rady Ministrów w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej]

Motywy.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 26 września 1921 r. Nr 83 poz. 584 Dz.Ust. Rz.P. znoszącym monopol handlu na obszarze Rzeczypospolitej oznaczono podatek spożywczy na kwotę 20 000 Mk od 100 kg cukru wagi netto mającą rzekomo odpowiadać spodziewanym wówczas kosztom produkcji cukru w kampanii 1921 r.

Jak się następnie okazało, koszty produkcji 100 kg cukru dochodziły w owym czasie do kwoty 40 000 Mk, wobec czego przemysł spożywczy stanowił właściwie około 50% tychże kosztów.

Obecnie wskutek podrożenia buraków prawie o 100%, węgla prawie o 300% i wszystkich innych wydatków związanych z produkcją cukru co najmniej w tym samym stopniu, uwzględniając nawet znacznie większą produkcję w obecnej kampanii, wzrosną koszty produkcji tegoż artykułu co najmniej o 50%, tak że dojdą co najmniej do 60 000 Mk.

Ponieważ atoli potrzeby Skarbu Państwa w ciągu ubiegłego roku wzrosły co najmniej w tym samym stopniu, jak i wydatki połączone z produkcją w przemyśle prywatnym, przeto Ministerstwo Skarbu, poprzestając nawet na dotychczasowym stosunku obciążenia podatkowego cukru do kosztów produkcji, uważa za konieczne podwyższenie dotychczasowego podatku spożywczego od cukru co najmniej o 50%, a zatem do kwoty 30 000 Mk od 100 kg, aby w ten sposób dostarczyć Skarbowi Państwa choć w części należny mu dochód z tego źródła.

Ze względu na to, że w ciągu września znaczne zapasy cukru opodatkowanego po dawnej normie wypuszczono na rynek, który jednak znikł u pośredników handlowych i cukier ten będzie sprzedawany w najbliższym czasie po znacznie wyższej cenie, Ministerstwo Skarbu uważa za uzasadnione dodatkowe opodatkowanie wszelkich zapasów cukru w ilościach ponad 100 kg.

Ponieważ w obowiązującym ustawodawstwie o opodatkowaniu cukru brak przepisu karnego na wypadek niezgłoszenia cukru do dodatkowego opodatkowania, przeto ze względu na grożącą szkodę Skarbowi Państwa okazało się koniecznym skwalifikowanie tego zaniechania w rozporządzeniu na równi z wywozem cukru z cukrowni bez wypełnienia przepisanych formalności i opłacenia podatku spożywczego.

Warszawa, dnia 4 października 1922 r.

Załącznik 20

[Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów Rada w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do asygnowania w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych dodatkowego kredytu na odbudowę miasta Brześcia nad Bugiem]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 25 września 1922 r.

L:2714/D.B./6.

WNIOSEK NAGŁY NA RADEę MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do asygnowania w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych, dział 3 § 12, kredytu dodatkowego w wysokości 250 000 000 mk na odbudowę miasta Brześcia nad Bugiem.

UZASADNIENIE.

Kwestia odbudowy względnie rozbudowy Brześcia jest niezmiernie ważną i piękną, Brześć bowiem, zniszczony dotkliwie wskutek działań wojennych, przechodzi obecnie bardzo ostry kryzys budowlany i mieszkaniowy.

Sytuacja mieszkaniowa w Brześciu przedstawia się specjalnie katastrofalnie, gdy się zważy, że Brześć posunięty do rzędu miast wojewódzkich jest zupełnie nieprzygotowany na pomieszczenie licznych urzędów wojewódzkich i rzeszy przydzielonych urzędników.

Stan taki wpywa ujemnie przede wszystkim na tok czynności w poszczególnych urzędach, gdyż urzędnicy, nie mogąc uzyskać mieszkań dla siebie i rodzin, opuszczają masowo swoje stanowiska.

Niezależnie od podanych motywów zwrócić należy uwagę na znaczenie Brześcia jako ważnego punktu handlowo-przemysłowego, w związku zaś z tym na naturalne potrzeby ludności, powiększającej się licznie ze względu na podkreślony wyżej charakter miasta.

Proponowany kredyt usunie częściowo wyżej przedstawiony katastrofalny stan i przyczyni się w znacznym stopniu do wzmożenia się ruchu budowlanego w tym mieście.

MINISTER SKARBU
Jastrzębski^f

Załącznik 21

Wniosek [Ministra Skarbu] na Radę Ministrów w przedmiocie przyznania Ministerstwu Rolnictwa kredytu dodatkowego w wysokości 200 000 000 Mk na zasiłki dla instytucji i subwencje

Warszawa, dnia 30 września 1922 r.

Wniosek

na Radę Ministrów w przedmiocie przyznania Ministerstwu Rolnictwa kredytu dodatkowego w wysokości 200 000 000 Mk na zasiłki dla instytucji i subwencje.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Przyznaje się Ministerstwu Rolnictwa kredyt dodatkowy w wysokości 200 000 000 Mk na zasiłki dla instytucji i subwencje.

UZASADNIENIE.

Instytucjom rolniczym, w których zakresie działania leży oświata pozaszkolna rolnicza, doświadczalnictwo, nasiennictwo, hodowla zwierząt itd., Ministerstwo Rolnictwa udziela zasiłków, ponieważ agendy te mają niezmiernie doniosłe znaczenie

dla rozwoju rolnictwa, a ponadto instytucje te, wykonując wspomniane czynności, wyręczają w tym niejako Państwo, które w braku tych instytucji musiałyby spełniać te czynności samo, własnym kosztem i własnym aparatem urzędniczym.

Stąd też rozdział tych zasiłków i określenie ich wysokości następuje przeważnie na tej podstawie, że Ministerstwo Rolnictwa zobowiązuje się pokrywać pobory pewnej części instruktorów, nauczycieli czy też fachowych urzędników odnośnych instytucji.

Wskutek wzrostu drożyzny i podwyższania poborów urzędniczych, kredyt preliminowany na ten cel w budżecie jest obecnie niewystarczający i celem wykonania nawet częściowo zredukowanych zobowiązań zaciągniętych przez Ministerstwo Rolnictwa wobec instytucji rolniczych, potrzebny jest do końca okresu bieżącego kredyt dodatkowy w wysokości 200 000 000 Mk.

MINISTER SKARBU:
fJastrzębski^f

Załącznik 22

[Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów o przyjęcie do wiadomości zarządzonego przez Ministra Skarbu otwarcia kredytu dodatkowego w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych dla Komitetu Reemigracyjnego w Poznaniu]

MINISTERSTWO SKARBU
L.2751/D.B./6.

WARSZAWA, DN. 25 września 1922 R.

Wniosek nagły na Radę Ministrów.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Przyjmuje się do wiadomości zarządzone przez Ministra Skarbu otwarcie kredytu dodatkowego w wysokości 100 000 000 Mk w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych Dz. 2 § 9, poz. 7, dla Komitetu Reemigracyjnego w Poznaniu, i upoważnia się Ministra Skarbu do asygnowania na powyższy cel dalszego kredytu w wysokości 50 000 000 Mk.

UZASADNIENIE.

Celem przygotowania i umożliwienia powrotu do kraju licznym rzeszom Polaków zamieszkałych w Niemczech, a pragnących na mocy przysługującego im prawa opcji powrócić do kraju, zawiązał się w Poznaniu Komitet Reemigracyjny, który ze względu na ogrom zakreślonej akcji uznał za potrzebne, aby społeczeństwo przyszło organom rządowym z pomocą w przekonaniu, że Rząd będzie popierał poczynanie Komitetu.

Z inicjatywy tego Komitetu powstało w grudniu u.r. Towarzystwo Kredytowe dla Reemigrantów w Poznaniu, jako spółdzielnia z ograniczoną odpowiedzialnością, które uważając zabezpieczenie dla powracających reemigrantów pomieszczeń za zagadnienie najważniejsze, uznało jako główny cel swego działania ułatwienie swym członkom nabycia i pobudowania sobie osad.

Towarzystwo to rozpoczęło budowę kolonii robotniczej koło Poznania, nie posiadając jednak odpowiednich funduszy, nie będzie w możności bez pomocy Skarbu Państwa prowadzić swej akcji dalej, a nawet ukończyć budowy już rozpoczętych domów.

Ze względu na nagłość sprawy Ministerstwo Skarbu przyznało już na powyższy cel dodatkowy kredyt w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych, Dział 2, § 9, poz. 7, w wysokości 100 000 000 Mk, obecnie zaś wnosi o przyjęcie powyższego zarządzenia do wiadomości oraz o upoważnienie do asygnowania dalszego kredytu w kwocie 50,000.000 Mk.

MINISTER SKARBU:
[Jastrzębski]

Załącznik 23

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przyznania Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dodatkowych kredytów na budowę publicznych szkół powszechnych

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 5 października 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU NA RADĘ MINISTRÓW

w sprawie przyznania Ministerstwu Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dodatkowych kredytów na budowę publicznych szkół powszechnych.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

W preliminarzu budżetowym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na rok 1922 przyznaje się następujące kredyty dodatkowe na budowę publicznych szkół powszechnych:

na zasiłki dla gmin ..... 300 000 000 mk
na pożyczki dla gmin ..... 150 000 000 mk

R a z e m ..... 450 000 000 mk

UZASADNIENIE

W praliminarzu budżetowym Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego na rok 1922 przewidziane były na cel powyższy następujące kredyty:

na zasiłki dla gmin .....1 450 000 000 mk
na pożyczki dla gmin ..... 500 000 000 mk

Razem ..... 1 950 000 000 mk

Ponieważ art. 10 ustawy z dnia 17 lutego rb. o budowie publicznych szkół powszechnych (Dz.Ust. No 18, poz. 144) przewiduje obowiązek Skarbu Państwa do udzielenia gminom zasiłków w wysokości 50% kosztów budowy oraz ewentualne udzielanie pożyczek na pokrycie pozostałych kosztów budowy, przeto staje się koniecznym, wobec zmiany warunków ekonomicznych, przyznanie odpowiednich kredytów dodatkowych.

MINISTER SKARBU
Jastrzębski^f

Załącznik 24

Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie dodatkowego kredytu na utrzymanie obozów dla internowanych

WNIOSEK

Ministra Spraw Wewnętrznych
w sprawie dodatkowego kredytu
na utrzymanie Obozów dla Internowanych³⁸⁹.

M o t y w y:

Stosownie do uchwały Rady Ministrów z dnia 29 września 1921 r. obozy dla internowanych zostały przekazane Ministerstwu Spraw Wewnętrznych z dniem 1 kwietnia 1922 r. Ponieważ wymienione obozy były i są zaopatrywane w artykuły pierwszej potrzeby przez Urząd Emigracyjny, podległy Ministerstwu Pracy i Opieki Społecznej, przyznany kredyt na utrzymanie obozów na rok bieżący w sumie:

1 300 000 000 mp.

został zarachowany na dział 5-b, § 12 budżetu wymienionego Ministerstwa.

Wskutek stale wzrastającej drożyzny kredyt ten okazał się niedostateczny, wobec tego Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w dniu 1 września rb. obliczyło i przedstawiło Ministerstwu Skarbu preliminarz wydatków na utrzymanie obozów dla internowanych w czasie od 1 lipca do 31 grudnia 1922 roku. Wniosek ten

---

³⁸⁹ W załączeniu: Preliminarz budżetowy obozów dla internowanych za okres od 1 lipca do 31 grudnia 1922 r., którego nie publikuje się.

został uzgodniony w Ministerstwie Skarbu na konferencji w dniu 5-go września rb. w łącznej wysokości marek:

2 064 991 883

według załączonego zestawienia, a po potrąceniu pozostałości kredytowej w dniu 1 lipca 1922 roku w kwocie:

708 325 515 marek

ustalono dodatkowy kredyt na potrzeby obozów dla internowanych do końca 1922 roku w wysokości:

1 356 666 368 marek

wobec tego

RADA MINISTRÓW

uchwalić r a c z y

Na utrzymanie obozów dla internowanych w drugiej połowie 1922 r., tj. w czasie od 1 lipca do 31 grudnia, przyznaje się dodatkowy kredyt w sumie:

1 356 666 368 Mp.

(słowami: jeden miliard trzysta pięćdziesiąt sześć milionów sześćset sześćdziesiąt sześć tysięcy trzysta sześćdziesiąt osiem marek polskich).

Minister

/-/ Ant. Kamiński w.r.

Załącznik [25a]

Motywy [rozporządzenia Rady Ministrów o obowiązku właścicieli, zarządców i dozorców domów przeciwdziałania tajnemu gorzelnictwu]

MOTYWY

Mimo surowych kar wprowadzonych ustawą o zwalczaniu lichwy wojennej (ciężkie więzienie do lat 15 i grzywna do 2 milionów mk, ewentualnie także konfiskata całego majątku – art.art. 26 i 38 tej ustawy) i mimo wprowadzonego tą ustawą postępowania na pół doraźnego, tajne gorzelnictwo nadal istnieje, wyrządzając zdrowiu ludności i Skarbowi Państwa coraz większe szkody. Przyczyna złego tkwi w znacznej mierze w tym, że właściciele, zarządcy i dozorczy domów i zabudowań, w których urządza się potajemne gorzelnie, bądź nie zwracają na to należytej uwagi, bądź też nawet z całą świadomością to tolerują, licząc najwidoczniej na to, że nie zdoła im się udowodnić, iż o potajmnym pędzeniu wódki w ich domu mieli wiadomość. Rozporządzenie powyższe ma właśnie na celu zmuszenie wymienionych osób do zwrócenia uwagi, by w należących doń lokalach potajmnego wyrobu wódki nie uprawiano i donoszono władzom o swych podejrzeniach.

MINISTER SKARBU

Uzasadnienie [ustawy zmieniającej ustawę wprowadzającą austriacki kodeks handlowy]

Uzasadnienie

Ustawa austriacka z dnia 17 grudnia 1862 Dz.P.P. z 1883 r. Nr 1, wprowadzająca kodeks handlowy, obowiązująca dotychczas na obszarze b. dzielnicy austriackiej, postanawia w § 7, że przepisom kodeksu handlowego o firmach, księgach handlowych i prokurze podlegają kupcy opłacający pewne minimum „państwowego podatku zarobkowego”.

Ustanowione tam minimum podatku (120 k, 80 k i 50 k, tj. 84 mk, 56 mk i 35 mk – według liczby ludności) od dłuższego już czasu wskutek zmiany stosunków walutowych nie odpowiada intencjom ustawodawcy. Dosłowne stosowanie odnośnego przepisu doprowadziłoby do tego, że wspomnianym wyżej przepisom kodeksu handlowego podlegaliby w ogóle wszyscy kupcy, podczas gdy ustawodawcy chodziło oczywiście o to, by przepisy te miały zastosowanie tylko do kupców posiadających przedsiębiorstwa większe.

Z dniem 1 stycznia 1922 r. zaszła w przedmiocie niniejszym dalsza zmiana w innym kierunku: art. 1 i 29 punkt 1 ustawy z dnia 17/12 1922 r. Dz.U. Nr 2 poz. 7 z 1922 r. uchylły działy 1 i 2 austriackiej ustawy o bezpośrednich podatkach osobistych i „podatek zarobkowy” zastąpiły podatkiem „przemysłowym”. Ten stan rzeczy mógłby dać powód do wykładni, że począwszy od 1 stycznia br. właściwie żaden kupiec nie jest obowiązany do stosowania się do wspomnianych na wstępie przepisów kodeksu handlowego, gdyż od tego dnia żaden nie jest obowiązany do opłacania podatku „zarobkowego”.

Projekt niniejszy ma na celu usunąć powyższe wadliwości, a czyni to poprzez uzgodnienie powołanego § 7 z odpowiednią normą obowiązującą już w b. dzielnicy rosyjskiej, a opartą na podatku „przemysłowym”, mianowicie z rozporządzeniem ministerialnym z dn. 22 kwietnia 1919 r. Dz.Pr. Nr 37 poz. 278, wydanym na podstawie art. 1 dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. o rejestrze handlowym (Dz.Pr. Nr 14 poz. 164).

Zmiana § 9 austriackiej ustawy wprowadzającej kodeks handlowy uzasadnia się ścisłym związkiem, jaki zachodzi między tym przepisem a omówionym poprzednio § 7.

Projektowane zaś brzmienie ustępu 1 § 12 uzgadnia wysokość kar pieniężnych za niezachowanie przepisów o „zgłoszeniach lub za używanie firmy niewłaściwej z wysokością kary przewidzianej za podobne wykroczenia w b. dzielnicy rosyjskiej w art. 6 dekretu z dnia 7 lutego 1919 r. o rejestrze handlowym (Dz.Pr. Nr 14 poz. 164) i w art. 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1921 r. zmieniającej przepisy tymczasowe o kosztach sądowych (Dz.U. Nr 106, poz. 770).

Art. 3 wzorowany jest na art. II austr. ces. rozp. z dn. 11 lipca 1898 Dz.Pr.P. Nr 124.

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie ratyfikacji podpisanej w Warszawie 23-go września 1922 r. umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką w przedmiocie wzajemnego dopuszczenia lekarzy i położnych do wykonywania praktyki

MINISTERSTWO
SPRAW
ZAGRANICZNYCH

WARSZAWA
DN. 30 września 1922 R.
N° D.VI.2020/22.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w sprawie ratyfikacji podpisanej w Warszawie dnia 23-go września 1922 roku umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką w przedmiocie wzajemnego dopuszczania lekarzy i położnych do wykonywania praktyki³⁹⁰.

Rada Ministrów uchwała:

U S T A W A

z dnia .... 1922 roku
o ratyfikacji podpisanej w Warszawie dnia 23-go września 1922 roku umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką w przedmiocie wzajemnego dopuszczania lekarzy i położnych do wykonywania praktyki³⁹¹.

---

³⁹⁰ W załączeniu tekst Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką w przedmiocie wzajemnego dopuszczania lekarzy i położnych do wykonywania praktyki w języku polskim, którego nie publikuje się.

³⁹¹ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 30 lipca 1925 r. o ratyfikacji podpisanej w Warszawie dnia 23 września 1922 r. umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką w przedmiocie wzajemnego dopuszczania lekarzy i położnych do wykonywania praktyki, Dz.U. RP 1925, nr 88, poz. 612.

Uzasadnienie

Umowa polsko-czechosłowacka, podpisana w Warszawie dn. 23-go września 1922 r., reguluje wzajemne pomiędzy Stronami stosunki w dziedzinie zdrowotności publicznej, a zwłaszcza ma na celu niesienie wzajemnej pomocy lekarskiej i akuszerijnej ludności w miejscowościach kąpielowych oraz strefy pogranicznej obu krajów, częstokroć upośledzonej pod tym względem.

Art. 1–4 stanowią o warunkach, którym lekarze jednej ze Stron układających się winni uczynić zadość celem uzyskania prawa praktyki w miejscowościach kąpielowych drugiej.

Art. 5–6 mówią o takichże warunkach dla wykonywania praktyki w strefie pogranicznej.

Art. 7–10 stanowią o stosowaniu recept, zakazie osiadania na stałe lekarzom i położnym jednej ze Stron na terytorium drugiej dla uzyskania prawa praktyki, o uprawnieniu do tej praktyki lekarzy – obywateli jednej ze Stron, którzy zamieszkiwali i praktykowali na obecnym terytorium Strony drugiej już przed 1/XI–1918 r.

Art. 11 stanowi, że umowa może być wypowiedziana każdej chwili pod warunkiem, że zachowa moc obowiązującą jeszcze w ciągu 6 miesięcy po wypowiedzeniu.

Wobec powyższego, proszę o przyjęcie wspomnianego wyżej wniosku.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH

^fG. Narutowicz^f

Załącznik 32

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Sanitarnej pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką, podpisanej w Warszawie dn. 23-go września 1922 roku

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

WARSZAWA
DN. 30 września 1922 R.
N° D.VI.2027/22.

WNIOSEK
Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Sanitarnej

pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką, podpisanej w Warszawie dn. 23-go września 1922 roku³⁹².

Rada Ministrów uchwała:

U S T A W A
z dnia .... 1922 roku
w przedmiocie ratyfikacji Konwencji Sanitarnej
pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką
Czeskosłowacką, podpisanej w Warszawie dn. 23-go
września 1922 r.³⁹³
U z a s a d n i e n i e.

Konwencja sanitarna Polski z Czechosłowacją, podpisana dn. 23-go września rb., oparta jest na zasadach Międzynarodowej Konwencji Paryskiej z dn. 17/I–1912 r., uzupełnionych uchwałami Międzynarodowej Konferencji Sanitarnej w Warszawie 1922 r. i posiada doniosłe znaczenie dla obu układających się Stron, zawiera bowiem szereg postanowień mających na celu utrzymanie i zabezpieczenie zadowalającego stanu zdrowia publicznego na terytoriach obu układających się krajów przez stosowanie odpowiednich zarządzeń na wypadek pojawienia się na tych terytoriach chorób zakaźnych (Art. 1–7).

Art. 8–19 zawierają postanowienia o zarządzeniach względem terytorium zakażonego.

Art. 20–23 stanowią o środkach dla utrzymania zadowalającego stanu sanitarnego w pociągach, dążących do granicy oraz na dworcach i liniach kolejowych granicznych. Przepisy Konwencji mają zastosowanie względem podróżnych, bagaży i towarów, przybywających od jednej Strony na terytorium drugiej lądem, wodą lub powietrzem.

Art. 24–26 mówią o urządzeniu pogranicznych punktów dozoru sanitarnego, zaś art. 27–31 o zarządzeniach sanitarnych w miejscowościach pogranicznych w razie pojawienia się w nich lub szerzenia chorób zakaźnych.

Konwencja może być wypowiedziana w każdej chwili, obowiązuje jednak w ciągu roku po jej wypowiedzeniu.

Wobec powyższego, proszę o przyjęcie wyżej wymienionego wniosku.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
fG. Narutowicz^f

---

³⁹² W załączeniu tekst Konwencji sanitarnej pomiędzy Rzeczpospolitą Polską a Republiką Czeskosłowacką, podpisanej w Warszawie dn. 23-go września 1922 roku w języku polskim, której nie publikuje się.

³⁹³ Nie publikuje się.

Sprawozdanie ogólne z likwidacji akcji plebiscytowej na terenach Warmii, Mazurów, Ks. Cieszyńskiego, Spisza i Orawy oraz Górnego Śląska

PREZES
RZĄDOWEJ KOMISJI LIKWIDACYJNEJ   Warszawa, dnia ⁹ października 1922 r.
DLA SPRAW PLEBISCYTOWYCH

L:

SPRAWOZDANIE OGÓLNE

z likwidacji akcji plebiscytowej
na terenach Warmii, Mazurów,
Ks. Cieszyńskiego, Spisza i Orawy
oraz Górnego Śląska.

W myśl uchwał aliantów wyznaczono w Polsce przeprowadzenie pięciu plebiscytów, a mianowicie na terenach:

- 1) Mazury,
- 2) Warmia i powiaty nadwiślańskie,
- 3) Spisz i Orawa,
- 4) Śląsk Cieszyński,
- 5) Górny Śląsk.

Akcja Rządu i społeczeństwa polskiego rozpoczęła się w 2 połowie roku 1919. Pomoc Rządu była wszechstronna.

Poza akcją ściśle dyplomatyczną Rząd zwrócił baczną uwagę na stronę materialną i to w różnych kierunkach.

W łonie Rady Ministrów utworzył się specjalny Komitet plebiscytowy³⁹⁴, w skład którego wchodził najbardziej zainteresowani Panowie Ministrowie z każdorazowym Panem Prezydentem Ministrów na czele.

Technicznie skupiały się agendy w Prezydium Rady Ministrów.

Dział ten był oddany pod szczególną opiekę ówczesnemu Podsekretarzowi Stanu, obecnemu posłowi w Londynie, P. Dr. Wróblewskiemu.

Działalność Rządu na zewnątrz musiała być okrytą tajemnicą, aby nie wywoływać protestów przeciwników plebiscytowych u aliantów.

Formalnie i faktycznie na poszczególnych terenach działały specjalne obywatelskie Komitety plebiscytowe (względnie Komisariat plebiscytowy na Górnym Śląsku). Powołano je do życia przez miejscowe organizacje społeczne.

---

³⁹⁴ Decyzję o przeprowadzeniu plebiscytu na spornym Śląsku Cieszyńskim podjęła Rada Najwyższa Konferencji Pokojowej już 11 września 1919 r., ale następnie (latem 1920 r.) mocarstwa sprzymierzone wycofały się z tej koncepcji.

Komitety te miały wielką swobodę w przeprowadzaniu samej organizacji na miejscu, jak również plebiscytu.

Nawet w wypadkach rzekomego narzucania pewnych osób przez Rząd, następowało to na wyraźne życzenie organizacji polskich miejscowych lub znajdujących najlepiej poszczególne tereny.

Jednym słowem miały Komitety plebiscytowe, względnie Komisariat plebiscytowy w Bytomiu wielką swobodę działania i dobierania sobie ludzi pracy.

Pod tym względem trzymał się Rząd zawsze z daleka, aby się nie spotkać z zarzutem hamowania pracy na terenach plebiscytowych przez narzucanie ludzi.

Nie zawsze to jednak wychodziło na dobre, zwłaszcza przy różnorodnych warunkach działania na terenach plebiscytowych.

Każdy teren plebiscytowy, nawet Warmia i Mazury, wymagały innego działania (tu katolicy, tam protestanci itp.).

Na czele komitetów plebiscytowych, względnie Komisariatu plebiscytowego stali:

1) w Ks. Cieszyńskim: poseł Dr Ryszard Kunicki,

2) na Spiszu i Orawie: profesor Dr Walerian Goetel z Akademii górniczej w Krakowie,

3) na Warmii: Bruno Gabrylewicz, później K. Donimirski, a w końcu Ks. poseł Ludwiczak,

4) na Mazurach: Ks. Superintendent Dr Juliusz Bursche z Warszawy, a później redaktor Dr Antoni Beaupré z Krakowa,

5) na Górnym Śląsku: poseł Wojciech Korfanty.

Rząd jako całość spełniał na wyścigi żądania Komitetów i to w najcięższych warunkach finansowych i aprowizacyjnych.

Chodziło o to, aby ponieść wszelkie możliwe ofiary bez narażania się na zarzut, że Rząd sprawy plebiscytowe lekceważy.

Szczególną troską otoczone było dostarczanie subwencji i środków żywności na tereny.

Ministerstwo Skarbu zawsze natychmiast szło z pomocą pieniężną. Dochodziło do tego, że w ciągu jednego dnia od żądania subwencji Komitety były w ich posiadaniu.

Podobną troską otaczało Komitety plebiscytowe Ministerstwo Aproprowizacji.

Pod względem pomocy Komitetom plebiscytowym robił Rząd wszystko, co tylko mógł, i to jak najspieszniej. Jakikolwiek bądź zarzuty w stronę Rządu odnośnie do plebiscytów muszą być z góry odparte jako nieuzasadnione.

Pieniądzy miały Komitety dostateczną ilość, tak samo i żywności.

Ogromną pomoc oddało akcji plebiscytowej samo społeczeństwo.

Dzięki niestrudzonej wprost pracy prasy i różnych lokalnych komitetów na terenie Polski, społeczeństwo sypnęło szczerze groszem, co doszło do zenitu w czasie akcji plebiscytowej na Górnym Śląsku.

Niestety różne Komitety lokalne zbierające pieniądze za dobrze gospodarowały oszczędzając, a nie przeznaczając w terminie funduszków na właściwe cele. Przetrzywały one dziesiątki milionów poza czas plebiscytowy, wykazując je później jako swój dochód. To się miało z celem ofiarodawców, a obciążało Rząd nowymi wydatkami na plebiscyt.

Stan pracy na terenach był gorączkowy, denerwujący. Wymagał on szybkiej decyzji i energii.

Jak każda agitacja, tak samo akcja plebiscytowa wytworzyła specjalne podłoże, do czego się przyczyniły w dużym stopniu stosunki powojenne.

Ludzie działający na terenach, a zwłaszcza na Warmii i Mazurach, łatwo się zniechęcali, do czego się przyczyniało niebezpieczeństwo utraty życia z powodu bojówek niemieckich. Powodowało to niepożądane zmiany na kierowniczych stanowiskach Komitetów plebiscytowych.

Konieczna czasem w tym względzie ingerencja Rządu spotykała się często z pewnym rozżaleniem Komitetów, które żądały pełnego zaufania ze strony Rządu.

To również było powodem, że Rząd szanował jak najbardziej autonomię Komitetów. Rząd nie narzucał stałych kontrolerów Komitetom na miejscu.

Rząd żądał natomiast od Komitetów plebiscytowych stałego przesyłania sprawozdań finansowych i ogólnych, które stanowiły podstawę do dalszego udzielania subwencji, środków aprowizacyjnych, interwencji itp.

Rząd starał się ciągle stykać z Komitetami plebiscytowymi i z prasą, i w tym celu urządzał periodyczne konferencje.

Aby przyspieszyć załatwienie spraw, ustawiono w Prezydium Rady Ministrów oraz w Cieszynie i w Nowym Targu aparaty telefoniczne Hughesa. Z Górnym Śląskiem porozumiewano się z Warszawy aparatem w Sosnowcu.

Jak wiadomo, plebiscyt na Warmii i Mazurach odbył się najwcześniej. Później nastąpiła decyzja aliantów co do Cieszyna oraz Spisza i Orawy.

Ostatnio odbył się plebiscyt na Górnym Śląsku.

Fundusze, jakie dawano Komitetom plebiscytowym, były przekazywane w różnej walucie: w austriackich koronach, markach polskich, markach niemieckich i koronach czeskich.

Komitety plebiscytowe otrzymały od Rządu ogółem:

marek polskich	71 608 247,15
marek niemieckich	173 776 600,-
koron czeskich	2 279 410,-

Poszczególne Komitety otrzymały:

a) Spisko-Orawski w Nowym Targu

marek polskich	33 622 000,-
----------------	--------------

b) Śląsko-Cieszyński w Cieszynie

marek polskich	14 535 477,15
koron czeskich	2 279 410,-

c) <u>Mazurski w Olsztynie</u>	
marek polskich	6 593 300,-
marek niemieckich	14 972 600,-
d) <u>Warmiński w Kwidzynie</u>	
marek polskich	1 000 000,-
marek niemieckich	22 030 000,-
e) <u>Górnośląski w Bytomiu</u>	
marek polskich	15 857 500,-
marek niemieckich	136 774 000,-

To jednak nie daje całokształtu udzielonej pomocy ze strony Rządu na cele plebiscytowe.

Kosztowało to Rząd bardzo wiele w związku z akcją plebiscytową na poszczególnych terenach, utrzymanie komisji alianckich, utrzymanie wojsk alianckich, tajnych organizacji wojskowych, poszczególnych delegacji działających w interesie plebiscytów na terenie itp.

Wydatki te wynoszą na cele:

I. Instytucje plebiscytowe na Śląsku Cieszyńskim

a) <u>Główny Komitet Ofiar Wojny w Cieszynie</u>	
marek polskich	11 525 000,- i
koron czeskich	1 000 000,-
b) <u>Okręgowa Ekspozytura Sekcji Opieki Ministerstwa Spraw Wojskowych w Cieszynie</u>	
marek polskich	700 000,-
c) <u>Zarząd Naczelny Polskiego Związku Szkolnego na Morawach w Morawskiej Ostrawie</u>	
koron czeskich	1 218 000,-
d) <u>Inspektorat Węglowy w Cieszynie</u>	
marek polskich	3 500 000,-
e) <u>Starostwo w Białej</u>	
marek polskich	2 170 000,-
f) <u>Komitet potanienia artykułów pierwszej potrzeby w Cieszynie</u>	
marek polskich	88 500 000,-
g) <u>Przedstawiciel Rządu Polskiego przy Komisji Koalicyjnej w Cieszynie</u>	
marek polskich	8 300 000,-

II Na cele instytucji plebiscytowych na Śląsku Górnym

a) <u>Czerwony Krzyż</u>	
marek niemieckich	3 700 000,-
z funduszy Ministerstwa Skarbu i	
marek niemieckich	89 335 000,- i
marek polskich	534 575 000,-
z funduszy Ministerstwa Apropowizacji.	

b) <u>Związek byłych powstańców</u>	
marek niemieckich	1 835 000,-
c) <u>Delegat Borowy na likwidację powstania</u>	
marek polskich	100 000 000,-
marek niemieckich	38 000 000,-
d) <u>Ministerstwo Spraw Wojskowych na akcję plebiscytową</u>	
marek polskich	16 231 000,- i
marek niemieckich	18 000 000,-
e) <u>Komisja Koalicyjna Plebiscytowa na Górnym Śląsku</u>	
marek niemieckich	33 893 000,- i
dolarów amerykańskich	4 300 000,-
f) <u>Komisja Koalicyjna Plebiscytowa na Śląsku Cieszyńskim</u>	
marek polskich	10 000 000,-
- wypłacono do dyspozycji p. hr. Manville. Kosztów utrzymania wojsk koalicyjnych i Komisji Ministerstwo Skarbu nie podało.

Razem instytucje plebiscytowe kosztowały:

A) <u>Na Śląsku Cieszyńskim</u>	
marek polskich	114 695 000,- i
koron czeskich	2 218 000,-
B) <u>Na Śląsku Górnym</u>	
marek polskich	650 806 000,- i
marek niemieckich	150 870 000,-
C) <u>Zaś Komisje Koalicyjne</u>	
marek polskich	10 000 000,-
marek niemieckich	33 893 000,- i
dolarów amerykańskich	4 300 000,-.

U w a g a : Kosztów utrzymania Komisji Koalicyjnej na Warmii i Mazurach Ministerstwo Skarbu nie podało.

We wrześniu 1920 roku powołano do zlikwidowania spraw plebiscytowych specjalną Komisję ministerialną przy Ministerstwie Skarbu z p. Janem Żarnowskim obecnym Prezesem Najwyższej Izby Kontroli Państwa na czele.

Po kilku tygodniach Rząd na wniosek Ministerstwa Skarbu obdarzył mnie tą wysoką godnością po powołaniu Pana Żarnowskiego na stanowisko Prezesa Komisji Oszczędnościowej.

Komisja postawiła sobie za zadanie zabezpieczenie w pierwszym rządzie mienia pozostałego po byłych Komitetach plebiscytowych i po b. Komisariacie plebiscytowym na Górnym Śląsku oraz zbadanie ksiąg i w ogóle całej gospodarki plebiscytowej. Niesłychaną trudność przedstawiało wyszukanie odpowiednich, sumiennych, wiarygodnych, a w szczególności czystych osób.

W zasadzie angażowano celowo tylko tych urzędników państwowych, którzy z plebiscytową akcją nie mieli dotąd nic wspólnego.

Korespondencja w tym względzie przeciągnęła się zbyt długo, bo Władze rządowe niechętnie godziły się na przydzielenie urzędników fachowych, to jest skarbowych, z małymi wyjątkami do prac likwidacyjnych. Sami zaś angażowani urzędnicy przeważnie nie mieli ochoty zajmowania się likwidacją plebiscytową.

Władze poznańskie rządowe np. odpowiedziały wprost, że z osób upatrzonych do likwidacji nikt nie chce w niej brać udziału. Chodziło tu o likwidację plebiscytu na Warmii i Mazurach. To miało wiele powodów natury ogólnej. W Bytomiu urzędowano podczas stałej strzelaniny orgeszowców³⁹⁵.

Nic też dziwnego, że ludzie się bali wyjeżdżać na teren północny oraz Górny Śląsk z uwagi na bojówki niemieckie.

Mimo wszelkich przeszkód po usilnych zabiegach pozyskano do pracy likwidacyjnej na terenach w charakterze Komisarzy następujące osoby:

dla Ks. Cieszyńskiego

p. st. radcę Skarbu Edwarda Patryna oraz ksiązkowego p. Władysława Szczęsnego Bratkowskiego,

dla Spisza i Orawy

p. st. radcę Dr. Jakóba Chomicza

p. st. radcę Niedzielskiego

dla Warmii i Mazur

p. konsula Gustawa Olechowskiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych,

p. radcę ministerialnego Karola Rykałę oraz p. inspektora Wiktora Dobrowolskiego z Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej,

dla Górnego Śląska

st. radcę E. Patryna

st. radcę Müllera.

To byli współpracownicy na terenach plebiscytowych w czasie likwidacji. [...] ³⁹⁶ z pewnymi zmianami pracowała Komisja, z wyjątkiem chwilowej pomocy akademików w ostatnim czasie przy sporządzaniu ogólnego sprawozdania ³⁹⁷.

Jak wymieniono, obejmowała likwidacja zabezpieczenie ruchomości i nieruchomości poplebiscytowych, ściągnięcie gotówki z banków oraz od innych dłużników, jak również badanie ksiąg i gospodarki byłych Komitetów plebiscytowych.

Każdy teren miał zupełnie inne warunki pracy oraz sposób jej prowadzenia.

Cieszyn, Spisz i Orawa przykładały wielką wagę do aprowizacji i zabezpieczenia środków lokomocyjnych.

Górny Śląsk traktował sprawy dosyć równomiernie. Zakupił on cztery realności na cele plebiscytowe.

---

³⁹⁵ Orgeszowcy – członkowie bojówki Organisation Escherich (od nazwiska założyciela, Geoga Eschericha).

³⁹⁶ W tomie 20 Protokołów posiedzeń Rady Ministrów załącznik 33 jest niekompletny. Brakuje dwóch stron (11 i 12).

³⁹⁷ Brak początku zdania.

Zaś Warmia i Mazury zakupiły dwadzieścia nieruchomości.

Dużą pozycję stanowiły wydatki na urządzenie drukarni oraz zakupno papieru. Likwidacja posuwała się więc różnym trybem stosownie do terenu.

Największą trudnością było to, że wielu członków byłych Komitetów plebiscytowych oraz współpracowników po plebiscycie względnie decyzji aliantów wyjechało z terenu plebiscytowego. Dotarcie do nich było często niemożliwe.

Zinventaryzowanie nieruchomości nastroczało mnóstwo kłopotów.

Trzeba wprost jeździć po terenach i wyszukiwać po różnych miejscowościach poplebiscytowe przedmioty. To wymagało wiele czasu i trudu, zwłaszcza gdy się miało do czynienia na obcych Ziemiach.

Niezwykle uciążliwym było zbadanie stanu realności na miejscu.

Tak samo wydobywanie różnych kwot złożonych w bankach było niełatwym wobec tego, że je składano często na nazwiska osób nieprzebywających w ogóle lub rzadko na terenach plebiscytowych.

To wymagało osobistego badania sprawy w bankach.

Bardzo trudne do rozwikłania były i są sprawy domów poplebiscytowych na obcych terenach.

Domy te były kupione za pieniądze rządowe na podstawie nazwiska miejscowych, w danym wypadku niemieckich obywateli.

Chcąc je sprzedać lub oddać w opiekę jakiejś polskiej instytucji, trzeba było nieraz długich pertraktacji ze sfingowanymi właścicielami, aby się zgodzili na tak zwane przewłaszczenie. Pod firmą Rządu Polskiego nie można było bowiem nabyć realności na terenie Niemiec.

Rozmiar zakupu domów na północnym terenie wskazuje, że zbyt wielką kładły Komitety plebiscytowe wagę na materialną stronę akcji, zaniedbując stronę agitacyjną.

Komisja troszczyła się o to, aby przy pomocy nieruchomości i ruchomości względnie fuduszy uzyskanych na terenach nam nieprzyjaznych stworzyć w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Zagranicznych placówki polskie. Np. oddano domy w Kwidzynie, Olsztynie oraz Bytomiu na cele konsulatów polskich.

Na moją osobistą interwencję w Berlinie zgodził się były minister Dr Simons oraz niemiecki urząd wywozu na to, aby ruchomości poplebiscytowe wywieźć z terenu północnego bez cła.

Zawieziono do Warszawy kilkadziesiąt wagonów różnych ruchomości:

samochody,

maszyny do pisania,

maszyny drukarskie,

papier drukarski itp.

Papier oddano na potrzeby Rządu.

Inne przedmioty z północnego terenu sprzedano po oszacowaniu w Warszawie z małymi wyjątkami w drodze licytacji publicznej.

Tak samo postąpiono z samochodami z Cieszyna i z Nowego Targu.

Przeważną część samochodów z tych terenów zabrało Ministerstwo Spraw Wojskowych na cele swoje w czasie najazdu bolszewickiego, względnie oddano je na cele plebiscytowe Komisariatowi plebiscytowemu w Bytomiu.

Oddano również Rządowi 23 konie z terenu spisko-orawskiego, które przeszły do rąk Władz centralnych.

Zapasy żywności, jak mąka i cukier, słonina itp., w Nowym Targu pozostałe po Komitecie Spisko-Orawskim, oddano Generalnemu Delegatowi Rządu p. Dr. Gałęckiemu na cele szpitalnictwa itp.

Kosztowne maszyny drukarskie wraz z linotypami oraz papier drukarski i kancelaryjny z Górnego Śląska oddano Rządowi, samochody sprzedano w drodze publicznej licytacji.

Również zaspokoiono z zapasów poplebiscytowych w całej pełni potrzeby Województwa Śląskiego.

Zasadą Komisji było, aby przy pomocy wydobytych z terenów plebiscytowych zaspokoić w pierwszym rzędzie potrzeby Władz państwowych.

Przedmioty przywożone były nieraz wprost w opłakanym stanie, bo nie wszystkie Komitety starały się o porządek. Tłumaczy się to także ogólną atmosferą plebiscytu i zasobem pieniądza na terenach plebiscytowych.

W czasie likwidacji trzeba było pokrywać mnóstwo nieodzownych wydatków.

Osoby, które coś miały do czynienia z plebiscytem, występowały z przeróżnymi pretensjami.

Pretensji tych po największej części nie można było sprawdzić.

Na północy zwalano winę, np. gdy chodziło o skradzione rzekomo rzeczy, na bolszewików, a na Śląsku na Czechów lub Stosstruplerów.

Wielką trudność w likwidacji przedstawiało to, że działacze plebiscytowi i polskie miejscowe społeczeństwo ciągle stali na tym stanowisku, że co weszło na teren plebiscytowy lub nabyto na cele plebiscytowe, to powinno być po plebiscycie tam na miejscu pozostać bezwarunkowo.

Pieniądze uzyskiwane z likwidacji plebiscytowej wpłacono do Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej w Warszawie na rachunek Komisji Nr 5625, które co pewien czas przekazywano Ministerstwu Skarbu.

Dotąd przekazano Ministerstwu Skarbu z uzyskanych z terenów plebiscytowych kwot przeszło 200 000 000 Mk pol. (dwieście milionów mkp).

Cyfra ta się podwyższy o jakie kilkanaście milionów, gdyż jeszcze obecnie należności wypłacają dłużnicy.

Atmosfera dla Komisji likwidacyjnej nie była przychylna w czasie jej pracy.

Komisja, a w szczególności ja, byłem narażony na różne ataki ze strony Sejmu, Władz rządowych, prasy oraz byłych Komitetów plebiscytowych itp.

Przeważnie chodziło o to, że Komisja likwidacyjna zbyt ostro żąda rozrachowań z pobranych kwot, względnie że w dalszym ciągu nie wypłaca różnych pretensji oraz że wywoziła różne przedmioty z terenów plebiscytowych.

Szczegółowe sprawozdania z każdego terenu plebiscytowego wraz z odpowiednimi tablicami dające dokładny obraz terenowej pracy plebiscytowej oraz akcji likwidacyjnej, mam zaszczyt przedłożyć, a mianowicie co do

- 1) Komitetu plebiscytowego w Cieszynie,
- 2) Komitetu plebiscytowego spisko-orawskiego w Nowym Targu,
- 3) Komitetu plebiscytowego na Warmii,
- 4) Komitetu plebiscytowego na Mazurach,
- 5) Komisariatu plebiscytowego na Górnym Śląsku.

Sprawozdania zawierają dokładne wykazy, a w szczególności wykazy dłużników i spraw jeszcze wiszących, np. procesowych itp.

Dalsza praca likwidacyjna winna się ograniczyć do ściągnięcia długów oraz załatwienia wiszących spraw, co przy uporządkowanym materiale, jaki oddaje Komisja likwidacyjna, nie powinno natrafić na trudności. To może zająć jak najmniej pracy.

Wielkim utrudnieniem w prowadzeniu likwidacji było i jest samo postępowanie Władz rządowych, które z małymi wyjątkami nie szły na rękę Komisji Likwidacyjnej, natomiast naraziły Komisję na wiele trudności i strat materialnych, np. niedostawianie wagonów przez kolej, wyrzucanie z wagonów rzeczy plebiscytowych wartościowych bez zapytania się Komisji, gdzie one mają być złożone, nakładanie cel przez urzędy celne na rządowe przedmioty plebiscytowe, rozwijanie pak i rewidowanie rządowych aktów przez policję państwową oraz urzędy itp.

Mimo wszystko uzyskała Komisja Likwidacyjna dla Rządu z terenów plebiscytowych najmniej 800 000 000 mk pol. licząc nieruchomości, ruchomości i gotówkę.

Atmosfera plebiscytowa i powojenna przyczyniła się do tego, że nie wszystko na terenach było w porządku. W tych wypadkach postępowałem bezwzględnie.

Po zbadaniu spraw przekazywałem je w razie potrzeby sądom lub Generalnej Prokuraturii Państwa, np. wydanie sądowi p. posła Kantora przez Sejm itp.

Tego nie można jednak generalizować.

Niektóre organizacje plebiscytowe wywiązały się w zupełności ze swojego zadania.

Wiele musi być wytłumaczone gorączkową, nieraz chaotyczną pracą. Biura plebiscytowe przepełnione były pracownikami. Na Górnym Śląsku np. było zatrudnionych przeszło 4000 osób.

To uniemożliwiało nieraz najtęższym kierownikom Komitetów Plebiscytowych prowadzenie dokładnej kontroli. Musieli oni liczyć często na pomoc innych, co różne osoby mogły nieodpowiednio wyzyskać.

W tych wypadkach Komisja postępowała z pełnym zrozumieniem sytuacji.

Kończąc niniejsze sprawozdanie, przedstawiające tylko ogólny pogląd na akcję likwidacyjną, której dokładny obraz zawierają szczegółowe sprawozdania oddzielnie dla każdego terenu, mam zaszczyt prosić:

1) o przyjęcie do wiadomości niniejszego sprawozdania i przekazanie całego materiału likwidacyjnego do zbadania oraz do wykończenia wiszących jeszcze spraw po uporządkowaniu Najwyższej Izbie Kontroli Państwa.

Jan Dyląg
radca minist^f
PREZES
RZĄDOWEJ KOMISJI LIKWIDACYJNEJ
DO SPRAW PLEBISCYTOWYCH

Warszawa, dnia 9 października 1922 r.

Załącznik 34

[Pismo Prezydenta Ministrów Antoniego Ponikowskiego do Prezesa Najwyższej Izby Kontroli w sprawie kontroli wydatków na akcję plebiscytową na Górnym Śląsku]

PREZYDENT MINISTRÓW
Rzeczypospolitej Polskiej
Nr 13008

^cWarszawa, dn. 25/I 1922 r.^c

w sprawie kontroli wydatków
na akcję plebiscytową
na Górnym Śląsku.

Odpis

Do
Pana Prezesa Najwyższej Izby Kontroli
w miejscu

W odpowiedzi na pismo z dnia 9 stycznia Nr 123/22 zawiadamiam Pana Prezesa, że do Komisji mającej na celu kontrolę wydatków na akcję plebiscytową na Górnym Śląsku deleguję p.p. Jana Dyląga, radcę ministerialnego i Dra Kazimierza Warzyckiego, st. referenta w Prezydium Rady Ministrów. Delegatem Ministerstwa Skarbu będzie p. Stanisław Batorski, naczelnik wydziału w Ministerstwie Skarbu.

Co do zakresu działania, to proszę o powiadomienie po omówieniu tego tematu na pierwszym posiedzeniu Komisji.

PREZYDENT MINISTRÓW:
/-/ Ponikowski

[Pismo Ministra Spraw Wewnętrznych Antoniego Kamińskiego do Prezydium Rady Ministrów z prośbą o wyrażenie zgody na załączony wniosek Ministrów Spraw Zagranicznych oraz Pracy i Opieki Społecznej w sprawie wyznaczenia delegacji Rzeczypospolitej na IV Konferencję Ogólną Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie]

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW   Warszawa, dnia 9 października 1922 r.
    ^cL.18988^c

Z uwagi na nagłość sprawy proszę w tej drodze o wyrażenie zgody na załączony wniosek Panów Ministrów Spraw Zagranicznych i Pracy i Opieki Społecznej w sprawie wyznaczenia delegacji Rzeczypospolitej na IV konferencję ogólną Międzynarodowej Konferencji Pracy w Genewie.

ZA PREZYDENTA MINISTRÓW
    ^fAntoni Kamiński^f
MINISTER SPRAW WEWNĘTRZNYCH:

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH: ^fSosnkowski^f
MINISTER SKARBU: ^fw.z. Fajans^f
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI: ^fMakowski^f
MINISTER WYZNAŃ RELIGIJNYCH I OŚWIECENIA PUBLICZNEGO: ^fw.z.
    T. Łopuszański^f
Za MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH: ^{fg}...^{gf}
KIEROWNIK MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU: ^fHenryk Strasburger^f
Za MINISTRA KOLEI ŻELAZNYCH: ^fJ. Eberhardt^f
KIEROWNIK MINISTERSTWA POCZT I TELEGRAFÓW: ^fMoszczyński^f
MINISTER ROBÓT PUBLICZNYCH: ^fŁopuszański^f
MINISTER ZDROWIA: ^fChodźko^f

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH   Warszawa, dn. 6/X 1922 r.
    N^o A.I.7694/22.

Wniosek Ministerstwa Spraw
Zagranicznych w porozumieniu
z Ministrem Pracy i Opieki
Społecznej w przedmiocie wyznaczenia
delegatów polskich na IV Konferencję
Ogólną Międzynarodowej Konferencji
Pracy w Genewie.

Na zasadzie artykułu 389 Traktatu
Wersalskiego z dnia 28 czerwca 1919 r.

Rada Ministrów raczy uchwalić
następujący skład Delegacji Polskiej na IV Międzynarodową Konferencję
Pracy w Genewie:

1. Delegat Rządu – p. FRANCISZEK SOKAL, Delegat Rządu do Rady Administracyjnej Międzynarodowego Biura Pracy
2. Delegat Rządu – p. JÓZEF OKOŁOWICZ, Dyrektor Urzędu Emigracyjnego
3. Delegat wyznaczony w porozumieniu z organizacjami pracodawców – p. STANISŁAW OKOLSKI, dyrektor Związku Przemysłowców Metalowych, prof. Politechniki Warszawskiej
4. Doradca techniczny delegatów rządowych – p. ZBIGNIEW SKOKOWSKI, st. referent Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej
5. Doradca techniczny, delegat wyznaczony w porozumieniu z organizacjami pracodawców – p. MIECZYŚLAW JASTRZĘBOWSKI, kierownik Wydziału Pracy Centralnego ^azwiązku przemysłu, górnictwa, handlu i przemysłu^a

6. Wyznaczenie delegata, mianowanego w porozumieniu z organizacjami pracowników oraz ewentualnego doradcy technicznego tego delegata na zasadzie wniosku interesowanych Ministrów powierza się Panu Prezydentowi Ministrów.
Warszawa, dnia .... października 1922 r.

^cZa^c Minister^ac Spraw Zagranicznych
^fStanisław Kętrzyński^f
Dyrektor Departamentu
Dyplomatyczno-Politycznego
Minister Pracy i Opieki Społecznej
^fL. Darowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

PROTOKÓŁ
109-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 16 października 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów

Minister Spraw Wewnętrznych

Minister Spraw Zagranicznych

Za Ministra Spraw Wojskowych

Zastępca Szefa Sztabu Generalnego

Minister Skarbu

Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu

Minister Sprawiedliwości

Minister Wyznań Religijnych

i Oświecenia Publicznego

Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych

Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu

Minister Kolei Żelaznych

Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów

Minister Robót Publicznych

Minister Pracy i Opieki i Społecznej

Za Ministra Zdrowia Publicznego Podsekretarz Stanu

Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów

Radca Prezydium Rady Ministrów

Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego

dr Julian Nowak

inż. Antoni Kamieński

inż. Gabriel Narutowicz

generał brygady Józef Rybak

Zygmunt Jastrzębski

dr Wiktor Mikulecki

prof. Wacław Makowski

dr Kazimierz Kumaniecki

dr Józef Raczyński

Henryk Strasburger

inż. Ludwik Zagórny-Marynowski

Jan Moszczyński

Jan Łopuszański

Ludwik Darowski

dr Jerzy Bujalski

dr Władysław Studziński

dr Jerzy Buzek

Seweryn Ludkiewicz

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 11 października 1922 r.

2. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Najwyższego Trybunału Administracyjnego w sprawie pierwszego składu Najwyższego Trybunału Administracyjnego (załącznik 1).

Przyjmując do wiadomości, że zatrzymano dwa etaty prezesów dla przedstawicieli b. zaboru rosyjskiego, Rada Ministrów nie przychyliła się do wniosku Prezesa Najwyższego Trybunału Administracyjnego, by wcześniej zamianować sędziami Trybunału tych spośród kandydatów, którzy są już członkami Sądu Najwyższego, jako nie mającego uzasadnienia ustawowego.

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie naczelnika wydziału Ministerstwa Kolei Żelaznych Franciszka Moskwy sędzią Trybunału Rozjemczego w Gdańsku w IV stopniu służbowym (załącznik 2).

4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie Romana Knolla Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym II klasy w związku z powierzeniem mu stanowiska Chargé d'Affaires Rządu Rzeczypospolitej Polskiej przy Rządzie Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Rad z siedzibą w Moskwie z jednoczesnym odwołaniem d-ra Zygmunta Stefańskiego³⁹⁸ (załącznik 3).

5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie Tytusa Filipowicza Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym przy Rządzie Republiki Finlandzkiej (załącznik 4).

6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych o przeniesienie na emeryturę inż. Ignacego Wolickiego, dyrektora departamentu mechanicznego i zasobów w Ministerstwie Kolei Żelaznych (załącznik 5).

7. Uchwalono załączone wnioski Komisji weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie policzenia czasu pracy zawodowej do wysługi lat:

- a) nauczyciela seminarium w Tucholi Feliksa Kałwińskiego;
- b) pracownika kolei państwowych Józefa Czyżewskiego – (załączniki 6 i 7).

8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych i emerytów (załącznik 8) ze zmianą ustępu pierwszego punktu 1), któremu nadano treść:

„1) Począwszy od 1 listopada 1922 r., podwyższa się cywilnym funkcjonariuszom państwowym uposażenie przyznane uchwałą Rady Ministrów z 29 września br. na miesiąc październik br. o 15% uposażenia doliczonego według zasad przyjętych na październik br.”

W sprawach opłacania obecnie bardzo wysokich podatków dochodowych przez urzędników państwowych Minister Skarbu ma przedłożyć Radzie Ministrów wnioski w ciągu października.

Równocześnie należy zbadać, czy nie należałoby podnieść przyznanych ostatnią uchwałą Rady Ministrów pracownikom państwowym diet.

1. Uchwalono załączone rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej rozporządzenia Szefa Zarządu terenów przyfrontowych i etapowych z 4 listopada 1920 r. w sprawie rekwizycji podwód (załącznik 9).

2. Uchwalono załączone rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych o utworzeniu miasta Szczekociny w powiecie włoszczowskim (załącznik 10).

3. Uchwalono w zasadzie złożony przez Ministra Spraw Wewnętrznych projekt ustawy w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych. Redakcję należy uzgodnić z Ministerstwem Sprawiedliwości (załącznik 11).

---

³⁹⁸ Zygmunt Stefański pełnił tylko funkcję chargé d'affaires ad interim.

4. Uchwalono załączony^c hrozporządzenie^h cwniosek^c Ministra Spraw Wewnętrznych w przedmiocie odroczenia terminu zwolnienia szeregowych baonów celnych (załącznik 12).

Paragrafowi 1 nadano osnowę: „Odracza się termin zwolnienia szeregowych wojska stałego, pełniących służbę

- a) w formacjach wojskowych dyslokujących na obszarze OK VI Lwów i OK X Przemyśl;
- b) w baonach celnych: dla szeregowych rocznika poborowego 1900 r. do dnia
ad a) 31 XII 1922 r.
ad b) 1 VII 1923 r.”

5. Uchwalono wniesione przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 19 maja 1920 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty grodzieński, wołkowyski i na gminy białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego (załącznik 13).

6. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu:

- a) o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres bieżący (dział 3 rozdz. 1 § 1 poz. 1) kredytu dodatkowego w kwocie 3 695 000 000,- marek na pokrycie wydatku skutecznego z tytułu należności za parowozy zakupione w Ameryce (załącznik 14),
- b) o upoważnienie Ministra Skarbu do asygnowania w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych dział 3 następujących kredytów dodatkowych:
§ 9 poz. 2 Odbudowa szkół 200 000 000,- marek;
§ 9 poz. 3 Odbudowa Kościołów 100 000 000,- marek (załącznik 15).

7. Uchwalono załączone rozporządzenie Ministra Skarbu w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn na obszar Ziemi Wileńskiej (załącznik 16).

W § 1 w miejsce końcowych słów: „w sposób określony w §§ 2 do 4” dano wyrazy: „zarazem stanowiąc następujące przepisy przechodnie”.

8. Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie oddania pod zarząd Ministerstwu Przemysłu i Handlu zbiorników naftowych na terenie tzw. Marinekohlenlager w Gdańsku (załącznik 17).

9. Uchwalono w zasadzie załączone rozporządzenia Ministra Pracy i Opieki Społecznej

- a) o urządzeniu tymczasowym inspekcji pracy na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik18),

b) w przedmiocie przejęcia własności Ministra Przemysłu i Handlu oraz innych ministrów w zakresie stosunków pracy w b. dzielnicy pruskiej przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej (załącznik 19).

Redakcję należy uzgodnić z Ministerstwem Sprawiedliwości.

10. Uchwalono w zasadzie załączony wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie rozciągnięcia ustawy o państwowym funduszu mieszkaniowym na Ziemię Wileńską (załącznik 20). Redakcję należy uzgodnić z Ministerstwem Robót Publicznych.

11. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie statutu Komitetu Lotnictwa Cywilnego (załącznik 21).

12. Rada Ministrów zaaprobowała załączone w odpisie Obwieszczenie w sprawie sprostowania omyłek w ustawie z 17 marca 1921 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust. Rz.P. Nr 44 poz. 267) (załącznik 22).

13. Na wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego uchwalono w budżecie Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego otworzyć dodatkowy kredyt w kwocie 4 500 000,- marek na rzecz budowy pomnika wdzięczności dla Stanów Zjednoczonych.

22. Na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych zlecono Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych wydanie zarządzenia, by strażę podległą jego resortowi można pociągnąć do współpracy z policją państwową w czasie wyborów do Sejmu i Senatu.

°Posiedzenie zamknięto o godzinie 9 wieczór.°

fJ. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Prezesa Najwyższego Trybunału Administracyjnego o mianowanie pierwszego składu Najwyższego Trybunału Administracyjnego.
2. Wniosek o mianowanie p. Franciszka Moskwy sędzią Trybunału Rozjemczego w Gdańsku w IV stopniu służbowym³⁹⁹.
3. Wniosek o mianowanie p. Romana Knolla Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym II klasy i powierzenie stanowiska Chargé d'Affaires Rządu Rzeczypospolitej Polskiej przy Rządzie RSFRR z siedzibą w Moskwie z jednoczesnym odwołaniem p. Dr. Zygmunta Stefańskiego ze stanowiska w Moskwie.
4. Wniosek o mianowanie p. Tytusa Filipowicza Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym przy Rządzie Republiki Finlandzkiej.
5. Wniosek o przeniesienie na emeryturę inż. Ignacego Wolickiego, Dyrektora Departamentu Mechanicznego i Zasobów w Ministerstwie Kolei Żelaznych⁴⁰⁰.

³⁹⁹ Nie publikuje się.

⁴⁰⁰ Nie publikuje się.

6. [Sprawa weryfikacji p. Feliksa Kałwińskiego, nauczyciela państwowego seminarium w Tucholi]⁴⁰¹.
7. [Sprawa weryfikacji p. Józefa Czyżewskiego, pracownika kolei państwowych]⁴⁰².
8. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych i emerytów.
9. Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej rozporządzenia Szefa Zarządu Terenów Przyfrontowych i Etapowych z 4 listopada 1920 r. w sprawie rekwizycji podwód⁴⁰³.
10. Rozporządzenie Rady Ministrów o utworzeniu miasta Szczekociny w powiecie włoszczowskim⁴⁰⁴.
11. Ustawa w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych⁴⁰⁵.
12. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie odroczenia terminu zwolnienia szeregowych Baonów Celnych.
13. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej w sprawie uchwalenia rozporządzenia w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 19 maja 1920 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty: grodzieński, wołkowyski i na gminy białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego].
14. [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres bieżący kredytu dodatkowego na pokrycie wydatku uskutecznionego z tytułu należności za parowozy zakupione w Ameryce].
15. [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do asygnowania w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych kredytów dodatkowych].
16. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn na obszar Ziemi Wileńskiej⁴⁰⁶.
17. Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w sprawie oddania pod zarządek Ministerstwu Przemysłu i Handlu zbiorników naftowych na terenie tzw. Marinekohlenlager w Gdańsku.
18. Rozporządzenie Rady Ministrów o urządzeniu tymczasowym inspekcji pracy na obszarze b. dzielnicy pruskiej⁴⁰⁷.

---

⁴⁰¹ Nie publikuje się.

⁴⁰² Nie publikuje się.

⁴⁰³ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 października 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej rozporządzenia szefa zarządu terenów przyfrontowych i etapowych z dnia 4 listopada 1920 r. w sprawie rekwizycji podwód, Dz.U. RP 1922, nr 95, poz. 875.

⁴⁰⁴ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 października 1922 r. o utworzeniu miasta Szczekociny w powiecie włoszczowskim, Dz.U. RP 1922, nr 95, poz. 876.

⁴⁰⁵ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 1 sierpnia 1923 r. w sprawie środków prawnych od orzeczeń władz administracyjnych, Dz.U. RP 1923, nr 91, poz. 712.

⁴⁰⁶ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 października 1922 r. w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn na obszar Ziemi Wileńskiej, Dz.U. RP 1922, nr 96, poz. 886.

⁴⁰⁷ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 października 1922 r. o urządzeniu tymczasowym inspekcji pracy na obszarze b. dzielnicy pruskiej, Dz.U. RP 1922, nr 96, poz. 885.

19. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie przejęcia właściwości Ministra Przemysłu i Handlu oraz innych ministrów w zakresie stosunków pracy w b. dzielnicy pruskiej przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej⁴⁰⁸.
- 20.. Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie rozciągnięcia ustawy o Państwowym Funduszu Mieszkaniowym na Ziemię Wileńską.
21. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie statutu Komitetu Lotnictwa Cywilnego⁴⁰⁹.
22. Obwieszczenie w sprawie sprostowania omyłek w ustawie z 17 marca 1921 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust. Rz.P. Nr 44 poz. 267)⁴¹⁰.
23. Załącznik do punktu 21. [List wiceprezesa Komitetu Budowy Pomnika Wdzięczności dla Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej Leopolda Kotnowskiego do Prezydenta Rady Ministrów].

Załącznik 1

Wniosek Prezesa Najwyższego Trybunału Administracyjnego o mianowanie pierwszego składu Najwyższego Trybunału Administracyjnego

Wniosek

o mianowanie pierwszego składu
Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Według art. 6 i 34 ustawy z dnia 3 sierpnia 1922 r. o Najwyższym Trybunale Administracyjnym (Dz.Ust. Rz.P. Nr 67 poz. 600) pierwszy skład osobowy Najwyższego Trybunału Administracyjnego powołany zostaje drogą nominacji na wniosek pierwszego prezesa przedstawiony Radzie Ministrów.

Złożony wniosek pierwszego prezesa nie obejmuje wszystkich przyznawanych Trybunałowi etatów sędziowskich, co znajduje uzasadnienie z jednej strony w niemożności pozyskania bezzwłocznego urzędników, pozostających w służbie państwowej bez szkoły dla działu pracy, w której są zajęci, a z drugiej strony w trudnościach formalnych co do zebrania wystarczających dat osobowych kandydatów. Dokompletowanie kandydatów składu nastąpi w trybie przewidzianym w art. 6 powołanej wyżej ustawy.

Na stanowiska Prezesów Trybunału proponowani są trzej sędziowie Sądu Najwyższego, z nich dwaj długoletni sędziowie b. wiedeńskiego Trybunału

---

⁴⁰⁸ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 października 1922 r. w przedmiocie przejęcia właściwości Ministra Przemysłu i Handlu oraz innych ministrów w zakresie stosunków pracy w b. dzielnicy pruskiej przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej, Dz.U. RP 1922, nr 96, poz. 884.

⁴⁰⁹ Nie publikuje się.

⁴¹⁰ Nie publikuje się. Zob. Obwieszczenie w sprawie sprostowania omyłek w ustawie z dnia 17 marca 1921 r. – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. RP 1922, nr 101, poz. 935.

Administracyjnego, trzeci zaś wybitny znawca ustawodawstwa administracyjnego b. dzielnicy pruskiej, zaś na stanowiska sędziów 18 kandydatów, osobistości, które dały się dodatnio poznać bądź to na wybitniejszych stanowiskach w państwowej służbie administracyjnej, bądź też w służbie sądowej lub adwokaturze.

Podzielając zapatrywania Pierwszego Prezesa Najwyższego Trybunału Administracyjnego co do osobistych kwalifikacji kandydatów proponowanych na stanowiska prezesów i sędziów Najwyższego Trybunału Administracyjnego, oraz co do słuszności zatrzymania 2 etatów prezesów dla przedstawicieli b. zaboru rosyjskiego, natomiast nie popierając jego propozycji zamianowania wcześniejszego sędziami Najwyższego Trybunału Administracyjnego tych spośród kandydatów, którzy są już członkami Sądu Najwyższego, jako nie mającej uzasadnienia ustawowego, wnoszę

Rada Ministrów raczy przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa wniosek o mianowanie

PREZESAMI NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU
ADMINISTRACYJNEGO:

- 1) Dr. Rudolfa Różyckiego,
- 2) Dr. Włodzimierza Orskiego,
- 3) Stefana Łaszewskiego,

sędziów Sądu Najwyższego
SĘDZIAMI NAJWYŻSZEGO TRYBUNAŁU
ADMINISTRACYJNEGO:

- 1) Dr. Wilhelma Bindera,
- 2) Dr. Romana Moraczewskiego,
- 3) Dr. Zbigniewa Smolkę,
- 4) Dr. Jana Morawskiego
- 5) Dr. Karola Birgfellnera,
- 6) Aleksandra Półkociz-Wolskiego,
sędziów Sądu Najwyższego,
- 7) Dr. Wacława Swinarskiego,
sędziego Najwyższego Sądu Wojskowego,
- 8) Stanisława Nowodworskiego,
sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
- 9) Olecha Fedorowicza,
sędziego Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
- 10) Dr. Juliusza Dunikowskiego,
Podsekretarza Stanu w Ministerstwie
Spraw Wewnętrznych,
- 11) Dr. Władysława Podczaskiego,
szefa sekcji w głównym Urzędzie Likwidacyjnym,
- 12) Jana Kazimierza Kopczyńskiego,
Naczelnika Wydziału w Prezydium Rady Ministrów,

- 13) Mieczysława Kokowskiego,
podprokuratora przy Sądzie Najwyższym,
  - 14) Izydora Makowskiego,
sędzię Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
  - 15) Dr. Adolfa Rappégo,
Naczelnika Wydziału w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych,
  - 16) Włodzimierza Wyganowskiego,
adwokata w Łodzi,
  - 17) Feliksa Krzyżanowskiego,
Przewodniczącego Komisji Odwoławczej
Mieszkaniowej przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych,
  - 18) Mariana Zwolińskiego,
Naczelnika Wydziału w Prezydium Rady Ministrów.
- Warszawa, dnia 16 października 1922 r.

PREZYDENT MINISTRÓW

Wniosek powyższy uchwalono na
posiedzeniu Rady Ministrów w dniu
16 października 1922 r. poz. 2
protokołu posiedzenia.

PIERWSZY PREZES   WARSZAWA, DN. 7 października 1922 r.
NAJWYŻSZEGO
TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO
L.Pr. 12 /22 R.

bdNb^d

P. Prezes wycofał wniosek co do p. Kwiatkowskiego^b
g...g

Panie Prezydencie Ministrów!

Nawiązując do moich wniosków z dnia 5 października br., przedstawionych Panu Prezydentowi, w przedmiocie zapewnienia potrzeb rzeczowych dla Najwyższego Trybunału Administracyjnego, mam zaszczyt przedłożyć niniejszym po myśli art. 34 ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym wnioski co do składu osobowego gremium tegoż Trybunału.

Między kandydatami na członków Najwyższego Trybunału Administracyjnego wymieniam na pierwszym miejscu tych, którzy ze względu na swój dotychczasowy zawód, a zwłaszcza ze względu na to, że już obecnie wchodzi w skład Izby (IV) administracyjnej Sądu Najwyższego i posiadają w całej pełni wiedzę i doświadczenie

fachowe, powołani są w pierwszym rzędzie do pełnienia sędziowskich zadań w Najwyższym Trybunale Administracyjnym, a tymi są:

- 1) Dr Rudolf Różycki
- 2) Dr Włodzimierz Orski
- 3) Dr Wilhelm Binder,
- 4) Dr Roman Moraczewski,
- 5) Dr Zbigniew Smolka (delegowany czasowo do Komisji Likwidacyjnej w Wiedniu),
- 6) Dr Jan Morawski,
- 7) Dr Karol Birgfellner,

Prócz tego zgłosili swoją kandydaturę Sędziowie Sądu Najwyższego:

- 8) Dr Aleksander Półkoźic-Wolski,
- 9) i Stefan Łaszewski

Pierwszy z nich pełnił posiłkowo w łonie Izby IV Sądu Najwyższego funkcję referenta w sprawach samorządowych b. Kongresówki – drugi jako długoletni adwokat i były Wojewoda Pomorski, obznajomiony jest z ustrojem i ustawodawstwem administracyjnym pruskim.

Co do tych kandydatów, jako obecnych sędziów Sądu Najwyższego, uważam dalsze uwagi za zbyteczne.

Spośród dalszych kandydatów wymieniam przede wszystkim tych, których pozyskanie dla Najwyższego Trybunału Administracyjnego uważam za więcej pożądane i których zamierzam już obecnie przedstawić do nominacji; do nich należą:

- 10) Dr Waclaw Swinarski, Sędzia Najwyższego Sądu Wojskowego,
- 11) Stanisław Nowodworski, Sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie, czasowo Prezydent m.st. Warszawy,
- 12) Olech Fedorowicz, Sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
- 13) Dr Juliusz Dunikowski, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych,
- 14) Dr Władysław Podczaski, Szef Sekcji w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym,
- 15) Jan Kazimierz Kopczyński, Naczelnik Wydziału w Prezydium Rady Ministrów,
- 16) Mieczysław Kokowski, Podprokurator przy Sądzie Najwyższym,
- 17) Izydor Makowski, Sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie,
- 18) Dr Adolf Rappé, Naczelnik Wydziału w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych,
- 19) Włodzimierz Kwiatkowski, Konsul Generalny w Ministerstwie Spraw Zagranicznych,
- 20) Włodzimierz Wyganowski, Adwokat w Łodzi,
- 21) Feliks Krzyżanowski, Przewodniczący Komisji Odwoławczej Mieszkalniowej przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych,

22) Marian Zwoliński, Naczelnik Wydziału w Prezydium Rady Ministrów.

Przeszłość zawodowa kandydatów wymienionych pod 10) do 22) kwalifikuje ich, zdaniem moim, do sądownictwa administracyjnego, są to bowiem osobistości, które dały się dodatnio poznać bądź to na wybitniejszych stanowiskach w państwowej służbie administracyjnej, bądź też w służbie sądowej lub w adwokaturze. I tak:

ad 10) Dr Wacław Swinarski, urodzony w roku 1870, pełnił służbę państwową pruską przy sądach i prokuraturze około 9 lat, z tego ostatnie 4 lata jako sędzia, następnie był adwokatem w b. zaborze pruskim przez lat 14, a wstąpiwszy w styczniu 1919 do wojska polskiego, był następnie czynny jako sędzia wojskowy, czasowo zaś jako referent prawny przy Dowództwie Okręgu Generalnego na Pomorzu. Od lutego br. pełni funkcje sędziowskie w Najwyższym Sądzie Wojskowym, jako członek tegoż Sądu.

ad 11) Stanisław Nowodworski, urodzony w roku 1873, był czynny w Sądzie Okręgowym w Warszawie, a następnie od roku 1903 jako adwokat przysięgły, później od roku 1919 jako sędzia w Sądzie Apelacyjnym w Warszawie z przerwą od lipca 1920 do lipca 1921, gdy piastował urząd Ministra Sprawiedliwości. Od listopada 1921 jest on Prezydentem m.st. Warszawy, korzystając z urlopu w Sądzie Apelacyjnym udzielonego mu przez Ministra Sprawiedliwości.

ad 12) Olech Fedorowicz, urodzony w roku 1858, spędził przez 6 lat w służbie w Warszawskiej Izbie Sądowej, ostatnio jako podsekretarz Departamentu Cywilnego, następnie był czynny od roku 1891 jako adwokat przysięgły, a od roku 1895 zarazem jako radca prawny Oddziału Warszawskiego Banku Państwa. W roku 1918 był krótki czas sędzią Sądu Najwyższego, po czym powrócił do adwokatury, a 26 listopada 1921 zamianowany został sędzią Sądu Apelacyjnego w Warszawie i na tym stanowisku pozostaje dotąd.

ad 13) Dr Juliusz Dunikowski, urodzony w roku 1879, ma za sobą po kilkumiesięcznej praktyce sądowej we Lwowie nieprzerwaną służbę w państwowej administracji politycznej, począwszy od roku 1902, częściowo w Małopolsce, a częściowo w Ministerstwie Rolnictwa i w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych w Wiedniu. W czasie wojny pełnił służbę jako komisarz cywilny, ostatnio od października 1915 roku aż do roku 1918 w Piotrkowie; następnie został powołany do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Warszawie. Tamże został on w roku 1920 Podsekretarzem Stanu i na tym stanowisku pozostaje obecnie.

ad 14) Dr Władysław Podczaski, urodzony w roku 1866, pełnił w roku 1888 służbę przy administracji politycznej w Austrii niższej, następnie od lipca 1890 w Małopolsce, po czym od lipca 1899 w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych, a od września 1907 w Ministerstwie Obrony Krajowej w Wiedniu. W grudniu 1918 przeszedł na służbę polską, początkowo przy likwidacji w Wiedniu, następnie od marca 1919 na etacie Głównego Urzędu Likwidacyjnego w Warszawie, jako

Naczelnik Wydziału, zaś od stycznia 1920 jako Szef Sekcji, na którym stanowisku dotąd pozostaje.

ad 15) Jan Kazimierz Kopczyński, urodzony w roku 1876, był adwokatem w Kongresówce, a potem w Kijowie do r. 1918, odtąd do sierpnia 1919 był sędzią okręgowym w Zamościu; a od sierpnia 1919 jest czynny w Prezydium Rady Ministrów, obecnie od marca 1922 w IV stopniu służbowym.

ad 16) Mieczysław Kokowski, urodzony w roku 1862, pełnił od roku 1887 służbę sądową w Kongresówce, najpierw jako aplikant, potem jako sędzia gminny, zaś od roku 1897 był czynny jako adwokat w Częstochowie; w roku 1917 powrócił do sądownictwa, był Prezesem Sądu Okręgowego w Częstochowie, a od kwietnia 1922 jest podprokuratorem przy Sądzie Najwyższym.

ad 17) Izydor Makowski, urodzony w roku 1863, osiadł w roku 1894 jako adwokat przysięgły w Kamieńcu Podolskim i pracował w zawodzie adwokackim do lutego 1920, w którym to czasie został zamianowany Prezesem Sądu Okręgowego w Kamieńcu Podolskim. Wkrótce potem został on Sędzią Sądu Apelacyjnego Ziem Wschodnich, zaś w lipcu 1922 Sędzią Sądu Apelacyjnego w Warszawie i na tym stanowisku pozostaje dotąd.

ad 18) Dr Adolf Rappé, urodzony w roku 1879, wstąpił w roku 1902 do służby w administracji politycznej w Galicji i pełnił obowiązki służbowe częściowo, przy Namiestnictwie, częściowo przy starostwach. W roku 1910 powołany został do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Wiedniu, gdzie pracował aż do upadku Austrii. W marcu 1919 przeszedł do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Warszawie, gdzie pełni dotąd obowiązki Naczelnika Wydziału.

ad 19) Włodzimierz Kwiatkowski, urodzony w roku 1871 był czynny od roku 1896 do 1919 jako adwokat przysięgły w Charkowie, następnie zamianowany Konsulem, pełnił służbę początkowo w Charkowie, potem w Ministerstwie Spraw Zagranicznych w Warszawie, a od sierpnia 1921 piastował urząd Konsula Generalnego w Moskwie, obecnie zaś jest czynny przy Ministerstwie Spraw Zagranicznych.

ad 20) Włodzimierz Wyganowski, urodzony w roku 1868, był adwokatem w Kongresówce od r. 1897; obecnie jest adwokatem w Łodzi, a wedle ogólnej opinii jednym z najznakomitszych członków palestry.

ad 21) Feliks Krzyżanowski, urodzony w roku 1871, był adwokatem przysięgłym w Kijowie do przewrotu bolszewickiego, następnie był czynny w Zarządzie Cywilnym na Kresach Wschodnich oraz przy likwidacji tegoż Zarządu jako Przewodniczący Komisji Likwidacyjnej, zaś od maja br. jest Przewodniczącym Komisji Odwoławczej Mieszkaniowej przy Ministerstwie Spraw Wewnętrznych w charakterze urzędnika kontraktowego.

ad 22) Marian Zwoliński, urodzony w roku 1879, pełnił służbę w sądownictwie w Małopolsce od 1902, a następnie od r. 1915 w Kongresówce, ostatnio od końca 1917 jako sędzia okręgowy w Częstochowie. W roku 1919 został mianowany

radcą ministerialnym w Ministerstwie Sprawiedliwości, w roku 1920 został Naczelnikiem Wydziału w Ministerstwie Aprowizacji, a w roku 1921 konsultentem prawnym w Departamencie Legislacyjnym Prezydium Rady Ministrów; obecnie zaś pełni obowiązki Naczelnika Wydziału organizacyjno-personalnego.

Prócz wyżej wymienionych zgłosili się na stanowiska sędziów Najwyższego Trybunału Administracyjnego jeszcze liczni dalsi kandydaci; tych jednak pomijam na razie aczkolwiek między nimi znajdują się także odpowiednio kwalifikowani na stanowisko sędziego Najwyższego Trybunału Administracyjnego, a nawet i tacy, których pozyskanie dla Najwyższego Trybunału Administracyjnego byłoby pożądane, którzy atoli bądź to, wedle zasięgniętych informacji, muszą w interesie służby pozostać na swoich obecnych stanowiskach, bądź też nie mogą być dlatego już obecnym wnioskiem objęci, że nie zdołałem jeszcze zebrać potrzebnych dat osobistych, dotyczących tych kandydatów, a ^dnie chcę zwlekać z przedłożeniem niniejszego wniosku ze względu na nagłość sprawy^d. W tym kierunku zastrzegam sobie na później ewentualne dalsze wnioski. Przy tym pozwalam sobie zaznaczyć, że w samym początku działalności Trybunału, gdy jeszcze – jak obecnie już wiadomo – będą wielkie trudności z odpowiednim pomieszczeniem i gdy najkonieczniejsze czynności organizacyjne poprzedzić będą musiały rozwinięcie właściwej działalności Trybunału w całej pełni, nie ma potrzeby wyczerpywać od razu pełnej ilości przyznanych etatów. Uważam też, że skoro ustawa stawia wybór kandydatów na sędziów przez ogólne zgromadzenie jako normę (art. 6) a tylko z konieczności przewiduje na czas przejściowy mianowanie pierwszego składu Najwyższego Trybunału Administracyjnego na wniosek Pierwszego Prezesa (art. 34), to należy z tego wyjątkowego postanowienia przejściowego zrobić użytek w możliwie najciaśniejszych granicach.

Z tych wszystkich powodów sądzę, że byłoby w obecnej chwili ubytecznym omawiać szczegółowo owe dalsze kandydatury.

Wyjaśniwszy powyżej z jakich powodów ograniczam się do zaproponowania na razie mniejszej ilości kandydatów niż przyznana liczba etatów, przystępuję do sformułowania wniosku co do pierwszego składu Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Mianowicie proponuję z kandydatów wyżej pod poz. 1) do 22) pomienionych Dra Rudolfa Różyckiego (poz. 1), Dra Włodzimierza Orskiego (poz. 2) i Stefana Łaszewskiego (poz. 9)

na prezesów, resztę zaś kandydatów, tj. wymienionych pod poz. 3 do 8 i 10 do 22 na sędziów Najwyższego Trybunału Administracyjnego.

Na tym miejscu muszę zaznaczyć, że powyższą moją propozycją objąłem także wymienionego pod pozycją 5) Sędziego Dra Smolkę, pomimo że tenże jak świadczy dołączone pismo Ministerstwa Spraw Zagranicznych, jeszcze przez jakiś czas niezbędnym jest na wiedeńskiej placówce dyplomatycznej. Uczyniłem to dlatego, że Sędzia Smolka wchodzi już obecnie w skład Izby IV (administracyjnej)

Sądu Najwyższego i przykładą wagę do tego, aby pozostać nadal w tym składzie, czego mu odmówić nie można, ponieważ nie z własnej woli, lecz na żądanie władzy pozostać on musi na razie na dotychczasowym stanowisku.

Na stanowiska dwóch dalszych prezesów nie przedstawiam na razie kandydatów, gdyż obsadzenie wszystkich etatowych posad prezesów nie jest tak niecierpiącym zwłoki, ^{da} wypadnie przy tym uwzględnić także w stosownej mierze kandydatów z byłego zaboru rosyjskiego; obecnie zaś spomiędzy kandydatów odpowiada warunkowi przewidzianemu w art. 34 ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym jedynie sędzia Półkoźic-Wolski, a nie mam jeszcze przekonania, że na trudnym i odpowiedzialnym stanowisku prezesa podołałby swojemu zadaniu. Odkładając zaś decyzję na czas późniejszy, miałyby się do wyboru między kilkoma już wypróbowanymi kandydatami^d.

Co do przedstawionych wyżej dwóch pierwszych kandydatów, to muszę zaznaczyć, że jako długoletni sędzi^eowie^e wiedeńskiego Trybunału Administracyjnego i członk^eowie^e Izby administracyjnej (IV) Sądu Najwyższego od samego początku jej powstania, obeznani są przede wszystkim z postępowaniem i tokiem czynności sądu administracyjnego i z tych powodów uważam mianowanie ich prezesami dla prawidłowego rozwoju sądownictwa administracyjnego za konieczne. Względ ten przemawiałby właściwie za mianowaniem na wszystkie stanowiska prezesów, członków Izby IV Sądu Najwyższego, jeżeli jednak takiego wniosku nie stawiam, to liczę się z opinią publiczną i z dotychczas tak boleśnie odczuwanymi przesądami dzielnicowymi, nakazującymi, by między prezesami byli reprezentanci wszystkich dzielnic.

Proponowany na trzecim miejscu Sędzia Łaszewski reprezentowałby prawnictwo b. dzielnicy pruskiej; ma za sobą długoletnią praktykę adwokacką, zajmował przed zamianowaniem go sędzią Sądu Najwyższego stanowisko wojewody pomorskiego, łączy więc w sobie z powagą i doświadczeniem sędziego, także praktyczne wykształcenie administracyjne.

Co do samego trybu nominacji, to poddaję myśl, czyby nie mianować kandydatów na sędziów ^hna sędziów^h wymienionych pod poz. 3) do 8), którzy należą już do składu Sądu Najwyższego, przynajmniej na dzień przed resztą kandydatów. Ci sędziowie Sądu Najwyższego pełnili już dotąd agendy sądownictwa administracyjnego, ich stanowiska urzędowe zmienia się więc – zwłaszcza wobec zrównania sędziów Sądu Najwyższego z sędziami Najwyższego Trybunału Administracyjnego (art. 6 ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym – jedynie pod względem formalnym, nie zaś co do istoty. Słusznym jest zatem, aby ci sędziowie zatrzymali nabyte już w tym samym dziale służbowym prawa starszeństwa i nie byli postawieni gorzej przez to, że rozbudowanie sądownictwa administracyjnego pociągnęło za sobą potrzebę przybrania jeszcze innych osób do pracy w dziale służbowym, dotąd tym właśnie sędziom oddanym, a teraz w innym ugrupowaniu, inną nazwą objętym. Ale także względy służbowe

przemawiałyby za utrzymaniem dotychczasowego starszeństwa wspomnianych sędziów; jako starsi oddawaliby oni bowiem w poszczególnych kompletach sądzących swoje wota przed kolegami, a to byłoby wysoce pożądane, gdyż sędziowie ci, ze względu na swoje wykształcenie w sądownictwie administracyjnym stanowić będą w Najwyższym Trybunale Administracyjnym niejako ową kadre, której zadaniem będzie wprowadzić w ten dział agend innych sędziów, z sądownictwem administracyjnym zupełnie nie obeznanych.

Składając niniejsze wnioski nie mogę wreszcie nie wspomnieć o wyniku mej podróży do Poznania, która miała na celu wyszukanie dalszych kandydatów na sędziów, obeznanych z ustawodawstwem pruskim.

Wynik mej podróży jest bardzo nikły, gdyż spotkałem się z ogólną niechęcią, głównie wobec stosunków mieszkaniowych, panujących w Warszawie. Udział swój zgłosił jedynie zastępca starosty krajowego Hubert, zaś czas do namysłu zastrzegł sobie Prezes Sądu Wojewódzkiego Begali.

Obecni członkowie Senatu Administracyjnego przy Sądzie Apelacyjnym (Czypicki i dwaj sędziowie) współudział swój przy Najwyższym Trybunale Administracyjnym czynią zawisłym od warunków, które w poprzednich konferencjach z Panem Prezydentem Ministrów uznane zostały za niemożliwe do spełnienia, a których i ja popierać nie mogę.

Żądają bowiem albo stworzenia osobnej Izby dla spraw b. zaboru pruskiego w Poznaniu, albo przeniesienia całego Najwyższego Trybunału Administracyjnego do Poznania lub Bydgoszczy, albo wreszcie diet, w nienormalnie wysokim wymiarze.

Wobec tych wygórowanych, a w pierwszej części niemożliwych do spełnienia życzeń, na współpracę ich przy Najwyższym Trybunale Administracyjnym w Warszawie liczyć zatem nie można, i należałoby się zastanowić na dalszym zużytkowaniu ich cennych sił przy Sądzie Apelacyjnym w Poznaniu, który (jak mię objaśniono) potrzebuje koniecznie znacznego pomnożenia personelu sędziowskiego i w tym celu przedłożył już przedtem swe wnioski Ministerstwu Sprawiedliwości.

Ze względu na ustawowy termin rozpoczęcia czynności Najwyższego Trybunału Administracyjnego, wypadający na 22 października br. (art. 33 ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym) upraszam Pana Prezydenta o jak najspieszniejsze załatwienie mych wniosków

fSawicki^f

Wniosek o mianowanie p. Romana Knolla Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym II klasy i powierzenie stanowiska Chargé d'Affaires Rządu Rzeczypospolitej Polskiej przy Rządzie RSFRR z siedzibą w Moskwie z jednoczesnym odwołaniem p. Dr. Zygmunta Stefańskiego ze stanowiska w Moskwie

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH

No A.I.7652/22

Wniosek o mianowanie

p. ROMANA KNOLLA

Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym II klasy i powierzenie stanowiska Chargé d'Affaires Rządu Rzeczypospolitej Polskiej przy Rządzie RSFRR z siedzibą w Moskwie

z jednoczesnym odwołaniem

p. Dr. ZYGMUNTA STEFAŃSKIEGO

ze stanowiska w Moskwie.

W etatach Ministerstwa Spraw Zagranicznych istnieje uzgodniony z Ministerstwem Skarbu etat Posła Nadzwyczajnego i Ministra Pełnomocnego II klasy w IV stopniu służbowym przy Rządzie Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Rad.

W związku z odwołaniem ze stanowiska kierownika Poselstwa w Moskwie p. dr. Zygmunta Stefańskiego proponuję powierzyć powyższe stanowisko p. ROMANOWI KNOLLOWI, radcy legacyjnemu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych. P. Knoll, ur. w r. 1888, skończony prawnik, znany działacz polityczny i społeczny, b. kierownik Wydziału Wschodniego w MSZ i b. radca legacyjny Poselstwa RP w Moskwie, posiada wszechstronną znajomość Rosji i jej życia politycznego.

Ponieważ wybitne kwalifikacje p. Knolla czynią go najodpowiedniejszym kandydatem na stanowisko Chargé d'Affaires R.R.P. w Moskwie, wnoszę, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r. i art. 17 ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U. Rz.P. Nr 21 poz. 164) Rada Ministrów raczyła przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa wniosek o mianowanie P. ROMANA KNOLLA Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym II klasy w IV stopniu służbowym i powierzenie mu stanowiska Chargé d'Affaires Rządu Rzeczypospolitej Polskiej przy Rządzie Rosyjskiej Socjalistycznej Federacyjnej Republiki Rad z siedzibą w Moskwie

z jednoczesnym odwołaniem z powyższego stanowiska p. dr. ZYGMUNTA STEFAŃSKIEGO, Radcy Poselstwa I klasy.

Minister Spraw Zagranicznych

Wniosek powyższy uchwalono
na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu .... 1922 roku
punkt .... protokołu ....
posiedzenia Rady Ministrów.

Warszawa, dnia .... października 1922 roku.

Prezydent Ministrów:

Załącznik 4

Wniosek o mianowanie p. Tytusa Filipowicza Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym przy Rządzie Republiki Finlandzkiej

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH   Warszawa, dn. .... /X 1922.
No A.I.7748/22

Wniosek o mianowanie
P. TYTUSA FILIPOWICZA
Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem
Pełnomocnym przy Rządzie Republiki
Finlandzkiej.

W etatach Ministerstwa Spraw Zagranicznych istnieje etat Posła Nadzwyczajnego i Ministra Pełnomocnego III klasy w Helsingforsie. Etat ten opróżnia się w związku z ustąpieniem dotychczasowego Posła p. Michała Sokolnickiego.

Na stanowisko to kwalifikuje się Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny p. Tytus Filipowicz, były Chargé d'Affaires RP w Moskwie, posiadający znajomość stosunków finlandzkich i doświadczenie dyplomatyczne. Wnoszę zatem, aby w myśl art. 45 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 17 marca 1921 r. i art. 17 ustawy z dnia 17 lutego 1922 o państwowej służbie cywilnej (Dz.U. Rz.P. Nr 21 poz. 164) Rada Ministrów raczyła

przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa wniosek o mianowanie P. TYTUSA FILIPOWICZA Posłem Nadzwyczajnym i Ministrem Pełnomocnym Rzeczypospolitej Polskiej przy Rządzie Republiki Finlandzkiej.

Minister Spraw Zagranicznych

Wniosek powyższy uchwalono
na posiedzeniu Rady Ministrów
w dniu .... 1922 roku
punkt ... protokołu .... posiedzenia
Rady Ministrów.
Warszawa, dnia .... października 1922 roku.

Prezydent Ministrów

Załącznik 8

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych i emerytów

MINISTERSTWO SKARBU
Departament Prezydialny
L.2685/D.P. Wydz.Adm.

Warszawa, dnia 16 października 1922 r.

W sprawie uposażenia funkcjonariusz
państwowych w listopadzie br.

Wniosek nagły
Ministra Skarbu
w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych
i emerytów.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

1) Począwszy od 1 listopada 1922 r. podwyższa się cywilnym funkcjonariuszom państwowym uposażenie przyznane uchwałą Rady Ministrów z dnia 29 września br. na miesiąc październik br. o 12% uposażenia przyznanego na miesiąc październik br.

W tym samym stosunku podwyższa się począwszy od 1 listopada br. uposażenie oficerów (równorzędnych), chorążych (równorzędnych) i szeregowych zawodowych z tym, że wymienione osoby wojskowe posiadające rodzinę otrzymują od 1 listopada br. uposażenie przyznane im w październiku br. podwyższone o 12% uposażenia październikowego dla samotnych.

2) Począwszy od 1 listopada br. przyznaje się aż do odwołania etatowym i nietatowym funkcjonariuszom państwowym, których uposażenie normują ustawy z dnia 13/VII 1922 r. Dz.Ust. Nr 65, poz. 429–436 oraz pracownikom kontraktowym otrzymującym wynagrodzenie nieprzekraczające uposażenia pracowników państwowych równoległych stopni służbowych, jak również oficerom

(równorzędnym), chorążym (równorzędnym) i zawodowym szeregowym, o ile pełnią obowiązki służbowe na obszarze przyłączonym do Rzeczypospolitej na zasadzie traktatu pokojowego w Rydze, w powiatach białostockim, bielskim i sokólskim oraz na obszarze Ziemi Wileńskiej z wyłączeniem Wilna – nadzwyczajny dodatek drożyzniany (kresowy) w wysokości 10% każdorazowego dodatku drożyznianego do płacy zasadniczej w szczególności dla wymienionych osób wojskowych w wysokości 10% każdorazowego dodatku drożyznianego od płacy podstawowej i od należności na żonę i dzieci.

3) Rada Ministrów zmienia częściowo uchwałę swoją z dnia 29 września br. w sprawie przyznania drugiej zaliczki w wysokości jednomiesięcznych poborów służbowych dla stałych nietatowych pracowników kolei państwowych w tym kierunku, że w braku wymaganej poręki dwóch pracowników kolejowych etatowych, wystarcza dla otrzymania zaliczki solidarna poręka wszystkich pracowników kolejowych zatrudnionych wraz z zaciągającym pożyczkę w jednym warsztacie, zakładzie, oddziale itp. złożone w formie deklaracji pisemnej.

- 4) a) Dla wymiaru zaopatrzenia emerytalnego dla emerytów cywilnych i wojskowych znosi się z ważnością od 1 listopada br. drugą klasę miejscowości dodatku drożyznianego,
- b) począwszy od 1 listopada br. podwyższa się emerytom cywilnym i wojskowym ustawowe zaopatrzenie emerytalne o 100% tego zaopatrzenia,
- c) począwszy od 1 listopada br. podwyższa się dary z łaski o 100% dotychczasowego daru z łaski z tym zastrzeżeniem, że o ile dotychczas przyznany zasiłek w wysokości 7000 mk jest wyższy od 100% podwyżki daru z łaski, uprawnieni do otrzymywania daru z łaski pobierać będą w dalszym ciągu zasiłek w kwocie 7000 mk,
- d) wyłączone od prawa do podwyższonego zaopatrzenia emerytalnego, względnie daru z łaski, są osoby pobierające zaliczkowo ze Skarbu Państwa Polskiego, zaopatrzenie emerytalne na rachunek Państw obcych, wdowy i sieroty będące na służbie państwowej a pobierające zaopatrzenie z tytułu służby męża względnie ojca lub matki, dalej wdowy pobierające ze Skarbu Państwa pensję wdowią po mężu i emeryturę z tytułu własnej służby.

MINISTER SKARBU
/-/ Jastrzębski

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie odroczenia terminu zwolnienia szeregowych Baonów Celnych]

Rozporządzenie
Rady Ministrów
 z dnia .... 1922 r.
 w przedmiocie odroczenia terminu zwolnienia
 szeregowych Baonów Celnych⁴¹¹.

Uzasadnienie

Na podstawie art. 16 tymczasowej ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 27/X-1918 (Dz.P.K.P. Nr 13, p. 28) Rada Ministrów w dniu 22/V-br. uchwaliła odroczenie terminu zwolnienia ze służby wojskowej rocznika 1900 do dnia 30/XI-1922 r. (Rozp. R.M. Dz.Ust. No 41, poz. 349 z 1922 r.). W najbliższym przeto czasie ma nastąpić demobilizacja rocznika 1900. Ponieważ jednak na ogólny stan liczebny kordonu Baonów Celnych 20 966 ludzi, rocznik 1900 wynosi 14 174 ludzi, demobilizacja ta byłaby wprost katastrofalna dla ochrony Granicy Wschodniej i stanu bezpieczeństwa w państwie. Z uwagi na niewielki liczebny stan pokojowy armii uzupełnienie braków innymi rocznikami w chwili obecnej jest niemożliwe. Również i rodzaj służby w Baonach Celnych wymaga rutyny i dłuższej służby; uzupełnienie więc nowymi siłami zmniejszyłoby sprawność w wykonywaniu obowiązków.

Z uwagi więc na wyżej przytoczone motywy uprasza się o uchwalenie następującego w n i o s k u :

RADA MINISTRÓW uchwalić r a c z y :

Na podstawie art. 16 tymczasowej ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej z dnia 27/X-1918 (Dz.P.K.P. Nr 13, p. 28) zarządza się co następuje:

§ 1.

Odracza się termin zwolnienia szeregowych wojska stałego, pełniących służbę w Baonach Celnych: dla szeregowych rocznika poborowego 1900 r. do dnia 1 lipca 1923.

§ 2.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych.

---

⁴¹¹ Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 października 1922 r. w przedmiocie odroczenia terminu zwolnienia szeregowych, Dz.U. RP 1922, nr 95, poz. 877.

§ 3.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi z dniem ogłoszenia.

Prezydent Ministrów

Minister Spraw Wojskowych:

^fAntoni Kamieński^f

Minister Spraw Wewnętrznych

Załącznik 13

[Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej do Rady Ministrów w sprawie uchwalenia rozporządzenia w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 19 maja 1920 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty: grodzieński, wołkowyski i na gminy białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego]

Do

Rady Ministrów

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującego rozporządzenia.

TREŚĆ ROZPORZĄDZENIA

Rozporządzenie z dnia .... w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z 19 maja 1920 r. o obowiązkowym ubezpieczeniu na wypadek choroby na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty grodzieński, wołkowyski i na gminy białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego⁴¹².

UZASADNIENIE.

Ubezpieczenie na wypadek choroby na ziemiach przyłączonych do obszaru Rzeczypospolitej na mocy umowy Ryskiej z dn. 12 października 1920 r. podlega dotąd ustawodawstwu rosyjskiemu. W praktyce wykonywane jest niejednolicie w różnych powiatach w zależności od ich charakteru gospodarczego, usposobienia ludności i innych czynników, niełatwo poddających się kontroli władz państwowych.

Celem należytego rozwinięcia instytucji ubezpieczeń społecznych na ziemiach kresowych i zbliżenia ich pod względem prawodawstwa społecznego do rdzennych ziem polskich konieczne jest rozciągnięcie przepisów obowiązujących dziś

---

⁴¹² Treści rozporządzenia nie publikuje się.

już w całym Państwie ustawy o ubezpieczeniu na wypadek choroby (z dn. 19 V 1920, Dz.Ust. Nr 44, poz. 272) na te Ziemie.

Ze względu na znaczne różnice gospodarcze i społeczne między poszczególnymi powiatami kresowymi, za najkorzystniejsze należy poczytywać stopniowe wprowadzanie ustawy o ubezpieczeniu na wypadek choroby w tych powiatach, na mocy oddzielnych rozporządzeń Ministra Pracy i Opieki Społecznej. Stąd też w § 1 rozporządzenia przewidziano ustalenie terminu wejścia w życie oddzielnie dla poszczególnych powiatów.

Warszawa, dn. 4^c października 1922 r.

Minister
/-/ L. Darowski

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia .... 1922 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.
Prezydent Ministrów

Załącznik 14

[Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres bieżący kredytu dodatkowego na pokrycie wydatku uskutecznionego z tytułu należności za parowozy zakupione w Ameryce]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 3 października 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY NA RADĘ MINISTRÓW.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres bieżący (dział 3 rozdz. 1, § 1 poz. 1) kredytu dodatkowego w kwocie 3 695 000 000,- marek na pokrycie wydatku uskutecznionego z tytułu należności za parowozy zakupione w Ameryce.

UZASADNIENIE.

Należność na zakupione przez Ministerstwo Kolei Żelaznych 25 parowozów u firmy Baldwin w Ameryce miała być płaćna w ten sposób, że po zawarciu umowy miano przekazać firmie kwotę – 50 000 dolarów, a na resztę należności miała być wystawiona nieodwołalna akredytywa płaćna w ratach i terminach: 1/XI, 15/XII 1922 r., 1/IV i 1/VIII 1923 r. z doliczeniem 6% rocznych. Nieodwołalność akredytywy winna była być potwierdzona przez National City Bank of New York,

który jednakże oświadczył, że otwartej przez Polską Krajową Kasę Pożyczkową u niego akredytywy nie może przyjąć na swoją odpowiedzialność, wobec czego i firma oświadczyła, że nie może uważać, by warunki umową przewidziane były przez Rząd Polski dokonane.

Wobec powyższego stanu rzeczy reszta należności w kwocie \$ 704 275 musiała być wpłacona z góry, w przeciwnym razie umowa nie doszłaby do skutku. Ponieważ wydatek ten ma tylko częściowo pokrycie w budżecie, przyznanie kredytu dodatkowego ma swoje uzasadnienie.

Kredyt powyższy jest uzupełnieniem kredytu uchwalonego przez Radę Ministrów na posiedzeniu dnia 7 sierpnia. br. w kwocie 1 530 000 000 Mk.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

Załącznik 15

**[Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie
Ministra Skarbu do asygnowania w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych
kredytów dodatkowych]**

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 8 października 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY NA RADEJ MINISTRÓW.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do asygnowania w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych dział 3 następujących kredytów dodatkowych:

§ 9 poz. 2 Odbudowa szkół ..... 200 000 000 mk

§ 9 poz. 3 Odbudowa kościołów ..... 100 000 000 mk.

UZASADNIENIE.

W preliminarzu budżetowym Ministerstwa Robót Publicznych dział 3, § 9, poz. 2 przewidziano kredyt w wysokości 1 miliarda mk na odbudowę 200 szkół, obliczając koszt odbudowy jednej szkoły na 5 000 000 mk. W tymże dziale § 9, poz. 3 prelinowano nadto 300 milionów mk na pomoc w odbudowie kościołów udzielaną w formie zapomóg w wysokości 50% rzeczywistych kosztów odbudowy.

Wobec znacznej wyżki cen materiałów budowlanych i robocizny budowlę rozpoczęte na podstawie pierwotnych kosztorysów nie mogą być obecnie wykończone, kredyty bowiem na odbudowę szkół okazały się zupełnie niewystarczające, kredyty zaś przeznaczone na odbudowę kościołów nie mogą w poszczególnych wypadkach pokryć udzielanych 50%-owych zapomóg.

Ze względu na koniec sezonu budowlanego zachodzi potrzeba natychmiastowego przyznania na powyższy cel dodatkowych kredytów, w przeciwnym bowiem razie roboty niedokończone, a przynajmniej niezabezpieczone przed zimą ulec mogą częściowemu zniszczeniu z widoczną szkodą dla Skarbu Państwa.

MINISTER SKARBU
†Jastrzębski†

Załącznik 17

Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w sprawie oddania pod zarząd Ministerstwu Przemysłu i Handlu zbiorników naftowych na terenie tzw. Marinekohlenlager w Gdańsku

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
WARSZAWA, DN. 9/X^c 1922^c R.
N° 5544pr^c
W odpowiedzi należy powołać się
na powyższą liczbę.

WNIOSEK

Ministra Przemysłu i Handlu
na Radę Ministrów w sprawie oddania pod zarząd
Ministerstwu Przemysłu i Handlu zbiorników naftowych
na terenie tzw. Marinekohlenlager w Gdańsku.

Rada Ministrów uchwalić raczy:
Rada Ministrów postanawia wydać następujące rozporządzenie:

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów
z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie oddania pod zarząd Ministerstwa Przemysłu
i Handlu zbiorników naftowych na terenie tzw.
Marinekohlenlager w Gdańsku⁴¹³.

Motywy.

Stosownie do postanowienia Komisji dla rozdziału mienia niemieckiego z dnia 10 marca 1922 r. potwierdzonego na posiedzeniu ambasadorów z dnia 5 kwietnia

---

⁴¹³ Treści rozporządzenia nie publikuje się.

1922 r. rezerwuary naftowe w Gdańsku (na terenie tzw. Marinekohlenlager) wraz z pompami, wszystkimi maszynami, rurociągami i z gruntem, na jakim się znajdują, zostały przydzielone Rzeczypospolitej Polskiej, zaś magazyny węglowe z odnośnym gruntem (na planie czerwoną farbą oznaczone) Radzie Portowej⁴¹⁴.

Dnia 25 lipca br. odbyło się formalne objęcie tych obiektów przez Rzeczpospolitą Polską. Rezerwuary naftowe gdańskie są obecnie w administracji gdańskiej filii Państwowych Zakładów Naftowych w Drohobyczu, czyli tzw. Spółki „Polmin” w Gdańsku, która wydzierżawiła je przed dwoma laty od Towarzystwa United Baltic Corporation; towarzystwo to natomiast otrzymało zbiorniki powyższe w dzierżawę od wolnego miasta Gdańska.

Rezerwuary te więc użytkuje i administruje Spółka „Polmin” w Gdańsku na zasadzie dawnego kontraktu dzierżawy, nie zaś na zasadzie przydzielenia jej ich przez Rząd Polski.

Dla uregulowania tej sprawy zachodzi potrzeba, by objekty te przydzielone Rzeczypospolitej Polskiej zostały oddane formalnie w zarząd Ministerstwu Przemysłu i Handlu, które administrowanie ich powierzy filii Państwowych Zakładów Naftowych w Drohobyczu, czyli tzw. Spółce „Polmin” w Gdańsku.

Załącznik 20

Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie rozciągnięcia ustawy o Państwowym Funduszu Mieszkaniowym na Ziemię Wileńską

Ministerstwo
Zdrowia Publicznego
Nr Org.28086/22
1931

Warszawa, dnia 12 września 1922 roku

Wniosek

Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie
rozciągnięcia ustawy o Państwowym Funduszu
Mieszkaniowym na Ziemię Wileńską⁴¹⁵.

---

⁴¹⁴ Międzynarodowa Rada Portu i Dróg Wodnych powstała w wyniku kompromisowych postanowień polsko-gdańskiej konwencji z 9 listopada 1920 r. Miała w swoim składzie 24 członków – 12 Polaków i tyle samo Gdańszczan. Przewodniczącym był prof. Ludwig Noe (Niemiec). Rada rozpoczęła pracę 1 czerwca 1921 r.

⁴¹⁵ Treści wniosku nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 16 października 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia ustawy o Państwowym Funduszu Mieszkaniowym na Ziemię Wileńską, Dz.U. RP 1922, nr 99, poz. 907.

Uzasadnienie.

Wobec spowodowanego wojną zniszczenia, na które Ziemia Wileńska była narażona w pierwszym rządzie, zachodzi potrzeba rozciągnięcia na obszar Ziemi Wileńskiej Ustawy w przedmiocie utworzenia Państwowego Funduszu Mieszkaniowego⁴¹⁶ celem przyjscia z pomocą instytucjom komunalnym, państwowym, kooperatywom mieszkaniowym i organizacjom społecznym na budowę małych mieszkań, według nowoczesnych zasad higieny.

Minister Zdrowia Publicznego

“wz”

†Bujalski†

Podsekretarz Stanu

Rada Ministrów na posiedzeniu

w dniu .... 1922 r.

powzięła uchwałę zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów:

Załącznik do punktu 21

[List wiceprezesa Komitetu Budowy Pomnika Wdzięczności dla Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej Leopolda Kotnowskiego do Prezydenta Rady Ministrów]

TOWARZYSTWO
POLSKO-AMERYKAŃSKIE

ART. I STATUTU

Towarzystwo Polsko-Amerykańskie ma na celu dążyć do nawiązania ściślejszej łączności kulturalnej pomiędzy Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki Północnej i wzajemnie współdziałać rozwojowi stosunków kulturalnych.

WARSZAWA

12 Października 1922 r.

Nowy Świat N° 74, Pałac Staszica

Telefon N° 26-62

N° 1730/P

---

⁴¹⁶ Państwowy Fundusz Mieszkaniowy został powołany do życia ustawą z 1 sierpnia 1919 r. Jego celem było udzielanie wsparcia dla budowy domów mieszkalnych o małej powierzchni. Czynności nadzorcze sprawowała specjalna komisja przy ministrze zdrowia publicznego.

Wielce Szanowny Panie Prezydencie Rady Ministrów.

Komitet Budowy Pomnika Wdzięczności dla Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej przy Towarzystwie Polsko-Amerykańskim⁴¹⁷ w Warszawie pozwala sobie zwrócić się do Ekscelencji z uprzejmą prośbą o żywsze zainteresowanie się budową pomnika.

Jest to dzieło prof. X. Dunikowskiego; jest pomnik gotowy do odsłonięcia, które nastąpi 29 października rb.⁴¹⁸ Powstał on z drobnych składek dziatwy polskiej, żołnierza, w mniejszej mierze społeczeństwa.

Ponieważ dzisiaj już nie pora po temu, ażeby się znów zwracać do społeczeństwa polskiego z nową odezwą, jeżeli nie zareagowało należycie na liczne odezwy poprzednie, przeto Komitet Budowy Pomnika Wdzięczności dla Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej w zrozumieniu, że w interesie narodu polskiego jest, a więc i Rządu Polskiego, ażeby ten Pomnik stanął i stanął bez wysiłków w niewłaściwym zabieganiu około zebrania koniecznej sumy, zwraca się z uprzejmą prośbą do Ekscelencji, by zechciał Pan Prezydent Rady Ministrów przyczynić się do doprowadzenia dzieła do końca.

^dTrzeba jeszcze 4 500 000 Mk, ażeby dzieło znakomitego rzeźbiarza polskiego mogło być oddane miastu Warszawie.

Komitet pozwala sobie prosić, by Pan Prezydent Rady Ministrów zechciał tę sumę w imieniu Rządu Polskiego zaofiarować na powyższy cel.^d

^{hb}Dać powyższym z funduszu dyspozycyjnego, a p. Minister Skarbu nam to zrefunduje co dziś przyrzekł 16 X J. Nowak^{hb}

Cały budżet pomnika wynosi 17 000 000 Mk, 13 000 000 Mk zebrano, brakuje wyżej podanej sumy.

Komitet w przeświadczeniu, że Ekscelencja w zrozumieniu doniosłości powyższej sprawy zechce łaskawie przychylić się do jego prośby, prosi by Pan Prezydent Rady Ministrów zechciał przyjąć wyrazy głębokiego poważania.

Leopold Kotnowski

v.Prezes

^bOdpis listu przesłany do Pana Ministra Spraw Zagranicznych^b

Rada Ministrów uchwaliła

K.⁴¹⁹

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

---

⁴¹⁷ Zrzeszenie Polsko-Amerykańskie (Polish American Association) powołano do życia w 1922 r.

⁴¹⁸ Pomnik miał być aktem wdzięczności społeczeństwa polskiego dla Stanów Zjednoczonych. Wspominano ich zaangażowanie po stronie sprawy niepodległości Polski oraz pomoc gospodarczą i charytatywną w pierwszych latach po odbudowie państwa polskiego. Pomnik usytuowano na skwerze Herberta Hoovera przy Krakowskim Przedmieściu w Warszawie.

⁴¹⁹ Podpis Kazimierza Władysława Kumanieckiego.

PROTOKÓŁ
110-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 19 października 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamiński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Skarbu	dr Wiktor Mikulecki
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki i Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 16 października 1922 r.
2. Rada Ministrów na wniosek Prezydium Rady Ministrów (załącznik 1) uchwaliła wykonanie uchwały Rady Ministrów z 16 października 1922 r. w sprawie oddania pod zarząd Ministerstwa Przemysłu i Handlu zbiorników naftowych tzw. Marinekohlenlager w Gdańsku wstrzymać aż do czasu przedstawienia Radzie Ministrów wniosków Komisji specjalnej, która wysłana będzie do Gdańska celem rozpatrzenia sprawy sposobu zużytkowania obiektów państwowych w Gdańsku.
3. Uchwalono załączone wnioski:
  - a) o przyznanie środków lokomocji dla urzędów znajdujących się w obrębie województwa śląskiego (załącznik 2);
  - b) o przyznanie prawa używania samochodu osobowego Polakom Inspektoratowi Ceł w Gdańsku (załącznik 3);

- c) o przyznanie prawa używania samochodu osobowego kuratorowi okręgu szkolnego wileńskiego (załącznik 4).
4. Rada Ministrów na wniosek Prezesa Rady Ministrów (załącznik 5) uchyliła uchwałę z 21 września br. w sprawie wywłaszczenia na rzecz gminy miasta Warszawy (celem rozszerzenia miejskiego zakładu połoźniczego przy ul. Karowej) nieruchomości Nr hip. 2813 oraz nieruchomości Nr hip. 2814-c w Warszawie.
5. Uchwalono złożone przez Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej Ustawy z 17 grudnia 1920 r. o udzielaniu gwarancji Skarbu Państwa do sumy 200 000 000,- marek za ulgowe pożyczki dla drobnych przemysłowców, rzemieślników oraz ich organizacji wytwórczych (załącznik 6).
6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o przekazanie Ministerstwu Spraw Wojskowych fabryki reparacyjno-montażowej „Parowóz” niemieckiej firmy „Oremstein i ^aKoppeld^a” (Artur Koppel) w celu urządzenia w niej – przewidzianego traktatem pokojowym – Głównego Warsztatu inżynierjno-saperskiego (załącznik 7).
7. Uchwalono załączone wnioski Ministra Spraw Wojskowych:
- a) o popieranie hodowli koni krwi angielskiej (załącznik 8);
  - b) o wyasygnowanie 20 000 funtów angielskich na zakup ogierów za granicą (załącznik 9).
8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską niektórych dekretów, ustaw, rozporządzeń, obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej, w sprawach wojskowych (załącznik 10).
9. Uchwalono złożony załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie obywatelowi Stanów Zjednoczonych Janowi Tobolka na nabycie od Tadeusza Kowalskiego gruntu z domem w Brwinowie (załącznik 11).
10. Uchwalono złożone przez Ministra Skarbu rozporządzenie w przedmiocie wymiaru i poboru państwowego podatku gruntowego za rok podatkowy 1922 od gruntów użytkowych i lasów położonych na obszarze województw nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów białostockiego, bielskiego, sokólskiego, wołkowskiego i grodzieńskiego województwa białostockiego tudzież Ziemi Wileńskiej (załącznik 12).
11. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu:
- a) o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w dziale 2 § 15 preliminarza budżetowego Ministerstwa Poczty i Telegrafów na okres bieżący kredytu dodatkowego w kwocie 150 000 000,- marek z przeznaczeniem użycia tej kwoty na dokończenie budowy linii telefonicznej Warszawa–Wilno (załącznik 13);

- b) o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia kredytu dodatkowego w § 9 poz. 1 preliminarza Sejmu Ustawodawczego na rok 1922 w wysokości 115 000 000,- marek (załącznik 14);
- c) o upoważnienie Ministra Skarbu do asygnowania w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych dział 2 § 12 kredytów dodatkowych w łącznej kwocie 1 410 000 000,- marek (załącznik 15);
- d) wniosek Ministra Robót Publicznych o otwarciu dodatkowego kredytu w kwocie 200 000 000,- marek na odbudowę przekazano do uzgodnienia z Ministerstwem Skarbu.

12. Uchwalono załączony wniosek Ministra Zdrowia Publicznego o przyznanie kredytu celem uprzywilejowania kupna osady „Amelin”, niezbędnej na urządzenie bursy i innych pomocniczych budynków dla Państwowej Szkoły Higieny (załącznik 16).

Minister Skarbu zgodził się na przyznanie żądanego na cel wspomniany kredytu w wysokości 240 000 000,- marek jedynie w tym razie, o ile Minister Zdrowia Publicznego złoży oświadczenie, że zarówno koszty budowy i adaptacji budynków, które mają być wzniesione na terenie osady „Amelin”, jak i koszty utrzymania instytucji urządzonych na tym terenie nie obciążą Skarbu Państwa.

Minister Zdrowia Publicznego oświadczył, że zarówno koszty budowy i adaptacji budynków, które mają być wzniesione na terenie osady „Amelin”, jak i koszty utrzymania instytucji na tym terenie nie obciążą Skarbu Państwa.

13. Uchwalono złożone przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej rozporządzenie w sprawie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretów i ustaw w przedmiocie ochrony pracy na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty białowiecki, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego (załącznik 17).

14. Uchwalono złożony przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej projekt ustawy w przedmiocie uprawnień Ministra Pracy i Opieki Społecznej do powoływania nadzwyczajnych komisji rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi (załącznik 18).

15. Uchwalono złożone przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej rozporządzenie w przedmiocie podwyższenia dodatków drożyznianych do rent inwalidów z powodu starości i dla rodzin po ubezpieczonych, zapewnionych obowiązującą w b. dzielnicy pruskiej ordynacją ubezpieczeniową Rzeszy Niemieckiej z 19 lipca 1911 r. (załącznik 19).

16. Rada Ministrów wysłuchała sprawozdania Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie bezrobocia i programu Rządu na tym polu (załącznik 20).

17. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości rozporządzenie Ministra Skarbu w sprawie potrącania podatku dochodowego z uposażeń służbowych pracowników państwowych (załącznik 21).

18. Rada Ministrów wysłuchała referatu Ministra Spraw Wewnętrznych i Ministra Skarbu w sprawie uposażenia urzędników państwowych śląskich. W dyskusji uznano, że najlepiej byłoby wypłacać śląskim urzędnikom państwowym pobory służbowe w markach polskich.

Postanowiono w sprawie tej odnieść się o opinię do czynników miejscowych.

19. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości:

1) Prezes Rady Ministrów wyda okólnik do wszystkich Ministerstw określający procedurę przedkładania wniosków na odznaczenia orderowe. Za podstawę Prezes Rady Ministrów przyjmie załączony projekt okólnika (załącznik 22) z tą zmianą, że uwzględni następujące zasady postępowania:

a) wnioski co do osób podległych zakresowi działania Ministrów, których resorty w województwie obejmuje kompetencja wojewody, przedkłada wojewoda właściwym Ministrom;

b) wnioski co do resortów niezjednoczonych w ręku wojewody przedkładają naczelnicy dotyczących władz drugiej instancji właściwym Ministrom;

Ministrowie przesyłają wnioski Prezesowi Rady Ministrów, który udziela je Ministrowi Spraw Wewnętrznych celem zasięgnięcia opinii wojewodów.

2) Wszelkie dotychczasowe uchwały i zarządzenia niezgodne z zasadami przytoczonymi w okólniku znosi się.

3) Wyjątkowo w roku bieżącym zaopiniowane wnioski mają być przesłane jednostronnie Ministrom w ten sposób, aby się znalazły w ich rękach 15 listopada br.

4) Prezydium Rady Ministrów przedkładać będzie wnioski co do ilości odznaczeń, które mają być udzielone, 1 stycznia, względnie 3 maja każdego roku, i projekt rozdziału między poszczególne resorty.

20. Minister Pracy i Opieki Społecznej porusza sprawę możliwego strejku górników w listopadzie br.

Przy tej sposobności Minister Spraw Wojskowych interpeluje Ministra Kolei Żelaznych o wykonanie uchwały Rady Ministrów z 6 lutego br. w sprawie stworzenia zapasu węgla na cele mobilizacyjne oraz Ministra Skarbu o wykonanie uchwały z 4 września br. w sprawie stworzenia zapasu zbóż chlebowych, który również miał być – w myśl intencji Rządu – zapasem rezerwowym dla wojskowości.

Z uwagi na wyjaśnienia Ministra Kolei Żelaznych, że wymienionego zapasu węgla nie ma dla braku kredytów, Rada Ministrów zleca wykonanie obu uchwał Ministrom Spraw Wojskowych, Skarbu i Kolei Żelaznych,

21. Uchwalono, objęte załącznikami 23, 24 i 25, wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” cudzoziemcom.

Posiedzenie zakończono o 9 wieczorem.

fj. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły Prezydium Rady Ministrów dotyczący wstrzymania wykonania uchwały Rady Ministrów z 16 października 1922 r. w sprawie oddania pod zarządek Ministerstwa Przemysłu i Handlu zbiorników naftowych tzw. Marinekohlenlager w Gdańsku.
2. Wniosek na Radę Ministrów Komisji do spraw likwidacji nadliczbowych środków lokomocji w sprawie przyznania środków lokomocji dla urzędów znajdujących się w obrębie województwa śląskiego.
3. Wniosek na Radę Ministrów Komisji dla spraw likwidacji nadliczbowych środków lokomocji w sprawie przyznania prawa używania samochodu osobowego Polskemu Inspektoratowi Ceł w Gdańsku⁴²⁰.
4. Wniosek na Radę Ministrów Komisji dla spraw likwidacji nadliczbowych środków lokomocji w sprawie przyznania prawa używania samochodu osobowego Kuratorowi Okręgu Szkolnego Wileńskiego⁴²¹.
5. [Sprawa wywłaszczenia na rzecz gminy m.st. Warszawy nieruchomości w Warszawie]⁴²².
6. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z 17 grudnia 1920 r. o udzielaniu gwarancji skarbu państwa do sumy 200 000 000 mk za ulgowe pożyczki dla drobnych przemysłowców, rzemieślników oraz ich organizacji wytwórczych.
7. [Wniosek o przekazanie Ministerstwu Spraw Wojskowych wywłaszczonej na rzecz Państwa dawnej fabryki reparacyjno-montażowej „Parowóz” niemieckiej firmy „Oremstein i Koppel” (Artur Koppel) w celu urządzenia z niej Głównego Warsztatu inżynieryjno-saperskiego]⁴²³.
8. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych i za zgodą Ministra Skarbu w przedmiocie popierania hodowli koni krwi angielskiej.
9. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych w sprawie wyasygnowania 20 000 funtów angielskich na zakup ogierów za granicą⁴²⁴.
10. Projekt Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską niektórych dekretów, ustaw, rozporządzeń, obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej, w sprawach wojskowych⁴²⁵.
11. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi Stanów Zjednoczonych p. Janowi Tobolka na nabycie od p. Tadeusza Kowalskiego gruntu z domem w Brwinowie⁴²⁶.

---

⁴²⁰ Nie publikuje się.

⁴²¹ Nie publikuje się.

⁴²² Nie publikuje się.

⁴²³ Nie publikuje się.

⁴²⁴ Nie publikuje się.

⁴²⁵ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 października 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską niektórych dekretów, ustaw i rozporządzeń, obowiązujących w Rzeczypospolitej Polskiej w sprawach wojskowych, Dz.U. RP 1922, nr 97, poz. 890.

⁴²⁶ Nie publikuje się.

12. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie wymiaru i poboru państwowego podatku gruntowego za rok podatkowy 1922 od gruntów użytkowych i lasów położonych na obszarze województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów: białostockiego, bielskiego, sokólskiego, wołkowyskiego i grodzieńskiego województwa białostockiego tudzież Ziemi Wileńskiej.
13. [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w dziale 2 § 15 preliminarza budżetowego Ministerstwa Poczty i Telegrafów na okres bieżący kredytu dodatkowego z przeznaczeniem użycia tej kwoty na dokończenie budowy linii telefonicznej Warszawa–Wilno].
14. [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia kredytu dodatkowego w § 9 poz. 1 preliminarza Sejmu Ustawodawczego na rok 1922].
15. [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do asygnowania w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych kredytów dodatkowych].
16. Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w sprawie przyznania kredytu celem kupna osady „Amelin”, niezbędnej na urządzenie bursy i innych pomocniczych budynków dla Państwowej Szkoły Higieny⁴²⁷.
17. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej do Rady Ministrów z prośbą o uchwalenie rozporządzenia Rady Ministrów o rozciągnięciu mocy obowiązującej dekretów i ustaw w przedmiocie ochrony pracy na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego].
18. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej do Rady Ministrów z prośbą o uchwalenie ustawy w przedmiocie uprawnień Ministra Pracy i Opieki Społecznej do powoływania Nadzwyczajnych Komisji Rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi].
19. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej do Rady Ministrów z prośbą o uchwalenie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia dodatków drożyznianych do rent inwalidów z powodu starości i dla rodzin po ubezpieczonych, zapewnionych obowiązującą w b. dzielnicy pruskiej ordynacją ubezpieczeniową Rzeszy Niemieckiej z 19 lipca 1911 r.]
- 20a. [Sprawozdanie Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie bezrobocia i programu Rządu na tym polu].
- 20b. Notatka w sprawie bezrobocia i potrzeby ustawy o doraźnej pomocy dla bezrobotnych.
21. [Pismo Ministra Skarbu do wszystkich Izb Skarbowych na obszarze b. zaboru rosyjskiego i austriackiego w sprawie potrącania podatku dochodowego z uposażeń służbowych pracowników państwowych].
22. [Okólnik w sprawie nadawania orderów polskich obywatelom Rzplitej Polskiej].
23. Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego z Gwiazdą orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych.
24. Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych.
25. Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Oficerskiego [i odznak Kawalera] orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych.

---

⁴²⁷ Nie publikuje się.

Wniosek nagły Prezydium Rady Ministrów dotyczący wstrzymania wykonania uchwały Rady Ministrów z 16 października 1922 r. w sprawie oddania pod zarząd Ministerstwa Przemysłu i Handlu zbiorników naftowych tzw. Marinekohlenlager w Gdańsku

Wniosek nagły
dotyczący wstrzymania wykonania
uchwały Rady Ministrów z 16
października 1922 r. w sprawie oddania
pod zarząd Ministerstwa Przemysłu
i Handlu zbiorników naftowych
tzw. Marinekohlenlager w Gdańsku.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Wykonanie uchwały Rady Ministrów z 16 października 1922 r. w sprawie oddania pod zarząd Ministerstwa Przemysłu i Handlu zbiorników naftowych tzw. Marinekohlenlager w Gdańsku wstrzymuje się aż do czasu przedstawienia Radzie Ministrów wniosków komisji specjalnej, która wysłana będzie do Gdańska celem rozpatrzenia sprawy sposobu użytkowania obiektów państwowych w Gdańsku.

Uzasadnienie

W ostatnich dniach odbywały się w Prezydium Rady Ministrów konferencje w sprawach gdańskich, na których m.in. rozważano projekt Prezydium Rady Ministrów wydelegowania do Gdańska specjalnej komisji, złożonej z przedstawicieli zainteresowanych Ministerstw, która by na miejscu rozpatrzyła sprawę sposobu użytkowania obiektów państwowych w Gdańsku.

Szczegółowy materiał dla komisji został już opracowany przez Komisariat Generalny w Gdańsku i przedstawiony na konferencji.

Aby dać możliwość komisji rozpatrzenia sprawy zbiorników naftowych tzw. Marinekohlenlager łącznie z całokształtem sprawy obiektów państwowych w Gdańsku, wnosi Prezydium Rady Ministrów o czasowe zawieszenie wykonania uchwały Rady Ministrów z 16 bm. aż do przedstawienia Radzie Ministrów wniosków wspomnianej komisji. Zawieszenie uchwały tym mniej budzi wątpliwość, ponieważ wniosek uchwalony, przekazujący zarząd zbiorników naftowych Ministerstwu Przemysłu i Handlu, jest natury raczej formalnej. Wynika bowiem z uzasadnienia uchwalonego wniosku, że Ministerstwo Przemysłu i Handlu zamierza pozostawić spółce „Polmin” nadal użytkowanie tych zbiorników. Obecnie nadzór i zarząd nad wszystkimi obiektami państwowymi w Gdańsku sprawuje Komisarz Generalny przez swój oddział gospodarczy, powstały z dawniejszego oddziału administracji majątku państwowego.

Wniosek na Radę Ministrów Komisji do spraw likwidacji nadliczbowych środków lokomocji w sprawie przyznania środków lokomocji dla urzędów znajdujących się w obrębie województwa śląskiego

Wniosek
na Radę Ministrów Komisji do
spraw likwidacji nadliczbowych
środków lokomocji.

w sprawie przyznania środków lokomocji dla
urzędów znajdujących się w obrębie Województwa
Śląskiego.

Celem ustalenia etatu samochodów dla urzędów działających w obrębie Województwa Śląskiego następujące Ministerstwa wystąpiły z wnioskami:

1) Ministerstwo Kolei Żelaznych pismem z dnia 28 września br. L.I 14379/1/22 o przyznanie samochodu Dyrekcji Kolei Państwowych w Katowicach.

2) Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej pismem z dnia 12 października br. L.1234/VIII o przyznanie samochodu Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Województwa Śląskiego w Królewskiej Hucie.

3) Ministerstwo Skarbu pismem z dnia 4 października br. L.D.C./3409/I/22 o przyznanie jednego samochodu dla Dyrekcji Cei w Mysłowicach.

4) Ministerstwo Spraw Zagranicznych pismem z dnia 5 października br. L.A.III/420 o przyznanie po jednym samochodzie

- a) przedstawicielowi Państwa przy Komisji Mieszanej w Katowicach oraz polskim członkom tejże Komisji,
- b) Generalnemu Komisarzowi zdawczemu dla Górnego Śląska w Katowicach,
- c) Konsulatowi Generalnemu w Bytomiu.

5) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych Województwa Śląskiego pismem z dnia 6 września br. o przyznanie dla Województwa Śląskiego dwu samochodów osobowych i jednego ciężarowego.

Rozpatrzywszy wnioski Ministerstw i przychyłając się do wymienionych tamże motywów wskazujących na trudną pracę na terenie Województwa Śląskiego, wobec obecnego okresu organizacji władz na Górnym Śląsku, powikłanych warunków politycznych oraz niedogodnej komunikacji kolejowej, Komisja wnioski Ministerstw popiera i proponuje:

Ustala się dla urzędów działających w obrębie Województwa Śląskiego następujące etaty samochodów na rok 1922 i 1923 z prawem kupna przyznanym

samochodów po cenie szacunkowej z ogólnej masy, przyznanych Rządowi Polskiemu z podziału mienia b. Komisji Międzysojusznicy:

- 1) W resorcie Ministerstwa Kolei Żelaznych Dyrekcji Kolei Państwowych w Katowicach
1 samochód osobowy
- 2) W resorcie Ministerstwa Pracy i O.S. Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w Królewskiej Hucie
1 samochód osobowy
- 3) W resorcie Ministerstwa Skarbu Dyrekcji Ceł w Mysłowicach
1 samochód osobowy
- 4) W resorcie Ministerstwa Spraw Zagranicznych
po jednym samochodzie osobowym
  - a) przedstawicielowi Państwa przy Komisji Mieszanej w Katowicach oraz polskiem członkom Komisji Mieszanej
  - b) Generalnemu Komisarzowi zdawczemu dla Górnego Śląska w Katowicach, do czasu zakończenia spraw zdawczych
  - c) Konsulatowi Generalnemu w Bytomiu.
- 5) W resorcie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ^cWojewództwa Śląskiego^c
dwa samochody osobowe i jeden ciężarowy.

Samochody nieobjęte powyższą uchwałą winny być niezwłocznie zwrócone Delegatowi Ministerstwa Skarbu.
Sekretariatowi Rady Ministrów dla
wniesienia na porządek dzienny
jednego z najbliższych posiedzeń.

Załącznik 6

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z 17 grudnia 1920 r. o udzielaniu gwarancji skarbu państwa do sumy 200 000 000 mk za ulgowe pożyczki dla drobnych przemysłowców, rzemieślników oraz ich organizacji wytwórczych

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU

WARSZAWA, DN. 6 PAŹDZIER. 1922 R.

N° 5321/Pr

W odpowiedzi należy powołać się
na powyższą liczbę.

Wniosek
MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU
na Radę Ministrów

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów postanawia wydać następujące rozporządzenie:

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej Ustawy z 17 grudnia 1920 r. o udzielaniu gwarancji Skarbu Państwa do sumy 200 000 000 mk za ulgowe pożyczki dla drobnych przemysłowców, rzemieślników oraz ich organizacji wytwórczych⁴²⁸.

UZASADNIENIE.

Wydział Przemysłowy przy Delegacie Rządu w Wilnie zwrócił się pismem z dnia 28 lipca rb. L.VII 491 do Ministerstwa Przemysłu i Handlu z prośbą o zapoczątkowanie utworzenia w Wilnie ustawowej Komisji Kredytowej w celu udzielania ulgowych pożyczek dla drobnych przemysłowców, rzemieślników oraz ich organizacji wytwórczych, ponieważ do Wydziału Przemysłowego w Wilnie zgłaszają się delegacje złożone z przedstawicieli drobnego przemysłu i rzemieślników z prośbą o udzielenie im ulgowego kredytu na odbudowę i uruchomienie warsztatów pracy, zrujnowanych w czasie wojny.

Wobec powyższego Ministerstwo Przemysłu i Handlu proponuje rozciągnięcie na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej Ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. w przedmiocie udzielania gwarancji Skarbu Państwa do sumy Mk 200 milionów za ulgowe pożyczki dla drobnych przemysłowców, rzemieślników oraz ich organizacji wytwórczych (Dz.U. RP z 1921 r. Nr 4 poz. 16).

---

⁴²⁸ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 października 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 17 grudnia 1920 r. o udzielaniu gwarancji skarbu państwa do sumy 200 000000 mk za ulgowe pożyczki dla drobnych przemysłowców, rzemieślników oraz ich organizacji wytwórczych, Dz.U. RP 1922, nr 108, poz. 1001.

Wniosek Ministra Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych i za zgodą Ministra Skarbu w przedmiocie popierania hodowli koni krwi angielskiej

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH WARSZAWA, DNIA .... 1922 r.
GABINET MINISTRA
L. 6989/22.G.M.II.Tajne.A.

WNIOSEK MINISTRA SPRAW WOJSKOWYCH w porozumieniu z MINISTREM ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH i za zgodą MINISTRA SKARBU

w przedmiocie

popierania hodowli koni krwi angielskiej, a mianowicie:

1) Zmiany decyzji Ministra Spraw Wewnętrznych z dn. 17 września 1919 roku, zatwierdzającej przepisy o opodatkowaniu wyścigów konnych, zawarte w uchwalonym przez Radę Miejską st.m. Warszawy z dn. 4/IX 1919 Statucie o podatku miejskim od widowisk, koncertów, zabaw i rozrywek.

2) Zmiany par. 15 „Ogólnych przepisów o totalizatorze na torach towarzystw wyścigowych i kłusackich”.

3) Zarządzeń zmierzających do zapewnienia rozwoju instytucji popierającej wyłącznie hodowlę koni w Państwie.

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

1) Poleca się Ministrowi Spraw Wewnętrznych uchylić na mocy art. 70 Dekretu o Samorządzie Miejskim (Dz.Pr. z roku 1919. poz. 140) uchwałę Rady Miejskiej st.m. Warszawy z dn. 4/IX 1919 w przedmiocie przepisów o opodatkowaniu opłaty od wejścia na wyścigi konne połączone z grą w totalizatora oraz podatku od gry w totalizatora, zawarte w p.p. 2 i 3 par. 5 „Statutu o podatku miejskim od widowisk, koncertów, zabaw i rozrywek”.

2) Na mocy art. 22 „Ogólnych przepisów o totalizatorze na torach towarzystw wyścigowych i kłusackich” zmienia się par. 15 tychże przepisów, nadając mu następujące brzmienie:

1) Z sumy wszystkich stawek w każdym wyścigu odlicza towarzystwo 13%, z których:

1% na zakup ogierów dla Zarządu Stadnin Państwowych,

2% na rzecz Magistratu m.st. Warszawy,

10% na rzecz Towarzystwa Zachęty Hodowli Koni w Polsce, dla zadośćuczynienia jego zadaniom.

2) Pobory na rzecz miasta lub gminy od biletów wejścia nie mogą przewyższać 30% od ceny biletu.

- 3) a) Zezwała się Towarzystwu na drukowanie biletów w drukarniach według własnego wyboru, a nie koniecznie w drukarni miejskiej,
- b) poleca się Ministerstwu Rolnictwa i Dóbr Państwowych wydzierżawić Towarzystwu Zachęty Hodowli Koni w Polsce na urządzenie toru wyścigowego i treningowego około 300 morgów z podmiejskich gruntów państwowych, na termin 50–60 lat, na polach Mokotowskich, Rakowcu lub przylegających, i pozostawić do użytkowania Towarzystwa zajmowany przezeń obecnie tor na 6–8 lat od chwili wydzierżawienia mu nowego terenu, tj. na okres czasu niezbędny dla urządzenia nowego toru.
- c) Poleca się Ministerstwu Spraw Wewnętrznych zarządzenie najenergiczniejszych środków w celu niedopuszczenia gry pokątnej (^abook-mackerzy^a),
- d) Poleca się Towarzystwu Zachęty Hodowli Koni w Polsce przedstawić do zatwierdzenia Ministerstwu Rolnictwa i D.P. nowy statut Towarzystwa w terminie 3-ch miesięcy.
- e) Przepisy wykonawcze opracuje i wyda Ministerstwo Rolnictwa i D.P. w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Ministerstwem Spraw Wojskowych.

Minister Spraw Wojskowych
^fSosnkowski^f
Generał Dywizji

UZASADNIENIE

Zasady opodatkowania wyścigów konnych na rzecz gmin miejskich zawarto w par. 15 „Ogólnych przepisów o totalizatorze na torach towarzystw wyścigowych i kłusackich”, zatwierdzonych przez b. Zarządzającego Stadninami Państwowymi w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych 1 lutego 1911 roku, na podstawie uchwały w tymże przedmiocie ros. Rady Ministrów z dn. 19 stycznia 1911 r. Nr 243. W myśl par. 22 tychże przepisów ich „uzupełnianie lub zmiana może nastąpić w tym samym trybie, w jakim wydane zostały same przepisy”. Przepisy te są dotychczas obowiązujące.

Ponieważ zawarte w „Statucie” uchwalonym przez Radę Miejską przepisy o opodatkowaniu wyścigów konnych nie są zgodne z par. 15 „Ogólnych przepisów o totalizatorze”, i zostały wprowadzone z uchybieniem par. 22 „Ogólnych przepisów o totalizatorze”, przeto w tej części „Statut” i zatwierdzająca go uchwała Rady Miejskiej i Ministra Spraw Wewnętrznych są nielegalne i ulegają uchyleniu.

Podatki, które obciążają Towarzystwo Wyścigów, uchwaliła Rada Miejska w 1919 r. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych zatwierdziło uchwałę Rady Miejskiej pomimo sprzeciwu ze strony Ministerstwa Rolnictwa i D.P. Wspomniany sprzeciw jest wymownym dowodem, że Ministerstwo Rolnictwa i D.P. zdawało sobie

sprawę z ujemnych wyników, jakie musiało wytworzyć w dziedzinie hodowli koni pełnej krwi nadmierne opodatkowanie jedynej instytucji dostarczającej środków materialnych niezbędnych dla jej prowadzenia i rozwoju.

Wyniki 1919 do 1921 lat (uwypuklone w zestawieniu Ministerstwa Spraw Wojskowych) są dowodem, że obawy i sprzeciw Ministerstwa Rolnictwa i D.P. były zupełnie uzasadnione.

Uchwały Rady Miejskiej nakładające podatki na bilety wejścia na wyścigi i na obroty wzajemnych zakładów (totalizator), opierają się na p.p. 2 i 3 par. 5 Statutu o podatku miejskim od widowisk, koncertów, zabaw i rozrywek.

Rada Miejska uważa wyścigi jako widowisko, podczas gdy Ministerstwo Rolnictwa i D.P. i Ministerstwo Spraw Wojskowych są zdania, że wyścigi nie są ani widowiskiem, ani rozrywką, a publiczną próbą koni i z charakteru swego winny być porównywane do wystaw, prób i pokazów czy to koni, czy też innych zwierząt domowych.

Zadaniem Towarzystwa Wyścigowego jest popieranie specjalnej gałęzi chowu koni, a mianowicie koni pełnej krwi angielskiej, rasy niezbędnej zarówno dla produkcji konia wojskowego, jak i rolniczego.

Konieczność ta uznana jest przez Rządy i Izby prawodawcze całego świata, toteż we wszystkich krajach Towarzystwa Wyścigowe uznane są drogą prawodawczą jako instytucje społeczne użyteczności państwowej.

Zasady, na podstawie których działają Towarzystwa Wyścigowe, są we wszystkich krajach zupełnie identyczne, tak pod względem zasadniczym, jak i technicznym, a są one następujące:

a) Prawo urządzania wyścigów przysługuje tylko tym Towarzystwom, które mają na celu wyłącznie poprawę rasy i rozpowszechnienie hodowli koni.

b) Pod względem technicznym Towarzystwa Wyścigowe stosują się ściśle do przepisów zawartych w prawidłach wyścigowych (Rule of races, Code des courses).

c) Pod względem finansowym winny Towarzystwa Wyścigowe przeznaczać wszystkie swe dochody wyłącznie na nagrody, premie i inne cele hodowlane i połączone z nimi wydatki administracyjne i eksploatacyjne, członkowie zaś Towarzystw, nie mogą jako tacy, otrzymywać z wyścigów żadnych osobistych materialnych korzyści lub dochodów.

d) Towarzystwa Wyścigowe w celu zapewnienia sobie stałych dochodów mają prawo pobierać opłaty za wejścia na wyścigi i otwierać na polach wyścigowych wzajemne zakłady (totalizator), odliczając ze stawek na swą korzyść pewne ustalone odsetki.

To źródło dochodów stanowi uprzywilejowany monopol Towarzystw Wyścigowych.

e) Wszelkie opodatkowanie dochodów Towarzystw Wyścigowych na rzecz trzecich osób lub instytucji może być ustanowione wyłącznie tylko drogą uchwał ciał prawodawczych.

Zasady te sankcjonowane prawem obowiązują po dziś dzień we wszystkich krajach, gdzie istnieją wyścigi. Uchybienie tym zasadom przez uchwały Rady Miejskiej m. Warszawy pochodzi z niezrozumienia celu i zadania wyścigów i podporządkowania ich pojęciu rozrywki i widowiska, czym w rzeczywistości nie są.

Dla uniknięcia takich nieporozumień władze czy to miejskie, czy samorządowe, nigdzie nie mają prawa ingerencji w sprawy wyścigowe lub nakładania podatków czy to na wejście, czy też na obroty zakładów.

Co do meritum sprawy, oprócz celów zootechnicznych i hodowlanych, jest udzielanie materialnego poparcia hodowcom koni pełnej krwi.

Technika tej hodowli wymaga, aby każdy koń przed użyciem go do reprodukcji przeszedł okres treningu wychowawczego i szereg prób, będących sprawdzianem prawidłowości wychowania, zdrowia i zalety konia, oraz dających rzeczowe podstawy, dla przeprowadzenia selekcji w celach hodowlanych.

Okres treningu i prób trwa średnio 3–4 lat i wymaga nakładów i kosztów, których hodowcy ponosić nie są w stanie. Potrzebne przeto środki otrzymują w postaci nagród przy próbach wyścigowych, funduszy zaś na te nagrody dostarczają właśnie dochody z biletów wejść i odliczenia z obrotów wzajemnych zakładów.

Ogólna suma nagród powinna zasadniczo wynosić kwotę równą kosztom utrzymania wszystkich znajdujących się w treningu i podlegających próbom wyścigowym koni.

Przed wojną suma nagród w Polsce Kongresowej wynosiła około rubli 600 000. Koni w treningu było około 400, koszt utrzymania jednego konia wynosił rocznie około 1500 rub., a łącznie około 600 000 rb.

Obecnie koni w treningu mamy około 200 szt., koszt rocznego utrzymania konia wynosi przeszło 300 000 marek, a więc rocznie przeszło Mk 60 000 000, suma nagród zaś wynosi zaledwie Mk 25 000 000.

Z cyfr tych widać, że wówczas, gdy hodowcy powinni by zrobić największy wysiłek dla odbudowania hodowli zniszczonej wojną, tj. kiedy interesy ekonomiczne i bezpieczeństwa Państwa wymagają od nich bardzo znacznych nakładów, Towarzystwo Wyścigowe nie jest w stanie dostarczyć im nawet połowy tych środków, które przed wojną dawało w całości.

Przyczyny takiego zgubnego dla hodowli koni pełnej krwi stanu rzeczy wyjaśniają poniższe cyfry:

Stałe wydatki Towarzystwa przed wojną wynosiły:

Nagrody i premia	600 000 mk	66,67%
Koszta administracyjne i eksploatacyjne	150 000 mk	16,67%
Wydatki hodowlane	125 000 mk	13,89%
Podatek	25 000 mk	2,77%

Obecnie zaś:

w 1919 roku:

Nagrody i premia	921 000 mk	17,87%
Koszta administracyjne i eksploatacyjne	1 913 000 mk	37,13%
Wydatki hodowlane	200 000 mk	3,94%
Podatek	2 115 000 mk	41,06%

w 1920 roku:

Suma nagród	6 496 000 mk	16,50%
Koszta administracyjne i eksploatacyjne	11 923 000 mk	30,28%
Wydatki hodowlane	1 458 000 mk	3,70%
Podatek	19 496 000 mk	49,52%

w 1921 roku:

Suma nagród	25 498 000 mk	16,58%
Koszta administracyjne i eksploatacyjne	38 896 000 mk	25,30%
Wydatki hodowlane	6 349 000 mk	4,12%
Podatek	82 963 000 mk	54,00%

Z powyższego ^hwynika^h widać, że Towarzystwo na cele, dla których istnieje, zmuszone jest udzielać coraz to mniejszych odsetków, podczas gdy odsetek podatków coraz to wzrasta. Ostatnio Rada Miejska uchwaliła nowy podatek od biletów wejścia, który wyniesie około 2 milionów marek.

Poważną uwagę zwrócić należy też na inne następstwa zbytniego opodatkowania totalizatora.

Wysoki bardzo podatek wpływa na zmniejszenie kwot wypłacanych za wygrane bilety, wskutek czego ułatwiona jest działalność bookmacherów, tj. graczy pokątnych. Agenci takich graczy nie płacą żadnych podatków i nie ponoszą żadnych kosztów, dają przez to grającym warunki daleko korzystniejsze od wyników wzajemnych zakładów, z nieobliczalną szkodą dla hodowli koni i z najszkodliwszym wpływem na samą prawidłowość i etykę wyścigów.

Doświadczenie nauczyło, że walka z grą pokątną prowadzona wyłącznie środkami policyjnymi nie daje pożądaných wyników. Najskuteczniejszym środkiem okazywało się zawsze zmniejszenie pobieranych odliczeń.

Równocześnie przeprowadzona drogą doświadczalną ekspertyza wykazała, że po przekroczeniu pewnej ekonomicznej granicy w wysokości odliczeń, która się waha między 12 i 13% z obrotów, ilość stawek we wzajemnych zakładach zmniejsza się na korzyść gry pokątnej w proporcji geometrycznej.

Względy powyższe łącznie z pożytkiem, jaki wyścigi przynoszą hodowli koni, zdecydowały o stanowisku i opiece, jakie prawodawstwa wszystkich krajów przyznają wyścigom.

Niezależnie od bezpośrednich zadań Towarzystwa Wyścigów w dziedzinie hodowli koni pełnej krwi należy jeszcze uwzględnić i ogólniejsze znaczenie, jakie ono ma w ekonomicznym życiu.

Koszta administracji i eksploatacji, stanowiące poważną, jak widać z powyższych zestawień, rubrykę wydatków Towarzystwa, składają się prawie wyłącznie z następujących pozycji:

w latach	1919	1920	1921
a) personel stały	19%	19%	17%
b) personel sezonowy	34%	38%	46%
c) kosztą robocizny	18%	18%	14%
d) kosztą materiałów na utrzymanie toru, stajen i trybun	10%	8%	10%
e) wydatki kancelaryjne	17%	16%	11%
f) rozmaite	2%	1%	2%

czyli, że z wydatków Towarzystwa przeszło 2/3 są wydatkowane jako wynagrodzenie za pracę bądź to urzędników stałych, bądź czasowych pracowników.

Nie ulega wątpliwości, że zarobki te stanowią poważną rubrykę w życiu ludzi czerpiących całkowicie lub częściowo swe środki do życia z kasy Towarzystwa Wyścigowego i mają poważne ekonomiczne i społeczne znaczenie w latach, gdy życie jest nadmiernie drogie, a o zarobek trudno.

Oprócz tych sum jednak, wypłacanych wprost przez Towarzystwo, są jeszcze grupy ludności utrzymującej się całkowicie lub częściowo dzięki wyścigom.

Są to przeważnie trenerzy, dżokeje, pracownicy stajenni, dla których praca przy koniach wyścigowych jest fachem i specjalnością uprawianą i kultywowaną z pokolenia w pokolenie. Ilość ich z rodzinami wynosi około 600 osób, nie licząc personelu pracującego przy stadach. Zaprzestanie, lub nawet zmniejszenie wyścigów, pozbawiłoby tych ludzi ich zarobku, a są to specjaliści, którzy niełatwo mogliby znaleźć zajęcie w innym fachu, ludzie, którzy nauczyli się swej specjalności przez długie lata i w większości nie nadają się do innej pracy. Wymownym dowodem zamiłowania do swego zajęcia i że zajęcie to zabezpiecza ich byt, jest zjawisko, że pracownicy tej gałęzi prawie nigdy nie szukają poprawy losu w innym fachu.

Za nimi idą inne ugrupowania, jak np. posłańcy, którzy ze sprzedaży programów wyścigowych zarabiają więcej aniżeli wynosi cały ich pozostały zarobek roczny.

Obliczyć zarobki dorożek, tramwajów, siodlarzy, woźniców, dostawców paszy itp. ścisłymi cyframi nie sposób, jak bardzo jednak są one poważne i znaczące w życiu miast, dowodem opieka i poparcie, których udzielają wyścigom wielkie miasta całego świata, które nie tylko nie mają pretensji do dochodów z wyścigów, ale przeważnie dają od siebie bardzo znaczne sumy na nagrody, aby przedłużyć sezony wyścigowe.

Wymownym dowodem uznania znaczenia, jakie mają dla stolicy wyścigi, jest uchwała Rady Miejskiej miasta Paryża z kwietnia 1919 r. Francuskie Ministerstwo Finansów wniosło do parlamentu projekt opodatkowania wyścigów w wysokości 10% z biletu wejść. Rada Miejska miasta Paryża uchwaliła:

„Rada Miejska miasta Paryża wyraża życzenie, aby żaden nowy ciężar nie był przez Państwo nałożony bezpośrednio lub pośrednio na Towarzystwo wyścigowe i nie utrudniał wznowienia ich działalności i podniesienia hodowli”.

Na skutek tej uchwały Minister Finansów p. ^aKLOTZ^a cofnął swój projekt.

Co do działalności Towarzystwa Zachęty Hodowli Koni w Polsce⁴²⁹, to takowa odpowiada w zupełności swemu zadaniu.

Na nagrody wydziela Towarzystwo najwyższe kwoty, na jakie pozwalają jego dochody.

Pomimo stworzonych nadmiernym opodatkowaniem trudności finansowych, Towarzystwo udziela znacznych stosunkowo środków na cele hodowlane, w 1919, 1920 i 1921 r. Towarzystwo zakupiło i przekazało Zarządowi Stadnin Państwowych ogierów na sumę 4 300 000 marek pols. W 1920 r. przeprowadziło swoim kosztem zakup ogierów dla Zarządu Stadnin Państwowych i materiału hodowlanego dla hodowców prywatnych, udzieliło zapomóg na cele hodowlane i próby koni na sumę 2 000 000 mrp. i podjęło własnym kosztem wydawnictwo „Księgi Stadnej”, kosztem przeszło 2 000 000 mp.

Personel Towarzystwa zarówno stały, jak i sezonowy, oraz pracownicy stajenni, korzystają z wydatnej opieki materialnej Towarzystwa i warunki ich bytu nie pozostawiają nic do życzenia.

Pod względem technicznym zasady programu uwzględniają najważniejsze postulaty hodowli koni pełnej krwi, a mianowicie przeprowadzenie selekcji i ilościowy rozwój.

Statut Towarzystwa i Prawidła Wyścigowe w zasadzie identyczne z przepisami w tej mierze we Francji i w Anglii uwzględniają całkowicie warunki i potrzeby polskiej hodowli.

Administracja prowadzona jest wzorowo i z największą oszczędnością.

Miejsce zajmowane przez tor, na którym się obecnie odbywają wyścigi, ma być według planów Wielkiej Warszawy użyte częścią na rozszerzenie w tym kierunku miasta, częścią na urządzenie ogrodów, parków i alei. Wszystkie stolice cywilizowanych krajów posiadają kilka torów wyścigowych, wielkie próby wyścigowe odbywają się wszędzie przeważnie w stolicach. Jeśli przeto potrzeby miasta wymagają, by miejsce obecnego toru użyć na inne cele, to koniecznym jest, by uprzednio oddano do dyspozycji Towarzystwa Zachęty Hodowli Koni w Polsce

---

⁴²⁹ Początki tej organizacji sięgają 1895 r. W Polsce Odrodzonej działały też inne organizacje społeczne powstałe dla „zachęty do hodowli” koni.

inne miejsce, na którym by ono mogło urządzić nowy tor. Miejsce to powinno leżeć możliwie blisko centrum miasta i najodpowiedniejszym dla tego celu byłby folwark Rakowiec, leżący w odległości 1500 metrów od obecnego toru.

Liczyć się jednak należy z tym, że urządzenie nowego toru wymaga kilku lat, wobec czego używalność obecnego toru należy zapewnić Towarzystwu na termin potrzebny na wybudowanie i urządzenie nowego terenu.

Koszt urządzenia nowego terenu wyniósłby w obecnych warunkach i przy istniejących cenach materiałów i robocizny przeszło 500 milionów marek, tę przeto okoliczność należy uwzględnić zarówno przy powzięciu zasadniczej decyzji o przeniesieniu toru, jak i przy określeniu terminu, w przeciągu którego nowy tor winien być wykończony.

Wydaje się bowiem koniecznym, by urządzenie nowego toru odłożyć do czasów ustalenia waluty i unormowania się racjonalnych cen na materiały i robociznę.

W każdym razie do czasu urządzenia nowego toru Towarzystwo powinno mieć zapewnioną używalność obecnego.

Zważywszy, że:

- 1) najlepszym koniem wojskowym jest koń półkrwi,
- 2) że hodowla państwowa nigdy nie jest w stanie dostarczyć dostatecznej ilości koni pełnej krwi, rasy koniecznej dla produkcji konia półkrwi, wobec czego istnienie prywatnej hodowli koni pełnej krwi staje się koniecznością państwową,
- 3) że koń pełnej krwi, przed użyciem go do reprodukcji, winien przejść okres treningu wychowawczego i szeregu prób dla wykazania zdrowia i zalet jako podstaw dla przeprowadzenia selekcji w celach hodowlanych,
- 4) że wobec nadzwyczaj trudnych warunków ekonomicznych, przyjęcie z pomocą hodowcom jest koniecznym ze względów państwowych,
- 5) że pomoc ta wyrazić się może jedynie tylko przez powiększenie nagród na wyścigach konnych kosztem zmniejszenia podatków magistrackich pochłaniających obecnie 55% dochodu brutto z wyścigów i obracaniem części dochodów z totalizatora na cele hodowlane,
- 6) że dekret pozwalający miastom opodatkowanie wszelkich widowisk i rozrywek nie może być rozciągnięty na próby konne, które mogą być porównane do Wystaw prób i pokazów czy to koni, czy innych zwierząt domowych.
- 7) że T-wo Zachęty Hodowli Koni w Polsce nie jest przedsiębiorstwem dochodowym i Członkowie Towarzystwa żadnych osobistych materialnych korzyści ani dochodów nie otrzymują,
- 8) że wszystkie dochody Towarzystwo obraca na cele hodowlane i wydatki administracyjne i eksploatacyjne,
- 9) że zadaniem Towarzystwa jest popieranie specjalnej gałęzi hodowli koni, a mianowicie koni pełnej krwi angielskiej, rasy niezbędnej zarówno dla produkcji konia wojskowego, jak i rolniczego,

10) że stosowany obecnie względem Towarzystwa system podatkowy może doprowadzić go do upadku, a więc i zależnej od jego działalności hodowli koni pełnej krwi w Państwie, a co za tym idzie i konia remontowego, którego Armia odczuwa ogromny brak – proszę o uchwalenie przedstawionych wniosków.

Załącznik 12

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie wymiaru i poboru państwowego podatku gruntowego za rok podatkowy 1922 od gruntów użytkowych i lasów położonych na obszarze województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów: białostockiego, bielskiego, sokólskiego, wołkowyskiego i grodzieńskiego województwa białostockiego tudzież Ziemi Wileńskiej

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów

z dnia .... października 1922 r.

w przedmiocie wymiaru i poboru państwowego podatku gruntowego za rok podatkowy 1922 od gruntów użytkowych i lasów położonych na obszarze województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów: białostockiego, bielskiego, sokólskiego, wołkowyskiego i grodzieńskiego województwa białostockiego tudzież Ziemi Wileńskiej.

Na zasadzie art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1921 r. (Dz.U. RP N° 59 poz. 372) oraz art. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. (Dz.U. RP N° 26 poz. 213) Rada Ministrów zarządza co następuje:⁴³⁰

UZASADNIENIE

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 1922 r. (Dz.U. RP Nr 33 poz. 268) wydanym na mocy art. 2 ustawy z dnia 17 czerwca 1921 r. (Dz.U. RP N° 59 z r. 1921 poz. 372) w województwach nowogródzkim, poleskim i wołyńskim oraz w powiatach: białostockim, bielskim, sokólskim, wołkowyskim, białowieskim i grodzieńskim województwa białostockiego zarządzony został na rok 1921, w myśl art. 6 ros. ustawy o podatkach bezpośrednich (Tom V Zb.Pr. wyd. 1903 r.) pobór państwowego podatku gruntowego.

Wysokość tego podatku Rada Ministrów określiła poniżej maksymalnej granicy obciążenia, ustalonej w art. 2 powołanej wyżej ustawy z dnia 17 czerwca 1921 r.,

---

⁴³⁰ Treści rozporządzenia nie publikuje się.

tj. poniżej przeciętnego obciążenia podatkiem gruntowym w sąsiednich powiatach b. Królestwa Kongresowego – obniżka wynosiła od 20% do 25% w powiatach mniej zniszczonych, a od 40% do 75% w powiatach bardziej zniszczonych.

Na Ziemi Wileńskiej dekretem Nr 345 Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 15 września 1921 r. (Dz.Urz.Tym.Kom.Rządzącej Nr 31 [41] z r. 1921) ustanowiony został na rok 1921 pobór państwowego podatku gruntowego oraz określona jego wysokość na ten jeden rok, obecnie zaś moc dekretu wygasła i za rok 1922 na obszarze Ziemi Wileńskiej podatek gruntowy na rzecz Skarbu Państwa nie jest pobierany.

Nadmienia się, że w r. 1921 ziemia na tym terenie celem jej opodatkowania podzielona była na cztery kategorie:

- I kategoria (ziemia budowlana i orna, łąki, ogrody) opłacała 250 mk za dziesięcinę,
- II ” (pastwiska i odłogi) uiszcziała 5 mk za dziesięcinę,
- III ” (lasy) – 10 mk. za dziesięcinę,
- IV ” (nieużytki) nieopodatkowana.

W roku bieżącym w województwach wschodnich, na które rozciągała się moc rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 1922 r., ogólny stan gospodarczy uległ znacznej poprawie, a to dzięki pomyślnym urodzajom, wysokiej cenie zboża, zmniejszeniu się ilości odłogów, zwiększeniu się inwentarza w poszczególnych gospodarstwach itp., słusznym więc jest, aby podwyższoną została stopa podatku gruntowego w tych powiatach województw wschodnich, które dotąd korzystały ze wspomnianej wyżej obniżki. Przy tym podwyższeniu naturalnie przestrzegana być musi zasada zastrzeżona ustawą z dnia 17 czerwca 1921 r. (Dz.U. RP Nr 59 z r. 1921 poz. 372), aby stawki podatku gruntowego dla powiatów kresowych nie były wyższe od takichże stawek obowiązujących na obszarze sąsiednich powiatów b. Królestwa Kongresowego, które wynoszą od 230 do 378 mk z dziesięciny, a średnio 297 mk z dziesięciny. Nadto w powiatach b. Królestwa Polskiego pobierane jest podymne obciążające dochód od ziemi, będące jakby uzupełnieniem podatku gruntowego, którego wysokość wynosi w przybliżeniu około 25% podatku gruntowego.

Stawki podatkowe określone w projektowanym rozporządzeniu, zmieniając wysokość takichże zawartych w § 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 12 kwietnia 1922 r. będą w rzeczywistości jeszcze niższymi od stawek obowiązujących w sąsiednich powiatach Królestwa o 20% dla powiatów lepiej zagospodarowanych, a o około 50% dla powiatów więcej zniszczonych i posiadających gorszą glebę i mniej inwentarzy.

Rada Ministrów na mocy art. 5 ustawy z dnia 6 kwietnia 1922 r. o objęciu władzy państwowej nad Ziemią Wileńską (Dz.U. RP Nr 26 z r. 1922 poz. 213) upoważniona jest do wprowadzenia na tym obszarze ustawy o podatku gruntowym obowiązującej w innej części Rzeczypospolitej. Ponieważ dawniej

obowiązywała tam ros. ustawa o podatkach bezpośrednich (Tom V Zb.Pr. wyd. 1903), która i obecnie zachowała swą moc obowiązującą we wszystkich innych powiatach wschodnich województw kresowych, i mając na uwadze, że obszar Ziemi Wileńskiej co do swego charakteru i stanu ekonomicznego i gospodarczego zasadniczo nie różni się od sąsiadujących z nim województw kresowych, jest więc wskazanym na zasadzie projektowanego rozporządzenia ujednostajnić na całym obszarze Kresów Wschodnich wraz z Ziemią Wileńską wymiar i pobór państwowego podatku gruntowego.

Wpływ z podatku gruntowego za rok 1922 przy projektowanej wysokości obciążenia winien dać około 1200 milionów marek pol.

Opóźnienie wymiaru i poboru podatku za rok 1922 na wspomnianym wyżej obszarze objaśnia się okolicznością, iż Ministerstwo Skarbu, licząc się z koniecznością wydatnego podwyższenia podatków gruntowych w całym Państwie, zgłosiło wniosek w tym przedmiocie do Sejmu 4 sierpnia rb., wniosek ten jednakże nie został rozpatrzony i podwyższenie podatku w drodze ustawodawczej nie nastąpiło, wobec czego zjawiała się konieczność poboru podatku gruntowego w województwach wschodnich choćby w projektowanej minimalnej wysokości.

Załącznik 13

[Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w dziale 2 § 15 preliminarza budżetowego Ministerstwa Poczty i Telegrafów na okres bieżący kredytu dodatkowego z przeznaczeniem użycia tej kwoty na dokończenie budowy linii telefonicznej Warszawa–Wilno]

MINISTERSTWO SKARBU   Warszawa, dnia 11 października 1922 r.

L. 2846/6

WNIOSEK NAGŁY NA RADĘ MINISTRÓW.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w dziale 2 § 15 preliminarza budżetowego Ministerstwa Poczty i Telegrafów na okres bieżący kredytu dodatkowego w kwocie 150 000 000 Mk z przeznaczeniem użycia tej kwoty na dokończenie budowy linii telefonicznej Warszawa–Wilno.

UZASADNIENIE.

Na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 25 lipca br. otrzymało Ministerstwo Poczty i Telegrafów na budowę linii telefonicznej Warszawa–

Katowice i Warszawa–Wilno kredyt dodatkowy w łącznej kwocie 820 000 000 Mk, z tego na ostatnią linię 500 000 000 Mk.

Obecnie Ministerstwo Poczty i Telegrafów występuje o dalszy uzupełniający kredyt w kwocie 150 000 000 Mk na dokończenie budowy linii telefonicznej Warszawa–Wilno, uzasadniając swój wniosek spadkiem waluty, jaki zaszedł w czasie między ustaleniem kosztorysów tych linii a przyznaniem względnie otwarciem kredytów, zwłaszcza że drut brązowy używany do budowy tej linii zamówiono w Szwajcarii, wobec stwierdzonej niemożności naszych fabryk do wyprodukowania potrzebnej ilości drutu w określonym terminie.

MINISTER SKARBU
†Jastrzębski†

Załącznik 14

**[Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie
Ministra Skarbu do otwarcia kredytu dodatkowego w § 9 poz. 1 preliminarza
Sejmu Ustawodawczego na rok 1922]**

MINISTERSTWO SKARBU   Warszawa, dnia 18 października 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY NA RADĘ MINISTRÓW.

Rada Ministrów uchwalić raczy:
Upoważnia się Ministra Skarbu do
otwarcia kredytu dodatkowego w § 9
poz. 1 preliminarza Sejmu Ustawodawczego
na rok 1922 w wysokości 115 000 000 Mk.

UZASADNIENIE.

Kredyt 10 000 000 Mk, przewidziany w preliminarzu Sejmu na przygotowanie pomieszczenia dla Senatu, okazał się niewystarczający, okazała się bowiem potrzeba przebudowania zupełnego jednego z pawilonów znajdujących się na terytorium Sejmu. Oprócz samej przebudowy konieczne jest także przygotowanie dojazdu do tego pawilonu, co według kosztorysu wyniesie łączną kwotę 115 000 000 marek.

MINISTER SKARBU
†Jastrzębski†

**[Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie
Ministra Skarbu do asygnowania w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych
kredytów dodatkowych]**

MINISTERSTWO SKARBU Warszawa, dn. 11 października 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY NA RADEę MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do asygnowania w budżecie
Ministerstwa Robót Publicznych dział 2 § 12, następujących kredytów dodat-
kowych:

poz. 2 (budowa nowych dróg)	180 000 000	Mk
poz. 4 (budowa większych mostów)	600 000 000	”
poz. 5 (konserwacja dróg i mostów)	600 000 000	”
poz. 7 (utrzymanie maszyn)	12 000 000	”
poz. 8 (urządzenie klinkierni i kamieniołomów) ...	10 000 000	”
poz. 9 (eksploatacja klinkierni i kamieniołomów)	8 000 000	”

Razem: 1 410 000 000 Mk

UZASADNIENIE

Wobec ponownej znacznej zwyżki cen materiałów i robocizny kredyty drogowe przewidziane w preliminarzu budżetowym tudzież kredyty drogowe przyznane uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 lipca rb. w kwocie 1 350 000 000 Mk okazują się niewystarczające na zakończenie robót przed zimą i zabezpieczenie ich na czas wiosenny.

Dotychczasowe kredyty przydzielone poszczególnym Okręgowym Dyrekcjom Robót Publicznych są już prawie w zupełności wyczerpane, co grozi wstrzymaniem koniecznych i pilnych robót.

Szereg mostów na Wiśle, Narwi, Niemnie, Horyniu, Prypeci, Pinie itd. wymaga wykończenia w tym jeszcze roku, a przynajmniej zabezpieczenia przed ewentualnymi lodami wiosennymi.

Celem umożliwienia Ministerstwu Robót Publicznych dokończenia rozpoczętych robót według określonego planu zachodzi potrzeba znacznego podwyższenia nie tylko kredytów przeznaczonych na budowę i konserwację dróg i mostów, lecz również kredytów pomocniczych na utrzymanie maszyn drogowych tudzież utrzymanie i eksploatację kamieniołomów i klinkierni, jako urządzeń pomocniczych niezbędných dla budownictwa drogowego.

MINISTER SKARBU
Jastrzębski

[Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej do Rady Ministrów z prośbą o uchwalenie rozporządzenia Rady Ministrów o rozciągnięciu mocy obowiązującej dekretów i ustaw w przedmiocie ochrony pracy na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego]

^bProszę o łaskawe wprowadzenie na porządek dzienny L. Darowski^b

Do
Rady Ministrów

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującego rozporządzenia:

TREŚĆ ROZPORZĄDZENIA

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia .... 1921 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej dekretów i ustaw w przedmiocie ochrony pracy na województwa nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego⁴³¹.

UZASADNIENIE

Wobec stale postępującej unifikacji pod względem prawodawczym ziem wschodnich z całością Rzeczypospolitej powstała konieczność rozciągnięcia na te ziemie ogólnopaństwowego prawodawstwa o ochronie pracy. Niniejszy projekt rozporządzenia przewiduje wprowadzenie na obszarze województwa nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego oraz powiatów: grodzieńskiego, białowieskiego i wołkowyskiego województwa białostockiego inspekcji pracy, co umożliwi jednolite administrowanie odnośnymi urzędami z ramienia władzy centralnej. Poza tym rozporządzenie rozciąga na ziemie kresowe szereg przepisów prawa ochronnego, co zapewni pracującym rzeszom na Kresach sprawiedliwą ochronę pracy, na równi z innymi obywatelami Rzeczypospolitej.

Przepisy prawne dotyczące czasu pracy w przemyśle i handlu ze względów technicznych zostaną objęte osobnym projektem rozporządzenia.

Warszawa, dn. 12 listopada 1921 r.

Minister
-/ L. Darowski

Wpłynęło na Radę Ministrów
dnia .... 1921 r.
Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.
Prezydent Ministrów.

---

⁴³¹ Treści rozporządzenia nie publikuje się.

[Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej do Rady Ministrów z prośbą o uchwalenie ustawy w przedmiocie uprawnień Ministra Pracy i Opieki Społecznej do powoływania Nadzwyczajnych Komisji Rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi]

°19684°

DO
RADY MINISTRÓW

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującej Ustawy:

TREŚĆ USTAWY:

Ustawa z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie uprawnień Ministra Pracy i Opieki Społecznej do powoływania Nadzwyczajnych Komisji Rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi⁴³².

UZASADNIENIE.

Wobec panujących obecnie w paru dzielnicach nastrojów w zakresie stosunków pracy na roli, które w czasach ostatnich znów się obostrzyły, – należy spodziewać się, że w czasie rokowań w celu ustalenia warunków płacy i pracy na rok 1923/24 oraz w razie powstania zatargów – strony zajmą o tyle nieprzejednane stanowiska, iż załatwienie konfliktów w trybie normalnym, przewidzianym przez zarządzenia ustawodawcze wymienione w art. 1 załączonego projektu ustaw, nie będzie możliwe. Powyżej nakreślony stan rzeczy trwał przez czas dłuższy w dziedzinie stosunków pracy dozorców domowych i został skutecznie usunięty w drodze przewidzianej przez ustawę z dn. 16 maja 1922 r. w przedmiocie powołania Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy właścicielami nieruchomości miejskich i dozorcami domowymi (Dz.Ust. RP Nr 39/22 poz. 324), która to ustawa rozwinęła zasady wprowadzone po raz pierwszy w ustawie z dnia 11 marca 1921 r. o powołaniu przez Ministra Pracy i Opieki Społecznej Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej dla przedłużenia na rok 1921 umowy polubownej z roku 1920. Ustawa z dnia 16 maja upoważnia również Ministra Pracy i Opieki Społecznej do powoływania Nadzwyczajnych Komisji

---

⁴³² Treści ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 24 marca 1923 r. w przedmiocie uprawnień Ministra Pracy i Opieki Społecznej do powoływania Nadzwyczajnych Komisji Rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych pomiędzy pracodawcami a pracownikami rolnymi, Dz.U. RP 1923, nr 47, poz. 321.

Rozjemczych w razie, gdy konflikt nie może być załatwiony w drodze normalnej, lecz nie ogranicza zakresu jej kompetencji. Rezultaty praktyczne ustawy, uwidocznione w ciągu kilku miesięcy jej działania, upoważniają do mniemania, że zastosowanie jej zasad w dziedzinie stosunków pracy na roli stworzy wyjście z bardzo niepożądanego, a możliwego w bliskiej przyszłości sytuacji, tym bardziej że powołanie Nadzwyczajnej Komisji Rozjemczej nawet ze szczerpłym zakresem kompetencji, jak to już miało miejsce na mocy wspomnianej prowizorycznej ustawy z dnia 11 marca 1921 r., usunęło w swym czasie wielkie trudności i dało dodatnie rezultaty. Podkreślić również należy, że projekt ustawy przewiduje, iż działać ona będzie na całym terytorium państwa ze względu na możliwość wyniknięcia zatargów w różnych dzielnicach; stanowić ona będzie wobec tego pierwszy krok do ujednostajnienia ustawodawstwa w zakresie pracy na roli.

Warszawa, dn. 13 października 1922 r.

Minister
L. Darowski^f

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia .... 1922 r.

Uchwała zapadła zgodnie
z wnioskiem.

Prezydent Ministrów

Załącznik 19

[Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej do Rady Ministrów z prośbą o uchwalenie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia dodatków drożyznianych do rent inwalidów z powodu starości i dla rodzin po ubezpieczonych, zapewnionych obowiązującą w b. dzielnicy pruskiej ordynacją ubezpieczeniową Rzeszy Niemieckiej z 19 lipca 1911 r.]

AK.

Do
Rady Ministrów

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującego wniosku:

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów
z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie podwyższenia dodatków drożyznianych do rent inwalidów z powodu starości i dla rodzin po ubezpieczonych,

zapewnionych obowiązującą w b. dzielnicy pruskiej ordynacją ubezpieczeniową Rzeszy Niemieckiej z 19 lipca 1911 r.⁴³³

UZASADNIENIE.

Dodatki drożyzniane do rent z tytułu ubezpieczenia inwalidowego, na starość, wdów i sierot, obowiązującego w b. dzielnicy pruskiej w myśl przepisów IV księgi ordynacji ubezpieczeniowej Rzeszy Niemieckiej z dn. 19 lipca 1911 r. (Dz.Ust. Rzeszy Niem. str. 509), a ostatnio przyznane ustawą z dnia 24 lutego 1922 r. (Dz.Ust. RP Nr 15 poz. 135), są już bezwzględnie niewystarczające, renty te bowiem łącznie z dodatkami wynoszą przeciętnie miesięcznie: renta inwalidowa i starcza 800 mk, renta wdowia 400 mk, renta sieroca 200 mk. Że kwoty te są zbyt małe, uzasadniać nie trzeba. Toteż Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej zwraca się do Rady Ministrów z wnioskiem o podwyższenie wymienionych dodatków drożyznianych, a to na zasadzie przepisów art. 5 ustawy z dnia 24 lutego br. Wysokość kwot proponowanych w § 1 ustalona została przez Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ubezpieczalnią Krajową w Poznaniu i Ministerstwo uważa kwoty te za minimalne. Proponowane podwyższenie dodatków drożyznianych będzie pokryte częścią przez dziesięciokrotne podwyższenie obecnych składek ubezpieczeniowych, częścią zaś winien pokryć Skarb Państwa w myśl § 2 nin. rozporządzenia. Rachunkowo przedstawia się sprawa następująco: Ubezpieczalnia Krajowa wypłaca przeciętnie rent inwalidowych i starczych 35 048, rent wdowich 2669, rent sierocych 13 105. Przy uwzględnieniu podwyżek proponowanych w § 1 koszty dodatków wynosić będą miesięcznie 317 270 000 mk. Prócz powyższych wydatków Ubezpieczalnia Krajowa na renty podstawowe, administrację i lecznictwo wydaje miesięcznie przeszło 20 000 000 mk, łącznie więc suma wydatków Ubezpieczalni wynosić będzie miesięcznie około 340 000 000 mk. Projektowane w § 3 podwyższenie składek ubezpieczeniowych przyniesie miesięcznie około 280 000 000 mk. Udział Państwa wyniesie miesięcznie przypuszczalnie 66 404 250 mk i wynosić będzie zaledwie około 21% wydatków na renty łącznie z dodatkami drożyznianymi. Wprawdzie dopłaty Państwa wynosić będą poważną kwotę, ale mniejszych dopłat Ministerstwo proponować nie może, ponieważ w myśl ordynacji ubezpieczeniowej Rzeszy Niemieckiej udział Państwa był daleko większy, wynosił bowiem przeszło 1/3 część świadczeń, a ubezpieczenie to i stosunek powyższy udziału Państwa musi być utrzymany w myśl art. 312 Traktatu Wersalskiego. O ile zaś dopłaty Państwa miałyby być mniejsze niż proponowane w § 2, wówczas należałoby podnieść wydatnie składki

---

⁴³³ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 października 1922 r. w przedmiocie podwyższenia dodatków drożyznianych do rent inwalidów, z powodu starości i dla rodzin po ubezpieczonych, zapewnionych obowiązującą w b. dzielnicy pruskiej ordynacją ubezpieczeniową Rzeszy Niemieckiej z dnia 19 lipca 1911 r., Dz.U, RP 1922, Nr 95, poz. 878.

ubezpieczeniowe pracodawców i ubezpieczonych, co znowuż jest niemożliwe z tego powodu, iż przemysł i rolnictwo w b. dzielnicy pruskiej prawie że ponad siły są obciążone składkami na rzecz wszystkich gałęzi ubezpieczeń społecznych i w żadnej mierze nie byłyby w stanie konkurować z przemysłem i rolnictwem innych dzielnic państwa, gdzie jak np. w b. zaborze rosyjskim ubezpieczenia społeczne zaczynają zaledwie wchodzić w życie i to nie wszystkie, a jedynie na wypadek choroby, w b. zaborze austriackim ubezpieczenia inwalidowego dotychczas nie ma wcale.

W myśl powyższych wywodów Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o jak najrychlejsze uchwalenie proponowanego rozporządzenia.

Warszawa, dn. 10 października 1922 r.

Minister
fL. Darowski^f

Wniesiono na Radę Ministrów

dnia .... 1922 r.

Uchwałą zapadła

zgodnie z wnioskiem

Prezydent Ministrów

Załącznik 20a

**[Sprawozdanie Ministra Pracy i Opieki Społecznej w sprawie bezrobocia
i programu Rządu na tym polu]**

Odpis

MINISTERSTWO PRACY I OPIEKI SPOŁECZNEJ

Warszawa, dn. 7 października 1922 r.

Nr 1779/I

Przedmiot: opracowanie programu

Rządu w sprawie bezrobocia.

Do

Pana Prezydenta Ministrów

w miejscu

W związku z pismem z d. 25 bm. L.18123 mam zaszczyt oświadczyć, iż sprawa bezrobocia oraz opracowania programu rządu na tym polu była omawiana na specjalnych posiedzeniach Komitetu Ekonomicznego Ministrów, gdzie na skutek wniosków moich zostały powiększone kredyty Ministerstwa Robót Publicznych, Kolei Żelaznych i Spraw Wojskowych na roboty w celu zatrudnienia

bezrobotnych oraz przyznane samorządom kredyty w wysokości 1 miliarda mk na roboty inwestycyjne i budowlane.

Na jednym ze wzmiankowanych posiedzeń Komitetu Ekonomicznego Ministrów przyjęto do wiadomości rezolucję Sejmowej Komisji do badania kryzysu w przemyśle, domagającą się złożenia Sejmowi przez Rząd projektu ustawy o doraźnej pomocy dla bezrobotnych, oraz przekazano sprawę powyższego projektu do załatwienia Ministerstwu Pracy i Opieki Społecznej w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu.

Projekt ten został uzgodniony na Konferencji w Prezydium Rady Ministrów d. 12 czerwca rb., a następnie przesłany przy piśmie z d. 10 lipca rb. Nr 3002/XII do Ministerstwa Skarbu dla uzyskania ostatecznej opinii.

Ministerstwo Skarbu, pomimo kilkakrotnych pism, a m.: z dnia 24.7. rb. Nr 3233/XII, 17.8. rb. Nr 3579/XII, 7 ub.m. Nr 3907/XII, odpisy których przesłane zostały do Prezydium Rady Ministrów przy piśmie z d. 13 ub.m. Nr 3976/XII, oraz pisma z d. 15 ub.m. Nr 4019/XII, sprawy projektu ustawy o doraźnej pomocy dla bezrobotnych dotąd nie załatwiło.

Minister
/-/ L. Darowski

Załącznik 20b

Notatka w sprawie bezrobocia i potrzeby ustawy o doraźnej pomocy dla bezrobotnych

NOTATKA

w sprawie bezrobocia i potrzeby ustawy o doraźnej pomocy dla bezrobotnych.

Liczba bezrobotnych na terenie Rzeczypospolitej (bez Górnego Śląska) określona została przez państwowe urzędy pośrednictwa pracy w dn. 7 października rb. „w przybliżeniu” na 65 600 osób.

Spośród ogółu bezrobotnych przypada	
na robotników niewykwalifikowanych	45,4%
” ” rolnych	11,2%
” ” włókienniczych	9,7%
” ” metalowych	8,4%
” ” budowlanych	5,6%
” ” górniczych	2,8%
” ” pozostałych zawodów	16,9%
	<hr/>
Razem	100,0%

Sądząc z liczb powyższych, bezrobocie obecne w Polsce jest nieznaczne i dotyka głównie robotników niewykwalifikowanych. Jednakże liczby te nie mogą uprawniać do wyciągania zbyt daleko idących wniosków i w niczym nie powinny osłabiać akcji Rządu Polskiego w dziedzinie zwalczania bezrobocia i opieki nad bezrobotnymi. Wprawdzie stan rynku pracy jest w chwili obecnej względnie pomyślny, niemniej przecież należy zauważyć, że w miesiącach wrześniu i początku października bezrobocie rokrocznie osiąga swoje minimum.

Jeżeli w okresie letnim roku bieżącego zdołała nastąpić tak wielka poprawa na rynku, to niepoślednią przyczyną tego zjawiska było wyznaczenie przez Rząd (na skutek starań Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej) poważnych kredytów na państwowe i komunalne roboty budowlane i inwestycyjne. Korzystne oddziaływanie na rynek pracy powyższych robót kończy się samo przez się z nastaniem pory zimowej, zniewalającym do zaprzestania wszelkiej tego rodzaju akcji. Podobnie i roboty rolne, które jeszcze teraz zatrudniają bardzo poważną ilość rąk roboczych, urwą się z nastaniem pierwszych mrozów.

Przechodząc do rynku przemysłowego, nie można przemilczeć tej niezdrowej zależności, jaka istnieje pomiędzy stanem zatrudnienia a stanem polskiej waluty. Wybitny zwrot w kierunku spadku bezrobocia dał się zauważyć dopiero wówczas gdy kurs marki polskiej począł silnej spadać. Wystarczyło nieznaczne tylko podniesienie się tego kursu we wrześniu rb., gdy w Łodzi 78 fabryk poczęło wymawiać pracę 8423 robotnikom, 8 fabryk z 5402 robotnikami zredukowało pracę do 4 dni w tygodniu, a 11 fabryk z 1012 robotnikami – do 3 dni w tygodniu. Gwałtowny wzrost wartości marki polskiej w stosunku do walut obcych, jaki miał miejsce jesienią roku ubiegłego, spowodował wybuch olbrzymiego bezrobocia, sięgającego liczby 218 368 osób (w styczniu rb.). Wynika stąd, że oczekiwany z wielu względów z utęsknieniem okres stabilizacji marki polskiej, przyspieszenie którego jest przedmiotem najgorliwszych usiłowań wszystkich p. Ministrów Skarbu, nie może nie wywołać w Polsce przesilenia na rynku pracy.

Wreszcie ogólne nieustalenie się stosunków gospodarczych w dziedzinie międzynarodowej powoduje również wybitne wahania się liczby bezrobotnych na terenie Państwa Polskiego, która w ciągu 4 lat ostatnich wznosiła się bądź opadała kolejno w następujący sposób:

W czerwcu 1919 roku	354 222	bezrobotnych
W październiku 1920 roku	43 000	”
W maju 1921 r.	130 000	”
We wrześniu 1921 r.	70 000	”
W lutym 1922 r.	221 400	”
W październiku 1922 r.	65 600	”

Napływ repatriantów z Rosji wielce utrudnia sytuację na rynku pracy w Polsce, zaś niezależnie od tego rozpoczyna się powrót reemigrantów z Niemiec, spośród

których olbrzymia większość posiada tak znikome oszczędności (wobec spadku waluty niemieckiej), że nie może myśleć o założeniu samodzielnych warsztatów pracy i musi ubiegać się o pracę najemną. Z liczby 15 000 rodzin, które optowały w Niemczech na rzecz Polski, wróci co najmniej około 8000 rodzin, czyli przeszło 30 000 osób. Uzyskane, na skutek starań Międzyministerialnego Komitetu Opieki nad Reemigrantami z Niemiec, kredyty na pomoc gospodarczą dla reemigrantów są tak nieznaczne, że zaspokoją zaledwie 300–400 rodzin. Reszta będzie miała bardzo słabe widoki otrzymania stałej pracy w kraju, jak to już stwierdzono na przykładzie przybyłych reemigrantów z województw poznańskiego i pomorskiego.

Wszystkie wyżej wyliczone okoliczności wymagają, aby Rząd Polski wobec nadchodzącej zimy rozporządzał środkami mogącymi w pewnym stopniu ułatwić pozbawionym pracy przetrwanie ciężkiego okresu bezrobocia i oszczędzić nędzy. Za przykładem wszystkich państw zachodnioeuropejskich w Polsce winna obowiązywać ustawa o wypłacaniu wsparć bezrobotnym. Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej zgodnie z uchwałą Komisji Sejmowej z kwietnia rb. opracowało projekt odnośnej ustawy, który od dn. 10 lipca rb. czeka na wypowiedzenie się ostateczne Ministerstwa Skarbu.

Wejście w życie ustawy o doraźnej pomocy dla bezrobotnych jest nieodzowne również ze względu na obywateli polskich pozostających bez pracy w innych państwach. Zwłaszcza w Czechosłowacji daje się odczuwać bardzo dotkliwie robotnikom obywatelom polskim, którym rząd czeski odmawia wypłacania wsparć, powołując się na brak wzajemności w tej mierze ze strony państwa polskiego. Pozbawieni wszelkich środków do życia bezrobotni Polacy muszą opuszczać Czechosłowację, a głównie czeską część Śląska Cieszyńskiego, przyczyniając się w ten sposób nie tylko do wzmożenia bezrobocia w Polsce, lecz, co gorsze, do osłabienia żywiołu polskiego na Śląsku Cieszyńskim.

Ministerstwo Spraw Zagranicznych w piśmie swym z dnia 28 kwietnia rb. za Nr K.III.b. 3785/22 wypowiada opinię, że można by zażądać, aby władze czeskosłowackie, na zasadzie wzajemności, uprawniły robotników polskich do pobierania zasiłków dla bezrobotnych na równi z robotnikami czeskimi, oraz w zakończeniu podkreśla nieodzowną potrzebę stosowania ustawy o doraźnej pomocy dla bezrobotnych względem robotników czeskich w Polsce.

Ponadto Ministerstwo Spraw Zagranicznych przy piśmie z dnia 29 sierpnia rb. za N.D.VI. 1674/22 przesłało projekt umowy z Austrią o zapomogach dla bezrobotnych, prosząc Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej o wypowiedzenie się w tej sprawie. Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej zwróciło się do Ministerstwa Skarbu pismem z dn. 7 XI rb. za Nr 3907/XII, w którym zaznaczyło, że, uznając potrzebę zawarcia wskazanej umowy, nie może jednak wypowiedzieć o niej konkretnej opinii zanim nie zostanie stwierdzone, że Rząd Polski decyduje się na prowadzenie we własnym państwie akcji zapomogowej dla

bezrobotnych. Z uwagi na powyższe jest rzeczą niecierpiącą zwłoki wyrażenie przez Ministerstwo Skarbu zgody na wniesienie do Sejmu ustawy o doraźnej pomocy dla bezrobotnych.

g...g

^bW sprawie zaopiniowania przez Ministerstwo Skarbu projektu ustawy o doraźnej pomocy dla bezrobotnych, przesłanego w dn. 20 lipca rb., Ministerstwo Pracy i Op. Społ. zwracało się do Ministerstwa Skarbu z 5-ma przynagleniami, a mianowicie: 10 lipca za Nr 3002/XII

dn. 24 lipca " " 3233/XII

dn. 17 sierpnia " " 3579/XII

5 września-22 " " 15114/12

dn. 7 września " " 3907/XII

15 września " " 4019/XII

i ostatnie z Wydz. Prez. dn. 7 października za Nr 1779/I (opracowanie programu rządu w spr. bezrobocia)^b.

Załącznik 21

[Pismo Ministra Skarbu do wszystkich Izb Skarbowych na obszarze b. zaboru rosyjskiego i austriackiego w sprawie potrącania podatku dochodowego z uposażeń służbowych pracowników państwowych]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 21 listopada 1922 r.

Depart.podat.

D.PL:835/V

Do

wszystkich Izb skarbowych na obszarze
b. zaboru rosyjskiego i austriackiego.

Zmiana warunków ekonomicznych, zaszła wskutek drożyzny i spadku marki polskiej, wywołała między innymi powiększenie płac, powodując równocześnie coraz to wyższe ich opodatkowanie na podstawie przepisów działu II ustawy z 4 kwietnia 1922 r. (Dz.Ust. RP Nr 29 poz. 232).

Doszło do tego, że pobieranie podatku od dochodów z uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę wedle stopy procentowej ustalonej ściśle w sposób przewidziany w art. 27 cytowanej ustawy staje się uciążliwym dla pracowników i zagraża ich zdolności płatniczej.

Taki stan rzeczy nie był intencją ustawodawcy.

Wobec powyższego Ministerstwo Skarbu uważa za konieczne niezwłocznie, a więc nawet przed zamierzonym znowelizowaniem ustawy z dnia 4 kwietnia 1922 r., zapobiec niepomiernemu opodatkowaniu dochodów osiągniętych z płac i w tym celu, korzystając z uprawnień nadanych art. 112 ustawy z 16 lipca 1920 r. (Dz.Ust. RP Nr 82 poz. 550), zarządza co następuje:

Celem dokonania potrąceń przewidzianych w art. 27 ustawy z 4/4 1922 r. (Dz.Ust. RP Nr 29 poz. 232), przy wypłacie uposażeń służbowych pracownikom, zarówno państwowym, jak i prywatnym, poczynając od 1 grudnia do końca roku 1922 ustala się stopę procentową podatku w ten sposób, że w stosunku rocznym oblicza się tylko tę wysokość uposażenia, która przypadała do wypłaty według wysokości otrzymanej za miesiąc wrzesień rb., pozostałą zaś wysokość przyjmuje się jako wynagrodzenie jednorazowe.

Przykłady:

- 1) Pracownikowi, którego okresowe wynagrodzenie za miesiąc wrzesień rb. wynosiło 200 000 mk, wypłaca się według tejże samej kategorii płacy
– wynagrodzenie za miesiąc grudzień w wysokości ..... 300 000 mk

Ustalenie stopy procentowej.

Okresowe wynagrodzenie według wymiaru z miesiąca września w wysokości 200 000 mk obliczone w stosunku rocznym wynosi ..... 2 400 000 mk
Pozostałe jako wynagrodzenie jednorazowe ..... 100 000 mk

Razem 2 500 000 mk

Stopa procentowa od rocznego dochodu 2 500 000 marek według skali art. 27 ustawy z 4/4 1922 r. wynosi 1,7%, wobec czego potrąca się przy wypłacie wspomnianych 300 000 mk podatek w kwocie ..... 5100 mk

- 2) Pracownikowi, który zajmuje stanowisko wyższe od zajmowanego we wrześniu rb., wypłaca się wynagrodzenie za miesiąc grudzień w wysokości ..... 400 000 mk

Ustalenie stopy procentowej.

Na stanowisku, według którego wypłaca się wynagrodzenie za miesiąc grudzień w wysokości 400 000 mk, wynagrodzenie za miesiąc wrzesień rb. wyrażało się w wysokości 250 000 mk, które obliczone w stosunku rocznym wynosi ..... 3 000 000 mk
Różnica pomiędzy 400 000 mk a 250 000 mk stanowi wynagrodzenie jednorazowe w kwocie ..... 150 000 mk

---

Razem 3 150 000 mk

Stopa procentowa od rocznego dochodu
3 150 000 mk według skali art. 27 powoływanej
ustawy wynosi 25%, przeto przy wypłacie
wspomnianych 400 000 mk potrąca się podatek
w kwocie ..... 10 000 mk

Za MINISTRA SKARBU
/-/ Markowski
Podsekretarz Stanu

MINISTERSTWO SKARBU

Departam.podat.
D.P.L.835/V

Warszawa, dnia 21 listopada 1922 r.

Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa, Biuru Sejmu Ustawodawczego,
Prezydium Rady Ministrów, wszystkich Ministerstw, Najwyższej Izby Kontroli,
Głównemu Urzędowi Likwidacyjnemu, Głównemu Urzędowi Ziemiemu
i Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej

w Warszawie

do wiadomości

Za MINISTRA SKARBU
/-/ Markowski
Podsekretarz Stanu

Załącznik 22

[Okólnik w sprawie nadawania orderów polskich obywatelom Rzplitej Polskiej]

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW
L.1393/I

Warszawa, ... 1922

Nadawanie orderów polskich obywatelom
Rzplitej Polskiej

OKÓLNIK

Obywatelom Rzeczypospolitej Polskiej odznaczenia orderowe są nadawane
wedle przyjętej zasady dwa razy w ciągu roku, a mianowicie: 1 stycznia i 3 maja.

W myśl art. 10 ustawy z 4 lutego 1921 r. (Dz.U. RP Nr 24 poz. 137) kandy-
datów na Kawalerów orderu przedstawia Rada Ministrów na podstawie wnio-
sków poszczególnych P.P. Ministrów, którzy składają je każdy w zakresie swego
działania. Dotychczasowa praktyka wykazała, że sposób przedkładania wniosków
nie jest jednolity, same zaś wnioski bardzo często nie zawierają tych wszystkich

dat i objaśnień, jakie są potrzebne do rozstrzygnięcia, czy i w jakiej wysokości należałoby odznaczyć orderem osoby, proponowane do udekorowania.

Aby zatem akcją nadawania orderów ująć w jednolite ramy, ustalam, zgodnie z uchwałą Rady Ministrów, następujący sposób postępowania:

P.P. Ministrowie wzywają podwładne im władze do przedłożenia wniosków na odznaczenia. Władze te przesyłają wnioski, odnoszące się do osób mieszkających na terenie jednego z województw Rzeczypospolitej, na ręce wojewody, jako reprezentanta Rządu, zaś z terenu m.st. Warszawy na ręce Komisarza Rządu m. Warszawy. Wojewoda (Komisarz Rządu m. Warszawy), dodawszy do wniosków swoje uwagi, przedkłada je resortowemu Ministrowi. Wnioski co do urzędników państwowych władz centralnych oraz naczelników państwowych władz II instancji, nie podlegają opinii wojewody (Komisarza Rządu m. Warszawy).

P.P. Ministrowie przedkładać będą wnioski Radzie Ministrów najpóźniej dwa miesiące przed ogłoszeniem daty styczniowej względnie majowej (tj. 1 listopada względnie 1 marca każdego roku), a to z tego powodu, że w tym terminie odbywać się będą posiedzenia Kapituły, bez której opinii nie można przedstawić wniosków Radzie Ministrów. Wnioski przedłożone po tym terminie rozpatrywane będą dopiero przed ogłoszeniem następnej listy orderowej.

Celem ujednostajnienia formy zewnętrznej przedkładanych wniosków załączam schemat takiego wniosku, składający się z dwóch głównych części:

1) uzasadnienia, 2) samego wniosku. Uzasadnienie winno zawierać możliwie wyczerpujące, lecz równocześnie treściwe przedstawienie tych czynów, względnie kierunków działalności osoby proponowanej do odznaczenia, które stanowić mają tytuł do nadania mu orderu. Wniosek sam powinien zawierać, oprócz imienia i nazwiska oraz stopnia akademickiego, charakteru urzędowego, względnie tytułu zawodowego, przysługujących osobie proponowanej do odznaczenia, streszczenie w kilku słowach położonych zasług ujętych w zwrot, który – stosownie do postanowienia ustawy z 4 lutego 1921 r. (Dz.U. RP Nr 24 poz. 137) – zostanie umieszczony w dekrete.

Wnioski o odznaczenie orderem powinny być przesłane w jednym oryginalnym egzemplarzu i czterech odpisach, przy czym każdy egzemplarz winien posiadać, jako osobny załącznik, streszczenie przebiegu życia (curriculum vitae) kandydata proponowanego do odznaczenia wraz z podaniem jego dat osobistych i rodzinnych.

Przy stawianiu wniosków winny być przestrzegane następujące uchwalone przez Radę Ministrów zasady:

1) Za te same zasługi nie można nagradzać dwoma lub więcej orderami. Ponowne odznaczenie może nastąpić, o ile zajdą jakieś nowe momenty, które by uzasadniały nadanie orderu.

2) Nie można w uznaniu tych samych zasług nadawać orderu i równocześnie przesuwać do wyższego stopnia służbowego (awans).

3) Ściśle przestrzegać art. 4 ustawy z 4 lutego 1921 r. (Dz.U. RP Nr 24 poz. 137), a przede wszystkim ustępy 3, 4 i 9 tego artykułu i czuwać, by wnioski odpowiadały intencji ustawy.

4) Wnioski na odznaczenie zasłużonych osób zmarłych mogą być Radzie Ministrów przedkładane wyjątkowo ze specjalnym uzasadnieniem i wyraźnym oznaczeniem, że chodzi o osobę zmarłą.

5) Fakt przedstawienia kandydata do odznaczenia orderem powinien być utrzymany w najściślejszej tajemnicy, a w szczególności nie może być on podany do wiadomości kandydata, proponowanego do odznaczenia, w wypadkach bowiem nieuwzględnienia wniosku stwarzałoby to dla czynników decydujących o odznaczeniu orderem sytuację niepożądaną.

Kandydatów do odznaczenia należy przedstawiać ze wszystkich warstw, stanów i klas, mając jednak zawsze to na względzie, że order powinien być nadawany tylko tym, którzy naprawdę na odznaczenie zasługują.

Wzór wniosku

WNIOSEK

na Radę Ministrów

w przedmiocie nadania Panu .....
odznak Kawalera ..... Orderu „Odrodzenia Polski”.

Uzasadnienie

(Wyczerpujące i treściwe przedstawienie czynów, względnie kierunków działalności proponowanego do odznaczenia, które stanowią tytuł do nadania orderu).

Wobec powyższego stawiam

Wniosek

Rada Ministrów uchwalić raczy
przedstawienie Pana .....
Naczelnikowi Państwa do nadania odznak
Kawalera .....
Orderu „Odrodzenia Polski”,
a to w uznaniu zasług (lub zasługi)

.....
Warszawa, dnia .... 192....

Minister ...

Rada Ministrów uchwałała
na posiedzeniu dnia 1922

Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego z Gwiazdą orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych

Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych
o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego
z Gwiazdą orderu „Odrodzenia Polski”
obywatelom państw obcych

1. Samuel Vauclain, Prezes The Baldwin Locomotive Works (zmiana uchwały Rady Ministrów z 28 lipca 1922 z III na II-ą)	dla zjednania tej wybitnej jednostki w amerykańskim społeczeństwie, która oddała Polsce na polu propagandy nieocenione usługi	Nr 880/Or.
2. Louis Pierson, Prezes Rady Dyrektorów Irving National Bank	sformował 7-mą eskadrę lotniczą i ofiarował na ten cel 120 000 dolarów	Nr 891/Or.
3. Hlavko Secerov, deputo- wany	z okazji konferencji handlowej polsko-serbskiej	Nr 892/Or.
4. Iovan Zivkovic, delegat Ministerstwa Skarbu	dtto	
5. Welimir Stojkovic, delegat Ministerstwa Rolnictwa	dtto	

Rada Ministrów uchwaliła dnia 19 października 1922 r.

Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych

Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych
o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego orderu
„Odrodzenia Polski”
obywatelom państw obcych

1. François de St. Phalle, Prezes amerykańsko- -polskiej Izby handlowo- -przemysłowej (zmiana uchwały Rady Ministrów z 28 lipca 1922 z IV na III-cią)	dla zjednania tej wybitnej jednostki w świecie przemy- słowym amerykańskim rozwi- -jającej energiczną kampanię za urzeczywistnieniem projektów Rządu Polskiego	Nr 879/Or.
2. Monsignor Narcis de Estenaga, dziekan katedry w Toledo	oddał poważne usługi nauce polskiej	Nr 894/Or.
3. Jules Emile Hallier, dowódca krążownika „Gueydon”	wyładował w lipcu 1920 mimo strejku robotników portowych amunicję przeznaczoną dla Polski	Nr 895/Or.
4. Karol Sarolea, profesor uniwersytetu w Edynburgu	rozwija bardzo życzliwą dla Polski pracę propagandowo- -polityczną	Nr 896/Or.
5. Masataka Jamavaki ⁴³⁴ , major wojsk japońskich	w związku z podpisaniem traktatu polsko-japońskiego	Nr 904/Or.

Rada Ministrów uchwaliła dnia 19 października 1922 r.

Załącznik 25

**Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie odznak Kawalera
Krzyża Oficerskiego [i odznak Kawalera] orderu „Odrodzenia Polski” oby-
watelom państw obcych**

Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych
o nadanie odznak Kawalera Krzyża Oficerskiego
orderu „Odrodzenia Polski”
obywatelom państw obcych

1. Dr. Giacomo Russo, sekretarz gabinetu Ministra Spraw Zagranicznych we Włoszech	ze względów kurtuazji między- narodowej	Nr 863/Or.

⁴³⁴ Tak w oryginale. Powinno być: Masataka Yamawaki.

2. Henri Joseph Cazaneuve, lekarz naczelny dywizji morskiej Atlantyku	na zasadzie zwyczajów kurtuazji międzynarodowej w związku z odwiedzinami wód polskich przez eskadrę francuską	Nr 893/Or.
3. Auguste Joseph Kerouanton, kapitan korwety, dowódca transportowca wojennego	dzięki jego energii amunicja mimo strejku i sprzeciwu władz w m. Gdańsku zdążyła na czas do Polski	Nr 897/Or.
4. Jean Léon Paul Valois, kapitan korwety	dtto	”
5. Nobuyuki Kamei, sekretarz poselstwa japońskiego	w związku z podpisaniem trak- tatu polsko-japońskiego	Nr 905/Or.
6. Iwatarō Uchiyama, sekretarz poselstwa japońskiego	dtto	”

Rada Ministrów uchwaliła dnia 19 października 1922 r.

Wnioski Pana Ministra Spraw Zagranicznych
o nadanie odznak K a w a l e r a Orderu „Odrodzenia Polski”
obywatelom państw obcych

1. Nobuo Tanaka, attaché poselstwa japońskiego w Warszawie	w związku z podpisaniem traktatu polsko-japońskiego	Nr 906/Or.

°Rada Ministrów uchwaliła dn. 19 X 922°

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

PROTOKÓŁ
111-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 23 października 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamiński
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Za Ministra Skarbu Podsekretarz Stanu	dr Wiktor Mikulecki
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych p.o. Podsekretarza Stanu	Feliks Ubysz
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu	inż. Mieczysław Rybczyński
Minister Pracy i Opieki i Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 19 października 1922 r.
2. Po wysłuchaniu referatu Podsekretarza Stanu w Prezydium Rady Ministrów w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku Rada Ministrów uchwała:

1) Funkcjonariuszom państwowym zajęтым na terenie w.m. Gdańska przyznaje się zaliczki w wymiarze, który oznaczony będzie w drodze porozumienia między Prezydium Rady Ministrów a Ministerstwem Skarbu, a odnośnie do funkcjonariuszów Ministerstw Kolei Żelaznych oraz Poczty i Telegrafów, w porozumieniu z tymi Ministerstwami.

2) Na przyszłość postanawia się, że uchwały dotyczące uposażenia funkcjonariuszów państwowych zajętych na terenie w.m. Gdańska muszą być osobno powzięte i uchwały dotyczące funkcjonariuszów państwowych zajętych w obrębie

Rzeczypospolitej tylko w takim razie obowiązują na terenie w.m. Gdańska, jeśli wyraźnie uchwała Rady Ministrów to postanowi.

3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie nadzwyczajnego dodatku drożyznianego dla powiatów województw lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego (załącznik 1).

4. Na załączony wniosek Prezydium Rady Ministrów dotyczący specjalnej odznaki do wynagradzania zasług niekwalifikujących się do odznaczenia orderem Rada Ministrów postanawia, że proponowane odznaczenie ma mieć formę Krzyża (załącznik 2).

5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres 1922 kredytów dodatkowych w sumie marek 6 239 040 000,- (załącznik 3).

6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie d-ra Kazimierza Maxa dyrektorem departamentu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych (załącznik 4).

7. Rada Ministrów uchwaliła wyjątkowo przedstawić Naczelnikowi Państwa załączony wniosek o przyznanie Dyrektorowi Departamentu w Prezydium Rady Ministrów, a zarazem Przewodniczącemu Najwyższej Komisji Dyscyplinarnej Edwardowi Lechowiczowi III stopnia służbowego ad personam (załącznik 5).

8. Z uwagi na rozporządzenie z 30 maja 1922 r. (Dz.Ust. Nr 51 poz. 456), znoszące dodatek na koszta reprezentacyjne, a wprowadzające w tej samej wysokości dodatek za kierownictwo – Rada Ministrów na wniosek Prezydium Rady Ministrów stwierdza, że wojewoda krakowski dr Kazimierz Gałęcki posiada nadal jeszcze ad personam dodatek za kierownictwo w wysokości 5000,- marek zasadniczego dodatku.

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych o mianowanie inż. Adolfa Hory prezesem dyrekcji kolei państwowych w Stanisławowie (załącznik 6).

10. Uchwalono załączone rozporządzenie zmieniające rozporządzenie Rady Ministrów z 30 stycznia 1922 r. w przedmiocie tymczasowej pomocy lekarskiej dla funkcjonariuszów państwowych (załącznik 7).

11. Uchwalono wniesiony przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych projekt ustawy w przedmiocie zmiany §§ 66 i 80 ustawy o rybołówstwie z 31 października 1887 r. dla Królestwa Galicji i Lodomerii z W. Ks. Krakowskim (załącznik 8).

12. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie ukończenia budowy kolei (Łuck) Dębowa Karczma–Stojanów (załącznik 9).

13. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie oszacowania gruntów wywłaszczonych na rzecz przebudowy kolejowego węzła warszawskiego, położonych na Czystem w mieście stołecznym Warszawie, w komisiaracie XXIII, pod numerem hipotecznym 464, należących na prawie emfiteutycznym do współwłaścicieli Waclawa Franciszka Kuferskiego, Marii Eleonory

Rząca, Franciszki Ksawery Siedlanowskiej i Salomei Antoniny Jałoszyńskiej i stanowiących własność dominialną spadkobierców Adama Biernackiego (załącznik 10).

14. Rada Ministrów rozpatrzyła załączony projekt instrukcji o sposobie wykonywania kontroli przez Kontrolę Państwową (załącznik 11).

Rada Ministrów oświadczyła się za skreśleniem:

W § 6 projektu wyrazów „i obowiązek”;

pierwszego ustępu § 7;

§§ 19, 20 21 oraz w § 22 zdania: „w protokole odbioru powinno być wskazane, że kontrola była powiadomiona o danym odbiorze, lecz że delegat jej w oznaczonym czasie nie przybył”;

w § 12 po wyrazach „rewizja specjalnych kas” należy dodać wyrazy „i rachunkowości”, zamiast wyrazów „z uwzględnieniem” należy wstawić wyraz „według”;

w § 41 do punktu 1) postanowienie: „Przepis ten nie dotyczy Ministrów i szefów władz II instancji”;

w § 65 zamiast „odnośnym” ma być „bezpośrednio przełożonym”;

do § 35 należy dodać postanowienie, że akta potrzebne dla dokonania kontroli w Izbie mają Ministerstwa przesyłać w miarę możliwości i na czas określony przez siebie;

w § 67 powinno być zawarte postanowienie: „Jeżeli pytania władz skierowane do Najwyższej Izby Kontroli wymagające uzgodnienia pozostaną bez odpowiedzi, po upływie dwóch tygodni uważa się, że zamierzenia władz uzyskały zgodę Najwyższej Izby Kontroli”.

W końcu Rada Ministrów wyraziła życzenie, by w instrukcji było postanowienie, że fundusze dyspozycyjne wyjęte są spod kontroli.

Zlecono Prezydium Rady Ministrów opracowanie noweli uzgadniającej ustawę o Kontroli Państwa z ustawą konstytucyjną.

15. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozszerzenia na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej postanowień rosyjskiej ustawy akcyzowej o patentach akcyzowych na fabryki trunków, wyrobów ze spirytusu, drożdży oraz na zakłady sprzedaży trunków; dalej na wyrób zapalek i gilz (tutek) papierosowych (załącznik 12).

§ 6 ma brzmienie: „Do orzekania powołane są władze wymienione w odpowiednich przepisach ustawowych poszczególnych dzielnic z zastosowaniem właściwych przepisów postępowania”.

“Oдноśnie do § 8 postanowiono, że^c spod tego rozporządzenia wyłączone jest całe województwo śląskie.

Posiedzenie zakończono o 8 wieczorem.

fJ. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie nadzwyczajnego dodatku drożyznianego dla powiatów województw lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego.
2. [Wniosek Prezydium Rady Ministrów dotyczący specjalnej odznaki do wynagradzania zasług niekwalifikujących się do odznaczenia orderem].
3. [Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres 1922 kredytów dodatkowych]⁴³⁵.
4. Wniosek [Ministra Spraw Zagranicznych] o mianowanie dr. Kazimierza Maxa Dyrektorem Departamentu w Ministerstwie Spraw Zagranicznych⁴³⁶.
5. Wniosek [Rady Ministrów] w sprawie przyznania Dyrektorowi Departamentu w Prezydium Rady Ministrów, a zarazem przewodniczącemu Najwyższej Komisji Dyscyplinarnej Edwardowi Lechowiczowi III stopnia służbowego ad personam⁴³⁷.
6. Wniosek [Ministra Kolei Żelaznych] o mianowanie inż. Adolfa Hory prezesem Dyrekcji Kolei Państwowych w Stanisławowie⁴³⁸.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów zmieniające rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 stycznia 1922 r. w przedmiocie tymczasowej pomocy lekarskiej dla funkcjonariuszów państwowych⁴³⁹.
8. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie zmiany §§ 66 i 80 ustawy o rybołówstwie z 31 października 1887 r. dla Królestwa Galicji i Lodomerii z W. Ks. Krakowskiem (Nr 37 Dz.Ust. Kr. r. 1890 cz. IX)⁴⁴⁰.
9. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie ukończenia budowy kolei (Łuck) Dębowa Karczma–Stojanów⁴⁴¹.
10. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie oszacowania gruntów wywłaszczonych na rzecz przebudowy kolejowego węzła warszawskiego, położonych na Czystem w mieście st. Warszawie, w komisariacie XXIII, pod numerem hipotecznym 464, należących na prawie emfiteutycznym do współwłaścicieli Wacława Franciszka Kuferkiego, Marii Eleonory Rząca, Franciszki Ksawery Siedlanowskiej i Salomei Antoniny Jałoszyńskiej i stanowiących własność dominialną spadkobierców Adama Biernackiego⁴⁴².
11. Ogólna instrukcja o sposobie wykonywania kontroli przez Kontrolę Państwową⁴⁴³.

---

⁴³⁵ Nie publikuje się.

⁴³⁶ Nie publikuje się.

⁴³⁷ Nie publikuje się.

⁴³⁸ Nie publikuje się.

⁴³⁹ Nie publikuje się.

⁴⁴⁰ Nie publikuje się.

⁴⁴¹ Nie publikuje się. W załączeniu odpis pisma K. Zaczka w sprawie braku odpowiednich funduszy w budżecie państwa oraz propozycje zmian w projekcie ustawy. Zob. Ustawa z dnia 22 lipca 1925 r. o ukończeniu budowy kolei Łuck–Dębowa Karczma–Stojanów, Dz.U. RP 1925, nr 85, poz. 582.

⁴⁴² Nie publikuje się.

⁴⁴³ Nie publikuje się. W załączeniu uwagi Ministerstwa Kolei Żelaznych do Ogólnej instrukcji o sposobie wykonywania badań przez Kontrolę Państwową, których nie publikuje się.

12. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 października 1922 r. w przedmiocie rozszerzenia na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej postanowień ros. ustawy akcyzowej o patentach akcyzowych na fabryki trunków, wyrobów ze spirytusu, drożdży oraz na zakłady sprzedaży trunków; dalej na wyrób zapalek i gilz (tutek) papierosowych.

Załącznik 1

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie nadzwyczajnego dodatku drożyznianego dla powiatów województw lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego

MINISTERSTWO SKARBU
Dep.Prezydialny, Wydz.Admin.
L.2766/D.Pr./Adm.

Warszawa, dn. 23 października 1922 r.

W sprawie dodatków kresowych
dla Małopolski Wschodniej.

Wniosek nagły
Ministra Skarbu
na Radę Ministrów
w sprawie nadzwyczajnego dodatku drożyznianego dla powiatów
województw lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

W wykonaniu art. 11 ustawy z dn. 13 lipca 1920 r. (Dz.Ust. Nr 65 poz. 429) oraz analogicznych postanowień pozostałych ustaw uposażeniowych zarządza się, co następuje:

Począwszy od dn. 1 listopada rb. aż do odwołania otrzymują etatowi i nieetatowi funkcjonariusze państwowi, których uposażenie normują ustawy z dn. 13 lipca 1920 r. (Dz.Ust. Nr 65 poz. 429–436), oraz pracownicy kontraktowi otrzymujący wynagrodzenie nieprzekraczające uposażenia funkcjonariuszy państwowych równoległych stopni służbowych, jak również oficerowie (równorzędni), chorążowie (równorzędni) i zawodowi szeregowi, o ile pełnią obowiązki służbowe w następujących powiatach województw lwowskiego, stanisławowskiego i tarnopolskiego: bobreckim, bohorodczańskim, borszczowskim, brodzkim, buczackim, brzeżańskim, czortkowskim, doliniańskim, drohobyckim, horodeńskim, husiatyńskim, kałuskim, kamioneckim, kołomyjskim, kozowskim, lwowskim, nadwórniańskim, peczynyżyńskim, podhajeckim, przemysłańskim, radziechowskim, rohatyńskim, skałackim, śniatyńskim, stanisławowskim, tarnopolskim, tłumackim, trembowelskim, tureckim, zaleszczyckim, zbarazkim, zborowskim, złoczowskim

i żydaczowskim, nadzwyczajny dodatek drożyzniany (kresowy) w wysokości 10% każdorazowego dodatku drożyznianego do płacy zasadniczej, w szczególności dla wymienionych osób wojskowych w wysokości 10% każdorazowego dodatku drożyznianego do płacy podstawowej i od należności na żonę i dzieci.

Równocześnie znosi się dodatek wyrównawczy w wysokości 5% każdorazowego dodatku drożyznianego przyznany funkcjonariuszom państwowym we Lwowie rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 29 września br.

MINISTER SKARBU:

Załącznik 2

[Wniosek Prezydium Rady Ministrów dotyczący specjalnej odznaki do wynagradzania zasług niekwalifikujących się do odznaczenia orderem]

Nr 17429

WNIOSEK
na Radę Ministrów

Ustawy o ustanowieniu orderów „Orła Białego” i „Odrodzenia Polski” wyluczają zasługi, za jakie ordery te mogą być nadawane.

W praktyce zachodzi bardzo często potrzeba nagradzania zasług niekwalifikujących się do odznaczenia jednym z powyższych orderów i z tego powodu zamierzone jest ustanowienie dla tego rodzaju zasług specjalnej odznaki.

Rada Ministrów raczy rozstrzygnąć, czy to nowe, ustanowić się mające, odznaczenie, ma być w formie medalu, czy też w formie Krzyża, polecając opracowanie projektu Prezydium Rady Ministrów.

Warszawa, dnia 19 października 1922 r.

Załącznik 12

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 2 października 1922 r. w przedmiocie rozszerzenia na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej postanowień ros. ustawy akcyzowej o patentach akcyzowych na fabryki trunków, wyrobów ze spirytusu, drożdży oraz na zakłady sprzedaży trunków; dalej na wyrób zapalek i gilz (tutek) papierosowych

Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia 2/10 1922 r.^c w przedmiocie rozszerzenia na cały obszar
Rzeczypospolitej Polskiej postanowień ros. ustawy akcyzowej

o patentach akcyzowych na fabryki trunków, wyrobów ze spirytusu, drożdży oraz na zakłady sprzedaży trunków; dalej na wyrób zapalek i gilz (tutek) papierosowych.

Na mocy ustawy z dnia 10 maja 1921 r. o uregulowaniu podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. RP Nr 41 p. 248) ^hktórej moc obowiązującą przedłużono do dn. 31 grudnia 1922 r. ustawą z dn. 4 sierpnia 1922 r. ^hi ustawy z 4 sierpnia 1922 r. w przedmiocie przywrócenia mocy obowiązującej tej ustawy^c (Dz.U. RP Nr 67 p. 607), zarządza się co następuje:⁴⁴⁴

M o t y w y

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 maja 1921 r. (Dz.Ust. RP Nr 47 poz. 289), wydanym na mocy art. 2 ustawy ramowej z 10 maja 1921 o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust. RP Nr 47 poz. 248), unormowano tymczasowo na obszarze b. dzielnicy rosyjskiej opłaty od patentów na wyrób trunków, przetworów wódczanych i spirytusowych oraz drożdży, tudzież od zakładów sprzedaży trunków.

Stawki patentowe okazały się jednak za niskie i nie odpowiadają obecnym warunkom. Skutkiem tego należy stawki te podnieść dla przedsiębiorstw zajmujących się wyrobem trunków i drożdży 25–40-krotnie, a dla zakładów zajmujących się sprzedażą trunków 15–20-krotnie, równocześnie rozszerzyć postanowienia artykułów: 510–513, 516–522, 1035, 1036, 1043 do 1046, 1057/1, 1057/5, 1057/6, 1057/20–1057/22 ros. ustawy akcyzowej o patentach akcyzowych na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej.

Na rok 1922 prelimitowano tytułem dochodu z patentów akcyzowych 7½ miliona marek, a otrzymano do 31/7 1922 roku 17 220 423 Mk.

[W] razie podwyższenia patentów w proponowanej wysokości i rozszerzenia ich na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej osiągnie się dochód w wysokości około 600 milionów marek⁴⁴⁵.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

---

⁴⁴⁴ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 października 1922 r. w przedmiocie rozszerzenia na cały obszar Rzeczypospolitej Polskiej postanowień ros. ustawy akcyzowej o patentach akcyzowych na fabryki trunków, wyrobów ze spirytusu, drożdży oraz na zakłady sprzedaży trunków; dalej na wyrób zapalek i gilz (tutek) papierosowych, Dz.U. RP 1922, nr 95, poz. 879.

⁴⁴⁵ Uzupełnieniem jest Załącznik do § 1 Rozporządzenia Rady Ministrów, zawierający przywoływane w powyższym paragrafie postanowienia rosyjskiej ustawy akcyzowej, którego nie publikuje się.

PROTOKÓŁ
112-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 30 października 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamiński
Za Ministra Spraw Zagranicznych	
Dyrektor Departamentu	prof. Stanisław Kętrzyński
Za Ministra Spraw Wojskowych	
Szef Sztabu Generalnego	gen. poruczn. Władysław Sikorski
Za Ministra Skarbu Podsekretarz Stanu	dr Wiktor Mikulecki
Za Ministra Sprawiedliwości Podsekretarz Stanu	Zygmunt Rymowicz
Minister Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Za Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych	
Dyrektor Departamentu	Feliks Ubysz
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki i Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego	
Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 23 października 1922 r.

2. Rada Ministrów na wniosek Prezydium Rady Ministrów uchwaliła

1) wyznaczyć Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego d-ra Kazimierza Kumanieckiego na przewodniczącego komisji dla przygotowania układu ze Stolicą Apostolską w przedmiocie uposażenia duchowieństwa w związku z wykonaniem reformy rolnej oraz przejęcia dóbr martwej ręki na cele reformy rolnej.

Równocześnie unieważnia się reskrypt Prezesa Rady Ministrów z 19 listopada 1921 r. L. 24928, wystosowany do b. Ministra Poczty i Telegrafów d-ra Władysława Stesłowicza;

2) Wydelegować Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do przeprowadzenia wspólnie z delegatem Zjazdu biskupów uchwał wspólnej konferencji w sprawie stosunku Kościoła katolickiego do Państwa.

3. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości zatwierdzającej uchwałę Komitetu Politycznego Rady Ministrów w sprawie mianowania gen. Stanisława Hallera dowódcą wszystkich sił zbrojnych znajdujących się na obszarze dowództw okręgów korpuśnych Lwów i Przemyśl i upoważnienia go do wydawania w imieniu Ministra Spraw Wewnętrznych obowiązujących zarządzeń władzom administracyjnym I i II instancji na wyżej wymienionym obszarze.

4. Upoważniono Ministra Skarbu do otwarcia dodatkowych kredytów w kwotach

- a) 200 milionów marek dla trzech okręgów wschodnio-galicyjnych (okręgi Lwów–Stanisławów–Tarnopol) celem wzmocnienia doraźnego bezpieczeństwa publicznego w czasie wyborów w tych okręgach (kredyt na policję państwową – § 1 pobory);
- b) 30 milionów marek na fundusz dyspozycyjny Ministra Spraw Wewnętrznych dla wzmocnienia bezpieczeństwa publicznego w Galicji Wschodniej.

5. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie ujednostajnienia opodatkowania węgla na obszarze Rzeczypospolitej (załącznik 1).

Minister Pracy i Opieki Społecznej komunikuje, że cena węgla będzie w listopadzie o 100% wyższa z uwagi na podwyższone płace robotników, podwyżkę podatku i taryf kolejowych.

Rada Ministrów wyraziła życzenie, by dążyć do zniesienia na Śląsku dodatków żywnościowych i równoczesnego zniesienia podatku węglowego.

Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego podnosi, że z powodu wyższości cen węgla i braku kredytów szkoły nasze będą w większej części przez całą zimę zamknięte.

6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia obowiązującej na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego opłaty spożywczej od soli jadalnej (załącznik 2).

7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie dodatków do zaopatrzeń emerytalnych dla wdów i sierot po zawodowych wojskowych Wojska Polskiego (załącznik 3).

8. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów polskich w Gdańsku (załącznik 4).

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w przedmiocie powołania członków wojewódzkich komisji oszczędnościowych (załącznik 5).

10. Uchwalono załączone rozporządzenie o podwyższeniu dodatku za wysługę lat dla wojskowych zawodowych (załącznik 6).

11. Rada Ministrów powzięła załączoną uchwałę w sprawie pokrycia przez Skarb opłat za wpisy szkolne dla wojskowych (załącznik 7).

12. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie ujednostajnienia przepisów odnoszących się do wykonywania praw obywatelskich w województwach poznańskim i pomorskim (załącznik 8).

13. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu:

a) o zezwolenie firmie „Oilfields-Zasław” Naftowo-Wiertnicza Spółka z ogr. por. na nabycie uprawnień naftowych (załącznik 9).

b) o zezwolenie obywatelom Stanów Zjednoczonych Janowi i Julii małżonkom Zan na nabycie od Stanisława i Kamilli Cichockich nieruchomości w Białymstoku (załącznik 10).

14. Załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie obywatelowi Stanów Zjednoczonych Wiliamowi Beniaminowi Beauchamp na nabycie dwóch nieruchomości w powiecie warszawskim i jednej nieruchomości we Lwowie (załącznik 11) przekazano do porozumienia Ministra Skarbu z Ministrami Spraw Wewnętrznych oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, po czym Minister Skarbu przedłoży sprawę ponownie Radzie Ministrów.

15. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie uchylenia podatku od wód mineralnych i sztucznie wyrabianych napojów (załącznik 12).

16. Uchwalono wniesiony przez Ministra Skarbu projekt ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z 29 października 1920 r. o spółdzielniach (Dz.U. Rz.P. Nr 111, poz. 733) (załącznik 13).

W § 1 dodano punkt: „W art. 107 dodać: „delegat Ministra Spraw Wojskowych”.

Punkt 15 należy uzgodnić z Ministerstwem Przemysłu i Handlu.

17. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie przedłużenia czasu pracy w warsztatach Kolei Państwowych (załącznik 14).

18. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o mianowanie d-ra Stanisława Zakrzewskiego Generalnym Dyrektorem Monopolu Tytoniowego w IV stopniu służbowym (załącznik 15).

Posiedzenie zamknięto o 8 wieczorem.

fj. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie ujednostajnienia opodatkowania węgla na obszarze Rzeczypospolitej.
2. [Wniosek Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia obowiązującej na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego opłaty spożywczej od soli jadalnej].

3. Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie dodatków do zaopatrzeń emerytalnych dla wdów i sierot po zawodowych wojskowych WP.
4. Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie uposażenia funkcjonariuszów polskich w Gdańsku.
5. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie powołania członków Wojewódzkich Komisji Oszczędnościowych spoza urzędników.
6. Rozporządzenie Rady Ministrów o podwyższeniu dodatku za wysługę lat dla wojskowych zawodowych.
7. Uchwała Rady Ministrów w sprawie pokrycia przez Skarb opłat za wpisy szkolne dla wojskowych.
8. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie ujednostajnienia przepisów odnoszących się do wykonywania praw obywatelskich w województwach poznańskim i pomorskim⁴⁴⁶.
9. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia firmie „Oilfields-Zasław” Naftowo-Wiertnicza Spółka z ogr. por. o nabycie uprawnień naftowych⁴⁴⁷.
10. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelom Stanów Zjednoczonych Janowi i Julii małżonkom Zan na nabycie od Stanisława i Kamilli Cichockich nieruchomości w Białymstoku⁴⁴⁸.
11. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi Stanów Zjednoczonych p. Wiliamowi Beniaminowi Beauchamp na nabycie 2 nieruchomości w powiecie warszawskim i 1 nieruchomości we Lwowie⁴⁴⁹.
12. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie uchylenia podatku od wód mineralnych i sztucznie wyrabianych napojów.
13. [Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów o zatwierdzenie projektu ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z 29 października 1920 r. o spółdzielniach (Dz.U. RP Nr 111 poz. 733) wraz z motywami].
14. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie przedłużenia czasu pracy w warsztatach Kolei Państwowych⁴⁵⁰.
- [14a.] Uzasadnienie [wniosku Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie przedłużenia czasu pracy w warsztatach Kolei Państwowych].
15. Wniosek o mianowanie D-ra Stanisława Zakrzewskiego Generalnym Dyrektorem Monopolu Tytoniowego w IV stopniu służbowym⁴⁵¹.

---

⁴⁴⁶ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 1922 r. w przedmiocie ujednostajnienia przepisów odnoszących się do wykonywania praw obywatelskich w województwach: poznańskim i pomorskim, Dz.U. RP 1922, nr 99, poz. 908.

⁴⁴⁷ Nie publikuje się.

⁴⁴⁸ Nie publikuje się.

⁴⁴⁹ Nie publikuje się.

⁴⁵⁰ Treści wniosku nie publikuje się.

⁴⁵¹ Nie publikuje się.

Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie ujednostajnienia opodatkowania węgla na obszarze Rzeczypospolitej

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów z dn. .... w sprawie ujednostajnienia opodatkowania węgla na obszarze Rzeczypospolitej⁴⁵².

Na zasadzie postanowień § 1 i 2 ustawy z 10 maja 1921 r. Nr 41 poz. 248 i ust. z 24 sierpnia 1922 Nr 67 poz. 607 Dz.Ust. Rz.P. o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej zarządza się co następuje:⁴⁵³

Motywy

W budżecie Państwa Polskiego głównym źródłem dochodów muszą być nie tyle podatki bezpośrednie, do których społeczeństwo tylko z trudem i powoli się przyzwyczaja, a których wymiar i pobór wymaga sprawnie funkcjonującej administracji skarbowej, ile podatki pośrednie stosowane w jak najszerszym rozmiarze, których pobór jest dla Państwa znacznie łatwiejszy, gdyż podatnik opłaca je w cenie towaru obłożonego podatkiem.

Obecnie stan naszych finansów, brak pokrycia olbrzymich wydatków zwyczajnych dotychczasowymi podatkami, zmusza Rząd do wyszukiwania nowych względnie do rozwijania i intensywniejszego wyzyskania istniejących źródeł dochodów skarbowych.

Jednym z takich dotąd tylko mało wyzyskanym, a jednak bardzo obfitym źródłem jest podatek od węgla.

Węgiel znajduje się na ziemiach polskich w postaci węgla kamiennego i brunatnego, a mianowicie w Zagłębiu Górnośląskim, Dąbrowskiem, Krakowskiem i Karwińskim.

Produkcja węgla w powyższych Zagłębiach wynosiła w latach normalnych, jak np. w r. 1913:

1) Na Górnym Śląsku (57 kopalń) ca	43 000 000 ton
2) w Zagłębiu Dąbrowskiem (39 kopalń) ca	6 800 000 ton
3) w Zagłębiu Krakowskiem (11 kopalń) ca	1 900 000 ton

⁴⁵² Jako załącznik do tego punktu dołączony jest wykaz cen węgla oraz niemiecka Ustawa z 20 kwietnia 1922 r. o zmianach ustawy o podatku od węgla, której nie publikuje się.

⁴⁵³ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 kwietnia 1923 r. w sprawie ujednostajnienia opodatkowania węgla na obszarze Rzeczypospolitej, Dz.U. RP 1923, nr 48, poz. 331.

4) w Zagłębiu Karwińskim ca

4 300 000 ton

Razem

56 000 000 ton

po potrąceniu z powyższej ilości – produkcji Zagłębia Karwińskiego przyznanego Czechom w ilości 4 300 000 ton, tudzież pewnej ilości produkcji Zagłębia Górnośląskiego pozostałego przy Niemcach, wynoszącej ca 13 000 000 ton, pozostałoby co najmniej jednak ca 38 000 000 ton jako produkcja Zagłębia na obszarze Rzeczypospolitej.

Natomiast zapotrzebowanie węgla w roku 1913 wynosiło we wszystkich trzech zaborach ca 23 000 000 ton (wedle obliczeń Kramsztyka zapotrzebowanie to wynosi obecnie 19 000 000 ton), wobec czego produkcja ta nie tylko pokryje zapotrzebowanie wewnętrzne Państwa Polskiego, lecz nawet może dać pewną nadwyżkę węgla na wywóz za granicę, zwłaszcza, że w cyfrze – 23 000 000 ton mieści się zapotrzebowanie całego Górnego Śląska.

Przyjmując przeciętną wartość tony węgla z kopalń Zagłębia Dąbrowskiego i Krakowskiego loco kopalnia, jak obecnie na kwotę około 15 000 Mk, a ich obecną roczną produkcję tylko na 6 000 000 ton, dochodzi się do wniosku, że wartość rocznej produkcji węgla w samym Zagłębiu Dąbrowskim i Krakowskim wyniesie około 90 miliardów marek, zaś wartość produkcji węgla w Zagłębiu Górnośląskim na obszarze Polsce przyznanym, tj. około 30 000 000 ton, przy tamtejszych cenach po ca 14 000 Mk za tonę wyniesie około 420 miliardów marek polskich.

W skarbowości państw europejskich już dawno zwrócono uwagę na węgiel jako przedmiot powszechnego użycia, a zatem nadający się bardzo dobrze do obciążenia go podatkiem pośrednim.

Pierwsza Anglia nałożyła na pokrycie kosztów wojny południowoafrykańskiej⁴⁵⁴ podatek na węgiel wywożony z Anglii.

W czasie wojny europejskiej zaprowadzono podatek od węgla w Niemczech w formie nieco odmiennej, bo jako swego rodzaju podatek pośredni, ustawą z 8 kwietnia 1917 pierwotnie na czas do 31 lipca 1920 r. w wysokości 20% ceny sprzedażnej względnie wartości węgla. Następnie jednak przedłużał Parlament Niemiecki ważność tej ustawy na coraz dalszy czas, aż wreszcie ustawą z 20 IV 1922 str. 378 D.U.Rz.Niem. podwyższył ten podatek do 40% ceny węgla. Również w Rzeczypospolitej Czechosłowackiej zaprowadzono już w roku 1920 podatek od węgla w wysokości 30% ceny względnie wartości węgla.

W b. Królestwie Polskim, a mianowicie w b. okupacji niemieckiej, zaprowadzony został podatek od węgla przez niemieckie władze okupacyjne przy sposobności ustanowienia sekwestru węgla na mocy rozporządzenia z 11 lipca

---

⁴⁵⁴ Mowa tu niewątpliwie o drugiej wojnie burskiej (1899–1902). W jej wyniku separatystyczne prowincje Transwal i Orania podbiły wojska brytyjskie.

1917 r. Nr 82 poz. 341 i rozporządzenia z 13 stycznia 1918 r. Nr 102 poz. 442 Dz. Rozp. Jenerał-Gubernatorstwa Warszawskiego.

Podatek ten nałożono pierwotnie na właścicieli kopalń w stałej kwocie 7 Mk od tony i to od całej ilości węgla wydobytego, jako tzw. podatek od wydobywania (Förderabgabe). – Dopiero na mocy uchwały Centrali Węglowej na Wschodzie z 4 października 1918, zatwierdzonej przez ówczesnego Szefa Administracji, przekształcono powyższy podatek od wydobywania na podatek pośredni pobierany w cenie węgla od konsumentów w wysokości 25% wartości węgla, tj. ceny płaconej kopalniom za tonę przez powyższą centralę; podatkiem obłożono całą ilość węgla wydobytego.

W chwili odejścia Niemców z Królestwa Polskiego wynosił podatek ten przy cenie tony węgla od 30 do 47 marek kwotę od 7,50 do 12 Mk, a dochód przewidziany za rok 1918 (drugie półrocze) miał wynosić ca 14 milionów marek. W b. okupacji austriackiej i w b. zaborze austriackim istniał wprawdzie sekwestr węgla, jednak tylko dla celów wojskowych i gospodarczych. Gotowy już projekt opodatkowania węgla w Austrii nie doczekał się zrealizowania wskutek rozpadnięcia się państwa.

Po objęciu administracji kraju przez Rząd Polski objęło Ministerstwo Przemysłu i Handlu agendy b. Centrali Węglowej na Wschodzie i przekształciło je z czasem na Państwowy Urząd Węglowy⁴⁵⁵; pobór podatku rozszerzyło to Ministerstwo i na kopalnie b. okupacji austriackiej, ale równocześnie zmieniło wysokość podatku, wprowadzając zamiast podatku procentowego opartego na wartości węgla, na powrót podatek w stałej kwocie około 9 Mk od tony węgla wysyłanego koleją bez względu na jego wartość, a to celem utrzymania cen węgla na jak najniższym poziomie. Podatek ten pobierany był przez Państwowy Urząd Węglowy w cenie sprzedaży węgla.

Dopiero po długich pertraktacjach z Ministerstwem Przemysłu i Handlu udało się Ministerstwu Skarbu przywrócić pobór podatku od węgla w wysokości zbliżonej do pierwotnej normy, a mianowicie:

Komitet Ekonomiczny Ministrów na posiedzeniu z 26 marca 1920 r. uchwalił na wniosek Ministerstwa Skarbu jako zasadę, że podatek od węgla ma być pobierany w wysokości 20% wartości węgla, tj. ceny płaconej kopalniom plus kosztów aprowizacji robotników; podatek ten ma być pobierany od wszystkiego węgla obłożonego sekwestrem, czyli wysyłanego koleją. Uchwałą tą zmieniono zatem obowiązującą stopę podatkową od węgla z 25% na 20% wartości tegoż, tudzież

---

⁴⁵⁵ Ponieważ kopalnie Zagłębia Dąbrowskiego (i Krakowskiego) nie pozwalały na zaspokojenie potrzeb węglowych społeczeństwa polskiego, trzeba było odwołać się do reglamentacji tego surowca. Najpierw powołano w tym celu Państwową Centralę Węglową. Następnie zdania te przejął Państwowy Urząd Węglowy. Problem zaopatrzenia w węgiel rozwiązała inkorporacja części Górnego Śląska latem 1922 r.

zwolniono pewną ilość węgla od podatku, gdyż pobór jego ograniczono tylko do węgla objętego sekwestrem, czyli wysyłanego koleją; węgiel sprzedawany na furmanki wolny był zatem i nadal od tego podatku.

Jak z powyższego wynika, od poważnej ilości węgla wydobywanego na ziemiach należących do Rzeczypospolitej Polskiej pobierano już dotychczas podatek na podstawie rozporządzenia o sekwestrze węgla wydanego przez b. władze okupacyjne, zmodyfikowanego uchwałą Komitetu Ekonomicznego z 26 marca 1920.

Ponieważ jednak pierwotne rozporządzenia władzy okupacyjnej o podatku od węgla nie obejmowały całej Polski, lecz tylko część b. zaboru rosyjskiego, zaś uchwała Komitetu Ekonomicznego, która zresztą sama przez się nie dawała Skarbowi Państwa podstawy prawnej do pobierania podatku od węgla, opierając pobór tegoż podatku tylko na sekwestrze, ograniczała pobór podatku wyłącznie do węgla wysyłanego koleją i dawała możliwość usunięcia znacznej ilości węgla od podatku, gdy wreszcie rozporządzeniem z dnia 13 lipca 1921 Nr 66 poz. 429 Dz.Ust. znoszącym sekwestr węgla wydobytego na obszarze Rzeczypospolitej uniemożliwiono faktycznie pobór podatku w cenie sprzedaży węgla, przeto Ministerstwo Skarbu, chcąc nadal mieć legalną podstawę do pobierania tego podatku, przygotowało i przedłożyło Sejmowi Ustawodawczemu projekt ustawy o jednolitym podatku od węgla, mający obowiązywać na całym obszarze Rzeczypospolitej, a to tym bardziej, że i poważna sytuacja finansowa nie pozwalała Skarbowi Państwa na zrzeczenie się dochodu z tego źródła.

Obecnie po wcieleniu części Górnego Śląska z wysoko rozwiniętym przemysłem węglowym w obszar Rzeczypospolitej wprowadzenie podatku od węgla na całym obszarze Rzeczypospolitej stało się kwestią niecierpiącą zwłoki. Na Górnym Śląsku bowiem kopalnie węgla muszą opłacać na rzecz Skarbu Państwa podatek w wysokości 40% wartości względnie ceny węgla na podstawie obowiązującej tam ustawy z 8 kwietnia 1917 zmienionej ustawą z 20 kwietnia 1922 r., podczas gdy reszta obszaru Rzeczypospolitej, a zwłaszcza w Zagłębiu Dąbrowskim, kopalnie pracujące w warunkach zbliżonych do górnośląskich i produkujące węgiel niewiele ustępujący jakościowo węglowi górnośląskiemu, są zupełnie wolne od podatku. Natomiast ceny węgla z kopalń Zagłębia Dąbrowskiego i Krakowskiego nie tylko, że nie dorównują cenom węgla górnośląskiego, ale je nawet obecnie cokolwiek przewyższają, czyli że cała prawie kwota przypadająca na podatek od węgla w obu zagłębiach przypada najniesłuszniej producentom węgla jako zysk z przedsiębiorstwa.

Wprowadzenie zatem podatku od węgla na obszarze Rzeczypospolitej poza Górnym Śląskiem jest tak ze względów fiskalnych, jak i ze względów gospodarczych uzasadnione i konieczne.

Ponieważ projekt ustawy o podatku od węgla przedłożony w swoim czasie Sejmowi nie doczekał się, by go wzięto pod obrady, zaś obecny stan takiej rażącej nierównomierności podatkowej na obszarze tego samego państwa i to

w bezpośrednim sąsiedztwie nie może być nadal utrzymany, przeto Ministerstwo Skarbu uważa za jedyne wyjście z tej niemożliwej do utrzymania sytuacji rozszerzenie niemieckiej ustawy o podatku od węgla, obowiązującej na Górnym Śląsku, na cały obszar Rzeczypospolitej z pewnymi jednak modyfikacjami, a mianowicie ponieważ kopalnie Zagłębia Dąbrowskiego, a jeszcze bardziej Krakowskiego, pracują w każdym razie w warunkach mniej korzystnych, aniżeli kopalnie górnośląskie, tj. w tak zwanych pokładach cienkich, posługują się robotnikami gorszym i o wydajności pracy mniejszej, przeto Ministerstwo Skarbu uważa za wskazane przyznanie tym kopalniom pewnych ulg podatkowych, to znaczy obciążyć je niższym podatkiem, aniżeli opłacają kopalnie górnośląskie. Obciążenie to przewiduje Ministerstwo Skarbu dla Zagłębia Dąbrowskiego z wyjątkiem tzw. odkrywek na 25%, zaś dla Zagłębia Krakowskiego i odkrywek Zagłębia Dąbrowskiego nawet tylko na 15% wartości względnie ceny węgla. Dla węgla brunatnego, którego produkcja z powodu niemożności wytrzymania konkurencji z węglem kamiennym obecnie znowu spada, zamierza Ministerstwo Skarbu obniżyć ten podatek nawet do 10% wartości względnie ceny węgla.

Przewidziane w § 5 rozporządzenia uprawnienie dla Ministra Skarbu do podwyższenia stopy podatkowej od węgla wywożonego za granicę ma na celu umożliwienie Skarbowi Państwa partycypowania w nadmiernych zyskach przedsiębiorców węglowych przy eksporcie węgla za granicę państwa, zwłaszcza przy niskim kursie waluty polskiej. Podwyższenie kar pieniężnych uzasadnione jest zniżką waluty od roku 1914.

Efekt finansowy proponowanego rozporządzenia przedstawia się następująco:

Przyjmując za podstawę roczną produkcję zagłębi Dąbrowskiego i Krakowskiego co najmniej na 6 000 000 ton przy obecnej cenie przeciętnej 15 000 Mk za tonę i przy 20% tylko opodatkowania, dochód Skarbu Państwa wyniesie ca 18 000 000 000 Mk.

Warszawa, dnia 11 października 1922 r.

MINISTER SKARBU

/-/ Jastrzębski

Załącznik 2

[Wniosek Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia obowiązującej na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego opłaty spożywczej od soli jadalnej]

§ 1

Ustanowioną w § 2 niemieckiej ustawy z 12 października 1867 r. str. 41 Dz.U. Rzeszy Niemieckiej, obowiązującej na obszarze województw poznańskiego

i pomorskiego – opłatę spożywczą od soli jadalnej podwyższa się z dotychczasowych 2 talarów na kwotę a) 2750 marek polskich od cetnara czyli 50 kg, względnie do kwoty 5500 marek polskich od 100 kg soli warzonki, tudzież b) na kwotę 4000 mk polskich od cetnara czyli 50 kg, względnie do kwoty 8000 mk polskich od 100 kg soli kamiennej.

Należność kontrolną przewidzianą w § 20 powyższej ustawy niemieckiej podwyższa się z 2 srebrnych groszy, względnie 7 kr od cetnara, czyli 50 kg, na 20 marek od 100 kg.

Załącznik 3

Wniosek nagły na Radę Ministrów w sprawie dodatków do zaopatrzeń emerytalnych dla wdów i sierot po zawodowych wojskowych WP

Ministerstwo Skarbu
Departament Prezydialny
L.11130/D.Pr./Em.

Warszawa, dn. 28 października 1922 r.

^dWniosek^d nagły
na RADĘ MINISTRÓW
w sprawie dodatków do zaopatrzeń emerytalnych
dla wdów i sierot po zawodowych wojskowych WP.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Do wdów po zawodowych wojskowych Wojsk Polskich, którzy mieliby prawo do ustawowego zaopatrzenia, oraz sierot bez obojga rodziców tej kategorii postanowienia Uchwały Rady Ministrów z dnia 16 października rb. odnośnie zniesienia II klasy miejscowości i 100%-ej podwyżki zaopatrzeń emerytalnych, poczynszy od 1 listopada 1922 r., nie mają zastosowania, natomiast należy im nadal wypłacać wyasygnowane im dotychczas zaliczki na poczet należności przypadających z wojskowej Ustawy emerytalnej.

za MINISTRA SKARBU:
/-/ Dr Mikulecki
Podsekretarz Stanu

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie uposażenia funkcjonariuszów polskich w Gdańsku

MINISTERSTWO SKARBU   WARSZAWA, DN. 30 października 1922 R.
 Departament Prezydialny
 L.2865/D.Pr./Adm

dWniosek^d nagły
 MINISTRA SKARBU
 na Radę Ministrów
 w sprawie uposażenia funkcjonariuszów polskich
 w Gdańsku.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

I. Zasady uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku zatwierdzone uchwałą Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia br. zmienia się o tyle, że z dniem 1 października br. miasto Gdańsk zostaje zaliczone pod względem wymiaru uposażenia służbowego cywilnych funkcjonariuszów państwowych i pracowników kolejowych do I klasy dodatku drożyznianego.

Na podstawie tak zmienionych zasad uposażenia ustala się pobory październikowe funkcjonariuszów polskich w Gdańsku w następujący sposób:

1) Cywilni funkcjonariusze państwowi otrzymują uposażenie według I-ej klasy dodatku drożyznianego przy zastosowaniu parytetu 1 Mk pol. = 1 Mk niem. oraz dodatek wyrównawczy w wysokości 45% płacy zasadniczej i dodatku drożyznianego do płacy zasadniczej. Dodatek wyrównawczy przelicza się również wedle parytetu 1 Mk pol. = 1 Mk niem.

2) Pracownicy kolejowi otrzymują uposażenie według I-ej klasy dodatku drożyznianego przy zastosowaniu parytetu 1 Mk pol. = 1 Mk niem. oraz następujące dodatki wyrównawcze przeliczane na marki niemieckie wedle powyższego parytetu: Stopień płacy 1–3 w wysokości 45% płacy zasadniczej i dodatku drożyznianego do płacy zasadniczej.

”	”	4–5	w wysokości	35%	”	”
”	”	6–8	w wysokości	30%	”	”
”	”	9–11	w wysokości	20%	”	”
”	”	12–15	w wysokości	15%	”	”

3) Oficerowie (równorzędni), chorążowie (równorzędni) i podoficerowie zawodowi otrzymują uposażenie według II-ej klasy dodatku drożyznianego przy zastosowaniu parytetu 2 dla samotnych, zaś dla dodatków rodzinnych parytetu 4, oraz dodatki wyrównawcze w wysokości 45% tego uposażenia.

4) Ponadto otrzymują specjalne dodatki:

Pułkownik (szef departamentu)	20 000	Mk niem.
Podpułkownik	15 000	” ”
Major	12 000	” ”
Kapitan	5 000	” ”
Porucznik	4 000	” ”

5) Szeregowi niezawodowi otrzymują uposażenie w wymiarze czerwcowym przy zastosowaniu parytetu 1 Mk pol. = 1 Mk niem., dodatek wyrównawczy w wysokości 150% tego uposażenia oraz dodatek na mieszkanie w kwocie 1500 Mk niem.

II. Począwszy od 1 listopada br. pracownicy kolejowi, mieszkający z rodzinami poza obszarem W. Miasta Gdańska, otrzymują uposażenie służbowe I-ej klasy dodatku drożyznianego w markach polskich.

III. Od 1 listopada br. funkcjonariusze mieszkający na terytorium W. Miasta Gdańska, których rodziny mieszkają poza tym obszarem, otrzymują pełne pobory służbowe według I-ej klasy dodatku drożyznianego w markach polskich oraz ryczałt z tytułu prowadzenia podwójnego gospodarstwa domowego w markach niemieckich, w następujących kwotach:

urzędnicy IV–VIII-go stopnia służbowego, pracownicy kolejowi 1–5 stopnia płacy i oficerowie w kwocie	10 000	Mk niem. miesięcznie
urzędnicy IX–XII st.sł. i pracownicy kolejowi 6–9 st.pł. niżsi funkcjonariusze państw., pracownicy kolejowi 10–15 st.pł. i szeregowi zawodowi	8 000	Mk niem. ”
	5 000	Mk niem. ”

za MINISTRA SKARBU:
Podsekretarz Stanu

Załącznik 5

Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie powołania członków Wojewódzkich Komisji Oszczędnościowych spoza urzędników

MINISTERSTWO SKARBU
L.1206/K.O.

Warszawa, dn. 11 października 1922.

WNIOSEK MINISTRA SKARBU NA RADĘ MINISTRÓW

w przedmiocie powołania członków Wojewódzkich Komisji Oszczędnościowych spoza urzędników.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

W myśl rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 5 I 1922 r. na członków Komisji Oszczędnościowych Wojewódzkich spoza urzędników powołuje się:

Do Komisji Oszczędnościowej Województwa Kieleckiego:

- p. Grzegorzewskiego Mariana, adwokata w Kielcach
- p. Szarlowskiego Stanisława, dyrektora Zakładów Mechanicznych w Białogonie
- p. Massalskiego Edmunda, redaktora, Wiceprezesa Rady Miejskiej w Kielcach.

Do Komisji Oszczędnościowej Województwa Krakowskiego:

- p. Grodzickiego Jana, właściciela fabryki chemicznej w Krakowie
- p. Bieżeńskiego Zygmunta, dyrektora Banku w Krakowie
- p. D-ra Bogdaniego Romana, adwokata w Krakowie.

Do Komisji Oszczędnościowej Województwa Wołyńskiego:

- p. Waligórskiego Karola, dyrektora Związku Ziemiaków w Łucku,
- p. Kamienieckiego Pawła, przedstawiciela Tow. Warsz. Ubezpieczeń w Łucku,
- p. Zaścińskiego Józefa, adwokata w Łucku.

Do Komisji Oszczędnościowej Województwa Pomorskiego:

- p. Dąbrowskiego Stanisława, Naczelnika Wydz. Izby Rolniczej m. Torunia,
- p. Reicha Juliusza, obywatela m. Torunia,
- p. Brejskiego Izidora, posła na Sejm w Toruniu.

Do Komisji Oszczędnościowej Województwa Poleskiego:

- p. Bańkowskiego Seweryna, Prezesa Tow. Rolniczego w Brześciu,
- p. Świętochowskiego Tomasza, Wiceprezydenta m. Brześcia,
- p. Osmołowskiego Jerzego, b. Komisarza Generalnego Zarządu Ziem Wschodnich w Brześciu.

Uzasadnienie

Wymienionych kandydatów stawiają Wojewodowie jako przewodniczących Komisji Oszczędnościowych Wojewódzkich⁴⁵⁶, uznając współpracę tych osób za pożądaną przy ocenie celowości urzędowania różnych resortów administracji państwowej, tudzież w opiniowaniu o możliwości osobowych redukcji i rzeczowych oszczędności w urzędach lokalnych.

O proponowanych członkach Kom. Oszcz. Wojew. można podać następujące wzmianki.

P. Grzegorzewski Marian, zasłużony adwokat w Kielcach, znawca stosunków administracji i jako obywatel pojmujący potrzeby Skarbu, znany Ministerstwu. P. Szarlowski Stanisław, począwszy od praktyki robotnika mechanicznego i budowlanego przeszedł wszystkie stopnie do Dyrektora Zakładów Mechanicznych. Był

---

⁴⁵⁶ Wojewódzkie Komisje Oszczędnościowe podlegały Radzie Ministrów. Miały za zadanie kontrolę budżetów wszelkich związków komunalnych, podlegających takiej kontroli ze strony lokalnego wojewody.

kierownikiem robót hydrotechnicznych, hutniczych, buchalterem i organizatorem miejskiego Wydziału Żywnościowego.

P. Massalski Edmund, po studiach uniwersyteckich był nauczycielem, następnie redaktorem „Gazety Kieleckiej”, od r. 1919 jest wiceprezesem rady Miejskiej w Kielcach.

P. Grodzicki Jan, był długoletnim radcą Izby Handlowej i Przemysłowej, członkiem Rady Miejskiej i Wydziału Krakowskiego Kasy Oszczędności.

P. Bieżański Zygmunt, jako dyrektor Ziemskiego Banku Kredytowego pozostaje w kontakcie z różnymi władzami, posiada znajomość całokształtu zagadnień państwowych i praktyczny pogląd na sprawę oszczędności.

P. Dr Bogdani Roman przy wykonywaniu praktyki adwokackiej zapoznał się należycie z funkcjonowaniem urzędów państwowych.

P. Waligórski Karol, był Prezesem Izby Skarbowej w Łucku i redaktorem „Głosu Wołyńskiego”, jest człowiekiem dobrze obeznanym w szerokim zakresie ze sprawami społecznymi i administracyjnymi.

P. Kamieniecki Paweł, był urzędnikiem VI st. s. Najwyższej Izby Kontroli Państwa w Kowlu, zna więc organizację władz państwowych i jej niedostatki.

P. Zaściański Jan, adwokat, senior i prezes adwokatury wołyńskiej, mający szerokie uznanie społeczeństwa miejscowego jako dobry obywatel, będzie wskutek nabytego w swej praktyce doświadczenia pożytecznym członkiem Komisji Oszczędnościowej.

P. Dąbrowski Stanisław jest wybitnym znawcą administracji państwowej, był kilkanaście lat urzędnikiem ministerialnym we Wiedniu i w Rządzie Bukowińskim, ostatnio Radcą Województwa.

P. Reich Juliusz był długi czas radcą miejskim, zaznajomiony jest z urzędowaniem władz komunalnych, niezależny, jako obywatel m. Torunia.

P. Dr Brejski Izidor pracował długie lata w Zarządzie m. Tczewa, poznał doskonale organizację urzędów.

P. Bańkowski Seweryn, zasłużony obywatel, b. zastępca Naczelnika Okręgu b. Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich w Brześciu, odznacza się wybitną znajomością stosunków społecznych i administracyjnych.

P. Świętochowski Tomasz, b. Naczelnik Wydziału administracyjnego i obecnie wiceprezydent miasta, zna dobrze stosunki urzędów państwowych i komunalnych.

P. Osmołowski Jerzy, b. Komisarz Generalny Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich, zna organizację miejscowych władz.

MINISTER SKARBU
f.wz. Fajans^f

Rozporządzenie Rady Ministrów o podwyższeniu dodatku za wysługę lat dla wojskowych zawodowych

Odpis

Rada Ministrów raczy uchwalić:

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia .... września 1922.

o podwyższeniu dodatku za wysługę lat dla wojskowych zawodowych.

Na zasadzie art. 62 ustawy tymczasowej z dnia 29 października 1920 r. o uposażeniu osób wojskowych (Dz.U. RP Nr 106 poz. 699) zarządza się co następuje:⁴⁵⁷

Uzasadnienie:

Wobec zrównania osób wojskowych pod względem uposażenia z funkcjonariuszami państwowymi i podwyższenia ustawą z dnia 5 VIII 1922 r. (Dz.U. RP Nr 67 poz. 609) dodatku za wysługę lat cywilnym funkcjonariuszom państwowym, proszę o analogiczne uchwalenie powyższego projektu rozporządzenia i dla wojskowych zawodowych.

Uchwała Rady Ministrów w sprawie pokrycia przez Skarb opłat za wpisy szkolne dla wojskowych

Wniosek na Radę Ministrów

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Uchwała Rady Ministrów

z dnia .... 1922 r.

«(w sprawie pokrycia przez Skarb opłat za wpisy szkolne dla wojskowych)^{c458}.

---

⁴⁵⁷ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 1922 r. o podwyższeniu dodatku za wysługę lat dla wojskowych zawodowych, Dz.U. RP 1922, nr 97, poz. 892.

⁴⁵⁸ W załączeniu odpis pisma Ministerstwa Skarbu do Ministerstwa Spraw Wojskowych z 4 października 1922 r. oznajmiającego, że nie sprzeciwia się wnioskowi Ministra Spraw Wojskowych, a zarazem zastrzega, że z ulg tych nie powinni korzystać oficerowie rezerwy, których zwolnienie z czynnej służby jest już postanowione. Pisma Ministerstwa Skarbu nie publikuje się.

Art. 1.

Uchwałę Rady Ministrów z dnia 4 września 1922 r. w sprawie pokrywania przez Skarb opłat za wpisy szkolne, poszerza się na szeregowych zawodowych, chorążych (równorzędnych) oraz na wszystkich oficerów w służbie czynnej.

Art. 2.

Wykonanie niniejszej uchwały powierza się Ministrowi Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Skarbu.

Uzasadnienie.

W myśl poprzednich uchwał Rady Ministrów Skarb Państwa pokrywał część opłat za wpisy szkolne dla wszystkich oficerów i szeregowych zawodowych.

Uchwała Rady Ministrów nieściśle wystylizowana obejmuje tylko oficerów zawodowych, co zmusza mnie do wniesienia niniejszego rozporządzenia.

Zgodę Ministerstwa Skarbu na powyższą uchwałę dołączam do wniosku.

Minister Spraw Wojskowych:
fSosnkowski^f
/-/ Sosnkowski
Gen. dyw.

Załącznik 12

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie uchylecia podatku od wód mineralnych i sztucznie wyrabianych napojów

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia ....

w przedmiocie uchylecia podatku od wód mineralnych i sztucznie wyrabianych napojów.

Na mocy artykułu 2 ustawy z dnia 10 maja 1921 r. o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. RP Nr 41 poz. 248) i ustawy z dnia 4 sierpnia 1922 r. w przedmiocie przywrócenia mocy obowiązującej tej ustawy z 10 maja 1921 r. zarządza się, co następuje:⁴⁵⁹

Motywy

Podatek spożywczy od wód mineralnych i sztucznie wyrabianych napojów pobierany był dotychczas tylko na obszarze b. Zaboru pruskiego i w górnoślą-

---

⁴⁵⁹ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 października 1922 r. w przedmiocie uchylecia podatku od wód mineralnych i sztucznie wyrabianych napojów, Dz.U. RP 1922, nr 98, poz. 899.

skiej części Województwa Śląskiego. W tej ostatniej części uchylono jego pobór na mocy rozporządzenia Wojewody Śląskiego z 25 lipca 1922 r. (Dz. Ustaw Śląskich Nr 10 poz. 34).

Ponieważ dochód z tego podatku wynosi rocznie zaledwie 560 000 marek polskich i nie pozostaje w żadnym stosunku do kosztów połączonych z poborem i kontrolą tego podatku, należy pobór podatku uchylić z końcem r. 1922.

Załącznik 13

[Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów o zatwierdzenie projektu ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z 29 października 1920 r. o spółdzielniach (Dz.U. RP Nr 111 poz. 733) wraz z motywami]

Ministerstwo Skarbu
N. 2530/R.Sp.

Warszawa, dn. 6 października 1922 r.

Wniosek na Radę Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej.

Rada Ministrów raczy zatwierdzić załączony projekt ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z dn. 29 października 1920 r. o spółdzielniach (Dz.U. RP Nr 111 poz. 733) wraz z motywami i upoważnić Ministra Skarbu do wniesienia go do Sejmu Ustawodawczego w trybie nagłym.

Uzasadnienie.

Motywy ogólne i szczegółowe dołączone zostały do projektu ustawy.

Nagłość wniosku znajduje uzasadnienie w tym, że wiele spółdzielni, zwłaszcza zaś związków gospodarczych zwleka z dokonaniem wymaganego przez art. 117 ustawy o spółdzielniach uzgodnienia swych statutów z przepisami ustawy do czasu jej znowelizowania, niektóre bowiem przepisy rzezoney ustawy przejście takie poważnie utrudniają. Termin pozostawiony przez ustawę na dokonanie tego uzgodnienia upływa z końcem roku 1922.

W interesie korzystnego rozwoju ruchu spółdzielczego w Państwie leży, aby wejście w życie zmian projektowanych nastąpiło znacznie wcześniej – tak iżby pozostały do tego terminu czas wystarczył na dokonanie uzgodnienia statutów i zarejestrowanie ich w sądzie.

Minister Skarbu
w.z. /-/ Fajans

Załącznik – egzemplarz
Projektu ustawy.

U S T A W A

z dnia .....

w przedmiocie częściowej zmiany ustawy
z dnia 29 października 1920 r. o spółdzielniach
(Dz.U. RP Nr 111 poz. 733)⁴⁶⁰.

UZASADNIENIE OGÓLNE

Praktyczne zastosowanie ustawy o spółdzielniach natrafiło już w pierwszym roku po wejściu jej w życie na znaczne trudności zarówno natury formalnej, jak merytorycznej. Pod względem formalnym powstawały trudności w konstrukcji statutów i w ich rejestrowaniu, jako też w dokonywaniu zgłoszeń do sądów i do Rady Spółdzielczej oraz ogłoszeń, przez ustawę nakazanych. Pod względem merytorycznym niektóre przepisy tejże ustawy nie dały się zastosować w pewnych typach spółdzielni, zwłaszcza w organizacjach wyższego rzędu (związkach gospodarczych). Podnoszono z tego powodu niejednokrotnie myśl usunięcia z ustawy krępujących rozwój ruchu spółdzielczego przepisów ustawowych. Zabiegi w tej mierze znalazły wreszcie swój wyraz w powziętym na posiedzeniu Rady Spółdzielczej⁴⁶¹ postanowieniu przystąpienia do rewizji ustawy z dn. 29 października 1920 r. oraz powołaniu w tym celu komisji prawnej w składzie 8 członków Rady.

Zarządzona przez Radę Spółdzielczą ankieta pisemna dała obfity materiał w postaci uwag związków rewizyjnych. Z wypowiedzianych przez związki dezyderatów co do zmian w ustawie – Komisja uwzględniła te tylko, które miały charakter więcej powszechny i których przeprowadzenie było sprawą najpilniejszą.

Wnioski Komisji uległy ponownemu rozpatrzeniu i przedyskutowaniu na dwudniowym posiedzeniu Rady Spółdzielczej 19 i 20 maja 1922 r., na którym też projekt zmian został ostatecznie ustalony.

Prócz zmian, projektem niniejszym objętych, na posiedzeniu Rady Spółdzielczej złożony był wniosek, dotyczący uchylenia względnie złagodzenia przepisów ustawy o podziale zysków spółdzielni oraz o przeznaczeniu pozostałego z jej likwidacji majątku (art. 57 i 81 ustawy). Nad wnioskiem tym jednakże Rada większością 2/3 głosów obecnych przeszła do porządku dziennego. Przeciwno uchwale jeden z członków Rady zgłosił sprzeciw do protokołu.

---

⁴⁶⁰ Treści ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 4 grudnia 1923 r. w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z dnia 29 października 1920 r. o spółdzielniach, Dz.U. RP 1923, nr 135, poz. 1119.

⁴⁶¹ U podstaw tej instytucji legła idea ujednoczenia instytucji spółdzielczych, a sprawę przeprowadzono ustawą z 1920 r. Powołana tym aktem Rada Spółdzielcza miała służyć jako rodzaj instytucji przedstawicielskiej organizacji spółdzielczych wobec administracji państwowej.

UZASADNIENIE SZCZEGÓŁOWE

Art. 1

1. W myśl dotychczasowego brzmienia ust. 2 art. 2 ustawy statut spółdzielni może odbiegać od postanowień ustawy o tyle tylko, o ile ona na to wyraźnie pozwala. Ścisłe pod względem formalnym stosowanie tego przepisu uniemożliwia w wielu wypadkach przeprowadzenie w statucie postanowień, opartych na zasadach zdrowych i powszechnie uznanych. Tak np. sądy rejestrowe żądają częstokroć skreślenia w statucie przepisów o komisji rewizyjnej, wychodząc z tego założenia, że ustawa nie przewiduje powoływania tego organu kontroli. Dla uniknięcia podobnych nieporozumień, projektowane brzmienie tego ustępu nie dopuszcza tylko do zamieszczenia w statucie postanowień sprzecznych z ustawą, zastrzegając, że postanowienia takie skutku prawnego nie będą posiadały. W ten sposób zostanie pod tym względem wprowadzona do ustawy jedynie ogólna zasada prawa.

2. Zmiana końcowych wyrazów ustępu 2 art. 5 ma na celu wyraźniejsze określenie sposobu uwierzytelniania podpisów członków zarządu, a to z uwagi na rozbieżne postanowienia w tej mierze obowiązujących dotąd prawodawstw dzielnicowych.

3. Według dotychczasowego brzmienia punktu 6 art. 6 ustawy statut spółdzielni winien oznaczyć liczbę członków zarządu i rady. Trzymając się ściśle litery prawa, nie można było w poszczególnych wypadkach dopuścić do określenia tej liczby w sposób względny, np. „3 do 5”. Jednakże warunki życiowe spółdzielni wymagają częstokroć takiego względnego oznaczenia liczby członków poszczególnych organów w zależności od stopnia rozwoju interesów spółdzielni bez potrzeby dokonywania w tym celu zmiany statutu. Projektowane przeto brzmienie tego przepisu ogranicza się jedynie do żądania oznaczenia przez statut sposobu powoływania zarządu i rady w tym przeświadczeniu, że pojęcie to zawiera w sobie również określenie składu liczbowego tych organów, ustalonego jednakże w sposób dowolny.

4. Zamieszczenie w ustępie 3 art. 7 ustawy przepisu, wymagającego ogłoszenia wpisu rejestrowego nie tylko w piśmie, przeznaczonym do ogłoszeń spółdzielni, ale również w piśmie, wyznaczonym przez Radę Spółdzielczą, miało na celu scentralizowanie tych ogłoszeń dla celów statystyki prywatnej (urzędowa statystyka opiera się na materiałach, dostarczanych Radzie Spółdzielczej przez sądy rejestrowe i przez spółdzielnie). Z uwagi jednakże na niezmiernie wysokie koszty ogłoszeń, na których pokrycie nie wystarcza częstokroć cały pierwotny kapitał zakładowy spółdzielni, zachodzi potrzeba ograniczenia obowiązku publikacji wpisów rejestrowych tylko do jednego pisma, a mianowicie do tego, które wyznacza w tym celu statut spółdzielni.

5. Żądanie ustępu 1 art. 11 ustawy, aby firma spółdzielni tworzyła się od przedmiotu przedsiębiorstwa w wielu wypadkach stawia zarówno sąd, jak i spół-

dzielnie w bardzo kłopotliwym położeniu. Ustawa z dn. 29/10 1920 nie stwarza żadnych typów organizacji spółdzielczych i nie ogranicza zakresu ich działalności. Powstające przeto na podstawie tej ustawy spółdzielnie zakreślają częstokroć w swych statutach bardzo szerokie kręgi działalności, obejmujące różne dziedziny gospodarstwa. Wytwarza to pozornie cały szereg przedmiotów przedsiębiorstwa, z których głównym jest jeden tylko, pozostałe zaś mają charakter czynników pomocniczych, w obliczu prawa jednakże uważane być muszą jako odrębne. Stosując się w tym względzie ściśle do wymagań ustawy, sądy rejestrowe wymagają zamieszczenia wszystkich tych przedmiotów przedsiębiorstwa w nazwie spółdzielni. Przyczynia się to do powstawania firm niemożliwie długich, jak np. „Pierwsza Osada Spółdzielcza, spółdzielnia mieszkaniowo-spożywcza, wytwórczo-rolna i kredytowa z odpowiedzialnością udziałami w Warszawie”. Zbyt długie brzmienie firmy przedsiębiorstwa jest poważną zawadą w jego stosunkach handlowych. W dążeniu do skrócenia nazwy swej przedsiębiorstwa handlowe, przemysłowe i kredytowe uciekają się do nowotworów, a nawet dziwolągów językowych, nie natrafiając pod tym względem na żadne przeszkody ze strony praw obowiązujących. Nie należy pod tym względem stawiać spółdzielni w gorszym położeniu. Dlatego też projekt zabrania w ustępie 1 art. 11 tylko zamieszczania w firmie nazwisk członków, zostawiając w swej sile dalsze przepisy tegoż artykułu, wymagające uzupełnienia firmy pewnymi dodatkami, znamionującymi organizację spółdzielczą.

6. Zawarty w ustępie 3 art. 16 ustawy zakaz deklarowania przez członka dalszych udziałów przed całkowitym wpłaceniem udziałów uprzednich okazał się w praktyce niezmiernie uciążliwym i dla rozwoju spółdzielni niekorzystnym. Skutki tego zakazu najdotkliwiej odczuwają spółdzielnie, o których mowa w art. 70 ustawy z dn. 29 października 1920 (związki gospodarcze), które – zgodnie z ustalonymi od dawna zasadami – wymagają od spółdzielni zrzeszonych deklarowania liczby udziałów, ustosunkowanej od liczby członków. Zasada taka, zupełnie zdrowa i korzystnie wpływająca na wzmocnienie podstaw finansowych spółdzielni oraz na zabezpieczenie interesów jej wierzycieli, nie może znaleźć uprawnienia w statucie z uwagi na zakaz ustawowy, w myśl którego jednoczesne deklarowanie kilku udziałów i równoległe częściowe ich spłacanie jest niedopuszczalne. Uchylenie tego zakazu jest rzeczą nader potrzebną i pilną.

7. Zawarte w ust. 1 art. 17 ustawy żądanie wymienienia w deklaracji członkowskiej daty urodzenia członka znajduje się w związku z pewnymi ograniczeniami odnośnie do nieletnich (art. 33, 40), w praktyce jednakże okazało się w większości wypadków niewykonalne i w skutkach swych ujemne. Niewykonalne z tego powodu, że członkowie zwłaszcza spółdzielni wiejskich, gdzie jest znaczna liczba analfabetów, nie są w stanie podać nie tylko dnia, ale nawet roku urodzenia, chociażby w przybliżeniu; ujemne zaś w skutkach, gdyż zrzuca z zarządu spółdzielni odpowiedzialność za przyjęcie w poczet członków osoby poniżej wieku,

przez ustawę i statut określonego, jeżeli tylko podany w deklaracji wiek okaże się wystarczający.

Uchylenie tego przepisu zapobiegnie zamieszczeniu w tak ważnym dokumencie, jak deklaracja o przystąpieniu do spółdzielni, wiadomości niezgodnych z prawdą, za co jednak ustawa nie wkłada na członka specjalnej odpowiedzialności, z drugiej zaś strony zmusi zarząd do czuwania, aby wymaganiom ustawy odnośnie do nieletnich stało się zadość, a to pod groźbą kary, przewidzianej w art. 11 ust. 2 p. 2.

8. Przez skreślenie ustępu 2 art. 18 usuwa się przy zaświadczeniu znaków, położonych na deklaracjach przez członków niepiśmiennych – różnicę pomiędzy spółdzielnią z odpowiedzialnością ograniczoną a nieograniczoną, skutkiem czego zaświadczenia takiego w każdej spółdzielni mogą dokonać nie tylko sąd, notariusz lub naczelnik gminy, ale również i dwaj członkowie tejże spółdzielni. Istnienie tej różnicy wskazywało na potrzebę zastosowania większej ostrożności przy przystępowaniu do spółdzielni z odpowiedzialnością nieograniczoną. W praktyce jednakże przepis ustępu 2 sprowadzał się do uciążliwej formalności, nie zabezpieczał bowiem zupełnie nie dość jasnym uświadomieniem sobie rozmiaru zobowiązań, jakie bierze na siebie członek, przystępując do spółdzielni z odpowiedzialnością nieograniczoną. Zresztą i sama granica między tymi dwoma rodzajami odpowiedzialności w wielu wypadkach zaciera się, gdyż przy wysokich udziałach odpowiedzialność ograniczona do wysokości 100-krotnego udziału jest już niezaprzeczenie odpowiedzialnością nieograniczoną. Z drugiej zaś strony doświadczenie wykazuje, że największe nawet straty spółdzielni pokrywają się przy dziesięciokrotnej odpowiedzialności i poczynając od tej normy wzwyż, praktycznie biorąc, niebezpieczeństwo dodatkowej odpowiedzialności nie rośnie.

9. Zmiana art. 24 tłumaczy się różnicą wartości marki polskiej w r. 1919 i w r. 1922.

10. Zmiana ust. 3 art. 33 jest w ścisłym związku ze zmianą punktu 6 art. 6 ustawy i znajduje swe uzasadnienie pod L. 3 artykułu niniejszego.

11. W myśl ustępu 2 art. 35 ustawy, jeżeli zarząd składa się z 2 osób, oświadczenia woli w imieniu spółdzielni winny być podpisywane przez obu członków zarządu. W tych warunkach nieobecność jednego z nich unieruchamia spółdzielnię, skutkiem uniemożliwienia jej zawierania prawomocnych umów, a to tym więcej, że obowiązek ustanowienia zastępców ustawa (art. 38 ust. 2) przewiduje tylko w tym wypadku, jeżeli zarząd jest jednoosobowy. Projekt pragnie pozostawić pod tym względem większą swobodę statutowi przez danie mu możliwości nawet przy wieloosobowym zarządzie powierzać zastępstwo spółdzielni jednemu z członków zarządu, na czym niewątpliwie zyska w wielu wypadkach sprawność działalności spółdzielni.

12. Postanowienie, zawarte w ustępie 3 art. 45, jest tylko powtórzeniem zasady: „jeden członek – jeden głos”, leżącej w podłożu każdej spółdzielni, jako

organizacji opartej na szerokich podstawach demokratycznych i wyłączającej przewagę kapitału przy decydowaniu o losach spółdzielni. Zasada ta jednak zdrowa i racjonalna w spółdzielniach, których członkami są osoby fizyczne, nie może mieć zastosowania w tych spółdzielniach, których członkami są wyłącznie inne spółdzielnie, czyli w tzw. związkach gospodarczych spółdzielni. O związkach tych ustawa wspomina w dwóch tylko artykułach (13 i 70), podporządkowując zresztą ich budowę ogólnym przepisom, dotyczącym wszelkich spółdzielni. Tymczasem budowa ta wymaga częstokroć zastosowania do związków gospodarczych zasad odrębnych. Uwzględnienie tej potrzeby znalazło już swój wyraz w zmianie art. 16 ustawy, zaznaczonej pod L. 6 artykułu niniejszego. Stosownie do przyjętych przez związki zasad, zrzeszone w nich spółdzielnie winny deklorować liczbę udziałów odpowiednią do liczby członków spółdzielni. Byłoby niesprawiedliwością nie dać im w zamian żadnych praw większych, pozwolić na zmajoryzowanie ich w głosowaniach przez spółdzielnie drobne, które jako liczniejsze nie omieszkałyby zapewne wyzyskać swej przewagi, by żyć kosztem większych spółdzielni, dokonywujących w związku wielkich obrotów. Wyłączenie związku spod tej naczelnej dewizy nie można uważać za przełamanie linii ideowej ustawy o spółdzielniach, gdyż ustosunkowanie przedstawicielstwa na walnym zgromadzeniu chociażby do ilości posiadanych przez spółdzielnie udziałów nie będzie właściwie niczym innym, jak ustosunkowaniem do liczby członków, posiadanych przez spółdzielnie, zrzeszone w związku, gdyż liczba udziałów (jak to wyżej zaznaczono) zależna jest od liczby członków, a głos delegata spółdzielni na walnym zgromadzeniu związku gospodarczego uważać należy za zbiorczy głos osób fizycznych, będących członkami spółdzielni. Jak dalece dotychczasowy przepis ustawy uważany jest za uciążliwy, świadczy fakt, że znakomita większość związków wstrzymuje się z uzgodnieniem swych statutów z przepisami ustawy do czasu dokonania zmiany tego przepisu.

13. Nadzór nad działalnością spółdzielni, należących do związków rewizyjnych, ustawa (art. 61) powierza tymże związkom. Do zakresu tego nadzoru należy między innymi czuwanie nad prawidłowością uchwał, zapadłych na walnych zgromadzeniach spółdzielni, a zawartych w protokołach z tych posiedzeń. W tym celu protokoły rzeczono winien otrzymywać właściwy organ nadzoru, a więc związek rewizyjny, do którego spółdzielnia należy. Obarczanie Rady Spółdzielczej dodatkową kontrolą, jak to czyni ustawa w art. 49 ustępie 4, jest zbędne wobec tego, że za całość nadzoru nad działalnością spółdzielni odpowiedzialny jest związek, któremu w razie niewypełnienia tego obowiązku Rada Spółdzielcza może odebrać prawo rewizji, przyjmując tym samym pod swój nadzór zrzeszone w związku spółdzielnie.

14. Zmiana ustępu 1 art. 51 idzie w dwóch kierunkach. Po pierwsze, w myśl dotychczasowego brzmienia tego ustępu, spółdzielnia może dopiero po przekroczeniu liczby 500 członków zamieścić w statucie przepis o zamianie walnych zgromadzeń członków na zebrania przedstawicieli, czyli z chwilą osią-

gnięcia tej liczby winna dokonać zmiany statutu. Projekt nowego brzmienia tegoż ustępu zmierza do uproszczenia przejścia przez dopuszczenie umieszczenia w statucie już przy powstawaniu spółdzielni przepisu, w myśl którego z chwilą przekroczenia liczby 500 członków spółdzielnia może przejść na zebranie przedstawicieli bez dokonywania zmiany statutu, a tylko na podstawie uchwały walnego zgromadzenia członków. Taka sama uchwała wystarczy wówczas do ponownego przywrócenia walnych zgromadzeń, podczas gdy w obecnych warunkach potrzeba ponownej zmiany statutu, zarejestrowanej zgodnie z przepisami ustawy. Po wtóre, art. 51 w brzmieniu dotychczasowym żąda, aby statut określił ilość przedstawicieli, czyli dokładną ich liczbę. Tymczasem liczba ta powinna z natury rzeczy znajdować się w pewnym stosunku do ilości członków spółdzielni. A że liczba członków spółdzielni, której wybitną cechą jest zmienność składu osobowego (art. 1 ustawy) ulega ciągłym wahanom i wykazuje częstokroć wzrost nader szybki, przeto dla utrzymania odpowiedniego stosunku przedstawicielstwa członków na zebraniach wypadałoby raz po raz zmienić statut i ponieść związane z tym trudy zwoływania walnych zgromadzeń członków oraz koszty zarejestrowania i ogłaszania zmiany statutu. Dlatego też projekt, dodając do wyrazu: „ilość” określenie „liczbową lub stosunkową”, pragnie umożliwić spółdzielni oznaczenie w statucie liczby przedstawicieli w stosunku do liczby członków.

15. Zmiana art. 110, 112, 113 i 115 ustawy znajduje swe uzasadnienie pod L. 9 artykułu niniejszego.

16. Wyrażenie: „i związki tychże” znalazło się w ustępie 3 art. 130 przez pomyłkę. Na podstawie bowiem ustawy o spółdzielniach mogą tworzyć się tylko związki gospodarcze, które są przez ustawę za spółdzielnie uważane i spółdzielniami nazwane. Związki zaś w rozumieniu ustawy (art. 66–70), czyli związki rewizyjne, zakładane wyłącznie dla celów ideowych, powstają na mocy ustaw o stowarzyszeniach.

Art. 2.

Wykonanie ustawy projekt powierza tym samym Ministrom, którym powierzone zostało wykonanie ustawy o spółdzielniach.

Uzasadnienie [wniosku Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie przedłużenia czasu pracy w warsztatach Kolei Państwowych]

MINISTERSTWO KOLEI ŻELAZNYCH

Warszawa, dnia 18/X-1922.

L. Pr 3635

Uzasadnienie.

Polskie Koleje Państwowe nie posiadają dotychczas dostatecznych środków naprawczych, potrzebnych niezbędnie do utrzymania w stanie zdatnym do ruchu potrzebnej ilości taboru kolejowego. Stan ten z chwilą przejęcia Kolei górnośląskich pogorszył się znacznie, Polska bowiem nie otrzymała na przyłączonej części Górnego Śląska potrzebnych warsztatów kolejowych. W dążeniu do utrzymania niezbędnych środków naprawczych Ministerstwo Kolei Żelaznych buduje nowe warsztaty i równocześnie rozszerza i rozbudowuje istniejące, a przez wprowadzanie odpowiedniej organizacji pracy i premii stara się o podniesienie wydajności. Zwiększeniu wydajności warsztatów przez powiększenie ilości robotników stoi na przeszkodzie ograniczona liczba stanowisk roboczych, a zarazem brak mieszkań w miejscowościach, gdzie się warsztaty kolejowe znajdują. Jako jedyny sposób doraźnego podwyższenia wydajności warsztatów pozostaje zatem tylko przedłużenie czasu pracy i tego sposobu zmierza obecnie Ministerstwo Kolei Żelaznych użyć z następujących przyczyn.

Z posiadanej ilości taboru kolejowego znajduje się obecnie w stanie niezdatnym do ruchu około 35% parowozów, 28% wagonów osobowych i 12% wagonów towarowych, podczas gdy normalnie powinien wynosić odsetek chorych parowozów 18%, wagonów osobowych 10%, a wagonów towarowych 3,5%.

Jak się w bieżącym roku okazało, Ministerstwo Kolei Żelaznych mimo wszelkich zabiegów nie jest w możności posiadanyimi środkami naprawczymi zniżyć do normalnej wysokości ^aodsetki^a chorego taboru, a szczególnie wagonów osobowych i towarowych.

Zbliżająca się zima spowodować musi pogorszenie się tego stanu, mrozy bowiem powodują psucie się taboru, a zarazem utrudniają w wysokim stopniu naprawę. Okazało się to w sposób szczególnie wybitny w ciągu ostatniej zimy, kiedy odsetek chorych parowozów w ciągu dwóch miesięcy, tj. od 1/1 do 1/3 br. podniósł się z 36,72% na 40,23%, a odsetek chorych wagonów osobowych z 26,16% na 34,56%. Ponadto Ministerstwo Kolei Żelaznych liczy się ze wzmagającym się ruchem jesiennym, spowodowanym transportami produktów rolnych oraz koniecznością dowozu większych zapasów węgla tak dla zaopatrzenia na zimę miast i zakładów przemysłowych, jak i kolei.

Wzmożony ruch kolejowy, pociągając za sobą bardziej intensywne używanie taboru kolejowego, spowoduje wzrost ilości chorych jednostek, co wraz ze spodziewanymi skutkami mrozów wywoła taki brak zdolnego do ruchu taboru, że Polskie Koleje Państwowe nie będą w możności uczynić zadość swemu zadaniu, przez co byłaby zagrożona nie tylko normalna praca zakładów przemysłowych, ale i normalny tryb życia ludności Państwa.

Ministerstwo Kolei Żelaznych, chcąc temu zapobiec, uważa przeto za konieczność narodową umożliwić przygotowanie na nadchodzący okres zimowy odpowiedniej ilości zdolnego do ruchu taboru kolejowego przez czasowe przedłużenie czasu pracy w warsztatach kolei państwowych.

MINISTER
^fL.Z. Marynowski^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

PROTOKÓŁ
113-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 3 listopada 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamieński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Za Ministra Sprawiedliwości Podsekretarz Stanu	Zygmunt Rymowicz
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki i Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół z posiedzenia z 30 października 1922 r.

2. Rada Ministrów, nawiązując do uchwały z 30 października w przedmiocie rozporządzenia w sprawie ujednostajnienia opodatkowania węgla, postanawia, by odnośnie do §§ 2 i 5 oraz co do obszaru, na którym działanie rozporządzenia ma mieć zastosowanie, nastąpiło przed ogłoszeniem uzgodnienie przy współudziale Prezydium Rady Ministrów i Ministerstw: Sprawiedliwości, Skarbu oraz Przemysłu i Handlu.

3. Rada Ministrów uchwaliła: O ile by Marszałek Sejmu nie zgodził się na ogłoszenie w tekście proponowanym obwieszczenia w sprawie sprostowania omyłek w ustawie konstytucyjnej, Rada Ministrów reasumuje swoją uchwałę z 16 października 1922 r. i upoważnia Ministra Sprawiedliwości do ogłoszenia obwieszczenia w tekście nadesłanym przez Marszałka.

4. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie utworzenia na górnośląskiej części województwa śląskiego „urzędu dla spraw mniejszości” (załącznik 1) Rada Ministrów podzieli zasadniczy pogląd Ministra Spraw Wewnętrznych, że wymieniony urząd powinien zależeć

od Ministra Spraw Wewnętrznych i na tej zasadzie powinien Minister Spraw Wewnętrznych uzgodnić rzecz z Ministrem Spraw Zagranicznych.

Ministrowi Spraw Zagranicznych należy zagwarantować odpowiedni wpływ na działalność tego urzędu.

5. Uchwalono w zasadzie wniesiony przez Ministra Spraw Zagranicznych projekt ustawy w przedmiocie personalnej wymiany osób pomiędzy Polską a Rosją i Ukrainą (załącznik 2).

6. Uchwalono wniesione przez Ministra Skarbu rozporządzenia:

- a) w przedmiocie zmiany rozporządzenia z 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie diet i zwrotu kosztów podróży przy podróżach służbowych funkcjonariuszów państwowych poza granicami Państwa (załącznik 3);
- b) w przedmiocie podwyższenia diet przy podróżach służbowych za granicą (załącznik 4).

Rozporządzenia te należy złączyć w jedno.

7. Uchwalono wniesione przez Ministra Skarbu rozporządzenie w przedmiocie podwyższenia akcyzy od zapalek na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 5).

8. Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w sprawie zakupu 900 egzemplarzy wydawnictwa „Guide du Commerce Mondial”⁴⁶² (załącznik 6).

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Zdrowia Publicznego o rozciągnięcie nad Fundacją pod nazwą Polsko-Amerykański Komitet Pomocy Dzieciom kontroli Najwyższej Izby Kontroli (załącznik 7).

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wywłaszczenia gruntu na rzecz cmentarza w Ostrówku (załącznik 8).

11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wywłaszczenia gruntu na rzecz rozszerzenia cmentarza w Bychawce (załącznik 9).

12. W uchwalonym przez Radę Ministrów dnia 19 października rozporządzeniu o wymiarze i poborze państwowego podatku gruntowego od gruntów użytkowych i lasów położonych na obszarze województw wschodnich: a) skreślono w nagłówku słowa „oraz art. 5 ustawy z 6 kwietnia 1922 r. (Dz.U. Rz. P. Nr 26, poz. 213)”, b) skreślono w § 1 słowa „tudzież Ziemi Wileńskiej oraz powiatów: wileński, trocki, oszmiański i święciański”.

Równocześnie uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie zmiany ustawy rosyjskiej o podatkach bezpośrednich w stosunku do Ziemi Wileńskiej (załącznik 10).

13. Rada Ministrów wysłuchiwała załączonego sprawozdania z konferencji odbytej w dniu 30 października 1922 r. z Prezesem Najwyższej Izby Kontroli

---

⁴⁶² Czasopismo wydawane w Paryżu jako rocznik.

w sprawie „Instrukcji o sposobie wykonywania kontroli przez Kontrolę Państwową” (załącznik 11) i przyjęła proponowane przez Prezesa Najwyższej Izby Kontroli poprawki, z tym jednym wyjątkiem, że w § 67 postanowienie proponowane przez Radę Ministrów winno być umieszczone z tą zmianą, że zamiast terminu dwutygodniowego Rada Ministrów obecnie proponuje termin trzytygodniowy dla dania odpowiedzi przez Najwyższą Izbę Kontroli.

Posiedzenie zamknięto o godzinie 9 wieczór.

fJ. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie utworzenia na Górnos Śląskiej części Województwa Śląskiego „Urzędu dla Spraw Mniejszości”.
2. Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie ustawy o wymianie personalnej między Polską a Rosją i Ukrainą.
3. Projekt Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia diet przy podróżach służbowych za granicę⁴⁶³.
4. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmiany rozporządzenia z dn. 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie podwyższenia diet i zwrotu kosztów podróży przy podróżach służbowych funkcjonariuszów państwowych poza granicami państwa⁴⁶⁴.
5. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia akcyzy od zapalek na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.
6. Wniosek nagły Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w sprawie zakupu 900 egzemplarzy wydawnictwa „Guide du Commerce Mondial”⁴⁶⁵.
7. Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego o rozciągnięcie nad Fundacją pod nazwą Polsko-Amerykański Komitet Pomocy Dzieciom kontroli Najwyższej Izby Kontroli Państwa.
8. [Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wywłaszczenia gruntu na rzecz cmentarza w Ostrówku]⁴⁶⁶.
9. [Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego w sprawie wywłaszczenia gruntu na rzecz rozszerzenia cmentarza w Bychawce]⁴⁶⁷.
10. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmiany art. 6 i 7 ros. ustawy o podatkach bezpośrednich w stosunku do Ziemi Wileńskiej⁴⁶⁸.

---

⁴⁶³ Nie publikuje się.

⁴⁶⁴ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 listopada 1922 r. w sprawie zmiany rozporządzenia z dnia 21 sierpnia 1922 r. w przedmiocie diet i zwrotu kosztów podróży przy podróżach służbowych funkcjonariuszów państwowych poza granicami Państwa, Dz.U. RP 1922, nr 98, poz. 903

⁴⁶⁵ Nie publikuje się,

⁴⁶⁶ Nie publikuje się.

⁴⁶⁷ Nie publikuje się.

⁴⁶⁸ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 listopada 1922 r.

11. Sprawozdanie z konferencji, odbytej w dniu 30 października 1922 r. z p. Prezesem Najwyższej Izby Kontroli w sprawie „Instrukcji o sposobie wykonywania kontroli przez Kontrolę Państwową”⁴⁶⁹.

Załącznik 1

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie utworzenia na Górnosląskiej części Województwa Śląskiego „Urzędu dla Spraw Mniejszości”

RZECZPOSPOLITA POLSKA
RÉPUBLIQUE POLONAISE

WARSZAWA, DN 28 października 1922
VARSOVIE, LE

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
MINISTÈRE DES AFFAIRES ETRANGÈRES
N° D.III.8348/22

Wniosek

Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie utworzenia na Górnosląskiej części Województwa Śląskiego „Urzędu dla Spraw Mniejszości”.

Rada Ministrów uchwalić raczy:⁴⁷⁰

Uzasadnienie wniosku w przedmiocie utworzenia na Górnosląskiej części Województwa śląskiego „Urzędu dla Spraw Mniejszości”.

W myśl art. 148 umowy polsko-niemieckiej podpisanej w Genewie dn. 15/V 1922 r., który brzmi: „W celu zapewnienia w każdej z obu części obszaru plebiscytowego jednolitego i sprawiedliwego sposobu traktowania przez władze administracyjne podać osób należących do mniejszości, w przedmiocie wykładni lub stosowania postanowień o części niniejszej, każdy z rządów stworzy na swojej części obszaru plebiscytowego Urząd dla Spraw Mniejszości” – jest koniecznością wspomniany Urząd powołać do życia. Sprawa organizacji tego Urzędu jest tym pilniejszą, że komisja mieszana rozpoczęła swoje urzędowanie w Katowicach, jak również niemiecki przedstawiciel „Urzędu do Spraw Mniejszości” ze strony niemieckiej.

Wniosek o powołanie do życia „Urzędu dla Spraw Mniejszości” wnosi Minister Spraw Zagranicznych albowiem:

---

w przedmiocie zmiany art. art. 6 i 7 ros. ustawy o podatkach bezpośrednich w stosunku do Ziemi Wileńskiej, Dz.U. RP 1922, nr 98, poz. 908.

⁴⁶⁹ Nie publikuje się.

⁴⁷⁰ Treści wniosku nie publikuje się.

sprawy ochrony mniejszości narodowej na G. Śląsku wynikają ze specjalnej umowy międzynarodowej (Konwencja Genewska).

Urząd do Spraw Mniejszości wedle art. 149 Konw. Gen. jest pierwszą instancją dla spraw ochrony mniejszości narodowej na G. Śląsku, dla których jest drugą instancją Komisja Mieszana, a trzecią Liga Narodów. Odnośny art. brzmi: „...osoby należące do mniejszości narodowej będą mogły zgodnie z postanowieniami niżej podanymi wносить podania do »Urzędu Spraw Mniejszości« swojego państwa, celem rozpatrzenia. Urząd ten, zgodnie z postanowieniami niżej podanych artykułów, prześle podania te do wiadomości Prezydenta Komisji Mieszanej dla wyrażenia poglądu. O ile wnoszący podania nie będą zadowoleni z załatwienia ich sprawy przez władze administracyjne, będą oni mogli odwołać się do Rady Związków Narodów”. Wobec tego, że Ministerstwo Spraw Zagranicznych jest jedynie powołanym do załatwienia spraw mniejszości narodowej w ich drugiej i trzeciej instancji, tj. w Komisji Mieszanej i Lidze Narodów, jest koniecznym, aby ono już w pierwszej instancji miało na nie wpływ decydujący, tj. w „Urzędzie dla Spraw Mniejszości”.

Sprawa ochrony narodowej na G. Śląsku jest jednym z argumentów i atutów w grze politycznej stosunków polsko-niemieckich i kierowana być może jedynie w porozumieniu z Poselstwem Polskim w Berlinie, zależnie i zgodnie z ogólną koniunkturą polityczną polsko-niemiecką.

Minister
fG. Narutowicz^f

Załącznik 2

Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Zagranicznych w przedmiocie ustawy o wymianie personalnej między Polską a Rosją i Ukrainą

Ministerstwo Spraw Zagranicznych

N-K/III-b ^c11049/^c 22

Uchwalono, dn. 1922

WNIOSEK NAGŁY

Ministerstwo Spraw Zagranicznych w przedmiocie
ustawy o wymianie personalnej między
Polską a Rosją i Ukrainą.

MOTYWY

30 maja 1921 r. Rząd Sowiecki zwrócił się do Ministerstwa Spraw Zagranicznych z żądaniem wydania 300 osób – w tym większość obywateli polskich, więzionych za popełnione na rzecz Rządu Sowieców przestępstwa.

Żądanie to oparte zostało na protokole dodatkowym do Układu o Repatriacji, orzekającym w par. 1-ym „Strony uznają za właściwe i zgadzają się uskutecznić poza masową repatriacją również wymianę personalną osób, które na to wyrażą swą zgodę i na których wydaniu stronom specjalnie zależy. Osoby te będą odsyłane poza kolejną, niezależnie od tego, czy są obywatelami Państwa, które żąda ich wydania.

Organizacja indywidualnego powrotu należy do Komisji Mieszanych. Wymiana odbywa się według list, na podstawie każdorazowego porozumienia się stron w tych Komisjach”.

Osoby, żądane przez Rząd Sowiecki, wydane zostały w ciągu 1921 r. w liczbie 298 na podstawie Uchwały Rady Ministrów z dnia 21 lutego 1921 r. o brzmieniu następującym:

„Upoważnia się Ministerstwo Spraw Wewnętrznych do orzekania w miarę uznania o utracie obywatelstwa polskiego w myśl art. 12 ust. z dn. 20/I 20 r. o obywatelstwie polskim przez tych b. obywateli polskich, którzy oświadczą, iż nabyli obywatelstwo w Rosji Sowieckiej”.

Ówczesna Delegacja Polska w Komisji Mieszanej nikogo nie żądała i bolszewicy ze swej strony nie wydali nikogo.

6-go lutego 1922 r. Delegacja Rosyjsko-Ukraińska w Komisji Mieszanej do Spraw Repatriacji, zwróciła się do Delegacji Polskiej w Warszawie z żądaniem wydania nowych 317 osób.

Po przeprowadzeniu pertraktacji w Komisjach Mieszanych do Spraw Repatriacji w Moskwie i w Warszawie, Delegacja Rosyjsko-Ukraińska zgodziła się na wydanie Rządowi Polskiemu 300 osób spośród więzionych w Rosji i na Ukrainie Polaków – obywateli rosyjskich i ukraińskich według wyboru Delegacji Polskiej, jako ekwiwalent za już wydanych w roku 1921, zgodnie z żądaniem strony rosyjskiej 298 osób oraz na wydanie odpowiedniej liczby takichże osób, za 317 żądanych obecnie przez stronę rosyjską.

Powstaje pytanie: Czy personalna wymiana osób, na zasadzie Traktatu Ryskiego, obowiązuje Rząd Polski?

1) Traktat Ryski nie przewiduje w swym tekście zasadniczym wymiany osób „personalnej”, ograniczając się do ustalenia zasad nie wymiany, lecz repatriacji, obejmującej: zakładników, jeńców cywilnych, osoby internowane, jeńców wojennych, wygnańców, uchodźców i emigrantów. Wymienione kategorie osób są obiektem repatriacji masowej, w myśl zasady przyjętej w Traktacie „wszyscy za wszystkich”. Sposoby wykonania repatriacji, oraz organy do tego powołane, są dokładnie określone w „Układzie o repatriacji” z dnia 24/II 1921 r. W Układzie tym również nie ma wzmianki o wymianie personalnej.

2) Obowiązek „wymiany personalnej” został przyjęty przez Rząd Polski w osobnej umowie pn. „Protokół dodatkowy do Układu o repatriacji”, jako części składowej Układu o Repatriacji, ustanawiającej odrębną od wyżej wymienionych

kategorii osób i wprowadzającej zamiast pojęcia „repatriacji” wzajemnej, czyli wymiany na zasadzie „wszyscy za wszystkich”, inne pojęcie „wymiany”, na zasadzie „personalnej”, czyli – głowa za głowę.

3) Par. 1 Protokołu orzeka: „Strony uznają za właściwe i zgadzają się uskutecznić poza masową repatriacją, również personalną wymianę osób, które na to wyrażą swą zgodę i na których wydaniu Rządowi specjalnie zależy. Osoby te będą odsyłane poza kolejną, niezależnie od tego, czy są obywatelami Państwa, które żąda ich wydania”. Z brzmienia przytoczonego tekstu wynika:

- a) Strony uczestniczące w Traktacie przyjęły obowiązek obustronny wydawania na żądanie jednej ze stron osób, „na których wydaniu stronie specjalnie zależy”.
- b) Ta kategoria osób tym się specjalnie różni od innych wyżej wymienionych kategorii, że ich przynależność państwowa nie jest warunkiem podstawowym do wymiany, przeciwnie, par. 1 wyraźnie orzeka, że obowiązek wydania żądanych osób musi nastąpić – „niezależnie od tego, czy są (one) obywatelami Państwa, które żąda ich wydania”. Mają więc prawo oba Rządy wymagać wydania osób, nie tylko nie będących obywatelami Państwa żądającego, ale nawet będących obywatelami innych Państw, w tej liczbie i Państwa wydającego. Prawo żądania i obowiązek wydania jest tu określony całkiem wyraźnie.

4) Warunkiem nieodzownym oraz tym momentem prawnym, w którym się dla Państwa, wydającego zaczyna obowiązek wydania jest zgoda osoby, mającej być wydaną. Bez tej zgody obowiązek zaistnieć nie może.

5) Organizacja wymiany i jej wykonanie według brzmienia par. 1 należą do Komisji Mieszanych, które układają listy osób wymienianych „na podstawie każdorazowego porozumienia się stron w tych Komisjach”. Jest tedy jasne, że warunkiem nieodzownym wykonania wymiany jest porozumienie się stron, co do wartości wymiennej osób żądanych przez jedną stronę i otrzymywanych w zamian przez drugą.

6) Układ o repatriacji⁴⁷¹, jako akt objęty art. IX Traktatu Ryskiego, obowiązuje Rząd Polski i nie może być zakwestionowany, o ile warunki niezbędne są spełnione przez stronę przeciwną, i stanowi dla Rządu Polskiego zobowiązanie międzynarodowe w całej rozciągłości, to znaczy łącznie z „Protokołem dodatkowym”.

Z powyższego wynika, że – personalna wymiana osób – obowiązuje oba Rządy uczestniczące w Traktacie Ryskim, że obiektem wymiany, której istota i warunki są określone w Protokole dodatkowym, jest zupełnie inna kategoria osób niż kategorie wyszczególnione w Traktacie Ryskim i w Układzie o Repatriacji

---

⁴⁷¹ Porozumienie to zawarto 22 lutego 1921 r. w Rydze. Na stosowanie prawa opcji przynano obywatelom układających się stron dwa lata od chwili ratyfikowania umowy.

i wreszcie, że skutki przyjęcia zasady – personalnej wymiany – stanowią kwestię tak poważną (obowiązek wydania własnych obywateli), że powstaje konieczność specjalnej Uchwały Rady Ministrów.

Skutkiem wydania w roku 1921, przez Rząd Rzeczypospolitej 298 osób żądanych przez Rząd Sowieców, utworzyła się obecnie sytuacja następująca:

Możemy odmówić żądaniu Sowieców i nie wydać 317 komunistów. W tym wypadku

1) Zamykamy wymianę personalną deficytem 298 osób.

2) Wyrzekamy się jedyne go sposobu wydobywania z więzień Sowieckiej Rosji i Ukrainy Polaków – obywateli rosyjskich i ukraińskich, więzionych za czyny popełnione na rzecz Polski (wywiadowcy, działacze społeczni).

3) Skazujemy kilkudziesięciu z nich na niezwłoczne wykonanie wyroków śmierci, zawieszonych w przypuszczeniu, że staną się obiektem wymiany personalnej.

4) Wytwarzamy w stosunkach z Sowiecami nowy element drażniący, usuwając się od wykonania zobowiązań Protokołu Dodatkowego, który wykonywaliśmy dotychczas w warunkach daleko bardziej niekorzystnych niż obecnie.

Natomiast wykonując obecnie listę 317, mamy możliwość naprawić błąd popełniony w roku ubiegłym i uratować setki ludzi, o których upominają się Ministerstwa i Organizacje Społeczne.

Wobec tego:

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Postanawia się zatwierdzić projekt ustawy w przedmiocie wymiany personalnej między Polską a Rosją i Ukrainą i upoważnić Ministra Spraw Zagranicznych do przedłożenia pod obradę Sejmu jako wniosku nagłego

PROJEKT USTAWY

w przedmiocie personalnej wymiany osób między
Polską a Rosją i Ukrainą⁴⁷².

Załącznik 5

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia akcyzy od zapalek na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej

ROZPORZĄDZENIE ^cRady Ministrów^c
z dnia .... w przedmiocie podwyższenia akcyzy od
zapalek na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej

---

⁴⁷² Projektu ustawy nie publikuje się.

Na mocy art. 1 i 2 ustawy z dnia 10 maja 1921 r. o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. RP Nr 41 poz. 248), tudzież § 1 ustawy z dnia 4 sierpnia 1922 (Nr 67 poz. 607 Dz.U.) zarządza się, co następuje:⁴⁷³.

Motywy.

Akcyza od pudełka zapalek przed wojną wynosiła 50% ceny sprzedaży, czyli przeszło 100% ceny pobieranej przez fabrykanta za towar.

Z tego powodu rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 listopada 1921 (Dz.Ust. RP Nr 100 poz. 718 i 719) wydane na mocy art. 2 ustawy ramowej z dnia 10 maja 1921 r. o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.Ust. RP Nr 41 poz. 248) podwyższno podatek od 1 pudełka zawierającego nie więcej jak 60 zapalek z 1 Mk na 2 Mk, gdyż cena pudełka zapalek wynosiła już wówczas 5 Mk, czyli że już wtedy akcyza wynosiła tylko 20% zamiast 50%.

Obecnie cena handlowa pudełka zapalek wynosi 18 Mk, z czego 16 Mk przypada na wartość zapalek, 2 Mk zaś na akcyzę, wobec tego Ministerstwo Skarbu proponuje podwyższenie podatku od zapalek na 6 Mk, tak aby obciążenie podatkowe było więcej zbliżone do obciążenia przedwojennego.

Na rok 1922 preliminowano tytułem dochodu z podatku od zapalek przy zużyciu 500 milionów pudełek zapalek kwotę jednego miliarda marek – w I ćwierćroczu 1922 uzyskano z tego tytułu 227 722 490 Mk 48 fen.

Do końca roku spodziewany jest dochód dalszy w kwocie 700 milionów marek.

Podwyższenie od 1 listopada 1922 r. podatku na 6 Mk od pudełka przyniesie do końca roku 1922 około 600 000 000 Mk ponad preliminowaną kwotę.

Warszawa, dnia 11 października 1922 r.

MINISTER SKARBU

/-/ Jastrzębski

---

⁴⁷³ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 29 marca 1923 r. w przedmiocie podwyższenia akcyzy od zapalek na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. RP, nr 36, poz. 238 oraz Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 3 grudnia 1923 r. w przedmiocie podwyższenia akcyzy od zapalek na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. RP 1923, nr 126, poz. 1026.

Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego o rozciągnięcie nad Fundacją pod nazwą Polsko-Amerykański Komitet Pomocy Dzieciom kontroli Najwyższej Izby Kontroli Państwa

Ministerstwo Zdrowia
Publicznego
Nr Hsp. 30309/22
1502

Warszawa, dnia 3 października 1922 r.

Wniosek Ministra Zdrowia
Publicznego o rozciągnięcie
nad Fundacją pod nazwą Polsko-
-Amerykański Komitet Pomocy
Dzieciom kontroli Najwyższej
Izby Kontroli Państwa.

Do

Rady Ministrów
w miejscu

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW
z dnia ....

Na podstawie art. 3 ustawy z dnia 3 czerwca 1921 r. o kontroli państwowej (Dz.U. RP Nr 51 poz. 214) zarządza się co następuje:

Powołuje się kontrolę państwową do rewizji finansowej gospodarki fundacji pod nazwą „Polsko-Amerykański Komitet Pomocy Dzieciom, subwencjonowanej przez Skarb Państwa.

Uzasadnienie

Zgodnie z uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dnia 11 sierpnia rb. Polsko-Amerykański Komitet Pomocy Dzieciom otrzymuje od 1 października ze Skarbu subwencję w gotówce, z której winien wyliczyć się przed Ministerstwem. Poprzednio Komitet otrzymywał subwencje w produktach kupowanych przez Ministerstwo Zdrowia Publicznego, w materiałach pędnych i przewozie kolejowym. Ponieważ subwencje rządowe stanowią poważne bardzo sumy 1150 milionów na okres od 1/VI do 30/IX, a 749 milionów na okres od 1/X do 31 XII/ Komisarz Rządowy do spraw PAKPD p. Władysław Grabski zwrócił się do Ministerstwa Zdrowia Publicznego o rozciągnięcie kontroli państwowej na sprawozdawczość Polsko-Amerykańskiego Komitetu Pomocy Dzieciom z użycia funduszy skarbowych.

Ministerstwo Zdrowia Publicznego uznaje rozciągnięcie kontroli Najwyższej Izby Kontroli Państwa nad Fundacją Polsko-Amerykański Komitet Pomocy Dzieciom za właściwe i celowe i zwraca się o przychylne uwzględnienie przez Radę Ministrów przedłożonego wniosku.

‘Chodźko’

Rada Ministrów uchwaliła zgodnie
z wnioskiem dnia ....

Prezydent Ministrów:

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

PROTOKÓŁ
114-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 6 listopada 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamiński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Za Ministra Robót Publicznych	
Podsekretarz Stanu	inż. Mieczysław Rybczyński
Minister Pracy i Opieki i Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
Delegaci Rządu do Ligii Narodów:	prof. dr Szymon Askenazy
Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej	dr Leon Pluciński
Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego	Seweryn Ludkiewicz
Prezes Prokuraturii Generalnej	Stanisław Bukowiecki

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 3 listopada 1922 r.
2. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie aplikacji (służby przygotowawczej) urzędników koncepcyjnych Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 1).
3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie czasowego pozostawienia w Poznaniu wydziału rybackiego Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych (załącznik 2) z tym dodatkiem, że wymieniony we wniosku wydział rybacki ma istnieć nie dalej, jak do końca roku 1923.
4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych o wyjednanie ustawy zezwalającej na ustąpienie w drodze sprzedaży magistratowi miasta Tczewa 750 m² gruntu kolejowego (załącznik 3).

5. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z 23 czerwca 1921 r. o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń wzajemnych (Dz.Ust. Rz.P. Nr 64, poz. 395) (załącznik 4).

6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zmianę ustawy Banku Ziemiańskiego w Warszawie (załącznik 5).

Na początku § 1 dodano słowa: „Zatwierdza się zmiany statutu Banku Ziemiańskiego w Warszawie, uchwalone na ogólnym zebraniu wkład z Towarzystwa Kredytowego Ziemiańskiego, odbytym w dniu 30 sierpnia 1922 r., na zasadzie których...”.

7. Uchwalono w zasadzie załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie dodatkowego kredytu na pomoc dla związków krajowych w b. dzielnicy pruskiej (załącznik 6).

Redakcję należy uzgodnić z Prezydium Rady Ministrów.

8. Uchwalono wniesione przez Ministra Skarbu rozporządzenie w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu drożdży na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 7) z tą zmianą, że opłatę akcyzową od drożdży prasowanych podnosi się do kwoty 20 na 240 marek od 1 kg wagi.

9. Uchwalono załączone rozporządzenie o włączeniu gminy Sławatycze powiatu białskiego do powiatu włodawskiego (załącznik 8).

10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Robót Publicznych w przedmiocie nominowania z ramienia Rządu Polskiego członka Komisji mieszanej polsko-rumuńskiej na Czeremoszu (załącznik 9).

11. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie zezwolenia na wprowadzenie pracy na trzy zmiany w tartakach (załącznik 10).

12. Na załączony wniosek Ministra Skarbu przyznano Zarządowi Centralnemu Ministerstwa Skarbu prawo nabycia i używania jednego pojazdu osobowego jednokonnego (załącznik 11).

Przyznanie tego pojazdu nie może spowodować przekroczenia etatu koni i stangetów, ustalonego uchwałą 20 października 1921 r.

13. Rada Ministrów po wysłuchaniu referatu Podsekretarza Stanu w Prezydium Rady Ministrów oznaczyła jako termin zwołania Sejmu i Senatu dzień 28 listopada.

Konferencja Ministrów: Spraw Wewnętrznych, Skarbu i Robót Publicznych zajmie się sprawą dostarczenia mieszkań dla posłów i senatorów. O posiedzeniu, które zwoła Minister Spraw Wewnętrznych należy powiadomić Prezydium Rady Ministrów.

^{14.} ^ęTajny Rada Ministrów wysłuchała referatu Delegata Rządu Rzeczypospolitej do Ligi Narodów d-ra Szymona Askenazego o stanie spraw, które ostatnio były przedmiotem obrad Ligi Narodów, w szczególności sprawy gdańskiej, wileńskiej, Galicji Wschodniej i kolonistów niemieckich.

Rozpatrzono ponownie sprawę kolonistów niemieckich.

Rada Ministrów – zgodnie z wnioskiem Ministra Spraw Wojskowych – stanęła na stanowisku zajęтым przez Rząd na posiedzeniu Rady Ministrów 28 listopada 1921 r. w Poznaniu, by uprawnienia wynikające z postanowień Traktatu Wersalskiego w stosunku do kolonistów niemieckich wykonać z całą konsekwencją.

Minister Spraw Zagranicznych wystosuje notę do Rady Ligi Narodów – żądając od Rady Ligi ^aodrzucenie^a niekorzystnej dla nas opinii komisji prawniczej w tej sprawie przedłożonej i naprowadzając, jako uzasadnienie, zarówno momenty prawne, jak i moralno-polityczne. Nota ma zawierać tezę, że Rząd Polski doszedł już do ostatecznych krańców ustępliwości w tej sprawie, odraczając dwukrotnie wykonanie swych uprawnień z Traktatu Wersalskiego.

W nocie należy również podnieść i uzasadnić exceptio fori.

Niezależnie od tej akcji dyplomatycznej należy wdrożyć jak najenergiczniejsze kroki celem sprawnej i szybkiej likwidacji osad i majątków niemieckich na terenie b. zaboru pruskiego, by, zanim ta rzecz dojdzie do któregośkolwiek trybunału międzynarodowego, sprawa była w rzeczywistości zlikwidowana.

Posiedzenie zamknięto o godz. 9 30 min. wiecz.

fJ. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie aplikacji (służby przygotowawczej) urzędników koncepcyjnych Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej⁴⁷⁴.
2. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie czasowego pozostawienia w Poznaniu Wydziału Rybackiego Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych.
3. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów o wyjednanie ustawy zezwalającej na ustąpienie w drodze sprzedaży magistratowi miasta Tczewa 750 m² gruntu kolejowego⁴⁷⁵.
4. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z 23 czerwca 1921 r. o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych (Dz.Ust. Rz.P. Nr 64, poz. 395)⁴⁷⁶.

---

⁴⁷⁴ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 listopada 1922 r. w przedmiocie aplikacji (służby przygotowawczej) urzędników koncepcyjnych Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. RP 1922, nr 101, poz. 918.

⁴⁷⁵ Nie publikuje się.

⁴⁷⁶ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 listopada 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 23 czerwca 1921 r. o przymusie ubezpieczenia od ognia i o Polskiej Dyrekcji Ubezpieczeń Wzajemnych, Dz.U. RP 1922, nr 101, poz. 919.

5. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie zmiany (ustawy) statutu Banku Ziemiańskiego w Warszawie⁴⁷⁷.
6. Wniosek Ministra Skarbu w sprawie dodatkowego kredytu na pomoc dla Związków Krajowych w b. dzielnicy pruskiej.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu drożdży na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.
8. Projekt Rozporządzenia Rady Ministrów o włączeniu gminy Sławatycze powiatu bialskiego do powiatu włodawskiego⁴⁷⁸.
9. Wniosek Ministra Robót Publicznych na Radę Ministrów w przedmiocie nominowania z ramienia Rządu Polskiego członka Komisji mieszanej polsko-rumuńskiej na Czereмосzu⁴⁷⁹.
10. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zezwolenia na wprowadzenie pracy na trzy zmiany w tartakach⁴⁸⁰.
11. Wniosek Ministerstwa Skarbu w sprawie przyznania Ministerstwu Skarbu pojazdu jednokonnego⁴⁸¹.

Załącznik 2

Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych w przedmiocie czasowego pozostawienia w Poznaniu Wydziału Rybackiego Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH w przedmiocie CZASOWEGO POZOSTAWIENIA W POZNANIU WYDZIAŁU RYBACKIEGO MINISTERSTWA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH.

Ministerstwo Rolnictwa i Dóbr Państwowych na podstawie rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 marca (Dz.Ust. Nr 24 r. 1922 poz. 204) przejęło 1 kwietnia 1922 r. od Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej agendy rolnictwa,

---

⁴⁷⁷ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 listopada 1922 r. w przedmiocie zmiany (ustawy) statutu Banku Ziemiańskiego w Warszawie, Dz.U. RP 1922, nr 98, poz. 905.

⁴⁷⁸ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 listopada 1922 r. o włączeniu gminy Sławatycze powiatu bialskiego do powiatu włodawskiego, Dz.U. RP 1922, nr 99, poz. 912.

⁴⁷⁹ Nie publikuje się.

⁴⁸⁰ Nie publikuje się. Przypuszczalnie chodzi o zmianę rozporządzenia z 25 lipca 1922 r. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 25 lipca 1922 r. w sprawie zezwolenia na wprowadzenie pracy na trzy zmiany w tartakach, Dz.U. RP 1922, nr 64, poz. 577.

⁴⁸¹ Nie publikuje się.

domen, weterynarii, lasów i rybołówstwa. Agendy te były prowadzone przez Departament V eksponowany w Poznaniu.

W ciągu ubiegłych 6 miesięcy, wskutek usilnych zabiegów co do unifikacji zarządu, zostały przeniesione do Warszawy dzielnicowe agendy w zakresie rolnictwa, stadnin i weterynarii, oraz przygotowano przeniesienie z dniem 1 grudnia agend dóbr państwowych i zarządu centralnego lasów państwowych.

Co się tyczy rybołówstwa, to Wydział Rybacki Departamentu V również stracił charakter dzielnicowy i pozostając w Poznaniu, objął z dn. 1/X rb. agendy rybackie również z innych dzielnic Rzeczypospolitej, gdyż Ministerstwo nie posiada odnośnych rzeczoznawców na miejscu w Warszawie.

Przeniesienie jednak Wydziału Rybackiego do Warszawy nie może być dokonane w najbliższym czasie ze względów osobistych i technicznych, gdyż nikt z osób pracujących w Wydziale oraz mających być zaangażowanymi z dn. 1 stycznia nie życzy sobie przenieść się do Warszawy, poza tym nie byłoby możliwym uzyskać dla nich odpowiednich mieszkań. W tych warunkach „przeniesienie” Wydziału Rybackiego do Warszawy jest równoznaczne z zawieszeniem działalności Ministerstwa w zakresie rybołówstwa na czas nieograniczony, gdyż nie ma żadnej możliwości zastąpić dotychczasowych pracowników nowymi.

Ponieważ zadanie władz rządowych w zakresie rybołówstwa dotyczy nie tylko pracy kulturalnej, oświatowej, organizacyjnej, lecz przede wszystkim regulowania rybołówstwa na podstawie ustawy pruskiej i małopolskiej, oraz dotyczy bardzo ważnych zadań kolonizacyjnych na naszym wybrzeżu morskim, nie może Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych wziąć na siebie odpowiedzialności za wstrzymanie prac i wynikające stąd powikłania prawne i ekonomiczne.

Wobec tego jedynym wyjściem przedstawia się pozostawienie Wydziału Rybackiego w Poznaniu do czasu, nim warunki się nie zmienią w ten sposób, że da się odpowiedni aparat zorganizować w Warszawie.

Ze względu na to wnoszę

Rada Ministrów uchwalić raczy:

„Rada Ministrów upoważnia Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych do czasowego pozostawienia w Poznaniu Wydziału Rybackiego Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych”.

MINISTER ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH

/-/ Raczyński

Wniosek Ministra Skarbu w sprawie dodatkowego kredytu na pomoc dla Związków Krajowych w b. dzielnicy pruskiej

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 26 października 1922 r.

WNIOSEK

Ministra Skarbu w sprawie dodatkowego kredytu na pomoc dla Związków Krajowych w b. Dzielnicy Pruskiej.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia dodatkowego kredytu w kwocie jednego miliarda mkp w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych dział 2, § 14, poz. 2 „Starostwa Krajowe”.

Uzasadnienie.

Opóźnienie wpływów z podatków krajowych uiszczanych przez poszczególne ciała samorządowe w Województwie Poznańskim i Pomorskiem na rzecz Związków Krajowych poznańskiego i pomorskiego spowodowane opóźnieniem wymiaru państwowych podatków bezpośrednich przyczyniło się do zupełnego wyczerpania kredytu preliminowanego w budżecie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych dział 2, § 14, poz. 2 na dotacje dla tych Związków za spełnianie poruczonych czynności w zakresie administracji (pruska ustawa dotacyjna z 30/IV 1913 r.).

Związki te znalazły się skutkiem tego w rozpaczliwym położeniu finansowym, uniemożliwiającym im spełnianie ich doniosłych zadań w zakresie opieki sanitarnej, społecznej itd.

Celem umożliwienia więc przetrwania krytycznego stanu aż do czasu, gdy projektowana przez Ministerstwo Skarbu reforma ustawodawstwa skarbowego ciał samorządowych w b. Dzielnicy Pruskiej zostanie przez Sejm uchwalona, Ministerstwo Skarbu zamierza udzielić Krajowemu Bankowi Pożyczkowemu w Poznaniu⁴⁸² kredyt jednego miliarda mkp na udzielanie pomocy kredytowej wymienionym Związkom.

Pomoc ta będzie udzielona w formie pożyczki na warunkach ustalonych w dołączonym projekcie umowy z Krajowym Bankiem Pożyczkowym w Poznaniu.

---

⁴⁸² W załączeniu odpis umowy pożyczki między Skarbem Państwa a Krajowym Bankiem Pożyczkowym w Poznaniu, której nie publikuje się.

Na powyższy kredyt zostaną nadto zarachowane udzielone dotychczasowe Krajowemu Związkowi Poznańskiemu ze sum obrotowych zaliczki w łącznej kwocie 275 000 000 Mk.

MINISTER SKARBU:
/-/ Jastrzębski

Załącznik 7

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu drożdży na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia ... w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu drożdży na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.

Na mocy art. 2 ustawy z dnia 10 maja 1921 r. o regulowaniu podatków od spożycia, zużycia względnie produkcji na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (Dz.U. RP Nr 41 poz. 248), której ważność przywrócono ustawą z dnia 4 sierpnia 1922 (Dz.U. RP Nr 67 poz. 607) zarządza się, co następuje:⁴⁸³

Motywy.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dn. 30 maja 1921 r. ustalono opłatę spożywczą od 1 kg drożdży prasowanych na kwotę 20 Mk, co przy ówczesnej cenie 1 kg drożdży wynoszącej 125 Mk wynosiło zaledwie 16% ceny sprzedażnej, a więc połowę przedwojennego stosunku między ceną sprzedażną a obciążeniem podatkowym. Obecnie cena sprzedażna 1 kg drożdży wynosi 800 Mk, a dotychczasowy podatek wynosi zaledwie 2,5% ceny sprzedażnej.

Cegielkę drożdży prasowanych o wadze 100 gr okleja się banderolą w wartości 2 Mk.

Ponieważ koszt nakładu banderoli wynosi obecnie 2 Mk, przeto Rząd nie ma prawie żadnego dochodu przy sprzedaży cegiełek 100 gramowych – a przy sprzedaży cegiełek ½ kilogramowych oklejanych banderolą wartości 10 Mk ma dochód wynoszący 8 Mk.

Wypada podnieść podatek z 20 do 50 Mk od 1 kg.

---

⁴⁸³ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 listopada 1922 r. w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu drożdży na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. RP, 1922, nr 98, poz. 904.

Proponowane podniesienie podatku na 60 Mk od 1 kg drożdży nie jest wygórowane, gdyż wynosi zaledwie 7,5% ceny sprzedaży i nie obciąży zbytńio konsumentów.

Przy wypieku chleba w piekarniach zużywa się na 1000 kg mąki żytniej 3 kg, a na 100 kg mąki pszennej 5 kg drożdży prasowanych; przy wypieku chleba sposobem domowym zużycie drożdży jest minimalne wobec zużywania do rozczynu chleba zakwasu. Przy wypieku 1 kg chleba w piekarniach koszt 3 gramów drożdży wyniesie 240 f., a opodatkowanie drożdży użytych do wypieku 1 kg chleba 18 fenigów.

Efekt finansowy.

Na rok 1922 prelinowano tytułem dochodu z podatku od drożdży 81 milionów marek. W czasie od 1 stycznia do 31 lipca 1922 uzyskano 69 milionów, a do końca roku otrzyma się jeszcze 45 milionów, zatem 33 miliony marek ponad prelinowaną kwotę.

Z powyższego podatku spodziewany jest dochód na rok 1923 przy zużyciu 5 750 000 kg drożdży w kwocie 345 000 000 Mkp.

Warszawa, dnia .... października 1922 r.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

PROTOKÓŁ
115-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 9 listopada 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamiński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Za Ministra Spraw Wojskowych	
Szef Sztabu Generalnego	gen. por. Władysław Sikorski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki i Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 6 listopada 1922 r.

2. Załączony wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie przywrócenia zgodnej z Zasadniczą Ustawą Sanitarną kompetencji Ministerstwu Zdrowia Publicznego (załącznik 1) uchwalono w zasadzie.

Ustalenie szczegółów dotyczących przejęcia przez Ministerstwo Zdrowia Publicznego agend od Ministerstw: Kolei Żelaznych, Sprawiedliwości, Pracy i Opieki Społecznej oraz Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego nastąpi w drodze porozumienia między tymi Ministerstwami a Ministrami Zdrowia Publicznego i Skarbu.

3. Załączone rozporządzenie w przedmiocie przedłużenia działalności Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami (załącznik 2) uchwalono w zasadzie.

Redakcję ustali Minister Zdrowia Publicznego z Prezydium Rady Ministrów.

4. Uchwalono załączony projekt ustawy o wyjęciu opieki nad archiwami z zakresu działania Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i przekazaniu jej do zakresu działania Prezydenta Ministrów (załącznik 3).

5. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek w sprawie użytkowania majątku państwowego w Gdańsku, (załącznik 4) przyjmując tym samym następujące zasady co do zarządu nieruchomościami:

1) Wszystkie nieruchomości państwowe na terenie W.M. Gdańska, z wyjątkiem wyspy Holm i obiektów należących do Ministerstwa Kolei Żelaznych, pozostają pod zarządem Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku.

2) Pozbywanie nieruchomości jest z reguły niedopuszczalne.

3) Nieruchomości winny służyć w pierwszym rzędzie na zaspokojenie potrzeb władz i urzędów państwowych.

4) Urzędy państwowe polskie użytkujące obiekty stanowiące własność państwową czynszu dzierżawnego (najmu) nie opłacają, ponoszą jednak w stosunku do użytkowanej przestrzeni koszt remontu, konserwacji i utrzymania, a nadto opłacają stosunkową część należności za światło, utrzymanie porządku, gaz, opał, kanalizację, wodę itp.

5) Nieruchomości po pokryciu zapotrzebowania państwowego, oddawane względnie dzierżawione będą na cele społeczne i kulturalne względnie na cele prywatnego handlu i przemysłu. W tych wypadkach projekty sposobu użytkowania winny uzyskać zatwierdzenie Prezydium Rady Ministrów.

6) We wszystkich umowach, dotyczących użytkowania obiektu państwowego, o ile nie chodzi o wynajem pomieszczeń, winna być umieszczona klauzula uzależniająca ważność umowy od zatwierdzenia przez Prezydium Rady Ministrów.

Ponadto Rada Ministrów

1) na wniosek Ministra Przemysłu i Handlu uchwaliła polecić Komisarzowi Generalnemu sprawowanie zarządu obiektu Marinekohlenlager (zbiorniki naftowe – poz. 25 protokołu) w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu;

2) uchwaliła polecić Komisarzowi Generalnemu przedłożenie wniosków co do sposobu użytkowania Polskiego Haku⁴⁸⁴ (poz. 11 protokołu) po opróżnieniu go przez marynarkę wojenną w porozumieniu z Ministrem Przemysłu i Handlu, przy uwzględnieniu potrzeb marynarki handlowej;

3) uchwaliła polecić Komisarzowi Generalnemu w sprawie obiektów na Westerplatte (poz. 15 i 16 protokołu) dołożyć starań do uzyskania od Senatu gdańskiego prawa własności do gruntów pod możliwie największą ilością obiektów, a następnie opracować plan załatwienia całej kwestii w porozumieniu z Ministrem Zdrowia Publicznego.

---

⁴⁸⁴ Polski Hak (kaszb. *Pòlsczi Hòk*, niem. *Polnischer Haken*) – teren i nabrzeże w Gdańsku, przy ujściu Motławy do Martwej Wisły.

6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej przepisów prawnych o powołaniu Państwowej Rady Kolejowej⁴⁸⁵ (załącznik 5).

7. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Ministra Kolei Żelaznych w sprawie zbrojnej ochrony mostów kolejowych przez władze wojskowe na terenach zagrożonych (załącznik 6) Rada Ministrów powzięła uchwałę:

„Ochronę zbrojną mostów kolejowych na terenach zagrożonych porucza się Ministerstwu Spraw Wewnętrznych.

Oznaczenie terenów, na których mosty kolejowe wymagają ochrony zbrojnej, uzgadniają Ministerstwa: Spraw Wewnętrznych, Kolei Żelaznych i Spraw Wojskowych.

Wskazanie poszczególnych mostów wymagających ochrony zbrojnej uzgadniają Dyrekcje kolei żelaznych z władzami wojewódzkimi”.

Dopóki nie wykona się niniejszej uchwały zachować należy strażę wojskowe.

8. Uchwalono załączony projekt ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z dnia 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin, oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową (załącznik 7).

9. Uchwalono objęte załącznikiem 8 wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych.

10. Uchwalono załączony wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie zwolnienia ks. arc. Karola Hryniewieckiego od zwrotu kosztów wykonania odznak orderowych (załącznik 9).

11. Po rozpatrzeniu załączonego wniosku Ministra Skarbu w przedmiocie podwyższenia diet przy podróżach służbowych (załącznik 10) Rada Ministrów postanowiła zasadniczo podnieść diety o 75%, a Ministerstwo Skarbu wyliczyć odpowiednie stawki.

12. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych w sprawie zaopatrzenia weteranów powstań narodowych i wdów po nich (załącznik 11) z tą zmianą, że przyznaje się zasiłek w wysokości 100% pensji wraz z dodatkami drożyznianymi.

Wyłączeni od prawa poboru tego zasiłku mają być ci weterani, którzy pobierają inną emeryturę z tytułu służby cywilnej lub wojskowej lub zajmują jakąkolwiek posadę w służbie cywilnej lub wojskowej (pobierają bowiem już z tych tytułów zasiłki przyznane innym emerytom, względnie funkcjonariuszom państwowym czynnym).

---

⁴⁸⁵ Państwową Radę Kolejową powołano do życia w 1921 r. Miała to być instytucja o statusie społecznym i doradczym przy Ministerstwie Kolei Żelaznych. Do jej zadań należało opiniowanie „ogólnych planów budowy nowych dróg komunikacyjnych, w szczególności kolejowych, pod względem gospodarczo-państwowym”.

13. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie kredytu w kwocie 118 000 000 mk na wykonanie połączeń telefonicznych i telegraficznych urzędu ruchu w Sosnowcu ze stacjami węzłowymi Dyrekcji w Katowicach, Krakowie, Radomiu i w Warszawie (załącznik 12).

14. Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu uchwaliła dodatkowe kredyty w wysokości 100 000 000 mk na kupno gmachu dla kliniki ginekologicznej Uniwersytetu Wileńskiego oraz w wysokości 20 000 000 mk na adaptację tegoż gmachu dla potrzeb Uniwersytetu (załącznik 13).

15. Rada Ministrów zgodnie z wnioskiem Komitetu Politycznego Rady Ministrów uchyliła uchwałę Rządu z 10 października 1921 r. w sprawie wydania skarbu księciu raciborskiemu i postanowiła do chwili ewentualnej interwencji dyplomatycznej, która by powinna sprawę wyjaśnić – wstrzymać się od dalszego zajmowania się tą sprawą (załącznik 14).

16. Po rozpatrzeniu objętego załącznikiem 15 wniosku Ministra Sprawiedliwości Rada Ministrów postanowiła utworzyć dodatkowo jeden etat IV stopnia służbowego dla jednego z konsulentów w Ministerstwie Sprawiedliwości. W tym samym Ministerstwie znosi się jeden etat VI stopnia służbowego, a w miejsce jego ustanawia się jeden etat V stopnia służbowego.

‘Posiedzenie zamknięto o godzinie 9 wieczór’

fj. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie przywrócenia zgodnej z Zasadniczą Ustawą Sanitarną kompetencji Ministerstwu Zdrowia Publicznego.
2. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie przedłużenia działalności Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami⁴⁸⁶.
3. Ustawa o wyjęciu opieki nad archiwami z zakresu działania Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i przekazaniu jej do zakresu działania Prezydenta Ministrów⁴⁸⁷.
[3a.] Motywy [Ustawy o wyjęciu opieki nad archiwami z zakresu działania Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i przekazaniu jej do zakresu działania Prezydenta Ministrów].
4. Wniosek na Radę Ministrów w sprawie użytkowania majątku państwowego w Gdańsku⁴⁸⁸.

---

⁴⁸⁶ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1922 r. w przedmiocie przedłużenia działalności Naczelnego Nadzwyczajnego Komisarza do walki z epidemiami, Dz.U. RP 1922, nr 101, poz. 921.

⁴⁸⁷ Treści ustawy nie publikuje się.

⁴⁸⁸ Treści wniosku nie publikuje się. Do wniosku załączony jest protokół z czynności Komisji międzyministerialnej, delegowanej na skutek zarządzeń Prezydenta Rady Ministrów z dnia 14.9.22 L.17072 i z dnia 19.10.22 L.19394, w sprawie rozpatrzenia sposobu użytkowania

5. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej przepisów prawnych o powołaniu Państwowej Rady Kolejowej⁴⁸⁹.
6. Wniosek nagły Ministra Kolei Żelaznych w sprawie zbrojnej ochrony mostów kolejowych przez władze wojskowe na terenach zagrożonych.
7. Projekt ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy z dnia 18 marca 1921 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i ich rodzin oraz o zaopatrzeniu rodzin po poległych i zmarłych, których śmierć znajduje się w związku przyczynowym ze służbą wojskową⁴⁹⁰.
8. [Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych].
9. [Wniosek w sprawie całkowitego zwolnienia ks. arc. Karola Hryniewieckiego od zwrotu kosztów wykonania odznak orderowych]⁴⁹¹.
10. Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie podwyższenia diet.
11. [Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych na Radę Ministrów w sprawie podwyższenia poborów weteranom powstań narodowych].
12. [Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych kredytu na wykonanie połączeń telefonicznych i telegraficznych urzędu ruchu w Sosnowcu ze stacjami węzłowymi Dyrekcji w Katowicach, Krakowie, Radomiu i w Warszawie].
13. [Pismo Ministerstwa Skarbu do Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego informujące o wyrażeniu zgody na przyznanie kredytu na kupno gmachu dla kliniki ginekologicznej Uniwersytetu Wileńskiego oraz na adaptację tegoż gmachu dla potrzeb Uniwersytetu]⁴⁹².
14. Aide-mémoire w sprawie skarbu raciborskiego.
15. [Wniosek Ministra Sprawiedliwości o utworzenie dodatkowo jednego etatu IV stopnia służbowego dla jednego z konsultentów w Ministerstwie Sprawiedliwości, a równocześnie zniesienie jednego etatu VI stopnia służbowego i w miejsce jego ustanowienie jednego etatu V stopnia służbowego]⁴⁹³.

---

obiektów państwowych w Gdańsku w dniach 23–26 października 1922 r., którego nie publikuje się.

⁴⁸⁹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską przepisów prawnych o Państwowej Radzie Kolejowej, Dz.U. RP 1922, nr 101, poz. 920.

⁴⁹⁰ Nie publikuje się.

⁴⁹¹ Nie publikuje się.

⁴⁹² Nie publikuje się.

⁴⁹³ Nie publikuje się.

Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie przywrócenia zgodnej z Zasadniczą Ustawą Sanitarną kompetencji Ministerstwu Zdrowia Publicznego

Ministerstwo
Zdrowia Publicznego

Warszawa, dnia 9 listopada 1922 r.

Nr Org 34589/22
3274

Wniosek

Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie
przywrócenia zgodnej z Zasadniczą Ustawą Sanitarną
kompetencji Ministerstwu Zdrowia Publicznego.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Celem przywrócenia Ministerstwu Zdrowia Publicznego kompetencji w sprawach należących do niego według art. 1 i 2 Zasadniczej Ustawy Sanitarnej z dnia 19/VII-1919 (Dz.P. Nr 63 poz. 371), a załatwianych obecnie faktycznie przez inne Ministerstwa:

I. Oddaje się Ministerstwu Zdrowia Publicznego następujące sprawy sanitarne, załatwiane obecnie przez Ministerstwo Kolei Żelaznych:

1. Opracowanie projektów ustaw, wydawanie rozporządzeń i innych norm ogólnych w sprawach sanitarnych kolejowych, w porozumieniu z Ministrem Kolei Żelaznych,

2. Wykonywanie policji sanitarno-kolejowej.

Techniczne przeprowadzenie postanowienia punktu 2 pozostawia się porozumieniu Ministrów Zdrowia Publicznego i Kolei Żelaznych.

II. Oddaje się Ministerstwu Zdrowia Publicznego sprawy higieny więzień, lecznictwa więziennego oraz sprawy sądowo-lekarskie, załatwiane obecnie przez Ministerstwo Sprawiedliwości, a to według zasad następujących:

1. Referaty do spraw sanitarnych w Ministerstwie Sprawiedliwości znosi się i odnośne agendy oddaje się Ministerstwu Zdrowia Publicznego.

2. Ministerstwo Zdrowia Publicznego opracowuje projekty ustaw, wydaje rozporządzenia i inne normy ogólne w sprawach higieny więzień, lecznictwa więziennego i sądowo-lekarskich, w porozumieniu z Ministerstwem Sprawiedliwości.

3. Nadzór nad stroną sanitarną więzień, aresztów i zakładów wychowawczo-poprawczych sprawuje Minister Zdrowia Publicznego za pośrednictwem podległych mu organów sanitarnych.

4. Obsadzenie stanowisk lekarzy więziennych i sądowych należy do Ministra Zdrowia Publicznego, w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości.

5. Wydatki osobowe na personel sanitarny więzień, aresztów i zakładów wychowawczo-poprawczych obciążają budżet Ministerstwa Zdrowia Publicznego.
III.

1. Referaty sanitarne Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej znosi się i odnośne agendy oddaje się Ministerstwu Zdrowia Publicznego.

2. Lekarzy inspekcyjnych w urzędach inspekcji pracy mianuje Minister Zdrowia Publicznego. Lekarze ci pozostają na etacie Ministerstwa Zdrowia Publicznego, a podlegają służbowo Inspektorowi Pracy.

Powyższe przekazanie i przejęcie agend, wymienionych pod I, II, III, nastąpi dnia 2/XII 1922 r.

Minister Zdrowia Publicznego
Chodźko

Rada Ministrów na posiedzeniu
w dniu .... 1922 r.
uchwaliła, zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów:

Załącznik 3

Motywy [ustawy o wyjęciu opieki nad archiwami z zakresu działania Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego i przekazaniu jej do zakresu działania Prezydenta Ministrów]

MOTYWY

Konieczność przekazania Prezydentowi Ministrów zarządu archiwami państwowymi wypływa stąd, że zarząd ten, administrując archiwami wszelkich działów władzy państwowej, musi mieć charakter urzędu międzyministerialnego. W praktyce dotychczasowego urzędowania na porządku dziennym były wypadki czasami nader jaskrawe, że poszczególne Ministerstwa, Urzędy i Władze nie dopuszczały Wydziału Archiwów Państwowych do fachowej ingerencji przy niszczeniu, segregowaniu i porządkowaniu swych materiałów archiwalnych, a wychodziły przy tym z tego założenia, że nie są obowiązane do podporządkowania swych decyzji instrukcjom „i n n e g o” Ministerstwa.

Na terenie prac międzynarodowych, mających ze względu na rewindykację aktów od państw zaborczych niezmierną, zarówno administracyjną, jak i naukową doniosłość, zależność Wydziału Archiwów od władz oświatowych wyrządza interesom państwowym niepowetowane szkody, albowiem nadaje delegatom Wydziału charakter przedstawicieli interesów fachowych szkolnictwa,

a więc dalekich bardzo od międzynarodowych zagadnień. A przecież w rzeczywistości jako fachowcy w dziedzinie aktów i archiwów, stoją oni blisko owych zagadnień i są przy decydowaniu o nich niezbędni, jak tego dowodzą przykłady rokowań z państwami rozbiorczymi, które w tych wypadkach stale się fachowcami posługują.

Zdaniem największej powagi francuskiej na tym polu p. Langlois jedynie prawidłowym jest przekazanie zarządu archiwalnego Prezydentowi Ministrów. Langlois, zgodnie z poglądami najwybitniejszych fachowców europejskich, jest przeciwny notorycznie kosztownym i funkcjonującym niesprawnie ^adrobnoustrojom^a, archiwalnym, rozsianym po rozmaitych ministerstwach i urzędach. Nie jest on również zwolennikiem ustroju archiwów w Anglii, gdzie szef archiwów (The Master of the Rolls) ma stanowisko osobnego ministra. Połączenie administracji archiwów z szefem rządu odpowiada też tradycjom dawnej Rzeczypospolitej Polskiej, której kanclerz miał pod sobą archiwa. W Prusach szefem archiwów (Handbuch über den Preussischen Stadt für 1910, str. 60–61) jest również Prezydent Ministrów, któremu, co zaznaczyć trzeba, podlegają poza archiwami tylko jeszcze Komisja Orderowa i Redakcja zbioru ustaw.

Przeniesienie archiwów do zakresu działania Prezydenta Ministrów, wykluczające skutecznie możliwość tworzenia ^adrobnoustrojów^a archiwalnych, pociąga za sobą poza korzyściami natury organizacyjnej także poważną oszczędność budżetową. Koszta ustroju rozbitego przenoszą trzy, a nawet może czterokrotnie budżet ustroju jednolitego.

Ustawa niniejsza zgodna jest zupełnie z duchem wniesionej już do Sejmu i przyjętej przez Komisję Konstytucyjną zasadniczej ustawy o organizacji i zakresie działania władz naczelných (Druk Sejmowy Nr 1893). Ustawa ta rozstrzyga sprawę negatywnie, usuwa bowiem z ustępu dotyczącego kompetencji Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wszelką wzmiankę o zarządzie archiwów, nie zawiera natomiast wyraźnego orzeczenia, komu zarząd ten przekazać należy. Stąd też ustawa niniejsza staje się niezbędnym uzupełnieniem ustawy o organizacji i zakresie działania władz naczelných.

Wniosek nagły Ministra Kolei Żelaznych w sprawie zbrojnej ochrony mostów kolejowych przez władze wojskowe na terenach zagrożonych

Wniosek nagły
Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie zbrojnej
ochrony mostów kolejowych przez władze wojskowe
na terenach zagrożonych.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Ochronę zbrojną mostów kolejowych na terenach zagrożonych porucza się Ministerstwu Spraw Wojskowych.

Oznaczenie terenów, na których mosty kolejowe wymagają ochrony zbrojnej, uzgadniają Ministerstwa: Spraw Wewnętrznych, Kolei Żelaznych i Spraw Wojskowych.

Wskazanie poszczególnych, mostów wymagających ochrony zbrojnej, uzgadniają Dyrekcje Kolei Żelaznych z władzami wojewódzkimi i Dowództwami okręgów korpuśnych.

Uzasadnienie.

Pomiędzy Ministerstwem Spraw Wewnętrznych a Ministerstwem Spraw Wojskowych panuje różnica zdań co do kompetencji, o ile chodzi o wystawianie posterunków ochronnych przy obiektach państwowych: sprawa ta była przedmiotem obrad Rady Ministrów dnia 6 marca, 18 i 29 maja rb.

Wezwane na równi z innymi zainteresowanymi Ministerstwami do wypowiedzenia się w powyższej sprawie, Ministerstwo Kolei Żelaznych przesłało ilościowy wykaz mostów potrzebujących ochrony zbrojnej do Ministerstwa Spr. Wojskowych, które miało przygotować odnośny materiał na Radę Ministrów.

Ponieważ powyższa różnica zdań dotąd nie została usunięta, a tymczasem w okręgach Dyrekcji Kolejowych Wilno, Lwów i Stanisławów zdarzają się zamachy na mosty kolejowe, wymagające niezwłocznego przeciwdziałania, Ministerstwo Kolei Żelaznych musi dążyć do spowodowania osobnej decyzji w sprawie ochrony mostów kolejowych. Osobna decyzja w tej sprawie potrzebna jest także z tego powodu, że wspomniany spór między Ministerstwem Spraw Wojskowych a Ministerstwem Spraw Wewnętrznych dotyczy właściwie wystawiania posterunków przy obiektach państwowych, które dotychczas były strzeżone jak więzienia, kasy rządowe itd., mosty zaś kolejowe w czasie pokoju dotychczas nie były strzeżone, chodzi zatem obecnie także o wykonywanie całkiem nowego obowiązku, narzuconego władzom państwowym siłą stosunków panujących na kresach wschodnich Państwa Polskiego.

Przede wszystkim stwierdzić należy, że między władzami rządowymi nie ma żadnej różnicy zdań co do tego, że naruszenie bezpieczeństwa mostów kolejowych zagraża najżywością interesom państwa i że wobec tego mosty kolejowe na pewnych zagrożonych terenach winny być strzeżone i to przez straż uzbrojoną, gdyż zbrodniarze atakujący mosty są zawsze uzbrojeni.

Spornym jest tylko, kto tę zbrojną ochronę ma dokonywać.

Ministerstwo Kolei Żelaznych w myśl zasad uzgodnionych z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych na licznych konferencjach nie ma prawa dla żadnych w ogóle celów uzbrajać personelu kolejowego; zbrojnej ochrony mostów może zatem Ministerstwo Kolei Żelaznych żądać tylko od Policji Państwowej lub od władz wojskowych.

Ministerstwo Kolei Żelaznych zwracało się w tej sprawie do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, jako też do władz wojskowych, jednak bezskutecznie.

Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w pismach do Ministerstwa Kolei Żelaznych L: B.B.12462 z 25 I 22, L: KG.IIIa 229 z dnia 31 I 22 oraz L: BP.2584 z dnia 12 sierpnia 1922 odmówiło objęcia tego obowiązku, powołując się na szczupłość swoich etatów, względnie uzależniając swoje stanowisko od decyzji Rady Ministrów w sprawie pełnienia służby wartowniczej przy obiektach rządowych; władze wojskowe natomiast, a mianowicie Sztab Generalny, Oddział IV, w pismach do Ministerstwa Kolei Żelaznych L: 5039/IV.kol. z dnia 5 I 1922, L: 30183/IV.kol. z dnia 17 III 1922 i L: 30520/IV.kol. z dnia 29 IV 1922 oraz na konferencji odbytej dnia 28 VII 1922 w Ministerstwie Spraw Wojskowych uznają w zasadzie potrzebę ochrony mostów na pewnych terenach i do tej ochrony nawet wzywają, wskazują jednak na Policję Państwową jako na organ do tej ochrony powołany.

Na tym nieustaleniu, do kogo należy obowiązek ochrony mostów kolejowych, cierpi bezpieczeństwo ruchu i stan taki jest na dłuższą metę niedopuszczalny.

W korespondencji ze Sztabem Generalnym (L: M.K.Z.T.811 z dnia 6 VII 1922) Ministerstwo Kolei Żelaznych stanęło ostatecznie na stanowisku, że ochrona mostów kolejowych na terenach zagrożonych winna należeć do władz wojskowych, ponieważ interesy wojskowe są zagrożone w tym samym stopniu, co interesy kolejowe.

Na tym samym stanowisku stoi Ministerstwo Kolei Żelaznych także i teraz, dodając jednak, że nie ma również nic do zarzucenia przeciw poruczeniu tej ochrony władzom policyjnym.

Ministerstwo Kolei Żelaznych zauważa, że nie sądzi, aby objęcie powyższego obowiązku było połączone z potrzebą powiększenia etatów służbowych, ponieważ według przedstawionych przez Dyрекcję wykazów chodzi na ogół o niewielką ilość mostów, a mianowicie:

W obrębie Dyrekcji Wileńskiej	35
” Lwowskiej	66

” Radomskiej	41
” Stanisław.	26

Razem 168 mostów.

W obrębie Dyrekcji Lwowskiej i Stanisławowskiej mosty te są już w prze-
ważnej części strzeżone przez wojsko, gdyż wymagała tego powaga sytuacji.

Oznaczenie poszczególnych obiektów wymagających ochrony musiałyby
być z natury rzeczy pozostawione lokalnym władzom kolejowym, wojewódzkim
i wojskowym, które jedynie mogły sprawnie dostosować zarządzenia co do ochrony
do aktualnych zmiennych potrzeb wojskowych, natomiast oznaczenie, które tereny
uważać należy za zagrożone i wymagające osobnej ochrony mostów kolejowych,
przypadałoby Ministerstwu: Spraw Wewnętrznych, Spraw Wojskowych i Kolei
Żelaznych na wniosek Ministerstwa Kolei Żelaznych.

Ze względu na obecną sytuację na kresach wschodnich, zwłaszcza we wschod-
niej Małopolsce, potrzeba decyzji jest nagląca.

MINISTER:
Ł.Z. Marynowski^f

Wniesiono na Radę Ministrów
dnia 1922

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

PREZYDENT MINISTRÓW:

Załącznik 8

**[Wnioski Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie orderu „Odrodzenia Pol-
ski” obywatelom państw obcych]**

WNIOSKI MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH
o nadanie odznak Kawalera Wielkiej Wstęgi
Orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych

1. Stefan Hadzic ⁴⁹⁴ , generał wojsk Królestwa Serbów, Kroatów i Słoweńców, adiutant króla	ze względów kurtuazji	Nr 916/Or.
2. Henryk Józef Eugeniusz Gouraud, generał dywizji	za zasługi położone dla Polski	Nr 942/Or.

⁴⁹⁴ Właśc. Hadzić.

- armii francuskiej, komisarz Francji w Syrii
3. Giacomo de Martino, ambasador włoski w Londynie	za życzliwość okazaną sprawie polskiej	Nr 945/Or.
4. Rinaldo de Lima e Silva, Poseł Nadzwyczajny i Minister pełnomocny Brazylia w Warszawie	ze względów kurtuazji	Nr 960/Or.
5. Claes Erik Ralamb, Pierwszy Marszałek dworu JKM króla Szwecji	dtto oraz za życzliwość okazywaną sprawie polskiej	Nr 971/Or.
6. Carl Ludwig Mathias de Rozenblad, wielki ochmistrz dworu Jej Kr.M.	dtto	”
7. Wolmar Filip Boström, poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny, sekretarz gene- ralny szwedzkiego MSZ	dtto	”
8. Dr Emil Roux, dyrektor instytutu Pasteura	z okazji stuletniej rocznicy instytutu Pasteura	Nr 972/Or.

Rada Ministrów uchwaliła, dnia

WNIOSKI MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH
o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego
z Gwiazdą Orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych

1. Firmin Carlos de Yeregui de Melis, Dyrektor Departamentu Politycznego urugwajskiego MSZ, intro- fuktor ⁴⁹⁵ ambasadorów dla Polski	okazywał stale życzliwość dla sprawy polskiej	Nr 917/Or.
2. Robert von Moschzisker, sędzia najwyższego trybunału w Pensylwanii	gorący zwolennik wszelkiej działalności polskiej, oddał usługi w akcjach humani- tarno-politycznych	Nr 919/Or.

⁴⁹⁵ Omyłka w tekście. Powinno być: introduktor (łc. introductor) – przewodnik.

3. Markiz Kuniyuki Tokugawa, wiceprezes Japońskiego Czerwonego Krzyża	w uznaniu zasług położonych w akcji ratunkowej dla dzieci polskich	Nr 924/Or.
4. Sannosuke Sakamoto	dtto	”
5. gen. Tsunemara Sato, lekarz wojskowy, dyrektor szpitali Czerwonego Krzyża	dtto	”
6. gen. Karol Antoni Charpy, dowódca wojsk okupacyjnych francuskich w Turcji	czyni znaczne ułatwienia attaché wojskowemu polskiemu w Konstantynopolu	Nr 939/Or.
7. Ivan Danielsson, poseł nadzwyczajny i minister pełnomocny Szwecji	ze względów politycznych i kurtuazji	Nr 964/Or.
8. Dr Aleksander Yersin, dyrektor instytutu Pasteura	z okazji stułetniej rocznicy instytutu Pasteura	Nr 973/Or.
9. Albert Calmette, wicedy- rektor instytutu Pasteura	dtto	”

Rada Ministrów uchwaliła, dnia

WNIOSKI MINISTRA SPRAW ZAGRANICZNYCH
o nadanie odznak Kawalera Krzyża Komandorskiego
Orderu „Odrodzenia Polski” obywatelom państw obcych

1. Stanisław Sierakowski, b. konsul generalny w Kwidzynie, Prezes Związku Polaków w Niemczech	po wybitnej i ofiarnej pracy plebiscytowej na rzecz Polski nie optował za Polską, pozostając obywatelem niemieckim, by pracować tam dla Polski szerząc kulturę wśród robotników i emigrantów polskich	Nr 876/Or.
2. Aleksander Cichocki, obywatel rumuński	uczestnik powstania 1863 r., rozwinął dużą działalność na polu propagandy polskiej w Rumunii	Nr 899/Or.
3. hr. Giuseppe Ponsone, szef biura Prasy przy włoskim Min. Spr. Zagr.	oddał usługi delegacji polskiej podczas konferencji genueń- skiej	Nr 921/Or.

4. Milan G. Milovanovic, pułkownik, zastępca szefa Sztabu Gen.	na wniosek P. Ministra Spraw Wojskowych	Nr 922/Or.
5. Piotr Marhovic, pułkownik, szef departamentu ogólnego MSWojsk.	dtto	”
6. André Bellot, szef „Service géographique de l’Armée”	oddał bardzo cenne usługi w sprawach prawego brzegu Wisły i Jaworzyny	Nr 925/Or.
7. Henri Auguste Joseph Duligner, konsul II klasy	pozostaje w ścisłym kontakcie z poselstwem polskim w Paryżu, któremu oddaje bardzo cenne usługi	Nr 926/Or.
8. Pierre Guillet, z Ministerstwa „des Regions Libérées” we Francji	oddał znaczne usługi dele- gacji Polskiej w Wiesbaden	Nr 928/Or.
9. Démètre A. Mincu, konsul generalny przy poselstwie rumuńskim w Warszawie	ze względów kurtuazji	Nr 930/Or.
10. Yun Siang Tsao, b. radca poselstwa chińskiego w Kopenhadze	za usługi oddane Polsce w Lidze Narodów	Nr 932/Or.
11. Achille Loria, profesor, prezes Komitetu Turyńskiego „Pro Polonia”	oddaje usługi na polu propa- gandy polskiej we Włoszech	Nr 944/Or.
12. Giara Vidari, profesor, wiceprezes Komitetu Turyńskiego „Pro Polonia”	dtto	”
13. Izidor Maus, generalny dyrektor urzędu opieki nad dzieckiem belgij. Min. Sprawiedliwości	oddał znaczne usługi polskiej komisji kodyfikacyjnej	Nr 966/Or.
14. Fritz Henriksson, radca legacyjny, szef biura praso- wego w szwedzkim Min. Spr. Zagr.	za życzliwe stanowisko względem sprawy polskiej oraz za ułatwienia w sprawie kredytu	Nr 968/Or.
15. bar. Christian Otto Carl Barnekow, radca legacyjny, szef protokołu	dtto	”

16. bar. Axel Werner Carl Eriksson Leijonhufvud, radca legacyjny, naczelnik wydziału	dtto	”
17. Dr Frederik Assar Albin Grönwall, konsul generalny, Prezes Komisji kredytów	dtto	”
18. Dr Isak Gustaf Alfred Collijn, główny dyrektor biblioteki królewskiej w Sztokholmie	dtto	”
19. bar. Erik Carl Maria Wilhelm Stjernstedt, sekretarz generalny szwedzkiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża	które przesłało do Polski osobny szpital, którego urządzenie zostało ofiarowane Polsce	”
20. Dr Ludwik Martin, wicedyrektor instytutu Pasteura	z okazji stuletniej rocznicy instytutu Pasteura	Nr 974/Or.
21. prof. Gabriel Bertrand	dtto	”
22. Dr Aleksander Besredka	dtto	”
23. Dr Konstantyn Levaditi	dtto	”
24. Dr Maurycy Nicolle	dtto	”

Rada Ministrów uchwaliła, dnia⁴⁹⁶

---

⁴⁹⁶ Minister Spraw Zagranicznych wystąpił ponadto z dwoma wnioskami o nadanie: 1) 44 obywatelom państw obcych odznak Kawalera Krzyża Oficerskiego orderu „Orderu Odrodzenia Polski”; 2) 38 obywatelom państw obcych odznak Kawalera orderu „Orderu Odrodzenia Polski”, których nie publikuje się.

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie podwyższenia diet

MINISTERSTWO SKARBU
Departament Prezydialny
Nr 2856/D.Pr./Adm.

WARSZAWA, dn. 9 listopada 1922 R.

podwyższenie diet przy
podróżach służbowych.

Wniosek nagły
MINISTRA SKARBU
w przedmiocie podwyższenia diet.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia .... 1922 r. w sprawie podwyższenia normalnych diet dziennych.

Na zasadzie postanowień o normowaniu poborów niestałych i ubocznych, zawartych w ustawach z dnia 13 lipca 1920 r. (Dz.Ust. RP Nr 65 poz. 429–431 i 433–436) i w ustawie z dn. 31 marca 22 r. (Dz.Ust. RP Nr 28 poz. 226) zarządza się co następuje:

§ 1. Normalne diety dzienne określone w § 1-ym i 2-im Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 11 września 1922 r. Dz.Ust. Nr 89 poz. 813 oraz w ustępie 1-ym § 1 Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 14 sierpnia 1922 r. (Dz.Ust. Nr 74 poz. 669) ustala się, co następuje:

Dla urzędników:

I	st. sł. na	525 Mk
II	” ” ”	420 Mk
III	” ” ”	420 Mk
IV	” ” ”	420 Mk
V	” ” ”	375 Mk
VI	” ” ”	315 Mk
VII	” ” ”	270 Mk
VIII	” ” ”	210 Mk
IX	” ” ”	210 Mk
X	” ” ”	180 Mk
XI	” ” ”	180 Mk
XII	” ” ”	180 Mk

Dla sędziów i prokuratorów:

- a) pobierających uposażenie grupy I na ..... 315 Mk
- b) pobierających uposażenie grupy II na ..... 375 Mk
- c) pobierających uposażenie grupy III i IV na ..... 420 Mk

Dla profesorów państwowych szkół akademickich

(zwyczajnych i nadzwyczajnych) na ..... 375 Mk

Dla zastępców profesorów⁴⁹⁷ na ..... 315 Mk

Dla adiunktów, kustoszów, prosektorów,

konstruktorów i obserwatorów na ..... 270 Mk

Dla asystentów starszych na ..... 210 Mk

Dla asystentów młodszych

(demonstratorów, elewów) na ..... 180 Mk

Dla wyższych funkcjonariuszy Policji Państw.

I st. sł. na ..... 420 Mk

II " " " ..... 375 Mk

III " " " ..... 375 Mk

IV " " " ..... 315 Mk

" " " ..... 315 Mk

VI " " " ..... 270 Mk

VII " " " ..... 210 Mk

VIII " " " ..... 210 Mk

Aplikanci sądowi egzaminowani,

zastępcy sędziów śledczych i asesorowie

sądowi z b. Dzielnicy Pruskiej otrzymują ..... 270 Mk

Inni aplikanci sądowi ..... 210 Mk dziennie.

Pracownicy kolejowi otrzymują:

w 1 st. pł. ....420 Mk

" 2 " " .....375 Mk

" 3 " " .....315 Mk

" 4 " " .....270 Mk

" 5 " " .....210 Mk

" 6 " " .....210 Mk

---

⁴⁹⁷ Byli to docenci (konieczne było posiadanie *veniam legendi* – prawa wykładania w szkole wyższej przyznawanego jedynie na podstawie habilitacji), których zatrudnienie na etacie profesora w formie zastępczej określał kontrakt tymczasowy, który był co roku odnawiany przez rektora uczelni.

” 7	”	”	.....	180 Mk
” 8	”	”	.....	180 Mk
” 9	”	”	.....	180 Mk
” 10	”	”	.....	135 Mk
” 11	”	”	.....	135 Mk
” 12	”	”	.....	135 Mk
” 13	”	”	.....	135 Mk
” 14	”	”	.....	105 Mk
” 15	”	”	.....	105 Mk

Dla funkcjonariuszów niższych
od 1-go st. pł. do 4-go st. płacy na ..... 105 Mk

Dla funkcjonariuszów niższych
od 5-go do 9-go st. płacy, tudzież
dla pomocników kancelaryjnych
w b. Zaborze austriackim na ..... 135 Mk

Posterunkowym i starszym posterunkowym
Policji Państwowej na ..... 165 Mk

Przodownikom i starszym przodownikom
Policji Państwowej na ..... 180 Mk

§ 2. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, z mocą obowiązującą od dnia 1 listopada 1922 r.

MINISTER SKARBU:

/-/ Jastrzębski.

Załącznik 11

[Wniosek nagły Ministerstwa Spraw Wojskowych na Radę Ministrów w sprawie podwyższenia poborów weteranom powstań narodowych]

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

Gabinet Ministra

Tel. 312-77.- L.7288/22 G. M. II. tj. -

Warszawa, dn. 4/XI 1922 r.

Odpis

Przedmiot: Podwyższenie poborów
weteranom powstań narodowych.

Pilne

DO

PANA MINISTRA SKARBU

w miejscu

(do rąk własnych)

W związku z rozmową Pana Ministra z Panem Ministrem Spraw Wojskowych, mam zaszczyt przedłożyć odpis wniosku nagłego MSWojsk w sprawie przyznania weteranom powstań narodowych zasiłku w wysokości 250% pensji wraz z dodatkami drożyznianymi.

Szef Gabinetu Ministra
/-/ Szpakowski
Gen. bryg.

1 załącznik

Dep.VII.Int. Nr 88407 d. 17/X 1922 r.

ODPIS!

Wniosek nagły na Radę Ministrów.

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

Weteranom powstań narodowych 1831, 1848 i 1863 r. i wdowom po nich, pobierającym zaopatrzenie na zasadzie Ustawy z dn. 23.III.1922 r. (Dz.Ust. Nr 26 z 1922 r. poz. 212) przyznaje się, począwszy od dn. 1 października 1922 r. aż do odwołania, zasiłek w wysokości ^h250^h ^c100%^c pensji wraz z dodatkami drożyznianymi.

U m o t y w o w a n i e.

Rada Ministrów uchwaliła na posiedzeniu w dn. 24 sierpnia 1922 r. przyznać emerytowanym cywilnym funkcjonariuszom państwowym, sędziom, prokuratorom tudzież wdowom i sierotom po nich, otrzymującym zaopatrzenie ze Skarbu Państwa na podstawie obowiązujących ustaw emerytalnych, począwszy od 1-go września 1922 r. aż do odwołania, zasiłek w wysokości 50% zaopatrzenia emerytalnego z dodatkami drożyznianymi. Emerytom wojskowym również przyznany został w swoim czasie podobny zasiłek.

Jedynie weterani powstań narodowych 1831, 1848 i 1863 r. otrzymują tylko pensję w myśl ustawy z dn. 23 III 1922 (Dz.Ust. Nr 26 z 1922 poz. 212) bez żadnych specjalnych zasiłków.

Wysokość pensji weterańskich ustalona była w marcu rb. i pozostała niezmienną do dnia dzisiejszego, gdyż odpowiedni mnożnik (1700) nie został podwyższony. Stan taki wobec wzrastającej drożyzny sprowadził znów weteranów do nędzy, z której mieli wyjść po ogłoszeniu Ustawy z 23 III 1922 r.

Pensja weterana samotnego w Warszawie wynosi Mk 17 500 miesięcznie, żonatego 24 300, w innych zaś miejscowościach jeszcze mniej. Wdowy otrzymują połowę pensji weterana samotnego. Kwoty te wskazują same, jak nikłe zaopatrzenie otrzymują ze Skarbu Państwa weterani i wdowy po nich i które to zaopatrzenie nie stoi w żadnym stosunku do panującej drożyzny.

Wobec tego, że Rząd przyszedł z pomocą emerytom cywilnym i wojskowym, uwzględniając ich ciężkie położenie materialne, że weterani i wdowy po nich znajdują się w podobnym, a może nawet daleko gorszym położeniu ze względu na ich starość, stawiam wniosek powyższy z prośbą o zatwierdzenie.

Obciążenie dla Skarbu Państwa z tego tytułu wyniesie miesięcznie 80 000 000 (osiemdziesiąt milionów) marek, a razem z pensją ustawową 112 000 000 (sto dwanaście milionów) marek. Wydatek ten będzie się stale zmniejszał, gdyż weterani w dużym procencie wymierają, a procent ten z każdym miesiącem zwiększa się.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH
/-/ Sosnkowski
Generał Dywizji

Za zgodność odpisu
/-/ Kłobukowski
Kapitan

ODPIS.

INFORMACJA

dla JWielmożnego Pana Ministra Skarbu
w sprawie wniosku Min. Spraw Wojskowych na przyznanie zasiłków weteranom i pozostałym po nich wdowom.

Weteranów i pozostałych po nich wdów jest według obliczenia wojska 2500 osób, a według tutejszego obliczenia 3000 do 3500 osób.

Pensja weterana wynosi 500 Mk miesięcznie + dodatek drożyzniany według miejsca zamieszkania, a więc samotnego zamieszkałego w miejscowościach zaliczonych do I klasy 17 000 mk a żonatego 23 300 Mk, weteranów zaś zamieszkałych we wszystkich innych miejscowościach 15 300 Mk (samotnych) względnie 21 420 Mk (żonatych). Wdowa po weteranie pobiera połowę pensji weterana samotnego, a więc ogółem w I klasie miejscowości 8750 mk a w innych miejscowościach 7900 mk miesięcznie.

Według przyległego wniosku mieliby otrzymać weterani 250%-we podwyżki, w takim razie pensja ich wynosiłaby: w I klasie miejscowości dla samotnych 17 500 mk + 43 750 mk = 61 250 mk, dla żonatych 24 300 mk + 60 750 mk = 85 050 mk w innych miejscowościach dla samotnego: 15 800 mk + 39 500 mk = 55 300 mk, względnie 21 920 mk + 54 800 mk = 76 720 mk i równałaby się

emeryturze funkcjonariusza państwowego polskiego w VIII-ym st. służbowym (od 1/XI ze 100%-wą podwyżką) po 35 latach służby względnie funkcjonariusza państwowego zaborczego w VII-ym stopniu służbowym (od 1/XI br.) po 35 latach służby.

Nadmienia się, że pensję weterańską można pobierać obok emerytury z tytułu służby państwowej.

Przy przyznawaniu emerytowanym funkcjonariuszom państwowym, względnie pozostałym po nich wdowom i sierotom nadzwyczajnych zasiłków (począwszy od 1 kwietnia br.) wyłączono weteranów, a to ze względu na to, że ich zaopatrzenie jest stosunkowo dość wysokie, równające się mniej więcej emeryturze urzędnika XI stopnia służbowego po 35 latach służby.

Stosunkowo wielki odsetek emerytów pobiera najwyżej 20 000 Mk miesięcznie (mając częstokroć na swym utrzymaniu oprócz żony, nieletnie dzieci), a ponadto weteranom rzeczywiście szczególnie zasłużonym przyznano emerytury według pewnych stopni służbowych funkcjonariuszów państwowych.

Wydział Emerytalny mógłby się w o s t a t e c z n y m razie zgodzić na przyznanie weteranom i pozostałym po nich wdowom zasiłku w wysokości najwyżej 50% ich obecnego zaopatrzenia; pensja zatem weterana wynosić będzie: 17 500 Mk + 8750 Mk = 26 250 Mk (dla samotnego), względnie 24 300 Mk + 12 150 Mk = 36 450 mk (dla żonatego) w I klasie miejscowości, a 15 800 mk + 7900 mk = 23 700 mk, względnie 21 420 mk + 10 710 = 32 130 mk w innych miejscowościach i równałaby się emeryturze funkcjonariusza państwowego polskiego XI stopnia służbowego, względnie b. państwa zaborczego X st. sł. (od 1 XI br.). Pensja weterańska wdowia wynosi połowę pensji weterana samotnego. W y ł ą c z e n i e od prawa poboru tego zasiłku mają być ci weterani, którzy pobierają inną emeryturę z tytułu służby cywilnej lub wojskowej lub zajmują jakąkolwiek posadę w służbie cywilnej lub wojskowej (pobierają bowiem już z tych tytułów zasiłki przyznane innym emerytom, względnie funkcjonariuszom państwowym czynnym).

Wydział Emerytalny nadmienia, że ewentualnie przyznanie weteranom jakichkolwiek zasiłków będzie precedensem dla żądania takich zasiłków dla inwalidów wojennych.

Wreszcie zaznacza się, że tzw. inwalidzi przedwojenni pobierają ledwie kilkanaście do paret mk miesięcznie, a tzw. inwalidzi kolejowi, którzy stali się niezdolni do służby wskutek wypadków kolejowych otrzymują od sierpnia br. 7000 mk zasiłku, a łącznie z pensją stałą do 8000 mk miesięcznie (wielu z nich ma na utrzymaniu rodziny).

Warszawa, dn. 6 listopada 1922 r.

Z Wydziału Emerytalnego M.Sk.

/-/ ^a podpis.

nacz. Wydz.

[Wniosek nagły Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych kredytu na wykonanie połączeń telefonicznych i telegraficznych urzędu ruchu w Sosnowcu ze stacjami węzłowymi Dyrekcji w Katowicach, Krakowie, Radomiu i w Warszawie]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 2 listopada 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY NA RADĘ MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres 1922 w dziale 3, rozdz. 2, § 12, poz. 1 kredytu w kwocie 118 000 000 mk na wykonanie połączeń telefonicznych i telegraficznych urzędu ruchu w Sosnowcu ze stacjami węzłowymi Dyrekcji w Katowicach, Krakowie, Radomiu i w Warszawie.

UZASADNIENIE.

Celem skoordynowania zarządzeń Dyrekcji Kolejowych w obrębie Zagłębia węglowego utworzony został międzydyrekcyjny urząd ruchu z siedzibą w Sosnowcu, którego zadaniem będzie regulowanie ruchu pociągów na liniach mu przydzielonych i czuwanie nad należyтым wyzyskaniem taboru, w szczególności parowozów. Między siedzibą utworzonego urzędu a Dyrekcjami K.P. w Katowicach, Warszawie, Radomiu i Krakowie oraz stacjami węzłowymi w okręgu tego urzędu, musi być stworzona łączność telegraficzna i telefoniczna. W szczególności konieczne jest połączenie Sosnowca z Dziedzicami i Szczakową przez Mysłowice, z Łazami przez Ząbkowice i z Trzebiną przez Granicę oraz Mysłowice ze Szczakową.

MINISTER SKARBU

†Jastrzębski†

Aide-mémoire w sprawie skarbu raciborskiego Odpis

AIDE-MÉMOIRE.

W sprawie skarbu raciborskiego.

W czasie powstania górnośląskiego w maju 1921 wywiózł pułkownik Sikorski, dowódca pewnej grupy powstańczej – z Rudy na G. Śl. z zamku księcia raciborskiego skarb, składający się z 30 skrzyń złotej i srebrnej zastawy stołowej – i zdeponował go w Banku Spółek Zarobkowych i Gospodarczych w Poznaniu.

Skarbu tego pułk. Sikorski księciu raciborskiemu wydać nie chce, tłumacząc, że nie wiadomo do kogo on właściwie należy i że posiadanie skarbu – biorąc pod uwagę postanowienia wojennych niemieckich przepisów rekwizycyjnych – było bezprawne. Natomiast okazuje pułk. Sikorski gotowość wydania depozytu rządowi polskimu. Księżę raciborski dotychczas oficjalnie o wydanie skarbu nie wystąpił.

Sprawą tą zajmowała się Rada Ministrów na posiedzeniu 10/X 1921 r. i uchwaliła wówczas, że Rząd spowoduje wydanie skarbu księciu.

W dniu 7 listopada br. była ona przedmiotem obrad Komitetu Politycznego, który uchwalił, że „aż do chwili ewentualnej interwencji dyplomatycznej, która by powinna sprawę wyjaśnić – rząd wstrzyma się od dalszego zajmowania się tą sprawą”, istnieje bowiem podejrzenie, że skarb ostatnio nie był własnością księcia.

Zarazem uchwalił Komitet Polityczny zalecić Radzie Ministrów zreasumowanie cytowanej uchwały z 10 października 1921 r.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

PROTOKÓŁ
116-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 13 listopada 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamiński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Za Ministra Spraw Wojskowych	generał dywizji Aleksander Osieński
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Za Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Podsekretarz Stanu	Tadeusz Łopuszański
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki i Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Naczelnik Wydziału Prezydium Rady Ministrów	Daniel Rodich-Laskowski

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszy państwowych (załącznik 1).

2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia zaopatrzeń emerytalnych za miesiące listopad i grudzień 1922 r. (załącznik 2).

3. Rada Ministrów wysłuchiwała sprawozdania Ministra Sprawiedliwości i Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego z wykonania uchwały Rady Ministrów z 30 sierpnia 1920 r. w sprawie wykroczeń wojsk bolszewickich przeciw prawom wojennym oraz rodzajów szkód przez te wykroczenia zrządzonych (załącznik 3), po czym uznając motywy przytoczone przez obu referentów, Rada Ministrów postanowiła, zgodnie z ich własnym wnioskiem, aby materiały przedstawione przez przewodniczącego komisji śledczej złożyć tymczasem na przechowanie do czasu, aż się nadarzy istotna potrzeba ich użycia.

4. Załączony w odpisie statut związku kolejarzy zjednoczenie zawodowe polskie (załącznik 4) postanowiono zatwierdzić po skutecznieniu następujących zmian:

- a) w § 3 p. 3) zaczyna się od słów: „przyczynianie się do podniesienia...”;
- b) w § 3 p. 4) skreślono słowa: „lub braku pracy”;

c) w § 10 „p. b) do zasiłku w sprawie utraty pracy” – skreślono.

W statucie należy umieścić postanowienie w sprawie przeznaczenia majątku związku na wypadek jego zlikwidowania.

5. Uchwalono załączone rozporządzenie o włączeniu wsi Podbulkowo gminy Rohoźna powiatu kobryńskiego do gminy Kosice powiatu brzeskiego (załącznik 5).

6. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego o mianowanie Sabina Skrobeckiego zastępcą Wiceprezesa Głównej Komisji Ziemskiej w IV stopniu służbowym w Głównym Urzędzie Ziemskim (załącznik 6).

7. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie podwyższenia kwot przewidzianych w ustawie o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej (załącznik 7).

8. Uchwalono załączone rozporządzenia:

a) w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 27 maja 1919 roku o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, oraz powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego (załącznik 8);

b) w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych na Ziemię Wileńską (załącznik 9);

c) w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych, inspektorów szkolnych i zastępców inspektorów szkolnych na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, oraz powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego (załącznik 10);

d) w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych, inspektorów szkolnych i zastępców inspektorów szkolnych na Ziemię Wileńską (załącznik 11).

W obu ostatnich rozporządzeniach w § 1 po wyrazach: „Dz.Ust. Rz.P. Nr 65 poz. 434” należy wstawić wyrazy „i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 sierpnia 1920 r. Dz.U. Nr 77 poz. 521, o dodatkach za wysługę lat względnie trzechlecia, za studia wyższe i dodatku drożyznianym do płacy zasadniczej funkcjonariuszów państwowych”.

9. Uchwalono załączone rozporządzenia:

a) w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskim na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, oraz powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego (załącznik 12);

b) w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskim na Ziemię Wileńską (załącznik 13).

10. Po wysłuchaniu załączonych wniosków Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie wart w obozach internowanych⁴⁹⁸ i powiększenia stanu policji państwowej (załączniki 14 i 15) Rada Ministrów zleciła Ministrowi Spraw Wewnętrznych objęcie wart przy obozach internowanych w Kaliszu, Szczypiornie, Strzałkowie i Tucholi z dniem 1 stycznia 1923 r.; do czasu zaś zorganizowania wart z policji państwowej obozy internowanych mają być strzeżone przez wojsko.

Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych ustalił potrzebne w tym celu kredyty.

11. Załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie pożyczki posła z Brukseli Władysława Sobańskiego (załącznik 16) przekazano do zaopiniowania Ministerstwu Sprawiedliwości.

Posiedzenie zamknięto o godz. 8 wiecz.

fJ. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych.
2. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia zaopatrzeń emerytalnych za miesiące listopad i grudzień 1922 r.
3. [Sprawozdanie Ministra Sprawiedliwości i Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego z wykonania uchwały Rady Ministrów z 30 sierpnia 1920 r. w sprawie wykroczeń wojsk bolszewickich przeciw prawom wojennym oraz rodzajów szkód przez te wykroczenia zrzędzonych].
4. Statut Związku Kolarzy Zjednoczenie Zawodowe Polskie⁴⁹⁹.
5. Projekt Rozporządzenia Rady Ministrów o włączeniu wsi Podbulkowo gminy Rohoźna powiatu kobryńskiego do gminy Kosice powiatu brzeskiego⁵⁰⁰.
6. Wniosek o mianowanie p. Sabina Skrobeckiego zastępcą Wiceprezesa Główniej Komisji Ziemskiej w IV stopniu służbowym⁵⁰¹.

---

⁴⁹⁸ Jeńcy sowieccy zostali zgrupowani w Strzałkowie, Dąbiu, Pikulicach oraz Wadowicach. Po zakończeniu działań zbrojnych powstał jeszcze obóz w Tucholi oraz obóz w Twierdzy Brześć „Bug-Szopy”. Historiografia polska przyjmuje, że na terytorium państwa polskiego znalazło się w sumie 80–85 tys. sowieckich jeńców wojennych.

⁴⁹⁹ Nie publikuje się. Zob. *Statut Związku Kolarzy „Zjednoczenie Zawodowe Polskie”*, Warszawa 1923.

⁵⁰⁰ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1922 r. o włączeniu wsi Podbulkowo gminy Rohoźna powiatu kobryńskiego do gminy Kosice powiatu brzeskiego, Dz.U. RP 1922, nr 104, poz. 951.

⁵⁰¹ Nie publikuje się.

7. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia kwot przewidzianych w ustawie o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszy w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszy w służbie publicznej⁵⁰².
8. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 27 maja 1919 roku o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, oraz powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego⁵⁰³.
9. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej z dnia 27 maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych na Ziemię Wileńską⁵⁰⁴.
10. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych, inspektorów szkolnych i zastępców inspektorów szkolnych na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, oraz powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego⁵⁰⁵.
11. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych, inspektorów szkolnych i zastępców inspektorów szkolnych na Ziemię Wileńską⁵⁰⁶.
12. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskim na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, oraz powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego⁵⁰⁷.

---

⁵⁰² Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1922 r. w przedmiocie podwyższenia kwot przewidzianych w ustawie o ubezpieczeniu pensyjnym funkcjonariuszów w służbie prywatnej i niektórych funkcjonariuszów w służbie publicznej, Dz.U. RP 1922, nr 103, poz. 940.

⁵⁰³ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty: grodzieński i wołkowyski oraz gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego, Dz.U. RP 1922, nr 103, poz. 944.

⁵⁰⁴ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 27 maja 1919 r. o ustalaniu i wynagradzaniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych na Ziemię Wileńską, Dz.U. RP 1922, nr 103, poz. 943.

⁵⁰⁵ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych, inspektorów szkolnych i zastępców inspektorów szkolnych na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty: grodzieński i wołkowyski oraz gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego, Dz.U. RP 1922, nr 103, poz. 946.

⁵⁰⁶ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawy z dnia 13 lipca 1920 r. o uposażeniu nauczycieli publicznych szkół powszechnych, inspektorów szkolnych i zastępców inspektorów szkolnych na Ziemię Wileńską, Dz.U. RP 1922, nr 103, poz. 945.

⁵⁰⁷ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o kształceniu nauczycieli szkół

13. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskim na Ziemię Wileńską⁵⁰⁸.
14. Wniosek nagły [Ministra Spraw Wewnętrznych] na Radę Ministrów w sprawie wart w obozach internowanych.
15. [Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych na Radę Ministrów o powiększenie etatów Policji Państwowej].
16. Wniosek nagły Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie pożyczki posła w Brukseli Władysława Sobańskiego⁵⁰⁹.

Załącznik 1

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych

MINISTERSTWO SKARBU
L.3021/Pr.Wydz.Adm.

Warszawa dnia 13 listopada 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

I. W miesiącu listopadzie br. podwyższa się cywilnym funkcjonariuszom państwowym uposażenie przyznane uchwałą Rady Ministrów z dnia 16 października br. o 15% uposażenia przyznanego na miesiąc październik.

Oficerom starszym (do majora włącznie) i im równorzędnym podwyższa się w m. listopadzie br. uposażenie przyznane uchwałą Rady Ministrów z dnia 16 października br. o 15% uposażenia przyznanego na miesiąc październik br., zaś oficerom młodszym, chorążym i szeregowym zawodowym o 10% uposażenia przyznanego na miesiąc październik br., przy czym wymienione osoby wojskowe posiadające rodzinę otrzymują 15% względnie 10% uposażenia październikowego dla samotnych.

II. Począwszy od 1 grudnia br. uposażenie przyznane cywilnym funkcjonariuszom państwowym na miesiąc październik br. podwyższa się o 30% uposażenia przyznanego na m. październik br.

---

powszechnych w Państwie Polskim na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty: grodzieński i wołkowyski oraz gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego, Dz.U. RP 1922, nr 103, poz. 942.

⁵⁰⁸ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 listopada 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polakiem na Ziemię Wileńską, Dz.U. RP 1922, nr 103, poz. 941.

⁵⁰⁹ Nie publikuje się.

Od tego samego terminu podwyższa się uposażenie przyznane na miesiąc październik br. oficerom starszym (do majora włącznie) i im równorzędnym o 30% uposażenia październikowego, zaś uposażenie przyznane na m. październik br. oficerom młodszym (równorzędnym), chorążym i szeregowym zawodowym o 25% uposażenia październikowego.

Wymienione osoby wojskowe o ile posiadają rodzinę, otrzymują od 1 grudnia br. 30% względnie 25% uposażenia październikowego dla samotnych.

MINISTER SKARBU

/-/ Jastrzębski

Załącznik 2

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie podwyższenia zaopatrzeń emerytalnych za miesiąc listopad i grudzień 1922 r.

Ministerstwo Skarbu
Departament Prezydialny
L.11899/D.Pr.Em.

Warszawa, dn. 13 listopada 1922 r.

Wniosek nagły
MINISTRA SKARBU
w sprawie podwyższenia zaopatrzeń emerytalnych za miesiąc
listopad i grudzień 1922 r.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

1) Na miesiąc listopad 1922 r. podwyższa się dotychczasowe cywilne emerytury, pensje wdowie i sieroce – tym, którzy z podwyżki zaopatrzeń emerytalnych przyznanej Uchwałą Rady Ministrów 16 października 1922 r. nie korzystali w sposób następujący:

Emerytury do kwoty 30 000 Mk, pensje wdowie do kwoty 25 000 Mk, samostne pensje sieroce do kwoty 20 000 Mk, z tym zastrzeżeniem, że łączna pensja wdowia i sieroca nie może przewyższać kwoty 30 000 Mk.

Równocześnie znosi się dodatki przyznane Uchwałą Rady Ministrów z 21 lipca 1922 r. dla cywilnych emerytów, wdów i sierot w kwotach 14 000 i 7000 Mk.

2) Dary z łaski, o ile nie są przyznane według poszczególnych stopni służbowych, i renty kolejowe podwyższa się do kwoty 20 000 Mk, z tym ograniczeniem, że suma zaopatrzenia wdowy i sierot nie może przekraczać kwoty 20 000 Mk.

3) Emerytowanym wojskowym zawodowym b. państw zaborczych, jako też wdowom i sierotom po takich osobach, podwyższa się przyznane Uchwałą Rady

Ministrów z 21 lipca 1922 r. dodatki w kwotach 14 000, względnie 7000 Mk o 100% z zarachowaniem tej podwyżki na poczet przypadającego im ustawowego zaopatrzenia.

4) Od obecnej podwyżki zaopatrzeń emerytalnych wyłączone są osoby, którym wypłaca się zaliczki na zaopatrzenia emerytalne na rachunek obcych państw, wdowy i sieroty będące na służbie państwowej albo samorządowej lub w instytucjach państwowych, a pobierające zaopatrzenia emerytalne z tytułu służby męża, względnie ojca lub matki, tudzież emerytów cywilnych, pozostających w służbie państwowej albo samorządowej lub w instytucjach państwowych.

5) Na miesiąc grudzień 1922 r. podwyższa się osobom wymienionym w p. 1 i 3 zaopatrzenia emerytalne o 30% od zaopatrzenia przypadającego na listopad 1922 r.

Uzasadnienie.

Znaczna część osób pobierających zaopatrzenia emerytalne i dary z łaski nie korzysta ze 100%-ej podwyżki zaopatrzeń i darów z łaski przyznanych Uchwałą Rady Ministrów z 16 października 1922 r. począwszy od 1 listopada br., i pobiera tylko zasiłki po 14 000, względnie 7000 Mk, a to 14 000, o ile zaopatrzenie jest wyższe niż 20 000 Mk, powyżej zaś 20 000 Mk – 7000.

Z uwagi na obecną sytuację drożyznianą należy przyjąć z pomocą najbardziej potrzebującym.

W tym też celu, jako też dla uproszczenia systemu wyrachowania zaopatrzeń przez władze wykonawcze, proponuje się podwyższenie najniższych zaopatrzeń do ściśle oznaczonych kwot, zaś dla wojskowych emerytów armii zaborczych 100% dodatków, przyznanych Uchwałą Rady Ministrów w kwotach 14 000, względnie 7000 Mk.

Z uwagi, że na miesiąc grudzień projektowane jest podwyższenie czynnych uposażeń funkcjonariuszy cywilnych i wojska o 30%, wnoszę o przyznanie wszystkim emerytom cywilnym i wojskowym, tudzież wdowom i sierotom 30% podwyżki do zaopatrzeń przypadających za listopad 1922 r.

MINISTER SKARBU
Jastrzębski^f

[Sprawozdanie Ministra Sprawiedliwości i Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego z wykonania uchwały Rady Ministrów z 30 sierpnia 1920 r. w sprawie wykroczeń wojsk bolszewickich przeciw prawom wojennym oraz rodzajów szkód przez te wykroczenia zrzędzonych]

MINISTERSTWO SPRAWIEDLIWOŚCI

W a r s z a w a

Odpis.

Warszawa, dnia 28 września 1922 roku

Nr II.K.5240

Do Nr-u 740/21

Do

Prezydium Rady Ministrów.

Najazd bolszewicki na Polskę w roku 1920-tym, jak się okazało, podjęty w celu rabunkowym, daleki był od tych form prowadzenia walki, które uświęcone zostały zwyczajami armii europejskich.

Oczywiście, ta „wyprawa głodowa”, nie zasługująca w pojęciu elementarnym na miano wojny, nie miała nic wspólnego z wymogami prawa międzynarodowego, ustalonymi i przyjętymi przez rządy krajów europejskich, albowiem rządy te i rząd sowiecki wzajemnie się nie uznawały.

Rabunki, grabieże i pożary szły tym samym szlakiem, którym kroczyły, a później uciekały wojska sowieckie, i tworzą jedno nieprzerwane pasmo cierpień ludzkich, którego obraz może być ujęty tylko w ogólnych zarysach. Wykaz bezprawia i „wykroczeń” wojsk bolszewickich zawarty w materiałach przedstawionych przez przewodniczącego Komisji Śledczej w dniu 11 lipca 1921 r. nie wyczerpuje bowiem wszystkich faktów, a odzwierciedla tylko najjaskrawsze z nich, dając pojęcie o rodzaju szkód, lecz nie o ich rozmiarze.

Materiały te służyć nie mogą ani do oszacowania szkód, ani też do żądania z tego tytułu jakichkolwiek odszkodowań, albowiem do tego był powołany Główny Urząd Likwidacyjny, jak to wynika z wyciągu z protokołu 73-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 30 sierpnia 1920 r. Dokument ten zażądany i otrzymany przeze mnie od p. SZYSZKOWSKIEGO, załączam⁵¹⁰.

Materiał zebrany przez Komisję Śledczą ma raczej znaczenie historyczne, świadcząc o bohaterskich wysiłkach narodu polskiego przeciwko nawale bolszewickiej, i znaczenie polityczne – jako uświadomienie własnego kraju i zagranicy o barbarzyństwie Sowietów.

Czyny poświęcenia się sprawie ojczystej upamiętnione zostały w materiale dowodowym i dalszego opracowania, poza opisem ich, nie wymagają, zaś

⁵¹⁰ W tomie 20 Protokołów posiedzeń Rady Ministrów załącznika tego brak.

opublikowanie gwałtów bolszewickich^h w obecnej chwili^h po upływie dwóch lat byłoby nieaktualne, a chyba także niewskazane wobec zawarcia pokoju z Republiką Sowiecką i konieczności utrzymania znośnych stosunków sąsiedzkich z Sowdepia⁵¹¹.

Wobec tego podjęcie pracy zgrupowania i zestawienia materiału dowodowego, o ile nie miałyby na celu jakiegokolwiek użytku praktycznego (a ten zdaje się, jest nieziszczalny), spowodowałyby niepożądane obciążenie sił urzędniczych na szkodę ich wydajności w innej dziedzinie wymagającej prędszego załatwienia.

Z przytoczonych względów wnoszę, aby materiały przedstawione przez przewodniczącego Komisji Śledczej złożyć tymczasem na przechowanie do czasu, aż się nadarzy istotna potrzeba ich użycia.

Za MINISTRA
DYREKTOR DEPARTAMENTU
/-/ podpis.

Załącznik 14

Wniosek nagły [Ministra Spraw Wewnętrznych] na Radę Ministrów w sprawie wart w obozach internowanych

°BP4893°

WNIOSEK NAGŁY na RADE MINISTRÓW w sprawie wart w obozach internowanych.

Zgodnie z uchwałami Rady Ministrów z dn. 3/X i 8/XI 1921 r., zapadłych na 113 i 137 posiedzeniach Rady Ministrów, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych z dniem 1/IV 1922 r. przejęło od Delegacji Polskiej w Komisji mieszanej do spraw repatriacji zarząd nad obozami internowanych w Kaliszu, Szczypiornie, Strzałkowie i Tucholi (ten ostatni obecnie zlikwidowany).

W chwili przejmowania wymienionych obozów przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych służbę wartowniczą pełniły w nich oddziały wojskowe pozostawione w tym celu w obozach przez Ministerstwo Spraw Wojskowych.

Niezwłocznie po przejściu zarządu nad obozami Min. Spraw Wewn. rozpoczęło starania wobec Min. Spraw Wojsk. w sprawie 1) pozostawienia oddziałów wartowniczych w obozach do czasu ostatecznego zlikwidowania obozów i 2) zarządzenia uzupełnienia stanu liczbowego tych oddziałów, zmniejszającego się stale przez demobilizację roczników.

---

⁵¹¹ Sowdepia (Sowieci Deputatów) – potoczna nazwa Rosji Sowieckiej.

Starania Min. Spraw Wewn. nie osiągnęły rezultatów, ponieważ Min. Spraw Wojsk. ze względu na zredukowanie armii do stanu pokojowego i konieczność intensywnego szkolenia wojska nie zgodziło się na pozostawienie wojskowych oddziałów wartowniczych i proponując użycie do służby wartowniczej w obozach straży granicznej lub zorganizowanie specjalnej straży obozowej, postanowiło wycofać oddziały wojskowe z obozów, ustalając ostateczny termin tego wycofania na dzień 15 listopada rb.

Z uwagi na to, iż:

1) Ministerstwo Spraw Wewnętrznych nie może użyć do strzeżenia obozów straży granicznej, która ze względu na stan liczebny przy długości granicy zaledwie może sprostać włożonym na nią zadaniom i każde wycofanie choćby niewielkiej jej ilości odbiłoby się bardzo ujemnie na ochronie granicy;

2) Organizacja specjalnej straży obozowej pociągnęłaby za sobą ogromne koszty i wymagałaby długiego czasu na odpowiednie wyszkolenie, z drugiej zaś strony organizacja taka ze względu na czasowy charakter nie jest celowa i z punktu widzenia finansowego niepożądana;

3) Przy obecnym stanie liczbowym policji państwowej i stanie bezpieczeństwa niektórych obszarów, zwłaszcza na kresach wschodnich, nie jest możliwy natychmiastowy przydział odpowiedniej ilości funkcjonariuszów policji do obozów i przydział taki będzie mógł być przeprowadzony dopiero po zwiększeniu stanu liczbowego policji i uzyskaniu na ten cel odpowiedniego kredytu;

4) W razie wycofania z dn. 15 listopada rb. oddziałów wojskowych, obozy pozostaną całkowicie ze względów przytoczonych powyżej bez jakiegokolwiek opieki, co pociągnęłoby bardzo niepożądane konsekwencje, z drugiej zaś strony stałe zmniejszanie stanu liczbowego wojskowych oddziałów wartowniczych wpływa na powiększanie się dezercji internowanych z obozów i to zwłaszcza żywołów wrogo do państwowości polskiej usposobionych;

RADA MINISTRÓW uchwalić raczy:

1) Ochronę obozów internowanych w Kaliszu, Strzałkowie i Szczypiornie przekazuje się p. Ministrowi Spraw Wewnętrznych;

2) ^cP. Minister Skarbu wyasygnuje niezwłocznie potrzebne kredyty w celu powiększenia etatu osobowego Policji Państwowej o 300 funkcjonariuszów potrzebnych do strzeżenia obozów, zgodnie z wnioskiem p. Ministra Spraw Wewnętrznych do p. Ministra Skarbu z dn. ^c11 listopada 1922 r. Nr ^cBP.4892^c;

3) P. Minister Spraw ^cWojskowych^c wyda zarządzenia, aby do czasu zorganizowania ochrony obozów przez Policję Państwową służbę wartowniczą w obozach internowanych pełniły nadal oddziały wojskowe;

4) P. Minister Spraw Wojskowych wyda zarządzenie uzupełnienia dotychczasowych oddziałów wartowniczych, zdekompletowanych przez demobilizację.

MINISTER:
^fAntoni Kamieński^f

[Wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych na Radę Ministrów o powiększenie etatów Policji Państwowej]

Ministerstwo
Spraw Wewnętrznych

Nr B.P.4892

Warszawa,

dn. 11listopada 1922. Do

Pana Ministra Skarb u.

Przy ustalaniu etatów policji państwowej na rok 1923 według pisma mego do Pana Ministra z dnia 6 października rb. Nr K.A.II-5425/22 przewidziane powiększenie etatów ma na celu zapewnienie normalnej służby policyjnej stosownie do potrzeb stwierdzonych przez wojewodów i komendantów okręgowych i rozłożone jest na poszczególne okręgi ściśle według klucza i w ilości jedynie ograniczonej do tych celów.

Jednakże obecne warunki bezpieczeństwa na niektórych obszarach Rzeczypospolitej wymagają częstokroć nagłego i przejściowego wzmocnienia Policji w poszczególnych miejscowościach, które nie może być przeprowadzone w ramach przewidzianego dla normalnej służby stanu osobowego Policji w poszczególnych okręgach. Wypadki takie mają stale miejsce w najróżniejszych miejscowościach kraju, jak np. sabotaż na terenie Małopolski Wschodniej, strajki w Zagłębiu Dąbrowskim (i ruch komunistyczny – wybrany poseł), rozruchy żywnościowe na Górnym Śląsku, banda Czorta w województwie białostockim⁵¹², napady band na granicę wschodnią itd. Źródła tych wypadków i ośrodki agitacyjne znajdują się w większej części poza granicami Państwa, skutkiem czego trudno jest przewidzieć, gdzie nastąpić może zakłócenie spokoju. Głównie jednak cała powyższa akcja odnosi się do Kresów Wschodnich.

Obecne sposoby zapewnienia spokoju i bezpieczeństwa zakłóconego przez wyżej przytoczone przyczyny są z jednej strony niewystarczające, z drugiej zaś pociągają za sobą znaczne koszta. Dla przywrócenia np. porządku w pasie polsko-litewskim konieczne było wysłanie nad granicę szkół policyjnych.

Tak samo szkoła policyjna w Warszawie musiała być użyta przy wyławianiu band w powiecie bielskim, jak również przy zapewnieniu porządku w Warszawie

---

⁵¹² Zgrupowanie zbrojne Jana Grycuka, ps. „Czort” powiązane z białoruską organizacją Hermana Szymaniuka, ps. „Skamaroch” i operujące na Białostocczyźnie, zlikwidowane przez policję polską w 1922 r.

podczas strajków oraz podczas wyborów. Liczebność tych szkół nie jest wystarczająca dla tych celów i używanie ich w ten sposób jest niezmiernie szkodliwe dla wyszkolenia Policji i naraża Skarb Państwa na wielkie straty.

Delegowanie funkcjonariuszy Policji z poszczególnych okręgów do miejsc zagrożonych, jak to miało miejsce na granicy wschodniej lub w Małopolsce Wschodniej, odbija się bardzo szkodliwie na pełnieniu służby policyjnej i na stanie bezpieczeństwa w okręgach, z których funkcjonariusze zostali delegowani, używanie zaś wobec braku Policji wojska, do czego władze państwowe zmuszone były się uciec, jest niewłaściwe, gdyż wojsko powinno być używane tylko w razie ostateczności i w każdym razie nie do pełnienia służby policyjnej, a przesuwanie oddziałów wojskowych połączone jest z olbrzymimi kosztami dla Skarbu Państwa i uniemożliwia Ministrowi Spraw Wojskowych przeprowadzenie należytego wyszkolenia wojska, które dla zapewnienia bytu państwowego jest sprawą nagłą i konieczną. Należy przy tym dodać, że interwencja wojskowa częstokroć bywa spóźniona.

Z powyższych względów należy przyjąć do przekonania, że należyta organizacja Policji wymaga utworzenia odpowiedniej rezerwy, która by w nagłych wypadkach mogła być bezzwłocznie wysłana do miejsc zagrożonych bez uszczerplenia stanu osobowego Policji potrzebnego dla normalnej służby.

W obecnych warunkach utworzenie takiej rezerwy jest niezbędnie konieczne w możliwie najkrótszym czasie.

Wedle stwierdzonych potrzeb liczebność tej rezerwy i jej rozłożenie przedstawia się następująco:

	pieszych konnych funkcj. wyższ.		
Okr. Białostocki	–	30	1
” Lwowski	50	50	2
” Tarnopolski	50	50	2
” Stanisławowski	50	50	2
” Wołyński	50	50	2
” Poleski	50	50	2
” Nowogródzki	50	50	2
” Wileński	50	50	2
” Łódzki	50	25	2
” Kielecki	50	25	2

Razem: 450   430   19

Utworzenie rezerwy w tych dwóch ostatnich okręgach konieczne jest ze względu, że w okręgach tych znajdują się centra przemysłowe będące ośrodkiem agitacji wyrotowej i mają w nich miejsce częste strajki.

Ministerstwo Spraw Wojskowych zamierza w dniu 15 listopada rb. cofnąć warty wojskowe ochraniające obozy internowanych w Szczypiornie, Strzałkowie

i Kaliszu. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych musi wobec tego objąć również ochronę rzeczonych obozów w celu niedopuszczenia do ucieczki osób w obozach tych internowanych. Dla zapewnienia tej ochrony, niemożliwej do przeprowadzenia przy obecnym stanie liczbowym Policji, konieczne jest powiększenie etatu o 300 niższych i 3 wyższych funkcjonariuszów Policji, przeznaczonych wyłącznie do strzeżenia obozów. Zaznaczam przy tym, że w miarę likwidacji obozów funkcjonariusze ci będą mogli być użyty do strzeżenia innych obiektów państwowych, jak mosty kolejowe itp., które obecnie pozbawione są w wielu miejscach należytej opieki lub opieka ta pełniona jest również przez wojsko, które stopniowo wycofuje przeznaczone na ten cel oddziały.

W swoim czasie Ministerstwo Skarbu zwróciło się do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych z wnioskiem o powierzenie Policji ściągania podatków skarbowych, doręczania wezwań płatniczych itp. Ministerstwo Spraw Wewnętrznych stoi w dalszym ciągu na stanowisku, iż Policja Państwowa czynnościami tego rodzaju nie powinna być obarczana, jako nie mającymi związku ze służbą bezpieczeństwa, do której Policja jest przeznaczona. Stanowisko to podzielił również P. Minister Skarbu w uchwale Rady Ministrów z dnia 6 marca 1922 r. o odciążeniu Policji od pełnienia obowiązków niezwiązanych ze służbą bezpieczeństwa.

Jednakże biorąc pod uwagę, iż Ministerstwo Skarbu nie jest w możności zorganizowania obecnie własnych organów wykonawczych i że organizacja taka pociągnęłaby za sobą znaczne koszty i trwałaby czas dłuższy, ze szkodą dla Skarbu z powodu niesprawnego ściągania podatków, gotów jestem polecić Policji Państwowej pełnienie czynności poruczonych dla władz skarbowych, o ile etat Policji zostanie odpowiednio zwiększony, aby bez zbytnej szkody dla właściwych zadań Policji czynności te mogły być wykonywane. Według obliczeń na ten cel potrzebnych jest 1000 niższych funkcjonariuszów Policji.

Reasumując powyższe, proszę P. Ministra o dodatkowe powiększenie kredytów na powiększenie stanu Policji, jak następuje:

na rezerwy policyjne:

niższych funkcjonariuszów	880	
wyższych	”	19

dla ochrony internowanych:

niższych funkcjonariuszów	300	
wyższych	”	3

dla udzielenia pomocy władzom skarbowym:

niższych funkcjonariuszów	1000	
---------------------------	------	--

Ogółem:	2180	22
---------	------	----

oraz o powiększenie etatu koni o 475 sztuk.

Podział na stopnie służbowe rzeczzonego etatu przedstawiać się będzie następująco:

	poster.	st. poster.	przod.	st. przod.
niżsi funkcj. piesi	1143	286	214	107
niżsi funkcj. konni	281	70	53	26
<hr/>				
Ogółem:	1424	356	267	133
wyżsi funkcj. Policji:	podkomisarzy		13	
	aspirantów		9	
<hr/>				
Ogółem:			22	

Proponowane powiększenie etatów Policji tak we wniosku niniejszym, jak i w piśmie moim z dnia 6 października rb. wywołane jest w znacznej mierze brakami środków technicznych, a mianowicie środków porozumiewania się i środków lokomocji. Uzupelnienie tych braków przez utworzenie połączeń telefonicznych z posterunkami Policji i odpowiednie zwiększenie środków lokomocji jest niezbędne i naglaco potrzebne w miarę ich usuwania, jak również dysponowanie należytyim funduszem dyspozycyjnym na cele wywiadu i konfidentów uzyska się możliwość stopniowego zmniejszania projektowanego etatu policyjnego.

MINISTER:

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

PROTOKÓŁ
117-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 20 listopada 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamieński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Za Ministra Robót Publicznych Podsekretarz Stanu	inż. Mieczysław Rybczyński
Minister Pracy i Opieki i Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzeń z 9 i 13 listopada 1922 r.
2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wojskowych o zniesienie postanowienia Rady Obrony Państwa z 15 lipca 1920 r. dotyczącego zakazu pobierania rekruta na obszarze Wschodniej Małopolski⁵¹³ (załącznik 1).
3. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu:
  - a) o zezwolenie Związkowi robotników rolnych zniszczonych obszarów we Francji, Oddział dla wysyłania robotników rolnych w Poznaniu, na nabycie od Stanisława Metelskiego nieruchomości w Poznaniu (załącznik 2);

---

⁵¹³ Terytorium to – w rozumieniu mocarstw sprzymierzonych – pozostawało sporne z Ukraińską Republiką Ludową. Poboru zabraniały przepisy konwencji haskiej z 1907 r.

b) o zezwolenie Brytyjsko-Amerykańskiej Misji niesienia pomocy (The British American Relief Commission⁵¹⁴) na nabycie od Adama i Stanisławy małżonków Niewulis nieruchomości w Konstancinie (załącznik 3).

4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o zatwierdzenie trzech protokołów podpisanych w Wiedniu 14 marca 1922 r., dotyczących likwidacji banku austriacko-węgierskiego (załącznik 4).

5. Uchwalono załączone rozporządzenia:

a) w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej (załącznik 5);

b) w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu spirytusu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 6).

6. Uchwalono załączone rozporządzenia:

a) w przedmiocie zmiany niektórych przepisów normujących postępowanie sądowe cywilne na Ziemiach Wschodnich (załącznik 7);

b) w przedmiocie zmiany niektórych przepisów normujących postępowanie sądowe cywilne na Ziemi Wileńskiej (załącznik 8).

7. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie zawarcia umowy polsko-austriackiej dotyczącej ryczałtowego załatwienia spraw dalszej rewindykacji z Austrii przedmiotów przemysłowych i rolnych, podpadających pod art. 184 Traktatu Pokoju w St. Germain en Laye⁵¹⁵ (załącznik 9).

8. Uchwalono załączone rozporządzenia:

a) w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o odpowiedzialności dyscyplinarnej stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych i o postępowaniu dyscyplinarnym na Ziemi Wileńskiej (załącznik 10);

b) w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o odpowiedzialności dyscyplinarnej stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych i o postępowaniu dyscyplinarnym na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie oraz powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego (załącznik 11).

9. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie statutu Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie (załącznik 12).

10. Załączony Statut Towarzystwa kolonii letnich i uzdrowisk pracowników poczty, telegrafu i telefonu miasta Warszawy zatwierdzono w zasadzie (załącznik 13).

---

⁵¹⁴ Tu najpewniej błąd. Istniała American Relief Administration jako instytucja powołana do świadczenia pomocy charytatywnej narodom wyniszczonych Europy Środkowo-Wschodniej, pod przewodnictwem Herberta Hoovera.

⁵¹⁵ Mowa o zasadach restytucji dóbr kultury, które w ówczesnej doktrynie prawa narodów uważano za podpadające pod szczególną ochronę.

Sprawę należy jeszcze uzgodnić z Ministrem Zdrowia Publicznego.

11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Kolei Żelaznych w sprawie przystąpienia Polskich Kolei Państwowych do Międzynarodowego Związku Kolejowego (załącznik 14).

12. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia kredytów dodatkowych w działach II i III budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości w łącznej kwocie 233 000 000,- marek (załącznik 15).

13. Uchwalono załączony wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie powołania do życia przy Ministerstwie Zdrowia Publicznego Państwowej Rady Zdrowia (załącznik 16).

14. Uchwalono załączone wnioski Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu:

- a) o ochronę własności przemysłowej na Ziemi Wileńskiej (załącznik 17);
- b) o rozciągnięcie mocy obowiązującej dekretu tymczasowego o Urzędzie Patentowym z 13 grudnia 1918 r. (Dz.Pr.P.P. z 1918 r. Nr 21, poz. 66), ustawy z 2 sierpnia 1919 r. w przedmiocie zmian w dekrete Naczelnika Państwa z 13 grudnia 1918 r. o Urzędzie Patentowym (Dz.U. Rz.P. Nr 67, poz. 410), dekretów o patentach na wynalazki, o ochronie wzorów rysunkowych i modeli i ochronie znaków towarowych z 4 lutego 1919 r. (Dz.Pr.P.P. z 1919 r. Nr 13, poz. 137, 138 i 139) oraz rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z 30 września 1922 r. w przedmiocie przedłużenia mocy prawnej patentów na wynalazki oraz świadectw ochronnych na wzory rysunkowe, modele i znaki towarowe, udzielonych na zasadzie poprzednio obowiązujących ustaw (Dz.Ust. Rz.P. z 1922 r. Nr ....., poz. ....) na obszar województw: nowogrodzkiego, poleskiego i wołyńskiego, oraz powiatów: białowieckiego, grodzieńskiego i wołkowyskiego województwa białostockiego (załącznik 18).

15. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o powołanie członków Wojewódzkich Komisji Oszczędnościowych spoza urzędników (załącznik 19).

16. Rada Ministrów wysłuchała załączonego sprawozdania Komisji Likwidacyjnej nadliczbowych środków lokomocji (załącznik 20), po czym uchwaliła następujące wnioski wymienionej Komisji:

- a. o przekazanie likwidacji nadliczbowych środków lokomocji Ministerstwu Robót Publicznych (załącznik 21);
- b. o przyznanie dodatkowych środków lokomocji dla Prezydium Rady Ministrów (załącznik 22);
- c. o przyznanie Dyrekcji Instytutu naukowego gospodarstwa wiejskiego w Puławach prawa użytkowania jednego samochodu służbowego (załącznik 23);

- d. o przyznanie prawa używania samochodu osobowego Instytutowi weterynaryjnemu i medycyny doświadczalnej Uniwersytetu Jagiellońskiego (załącznik 24).

17. Wobec podniesionej przez Ministra Skarbu konieczności zmiany tekstu uchwały Rady Ministrów powziętej w dniu 9 listopada o ustanowieniu dodatkowych etatów w Ministerstwie Sprawiedliwości (załącznik 25) Rada Ministrów przekazała sprawę do uzgodnienia Ministerstwom Skarbu i Sprawiedliwości.

O wyniku powiadomi Minister Skarbu Prezydium Rady Ministrów.

18. Rada Ministrów uchwaliła objęty załączonym wnioskiem Prezydium Rady Ministrów w sprawie zmiany głównych zasad porządku obrad (regulaminu) Rady Ministrów (załącznik 26) tekst I.

W ustępie drugim skreślono postanowienie: „O konsultacji zawiadamiają Ministerstwa Prezydium Rady Ministrów”.

W ustępie trzecim skreślono wyraz „prawnych”.

19. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Sprawiedliwości (załącznik 27) z następującymi zmianami:

I-y departament ustawodawczy składać się ma z 3 wydziałów

- a) prawa cywilnego
- b) prawa karnego i administracyjnego
- c) prawa międzynarodowego oraz
- d) redakcji Dziennika Ustaw
- e) Biblioteki.

Ponadto skreśla się w[e] wniosku Ministra Sprawiedliwości ustęp:

„Wydział Prawa Administracyjnego współdziała z innymi Ministerstwami i władzami w zakresie prawodawstwa administracyjnego, udziela opinii w tym zakresie oraz o rozporządzeniach, które mają być pomieszczone w Dzienniku Ustaw”.

II departament administracyjny ma się składać z wydziałów:

- a) organizacyjnego
- b) osobowego I
- c) osobowego II.

III departament ogólny (nowy departament) ma się składać z wydziałów:

- a) nadzorczego
- b) rekwizycyjnego
- c) statystycznego.

20. Załączoną depeszę kongresu reprezentantów urzędników (załącznik 28) przekazano do rozpatrzenia ustanowionej uchwałą Rady Ministrów z 14 września 1922 r. podkomisji do postulatów urzędników państwowych.

Posiedzenie zamknięto o 9 wiecz.

†J. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Spraw Wojskowych o zniesienie postanowienia Rady Obrony Państwa z 15 lipca 1920 r. dotyczącego zakazu pobierania rekruta na obszarze Wschodniej Małopolski.
2. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia Związkowi Robotników Rolnych zniszczonych obszarów we Francji, Oddział dla Wysyłania Robotników Rolnych w Poznaniu, na nabycie od Stanisława Metelskiego nieruchomości w Poznaniu⁵¹⁶.
3. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia Brytyjsko-Amerykańskiej Misji Niesienia Pomocy (The British-American Relief Commission) na nabycie od Adama i Stanisławy małżonków Niewulis nieruchomości w Konstancinie⁵¹⁷.
4. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie zatwierdzenia 3-ch protokołów podpisanych w Wiedniu dn. 14 marca 1922 r., dotyczących likwidacji Banku austriacko-węgierskiego.
5. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej.
6. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu spirytusu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmiany niektórych przepisów normujących postępowanie sądowe cywilne na Ziemiach Wschodnich⁵¹⁸.
8. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmiany niektórych przepisów normujących postępowanie sądowe cywilne na Ziemi Wileńskiej⁵¹⁹.
9. Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie zawarcia umowy polsko-austriackiej dotyczącej ryczałtowego załatwienia spraw dalszej rewindykacji z Austrii przedmiotów przemysłowych i rolnych, podpadających pod art. 184 Traktatu Pokoju w St. Germain en Laye.
10. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o odpowiedzialności dyscyplinarnej stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych i o postępowaniu dyscyplinarnym na Ziemi Wileńską⁵²⁰.
11. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o odpowiedzialności dyscyplinarnej stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych i o postępowaniu dyscyplinarnym na województwa: nowogródzkie,

---

⁵¹⁶ Nie publikuje się.

⁵¹⁷ Nie publikuje się.

⁵¹⁸ Nie publikuje się.

⁵¹⁹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 listopada 1922 r. w przedmiocie zmiany niektórych przepisów, normujących postępowanie sądowe cywilne na Ziemi Wileńskiej, Dz.U. RP 1922, nr 107, poz. 997.

⁵²⁰ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 listopada 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o odpowiedzialności dyscyplinarnej stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych i o postępowaniu dyscyplinarnym na Ziemię Wileńską, Dz.U. RP 1922, nr 105, poz. 972.

- poleskie i wołyńskie, oraz powiaty: białowieski, grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego⁵²¹.
12. Projekt Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie statutu Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie⁵²².
  13. Statut Towarzystwa kolonii letnich i uzdrowisk pracowników Poczty, Telegrafu i Telefonu m. Warszawy⁵²³.
  14. Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie przystąpienia Polskich Kolei Państwowych do Międzynarodowego Związku Kolejowego.
  15. [Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów o upoważnienie do otwarcia kredytów dodatkowych w działach II i III budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości]⁵²⁴.
  16. Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie powołania do życia przy Ministerstwie Zdrowia Publicznego Państwowej Rady Zdrowia.
  17. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie ochrony własności przemysłowej na Ziemi Wileńskiej.
  18. [Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawodawstwa dotyczącego Urzędu Patentowego na obszar województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego, oraz powiatów: białowieskiego, grodzieńskiego i wołkowyskiego województwa białostockiego].
  19. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie powołania członków Wojewódzkich Komisji Oszczędnościowych spoza urzędników⁵²⁵.
  20. Sprawozdanie [Komisji Likwidacyjnej] w sprawie likwidacji nadliczbowych środków lokomocji⁵²⁶.
  21. Wniosek [Komisji Likwidacyjnej] na Radę Ministrów w sprawie przekazania likwidacji nadliczbowych środków lokomocji Ministerstwu Robót Publicznych.
  22. Wniosek [Komisji Likwidacyjnej] na Radę Ministrów w sprawie przyznania dodatkowych środków lokomocji dla Prezydium Rady Ministrów⁵²⁷.
  23. Wniosek [Komisji Likwidacyjnej] na Radę Ministrów Komisji dla spraw likwidacji nadliczbowych środków lokomocji w sprawie przyznania dyrekcji Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach prawa użytkowania jednego samochodu służbowego⁵²⁸.

---

⁵²¹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 listopada 1922 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o odpowiedzialności dyscyplinarnej stałych nauczycieli publicznych szkół powszechnych i o postępowaniu dyscyplinarnym na województwa: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty: grodzieński i wołkowyski i gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego, Dz.U. RP 1922, nr 105, poz. 973.

⁵²² Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 listopada 1922 r. w przedmiocie statutu Szkoły Sztuk Pięknych w Warszawie, Dz.U. RP 1922, nr 105, poz. 974.

⁵²³ Nie publikuje się.

⁵²⁴ Nie publikuje się.

⁵²⁵ Nie publikuje się.

⁵²⁶ Nie publikuje się.

⁵²⁷ Nie publikuje się.

⁵²⁸ Nie publikuje się.

24. Wniosek [Komisji Likwidacyjnej] na Radę Ministrów w sprawie przyznania prawa używania samochodu osobowego Instytutowi Weterynaryjnemu i Medycyny Doświadczalnej Uniwersytetu Jagiellońskiego⁵²⁹.
25. [Pismo Ministerstwa Skarbu do Ministerstwa Sprawiedliwości w sprawie przyznania konsultentowi prawnemu Wacławowi Kinelowi i naczelnikowi Wydziału Antoniemu Neymanowi IV st. służbowego]⁵³⁰.
26. Wniosek [Prezydium Rady Ministrów] w sprawie zmiany głównych zasad porządku obrad (regulaminu) Rady Ministrów⁵³¹.
27. [Wniosek Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie zmiany statutu organizacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości w związku z przeniesieniem Departamentów Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej z Poznania do Warszawy].
28. [Depesza Kongresu Reprezentantów Urzędników do Ministerstwa Skarbu].

Załącznik 1

Wniosek Ministra Spraw Wojskowych o zniesienie postanowienia Rady Obrony Państwa z 15 lipca 1920 r. dotyczącego zakazu pobierania rekruta na obszarze Wschodniej Małopolski

ODPIS!

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH   Warszawa, dnia 20 listopada 22.
SZTAB GENERALNY ODDZIAŁ I.

L.12390/Olde B.

Nr tel. Szt.Gen. 65

Projekt uchwały Rady Ministrów
o zniesieniu postanowienia ROP
z dnia 15 VII 1920 r. dotyczącego
zakazu pobierania rekruta na
obszarze Wsch. Małop.

UZASADNIENIE:

Przeprowadzenie poboru popisowych roczn. 1900 i 1901 bez różnicy wyznań i narodowości na obszarach tzw. Wsch. Małopolski w terminie od 1 XII do 31 XII br. jest wskazanym w uwzględnieniu obecnych korzystnych warunków, jak:

a) wzmocnienie garnizonów na obszarze DOK VI Lwów i DOK X Przemyśl przez zatrzymanie szeregowych rocznika pob. 1900 do 31 XII br. na podstawie

---

⁵²⁹ Nie publikuje się.

⁵³⁰ Nie publikuje się.

⁵³¹ Nie publikuje się.

uchwały Rady Ministrów z dn. 16 X br. oraz zasilenie formacjami asystencyjnymi z innych OK.

b) zwiększenie pogotowia władz administracyjnych (Policja Państw.), a związku z przeprowadzonymi wyborami do Sejmu i Senatu nadto konieczne jest, aby:

- 1) pokryć częściowo obecny 80 000 niedobór w stanie faktycznym szeregowych Armii, który powstał na skutek przeniesienia do rezerwy roczn. pob. 1900 i kolejnego bezterminowego urlop. szereg. rocznika pob. 1901;
- 2) uniknąć automatycznego przeniesienia do rezerwy popisowych rocznika pob. 1900 z powiatów Wsch. Małopolski, co musiałoby nastąpić w myśl art. 49 T.U. po 31 XII br.;
- 3) uniemożliwić ewent. akcję dywersyjną Sowietów zmierzającą do utrudnienia wzgl. uniemożliwienia przeprowadzenia powszechnego poboru na obszarach Wsch. Małopolski po ukonstytuowaniu się nowego Sejmu, od którego spodziewać się można, że poweźmie odnośną uchwałę;
- 4) uspokoić w znacznej mierze nastroj i umysł tamt. ludności i zrównać w obowiązkach obywatelskich i świadczeniach na rzecz Państwa z resztą obywateli przez spełnienie podstawowego obowiązku, jakim jest powszechna służba wojskowa, na podstawie art. 1 T.U.;
- 5) umożliwić na przyszłość normalne przeprowadzenie powszechnego poboru na całym obszarze Rzplitej.

Uwzględniając powyższe, Rada Ministrów uchwalić raczy:

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW:

z dn. .... 1922 r.

o zniesieniu rozporządzenia ROP z dn. 15 VII 20 r.
w przedmiocie poboru na obszarze Wsch. Małopolski⁵³².

Załącznik 4

**Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie
zatwierdzenia 3-ch protokołów podpisanych w Wiedniu dn. 14 marca 1922 r.,
dotyczących likwidacji Banku austriacko-węgierskiego**

MINISTERSTWO
SPRAW ZAGRANICZNYCH

_____
WARSZAWA
DN. 13 listopada 1922 r.
N^o D.VI

---

⁵³² Treści rozporządzenia nie publikuje się.

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów
w przedmiocie zatwierdzenia 3-ch protokołów,
podpisanych w Wiedniu dn. 14-go marca 1922 r.,
dotyczących likwidacji Banku austriacko-węgierskiego⁵³³.

Rada Ministrów uchwała:

U C H W A Ł A

z dnia .... listopada 1922 roku
w przedmiocie zatwierdzenia 3-ch protokołów,
podpisanych w Wiedniu dn. 14-go marca 1922 r.,
dotyczących likwidacji Banku austriacko-węgierskiego⁵³⁴.

U z a s a d n i e n i e.

W dniu 14-ym marca 1922 roku w Wiedniu podpisane zostały przez przedstawicieli Państw cesyjnych b. monarchii austriacko-węgierskiej oraz Republiki austriackiej trzy protokoły dotyczące sposobu likwidacji Banku austriacko-węgierskiego, przyznania pensji urzędnikom czynnym i emerytowanym wspomnianego Banku, którzy z dniem 1-go czerwca 1921 r. stali się obywatelami odnośnych Państw cesyjnych oraz podziału pomiędzy akcjonariuszami tychże nieruchomości i instalacji Banku.

W myśl traktatu pokoju w Saint-Germain, rozdział aktywów Banku austriacko-węgierskiego ma być dokonany między państwa, które wycofały banknoty z tego banku. Szczegółowe ustalenie ilości banknotów wycofanych przez poszczególne państwa okazało się jednak niemożliwym, tym bardziej że traktat pozbawia prawa partycypacji w aktywach banku te banknoty, które zostały emitowane po 28 października 1918 r. (po rozpadnięciu się Austro-Węgier).

Wobec tego zastępcy państw sukcesyjnych zawarli w dniu 14 marca rb. układ generalny ustalający zasady ryczałtowego rozdziału aktywów, wśród których poważniejsze znaczenie ma jedynie złoto w kwocie przeszło 20 milionów koron złotych (po potrąceniu rezerw na zobowiązania dewizowe Banku i na banknoty będące w posiadaniu tzw. dawnej zagranicy, tj. państw niesukcesyjnych).

W myśl tego układu każdemu z państw został przyznany ^dryczałtowo pewien procent wycofanych^d przez nie banknotów, jako biorących udział w likwidacji banku. Polsce został ^dprzyznany procent najwyższy^d (78,5); mimo to, ponieważ Polska najmniej ze wszystkich państw sukcesyjnych koron wycofała

---

⁵³³ W załączeniu Protocole général du 14 mars 1922, Protokół ogólny z dnia 14 marca 1922 r., Potokół z dnia 14 marca 1922 r. (Sprawa pensjonistów) i Protokół z dnia 14 marca 1922 r. (Sprawa akcjonariuszów), których nie publikuje się.

⁵³⁴ Treści uchwały nie publikuje się.

(vide art. VI układu generalnego), udział Polski w aktywach jest stosunkowo skromny – około ^d7,4%^d, co z wliczeniem już wartości bilansowej gmachów Banku A.W. (około 2,6 milionów koron złotych) da Polsce udział w aktywach B.A.W. około ^d18 milionów^d koron złotych.

Układ ten, pomimo tak nieznacznego udziału Polski w aktywach B.A.W., jest dla Polski względnie korzystny, biorąc pod uwagę, że przy ścisłym stosowaniu traktatu Polska mogłaby otrzymać jeszcze ^dmniejszą część^d aktywów B.A.W., nie mówiąc o tym, że likwidacja Banku i repartycja jego aktywów odciążęłaby się w nieskończoność, pochłaniając dość znaczne koszty.

Na poczet udziału w złocie otrzymały poszcz. państwa w r. 1921 zaliczki w złocie w ogólnej kwocie 50 milionów koron złotych, z czego Polsce przyznano 7 i 1/4 milionów koron złotych. Większość państw, w tym Polska, już przejęła na własność gmachy pobankowe na swych terytoriach – Rumunia i Czechosłowacja dotychczas tego nie uczyniły i płacą Bankowi czynsz dzierżawny. Polsce zostało tytułem równowartości gmachów potrącone 2,6 milionów koron złotych, tak że faktycznie Polska otrzymała w złocie niecałe 4 miliony koron.

Obecnie likwidatorzy Banku zgodzili się na wydanie drugiej zaliczki w wysokości 96,6 milionów koron złotych, z czego na Polskę przypada ^d7,3^d miliona koron.

Wydanie tej drugiej zaliczki każdemu z Państw jest przez likwidatorów Banku Austriacko-Węgierskiego uzależnione od ratyfikacji przez dane państwo układu z dnia 14 marca rb. Wobec niepokoju wewnętrznego w Wiedniu, które by mogły narazić na szwank rezerwę złota w Banku A.W., wskazane jest jak najrychlejsze uzyskanie przyznanej nam zaliczki, co w zupełności uzasadnia nagłość wniosku, tym bardziej że ^dPolska jest jedynym państwem sukcesyjnym^d, które dotychczas układu z dn. 14 marca rb. ^dnie ratyfikowało^d, co wstrzymuje przystąpienie do ostatecznej likwidacji Banku A.W. i podraża kosztą likwidacyjne.

Zważywszy, że za ustępem 3-im protokołu o pensjonarzach obowiązującym Państwa cesyjne do ustalenia zgodnie ^dz ich prawodawstwem wewnętrznym^d wysokości pensji przyznanych urzędnikom emerytowanym Banku austriacko-węgierskiego lub też b. urzędnikom tegoż, którzy przeszli do służby tych Państw, inne postanowienia wspomnianych protokołów z dn. 14 marca 1922 nie ^dzawierają^d obciążeń dla Skarbu Rzplitej, proszę o przyjęcie niniejszego wniosku jako nagłego wniosku rządowego ze względu na obecną sytuację walutową i na konieczność możliwie rychłego zwiększenia złotego zapasu kruszcowego w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej.

MINISTER SPRAW ZAGRANICZNYCH
^fG. Narutowicz^f

Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia .... listopada 1922 r. w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej⁵³⁵.

MOTYWY.

Przedwojenny podatek spożywczy od cukru na rzecz Skarbu Państw zaborczych wynosił w poszczególnych zaborach od 80 do 100% ceny pobieranej przez fabrykantów cukru za gotowy produkt.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z 26 września 1921 r. (Dz.Ust. RP Nr 83 poz. 584) znoszącym monopol handlu cukrem, jako też sekwestr cukru na całym obszarze Rzeczypospolitej, ustanowiono podatek spożywczy na kwotę 20 000 Mk od 100 kg cukru wagi netto mającą odpowiadać spodziewanym wówczas kosztom produkcji cukru w kampanii 1921/22.

Jak się atoli następnie okazało, koszta produkcji 100 kg cukru wynosiły rzekomo w owym czasie około 40 000 Mk, wobec czego podatek spożywczy stanowił właściwie około 50% tychże kosztów. Na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej koszta produkcji 100 kg wynosiły wówczas niespełna 35 000 Mk.

Na bieżącą kampanię 1922/23 ustanowili fabrykanci cukru z początkiem października cenę około 62 000 Mk za 100 kg gotowego cukru, wobec czego Ministerstwo Skarbu rozporządzeniem z 11 października 1922 r. (Dz.Ust. Nr 92 poz. 850) podwyższyło akcyzę od cukru na 30 000 Mk od 100 kg, tj. o 50%.

Gdy jednakże fabrykanci cukru, głównie na obszarze b. Królestwa Polskiego, a za nimi również i fabrykanci w innych dzielnicach, podwyższali cenę sprzedaży cukru od dnia 7 listopada z 62 000 Mk na 90 000 Mk, motywując to niepomiarowym wzrostem drożyzny i kosztów produkcji cukru, a zwłaszcza ceny buraków cukrowych i robocizny, gdy nadto potrzeby Skarbu Państwa w tym samym czasie wzrosły co najmniej w równym stopniu, jak i potrzeby gospodarstwa prywatnego, przeto Ministerstwo Skarbu, chcąc zapewnić sobie choć w części należny mu dochód z podatku spożywczego (akcyzy) od cukru, wnosi na podwyższenie dotychczasowego podatku na kwotę 60 000 Mk od 100 kg, który to podatek stanowić będzie około 2/3, tj. ca 66% ceny produktu, a zatem będzie

---

⁵³⁵ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 listopada 1922 r. w sprawie podwyższenia podatku spożywczego od cukru na obszarze Rzeczypospolitej, Dz.U. RP 1922, nr 104, poz. 952.

zawsze jeszcze znacznie niższy od obciążenia cukru na rzecz Skarbu przed wojną, a przy obciążeniu tym cena cukru wyniesie około 1500 Mk loco cukrownia.

Warszawa, dnia 17 listopada 1922 r.

Załącznik 6

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu spirytusu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia .... listopada 1922 r.

w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu spirytusu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej⁵³⁶.

MOTYWY.

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 października 1921 (Dz.U. RP Nr 86 poz. 628) unormowano podatek spożywczy od spirytusu w kwocie 2000 mk od litra 100% alkoholu wyrobionego w gorzelniach rolniczych, tudzież w gorzelniach przerabiających owoce, a w kwocie 2100 mk od litra spirytusu wyrobionego w gorzelniach przemysłowych. Stopa ta skutkiem znacznego spadku wartości marki polskiej jest obecnie o wiele niższa od stóp podatkowych obowiązujących w Rumunii i Czechosłowacji, graniczących bezpośrednio z Rzeczpospolitą Polską.

Podatek spożywczy od litra stuprocentowego spirytusu wynosi w Rumunii 25 lei, czyli po przeliczeniu na marki 2425 mk., a w Czechosłowacji 14,5 koron czeskich, czyli po przeliczeniu na marki 7295 Mk. polskich. Cena sprzedażna litra opodatkowanego spirytusu wynosi w Rumunii 37 lei, czyli 3589 Mk., a w Czechosłowacji 28 koron czeskich, czyli 14 280 Mk. Na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej wynosi cena sprzedażna (hurt) 1 litra opodatkowanego spirytusu 2950 Mk. W Niemczech wynosi cena sprzedażna 1 litra 100% spirytusu 2000 Mk niemieckich, co przy kursie obecnym marki niemieckiej odpowiada 4000 do 4200 Mk pol.

Po wysłuchaniu opinii zastępców przemysłu i handlu spirytusowego Ministerstwo Skarbu proponuje podwyższenie podatku spożywczego (akczyzy) od spirytusu z kwoty 2000 mk na 2500 mk względnie z kwoty 2100 na 2700 mk.

---

⁵³⁶ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 listopada 1922 r. w przedmiocie zmian w postanowieniach o opodatkowaniu spirytusu na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. RP 1922, nr 104, poz. 953.

Przy tej 25% podwyżce spirytus polski nie będzie droższy od spirytusu rumuńskiego i niemieckiego, a natomiast będzie o wiele tańszy od spirytusu czeskiego, nie ma zatem obawy przemysłnictwa.

Efekt finansowy.

Na kampanię 1922/23 spodziewana jest produkcja spirytusu w ilości ± 100 milionów litrów, z czego przeznaczają się na eksport 50 milionów, na cele techniczne 10 milionów, a na cele konsumpcyjne 40 milionów litrów (1,6 litra na głowę ludności).

Przy proponowanej stopie podatkowej 2500 mk za litr wyniesie dochód Skarbu Państwa 100 miliardów marek. O ile produkcja się zwiększy – powiększy się też stosunkowo i dochód Skarbu Państwa.

Załącznik 9

Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie zawarcia umowy polsko-austriackiej dotyczącej ryczałtowego załatwienia spraw dalszej rewindykacji z Austrii przedmiotów przemysłowych i rolnych, podpadających pod art. 184 Traktatu Pokoju w St. Germain en Laye

WNIOSEK

Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w przedmiocie zawarcia umowy polsko-austriackiej, dotyczącej ryczałtowego załatwienia spraw dalszej rewindykacji z Austrii przedmiotów przemysłowych i rolnych podpadających pod art. 184 Traktatu Pokoju w St. Germain en Laye.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Zatwierdza się poniższe zasady w sprawie umowy ryczałtowej polsko-austriackiej dotyczącej ryczałtowego załatwienia spraw dalszej rewindykacji z Austrii przedmiotów przemysłowych i rolnych podpadających pod art. 184 Traktatu Pokoju w St. Germain en Laye⁵³⁷.

Rząd Polski wyraża zgodę na ustalenie sumy koron zł. 74 970 jako odpowiedzialność ^hnależności^h rządu austriackiego, wypływającą z art. 184 Traktatu Pokoju w St. Germain en Laye, według poniższego rachunku:

---

⁵³⁷ Sprawa ta – w myśl koncepcji polskiej – zostanie uregulowana (po długich negocjacjach) tzw. umową ryczałtową z 25 sierpnia 1925 r. Zob. J. Makowski, *Zobowiązania międzynarodowe Polski: 1919–1929*, s. 22.

1)	za maszyny nieobjęte dokumentami austriackimi	20 000	kor	zł.
2)	” ” obrabiarki objęte dokum. austr. (nie licząc maszyn fabryki „Fitzner & Gamper”)	14 990	”	”
3)	” ” maszyny elektr. objęte dok. austr.	17 010	”	”
4)	” ” maszyny fabryki „Fitzner & Gamper”	1 750	”	”
5)	” ” zniszczone	1 720	”	”
6)	” 3 ” zidentyfikowane nienadające się już do naprawy	1 000	”	”
7)	” 4 ” zidentyfikowane pracujące obecnie w fabrykach	2 500	”	”
		<hr/>		
	Razem	58 970	”	”
8)	” niezwrócone fabr. „Huta Bankowa” (porozumienie się osobiste Delegacji francuskiej z Komisją Austriacką)	16 000	”	”
		<hr/>		
	Ogółem	74 970	kor	zł.

Wysokość tej sumy musi być zatwierdzona przez Komisję Odszkodowań w Paryżu, po czym nastąpi ustalenie ekwiwalentu, jaki Rzeczpospolita Polska ma efektywnie otrzymać, i sposobu wykonania dotyczącej umowy.

Uchwała zgodnie wnioskiem
zapadła dn. .... listopada 1922 r.

MOTYWY.

W czasie okupacji części b. Królestwa Kongresowego przez Austro-Węgry zostały wywiezione przez okupantów według dowodów zebranych przez Komisję Rewindykacyjną:

Maszyn elektr.	200 szt. na sumę	358 383	kor	zł.
Aparatów	1 342 ” ” ”	231 238	”	”
Maszyn parow. i silników spalinowych	36 ” ” ”	439 939	”	”
Obrabiarek do metali	286 ” ” ”	739 067	”	”
Obrabiarek do drzewa	38 ”			
części obrabiarek do drzewa	12 450 ” ” ”	114 080	”	”

Maszyn różnych	51	”	”	359 312	”	”
Transmisji	435	”	”	50 995	”	”
Pomp	25	”	”	29 585	”	”
Maszyn pomocniczych	15	”	”	52 277	”	”
Samochodów	4	”	”			
części samochod.	20	”	”	61 325	”	”

Ogółem 15 038 szt. na sumę 2 436 140 ” ”

Wspomniane wyżej dowody, zaczerpnięte częściowo z archiwów poaustriackich, a przeważnie ze zgłoszeń poszkodowanych, nie wskazują jednak miejsca, dokąd odnośne przedmioty wywieziono. Rząd Rzeczypospolitej Austriackiej wykazuje, jako wywiezione na obecne terytorium Austrii tylko następujące przedmioty:

Maszyn elektr.	142	sztuk	na sumę	209 253	kor	zł.
Obrabiarek	203	”	”	619 835	”	”

Ogółem 345 ” ” 829 088 ” ”

Na podstawie postanowień Komisji Odszkodowań (Prot. A) oraz umowy pomiędzy państwami sukcesyjnymi poaustriackimi zawartej w Sèvres dnia ... pod art. 184 Traktatu w St. Germain nie podpadają te przedmioty, które znajdują się na terenie państw sukcesyjnych poaustriackich innych niż Rzeczpospolita Austriacka.

Komisja Odszkodowań nalega na załatwienie sprawy art. 184 Traktatu w St. Germain w drodze umów ryczałtowych i dotąd już wszystkie państwa za wyjątkiem Polski umowy takie zawarły. Niezawarcie dobrowolnej umowy przez Polskę grozi w ogóle zakwestionowaniu jej praw do rewindykacji z powodu nieratyfikowania Traktatu Pokoju przez Polskę. Poza tym, jak wykazała dotychczasowa praktyka, szanse dalszej rewindykacji na podstawie art. 184 są minimalne, a przy powolności tej akcji pociągają za sobą ewentualność dłuższego funkcjonowania odnośnej ekspozytury w Wiedniu, opłacanej przez Rząd Polski. Przy przedwstępnych pertraktacjach polsko-austriackich w sprawie umowy ryczałtowej zostały ustalone następujące zasady umowy:

- 1) Za maszyny nieobjęte dokumentami austriackimi 20 000 kor zł.
- 2) ” ” obrabiarki objęte dokum. austr.
(nie licząc maszyn fabr. „Fitzner & Gamper”) 14 990 ” ”
- 3) ” maszyny elektr. objęte dok. austr. 17 010 ” ”
- 4) ” ” fabryki „Fitzner & Gamper” 1 750 ” ”
- 5) ” zniszczone 1 720 ” ”
- 6) ” 3 ” zidentyfikowane nienadające się już do naprawy 1 000 ” ”

7)	” 4 ”	zidentyfikowane pracujące obecnie w fabrykach	2 500	” ”
		Razem	58 970	” ”
8)	” ”	niezwrócone fabr. „Huta Bankowa” (porozumienie się osobiste Delegacji francuskiej z Komisją Austriacką)	16 000	” ”
		Ogółem	74 970	” ”

Zważywszy, że dotychczasowa akcja, przeprowadzona na podstawie art. 184 Traktatu w St. Germain, dała następujące wyniki:

1) Maszyny zwrócone:

a)	Fabryka „Fitzner & Gamper”	sztuk 15	na sumę	37 500	kor zł.
b)	T-wo Akc. „Huta Bankowa”	” 100	” ”	217 820	” ”
c)	Cukrownia „Włostów”	” 9	” ”	17 750	” ”

2) Maszyny zidentyfikowane:

a)	Gotowe do zwrotu	sztuk 5	na sumę	25 250	kor zł.
b)	Zwrotne w formie ekwiwalentu pieniężnego	” 3	” ”	2 000	” ”

Ogółem:	” 132	” ”	” ”	300 320	” ”
---------	-------	-----	-----	---------	-----

zawarcie umowy ryczałtowej na omówionych przez Przedstawicielstwo Polskie i Austriackie zasadach dałoby łączny wynik:

		Wartość maszyn Kor zł.	Zaspokojenie Kor zł.	%%	
1)	Maszyny zwrócone				
a)	Fabryka „Fitzner & Gamper”	15 sztuk	37 500	37 500	100%
b)	T-wo Akc. „Huta Bankowa”	100 ”	217 820	217 820	100%
c)	Cukrownia „Włostów”	9 ”	17 750	17 750	100%
2)	Maszyny zidentyfikowane				
a)	Gotowe do zwrotu	5 ”	25 250	25 250	100%
b)	Zwrotne w formie ekwiwalentu pieniężnego	3 ”	175	2 000	48%
3)	Maszyny z ryczałtu		2 132 744	74 970	3,5%
	Ogółem		2 436 140	375 290	15,4%

Z porównania go z cyframi wyrażającymi ogół obiektów wywiezionych przez Austrię i przyjmując, że z tego ogółu na terytorium obecnej Austrii przypada

22,6% jako wyrażający stosunek przestrzeni b. monarchii austro-węgierskiej do obecnej Rzeczypospolitej Austriackiej wynika, że zawarcie umowy ryczałtowej na omówionych przez Delegację Polską i Austriacką zasadach zapewniłoby Polsce zwrot $15,4 \times 4,4 = 67,3\%$ wywiezionych przedmiotów, co należy uważać za rezultat ^azadowalniający^a.

Prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego
f. J. Karśnicki^f

Załącznik 14

Wniosek Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie przystąpienia Polskich Kolei Państwowych do Międzynarodowego Związku Kolejowego

MINISTERSTWO KOLEI ŻELAZNYCH

L: Pr.3783

Wniosek

Ministra Kolei Żelaznych do Rady Ministrów w sprawie przystąpienia Polskich Kolei Państwowych do Międzynarodowego Związku Kolejowego.

Treść wniosku:

Rada Ministrów uchwalić raczy:

1. Uznać za pożądane przystąpienie Ministerstwa Kolei Żelaznych, jako administracji Polskich Kolei Państwowych, do Związku Międzynarodowego Kolejowego w Paryżu.

2. Zatwierdzić kroki, uczynione w tym celu przez Ministerstwo Kolei Żelaznych, a mianowicie:

- a) zgłoszenie przystąpienia do Związku dokonane przez Delegata Ministerstwa Kolei Żelaznych na konferencji organizacyjnej Związku dnia 17–20 października w Paryżu;
- b) udział Polskich Kolei Państw., łącznie z państwami Bałtyckimi, w Komitecie Stałym Związku (Comitée Gérant);
- c) udział Polski w kosztach utrzymania tego Komitetu w stosunku do ilości 8-miu głosów posiadanych;
- d) udział Polski w dwóch spośród 6-ciu fachowych Komisji Związku.

3. Zatwierdzić na rok 1922 wydatek 16 000 franków francuskich jako zaliczkę na udział Polski w kosztach utrzymania Związku.

Uzasadnienie

Do Związku Dyrekcji Kolei Niemieckich (Verein Deutscher Eisenbahnverwaltungen) należały przez wojnę również koleje austro-węgierskie, szwajcarskie,

włoskie i kolej Warszawsko-Wiedeńska. Związek ten, którego zadaniem było dobrowolne wyrównanie różnic pomiędzy poszczególnymi kolejami w zakresie techniki i ekspedycji, miał zatem charakter instytucji międzynarodowej, który po wojnie musiał utracić.

Wobec tego Komisja Ekonomiczna Konferencji Genuńskiej⁵³⁸ wezwała koleje francuskie do zajęcia się zorganizowaniem Związku kolejowego międzynarodowego, obejmującego wszystkie Zarządy kolei europejskich, jako też innych z nimi połączonych.

Na konferencji zwołanej w Paryżu 17–20 października Związek taki został utworzony przy udziale kolei wszystkich Państw europejskich, z wyjątkiem – jak dotąd – Hiszpanii i Rosji Sowieckiej, jak też Chin i Japonii, tej ostatniej w stosunku do kolei Koreańskich i południowo-Mandżurskich, pod nazwą: UNION INTERNATIONAL DE[S] CHEMINS DE FER⁵³⁹.

Zadanie Związku, tak samo jak i Związku Niemieckiego, nie sprzeciwia się bezpośrednio zadaniom instytucji kolejowych międzynarodowych, zogniskowanych w Bernie szwajc., gdyż te wiążą Rządy, kiedy nowy Związek łączyć będzie tylko Zarządy kolejowe, nie wyłączając prywatnych, a w sprawach dotyczących Berna działalność Związku będzie przygotowawcza i doradcza.

Na ogólną ilość głosów 118 Polska ma uczestniczyć w uchwałach, stosownie do rozległości swoich kolei, 8-mioma głosami. Otrzymuje też jedno miejsce w stałym Komitecie Związku w Paryżu pod warunkiem reprezentowania tam również państw Bałtyckich, z których Estonia posiada jeden głos, Łotwa dwa i Litwa również dwa. Litwa wprawdzie zgłosiła zastrzeżenie formalne co do tego, nie zmienia to jednak faktycznego stanu rzeczy, dlatego że zawsze istnieje możliwość porozumiewania się drogą okólną za pośrednictwem Łotwy i Estonii.

Od ilości głosów zależy udział kolei każdego Państwa w kosztach utrzymania Komitetu, obliczonych tymczasowo na 2000 franków francuskich na jeden głos rocznie.

Do końca roku 1923 przewiduje się wydatkowanie na ten cel, łącznie z kosztami organizacyjnymi, sumy 30 000 franków francuskich, z których 16 000 ma być wydatkowane w roku bieżącym, w terminie do dnia 1 grudnia, a pozostałe 14 000 będą umieszczone w budżecie PKP na rok 1923.

---

⁵³⁸ Mowa o Komisji Ekonomicznej, którą powołało w związku z niepowodzeniem Międzynarodowej Konferencji Ekonomicznej w Genui (10 kwietnia – 19 maja 1922 r.), do której odesłano sprawy nierozpatrzone (zagadnienie długów wojennych i odszkodowań).

⁵³⁹ Union International des Chemins de Fer powstała na mocy konwencji międzynarodowej 17 października 1922 r. jako związek przedsiębiorstw i organizacji kolejowych z siedzibą w Paryżu, a jej celem było nadanie większej spójności systemom i przepisom kolejowym w państwach będących stronami układu ustanawiającego nową instytucję. W załączeniu odpis projektu statutu Union Internationale des Chemins de fer (UIC), którego nie publikuje się.

Wreszcie przewidywany jest również udział administracji kolei w Komisjach Stałych Związku. Dla Polski uzyskano udział w dwóch Komisjach: w Komisji Ruchu Osobowego i Komisji wymiany taboru. O więcej miejsc w Komisjach przedstawiciel Ministerstwa Kolei Żelaznych się nie ubiega ze względu na oszczędność personelu i wydatków.

Zgłoszenia uczynione na konferencji organizacyjnej podlegają zatwierdzeniu przez odnośne Rządy w terminie do 1 grudnia.

Wobec tego, uznając że należenie Administracji Polskich Kolei Państwowych do Związku Międzynarodowego Kolejowego jest pożądane, proszę o uchwalenie niniejszego wniosku.

Warszawa, dnia 4/XI 22^c

MINISTER:

Ł.Z. Marynowski^f

Wniesiono na Radę Ministrów

dnia ....

Uchwała zapadła zgodnie

z wnioskiem.

PREZYDENT MINISTRÓW:

Załącznik 16

Wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w przedmiocie powołania do życia przy Ministerstwie Zdrowia Publicznego Państwowej Rady Zdrowia

Ministerstwo

Zdrowia Publicznego

Warszawa, dn. 10 paźdz. 1922 r.

Nr Pr.36428/21

7995

Wniosek

Ministra Zdrowia Publicznego

w przedmiocie powołania do życia przy

Ministerstwie Zdrowia Publicznego Rady Zdrowia.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Na podstawie art. 13 i 15 dekretu o tymczasowej organizacji władz naczelnych z dn. 3 stycznia 1918 r. (Dz.Pr. Nr 1 poz. 1) Rada Ministrów zarządza co następuje:

§ 1.

Przy Ministerstwie Zdrowia Publicznego powołuje się do życia Państwową Radę Zdrowia⁵⁴⁰.

§ 2.

Zatwierdza się załączony do niniejszego statut Państwowej Rady Zdrowia⁵⁴¹.

§ 3.

Wykonanie niniejszego rozporządzenia powierza się Ministrowi Zdrowia Publicznego.

§ 4.

Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie.

W 1917 r. przy Wydziale Zdrowia Publicznego Departamentu Spraw Wewnętrznych Tymczasowej Rady Stanu powołana została do życia Rada Lekarska Królestwa Polskiego. Zakres działania tej Rady miał odpowiadać koncepcjom b. Rady Lekarskiej Królestwa Polskiego według ustawy o Zarządzie cywilno-lekarskiej służby z 1840 r.

Z chwilą utworzenia Ministerstwa Zdrowia Publicznego Rada Lekarska Królestwa Polskiego przekształciła się, tworząc pod nazwą Rada Lekarska organ doradczy i opiniodawczy tego Ministerstwa.

Celem usankcjonowania istniejącego faktycznego stanu rzeczy oraz ze względu na konieczność unormowania zakresu działania oraz organizacji istniejącej przy Ministerstwie Zdrowia Publicznego Rady Lekarskiej na wzór Rad fachowych utworzonych przy innych Władzach Centralnych, Ministerstwo Zdrowia Publicznego wnosi o uchwalenie załączonego projektu rozporządzenia. Dotychczasową nazwę „Rada Lekarska” zastępuje się przy tym nazwą „Państwowa Rada Zdrowia”, a to ze względu na zadania i kompetencje Rady.

Minister Zdrowia Publicznego
fChodźko^f

Rada Ministrów na posiedzeniu
z dnia ....
powzięła uchwałę zgodną
z wnioskiem

Prezydent Ministrów:

---

⁵⁴⁰ Zob. s. 304, przypis 204.

⁵⁴¹ W załączeniu „Projekt Statutu Państwowej Rady Zdrowia przyjęty na posiedzeniu Rady Lekarskiej przy Ministerstwie Zdrowia Publicznego w dn. 24 XI 1921 roku”, którego nie publikuje się.

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie ochrony własności przemysłowej na Ziemi Wileńskiej

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
WARSZAWA, DN. 18/X 1922 R.
N° 5696/Pr./A.

W odpowiedzi należy powołać się
na powyższą liczbę.

WNIOSEK
MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU
na Radę Ministrów

Rada Ministrów uchwalić raczy:
Rada Ministrów postanawia wydać następujące rozporządzenie:

Rozporządzenie
Rady Ministrów
z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie ochrony własności przemysłowej na Ziemi Wileńskiej⁵⁴².

Uzasadnienie.

Ponieważ prawa własności przemysłowej, powstałe na zasadzie Dekretu No 323 Naczelnego Dowódcy Wojsk Litwy Środkowej z dnia 27 sierpnia 1921 r. w przedmiocie powołania przy Departamencie Przemysłu, Handlu i Odbudowy Komitetu do Spraw Technicznych, muszą być uznane przez Polskę jako przez państwo, któremu przypadło terytorium Litwy Środkowej, przeto Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie ochrony własności przemysłowej na Ziemi Wileńskiej winno oprócz rozciągnięcia mocy obowiązującej polskiego ustawodawstwa, dotyczącego ochrony własności przemysłowej na Ziemię Wileńską, obejmować także przepisy regulujące kwestię wyżej pomienioną. Odnośne postanowienia zawarte są w ^hart.^h ^cpar.^c 2, 3, i 4 projektu Rozporządzenia Rady Ministrów, z których ^hart.^h ^cpar.^c 3, dotyczący przyznania praw pierwszeństwa ze zgłoszeń dokonanych prawidłowo w Komitecie do Spraw Technicznych w Wilnie, zaprojektowany został w tym założeniu, że nie ma żadnego słusznego powodu, aby w Polsce ze zgłoszeń dokonanych w Wilnie odmawiano przyznania takich praw, jakie Polska przyznaje ze zgłoszeń skutecznionych w jednym z państw należących do Konwencji Związkowej Paryskiej.

---

⁵⁴² Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 listopada 1922 r. w przedmiocie ochrony własności przemysłowej na Ziemi Wileńskiej, Dz.U. RP 1922, nr 107, poz. 999.

[Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej ustawodawstwa dotyczącego Urzędu Patentowego na obszar województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego, oraz powiatów: białowieskiego, grodzieńskiego i wołkowyskiego województwa białostockiego]

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
WARSZAWA, DN. 18/X 1922 R.
N° 5696/Pr./B.

W odpowiedzi należy powołać się
na powyższą liczbę.

WNIOSEK
MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU
na Radę Ministrów

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów postanawia wydać następujące rozporządzenie:

Rozporządzenie
Rady Ministrów
z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu tymczasowego o Urzędzie Patentowym z 13 grudnia 1918 r. (Dz.P.P.P. z 1918 r. No 21, poz. 66), ustawy z 2 sierpnia 1919 r. w przedmiocie zmian w dekreście Naczelnika Państwa z 13 grudnia 1918 r. o Urzędzie Patentowym (Dz.U. RP No 67, poz. 410), dekretów o patentach na wynalazki, o ochronie wzorów rysunkowych i modeli i ochronie znaków towarowych z 4 lutego 1919 r. (Dz.P.P.P. z 1919 r. No 13, poz. 137, 138 i 139) oraz rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z 30 września 1922 r. w przedmiocie przedłużenia mocy prawnej patentów na wynalazki oraz świadectw ochronnych na wzory rysunkowe, modele i znaki towarowe, udzielonych na zasadzie poprzednio obowiązujących ustaw (Dz.Ust. RP z 1922 r. No ..., poz. ....) na obszar województw: nowogródzkiego, poleskiego i wołyńskiego, oraz powiatów: białowieskiego, grodzieńskiego i wołkowyskiego województwa białostockiego⁵⁴³.

Uzasadnienie.

W celu ujednostajnienia ustawodawstwa polskiego dotyczącego Urzędu Patentowego na całym terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwo

---

⁵⁴³ Treści rozporządzenia nie publikuje się.

Przemysłu i Handlu składa wniosek na Radę Ministrów z projektem rozporządzenia o rozciągnięciu mocy obowiązującej na województwa wschodnie odnośnych dekretów i ustaw.

Załącznik 21

Wniosek [Komisji Likwidacyjnej] na Radę Ministrów w sprawie przekazania likwidacji nadliczbowych środków lokomocji Ministerstwu Robót Publicznych

L.20370/22

WNIOSEK NA RADĘ MINISTRÓW

w sprawie przekazania likwidacji nadliczbowych środków lokomocji Ministerstwu Robót Publicznych.

Uchwały Rady Ministrów z 10, 20 i 27 października 1921 r. oraz z 7 listopada 1921 r., ustalające etaty środków lokomocji urzędów i zakładów państwowych, poleciły Prezydium Rady Ministrów w porozumieniu z Ministerstwem Skarbu przeprowadzić likwidację nadliczbowych środków lokomocji.

Zgodnie z powyższym Prezydium Rady Ministrów po ustaleniu ilości nadliczbowych środków lokomocji i rozpatrzeniu całej masy likwidacyjnej w państwie przeprowadziło:

a) Sprzedaż nienadających się do użycia nadliczbowych taborów i samochodów, po skompletowaniu środków lokomocji urzędów według przyznaných etatów.

b) organizację garażu zapasowego, w którym przechowuje się samochody zaliczone do rezerwy, tj. samochody zdadne do dalszej eksploatacji natychmiast lub po przeprowadzeniu remontu.

c) ustalenie metody przeprowadzania remontu wozów.

Z powyżej wymienionych działań pozostała jeszcze do przeprowadzenia likwidacja pozostałych nienadających się do dalszej eksploatacji samochodów oraz ściągnięcie do garażu zapasowego reszty wozów zaliczonych do rezerwy w liczbie kilkunastu. Następnie – postępując według zapoczętego planu racjonalnej gospodarki – należy prowadzić garaż zapasowy, przeprowadzić remont samochodów rezerwowych i wymienić wozy zużyte na wyremontowane.

Ponieważ po przeprowadzeniu ogólnej likwidacji nadliczbowych środków oraz ustaleniu i częściowym wprowadzeniu w życie planu gospodarki państwowej w zakresie lokomocji rządowej dalsza praca w tym kierunku nadaje się raczej do zakresu działania Ministerstw resortowych, Prezydium Rady Ministrów

po porozumieniu się z Ministerstwem Robót Publicznych i Min. Skarbu proponuje:
Rada Ministrów raczy uchwalić:

1) Poleca się Ministerstwu Robót Publicznych przejąć likwidację nadliczbowych środków lokomocji od Prezydium Rady Ministrów i Ministerstwa Skarbu;

2) kredyty na ten cel w budżecie Ministerstwa Skarbu przekazuje się Ministerstwu Robót Publicznych;

3) poleca się Ministerstwu Robót Publicznych przejąć od Prezydium Rady Ministrów garaż zapasowy nadliczbowych środków lokomocji i prowadzić jako rezerwę samochodów wszystkich urzędów państwowych, a także na wypadek zepsucia się stale przydzielonego samochodu. Przekazanie spraw wymienionych w punkcie 1, 2, 3 ma być dokonane do dnia 15 grudnia 1922 r.

4) poleca się Prezydium Rady Ministrów w myśl uchwały Sejmu Ustawodawczego z 26 września br. utworzyć referat dla spraw lokomocji w urzędach państwowych i w armii, który by dokonywał stałej kontroli nad wykonaniem zarządzeń o redukcji środków lokomocji, zdążającej do oszczędnej i jednostajnej gospodarki w tym kierunku;

5) wszystkie zmiany ustalonych etatów środków lokomocji urzędów i zakładów państwowych mogą być dokonywane jedynie na podstawie odnośnej uchwały Rady Ministrów, powziętej na wniosek danego Ministerstwa przedstawionego przez Ministerstwo Robót Publicznych w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów.

Załącznik 26

Wniosek [Prezydium Rady Ministrów] w sprawie zmiany głównych zasad porządku obrad (regulaminu) Rady Ministrów

Wniosek

w sprawie zmiany głównych zasad porządku obrad (regulaminu)
Rady Ministrów

Tekst I.

W związku z zamierzoną reorganizacją Prezydium Rady Ministrów wnoszę o uchwalenie następujących zmian w Głównych zasadach porządku obrad Rady Ministrów:

1. Punkt 6) otrzymuje następujące brzmienie: „Projekty ustaw i rozporządzeń mogą być przedkładane Radzie Ministrów do uchwalenia dopiero po ustaleniu ostatecznej ich redakcji przez konsultację prawną, odbytą w Ministerstwie, od którego odnośny projekt pochodzi, przy współdziałaniu przedstawicieli zainteresowanych Ministerstw”. O konsultacji zawiadamiają Ministerstwa Prezydium Rady Ministrów.

O ile przedłożone projekty nie nasuwają wątpliwości prawnych Prezydium Rady Ministrów nadesłane egzemplarze rozsyła PP. Ministrom z zawiadomieniem, że sprawa wniesiona będzie na porządek obrad Rady Ministrów. W razie przeciwnym Prezydium Rady Ministrów zwraca do Ministerstwa wnioski ze swymi uwagami. Uwagi te winny być poddane rozpatrzeniu przez konsultację prawną w Ministerstwie, po czym wniosek z protokołem ponownej konsultacji ma być przesłany do Prezydium Rady Ministrów, które bezzwłocznie przedłoży go Radzie Ministrów do decyzji.

2. W punkcie 9 w ust. 1 zdanie drugie otrzymuje następujące brzmienie: „Projekty ustaw i rozporządzeń, które były rozpatrywane przez konsultację prawną (jak pkt 6), przesyła się do Prezydium Rady Ministrów w 20 egzemplarzach w ustalonej przez nią ostatecznej redakcji przy dołączeniu odpisu protokołu stwierdzającego fakt konsultacji”.

3. W punkcie 9 w ust. 2 skreśla się słowa w nawias ujęte.
Warszawa, dnia 16 września 1922 r.

PREZYDENT MINISTRÓW:

Tekst II.

1) Punkt 6. Projekty ustaw i rozporządzeń przedkładane przez Ministerstwa celem wniesienia na Radę Ministrów, o ile nasuwają wątpliwości prawne, winny być omawiane poprzednio przez konsultację prawną w Prezydium Rady Ministrów przy współdziałaniu przedstawicieli zainteresowanych Ministrów, a dopiero po ustaleniu uzgodnionego tekstu projektu ustawy, względnie rozporządzenia mogą być przedkładane Radzie Ministrów. Określenie terminu, w którym konsultacja prawna ma skończyć pracę nad danym projektem, należy do władzy dyskrecjonalnej Prezydenta Ministrów.

Celem poddania projektów ustaw i rozporządzeń rozpatrywaniu konsultacji prawnej interesowane Ministerstwo nadsyła do Prezydium Rady Ministrów dwadzieścia egzemplarzy projektu.

2) Punkt 9. Wnioski na Radę Ministrów przesyłane być mają do Prezydium Rady Ministrów w dwudziestu egzemplarzach. Projekty ustaw i rozporządzeń, które już były rozpatrywane przez konsultację prawną (patrz punkt 6), przesyła się do Prezydium Rady Ministrów w redakcji ustalonej już przez konsultację prawną.

Wnioski personalne i wnioski w sprawach drobnych, nie mających znaczenia ogólnego, przesyłane być mogą w trzech egzemplarzach (w razie wątpliwości wyjaśnień udziela ^cWydział^c Administracyjny Prezydium Rady Ministrów).

Tekst dotychczasowy

1) Punkt 6. Projekty ustaw i rozporządzeń składane do aprobaty Rady Ministrów muszą być omawiane poprzednio przez konsultację prawną w Prezydium Rady Ministrów przy współdziałaniu przedstawicieli zainteresowanych

Ministerstw, a dopiero po ustaleniu uzgodnionego tekstu projektu ustawy, względnie rozporządzenia mogą być przedkładane Radzie Ministrów. Określenie terminu, w którym konsultacja prawna ma ukończyć pracę nad danym projektem, należy do władzy dyskrecjonalnej Prezydenta Ministrów.

Celem poddania projektów ustaw i rozporządzeń rozpatrywaniu konsultacji prawnej interesowane Ministerstwo nadsyła do Prezydium Rady Ministrów dwadzieścia egzemplarzy projektu.

2) Punkt 9. Wnioski na Radę Ministrów przesyłane być mają do Prezydium Rady Ministrów w dwudziestu egzemplarzach. Projekty ustaw i rozporządzeń, które już były rozpatrywane przez konsultację prawną (patrz ustęp 6), przesyła się do Prezydium Rady Ministrów w redakcji ustalonej już przez konsultację prawną.

Wnioski personalne i wnioski w sprawach drobnych, nie mających znaczenia ogólnego, przesyłane być mogą w trzech egzemplarzach (w razie wątpliwości wyjaśnień udziela Departament Administracyjny Prezydium Rady Ministrów).

Załącznik 27

[Wniosek Ministra Sprawiedliwości w przedmiocie zmiany statutu organizacyjnego Ministerstwa Sprawiedliwości w związku z przeniesieniem Departamentów Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej z Poznania do Warszawy]

Na posiedzeniu w dniu 7 kwietnia rb. Sejm Ustawodawczy na wniosek Komisji Konstytucyjnej uchwalił następującą rezolucję: „Sejm wzywa Rząd do przeniesienia Departamentów Ministerstwa b. Dzielnicy Pruskiej z Poznania do Warszawy”.

Rezolucja ta została zakomunikowana Ministerstwu pismem Prezydium Rady Ministrów Nr 7297 z dnia 30/V rb.

W wykonaniu powyższej rezolucji zarządziłem przeniesienie z dn. 1 września rb. Departamentu IV Ziem Zachodnich z Poznania do Warszawy.

W związku z likwidacją w Poznaniu wspomnianego wyżej Departamentu IV i przekazaniem jego agend Centrali Ministerstwa zachodzi konieczność przeprowadzenia pewnych zmian w ustroju wewnętrznym Zarządu Centralnego w Warszawie.

Wobec powyższego wnoszę, aby Rada Ministrów na mocy art. 13 i 15 dekretu o tymczasowej organizacji władz naczelnych z dnia 3 stycznia 1918 r. (Dz.Pr. z roku 1918 Nr 1 poz. 1) uchwalić raczyła.

1) W statucie organizacyjnym Ministerstwa Sprawiedliwości, zatwierdzonym rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 18 marca 1921 r. (Monitor Polski Nr 74 poz. 115 z dnia 1 kwietnia 1921 r.), oraz uchwałą Rady Ministrów z dnia 25 października 1921 r. wprowadza się niżej wyszczególnione zmiany:

a) Zmienia się nazwę Departamentu I „Prawno-Konsultacyjnego”, który odtąd będzie nosił nazwę „Departamentu Ustawodawczego”. Również zmienia się nazwę Departamentu II „Sądowo-Administracyjnego”, który odtąd będzie nazywał się „Departamentem Służbowym”.

b) W skład Departamentu Ustawodawczego będą wchodzić następujące wydziały:

- 1) Wydział Prawa Cywilnego
- 2) ” ” Karnego
- 3) ” ” Międzynarodowego
- 4) ” ” Administracyjnego
- 5) Redakcja Dziennika Ustaw i Dziennika Urzędowego Ministerstwa Sprawiedliwości z Biurem Wydawnictw
- 6) Biblioteka.

Wydział Prawa Administracyjnego współdziała z innymi Ministerstwami i władzami w zakresie prawodawstwa administracyjnego, udziela opinii w tym zakresie oraz o rozporządzeniach, które mają być pomieszczone w Dzienniku Ustaw.

c) W skład Departamentu Służbowego będą wchodziły następujące wydziały:

- 1) Wydział Organizacyjny
- 2) Wydział Osobowy I
- 3) Wydział Osobowy II
- 4) Wydział Uposażzeń.

Wydział Uposażzeń załatwia sprawy dotyczące wymierzania poszczególnym pracownikom uposażenia, diet, kosztów podróży, przesiedlenia, zaliczek, remuneracji⁵⁴⁴, zapomóg, poborów emerytalnych oraz określa wymiar uposażenia dla nowo mianowanych.

Opracowuje względnie współdziała przy opracowaniu przez inne władze projektów ustaw i rozporządzeń normujących uposażenia i należności pracowników zarządu i wymiaru sprawiedliwości.

Wyjednywa przeniesienie poszczególnych miejscowości do odpowiednich klas dodatku drożyznianego.

d) Departament ogólny tworzyć będą:

- 1) Wydział Nadzorczy
- 2) Wydział Rekwizycyjny
- 3) Wydział Statystyczny

Do Wydziału Nadzorczego należeć będą sprawy dotychczas przezeń załatwiane, z wyłączeniem tych spraw karnych, które się łączą ze stanowiskiem Ministra Sprawiedliwości jako Naczelnego Prokuratora, oraz spraw prasowych i spraw karnych natury politycznej.

---

⁵⁴⁴ Remuneracja (daw.) – odszkodowanie, rekompensata.

[Depesza Kongresu Reprezentantów Urzędników do Ministerstwa Skarbu]

Telegram
 °Minister Skarbu

Przyjęto dn. 17 X 1922   Urząd   Warsz.°
 godz. 18.40

Lwów   № 4165/3   słów 86   dn. 17   godz. 18.20

Wobec rozpaczliwej sytuacji materialnej piętnastoprocentowy dodatek do poborów na listopad nie wystarczy. Wskutek uchwały reprezentantów związków pracowników państwowych domagamy się „bezwłocznego” asygnowania dalszego trzydziestoprocentowego dodatku na listopad oraz trzynastej pensji na grudzień w wysokości pełnych podwyższonych poborów listopadowych dla pracowników czynnych, emerytów, wdów i sierot.

Telegraficznej decyzji oczekujemy pod adresem inżynier Blum Lwów Mickiewicza pięć A. Ponowny kongres z udziałem reprezentantów urzędników całego państwa zwołano na 26 listopada. Komitet. Z prezydium Kongresu i permanencji Blum Dembowski Dzieślewski Kuziński Markowski Kwiatkowski.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

PROTOKÓŁ
118-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 23 listopada 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamieński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki i Społecznej	Ludwik Darowski
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół posiedzenia z 20 listopada 1922 r.
  2. Uchwalono dodatkowe kredyty w łącznej kwocie 1 034 250 000 mkp w budżecie Uniwersytetu Jagiellońskiego na kupno gruntów wymienionych w załączniku 1.
  3. Uchwały objęte załącznikiem 2 dotyczące organizacji Prezydium Rady Ministrów i Ministerstw ^{ci} i zaliczenia stanowisk do stopni służbowych^c przyjęto z tym zastrzeżeniem, że pierwsze trzy punkty należy uzgodnić z Ministrem Sprawiedliwości.
  4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku (załącznik 3).
  5. Załączony wniosek Ministra Poczty i Telegrafów w sprawie podwyższenia należności funkcjonariuszom pocztowym za pracę w pocztach ruchomych i konwojowanie poczty kolejami (załącznik 4) uchwalono w zasadzie.
- Sprawę należy uzgodnić z Ministrem Skarbu.

6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie zezwolenia obywatelowi francuskiemu hrabiemu Stanisławowi du Moriez na nabycie od Sergiusza i Jerzego braci Wojciechowskich nieruchomości w Warszawie (załącznik 5).

7. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozszerzeniu granic miasta Kłobucka (załącznik 6).

8. Uchwalono wniesiony przez Ministra Spraw Wewnętrznych projekt ustawy w przedmiocie zezwolenia gminie miasta Lwowa na zaciągnięcie za poręką Państwa pożyczki komunalnej w kwocie 120 000 000,- mk, na cele przebrukowania ulic i placów publicznych we Lwowie (załącznik 7).

9. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie dodatkowego kredytu w wysokości 438 000 000 mk na utrzymanie etapów dla reemigrantów z Niemiec (załącznik 8).

10. Uchwalono wniesiony przez Ministra Przemysłu i Handlu projekt ustawy w przedmiocie udzielania gwarancji Skarbu Państwa do sumy mk 500 milionów za ulgowe pożyczki dla reemigrujących z Niemiec drobnych przemysłowców, kupców, rzemieślników oraz ich organizacji wytwórczych i handlowych (załącznik 9). Tekst artykułów 1, 3 i 4 należy uzgodnić z Prezydium Rady Ministrów.

11. Uchwalono załączony projekt dodatku do projektu noweli ustawy o spółdzielniach (załącznik 10).

12. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie ujednostajnienia opodatkowania kwasu octowego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej (załącznik 11) z następującymi zmianami:

Wstęp i § 1 należy przeredagować z Ministrem Sprawiedliwości i Prezydium Rady Ministrów.

Skreślono § 4, a w § 10 wyrazy: „z upoważnieniem do zmiany obowiązujących dotychczas przepisów wykonawczych do ustawy niem. z 15/VII 1919, o opodatkowaniu esencji octowej”.

13. Uchwalono wniesiony przez Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych projekt ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy niemieckiej z dnia 14 sierpnia 1876 r., dotyczącej zarządu lasów należących do gmin i zakładów publicznych (załącznik 12).

14. Na wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych Rada Ministrów postanawia od chwili rozwiązania Sejmu Ustawodawczego⁵⁴⁵ nie odpowiadać już na interpelacje wniesione do tego Sejmu.

15. Dalszą część posiedzenia uznano za tajną.

Protokół spisano.

Posiedzenie zamknięto o 7 wieczorem.

fj. Nowak^f

---

⁵⁴⁵ Nastąpiło to 27 listopada 1922 r.

“Rada Ministrów na posiedzeniu tajnym powzięła następujące uchwały:

1. Rada Ministrów zatwierdza kredyty w wysokości 1 miliarda 85 milionów mp na prace narodowe na Kresach Wschodnich z tym, że kwoty te będą przeprowadzane przez fundusze dyspozycyjne w pierwszym rządzie Ministra Spraw Zagranicznych, Prezydium Rady Ministrów i Ministra Spraw Wewnętrznych.

2. Zgodnie z wnioskiem Komitetu Politycznego Rady Ministrów, powziętym na przedstawienie Ministra Spraw Zagranicznych na posiedzeniu w dniu 22 listopada 1922 r., uchwała Rada Ministrów przyznanie dodatkowego kredytu dla funduszu dyspozycyjnego Ministra Spraw Zagranicznych w kwocie 60 milionów marek na cele subwencji dla emigrantów ukraińskich w Polsce w najbliższych dwu miesiącach.

Decyzję co do ewentualnej pomocy dla emigracji ukraińskiej w dalszym okresie pozostawia się nowemu Rządowi.

3. W wykonaniu rezolucji Sejmu z 26 września 1922 r. wzywającej Rząd do przyjęcia z pomocą mieszkańcom Małopolski Wschodniej, którzy ponieśli szkody ogniowe wskutek zamachów bojówek ruskich⁵⁴⁶, oraz zgodnie z wnioskiem Komitetu Politycznego Rady Ministrów powziętym na posiedzeniu w dniu 22 listopada 1922 r. Rada Ministrów uchwała na ten cel otwarcie kredytu 800 milionów marek odpowiadającego łącznej kwocie szacunkowej szkód z tym, że pierwsza rata wyniesie 150 milionów marek.

Zorganizowaniem akcji pomocy zajmie się Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrami Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Robót Publicznych^c.

†J. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Ministra Skarbu o kredyt na zakup gruntów dla Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie].
2. [Uchwała Rady Ministrów dotycząca organizacji Prezydium Rady Ministrów i ministerstw oraz zaliczenia stanowisk do stopni służbowych].
3. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku.
4. Wniosek nagły Ministra Poczty i Telegrafów na Radę Ministrów w sprawie podwyższenia należności funkcjonariuszom pocztowym za pracę w pocztach ruchomych i za konwojowanie poczty kolejami.

---

⁵⁴⁶ Przed wyborami, w których ludność ukraińska otrzymała pełnię praw politycznych i obywatelskich, nastąpiła we wschodniej Galicji fala terroru, skierowanego przeciw wyborom. Radykalne organizacje ukraińskie postrzegały ów udział jako rodzaj zgody na życie pod panowaniem polskim.

5. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi francuskiemu hrabiemu Stanisławowi du Moriez na nabycie od Sergiusza i Jerzego braci Wojciechowskich nieruchomości w Warszawie⁵⁴⁷.
6. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Kłobucka⁵⁴⁸.
7. Uzasadnienie projektu ustawy w przedmiocie zezwolenia gm. m. Lwowa na zaciągnięcie za poręką Państwa pożyczki komunalnej na cele przebrukowania ulic i placów publicznych we Lwowie.
8. Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie dodatkowego kredytu w wysokości 438 000 000 Mk na utrzymanie etapów dla reemigrantów z Niemiec.
9. Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów [o przedłożenie Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy w przedmiocie udzielania gwarancji Skarbu Państwa do sumy Mk 500 milionów za ulgowe pożyczki dla reemigrujących z Niemiec drobnych przemysłowców, kupców, rzemieślników oraz ich organizacji wytwórczych i handlowych].
10. [Wniosek Ministerstwa Skarbu na Radę Ministrów o zatwierdzenie projektu dodatku do projektu noweli do ustawy o spółdzielniach, złożonego Radzie Ministrów przy piśmie z 6 października 1922 r.]⁵⁴⁹.
11. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie ujednostajnienia opodatkowania kwasu octowego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej.
12. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów o uchwalenie projektu ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy niemieckiej z dn. 14 sierpnia 1876 r. dotyczącej zarządu lasów należących do gmin i zakładów publicznych.

Załącznik 1

[Wniosek Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego do Ministra Skarbu o kredyt na zakup gruntów dla Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie]

D o

Pana Ministra Skarbu

w W a r s z a w i e.

Opierając się na wynikach podróży inspekcyjnej p. Ministra Robót Publicznych, przedkładam wniosek o zakupno wymienionych niżej gruntów dla użytku Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Zaznaczam, że są to ostatnie grunty, które można nabyć dla racjonalnej i koniecznej rozbudowy Uniwersytetu tudzież podkreślam, że opcje są krótkoterminowe, a reflektantów na te grunty wielu.

---

⁵⁴⁷ Nie publikuje się.

⁵⁴⁸ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 listopada 1922 r. o rozszerzeniu granic m. Kłobucka, Dz.U. RP 1922, nr 105, poz. 975.

⁵⁴⁹ Nie publikuje się.

1. Zakupno gruntu pomiędzy ul. Czystą, Krupniczą, al. Mickiewicza i Parkiem Jordana (na przeciwko Zakładu Weterynarii i Medycyny Doświadczalnej). Powierzchnia gruntu 16000 sążni kwadratowych ⁵⁵⁰	
Cena 1 sążnia kwadratowego	40 000 mkp
Całkowita cena kupna	640 000 000 mkp
2. Zakupno gruntu pomiędzy szpitalem św. Łazarza a placem Wilkoszewskich pod budowę klinik i zakładów Wydziału Lekarskiego. Powierzchnia gruntu 5268 sążni kwadratowych	
Cena 1 sążnia kwadratowego	28 000 mkp
Całkowita cena kupna	147 500 000 mkp
Razem od gminy m. Krakowa:	
Grunt (1) kupno	640 000 000 mkp
Grunt (2) kupno	147 500 000 mkp
	787 500 000 mkp
Nadto również dla Wydziału Lekarskiego.	
3. Grunt od Klasztoru św. Andrzeja (deklaracje X. Nikła) Powierzchnia gruntu 6400 sążni kwadratowych	
Cena 1 sążnia kwadratowego	15 000 mkp
Całkowita cena kupna	96 000 000 mkp
4. Od pp. Pacanowskich Powierzchnia gruntu 3015 sążni kwadratowych	
Cena 1 sążnia kwadratowego	50 000 mkp
Całkowita cena kupna	150 750 000 mkp
Zestawienie ostateczne	
Grunt (1) i (2) od gminy m. Krakowa	787 500 000 mkp
Grunt (3) od klasztoru św. Andrzeja	96 000 000 mkp
Grunt (4) od Pacanowskich	150 750 000 mkp
	Razem 1 034 250 000 mkp

Zamierzone kupno wymaga przyznania znacznego kredytu dodatkowego, co będzie odpowiednio uwzględnione w preliminarzu budżetowym Uniwersytetu Jagiellońskiego na rok 1923.

Minister Wyznań Religijnych i Ośw. Publ.
/–/ KUMANIECKI

---

⁵⁵⁰ Sążeń kwadratowy, jednostka miary w Rosji, którą wprowadzono ukazem carskim w 1835 r. Liczyła ona 4,55 m².

[Uchwała Rady Ministrów dotycząca organizacji Prezydium Rady Ministrów i ministerstw oraz zaliczenia stanowisk do stopni służbowych]

RADA MINISTRÓW UCHWAŁA:

1. Bezpośredniemu kierownictwu Prezydenta Ministrów podlega Prezydium Rady Ministrów, które urzeczywistnia kompetencje Prezydenta Ministrów.

Ministrowie urzeczywistniają swoją kompetencję i włożone na nich zadania przez ministerstwa oraz podległe im inne władze i urzędy (Zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z 7/VI 1920 r.).

2. Zasady organizacji Ministerstw ujęte są w rozporządzeniu Rady Ministrów z 28 października 1920 ogłoszone w Monitorze z 5 listopada 1920 r. Nr 251. Zasady te stosują się analogicznie do Prezydium Rady Ministrów.

3. Stanowiska Podsekretarzy Stanu (Wiceministrów) Dyrektorów Departamentów i Naczelników Wydziałów w Prezydium Rady Ministrów określone są w rozporządzeniu Rady Ministrów ogłoszonym w Nr 251 „Monitora Polskiego” z r. 1920.

4. W wykonaniu art. 17 pragmatyki służbowej w brzmieniu noweli z 28 lipca 1922 r. poz. 606 Dz.U. Nr 67, zalicza się stanowiska Podsekretarzy stanu do III stopnia służbowego, Dyrektorów departamentów od V do III stopnia służbowego, Naczelników wydziałów od VI do IV stopnia służbowego.

5. Przy posuwaniu Dyrektorów departamentów w Prezydium Rady Ministrów i Ministerstwach do III stopnia służbowego przestrzegane być mają następujące zasady:

a) Ilość Dyrektorów departamentów posuniętych do III st.sł. nie może przekraczać 10% ogólnej liczby urzędujących w danej chwili dyrektorów.

b) Posunięcie do III st.sł. może nastąpić tylko po upływie kilku lat spędzonych przez danego urzędnika na stanowisku IV stopnia służb. Okres ten oznacza się na razie na lat 3 z tym, że będzie on z biegiem czasu znacznie przedłużony.

c) Posunięcie do III st.sł. ma charakter wyjątkowego odznaczenia urzędnika. Motywem do takiej nominacji muszą być wyjątkowe w porównaniu z innymi Dyrektorami zasługi kandydata w służbie państwowej, względnie stopień odpowiedzialności i doniosłości powierzonych mu funkcji.

6. Przy posuwaniu Naczelników wydziałów w Prezydium Rady Ministrów i w Ministerstwach do IV stopnia służbowego przestrzegane być mają następujące zasady:

a) ilość Naczelników wydziałów posuniętych do IV stopnia służbowego nie może przekraczać 2% ogólnej liczby urzędujących w danej chwili Naczelników wydziałów.

- b) posunięcie do IV stopnia służbowego może nastąpić tylko po upływie 4 lat spędzonych przez danego urzędnika w V st.sł.
- c) Posunięcie do IV stopnia służbowego dla Naczelników wydziałów ma charakter wyjątkowego odznaczenia urzędnika. Motywem do takiej nominacji muszą być wyjątkowe w porównaniu z innymi Naczelnikami zasługi kandydata w służbie państwowej, względnie stopień odpowiedzialności i doniosłości powierzonych mu funkcji.

7. Dyrektorzy departamentów otrzymują dodatek za kierownictwo według stawki IV stopnia służbowego, przewidzianej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 maja 1922 r. Dz.U. Nr 51. Naczelnicy wydziałów według stawki przewidzianej w tym rozporządzeniu dla V stopnia służbowego, a to bez względu na przyznany im stopień służbowy.

Załącznik 3

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku

MINISTERSTWO SKARBU
Departament Prezydialny
L.3126/D.Pr./Adm

Warszawa, dn. 23 listopada 1922 r.

Wniosek nagły MINISTRA SKARBU

w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Na podstawie zasad uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku, zatwierdzonych Uchwałą Rady Ministrów z dnia 3 kwietnia 1922 r., a zmienionych częściowo Uchwałą Rady Ministrów z dnia 30 października 1922 r., ustala się, co następuje:

I. Tytułem uposażenia służbowego na miesiąc listopad br. otrzymują funkcjonariusze Komisariatu Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku pełne pobory służbowe, przyznane Uchwałą Rady Ministrów z dnia 30 października 1922 r. na miesiąc październik br., zwiększone dla urzędników od VII stopnia służbowego wzwyż o 100%, dla urzędników od XII do VIII stopnia służbowego włącznie o 75%, zaś dla funkcjonariuszy niższych o 50% tychże poborów październikowych.

Wszyscy inni cywilni funkcjonariusze państwowi oraz osoby wojskowe w Gdańsku otrzymują tytułem uposażenia za miesiąc listopad br. pełne uposażenie październikowe, zwiększone o 100% tegoż uposażenia.

II. Punkty II i III Uchwały Rady Ministrów z dnia 30 października br. normujące uposażenie pracowników kolejowych mieszkających z rodzinami poza obszarem W.M. Gdańska oraz funkcjonariuszów mieszkających na terytorium W.M. Gdańska, których rodziny mieszkają poza tym obszarem, pozostają w mocy.

Minister Skarbu
Jastrzębski^f

Załącznik 4

Wniosek nagły Ministra Poczt i Telegrafów na Radę Ministrów w sprawie podwyższenia należności funkcjonariuszom pocztowym za pracę w pocztach ruchomych i za konwojowanie poczty kolejami

Wniosek nagły Ministra Poczt i Telegrafów w sprawie podwyższenia należności funkcjonariuszom pocztowym za pracę w pocztach ruchomych i za konwojowanie poczty kolejami.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia .... listopada 1922 r. w sprawie podwyższenia wynagrodzenia funkcjonariuszom pocztowym za pracę w pocztach ruchomych i za konwojowanie poczty kolejami⁵⁵¹.

Uzasadnienie.

Rosnąca z każdym niemal dniem drożyzna sprawiła, że wynagrodzenie personelu pocztowego zajętego w pocztach ruchomych (w kolejowych wagonach pocztowych), przyznane mu w skromnych rozmiarach z dniem 1-go września br., już w ciągu wspomnianego miesiąca okazało się niewystarczające. Wobec tego zaś, że ceny artykułów pierwszej potrzeby w ostatnim czasie prawie co tygodnia drożeją o 30% i więcej, wynagrodzenie to stoi obecnie w rażącym stosunku do koniecznych wydatków wymienionego personelu.

Rada Ministrów uwzględniając sytuację drożyznianą, zwiększyła w ostatnim okresie 2-miesięcznym normalne diety dwukrotnie, mianowicie z dniem 1-go września o 100%, dnia 9/XI zaś o dalszych 75%, razem zatem o 175%. W tym samym czasie należności personelu poczt ruchomych zwiększono tylko o 93%. Są one obecnie niższe od diet normalnych. Toteż położenie źle wynagradzanego

---

⁵⁵¹ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 18 stycznia 1923 r. w sprawie podwyższenia wynagrodzenia funkcjonariuszów pocztowych za czas pracy w pocztach ruchomych i za czas konwojowania poczty kolejami, Dz.U. RP 1923, nr 10, poz. 59.

rozjazdowego personelu pocztowego jest nad wyraz trudne. Podtrzymuje ono i zwiększa niezadowolenie i zniechęcenie jego do pracy, wpływając bardzo niekorzystnie na tok i poziom tej pracy i w wysokim stopniu krępuje i utrudnia stanowisko i egzekutywę władz i ^aprzełożenstw^a poczt ruchomych wobec personelu.

Sytuacja obecna tak się poważnie przedstawia, że urzędnicy gremialnie wycofują się z tej dziedziny służby.

Ważność, rodzaj i uciążliwe warunki pracy w pocztach ruchomych oraz położenie nader kłopotliwe Dyrekcji i urzędów przełożonych wobec niezadowolonego personelu miałem sposobność wyczerpująco przedstawić w poprzednich moich wnioskach podwyższenia należytości tychże pracowników. Tutaj dodam i podkreślę, że w interesie tak ważnego działu służby państwowej, jaką jest komunikacja pocztowa na kolejach, leży, aby personel zajęty w tej dziedzinie podstawowej służby pocztowej zrażony niedostatkiem nie tylko zadowolić, lecz zachęcić go do tej pracy przez dostatniejsze wynagrodzenie.

Aby zatem zapobiec konsekwencjom, jakie może łatwo wywołać ferment wśród personelu poczt ruchomych, istniejący wskutek ciągle niewystarczającego wynagrodzenia, a którego to fermentu bezwarunkowo nie można dalej pomijać milczeniem, przedstawiam nagły wniosek zwiększenia stopy tego wynagrodzenia o 130%.

Według tego wniosku wynagrodzenie za godzinę pracy w pocztach ruchomych zwiększy się:

1. dla urzędników	z 78,96 mk	na 182 mk
2. " samo ^c dziel ^c nego konduktora	z 67,88 "	" " 156 "
3. " konduktora jeżdżącego niesamodzielnie	z 62,04 "	" " 143 "
4. " konwojenta	z 50,76 "	" " 117 "

Projektowane stopy wynagrodzenia są w stosunku do teraźniejszych cen targowych bardzo umiarkowane. Wprawdzie całkowite wynagrodzenie będzie nieco wyższe od normalnych, lecz specjalne warunki pracy w pocztach ruchomych, określone w motywach poprzednich wniosków w sprawie podwyżki wynagrodzenia, zmuszają personel do stanowczo większych wydatków od tych, jakie ponoszą funkcjonariusze przygodnie delegowani poza stałe miejsce służbowe.

Dlatego proszę usilnie o uchwalenie mego wniosku. Projektowana podwyżka wymagać będzie za czas od 15/XI do końca roku bieżącego 50 milionów mk oprócz żądanych już dodatkowych tegorocznych kredytów 59½ miliona⁵⁵².

Kierownik Ministerstwa P. i T.

Warszawa

dnia ^c11^c listopada 1922 r.

---

⁵⁵² W załączeniu Obliczenie podwyższonych należności ambulansowych, którego nie publikuje się.

Uzasadnienie projektu ustawy w przedmiocie zezwolenia gm. m. Lwowa na zaciągnięcie za poręką Państwa pożyczki komunalnej na cele przebrukowania ulic i placów publicznych we Lwowie

Uzasadnienie projektu ustawy
w przedmiocie zezwolenia gm. m. Lwowa na zaciągnięcie
za poręką Państwa pożyczki komunalnej w kwocie 120 milionów
Mk na cele przebrukowania ulic i placów publicznych we Lwowie.

Ponieważ stan bruków i chodników na ulicach i placach m. Lwowa pogorszył się silnie w czasie długoletniej wojny wskutek licznych walk, inwazji nieprzyjacielskich i przemarszów wojsk i wymaga jak najszybszej naprawy, Rada miejska m. Lwowa na posiedzeniach odbytych w dn. 9 i 16 lutego rb. uchwaliła zaciągnąć na cel ten pożyczkę inwestycyjną w drodze emisji obligów komunalnych gm. m. Lwowa w wysokości 120 milionów Mk za oprocentowaniem po 4,5%.

Zarazem uchwaliła Rada miejska odnieść się do Tymczasowego Wydziału Samorządowego z prośbą o zatwierdzenie powyższych uchwał i o przedłożenie projektu ustawy pożyczkowej do uchwały Sejmowej celem uzyskania dla tej pożyczki gwarancji Państwa po myśli art. 6 Konstytucji. Ponadto zwróciła się Rada miejska do Rządu o udzielenie wymienionej pożyczce zwolnienia od wszelkich należności rządowych i od podatku rentowego.

Ponieważ wyżej wymieniona uchwała uzyskała zatwierdzenie Tymczasowego Wydziału Samorządowego, a ze strony Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ministerstwa Skarbu nie podniesiono w tej sprawie żadnych zarzutów, przy czym Ministerstwo Skarbu zgodziło się na zwolnienie projektowanej pożyczki od podatku od kapitału i rent na zasadzie art. 53 ustawy z dnia 16 VII 1920 (Dz.U. RP Nr 76/20 p. 517), a zarazem zgodziło się na zwolnienie pożyczki od opłat stemplowych przewidziane w art. 1 austriackiej ustawy z dnia 25.3.1902 (Dz.Pr.P. Nr 70), jednak tylko w granicach obowiązujących dotąd postanowień art. 1 cyt. wyżej ustawy i z modyfikacją przewidzianą w art. 2 tejże ustawy w szczególności, iż o zwolnienie to starać się musi gmina u odnośnej władzy skarbowej, tj. Izby Skarbowej we Lwowie, pozostaje przeto w celu ostatecznego załatwienia omawianej pożyczki tylko wyjednanie przyznania jej przez Sejm poręki Państwa.

Wobec powyższego Wysoki Sejm uchwalić raczy:

U s t a w a

z dnia ....

w przedmiocie zezwolenia gminie miasta Lwowa
na zaciągnięcie za poręką Państwa pożyczki komunalnej

w kwocie 120 000 000 Mk na cele przebrukowania ulic i placów publicznych we Lwowie⁵⁵³.

Załącznik 8

Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie dodatkowego kredytu w wysokości 438 000 000 Mk na utrzymanie etapów dla reemigrantów z Niemiec

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 13 listopada 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU NA RADĘ MINISTRÓW
w sprawie dodatkowego kredytu w wysokości 438 000 000 Mk
na utrzymanie etapów dla reemigrantów z Niemiec.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

W preliminarzu budżetowym Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej na rok 1922 przyznaje się kredyt dodatkowy w sumie 438 000 000 Mk na utrzymanie etapów dla reemigrantów z Niemiec.

Uzasadnienie.

Na zasadzie uchwały Rady Ministrów z dnia 3 września 1921 r. powstał „Stały Komitet Międzyministerialny dla uregulowania opieki państwowej nad reemigrantami z Rzeszy Niemieckiej”. Zadaniem wymienionego Komitetu jest:

a) badanie warunków życia robotników polskich w Niemczech, mających powrócić do Kraju;

b) przygotowanie warunków zatrudnienia dla powracających z Niemiec polskich robotników, mających na celu ułatwienie nabycia warsztatów przemysłowych i handlowych oraz osadnictwo na roli;

c) opracowanie planu organizacji powrotu, opieki w czasie podróży i po powrocie aż do chwili ostatecznego osiedlenia się w Kraju.

Spodziewany jest powrót około 25 000 rodzin (około 100 000 osób), które optowały na rzecz Polski. Pomoc państwowa dla tych osób, w myśl dotychczas-

---

⁵⁵³ Treści ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 9 marca 1923 r. w przedmiocie zezwolenia gminie miasta Lwowa na zaciągnięcie za poręką Państwa pożyczki komunalnej w kwocie 120 000 000 mk na cele przebrukowania ulic i placów publicznych we Lwowie, Dz.U. RP 1923, nr 33, poz. 216.

sowego porozumienia między zainteresowanymi Ministerstwami zapoczątkowana, obejmuje:

1. pomoc dla reemigrantów w nabyciu samodzielnych warsztatów rzemieślniczych i drobnych przedsiębiorstw handlowych;

2. pomoc na budowę domów mieszkalnych w szczególności w b. dzielnicy pruskiej w związku z osiedleniem się tam reemigrantów z Niemiec;

3. pomoc dla reemigrantów zamierzających osiedlić się na roli, a w szczególności na nabycie ziemi i zagospodarowanie się oraz na wzniesienie zabudowań gospodarczych;

4. utrzymanie obozów dla reemigrantów na terenie b. dzielnicy pruskiej, na chwilowe pomieszczenie dla tych osób, aż do czasu przybycia do właściwego miejsca pobytu.

W kierunku zrealizowania wymienionych rodzajów pomocy państwowej Ministerstwo Skarbu, zgodnie z wnioskami właściwych Ministerstw, uskuteczniło, co następuje:

ad 1.

Uzgodniono z Ministerstwem Przemysłu i Handlu projekt ustawy w przedmiocie udzielenia gwarancji Skarbu Państwa do sumy 500 000 000 Mk na ulgowe pożyczki dla reemigrujących z Niemiec drobnych przemysłowców, kupców, rzemieślników oraz ich organizacji wytwórczych i handlowych z tym, że w razie, gdyby skutek zwiększonego napływu zgłoszeń lub zmiany warunków ekonomicznych, powyższa suma okazała się niewystarczająca, Ministerstwo Skarbu nie będzie podnosiło zarzutu przeciw powiększeniu tej kwoty na odpowiednio umotywowany wniosek Ministerstwa Przemysłu i Handlu. – Niezależnie od powyższego Ministerstwo Skarbu oświadczyło gotowość do oddania do dyspozycji Ministerstwa Przemysłu i Handlu sumy 100 000 000 Mk na udzielenie pożyczek reemigrantom z Niemiec na zasadach zawartych w wyżej wspomnianym projekcie ustawy, o ile by przedtem wpłynęły zgłoszenia, a wspomniana ustawa nie była jeszcze przez Sejm uchwalona.

ad 2.

Na budowę kolonii robotniczej pod Poznaniem celem pomieszczenia reemigrantów z Niemiec otwarto w budżecie Ministerstwa Robót Publicznych, zgodnie z uchwałą Rady Ministrów z dnia 11 listopada 1922 r., kredyt w wysokości 150 000 000 Mk przeznaczony jako dotacja dla Krajowego Banku Pożyczkowego w Poznaniu na pożyczkę dla Komitetu Reemigracyjnego w Poznaniu.

ad 3.

Główny Urząd Ziemiński zgodził się z chwilą zaistnienia potrzeby udzielić na razie pomocy reemigrantom z Niemiec z posiadanego funduszu obrotowego na cele wykonania reformy rolnej, nie czekając na przyznanie specjalnych środków na pomoc reemigrantom, o której mowa, zastrzegając sobie, na wypadek wyczerpania wspomnianego rozporządzalnego funduszu, jego dodatkowe zwiększenie.

ad 4.

Na początkowe uruchomienie obozów dla powracających reemigrantów z Niemiec przyznano do dyspozycji Urzędu Emigracyjnego przy Ministerstwie Pracy kredyt w sumie 34 800 000 Mk. W ramach powyższego kredytu uruchomiono etap w Główniej. Ponieważ wedle twierdzenia Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej, w najbliższym czasie spodziewany jest powrót reemigrantów w znacznej ilości (około 30 000 osób), przeto zachodzi potrzeba uruchomienia nowych obozów, a mianowicie etapów w Grupie, Grudziądzu, Tuszewie i Szamotułach z ekspozyturami w Zbąszyniu, Krzyżu i Chojnicach.

Na pokrycie kosztów z powyższym związanych, Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej zgłasza zapotrzebowanie następujących kredytów według niżej wyszczególnionego wyliczenia:

na opłacenie personelu etapów	8 000 000 Mk
na remont baraków	110 000 000 ”
na żywienie reemigrantów przez czas pobytu w obozach	300 000 000 ”
na wydatki gospodarcze	20 000 000 ”

Razem 438 000 000 Mk

Minister Skarbu
Jastrzębski

Załącznik 9

Wniosek Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów [o przedłożenie Sejmowi Ustawodawczemu projektu ustawy w przedmiocie udzielania gwarancji Skarbu Państwa do sumy Mk 500 milionów za ulgowe pożyczki dla reemigrujących z Niemiec drobnych przemysłowców, kupców, rzemieślników oraz ich organizacji wytwórczych i handlowych]

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
WARSZAWA DN. 6/XI 1922 R.
N° 5888/Pr.

W odpowiedzi należy powoływać się
na powyższą liczbę

Wniosek
MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU
na Radę Ministrów

Rada Ministrów uchwalić raczy:
Rada Ministrów uchwała przedłożyć Sejmowi Ustawodawczemu następujący projekt ustawy:

U S T A W A
z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie udzielania gwarancji Skarbu Państwa do sumy Mk 500 milionów za ulgowe pożyczki dla reemigrujących z Niemiec drobnych przemysłowców, kupców, rzemieślników oraz ich organizacji wytwórczych i handlowych⁵⁵⁴.

U Z A S A D N I E N I E.

do Ustawy w przedmiocie udzielania gwarancji Skarbu Państwa do sumy 500 milionów Mk za ulgowe pożyczki dla reemigrujących z Niemiec drobnych przemysłowców, kupców, rzemieślników oraz ich organizacji wytwórczych i handlowych.

Wedle obliczeń przybliżonych jest obecnie w Niemczech, a głównie w Westfalii, 100 tysięcy rodzin polskich, które w ciągu lat bliższych będą chciały powrócić do Polski. W ogromnej większości wypadków rodziny te stanowią materiał ludzki bardzo dodatni, gdyż składają się z ludzi ożywionych gorącym i rozumnym patriotyzmem, pracowitych, oszczędnych, spokojnych i wykwalifikowanych. Znaczna część tych ludzi posiada oszczędności, które chcą zużytkować na nabycie warsztatów pracy ^a bądź w ziemi bądź w rzemiosłach, bądź też w handlu^a.

Z powyższej ogólnej liczby Polaków w Niemczech zgłosiło się do przyjęcia obywatelstwa polskiego na całym terenie Rzeszy Niemieckiej około 60 tysięcy osób w liczbie okrągłej, co stanowi przeszło 15 tysięcy rodzin.

Dnia 10 stycznia roku przyszłego upływa termin, przed którym formalnie rzecz biorąc (zgodnie z wynikami pertraktacji Polsko-Niemieckiej) optanci winni opuścić granicę Państwa Niemieckiego⁵⁵⁵. Możliwym jest, że w niektórych wypadkach praktycznie da się termin o parę miesięcy przedłużyć, jednak trzeba się liczyć z tą okolicznością, iż rząd niemiecki może zażądać w stosunku do większości optantów, aby przed 10 stycznia do Polski powrócili.

Zdając sobie dokładnie sprawę ze swej odpowiedzialności za losy reemigrantów, którzy powrócą do kraju z Rzeszy Niemieckiej, Rząd Polski po wszechstronnym zbadaniu tej sprawy przyszedł do przekonania, że powrót ten może dokonać się jedynie przy wydatnej pomocy finansowej ze strony Państwa, przeważnie w formie długoterminowych kredytów na nabycie przez reemigrantów własnych warsztatów pracy.

---

⁵⁵⁴ Treści ustawy nie publikuje się.

⁵⁵⁵ Traktat wersalski przyznawał na zgłoszenie woli opcji dwa lata od dnia ratyfikacji (10 stycznia 1920 r.).

Jeżeli Państwo przyjdzie im z pomocą, zorganizuje ich powrót i poczyni przygotowania na ich przybycie, jeżeli zobaczą oni, że udając się do Polski w pewnych odstępach czasu w określonych grupach mogą się w Polsce naleźć pod względem gospodarczym urządzić – wówczas cały proces reemigracji będzie się odbywał normalnie i Państwo Polskie nie będzie narażone na klęski żywiołowej reemigracji, która powiększyłaby liczbę bezrobotnych, stałaby się ciężarem nieprodukcyjnym dla Skarbu Państwa i powodem poważnych wstrząśnień socjalnych.

Poza udzieleniem kredytów na nabycie przez reemigrantów gospodarstw rolnych, co może nastąpić na mocy ustaw o wykonaniu reformy rolnej, niezbędnym jest okazanie pomocy finansowej zatrudnionym w przemyśle reemigrantom w celu ułatwienia im założenia samodzielnych warsztatów rzemieślniczych, gdyż większość reemigrantów – są to wysoce wykwalifikowani robotnicy i rzemieślnicy, którzy mogą się znakomicie przyczynić do rozwoju drobnego przemysłu w Polsce i zabezpieczyć sobie w ten sposób trwałą egzystencję.

Projekt niniejszej ustawy ma właśnie na celu stworzenie podstaw prawnych dla akcji udzielania reemigrantom przez P.K.K.P. pożyczek gwarantowanych przez Skarb Państwa, na zakładanie samodzielnych warsztatów rzemieślniczych i placówek handlowych.

Załącznik 11

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie ujednostajnienia opodatkowania kwasu octowego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dn. .... 1922 r.

w przedmiocie ujednostajnienia opodatkowania kwasu octowego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej⁵⁵⁶.

MOTYWY.

Na mocy § 110 ustawy niemieckiej z d. 15/VI 1909 obowiązuje dotąd w b. dzielnicy prus. podatek spożywczy od kwasu octowego (esencji) w wysokości 30 fenigów od kilograma kwasu bezwodnego. Ta stopa podatkowa nie uległa zmianie od czasu jej uchwalenia i tym samym nie pozostaje w żadnym stosunku do obecnego stanu waluty. Wytwórczość kwasu stoi w Niemczech bardzo wysoko,

---

⁵⁵⁶ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 listopada 1922 r. w przedmiocie ujednostajnienia opodatkowania kwasu octowego na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej, Dz.U. RP 1922, nr 112, poz. 1015.

a kwas wywożony stamtąd za granicę zwalnia się od podatku. Dzięki protekcji prawnej tudzież niskiej stopie podatkowej w b. dziel. prus., nadto korzystając z nieistnienia podatku od kwasu w innych dzielnicach Rzeczypospolitej, wwóz tego wyrobu do Polski jest bardzo znaczny. Według przyległego wykazu Gł. Urz. Stat. przywieziono w r. 1921 do Polski 1 095 336 kilogramów esencji, są podstawy do twierdzenia, że ilość przywieziona jest jeszcze wyższą ze względu na przemykanie kwasu przez granicę północno-zachodnią i Śląsk. Obecnie wzmógł się znacznie przywóz z Gdańska. Przemysłowcy tutejsi popierani przez Ministerstwo Przem. i H. również zabiegają usilnie o wprowadzenie akcyzy od esencji octowej, ponieważ cło 250 mk od kilograma nie broni dostatecznie przemysłu octowego i nie przyczynia się do rozwoju fabrykacji kwasu krajowego, powoduje natomiast zanik przemysłu octowego ze szkodą gorzelnictwa krajowego. – Liczba octowni w Polsce wynosi 120 zakładów.

Pomorska i Poznańska Izby Skarbowe wnoszą o wydatne podniesienie obowiązującej na podległych im obszarach akcyzy.

Według zasady niemieckiej akcyza od kwasu winna leżeć na takiej wysokości, aby odpowiadała cenie rynkowej spirytusu służącego do wyrobu octu. Do wyrobu 1 kg kwasu bezwodnego potrzeba 1,66 lit. alkoholu. Przyjmując cenę obecną spirytusu na 400 mk za litr, wypadłoby akcyzy na 1 kg kwasu octowego $400 \times 1,66 = 664$, po zaokrągleniu 600 mk.

Ze względu jednak na zamierzoną podwyżkę cła wwozowego do 750 mk od kilograma tudzież ciężkie warunki produkcji początkującego przemysłu chemicznego w kraju projektuje się podwyżkę stopy podatkowej na 300 mk od kilograma⁵⁵⁷.

Załącznik 12

Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów o uchwalenie projektu ustawy w przedmiocie częściowej zmiany ustawy niemieckiej z dn. 14 sierpnia 1876 r. dotyczącej zarządu lasów należących do gmin i zakładów publicznych

MINISTER
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
N° 4652/WPr.

WARSZAWA
DN. 13^c listopada 1922 R.

W odpowiedzi należy powoływać się na powyższy N^o
Odpowiedź na N^o .... z dn. ....

---

⁵⁵⁷ W załączeniu Wyciąg z niemieckiej ustawy o opodatkowaniu spirytusu z dnia 15 lipca 1909 r., której nie publikuje się.

W sprawie:

WNIOSEK MINISTRA ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH NA
RADEJ MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Na podstawie art. 23 ustawy konstytucyjnej z dn. 15 lipca 1920 r. zawierającej statut organiczny województwa śląskiego (Dz.Ust. RP Nr 73 poz. 497) poleca się Wojewodzie Śląskiemu wnieść na Sejm Śląski projekt ustawy treści następującej:

U S T A W A

z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie

częściowej zmiany ustawy niemieckiej z dn.
14 sierpnia 1876 r. dotyczącej zarządu lasów
należących do gmin i zakładów publicznych⁵⁵⁸.

UZASADNIENIE.

W Nr 92 Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej została ogłoszona ustawa z dn. 26 września 1922 r. w przedmiocie częściowej zmiany ustawy niemieckiej z dn. 14 sierpnia 1876 r. dotyczącej zarządu lasów należących do gmin i zakładów publicznych. Ustawa ta poddaje nadzorowi państwowemu lasy prywatne położone na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego.

Potrzeba poddania nadzorowi Państwa lasów prywatnych, których użytkowanie w b. zaborze pruskim dotychczas nie było żadnymi postanowieniami prawnymi ograniczone, ^azostało wywołane^a szerzącą się w sposób groźny dewastacją lasów. Ustawa ta jednak nie obowiązuje na obszarze województwa śląskiego z uwagi na to, iż sprawy dotyczące wytwórczości leśnej zostały zastrzeżone kompetencji Sejmu Śląskiego (art. 4 ust. 9 Ustawy z dnia 15 lipca 1920 r. – Dz.Ust. RP Nr 73 poz. 497). Sejm Śląski zatem może jedynie uregulować tę sprawę w drodze ustawodawczej. Ministerstwu wiadomo, że opinia publiczna województwa śląskiego domaga się również otoczenia opieką lasów prywatnych.

Pożądaną jest rzeczą, aby i w dziedzinach zastrzeżonych kompetencji Sejmu Śląskiego ustawodawstwo polskie, w miarę możliwości, miało charakter jednolity i oparte było na analogicznych zasadach. W tym celu rząd Rzeczypospolitej Polskiej może i powinien korzystać z przysługującej mu inicjatywy ustawodawczej w Sejmie Śląskim. Art. 23 ustawy konstytucyjnej z dn. 15 lipca 1920 r.

---

⁵⁵⁸ Treści ustawy nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 26 września 1922 r. w przedmiocie częściowej zmiany ustawy niemieckiej z dnia 14 sierpnia 1876 r., dotyczącej zarządu lasów, należących do gmin i zakładów publicznych, Dz.U. RP 1922, nr 92, poz. 848.

orzeka, iż inicjatywa ustawodawcza w Sejmie Śląskim przysługuje między innymi Wojewodzie z upoważnienia Rządu Rzeczypospolitej.

MINISTER
ROLNICTWA I DÓBR PAŃSTWOWYCH
^fRaczyński^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

PROTOKÓŁ
119-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 27 listopada 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamieński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki i Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół z posiedzenia z 23 listopada 1922 r.
2. Na wniosek Prezydium Rady Ministrów (załącznik 1) Rada Ministrów, reasumując uchwałę z 20 listopada br., uchwała, co następuje:

„Rada Ministrów przyjmuje do wiadomości, że Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych wydadzą rozporządzenie o przeprowadzeniu poboru roczników 1900 i 1901 na obszarze tych powiatów województw lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego, w których pobór tych roczników przez władze polskie dotąd dokonany nie był (ustawa z 7 marca 1919 r. – Dz.U. Nr 22, poz. 234)”.

3. Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów referuje uzgodniony z Ministrem Sprawiedliwości tekst uchwały Rady Ministrów z 23 listopada w sprawie zaliczenia stanowisk do stopni służbowych (załącznik 2).

Rada Ministrów na wniosek Ministra Skarbu zmienia w uchwale termin czteroletni do posunięcia do IV stopnia na termin trzyletni.

4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o ustanowieniu w Ministerstwie Kolei Żelaznych drugiego Podsekretarza Stanu (załącznik 3).
5. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu:
  - a) w przedmiocie przyznania kredytu dodatkowego w sumie 2 068 306 000,- marek dla Lokalnych Zarządów Lasów Państwowych w dziale 4 budżetu Ministerstwa Rolnictwa i Dóbr Państwowych (załącznik 4);
  - b) w sprawie przyznania w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Robót Publicznych dział 2 § 9 poz. 7 kredytu dodatkowego w wysokości 650 000 000,- marek (załącznik 5).
6. Uchwalono załączony wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie uposażenia ustępujących Ministrów (załącznik 6).
7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o mianowanie Janusza Radziwiłła Delegatem pełnomocnym Rzeczypospolitej Polskiej na Konferencję Rozbrojenią w Moskwie (załącznik 7).
8. Załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie wysokości diet dla członków Delegacji Polskiej na Konferencję Rozbrojenią w Moskwie (załącznik 8) uchwalono w zasadzie.

Stawki należy uzgodnić z Ministerstwem Skarbu.

9. Uchwalono załączone wnioski Ministra Spraw Zagranicznych:
  - a) o nadanie Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski” J.E. Francisco Gutiérrez de Agüera, Posłowi Nadzwyczajnemu i Ministrowi Pełnomocnemu hiszpańskiemu w Warszawie (załącznik 9);
  - b) o nadanie Krzyża Oficerskiego mjr. Segui Almuzara, obywatelowi hiszpańskiemu (załącznik 10).
10. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o mianowanie Stanisława Obrzuda, Leona Towarnickiego, Karola Góry, Erazma Jasińskiego, Gabriela Czechowicza i Edwarda Zienkowskiego – dyrektorami Izb Skarbowych z uposażeniem wedle IV stopnia służbowego (załącznik 11).
11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych o mianowanie Władysława Weissbroda Dyrektorem Departamentu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych (załącznik 12).
12. Uchwalono załączony wniosek Kierownika Ministerstwa Poczty i Telegrafów w Warszawie o mianowanie inż. Kazimierza Zajdlera Prezesem Dyrekcji Poczty i Telegrafów w Warszawie w IV stopniu służbowym (załącznik 13).
13. Uchwalono załączony wniosek Ministra Zdrowia Publicznego w sprawie przedłużenia urlopu dr. Ludwika Rajchmana (załącznik 14).
14. Uchwalono załączone wnioski Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów w sprawie:
  - a. Jana Szymańskiego, referenta Ministerstwa Zdrowia Publicznego (załącznik 15);

- b. Kazimierza Wrzyszczyńskiego, st. sekretarza Dyrekcji Ceł w Poznaniu (załącznik 16);
- c. Adama Łukomskiego, głównego księgowego Dyrekcji Ceł w Poznaniu (załącznik 17);
- d. dr. Kazimierza Sochaniewicza, archiwisty (załącznik 18);
- e. Edwarda Żuchowicza, nauczyciela publicznej szkoły powszechnej w Grabowie (załącznik 19);
- f. Heleny Sankowskiej, nauczycielki czteroklasowej szkoły powszechnej w Myszkowie (załącznik 20);
- g. Stanisława Łukasiewicza, naczelnika wydziału technicznego Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (załącznik 21).

15. Rada Ministrów uchwała zgodzić się na przyznanie III stopnia służbowego ad personam Jerzemu Pomykałskiemu, dyrektorowi biura sejmowego przy zniesieniu w biurze sejmowym jednego etatu IV stopnia służbowego.

Równocześnie Rada Ministrów postanowiła, że posunięcie Pomykałskiego do III stopnia służbowego, jako dyrektora biura sejmowego, nie narusza postanowienia co do zaliczenia stanowiska dyrektora biura sejmowego dla wymiaru dodatku za kierownictwo (rozporządzenie Rady Ministrów z 30 maja 1922 r. – poz. 456 Dz.U. Nr 51).

16. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Wewnętrznych w sprawie czasowego pozostawienia departamentu V Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Poznaniu (załącznik 22).

17. Uchwalono załączony wniosek Dyrektora Głównego Urzędu Statystycznego w przedmiocie statystyki funkcjonariuszów państwowej służby cywilnej (załącznik 23).

18. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie instrukcji dla posłów Rzeczypospolitej Polskiej w Paryżu, Londynie, Rzymie i Brukseli, dotyczącej realizacji praw Polski do odszkodowań w związku z konferencją finansową w Brukseli (załącznik 24).

19. Uchwalono załączone rozporządzenie o utworzeniu miasta Serocka w powiecie pułtuskim (załącznik 25).

20. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie utworzenia Konsulatu Etatowego II klasy w Lille (załącznik 26).

Etaty Konsulatu ustali Minister Spraw Zagranicznych z Ministrem Skarbu.

21. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie uzupełnienia rozporządzenia o organizacji i zakresie działania okręgowych zarządów lasów państwowych (załącznik 27).

22. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie pomocy finansowej dla województwa śląskiego na cele aprowizacyjne (załącznik 28).

†J. Nowak^f

23. Rada Ministrów uchwaliła załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie jednorazowego zasiłku świątecznego dla czynnych funkcjonariuszów państwowych oraz emerytów, wdów i sierot (załącznik 29).

24. Równocześnie postanowiła poddać rewizji uchwałę Rady Ministrów z 19 października w sprawie potrącania podatku dochodowego z uposażeń służbowych pracowników państwowych z powodu zbyt uciążliwego i skomplikowanego obliczania (załącznik 30).

25. Tajne. Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów referuje wyniki konferencji podkomisji dla spraw urzędniczych z 24 listopada.

Postanowiono zgodnie z wnioskiem podkomisji –

- a) nie rozszerzać na przyszłość liczby urzędników państwowych urlopowanych z tytułu pełnienia obowiązków w związkach zawodowych;
- b) przeciw urzędnikom występującym na wiecach w sposób ubliżający Rządowi wdrażać postępowanie dyscyplinarne, a delegacji podobnych wieców nie przyjmować na audiencjach.

26. Po odczytaniu załączonej w odpisie depešy kongresu pracowników państwowych we Lwowie z 26 listopada (załącznik 31) Rada Ministrów zleciła właściwym Ministrom wdrożenie dochodzeń przeciw autorom uchwały 5 kongresu, jako uwłaczającej Rządowi.

‘Posiedzenie zamknięto o godzinie 9 wieczór.’

Załączniki

Wykaz:

1. [Wniosek Prezydium Rady Ministrów o zreasumowanie uchwały z 20 listopada 1922 r. o zniesienie postanowienia Rady Obrony Państwa z 15 lipca 1920 r. dotyczącego zakazu pobierania rekruta na obszarze Wschodniej Małopolski].
2. Uchwała Rady Ministrów [z dnia 23 listopada 1922 r. w sprawie stanowisk Podsekretarza Stanu (wiceministrów), Dyrektorów Departamentów i Naczelników Wydziałów w Prezydium Rady Ministrów i ministerstwach].
3. [Pismo Ministra Kolei Żelaznych do Ministra Skarbu o ustanowienie w Ministerstwie Kolei Żelaznych drugiego Podsekretarza Stanu].
4. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie przyznania kredytu dodatkowego w sumie 2 068 306 000 marek dla Lokalnych Zarządów Lasów Państwowych w Dziale 4 budżetu Ministerstwa Rolnictwa.
5. [Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przyznania w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Robót Publicznych kredytu dodatkowego w wysokości 650 000 000 mk].
6. Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie uposażenia ustępujących Ministrów.
7. Wniosek o mianowanie Janusza Radziwiłła Delegatem Pełnomocnym Rzeczypospolitej Polskiej na Konferencję Rozbrojeniową w Moskwie.

8. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie wysokości diet dla członków Delegacji Polskiej na Konferencję Rozbrojeniową w Moskwie⁵⁵⁹.
9. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski” J.E. Francisco Gutiérrez de Agüera, Posłowi Nadzwyczajnemu i Ministrowi Pełnomocnemu Hiszpańskiemu w Warszawie.
10. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Krzyża Oficerskiego majorowi Segui Almuzara, obywatelowi hiszpańskiemu.
11. Wniosek na zamianowanie Stanisława Obrzuda, Leona Towarnickiego, Karola Góry, Erazma Jasińskiego, Gabriela Czechowicza i Edwarda Zienkowskiego Dyrektorami Izb Skarbowych z uposażeniem wedle IV st. służbowego⁵⁶⁰.
12. Wniosek o mianowanie Władysława Weissbroda dyrektorem Departamentu w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych⁵⁶¹.
13. Wniosek o mianowanie inż. Kazimierza Zajdlera prezesem Dyrekcji Poczty i Telegrafów w Warszawie w IV stopniu służbowym⁵⁶².
14. [Wniosek Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego o zezwolenie na objęcie przez Dyrektora Państwowego Centralnego Zakładu Epidemiologicznego dr. Ludwika Rajchmana stanowiska w Departamencie Zdrowia przy Lidze Narodów i udzielenie w tym celu bezpłatnego urlopu].
15. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów [w sprawie Jana Szymańskiego]⁵⁶³.
16. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów [w sprawie Kazimierza Wrzyszczyńskiego]⁵⁶⁴.
17. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów [w sprawie Adama Łukomskiego]⁵⁶⁵.
18. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów [w sprawie Dr. Kazimierza Sochaniewicza]⁵⁶⁶.
19. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów [w sprawie Edwarda Żuchowicza]⁵⁶⁷.
20. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów [w sprawie Heleny Sankowskiej]⁵⁶⁸.
21. Wniosek Komisji Weryfikacyjnej przy Prezydium Rady Ministrów [w sprawie dr. Stanisława Łukasiewicza]⁵⁶⁹.
22. Rozporządzenie Rady Ministrów z dn. 6 marca 1922 r. o przekazaniu Ministrowi Spraw Wewnętrznych zarządu spraw wewnętrznych na obszarze b. dzielnicy pruskiej⁵⁷⁰.

---

⁵⁵⁹ Nie publikuje się.

⁵⁶⁰ Nie publikuje się.

⁵⁶¹ Nie publikuje się.

⁵⁶² Nie publikuje się.

⁵⁶³ Nie publikuje się.

⁵⁶⁴ Nie publikuje się.

⁵⁶⁵ Nie publikuje się.

⁵⁶⁶ Nie publikuje się.

⁵⁶⁷ Nie publikuje się.

⁵⁶⁸ Nie publikuje się.

⁵⁶⁹ Nie publikuje się.

⁵⁷⁰ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 marca 1922 r.

23. Uchwała Rady Ministrów w przedmiocie statystyki funkcjonariuszów państwowej służby cywilnej.
24. Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego na Radę Ministrów w sprawie instrukcji dla Posłów Rzeczypospolitej Polskiej w Paryżu, Londynie, Rzymie i Brukseli, dotyczącej realizacji praw Polski do odszkodowań w związku z konferencją finansową w Brukseli.
25. Rozporządzenie Rady Ministrów o utworzeniu miasta Serocka w pow. pułtuskim⁵⁷¹.
26. [Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie utworzenia Konsulatu Etatowego II klasy w Lille].
27. Wniosek Ministra Rolnictwa i Dóbr Państwowych na Radę Ministrów w przedmiocie uzupełnienia rozporządzenia o organizacji i zakresie działania Okręgowych Zarządów Lasów Państwowych⁵⁷².
28. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie pomocy finansowej dla województwa śląskiego na cele aprowizacyjne⁵⁷³.
29. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie jednorazowego zasiłku świątecznego dla czynnych funkcjonariuszy państwowych oraz emerytów, wdów i sierot⁵⁷⁴.
30. [Wyjaśnienie w sprawie sposobu obliczania podatku dochodowego, zarządzanego okólnikiem Ministerstwa Skarbu Nr DP. 734/V z dnia 12.10. (tut. exh. 19410/22)]⁵⁷⁵.
31. [Depesza Kongresu pracowników państwowych we Lwowie z 26 listopada 1922].

Załącznik 1

[Wniosek Prezydium Rady Ministrów o zreasumowanie uchwały z 20 listopada 1922 r. o zniesienie postanowienia Rady Obrony Państwa z 15 lipca 1920 r. dotyczącego zakazu pobierania rekruta na obszarze Wschodniej Małopolski]

^hWydział Prawny^h ^cPrezydium Rady Ministrów^c wnosi, aby Rada Ministrów, reasumując uchwałę z dnia 20 listopada br., uchwaliła co następuje:

„Rada Ministrów przyjmuje do wiadomości, że Minister Spraw Wojskowych w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych wyda rozporządzenie o przeprowadzeniu poboru roczników 1900 i 1901 na obszarze tych powiatów województw: lwowskiego, tarnopolskiego i stanisławowskiego, w których pobór tych roczników przez władze polskie dotąd dokonany nie był (ustawa z dn. 7 marca 1919 r. Dz.Ust. Nr 22 poz. 234)”.

---

o przekazaniu Ministrowi Spraw Wewnętrznych zarządu spraw wewnętrznych na obszarze b. dzielnicy pruskiej, Dz.U. RP 1922, nr 24, poz. 199.

⁵⁷¹ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 listopada 1922 r. o utworzeniu miasta Serocka w powiecie Pułtuskim, Dz.U. RP 1922, nr 106, poz. 981.

⁵⁷² Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 listopada 1922 r. w przedmiocie uzupełnienia rozporządzenia o organizacji i zakresie działania okręgowych zarządów lasów państwowych, Dz.U. RP 1922, nr 106, poz. 982.

⁵⁷³ Nie publikuje się.

⁵⁷⁴ Nie publikuje się.

⁵⁷⁵ Nie publikuje się.

Uzasadnienie.

Pobór powszechny roczników 1900 i 1901 zarządzony został ustawą z dnia 7 marca 1919 r. (Dz.P.P.P. Nr 22 poz. 234). Na podstawie i w wykonaniu tej ustawy Ministerstwa Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych mają prawo przeprowadzić pobór na tych obszarach, na których pobór tych roczników przez władze polskie dokonany nie był.

Jakkolwiek Rada Obrony Państwa uchwaliła nie przeprowadzać poboru w pewnych częściach Rzeczypospolitej⁵⁷⁶, to jednak uchwała ta nie została ogłoszona, przeto na zewnątrz mocy obowiązującej nie posiada.

Jeżeli więc obecnie zachodzi potrzeba zarządzenia poboru niektórych roczników w tych częściach Rzeczypospolitej, to na zewnątrz wystarczy wydanie przez Ministra Spraw Wojskowych i Ministra Spraw Wewnętrznych odpowiedniego rozporządzenia wykonawczego do ustawy z dn. 7 marca 1919 r., na wewnątrz zaś przyjęcie przez Radę Ministrów do wiadomości, iż odnośna uchwała Rady Obrony Państwa stała się obecnie nieaktualną.

Załącznik 2

Uchwała Rady Ministrów [z dnia 23 listopada 1922 r. w sprawie stanowisk Podsekretarzy Stanu (wiceministrów), Dyrektorów Departamentów i Naczelników Wydziałów w Prezydium Rady Ministrów i ministerstwach]

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW

z dnia 23 listopada 1922 r.

W wykonaniu art. 17 pragmatyki służbowej w brzmieniu noweli z 28 lipca 1922 r. poz. 606 Dz.U. Nr 67 co do stanowisk Podsekretarzy Stanu (Wiceministrów), Dyrektorów Departamentów i Naczelników Wydziałów w Prezydium Rady Ministrów i Ministerstwach Rada Ministrów uchwała co następuje:

1. Stanowiska Podsekretarzy Stanu zalicza się do III stopnia służbowego, Dyrektorów Departamentów od V do III stopnia służbowego, Naczelników Wydziałów od VI do IV stopnia służbowego.

2. Przy posuwaniu Dyrektorów departamentów w Prezydium Rady Ministrów i Ministerstwach do III stopnia służbowego przestrzegane być mają następujące zasady:

- a) ilość Dyrektorów departamentów posuniętych do III st.sł. nie może przekraczać 10% ogólnej liczby urzędujących w danej chwili dyrektorów;

---

⁵⁷⁶ Miało to miejsce w tzw. Galicji Wschodniej.

- b) posunięcie do III st.sł. może nastąpić tylko po upływie kilku lat spędzonych przez danego urzędnika na stanowisku IV stopnia służb. Okres ten oznacza się na razie na lat 3 z tym, że będzie on z biegiem czasu znacznie przedłużony.
  - c) posunięcie do III st.sł. ma charakter wyjątkowego odznaczenia urzędnika. Motywem do takiej nominacji muszą być wyjątkowe, w porównaniu z innymi Dyrektorami, zasługi kandydata w służbie państwowej, względnie stopień odpowiedzialności i doniosłości powierzonych funkcji.
3. Przy posuwania Naczelników wydziałów w Prezydium Rady Ministrów i w Ministerstwach do IV stopnia służbowego przestrzegane być mają następujące zasady:
- a) ilość Naczelników wydziałów posuniętych do IV stopnia służbowego nie może przekraczać 2% ogólnej liczby urzędujących w danej chwili Naczelników wydziałów;
  - b) posunięcie do IV stopnia służbowego może nastąpić tylko po upływie 4 lat spędzonych przez danego urzędnika w V stopniu służbowym;
  - c) posunięcie do IV stopnia służbowego dla Naczelników wydziałów ma charakter wyjątkowego odznaczenia urzędnika. Motywem do takiej nominacji muszą być wyjątkowe, w porównaniu z innymi Naczelnikami, zasługi kandydata w służbie państwowej, względnie stopień odpowiedzialności i doniosłości powierzonych funkcji.
4. Dyrektorzy departamentów otrzymują dodatek za kierownictwo według stawki IV stopnia służbowego, przewidzianej w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 30 maja 1922 r. poz. 456 Dz.U. Nr 51. Naczelnicy wydziałów według stawki przewidzianej w tym rozporządzeniu dla V stopnia służbowego, a to bez względu na przyznany im stopień służbowy.

Załącznik 3

[Pismo Ministra Kolei Żelaznych do Ministra Skarbu o ustanowienie w Ministerstwie Kolei Żelaznych drugiego Podsekretarza Stanu]

Od p i s !

L. T.1571.

24 listopada 1922 r.

D o

Pana Ministra Skarbu
w miejscu

W czasie istnienia Ministerstwa Kolei Żelaznych zarysowała się wybitna potrzeba utworzenia stanowiska drugiego Podsekretarza Stanu. Życie praktyczne

wykazało bowiem, że w państwowej administracji kolejowej, posiadającej pod względem tak różnorodności spraw, jak i ilości personelu ogromny zakres działania, dają się odróżnić dwa zasadnicze działy, wymagające każdy dla siebie jednolitego ujęcia i kierownictwa. Jeden z tych działów tworzą sprawy techniczne, obejmujące budowę i utrzymanie kolei, trakcję, naprawę taboru oraz prowadzenie ruchu, na drugi dział składają się sprawy administracyjno-finansowe, które w okresie tworzenia kolejnictwa nabierają szczególnego znaczenia ze względu na konieczność ujednostajnienia administracji kolejowej pod względem organizacyjnym.

Podczas gdy ciągłość spraw technicznych jest reprezentowana w osobie obecnego Podsekretarza Stanu, to sprawy administracyjno-finansowe i organizacyjne cierpią na braku jednolitego kierunku, ponieważ każdorazowy Minister, na którego spada ciężar zasadniczego ujęcia tych spraw, z jednej strony nie może się im odpowiednio poświęcić z powodu przeciążenia obowiązkami wynikającymi z jego charakteru jako członka Rządu, a wyrażającymi się głównie w czynnościach związanych z urzędowaniem Sejmu i Rady Ministrów, z drugiej strony z powodu przejściowego charakteru swojego urzędowania nie jest w możności przeprowadzić od początku do końca swoje zamierzenia, które częstokroć ulegają zasadniczym zmianom z powodu odmiennego ujęcia przez następców.

Świadczą o tym dobitnie losy, jakie przechodziła organizacja administracji kolejowej wskutek wielokrotnych zmian na stanowisku Ministra Kolei Żelaznych.

Sprawy te, które z natury rzeczy dotyczą niemal wszystkich departamentów Ministerstwa Kolei Żelaznych i z powodu różnorodności zapatrywań już w samym łonie Ministerstwa Kolei Żelaznych natrafiają na dużą rozbieżność w traktowaniu ich, wymagają szczególnie zdecydowanego, jednolitego ujęcia i energicznego przeprowadzenia niezależnie od częstych zmian w osobach Ministrów.

Podobnie niezmiernie ważna sprawa dochodowości kolei państwowych, która zależy od odpowiedniego współdziałania dwóch departamentów, tj. finansowego i taryfowego, wymaga stałego, jednolitego kierownictwa.

Nie potrzeba chyba dodawać, jak ważnym momentem dla rozwoju kolejnictwa jest również jednolita i zdecydowana polityka personalna.

Wszystkie te wyżej wspomniane sprawy wymagają więc jednolitego ujęcia w osobie drugiego Podsekretarza Stanu.

W obecnej chwili w przeddzień powstania gabinetu parlamentarnego sprawa ta staje się o tyle aktualniejsza, że osoba nowego Ministra, przy którego wyborze będą decydowały prawdopodobnie nie tylko względy natury fachowej, ale także politycznej, będzie w daleko wyższym stopniu absorbowana w swym urzędowaniu sprawami politycznymi na niekorzyść wewnętrznych spraw kolejowych.

Wobec tego proszę Pana Ministra o wyrażenie zgody na utworzenie posady drugiego Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Kolei Żelaznych.

Minister:
/-/ L.Z. Marynowski

Zgodność z oryginałem:
/-/ Gałęcki

Do Prezydium Rady Ministrów
do wiadomości
MINISTER:
/-/ L.Z.Marynowski

Załącznik 4

Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w przedmiocie przyznania kredytu dodatkowego w sumie 2 068 306 000 marek dla Lokalnych Zarządów Lasów Państwowych w Dziale 4 budżetu Ministerstwa Rolnictwa

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 18 listopada 1922 r.

WNIOSEK MINISTRA SKARBU NA RADĘ MINISTRÓW

w przedmiocie przyznania kredytu dodatkowego w sumie
2 068 30 000 marek dla Lokalnych Zarządów Lasów Państwowych
w Dziale 4 budżetu Ministerstwa Rolnictwa.

Rada Ministrów uchwalić raczy:
Przyznaje się Ministerstwu Rolnictwa
dodatkowy kredyt w łącznej sumie
2 068 306 000 Mk dla Lokalnych Zarządów
Lasów Państwowych, a w szczególności
104 470 000 Mk na nowe budowle,
153 000 000 Mk na remont kapitalny,
1 715 536 000 na wydatki gospodarcze
związane z eksploatacją lasów i 95 300 000
Mk na opłatę podatków.

Uzasadnienie.

Kredyt dodatkowy na nowe budowle oraz na remont kapitalny okazał się konieczny wskutek wzrostu cen robocizny i materiałów, a dotyczy on budynków

gospodarczych i domów mieszkalnych dla służby leśnej w poszczególnych Nadleśnictwach.

Suma kredytu dodatkowego stanowi około 30% pierwotnie preliminowanego kredytu na te cele i zostanie ona wyłącznie zużytkowana na wykończenie i przeprowadzenie remontu tych budowli, w których przerwanie robót mogłoby spowodować znaczne straty dla Skarbu Państwa.

Kredyt na wydatki gospodarcze związane z eksploatacją lasów dotyczy wydatków na wyrąb i obróbkę drzewa, a uzasadnia się wzrostem cen robocizny.

Dodatkowy kredyt na podatki okazał się potrzebnym, wskutek podwyższenia podatków samorządowych, których Ministerstwo Rolnictwa z braku kredytów dotąd uiścić nie mogło.

W związku z powiększeniem kredytów, Ministerstwo Rolnictwa powiększa zarazem dochody gospodarcze z eksploatacji o sumę 5 627 478 000 mk.

Według wyliczenia Ministerstwa Rolnictwa, nadwyżka dochodów ponad wydatki wyniesie w roku bieżącym w Lokalnych Zarządach Lasów Państwowych sumę 23 miliardów marek.

MINISTER SKARBU
Jastrzębski

Załącznik 5

[Wniosek nagły Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie przyznania w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Robót Publicznych kredytu dodatkowego w wysokości 650 000 000 mk]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 21 listopada 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY NA RADE MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Przyjmuje się do wiadomości zarządzone przez
P. Ministra Skarbu na wniosek P. Ministra Robót
Publicznych asygnowanie w dziale 2 preliminarza
budżetowego Ministerstwa Robót Publicznych § 9
poz. 7 kredytu dodatkowego w wysokości –
650 000 000 mk.–

UZASADNIENIE.

Spółdzielnia budowlano-mieszkaniowa „Kolonja im. Staszica” przystąpiła w połowie września do budowy Kolonii urzędniczej na gruntach położonych

między ulicą Topolową i Suchą, przy pomocy kredytu w wysokości 350 000 000 mk, przyznanego z budżetu Ministerstwa Robót Publicznych.

Plan budowy określony przez Spółdzielnię obejmuje budowę 11 domków 2-mieszkaniowych, 3 domów typu szeregowego o łącznej ilości 34 mieszkań, tudzież 1 domu 2-piętrowego o 20 mieszkaniach.

Koszt całej budowy, która ma być skończona w r. 1923, obliczony na kwotę 1 464 000 000 mk.

Asygnowany obecnie kredyt dodatkowy umożliwi Spółdzielni zakup potrzebnych jeszcze materiałów i doprowadzenie robót w tym jeszcze sezonie pod dach, a tym samym oddanie już w roku przyszłym 76 mieszkań do użytku urzędników państwowych.

MINISTER SKARBU

†Jastrzębski†

Załącznik 6

Wniosek Prezydium Rady Ministrów w sprawie uposażenia ustępujących Ministrów

Wniosek Prezydium Rady Ministrów
w sprawie uposażenia ustępujących
Ministrów.

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW

z dnia ....

Do czasu unormowania w drodze ustawodawczej zaopatrzenia emerytalnego dla Ministrów uchwała się co następuje:

Art. 1.

Ustępujący Minister ma prawo do pobierania przez trzy miesiące po swym ustąpieniu pełnego uposażenia ostatnio pobieranego.

Art. 2.

Minister, który w ciągu trzech miesięcy po ustąpieniu powraca na zajmowane poprzednio stanowisko w służbie państwowej, samorządowej lub w instytucji państwowej albo uzyska takie stanowisko lub mandat poselski, ma w ciągu tego trzymiesięcznego czasokresu prawo do pobierania różnicy między uposażeniem przyznanym w art. 1 a nowym uposażeniem.

Art. 3.

Minister, który bezpośrednio przed powołaniem go na Ministra piastował stanowisko w służbie państwowej, o ile nie zajdzie co do niego jeden z wypadków wymienionych w art. 2 – ma przy zastosowaniu do niego postanowień art. 6 ustęp

pierwszy ustawy z 28/VII 1922 Dz.Ust. Rz.P. Nr 67 poz. 606 prawo do uposażenia emerytalnego, które wymierzone mu będzie od poborów, przywiązanych do stanowiska, piastowanego przed powołaniem na Ministra.

Przy wymiarze tego uposażenia uwzględni się czas spędzony na stanowisku Ministra.

Art. 4.

Wydatki wynikające z praw przyznanych w art. 1 i 2 ustępującym Ministrom, obciążają budżet Ministerstwa, na którego czele stał ustępujący Minister.

Art. 5.

Uchwałę Rady Ministrów z dnia 5 VIII 1920 r. w przedmiocie tzw. odprawy dla ustępujących Ministrów uchyla się.

Art. 6.

Uchwała niniejsza obowiązuje od dnia 1 grudnia 1922 r.

Załącznik 7

Wniosek o mianowanie Janusza Radziwiłła Delegatem Pełnomocnym Rzeczypospolitej Polskiej na Konferencję Rozbrojeniową w Moskwie

Odpis.

MINISTERSTWO SPRAW ZAGRANICZNYCH
N-A/I 8884/22

Warszawa, dn. .... listopada 1922 r.

Wniosek
o mianowanie p. JANUSZA RADZIWIŁŁA
Delegatem Pełnomocnym Rzeczypospolitej
Polskiej na Konferencję Rozbrojeniową
w Moskwie.

Na skutek zaproszenia Rządu Sowieców (nota słowna Poselstwa rosyjskiego w Warszawie z dn. 31/X rb. N-1203) Ministerstwo Spraw Zagranicznych w porozumieniu z Ministerstwem Spraw Wojskowych postanowiło wziąć udział w Konferencji rozbrojeniowej, zwołanej przez Sowiety rosyjskie do Moskwy na dzień 30 listopada rb.⁵⁷⁷

Uzyskawszy już odpowiednie kredyty na wyjazd tej Delegacji, MSZ postanowiło powołać na stanowisko Pełnomocnego Delegata Rzeczypospolitej Polskiej na wspomnianą Konferencję p. Janusza Radziwiłła, b. Szefa Departamentu Stanu

---

⁵⁷⁷ Zebranie to trwało ostatecznie od 2 do 12 grudnia 1922 r. i zakończyło się zupełnym niepowodzeniem.

przy b. Radzie Regencyjnej Królestwa Polskiego⁵⁷⁸, jako najodpowiedniejszego na to stanowisko kandydata.

Wobec powyższego wnoszę, aby Rada Ministrów uchwalić raczyła: przedstawić wniosek Naczelnikowi Państwa o mianowanie p. Janusza Radziwiłła Delegatem Pełnomocnym Rzeczypospolitej Polskiej na Konferencję Rozbrojeniową w Moskwie.

Minister Spraw Zagranicznych
/-/ G. Narutowicz

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu Rady Ministrów w dn. .... listopada 1922 r. punkt .... protokołu posiedzenia Rady Ministrów.

Warszawa, dn. .... listopada 1922 r.

Prezydent Ministrów

Załącznik 9

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski” J.E. Francisco Gutiérrez de Agüera, Posłowi Nadzwyczajnemu i Ministrowi Pełnomocnemu Hiszpańskiemu w Warszawie

listopada 2

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych
w przedmiocie nadania Wielkiej
Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski”
J.E. Panu Francisco Gutiérrez de
Agüera, Posłowi Nadzwyczajnemu
i Ministrowi Pełnomocnemu
Hiszpańskiemu w Warszawie.

UZASADNIENIE.

J. Ekscelencja Ambasador Jego Królewskiej Mości, p. Francisco Gutiérrez de Agüera, Poseł Nadzwyczajny i Minister Pełnomocny J.K. Mości Króla

---

⁵⁷⁸ Departament Stanu powstał z przekształcenia Departamentu Spraw Politycznych (uchwałą rządu Królestwa 23 stycznia 1918 r.). Koordynował m.in. początki dyplomacji Rady Regencyjnej.

Hiszpańskiego w Warszawie, z okazji wręczenia Panu Naczelnikowi Państwa nadanego przez króla Alfonsa XIII orderu Merito Militar ze względów kurtuazji międzynarodowej winien otrzymać odznaczenie.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy art. 13-go Ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa p. Francisco Gutiérrez de Agüera do nadania Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski”.

Minister Spraw Zagranicznych

Rada Ministrów uchwałała

Warszawa, dnia

Prezydent Ministrów.

Załącznik 10

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Krzyża Oficerskiego majorowi Segui Almuzara, obywatelowi hiszpańskiemu

listopada 2

WNIOSEK

Ministra Spraw Zagranicznych

w sprawie nadania Krzyża

Oficerskiego majorowi Segui

Almuzara, obywatelowi

hiszpańskiemu.

UZASADNIENIE.

Segui Almuzara, major armii hiszpańskiej, attaché wojskowy przy Ambasadzie Hiszpańskiej w Paryżu, z okazji wręczenia Panu Naczelnikowi Państwa nadanego przez króla Alfonsa XIII orderu Merito Militar, ze względów kurtuazji międzynarodowej winien otrzymać odznaczenie.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy art. 13-go Ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa majora Segui Almuzara do nadania Krzyża Oficerskiego orderu „Odrodzenia Polski”.

Minister Spraw Zagranicznych

Rada Ministrów uchwałała

Warszawa, dnia

Prezydent Ministrów

[Wniosek Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego o zezwolenie na objęcie przez Dyrektora Państwowego Centralnego Zakładu Epidemiologicznego dr. Ludwika Rajchmana stanowiska w Departamencie Zdrowia przy Lidze Narodów i udzielenie w tym celu bezpłatnego urlopu]

Uchwałą z dnia 12 sierpnia 1921 r. zezwoliła Rada Ministrów, na wniosek Kierownika Ministerstwa Zdrowia Publicznego, na objęcie przez Dyrektora Państwowego Centralnego Zakładu Epidemiologicznego Dr. Ludwika Rajchmana stanowiska w Departamencie Zdrowia przy Lidze Narodów i udzielenia w tym celu bezpłatnego urlopu, na razie na przeciąg jednego roku.

Z chwilą wejścia w życie ustawy z dnia 17 lutego 1922 r. o państwowej służbie cywilnej (Dz.U. RP Nr 21 poz. 164) udzielenie względnie przedłużenie funkcjonariuszowi państwowemu urlopu zależy od uznania władzy, na tej też podstawie przedłużył Pan Minister Zdrowia Publicznego urlop Dr. Rajchmana do końca października 1923 r., zwracając się równocześnie do Rady Ministrów z prośbą o przyjęcie powyższego zarządzenia do wiadomości.

W istocie chodzi więc o rozstrzygnięcie kwestii, czy dalsze reprezentowanie Rzeczypospolitej Polskiej w Departamencie Zdrowia przy Lidze Narodów uzna Rząd za wskazane i pożyteczne. Ponieważ według opinii Pana Ministra Zdrowia Publicznego praca Dr. Rajchmana na stanowisku Dyrektora lekarskiego Ligi Narodów wydaje jak najlepsze rezultaty dla sprawy polskiej służby zdrowia, Rada Ministrów raczy

przyjąć do wiadomości przedłużenie przez Pana Ministra Zdrowia Publicznego urlopu Dr. Rajchmana na stanowisku Dyrektora Państwowego Centralnego Zakładu Epidemiologicznego do końca października 1923 roku.

Uchwała Rady Ministrów w przedmiocie statystyki funkcjonariuszów państwowej służby cywilnej

UCHWAŁA RADY MINISTRÓW
z dnia .... listopada 1922 roku

w przedmiocie statystyki funkcjonariuszów państwowej służby cywilnej.

1. Dla zebrania danych dotyczących funkcjonariuszów państwowej służby cywilnej Główny Urząd Statystyczny roześle do wszystkich urzędów, instytucji

i przedsiębiorstw państwowych odpowiednią do liczby ich funkcjonariuszów ilość kart indywidualnych (wzór A) i po dwa egzemplarze wykazu sumarycznego (wzór B) oraz do tych urzędów, przedsiębiorstw państwowych, które posiadają robotników, po dwa egzemplarze wykazu zatrudnionych robotników (wzór C).

Urzędy, instytucje lub przedsiębiorstwa państwowe, które do dnia 31 grudnia 1922 r. powyższych formularzy nie otrzymają lub otrzymają w niedostatecznej ilości, winny niezwłocznie zawiadomić o tym Główny Urząd Statystyczny w Warszawie.

2. Wszystkie urzędy, instytucje i przedsiębiorstwa państwowe winny otrzymane formularze wypełnić w myśl instrukcji i wysłać z dołączeniem odpisów list płac za styczeń 1923 r. w nieprzekraczalnym terminie do dnia 8 stycznia 1923 r. do Głównego Urzędu Statystycznego.

Główny Urząd Statystyczny obowiązany jest zestawzić wykazy tych urzędów, instytucji i przedsiębiorstw państwowych, które mu do dnia 15 stycznia 1923 r. formularzy nie nadesłały i przesłać je jednośnym Ministerstwu i Urzędowi Głównym celem nadania sprawie właściwego biegu.

3. Centralna Kasa Państwowa, Kasy Skarbowe i wszelkie specjalne kasy państwowej służby cywilnej winny, oprócz formularzy wskazanych pod 2, do dnia 5 stycznia 1923 r. wysłać do Głównego Urzędu Statystycznego wykaz wszystkich urzędów, instytucji i przedsiębiorstw państwowych, którym wypłaciły pobory funkcjonariuszów państwowej służby cywilnej za styczeń 1923 r. ze wskazaniem dla każdego urzędu, instytucji i przedsiębiorstwa państwowego wypłaconej sumy oraz numery asygnaty.

4. Ministerstwo Kolei Żelaznych oraz Poczty i Telegrafów, których nie dotyczy postanowienia zawarte w punktach 1, 2 i 3, każde w swoim zakresie roześlą i zbiorą za pomocą własnych organów otrzymane od Głównego Urzędu Statystycznego formularze A, B i C i następnie przekażą je do dnia 15 lutego 1923 r. Głównemu Urzędowi Statystycznemu celem ich opracowania.

5. Głównemu Urzędowi Statystycznemu powierza się opracowanie otrzymanych na zasadzie niniejszego rozporządzenia materiałów dotyczących statystyki funkcjonariuszów państwowej służby cywilnej.

W powyższej sprawie Główny Urząd Statystyczny może bezpośrednio porozumiewać się z pominięciem zwykłego toku instancji ze wszystkimi urzędami, instytucjami i przedsiębiorstwami państwowymi, które winny udzielać mu możliwie niezwłocznie wszelkich niezbędnych wyjaśnień dla skorygowania lub uzupełnienia zebranych materiałów.

6. Po ukończeniu opracowania Główny Urząd Statystyczny przekaże zebrane materiały poszczególnym ministerstwom oraz urzędowi głównym według ich kompetencji⁵⁷⁹.

---

⁵⁷⁹ Do uchwały dołączone zostały wzory dokumentów i formularzy, których nie publikuje się.

**Wniosek Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego na Radę Ministrów
w sprawie instrukcji dla Posłów Rzeczypospolitej Polskiej w Paryżu, Londynie,
Rzymie i Brukseli, dotyczącej realizacji praw Polski do odszkodowań
w związku z konferencją finansową w Brukseli**

WNIOSEK

Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego na Radę Ministrów
w sprawie instrukcji dla Posłów Rzeczypospolitej Polskiej
w Paryżu, Londynie, Rzymie i Brukseli dotyczącej realizacji
praw Polski do odszkodowań w związku z konferencją finansową
w Brukseli.

W związku z mającą się odbyć konferencją w Brukseli (15 XII rb.) w sprawie uregulowania długów międzyalianckich i wypłat odszkodowań należnych od Niemiec na podstawie Traktatu Wersalskiego oraz w związku z poprzedzającym ją zjazdem Ministrów Spraw Zagranicznych Głównych Mocarstw reprezentowanych w Komisji Odszkodowań (4 XII rb.), konieczne jest ustalenie polityki Rządu Polskiego w dziedzinie realizacji praw Polski do odszkodowań.

Prawa Polski do odszkodowań zostały uznane i stwierdzone w układzie finansowym podpisanym w Spa dnia 16 lipca 1920 w artykule 10, który brzmi:

„Les dispositions du présent arrangement ne sont pas applicables à la Pologne. Les droits à la réparation des dommages subis par cette dernière, en tant que partie intégrante de l'ancien Empire de Russie demeurent réservés conformément à l'art. 116 du Traité de Versailles et à l'art. 87 du Traité de Saint-Germain.

Les sommes dont la Pologne devra créditer l'Allemagne et l'Autriche en exécution de l'art. 243 du Traité de Versailles et de l'art. 189 du Traité de Saint-Germain seront inscrites provisoirement à des comptes d'attente qui porteront intérêts à 5% l'art. ^{i...}ⁱ⁵⁸⁰

Prawa te jednak wskutek powyższego sformułowania oraz dotychczasowego stanowiska Głównych Mocarstw w Komisji Odszkodowań nie mogły być dotychczas realizowane.

---

⁵⁸⁰ „Postanowienia niniejszego porozumienia nie mają zastosowania do Polski. Prawa do odszkodowań za szkody, wyrządzone tej ostatniej, jako integralnej części dawnego cesarstwa rosyjskiego, pozostaną zastrzeżone, zgodnie z art. 116 Traktatu Wersalskiego i art. 87 Traktatu w Saint-Germain. Sumy, które Polska powinna mieć powierzone przez Niemcy i Austrię w wykonaniu art. 243 Traktatu Wersalskiego i art. 189 Traktatu Saint-Germain, będą wpisane tymczasowo do rachunków oczekujących na zapłacenie, które nie wyniosą więcej jak 5 procent”.

Mimo że w liście Komisji Odszkodowań do Niemieckiej Komisji Ciężarów Wojennych z dnia 28 kwietnia 1921 r. wyraźnie zastrzeżone zostało, że w sumie 132 miliardów mk złotych nie są zawarte sumy, których Polska ewentualnie żądać może jako część b. Imperium Rosyjskiego, w nocie swej z dnia 5 maja 1921 r. ustalającej wysokość długu odszkodowaniowego Niemiec i sposób spłat Komisja Odszkodowań nie wspomina wyraźnie o udziale Polski w odszkodowaniach należnych od Niemiec, zastrzegając tylko we wstępie ^c do noty, że ustalona suma długu Niemiec 132 mln mk ^c (złotych)^c jest wynikiem zobowiązań z art. 231, 232, 233 Traktatu Wersalskiego, nie obejmuje zaś zobowiązań z art. 238 Tr. Wers.⁵⁸¹ oraz innych zobowiązań, wynikających z Traktatu Wersalskiego.

Natomiast art. 1 tejże noty stanowi, że od ustalonej sumy długu odszkodowaniowego (132 miliardy marek złotych) mają być odjęte sumy, które mogą być zaliczone na kredyt Niemiec z tytułu przejęcia majątku państwowego niemieckiego na terytoriach cedowanych, co może być interpretowane, że i zobowiązania traktatowe Polski z tego tytułu mogłyby być tu zaliczone.

Dążenie Niemiec do niewypłacalności grozi stale Polsce odsunięciem realizacji jej praw odszkodowaniowych na czas nieograniczony, przy równoczesnym pozostawieniu jej zobowiązań traktatowych.

Wszystkie konferencje Głównych Mocarstw i przygotowawcze do nich zjazdy, mające na celu uregulowanie wypłat odszkodowaniowych Niemiec, są więc tym terenem, na którym grozić nam mogą zawsze wielkie niebezpieczeństwa, lecz gdzie równocześnie przy utrzymaniu inicjatywy w swej ręce możemy uzyskać pewne zdobycze w dziedzinie realizacji praw naszych.

W okresie więc prac przygotowawczych do zbliżających się zjazdów i konferencji konieczna jest specjalna czujność i intensywna działalność naszych Przedstawicieli dyplomatycznych przy Głównych Mocarstwach, by uchronić Państwo od niechybnej katastrofy finansowej w razie niekorzystnych decyzji w sprawie odszkodowań Polski.

W tym celu Rada Ministrów uchwalić raczy:

„Pan Minister Spraw Zagranicznych wyśle do Posłów Rzeczypospolitej Polskiej w Paryżu, Londynie, Rzymie i Brukseli instrukcję następującą:

W okresie poprzedzającym konferencję w Brukseli i zjazd Ministrów Spraw Zagranicznych winni Posłowie poczynić starania mające na celu:

---

⁵⁸¹ W art. 238 znajdujemy stypulację: „Niemcy dokonają, stosując się do postępowania ustanowionego przez Komisję odszkodowań, – restytucji w gotówce – gotowizny zabranej (enlevées), zajętej (saisies) lub zasekwestrowanej, jak również zwrotu zwierząt, wszelkiego rodzaju przedmiotów i walorów zabranych, zajętych (saisies) lub zasekwestrowanych, w wypadkach, gdy będzie można stwierdzić ich tożsamość na obszarze Niemiec, bądź też na obszarze ich Sprzymierzeńców”.

- 1) Dopuszczenie Polski do udziału w konferencji brukselskiej przynajmniej w sprawach jej dotyczących;
- 2) Zebranie wszelkich projektów państw zainteresowanych w sprawie długów międzyaliantów, w sprawie regulacji przez Niemcy odszkodowań tudzież sanacji stosunków finansowych Niemiec i bezzwłoczne komunikowanie ich Rządowi Polskiemu z uwagami co do momentów związanych z prawami Polski do odszkodowań;
- 3) Zabezpieczenie realizacji praw Polski do odszkodowań, przyznanych w art. 10 układu finansowego w Spa z dnia 16/VII-1920 r., drogą przeprowadzenia wobec Głównych Mocarstw reprezentowanych w Komisji Odszkodowań następujących tez Polski:
  - a) art. 10 układu w Spa winien być ściśle wykonany przy ustalaniu sumy długu odszkodowaniowego Niemiec, tj. ^hw przyszłym układzie w sprawie wypłat odszkodowaniowych^h w razie traktowania pretensji odszkodowaniowych Polski jako sumy, która będzie odrębnie w przyszłości regulowana (poza ogólną sumą wypłat niemieckich, która będzie ewentualnie na nowo ustalona), winny być zastrzeżone wyraźnie prawa Polski do otrzymania należności odszkodowaniowych, a zobowiązania Polski z tytułu przejętego majątku państwowego b. Dzielnicy Pruskiej winny być również odrębnie traktowane, a nie włączone jako składowa część wypłat niemieckich. (Nota Komisji Odszkodowań z dn. 5 maja 1921 r. do Niemieckiej Komisji Ciężarów Wojennych [Kriegslastenkommision] traktuje zobowiązania państw, które na cedowanych terytoriach przejęły państwowe majątki niemieckie, jako składową część wypłat niemieckich, co wobec układu w Spa wywołać może duże wątpliwości przy interpretacji).
  - b) Uznanie zasady kompensaty należności odszkodowaniowych Polski z zobowiązaniami Polski wynikającymi z Traktatów Wersalskiego, Saint Germaińskiego i dodatkowych układów do nich.
- 4) W razie tendencji do omówienia bądź ustalenia należności odszkodowaniowych Polski – przedstawienie następującej interpretacji praw Polski do odszkodowań:
  - a) Prawa Polski do odszkodowań wynikają nie tylko z poprzedniej przynależności do b. Imperium Rosyjskiego (art. 116), lecz również z faktu, że Polska jest mocarstwem stowarzyszonym, kontrahentem Traktatu Wersalskiego.
  - b) Prawa „zastrzeżone” w art. 116 co do Polski stały się efektywnymi z chwilą uprawomocnienia się Traktatu i winny być za pośrednictwem Komisji Odszkodowań realizowane, a to z uwagi na udział Polski w traktacie. Art. 116 sam przez się jest tytułem wystarczającym do autonomicznej realizacji praw części VIII Traktatu

- Wersalskiego bez umowy specjalnej Rosji z Niemcami lub też Polski z Niemcami.
- c) Zrzeczenie się Rosji w Traktacie w Rapallo praw do odszkodowań od Niemiec zastrzeżonych w art. 116 Tr. Wers. rozciągać się może wyłącznie i jedynie na znajdujące się pod jej władztwem terytorium⁵⁸². „Rosję” bowiem w pojęciu art. 116 należy rozumieć, z chwilą urzędowego uznania przez Komisję Odszkodowań praw Polski odszkodowań na podstawie art. 116 Tr. Wersalskiego, jako „b. Imp. Rosyjskie” wbrew niemieckim próbom wykładni art. 116, mianowicie próbą rozumienia pod pojęciem „Rosji” – obecnej Rosji sowieckiej.
  - d) Umowa między Rosją a Niemcami w Rapallo nie może pozbawiać Polski przysługujących praw, opartych na tytule wynikającym z umowy, której jedną stroną była Rzesza, a drugą zespół państw sprzymierzonych i stowarzyszonych. Rosja nie ma podstawy prawnej do jakiegokolwiek bądź interwencji ex re zobowiązań Niemiec względem Polski, z uwagi na zrzeczenie się wszelkich praw i pretensji w art. III Traktatu Ryskiego tudzież z uwagi na zwolnienie Polski na mocy art. IV Tr. Ryskiego od wszelkich zobowiązań i obciążeń b. Imp. Rosyjskiego z tytułu poprzedniej przynależności, lecz nie wyłączenie Polski z korzystania z praw i roszczeń.
  - e) Komisja Odszkodowań jest kompetentna zbadać i uznać sumę strat wojennych Polski i obciążyć nią rachunek Niemiec.
- 5) Przygotowanie Głównych Mocarstw reprezentowanych w Komisji Odszkodowań, że Rząd Polski nie zgodzi się nigdy przystąpić do regulowania zobowiązań finansowych, wynikających z traktatów: Wersalskiego i Saint Germaińskiego bez równoczesnego uregulowania należności odszkodowaniowych Polski.

---

⁵⁸² Tekst: „Mocarstwa sprzymierzone i stowarzyszone zastrzegają wyraźnie prawa Rosji do otrzymania od Niemiec wszelkich restytucji i odszkodowań, opartych na zasadach niniejszego Traktatu”. W układzie podpisanym w Rapallo 16 kwietnia 1922 r. rządy Rosji Sowieckiej i Rzeszy Niemieckiej przyjęły opcję zerową w stosunku do wszelkich wzajemnych zobowiązań płatniczych (długów i odszkodowań).

**[Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w sprawie utworzenia Konsulatu
Etatowego II klasy w Lille]**

A.II.734

Od czasu raptownej zniżki marki niemieckiej robotnicy polscy, zatrudnieni w Niemczech, masowo przenoszą się do Francji, szukając zarobków przy odbudowie północnych departamentów. W ten sposób powstało już znaczne i wciąż zwiększające się skupienie ludności polskiej na północy Francji. Jest to prawie wyłącznie element robotniczy, który wymaga szczególnie troskliwej opieki konsularnej tak ze względu na nieznaną języka i warunków miejscowych, jak również ze względu na konieczność uregulowania szeregu spraw związanych z jego obywatelstwem wobec niedokonania w terminie podczas pobytu w Niemczech opcji na rzecz Polski.

Obecnie w departamentach Pas de Calais i Nord koncentruje się prawie połowa ludności polskiej, zamieszkującej Francję. Ogólna liczba ludności polskiej we Francji wynosi 37 920 osób, z których w wymienionych dwóch departamentach znajduje się 16 726. Ogólna liczba szkółek polskich we Francji wynosi 11, z których 5 przypada na departamenty Pas de Calais i Nord.

Konsulat Generalny w Paryżu – przeciążony pracą, posiadający personel niedostateczny, zbyt oddalony od powyższych miejscowości – nie może w sposób skuteczny wykonywać opieki nad Polakami w departamentach północnych. Zachodzi zatem konieczność utworzenia nowej placówki konsularnej na północy Francji – w mieście Lille, które zwłaszcza w chwili obecnej, po wejściu w życie polsko-francuskiej konwencji handlowej, jako poważne centrum przemysłowe o dużym znaczeniu ekonomicznym najlepiej nadaje się na siedzibę Konsulatu Polskiego.

Na podstawie wyżej przytoczonych danych statystycznych można przewidywać, że z punktu widzenia dochodów konsularnych placówka w Lille będzie aktywna, tj. dochody konsularne pokryją całkowicie wydatki budżetowe.

Wobec powyższego Rada Ministrów uchwalić raczy:

Z dniem 1 stycznia 1923 r. ustanawia się etatowy Konsulat II klasy w Lille z jurysdykcją na północne departamenty Francji: Pas de Calais i Nord.

MINISTER MSZ:

†G. Narutowicz†

Wniosek powyższy uchwalono na posiedzeniu
Rady Ministrów z dn. .... 1922 r. ....
protokołu .... posiedzenia Rady Ministrów
Warszawa, dnia .... 1922 r.

PREZYDENT MINISTRÓW

[Depesza Kongresu pracowników państwowych we Lwowie z 26 listopada 1922]

Odpis.

Lwów. Świeżewski. Michalska. N.P.

Lwów 26 XI. PAT. Dziś odbył się we Lwowie kongres pracowników państwowych z udziałem delegatów całej Rzeczypospolitej Polskiej.

Po referacie d-ra Markowskiego i po obszernej dyskusji uchwalono następujące rezolucje:

1. Zjazd poleca prezydium i komitetowi dalsze kontynuowanie prac organizacyjnych celem doprowadzenia do skutku ogólnej organizacji pracowników państwowych z centralą w Warszawie.

2. Kongres uznaje potrzebę wejścia w kontakt ze wszystkimi stronnictwami i klubami Sejmu i Senatu.

3. Komitet postanawia wysłać do Warszawy upęnomocnioną delegację na przyrzeczoną przez Rząd konferencję w sprawie nowelizacji projektów ustaw, dotyczącej ogółu pracowników państwowych.

4. Kongres domaga się wypłaty dodatku 35% za listopad, a za grudzień trzynastej pensji, równej poborom listopadowym.

5. Kongres piętnuje stanowisko czynników decydujących wobec emerytów, wdów i sierot i domaga się takiej samej podwyżki, jak i dla pracowników czynnych na służbie.

6. Kongres apeluje do członków Sejmu i Senatu, aby tak w interesie ogółu pracowników, jak i w interesie ogólnopaństwowym spowodowali taką zmianę odnośnych ustaw, by tak jak wszyscy funkcjonariusze państwowi, tak i wdowy i sieroty i emeryci uzyskać mogli słusznie należącą im się możliwość spokojnej egzystencji.

Rezolucje te będą rozesłane posłom, senatorom, Radzie Ministrów i Ministerstwom resortowym.

Godzina 22.20

fJN^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

PROTOKÓŁ
120-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 30 listopada 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamiński
Za Ministra Spraw Zagranicznych	
Dyrektor Departamentu	prof. Stanisław Kętrzyński
Za Ministra Spraw Wojskowych	generał dywizji Aleksander Osieński
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Wyznań Religijnych	
i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	Jan Łopuszański
Minister Pracy i Opieki i Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego	
Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek
W czasie obrad nad sprawami objętymi punktami 6 i 7 protokołu	
obecni nadto	
Prezes Głównego Urzędu Ziemiańskiego	Seweryn Ludkiewicz
Za Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego	
Szef Sekcji	Stanisław Kauzik

Posiedzenie otwarto o 5 po południu

1. Odczytano i przyjęto protokół z posiedzenia z 27 listopada 1922 r.
2. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Rady Ministrów w przedmiocie ustalenia zasad, jakie przestrzegać należy przy nadawaniu orderów (załącznik 1).
3. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Rady Ministrów w przedmiocie odznaczenia orderem „Odrodzenia Polski” osób wojskowych (załącznik 2) z tą zmianą, by zamiast 50 nadano do 65 odznaczeń.
4. Minister Skarbu referuje sprawę potrąceń podatku dochodowego z poborów pracowników państwowych i zapowiada, że poczynając od 1 stycznia 1923 r., będą przyznane dalsze znaczne ulgi w podatku dochodowym.

Rada Ministrów przyjmuje to oświadczenie do wiadomości i wyraża życzenie, by odnośny okólnik jak najrychlej został rozesłany.

5. Uchwałę z 20 listopada na wniosek Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu zmieniono w tym kierunku, że akcyza od jednego litra spirytusu z gorzelnii przemysłowej ma wynosić nie 2700, lecz 2650 marek.

6. Rada Ministrów po wysłuchaniu referatu Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego i zastępcy Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego uchwaliła w rozporządzeniu Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego do ustawy z 28 lipca 1922 r. w przedmiocie zbycia lub zamiany nieruchomości majątków, które przeszły lub przejdą na rzecz Państwa w myśl ustawy z 15 lipca 1920 r. o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu Traktatu Pokoju podpisanego w Wersalu 28 czerwca 1919 r. (Dz.U. Rz.P. 1922 r. Nr 67, poz. 602) (załącznik 3) – skreślić ustęp: „Przy zgłoszeniu się o nabycie nieruchomości ziemskiej grupy osadniczej oraz osoby fizyczne winne przedstawić zaświadczenie o tym, że dają należyte gwarancje prowadzenia racjonalnego gospodarstwa na nabywanym obiekcie; zaświadczenie to wydaje Prezes tego okręgowego urzędu ziemskiego, na terenie którego powstały grupy osadnicze, osoby zaś fizyczne mają miejsce zamieszkania”, którego umieszczenia żądał Prezes Głównego Urzędu Ziemskiego.

Natomiast termin dla zgłoszenia się grup osadniczych i instytucji uprawnionych do parcelacji został na wniosek Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego ustalony na dni trzydzieści.

7. Rada Ministrów po wysłuchaniu referatu zastępcy Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego w sprawie interpretacji terminu „personnes royales” z art. 256 Traktatu Wersalskiego (załącznik 4) upoważniła delegata Rządu Polskiego do Komisji Odszkodowań do złożenia w Komisji Odszkodowań pełnej listy majątków członków wszystkich rodów panujących (również mediatyzowanych) z zastrzeżeniem prawa ewentualnej modyfikacji tej listy w razie gdyby sprawę interpretacji słów „personnes royales” poddano dyskusji i uregulowano podczas pertraktacji polsko-niemieckiej.

8. Uchwalono załączone rozporządzenia:

- a) w przedmiocie zmian w sprawie dodatków rodzinnych dla osób wojskowych (załącznik 5);
- b) w przedmiocie dodatków dla wojskowych na czas ćwiczeń (manewrów) poza obrębem stałego garnizonu (załącznik 6).

9. Uchwalono załączone rozporządzenia w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o obowiązku szkolnym na obszar województw: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty: grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego oraz gminy: białowieską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego oraz w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o obowiązku szkolnym na Ziemię Wileńską (załączniki 7 i 8).

10. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu:

- a) zezwolenie firmie „Pierwsza Warszawska Fabryka Wodociągów i Pomp Antoni Kuntz Towarzystwo akcyjne w Hranicach (Czechosłowacja)” na nabycie od Mikołaja Jackowa i Izidora Kuzyka nieruchomości we Lwowie (załącznik 9);
- b) zezwolenie Towarzystwu Górniczno-Przemysłowemu „Hrabia Renard” w Sosnowcu na nabycie trzech nieruchomości w Sosnowcu (załącznik 10);
- c) zezwolenie obywatelowi angielskiemu pułk. Ludwikowi Arturowi Allenowi na nabycie od d-ra Józefa Rindla i Eizyka Safiera pól naftowych (załącznik 11). Stylizację uchwały dotyczącej wniosku pod c) zlecono PRM w porozumieniu z Min. Skarbu.

11. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie Statutu Rady Sztuk Pięknych przy Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego (załącznik 12).

12. Wniesione przez Ministra Spraw Wewnętrznych projekty ustaw o stanie wyjątkowym i o zgromadzeniach (załącznik 13 i 14) zdjęto z porządku obrad dla przedłożenia zasadniczych kwestii przed obradami Rady Ministrów Komitetowi Politycznemu Rady Ministrów.

13. Uchwalono załączone wnioski Ministra Skarbu:

- a) otwarcie w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres bieżący kredytów dodatkowych w łącznej kwocie dziewiętnastu miliardów sześciuset milionów marek (załącznik 15);
- b) upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres 1922 kredytów dodatkowych w łącznej kwocie trzystu dwudziestu dwóch milionów marek (załącznik 16).

14. Rada Ministrów na wniosek Ministra Robót Publicznych uchwała dodatkowy kredyt w kwocie czterystu dwudziestu milionów marek na odbudowę.

15. tajne. Na posiedzeniu tajnym Rada Ministrów uchwaliła objęte załącznikiem 17 wnioski Komitetu Politycznego Rady Ministrów, powzięte na posiedzeniu w dniu 25 listopada 1922 r. w przedmiocie zarządzeń Rządu w związku z sytuacją w Małopolsce Wschodniej⁵⁸³.

Posiedzenie zamknięto o godz. 7 i 1/2 wiecz.

fj. Nowak^f

---

⁵⁸³ Zapadła decyzja, aby rekomendować Radzie Ministrów niewprowadzanie stanu wyjątkowego w tzw. Galicji Wschodniej. Szerzej zob. zwięzły protokół tej narady w: *Protokoły Komitetu Politycznego Rady Ministrów 1921–1926*, wstęp, wybór i oprac. M. Jabłonowski, W. Janowski, Warszawa–Pułtusk 2004, s. 117–118.

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Prezesa Rady Ministrów na Radę Ministrów w przedmiocie ustalenia zasad, jakie przestrzegać należy przy nadawaniu orderów.
2. Wniosek na Radę Ministrów w przedmiocie odznaczenia orderem „Odrodzenia Polski” osób wojskowych.
3. Rozporządzenie Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego z dnia 11 listopada 1922 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Skarbu, Rolnictwa i Dóbr Państwowych, Spraw Wojskowych i Prezesem Głównego Urzędu Ziemskiego w przedmiocie zbycia lub zamiany nieruchomości majątków, które przeszły lub przejdą na rzecz Państwa w myśl ustawy z 15 lipca 1920 r. o likwidacji majątków prywatnych w wykonaniu Traktatu Pokoju podpisanego w Wersalu dnia 28 czerwca 1919 r. (Dz.U. Rz.P. 1920 r. Nr 70, poz. 467)⁵⁸⁴.
4. [Wyciąg z protokołu posiedzenia Komitetu Politycznego Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 7 listopada 1922 r.].
5. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie zmian w sprawie dodatków rodzinnych dla osób wojskowych⁵⁸⁵.
6. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie dodatków dla wojskowych na czas ćwiczeń (manewrów) poza obrębem stałego garnizonu.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o obowiązku szkolnym na obszar województw: nowogródzkie, poleskie i wołyńskie, powiaty: grodzieński i wołkowyski województwa białostockiego oraz gminy: bałowiejską, masiewską i suchopolską powiatu bielskiego województwa białostockiego⁵⁸⁶.
8. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o obowiązku szkolnym na Ziemię Wileńską⁵⁸⁷.
9. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia firmie: „Pierwsza Warszawska Fabryka Wodociągów i Pomp Antoni Kunz Towarzystwo Akcyjne w Hranicach (Czechosłowacja)” na nabycie od pp. Mikołaja Jackowa i Izydora Kuzyka nieruchomości we Lwowie⁵⁸⁸.
10. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia Towarzystwu Górniczo-Przemysłowemu „Hrabia Renard” w Sosnowcu na nabycie trzech nieruchomości w Sosnowcu⁵⁸⁹.

---

⁵⁸⁴ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego z dnia 6 listopada 1922 r. wydane w porozumieniu z Ministrami: Spraw Wewnętrznych, Skarbu, Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Sprawiedliwości do art. 8 ustawy z dnia 14 lipca 1920 roku o przelaniu praw skarbowych państw niemieckich oraz praw członków niemieckich domów panujących na Skarb Państwa Polskiego, Dz.U. RP 1922, nr 103, poz. 947.

⁵⁸⁵ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1922 r. w przedmiocie dodatków rodzinnych dla osób wojskowych, Dz.U. RP 1922, nr 112, poz. 1016.

⁵⁸⁶ Nie publikuje się.

⁵⁸⁷ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów u dnia 16 marca 1923 r. w przedmiocie rozciągnięcia mocy obowiązującej dekretu o obowiązku szkolnym na Ziemię Wileńską, Dz.U. RP 1923, nr 31, poz. 192.

⁵⁸⁸ Nie publikuje się.

⁵⁸⁹ Nie publikuje się.

11. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia obywatelowi angielskiemu pułkownikowi Ludwikowi Arturowi Allenowi na nabycie od pp. Dr. Józefa Rindla i Eizyka Safiera pól naftowych⁵⁹⁰.
12. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie statutu Rady Sztuk Pięknych przy Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego⁵⁹¹.
13. Ustawa o stanie wyjątkowym⁵⁹².
14. Ustawa o zgromadzeniach⁵⁹³.
- [14a.] Uzasadnienie [ustawy o zgromadzeniach].
15. [Wniosek nagły o przyjęcie do wiadomości zarządzenia Ministra Skarbu otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres bieżący kredytów dodatkowych].
16. [Wniosek nagły w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres 1922 kredytów dodatkowych].
17. [Wnioski Komitetu Politycznego Rady Ministrów powzięte na posiedzeniu w dniu 25 listopada 1922 r. w przedmiocie zarządzeń Rządu w związku z sytuacją w Małopolsce Wschodniej].

Załącznik 1

Wniosek Prezesa Rady Ministrów na Radę Ministrów w przedmiocie ustalenia zasad, jakie przestrzegać należy przy nadawaniu orderów

WNIOSEK PREZESA RADY MINISTRÓW NA RADĘ MINISTRÓW

w przedmiocie ustalenia zasad, jakie przestrzegać należy przy nadawaniu orderów.

1) Rząd, uchwalając nadanie odznaczeń orderowych, nie udziela ich z reguły swoim członkom.

2) Członkom poprzedniego Gabinetu Rząd następny nie udziela z reguły odznaczeń w najbliższym i bezpośrednim po ustąpieniu poprzedniego gabinetu terminie ogłoszenia listy orderowej.

3) Kandydatom na senatorów i posłów, którzy przepadli przy wyborach, nie udziela się odznaczeń w terminie ogłoszenia list orderowych następujących bezpośrednio po wyborach.

4) Ponowne odznaczenie orderem, względnie podwyższenie klasy odznaczenia może nastąpić tylko za nowe lub nowo ujawnione zasługi, uzasadniające nadanie orderu.

---

⁵⁹⁰ Nie publikuje się.

⁵⁹¹ Nie publikuje się.

⁵⁹² Nie publikuje się.

⁵⁹³ Nie publikuje się.

5) Wojskowym, którzy zostali odznaczeni orderem wojskowym, z reguły nie będzie nadawany order cywilny w ciągu roku, licząc od dnia ostatniego odznaczenia.

6) W razie zamiaru odznaczenia osób, których działalność leży w zakresie kompetencji kilku Ministrów, konieczne jest ich porozumienie się. Wniosek stawia Minister resortowy. Wnioski o odznaczenie urzędników stawia władza służbowa.

- 7) W razie odznaczenia orderem „Odrodzenia Polski” mogą otrzymać
- a) rektorowie Uniwersytetu wybrani na ten urząd ponownie i bezpośrednio w roku następnym Komandorię z Gwiazdą,
  - b) profesorowie Uniwersytetu i biskupi – Komandorię.

Warszawa, 30 listopada 1922 r.

Prezydent Ministrów

Załącznik 2

Wniosek na Radę Ministrów w przedmiocie odznaczenia orderem „Odrodzenia Polski” osób wojskowych

WNIOSEK na Radę Ministrów w przedmiocie odznaczenia orderem „Odrodzenia Polski” osób wojskowych.

W związku z odznaczeniami orderem „Odrodzenia Polski”, które mają być nadane 1-go stycznia 1923 r., po przeglądnięciu przedłożonych wniosków i zestawieniu cyfrowym okazało się, że na 292 nadanych dotychczas w kraju odznaczeń, wojsko otrzymało 126, tj. przeszło 40% – obecnie zaś na 640 wniosków Pan Minister Spraw Wojskowych przedstawił 162 wnioski, co ponownie spowodowałoby zmajoryzowanie listy orderowej z 1-go stycznia 1923 r. odznaczeniami wojskowymi.

Z tych powodów, celem wprowadzenia proporcji w odznaczeniach osób cywilnych i wojskowych orderem „Odrodzenia Polski” stawiam

Wniosek

by 1 stycznia 1923 r. z listy wojskowej nadano ^h50^h ^cdo 65^c odznaczeń, które wybierze Pan Minister Spraw Wojskowych.

Prezydent Ministrów:

Warszawa, dnia

[Wyciąg z protokołu posiedzenia Komitetu Politycznego Rady Ministrów
Rzeczypospolitej Polskiej z 7 listopada 1922 r.]

PREZYDIUM
RADY MINISTRÓW
do nr 116/T.

Warszawa, dn. 22 listopada 1922 r.

Wyciąg
z protokołu posiedzenia Komitetu Politycznego
Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 7/XI 1922 r.

Punkt 3. Komitet Polityczny przyjął do zatwierdzającej wiadomości sprawozdanie Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego z rozrachunkowej polityki Głównego Urzędu Likwidacyjnego, polegającej na dążeniu do zrealizowania praw Polski do odszkodowań zastrzeżonych w art. 116 Traktatu Wersalskiego i art. 87 Traktatu St. Germaińskiego i zarezerwowanych artykułem 10 układu w Spa z 16 lipca 1920 r. w drodze skompensowania należności odszkodowanowych z obciążeniami Polski, wynikającymi z Traktatów Pokojowych. Polityka powinna iść w dalszym ciągu w kierunku oddziaływania na zwłokę w ostatecznym rozstrzygnięciu spornych spraw do chwili odpowiedniego momentu w politycznym znaczeniu, zapewniającym pomyślne rozstrzygnięcie tych spraw. W tym celu należy iść drogą oddziaływania dyplomatycznego bezpośrednio na państwa główne sprzymierzone i stowarzyszone reprezentowane w Komisji odszkodowań, aby zapewnić sobie pomyślne rozwiązanie przez te państwa i Komisję odszkodowań kwestii wymienionych powyżej.

W zakresie rozrachunku z Austrią z tytułu Traktatu St. Germaińskiego Komitet Polityczny uznał za wskazane porozumienie się przed konferencją brukselską ministrów skarbu państw sukcesyjnych po Austrii w celu uzgodnienia polityki rozrachunkowej tych państw na konferencji brukselskiej, o ile Polska będzie zaproszona do udziału w tej konferencji.

W zakresie obciążeń Polski wynikających z art. 21 dodatkowego Traktatu, podpisanego w Wersalu 28 czerwca 1919 r. (Traktatu o mniejszościach)⁵⁹⁴, Komitet Polityczny zatwierdził główne tezy polityki Głównego Urzędu Likwidacyjnego,

⁵⁹⁴ Traktat Mniejszościowy wymieniał enumeratywnie mniejszości językowe, religijne, rasowe i językowe (nie mówiąc o narodowych), nie poruszając zagadnień finansowych. Tu przywołuje się art. 21 aneksu II do traktatu, w którym była mowa, że Polska bierze na siebie „odpowiedzialność za część rosyjskiego długu publicznego i za wszystkie inne zobowiązania finansowe państwa rosyjskiego”.

polegające na tym, by moment zawarcia konwencji przewidzianej wspomnianym artykułem był możliwie oddalony i aby wszelkie wysiłki były użyte, by moment ten nastąpił:

1) po uznaniu przez Wielkie Mocarstwa granicy wschodniej i północno-wschodniej Polski,

2) po zawarciu przez Wielkie Mocarstwa z Rosją układu w sprawie długów b. Imperium rosyjskiego, a nie równocześnie lub przed nim,

3) po ewentualnym skreśleniu długów skarbowych międzyalianckich.

Przy zawieraniu konwencji winny być uczynione wszelkie wysiłki, by zawarcie jej było uwarunkowane:

a) uznaniem Traktatu Ryskiego, zwłaszcza jego art. XIX, dającego Polsce prawo regresu do Rosji z tytułu wypłaty zobowiązań, które winny być na mocy art. XIX Traktatu Ryskiego regulowane przez Rosję⁵⁹⁵,

b) jednoczesnym uznaniem i uregulowaniem praw odszkodowaniowych Polski,

c) przyznaniem Polsce kredytów zagranicznych (inwestycyjnych) na podniesienie życia gospodarczego (odbudowę i budowę linii komunikacyjnych i odbudowę przemysłu) w celu wzmocnienia jej sił płatniczych w stosunku do zagranicy,

d) uznaniem zasady odpowiedzialności Polski za część długów państwowych b. Imperium rosyjskiego, przypadających na Polskę wyłącznie w wyniku ich związku z życiem gospodarczym i politycznym.

Za zgodność:

‘Studnicki’

PODSEKRETARZ STANU

GŁÓWNY URZĄD
LIKWIDACYJNY

Warszawa, dnia 23^c grudnia 1921.

WNIOSEK

Prezesa Głównego Urzędu Likwidacyjnego na Komitet Ekonomiczny ‘Polityczny’ Rady Ministrów w sprawie „personnes royales” (art. 256 Tr. Wers.)

Artykuł 256 T.W. postanawia, że Mocarstwa, którym zostały odstąpione terytoria niemieckie, otrzymują wszystkie dobra i wszelką własność Rzeszy lub Państw niemieckich położone w obrębie tych terytoriów. Wartość tych nabytków ustali Komisja Odszkodowań, wypłaci ją Komisji Odszkodowań Państwo nabywające, co będzie zapisane na dobro Rządu Niemieckiego i potrącone z sum, należnych z tytułu odszkodowań.

---

⁵⁹⁵ Artykuł ten stanowił, że „Rosja i Ukraina zwalniają Polskę od odpowiedzialności za długi i wszelkiego rodzaju inne zobowiązania byłego Imperium Rosyjskiego [...]”.

Za dobra i własność Rzeszy i Państw niemieckich w rozumieniu niniejszego artykułu, będzie uważana wszelka własność Korony, Rzeszy i Państw niemieckich oraz prywatne dobra b. Cesarza Niemiec i innych osób królewskich.

Wedle art. 92 T.W. (ust. 3) Komisja Odszkodowań ustalając w wykonaniu art. 256 T.W. wartość dóbr i własność Rzeszy lub Państw niemieckich, przechodzących do Polski jednocześnie z oddanymi jej terytoriami, ^hKomisja Odszkodowań^h wyłączy z tej oceny budowle, lasy i inną własność państwową, która należała do dawnego Królestwa Polskiego. Przejdą one na własność Polski wolne od wszelkich ciężarów.

W celu ustalenia procedury przelania praw skarbowych Państw niemieckich oraz praw członków niemieckich domów panujących na Skarb Państwa Polskiego wydana została Ustawa z dnia 14 VII 1920 r. (D.U. p. 400), która w art. 1 orzeka:

Na podstawie Wersalskiego Traktatu Pokoju z dnia 28 czerwca 1919 r. sądy wpisują z urzędu do ksiąg wieczystych (ewentualnie rejestrów publicznych) b. dzielnicy pruskiej we wszystkich wypadkach, w których Korona, Rzesza niemiecka oraz b. Cesarz niemiecki i inni członkowie domów panujących są lub po 11 listopada 1918 r. byli wpisani jako właściciele lub mający prawa rzeczowe, w ich miejsce Skarb Państwa Polskiego.

Organa Rządu Polskiego różnie jednak zaczęły interpretować pojęcie „personnes royales”. Jedne zaliczały do nich członków dynastii faktycznie w 1919 r. w Niemczech panujących (opinia MSZ), inne członków rodzin tak faktycznie panujących, jak i mediatyzowanych (opinia Min. b. dzielnicy pruskiej). Według stanowiska niemieckiego natomiast – winny być zaliczane tylko osoby faktycznie w r. 1914 panujące.

Prokuratoria Generalna Rz.P. w opinii swej z dnia 29 X 1920 r. L.5026/794/20 I wyraziła pogląd, iż książęta mediatyzowani niemieccy utracili wszelkie przywileje z panowaniem związane, przyznano im tylko przywileje równe z przywilejami szlachty wyższej, polegające na korzystaniu z prawa równego urodzenia (w małżeństwach z rodami panującymi), prawa korzystania z niektórych ulg podatkowych, wolność od obowiązku służby wojskowej, od świadczeń kwaterekowych i dostawy sprzężaju itp. oraz pewne przywileje honorowe w sądownictwie niespornym, natomiast utraciły one wszelki wpływ urzędowy na bieg spraw politycznych (ich przedstawiciele należeli tylko przed wojną do izb wyższych w sejmach państw niemieckich), że przeto nie zajmując żadnego stanowiska kierowniczego w Rzeszy Niemieckiej, nie reprezentowały one również ani Rzeszy, ani żadnego z Państw związkowych, że zatem ustęp art. 256 Tr. Wersalskiego, traktujący o dobrach osób królewskich (jako rodzaju własności Rzeszy i państw niemieckich) nie tyczy się ich własności.

Wobec odmiennego stanowiska Ministerstwa b. dzielnicy pruskiej, Prokuratoria Generalna poddała rewizji swą opinię z dnia 25 X 1920 i w piśmie z dnia 4 lipca 1921 r. L.1155/21, podkreślając słuszność opinii swej z dnia 25 X 20 zaznacza, że ma również uzasadnienie pogląd przeciwny, a mianowicie pogląd, że własność

rodów mediatyzowanych winna być uważana za własność Rzeszy i Państw niemieckich w rozumieniu art. 256 T.W. Pogląd ten opiera się na porównaniu tekstów art. 256 T.W. i 56 T.W. Gdyby majątki rodów mediatyzowanych miały być wyłączone spod stosowania art. 256, tj. gdyby miał art. 256 dotyczyć jedynie b. Cesarza i królów niemieckich, panujących w czasie ostatniej wojny, wtedy, zdaniem przedstawicieli tego poglądu, zostałyby użyte nie szerokie wyrażenie „Empereur d’Allemagne et autres personnes royales”, a ściślejsze wyrażenie art. 56 „ancien empereur ou anciens souverains allemands” – „former Emperor or other German sovereigns”.

Wobec tego, gdy znajduje się materiał, na podstawie którego można dowodzić istnienia określonego subiektywnego prawa, Prokuratoria Generalna uważa, iż zrzekać się tego prawa Państwo Polskie nie powinno, czy to wyraźnie, czy milcząco.

Wobec sporności całej sprawy, Prokuratoria Generalna uważałaby za najwłaściwsze pozostawienie rozstrzygnięcia inicjatywie i orzeczeniom instancji sądowych.

Tak więc do dnia dzisiejszego nie nastąpiło uzgodnienie stanowiska organów Rządu Polskiego w odniesieniu do majątków „personnes royales”. Mimo to Ministerstwo b. Dzielnicy pruskiej wydało zarządzenia, by na podstawie ustawy z dnia 14 VII 1920 również majątki osób książęcych mediatyzowanych zostały przepisane na Skarb Państwa Polskiego.

Zarządzenia te oraz ustawa z dnia 14 VII 1920 r. wywołały sprzeciw Rządu Niemieckiego, który w nocy z dnia 25 X 1920 r. protestował między innymi przeciw motywom do ustawy, w których pod „personnes royales” – podciągano nie tylko b. osoby panujące w niemieckich państwach związkowych, lecz wszystkie osoby pochodzenia królewskiego, oraz przeciw zarządzeniom, na mocy których majątki członków rodzin książęcych mediatyzowanych są przepisywane na Skarb Państwa Polskiego.

W celu autorytatywnego ustalenia kategorii osób królewskich podpadających pod art. 256 T.W. dla opracowania szacunków ich majątków dla K.O., Delegat Rządu Polskiego do Komisji Odszkodowań zwrócił się do Delegatów Francji i Anglii do K.O. z zapytaniem, czy istnieje autentyczna interpretacja terminu „personnes royales” znajdującego się w art. 144, 153, 256 i 257 Tr. Wersalskiego. Okazało się, że ani Francja, ani Anglia nie postarała się o interpretację tego pojęcia (list z dn. 1 XI 1920).

Natomiast K.O. na skutek zarzutów niemieckich rozstrzygnęła, że sprawa interpretacji art. 256 T.W., jako nieobjętego częścią VIII tego Traktatu, nie należy do jej kompetencji. Decyzja ta zapadła na podstawie opinii z dnia 5 listopada 1920 r. Nr 128 Wydziału Prawnego K.O., który uznał, że K.O. nie ma prawa interpretowania art. 256 ani w stosunku do Niemiec, ani Państw Sprzymierzonych, a na pytanie, jakie jest stanowisko i rola K.O. w razie, jeśli nieporozumienie co do majątków państwowych powstanie między państwem przekazującym a przyjmującym, Wydział Prawny oznajmił, że K.O. nie jest powołana do interwencji. Są tylko dwie alternatywy: albo ten konflikt będzie uregulowany między

obiema stronami zainteresowanymi w sposób przez nich samych wybrany (dyplomatyczny, układy, arbitraż itp.) i w tym wypadku K.O. poweźmie tylko do wiadomości rezultaty układu i treść decyzji przyjętej. Albo państwo przejmujące w wykonaniu swego prawa zwierzchności nad terytorium odstąpionym poweźmie o ile nie powzięło decyzję przez zarządzenie swoich władz kompetentnych: ustawodawczych, administracyjnych lub sądowych, aby ten majątek przeszedł na jego pełną własność i nie pozwoli, aby prawomocność tej decyzji mogła być zaczepiona przez Niemcy. W tym wypadku K.O. pozostanie tylko oszacowanie majątku odstąpionego i żądanie wypłaty od państwa nabywającego. Opinia ta została przez K.O. zaakceptowana.

Na skutek rozbieżności interpretacji pojęcia „personnes royales” przez organa Rządu Polskiego oraz uchYLENIA SIĘ od interpretacji K.O. Delegat Rządu Polskiego złożył w K.O. jedynie wykaz dóbr b. Cesarza, brata jego Henryka i księcia Fryderyka Leopolda pruskiego, zastrzegając sobie prawo uzupełnienia listy.

Obecnie, wobec żądania K.O. przedstawienia ostatecznego wykazu majątków osób, które Rząd Polski za osoby królewskie uznaje, oraz wobec zbliżających się rokowań polsko-niemieckich, do programu których rząd niemiecki pragnie włączyć sprawę interpretacji art. 256 T.W. – konieczne jest uzgodnienie i ustalenie stanowiska Rządu Polskiego w stosunku do majątków osób królewskich.

Ze względu na wzajemne nieuregulowanie dotąd pretensji Polski i Niemiec w wyniku postanowień Tr. Wers., Główny Urząd Likwidacyjny wypowiada się za ustaleniem w drodze umowy z Niemcami, na zasadzie pewnych kompensat ze strony niemieckiej, węższej interpretacji kategorii majątków osób królewskich.

Zważywszy, że majątki nie tylko członków rodzin faktycznie panujących, ale również rodzin książęcych mediatyzowanych zostały już przepisane na rzecz Skarbu Państwa Polskiego, i że przed rozpoczęciem rokowań z Niemcami Delegat Rządu Polskiego w K.O. zmuszony jest przedłożyć odnośną listę K.O., Główny Urząd Likwidacyjny sądzi, że lista ta winna obejmować wszelkie majątki osób królewskich (w interpretacji Min. b. dzielnicy pruskiej), które Rząd Polski w wykonaniu swego prawa zwierzchności na terytoriach odstąpionych przepisał na Skarb Państwa Polskiego. Lista ta jednak winna być złożona z zastrzeżeniem, że Rząd Polski, ze względu na wzajemne nieuregulowanie pretensji Niemiec i Polski, wyraził gotowość rozpatrzenia wniosków Niemiec w sprawie wykonania art. 256 i w zależności od rezultatów tego rozpatrzenia rezerwuje sobie prawo ostatecznego ustalenia listy majątków przejętych na Skarb Państwa Polskiego.

Wobec tego Komitet Ekonomiczny Rady Ministrów raczy uchwalić:

1. Upoważnia się MSZ, aby włączyć do programu rokowań polsko-niemieckich kwestię, wynikłą z interpretacji art. 256 oraz upoważnia się Delegację Polską, aby pod warunkiem pewnych koncesji ze strony niemieckiej poczyniła ewentualne ustępstwa co do interpretacji terminu „personnes royales” w ten sposób, że nie obejmie ten termin członków rodzin mediatyzowanych.

2. Upoważnia się Delegata Rządu Polskiego do K.O. do złożenia w K.O. pełnej listy majątków członków wszystkich rodów panujących (również mediatyzowanych) z zastrzeżeniem prawa ewentualnej modyfikacji tej listy w razie ^huregulowania z Niemcami interpretacji art. 256 T.W. odnośnie członków rodzin królewskich.^h ^cgdyby sprawę intereptacji poddano dyskusji i uregulowano podczas pertraktacji polsko-niemieckich.^c

Za Prezesa

g...g

Vice-Prezes

Załącznik 6

Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie dodatków dla wojskowych na czas ćwiczeń (manewrów) poza obrębem stałego garnizonu

MINISTERSTWO SPRAW WOJSKOWYCH

GABINET MINISTRA

Warszawa, dnia ^c21 XI^c 1922 r.

L.8018/22.G.M.II.Tajn.

Wniosek na Radę Ministrów

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie dodatków dla wojskowych na czas ćwiczeń (manewrów) poza obrębem stałego garnizonu⁵⁹⁶.

Uzasadnienie.

Obecnie obowiązująca jeszcze Ustawa tymcz. o uposażeniu osób wojsk. nie określa wysokości dodatków za manewry, przewiduje jednakże w art. 36, że dodatki te uno[r]mują odrębne przepisy. Przepisy te uwzględnione zostały w projekcie nowej Ustawy o uposażeniu. Z uwagi jednak na to, że Ustawa ta ma być dopiero w przyszłym miesiącu skierowana na drogę ustawodawczą, a już obecnie manewry na całym terytorium Państwa się odbywają, okazuje się konieczność tymczasowego unormowania tych dodatków na czas przejściowy.

MINISTER SPRAW WOJSKOWYCH

^fSosnkowski^f

gen. dyw.

---

⁵⁹⁶ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 listopada 1922 r. w przedmiocie dodatków dla wojskowych na czas ćwiczeń (manewrów) poza obrębem stałego garnizonu, Dz.U. RP 1922, nr 109, poz. 1008.

Uzasadnienie [ustawy o zgromadzeniach]

UZASADNIENIE

Sprawa zgromadzeń i stosunek do nich władz administracyjnych wymaga jednolitego uregulowania w drodze prawnej. Jednocześnie obowiązek ten jest włożony na Rząd przez Konstytucję, a mianowicie jej art. 108.

Ustawa przedłożona obecnie czyni zadość zapowiedzi podanej w Konstytucji. Geneza jej jest następująca: jako podstawę wzięto ustawodawstwo i praktykę prawa dawnego trzech zaborów tylko o tyle, o ile mogło ono odpowiedzieć duchowi państwowości naszej. Obok tego zwrócono największą uwagę na dotychczasową praktykę władz polskich i wymogi naszego życia publicznego. W ten sposób ustalono zasadę wolności słowa publicznego przez bierność przedstawicieli władzy na zgromadzeniach publicznych. Zasadę powiadamiania władzy o zamierzonych zgromadzeniach wzorowano na szeregu współczesnych prawodawstw europejskich. Specjalna innowacja ustawy – przymusowy obiór przewodniczącego – wydaje się być potrzebnym ustaleniem trwającego już obecnie stanu rzeczy, które wprowadzi zdecydowane uporządkowanie do sprawy odpowiedzialności poszczególnych osób za czyny karygodne. Pod innymi względami projekt ten nie różni się pod względem zasadniczym od obowiązujących w tej sprawie przepisów w innych krajach konstytucyjnych.

Załącznik 15

[Wniosek nagły o przyjęcie do wiadomości zarządzenia Ministra Skarbu otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres bieżący kredytów dodatkowych]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dn. 22 listopada 1922 r.

Wniosek nagły na Radę Ministrów

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów przyjmuje do wiadomości zarządzenie Ministra Skarbu otwarcia w budżecie Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres bieżący następujących kredytów dodatkowych:

Dz. 3, rozdz. 4, § 1, poz. 1. w kwocie	8 100 000 000 Mk
” ” ” ” ” ” ” 2 ” ”	11 500 000 000 Mk

Uzasadnienie

Kredyty przewidziane w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres 1922 na zakup parowozów i wagonów, wobec spadku waluty, a wskutek tego podrożenia materiałów i wzrostu kosztów robocizny zostały zupełnie wyczerpane.

Ponieważ zamówienia oparte są na umowach, które muszą być wykonane, zatem otwarcie kredytu jest uzasadnione.

MINISTER SKARBU:
fJastrzębski^f

Załącznik 16

[Wniosek nagły w sprawie upoważnienia Ministra Skarbu do otwarcia w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres 1922 kredytów dodatkowych]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 22 listopada 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY NA RADĘ MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w preliminarzu budżetowym Ministerstwa Kolei Żelaznych na okres 1922 kredytów dodatkowy[ch]:

Dz. 2, rozdz. 9, § 13, poz. 4.....	6 000 000 mkp
” 2 ” 11, ” 1, –	12 500 000 ”
” 3 ” 2, ” 8, –	195 000 000 ”
” 3 ” 2, ” 10, ” 2.....	85 000 000 ”
” 3 ” 2, ” 12, ” 1.....	21 450 000 ”
” 3 ” 2, ” 12, ” 3.....	47 400 000 ”
” 4 ” 1, ” 8, ” 1.....	1 100 000 ”
” 4 ” 1, ” 8, ” 3.....	30 050 000 ”

°322 000 000^c

Uzasadnienie.

Ministerstwo Kolei Żelaznych na skutek żądania Ministerstwa Spraw Wojskowych wystąpiło do Ministerstwa Skarbu z żądaniem udzielenia kredytów w wysokości 322 000 000 Mk na przygotowanie kolei do pełnych wykresów wojennych.

Kredyt powyższy obejmuje koszty wykonania koniecznych robót celem zwiększenia wydajności stacji wodnych, wykonania urządzeń elektrycznych (blokady

stacji), zwiększenia przelotności szlaków całej sieci kolejowej, rozbudowy stacji kolejowych, magazynów i ramp ładunkowych itp.

Ze względu na konieczność i pilność wykonania tych robót dla celów wojskowych konieczne było natychmiastowe uruchomienie odnośnych kredytów.

MINISTER SKARBU:

Jastrzębski¹

Załącznik 17

[Wnioski Komitetu Politycznego Rady Ministrów powzięte na posiedzeniu w dniu 25 listopada 1922 r. w przedmiocie zarządzeń Rządu w związku z sytuacją w Małopolsce Wschodniej]

Rada Ministrów uchwala zatwierdzić następujące wnioski Komitetu Politycznego Rady Ministrów, powzięte na posiedzeniu w dniu 25 listopada 1922 r. w przedmiocie zarządzeń Rządu w związku z sytuacją w Małopolsce Wschodniej.

A. Stanu wyjątkowego w Małopolsce Wschodniej na razie nie wprowadza się.

B. Generał Haller utrzymuje w pełni dotychczasowe pełnomocnictwa.

C. Załączone wnioski Konferencji Międzyministerialnej z 24 listopada 1922 r. w sprawie Małopolski Wschodniej, nieobjęte uchwałami ad A i B., przekazuje się do rozpatrzenia i załatwienia właściwym Ministerstwom.

D. W sprawie uregulowania ochrony granic porozumieją się Ministrowie Skarbu, Spraw Wojskowych i Spraw Wewnętrznych i przedłożą Radzie Ministrów, względnie Komitetowi Politycznemu Rady Ministrów odpowiednie wnioski.

Załącznik

1. Generał Haller zatrzymuje nadal pełnomocnictwa wojskowe, a władze administracyjne zobowiązane będą do ścisłego współdziałania z nim.

2. Stanu wyjątkowego nie wprowadza się, natomiast

a) należy zwiększyć fundusze na wywiady policyjne;

b) przeprowadzić przez Sejm drogą noweli do ustawy zasadę, że samo posiadanie broni jest zakazane i karane;

c) w drodze odpowiedniej interpretacji odnośnych przepisów ochronić policję przed odpowiedzialnością za przetrzymywanie aresztowanych ponad 48 godzin;

d) wskazane są pewne ograniczenia wobec prasy; ograniczenia te dadzą się zastosować nawet w ramach obowiązujących przepisów prasowych;

e) należałoby wywrzeć wpływ na Sejm, by co prędzej uchwalił – w wykonaniu art. 124 Konstytucji – ustawę o stanie wyjątkowym. Projekt

tej ustawy jest już złożony do laski marszałkowskiej; daje ona prawo internowania, podczas gdy ustawa austriacka, na której musiano by się oprzeć, wprowadzając dziś stan wyjątkowy w Małopolsce Wschodniej, prawa tego nie przewiduje.

3. Garnizony wojskowe według dzisiejszego stanu należy pozostawić.
4. Wskazane jest znaczne wzmocnienie policji.
5. Dla sanacji stosunków w administracji i sądownictwie konieczne jest dokonanie większych zmian personalnych w tamtejszych sądach i urzędach.
6. Dla ochrony autorytetu policji państwowej wskazanym jest poddanie policji pod jurysdykcję karną sądów okręgowych.
7. Konieczną jest sanacja stosunków w straży granicznej przez należyte jej zaopatrzenie i uzupełnienie stanu liczebnego.
Ponadto uznano za konieczne:
  8. Współpracę ofensywy policyjnej z defensywą wojskową.
  9. Odebranie broni ludności.
  10. Rozbudowę sieci telegraficznej i telefonicznej dla celów bezpieczeństwa.
  11. Wolny przejazd kolejami dla funkcjonariuszów policyjnych w służbie.
  12. Przyznać prawo wzywania asystencji wojskowej także starostom i komendom policji.
  13. Utrzymanie uzależnienia czterech batalionów celnych rozlokowanych na granicy województwa tarnopolskiego od dowództwa 12 dywizji.
  14. Rozszerzyć prawo użycia broni przez policję.
  15. Powiększyć fundusze na wywiady policyjne.
  16. i 17. Zatrzymanie rekruta z rocznika 1900 i rekrutacja dalszych roczników. Zaasenterowani⁵⁹⁷ wcieleni zostaną do szeregów najpóźniej w dwa tygodnie po poborze.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

---

⁵⁹⁷ Asenterować (niem. *assentieren*) – rekrutować, brać do wojska.

P R O T O K Ó Ł

121-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z 6 grudnia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Minister Spraw Wewnętrznych	inż. Antoni Kamieński
Minister Spraw Zagranicznych	inż. Gabriel Narutowicz
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Minister Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Za Ministra Robót Publicznych	
Podsekretarz Stanu	inż. Mieczysław Rybczyński
Minister Pracy i Opieki i Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Zdrowia Publicznego	
Podsekretarz Stanu	dr Jerzy Bujalski
Podsekretarz Stanu w Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokół z posiedzenia z 30 listopada 1922 r.
2. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o nadanie Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski” obywatelowi łotewskiemu Janis Czakste (załącznik 1).
3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia kredytu dodatkowego w kwocie 258 milionów marek w budżecie Ministerstwa Sprawiedliwości (załącznik 2).
4. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku za listopad br. (załącznik 3).
5. Uchwalono załączony wniosek Ministra Robót Publicznych o wydzierżawienie zakonowi OO. Jezuitów części podwórza posesji Nr 1 przy ul. Jezuickiej w Warszawie z prawem wzniesienia na tym terenie dobudówki do klasztoru (załącznik 4).

6. Uchwalono załączone rozporządzenie o rozszerzeniu granic miasta Goniądza w powiecie białostockim (załącznik 5).

7. Uchwalono załączone rozporządzenie o utworzeniu powiatu stolińskiego oraz włączeniu gmin dobroślawskiej i pohostskiej do powiatu pińskiego (załącznik 6).

8. Uchwalono wniesione przez Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego rozporządzenie w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z 6 lipca 1920 r. o organizacji urzędów ziemskich i ustawy z 10 kwietnia 1921 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego (załącznik 7).

Postanowienia dotyczące funduszu parcelacyjnego należy uzgodnić z Ministerstwem Skarbu.

9. Wniosek Prezydium Rady Ministrów o uchylenie uchwały z 2 października w sprawie rozporządzenia w przedmiocie przenoszenia własności nieruchomości ziemskich pozostających pod zarządem państwowym (załącznik 8) przekazano do załatwienia Prezydium Rady Ministrów z Ministerstwem Rolnictwa i Dóbr Państwowych.

10. Uchwalono w zasadzie załączone rozporządzenie w sprawie ustanowienia inspektorów generalnych dla placówek zagranicznych dyplomatycznych i konsularnych (załącznik 9), upoważniając ogólnie Ministra Spraw Zagranicznych do kreowania w ramach swego budżetu inspektorów generalnych dla kontroli placówek zagranicznych.

Instrukcję wyda każdemu z generalnych inspektorów Minister Spraw Zagranicznych „w porozumieniu z Prezydium Rady Ministrów”.

11. Uchwalono w zasadzie załączone wnioski Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu:

- a) o przyznanie dodatku naukowego dla pracowników Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie (załącznik 10);
- b) o zmianę art. 8 w statucie Państwowego Instytutu Geologicznego (załącznik 11).

Redakcję obu uchwał należy ustalić z Ministerstwem Skarbu.

12. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zmiany kompetencji władz odnośnie do obrotu nawozami sztucznymi, amoniakalnymi i fosforowymi na ziemiach górnośląskich województwa śląskiego (załącznik 12). W końcu § 1 dodano wyrazy: „który wykonuje je w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Dóbr Państwowych”.

13. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie wprowadzenia niektórych zmian i uzupełnień w ustawodawstwie o obrocie czekowym obowiązującym na ziemiach górnośląskich województwa śląskiego (załącznik 13).

14. Rada Ministrów upoważniła Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Skarbu do uformowania spółki akcyjnej francusko-polskiej dla dzierżawy Huty ołowiu i srebra w Strzebnicy „Friedenshütte”

na zasadzie konwencji podpisanej 15 listopada 1922 r. przez posła Rzeczypospolitej Polskiej Maurycego Zamojskiego⁵⁹⁸ i do zawarcia z tą spółką umowy na wydzierżawienie huty na warunkach w tej konwencji umówionych.

15. Uchwalono załączony wniosek Ministra Spraw Zagranicznych o przyznanie w budżecie Ministerstwa Spraw Zagranicznych na rok 1922 w dz. § 10 (fundusz dyspozycyjny) dodatkowego kredytu w równowartości franków francuskich 10 000,- na pokrycie udziału Rzeczypospolitej Polskiej w akcji pomocy dla ofiar trzęsienia ziemi w Chile (załącznik 14).

16. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie podwyższenia kompetencji sądów przemysłowych i kupieckich w b. dzielnicy pruskiej (załącznik 15).

17. Po zreferowaniu przez Podsekretarza Stanu w Ministerstwie Zdrowia Publicznego sprawy objętej załącznikiem 16 Rada Ministrów powzięła uchwałę: „Urzędnikom państwowym poszczególnych resortów wolno udzielać wywiadów jedynie za zezwoleniem właściwych ministrów”.

Posiedzenie zakończono o 7 wieczorem.

fJ. Nowak^f

^cDla pamięci. Posiedzenie 122.

W sobotę 9 grudnia 1922 r. na posiedzeniu w gmachu sejmowym, z którego protokołu nie spisano, Rada Ministrów upoważniła Prezesa Rady Ministrów do wniesienia do Sejmu kilkunastu projektów ustaw wycofanych przez obecny Rząd ze Sejmu Ustawodawczego, o ile ^hdanych^h projektów poszczególnych Ministerstwa nie uznały za bezprzedmiotowe.

Wśród wnieść się mających projektów ma być projekt ustawy o Trybunale Stanu⁵⁹⁹ i o Trybunale Kompetencyjnym⁶⁰⁰.

Zastrzeżono, że nie należy wnosić projektów, które chociażby w drobnej mierze mają charakter polityczny.^c

fJ. Nowak^f

---

⁵⁹⁸ Tak w oryginale. Powinno być: Zamojskiego.

⁵⁹⁹ Instytucję tę jako instancję odpowiedzialności ministrów za naruszenie przepisów konstytucji wprowadziła ustawa zasadnicza z 17 marca 1921 r. Z urzędu Trybunałowi Stanu przewodniczyć miał pierwszy prezes Sądu Najwyższego, a skład liczył ośmiu sędziów. Wybrały je obie izby – sejm i senat – po czterech.

⁶⁰⁰ Sąd ustanowiony dla wyrokowania w sporach o właściwość między sądami a organami administracyjnymi państwa. Wprowadziła go konstytucja z 17 marca 1921 r. postanowieniami art. 86. Do powołania Trybunału – i tym samym wykonania postanowień ustawy zasadniczej w tej sprawie – dojdzie dopiero na mocy ustawy z 25 listopada 1925 r.

Załączniki

Wykaz:

1. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski” p. Janis Czakste, obywatelowi łotewskiemu.
2. [Wniosek nagły Ministra Skarbu o upoważnienie do otwarcia kredytu dodatkowego w budżecie Ministerstwa Sprawiedliwości].
3. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia funkcjonariuszów państwowych w Gdańsku za m. listopad br.⁶⁰¹
4. Wniosek Ministra Robót Publicznych w sprawie wydzierżawienia zakonowi OO. Jezuitów części podwórza posesji Nr 1 przy ulicy Jezuickiej w Warszawie z prawem wzniesienia na tym terenie dobudówki do klasztoru⁶⁰².
5. Rozporządzenie Rady Ministrów o rozszerzeniu granic miasta Goniądza w pow. białostockim⁶⁰³.
6. Projekt rozporządzenia Rady Ministrów o utworzeniu powiatu stolińskiego oraz włączeniu gmin dobroslawskiej i pohostskiej do powiatu pińskiego⁶⁰⁴.
7. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie rozciągnięcia na Ziemię Wileńską mocy obowiązującej ustawy z dnia 6-go lipca 1920 roku o organizacji Urzędów Ziemskich i ustawy z dnia 10/IV 1921 roku w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego⁶⁰⁵.
8. [Wniosek Prezydium Rady Ministrów o reasumpcję uchwały Rady Ministrów z dnia 2 października 1922 r. zatwierdzającej załączony projekt rozporządzenia Rady Ministrów].
9. Rozporządzenie w sprawie ustanowienia inspektorów generalnych dla placówek zagranicznych dyplomatycznych i konsularnych⁶⁰⁶.
- 10 i 11. [Wnioski Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w sprawie przyznania dodatku naukowego dla pracowników Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie oraz zmiany art. 8 w Statucie Państwowego Instytutu Geologicznego].
12. Rozporządzenie w przedmiocie zmiany kompetencji władz odnośnie do obrotu nawozami sztucznymi, amoniakalnymi i fosforowymi na ziemiach górnośląskich województwa śląskiego.
13. Projekt Rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie wprowadzenia niektórych zmian i uzupełnień w ustawodawstwie o obrocie czekowym, obowiązującym na ziemiach górnośląskich województwa śląskiego⁶⁰⁷.

---

⁶⁰¹ Nie publikuje się.

⁶⁰² Nie publikuje się.

⁶⁰³ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1922 r. o rozszerzeniu granic miasta Goniądza w powiecie białostockim, Dz.U. RP 1922, nr 115, poz. 1032.

⁶⁰⁴ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1922 r. o utworzeniu powiatu stolińskiego oraz włączeniu gmin dobroslawskiej i pohostskiej do powiatu pińskiego, Dz.U. RP 1922, nr 116, poz. 1051.

⁶⁰⁵ Nie publikuje się.

⁶⁰⁶ Nie publikuje się.

⁶⁰⁷ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1922 r. w przedmiocie wprowadzenia niektórych zmian i uzupełnień w ustawodawstwie o obrocie

14. Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie wyasygnowania sumy fr.fr. 10 000 na pomoc dla ofiar trzęsienia ziemi w Chile.
15. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie podwyższenia kompetencji sądów przemysłowych i kupieckich w b. dzielnicy pruskiej⁶⁰⁸.
16. [Pismo Ministra Zdrowia Publicznego do Ministra Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego dotyczące wywiadu udzielonego przez dr. Stanisława Kopczyńskiego].

Załącznik 1

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych w przedmiocie nadania Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski” p. Janis Czakste, obywatelowi łotewskiemu

listop. 2
P.D. 3843/22.

Wniosek
w przedmiocie nadania Wielkiej
Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski”
p. Janis Czakste⁶⁰⁹, obywatelowi
łotewskiemu.

UZASADNIENIE

Pan Janis Czakste, Prezydent Republiki Łotewskiej, ze względów politycznych winien otrzymać odznaczenie.

Wobec powyższego

Rada Ministrów uchwalić raczy na mocy art. 13 Ustawy o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” przedstawić Panu Naczelnikowi Państwa p. Janis Czakste do nadania Wielkiej Wstęgi orderu „Odrodzenia Polski”.

Minister Spraw Zagranicznych

Rada Ministrów uchwaliła
Warszawa, dnia

Prezydent Ministrów

---

czekowym, obowiązującym na ziemiach górnośląskich województwa śląskiego, Dz.U. RP 1922, nr 116, poz. 1048.

⁶⁰⁸ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1922 r. w przedmiocie podwyższenia kompetencji sądów przemysłowych i kupieckich w b. dzielnicy pruskiej, Dz.U. RP 1922, nr 116, poz. 1050.

⁶⁰⁹ Właśc. Jānis Čakste.

[Wniosek nagły Ministra Skarbu o upoważnienie do otwarcia kredytu dodatkowego w budżecie Ministerstwa Sprawiedliwości]

MINISTERSTWO SKARBU
L.907/B.B./4

Warszawa, dnia 1 grudnia 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY MINISTRA SKARBU NA RADĘ MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:
Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia kredytu dodatkowego w kwocie 258 000 000 mk w budżecie Ministerstwa Sprawiedliwości w Dziale 2 §. 9, poz. 2 (Remont kapitałny).

UZASADNIENIE.

Wskutek wzrostu cen materiałów budowlanych i kosztu robocizny okazuje się konieczne przyznanie żadanego kredytu dodatkowego, który umożliwi dokończenie przebudowy gmachu przy placu Krasińskich 3 w Warszawie, przeznaczanego na pomieszczenie Sądu Apelacyjnego.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski^f

Załącznik 8

[Wniosek Prezydium Rady Ministrów o reasumpcję uchwały Rady Ministrów z dnia 2 października 1922 r. zatwierdzającej załączony projekt rozporządzenia Rady Ministrów]

Prezydium Rady Ministrów wnosi^c o reasumpcję uchwały Rady Ministrów z dnia 2 października 1922 r. zatwierdzającej projekt rozporządzenia Rady Ministrów tu załączony⁶¹⁰.

1. Wnioskowi brak podstawy prawnej, ponieważ upoważnienie z ustawy z dn. 2 sierpnia 1919 r. (Dz.Pr. r. 1919 Nr 64 poz. 384) udzielone Radzie Ministrów zostało wyczerpane wydaniem rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 września 1919 r. (Dz.U. Nr 73 poz. 428). Takie jest i było stanowisko interpretatorów ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 dotychczas.

---

⁶¹⁰ Załączonego projektu rozporządzenia brak.

2. Wprawdzie wykonanie ustawy z dnia 2 sierpnia 1919 zalecone jest pp. Ministrom Rolnictwa i Dóbr Państwowych oraz Sprawiedliwości, ale rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 września 1919 normujące przenoszenie własności nieruchomości ziemskich – jego wykonanie zleca Prezesowi Głównego Urzędu Ziemskiego, któremu też i ustawy agrarne z dn. 6 lipca 1920 i 15 lipca 1920 nakładają obowiązek i odpowiedzialność za bieg spraw związanych z wykonaniem reformy rolnej. Wynika z tej zasady, że bez udziału Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego projektowane rozporządzenie nie mogło być ważne uchwalone.

3. Wydanie projektowanego rozporządzenia wydaje się zbyt czynnym wobec treści rozporządzenia Prezesa Głównego Urzędu Ziemskiego ustalających działalność instytucji parcelacyjnych, które zabezpieczają ingerencję władz w prze-właszczaniu większych majątków.

Załączniki 10 i 11

[Wnioski Ministra Przemysłu i Handlu na Radę Ministrów w sprawie przyznania dodatku naukowego dla pracowników Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie oraz zmiany art. 8 w Statucie Państwowego Instytutu Geologicznego]

MINISTERSTWO

PRZEMYSŁU I HANDLU

WARSZAWA, DN. 10/XI 1922 R.

N° 55619/Pr.

W odpowiedzi należy powoływać się
na powyższą liczbę

WNIOSEK

MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU

na Radę Ministrów

w sprawie przyznania dodatku naukowego dla pracowników
Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie.

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Rada Ministrów uchwała przyznanie dodatku naukowego dla pracowników Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie, wobec czego postanawia wydać dwa odnośne rozporządzenia oraz skierować do Pana Marszałka Sejmu Ustawodawczego odnośny wniosek, mianowicie:

I.

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów

z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie zmiany art. 8 w Statucie
Państwowego Instytutu Geologicznego⁶¹¹.

II.

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów

z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie przyznania dodatku naukowego dla
pracowników Państwowego Instytutu Geologicznego
w Warszawie⁶¹².

UZASADNIENIE.

1. Pracownicy naukowcy Instytutu Geologicznego są albo byli profesorami uniwersyteckimi, albo też fachowcami, których cenzus naukowy i prace ogłoszone drukiem kwalifikują ich do zajmowania katedr uniwersyteckich. Najlepszym tego dowodem są ci geologowie P.I.G., którzy przeszli już z Instytutu na znacznie lepiej honorowane katedry Uczelni Wyższych, jak np. prof. Wójcik (Poznań), prof. Friedberg (Poznań), prof. Smoleński (Kraków). Ta emigracja pracowników P.I.G. do Uczelni Wyższych trwać będzie tak długo, jak długo pobory ich nie będą zrównane z uposażeniem analogicznych pracowników Szkół Wyższych. O ile by to zrównanie nie nastąpiło, wkrótce Instytutowi Geologicznemu groziłoby kompletne wyludnienie – wobec zatrzważającego u nas braku dostatecznej ilości należycie ukwalifikowanych fachowców-geologów.

2. Działalność P.I.G., jakkolwiek ściśle związana z gospodarczymi zagadnieniami Państwa, tym niemniej, co do metod, jest ściśle naukowa, a wydawnictwa P.I.G. stoją na wysokim poziomie akademickim i zyskały już należyłą ocenę wśród kół fachowych za granicą i w kraju. I z tego więc punktu widzenia zrównanie uposażenia pracowników naukowych P.I.G. z płacą analogicznych funkcjonariuszów Szkół Wyższych jest aktem tylko zwykłej, elementarnej sprawiedliwości.

Wobec tego Ministerstwo Przemysłu i Handlu proponuje zastosowanie do pracowników naukowych P.I.G. art. 9 ustawy z dnia 31 marca 1922 r. (Dz.U. RP Nr 28 poz. 226) w celu zrównania ich uposażenia z uposażeniem analogicznych pracowników szkół akademickich, uzupełniając uprzednio Statut P.I.G. postanowieniem, że pracownicy naukowcy wspomnianego Instytutu winni posiadać kwalifikacje naukowe wymagane od profesorów szkół akademickich,

---

⁶¹¹ Treści rozporządzenia nie publikuje się.

⁶¹² Treści rozporządzenia nie publikuje się.

oraz skierowując jednocześnie wnioski na Sejm o uzupełnienie odnośnego art. 29 projektu i ustawy o uposażeniu funkcjonariuszy państwowych i wojska, przesłanego do p. Marszałka Sejmu Ustawodawczego przy piśmie p. Prezydenta Ministrów z dn. 22 września 1922 roku No 17875 (Druk Sejmowy No 3744).

Załącznik 12

Rozporządzenie w przedmiocie zmiany kompetencji władz odnośnie do obrotu nawozami sztucznymi, amoniakalnymi i fosforowymi na ziemiach górnośląskich województwa śląskiego

MINISTERSTWO
PRZEMYSŁU I HANDLU
WARSZAWA, DN. 6/XI 1922 R.
N° 5885/Pr.

W odpowiedzi należy powoływać się
na powyższą liczbę

WNIOSEK
MINISTRA PRZEMYSŁU I HANDLU
na Radę Ministrów

Rada Ministrów uchwalić raczy:
Rada Ministrów postanawia wydać następujące rozporządzenie:

ROZPORZĄDZENIE

Rady Ministrów
z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie zmiany kompetencji władz odnośnie do obrotu nawozami sztucznymi, amoniakalnymi i fosforowymi na ziemiach górnośląskich województwa śląskiego⁶¹³.

UZASADNIENIE.

Fabryki górnośląskie produkują następujące nawozy sztuczne:

- a) Państwowa Fabryka Związków Azotowych w Chorzowie produkuje rocznie około 100 000 ton azotniaku wapna.

---

⁶¹³ Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 grudnia 1922 r. w przedmiocie zmiany kompetencji władz odnośnie do obrotu nawozami sztucznymi, amoniakalnymi i fosforowymi na ziemiach górnośląskich województwa śląskiego, Dz.U. RP 1922, nr 116, poz. 1049.

- b) Fabryka „Karol Szarff et Co.” w Bogucicach rozmaite superfosfaty około 34 000 ton rocznie,
- c) „Ceres” w Łukasinie (Brzezie) mączka kostna i inne mieszanki nawozów sztucznych około 6000 ton rocznie.
- d) „Friedenshütte” w Chebziu tomasynę około 36.000 ton rocznie.

O ile zapotrzebowanie azotniaku wapna ze względu na nieznaną część Polski jest niewielkie, tak że około 60% produkcji Fabryki Związków Azotowych w Chorzowie będzie musiało być wywiezione, to zapotrzebowanie innych środków nawozowych wyrabianych na Górnym Śląsku jest olbrzymie i nie stoi w żadnym stosunku do produkcji tychże.

Utrzymanie zarządzeń niemieckich w przedmiocie reglamentacji obrotu nawozami sztucznymi jest potrzebne:

- a) dla wykluczenia nierzetelnych kupców z pośrednictwa w handlu nawozami sztucznymi i bezpośredniego złączenia konsumentów z producentami.
- b) dla zabezpieczenia odpowiedniej ilości nawozów sztucznych na cele aprowizacji dla Województwa Śląskiego.

Reglamentacja obrotu nawozami sztucznymi na ziemiach górnośląskich województwa śląskiego opiera się na następujących obecnie jeszcze tamże obowiązujących ustawach niemieckich:

1) Rozporządzenie z dnia 22 maja 1916 r. Zbiór ustaw str. 401 upoważniająca Kanclerza Rzeszy do wydawania zarządzeń dotyczących reglamentacji środków żywności, surowców i innych przedmiotów służących lub potrzebnych dla zaspokojenia wyżywienia ludzi i zwierząt pożytecznych. Wykonanie uprawnień tych przysługujących Kanclerzowi Rzeszy może także poruczyć podwładnym organom.

2) Rozporządzenie Kanclerza Rzeszy z dnia 22 maja 1916 Zbiór ust. str. 403, którym na mocy rozporządzenia ad 1) stworzono Wojenny Urząd Wyżywienia.

3) i 4) Rozporządzenie z dnia 18 stycznia 1917 Zbiór ustaw str. 59 i rozporządzenie z dnia 18 maja 1917 Zbiór ustaw str. 427, którymi wprowadzono reglamentację obrotu wodą amoniakalną i amoniakalnymi nawozami sztucznymi. Nadzór nad obrotem amoniakalnymi nawozami sztucznymi przysługuje Wojennemu Urzędowi Wyżywienia.

5) Rozporządzenie z dnia 3 czerwca 1918 Zbiór ustaw str. 474, którym stworzono podległy Wojennemu Urzędowi Wyżywienia „Urząd kontroli nad obrotem nawozami sztucznymi, amoniakalnymi i fosforowymi” i oddano temuż obok nadzoru nad obrotem amoniakalnych nawozów sztucznych także nadzór nad fosforowymi nawozami sztucznymi.

6) Rozporządzenie z dnia 7 lipca 1919 Zbiór ustaw str. 639, którym przeprowadzono rozgraniczenie kompetencji i powierzenie nadzoru nad obrotem nawozami sztucznymi Ministerstwu Gospodarki Rzeszy.

7) Wreszcie rozporządzenie z dnia 5 września 1919 str. 1519, którym zlikwidowano Ministerstwo Wyżywienia i przekazano jego agendy Ministerstwu Gospodarki Rzeszy.

Niniejszy projekt rozporządzenia Rady Ministrów nie zmienia w niczym postanowień merytorycznych powyższych rozporządzeń i tyczy tylko tych zmian, które są potrzebne ze względu na inny ustrój władz administracyjnych w Polsce.

Tymczasowa Rada Wojewódzka w Katowicach wyraziła swą zgodę w tej sprawie na posiedzeniu w dniu 12 września 1922.

Załącznik 14

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych na Radę Ministrów w przedmiocie wyasygnowania sumy fr.fr. 10 000 na pomoc dla ofiar trzęsienia ziemi w Chile

Wniosek Ministra Spraw Zagranicznych
na Radę Ministrów
w przedmiocie wyasygnowania sumy
fr.fr. 10 000 na pomoc dla ofiar
trzęsienia ziemi w Chile.

Liga Towarzystw Czerwonego Krzyża⁶¹⁴ zwróciła się w drodze telegraficznej z wezwaniem do wszystkich Towarzystw Czerwonego Krzyża o okazanie pomocy nieszczęśliwym ofiarom strasznej klęski żywiołowej w Chile.

Z uwagi, że udział Państwa Polskiego w międzynarodowej akcji pomocy jest ze wszechmiar pożądaný, zarówno ze względów humanitarnych, kurtuazji międzynarodowej, a także i do pewnego stopnia względów politycznych, Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Pana Ministra Skarbu do przyznania w budżecie Ministerstwa Spraw Zagranicznych na rok 1922 i Dz. I § 10 (fundusz dyspozycyjny) dodatkowego kredytu w równowartości fr.fr. 10 000,- na pokrycie udziału Rzeczypospolitej Polskiej w akcji pomocy dla ofiar trzęsienia ziemi w Chile.

Minister Spraw Zagranicznych
^fG. Narutowicz^f

Wniosek powyższy uchwalono na
posiedzeniu Rady Ministrów z dn.
.... 1922 r. ....

---

⁶¹⁴ World Federation of National Red Cross, Red Crescent and Red Lion and Sun Societies. Organizacja ta została utworzona w 1919 r. w Genewie z inicjatywy Henry'ego Davidsona, prezesa American Red Cross War Committee. Zrzesza krajowe organizacje czerwono krzyżskie.

protokołu ....
posiedzenia Rady Ministrów.

Warszawa dn. .... 1922 r.
Prezydent Ministrów

Załącznik 16

**[Pismo Ministra Zdrowia Publicznego do Ministra Wyznań Religijnych
i Oświecenia Publicznego dotyczące wywiadu udzielonego przez dr. Stani-
sława Kopczyńskiego]**

Ministerstwo
Zdrowia Publicznego
Nr Org. 37290/22
3860

Warszawa, dn. 5 grudnia 1922 roku

Do Pana
Ministra Wyznań Religijnych i
Oświecenia Publicznego

W Nr 274 „Przeglądu Wieczornego” z dnia 4 XII 22 umieszczony został wywiad z Naczelnikiem Wydziału Higieny Szkolnej w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego, Dr. Stanisławem Kopczyńskim „O wychowanie fizyczne młodzieży szkolnej”. W wywiadzie tym Dr Kopczyński zaznacza, że pomysł przejęcia spraw wychowania fizycznego i higieny szkolnej przez Ministerstwo Zdrowia Publicznego „nie wytrzymuje żadnej krytyki i polega na niezrozumieniu istotnych zadań dzisiejszej szkoły, która nie tylko kształci, ale i wychowuje, wychowuje moralnie i fizycznie”.

Zważywszy: 1) że Rada Ministrów na posiedzeniu w dniu 9 listopada rb. postanowiła w zasadzie przywrócić zgodnie z zasadniczą ustawą sanitarną kompetencje Ministerstwa Zdrowia Publicznego, pozostawiając ustalenie szczegółów dotyczących przejęcia przez Ministerstwo Zdrowia Publicznego odnośnych agend od Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego wspólnemu porozumieniu zainteresowanych Ministerstw, 2) że Pan Minister w piśmie swym z dnia 9 XI 22 przyznał, iż sprawy higieny szkolnej zasadniczo powinny należeć do Ministerstwa Zdrowia Publicznego, 3) że Dr Kopczyński w wywiadzie swoim przedstawił istotny przebieg porozumienia Ministerstwa Zdrowia Publicznego z Ministerstwem Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego niezgodnie z prawdą, ponieważ Ministerstwo Zdrowia Publicznego w swym

projekcie żądało oddania mu jedynie spraw higieny budynków i urzędzeń szkolnych, nadzoru lekarskiego nad młodzieżą szkolną, ratownictwa i leczenia w szkole oraz lekarzy szkolnych, w sprawach zaś wychowania fizycznego w szkole zastrzegło sobie tylko współudział, 4) że niedopuszczalne jest występowanie na zewnątrz w prasie urzędników jednego Ministerstwa przeciw innemu Ministerstwu, zwłaszcza w sprawach, co do których nie nastąpiło jeszcze uzgodnienie – mam zaszczyt prosić Pana Ministra o polecenie sprostowania wywiadu Dr. Kopczyńskiego z urzędu oraz o ewentualne pociągnięcie go do odpowiedzialności.

Minister

w z.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

PROTOKÓŁ
122-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 9 grudnia 1922 r.

Według informacji Juliana Nowaka nie spisano protokołu z tego posiedzenia⁶¹⁵.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

---

⁶¹⁵ Posiedzenie było poświęcone sytuacji w kraju w związku z wyborem Gabriela Narutowicza na urząd prezydenta RP.

PROTOKÓŁ
123^c posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 11 grudnia 1922
odbytego w Belwederze częściowo w obecności
P. Naczelnika Państwa J. Piłsudskiego⁶¹⁶

Obecni:

Naczelnik Państwa
 Marszałek Sejmu
 Stanisław Car

Józef Piłsudski
 Maciej Rataj
 Szef Kancelarii Cywilnej

} chwilowo w czasie
 obecności na posiedzeniu
 P. Naczelnika Państwa

Prezydent Ministrów
 Minister Spraw Wewnętrznych
 Minister Skarbu
 Minister Sprawiedliwości
 Minister Wyzn. i O.P.
 Minister Handlu i Przem.
 Minister Rolnictwa
 Minister Kolei
^cKierownik^c Ministerstwa Poczty i Tel.
 Minister Robót Publ.
 Minister Zdrowia Publ.
 Minister Pracy i O.S.
 Szef Sztabu
 Podsekretarz Stanu

prof. dr Julian Nowak
 Antoni Kamiński
 Zygmunt Jastrzębski
 Wacław Makowski
 dr Kazimierz Kumaniecki
 Henryk Strasburger
 dr Józef Raczyński
 inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
 Jan Moszczyński
 prof. Jan Łopuszański
 dr Witold Chodźko
 Ludwik Darowski
 gen. Władysław Sikorski
 dr Władysław Studziński

Początek o godzinie 6.45 wiecz.

P. Naczelnik Państwa zagałę posiedzenie odczytaniem p. 2. art. II. uchwały Sejmu Ustawodawczego z dnia 20/2 1919 poz. 246 Dz.p. P. 19⁶¹⁷ brzmiącej, że „Naczelnik Państwa jest przedstawicielem Państwa i najwyższym wykonawcą uchwał sejmowych w sprawach cywilnych i wojskowych”.

Zachodzi wątpliwość, czy obecnie po przysiędze nowego Prezydenta Rz.P.⁶¹⁸ Naczelnik Państwa może wykonywać te prace i domaga się Naczelnik Państwa

⁶¹⁶ Rękopis.

⁶¹⁷ Tak w oryginale. Powinno być: poz. 226 Dz.P.P.P., nr 19.

⁶¹⁸ Gabriel Narutowicz został wybrany przez Zgromadzenie Narodowe Prezydentem Rzeczypospolitej 9 grudnia 1922 r. Natomiast zaprzysiężenie nastąpiło 11 grudnia 1922 r.

zajęcia stanowiska wobec tej kwestii przez Radę Ministrów. Od odpowiedzi uzależnia ^hsię ^cswe^c dalsze działania i to albo opuści Warszawę, albo też wobec ostatnich wypadków w Warszawie, które zdaniem Jego podkopaly autorytet władzy i zhańbiły Polskę, zacznie urzędowanie, żądając od Rady Ministrów przelania na niego jej praw.

Zawiadamia P. Naczelnik Radę Ministrów, że ułożył się z P. Prezydentem Narutowiczem, że odda mu urzędowanie dopiero we czwartek (14/XII) rano, a na tę decyzję wpłynął także fakt, że P. Narutowicz jako Minister Spraw Zagranicznych chce dokończyć kilka aktów i uczynić kilka posunięć. P. Naczelnik domagał się konkretnego terminu.

Omawiając zajścia na ulicach Warszawy⁶¹⁹ P. Naczelnik odmówił zaufania działalności policji państwowej, policja zawiodła, nie stanęła na wysokości zadania, choć łatwo było porządek zaprowadzić; dopuściła do tego, że rządzili dziś na ulicy niedorostki itp. elementy. W następstwie grożą konsekwencje, gdyż i druga strona zaczyna działać odwetowo. Ten stan nas kompromituje i ^hto^h musi być w krótkim czasie ład zaprowadzony.

Nie mając pewności, czy Rząd zdoła ujarzmić niesforne masy, ma Naczelnik zamiar zażądać dla siebie pewnych praw, które dadzą Mu możliwość ukrocenia swawoli.

Nad oświadczeniem Naczelnika Państwa rozwinęła się dyskusja, przede wszystkim zasadnicza co do stanowiska Naczelnika Państwa wobec odebrania przysięgi od Prezydenta Narutowicza.

P. Minister Pracy Darowski stwierdza, że po przysiędze powinno było nastąpić natychmiastowe przekazanie władzy, gdyż jego zdaniem elekt po przysiędze automatycznie powinien wejść we wszystkie uprawnienia Prezydenta, a nie może być równocześnie 2 głów Państwa. Wydawanie także rozporządzeń przez Naczelnika Państwa stwarza dla Prezydenta Rz.P. sytuację bardzo skomplikowaną.

P. Minister Sprawiedliwości Makowski nie podnosi zarzutu przeciwko temu, że p. Naczelnik Państwa jest w pełni praw, zwłaszcza wobec art. 2 ust. przechodniej do ustawy konstytucyjnej, który głosi, że „prawa Naczelnika trwają do chwili objęcia urzędu (przez Prezydenta)”.

P. Minister Kumaniecki podkreśla, że w myśl art. 24 regulaminu o Zgromadzeniu Narodowym, przejęcie władzy powinno być nastąpić zaraz. Stwierdza równocześnie, że odróżnić należy dwa akty, tj. akt przysięgi i akt objęcia władzy. Z chwilą przysięgi powstał prawny obowiązek oddania i przejęcia władzy.

W dalszej dyskusji P.P. Ministrowie Darowski, Jastrzębski, Strasburger, Łopuszański, podkreślają ponownie fakt, że przejęcie władzy ewent. należałoby

---

⁶¹⁹ Mowa o burzliwych manifestacjach w stolicy przeciw wyborowi na urząd prezydenta RP Gabriela Narutowicza. Inspirowała je prasa obozu narodowego.

przyspieszyć i że Rząd powinien sam zająć się wypadkami ostatnich godzin i przedsięwziąć odpowiednie kroki zapobiegawcze.

Rada Ministrów w dyskusji ponadto stwierdziła, że P. Naczelnik Państwa do chwili objęcia urzędowania przez P. Prezydenta Rzeczypospolitej jest Głową Państwa⁶²⁰.

W czasie nieobecności P. Naczelnika Państwa Rada Ministrów przeprowadziła dyskusję nad zgłoszonymi wnioskami P. Darowskiego, a to wnioskiem, by P. Prezydent Ministrów porozumiał się z P. Prezydentem Narutowiczem co do ewent. wcześniejszego objęcia urzędowania oraz nad wnioskiem co do środków mających na celu wprowadzenie ładu i porządku.

Rada Ministrów, stojąc na stanowisku, że przede wszystkim należy zaprowadzić porządek i zabezpieczyć spokojne odbycie aktu oddania urzędowania przez Naczelnika Państwa, omówiła środki zaradcze, pozostawiając dalsze zarządzenia P. Ministrowi Spraw Wewnętrznych i P. Szefowi Sztabu Generalnego.

W wyniku dyskusji nad działalnością organów bezpieczeństwa P. Minister Spraw Wewn. Kamiński zgłosił dymisję ze stanowiska Ministra Spraw Wewn., a Rada Min. oświadczyła się za powierzeniem kierownictwa P. Ministrowi Pracy Darowskiemu.

Po powrocie P. Naczelnika Państwa do sali i po poinformowaniu Go o wyniku dyskusji przyjął do wiadomości zarządzenie Rządu, zgodził się na udzielenie dymisji P. Kamińskiemu i powierzenie kierownictwa P. Darowskiemu i wyraził nadzieję, że Rząd do 24 grudnia zaprowadzi porządek.

†J. Nowak^f

Protokół przyjęty przez P. Naczelnika
Państwa i Radę Ministrów w dniu 12/XII 1922.

AAN, PRM, Protokoły Rady Ministrów, sygn. 20.

---

⁶²⁰ 14 grudnia 1922 r. w Belwederze odbyło się uroczyste przekazanie władzy przez Naczelnika Państwa Józefa Piłsudskiego prezydentowi Gabrielowi Narutowiczowi.

PROTOKÓŁ
124-go posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 12 grudnia 1922 r.

Obecni:

Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Kierownik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Spraw Zagranicznych Dyrektor Departamentu	prof. Stanisław Kętrzyński
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Minister Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	Jan Łopuszański
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Podsekretarz Stanu Prezydium Rady Ministrów	dr Władysław Studziński
Radca Prezydium Rady Ministrów	dr Jerzy Buzek

Posiedzenie otwarto o 5 po południu.

1. Odczytano i przyjęto protokoły posiedzeń z 6 i 11 grudnia 1922 r.
  2. Rada Ministrów po wysłuchaniu referatu objętego załącznikiem 1 zaaprobowowała załączony projekt pisma do Marszałka Senatu (załącznik 2).
  3. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie uposażenia Marszałka Józefa ^aPiłsudzkiego^a (załącznik 3).
  4. Rada Ministrów na wniosek Prezesa Rady Ministrów uchwaliła, by w razie potrzeby wypłacono odpowiednią zaliczkę ^cz powodu objęcia urzędowania przez Prezydenta Rzplitej^c na poczet budżetu Prezydenta Rzeczypospolitej. ^cWysokość ustali Minister Skarbu^c.
  5. Prezes Rady Ministrów powiadamia Radę Ministrów, że przejęcie władzy przez Prezydenta Rzeczypospolitej nastąpi we czwartek dnia 14 grudnia.
- Po wysłuchaniu referatu Pana Podsekretarza Stanu w Prezydium Rady Ministrów Rada Ministrów zleca Kierownikowi Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ministrowi Spraw Wojskowych wydanie odpowiednich zarządzeń co do uroczystości

z tytułu objęcia władzy przez Prezydenta Rzeczypospolitej, w niedzielę 17 grudnia odbyć się mającej, a w której udział wzięłyby władze cywilne i wojskowe.

6. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie prowizorium budżetowego na okres od 1 stycznia do 31 marca 1923 (załącznik 4).

7. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu w sprawie otwarcia dodatkowego kredytu w § 3a „Fundusz na poprawę stosunków gospodarczych” Działu 5 budżetu Ministerstwa Skarbu (załącznik 5).

8. Uchwalono załączony wniosek Prezesa Pocztovej Kasy Oszczędności w sprawie podwyższenia dotychczasowego stałego wynagrodzenia pobieranego przez członków Komitetu Dyrekcyjnego Pocztovej Kasy Oszczędności (załącznik 6).

9. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie zmiany mnożnej dla oznaczenia cen za grunty wykupywane przymusowo przez Urzędy Ziemskie na terenie Ziemi Wileńskiej (załącznik 7).

10. Uchwalono załączone rozporządzenie w sprawie zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 marca 1922 r. w przedmiocie ustalenia właściwości i siedziby Okręgowych Urzędów Ziemskich w b. dzielnicy pruskiej (Dz.U. Nr 33 poz. 267) (załącznik 8).

11. Uchwalono załączony wniosek Ministra Skarbu o zezwolenie Towarzystwu Górniczo-Przemysłowemu „Hrabia Renard” na nabycie od Józefa i Małgorzaty małżonków Łada nieruchomości (załącznik 9).

12. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 26 września 1922 r. o uregulowaniu prawa wyboru obywatelstwa polskiego przez obywateli b. cesarstwa austriackiego lub b. królestwa węgierskiego i prawa wyboru obywatelstwa obcego przez b. obywateli tych państw, posiadających obywatelstwo polskie (załącznik 10).

Redakcję rozporządzenia należy uzgodnić z Ministerstwem Sprawiedliwości.

13. Uchwalono załączone rozporządzenie w przedmiocie dalszego podwyższenia dodatków drożyznianych do rent pobieranych na podstawie ustaw Rzeszy Niemieckiej o ubezpieczeniu od nieszczęśliwych wypadków w przemyśle i rolnictwie obowiązujących na obszarze b. dzielnicy pruskiej (załącznik 11).

14. Uchwalono załączone rozporządzenie o sądownictwie doraźnym w b. za-borze rosyjskim (załącznik 12).

15. Wniesiony przez Kierownika Ministerstwa Przemysłu i Handlu projekt ustawy w sprawie zakupu przez Rząd ropy bruttowej (załącznik 13) uchwalono z następującymi poprawkami:

W ustępie drugim art. 8 po wyrazie „z zasądzonym” należy wstawić wyrazy „właściciel przedsiębiorstwa lub”.

W ustępie pierwszym art. 9 po wyrazach: „Starostwo Górnicze” należy wstawić wyrazy: „odnośnie do wykroczeń popełnionych w związku z prowadzeniem w ich okręgu przedsiębiorstw kopalnianych”.

16. Uchwalono „załączony projekt” rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej w przedmiocie ustanowienia statutu orderu „Odrodzenia Polski” (załącznik 14).

17. Uchwalono objęte załącznikiem 15 kwoty kosztów odznak orderu „Odrodzenia Polski”.

18. Rada Ministrów przyjęła do wiadomości, że Komisarz Generalny Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku złoży Prezydentowi Senatu Wolnego Miasta Gdańsku i Wysokiemu Komisarzowi Ligi Narodów w Gdańsku załączone oświadczenie (załącznik 16), przy czym tekst oświadczenia winien ulec następującym zmianom:

Po wyrazach „Rząd Polski zechce zarządzić”: ustęp 1, zaczynający się wyrazami „aby biuro paszportowe” winien być skreślony w pisemnym oświadczeniu i może być podany tylko ustnie.

W ustępie 2 zastąpić wyraz „wielokrotny” wyrazem „kilkakrotny” i jedynie w drodze ustępstwa przyznać „wielokrotny” przejazd.

Ustęp 3 winien brzmieć: „aby koszta ponoszone przez obywateli gdańskich przy wyjeździe za granicę, a pobierane przez władze polskie i gdańskie, nie były wyższe, jak koszta ponoszone przez obywateli polskich”.

W ustępie ostatnim, zaczynającym się od wyrazów „O ile Senat W.M. Gdańska”, należy skreślić wyrazy „włącznie z opłatami za wizy” i w ogóle dążyć do najogólniejszego ujęcia deklaracji.

19. Kierownik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych zdaje sprawę z położenia w kraju i o wydanych zarządzeniach.

Tę część uznano za poufną.

Posiedzenie zamknięto o 9 wieczór.

fj. Nowak^f

Załączniki

Wykaz:

1. [Sprawozdanie przedstawiciela Rządu z udziału w Komisji Regulaminowej Senatu].
2. [Projekt pisma Prezydium Rady Ministrów do Marszałka Senatu].
3. Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia marszałka Józefa Piłsudskiego.
4. Ustawa o prowizorium budżetowym za czas od 1 stycznia do 31 marca 1923⁶²¹.
5. [Wniosek nagły na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Skarbu kredytu dodatkowego w wysokości 5 miliardów marek].
6. [Wniosek Prezesa Pocztovej Kasy Oszczędności w sprawie podwyższenia dotychczasowego stałego wynagrodzenia, pobieranego przez członków Komitetu Dyrekcyjnego PKO do marek 100 000 tytułem wynagrodzenia stałego miesięcznie].

---

⁶²¹ Nie publikuje się. Zob. Dz.U. RP 1923, nr 22, poz. 138.

7. Rozporządzenie w przedmiocie zmiany mnożnej dla oznaczenia cen za grunty wykupywane przymusowo przez Urzędy Ziemskie na terenie Ziemi Wileńskiej⁶²².
8. Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 marca 1922 r. w przedmiocie ustalenia właściwości i siedziby Okręgowych Urzędów Ziemskich w b. Dzielnicy Pruskiej (Dz.Ust. N. 33 poz. 267).
9. Wniosek Ministra Skarbu na Radę Ministrów w sprawie zezwolenia Towarzystwu Górniczo-Przemysłowemu „Hrabia Renard” na nabycie od Józefa i Małgorzaty małżonków Łada nieruchomości⁶²³.
10. Rozporządzenie Rady Ministrów w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 26 września 1922 r. o uregulowaniu prawa wyboru obywatelstwa polskiego przez obywateli b. cesarstwa austriackiego lub b. królestwa węgierskiego i prawa wyboru obywatelstwa obcego przez b. obywateli tych państw, posiadających obywatelstwo polskie⁶²⁴.
11. [Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej do Rady Ministrów o uchwalenie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie dalszego podwyższenia dodatków drożyznianych do rent pobieranych na podstawie ustaw Rzeszy Niemieckiej o ubezpieczeniu od nieszczęśliwych wypadków w przemyśle i rolnictwie obowiązujących na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej].
12. Rozporządzenie Rady Ministrów o sądownictwie doraźnym w b. zaborze rosyjskim⁶²⁵.
13. Ustawa w przedmiocie zakupu przez Rząd ropy bruttowej⁶²⁶.
14. Projekt Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej w przedmiocie ustanowienia statutu orderu „Odrodzenia Polski”⁶²⁷.
15. Kalkulacja cen kompletu odznak orderu „Odrodzenia Polski” w dn. 30 XII 1922⁶²⁸.
16. [Pismo Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku do Prezydium Rady Ministrów w sprawie traktowania obywateli polskich na obszarze W.M. Gdańska].

---

⁶²² Nie publikuje się.

⁶²³ Nie publikuje się.

⁶²⁴ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1922 r. w przedmiocie wykonania ustawy z dnia 26 września 1922 r. o uregulowaniu prawa wyboru obywatelstwa polskiego przez obywateli b. cesarstwa austriackiego, lub b. królestwa węgierskiego i prawa wyboru obywatelstwa obcego przez b. obywateli tych państw, posiadających obywatelstwo polskie, Dz.U. RP 1923, nr 10, poz. 58.

⁶²⁵ Nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 stycznia 1923 r. o sądownictwie doraźnym w b. zaborze rosyjskim, Dz.U. RP 1923, nr 7, poz. 44.

⁶²⁶ Nie publikuje się. Zob. Ustawa z dnia 1 maja 1923 r. w przedmiocie zakupu ropy bruttowej dla Państwowej Fabryki Olejów Mineralnych w Drohobyczu, Dz.U. RP 1923, nr 55, poz. 387.

⁶²⁷ Zob. też Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej w przedmiocie ustanowienia statutu orderu „Odrodzenia Polski”, MP 1923, nr 100, poz. 110.

⁶²⁸ Nie publikuje się.

[Sprawozdanie przedstawiciela Rządu z udziału w Komisji Regulaminowej Senatu]

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW

Nr 22688

Przedmiot: Sprawozdanie przedstawiciela
Rządu z udziału w Komisji Regulaminowej
Senatu.

Sprawozdanie

Na ustne zlecenie p. Podsekretarza Stanu, podpisany Naczelnik Wydziału Prawnego Prezydium Rady Ministrów bierze udział w obradach Komisji Senatu nad Regulaminem Obrad Senatu.

Uczestniczył w dwóch posiedzeniach, na drugim w dniu 7 grudnia 1922 r. zabierał głos celem usunięcia wątpliwości podniesionych przez sprawozdawcę p. senatora Buzka, w kierunku, jakoby urzędnicy kancelarii Senatu nie byli urzędnikami państwowymi. Tę wątpliwość udało się podpisanemu w przeważnej części zwalczyć i osiągnąć taką treść odnośnego artykułu regulaminu, która nie staje w sprzeczności z obowiązującymi ustawami.

W dniu dzisiejszym 12 grudnia 1922 r. żądał podpisany udzielenia głosu celem zastrzeżenia Rządowi oświadczenia do redakcji art. 23 regulaminu (art. 15 projektu), którego punkt b. zamiast słów projektu „wnioski Rządu”, przez referenta p. senatora Buzka zawnioskowany, ma zawierać słowa „władze naczelnych”. Zmianę tę p. referent uzasadnia subsumowaniem pod „władze naczelne” „poszczególnych ministrów, Prezydenta Rzeczypospolitej i N. Izbę Kontroli”.

Na zastrzeżenie p. senatora Buzka i przy interpretacji wypowiedzianej przez kilku pp. senatorów, że regulamin obrad jest sprawą wewnętrzną Senatu i jego projekt nie wyszedł od Rządu, p. przewodniczący Komisji, senator Zdanowski, mimo powołania się podpisanego na art. 52 regulaminu, o d m ó w i ł mu głosu.

Ponieważ interwencja Rządu w naradach Komisji jest uzasadnioną przepisem art. 52 tymczasowego regulaminu Senatu, a merytorycznie wskazaną, podpisany po zamknięciu obrad odniósł się z tym do p. przewodniczącego, który zażądał pisemnego żądania Rządu o dopuszczenie go do obrad w Komisji Regulaminowej.

[Projekt pisma Prezydium Rady Ministrów do Marszałka Senatu]

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW

Nr 22688

Do

Pana Marszałka Senatu
w miejscu.

Rząd zwraca się do Pana Marszałka Senatu⁶²⁹ z prośbą o wyjednanie jego przedstawicielowi pełnego, art. 52 tymczasowego regulaminu obrad Senatu zastrzeżonego, udziału w obradach Komisji Regulaminowej Senatu.

Rząd uważa Regulamin Obrad Senatu za zbiór przepisów prawnych obowiązujących nie tylko Wysoki Senat, ale poza nim w pierwszym rządzie Rząd sam, którego stosunek faktyczny normują właśnie przepisy regulaminu. Rząd wyłącznie w ramach tych przepisów i na ich podstawie przedkładać może swoje wnioski Senatowi. Stąd też poczytuje za swój obowiązek branie udziału w naradach nad regulaminem obrad i zastrzeżenie sobie głosu i wniosków w tych sprawach.

Załącznik 3

Wniosek nagły Ministra Skarbu w sprawie uposażenia marszałka Józefa Piłsudskiego

Warszawa, dn. 9 grudnia 1922 r.

MINISTERSTWO SKARBU

L.3316/Pr.W.Adm.

Wniosek nagły
Ministra Skarbu
w sprawie uposażenia Marszałka Józefa Piłsudskiego.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Pierwszemu Marszałkowi Polski Józefowi Piłsudskiemu należy się za czas od 1 marca 1920 roku uposażenie, przywiązane do stopnia wojskowego Marszałka,

---

⁶²⁹ Wojciech Trąmpczyński (wybrany na pierwszym posiedzeniu 1 grudnia 1922 r.).

po myśli ustawy tymczasowej z dnia 29 października 1920 r. o uposażeniu osób wojskowych (Dz.Ust. Nr 106 poz. 699) i odnośnych rozporządzeń Rady Ministrów.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski

Załącznik 5

[Wniosek nagły na Radę Ministrów o upoważnienie Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Skarbu kredytu dodatkowego w wysokości 5 miliardów marek]

MINISTERSTWO SKARBU

Warszawa, dnia 12 grudnia 1922 r.

WNIOSEK NAGŁY NA RADEę MINISTRÓW

Rada Ministrów uchwalić raczy:

Upoważnia się Ministra Skarbu do otwarcia w budżecie Ministerstwa Skarbu na 1922 w Dziale 5, § 3a „Fundusz na poprawę stosunków gospodarczych” kredytu dodatkowego w wysokości 5^c miliardów marek.

Uzasadnienie.

Uchwalony przez Radę Ministrów z dnia 4 IX 1922 zwyczajny kredyt 10 miliardów marek, jako „Fundusz na poprawę stosunków gospodarczych” do dyspozycji Ministra Skarbu jako nadzwyczajnego Komisarza dla walki z drożyzną jest wyczerpany.

Wyczerpanie powyższe spowodowała przede wszystkim akcja drożyzniana na Górnym Śląsku, na którą wydatkowano około 4 miliardów mk. Licząc na zwrot wydatku tego do końca r. 1922 nadzwyczajny Komisarz do walki z drożyzną udzielił po wyczerpaniu kredytu dalszych pożyczek na sumę 4 miliardy na razie ze skarbowych sum obrotowych.

Ponieważ okazało się, iż zwrotu wydatkowanych sum z tego funduszu nie można się spodziewać wcześniej, niż w roku przyszłym, a kontynuowanie akcji drożyznianej wymaga dalszego kredytu 5 000 000 000 Mk, przeto konieczne jest otwarcie kredytu dodatkowego w sumie 9 miliardów marek.

MINISTER SKARBU
fJastrzębski

[Wniosek Prezesa Pocztovej Kasy Oszczędności w sprawie podwyższenia dotychczasowego stałego wynagrodzenia, pobieranego przez członków Komitetu Dyrekcyjnego PKO do marek 100 000 tytułem wynagrodzenia stałego miesięcznie]

^cDla p. Buzka^c

^{cd}Poza porządkiem dziennym^{cd}

W N I O S E K

Prezesa Pocztovej Kasy Oszczędności na Radę Ministrów w sprawie podwyższenia dotychczasowego stałego wynagrodzenia, pobieranego przez członków Komitetu Dyrekcyjnego PKO na zasadzie art. 3 Ustawy z dnia 19/V 1920 r. o Pocztovej Kasie Oszczędności (Dz.U. RP N. 48, poz. 297) do marek 100 000 tytułem wynagrodzenia stałego miesięcznie.

Rada Ministrów raczy uchwalić:

Na zasadzie art. 3 Ustawy z dnia 19/V 1920 r. o Pocztovej Kasie Oszczędności (Dz.U. RP, N. 48, poz. 297) podwyższa się od 1 grudnia 1922 r. stałe miesięczne wynagrodzenie członków Komitetu Dyrekcyjnego Pocztovej Kasy Oszczędności, wynoszące dotąd marek 40 000 do stu tysięcy marek, z pozostawieniem bez zmiany dotychczasowego wynagrodzenia tytułem marki obecności w sumie 10 tysięcy marek za udział w każdym posiedzeniu.

Uzasadnienie

Rada Ministrów uchwałą z dnia 21 sierpnia 1922 r. ustaliła wynagrodzenie członków Komitetu Dyrekcyjnego Pocztovej Kasy Oszczędności w kwocie stałej marek 40 000 miesięcznie oraz w kwocie marek 10 000 tytułem tzw. marki obecności za każde posiedzenie.

Zważywszy, że powyższe normy nie pozostają w żadnym stosunku do obecnej drożyzny i rynkowej wartości pieniądza, należy uznać, że dotychczasowe wynagrodzenie stanowi zaledwie część właściwych poborów, wypłacanych przeciętnie w instytucjach finansowych członkom zarządu za analogiczną pracę, przeto wydaje się celowe odpowiednie podwyższenie wynagrodzenia.

Wydatek ten znajdzie pełne pokrycie w budżecie PKO na 1922 rok.

PREZES

g...g

Warszawa, dnia 30 listopada 1922 r.

Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 marca 1922 r. w przedmiocie ustalenia właściwości i siedziby Okręgowych Urzędów Ziemskich w b. Dzielnicy Pruskiej (Dz.Ust. N. 33 poz. 267)

Rozporządzenie Rady Ministrów

z dn. .... grudnia 1922 r.

w sprawie zmiany rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 16 marca 1922 r. w przedmiocie ustalenia właściwości i siedziby Okręgowych Urzędów Ziemskich w b. Dzielnicy Pruskiej (Dz.Ust. N. 33 poz. 267).

Na mocy art. 13 i 14 Ustawy z d. 6 lipca 1920 r. o organizacji Urzędów Ziemskich (Dz. Ust. Nr 70, poz. 461) zarządza się co następuje:⁶³⁰

[Uzasadnienie]⁶³¹

Obecne warunki mieszkaniowe oraz inne względy natury miejscowej zmuszają do ustalenia siedziby Pomorskiego Okręgowego Urzędu Ziemskiego w mieście Grudziądzu.

Zmiana zaś kompetencji terytorialnych Okręgowych Urzędów Ziemskich w b. Dzielnicy Pruskiej wynika z konieczności ujednostajnienia terytorium ich z granicami odnośnych województw.

Załącznik 11

[Wniosek Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej do Rady Ministrów o uchwalenie rozporządzenia Rady Ministrów w przedmiocie dalszego podwyższenia dodatków drożyznianych do rent pobieranych na podstawie ustaw Rzeszy Niemieckiej o ubezpieczeniu od nieszczęśliwych wypadków w przemyśle i rolnictwie obowiązujących na obszarze b. Dzielnicy Pruskiej]

Do
Rady Ministrów

Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o uchwalenie następującego wniosku:

---

⁶³⁰ Treści rozporządzenia nie publikuje się.

⁶³¹ Tytuł od redakcji.

Treść wniosku
Rozporządzenie Rady Ministrów
z dnia .... 1922 r.

w przedmiocie dalszego podwyższenia dodatków drożynianych do rent pobieranych na podstawie ustaw Rzeszy Niemieckiej o ubezpieczeniu od nieszczęśliwych wypadków w przemyśle i rolnictwie obowiązujących na obszarze b. dzielnicy pruskiej⁶³².

Uzasadnienie

Dodatki drożyniane do rent wypadkowych, wypłacane w b. dzielnicy pruskiej na mocy ustawy z 2 lipca 1921 r. (Dz.U. Rz.P. Nr 64, poz. 398) i rozporządzenia Rady Ministrów z 26 maja 1922 r. (Dz.U. Rz.P. Nr 46, poz. 389), wobec dalszego wzrostu drożyzny są już dzisiaj niewystarczające.

Renta wraz z dodatkami wynosi dla uszkodzonego o 100% niezdolności do pracy (a więc w wymiarze najwyższym) około 6000,- marek miesięcznie, dla uszkodzonego o niezdolności do pracy od 66 2/3% do 79% około 2500,- marek miesięcznie.

Pragnąc choć w części zaradzić niewystarczalności dotychczasowych norm i przyjść z pomocą chociaż najbardziej poszkodowanym (ponad 50% niezdolności do pracy), Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej prosi o przedłożenie załączonego wniosku rozporządzenia Rady Ministrów, zaznaczając przy tym, że obciążenie Skarbu Państwa (§ 13 ustawy z 2 lipca 1921 r. – Dz.U. Rz.P. Nr 64, poz. 398) z tytułu dodatków drożynianych do rent wypadkowych w b. dzielnicy pruskiej, wynoszące dotychczas 6 533 000,- marek miesięcznie, wynosić będzie wskutek rozporządzenia projektowanego ca. 20 000 000 marek miesięcznie.

Jednocześnie Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej wyjaśnia, że w arbitrażu z Niemcami z tytułu postanowień art. 312 Traktatu Wersalskiego⁶³³ zostały ustalone ostatecznie zasady podziału ciężarów ubezpieczeniowych pomiędzy

---

⁶³² Treści rozporządzenia nie publikuje się. Zob. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 grudnia 1922 r. w przedmiocie dalszego podwyższenia dodatków drożynianych do rent pobieranych na podstawie ustaw Rzeszy niemieckiej o ubezpieczeniu od nieszczęśliwych wypadków w przemyśle i rolnictwie obowiązujących na obszarze b. dzielnicy pruskiej, Dz.U. RP 1922, nr 116, poz. 1052.

⁶³³ Artykuł ten stanowił m.in.: „Rząd niemiecki zobowiązuje się przelać na Mocarstwo, któremu zostają ustąpione terytoria niemieckie w Europie, albo na Mocarstwo, które będzie zarządzało dawnym terytorium niemieckim jako mandatariusz, na mocy artykułu 22 Części I (Związek Narodów) część rezerw, nagromadzonych przez Rządy Rzeszy lub Państw niemieckich lub przez organizacje publiczne czy prywatne, działające pod ich kontrolą, a przeznaczonych na zapewnienie działalności na tychże terytoriach wszystkich ubezpieczeń społecznych i państwowych”.

Niemcy a Państwo Polskie – w tym m.in. i zasady podziału pomiędzy instytucje ubezpieczeniowe obu państw obciążenia z rent za wypadki, które wydarzyły się w przedsiębiorstwach za granicą danego państwa, a na terytorium państwa drugiego.

W związku z powyższym Ministerstwo Pracy i Opieki Społecznej wniesie w dniach najbliższych projekt ustawy przekazującej Ubezpieczalni Krajowej w Poznaniu, względnie Zakładowi ubezpieczenia od wypadków w rolnictwie w Poznaniu wypłatę rent z wypadków zaszyłych w przedsiębiorstwach położonych za granicą Państwa Polskiego, jak również i wypłatę dodatków drożyznianych do tych rent. Pokrycie wyższych świadczeń będzie się odbywać drogą repartycji, tym samym więc Skarb Państwa już w najbliższej przyszłości nie będzie ponosił obciążenia z tytułu dodatków drożyznianych do rent wypadkowych w dzielnicy pruskiej, normowanego dotychczas przepisami § 13 ustawy z 2 lipca 1921 r. (Dz.U. Rz.P. Nr 64, poz. 398).

Warszawa, dnia 10 listopada 1922 r.

Minister

(-) L. Darowski

Wniesiono na Radę Ministrów

dnia .... 1922 r.

Uchwała zapadła zgodnie z wnioskiem.

Prezydent Ministrów

Załącznik 14

Projekt Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej w przedmiocie ustanowienia statutu orderu „Odrodzenia Polski”

PROJEKT

ROZPORZĄDZENIA PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ w przedmiocie ustanowienia statutu orderu „Odrodzenia Polski”

Na mocy art. 16 ustawy z dnia 4 lutego 1921 r. o ustanowieniu orderu „Odrodzenia Polski” (Dz.U. RP Nr 24 poz. 137) i zgodnie z wnioskiem Kapituły, zatwierdzonym przez Radę Ministrów, ustanawiam niżej podany

STATUT ORDERU „ODRODZENIA POLSKI”

Kapituła

Art. 1.

Pierwsze posiedzenie Kapituły zwołuje i otwiera Wielki Mistrz Orderu, następne zaś Kanclerz Orderu w miarę swego uznania lub na żądanie Wielkiego

Mistrza Orderu. Przewodniczy na posiedzeniu Kapituły Wielki Mistrz, zaś w jego nieobecności Kanclerz Orderu.

Art. 2.

Posiedzenia Kapituły winny być zwoływane przynajmniej dwa razy do roku.

Art. 3.

Do prawomocności uchwał Kapituły i wyborów wymagana jest obecność Kanclerza i przynajmniej dwóch innych członków Kapituły lub ich zastępców.

Uchwały zapadają zwykłą większością głosów, obecnych na zebraniu członków Kapituły. W razie równości głosów decyduje głos przewodniczącego. Głosowanie przy wyborach jest tajne.

Kanclerz, sekretarz,
skarbnik

Art. 4.

Kanclerz Kapituły kieruje czynnościami kancelarii Orderu i reprezentuje Kapitułę na zewnątrz. Korespondencję urzędową Kapituły prowadzi i podpisuje bądź Kanclerz, bądź w jego zastępstwie sekretarz Orderu.

Korespondencję Kancelarii Kapituły Orderu prowadzi i podpisuje upoważniony do tego przez Kanclerza urzędnik Kancelarii Orderu.

Skarbnik zarządza funduszami orderu.

Urzędników Kancelarii Orderu mianuje na wniosek Kanclerza Prezes Ministrów.

Etat Kancelarii Orderowej i budżet uchwała na wniosek Kapituły Rada Ministrów.

Nadawanie orderu

Art. 5.

Kanclerz Orderu przedstawia Kapitulę wnioski o odznaczenie Orderem, które wpłyną do Kancelarii Orderowej w czasie między dwoma najbliższymi terminami zebrania się Kapituły.

Kapituła rozpatruje wszystkie przedstawione jej przez Kanclerza wnioski, po czym:

a) Jeżeli przeciwko zaliczeniu kandydata do grona Kawalerów orderu żaden z obecnych na posiedzeniu członków Kapituły nie zgłosi sprzeciwu, Kanclerz zawiadamia Prezydium Rady Ministrów o przychylniej opinii Kapituły w sprawie danego wniosku.

b) Jeżeli który z obecnych członków zgłosi sprzeciw, otwiera się nad nim dyskusję, po czym Kapituła albo decyduje większością głosów w głosowaniu jawnym natychmiast, albo stwierdza potrzebę odłożenia swej decyzji do najbliższego jej posiedzenia, w celu zebrania uzupełniających wiadomości.

c) W razie nieprzychylniej dla wniosku decyzji Kapituły, Kanclerz Orderu układa na podstawie odbytej dyskusji motywy tej decyzji i przedkłada je do aprobaty Kapituły. Po przyjęciu przez Kapitułę tekstu motywów, decyzję Kapituły wraz z motywami przesyła Kanclerz Orderu do Prezydium Rady Ministrów.

d) W razie uchwały o odłożeniu decyzji, Kanclerz Orderu zawiadamia o niej Prezydium Rady Ministrów, podając przyczyny, dla których taką uchwałę powzięto.

Art. 6.

Po ogłoszeniu dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej o odznaczeniu orderem Kanclerz Orderu zawiadomi odznaczonego pismem w formie listu o nadaniu mu orderu.

Odnaki orderowe wraz z dyplomem będą wręczone po pokryciu kosztów ich wykonania.

W wypadkach uwolnienia od kosztów wykonania odznak orderowych, wręcza się je odznaczonemu wraz z dyplomem po ogłoszeniu dekretu Prezydenta Rzeczypospolitej o nadaniu orderu, bez uprzedniego zawiadomienia o tym listem przez Kanclerza.

Art. 7.

Odnaki orderowe i dyplom wręczone będą uroczyście w sposób ustalony przez Kapitułę i zatwierdzony przez Wielkiego Mistrza orderu.

Sposób noszenia odznak orderowych

Art. 8.

Odnaki orderowe nosi się przy wystąpieniach oficjalnych na ubraniu frakowym lub mundurze (galowym, polowym), a także na stroju narodowym albo ludowym.

Art. 9.

Miniatury nosi się przy wystąpieniach półoficjalnych na ubraniu frakowym, a także stroju narodowym albo ludowym.

Gwiazdy Wielkiej Wstęgi i Komandorii noszone bez Krzyżów zastępują miniatury.

Art. 10.

Rozetki (kokardki) nosi się na ubraniach zwyczajnych.

Przy wszystkich wystąpieniach oficjalnych i półoficjalnych, nie pozwalających włożenia fraka, Kawalerowie Orderu obowiązani są nosić rozetki (kokardki), o ile nie występują w mundurze, w stroju narodowym lub ludowym.

Art. 11

Kawalerowie Wielkiej Wstęgi noszą Krzyż na szerokiej wstędze orderowej, którą się przepasuje z prawego ramienia na lewy bok, w obecności zwierzchników państw na kamizelce, a w razie ich nieobecności pod kamizelką frakową.

Gwiazdę Wielkiej Wstęgi nosi się na lewej piersi w pośrodku (bezpośrednio przy klapie fraka).

Duchowni noszą Wielką Wstęgę na szyi tak, by Krzyż Orderu był zawieszony na środku piersi (poniżej Krzyża pastoralnego) – gwiazdę jak przy fraku.

Na togach nosi się Wielką Wstęgę z prawego ramienia na lewy bok, w obecności zwierzchników państw na pelerynie, w razie ich nieobecności pod peleryną – gwiazdę jak przy fraku.

Na mundurze oraz strojach narodowych i ludowych nosi się Wielką Wstęgę z prawego ramienia na lewy bok – gwiazdę jak przy fraku.

Art. 12.

Krzyże Komandorskie noszą Kawalerowie Orderu na węższej wstędze, zawieszanej na szyi po wierzchu krawatu, umieszczając Krzyż poniżej węzła krawatu. Przy mundurze, sutannie i todze wypuszcza się Wstęgę Krzyża Komandorskiego z zapiętego kołnierza, przy czym musi ona być widoczna w miejscu, w którym zawieszony jest Krzyż.

Kobiety noszą Krzyż Komandorski na lewym ramieniu, na kokardzie upiętej ze wstęgi orderowej.

Gwiazdę Krzyża Komandorskiego nosi się na prawej piersi w pośrodku.

Art. 13.

Krzyże Oficerskie i Kawalerskie nosi się na lewej piersi – przy ubraniu frakowym, przypięte u spodu butonierki tak, by część wstążki i krzyż były widoczne spod kłapy fraka.

Art. 14.

Nie można nosić kilku Wielkich Wstęg równocześnie.

Dozwolone natomiast jest równoczesne noszenie kilku gwiazd, przy czym Gwiazdę Orderu „Odrodzenia Polski” nosi się na lewej piersi poniżej gwiazd Orderu „Orła Białego” i orderu „Virtuti Militari” z ich lewej strony w ten sposób, że górny promień Gwiazdy orderu „Odrodzenia Polski” znajduje się na wysokości połowy średnicy gwiazdy umieszczonej wyżej. Poniżej tych gwiazd mogą być przypinane gwiazdy orderów zagranicznych.

Krzyż Komandorski orderu „Odrodzenia Polski” zawieszają się poniżej Krzyża „Virtuti Militari” klasy II, natomiast wyżej od zawieszonych na szyi orderów cudzoziemskich.

Wstążki orderowe krzyżów zawieszonych wyżej nakłada się na wstążki Krzyżów zawieszonych niżej.

Przy mundurze Krzyże Komandorskie wypuszcza się, pierwszy z kołnierza, następne zaś spod guzików, zaczynając od pierwszego.

Krzyże Oficerskie i Kawalerskie nosi się po lewej stronie orderu „Virtuti Militari”, a po prawej stronie Krzyża Walecznych oraz orderów i medali cudzoziemskich.

Art. 15.

W wypadkach kilkakrotnego odznaczenia orderem „Odrodzenia Polski” nosi się odznaki tylko najwyższego stopnia.

Używanie niewłaściwych odznak orderowych, miniatur, rozet oraz wstążeczek jest niedozwolone.

Art. 16.

Dekret niniejszy wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, przy czym dekret z dnia 20 grudnia 1921 r. ogłoszony w Monitorze Polskim z 31 grudnia 1921 r. Nr 298 traci moc obowiązującą.

Załącznik 16

[Pismo Komisarza Generalnego Rzeczypospolitej Polskiej w Gdańsku do Prezydium Rady Ministrów w sprawie traktowania obywateli polskich na obszarze W.M. Gdańska]

KOMISARZ GENERALNY
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Gdańsk, 7 grudnia 1922 r.

W GDAŃSKU
Nr I.908/t.

ODPIS

Przedmiot: Traktowanie obyw. polsk. na obszarze
W.M. Gdańska

W ślad mego sprawozdania z d. 30/XI N° 890/t.

bardzo pilne.

Do

PREZYDIUM RADY MINISTRÓW
w Warszawie

W związku ze sprawą traktowania obywateli polskich na obszarze Wolnego Miasta Gdańska zarządziłem już przed trzema tygodniami podwyższenie opłat wizowych dla obywateli gdańskich na podróż przez terytorium polskie w kierunku do Niemiec z 20 Mkn. do 2000 Mk polsk. Na pisemne zapytanie Prezydenta Senatu o powody tego zarządzenia odpowiedziałem mu, iż:

„Wobec tego, że Senat gdański w dziedzinie przepisów dotyczących obywateli Rzplitej Polskiej uważał za wskazane wydać zarządzenia bez porozumienia się z Rządem Polskim, Rząd Polski nie widzi powodu uzgadniać swoich zarządzeń odnoszących się do obywateli gdańskich z Senatem gdańskim”.

„Rząd Polski byłby chętnie gotów udzielić informacji Senatowi, względnie porozumieć się z nim, co do wysokości opłat za czynności urzędowe wykonywane w interesie obywateli gdańskich oraz co do zarządzeń wszelkiego innego rodzaju, mających związek z pobytem obywateli gdańskich w Polsce, o ile Senat gdański zobowiązałby się również podawać do wiadomości Rządu Polskiego i porozumieć się z nim co do wszystkich przepisów dotyczących obywateli polskich podczas ich pobytu na terytorium Wolnego Miasta”.

Senat gdański w międzyczasie zwrócił się do gen. Hakinga o decyzję, która by zwolniła obywateli gdańskich od obowiązku zaopatrywania się w wizę polską przy opuszczaniu terytorium Rzplitej Polskiej.

Gen. Haking proponował, aby obie strony porozumiały się na konferencjach mających odbyć się pod jego kierownictwem.

Konferencje te miały miejsce w dniach 2, 4 i 6 bm. Rezultat konferencji tych jest następujący: Senat ma złożyć w najbliższych dniach deklarację, która ma w dalekiej mierze iść na spotkanie Rządowi Polskiemu. Ja ze swej strony złożyłem oświadczenie Prezydentowi Senatu i Wysokiemu Komisarzowi Ligi Narodów, które w odpisie załączam.

O ile Rząd Polski zdanie moje podziela, upraszam o upoważnienie mnie w drodze telegraficznej do złożenia deklaracji w myśl powyższego mego oświadczenia.

KOMISARZ GENERALNY:

w.z. /-/ Kermenik.

Kier. Oddz.

(na wyraźne polecenie Pana Ministra
Plucińskiego).

1 odpis oświadczenia

KOMISARZ GENERALNY
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Gdańsk, dnia 6 grudnia 1922 r.

W GDAŃSKU.

ODPIS.

W sprawie udzielania wiz obywatelom gdańskim na wyjazd przez granicę polską jestem gotów przedłożyć memu Rządowi następującą propozycję:

Jeżeli Senat W.M. Gdańska:

1) zniesie przepisy utrudniające pobyt obywateli polskich na terenie Gdańska, a mianowicie:

a) o osobistym zgłaszaniu się w policji,

b) specjalnej kontroli na dworcach i na granicy poświadczeń policyjnych o zameldowaniu się,

2) wobec obywateli polskich nie będzie stosował ograniczeń pobytu i zatrudnienia, a wypadki, w których zajdzie konieczna potrzeba usunięcia obywateli polskich z W.M. Gdańska, ograniczy wyłącznie do procedury ustalonej układem z 17 VIII 1922⁶³⁴.

---

⁶³⁴ Mowa o umowie między Polską a Wolnym Miastem Gdańskiem z 17 sierpnia 1922 r. w sprawie trybu postępowania przy wydalaniu obywateli polskich z obszaru Wolnego Miasta Gdańska.

Rząd Polski zechce zarządzić:

1). by biuro paszportowe w Gdańsku było wyposażone w taką ilość sił, aby udzielanie wiz odbywało się bez żadnej niepotrzebnej zwłoki,

2) aby były wydawane w Gdańsku dla obywateli gdańskich wizy na wielokrotny przejazd przez terytorium polskie za granicę,

3) aby opłaty za wizy dla obywateli gdańskich nie były wyższe jak dla obywateli polskich, a nawet by je obniżyć do wysokości potrzebnej jedynie dla pokrycia kosztów manipulacyjnych.

O ile Senat W.M. Gdańska przejmie formalne zobowiązanie wobec Rządu Polskiego, że bez uzgodnienia z nim nie wyda żadnych przepisów i praw dotyczących obywateli polskich na obszarze W.M. Gdańska nie stosowanych do obywateli gdańskich, Rząd Polski byłby skłonny wziąć na siebie także formalne zobowiązanie wobec Senatu, że nie wyda żadnych przepisów i praw odnoszących się do obywateli gdańskich na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej nie stosowanych wobec obywateli polskich, włącznie z opłatami za wizy.

KOMISARZ GENERALNY:

/-/ podp. L. Pluciński.

Do
Pana Prezydenta Senatu
Wolnego Miasta Gdańska.

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

45
PROTOKÓŁ
125^c posiedzenia Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej
z 16 grudnia 1922 r.

Przewodniczy Prezes Rady Ministrów	dr Julian Nowak
Obecni:	
Marszałek Sejmu	Maciej Rataj
Marszałek Senatu	Wojciech Trąmpczyński
Kierownik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Minister Pracy i Opieki Społecznej	Ludwik Darowski
Za Ministra Spraw Zagranicznych Dyrektor Departamentu	Stanisław Kętrzyński
Minister Spraw Wojskowych	generał dywizji Kazimierz Sosnkowski
Minister Skarbu	Zygmunt Jastrzębski
Minister Sprawiedliwości	prof. Wacław Makowski
Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego	dr Kazimierz Kumaniecki
Minister Rolnictwa i Dóbr Państwowych	dr Józef Raczyński
Kierownik Ministerstwa Przemysłu i Handlu	Henryk Strasburger
Minister Kolei Żelaznych	inż. Ludwik Zagórny-Marynowski
Tymczasowy Kierownik Ministerstwa Poczty i Telegrafów	Jan Moszczyński
Minister Robót Publicznych	Jan Łopuszański
Minister Zdrowia Publicznego	dr Witold Chodźko
Na specjalne zaproszenie Prezesa Rady Ministrów i Marszałka Sejmu obecny nadto	Marszałek Józef Piłsudski
Starszy referent Prezydium Rady Ministrów	dr Teodor Swinarski

Posiedzenie rozpoczęło o 1.30 po południu.

Prezes Rady Ministrów, zagajając posiedzenie, dał wyraz bólowi i oburzeniu z powodu zamachu zbrodniczego, którego ofiarą padł pierwszy Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, wybrany według Konstytucji⁶³⁵.

Obecni wysłuchali przemówienia stojąc.

W dalszej przemowie wezwał Radę Ministrów do zastanowienia się nad kwestią gabinetu i ewentualnych środków bezpieczeństwa w kraju, stwierdzając

---

⁶³⁵ Gabriel Narutowicz został zamordowany podczas zwiedzania wystawy w Towarzystwie Zachęty Sztuk Pięknych 16 grudnia 1922 r. przez artystę malarza, wykładowcę sztuk pięknych Eligiusza Niewiadomskiego.

przy tym, że – w myśl Konstytucji – władza Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej przechodzi na Marszałka Sejmu⁶³⁶.

Marszałek Sejmu, po oddaniu mu przewodnictwa, wypowiada zdanie, że należy bezzwłocznie przystąpić do utworzenia Rządu, gdyż obecny jest już w stanie dymisji, że dalej Rada Ministrów winna rozpatrzyć kwestię środków ostrożności.

Marszałek Piłsudski zapytuje, kiedy będzie zwołane Zgromadzenie Narodowe celem wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej?

Marszałek Sejmu oświadcza, że Konstytucja przewiduje natychmiastowe zwołanie Zgromadzenia Narodowego i, jeżeli na to pozwolą warunki techniczne, zwoła je w przeciągu trzech lub czterech dni.

Na koniec po krótkiej dyskusji stwierdza, jako jednomyślne zdanie, zwołanie Zgromadzenia Narodowego.

Marszałek Piłsudski wskazuje w kwestii utworzenia Rządu, że egzystuje akt prawny zmarłego Prezydenta Rzeczypospolitej, powierzający misję tworzenia gabinetu Kierownikowi Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej p. Darowskiemu.

Marszałek Sejmu oświadcza, że sprawa ta będzie załatwiona przez niego w bezpośrednim porozumieniu się z Ministrem Darowskim co do ewentualnego złożenia przez niego powierzonego mu mandatu, względnie co do tworzenia Rządu. Obecnie chodzi tylko o to, czy należy bezzwłocznie tworzyć Rząd stały, obecnie bowiem jest w stanie dymisji.

Minister Skarbu uważa natychmiastowe utworzenie, możliwie jeszcze dzisiaj, Rządu przez Marszałka Sejmu za rzecz pierwszej wagi.

Marszałek Senatu jest zdania, że tworzenie teraz Rządu nowego jest niewskazane. Obecny Rząd powinien sprawować swe czynności nadal.

Marszałek Sejmu, wskazując na to, że Rząd obecny jest w stanie dymisji, wypowiada się za koniecznością stworzenia stałego Rządu. Kto go będzie tworzył, pozostaje na razie kwestią otwartą.

Marszałek Piłsudski jest zdania, że sytuacja wymaga Rządu stałego, a nie będącego w stanie dymisji. Jeżeli Minister Darowski zrzecze się misji tworzenia Rządu, to byłoby – jego zdaniem – wskazane cofnąć dymisję obecnego gabinetu i mianować Rząd stały w tym składzie, w jakim jest. Jeżeli Minister Darowski będzie miał tworzyć gabinet, to przynajmniej inni ministrowie powinni pozostać.

Co do kroków bezpieczeństwa, które należy przedsięwziąć, uważa wprowadzenie stanu wyjątkowego za niewskazane.

Prezes Rady Ministrów również uważa wprowadzenie stanu wyjątkowego za niepotrzebne.

---

⁶³⁶ Maciej Rataj (wybrany przez izbę poselską 1 grudnia 1922 r.).

Minister Spraw Wojskowych wypowiada się w tym samym sensie.

Marszałek Sejmu odracza dalsze obrady, aż do nadejścia Kierownika Spraw Wewnętrznych, wskazując na konieczność natychmiastowego stwierdzenia drogą obwieszczenia objęcia stanowiska Prezydenta Rzeczypospolitej – w myśl Konstytucji – przez Marszałka Sejmu.

Po krótkiej przerwie

Marszałek Sejmu zagaja na nowo posiedzenie i udziela głosu

Kierownikowi Ministerstwa Spraw Wewnętrznych⁶³⁷, który w dłuższym przemówieniu stwierdza, że władze bezpieczeństwa nie były powiadomione o zamiarze zmarłego Prezydenta Rzeczypospolitej odwiedzenia otwarcia wystawy w Towarzystwie Zachęta, mimo że wczoraj wieczorem odbyła się w Kancelarii Cywilnej konferencja dotycząca utrzymywania kontaktu między Kancelarią Cywilną a władzami bezpieczeństwa.

Kierownik Ministerstwa Spraw Wewnętrznych był wczoraj osobiście od godziny 9 do 10 minut 30 wieczorem u Prezydenta Rzeczypospolitej, lecz o zamiarze odwiedzenia wystawy się nie dowiedział.

Stwierdza, że byłby nie tylko ze stanowiska bezpieczeństwa dla osoby Prezydenta Rzeczypospolitej, lecz także ze stanowiska politycznego stanowczo odradzał, gdyż uważa dotąd, że zanim nowo wybrany Prezydent Rzeczypospolitej zacznie się udzielać publicznie, należy stworzyć przychylną opinię publiczności, która by wykluczyła wszelkiego rodzaju ekscesy.

To stanowisko zajął już poprzednio w kwestii uroczystego nabożeństwa z powodu wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej.

Minister Sprawiedliwości zawiadamia, że wczoraj był o godzinie 11 rano w Belwederze w czasie, kiedy to zaproszenie na odwiedzenie wystawy nadeszło. Szef Kancelarii Cywilnej⁶³⁸ miał Prezydentowi Rzeczypospolitej zaproponować uczestniczenie w otwarciu wystawy. Zamach został dokonany w obecności kilku członków Rządu. Prokurator i sędzia śledczy zostali natychmiast sprowadzeni na miejsce. Sprawca zamachu Eligiusz Niewiadomski, artysta-malarz, został ujęty. Śledztwo w sprawie zamachu będzie dziś ukończone⁶³⁹.

Minister Sprawiedliwości jest zdania, że nie należy podejrzewać o komplot⁶⁴⁰ i nie zwlekać z wytoczeniem procesu.

Marszałek Sejmu po zakomunikowaniu, że na Kresach Wschodnich i w Małopolsce Wschodniej, gdzie można by obawiać się niepokojów, wszystko jest

---

⁶³⁷ Ludwik Darowski.

⁶³⁸ Stanisław Car.

⁶³⁹ Proces sprawcy zamachu odbył się w Warszawie 30 grudnia 1922 r. i trwał jeden dzień. Zapadł wyrok śmierci, który został wykonany 31 stycznia 1923 r.

⁶⁴⁰ Komplot (fr. *complot*) – dawniej spisek, sprzysiężenie.

zarządzone, aby zapewnić spokój, stwierdza jako wynik obrad, że 1) należy bezzwłocznie przystąpić do utworzenia stałego Rządu, 2) nie należy zaprowadzać stanu wyjątkowego.

Posiedzenie zakończono o 3 minut 45 po południu.

^fJ. Nowak^f

AAN, PRM, Protokoły posiedzeń Rady Ministrów, sygn. 20.

Indeks osób*

- Adamczewski Tadeusz (1884–1965), bankowiec, proponowany do składu delegacji polskiej na rokowania polsko-niemieckie w alianckiej Komisji Wierzytelności, dyrektor Banku Spółek Zarobkowych w Poznaniu (1922–1924) i Komunalnego Banku Kredytowego w Poznaniu (1924–1939) 239
- Adamski Jan Władysław (1882–1958), lekarz internista i higienista, naczelnik wydziału w Min. Zdrowia Publicz. w rządzie L. Skulskiego, później zastępca dyrektora Dep. Służby Zdrowia w Min. Pracy i Opieki Społecz., prezes Polskiego Związku Przeciwgruźliczego 358
- Ago Pietro (1872–1966), włoski gen. bryg. i polityk, senator (1933–1943) 516
- Agüera Francisco Gutierrez de (1876–1931), dyplomata hiszpański, ambasador w Rosji (1917–1918, w tym podczas rewolucji bolszewickiej), poseł w Warszawie (1919–1926) 743, 746, 755, 756
- Albricci Alberico (1864–1936), włoski gen. broni 513
- Alessandri Alessandro (Aleksander), hr., komisarz policji w Tarvisio 489
- Alfons XIII (1886–1941), król Hiszpanii (1886–1931), syn (pogrobowiec) Alfonsa XII i Marii Krystyny austriackiej, obalony w wyniku ustanowienia Drugiej Republiki Hiszpańskiej 756
- Allen Ludwik Artur, płk armii brytyjskiej 767, 769
- Almuzara Segui Juan (1888–1936), wojskowy hiszpański, attaché wojskowy w Brukseli i Paryżu 743, 746, 756
- Alphand Hervé Charles (1879–1942), dyplomata francuski, delegat na konferencje francusko-sowieckie w Genui (1922) i Hadze (1926), poseł w Dublinie (1930–1932), ambasador w Moskwie (1933–1936) i Bernie (1936–1940) 96, 97
- Anastasio Arthur, dyplomata rumuński, sekretarz poselstwa w Warszawie, członek Konferencji Belgradzkiej 202
- Anzillotti Eugène (właśc. Eugenio Anzilotti) (1885–1972), włoski prawnik, inspektor generalny handlu (dyrektor general. w Min. Handlu Zagr.), przyczynił się do zawarcia polsko-włoskiej konwencji handlowej 488
- Arone di Valentino Pietro (1882–1947?), dyplomata włoski, szef biura prasowego MSZ (1923), ambasador w Moskwie (1935–1936) i w Warszawie (1936–1939) 487
- Askenazy Szymon (1865–1935), historyk, profesor Uniw. Lwowskiego i Warszawskiego, delegat (w stopniu ministra pełnomoc.) przy Lidze Narodów (1920–1923) 650
- Azevedo Marques José Manuel de (1865–1943), polityk brazylijski, minister spraw zagr. (1915–1922) 200
- Backi Jan Labodas, obywatel czechosłowacki 232, 235
- Badoglio Pietro (1871–1956), włoski dowódca wojskowy i polityk, gen. broni, premier rządu po obaleniu faszyzmu (1943–1944) 513

---

* Kursywą wyróżniono nazwiska autorów i redaktorów dzieł przywoływanych w przypisach.

- Bagdziejew Georgi, bułgarski adwokat w Sofii 518
- Bankiewicz Józef (1880–1944), ekonomista, w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym (od 1919), członek delegacji polskiej przy Międzynarodowej Komisji Odszkodowań w Paryżu, szef sekcji GUL (od X 1924), kierownik Komisariatu do Spraw Likwidacji Niemieckiej w Poznaniu (1931–1939) 238
- Bańkowski Seweryn, prezes Tow. Rolniczego w Brześciu, b. zastępca Naczelnika Okręgu b. Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich w Brześciu 626, 627
- Barański Leon (1895–1982), bankowiec, w Min. Skarbu (od 1919), uczestnik rokowań z Niemcami w sprawie rozliczeń finansowych w Dreźnie i Warszawie (1922), przewod. Komisji Dewizowej Min. Skarbu (1923–1924), naczelnik Wydziału Walutowego Min. Skarbu oraz komisarz Banku Polskiego (od 1924), dyrektor Dep. Obrotu Pieniężnego w Min. Skarbu (od 1926), członek Dyrekcji (od XI 1933), następnie naczelnik dyrektor Banku Polskiego (od 1935) 438
- Barbarich Eugenio (1863–1931), włoski gen. bryg., pisarz 515
- Barnekow Christian Otto Carl (1876–1953), baron, dyplomata szwedzki, radca legacyjny (1920–1922), szef protokołu dyplomata. MSZ 671
- Barroso Gustavo (1888–1959), brazylijski prawnik, dziennikarz, pisarz i polityk 517
- Batorski Stanisław, naczelnik wydziału w Min. Skarbu 539
- Bazzani Gaetano (1906–1956), porucznik wojsk włoskich 489
- Beauchamp Wiliam Benjamin (1869–1931), biskup, superintendent Kościoła Ewangelicko-Methodystycznego w Polsce (1922–1926) 616, 617
- Beaupré Antoni (1863–1937), dziennikarz, redaktor naczelny „Czasu” (1920–1937), organizator i prezes Syndykatu Dziennikarzy w Krakowie (od 1906), korespondent „Czasu” na Warmii i Powiślu w czasie plebiscytu, komisarz plebiscytowy w Olsztynie (latem 1920) 531
- Belard Privat (Léon) (1875–1961), ksiądz, rektor Kolegium Francuskiego w Warnie (1906–1914), zasłużony dla sprawy polskich jeńców i repatriantów w Bułgarii 516
- Bellot André (1873–1942), szef „Service Géographique de l’Armée”, wspierał stanowisko Polski w sprawach uzyskania prawego brzegu Wisły i przyłączenia Jaworzyny Spiskiej 671
- Bertram Adolf (1859–1945), niemiecki biskup, ordynariusz metropolii wrocławskiej (1920–1945), kardynał prezbiter (od 1919), przewod. Fuldańskiej Konferencji Episkopatu Niemiec (1920–1945) 332
- Bertrand Gabriel (1867–1962), profesor, francuski chemik i biochemik 672
- Besredka Aleksander (1870–1940), dr, francuski bakteriolog i immunolog pochodzenia rosyjskiego 672
- Białokur Marek* 50
- Biernacki Adam (1824–1912), h. Poraj, właściciel nieruchomości na Czystem w Warszawie 609, 610
- Bieżański Zygmunt, dyrektor Ziemskiego Banku Kredytowego w Krakowie 627
- Binder Wilhelm (1853–1928), prawnik, adwokat, poseł do galicyjskiego Sejmu Krajowego (1898–1901) i Rady Państwa w Wiedniu (1899–1900 i 1901–1907), sędzia Sądu Najwyż. (1919–1922), następnie Najwyż. Trybunału Administr. (od 1922) 548, 550
- Binkiewicz Andrzej, właściciel gruntów położonych w gminie Czyste pow. warszawskiego 279
- Birgfellner Karol Jan (1880–1950), prawnik, wieloletni pracownik austro-węgier. Min. Skarbu, naczelnik Polskiej Komisji Likwidacyjnej w Krakowie (1918), naczelnik wydziału w Min. Skarbu (1918–1919), sędzia Sądu Najwyższego (1921–1939) 548, 550

Bloch Jan Gottlieb 137

Blum Fryderyk (?–1938), inżynier, wiceprezes Polskiego Towarzystwa Politechnicznego (1923–1931), naczelnik Wydz. Wodnego Okręgowej Dyrekcji Robót Publicz. we Lwowie, członek Prezydium Kongresu Związków Zawod. Pracowników Państw. we Lwowie (XI 1922) 723

Bobrzyński Michał (1849–1935), historyk, współtwórca krakowskiej szkoły historycznej, prawnik i konserw. polityk (stańczyk), poseł do galic. Sejmu Krajowego (1885–1914) i do Rady Państwa w Wiedniu (1885–1890), dożywotni członek austr. Izby Panów (1914–1918), namiestnik Galicji (1908–1913), austr. minister dla Galicji (1916–1917) 224, 376

Bogdani Roman (1879–1940), adwokat w Krakowie, poseł na sejm (1930–1935), dyrektor Komunalnej Kasy Oszczędności m. Krakowa (1931–1939) 626, 627

Bołtuć Aleksander (1883–1963), ksiądz, prefekt publicznych szkół powszechnych w Kielcach 231

Borzęcka Filipina, nauczycielka w Promniku w gminie Prykoszów 274, 277

Borzęcki Jerzy 55

Boström Wollmar Filip (1878–1956), dyplomata szwedzki, osobisty sekretarz króla Gustawa V, poseł w Madrycie i Lizbonie (1922–1925), sekretarz generalny szwedzkiego MSZ, poseł w Waszyngtonie (1925–1945) 669

Bourgeois Émile (1857–1934), historyk francuski, profesor w École normale supérieure, następnie na Sorbonie (od 1904), członek Akademii Nauk Politycznych i Moralnych w Paryżu 200

Boyden William Cowper (1864–1929), prawnik amerykański, komisarz generalny Ligi Stowarzyszeń Czerwonego Krzyża w Polsce (1920) 203

Bratkowski Władysław Szcześnie, urzędnik skarbowy (książkowy), komisarz rządowy dla Księstwa Cieszyńskiego 535

Bravo di Gonzalez Bartolomeo Massimiliano, major armii włoskiej 488

Brejski Izidor (1872–1935), polski lekarz, polityk, działacz PSL-„Piast”, poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922) 626, 627

Briand Aristide (1862–1932), francuski polityk, adwokat, wielokrotnie minister różnych resortów (gł. spraw zagr., od 1906) i premier (od 1909), współtwórca paktu Brianda–Kellogga (1928) 96

Briesemeister Leopold i Helena, właściciele nieruchomości w Warszawie 389

Brito do Nascimento Octavio (1888–?), brazylijski adwokat i dziennikarz, propagował stanowisko Polski w sprawie górnośląskiej 517

Brugère Charles Henri Raymond (Karol Henryk Raymond) (1885–1966), francuski prawnik i dyplomata, sekretarz ambasady, urzędnik w MSZ w Paryżu 515

Brzoza Czesław 220, 225

Brzoza-Brzezina Ottokar (1883–1968), płk artylerii, następnie gen. bryg. WP, legionista, szef sekcji w Dep. Artylerii MSWojsk., inspektor artylerii Armii Rezerwowej, dowódca VI Armii w wojnie polsko-sowieckiej, potem zastępca dowódcy artylerii obrony stolicy 500, 503

Buat Edmond Alphonse Léon (1868–1923), francuski gen. dyw., szef Sztabu General. Armii (1920–1923) 71

Bujalski Jerzy (1885–1942), lekarz, żołnierz Legionów Pol., podsekretarz stanu w Min. Zdrowia Publicz. (od 1922), kierownik tego resortu w rządzie W. Witosa (28 V–14 XII 1923) 270, 309, 324, 361, 375, 399, 428, 432, 434, 453, 456, 475, 482, 542, 568, 607, 614, 742, 765, 781

Bukowiecki Stanisław (1867–1944), prawnik, adwokat, ekonomista i publicysta, kierownik Dep. Sprawied. w Tymczas. Radzie Stanu (1917), minister sprawiedliwości w rządzie z nominacji Rady Regencyjnej (1918), po odzyskaniu niepodległości współorganizator sądownic-

- twą, prezes Prokuratury Generalnej RP (1919–1939) 428, 650
- Bursche Juliusz (1862–1942), duchowny ewangelicki, dr teologii, działacz niepodległościowy, superintendent generalny Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego w Królestwie Pol. 531
- Busch Aleksander, obywatel amerykański, nabywca nieruchomości w Białymstoku 457, 459
- Butler Nicholas Murray (1862–1947), amerykański filozof, publicysta i dyplomata, rektor Columbia University w Nowym Jorku (1902–1945), laureat Pokojowej Nagrody Nobla (1931) 201
- Buzek Jerzy (1884–?), prawnik, adiunkt Prokuratury Skarbu we Lwowie (1910–1918), współuczestniczył w pracy wokół organizacji Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego (XII 1918–8 IV 1919), starszy referent przy Radzie Ministrów w Warszawie (od 8 IV 1919), następnie radca ministerialny, protokolant posiedzeń w gabinetach L. Skulskiego i W. Grabskiego (XII 1919–VII 1920), sekretarz Komitetu Polit. RM (22 XI 1921– 2 I 1922), radca w Prezydium Rady Ministrów 34, 54, 63, 70, 76, 98, 112, 128, 166, 193, 229, 231, 258, 270, 332, 336, 361, 375, 434, 453, 456, 475, 482, 542, 568, 607, 614, 639, 650, 658, 659, 724, 742, 765, 781, 798, 805
- Buzek Józef (1873–1936), ekonomista i statystyk, prawnik, profesor Uniw. Lwowskiego, UW i Wyższej Szkoły Handlowej, współorganizator i dyrektor Głównego Urzędu Statystycznego (1918–1929), podsekretarz stanu w MSW (1919–1922), poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922), senator (1922–1927) 802
- Calmette Albert (1863–1933), francuski lekarz, bakteriolog i immunolog, wicedyrektor Instytutu Pasteura w Paryżu 670
- Car Stanisław (1882–1938), szef Kancelarii Cywilnej Naczelnika Państwa, członek Komitetu Nadzorczego Gmachów Reprezentacyjnych RP, marszałek sejmu (1935–1937), jeden z głównych twórców konstytucji pol. (1935) 387, 795, 817
- Caracostea Georges (1888–?), inżynier rumuński, inspektor generalny Kolei Rumuńskich, członek Konferencji Belgradzkiej 201
- Carlier Jules (1851–1930), polityk belgijski, prezes belgijskiego Centralnego Komitetu Przemysłowego w Brukseli 514
- Carton de Wiart Juliette (Julia) (1872–1955), hr., członkini Komitetu „Pro Polonia” (na czele sekcji dla ratowania dzieci polskich) 203
- Castle Benjamin F. (1884–1966), płk armii amerykańskiej, zasłużony przy tworzeniu eskadry lotniczej im. Tadeusza Kościuszki 515
- Castle William R. (1878–1963), nauczyciel i dyplomata amerykański, członek zarządu Ameryk. Czerwonego Krzyża, oddał Polsce usługi na polu działań humanitarnych 203
- Caviglia Enrico (1862–1945), włoski wojskowy i polityk, marszałek, dowódca w wojnie włosko-tureckiej, I wojnie świat. i wojnie w Abisynii, senator (od 1919), minister wojny (I–VI 1919) 513
- Cavriani Giuseppe (1879–1932), markiz, dyplomata włoski, szef protokołu dyplomat. w MSZ 887
- Cazeneuve (Cazaneuve) Henri Joseph (1880–1952), lekarz francuski, naczelny lekarz dywizji morskiej Atlantyku podczas I wojny świat. 606
- Celichowski Stanisław (1885–1947), prawnik, adwokat, naczelnik Wydziału Wojsk. w Min. b. Dzielnicy Pruskiej 239
- Charpy Charles Antoine (Karol Antoni) (1869–1941), francuski gen., dowódca francuskich wojsk okupacyjnych w Turcji po kapitulacji tego kraju, zastępca gubernatora wojsk. Paryża (od 1923), szef Francuskiej Misji Wojskowej w Polsce (VI 1926–II 1928) 670

- Cheysson Pierre, urzędnik francuski, inspektor w Min. Finansów, komisarz Ligi Narodów ds. finansowych 202
- Chodźko Witold (1875–1954), lekarz psychiatrii, neurolog, działacz społeczny, szef Referatu Zdrowia Publicznego w Dep. Spraw Wew. Tymczas. Rady Stanu, podsekretarz stanu w Min. Zdrowia (1918–1919), minister zdrowia publiczn. i opieki społecz. (1919–1923) 51, 63, 70, 76, 98, 112, 128, 166, 193, 219, 280, 497, 639, 650, 658, 681, 695, 724, 795, 798, 815
- Chojnowski Andrzej 46
- Chomicz Jakub (Jakób), dr, starszy radca, komisarz rządowy dla Spisza i Orawy 536
- Ciancarelli Bonifazio (Bonifacy) (1876–1935), włoski prawnik i dyplomata, konsul w Polsce 488
- Ciąglińska Henryka, wdowa po urzędniku Prokuraturii Generalnej 273, 277
- Cichoccy Stanisław i Kamilla, właściciele nieruchomości w Białymstoku 616, 617
- Cichocki Aleksander, obywatel rumuński, uczestnik powstania 1863 r., działacz polonijny w Rumunii podczas I wojny świat. 670
- Cichowicz Ludwik (1857–1940), prawnik, adwokat, notariusz, wiceprezydent Komisji Kodyfikacyjnej (1919–1925) 239
- Cisek Janusz 47, 214, 215, 219, 332, 495
- Cittadini Arturo (1864–1928), włoski gen. broni, dowódca w wojnie włosko-tureckiej i I wojnie świat. (na czele I dywizji piechoty), senator (1928) 513
- Cittadini Nicola, dr, zaangażowany w przekazanie Polsce zajętych przez Włochów armat austr. 487
- Cleinow Georg (1873–1936), po I wojnie świat. przewod. niem. Naczelnych Rad Ludowych w Poznaniu i Bydgoszczy, redaktor bydgoskiego „Deutsche Nachrichten” (1919–1923), zał. Zjednoczenia Niemieckiego w Obwodzie Nadnoteckim (1918) i Partii Niemieckiej – Zjednoczenie Narodowości Niemieckiej (1919) 288
- Clemenceau Georges (1841–1929), francuski pisarz, lekarz i polityk, premier (1906–1909 i 1917–1920) 96
- Collijn Isak Gustaf Alfred (1875–1949), dr, szwedzki dziennikarz i wydawca, główny dyrektor biblioteki królewskiej w Sztokholmie 672
- Contarini Salvatore (1867–1945), włoski dyplomata i polityk, senator, sekretarz generalny MSZ (Consulty), radca stanu Królestwa 486
- Cortini Claudio, urzędnik włoskiego MSZ, zaangażowany w przekazanie Polsce zajętych przez Włochów armat austr. 489
- Coto Shimpei (właśc. Shinpei Gotō), baron, doktor medycyny i polityk, prezydent miasta Tokio, w rządzie japońskim szef różnych resortów m.in. minister komunikacji, spraw wewn. i zagr. 512
- Csekonics de Zsombolya i Janova Ivan (1876–1951), hr., dyplomata węgierski, poseł w Warszawie (1919–1922) 514
- Czakste Janis (właśc. Jānis Čakste) (1859–1927), łotewski polityk, prawnik, działacz łotewskiego ruchu autonomicznego i niepodleg., pierwszy prezydent niepodległej Łotwy (1918–1927) 781, 784, 785
- Czałbowski Zdzisław (1889–1939), inżynier rolnictwa, sekretarz zarządu Central. Związku Kółek Rolniczych (od 1921), komisarz, inspektor i zastępca prezesa w Głównym Urzędzie Ziemskim, dyrektor Dep. Urządzeń Rolnych w Min. Reform Rolnych (do 1925) 99, 101
- Czapla Tadeusz, inżynier, nadradca górniczy, dyrektor Spółki Brackiej w Tarnowskich Górach, członek delegacji polskiej do rokowań polsko-niemieckich (1922) 238, 239
- Czauderna Roman (1861–1937), prawnik, ekonomista, radca skarbowy w Przemysłu (od 1916), dyrektor Głównego Urzędu Kasowego w Min. Skarbu (od 1922), dyrektor Dep. Kasowego w Min. Skarbu (1925–1931) 498, 502

- Czechowicz Gabriel (1876–1938), prawnik i ekonomista, znawca skarbowości, zatrudniony w Wydziale Skarbowym Zarządu Cywilnego Ziem Wschodnich (1919), prezes izby skarbowej w Brześciu n. Bugiem (1923), dyrektor Dep. Podatków i Opłat w Min. Skarbu (1925), następnie podsekretarz stanu, minister skarbu (1926–1929), sądzony przez Trybunał Stanu za naruszenie wydatków budżetowych (1929) 743, 746
- Czechowicz Witold (?–1958), dr, naczelnik Wydziału Emerytalnego w Dep. Budżetowym Min. Skarbu 238
- Czekaj-Kotynia (Czekaj) Katarzyna* 48, 49, 59
- Czort – zob. Grycuk Jan
- Czykaluk Stanisław (?–1926), dr praw, ukraiński adwokat w Tarnopolu, asesor magistratu (1913), jeden z dyrektorów ukraińskiego Towarzystwa Zaliczkowego i członek dyrekcji Kasy Oszczędnościowej, obrońca wojskowy (od 1922) 381, 382
- Czyżewski Józef, pracownik polskich kolei państwowych 543, 546
- Ćwikliński Jan Kazimierz (1850–1924), prawnik, doradca prawny Głównego Urzędu Likwidacyjnego w Poznaniu (od 1919) 239
- Danielsson Carl Ivan (1880–1963), dyplomata szwedzki, poseł w Warszawie (1919–1920) 670
- Darowski Ludwik (1881–1948), działacz socjalistyczny (PPS-„Lewica”), minister pracy i opieki społecz. (V 1921–IX 1923, XII 1923–I 1924 i VI–XI 1924), kierownik MSW (11–14 XII 1922), poseł RP w Moskwie (I–VI 1924) i negocjator konwencji konsularnej, wojewoda łódzki (I 1925–VI 1926) i krakowski (VII 1926–XII 1928) 51, 63, 70, 76, 98, 112, 121, 128, 133, 166, 193, 209, 219, 225, 229, 231, 240, 258, 269, 270, 332, 336, 359, 360, 370, 385, 395, 397, 429, 430, 456, 465, 475, 482, 497, 542, 562, 568, 591, 596, 607, 614, 639, 650, 658, 681, 695, 724, 742, 765, 781, 795–798, 808, 815–817
- Dashalović Cira, płk armii serbskiej 517
- Davidson Henry Pomeroy (1867–1922), amerykański bankier i filantrop, prezes Komitetu Wojennego Amerykańskiego Czerwonego Krzyża 791
- Dawson Allan (1867–1922), dziennikarz amerykański, naczelny redaktor „New York Tribune” 202
- Dąbrowski Stanisław, działacz organizacji rolniczych, naczelnik Wydz. Ekonomiczno-Prawnego w Pomorskiej Izbie Rolniczej w Toruniu 626, 627
- Dąbrowski Włodzimierz* 236
- Dąbski Jan (1880–1931), działacz PSL-„Piast”, parlamentarny podsekretarz stanu w MSZ (1920–1921), kierownik tego resortu (VI 1921), przewod. delegacji polskiej na rokowania pokojowe z Rosją Sowiecką w Mińsku i Rydze i sygnatariusz traktatu pokojowego, poseł na sejm (1919–1931), wicemarszałek sejmu (1928–1931) 216
- Dembiński Bronisław (1858–1939), historyk, profesor Uniw. Lwowskiego, Warszawskiego i Poznańskiego, członek PAU, podsekretarz stanu w Min. W.R. i O.P. (1918–1920), poseł do parlamentu austr. (1914–1918) i na Sejm Ustawodawczy (1919–1922) 238
- Dembowski Felician (1874–1943), inżynier, zatrudniony w przemyśle naftowym, członek Polskiego Tow. Politechnicznego, członek Prezydium Kongresu Związ. Zawodowych Pracowników Państw. we Lwowie (XI 1922) 723
- Deruga Aleksy* 57
- Destrée Julia, belgijska działaczka Komitetu „Pro Polonia” 203
- Didier Georges (Jerzy), sekretarz generalny Belgijskiego Czerwonego Krzyża 203

- Dimitrow-Izworski Christo, bułgarski inżynier, działacz Towarzystwa Polsko-Bułgarskiego w Sofii 518
- Dobrowolski Wiktor, inspektor w Polskiej Krajowej Kasie Pożyczkowej, członek Komisji Likwidacyjnej dla Spisza i Orawy 535
- Dobrowolski Włodzimierz (1872–1937), inżynier, prezydent Dyrekcji Poczty i Telegrafów w Warszawie, podsekretarz stanu w Min. Przemysłu i Handlu, prezes Stow. Techników Polskich (od 1936) 54, 112, 128, 193
- Dobrzycki Bogusław (1875–1948), inżynier, urzędnik kolejowy, prezes Dyrekcji Kolei Państw. w Poznaniu, Katowicach, Gdańsku i Toruniu (1920–1938) 381
- Dobrzyński Wacław Michał (1867–1931), adwokat przysięgły w Warszawie, następnie notariusz (od 1919) i adwokat (od 1920) w Białymstoku, prezes Białostockiego Okręgu Polskiego Czerwonego Krzyża (1925) 274
- Doerman Antoni Medard (1879–1931), prawnik i ekonomista, członek zespołu eksperckiego delegacji polskiej na Konferencję Pokojową w Paryżu (1919), zastępca naczelnika wydziału w Min. Przemysłu i Handlu 517
- Doire Adolphe (Adolf), dyplomata francuski, konsul w Lizbonie 517
- Doleżał Franciszek (1880–1947), ekonomista, członek zespołu eksperckiego delegacji polskiej na Konferencję Pokojową w Paryżu (1918–1919), radca handlowy poselstwa polskiego w Paryżu (1919–1925), wiceminister przemysłu i handlu (1925–1936), delegat Polski do Komitetu Ekonomicz. Ligi Narodów (1927–1933), wiceprzewod. (1933), potem przewod. tego Komitetu (1934) 71, 75
- Donimirski Kazimierz (1880–1947), działacz narodowy i społeczno-oświatowy na Powiślu, przewod. Warmińskiego Komitetu Plebiscytowego (1919–1920), członek delegacji polskiej do rokowań polsko-niemieckich, prezes Związku Spółek Warmińskich na Powiślu (1922–1934), członek rady nadzorczej Związku Polskich Spółdzielni w Niemczech (od 1923) 239, 531
- Doubrowsky Wilhelm, obywatel czechosłowacki, nabywca nieruchomości w Krakowie 232, 235
- Drucki-Lubecki Franciszek Ksawery zob. Lubecki-Drucki Franciszek Ksawery
- Dubieński Aleksander (?–1951), naczelnik wydziału w Dep. Budżetowym Min. Skarbu (od XI 1921), sędzia Najwyż. Trybunału Adm. (od 1928) 238
- Duligner Henri Auguste Joseph, dyplomata francuski, konsul II klasy 671
- Dumitrescu Toma (1877–1936), płk armii rumuńskiej 201
- Dumont André (Andrzej), belgijski doktor medycyny 204
- Dumont Georginia, belgijska działaczka charytatywna, wspomagająca Polaków 204
- Dunikowski Juliusz (1879–1941), prawnik, żołnierz Legionów Pol., podsekretarz stanu w Min. Spraw Wew., sędzia Najwyż. Trybunału Adm. (od 1922), notariusz w Krakowie (1932–1941) 133, 361, 548, 550, 551
- Dunikowski Xawery (1875–1964), rzeźbiarz, malarz, profesor krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych (od 1922) 567
- Dupont Charles Joseph (1863–1935), francuski gen., przewod. Komisji Delimitacji Granicy pomiędzy Polską a Niemcami, szef franc. Misji Wojskowej w Polsce (1921–1926) 56, 113, 116
- Dyląg Jan, prezes Rządowej Komisji Likwidacyjnej dla spraw plebiscytowych na Śląsku Cieszyńskim 501, 539
- Dziembowski Kazimierz (1888–1963), adwokat, syndyk Banku Ziemi w Poznaniu, urzędnik w komisariacie Naczel. Rady Ludowej (1918), następnie w Min. b. Dzielnicy Pruskiej, adwokat w Pozna-

- niu (od 1923), na czele Katolickiego Stow. Mężów w Poznaniu (1934), prezes Naczel. Instytutu Akcji Katolickiej (1938) 239, 381, 382
- Dzieślewski Roman (1863–1924), inżynier, nestor polskiej elektryki, profesor Politechniki Lwowskiej, członek honorowy Tow. Politechnicznego we Lwowie, rektor Cesarsko-Królewskiej Szkoły Politechnicznej we Lwowie (1901–1902), członek Prezydium Kongresu Związków Zawod. Pracowników Państw. we Lwowie (XI 1922) 723
- Eberhardt Julian (1866–1939), inżynier, działacz polityczny, minister kolei żelaznych w gabinecie I.J. Paderewskiego (16 I–9 XII 1919), podsekretarz stanu w Min. Komunikacji (1920–1926), tymczas. kierownik tego resortu w II gabinecie A. Ponikowskiego (II–III 1922) 88, 540
- Egan Maurice Francis (1852–1924), amerykański pisarz i dyplomata, poseł w Kopenhadze (1907–1917) 200
- Ehrenfeld Józef Marian, właściciel gruntu w Bohorodczanach w woj. stanisławowskim 500, 503
- Eile (Eyle) Henryk (1878–1957), prawnik, historyk administracji, publicysta, w służbie Departamentu VII Gospodar. (Intendentury) MSW (od 1918), ppłk, następnie płk WP (1924), szef Wydziału Uposażeń w Dep. VII Intendentury MSW (od 1923) 238
- Emandi Theodor G. (1868–1942), polityk i dyplomata rumuński, poseł w Belgradzie (1920–1928) i Pradze (1928–1937) 200
- Englebert Oscar, belgijski działacz charytatywny, zaangażowany w pomoc Polakom podczas I wojny świat. 204
- Escherich Georg (1870–1941), niemiecki leśnik, nacjonalistyczny polityk i podróznik, zał. paramilitarnej organizacji w Rzeszy Niem. Organisation Escherich (1921) 535
- Escudier Paul (1858–1931), polityk francuski, wiceprezes Komisji Spraw Zagr. francuskiej Izby Deputowanych 202
- Esden-Tempski Kazimierz (1887–1936), działacz organizacji rolniczych, naczelnik wydziału w Min. Rolnictwa i Dóbr Państw., delegat Min. Rolnictwa przy Naczel. Radzie Ludowej w Poznaniu (od III 1919), prezes Pomorskiej Izby Rolniczej (VI 1922–1933) 239
- Estenaga Narciso de (1882–1936), prałat hiszpański, dziekan kapituły katedry prymasowskiej w Toledo 605
- Fajans Waclaw (1884–1973), ekonomista, wykładowca akademicki, bankowiec i działacz gospodarczy, pracownik Rady Windykacji Strat Wojennych Tymczas. Rady Stanu, naczelnik Wydz. Walutowego w Min. Skarbu (1918–1920), dyrektor Związku Banków w Polsce (1920–1922), wiceminister skarbu (1922–1923), dyrektor Powszechnego Banku Związkowego S.A. (1923–1939) 273, 277, 477, 540, 610, 627, 630
- Farina Georges (Jerzy), obywatel szwajcarski, nabywca nieruchomości w Ożarowie pod Warszawą 459
- Faryś Janusz* 43–49, 52, 58
- Fedorowicz Olech (1858–1923), adwokat, sędzia Sądu Najwyższego (1918), Sądu Apelacyjnego w Warszawie (od 1921) i Najwyż. Trybunału Adm. (od 1922) 548, 550, 551
- Ferrari Aldo de, kapitan armii włoskiej 489
- Filipowicz Teodor (1860–?), dyrektor Spółki Stolarskiej w Poznaniu 381, 382
- Filipowicz Tytus (1873–1953), dyplomata, działacz polityczny, podsekretarz stanu w Min. Spraw Zewnętrznych (XI–XII 1918), chargé d'affaires w Moskwie (1922), poseł w Helsinkach (1922–1927) i Brukseli (1927–1928), ambasador w Waszyngtonie (1928–1932) 543, 545, 557

- Foch Ferdinand (1851–1929), marszałek Francji, Wielkiej Brytanii i Polski, głównodowodzący armii sprzymierz. na froncie zach. (1917–1918), przewod. Rady Wojennej sprzymierz. mocarstw 71
- Fogelmans (właśc. Fogelmanis) Osvalds (1888–1943), oficer armii ros., następnie armii lotewskiej, attaché wojskowy w Polsce (1922–1923), płk (od 1931), szef sztabu dywizji Vidzemes (1931–1939) 514
- Fontaine Artur (1860–1931), francuski inżynier i mecenas, prezes Rady Adm. Międzynarodowego Biura Pracy w Genewie (od 1919) 514
- Franchino Umberto (1873–1930), włoski płk, szef misji wojskowej w Warszawie (1919–1923), gen. bryg. (od 1926), autor książki *L'arte in Polonia* (1928) 487
- Friedberg Wilhelm (1873–1941), geolog i paleontolog, wykładowca Politechniki Lwowskiej (1899–1919), starszy geolog Państwowego Instytutu Geologicznego (1919–1921), profesor Uniw. Poznańskiego (1921–1929), kierownik katedry paleontologii na UJ w Krakowie (1929–1933) 788
- Fronczak Franciszek (1874–1955), lekarz i prawnik, działacz Polonii w USA, członek Komitetu Narodowego Pol. w Paryżu (1918–1919) 201
- Fryderyk Leopold Hohenzollern (właśc. Joachim Karol Wilhelm Fryderyk Leopold) (1865–1931), książę pruski 775
- Gabrylewicz Bruno (właśc. Brunon) 1885–1935), polski działacz narodowy na Pomorzu i Warmii, przewod. Warmińskiego Komitetu Plebiscytowego (1919) 531
- Gadziński Marian, nauczyciel III gimnazjum państwowego w Stanisławowie 274, 278
- Gałecki Kazimierz (1863–1941), prawnik, delegat generalny rządu RP dla Królestwa Galicji i Lodomerii w Krakowie (1919–1920), wojewoda krakowski (1920–1923) 537, 608, 751
- Gałecki Włodzimierz, obywatel argentyński, działacz polonijny, prezes Towarzystwa Wolna Polska w Buenos Aires 518
- Giardino Gaetano (1864–1935), włoski gen. broni 513
- Giełżyński Witold (1886–1966), dziennikarz, publicysta, dyrektor Dep. Politycznego w Prezydium Rady Ministrów 54, 76
- Gini Corrado (1884–1965), włoski statystyk i demograf, twórca „współczynnika Giniego”, profesor Uniwersytetu w Padwie 56
- Giniatowicz-Piłsudski Stefan (1870–1944), adwokat, właściciel nieruchomości w Warszawie 338, 340
- Giudice Luigi del, włoski doktor, zaangażowany w przekazanie Polsce zajętych przez Włochów armat austr. 487
- Glück (Gluck) Henryk (1881–1929), prawnik, dyplomata, przemysłowiec, radca w Min. Przemysłu i Handlu (1919), potem radca handlowy w poselstwie pol. w Berlinie, kierownik spółki „Polsko-Gdański Koncern Żelaza” (1921), członek delegacji polskiej do rokowań polsko-niemieckich (1922), dyrektor „Huty Pokój” (1924) 238
- Godlewski Stanisław, lekarz med., obywatel amerykański, nabywca nieruchomości w Polsce 387, 389
- Goetel Walery (Walerian) (1889–1972), geolog, profesor UJ, później AGH w Krakowie (od 1920), komisarz graniczny przy Międzynarod. Komisji Delimitacyjnej z Czechosłowacją na Cieszyn, Spisz i Orawę 531
- Goggia Francesco (1871–1950), włoski wojskowy i polityk, gen. bryg., zaangażowany w przekazanie Polsce zajętych przez Włochów armat austr. 516
- Görne (Goerne) Antoni (1890–1957), ekonomista i działacz narodowy, radca w Min. Skarbu (do 1926; w 1923

- naczelnik wydziału), następnie w magistracie warszawskim 238, 239
- Gouraud Henri Joseph Eugène (Henryk Józef Eugeniusz) (1867–1946), francuski gen. dyw., Wysoki Komisarz Francji w Syrii i Libanie (1920–1923) 668
- Góra Karol (1873–1938?), dyrektor Izby Skarbowej w Białymstoku (1920–1926), wiceminister skarbu (od 1926) 743, 746
- Grabski Stanisław (1871–1949), profesor ekonomii polit. na Uniw. Lwowskim, polityk Narod. Demokr., faktyczny przywódca tego ugrupowania w Sejmie Ustawodawczym, poseł na sejm (1919–1927), członek delegacji polskiej na rokowania ryskie o pokój z Rosją i Ukrainą Sowiecką 45
- Grabski Władysław (1874–1938), ekonomista i historyk, profesor, delegat Polski na Konferencję Pokojową w Paryżu (1919), wielokrotnie minister skarbu (1919–1920, 1923–1925), premier (23 VI–24 VII 1920 i 19 XII 1923–14 XI 1925), rektor warszaw. SGGW (1926–1928), poseł na sejm (1919–1922) 57, 58, 231, 235, 240, 648
- Grodzicki Jan, właściciel fabryki chemicznej w Krakowie 626, 627
- Grönwall Fredrik Assar Albin (1864–1933), szwedzki bankier i urzędnik państwowy, konsul generalny Szwecji i szef Departamentu Handlu w MSZ (1919–1920), prezes Szwedzkiego Komitetu Kredytowego Pomocy (1920–1929) 672
- Grosjean Georges (1865–1934), francuski polityk i dziennikarz, deputowany do Zgromadzenia Narod. (1902–1906), szef gabinetu ministra sprawiedliwości, sędzia w Lyonie i Wersalu 201, 203
- Gruber Henryk (1892–1973), prawnik, oficer Legionów Pol., bankowiec i finansista, prezes Pocztovej Kasy Oszczędności, organizator i prezes Banku Polska Kasa Opieki SA, członek władz Tow. Rozwoju Ziemi Wschod., wicedyrektor Urzędu Nadzoru nad Zakładami Ubezpieczeń Społecz. 239, 498, 502
- Grycuk Jan, ps. „Czort”, dowódca zgrupowania zbrojnego powiązanego z białoruską organizacją Hermana Szymaniuka (1921–1922) 691
- Grzegorzewski Marian (1869–1941), prawnik, społecznik i działacz oświatowy, adwokat w Kielcach, działacz Narodowej Demokracji 626
- Guillet Pierre, urzędnik francuskiego Min. Regionów Wyzwolonych („des Regions Libérées”), uczestnik rokowań Komisji Wierzytelności w Wiesbaden 671
- Gullini Arrigo, dyrektor Dep. Marynarki Handlowej we włoskim Ministerstwie Komunikacji 486
- Habsburg Karol Stefan (1860–1933), arcyksiążę z żywieckiej linii Habsburgów, kandydat do korony proklamowanej przez mocarstwa centralne Królestwa Pol. (XI 1916) 458, 460
- Habsburg Rainer (Rajner Ferdynand) (1827–1913), arcyksiążę, gen. piechoty armii austriackiej 492
- Hadżić (Hadzic) Stevan (Stefan) 1868–1931), gen. wojsk Królestwa Serbów, Chorwatów i Słoweńców, adiutant króla Aleksandra I 668
- Haking Richard (1862–1945), brytyjski gen., dowódca sił Mocarstw Sprzymierz. w Gdańsku i na terytorium plebiscytowym w Prusach Wschodnich (1920), Wysoki Komisarz Ligi Narodów w Wolnym Mieście Gdańsku (1921–1923) 87, 813
- Haller Stanisław (1872–1940), gen. dyw. WP, zastępca, potem p.o. szefa Sztabu Głównego (II 1919–VII 1920), dowódca 13. dywizji piechoty i Grupy Operac. (VIII–IX 1920), później dowódca 6 armii i członek Rady Wojennej (IX 1920–1921), inspektor armii (1921–1923) oraz szef Sztabu General. (1923–1925) 615, 779
- Hallier Jules Emile (1868–1945), francuski dowódca krążownika „Gueydon”, dokonał

- wyładunku amunicji dla armii pol. w czasie strajku niem. robotników portowych w Gdańsku (VII 1920) 605
- Hammer Eugenia (1865–1926), dziennikarka belgijska, współpracowniczka czasopisma „Metropole” 204
- Hasbach Erwin (1875–1970), działacz mniejszości niemieckiej w Polsce, poseł na sejm (1919–1930), senator (1935–1939) 376, 378
- Henriksson Fritz (1872–1941), szwedzki dziennikarz i dyplomata, radca legacyjny, szef biura prasowego w MSZ w Sztokholmie 671
- Henriquet Maurice (1889–1967), dziennikarz belgijski, redaktor działu polityki zagr. w czasopiśmie „Nation Belge” oraz w zespole wydawniczym pisma „Neptun” 204
- Henryk Hohenzollern (właśc. Albrecht Wilhelm Henryk) (1862–1929), książę Prus, wielki admirał (Grossadmiral), brat cesarza Wilhelma II 775
- Hillbricht Stanisław (1887–1949), prawnik, radca Prokuratury Generalnej RP 129, 131
- Hintze, komisarz zdawczy, członek delegacji polskiej do rokowań polsko niemieckich (1922) 239
- Hinze Otton, właściciel nieruchomości w Wąbrzeźnie 167, 169, 191
- Hirayama Shigenobu (1854–1929), polityk japoński, prezes Japońskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża i członek cesarskiej Privy Council 513
- Hirohito (1901–1989), następcą tronu, regent (od 1921), cesarz Japonii (1926–1989) 498, 502, 511, 512
- Holt Hamilton (1872–1951), amerykański pisarz i działacz społeczny, członek zespołu eksperckiego delegacji ameryk. na Konferencję Pokojową w Paryżu 203
- Holzer Jerzy 47, 221
- Hołdakowie Anna i Roman, współwłaściciele gruntów przy ul. Przyce na Woli w Warszawie 326
- Hoover Herbert Clark (1874–1964), polityk amerykański, podczas I wojny świat. i po niej organizator Amerykańskiej Administracji Pomocy dla Europy, minister handlu (1921–1928), prezydent Stanów Zjedn. (1929–1933) 200, 251, 303, 567, 696
- Hora Adolf, inżynier, starszy komisarz kolei państw., prezes Dyrekcji Kolei Państwowych w Stanisławowie (1922) 608, 610
- Hoszowski Wiktor, h. Sas (1873–1940), płk, organizator i komendant Policji Państw. w Małopolsce (1920), potem na Górnym Śląsku (1921), zastępca Głównego Komendanta Policji Państw. (od X 1921), Komendant Główny (IV 1922–III 1923) 440
- Hryniewiecki Karol (1841–1929), duchowny rzym.-kat. i działacz polityczny, biskup ordynariusz wileński (1883–1889), członek delegacji Sejmu Orzekającego Litwy Środkowej do Warszawy (1922) 660, 662
- Hubert Julian (1889–1974), prawnik, adwokat, wielkopolski starosta krajowy (1922–1923), członek delegacji polskiej do rokowań z Niemcami i Wolnym Miastem Gdańskiem w sprawach samorządowych, finansowych i waloryzacyjnych (1922–1934) 238
- Hugon-Lipińska Jadwiga Aleksandra, właścicielka nieruchomości ziemskich „Osada Kolonia Nr 6 Marcelin” i „Osada Mokotów 4a” w obrębie m.st. Warszawy 338, 340
- Ishiguro Tadanori (1845–1941), wicehrabia, lekarz, chirurg armii japońskiej, prezes Japońskiego Tow. Czerwonego Krzyża, członek cesarskiej Privy Council 513
- Ishii Kikujirō (1866–1945), wicehrabia, polityk i dyplomata japoński, minister spraw zagr. (1915–1916), ambasador w Paryżu (1912–1914) i Waszyngtonie (1918–1919), uczestnik obrad Konferencji Pokojowej (1919) 513

- Jabłonowski Marek* 221, 767
- Jabłoński Roman, nauczyciel państwowego gimnazjum w Bochni, następnie III gimnazjum w Krakowie (od 1923) 274, 277
- Jackow Mikołaj, właściciel nieruchomości we Lwowie 274, 277
- Jackowski Tadeusz (1889–1972), urzędnik państwowy i dyplomata, szef Dep. Rolnictwa i Dóbr Publicz. w Min. b. Dzielniczy Pruskiej, radca poselstwa w Berlinie (1923–1926), dyrektor Dep. Polityczno-Ekonomicz. w MSZ (1926–1929), poseł w Brukseli (1929–1937) 239
- Jakubowski Bolesław (1885–1968), inżynier elektryk, wiceprezes Związku Pracowników Poczty, Telegrafu i Telefonu RP, naczelnik Wydz. Teletechnicznego w Min. Poczty i Telegrafu 344
- Jałoszyńska Salomea Antonina, spadkobierczyni Adama Biernackiego h. Poraj, właściciela nieruchomości na Czystem w Warszawie 609, 610
- Janicki Stanisław* 137
- Janowski Włodzimierz* 221, 767
- Jaroszyński Feliks (1870–1940/1941), lekarz weterynarii, współprac. profesora M. Nenckiego w Instytucie Medycyny Doświadczalnej w Petersburgu, ekspert w zakresie walki z księgosuszem u bydła, dyrektor Instytutu Naukowego Gospodarstwa Wiejskiego w Puławach (1922–1925) 129, 131
- Jarysz Stanisław, major WP, naczelnik Wydz. Emerytalnego w Min. Skarbu, członek delegacji polskiej do rokowań polsko-niemieckich (1922) 238
- Jasiński Erazm (1867–1934), prawnik, absolwent Wydziału Prawa Uniw. w Petersburgu, inspektor skarbowy w ros. służbie państwowej, członek Rady przy Ministrze Finansów niepodległego Azerbejdżanu, pełnomocnik Głównego Zarządu Finansów w administracji gen. A. Denikina w czasie ros. wojny domowej, urzędnik polskiego Min. Skarbu, kierownik Dep. Skarbowości w Zarządzie Terenów Przyfrontowych i Etapowych 743, 746
- Jastrzębowski Mieczysław (1890–1943), działacz gospodarczy, ekonomista, kierownik Wydz. Pracy Central. Związku Polskiego Przemysłu Górniczego, Handlu i Finansów 541
- Jastrzębski Zygmunt (1875–1925), bankowiec, dyrektor wschod. grupy oddziałów Banku Rosyjsko-Chińskiego w Szanghaju (1904–1917), prezes Komitetu Polskiego, minister skarbu w gabinetach J. Nowaka i gen. W. Sikorskiego (VII 1922– II 1923) 50, 76, 77, 98, 112, 128, 166, 190, 193, 218, 229, 231, 258, 270, 309, 314, 315, 324, 332, 336, 361, 375, 385, 399, 420–422, 434, 453, 497, 542, 559, 568, 622, 639, 647, 650, 658, 675, 681, 686, 695, 724, 742, 765, 781, 795, 796, 798, 815
- Jeleńska Ludwika (1885–1961), nauczycielka Państw. Seminarium Nauczycielskiego w Białymstoku, autorka opracowań z zakresu metodyki nauczania wczesnoszkolnego 232
- Jerzykowski Zbigniew (1881–1937), dr filozofii, starosta powiatu chodzieskiego (1919–1930), następnie powiatu poznańskiego (od 1930) 238
- Jędrzejewicz Wacław* 47, 214, 215, 332, 495
- Jonasset Georges, dyrektor biura we francuskim Min. Finansów, ekspert delegacji franc. na Konferencję Pokojową w Paryżu 202
- Julscy Marcei, Antonina sen. i Antonina jr, właściciele nieruchomości w Białymstoku 457, 459
- Kalafatowicz (Kalafatović) Daniło (1875–1946), płk armii serbskiej 57
- Kałwiński Feliks, nauczyciel w Państw. Seminarium Nauczycielskim w Tucholi 543, 546
- Kamieniecki Paweł, przedstawiciel Towarzystwa Warszawskiego Ubezpieczeń w Łucku 626, 627

- Kamiński Antoni (1878–1944?), inżynier, wojewoda łódzki (1919–1922), minister spraw wewnętrznych w gabinetach A. Ponikowskiego, A. Śliwińskiego i J. Nowaka (III–XII 1922), następnie dyrektor Huty „Fryderyk” w Strzybnicy k. Tarnowskich Gór, prezes Modrzejowskich Zakładów Górniczo-Hutniczych, sędzia handlowy 50, 63, 70, 76, 77, 84, 98, 112, 128, 166, 193, 219, 229, 231, 248, 258, 259, 270, 309, 324, 332, 336, 375, 385, 399, 428, 434, 456, 475, 482, 495, 504, 525, 540, 561, 568, 607, 614, 639, 650, 658, 681, 690, 695, 724, 742, 765, 781, 795, 797, 818
- Kamiński Marek Kazimierz* 45, 222
- Karachan Lew (1889–1937), dyplomata sowiecki, pierwszy poseł sow. Rosji w Warszawie (1921–1922), negocjator układu normalizacyjnego z wiceministrem Janem Dąbskim (X 1921), ambasador ZSRR w Chinach (1927–1934) i Turcji (1937) 216
- Karliński Leon (1863–1943), urzędnik kolejowy, prezes Dyrekcji Kolei Państwowych i członek wspólnego Komitetu Naczelnego w Bytomiu (od 1922), minister kolei żelaznych w II gabinecie W. Witosa (V–IX 1923) 193, 195
- Karol II (Hohenzollern-Sigmaringen) (1893–1953), syn rumuńskiego króla Ferdynanda I i następcą tronu, król Rumunii (1930–1940), na emigracji (od 1940) 375, 377, 379
- Karpiński Zygmunt (1892–1981), ekonomista i bankowiec, uczestnik powstania wielkopolskiego, naczelnik w Pol. Krajowej Kasie Pożyczkowej w Warszawie, uczestnik międzynarodowych konferencji finansowych, sekretarz Komitetu Organizacyjnego Banku Polskiego (1924), następnie sekretarz rady nadzorczej i dyrektor działu walutowego 238
- Karśnicki Józef Konstanty (1878–?), inżynier, działacz państwowy i gospodarczy, urzędnik, potem prezes Głównego Urzędu Likwidacyjnego (do 1928), prezes delegacji polskiej w Mieszanej Komisji Rozrachunkowej (1921–1924), wiceminister skarbu (1925–1926), przewod. ZHP (1926–1927), sędzia handlowy Sądu Okręg. w Warszawie (1926–1932) 79, 91, 92, 239, 711
- Katsutarō Inuzuka (1868–1949), japoński polityk i dyplomata, delegat rządu japoń. na Międzynarodową Konferencję Pracy w Waszyngtonie (1919) 514
- Kauzik Stanisław (1891–1959), prawnik i ekonomista, sekretarz generalny Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów (1920–1925), szef sekcji w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym 270, 309, 765
- Kawakami Toshitsune (1861–1935), dyplomata japoński, pierwszy poseł Cesarstwa Japonii w Warszawie (1921–1923) 513
- Kellogg Vernon Lyman (1867–1937), amerykański entomolog i biolog, profesor Stanford University w Kalifornii, członek Amerykańskiej Misji Ratunkowej dla Polski 203
- Kermenik (Kermenic) Oswald, urzędnik biura Komisarza Generalnego RP w Wolnym Mieście Gdańsku, konsul general. RP w Antwerpii (od 1936) 813
- Kerouanton Auguste Joseph (1878–?), kapitan korwety, dowódca transportowca wojennego, uczestniczył w dostawach amunicji dla armii polskiej przez Gdańsk (1920) 606
- Kęszycki (Kęczycki) Daniel (1884–1936), ziemianin, działacz narodowy, uczestnik powstania wielkopolskiego, konsul generalny RP w Opolu (1920–1922) 325
- Kętrzyński Stanisław (1876–1950), historyk mediewista, dyplomata, profesor Uniw. Warszawskiego (1918–1922), członek PAU (od 1929), kierownik Archiwum Akt Dawnych oraz Archiwum Głównego Akt Dawnych w Warszawie (1919–1920), dyrektor Dep. Politycznego w MSZ (1922–1923), poseł w Moskwie

- (1925–1927) i Hadze (1927–1931), prezes Instytutu Naukowo-Badawczego Europy Wsch. w Wilnie (1935–1939) 498, 501, 507, 508, 541, 614, 765, 798, 815
- Kierski Kazimierz (1873–1944), prawnik, polityk, publicysta, sędzia Sądu Okręg. w Warszawie (1917), radca, następnie starszy radca Prokuraturii Generalnej RP (od 1920), później prezes Prokuraturii Generalnej w Poznaniu 239
- Kiersnowski Kazimierz (1880–1944), prawnik, adwokat, pisarz hipoteczny w Wilnie, urzędnik wojewódzki w Warszawie, kierownik działu prawnego w przedsiębiorstwie budowlanym „Budownictwo” (1921–1923), następnie w Towarzystwie Kredytowym Przemysłu Polskiego (1923–1944) 381
- Kinel Waław (1881–1938), prawnik i urzędnik państwowy, kierownik Sekcji Ustawodawczej w Min. Sprawiedliwości, sędzia Najwyż. Trybunału Adm. 701
- Kiriacescu Oscar (1869–1943), minister finansów Rumunii, dyrektor rum. Banku Państwa 200
- Kisielewski Jan, obywatel amerykański, nabywca nieruchomości ziemskiej w Polsce 375, 377
- Kloc Krzysztof* 48
- Kłobukowski Antoni Władysław (1855–1934), francuski dyplomata pochodzenia polskiego, pamiętnikarz, poseł franc. w Brukseli (1911–1918), dyrektor Biura Informacji i Propagandy przy Prezydium Rady Ministrów w Paryżu, delegat franc. do Komisji Odszkodowań w Wiedniu 157, 199, 393, 677
- Knoll Roman (1888–1946), dyplomata, w Wydziale Wschodnim MSZ (od 1919), chargé d'affaires w Moskwie (1922–30 1923), poseł w Ankarze (1924–1926), wiceminister spraw zagr. (1926), poseł w Rzymie (1926–1928) i Berlinie (1928–1930) 543, 545, 556
- Kokowski Mieczysław (1862 –?), prawnik, prezes Sądu Okręg. w Częstochowie, podprokurator przy Sądzie Najwyższym (od 1922) 549, 550, 552
- Kolankowski Ludwik (1882–1956), historyk, urzędnik MSZ, naczelnik Wydz. Wschodniego i szef sekcji litewsko-białoruskiej, pełnomocnik MSZ ds. reorganizacji polskich placówek w Moskwie i Wiedniu, profesor Uniw. Stefana Batorego w Wilnie (1931), senator (1938–1939) 56
- Kolszewski Konrad (1881–1945), adwokat i działacz społeczny, obrońca w procesie dzieci wrzesińskich (1901–1902), przedstawiciel społeczności pol. w Radzie Miejskiej m. Poznania (1908–1918), obrońca wojsk. przy Sądzie Najwyż. w Warszawie (1917–1918), pierwszy prezes Sądu Apelacyjnego w Poznaniu (od 1919) 239
- Konopiński Tadeusz (1894–1965), dyrektor Wielkopolskiej Izby Rolniczej w Poznaniu (1921–1939), członek Komisji Wierzytelności w delegacji polskiej do rokowań polsko-niemieckich (1922) 238, 239
- Kopczyński Jan Kazimierz (1876–1939), prawnik, adwokat, naczelnik Wydziału w Prezydium Rady Ministrów (1919–1922), sędzia (od 1922) i prezes Najwyż. Trybunału Adm. (od 1924) 548, 550, 552
- Kopczyński Stanisław (1873–1933), lekarz i działacz społeczny, ekspert Ligi Narodów do spraw higieny szkolnej, naczelnik Wydz. Higieny Szkolnej w Min. Wyznań Relig. i Oświecenia Publicz. (od 1922) 785, 792, 793
- Koperska Apolonia, nauczycielka Państwowego Seminarium Nauczycielskiego w Białymstoku 232
- Koppel Artur (1851–1908), niemiecki przedsiębiorca, inżynier, założyciel firmy „Orenstein und Koppel” 569, 572
- Kopytowski Ludwik, naczelnik Dep. Pracy i Opieki Społ. w Warszawskim Urzędzie Wojewódzkim 274

- Korfanty Wojciech (1873–1939), polityk, polski działacz narodowy i polityczny na Śląsku, członek Naczel. Rady Ludowej (1918), jeden z przywódców powstań śląskich, poseł na sejm (1919–1930), wicepremier w gabinecie W. Witosa (27 X–15 XII 1923) 47, 213–215, 385, 397, 531
- Kornowski Jan, obywatel niemiecki, nabywca nieruchomości w pow. chełmińskim 458, 459
- Kostia (właśc. Zbirohowski-Kościa) Witold (1870–1932), dyrektor Warszawskiego Towarzystwa Ubezpieczeń w Białymstoku, prezes Tow. Pomocy Szkół Polskich w Białymstoku, działacz charytatywny 381
- Koszutski Stanisław* 137
- Kotnowski Leopold (1866–1935), wiceprezes, następnie prezes Amerykańsko-Polskiej Izby Handlowo-Przemysłowej (od 1926) i przewod. Komitetu Obchodu 150-lecia Niepodległości Stanów Zjed. 547, 566, 567
- Kowalski Tadeusz, właściciel gruntu z domem w Brwinowie 560, 572
- Kries Wolfgang von (1868–1945), pruski urzędnik państwowy, polityk, wiceprzewod. pruskiego parlamentu krajowego, szef niemieckiej administracji cywilnej w Generalnym Gubernatorstwie (1915–1917), w 1916 wprowadził nową walutę narodową (markę polską) 78, 238
- Krycun Józef, obywatel amerykański, nabywca nieruchomości w Polsce 500, 503
- Krzczkowski Jan, inżynier, prezes Dyrekcji Kolei Państwowych w Radomiu (od 1922) 53, 63, 65
- Krzemiń Marcin, właściciel nieruchomości w gminie Brzezinka k. Oświęcimia 457, 459
- Krzyżanowski Feliks (1871–?), adwokat w Kijowie (1898–1919), po powrocie do kraju w Min. Spraw Wew. (m.in. przewod. Komisji Odwoławczej Mieszkaniowej przy MSW), sędzia Najwyż. Trybunału Adm. (od 1922) 549, 550, 552
- Kubala Wawrzyniec (1885–1967), prawnik, naczelnik wydziału w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym, członek delegacji polskiej do rokowań polsko-niemieckich (X 1922), dyrektor departamentu w Min. Skarbu, członek zarządu m.st. stołecznego Warszawa, wiceprezydent Lwowa (1931–1935) 238, 239
- Kuczera Udalryk, obywatel czechosłowacki, dyrektor fabryki cykorii w firmie „Franck i Synowie” w Skawinie pod Krakowem 387, 389
- Kuferski Waclaw Franciszek, spadkobierca Adama Biernackiego h. Poraj, właściciela nieruchomości na Czystem w Warszawie 608, 610
- Kumaniecki Jerzy* 223
- Kumaniecki Kazimierz Władysław (1880–1941), prawnik, profesor prawa administrac. Uniw. Jagiellońskiego (od 1917), minister wyznań relig. i oświecenia publiczn. w rządzie J. Nowaka, członek Sądu Rozjemczego dla spraw spornych pomiędzy Polską i Czechosłowacją (od 1925) 64, 219, 220, 223, 309, 310, 324, 332, 361, 375, 385, 392, 399, 428, 434, 452, 453, 456, 475, 482, 495, 542, 567, 568, 607, 614, 658, 695, 724, 728, 742, 765, 781, 795, 796, 798, 815
- Kunicki Ryszard (1873–1960), działacz socjalistyczny, członek Rady Narodowej Księstwa Cieszyńskiego, komisarz rządowy Zagłębia Dąbrowskiego (XII 1918–II 1919), przewod. Głównego Komitetu Plebiscytowego w Cieszynie, poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922) 531
- Kuntz Antoni, inspektor pocztowy w Katowicach 438, 439
- Kustos (Kustosz) Jan (1893–1932), polityk śląski, redaktor i wydawca prasowy, zał. narodowego Związku Górnoszlązaków-Polaków w Poznaniu (1921) i Śląskiego Stronnictwa Demokratyczno-Postępowego w Katowicach (1922), przywódca

- organizacji Rycerze Orła Białego (1922), członek Rady Miejskiej Katowic (1926–1927), zał. Związku Zawod. Górnoślązaków (1927) 431
- Kutyłowska Helena, wdowa po Bohdanie Kutyłowskim (1863–1922), adwokatka i dyplomata, pośle RP przy rządzie Ukraińskiej Republiki Ludowej (1919–1921) 273, 277
- Kuziński Władysław (1874–1941), prawnik, sędzia Sądu Okręg. we Lwowie, członek Prezydium Kongresu Związków Zawod. Pracowników Państw. we Lwowie (XI 1922) 723
- Kuzyk Izidor, właściciel nieruchomości we Lwowie 767, 768
- Kuźdżał-Kicka Maria, właścicielka nieruchomości w Skawinie pod Krakowem 387
- Kuźdżałowa Aniela z Janusiewiczów, właścicielka nieruchomości w Skawinie pod Krakowem 387
- Kwapiszewski Władysław, absolwent Wydziału Ekonomicznego Instytutu Politechnicznego w Petersburgu, urzędnik w MSZ 399, 402
- Kwiatkowski Włodzimierz (1871–?), dyplomata, konsul w Charkowie (XI 1918–XII 1919), następnie konsul generalny „na terytorium Rządu Sił Zbrojnych Południowej Rosji”, konsul generalny w Moskwie (1919–1921) i Trieście (1922–1930) 549, 550, 552
- Kwiatkowski, członek Prezydium Kongresu Związków Zawod. Pracowników Państw. we Lwowie (XI 1922) 723
- Lachaux Georges (Jerzy), obywatel francuski, nabywca połowy tartaku parowego w Skierniewicach 312
- Lago Mario (1878–1950), włoski polityk i dyplomata, chargé d'affaires w Pradze (1919–1920), dyrektor generalny ds. politycznych, handlowych i prywatnych Europy i Lewantu w MSZ (od 1920), gubernator włoskich Wysp Egejskich (1922–1936) 487
- Lamagna Guido, major, attaché wojskowy przy poselstwie włoskim w Warszawie 488
- Landsberg Emil (1880–1952), inżynier kolejowy, działacz gospodarczy, prezes Dyrekcji Kolei Państwowych w Wilnie (1920–1924), generalny dyrektor zakładów „J.K. Poznański” w Łodzi (od 1924), dyrektor Zarządu Warszawskiej Spółki Akcyjnej Budowy Parowozów (1928–1939) 386
- Langlois Charles-Victor (1863–1929), francuski historyk, archiwista i paleograf, profesor Sorbony (od 1909), dyrektor Archiwów Narodowych w Paryżu (1913–1929) 665
- Lansing Robert (1864–1928), amerykański prawnik i polityk, sekretarz stanu (1915–1920), członek delegacji Stanów Zjedn. na Konferencję Pokojową w Paryżu (1919–1920) 199
- Le Rond Henri (1864–1949), francuski gen. dyw., członek Komisji do Spraw Polskich na Konferencji Pokojowej w Paryżu, przewod. Międzysojuszniczej Komisji Rządzącej i Plebiscytowej na Górnym Śląsku (1920–1922) 64, 96
- Lechowicz Edward (1858–1938), prawnik, naczelnik wydziału w Prezydium Rady Ministrów i przewod. Najwyższej Komisji Dyscyplinarnej 54, 77, 112, 128, 161, 229, 270, 309, 325, 361, 385, 399, 428, 608, 610
- Lecocq Jules, przedsiębiorca belgijski, sekretarz generalny Międzynarodowej Organizacji Pracodawców 516
- Leijonhufvud Axel Werner Carl Eriksson (1885–1961), dyplomata szwedzki, radca legacyjny, naczelnik wydziału w MSZ w Sztokholmie 672
- Lemaître Georges, docent, sekretarz deputowanych do belgijskiej Izby Reprezentantów 203
- Lentz (Lenc) Konstanty (1866–1943), prawnik, adwokat, szef Sekcji IV Samorządowej w MSW (od 1919), następnie dyrektor Dep. Administracyjnego

- (od III 1921), szef Kancelarii Cywilnej Prezydenta RP S. Wojciechowski (1923–1926) 497
- Levaditi Constantin (Konstantyn) (1874–1953), rumuńsko-francuski lekarz, mikrobiolog, opisał metodę barwienia krętków (tzw. metoda Levaditiego) 672
- Liebert Ernest Gaston (1866–1944), francuski oficer marynarki wojennej, dyplomata, konsul generalny w Nowym Jorku (1916–1923) 515
- Lielis Fabian, rolnik, pobity przez oddział litewskiej straży granicznej na obszarze tzw. pasa neutralnego w Muśniku (VII 1922) 123
- Lima e Silva Rinaldo de (1874–1935), brazylijski dyplomata, poseł w Warszawie (1921–1923), Madrycie (1923–1924), Tokio (1925–1926), Meksyku (1926–1931), ambasador w Waszyngtonie (1931–1934) i Brukseli (1934–1935) 669
- Lisiewicz Jerzy* 215, 226
- Logan James C. jr. (1879–1930), płk armii amerykańskiej, członek Komisji Odszkodowań, główny przedstawiciel w służbie misji charytatywnej Hoovera w Europie 200
- Lorain, deputowany do belgijskiej Izby Reprezentantów 203
- Loria Achille (1857–1943), włoski profesor, ekonomista i socjolog, prezes Komitetu Turyńskiego „Pro Polonia” 671
- Lubecki-Drucki Franciszek Ksawery (1779–1846), książę, członek Rady Najwyższej Tymczas. Księstwa Warsz. (1813–1815), członek Rządu Tymczas. Królestwa Pol. (1815), minister skarbu (1821–1830) 338
- Lubomirski Kazimierz (1869–1930), ziemianin, dyplomata, poseł w Waszyngtonie (1919–1922), prezes Polskiego Komitetu Olimpijskiego 509
- Lucioli Ludwik (1858–1944), włoski sędzia i polityk, dyrektor generalny w Min. Finansów 486
- Ludkiewicz Seweryn (mylnie Władysław) (1882–1964), urzędnik państwowy i polityk, dyrektor Dep. Rolnictwa i Lasów oraz prezes Central. Urzędu Ziemskiego w Tymczas. Komisji Rządzącej Litwy Środkowej, prezes Głównego Urzędu Ziemskiego (1922–1923), prezes Państw. Banku Rolnego (od 1927), minister rolnictwa i minister reform rol. (III–VII 1932), minister rolnictwa i reform rol. (VII 1932–V 1933) 54, 70, 361, 375, 385, 399, 428, 497, 542, 650, 765
- Ludwiczak Antoni (1878–1942), ksiądz, bibliotekarz, działacz społeczny, delegat na Sejm Dzielnicowy w Poznaniu, przewod. Warmińskiego Komitetu Plebiscytowego, poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1921) 531
- Łada Józef i Małgorzata, właściciele nieruchomości w Sosnowcu 799
- Ładoś Aleksander (1891–1963), dyplomata, publicysta i polityk, uczestnik ryskich rokowań pokojowych (1920–1921), poseł w Rydze (1923–1926), chargé d'affaires w Bernie (1940–1945), członek i nieformalny lider grupy wystawiającej nielegalne paszporty latynoamerykańskie. Żydom z gett w okupowanej Polsce (1941–1943) 325–327
- Łaszewski Stefan (1862–1924), prawnik, sędzia, wojewoda pomorski (X 1919–VII 1920), prezes Najwyż. Trybunału Adm. (od 1922) 548, 550, 554, 553
- Łopuszański Jan (1875–1936), inżynier hydrotechnik, profesor i rektor Politechniki Lwowskiej, minister robót publicznych (IX 1922–XII 1923) 220, 497, 542, 568, 614, 639, 658, 681, 724, 742, 765, 795, 796, 798, 815
- Łopuszański Tadeusz (1874–1955), pedagog, szef Sekcji Szkolnictwa Średniego w Min. Wyznań Relig. i Oświecenia Publicz. (od II 1918), minister tego resortu w rządach L. Skulskiego (15 XII 1919–17 VI 1920) i W. Grabskiego (24 VI–23 VII 1920), następnie podsekretarz stanu (do II 1927) 497, 540, 681
- Łossowski Piotr 55, 57, 218

- Łukasiewicz Stanisław, dr, naczelnik Wydziału Szkół Technicznych w Min. Wyznań Relig. i Oświecenia Publicz., zastępca dyrektora departamentu 744, 746
- Łukomski Adam, główny księgowy Dyrekcji Ceł w Poznaniu 744, 746
- Łukomski Grzegorz* 57
- Mac Garik Dünstan, ksiądz, wikary kościoła kat. w Warnie, współpracował z poselstwem RP w Brukseli 518
- Mac Intosh Joseph (Józef) Wallace (1873–1952), dyrektor finansowy Shipping Board, współprac. Polskiej Misji Handlowej w Ameryce 515
- Maginot André (1877–1932), francuski polityk i wojskowy, minister wojny (1922–1924, 1929–1930 i 1931–1932), pomysłodawca linii umocnień na granicy z Niemcami nazwanej jego imieniem 375, 377–379
- Mahaim Ernest A.J. (1865–1938), belgijski profesor uniwersytecki i polityk, delegat rządu na Międzynarodową Konferencję Pracy w Waszyngtonie 514
- Majchrowski Jacek M.* 50
- Makino Nobuaki (1861–1949), japoński polityk i dyplomata, wicehrabia cesarstwa, minister dworu cesarskiego w Tokio (1921–1925) 512
- Makowski Izidor (1863–1930), prawnik, prezes Sądu Okręg. w Kamieńcu Podolskim (1920), sędzia Sądu Apelacyjnego Ziem Wschodnich, sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie (1922), następnie Najwyż. Trybunału Adm. 550, 552
- Makowski Julian* 102, 707
- Makowski Waclaw (1880–1942), prawnik karnista, profesor Uniw. Warszawskiego, wicedyrektor Dep. Sprawiedliwości Tymczas. Rady Stanu, kierownik Min. Sprawiedliwości (II–IV 1918), wiceprezes Głównej Komisji Ziemskiej, minister sprawiedliwości w rządach A. Śliwińskiego, J. Nowaka i W. Sikorskiego (1 VII 1922–26 V 1923) i po przewrocie majowym (V–IX 1926), poseł na sejm (1928–1935), senator (1935–1939), marszałek sejmu (1938–1939) 51, 63, 70, 76, 77, 98, 112, 128, 193, 219, 229, 231, 236, 258, 270, 324, 332, 336, 361, 385, 399, 428, 434, 454, 456, 475, 482, 542, 568, 607, 650, 658, 681, 695, 724, 742, 765, 781, 795, 796, 798, 815
- Malecki Jan (1858–1932), ziemianin, minister skarbu Litwy Środkowej, dyrektor Izby Skarbowej w Wilnie (od 1922) 399, 402
- Malangiewicz (Malengiewicz) Władysław (1883–1966), inżynier, urzędnik państwowy, dyrektor departamentu w Min. Pracy i Opieki Społecz. 309, 324
- Manteuffel Marian (1871–1941), bankowiec, działacz społeczny, szef Sekcji Kredytowej Min. Skarbu, dyrektor Banku Ziemiańskiego w Warszawie 381
- Marhović Petar (Piotr), płk armii serbskiej, szef Dep. Ogólnego w Min. Spraw Wojsk. Królestwa Serbów, Chorwatów i Słoweńców 671
- Markowski (właśc. Marowski) Kazimierz (1871–1926), prawnik karnista, wykładowca UJ, w Sekcji Ustawodawczej w Min. Sprawiedliwości (od 1917), prokurator przy Izbie Karnej Sądu Najwyż. (od 1918), pierwszy prokurator Sądu Najwyż. (od I 1920), członek Prezydium Kongresu Związków Zawod. Pracowników Państw. we Lwowie (XI 1922) 723, 764
- Markowski Bolesław (1862–1930), prawnik, ekonomista, polityk, profesor Szkoły Głównej Handlowej, dyrektor oddziału PKKP w Kielcach, następnie dyrektor Izby Skarbowej (1920–1921), podsekretarz stanu w Min. Skarbu (X 1921–X 1926), minister skarbu (X 1921 i I 1923) 519, 601
- Martin Louis (Ludwik) (1864–1946), dr, wicedyrektor Instytutu Pasteura w Paryżu 672

- Martino Giacomo de (1868–1957), włoski dyplomata i polityk, ambasador w Londynie (1920–1922) 669
- Massalski Edmund (1886–1975), pedagog, działacz społeczny, krajoznawca, redaktor i wydawca „Gazety Kieleckiej” (1917–1923), wiceprezes Rady Miejskiej w Kielcach (1921–1933), członek Delegatury Państw. Rady Ochrony Przyrody (1925–1939) 626, 627
- Massenbach Karl, baron, wykonawca testamentu Christiana Massenbacha (1890–1914), właściciela dóbr Pniewy 112, 115
- Materski Wojciech* 223
- Maus Isidore (Izydor) (1865–1945), dyrektor generalny Urzędu Opieki nad Dzieckiem belgijskiego Min. Sprawiedliwości, współpracował z polską Komisją Kodyfikacyjną 671
- Max Kazimierz (1875–1924), prawnik, urzędnik w Min. Spraw Zagr., w Biurze Szyfrów (1918–1919), szef sekcji (1919–1921), kierownik Biura Szyfrów (od 1921), dyrektor departamentu (od 1922) 608, 610
- Mazur Grzegorz* 50
- Menotti Corvi Antonio (1889–1934), dyplomata włoski, attaché handlowy przy poselstwie Włoch w Warszawie, działacz Polsko-Włoskiej Izby Handlowej 488
- Meysztowicz Aleksander (1864–1943), prezes Wileńskiego Banku Ziemskiego (od 1917), prezes Tymczas. Komisji Rządzącej Litwy Środkowej (1921–1922), minister sprawiedliwości w rządach J. Piłsudskiego i K. Bartla (2 X 1926–22 XII 1928) 83
- Michalski Jerzy (1870–1956), prawnik i ekonomista, profesor nadzw. Uniw. Jagiellońskiego (1907–1911), dyrektor nac. Polskiego Banku Krajowego (1911–1924), minister skarbu (19 IX 1921–6 VI 1922), poseł na sejm (1922–1927), radny m.st. Warszawy (od 1927) 51, 52, 215, 218
- Michelis Giuseppe de (1872–1951), włoski dyplomata i polityk, delegat do Rady Dyrektorów Międzynarodowego Biura Pracy (1920–1936) 514
- Mierzwa Janusz* 43
- Mikołaj Hohenzollern-Sigmaringen (1903–1978), książę, regent Rumunii (1927–1930) 485, 495
- Mikulecki Wiktor (1878–1944?), bankowiec, podsekretarz stanu w Min. Skarbu, prezes Państw. Banku Odbudowy (1922–1924), dyrektor Banku Dyskontowego w Warszawie (1937–1939) 54, 128, 133, 428, 453, 456, 475, 482, 497, 542, 568, 607, 614, 623
- Mikulski Konstanty (?–1936), inżynier, prezes Dyrekcji Okręgowej Kolei Państwowych w Warszawie (od 1922) 231, 235
- Milić Ljubomir (1861–1949), serbski gen., dowódca I Armii Serbskiej w I wojnie świat. 515
- Müller (Miller) Władysław, prawnik, urzędnik państwowy, szef Sekcji Ustawodawczej Min. Sprawiedliwości 196
- Millerand Alexandre (1859–1943), socjalistyczny polityk francuski, publicysta, minister robót publicz. (1909–1910), minister wojny (1912–1913 i 1914–1915), premier i minister spraw zagr. (I–VIII 1920), prezydent Republiki (1920–1924), senator (1926–1940) 215
- Milosavljević (Milosavjević) Miroslav (Mirko) (1868–1929), serbski gen., dowódca II Armii Serbskiej w I wojnie świat. 515
- Milovanović Milan G. (1874–1942), serbski płk, zastępca szefa Sztabu Generalnego armii jugosłowiańskiej 671
- Mincu Démètre A., dyplomata rumuński, konsul generalny przy poselstwie w Warszawie 671
- Młynarski Feliks (1884–1972), ekonomista, bankowiec, dyrektor Urzędu Emigracyjnego (1921–1922), współtwórca i wiceprezes Banku Polskiego SA (1924–1929), profesor w SGH (1929–1939); w czasie okupacji niem., za zgodą pol. organizacji

- społecz. i gospod., prezes Banku Emisyjnego w Polsce 53, 128, 133
- Modica di San Giovanni, baron, dyplomata włoski, sekretarz i konsul przy poselstwie w Warszawie 488
- Mongiardini Alfonso, włoski pisarz, dziennikarz prasy rzymskiej 488
- Montalbano Salvatore Gabrieli di, zaangażowany w przekazanie Polsce zajętych przez Włochów armat austr. 487
- Moraczewski Jędrzej (1870–1944), polityk, inżynier kolejowy, działacz socjalistyczny, minister komunikacji w rządzie ludowym w Lublinie, premier i minister komunikacji (18 XI 1918–16 I 1919), poseł na sejm i wicemarszałek sejmu (1919–1927), minister robót publicznych (2 X 1926–28 XII 1929) 49, 52
- Moraczewski Roman (1872–1956), prawnik, sędzia Sądu Najwyż., sędzia Najwyż. Trybunału Adm. (od 1922), następnie prezes NTA (od 1924) 548, 550
- Morawski Jan (1878–1940), prawnik, adwokat, sędzia Najwyż. Trybunału Adm. i Sądu Najwyższego, podsekretarz stanu w Min. Sprawiedliwości (1919–1921), kierownik tego resortu (23 VI–24 VII 1920) 548
- Morawski-Dzierżykraj Kajetan (1892–1973), dyplomata i urzędnik państwowy, naczelnik Wydz. Północnego MSZ (1920–1921), wicedyrektor, następnie dyrektor Dep. Politycznego (1924), p.o. komisarza generalnego RP w Wolnym Mieście Gdańsku (1923–1924), delegat przy Lidze Narodów w Genewie (1925), wiceminister spraw zagr. (1925), kierownik MSZ (V 1926), wiceminister skarbu (1936–1939), sekretarz generalny MSZ (od X 1941), ambasador w Paryżu (1944–1945) 214
- Moriez Stanisław du, hrabia, obywatel francuski, nabywca nieruchomości w Warszawie 725, 727
- Morone Giovanni Battista Vittorio, zaangażowany w przekazanie Polsce zajętych przez Włochów armat austr. 487
- Moschzisker Robert von (1870–1939), sędzia amerykański, prezes Najwyższego Trybunału stanowego w Pensylwanii (1921–1930), zaangażowany w działalność humanitarną 669
- Moskwa Franciszek, urzędnik Min. Kolei Żelaznych (od 1919), naczelnik wydziału Ruchu Osobowego w Min. Kolei Żelaz., sędzia Trybunału Rozjemczego w Gdańsku (1922) 106, 168, 171, 172, 386, 542, 545, 746
- Moszczyński Jan Maksymilian (1869–1932), prawnik, urzędnik pocztowy, dyrektor Dep. Poczтового w Min. Pocht i Telegrafów, kierownik tego resortu w rządach J. Nowaka i W. Sikorskiego, potem minister (28 V 1923–14 XII 1923), dyrektor generalny Pocht i Telegrafów (1924–1926) 219, 229, 231, 258, 270, 309, 332, 336, 361, 385, 399, 428, 434, 453, 456, 475, 482, 497, 542, 568, 607, 614, 639, 650, 658, 681, 695, 724, 742, 765, 781, 795, 788, 815
- Morozewicz Józef (1865–1941), profesor, mineralog i petrograf, badacz geologii Rosji, organizator i pierwszy dyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego (1921–1937) 188
- Mutius (Mucius) Gerhard von (1872–1934), niemiecki filozof i dyplomata, niem. specjalny przedstawiciel dyplomatyczny przy Generalnym Gubernatorstwie (1915–1917), ambasador w Oslo (1918–1920), Kopenhadze (1923–1927) i Bukareszcie (1927–1931), delegat Rzeszy przy Lidze Narodów (1931) 97
- Narutowicz Gabriel (1865–1922), inżynier hydrotechniki, profesor Politechniki w Zurychu, minister robót publicznych (VII 1920–VI 1922) i spraw zagranicznych (VI–XII 1922), pierwszy prezydent RP (1922) 50–52, 63, 70, 76, 77, 92, 98, 102, 104, 105, 108, 112, 117, 118, 128, 134, 166, 193, 215, 218, 220, 222, 225, 226, 229, 231, 237, 258, 270, 280, 308,

- 309, 324, 327, 332, 336, 353, 356, 361, 375, 399, 409, 411, 428, 434, 442, 447, 449, 453, 456, 482, 495, 512, 528, 529, 542, 568, 639, 643, 650, 658, 681, 695, 704, 724, 742, 755, 763, 781, 791, 794–797, 815
- Neculcea Eugène (1876–1954), rumuński uczoney i dyplomata, poseł, uczestnik negocjacji w związku z likwidacją Banku Austro-Węgierskiego (w wykonaniu postanowień pokoju w Saint-Germain en Laye) 514
- Neyman Antoni, urzędnik państwowy, notariusz, naczelnik Wydz. Gospodarczo-Skarbowego w Min. Sprawiedliwości (od 1919) 701
- Nicolle Maurycy (1862–1932), francuski lekarz i mikrobiolog, pracownik Instytutu Pasteura w Paryżu 672
- Niedzielski Tadeusz, inżynier, starszy radca ministerialny, naczelnik Wydz. Miernictwa w Min. Robót Publicznych (od 1922) 535
- Niepsuj Leon, nauczyciel, inspektor szkolny w Sokołowie Podlaskim 274
- Niewiadomski Eligiusz (1869–1923), malarz, wykładowca Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie, krytyk sztuki, zabójca pierwszego prezydenta RP Gabriela Narutowicza 815, 817
- Niewulis Adam i Stanisława, właściciele nieruchomości w Konstancinie pod Warszawą 696, 699
- Nikiel Karol (1873–1929), ksiądz, dr teologii, kanonik Kapituły Metropolitalnej Krakowskiej 728
- Nobuyuki Kamei Joshichii, dyplomata japoński, sekretarz poselstwa i konsul Japonii w Warszawie (od IV 1922) 606
- Nola Angelo Di, generalny dyrektor ds. handlu we włoskim Min. Przemysłu i Handlu 487
- Nosowicz Andrzej (1867–1940), inżynier, szef Dyrekcji Kolei Państwowych we Lwowie, minister kolei żelaznych w gabinecie W. Witosa (IX–XII 1923) 437
- Nowak Julian (1865–1946), lekarz medycyny i weterynarii, mikrobiolog, profesor Uniw. Jagiellońskiego (1915–1935) i rektor tej wszechnicy, związany z konserw. Stronnictwem Prawicy Narod., premier i minister wyznań relig. i oświecenia publiczn. (2 VIII–16 XII 1922) 33, 35, 43, 45, 51, 58, 213–226, 229, 231, 270, 276, 309, 311, 324, 325, 332, 335, 336, 339, 361, 362, 375, 377, 385, 388, 399, 402, 428, 429, 434, 435, 453–456, 459, 475, 484, 495, 497, 501, 542, 545, 568, 571, 607, 609, 614, 616, 639, 641, 650, 652, 658, 661, 681, 683, 695, 698, 724–726, 742, 744, 765, 767, 781, 783, 794, 795, 797, 798, 800, 815, 818
- Nowak-Kielbikowa Maria* 44
- Nowodworski Stanisław (1873–1931), prawnik, polityk i działacz społeczny, prezydent m.st. Warszawy (1921–1922), sędzia Sądu Apelacyjnego w Warszawie, minister sprawiedliwości w I i II gabinecie W. Witosa (24 VII 1920–19 VI 1921 i 28 V–15 XII 1923), senator, sędzia Sądu Najwyż. oraz Trybunału Kompetencyjnego 548, 550, 551
- Nożewski Waclaw, właściciel nieruchomości w gminie Ożarów pod Warszawą 457, 457
- Nyc Andrzej, współwłaściciel gruntów przy ul. Przyce na Woli w Warszawie 326
- Obrzud Stanisław (1868–1944), prawnik, ekonomista, urzędnik państwowy, działacz społeczny i literat, uczestnik rokowań polsko-niemieckich (1922), pracował nad usprawnieniem władz skarbowych na Górnym Śląsku (1923–1924), przewod. komisji szacunkowej ds. likwidacji fabryk tytoniowych (od VI 1924) oraz komisji dla kontroli monopolu spirytusowego (od VII 1926) 743, 746
- Okolski Stanisław (1875–1935), profesor Politechniki Warszawskiej, dyrektor naczelny (od 1919), potem wiceprezes

- Związku Przemysłowców Metalowych (od 1926) 541
- Okołowicz Józef (1876–1923), urzędnik i publicysta, szef Sekcji, następnie Wydz. Emigracji i Pośrednictwa Pracy w Min. Pracy i Opieki Społecz., dyrektor Urzędu Emigracyjnego przy tym resorcie, zał. Polskiego Tow. Emigracyjnego 53, 100, 101, 128, 133, 541
- Olechowski Gustaw (1874–1959), dr nauk politycznych, społecznych i ekonomicznych, powieściopisarz, urzędnik państwowy, w służbie konsularnej MSZ (1918–1932), konsul w Montrealu (od 1922) 535
- Olewiński Władysław (ok. 1883–1923), wiceprezes Głównego Urzędu Ziemskiego 309, 361
- Olszokowie Rafael i Maria, obywatele czechosłowaccy 459
- Olszowski Kazimierz (1865–1933), prawnik i dyplomata, dyrektor Dep. Odszkodowań w Min. Skarbu, dyrektor Dep. Prawno-Traktatowego w MSZ, poseł w Berlinie (1923–1928) i Ankarze (1928–1933, od 1930 ambasador), kierował delegacją polską na rokowania polsko-niemieckie (1922–1924) 53, 78, 79, 81, 91, 92, 129, 131, 134, 235, 237, 238
- Orski Włodzimierz, prawnik, sędzia Sądu Najwyższego, sędzia (1922) i prezes Najwyż. Trybunału Adm. (1933–1934) 548, 550, 553
- Osiński Aleksander (1870–1956), gen. dyw., szef Administracji Armii w MSWojsk. (1922–1924), p.o. kierownika MSWojsk. (1923), Inspektor Szkół Wojskowych (1923–1926), Inspektor Armii (1926–1935) 681, 765
- Oskwarek Jan, dyrektor Polskiej Krajowej Kasy Pożyczkowej w Tarnopolu 381
- Osmołowski Jerzy (1872–1952), działacz społeczny i polityczny, wiceprezes Głównej Komisji Ziemskiej, Generalny Komisarz Cywilny Ziem Wschodnich (1919–1920) 626, 627
- Ossowski Stefan (1874–1936), inżynier elektryk, przemysłowiec, polityk, minister przemysłu i handlu (10 III–7 VII 1922), p.o. ministra przemysłu i handlu (I–V 1923), członek rady nadzorczej Banku Gospodarstwa Krajowego (1924–1927) 51, 63, 70, 76, 77, 98, 112, 128, 166, 193, 722
- Otto Władysław, prawnik, radca prawny magistratu w Białymstoku 381
- Pašić Nicola (Pachitch Nicolas P.) (1845–1926), polityk serbski, minister spraw zagr., kilkakrotnie premier Królestwa Serbii, premier Królestwa Serbów, Chorwatów i Słoweńców (1918, 1921–1924 i 1924–1926) 232, 235, 241
- Paczkowski Józef (1861–1933), historyk, archiwista, profesor Uniw. Warszawskiego i Poznańskiego, naczelny dyrektor Wydziału Archiwów Państwowych w Min. Wyznań Relig. i Oświecenia Publicz. (1919–1926) 238
- Pajewski Janusz* 44, 214
- Palma Vincenzo Di, płk armii włoskiej, zaangażowany w przekazanie Polsce zajętych przez Włochów armat austr. 516
- Paneth Licfia, współwłaścicielka parceli gruntowych w Krakowie 232, 235
- Papiniu Ion (1853–1924), rumuński dyplomata, m.in. poseł w Konstantynopolu, członek Konferencji Belgradzkiej 200
- Parsons Geoffrey (1879–1956), dziennikarz i publicysta amerykański, redaktor artykułów wstępnych w „New York Herald Tribune”, laureat Nagrody Pulitzera (1942) 203
- Patrzn Edward, urzędnik państwowy, starszy radca skarbu 535
- Pecori Giralaldi Guglielmo (Wilhelm) (1856–1941), hr., włoski gen. broni i polityk, zaangażowany w przekazanie Polsce zajętych przez Włochów armat austr. 513
- Petrusewicz Kazimierz (1872–1949), prawnik, profesor Uniw. Wileńskiego, wiceprezes Sądu Apelacyjnego w Wilnie,

- prezes Sądu Apelacyjnego Ziem Wsch., sędzia Sądu Najwyż. (1945–1948) 53, 78, 81, 89, 90
- Philippson Małgorzata, obywatelka belgijska, kierowniczką szatni w Comité National Belge 204
- Phillips William (1878–1968), amerykański polityk i dyplomata, zastępca sekretarza stanu (1922–1924), ambasador w Belgii (1924–1927) 201
- Piber Andrzej* 51
- Pierson Lewis (Louis) (1870–1954), finansista amerykański, prezes Rady Dyrektorów Irving National Bank, sformował 7. eskadrę lotniczą (Kościuszkowską) dla Wojska Pol. (1918–1925) 604
- Pietrzak Michał* 46, 47, 213, 220
- Piłsudski Józef (1867–1935), naczelny wódz Armii Pol. (od XI 1918), Naczelnik Państwa (1918–1922), Marszałek Polski (1920), szef Sztabu General. (1922–1923), premier (1926–1928 i 1930), minister spraw wojsk. i Generalny Inspektor Sił Zbrojnych (od 1926) 43–50, 52, 59, 214–216, 218, 332, 795, 797, 800, 803, 815, 816
- Pluciński Leon (1875–1935), podsekretarz stanu w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (1919–1920), komisarz generalny RP w Gdańsku (VII 1921–II 1924), poseł na sejm (1922–1930), wicemarszałek sejmu (1925–1927) 225, 280, 325, 650, 813, 814
- Pobóg-Malinowski Władysław* 46
- Podczaski Władysław (1866–1940), prawnik, naczelnik wydziału (1919), następnie szef sekcji w Głównym Urzędzie Likwidacyjnym (1920) 548, 550, 551
- Podkomorski Jan (1892–1958), prawnik, adwokat, starosta komisaryczny w Szamotułach (1919–1922), naczelnik wydziału w b. Min. b. Dzielnicy Pruskiej w Poznaniu, członek Komisji Rozrachunkowej w delegacji polskiej do rokowań polsko-niemieckich (1922) 238
- Podoliński (Padoliński) Władysław (1887–1966), nauczyciel VIII gimnazjum we Lwowie 274
- Pohorecki Stanisław, prawnik, adwokat i notariusz w Tarnopolu 381
- Poincaré Raymond (1860–1934), francuski polityk, premier (1912–1913, 1922–1924 i 1926), prezydent (1913–1920) 96
- Polaczkowa Maria (z Głębińskich), współwłaścicielka nieruchomości we Lwowie 167, 169
- Polk Frank L. (1871–1943), amerykański prawnik i dyplomata, zastępca sekretarza stanu w administracji T. Woodrowa Wilsona (1920), delegat na Konferencję Pokojową w Paryżu 199
- Pomykalski Jerzy (1884–1941), prawnik, adwokat, organizator i dyrektor Biura Sejmowego (1919–1922), dyrektor biura Sejmu I kadencji (1922–1927) 744
- Ponikowski Antoni (1878–1949), polityk, działacz społeczny, inżynier, w rządzie Rady Regencyjnej minister oświaty (7 XII 1917–4 XI 1918) i premier (17 II–4 IV 1918), profesor Politechniki Warszaw. (od 1916, rektor 1921–1922 i 1923–1924), premier i minister wyznań relig. i oświecenia publicz. (19 IX 1921–6 VI 1922), poseł na sejm (1930–1935) 34, 44, 45, 50, 51, 53, 58, 213, 215, 219, 221, 222, 257, 504, 539
- Ponsone Giuseppe, hr., włoski urzędnik, szef biura prasy przy MSZ w Rzymie podczas Konferencji Ekonomicznej w Genui (IV–V 1922) 670
- Poplewski Konrad (1878–1954), inspektor budownictwa melioracyjnego w woj. pomorskim 232
- Półkoczic-Wolski Aleksander (1859–1942), prawnik, sędzia (od 1922), potem prezes Najwyż. Trybunału Adm. 548, 550, 554
- Prądyński Witold (1882–1952), prawnik, adwokat, dyrektor Dep. Sprawiedliwości w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (1920), naczelnik poznańskiego oddziału Prokuraturii Generalnej, dyrektor Dep. Ziem Zachodnich w Min. Sprawiedliwości (1921–1922) 79, 91, 92, 239

- Prince John Dyneley (1868–1945), amerykański lingwista, dyplomata i polityk, poseł w Kopenhadze (1921–1926) i Belgradzie (1926–1932), prezes Komitetu Wykonawczego „Poland–America” 514
- Przanowski Stefan (1874–1938), inżynier, przemysłowiec, działacz Międzypartyjnego Koła Polit. i Polskiej Partii Postępowej, minister aprowizacji w rządzie J. Kucharzewskiego (7 XII 1917–12 II 1918), minister przemysłu i handlu w rządzie W. Witosa (1920–1921), desygnowany na urząd premiera (VI 1922), gabinetu nie utworzył 47
- Pugliese Karol, urzędnik państwowy, wicedyrektor departamentu w Min. Finansów 488
- Pugliesi-Conti Henri (1866–1936), kontradmirał francuskiej marynarki wojennej 114
- Pułjanowski Antoni (1852–1928), prawnik, skarbowiec, publicysta, dyrektor Tow. Kredytowego m. Warszawy 381
- Raczyński Józef (1874–1931), prawnik, szef sekcji w Prezydium Rady Ministrów oraz w Min. Rolnictwa i Dóbr Państw. (1920), wielokrotny kierownik tego ministerstwa (1921–1923), minister reform rolnych (1926) 51, 63, 70, 76, 77, 98, 112, 128, 149, 166, 193, 219, 229, 231, 250, 258, 270, 309, 320, 321, 324, 361, 385, 399, 428, 434, 453, 456, 469, 482, 492, 493, 542, 568, 639, 650, 654, 695, 724, 742, 765, 795, 798, 815
- Radecki, porucznik WP 182
- Radziwiłł Janusz (1880–1967), polityk konserw. i działacz gospodarczy, delegat polski na Konferencję Rozbrojeniową w Moskwie (XII 1922), poseł na sejm (1928–1930 i 1930–1935), senator (1935–1939) 223, 743, 745, 754, 755
- Radziwiłł Jerzy (1556–1600), książę, kardynał (od 1583) i biskup krakowski (1591–1600) 188
- Rajchman Ludwik (1881–1965), bakteriolog, działacz społeczny, organizator i pierwszy dyrektor Państw. Central. Zakładu Epidemiologicznego w Warszawie, współorganizator Komisji Epidemiologicznej Ligi Narodów (1920–1921), szef Sekcji Higieny Ligi Narodów 743, 746, 757
- Ralamb Claes Erik (1868–1940), pierwszy marszałek dworu króla Szwecji Gustawa V 669
- Rappé Adolf (1879–1939), prawnik, wieloletni urzędnik sądowy, naczelnik wydziału w Min. Spraw Wew. (1919–1922), sędzia Najwyż. Trybunału Adm. (od 1922) 550, 552
- Rataj Maciej (1884–1940), nauczyciel, polityk, poseł PSL-„Wyzwolenie”, następnie PSL-„Piast”, wiceprzewod. Komisji Konstytucyjnej Sejmu, marszałek sejmu (1922–1928), dwukrotnie sprawował obowiązki prezydenta RP (XII 1922 i V 1926) 795, 815, 816
- Redenti Enrico (1883–1963), prawnik włoski, adwokat, zaangażowany w przekazanie Polsce zajętych przez Włochów armat austr. 487
- Reich Juliusz, obywatel m. Torunia, członek Komisji Oszczędnościowej woj. pomorskiego 626, 627
- Rewkowski Teofil, nauczyciel miernictwa w Państwowej Szkole Miernictwa w Łomży 99, 101
- Ricci del Riccio Giuliano (Gugliano) 1861–1944), włoski gen. bryg., następnie gen. dyw., dowódca dywizji terytorialnej Salerno (1924), senator (1939), zaangażowany w przekazanie Polsce zajętych przez Włochów armat austr. 515
- Rindel Józef, współwłaściciel pól naftowych we wschodniej Galicji 767, 769
- Rodich-Laskowski Daniel von (1884–1957), prawnik, urzędnik administracji rządowej (po 1918), sekretarz ministra skarbu W. Grabskiego, naczelnik wydziału w Prezydium Rady Ministrów (1921),

- właściciel dóbr Bażanówka 54, 77, 324, 361, 681
- Romer Tadeusz (1894–1978) dyplomata, najpierw w służbie zagr. Komitetu Narodowego Pol., następnie poseł w Lizbonie (1935–1937) i ambasador w Tokio (1937–1941), podczas II wojny świat. ambasador w ZSRR (1942–1943), minister spraw zagr. w rządzie S. Mikołajczyka (1943–1944) 218
- Rossi Carlo (Karol), lekarz włoski 488
- Rossi Teofilo (Teofil) (1865–1927), włoski polityk i biznesmen, senator Królestwa, minister przemysłu i handlu (1922–1927), burmistrz Turynu (1909–1917) 486
- Rościszewski Karol (ok. 1870–1949), dyplomata, naczelnik wydziału w MSZ, radca legacyjny poselstwa w Belgradzie, konsul generalny RP w Rzymie (1930–1932), następnie w Mediolanie 518
- Roux Émile (Emil) (1853–1933), bakterjolog francuski, dyrektor Instytutu Pasteura (1904–1918) 669
- Rozenblad Carl Ludwvig Mathias de (właśc. Carl Ludvig Mattias Rosenblad) (1848–1931), wielki ochmistrz dworu królewskiego w Sztokholmie 669
- Różycki Rudolf (1857–1936), prawnik, skarbowiec, wykładowca Akademii Rolniczej w Dublanach, sędzia Sądu Najwyż. (od 1919), sędzia (od 1922) i prezes Najwyż. Trybunału Adm. (1930–1932) 548, 550, 553
- Rudnicki Józef, właściciel nieruchomości we wsi Mokry Łąk, gm. Okuniew w pow. warszawskim 376, 378
- Rundstein (mylnie Rudstein) Szymon (1876–1942), prawnik internacjonalista, adwokat, naczelnik Wydz. Prawnego MSZ (1918–1926), profesor Wolnej Wszechnicy Polskiej 239
- Russo Giacomo (właśc. Calboli Barone Giacomo Paulucci di) (1887–1961), sekretarz gabinetu włoskiego ministra spraw zagr. 605
- Rybak Józef (1882–1953), płk, następnie gen. WP, szef Departamentu I Mobilizacyjno-Organizacyjnego w MSWojsk. 54, 93, 231, 258, 270, 309, 497, 542
- Rybczyński Mieczysław (1873–1937), inżynier hydrotechnik, kierownik prac regulacyjnych górnych biegów rzek południowej Polski, kierownik Min. Robót Publicz. (1922, 1925 i 1926) 219, 220, 258, 270, 309, 324, 332, 336, 361, 375, 385, 399, 428, 434, 453, 456, 475, 482, 495, 607, 650, 695, 781
- Rykała Karol (1857–1922), inżynier, radca ministerialny w Min. Robót Publicz. 535
- Rymer Józef (1882–1922), górnik, działacz społeczny, urzędnik państwowy, wojewoda śląski (II–XII 1922) 386, 431
- Rymowicz Zygmunt (1865–1939), prawnik, adwokat, sędzia Sądu Najwyż., przewod. Nadzwyczajnej Komisji Śledczej ds. zajęć antyżydowskich we Lwowie (od 9 XII 1918), podsekretarz stanu w Min. Sprawiedliwości (1 VIII 1921–1922) 54, 166, 309, 614, 639
- Ryniewicz Antoni (1881–1944), filolog polski i romański, nauczyciel i dyrektor gimnazjum, kurator Okręgów Szkolnych: Wołyńskiego (IX 1923–I 1924), Wileńskiego (IX 1925–XI 1927), Łódzkiego (do III 1929) i Pomorskiego (IX 1937–IX 1939) 377, 378
- Rząca Maria Eleonora, spadkobierczyni Adama Biernackiego h. Poraj, właściciela nieruchomości na Czystem w Warszawie 609, 619
- Rzewuski Eustachy, właściciel majątku Wierszulizki pod Wilnem, hodowca bydła, członek Tow. Doświadczeń Rolnych w Wilnie, ucierpiał w czasie incydentów polsko-litewskich w tzw. pasie granicznym (1922) 123
- Sachanek (właśc. Sahanek) Witold (1887–?), prawnik, urzędnik w starostwie w Nowym Targu (1918), następnie w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (od 1920), p.o.

- naczelnika wydziału w Min. Wyznań Relig. i Oświecenia Publicz., radca w Min. Sprawiedliwości, w Prokuraturii Generalnej (od 1923, potem od 1925 w Oddziale Prokuraturii Generalnej RP w Katowicach), członek delegacji do rokowań z Gdańskiem i stały delegat do rokowań polsko-niemieckich (1920–1923) 239
- Safier Eizyk, współwłaściciel pól naftowych we wschodniej Galicji 767, 769
- Sakamoto Sannosuke (1857–1936), polityk japoński, burmistrz Nagoi (1911–1917), gubernator Fukui, członek Izby Parów 670
- Salkowski Jan* 215, 226
- Samujło Julian* 50
- Sankowska Helena (1890–1975), nauczycielka czteroklasowej szkoły powszechnej w Myszkowie 744, 746
- Saroléa Charles (Karol, 1870–1953), belgijski filolog, pisarz, profesor uniwersytetu w Edynburgu, autor m.in. książki *Listy o Polsce* 605
- Sato Tsunemara, gen. japoński, lekarz wojskowy, dyrektor szpitali Japońskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża 670
- Satterlee Herbert (1863–1946), amerykański adwokat, pisarz i biznesmen 202
- Saules Henrique José de (1866–?), dyplomata brazylijski, dyrektor protokołu dyplomatycznego w brazylijskim MSZ 202
- Sawicki Jan (1859–1940), prawnik, urzędnik w Namiestnictwie Galicji, prezes IV Izby Sądu Najwyższego (1919), prezes Najwyż Trybunału Adm. (1922–1928) 325–328
- Schanzer Carlo (Karol) (1865–1953), włoski prawnik i polityk, deputowany do parlamentu (1900–1919), senator (od 1919), minister poczty i telegrafów (1906–1909), minister spraw zagr. (1922), delegat przy Lidze Narodów (1920–1924) 486
- Secerov Hlavko, serbski deputowany, uczestnik polsko-jugosłowiańskiej konferencji handlowej 604
- Sedlaczek Stanisław (1892–1941), pedagog, instruktor i działacz harcerski, sekretarz ds. harcerstwa w Min. Wyznań Relig. i Oświecenia Publicz. (1921–1928) 274, 277
- Seyda Zygmunt (1876–1925), prawnik, działacz narodowy, publicysta, poseł do sejmu pruskiego (1918–1918), po I wojnie świat. organizator sądownictwa w Wielkopolsce i na Pomorzu, podsekretarz stanu w Min. b. Dzielnicy Prus. (od XI 1919) i Min. Sprawiedliwości (do I IX 1922), poseł na sejm (1919–1925), wicemarszałek izby (1922–1925) 194, 196
- Seydoux Jacques (1870–1929), francuski dyplomata i ekonomista, zastępca dyrektora ds. handlowych w Dep. Politycznym franc. MSZ (od 1919) 96
- Siedlanowska Franciszka Ksawera, spadkobierczyni Adama Biernackiego h. Poraj, właściciela nieruchomości na Czystem w Warszawie 609, 610
- Sierakowski Stanisław (1881–1939), polski działacz narodowy w Niemczech (doby weimarskiej i III Rzeszy), działacz w polskiej akcji plebiscytowej w Prusach Wschodnich (1920), konsul generalny w Kwidzynie (1920–1921), prezes Rady Naczel. Związku Polaków w Niemczech (1922–1927), poseł do Sejmu Pruskiego (1923–1924) 670
- Sikorski Bolesław Ignacy (1884–1940), prawnik i ekonomista, minister kolei żelaznych w I gabinecie A. Ponikowskiego (19 IX 1921–6 VI 1922), dyrektor Śląskiej Dyrekcji Okręg. Kolei Państw. (od 13 VI 1922) 386
- Sikorski Tomasz* 43, 58
- Sikorski Bronisław (1885–1937), płk WP, jeden z organizatorów powstania wielkopolskiego (od X 1918), członek Naczelnej Rady Lud., w III powstaniu śląskim dowódca Grupy Południe w Wodzisławiu Śląskim (od IV 1921), dowódca 58 pułku piechoty i zastępca dowódcy 14 Dywizji Piechoty (1922–1928) 680
- Sikorski Władysław (1881–1943), gen. i polityk, dowódca V Armii w wojnie

- polsko-sowieckiej, szef Sztabu General. WP (1923—1924), premier rządu (XII 1922—V 1923), minister spraw wojsk. (1924—1925), szef rządu na uchodźstwie i Naczelnny Wódz Sił Zbrojnych (1939—1943) 54, 63, 218, 219, 324, 332, 336, 393, 614, 658, 795
- Simić (Simitch) Yevrem (1876—1936), serbski prawnik i dyplomata, poseł Królestwa Serbów, Chorwatów i Słoweńców w Warszawie (1920—1926) 200
- Simon Gustaw (1878—1941), ekonomista i specjalista w zakresie ubezpieczeń społecz., działacz polityczny, kierownik resortu pracy i polityki społecz. (1924), prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (1926—1928), przywódca Ligi Państwowości Polskiej 361, 399, 428, 434, 453
- Simons Walter (1861—1937), niemiecki prawnik i polityk, minister spraw zagr. Rzeszy (1920—1921), prezes Sądu Najwyż. Rzeszy (1922—1929) 536
- Skirmunt Konstanty (1866—1949), polityk konserw. i dyplomata w służbie Komitetu Narodowego Pol., członek delegacji pol. na Konferencję Pokojową w Paryżu, poseł w Rzymie (1920—1921), minister spraw zagr. (VI 1921—VI 1922), poseł, następnie ambasador w Londynie (1922—1934) 44, 49, 51, 55, 97, 171, 215, 216, 218, 498, 502, 510, 511
- Skokowski Zbigniew (1888—1943), działacz PPS, urzędnik w Min. Przemysłu i Handlu oraz Pracy i Opieki Społecz., delegat Min. Przemysłu i Handlu do Łodzi (1918), zastępca kierownika Sekcji Studiów Ogólnych Międzynar. Biura Pracy przy Lidze Nar. w Genewie (1923—1926) 541
- Skrobecki Sabin (1860—1927), sędzia, zastępca wiceprezesa Głównej Komisji Ziemiańskiej 682, 683
- Skrzyński Aleksander (1882—1931), dyplomata w służbie austro-węgier., poseł RP w Bukareszcie (1919—1923), minister spraw zagr. (1922—1923 i 1924—1926, premier rządu (XI 1925—V 1926) 55, 217, 218
- Sławski Jan (1884—1968), prawnik, adwokat i notariusz, członek Komisji Kodyfikacyjnej Sejmu RP (1919—1920 i 1932) 196
- Smiljanić Krsta (1868—1944), gen. serbski, dowódca III Armii Serbskiej w I wojnie świat. 196
- Smolanowie Rudolf i Zofia z Backich, właściciele parceli gruntowych w Komorowicach w pow. bielskim 232, 235
- Smoleński Władysław (1851—1926), historyk nowożytny, czołowy przedstawiciel historycznej szkoły warszawskiej, profesor Uniw. Warszawskiego 788
- Smolka Zbigniew, prawnik, sędzia Sądu Najwyż. (1919), szef Wydz. Likwidacyjnego w Poselstwie RP w Wiedniu, sędzia Najwyż. Trybunału Adm. (1922—1939), 548, 550, 553
- Smulski Jan (1867—1928), działacz polonijny, podczas I wojny świat. prezes Pol. Wydziału Nar. w Stanach Zjed., członek Komitetu Narodowego Pol. w Paryżu (1919) 200
- Sobański Władysław (1877—1943), polityk, dyplomata, publicysta, członek Komitetu Narodowego Pol. w Paryżu, delegat Komitetu do Londynu, poseł w Brukseli (1919—1924) oraz Madrycie i Lizbonie (1924—1927) 683, 685
- Sochaniewicz Kazimierz (1892—1930), historyk, archiwista, heraldyk, zatrudniony w Wydz. Archiwów Państw. w Warszawie oraz w dziale Polskiego Archiwum Wojennego i Archiwum Skarbowym (1919—1921), ekspert Polskiej Państwowej Komisji Rewindykacyjnej w Moskwie, kierownik Archiwum Miejskiego w Toruniu (1929—1931) 744, 746
- Sokal Franciszek (1881—1932), inżynier, polityk, dyplomata, szef Sekcji Ochrony Pracy w Min. Pracy i Opieki Społ. i główny inspektor pracy (1918—1920), kierownik

- tego resortu w prowizorium rządowym W. Wróblewskiego (5–14 XI 1918), minister pracy i opieki społ. w rządzie W. Grabskiego (XI 1924–XI 1925), delegat RP przy Lidze Narodów (1926–1932) 541
- Sokolnicki Michał (1880–1967), historyk, dyplomata, piłsudczyk, członek delegacji polskiej na Konferencję Pokojową w Paryżu, poseł w Helsinkach (1920–1922), Kopenhadze (1931–1936), ambasador w Ankarze (1936–1945) 48, 557
- Sola Hugo, dyplomata włoski, urzędnik MSZ w Rzymie 489
- Sosnkowski Kazimierz (1885–1969) gen. por., podsekretarz stanu (II wiceminister) w MSWojsk., minister spraw wojsk. (1920–1923, 1923–1924), Naczelnny Wódz Sił Zbrojnych na Uchodźstwie (1943–1944) 50, 70, 71, 76, 77, 98, 112, 128, 157, 166, 182, 219, 229, 361, 375, 385, 399, 456, 482, 568, 607, 629, 650, 695, 781, 815
- Sowa Andrzej* 220, 225
- Spilinbergo (właśc. Spilimbergo) Volframo, porucznik armii włoskiej 489
- St. Phalle François de (1885–1932), amerykański bankowiec, prezes Amerykańsko-Polskiej Izby Handlowej, wiceprezes Baldwin Locomotive Works 202, 605
- Stankiewicz Witold* 45
- Statkiewicz Edmund (1885–1926), drukarz, urzędnik państwowy, ekspert ds. bankowości, dyrektor Banku Ludowego (1920–1922), dyrektor departamentu w Min. Skarbu (1922–1923) 274, 277
- Stawecki Piotr (1930–2015), historyk wojskowości 50
- Stefański Zygmunt (1875–1937), prawnik, dziennikarz, krytyk literacki, urzędnik konsularny i dyplomata, chargé d'affaires w Belgradzie (1920–1921), konsul general. w Monachium (1921), chargé d'affaires w Moskwie (1921–1922), w centrali MSZ (1922–1923) w referacie sejmowym Dep. Politycznego 543, 545, 556, 557
- Stepan Kamil* 50
- Stesłowicz Władysław (1867–1940), prawnik i polityk, minister poczt i telegrafów (VI 1920–VI 1922), poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922), zał. konserwatywnego ugrupowania Unia Narodowo-Państwowa (1922), prezes Zjednoczenia Stanu Średniego (1928) 51, 614
- Stjernstedt Erik Carl Maria Wilhelm (1878–1963), baron, szwedzki wojskowy, sekretarz generalny szwedzkiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża (1918–1943) 672
- Stojković Welimir, delegat Min. Rolnictwa Królestwa Serbów, Chorwatów i Słoweńców na Międzynarodową Konferencję Pracy 604
- Strasburger (Strassburger) Henryk (1887–1951), prawnik, ekonomista, polityk, podsekretarz stanu w Min. Przemysłu i Handlu (X 1918–1922), kierownik MPIH (4–14 XI 1918, 19 IX 1921–5 III 1922, 31 VII–14 XII i 16 XII 1922–13 I 1923), komisarz generalny RP w Wolnym Mieście Gdańsku (1924–1932) 79, 91, 92, 219, 229, 231, 239, 258, 270, 324, 332, 336, 375, 385, 399, 428, 434, 456, 482, 497, 540, 542, 568, 607, 614, 639, 650, 658, 724, 742, 765, 781, 795, 796, 798
- Stryjewscy Antoni i Janina, współwłaściciele gruntów przy ul. Przyce na Woli w Warszawie 326
- Strzelecki Jan (1886–1944), prawnik, samorządowiec, urzędnik państwowy, działacz społeczny, pracownik Min. Spraw Wewn. (od 1922), członek Komitetu Ekonomicznego Rady Ministrów, komisarz aprowizacyjny Górnego Śląska oraz przewod. Komisji Międzyministerialnej dla spraw Zagłębia Dąbrowskiego (1927–1928) 431, 439, 440
- Studziński Władysław (1878–1964), prawnik, urzędnik państwowy, wiceminister i wieloletni podsekretarz stanu w Prezydium Rady Ministrów, dyrektor Dep. Administracyjnego w PRM (1922), członek Komitetu Nadzorczego

- Gmachów Reprezentacyjnych RP, protokolant posiedzeń rządu 34, 54, 63, 112, 128, 133, 229, 270, 309, 325, 326, 329, 330, 336, 375, 385, 399, 428, 453, 456, 475, 482, 497, 542, 568, 607, 614, 639, 650, 658, 695, 724, 742, 765, 781, 795, 796, 798
- Suchanek Henryk (1871–1940), inżynier, działacz społeczny, wiceprezes do spraw technicznych Dyrekcji Kolei Państw. w Krakowie (od 1920), zastępca dyrektora Dep. Mechanicznego i Zasobów Min. Kolei Żelaznych w Warszawie (od IV 1921), następnie dyrektor Związku Polskich Wytwórców Wagonów i Parowozów 386, 498, 502
- Suleja Włodzimierz* 45
- Swinarski Teodor (1891–1975), prawnik, starszy referent w Prezydium Rady Ministrów, następnie naczelnik wydziału w Min. Rolnictwa, sędzia Najwyż. Trybunału Adm. (1938) 309, 324, 385, 399, 428, 815
- Swinarski Waclaw (1870–1926), prawnik, płk Korpusu Sądowego WP, sędzia Najwyż. Sądu Wojsk., sędzia Najwyż. Trybunału Adm. (od 1922) 548, 550, 551
- Szarłowski Stanisław, dyrektor Zakładów Mechanicznych w Białogonie (obecnie Kielce) 626
- Szlenkier Karol Stanisław (1884–1944), przemysłowiec warszawski 259, 260
- Szpakowski Edward (1880–1942), gen. bryg., pomocnik kierownika Biura Prezydialnego MSWojsk. (od I 1919), następnie kierownik tego Biura (1920), zastępca ministra spraw wojsk., prokurator w Naczelnym Sądzie Wojsk. (po 1920), szef gabinetu ministra spraw wojsk. (1922–1926) 676
- Subartowicz Tadeusz (1886–1944), radca, naczelnik wydziału, szef sekcji (1918–1920), następnie dyrektor Dep. Opieki Społecznej (1921–1929) i podsekretarz stanu (1930–1932) w Min. Pracy i Opieki Społecznej, dyrektor Banku Ziemiańskiego w Warszawie (1932–1936) 309
- Szumilo Mirosław* 115
- Szwajcer Jerzy, ps. Jotes (1892–1967), karykaturzysta, rysownik, dziennikarz 123
- Szwejkowski (Szwejkowski) Tadeusz, prawnik, dr, członek Komisji Prawnej delegacji polskiej do rokowań polsko-niemieckich (1922) 239
- Szwoch Ryszard* 47
- Szymaniuk Herman, ps. „Skamaroch” (1892–1937?), białoruski partyzant i działacz komunistyczny, członek Komunist. Partii Białorusi, stał na czele antypol. organizacji działającej na Podlasiu 691
- Szymański Jan, urzędnik państwowy, referent w Min. Zdrowia Publicznego 743, 746
- Szyszkowski, urzędnik państwowy, pracownik Głównego Urzędu Likwidacyjnego, członek Komisji Śledczej badającej sowieckie zbrodnie na zajętych ziemiach pol. podczas wojny (1919–1920) 688
- Śliwiński Artur (1877–1953), polityk, historyk, pisarz, publicysta, członek Tymczas. Rady Stanu (1917), jeden z przywódców Stronnictwa Niezawisłości Narodowej, działacz Komisji Porozumiewawczej Stronnictw Demokratycznych (1917–1918), wiceprezydent Warszawy (1919–1922), premier rządu (28 VI–7 VII 1922) 33, 35, 43, 45, 47–53, 55–59, 63, 64, 70, 71, 76, 77, 79, 98, 100, 112, 114, 128, 131, 166, 168, 193, 194, 213, 215, 218–220
- Świętochowski Stanisław (1879–1958), inżynier górnictwa, organizator przemysłu górniczego w Polsce, dyrektor Dep. Górniczego-Hutniczego w Min. Przemysłu i Handlu (1921–1927) 361
- Świętochowski Tomasz, urzędnik państwowy, naczelnik Wydz. Administracyjnego Urzędu Wojewódzkiego m. Brześcia nad Bugiem, wiceprezydent tego miasta 626, 627

- Takahashi Korekiyo (1854–1936), wicehrabia, japoński finansista i polityk, prezes Banku Japonii (1911–1913), premier i minister skarbu (1921–1922) 512
- Tanaka Nobuo, dyplomata japoński, attaché poselstwa w Warszawie (1922) 606
- Tardieu André (1876–1945), polityk francuski, minister różnych resortów (m.in. spraw wewnętrznych), delegat na Konferencję Pokojową w Paryżu, deputowany Seine et Oise, trzykrotny premier Republiki (1929–1930, 1930 i 1932) 199
- Tassić Dragoljub, płk armii jugosłowiańskiej 517
- Tassoni Giulio (1859–1942), włoski generał i polityk, senator Królestwa (od 1919) 513
- Taylor Arthur Stuart (1883–1937), główny dyrektor YMCA w Polsce (1918–1925), popierał Polskę podczas wojny z Rosją Sowiecką (1919–1920) 516
- Taylor Carlos, dyplomata brazylijski, pierwszy sekretarz poselstwa w Madrycie 516
- Thaon (Tahon) di Revel Paolo Camillo (1859–1948), włoski admirał, szef sztabu marynarki wojennej (1913–1915 i 1917–1925), minister marynarki wojennej (1917–1925), senator (1917–1946) 513
- Tobolka Jan, obywatel amerykański, nabywca gruntu z domem w Brwinowie pod Warszawą 569, 572
- Tokugawa Kuniyuki (1886–1969), markiz, wiceprezes Japońskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża 670
- Tomaszun Józef, rolnik, pobity przez oddział litewskiej straży granicznej na obszarze tzw. pasa neutralnego w Muśniku (VII 1922) 123
- Tommassini Francesco (1857–1945), dyplomata włoski, poseł w Warszawie (X 1919–XII 1924), autor wspomnień pt. *Odrodzenie Polski* 51, 99, 216–220, 222
- Towarnicki Leon (1870–?), urzędnik państwowy, radca w Min. Skarbu (od I 1919), następnie naczelnik wydziału (VI 1919), dyrektor Izby Skarbowej w Łodzi (od 1922) 743, 746
- Trandafirescu (właśc. Trandafirescu) Constantin (1896–1970), płk, attaché wojskowy poselstwa Rumunii w Warszawie (1922–1925) 428, 429
- Trąpczyński Wojciech (1860–1953), prawnik, notariusz, polityk Narodowej Demokracji, marszałek Sejmu Ustawodawczego (1919–1922), marszałek senatu (1922–1927) 47, 130, 214, 218, 803, 815
- Tresnea Greceano Ion (Jean), dyplomata, rumuński, minister pełnomocny ad personam, szef protokołu dyplomat. rumuńskiego MSZ 201
- Trifunović (Tryfunowic) Dušan (1880–1942), płk armii jugosłowiańskiej 517
- Tsao Yun Siang (1881–1937), dyplomata chiński, radca poselstwa w Kopenhadze (1919–1921) 671
- Tucaković Milan (1871–1936), gen. serbski, dowódca IV Armii Serbskiej w I wojnie świat. 514
- Turrini Vittorio Emanuele, kapitan armii włoskiej, oddał usługi sprawie polskiej w międzynarod. komisji wojsk. kontroli Austrii 489
- Ubysz Feliks, urzędnik państwowy, dyrektor departamentu w Min. Rolnictwa i Dóbr Państw. 607, 614
- Uchida Yasuya (1865–1936), hr., japoński dyplomata i polityk, minister spraw zagr. (1911–1912, 1918–1923 i 1932–1933) 512
- Uchiyama Iwataro (1890–1971), japoński dyplomata, sekretarz poselstwa japońskiego w Warszawie 606
- Urbanowicz Anna* 215, 226
- Vaccari Giuseppe (1866–1937), włoski generał i polityk, senator Królestwa (1928–1929) 513
- Valois Jean Leon Paul, oficer francuskiej marynarki wojennej, kapitan korwety, zaangażowany w transport dostaw broni do Polski (lato 1920) 606

- Van Zypo Gustaw (właśc. Gustave Vanzype) (1869–1955), dziennikarz belgijski, redaktor naczelny „L'Indépendance belge” 204
- Vatin Feliks (1876–1940), płk armii francuskiej 517
- Vaucher Robert (1890–1977), dziennikarz szwajcarski, redaktor czasopisma „Journal de Pologne” 517
- Vaucelain Samuel (1856–1940), amerykański inżynier, prezes Baldwin Locomotive Works, współorganiz. Izby Amerykańsko-Polskiej 201, 604
- Vidari Giara (właśc. Giovanni Vidari) (1871–1934), włoski profesor filozofii, pedagog, wiceprezes Komitetu „Pro Polonia” w Turynie 671
- Villanis Virginio de (1885–1955), major armii włoskiej, uczestnik negocjacji polsko-włoskich o zwrot zasekwestrowanych przez rząd włoski armat austr. 517
- Viola conte di Campalto Guido (1883–1947), dyplomata włoski, szef gabinetu podsekretarza stanu w MSZ 487
- Wachowiak Stanisław (1890–1972), ekonomista, polityk i działacz gospodarczy, podsekretarz stanu w Min. b. Dzielnicy Pruskiej (1920–1922), wojewoda pomorski (1924–1926) 108, 337, 338, 340, 352, 353
- Walczak Henryk 43, 44, 58
- Waligórski Karol (1870–1928), dziennikarz, publicysta, działacz społeczny, dyrektor Związku Ziemiaków w Łucku, prezydent m. Łucka (1923), prezydent m. Kowla (1924–1928) 626, 627
- Wańkowicz Witold (1888–1948), urzędnik państwowy, dyplomata, zastępca generalnego delegata Min. Aprowizacji w Gdańsku (1919–1920), radca ambasady w Waszyngtonie (od 1936) 230
- Warzycki Kazimierz, urzędnik państwowy, starszy referent w Prezydium Rady Ministrów 539
- Waygart Jan (1870–1924), prawnik, wojskowy, ppłk rezerwy WP, wiceprezes Prokuratury Generalnej, podsekretarz stanu w MSWojsk. w II gabinecie A. Poniakowskiego (II–III 1922) 428, 434, 453, 475
- Wątor Adam 43, 44, 58
- Weinberg Berish, Mozes, Dawid i Chiel, współwłaściciele parceli gruntowych w Krakowie 232, 235
- Weissbrod Władysław (1897–1944), urzędnik państwowy, dyrektor departamentu w Min. Spraw Wew. 743, 746
- Weller E.L., właściciel nieruchomości w Pruszkowie 232, 235
- Wilson Thomas Woodrow (1856–1924), profesor Uniwersytetu w Princeton, prezydent Stanów Zjed. (1913–1921), autor czternastopunktowego programu przebudowy ładu międzynarodowego (I 1918), przewod. delegacji ameryk. na Konferencję Pokojową w Paryżu, pomysłodawca Ligi Narodów 57, 193, 195, 198, 199
- Witos Wincenty (1874–1945), przywódca PSL-„Piast”, trzykrotny szef rządu RP (24 VII 1920–13 IX 1921, 28 V–14 XII 1923, 10–14 V 1926), w tym premier rządu Obrony Narodowej (1920), poseł na sejm (1919–1931) 34, 50, 215, 217, 218, 327
- Wlaziło Leonard, prawnik, adwokat w Poznaniu, dziekan Rady Adwokackiej (1935–1936) 381, 382
- Wojciechowski Jerzy, współwłaściciel nieruchomości w Warszawie 725, 727
- Wojciechowski Sergiusz, współwłaściciel nieruchomości w Warszawie 725, 727
- Wolicki Ignacy (1861–1924), inżynier, organizator służby mechanicznej w Min. Przemysłu i Handlu (1918), później Wydziału Technicznego w sekcji Eksploatacyjnej Min. Komunikacji, dyrektor Dep. Mechanicznego i Zasobów Min. Kolei Żelaznych (do 1922), prezes Zarządu Głównego Związku Polskich Inżynierów Kolejowych (od 1919) 543, 545
- Wolter Friedrich (Fryderyk), obywatel niemiecki, nabywca nieruchomości w Wąbrzeźnie na Pomorzu 167, 169, 191

- Wójcik Kazimierz (1875–1937), geolog, wykładowca akademicki, profesor Uniw. Jagiellońskiego (1919–1920) i Uniw. Poznańskiego (od 1920) 788
- Wróbel Ignacy (1862–1941), prawnik, urzędnik kolejowy, działacz ludowy, szef sekcji w Min. Komunikacji, dyrektor Biura Traktatowego Min. Kolei Żelaznych 86, 88
- Wróbel Piotr* 46
- Wróblewski Władysław (1875–1951), prawnik, polityk, dyplomata, kierownik prowizorium rządowego Królestwa Pol. i MSZ (5–17 XI 1918), następnie podsekretarz stanu w Prezydium Rady Ministrów i MSZ, kierownik MSZ (13–16 XII 1919), poseł w Londynie (1921–1922) i Waszyngtonie (1922–1925) 173, 498, 502, 508–510, 530
- Wrzyszczyński Kazimierz, starszy sekretarz w Dyrekcji Ceł w Poznaniu 744, 746
- Wybicki Józef (1866–1929), lekarz, polityk, pomorski starosta krajowy (1920–1921 i 1923–1929), minister b. dzielnicy pruskiej (22 X 1921–29 IV 1922) 168, 238
- Wyczyński (Wyszyński) Waclaw (1853–1935), adwokat i notariusz w Brodnicy, działacz społeczny, zastępca generalnego komisarza wyborczego dla Pomorza (1920), starosta krajowy w Poznaniu (1919–1922) 436
- Wyganowski Włodzimierz (1867/8–1932), prawnik, polityk, działacz społeczny, adwokat w Łodzi, sędzia Najwyż. Trybunału Adm. (od 1922), minister sprawiedliwości w rządzie W. Grabskiego (19 XII 1923–17 XI 1924) 549, 550, 552
- Wysocki Roman* 115
- Wyszatycki Lubosław (1880–?), prawnik, urzędnik Min. Skarbu w Wiedniu (1905–1918), naczelnik Wydziału Organizacyjno-Personalnego, szef sekcji, następnie kierownik Dep. Administracyjnego (1919–1920) i dyrektor Dep. Prezydialnego w Min. Skarbu (1921–1924), naczelny dyrektor Banku Budowlanego (1924–1928) 165, 405
- Yamawaki (Jamavaki) Masataka (1886–1974), major wojsk japońskich, attaché wojskowy w Polsce (1921–1922 i 1934–1935) 605
- Yamanashi (Yamanaschi) Hanzō (1864–1944), japoński gen. i polityk, minister wojny (1921–1923) 512
- Yeregui y de Melis Firmin Carlos de (1879–?) urugwajski dyplomata, dyrektor Dep. Politycznego urugwajskiego MSZ, introduktor ambasadorów 669
- Yersin Aleksander (1863–1943), francuski bakteriolog, dyrektor filii Instytutu Pasteura w Nha Trang w Wietnamie 670
- Yoshisaka Shunzo (Shunzo Soshisaka) (1889–1958), dyplomata japoński, zastępca delegata rządu japoń. do Międzynarodowej Organizacji Pracy 516
- Zacharias Michał Jerzy* 45, 222
- Zaczek Kazimierz (1884–1945), prawnik, polityk, radca Prokuratorii Skarbu we Lwowie (1906–1912), potem w Min. Skarbu w Wiedniu (do 1917), szef sekcji, następnie dyrektor Dep. Budżetowego w Min. Skarbu (1919–1925), tymczas. kierownik tego resortu w rządzie A. Śliwińskiego (1–28 VII 1922), poseł na sejm (1928–1930), senator (1930–1935) 50, 61, 70, 158, 160, 498, 502, 610
- Zagórny-Marynowski Ludwik (1875–1944), inżynier, dyrektor Kolei Państwowych w Stanisławowie, minister kolei żelaznych (10 III 1922–26 V 1923) 51, 63, 70, 76, 77, 98, 112, 128, 166, 193, 219, 229, 231, 239, 256, 258, 270, 309, 324, 332, 336, 361, 375, 385, 399, 428, 434, 453, 456, 475, 482, 497, 542, 568, 607, 614, 638, 639, 650, 658, 662, 668, 681, 695, 713, 724, 742, 765, 781, 795, 798, 815
- Zajdler Kazimierz (?–1934), inżynier, prezes Stowarzyszenia Teletechników Polskich (1921–1923), prezes Dyrekcji

- Poczt i Telegrafów w Warszawie (1922–1929) 743, 746
- Zakrzewski Adolf, właściciel nieruchomości w Krajęcynie w pow. chełmińskim 458, 459
- Zakrzewski Stanisław, Generalny Dyrektor Monopoli Tytoniowego 616, 617
- Zaleski Wincenty, współwłaściciel tartaku parowego w Skierniewicach 312
- Zamoyski Maurycy (1871–1939), polityk konserw., dyplomata, działacz społeczny, wiceprezes Komitetu Narodowego Pol. w Paryżu, poseł RP we Francji (1919–1924), minister spraw zagr. (19 I–27 VII 1924) 71, 72, 75, 96, 97, 783
- Zan Jan i Julia, obywatele amerykańscy 616, 617
- Zaremba Konstanty (1865–1937), prezydent m. Radomia (1897–1905) i m. Lublina (1905–?), szef sekcji Głównego Urzędu Likwidacyjnego, członek delegacji polskiej do rokowań polsko-niemieckich w sprawach spornych (1922–1934) 238, 273, 277
- Zaściański Józef, adwokat w Łucku, dziekan Rady Adwokackiej, przewod. Komisji Wojewódzkiej Oszczędnościowej (dla woj. wołyńskiego) 627
- Zdanowski Juliusz (1874–1937), ekonomista, działacz ziemiański, polityk Narodowej Demokracji, wiceprezes Związku Ludowo-Narodowego, poseł na Sejm Ustawodawczy (1919–1922), senator (1922–1927), autor *Dziennika* (1915–1935) 802
- Zečević Milivoje (1872–1946), gen. serbski, minister wojny, adiutant króla Serbów, Chorwatów i Słoweńców Aleksandra I 512
- Ziegler Rachela, współwłaścicielka parceli gruntowych w Krakowie 232, 235
- Zieliński Henryk, dyplomata, attaché ds. emigracji w poselstwie RP w Berlinie 238
- Ziemski Władysław (1865–po 1939), inżynier, minister robót publicznych w gabinecie A. Śliwińskiego (1–28 VII 1922), przewod. Związku Inżynierów Drogowych RP (1918–1919) 51, 63, 70, 76, 77, 98, 112, 128, 166, 193, 205
- Zienkowski Edward (1861–1943), ekonomista, dyrektor Izby Skarbowej w Warszawie (1920–1928), wykładowca prawa podatkowego w Wyższej Szkole Handlowej w Warszawie 743, 746
- Zięba Andrzej 50
- Zivković Iovan, delegat jugosłowiańskiego Min. Skarbu na polsko-jugosłowiańskie rozmowy handlowe (1922) 604
- Znamirowski Adam, nauczyciel, profesor VI gimnazjum państwowego w Krakowie 273, 277
- Zwoliński Józef, właściciel nieruchomości w pow. nieszawskim w woj. pomorskim 375, 377
- Zwoliński Marian (1879–1944), prawnik, radca w Min. Sprawiedliwości (1919), naczelnik wydziału w Min. Aprowizacji (1920), następnie w Prezydium Rady Ministrów (1921), sędzia Najwyż. Trybunału Adm. (1922) 549, 551, 552
- Żarnowski Jan Nepomucen (1852–1926), prawnik, prezes Komisji Oszczędnościowej Min. Skarbu, prezes Najwyższej Izby Kontroli Państwa (1921–1926) 306, 534
- Żeligowski Lucjan (1865–1947), płk piechoty armii ros., gen. broni WP, proklamował powstanie tzw. Litwy Środkowej 83, 114, 233, 245, 376
- Żółtowski Jan (1871–1946), urzędnik państwowy, komisarz Głównego Urzędu Likwidacyjnego na b. Zabór Pruski (1920–1923) 238, 239
- Żuchowicz Edward, nauczyciel publicznej szkoły powszechnej w Grabowie w pow. łęczyckim 744, 746
- Żukowski Przemysław Marcin, historyk 35
- Żurawski Zygmunt (1873–1962), działacz narodowy i społeczny, członek polsko-czechosłowackiej Komisji Rozjemczej,

prefekt dla wschodniej części Śląska Cieszyńskiego, Komisarz Rządu Śląska Cieszyńskiego (VIII 1920–VI 1922), wicewojewoda śląski (1922–1931) 386

Żychliński Józef (1872–1941), działacz gospodarczy, finansista, przedsiębiorca branży cukrowniczej, prezes Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego 239

Protokoły posiedzeń Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej są jednym z najważniejszych źródeł do poznania dziejów odrodzonego w listopadzie 1918 roku państwa polskiego. Ich wydania, ze środków Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki, podjął się Instytut Historii Polskiej Akademii Nauk we współpracy z Archiwum Akt Nowych.

